

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital utgave av en bok som i generasjoner har vært oppbevart i bibliotekshyller før den omhyggelig ble skannet av Google som del av et prosjekt for å gjøre verdens bøker tilgjengelige på nettet.

Den har levd så lenge at opphavretten er utløpt, og boken kan legges ut på offentlig domene. En offentlig domene-bok er en bok som aldri har vært underlagt opphavsrett eller hvis juridiske opphavsrettigheter har utløpt. Det kan variere fra land til land om en bok finnes på det offentlige domenet. Offentlig domene-bøker er vår port til fortiden, med et vell av historie, kultur og kunnskap som ofte er vanskelig å finne fram til.

Merker, notater og andre anmerkninger i marginen som finnes i det originale eksemplaret, vises også i denne filen - en påminnelse om bokens lange ferd fra utgiver til bibliotek, og til den ender hos deg.

Retningslinjer for bruk

Google er stolt over å kunne digitalisere offentlig domene-materiale sammen med biblioteker, og gjøre det bredt tilgjengelig. Offentlig domene-bøker tilhører offentligheten, og vi er simpelthen deres "oppsynsmenn". Dette arbeidet er imidlertid kostbart, så for å kunne opprettholde denne tjenesten, har vi tatt noen forholdsregler for å hindre misbruk av kommersielle aktører, inkludert innføring av tekniske restriksjoner på automatiske søk.

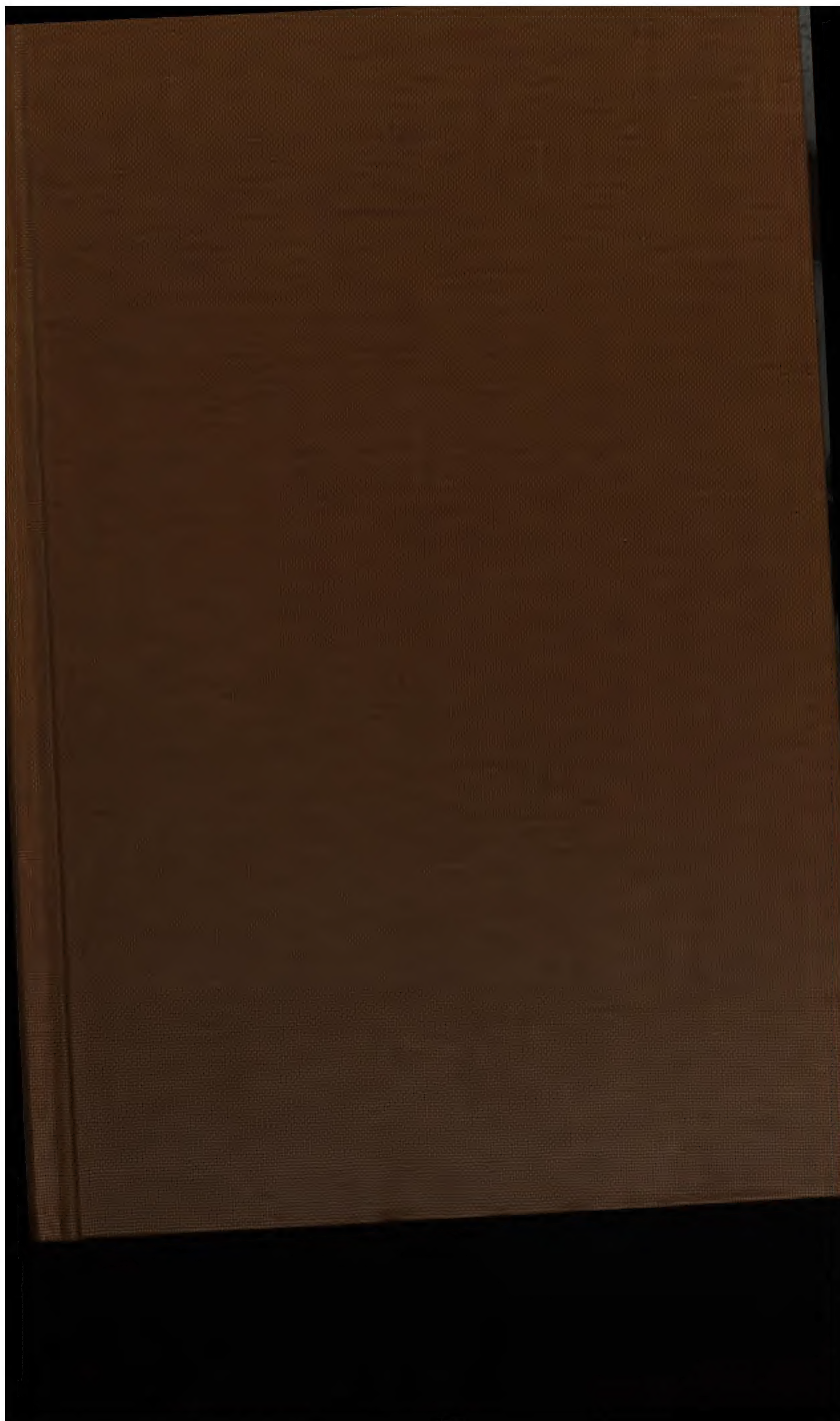
Vi ber deg også om følgende:

- **Bruk bare filene til ikke-kommersielle formål**
Google Book Search er designet for bruk av enkeltpersoner, og vi ber deg om å bruke disse filene til personlige, ikke-kommersielle formål.
- **Ikke bruk automatiske søk**
Ikke send automatiske søk av noe slag til Googles system. Ta kontakt med oss hvis du driver forskning innen maskinoversettelse, optisk tegngjenkjenning eller andre områder der tilgang til store mengder tekst kan være nyttig. Vi er positive til bruk av offentlig domene-materiale til slike formål, og kan være til hjelp.
- **Behold henvisning**
Google-"vannmerket" som du finner i hver fil, er viktig for å informere brukere om dette prosjektet og hjelpe dem med å finne også annet materiale via Google Book Search. Vennligst ikke fjern.
- **Hold deg innenfor loven**
Uansett hvordan du bruker materialet, husk at du er ansvarlig for at du opptrer innenfor loven. Du kan ikke trekke den slutningen at vår vurdering av en bok som tilhørende det offentlige domene for brukere i USA, impliserer at boken også er offentlig tilgjengelig for brukere i andre land. Det varierer fra land til land om boken fremdeles er underlagt opphavsrett, og vi kan ikke gi veiledning knyttet til om en bestemt anvendelse av en bestemt bok, er tillatt. Trekk derfor ikke den slutningen at en bok som dukker opp på Google Book Search kan brukes på hvilken som helst måte, hvor som helst i verden. Erstatningsansvaret ved brudd på opphavsrettigheter kan bli ganske stort.

Om Google Book Search

Googles mål er å organisere informasjonen i verden og gjøre den universelt tilgjengelig og utnyttbar. Google Book Search hjelper leserne med å oppdage verdens bøker samtidig som vi hjelper forfattere og utgivere med å nå frem til nytt publikum. Du kan søke gjennom hele teksten i denne boken på <http://books.google.com/>

L. Norw. A. 68c. $\frac{1}{2}$

L.L.

Norway.

20

1263

BEQUEATHED TO THE UNIVERSITY

NORGES GAMLE LOVE

indtil 1387.

—•—

Ifølge offentlig Foranstaltning og tillige med Understøttelse af det
Kongelige Norske Videnskabers Selskab

udgivne

ved

R. Keyser og *P. A. Munch.*

—•—

Andet Bind.

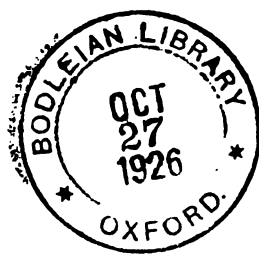
Lovgivningen under Kong Magnus Haakonssöns Regjeringstid fra 1263 til 1280,
tilligemed et Supplement til første Bind.

Christiania.

Trykt hos *Chr. Grøndahl.*

1848.

F o r t a l e.

Det andet Bind af de gamle norske Love, hvilket herved overleveres Almeenheten, indeholder de omfattende og indgribende Lov-Arbeider, der skyldes Kong Magnus Haakonssön — formedelst denne sin Omhu for Lovforbedringen senere kaldet *Lagabótir* d. e. Lovbødereren —, og ere udkomne under hans næsten 17aarige Regjeringstid (fra 15de December 1263 til 9de Mai 1280). Med Hensyn til Behandlingen af det forhaandenværende Stof og Indretningen af det Hele er i det Væsentlige i nærværende Bind samme Fremgangsmaade iagttagen, som i det første, og vi kunne forsaavidt desangaaende henvise Læserne til hvad der i Fortalen til første Bind Side VI til IX findes anført. Udgiverne maae dog gjøre opmærksom paa, at de i dette Bind, hvor paa enkelt Sted en eller anden større Egenhed findes i de til Grund lagte Codices, have betegnet dette ved at tilføie et (!), for at det ikke skulde blive anseet for Trykfeil.

Med Hensyn til de enkelte Dele, hvoraf nærværende andet Bind bestaar, maae vi bemærke Følgende.

I. *Den nyere Landslov.* Naar man undertiden finder ogsaa denne ligesom de ældre Landslove benævnt Gulathings-, Frostathings-, Eidsivathings- eller Borgarthings-Lov, da maa man derfor ikke forestille sig, at Indholdet for hvert Lagthing er forskjelligt. Afvigelserne bestaae alene dels i de Bestemmelser om Nævningsmænd til Lagthinget, der indeholdes i Thingfarebolkens Cap. 2, og naturligviis maatte være afpassede efter ethvert Lagdømmes særegne Localforhold, dels i, at der paa de Steder i Loven, hvor Lagthinget omtales, i Gulathingsloven kun nævnes Gulathing, i Eidsivathingsloven Eidsivathing o. s. v.; forresten er alt det Övrige ligelydende. Det er derfor endog ingenlunde sjældent, at finde f. Ex. Codices af Borgarthingsloven, der efter flere temmelig sikre Mærker at dømme ere afskrevne efter en Gulathingslov, en Eidsivathingslov efter en Frostathingslov o. s. v.¹ Endog hvor man i flere Codices finder enkelte karakteristiske indbyrdes Overensstemmelser, der vise, at de høre nærmere sammen, eller maae være udsprungne fra een og samme Original, tilhøre de saaledes overeenstemmende Haandskrifter ikke udelukkende eet, men tvertimod forskjellige Lagthing.² Under saadanne Omstændighe-

¹) For Ex. i 1, 5, hvor flere Eidsiva- og Borgarthings-Codices nævne "Gulathinga þor", aabenbart fordi Afskriveren ved en Forglemmelse har undladt at sætte den rette Benævnelse istedetfor det i hans Original staaende "Gulathinga."

²) I et saadant beslægtet Forhold staar f. Ex. Cod. e i Borgarthingsloven til Cod. k i Gulathingsloven.

L. Norw. A. 68c. $\frac{1}{2}$

L.L.

Norway.

20

1263

BEQUEATHED TO THE UNIVERSITY

VI

loven. Man har saaledes anseet det rigtigst at behandle det Hele under Eet, og ved Grundcodex, No. 323 fol., der indeholder Bergens Bylov, at anføre Varianterne af alle de övrige Haandskrifter, der dog, ligesom ved Landsloven, ere betegnede med fælles Hovedsignatur for hver Klasse (*B* = Bergen, *O* = Oslo, *T* = Tunsberg, *N* = Nidaros, *X* = almindelig Lov). Ogsaa med Hensyn til Valget af Varianterne ved den store Masse af Codices (25 foruden Brudstykker) gjelder det samme.

III. *Den nyere Christenret, udgiven af Kong Magnus Haakonssön.* Da man af denne finder to Bearbejdelser, een for Borgarthinget, hvor ikke ubetydelige Stykker af den ældre Borgarthings-Christenret (f. Ex. Cap. 1, 4, 5, 27) og rimeligviis af den ældre verdslige Borgarthings-Lov (f. Ex. Cap. 25, 26) ere optagne; en anden for Gulathinget, der indeholder flere Stykker af den ældre Gulathings-Christenret og desforuden en Bestemmelse om Kongevalg og Kongearv (Cap. 4 fgg.), der tillægges Kong Haakon Haakonssön og ellers kun findes i *Hákonarbók* Cap. 9 fg. (see første Bind. S. 262 fg.); — synes man med temmelig Sikkerhed at kunne slutte, at den Lovrevision, hvoraf disse Christenretter ere Resultater, allerede er foregaaen under Kong Haakon Haakonssön eller i alle Fald i Kong Magnus's første Regjeringstid, förend Omarbejdelsen af den verdslige Lov var tilendebragt. Om en vis Usikkerhed i denne Deel af Lovgivningen, hvor Geistlighedens Stemme gjaldt fuldt saa meget om ikke mere end Kongens, vidne Afvigelserne mellem de enkelte Bearbejdelser af Gulathings-Christenret, samt de forskjellige, større eller mindre Tillæg, som findes vedföiede enkelte Codices. Rimeligviis have disse Christenretter, der ikkun ere at betragte som ufuldkomne Tillem্পninger af ældre Christenretter paa Kirkens senere Forhold, strengt taget heller ikke opnaaet Lovskraft i samme Betydning som Lands- og By-Loven, nemlig ved formelig Antagelse til Thinge af alle vedkommende Parter: Konge, Almue og Geistlighed; men have snarere gjældet ved et Slags stiltiende Overeenskomst, da Konge og Geistlighed ikke kunde enes om Indretningen af en ganske ny Christenret, der kunde indtages som Christendomsbolk i den omarbejdede Landslov.

Ved Valget af Grundcodex for Gulathings-Christenretten maatte man bestemme sig for Cod. 16 qv. i det kgl. Bibl. i Stockholm, paa Grund af dens Fuldstændighed, trods dens besynderlige Orthographi. For at man dog heller ikke skulde savne en Text med godt Sprog, er den, saadan som den findes i den fortrinlige Cod. arnam. 62 qv., meddeelt i Anhang S. 326—335. I samme Anhang ere ogsaa de ovenomtalte Tillæg meddeelte.

IV. *Erkebiskop Jons Christenret.* Dette Lovarbejde maa vistnok egentlig betragtes som et Lovudkast, forfattet af Erkebiskop Jon (1267—1282) for at opböies til almindelig Christenret for hele Norge, men neppe nogensinde formeligen vedtaget som saadan, af den Grund, at Udkastet forekom den verdslige Statsmagt altfor eensidigt i Geistlighedens Interesse. Det har imidlertid, som det lader, ligefuldt været benyttet som et Supplement til de ældre Christenretters Bestemmelser og

VII

indtager saaledes en vigtig Plads i Rækken af Norges geistlige Love. Der er vel Sandsynlighed for, at denne Christenret først er bleven offentliggjort Aar 1280, efterat Kong Magnus Haakonssøn (den 9de Mai) var afgangen ved Döden; men da den upaatvivlelig er udarbeidet i denne Konges Regjeringstid, og det rimeligviis ifølge Overlægning imellem ham og Erkebiskoppen, og da den slutter sig til den imellem begge afsluttede Overeenskomst til Tunsberg (af 9de August 1277), saa have vi troet det rigtigst at optage den blandt de Lovarbeider, som nærværende Bind omfatter. Af hvad ovenfor er paapeget maa man udentvivl forklare sig, at der ogsaa i denne Christenret med Hensyn til enkelte Bestemmelser og Tillæg, hvilke findes i nogle, udelades i andre Codices, spores en vis Vaklen og Usikkerhed. Af denne Lov hayes 7 Haandskrifter, der alle maae ansees at høre til de slettere i sit Slags. Til Grundcodex valgtes Cod. arnam. No. 65 qv., som den mindst mangelfulde, imidlertid have dog flere Rettelser paa sædvanlig Maade maattet anbringes.

V. *Hirdskraa*. Af denne Lov, der ifølge Hr. Hauk Erlendssöns udtrykkelige Vidnesbyrd i Overskriften til Cap. 1 (see Side 391, Not. 1) er "sammensat" (det vil her sige formet i en ny Bearbejdelse af ældre Bestemmelser og Vedtægter) af Kong Magnus Haakonssøn, hayes, foruden Fragmenter af tabte Codices, 6 norske og 3 islandske Haandskrifter, hvortil kommer Dolmers Udgave, Kjöbenhavn 1666; hvis Text dog fordetmeste kun synes at være en slet Copi af Hirdskraa i den stockholmske Codex C. 21 qv. Af de ovennævnte 9 Haandskrifter er der intet, som fremstiller Hirdskraaens Text saa vel redigeret, som de tre Codices, 60 qv., 322 og 304 fol., fremstille Landslovens, og det maa ansees for en stor Skade, at Hr. Hauk Erlendssöns egenhændige Afskrift, der indeholdtes i den Codex, hvoraf de ovenomtalte Brudstykker af Landsloven ere fundne, paa et lidet Stykke i Begyndelsen nær er tabt. Den Codex, i hvilken Texten maaskee findes fuldstændigst og rigtigst, er Cod. 1642 paa det kgl. Bibl. i Kjöbenhavn (nyere Saml.), almindelig kaldet *Codex Tunsbergensis*; men den i denne Cod. anvendte Orthographi, der baade er usædvanlig og stødende, gjorde det vanskeligt at benytte den som Grundcodex. Valget faldt derfor paa Cod. 323, hvor Hirdskraaen findes bagefter föromtalte nyere Bylov, med samme Haand som denne. Sprog og Orthographi ere her ret gode, og Texten stemmer i det Hele taget temmelig nøie med Texten i Codex Tunsbergensis. Vistnok findes der ikke faa meningsløse Steder, men disse ere alle særdeles lette at berigtige, og i Udgaven omhyggeligt rettede paa oftomtalte Maade, de hist og her udeglemte Stykker ere tilføiede o. s. v., saaat Udgiverne nære det Haab, at Texten, saadan som den her er leveret, ikke lader synderligt i Tydelighed og Fuldstændighed tilbage at ønske, medens der dog ikke til nogensomhelst Skade er gjort Vold paa den diplomatariske Nöiagtighed ved Meddelelsen.

VII. *Retterbøder og Forordninger*. Af disse, der dels ere meddeelte efter Afskrifter i Codices, dels efter Originaler eller Uddrag af Copibøger, udgjøre de,

VIII

der ere at ansee som Resultater af Overeenskomsterne mellem Kongen og Erkebiskoppen i Aarene 1273 og 1277, den største Masse. Den ældre Overeenskomst, dateret Bergen 1te August 1273, meddeles her, tilligemed Kongens og Pavens dertil hørende Skrivelser, efter en af den pavelige Geheimearchivar Marini bekræftet Udskrift, som det heder, af Originalregesten i det vaticanske Archiv. Forhen har dette Actstykke, foruden i det nys udkomne *Diplomatarium Norvegicum*, hvor ovennævnte Kilde ligeledes er fulgt, været aftrykt hos Torfæus (*Hist. rer. N. IV. 354–57*), men her temmelig feilagtigt. Afvigelserne i sidstnævnte Aftryk ere dog for Fuldstændigheds Skyld meddeelte som Varianter. Den senere Overeenskomst, dateret Tunsberg 9de August 1277, er aftrykt efter Originalen, der endnu opbevares i den arnamagnæanske Diplomsamling og er affattet paa Latin. Tidligere har den, mere eller mindre feilagtigt, været aftrykt i Pontoppidans danske Kirkehistorie I. p. 741—748, Finn Jonsöns islandske Kirkehistorie I. p. 386—398, og Thorkelins *Diplomatarium Arnamagnæanum* II. p. 66—73. Af den norske Oversættelse af dette Forlig, hvilken synes at have været affattet omtrent samtidigt med dets Vedtagelse, findes Afskrifter i flere Codices, alle mere eller mindre feilfulde. Ved at meddele denne Oversættelse, hvortil Afskriften i Cod. Arnam. 350 fol. (skreven paa Island ved 1363) er lagt til Grund som den mindst feilfulde, har man anseet sig berettiget til at anvende en større Frihed med Hensyn til enkelte Læsemaaders Optagelse i Teksten, end ellers; thi her havde man den latinske Original som ubedragelig Maalestok for Læsemaadens Rigtighed. Ogsaa af denne Oversættelse leveres i Finn Jonsöns Kirke-Historie I. p. 386—398 et Aftryk, efter Cod. Arnam. No. 351 fol. I et Par Haandskrifter findes enkelte Dele eller et Udtog af Forliget, optagne; disse fragmentariske Bearbejdelser ere ogsaa særskilt meddeelte. — Grændsebestemmelsen imellem Norge og Sverige er forhen udgiven af Conferentsraad Werlauff i *Annaler for Nord. Oldk. 1844—1845 S. 147—192*, og har den lærde Udgiver med saa stor Evidents, som det efter Omstændighederne er muligt, godtgjort, at vi i dette Document have for os ”den Synsforretning eller det Thingsvidne, der har været lagt til Grund for den i Aarene 1268 og 1273 sluttede Grændsetractat.”

Ligesom i første Bind, ere ogsaa i nærværende andet Bind Parallelsteder anførte i et eget Rum paa hver Side, under de i Fortalen til første Bind S. VIII angivne Signaturer. Ved Landsloven ere derhos Parallelsteder anførte af Kong Magnus's islandske Lov, kaldet Jonsbogen (betegnet *Jb*), og ved Erkebiskop Jons Christenret af Biskop Arnes islandske Christenret (betegnet *A*).

Kort efterat første Bind af nærværende Værk var udkommet, fandt man hændelsesviis, ved at undersøge Bindene paa en Deel ældre Regnskabsböger, bevarede i det norske Rigsarchiv blandt en Mængde andre Levninger af Norges Oldlitteratur

IX

ogsaa flere Brudstykker af forskjellige Haandskrifter af Love, ældre end 1263,¹ hvilke saaledes, hvis man tidligere havde kjendt dem, maatte have været optagne i første Bind, og, paa Grund af deres Vigtighed, aldeles fuldstændigt. Da det antages at interessere Granskere af Norges Antiquiteter og Lovhistorie, snarest muligt at lære disse Brudstykker at kjende, og der desuden ikke for det første er Udsigt til at finde flere, hvis Opdagelse da maaskee burde have været oppebiet, meddeles de ved Slutning af nærværende Bind i et eget Afsnit som Supplement til første Bind. Skrifttræk og Orthographi i disse Brudstykker vise, at de Haandskrifter, hvoraf de ere Levninger, alle have været Codices af første Rang, og af særdeles høi Ælde. De henhøre til syv forskjellige Codices: een af den ældre Gulathingslov, fem af den ældre Frostathingslov, og een enten af den ældre Eidsivathingslov eller af den ældre Borgarthingslov. Alle disse Brudstykker ere af stor og særegen Interesse, men intet mere end det sidstnævnte. Til hvilken af de tvende angivne Love det hører, lader sig ikke med Bestemthed afgjøre, men i ethvert Fald er det en høist værdifuld Levning, da, som bekjendt, ellers Intet af disse Love er blevet os bevaret, undtagen Christenretterne og enkelte i visse Bearbejdelser af Borgarthings Christenret indflettede ubetydelige Stykker af samme Lagdømmes verdslige Lov.

Brudstykkerne af den ældre Gulathingslov ere især vigtige, fordi de indeholde Stykker, der ikke findes i Hovedcodex, f. Ex. det Cap. om Troldkvinde, der er optaget i Sverrers Christenret Cap. 98. Derimod udelades, besynderligt nok, Gulathingslovens Cap. 31, hvis første Ord saaledes fremdeles bliver en Gaade.

Af de fem Haandskrifter af Frostathingsloven, hvoraf Brudstykker ere fundne, er den nedenfor med 2 betegnede Codex den mærkeligste, baade formedelst Brudstykkernes Størrelse og Mængde — der ere nemlig Brudstykker næsten fra hver af Lovens 16 Parter — og fordi der blandt dem findes flere, der kunne hjælpe til at udfylde den store Lacune i femte Part (første B. S. 181), og det saaledes, at den i Not. 5 paa hiint Sted yttrede Gisning, at det Manglende omtrent maa have stemmet med visse anførte Capitler af *Hákonarbók*, paa det klareste bekræftes. Ogsaa Brudstykket af Cod. 4 maa ansees mærkeligt, fordi den Begyndelse af Sagetallet (sjette Part), som her forefindes, viser, at dette maa have været aldeles afvigende fra det, der udgjør sjette Part efter Redactionen i Cod. Resenianus, ligesom det og efter alle Kjendemerker at dømme er en ældre Bearbejdelse af Materien, end sidstnævnte. Overhoved viser en nøiagtig Sammenligning af alle fem Haandskrifters Brudstykker med Texten efter Cod. Resenianus i første Bind, at denne baade i Alder og Godhed maa have staaet langt tilbage for ethvert af dem. Enhver Berigtigelse, som fremgaar af en saadan Sammenligning, er i Noterne anført.

¹) See om dette Fund et Stykke af undertegnede P. A. Munch i Chr. C. A. Langes Norske Tidsskrift for Videnskab og Literatur, 1ste Aarg. 1847 S. 25—52 (med et Facsimile).

X

Uagtet det meste af hvad dette Bind indeholder allerede tilforn har været offentliggjort ved Trykken — hvilket ovenfor ved de enkelte Stykker er bemærket — saa antages dog denne nye Udgave ikke at ville savne særlig Interesse for dem, der alvorligen granske Norges Antiquiteter og ældre Rets-Historie. Foruden den Fordeel, som det medfører at have alle Arbeider samlede, der tilhøre dette vigtige Afsnit af Norges Lovgivning, vil man tillige ved Sammenligning med de ældre Udgaver overbevise sig om, at i nærværende Udgave Texten er behandlet med strengere Hensyn til Kritikens Fordringer, og at især en langt fuldstændigere Sammenligning er foretagen imellem de forskjellige forhaandenværende gamle Haandskrifter.

Christiania, i September 1848.

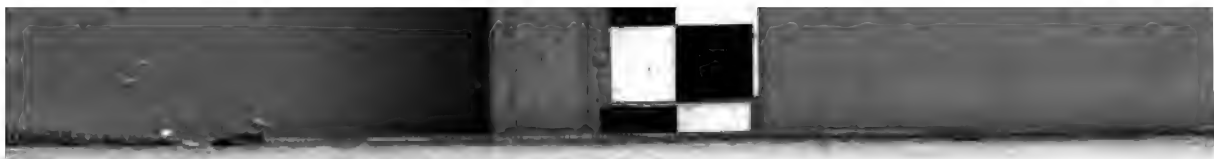
J. Chr. Berg,
Overrets-Justitiarius.

U. A. Motzfeldt,
Sørenskriver.

R. Keyser,
Professor.

P. A. Munch,
Professor.

I.

Den nyere Lands-Lov,
udgiven af Kong Magnus Haakonssøn.

- Texten aftrykt efter Pergaments-Codex No. 60 qv. i den arnamagn. Samling, indeholdende blandt andet Gulathingsloven, med en Haand fra første Fjerdedeel af 14de Aarhundrede. (Marginal-Antegnelser med samme Haand). Her betegnet . . . . . *Ga*.
- Sammenholdt med Perg. Cod. 322 fol. sammesteds, omtr. af samme Indhold og med samme Haand . . . . . *Gb*.
- med Perg. Cod. 304 fol. sammesteds, omtr. af samme Indhold og m. s. Haand. (Marginal-Antegnelser med s. Haand) . . . . . *Gc*.
- — Perg. Cod. 1154 fol. i det kjøbenhavnske store kgl. Bibliotheks ældre Haandskrift-Samling (*Codex Hardenbergianus*) indeholdende Gulathingsloven, skreven med en Haand fra omtr. anden Fjerdedeel af 14de Aarhundrede, samt andre Sager med forskellige yngre Hænder . . . . . *Gd*.
- — Perg. Cod. 62 qv. i den arnamagn. Saml., indeholdende bl. a. Gulathingsloven med en H. fra første Fjerdedeel af 14de Aarhundrede . . . . . *Ge*.
- — Perg. Cod. 56 qv. sammesteds, indeholdende Gulathingsloven, m. samme Haand som *Bd* og *Be*, fra første Fjerdedeel af 14de Aarhundrede. (Marginal-Antegnelser fra 16de Aarhundrede) . . . . . *Gf*.
- — Perg. Cod. 65 qv. sammesteds, indeholdende blandt andet Gulathingsloven og Byloven, m. en H. fra omtr. Midten af 14de Aarhundrede . . . . . *Gg*.
- — Perg. Cod. 307 fol. sammesteds, indeh. Gulathingsloven og Byloven, med en H. fra omtr. Midten af 14de Aarhundrede . . . . . *Gh*.
- — Perg. Cod. 3260 qv. i det kjøbenhavnske store kgl. Bibl.s ældre Haandskr. Samling, indeh. bl. a. Gulathingsloven med en islandsk H. fra omtr. Midten af 14de Aarhundrede. (Marginal-Antegnelser kun lidet yngre end Texten) . . . . . *Gi*.
- — Perg. Cod. 57 qv. i den arnamagn. Saml. (*Codex Milzovianus*), indeh. bl. a. Gulathingsloven med en H. lidt yngre end Midten af 14de Aarhundrede . . . . . *Gk*.
- — Perg. Cod. 61 qv. sammesteds, indeholdende bl. a. Gulathingsloven med en H. fra Slutningen af 14de Aarhundrede. (Marginal-Antegnelser fra 16de Aarhundrede). *Gl*.
- — Perg. Cod. 1275 i det kjøbenhavnske store kgl. Bibl.s thottske Haandskr. Saml. indeh. bl. a. Gulathingsloven med en H. fra Slutningen af 14de Aarhundrede. (Marginal-Antegnelser kun lidet yngre end Texten) . . . . . *Gm*.
- — Perg. Cod. paa Universitetsbibliotheket i Lund, Hist. lit. No. 12 fol. indeholdende Gulathingsloven m. m.; alt med en H. fra omtr. Midten af 14de Aarhundrede . . . *Gn*.

- Sam. med Perg. Cod. C. 16 qv. i det stockholmske kgl. Bibliotheks Haandskrift-Samling, indeholdende bl. a. Gulathingsloven med en H. fra første Halvdeel af 14de Aarhundrede. *Gp.*
- — Perg. Cod. C. 20 qv. sammesteds, indeh. bl. a. Gulathingsloven med en H. fra c. 1300 eller maaskee noget ældre. (Marginal-Antegnelser med en lidet yngre Haand) *Gq.*
- — Perg. Cod. C. 19 qv. sammesteds, indeholdende bl. a. Gulathingsloven med en H. fra Begyndelsen af 14de Aarhundrede . . . . . *Gr.*
- — Perg. Cod. C. 18 qv. sammesteds, indeholdende Landsloven, med en H. fra 1590 *Gs.*
- — Perg. Cod. No. 1 qv. paa Universitetsbibliotheket i Christiania, indeholdende bl. a. Gulathingsloven med en H. fra 1ste Fjerdedeel af 14de Aarhundrede . . . . *Gt.*
- — Perg. Cod. C. 21 qv. i det stockholmske kgl. Bibliotheks Haandskr. Samling, indeholdende bl. a. Frostathingsloven med en H. fra c. 1300 eller maaskee ældre . *Fa.*
- — Perg. Cod. 69 qv. i den arnamagn. Samling, indeholdende Frostathingsloven m. m., Alt med en H. fra 1ste Halvdeel af 14de Aarhundrede . . . . . *Fb.*
- — Perg. Cod. 72 qv. sammesteds, indeholdende bl. a. Frostathingsloven med en H. fra 1ste Halvdeel af 14de Aarhundrede . . . . . *Fc.*
- — Perg. Cod. 71 qv. sammesteds, indeholdende bl. a. Frostathingsloven med en H. fra 1ste Halvdeel af 14de Aarhundrede . . . . . *Fd.*
- — Perg. Cod. No. 8 fol. i den delagardiske Haandskr. Saml. paa Univers. Bibl. i Upsala, indeh. bl. a. Frostathingsloven m. en H. fra 1ste Halvdeel af 14de Aarhundrede *Fe.*
- — Perg. Cod. C. 22 qv. i det stockholmske kgl. Bibliotheks Haandskr. Samling, indeholdende bl. a. Frostathingsloven, med en H. fra anden Halvdeel af 14de Aarh. *Ff.*
- — Perg. Cod. 309 fol. i den arnamagnæanske Samling, indeholdende bl. a. Eidsivathingsloven, med en H. fra 1ste Fjerdedeel af 14de Aarh. indtil i Cap. 12 i Kjöbebolken, og derfra med en H. fra 1325, der i det Foregaaende har anført Varianter i Margen. *Ea.*
- — Perg. Cod. 68 qv. sammesteds, indeholdende bl. a. Eidsivathingsloven med en H. fra første Halvdeel fra 14de Aarhundrede . . . . . *Eb.*
- — Perg. Cod. 1640 qv. i det kjøbenhavnske store kongelige Bibliotheks nyere Haandskr. Samling, indeh. bl. a. Eidsivathingsloven med en Haand neppe yngre end 1300. *Ec.*
- — Perg. Cod. 317 qv. paa Universitetsbibliotheket i Christiania, indeholdende bl. a. Eidsivathingsloven med en H. fra 1ste Halvdeel af 14de Aarhundrede. (Marginal-Antegnelser med omtr. samt. H.) . . . . . *Ed.*
- — Perg. Cod. C. 17 qv. i det stockholmske kgl. Bibliotheks Haandskrift-Samling, indeholdende bl. a. Eidsivathingsloven med en H. fra 1ste Halvdeel af 14de Aarh. *Ee.*
- — Perg. Cod. No. 1127, Tillæg, i det kgl. norske Videnskabers Selskabs Bibliothek i Throndhjem, indeholdende bl. a. Eidsivathingsloven med en H. fra omtr. Midten af 14de Aarhundrede . . . . . *Ef.*

Sam. med Perg. Cod. 1642 qv. i det kjøbenhavnske store kgl. Bibliotheks nyere Haandskr.

Samling (*Codex Tunsbergensis*), indeholdende bl. a. Borgarthingsloven, upaatvivlelig m. samme Haand som *Bk*, fra 1ste Fjerdedeel af 14de Aarhundrede. (Marginal-Antegnelser fra 16de Aarhundrede) . . . . . *Ba*.

— — Perg. Cod. 3261 qv. i det kjøbenhavnske store kgl. Bibliotheks ældre Haandskr. Samling, indeholdende bl. a. Borgarthingsloven upaatvivlelig m. s. H. som *Bl* fra Midten af 14de Aarhundrede . . . . . *Bb*.

— — Perg. Cod. 31 oct. i den arnamagn. Saml., indeholdende bl. a. Borgarthingsloven med en H. fra 2^{den} Fjerdedeel af 14de Aarhundrede . . . . . *Bc*.

— — Perg. Cod. 302 fol. sammesteds, indeholdende bl. a. Borgarthingsloven eller rettere Skiduthingsloven, m. samme H. som *Gf* og *Be*, fra 1ste Fjerded. af 14de Aarh. *Bd*.

— — Perg. Cod. 305 fol. sammesteds, indeholdende bl. a. Landsloven, nærmest Borgarthings- eller Skiduthings-Loven, m. samme H. som *Gf* og *Bd*, fra 1ste Fjerdedeel af 14de Aarhundrede. (Marginal-Antegnelser fra 16de Aarhundrede) . . . . . *Be*.

— — Perg. Cod. 58 qv. sammesteds, indeholdende bl. a. Borgarthingsloven med samme H. som *Bh*, neppe meget yngre end fra Midten af 14de Aarhundrede . . . . . *Bf*.

— — Perg. Cod. 63 qv. sammesteds, indeholdende Borgarthingsloven (efter Redactionen at dømme, skjönt Gulathinget ogsaa nævnes) med en Haand omtr. fra Midten af 14de Aarhundrede. (Marginal-Antegnelser fra 15de Aarhundrede) . . . . . *Bg*.

— — Perg. Cod. 74 qv, sammesteds, indeholdende Borgarthingsloven med samme H. som *Bf*, neppe meget yngre end fra Midten af 14de Aarhundrede . . . . . *Bh*.

— — Perg. Cod. C. 15 qv. i det stockholmske kongelige Bibliotheks Haandskr. Samling, indeholdende bl. a. Borgarthingsloven, upaatvivlelig med samme H. som *Ba*, fra 1ste Fjerdedeel af 14de Aarhundrede. (Marginal-Antegnelser fra c. 1500) . . . . . *Bk*.

— — Perg. Cod. C. 14 qv. i det stockholmske kongl. Bibl.s Haandskr. Samling, indeholdende bl. a. Borgarthingsloven, upaatvivlelig med samme H. som *Bb*, fra Midten af 14de Aarhundrede . . . . . *Bl*.

— — Perg. Cod. No. 11 i det deichmannske Bibliothek i Christiania, indeholdende bl. a. Landsloven, uvist for hvilket Lagdømme, med en H. fra Slutningen af 16de Aarh. *D*.

Samt endelig med en Deel Brudstykker af Pergamentscodices, deels i den arnamagnæanske Samling, deels i det norske Rigsarchiv. De vigtigste af disse ere betegnede: *Go*, Brudst. af Gulathingens loven fra 1ste Halvdeel af 14de Aarhundrede, i Cod. Armagn. 315 fol.; *Gu*, Brudst. af Landsloven fra Midten af 14de Aarhundrede, i det norske Rigsarchiv; *Bi*, Brudst. af Borgarthingsloven fra 1ste Halvdeel af 14de Aarh., i Cod. Arnemagn. 315 fol.; og *Bl*, Brudst. af Borgarthingsloven (efter Retskrivningen at dømme) fra 1ste Halvdeel af 14de Aarh., i det norske Rigsarchiv.

Det bemærkes, at man, ved at inddele de her opregnede Haandskrifter i fire Klasser, af hvilke enhver bærer Hovedsignaturen *G*, *F*, *E*, eller *B*, medens de enkelte Codices hver for sig betegnes med særskilte smaa Bogstaver, vedföiede Hovedsignaturen, har sögt at antyde, hvilken af de fire Klasser af Landslove hver enkelt Codex tilhörer; saaledes nemlig, at *G* betegner Gulathingslovene, *F* Frostathingslovene, *E* Eidsivathingslovene, *B* Borgarthingslovene. Hvor flere Codices af samme Klasse i Varianterne anföres umiddelbart efter hverandre, sættes Hovedsignaturen blot foran den förste, f. Ex. *Gb*, *c*, *d*, *f*; *Bg*, *h*, *k* istedetfor *Gb*, *Gc*, *Gd*, *Gf*; *Bg*, *Bh*, *Bk*.

Den deichmannske Codex, der ei kan siges at tilhöre nogen særskilt Klasse, er den eneste, som ikke kunde henföres under nogen Hovedsignatur, og derfor har faaet sit eget Mærke *D*.

Prologue.¹

Magnus með guds mistunn Noregs konungr son Hafonar konungs [(sonar) sonar² Smeris konungs sendir³ allum monnum⁴ [i Gula þings laugum⁵ quedio guds oc sina. þer uitid at hinir stynsamazstu⁶ menn af Gula⁷ þings lagum⁸ haza iduliga getet xirir off [at þer hazet⁹ spurt¹⁰ at ver [hazum lut i att¹¹ at bota notot um xlestar logbotr i landeno með hinna¹² bezztra manna rade¹³ oc beðit off at yður bot stildi þeirra umbota¹⁴ eigi lutlaus vera.¹⁵ En þer skolut uita sanliga at off þer¹⁶ ual adr xirir at sea. en einfanliga nu þerxt er þer tröystut sua milit¹⁷ a uara xorsio er þer dörndut hana alla i uara skipan.¹⁸ þat¹⁹ af at tafa oc þat uid²⁰

¹) Denne Overskrift er tagen efter *Gd, e, m. Fc. Bk.* — Her hæz brez Manusar konungs er han scrizade till allra Noregs manna um logbot þa sem ganga stalf um allan Noregh. of græinir her hverfu hon er baltunum skipat sua vattande sem her xngir nu. — *Gf.* Her hæz Gulapings bot meðr. — *Gi.* Incipit prologus um tapitola skipan. — *Gl.* Her hæz laugbot þa er virðulegr herra Magnus konungr hin coronadi skipadi oc gaf ollum Gulapingemonnum. — *Gn.* Brez herra Magnus fo. til herra Jons ertibstups of til allrar allþydu. — *Gp.* Her hæz brez þætt sem Magnus fr. sende (stizade — *Be.*) till alra Noreghs manna um skipan logbotr oc um græinir hennar sua vattande sem her xngir nu. — *Bd, e.* Hier hæz upp Þorgharþings bot allra vigversta manne með Quedio Guds oc sending oc bræui M. fo. sunar Hafonar fo. sunarfunar Sverris fo. er han stra oc samansætia tef (i Sarpaborg — i Marg., men, som det synes, m. s. H.) af ollum botum landzæna oc gaf Þorgharþingz monnum sem hana loghtotu Jons votu dag xra burð vare herra iht. xpi. mci. oc. lxx. oc. iij. vater n. xj. are ritis M. s. fo. — alm. Overskr. paa den første, ellers ubeskrevne Side, men med en yngre Haand end selve Texten, eller idetmindste opfrisket; dernæst överst paa anden Side, hvor Loven begynder: affit principio Sta. Maria meo. amen, og som Overskr. m. Rödt: prologus — *Bl.* Intimationsbrevet mgl. i *D.* Defecte i Begyndelsen ere: *Gc* til i Thgfb. Cap. 5. *Gg* til i Landvb. Cap. 13. *Gh* til nedenfor i Intimationen. *Gk* til i Thingfb. Cap. 4. *Gr* til i Chrb. Cap. 12. *Fd* til i Chrb. C. 8., *Bg* til i Landvb. C. 12. *Bh* til i Thgfb. C. 2. ²) [(sonar)son feilagtigt *Flere.* [sunarfunar suns — *Ed.*

³) virðulegom herra (oc andlegum xodr — tilf. *Fc, e*) Jone ærtibstupi oc — tilf. *Gf, n. Fc, e, f. Bf.* Jon ærtibpi of — tilf. *Bd, e.* — virð. herra Åndrefe) bpe. i Åsto oc — tilf. *Ba, k.* Åndrefi bpi i Åsto, Þorsinni bpi i Hamre of — tilf. *Ee.* ⁴) guds vinum of sinum *d. fl.* (30 Codd.) ⁵) [i frostu eða Gula þ. l. — *Gn.* [Gula þings monnum — *Gi.* [i frostu þ. l. — *Fa, b, c, e, f.* [i Eibzua þ. l. — *Ea, b, c, d.* [Eibzua þings monnum — *Ef.* [þeim f. þetta brez sea eða hognra of i Eibzupings l. ero — *Ee.* [i Þorga (Þorgar) þ. l. — *Ba, b, k, l.* [i Noregs konungs riti — *Bd, e.* [i n. þ. l. — *Gs.* [mgl. *Bf.* frosta opr. men senere rettet til Gula — *Gf.* ⁶) stitristastu, *d. fl.* ⁷) Rettet dertil m. nyere H. fra frosta — *Gf.* frosta — *Gn.* frosta — *Fa, b, c, e, f.* Eibzua *Ea, b, c, d, e, f.* Þorgar *Ba, b, k, l. n.* — *Gs, Bb.* ⁸) loglogu — *Ee.* i Noreghs — *Bd, e.* af &c. mgl. *Gg, Bf.* ⁹) [of — *Bc.*

¹⁰) [mgl. *Gl.* ¹¹) [i adom — *Ef.* ¹²) I *Ga, b, c.* hino. ¹³) með — rade mgl. i *fl.* ¹⁴) tafa — *Ge.* lunnanda — *Ee.* ¹⁵) oc beðit &c. — mgl. *Gn.* ¹⁶) þar — *Gn.* *Ea, b, c, e.* Istf. oc beðit &c. have *Fc, Fe, Gs:* of (er — *Gs.*) þottomt (þottumzt — *Fe, Gs.*) ver varla þerff venta at frostþings bot (n. tings log — *Gs.*) stilloi sifra umbota lutlaus (umbota laus — *Gs.*) vera sem allar adrar logbotr i landeno haza godan (mgtin — *Fe.* mgtsum — *Gs.*) þora af xngit. En þer skolud þat sanlega vita at ver (hazum) þui xngri i odrum logbotum tutt at. at off þotti sem allar adrar hezdi meiri of bradvari þox til umbota. þui at af ollum (botom — tilf. *Fc.*) xantz off yður bot mictum (um mgtyn — *Fe.*) þora hestz (velz — *Gs.*) slaxþergi vera. En sanlega nannu (xunnu — *Gs.*) ver henne xngst of bæzt allrar þeirar varar tillogu. sem hon væri þa bætr of liofare (være þðan liofare of better — *Fe.* vere þa liofare — *Gs.*) en adr (adrar — *Gs.*) þar off — o. s. v. ¹⁷) sua uæl — *Ed.* (sua miet — *Bb, l.* ¹⁸) vara xorsio — *Gd, p. Bf.* uarl vass — *Gl.* ¹⁹) þar — *fl.* ²⁰) til — *fl.*

at setia¹ sem off þotte² bera með hinna bestra³ manna ráðe.⁴ Oc ær þui
hoxum ver nu vm ridir iduliga stöðat hana oc lizt off sem alluidda megi⁵ með þam⁶.
orðom þullan orsturd geza.⁷ þar sem hon talar aðr geyfi⁸ langt vm. En sumum
stöðum þarx⁹ hon sanliga tillogu þar sem [aðr¹⁰ er huergi¹¹ liosare¹² en marger
þeir þurzu er þatunnigir¹³ eru. Nu þo at ver kennem off miot uanfunniga¹⁴ til
stikra storreða.¹⁵ þa hoxum ver þo þessa bof rita¹⁶ latet er ver sendom ndr¹⁷ eptir
stikum hette sem hon uattar.¹⁸ tröngstande a uars herra Jhesu Christi misfunn oc
arnadar orð¹⁹ hins hælga Olafs konungs²⁰ oc þeirra hinna skynsamazstu manna
tillogu²¹ er²² hia off uaro. En at þer stilit²³ þui gior²⁴ hui ver hoxum sua
bolkunum skipat i henne sem nu er. þa greinir þessir hattr²⁵ xirir ndr sem her xylgir.

Þingxara²⁶ boltr er nu sem xyr ær anduerdu ritadr aðr en heze sealxa bolina. at
aðr here²⁷ at þingit se skipat oc neyndir stöðadar.²⁸ logrettu menn tofner.²⁹ eidar
xluftir. grid sett.³⁰ oc sidsemdom lyft. at þui bætr verði bokenne lytt³¹ sidan [oc
dom lytt³² sem þingit er³³ bætr stilit oc sidat. Sýrfti lutr bolarinnar er kristins-
doms boltr. at menn stili kristiliga tru³⁴ [vera grunduoll³⁵ oc upphæz allra goðra
uerka.³⁶ oc heilagrar kirkiu lydni oc hennar xormanna vera lysing oc leidtogar³⁷ til
allra loglagra rettynda³⁸ oc misfunsamligra sidsemda.³⁹ Nest kristinsdoms bolkinom
er vttxara boltr. at aldyðan stili þann guð hinn sama skipat haxa konungdominn⁴⁰ til
verallegs⁴¹ iðrböðs⁴² sem biskup⁴³ til andlegs. Eptir vttxara bolf er mannhælgir.
þui at [þuisa nest⁴⁴ hoxer⁴⁵ hoxðingiumum oc allum⁴⁶ vtt xra halda lata⁴⁷ guðs
xrid⁴⁸ oc goðra manna xrelse millum trisfinna manna. en⁴⁹ þeim með lagum oc þo

1) leggja — *ß*. 2) þittir — *d. ß. bzt* — tilf. *d. ß*. 3) skynsamra — *Gd, p, s. hinna*
skynsamuztu — *ß. hinna vitraftu — Gn.* 4) samþætt — *Bc.* 5) mætte — *d. ß.* 6) uarom — *Fc.*
xarom — *d. ß.* 7) gera — *d. ß. aat leggja — Ed.* 8) miot — *Bf. mættiz tilf — Fe.* 9) þyrzti
— *d. ß.* 10) aðr — mgl. *d. ß.* 11) [hon er huergi — *Gn.* 12) ofsturd — tilf. *Fe, e. Her begyndur*
i Fe Lacune af eet Blad, indtil allerførst i Thgsl. 13) xatunnir — *ß. xatunandi — Gl.* 14) uanfun-
nande — *ß. xatunnande — andre.* 15) mala — *Ee.* 16) strizua — *Gm. gera — Ee.* 17) er ver &c. mgl.
Gn. Fe. 18) var — *Ee.* eptir stikum &c. mgl. *Gd, e, p.* 19) varar xru sancte Marie oc tilf. *Gf. Ed, f.*
Ba, b, c, e, f, k, l. hinna hætgu Mariu. of tilf. Gm. Eb. hinna (hæilag) moryar Mariu oc tilf. Ff. hinar
hæiga Maria of allra guðs hæilagæ manna — tilf. Gg. 20) oc arnadar orð &c. mgl. i *ß.* 21) ráðe — *Bf.*
ráðe of tillagu — *Gm, t.* 22) þa — tilf. *Ef.* 23) hana — tilf. *Gt.* 24) bæter — *Fb. Bl.* 25) Saal. *Ga. þessir þattr*
— *Gb. hættir — Gd, i, s; lutr — Bf. þessi hattr — d. ß. greinir hon með þessom hætti — Gm.* 26) þing-
xarar — *de ß.* 27) hoxrir — *Gf, Ef. hoxuer — ß.* 28) oc nemdar menn stöðader — *Gl. Fa. of nemdar men*
tofner — Ed. oc n. m. &c. mgl. Ec. 29) logr. m. tomner — *Gl. men þeir stöðadir sem i logretto ero næmndir.*
— *Ed.* 30) gr. sett mgl. *Gd, s.* 31) lyft — *Ed.* 32) [mgl. *Fa; ellers forskjelligen: [of*
domonom liff, [of domum lyft, [of domum liff. [of domi hlytt — Gi; [at domom lyft, [oc domt lyft — Ef,
[oc domom — Bk; [oc domom manna — Bc; [oc aat geymt domum — Gp. 33) aðr — tilf. *Ba, k.* 34) sua
halda at . . . tilf. *Bc; de sg. Ord ulæselige.* 35) [er grunduollr er — *Bd, e, f.* 36) lufa — *de ß.*
37) of leidtogar — mgl. *Gn.* 38) til allra rettynda — *de ß. — t. a. goðra lufa — Ge. t. a. goðra lufa of allra*
logl. rettenda — Fb. t. a. rettra mala of rettenda — Ed. 39) rettynda — *Fe. lufa of sidsemda — Bc. Fra*
vera lysing mgl. Bf. 40) konunginn eller konunginum — *ß.* 41) konungslægs — *Ge.* 42) umböðs
eller uatðz — *de ß.* 43) biskupum — *Eb, d. Bf. ertibstupi — Gn, s. Fe. en hinn — Fa.* 44) [æt — *Gc.*
[ua — Fe. 45) hoxrir — *Fe.* 46) oðrum — *Fa. ollum oðrum — de ß.* 47) at halda of halda lata — *de ß.*
48) grid — *Fb. Bb.* 49) of þo — *Gm.*

hófamliga¹ eptir atvítum² at reysa sem at adru verða þroxadir.³ Næst mannhælgir er erýða tal [med þui þleiru⁴ sem þui horyrir. oc heryr þat med tuenna giptingum. þui at miklu uarðar þeim sem til arxanna falla⁵ at þeir se [i heilogum oc logligum⁶ hiunskap getnir. Eptir erýða tal heryr landa brigði. þui at [þann tíma⁷ sem maðr erýr⁸ notorar iarder þa horyr honum at stoda um sin odol oc annara manna. at hann haldi engara manna odolum⁹ med logum¹⁰ sottom.¹¹ oc tunni sealæ sine odol med logum at brigða. Eptir landa brigði er landzleigu boltr þui at þeim horyrir¹² eptir lagum sinar iarder¹³ at byggja sem med logum haxa at tomizt. Eptir landzleigu boltr er laupa boltr þui at sua skal eptir lagafoðnum¹⁴ lausa aura soðia. sem eptir landa brigði iord¹⁵ oc¹⁶ odol.¹⁷ Eptir laupa boltr er þioxa boltr þui at þat horyr engum xirir notorum adrum at tortima¹⁸ sem sa heryr med lagum¹⁹ at tomizt er a. en sa er adruuiff gerir [man laga reysing xirir suara.²⁰ Sidarst i botenne eru tonunga reftar botr. at sa tonungr er til er skipadr²¹ eptir at sea lagum²² eptir umdomum sinna xoreðlra.²³ a²⁴ eigi sidr at hugga²⁵ sina sidsama þegna med [linkind oc reftarbotum²⁶ en at tempru ospala med hirtling oc logligum reysingum.

Erýðir²⁷ þær er til haxa xallet oc um²⁸ uiga xerdir oc um tuenna giptingar.²⁹ oc um oll onnur laga mal.³⁰ þa stolu³¹ eptir þui vera³² sem þa gengo log i lande er þau mal gerduzt³³ ex eigi heryr adr logligr domr a xallet.³⁴

Vidium ver yðr³⁵ at þær uarlunnit uid off þui sem a storter. þui at meir heryr ualldit xiofstyldi var oc³⁶ [uantunnend³⁷ eða galonxi en uilia lonyfi³⁸ sem ælla ma. þo at ver

¹) hóflega — *Fa.* hófamlægum — *Ba.* ²) e. atvítum mgl. *de fl.* ³) sannprovaðir — *Ge.* n. *Bl.*
⁴) [oc þat annat — *Ba.* k. ⁵) standa — *Gd.* *Eb.* *Bd.* e. ⁶) [i logligum — *de fl.* [i heilogum — *Gf.* *Ee.* *Be.*
⁷) [þegar. — *Ba.* k. [huarn tíma — *Bf.* ⁸) xær — *Fe.* ⁹) Her tilf. under Linien med Indskydelsestegn
nema — *Ge.*, over L. m. nyere H. vitan — *Ba.* ¹⁰) ologum — *Eb.* *Bf.* rongum. *Bb.* ¹¹) sottom —
mgl. *Bb.* at h. halde ei odolum annara manna vitan med laghum — *Ef.* ¹²) horyr — *de fl.* ¹³) eignir
— *Gf.* ¹⁴) lagum — *Fe.* *Bb.* ¹⁵) lond — *de fl.* ¹⁶) Her ophörer Lacunen i *Gh.* ¹⁷) þegna — *Gt.*
iarder — *de fl.* ¹⁸) tortyna — *Bf.* misþyrma — *Ed.* notot xirir þeim — tilf. *Bc.* ¹⁹) retto — *Gd.*
²⁰) [þat lagharæst xirir at suara — *Bf.* Eptir laupabollt &c. mgl. *Gg.* ²¹) tofenn of skipadr. *Gd.* p. s.
²²) of allum reysingum tilf. *Be.* ²³) e. umdomum &c. mgl. i *fl.* ²⁴) þa horyr honum — *Bc.* ²⁵) at
ethugha — *Gd.* ²⁶) [tinting of r. — *Ge.* tinting of r. — *Ed.* *Bc.* lidtind of r. — *Gl.* tintind of r. — *Ee.* *Ba.* k. l.
ligig of r. — *Fe.* lifing of r. — *Bf.* mistunn of r. — *Bb.* litnande reftarbotum — *Ef.* ²⁷) þat uitium uer of (einfaltliga
— tilf. *Gh.* n. s. *Fe.*) at þær uitir um allar erýðir — *fl.* ²⁸) iarda brigði of — tilf. *de fl.* odals br. of —
tilf. nogle, andre landa br. of. ²⁹) oc um tu. g. mgl. i *fl.* ³⁰) undir huerium lagum (lagum mgl. *Gd.* s.)
er þær urðu tilf. *de fl.* ³¹) Her beg. en Lacune (udfyldt med aldeles ny Haand) af eet *Bl.* i *Gl.*, ophörer
i Thingfb. Cap. 3. ³²) xara — *Bc.* domazt — *Gh.* n. p. s. domazt of vera. — *Ea.* c. uera oc ættr þui
er ganga — *Ee.* ³³) græiddozt — *Ed.* ³⁴) logligr d. a tomel — *fl.* logl. domr eða sipan a t., loglig
sipan a t., loglig saamall a t., logl. sipan a verit gor, *forskjellige.* Hernæst indskyder *Ee.* følgende: of ær þui
vidium uer of biðdom yðr. herra n. biskup oc herra Þorjinn biskup oc alla yðr iæmsaman. at þær stóðet at inuiz-
daga. hvar yðr þiðir ær vera tafande eða uibr læggiandi. — Det hele Stykke "Erýðir þær . . . a xallet" er
handlyttat som Tillæg ved Enden af Fortalen i *Gb.* ³⁵) ælla saman — tilf. *Bc.* ³⁶) xiofstylda (saal. *de fl.*)
var of — mgl. i *fl.* ³⁷) vantunnand, vantunna, vantunnende, vantunnande, vantunnanda, vantunning, vantunnusta,
xuntunnende — *forskjellige.* ³⁸) [vant. en gal. eða uitalonxi — *Ge.* *Bk.* [en illuiti eða v. l. *Fe.*

heyrðim minna [i uæð¹ sett oc off tóte þetta ezne² sialdnar en off tætr.³ zinzt oc nofof nýtsamlægt i.⁴ þokkum þat aller Jhesu Christo. huers nazn se blæzat⁵ vttan enda. Amen.

I. Þingzarábolfr.⁶

- j. Þinn zyrsti capitulus bólar þessarar er Gula þings bóf heitir greinir huersu marga bóla hon heyrir i ser oc sua flípan þeirra með nýmisum heitum.
- ij. Nær þing skal vera oc sua nær nezna skal menn til logþingis. (1.)
- iiij. Huersu marga menn nezna skal or zylli huerio til logþingis oc um tillogu zynri. (2.)
- iiij. At logmadr skal lata uebond gera oc um dryðiar burð til logþingis. (3.)
- v. Eptir gognum oc uitnum skal huert mal dōma. (4.)
- vj. Aller menn skolu i gribum zara til logþingis oc sua zra. (5.)
- vij. Ez annar huar zynr a lut sinn þa er þeir koma heim af logþingi. (6.)
- viiij. Um sýslu manna þing. (7.)
- ix. Um dōma þa er settir ero um uiga zerbir⁷ oc þeirra fuenna legorb er menn eiga uigh um. (8.)
- x. Um laga fleznor. (9.)
- xi. Nær til logmanz skal flezna. (10.)
- xij. Ez manni verðr fleznt til logmanz. (11.)
- xiiij. Ez madr zær eigi rettyndi sin i bngðum heima. (12.)

Her heyr þingzara bolh Gula þings manna.⁸

- I i. Fridr of blæzjan⁹ varð herra Jhesu Christi. arnadar orð uarar zru sancte Marie oc hins hælga Olafs konunga oc alra heilagra manna veri¹⁰ með off allum Gula þings monnum¹¹ nu oc iaznan. En ver skolum logþingi uart eiga a. zij. manadom huerium Botolfs meffo æptan¹² [i Gulory a þingstað¹³ rettom. þar skolu aller zinn: axt nauðsynia¹⁴ laust þeir sem til þings¹⁵ eru nezndir. En lendrmadr¹⁶ eða

Jvfr. Cap. 1. 2. G. 3. F. I. 1, 4. Hk. 1, 2. Sv. 2. Jb. I. 1.

¹) [uid — Gm. ²) mal — fl. ³) Istf. "þo at ver heyrðim &c. har Fa: þo at off tóte þat sialdnar eða ver heyrðim minna við sett en nu hozum ver. ⁴) bokenne — tilf. Ea. ⁵) se tozat of blæzat — Gm. a of a — tilf. Bc. ihu xpo of hans blæzabo nazne — Eb. ⁶) Dette er den stadige Sideoverskrift gjennem hele denne Bolk i Ga. ⁷) zergir — Ga ved en Skrivfeil. ⁸) Overskrifter, forskjelligt affattede, i de övr.; Gulaþing nævnes i Gb, c, d, h, m, n, p, t; frostþing i Fa, c, e; Eidsivæþing i Eb; Borgarþing i Bb, l; logþingi, logþing eller þing i Gf, i, a. Fb. Ea, c, e, f. Ba, d, e, k. Lacunen i Fc ophører her i Overskriften. ⁹) zagnadar — Fe. ¹⁰) se — de fl. ¹¹) frostþings monnum — Fb, c, e, f. Udraderet i Fa: synes dog at have været frostþings. — Eidsivæþings m. Ea, c, d, e. Borgarþings m. — Ba, b, f, l. Borgarþings m. opr. men med en langt yngre H. rettet til Stjødun þings m. — Bk. N.tings m. — Gs. alþingis m. — Gi. logþingis m. — Bc, e. Noregs monnum Bf. D. Udelades — Eb, c. ¹²) Botolfs uofs æptan — de fleste. halfrum manadæ zirir Jonsuolu — Fb, c, e. a þetars uafu æptan Ba, f.; disse Ord ere dog i Ba senere overstregede, og i Margen er der med en langt nyere Haand tilskrevet forat indskydes i Stedet: "søndagen næst eptir zij. dage jof. I Bk har en nyere Haand forandret det Opr. til Botuuls v. æptan. Udelades i Bb, l. ¹³) [a (i) Gula þingstað — Gd, e, m. [a frosto a þingstað — Fa, c, e. [a frosto þingstað — Fb, f. [a Eidsivæ þingstað — Eb, d, e, D. [a Borgarþingstað Ba, b, l; dog er det i Bl senere rettet til Stjødunnu þ. fl. [i N: a tingstað — Gs. [a þingstað Ea, c, f. Bc, d, e, f. ¹⁴) zorzalla — fl. ¹⁵) Gulaþings — Gm. Borgarþings — Bb. logþingis — Ec, Bc, e, f, l. ¹⁶) barun — Ge, h, i, q, s, t, Fa. barruna — Gm. lendir menn, saavelsom nedenfor sýsumenn — armenn —

þessu máðr eða armáðr skal¹ neynt háða a miðræstu þingi sua marga menn or þylli hueriu sem [her uattar i nestia kapitulo eptir² eða þeirra logligr umbóðs máðr.³ oc neyna þa menn [sem þoruert⁴ menn háða⁵ oc þeim [synaþt uenastir til stila⁶ oc þeir megi þat með eidi sinum sanna. En þann eib stolu þeir sueria þann þyrstan þoran dag er þeir loma til Gula þings⁷ með þessom eibstax. At þess leggr hann⁸ hönd a⁹ þot oc þui stýtr hann til guðs. at þa menn heyrir hann¹⁰ neynda at þui sinni¹¹ til Gula þings¹² er honum synduzt¹³ uenastir til stila¹⁴ eptir sinni samuizstu oc eigi tof hann þar aðra muni til.¹⁵ oc sua skal hann iaxnan nemyna¹⁶ meðan hann heyrir þetta stax. En þenna eib skal¹⁷ engi optar sueria en um sinn.

Quersu marga menn neyna skal or þylli hueriu.¹⁸

ij. Nu er sua mælt at [nemyna skal¹⁹ or Egða þylli .xij. menn. oc skal huer 2 neynda máðr þedan tafa i þarar övri sinn .x. aura silrs.²⁰ En or Kngia þylli skal neyna .xxx. manna. oc skal huer neynda²¹ máðr þedan tafa mort silrs sunnan xiardar²² en .vij.²³ aura nordan xiardar.²⁴ Or horda þylli skal neyna .xl.²⁵ manna. oc skal huer [háða af Sunnhordum²⁶ .v.²⁷ aura silrs. en af Nordhordulande .iij. aura huer neynda máðr. Or [Synna þylli²⁸ skal neyna .xx.²⁹ menn. oc skal huer

Jvfr. Cap. 2. Jb. I. 2.

alt i Fleertal — *β*. — Enkelte have og som Forbindelsesord of istf. eða. ¹) stolu — *de β*. ²) [þorn þuanna er till. — *Bb*. [þorn stou. heyrir a verit — *D*. ³) logligr umbóðsmenn *β*. eða þ. umb. máðr mgl. *Ge*. ⁴) þoruertis *FL*. ⁵) [er — tilf. *β*. [sem uel tunnande ero — *Eb*. [er þoruertis men háða þirir [er oc stilitastir ero — *Bb*. ⁶) [þessir best til vera þallnir — *Bb*. stila — mgl. *Ed*. ⁷) til frosto þings (a fr. þing) *Fa*, *b*, *c*, *e*, *f*. til Eibþingings *Ea*, *c*, *d*, *e*. til Borgþingis — *Ba*, *k*. til logþingis — *Ef*. *Bb*, *c*, *d*, *e*, *f*, *l*. til þings (a þing) — *Gf*, *i*, *s*. ⁸) et — *Gm*, *q*. *Ef*, hvor den hele Edsformular staaer i 1ste Person. ⁹) hætta — tilf. *β*. ¹⁰) Her begynder en Lacune i *Fb*., ophører i denne Bolks Cap. 10. ¹¹) at þui sinni, mgl. *de β*. ¹²) frostoþingis — *Fa*, *c*, *e*. Eibþingis — *Ea*, *c*, *d*, *e*, *f*. Borgþingis — *Ba*, *b*, *k*, *l*. K-tingis — *Ga*. logþingis — *Gf*, *Ff*. *Bc*, *d*, *e*, *f*. þings — *Gi*. *Eb*. *D*. ¹³) best til þorer of — tilf. *Gp*. ¹⁴) laga of stila — *Ef*. allzt stilitis — *Bb*. ¹⁵) of e. t. h. þ. a. luti til — *Fe*. of &t. . . mutu til — *Eb*. oc unga mutu tof þan þar til — *Bb*. of &t. mgl. *Ge*, *t*. *Fa*. ¹⁶) gerna — *de β*. ¹⁷) þax — *Bc*. ¹⁸) Den Deel af dette Cap., der indeholder Bestemmelserne for Gulathinget, findes naturligvis ikke i nogen af de Codices, der indeholde Frostathing, Eidsivating, eller Borgarthings-Lov: i *Fa*, *c*, *e*, *f*; *Ea*, *b*, *c*, *d*, *f*; *Ba*, *b*, *c*, *d*, *e*, *f*, *k*, *l*, medens dog Bestemmelserne for Frostathinget ere optagne i *Ga*, *b*, *c*, umiddelbart efter Bestemmelserne for Gulathinget. Det hele Stykke mangler i *D*; hele Capitlet i *Ea*. *Bk*. — I nærværende Udgave ere Bestemmelserne for Eidsiva- og Borgarthing optagne efter *Ea* og *Ba* m. *β*. i Texten næst efter Frostathing, see nedenfor S. 12 Note (34) S. 13 Note (12). Allersidst, S. 13 Note (14), mellem [ ] og m. mindre Tryk, har man optaget de tilsvarende Bestemmelser for Færøerne, der med en god og gammel Haand findes tilskrevne paa en forresten ubeskreven Side ved Christendomsbolkens Ende i *Gg*. ¹⁹) [þara stolu — *Gh*, *s*. Fra "skal" indtil "nu er i endr máðr" er der i *Gf* et aabent Rum, hvori en H. fra Midten af 16de Aarh. har skrevet et Stykke om Formularen til Gridsætning paa Thinget, med Overskr. "Um gríð." Istedetfor det hele Stykke om Nævningsmændene fra "skal" indtil "Nu er i. m." har *Gs* et Par Linier, der stemme overeens med Borgarthingsloven, see nedenfor S. 13 ved Note (12). ²⁰) silrs mgl. i *β*. oftere. af bónda ze af laugmann þeim er uarðueitir bónda ze — tilf. *Gm*. af bónda ze of tafa af logm. þ. t. varðu. b. x. — tilf. *Gp*. ²¹) logþingis — *Gm*. ²²) auffman xiardar — *Gp*. þirir sunnan þiorð — *Ge*, *k*, *i*, *m*, *t*. ²³) .vj. — *Gm*, *n*. ²⁴) þirir nordan þiorð — *Ge*, *i*, *t*. x. nordan — *Gh*, *m*, *q*. ²⁵) .xl. — *Gm*, *t*. ²⁶) [þedan tafa af hýðra tulanum — *Gd*, *q*. ²⁷) .vj. — *Gm*. ²⁸) [Sogne — *Gm*. ²⁹) .xij. — *Gm*.

neyndar mádr tala .v.¹ aura sílfrs. Or fyrða þylli skal neyna .xx.² menn. oc skal huer neyndar mádr tala .vj.³ aura sílfrs⁴ [or Sunnþiordum⁵ en .vij.⁶ aura [or Norðþiordum.⁷ Or Sunnmøra⁸ þylli skal neyna .xij. men. oc skal huer neyndar mádr tala [.x. aura sílfrs. en mort or norðra lufa.⁹ Af Ualdrese skal neyna .iiij. menn oc af þáddinga dale .ij.¹⁰ menn.¹¹ af Sættre .iiij.¹² menn. or Ótrodale .iiij. menn.¹³ haxe huer neyndar mádr [.v. manada mate smors.¹⁴ [þat stolu bóndr gera at þear magne.¹⁵ [oc skal huer neyndar mádr tala mort sílfrs i þarar oyri sinn.¹⁶ [skal þetta þe vpplufast¹⁷ i Þiorguin af logmanni¹⁸ oc¹⁹ þeim sem bóarmanna²⁰ þe uarðueita.

²¹ Nu er sua mællt at nemyna skal til frosto þings²² .lg.²³ bónda vttan or Þrondeimi or hueriu þylli. en .xl. innan or Þrondeimi or hueriu þylli.²⁴ En .ij. menn skal nemyna or huerri skipreidu or Naumudale oc or Kaumsdale til frosto þings. þeir stolu haxe i þingþarar þe .vj.²⁵ aura uegna²⁶ huer þeirra er til þings er neyndr. En af Nordmøre skal nemyna .iiij.²⁷ menn or huerri skipreidu oc sua or Vppdale til frosto þings. oc haxe huer þeirra i þarar oyri sinn [halxa mort sílfrs.²⁸ En [.ij. aura sílfrs²⁹ huerium³⁰ neyndar manni allt innan þiardar³¹ til frosto þings þarar.³² Stolu þeir þetta þe tala i lúð- arofe af bónda þe. af logmanni oc þeim sem bónda þeno uarðueita.³³

³⁴ Nu stulu lendir menn of þyflu menn neyna a midþofstu þingi menn til Æidþsua

¹) .vj. — Ge, h, m, q. ²) .xij. — Gn. ³) .v. — Ge, h, i, m, n, p, q, t. ⁴) Fra "Or fyrða þylli" — mgl. Gd. ⁵) [af (or) þýdra lufanum — β. [þirir sunnan — Gq. [mgl. — Gi. ⁶) .vj. — Gd, e, h, i, m, n, p, q, t. ⁷) [af norðra lufanum — Gd. [af neyðra hlufa — Gi. [af (or) hinum norðra — Gn, t. [þirir norðan — Gq. ⁸) Mæra — Gi. ⁹) [mort o. en. g. aura af hinum norðra — Ge. [m. o. en af h. þýdra lufanom .g. a. o. — Gh. [m. o. af norðrhlufa .g. aura. — Gi. [m. o. af þýdra lufanom. en .g. aura af n. lufanom. — Gq. [m. o. af hinum þýdra hlufanum. en .g. aura af hinum norðra. — Gt. "en mort or n. lufa" — mgl. Gd, n, p, samt i Gb, hvor det dog med samt. cursiv H. er tilf. i Marg. ¹⁰) .iiij. — de Övrige, undt. Gb, i hvilken der dog opr. har staaet .iiij., som ved Radering er forandret til .ij. ¹¹) oc af þádd. d. — mgl. Gp. ¹²) .ij. — d. Övrige, undt. Gb. ¹³) or Ótro d. — mgl. Gd, e, h, i, q, t. ¹⁴) [mort o. — Gd, e, h, i, q, t. i þarar oyri sinn — tilf. de Övr. undt. Gm, der mgl. Alt lige fra or Sunnmøra þylli, og Gn, der mgl. Alt fra "Af Ualdrese," samt Gb, c, q. ¹⁵) [þat fl. bóndr lufa at iannade — Gp, hvor hele Stykket fra "af Ualdrese" staa foran "or Sunnmøraþylli." [mgl. — Gd, e, h, i, m, n, q, t. Stykket fra "or Ótrodale" — mgl. Gb, men er tilf. i Marg. in. smt. crs. H., med Tillæg af "En" i Begyndelsen. ¹⁶) [mgl. i de Övr. undt. Gb. ¹⁷) [stolu neyndar menn þetta tala af bónda þe — Gd, Gn, Gp. [ot skal þetta þe tafaþ af bónda þe — Ge, h, i, m, q, t. ¹⁸) eða af þyflumanne — tilf. Gd. Her begynder en Lacuna af eet Bl. i Gt; ophører i Thgfb. Cap. 4. ¹⁹) eða — Gd, n, i, p. ²⁰) bónda — de fleste, rigtigere. ²¹) Efterfølgende Bestemmelser for Frosta- thing findes kun i Ga, b, c; Fa, c, e, f. ²²) Ordene "til frostoþings" der oftere forekomme i dette Stykke, udelades oftest i Fa, c, e, f. ²³) .xl. — Fa. ²⁴) En .xl. — o. s. v. mgl. her, men indskydes nedenfor i Fa, see Note (32). ²⁵) þria — Fa, c. ²⁶) sílfrs — Ff. ²⁷) .ij. — Fa. ²⁸) [tua aura — Fa. [tua aura uegna — Fc. tua aura sílfrs — Ff. ²⁹) [oyri uegnan — Fc. [.ij. aura stulu þast — Fe. [oyri sílfrs — Ff. ³⁰) .ij. — tilf. Ff. ³¹) þiardar — mgl. Ff. ³²) [innan þiardar allt oyri. En innan or Þrondeimi .xl. bónda or hueriu þylli skal þara. — Fa. ³³) stolu þeir o. s. v. — mgl. Fa, c, f. ³⁴) Efterfølgende Bestem- melser for Eidsivathing ere afstrykte efter Ea og findes forresten kun i Eb, c, d, f.

þings svo marga sem her vattar. Áx¹ Guðbranzdolum .iiij. menn þyrir nordan kost² of skulu börndr leggja til með hverium neyðdar manne .vi. aura. En þyrir sunnan kost of³ til⁴ humlu⁵ .viij. menn. of skulu börndr leggja til með hverium neyðdar manne [halza mort.⁶ [Áx heina þylle⁷ .ij. tylxtir. of skulu börndr leggja til .iiij.⁸ aura. Áx hada þylle .ij. tylxtir. of skulu börndr leggja til með hverium neyðdar manne .iiij.⁹ aura.¹⁰ Áx kauma þylle skal neyða .ij. tylxtir manna. of skulu börndr leggja til með hverium neyðdar manne .ij. aura. Áx Æystru dolum skal neyða .ij. menn [þyrir nordan ámot.¹¹ of skulu börndr leggja til með hverium neyðdar manne .vi. aura. En þyrir sunnan ámot .iiij. menn. of skulu börndr leggja til með hverium neyðdar manne halza mort.

¹² Nu er sua mælt at neyða skal til logþingis sua sem uant er oc haxe huar farar þee sit eýtir þornom vana or huariu þylle eða bygðalagi.¹³

¹⁴ [Sua var þipat a logþingi at huer neyðdar maðr i Sudrey skal tafa i þingara toll .xx. alnir þirir sunnan Manna þarb. en þirir nordan .xv. alnir. Item or Skuzon skal tafa .xij. alnir. Item i Sandon skal tafa neyðdar menn .x. alnir huer. Item i Mylineffi skal tafa huer neyðdar maðr .xv. alnir. Item i Dagum skal huer neyðdar maðr tafa þirir utan vatn .xij. alnir. en i Aufr: vaghum .x. alnir. i Skolfri .viij. alnir. i Hinguvif of Desmana hozn huer neyðdar maðr .viij. alnir. of .iiij. or Sagehozn. neyðdar maðr. Item (or) Kolla þirði oc Kagtanga oc Norey skal huer neyðdar maðr tafa .v. alnir. Item i Sunngi skal neyðdar maðr tafa .xij. alnir. Item (or) Þyðdar þirði oc Þottunum badum skal huer neyðdar maðr tafa .x. alnir. Item i Nordæygium þirir nordan þiall skal huer neyðdar maðr tafa .xv. alnir. en þirir sunnan þiall .xij. alnir].

Nu eý lendr maðr¹⁵ eða þyllumaðr eða armaðr¹⁶ neyða eigi¹⁷ menn til þings sem nu er mælt þa eru þeir seðir mort silþro þirir huern er¹⁸ vneyðdr er.¹⁹ Engan skal til lausnar neyða oc þui at eins vmsþipti a gera at þeim gange logleg²⁰ for: þoll²¹ þirir er þyr uar neyðdr. En huer neyðdar maðr sem þidar læmr til þings²² en þore eru þlutt naufþynia laust er seðr [mort silþro.²³ En logmaðr oc logretto

¹) Nu er sua mælt at fara stofu ax — Eb. Sua er mælt at neyða skal or þylle hueri(u) .xij. men or — Ef.
²) Kost — Eb. her og nedenfor. ³) of — mgl. Ec, f. ⁴) til — mgl. Ed. ⁵) humlu — Eb, d, f.
⁶) .iiij. aura [þylle. — Eb. ⁷) [Áx heima mort skal neyða — Eb. ⁸) .ij. — Eb, d. ⁹) .ij. — Eb, d.
¹⁰) Fra "Áx hada x. — mgl. Ef. ¹¹) [mgl. — Ed. ¹²) Efterfølgende Bestemmelser for Borgarthing
ere aftrykte efter Ba og findes forresten kun i Bc, d, e, k, samt omtrent ligelydende i Gd. ¹³) Her hen-
vises i Be til følgende Tillæg i den nedre Marg. fra Midten af det 16de Aarh.: Af Høffuinde . . . ij mendi
af Ørenlandt iij mendi af Þamblum ij mendi af huer prestegjæld j þallandt ij mendi huer þall haffua j þingsfare
ere vj aura af Nummedall ij mendi. ¹⁴) Dette mellem [ ] indsluttede Stykke findes, som ovenbe-
mærket, kun i Gg, tilføjet med en noget senere, dog god Haand ved Slutningen af Christendomsbolken.
¹⁵) barunn — Gh, i, q, Fa. barunar — Ge, m. lendirmen — Ef; Fortsættelsen ligeledes i Fleertal — f.
¹⁶) umboðmaðr, umboðmenn, ts. umboðmaðr, þeira umboðmaðr — forskjellige. ¹⁷) sua — tilf. de f.
¹⁸) missir of — tilf. Gd. ¹⁹) oc sua eý þeiri ero nemþndir — tilf. Ge. ²⁰) sonðn — Gm. þull — f.
²¹) naufþyn — Bf. ²²) Gufapings — Gi, m, q. logþingis — de f. ²³) [xij. aurum — Fc. uid tonong
— tilf. Ba, k. halzt uid tonongen en halzt laugrettumonnun — tilf. Gn, p. halzt t. en h. togmonnum — tilf. Fe.

menn meti naudsýniar. Huer oc sem eigi greiðir¹ neyndar monnum tillogu² þe
sua sem stilt er. þa er sedr [mort silýr.³ Nu eru [ændir menn⁴ oc systu menn oc
armenn⁵ bæde konungs oc biskups aller stýlðir at tona⁶ til logþingis.⁷ en þeir
sem eigi tona þoralla laust. þa er huer þeirra sedr .iij. mortum silýr oc þat þramar
sem konunge uirðast saler þeirra til.⁸

Logmadr skal lata uebond gera.⁹

- 3   iij.¹⁰ þing skal standa¹¹ sua lengi sem logmadr uil oc honum þidir zallet
uera xirir mala manna¹² salir¹³ oc logretto menn samþýdia.¹⁴ þat er þui nest
at logmadr skal lata uebon(d) gera i¹⁵ [Guloy a þingstað¹⁶ rettum sua¹⁷ uid at
þeir hæze rum xirir innan¹⁸ er i logrettu [stolu vera.¹⁹ En þat stolu vera .iij.²⁰
týlxtir manna oc skipta þo sua til at or [hueriu xylfi²¹ se notorir neyndir þeir sem
[ual þidia²² til þalner. En þeir sem logrettu menn eru neyndir stolu eid sueria
med þeima eidstað adr hann²³ gange i logrettu. At hann stýtr þui til guðs. at hann
skal²⁴ sua²⁵ til allra mala manna leggja sem hann ser²⁶ sannast²⁷ xirir gudi
eptir [lagum oc²⁸ sinni samuizstu. sua med saladum sem med sýuiadum²⁹ oc sua
skal hann iaznan gera þegar hann er i logretto neyndr. [fyrsta sinni³⁰ skal madr
þenna eid sueria er hann gengr i logrettu en eigi optar³¹ þo at hann se i neyndr.³²
Sua er oc mælt at engi madr þeirra er eigi er neyndr skal xirir innan uebond setiazt³³
[uttan orlofs.³⁴ En ez hann³⁵ sæzt oc gengr eigi vtt þa er uid hann er mælt [þa
sedizt hann halýre mort silýr.³⁶ Menn stolu þastande til þings ganga oc setia³⁷

Jvfr. Cap. 3. F. I. 2, 3. Hk. 3. Jb. I. 3.

h. t. en h. taghunaum — tilf. Gd. Ef.   1) ger — Gn. Ingar — Ba, e, k, D.   2) tot sin — Ef.
3) [ij. aurum — Fe. konungi — tilf. B. En logmadr &c. — mgl. Fe. huer oc &c. — mgl. Gd. 4) [þarunar
— Ge, h, i, m, q.   5) umbodsmenn — de B.   6) þoralla laust — tilf. Ea, c.   7) Gulapings — Gh, i.
frostþings — Fe. Eibysuapings — Ea, c.   8) Her ophörer Lacunen i Bh, der som Slutning af Capitlet
har disse Ord: — — neyndr manna .v. aura. En huer sem þesse gærd þællir sættr mort f. vid tonong. Hele
Capitlets Slutning, fra "Nu ez sendr madr — mgl. Eb.   9) I Ge staar dette og næstfølgende Cap. i om-
vendt Orden.   10) .iij. — Gb. rigtigere.   11) stemna — Fe.   12) uagfar — Ed.   13) of honum &c.
— mgl. Bd, e, D.   14) med honum — tilf. Gm. Stykket fra Cap.s Begyndelse staar som Slutn. af forrige
Capitel i Ff.; mgl. i Gd, n, Fe. Ee.   15) a — de B.   16) [Gulapingi a þingstað — Gn, p. [Gula þingstað
— Ge, h, i, q. [frost a þingstað — Fa, c, e. [Eibysa þings stað — Ee, f. [Þorgar þingi — Bb. [logþingi
a þingstað — Bc. [þingstað — B. [N: tingstað — Gs.   17) of þe — Gi.   18) at sitia — tilf. Bc.
19) [eru neyndir — B.   20) .ij. — Bh. Opr. iij. men ved Radering forandret til .ij. — Bl.   21) [huerri
þipreibu — Bh.   22) [bæzt þidia — Ff. [bæzt ero — Bb, k. [þeim þidia bæzt — Bc.   23) þeir — B.
24) Her ophörer Lacunen i Gh.   25) þut — de B.   26) uit — de B.   27) nanast — Gp.   28) [mgl.
— B.   29) sua med stýdum sem med ofstýdum — tilf. Gm. sua med þatortum f. ritum, sua m. stýdum f.
ofstýdum — tilf. Bb.   30) [fyrstu — B.   31) aptare — Ee.   32) [Eigi skal h. optarr sueria þo at h.
se neyndr nema þyrsta sinni — Gi. Herefter begynder Ef et nyt Capitel.   33) sitia — Ef, Bh. ganga eða
setiazt — Ea.   34) [orlofs laust — Ba, k. [uttan orl. lofhrettomanna — Bf. [orlofs laust uttan lofhretto
men — Bh. [mgl. — B.   35) madr — Bf.   36) vid tonong — tilf. Bh. [mgl. — B.   37) uera þomner
a — Gp. sitia — Gg, Fa, Ba. setia — Gl, m, Bh. Ogsaa anført som Variant med Marg. H. i Ea.

þing þá er sol er i austri oc [vera a þingi¹ til nons. En logmadr skal lata ringia [hinna mestu² klotu þá er hann vil með bot³ til þings soka.⁴ En þeirri klotu skal eigi [til annars⁵ ringia meðan⁶ þingit stendr.⁷ En ex nokor stæzt i mat eða mun- gat⁸ oc rofr [þat meir en⁹ þingit. hann skal enstis sine mals uppreist¹⁰ eiga a [þeim degi.¹¹ huar¹² male sem hann a at drixa¹³ a Gulapingi.¹⁴ Dryt skal engi til þings bera huarle til solu ne [annan uegh.¹⁵ En ex boren uerdr þá er upptotr¹⁶ drydr oc eigu þingmenn¹⁷ hann.¹⁸ Aller menn stolu i logretto sitia. þeir sem i eru neyndir sua lenge sem nu er mælt. nema [hann gange at naudzynia orendum.¹⁹ En ex hann gengr or logretto [xirir ottan uebond²⁰ [naudzynialaust.²¹ þá er hann sedr .ij. aurum silzrs. þeir menn sem eru ottan²² uebanda oc gera þar hart²³ oc haronsti sua at logrettu menn²⁴ megu [eigi naboliga²⁵ gornma²⁶ doma sinna. eða þeir læra mal sin sem logmanz oc logrettu manna lox haza til. er sedr onri silzrs²⁷ huer er at þui verdr lunnr oc sannr ex honum er adr til sagt.

Eptir gognum oc vitnum skal hueri mal doma.²⁸

v. Eptir gognum²⁹ oc vitnum skal hueri mal doma. sua er ex ein ber vitni³⁰ 4 með manni sem engi bere. en .ij. sem .x. ex madr uenezt³¹ eigi³² anduitni i mote. Nu eru þau vitni er eigi stolu anduitni mote toma. þat er heimstexno vitni oc þing- stexno vitni. kuodu³³ uitni³⁴ oc naudzyniar uitni.³⁵ zorsagnar vitni oc þau vitni er menn bera om deilld manna lat samtundum³⁶ [eða lirkium.³⁷ Þeir menn sem i logrettu eru neyndir stolu doma [log om³⁸ þau mal oll er þingat eru stotin [at

Jvfr. Cap. 4. G. 59. F. I. 2. Hk. 3. Jb. I. 4.

¹) [stia þing — Gp. [stia þar — Bc. ²) [mgtilli — Ge. [mgttu — Gh. Fe, e. [þeiri storko — Bb. [þeiri mæsto — Bl. ³) bot — Ed. ⁴) ganga — ß. ⁵) [optare — Bk. ⁶) en logmadr vil logbet lefa meðan — Ef. ⁷) Istf. "En logmadr" &c. har Bc: En [a en eigi tomr til logretto sem mælt er [edr halzre mott silzrs. ⁸) drytt — Gd. Ff. Bb, k. morgendrydiu — Bf. ⁹) [eigi — Gl. ¹⁰) uppreisa, uppreino, upprisa, uppreinisa — forskjellige. ¹¹) [þui are — Fe. ¹²) hueriu — Ff. ¹³) læra — ß. ¹⁴) a frosto- þingi — Fa, c, e. a Eibizapingi — Ee, f. a Borgarþingi — Ba, k, l. a logþingi — Gf, l. Bb, c, d, e. D. a R. tingi — Ga. a . . . þingi — mgl. ß. ¹⁵) [aðru vio — Bf. [til annars — ß. ¹⁶) uppnæmr — ß. ¹⁷) tonongmenn — Fe. ¹⁸) þat — de ß. ¹⁹) [honum bere til nau(ð)synar ærende — Gm. [han g. naudzynia sinna — ß. [þeir g. at naudzynium — Fa. ²⁰) [uttan orlozs of vt. um uebond — Bc. [uttan ærenda — Ed. ²¹) [i annan stad — Fe. ²²) innan — Bk. ²³) brat — Fe. ²⁴) logmadr eða logr. menn — Gp. ²⁵) [eigi eða naudulegha — Gh. [naudligha — Gp. Ed. Bl. [eigi — ß. [varla — Bc. [e. vanlega — Ff. ²⁶) doma of gornma — Fe. ²⁷) uib tonong — tilf. Ee. ²⁸) Ingen Overskr. eller Capitelsafdeling i Gb, n, p. Fe, e. Ee, f. Bb, l. ²⁹) lagum — Ed. Bf. ³⁰) vggir — de ß. vggir — Ff. hvggr — Gg. hvggr — Fa. Ed. Bf. btr — Ge, k, s. hvggr — Gm. lstr — Eb. ³¹) eigi — mgl. Ff. Bb. ³²) Her ophærer Lacunen i Gl. ³³) f. vitni — mgl. Bf. ³⁴) ex vitnat verdr (er) undir mann, st — tilf. ß. ³⁵) [oc samtundir — Eb. D. ³⁶) [mgl. i de Övr. undt. Gb. Hele Stykket fra Capitlets Begynd. mgl. Gm, p. Fe, e. Ee, f. Bb, l. ogsaa i Gb, men er her m. smt. cura. H. tilf. i Marg., tilligemed Overskr. "fjórða capit." ellers er i Texten selv ingen opr. Afdeling. I Fe tilf. Stykket ved Capitlets Ende ³⁷) [at lagum — Gm. [eptir lagum — Ed.

þingfötum rettum¹ oc þar eru retliga² fram boren.³ þau mal skal fyrst doma er til logdingis⁴ eru logð [eptir þui sem⁵ bot uattar⁶ at⁷ störfst eru. Eptir þat þau er þangat eru steynd.⁸ oc um oð þau mal er menn leggja hendr sínar saman xirir uattum .ij. ex [þat uitni læmr⁹ fram a þingi. En allt þat sem logbot stífr¹⁰ eigi¹¹ or.¹² þa skal þat hafa or hueriu male sem¹³ [logmadr oc¹⁴ logrettu menn¹⁵ verða aller a eitt satter. En ex þa stífr a.¹⁶ þa rade logmadr oc þeir sem með honum samdyndia. nema konunge [með hinna stynsamaztu¹⁷ manna rade¹⁸ litizt annat logligr.¹⁹

Allir menn skolu i gridum fara til Gula þings.

- 5 vj. Allir menn þeir sem i Gula þings²⁰ for²¹ eru neyndir skolu i gridum vera huer²² uidr annan þar til er þeir toma aptr²³ til heimilis síns. En ex einn huer gengr a þessi grid sua at hann uegr mann eða sérer lemrar farom þa hezir þa xirirgort þe oc xridi²⁴ lande oc lausum orri oc tome alldri i land aptr.²⁵ En ex menn verða sérdir [a logdingi²⁶ eða þa einnhuern annan olut ax manna uoldum [oc uilia.²⁷ þa uegs²⁸ rettr þeirra at hælmingi²⁹ en konungi .viij. ertogar oc .xij. mertr.³⁰ Sua oc ex menn bera uapn a logding³¹ eða i kaupange³² þa giallde [halza mort.³³ oc late³⁴ uapn sinn nema hann xare til boar eða þra eða eigi þar uand: ræde at hann þurzi at bera.³⁵ þa bere hann með loyxi konungs umboðs manz.³⁶ eigi konungr [holz uapn oc halza setlena.³⁷ en þing menn halzt. þui at i allum stodum hozer monnum at gæta spektar oc síðsemdar. en þo eintanliga [i þessom stodum mest sem til spektar oc síðsemdar³⁸ eru stípadir³⁹ ax anduerdu oc xlestum uerðr

Jvfr. Cap. 5. F. I. 5. V. 46. Hk. 4, 5. Jb. I. 5.

¹⁾ [mgl. — de fl. ²⁾ loglega — de fl. ³⁾ eptir þui f. bot medir — tilf. Gm. e. þ. f. b. segir — tilf. Gp. ⁴⁾ log: manz er stoten of til logpingis — Gp. ⁵⁾ [ot — fl. ⁶⁾ segir — de fl. ⁷⁾ ot — fl. ⁸⁾ stoten eða steynd — Gp. síðan þau f. þar verða upp boren oc [mæst ero — tilf. Gk. at störfst &c. — mgl. fl. ⁹⁾ [þeir toma — Bb. ¹⁰⁾ stér — fl. ¹¹⁾ stífristegha — tilf. Ea, c. stífristegha — Bd, e. ¹²⁾ or — mgl. de fl. ¹³⁾ litizt þyðir ex — tilf. Ge. ¹⁴⁾ [mgl. — fl. ¹⁵⁾ [þeir — fl. ¹⁶⁾ um eithuert mal — tilf. Ge. ¹⁷⁾ bæistu — Gm. bæstra — Bf. vitragto — Fa. bodbu — Gp. Her ophöfver Lacunen i Gk. ¹⁸⁾ [oc hinum stynf. monnum með honum — Bb. ¹⁹⁾ [annare (fannara) fl. fannate of (eða) logteghra — fl. ²⁰⁾ frostopings — Fa, c, e. Æidzjapings — Ea, f. Borgapings — Ba, b, h, k, l. N:tings — Gs. logpingis — fl. ²¹⁾ logum of for — Fa. Gp. ²²⁾ Her begynder Ge, men förste Side er næsten ulæselig. ²³⁾ heim eller heim aptr — de fl. ²⁴⁾ i — tilf. fl. ²⁵⁾ nema hann bere herfaghu þa sem man vili eighi adr — tilf. Ef. ²⁶⁾ [a Gulaþingi — Gb, c, d, e, h, i, l, m, n, p, q. [a frostopingi — Fa, c, e. [a Æidzjapingi — Ef. [a Borgarþingi — Ba, b, h, k, l. [a N: tingi — Gs. [þingi — Bf. [i Gulaþings for eða a þingi — Gd. ²⁷⁾ [at uilia þess er gerði — Ed. ²⁸⁾ orgti — de fl. ²⁹⁾ er fyrir stendum of [arfautum verða — tilf. Gm. Ea, c. ³⁰⁾ en tgi &c. — mgl. fl. ³¹⁾ a Gulaþing — Gb, c, d, e, h, i, l, m, n, p, t. a frostopingi — Fa. a frostopingi eða a Æidzjapingi — Fc, e. a Borgarþing — Ba, b, h, k. a N: ting — Gs. a þingi sem er logþingi — D. ³²⁾ eða i t. — mgl. de fl. ³³⁾ [mort — Fe. Bb, e. [xij. aura — Fe. [tge .ij. aura of þingmonnum .ij. aura — Gq. konungi — tilf. Ge, f, h, i, k, t. Ff. Eb, d, e, f. Ba, d, e, f, h, k. D. ³⁴⁾ missi — fl. ³⁵⁾ uapn — tilf. Ge. vota — tilf. Fe. ³⁶⁾ nema hann &c. — mgl. de fl. ³⁷⁾ [ij. aura — Gm. [halzt — Bc. [holz uapnen — Gq. ³⁸⁾ stynsemdar — de fl. ogsaa Var. i Ea. ³⁹⁾ [et — Bf.

mestr¹ stæde at ez nolot sterft i.² hueruitna þar sem menn verða uittir a logdingi.³ þa a þat þe halzt lonungr en [halzt laugunautar.⁴ vttan þegngilldi oc xridbrot.⁵ þat a lonungr einn. En oll þinguiti er til xalla oc eigi greidazt [a þui þingi⁶ þa dome logdingis menn at greidizt at⁷ adru logdingi⁸ [oc tate uid þyflu menn oc xore til⁹ logdingis.¹⁰ En þeir er þetta greida eigi xirir þriozflo salir þa se þeim sealz: stænt til nefta¹¹ logdingis¹² oc suare¹³ þar settum¹⁴ oc domroxom¹⁵ ez þa greidizt¹⁶ eigi oc hæze þann hælming¹⁷ er¹⁸ þingmenn eigu¹⁹ til þeirra lusa er lonungr leggr rad a.²⁰ Nu ez madr ryr dom þann er domdr er a logdingi²¹ [oc uapna²² tat er at att²³ innan logretto²⁴ oc vttan.²⁵ þa er sa sedr .iiij. mortum silxre [uid lonung²⁶ [er dom ryr²⁷ en mort uid [satar abera.²⁸ þui stal oc þyflu madr huer lyfa a logdingi²⁹ huerfu margir mandraparar³⁰ eða adrer udada menn wodu³¹ i hane þyflu [a nestom .xij. manadom³² oc segi [stl a³³ um³⁴ [uort oc izirlit þeirra³⁵ [er hinum urdu³⁶ at stada.³⁷ at þeir mætte³⁷ þui hælldr lendir verða [at lifendom³⁸ huar sem þeir funnu fram at toma.³⁹

En ez annar huar xyr a lut sinn þa er þeir koma heim.⁴⁰

vij. ⁴¹En ez annar huar⁴² xyr⁴³ a lut sinn þa er [mal⁴⁴ læmr heim⁴⁵ i 6

Jvfr. Cap. 6. F. V. 46. Hk. 5. Jb. I. 6.

¹) mestr — mgl. fl. ²) bræfr a — Bf. Herefter nyt Cap. i Gc, h. Fe. ³) Gulaþingi — Gb, d, e, f (dog rettet med en nyere H. til frostþingi) h, i, l, m, n, p, q, t. frostþingi — Fa, e. Eðizþingi — Ee. Borgarþingi — Ba, b, k, l. N:tingi — Gs. ⁴) [logmadr halzt of logrettomen allir — Bc. [halzt þing: menn — Gc, h, m, s, t. Fa. [h. logm. of logretto menn — Gi. ⁵) xridlaup — fl. ⁶) [þar — Bh. [a adru þingi — Bc. ⁷) a — de fl. ⁸) Gulaþingi — Gd, e, h, i, l, n, p, q, t. frostþingi — Fa. Borgarþingi — Ba, k. þingi — Ff. Ee. Bb, l. sinni — Gm. ⁹) nefta — tilf. Ba, f, k. ¹⁰) Gulaþingis — Gd, e, h, i, l, m, n, p, q, t. frostþingis — Fe. Borgarþingis — Ba, b, k, l. N:tingis — Gs. þingis — Fa. of tate &c. — mgl. Bh. Latf. En oll þinguiti . . . logþingis har Ef: En hueruitni om þinguitti domr þingmen oc geðdi annat sumar med domrox ez þa giællz eighi; dog indskydes det foran "hueruitna þar." ¹¹) nefta — mgl. Gn, p. Fe. Bf. ¹²) Gulaþingis — Gd, e, h, i, l, m, n, p, q, t. frostþingis — Fa, e. Eðizþingis — Ee, c, d. Borgarþingis — Ba, b, k, l. N:tingis — Gs. þingis — Fa. ¹³) suare — Fe. ¹⁴) satum — Gc, h, l, p. [otnom — Fe. ¹⁵) domorum — Gd. ¹⁶) gridizt — Fe. oftere. ¹⁷) lut — fl. ¹⁸) þann hælming lonungr, en — Eb. ¹⁹) liota — Gm. ²⁰) Hele Stykket "hueruitna þar" &c. — mgl. i Gc. Fe. En þeir er þetta &c. — mgl. Ef. Nyt Cap. i Gc, e, h, t. Fe. Ee. Bh. ²¹) Gulaþingi — Gd, e, h, i, l, m, n, p, q, t. frostþingi — Fa, c. Eðizþingi — Ee. Borgarþingi — Ba, b, k, l. N:tingi — Gs. ²²) uapna — Gd, l, m. Fe. ²³) [med vaxna tate — Ef. ²⁴) vebanda — de fl. ²⁵) oc vttan — mgl. Bh. ²⁶) [mgl. — Gk. Bd, e. ²⁷) [mgl. — fl. ²⁸) [saturauta — Fe. Nu ez madr &c. — mgl. Fe. en mort . . . [satarabera — mgl. Ef, som derimod tilföier: oc hafde dom sem mætt er. Nu vill han eighi dom hællda. þa flusu men halda oc stæzna honum þingh. oc gera hann vflægan nema hann geðdi slitt sem demt var. ²⁹) Gulaþingi — Gd, e, h, i, l, m, n, p, q, t. frostþingi — Fa. Borgarþingi — Ba, k. N:tingi — Gs. huerio þingi — Bb. þingi — Gi. ³⁰) manndrapar — Gd. manndrapamenn — Ge. menn — Gn, p. Ee, f. ³¹) voru æztetnir — Gn, p. Ee, f. ³²) [um þa tofzmanada — Bh. ³³) [til — Gi. ³⁴) [mgl. Ba, h. ³⁵) [a uort mala þeira. oc iuir lut — Gm. ³⁶) [mgl. Ba, k. ³⁷) megi — de fl. ³⁸) [mgl. — fl. ³⁹) i landeno — tilf. Ba, k. Stykket "þui stal oc þyflumadr . . . fram at toma. — mgl. Gc. Fe, e. ⁴⁰) Ingen Capitelaafd. eller Overskr. i Gc. Fe. Ee. Bh. ⁴¹) Begynd. af fig. Cap.: Sva er of mætt [þa vato. — indskydes her, istedetf. senere, af Gb, c, n, p. Fe, e. Ee, f. Bb, h, l. Efter "þeirra .iiij." begynd. en Lacune i Fe, der vedvarer til i Thgfb. B. Cap. 12. ⁴²) annartueggia — fl. ⁴³) læmr — Gm. liti — Ee. ⁴⁴) þan — Bb. ⁴⁵) [þeir toma heim — fl.

herað oc tassar rangt upp boret zirir [logretto menn.¹ þa skal² þo eigi dome
brigða settar laust. En hann ma steyna honum nestu ar eptir er mal a uib hann til
logdingis.³ oc haxe þa huartueggia sitt mal uppi. En eð mal røgnizt [með sama
hætte oc zyr. þa haxe sa toftnad sinn halzu aulinn a; hinum⁴ er nlyði⁵ hann til
rangs mals. oc soke þat sem adrar zear sofner.⁶ Þroxazt oc sua at hinn haxe rangt
[upp boret⁷ zirir logretto monnum er zyrri dømdezt malit oc dømizt þa hinum.⁸ þa
take sa toftnad sinn halzu aulin⁹ [en tonungr morf silzrø oc soke [sem adr uattar.¹⁰
Oð sua skal huervitna þar sem logmaðr oc adrer stynsamir menn¹¹ sea at menn uerða
aflaga¹² oc rangliga sotter oc til laga¹³ steyndir¹⁴ [eða þing steynor.¹⁵ eða adrar
laga sofner¹⁶ oc dømdezt honum huarle ze¹⁷ ne eibar. [nema sa er sotte sueri¹⁸ zirir
eins eidi at hann hugdizt¹⁹ eptir retto male²⁰ sofia.²¹

Um fyrsta manna þing. ²²

- 7 viij. Sva er oc mælt at fyrstu menn stolu þing eiga innan þeirra .iij. uitna²³
er þeir toma heim a; logdingi.²⁴ oc lyfi þui zirir monnum sem talat var a log-
dingi.²⁵ oc eintanliga huer²⁶ alyft a þeirra mal zell er or hans fyrstu varu.²⁷ Nu
skal oc fyrstu maðr þui lyfa a þingi.²⁸ at logdingi skal uppi uera huert sumiar [at
Botolzø uafu.²⁹ þa skal oc þui lyfa³⁰ at menn stolu eigi taka þa menn i bygdur til
sinn er laupa austan eða uestan. norðan eða sunnan. nema þeir uitit³¹ stit a³² [at
þeir eru stila menn.³³ þui at stitir menn eru þui uaner at vera [notoro litit³⁴ einn
uetr eða tua [eða þria³⁵ oc hylia³⁶ sit sua uib menn.³⁷ Sidan stiliazt þeir eigi
bætr uibr en ammat huar stæla ze manna eða laupa brot með husþronum³⁸ manna³⁹

Jvfr. Cap. 7. Jb. I. 7.

¹) [logmanni of logrettomonnum — fl. ²) skal hann — Gk. Be. ³) Gulapings — Gd, e, h, i, l, m, n, p, q, t. Frostþings — Fa, e. Eibizsuapings — Ea, c. Borgþings — Ba, b, h, k, l. ⁴) a; hinum — mgl. Gk, Bd. ⁵) nlyði — Gm. nlyði — Ba, k. zlyði — Gg. ⁶) of soke &c. — mgl. Ee. en með totum i kaupange — tilf. Gb i Marg. m. s. H. og Indsk. Tegn. ⁷) [stutt — fl. ⁸) oðrum — fl. ⁹) halzu aulin — mgl. Bh. a; hinum er nlyði &c. — mgl. Gf. ¹⁰) [þat sem adrar zearsofner — Ee. ¹¹) logmaðr oc fyrstumenn — Bh. ¹²) aflaga — fl. aflaga — Gi. ¹³) logmanz — Bb, h. ¹⁴) eða taffettir i kaupange — tilf. Gb i Marg. ¹⁵) [huart sem (er) þat er (hædr) til logmanz eða þingsteynur — fl. ¹⁶) lagafteynur — fl. ¹⁷) døm — Ee. ¹⁸) [vare — Ea. [heim er sotti. sueri — Bf. ¹⁹) þottez — Gk, p. ²⁰) logmale — Gk. ²¹) Fra "eða þingsteynor" — mgl. Fe. Ef. Bh. ²²) (þer (. at fyrstu m. stolu þing eigha oc lyfa huar talat var a logþingi. oc um iflotz menn (ufunnigha). — Ovskr. Gk. Be. Ingen Ovskr. eller Cap. Afd. i Gb, c, d, n, p. Fe. Ee, f. Bb, h, l. ²³) natta — Gt. ²⁴) Gulapingi — Gt. ²⁵) Gulapingi — Ge, h, n, p. Frostþingi — Fe. Eibizþingi — Ee. Borgþingi — Bl. N: tingi — Ga. ²⁶) huar — de fl. ²⁷) Stykket "Sva er oc . . . varu" staar, istf. her, foran "En eð annarhu. zyrir" i foreg. Capitel — Gb, c, n, p. Fe, e. Ee, f. Bb, h, l. ²⁸) a þingi — mgl. i alle de övriga, undt. Gb, c. ²⁹) [at Bot. mello — Gp. Ed. [hulvum manade z. Jonomoffo — Fe. [at Petarsuafu — Ba, k, opr., men rettet i Ba m. H. fra 16de Aarh. til "fünnebogen nest eflher trettende dagh jole," og "Aar" istf. "sumar;" i Bk m. nyere H. forandret til at Botulz vato. [at Petrs vato — Bb. [mgl. — Bh, l. ³⁰) Fra a þingi — mgl. Bf. ³¹) þer uitir — Gm. ³²) stit a — mgl. de fl. ³³) [mgl. — Gk. Be. ³⁴) [notoro litir — Gk. Ea. Bc, d, e. D. [i notorom stæð — Ge. [notoro nylir — Eb. [mgl. — Fe. ³⁵) [mgl. — fl. ³⁶) hylia — Ef. ³⁷) oc hylia &c. — mgl. Bd. ³⁸) eiginum tonum — fl. ³⁹) döttrom — tilf. Bb.

eda þrendlonom eda gera onnur uand uerl. En huer sem adruuis tekr. þa sedizt mort¹ silys [uid tonung² ex hinn þroxzi at illum³ manne.⁴

Um þa doma er settir eru um uiga zerdir oc þeirra kuenna legord er menn eiga uig um.

ig. Alla þa doma er um mandrap⁵ uiga zerdir⁶ skal setia eda um þeirra kuenna legord er menn eiga uigh um oc⁷ zirir eigu at toma zull manz giolld eda halx.⁸ þa skal þa med logum⁹ setia [oc gridum¹⁰ til zyrsta sals. En sa er ryxr dom logsamdan¹¹ zirir sal eda at zyrstum salum [naudzynia laust.¹² þa gengr sa a grid sin oc er tngroze¹³ oc hezir zirir gort ze oc zridi.¹⁴ En þær eru naudsyniar¹⁵ þess er reida a. er madr er annat huart¹⁶ siutr eda sar eda [einar hueriar þær¹⁷ stornaudsyniar er goder menn bera uitni um at hann matte eigi til toma¹⁸ i eindaga. [En late þat zyrsta sal fram toma¹⁹ innan þess sama²⁰ manadar oc zlyti heim til hans oc se bodit med uattom .ij. en hinn tale þar uid eda hans umbods madr. nema sa uili in- dælla gera honum er tale skal. En um oll þau²¹ mal er menn setia [laga doma²² millum²³ sinn. þa er sa sedr mort silys vidr satar abera er þann dom ryxr. oc hallda dom sem adr. en tonungi .iiij. mortum silys. oc sorte tonungs²⁴ slysumadr²⁵ huarum tueggia til handa. oc tale hann²⁶ zyrst skulld sina upp sua sem domer domde. En sett huarstueggia se sidan stipt eptir zear magne ex eigi uinzl til huarstueggia. En ex hann uil²⁷ eigi dom hallda þa skal slysu madr honum þing sterna oc gera²⁸ hann utlægan nema hann gialde²⁹ slift upp sem nu er mællt.

Um laga stexnor.³⁰

g. Hueruitna þar sem menn stolu³¹ gera laga stexnor [manna³² a þingi eda heima³³ til logmanz³⁴ þa skal gera halxs³⁵ manadar stexnu innan zyltis³⁶ oc vff:

Jvfr. Cap. 8. F. V. 46. Hk. 6. Jb. I. 8. Cap. 9. Jb. I. 9.

¹) halxre mort — Gk. .iiij mortum — Fe. ²) [mgl. — Gk. Bd, e. ³) vandum — Ec. ⁴) ex hinn &c. — mgl. Ge. ⁵) mandrapo — mgl. i de Övr. Tilf. over L. m. smt. crs. H. Gb. ⁶) vigazerti — Gd, m, s. vigazerti — de Övr. ⁷) menn eiga uig um &c. — mgl. i alle de övr. undt. Gb, c. ⁸) at logum — tilf. fl. samt Var. i Ea. ⁹) gridum — Bd, f. ¹⁰) [mgl. — Bd, f. ¹¹) logmanz — Ba. logsamdan — fl. ¹²) [mgl. — de fl. ¹³) tngbroze — Gi. ¹⁴) (i) tande of lausum syri — tilf. fl. ¹⁵) naudsynier — Ba oftere. ¹⁶) annulhuart — mgl. de fl. ¹⁷) [adraz þær — fl. ¹⁸) tomagt — Gd, p. ¹⁹) [En þat zyrsta sal skal framtoma — de fl. ²⁰) halxs — Gk. Eb. Bd. zyrsta — fl. ²¹) oll onnur — de fl. ²²) [saul. Gb. [dama — Bf, h. [logdama — de Övr. ²³) millum manna æða — Ge, h, s. mædal manna æða millum — Fe. ²⁴) tonungs — mgl. de fl. ²⁵) tonungs umbodsmadr — Gn, p, q, s. Ef. ²⁶) hinn — de fl. ²⁷) enn — tilf. de fl. ²⁸) leggia — Gk. ²⁹) halde — Bk. ³⁰) I Gc mgl. sa- vel dette som de to næstfg. Capitler, og det sidste "Nu ex madr zær" o. s. v. staar uden Afsl. og Overskr. s. Forts. af foreg. Cap. — I Ef staar ligeledes "Nu ex madr . . . logmanz stæzn" som umiddelbar Forts. af foregaaende Cap., men det Mellemkommende følger derefter. I Ea udgjör ligeledes "Nu ex madr . . . stæzn" Slutningen af foreg. Cap., men det Mellemkommende findes i Kjöbebolken, saaledes at Stykkerne "Hueruitna þær . . . adruuis er hv. m. verdr" samt "En huer sem logmanz . . . zyrir logen sipadr" udgjör Cap. .iiij. og "A þessom umum . . . rettir stægnu timar" Cap. .iiij. ³¹) stolu — mgl. de fl. ³²) manne — de fl. ³³) heiman — fl. ³⁴) [þa þingi manne til logmanz æða heima — Fe. ³⁵) honum — Fe. ³⁶) herabz — Ec.

an¹ ziordunge.² Manadar steznu vttan zhtis³ oc innan⁴ laga vara. Zueggia manada steznu [innan landz⁵ [oc vttan laga uara.⁶ Zolz manada steznu ez madr er vttan landz.⁷ En erzingi skal male⁸ suara eða hans⁹ umbods madr ez hann er¹⁰ vttan landz.¹¹ Nu er erzingi stýldr at gera honum bod¹² ælligr þingmenn ez eigi er erzingi til¹³ a þingi.¹⁴ þui at¹⁵ [uidrs mælis¹⁶ er huer madr uerdr.¹⁷

Mer til logmanz skal stezna.¹⁸

- 10 xj. A þessom tidum¹⁹ skal eigi til logmanz stezna. zra Marie messo i zæstu. oc þo at hana bere nere²⁰ pastum. þa skal þo eigi stezna [sidar en halzum manade zirir²¹ pastar oc zramman til hallwardar messo.²² zra Seliu manna uofu²³ oc zramman til kross messo um haustid. Eigi ner²⁴ iolom en stezndr megi vera zirir stundar²⁵ safir .iij. nætr hia logmanni. oc heim toma²⁶ at iolom²⁷ at zoru uædri. Engi²⁸ skal stezna um iol. en adrer timar en nu eru vndan stildir eru retter til steznu. En huer sem logmanz orsturd ryzr [zorzalla laust²⁹ sedr .iij. mortum silzrs uidr konung.³⁰

Ez manni uerdr steznt til logmanz.³¹

- 11 xij. Nu þar sem sa steznir manni er logligt mal hezir a hendi³² honum til logmanz með rettre laga stezno eða [logligr³³ umbods madr.³⁴ þa sedizt sa er steznt uar ez hann læmr eigi zorzallalaust mort silzrs uidr konung.³⁵ En ez stezndr læmer en steznande eigi. þa sedizt hann [stilu sem hin er steznt var³⁶ uid konung.³⁷ nema logligar naudsnyiar haze honum bannat eða umbods madr hans tome eða se þar zirir i retta laga steznu. Nu sa sem zellzt at male þa hallde allt þat sem logmadr hezir stilt þeirra millum³⁸ oc gualde³⁹ toftnad [halzo autinn⁴⁰ þeim sem mal sagðezt.

¹) vttan — mgl. fl, hvoribl. Ea, men tilf. her i Var. ²) rapo — Ee. ³) heradz — Ee. ⁴) innan ziordunge — Ee. ⁵) [vttan zhtis — Gi. ⁶) [mgl. — Fe. Zueggia ... uara. — mgl. Ee. ⁷) Zolz ... landz. — mgl. Fe, f. ⁸) hans — tilf. de fl. ⁹) hans — mgl. de fl. ¹⁰) tilf. Ez hin er — tilf. Gm, q. ¹¹) En erzingi &c. — mgl. fl. ¹²) ez hin er vttan landz — tilf. Bb. ¹³) til — mgl. de fl. ¹⁴) ez eigi &c. — mgl. Gm. ¹⁵) þuiat — mgl. de fl. ¹⁶) [uidrmælis — de Övr. ¹⁷) þuiat &c. — mgl. fl. zirir sinu at haza — tilf. Gd, t. at haza zirir [er — tilf. Fa. at haza — tilf. Gs. ¹⁸) Ingen Overskr. eller Cap. Afd. i Gf, k, p, s. Ff. Eb, d. Ba, b, c, d, e, f, k, l. D. ¹⁹) timum — de Övr. Her ophörer Lacunen i Fb. ²⁰) ner — Gb og de Övr. ²¹) æztir — Gb. Her begynder en Lacune af eet Blad i Be. ophörer i Chrb. Cap. 1. ²²) uafu — fl. ²³) moffo — de fl. ²⁴) nermir — fl. ²⁵) mala — Bc. ²⁶) tomen — Bk. Var. i Ea. ²⁷) iolu eptni — Bk. ²⁸) Eigi — de fl. ²⁹) [mgl. — fl. ³⁰) of mort f. vid safar abera of gælti toftnad með halzo autin ez mal royndiz með sama hætte of zhr — tilf. Ee. Stykket "En huer ... konung." — udelades her, men indskydes nedenfor, foran "Nu sthr madr male sinu" — Ef. ³¹) Ingen Ovskr. eller Cap. Afd. i Gd, e, f, k, i, k, l, m, n, p, q, s, t. Fa, e, f. Ea, b, c, d, e, f. Ba, b, c, d, f, k, k, l. D. ³²) hendr — de fl. ³³) hans zulltomen — de fl. ³⁴) [hans loglegum umbodsmenne — Fb, f. ³⁵) Fra Caps Beg. og hid — mgl. Fe. ³⁶) [stilu sem stædr ez hann tome eigi — Fa. [mort f. — Bb, f, k. ³⁷) uid konung — mgl. fl. ³⁸) þeirra millum — mgl. Bf. zhrfta finni — tilf. Gn. ³⁹) hallde — Gd. ⁴⁰) [mgl. — Fb. Ba, men tilskrevet i denne m. H. fra 15de Aarh. [tilf. over L. m. smt. cra. H. Gb.

allan þann sem hann heyrde xirir þessu¹ síðan logmaðr flípaðe² [xyrsta sinni³ millum þeirra.⁴ Nu stýtr maðr male sínu vndan logmanni oc til logðingis.⁵ þa ranzsafe [logretto menn invirdiliga þat mal. oc þo at þeim synizt⁶ allum⁷ sa orstufdr eigi logligr er logmaðr heyrir sagt þa flolu þeir eigi þo⁸ riuxa logmanz orstufdr.⁹ en rita flolu þeir til tonunga huar þeim þidir¹⁰ sannare¹¹ i þui male. oc slitt ranzsafl sem þeir haza xrammaft¹² at¹³ prozat. þui at þann orstufdr sem logmaðr ucitir ma engi maðr riuxa [nema tonungr¹⁴ se at¹⁵ logbol uar uatte mote. eða¹⁶ tonungr sealfz se annat sannare með uitra manna samðnytt.¹⁷ þui at hann er izir login flípaðr.¹⁸

Ex maðr xær eigi rettyndi sin i bygðum heima.¹⁹

Nu ex maðr²⁰ xær eigi rettyndi sin i bygðum heima eða²¹ xirir logmanne. þa 12
flal satar aberi stexna honum til logðingis²² er hann xær eigi rett ax.²³ oc ex hann heyrir til þess sanlæg uitni²⁴ at hann heyrir þeim þangat²⁵ stexnt [er mal a uid hann.²⁶ oc þat annat at mal haxe sua xarit²⁷ sem hann heyrir hermt. þa flolu þingmenn²⁸ dorma þat mal at logxullu²⁹ huart sem uid³⁰ eru bader eða sa einn er xram bær oc³¹ logmanni³² oc logrettu monnum þidir [xirir bita.³³ nema hinum er stexnt var banne³⁴ xull naudzsyn oc sua þo at heima³⁵ se til logmanz stexnt.³⁶

Jvfr. Cap. 12. Hk. 6.

¹) þui male eller þessu must — *de fl.* ²) flípaðe eller flípaðe — *de fl.* ³) [i xyrstu — *Gt.* ⁴) Fra "síðan logmaðr" — *mgl. Bf. h.* Her indskyder *Ff* Stykket "En hvar [sem logmanz . . . tonung." Nyt Cap. begynder i *Gd. Ba.* ⁵) Gulaþingis — *Gd. i, m, n, q, t.* *Stofþingis* — *Fa, b.* *Borgþingis* — *Ba, b, k, l.* *Alþingis* — *Gh, s. Fe.* *logþingis* manna — *Bc.* *þingis* — *Ee,* hvor dog en anden H. har tilskrevet "alþingis." ⁶) litizt — *Gd, h, s. Ef.* ⁷) allum — *mgl. fl.* ⁸) þo — *mgl. de fl.* ⁹) logm. dom — *Gt.* ¹⁰) lizt — *de fl.* ¹¹) sannast — *de fl.* ¹²) annast — *de fl.* ¹³) at — *mgl. de fl.* ¹⁴) flalzr — *tilf. Ff. Eb, f.* ¹⁵) atspurdr eða — *Gd, h.* ¹⁶) [þui at logbol uar mæfir mote. nema — *Gb* oprindelig, siden med smt. *cra. H.* rettet og *tilf. i Mrg. som i Ga.* ¹⁷) samðnytt of raðe — *Ef. raðe — fl. tillaghu — Bf.* ¹⁸) þuiat . . . flípaðr. — *mgl. Fc.* ¹⁹) Ingen Ovskr. eller Cap. Afid. i *Gb, c, f, k, n, p, q, s. Fa, b, f. Ea, b, c, d, e, f. Ba, b, c, d, f, k, l. D.* ²⁰) han — *Ee, f.* ²¹) Her begynder en *Lacune* i *Gh,* ophører i *Chrb. C. 12.* ²²) Gulaþingis — *Gb, c, e, h, i, l, m, p.* *Stofþingis* — *Fa, b, e.* *þingis* *Æidziua* — *Ef.* *nefta* *Borgþingis* — *Ba.* *Borgþingis* — *Bb, k.* *R.tings* — *Gs.* *þingis* — *Gd, p.* ²³) "er hann . . . rett ax. — *mgl. Ba, k;* men *tilf. i Ba, m. Mrg. H. fra 15de Aarh.* ²⁴) Her ophører *Lacunen* i *Fc.* ²⁵) till *Æidziua* *þingis* — *Ef.* ²⁶) [mgl. — *Gd, l. Bd.* ²⁷) xram xarit — *Ed. Ba, d, f, h, k.* ²⁸) logþingismenn — *Ef.* ²⁹) loghum — *Bb, l.* *iamxullu* (Var. *logxullu*) — *Ea.* ³⁰) ner eller hia — *de fl.* ³¹) flal þen sit mal hua er — *tilf. Bf.* ³²) logmonnum — *Gc. Fc.* ³³) [rettare hua — *Bf.* [sannare hua — *Bh.* ³⁴) bereft — *Bh.* ³⁵) heiman — *Bf, h, k.* ³⁶) þo at hinn se til logmanz stexndr — *Gp.*

II. Kristins dómur bolkr.¹

- i. Um trífílliga trú rétta.
- ii. Um ígriðing konunga og biskups og þeirra uallb.
- iii. Um þátt konunga.
- liij. At einn skal konungr vera at Noregi og súa at statföndum.
- v. Um Noregs konungs erfið með .xiiij. greinum.
- vij. Um þat huer konungr skal vera at Noregi ef þa er engi til er i konungs erfið stendr.
- vij. Um dóttor eða sunar dóttor.
- viiij. Um heit konungs.
- ix. Um eib hertuga eða iallz.
- x. Um eib berruna.
- xi. Um logmanz eib.
- xij. Um bónda eib.

Her heyr kristins dómur bolkr.²

- I i. Þat er upphaf laga vara Gula þings manna³ sem upphaf er allra godra lúta at ver stolum hallða og hafa trífílliga trú. Ver stolum⁴ trúa a gud þadur allzuaallðanda þaparara himins og iardar. Ver stolum trúa a uarn drottin Jhesum Christum hans einka⁵ son er getin⁶ er af traptu heilags anda og þoddr af Mariu mög. þindr vndir þilaz uallde troðezstr. doryddr og grazen. steig⁷ niðr til hæluitis [at lönja⁸ þedan alla sina uini.⁹ þridia dag¹⁰ eptir er hann uar doryddr i sinum mandome [ostladdum sinum guddome¹¹ reis hann upp af dauda og var síðan með lærefueinum sinum .xl. daga þra [pastadegi og¹² til [upstighningar daga.¹³ og steig þa til himna upp og þedan skal hann tóma a efsta degi þessa heims at dómra huern eptir sinum uerðleika. Ver stolum trúa a hælga anda at hann er sannr gud sem þadir og soner [oc þær þriar stílningar er einn gud.¹⁴ ver stolum þat allt trúa¹⁵ er tryr oll trífíllæg þið og allra¹⁶ heilagra manna samband og heilog kirkia heyr samdyllt adr með obrigðilegri¹⁷ stöðezsto. ver stolum trúa at syndir þirirlafast i¹⁸ stírn¹⁹ og idran og stírla gang með höllde og blode uars [herra Jhesu Christi²⁰ er i messonne hælgazt með bóma hallde. með olmusugerdum og þastum og með²¹ allum adrum [godum

Jvfr. Cap. 1. Hk. 7. Jb. II. 1.

¹) Dette er den stadige Sideoverskr. over Bolken i Ga. ²) Her heyr hin zyrsta luf Gulaþingsstotar. Ovskr. Be. I Ed og Ee fortættes Capiteltallene i fortløbende Række fra Thingfarebolken. Hele det første Cap. mgl. Ff; hele Christendomsbolken mgl. D. ³) Stofþings manna — Fa, b, c, e. Eibþingamanna — Ea, b, c, d, e, f. Þorga (Þorgar) þingamanna — Ba, b, c, f, h, l. Stibþingamanna — Bd. Þorgaþingamanna opr. men forandret med nyere H. til "Styða þ. manna" — Bk. N.þings manna — Gs. ⁴) auðer lúta. of — tilf. Bk. ⁵) einga — fl. ⁶) eingetinn — Gd. ⁷) þor — de fl. ⁸) [ot lönfi — de fl. ⁹) steig . . . uini. — mgl. Ee. ¹⁰) þasta — tilf. Gm. ¹¹) [mgl. — Gl, n, p. i sinum mandome &c. — mgl. Fe. ¹²) [pastom — Fe. ¹³) [upstighdaga — Ba. [hælga þorsdaga — fl. ¹⁴) [mgl. — Eb. ¹⁵) Her ophörer Lacunen i Be. ¹⁶) allra — mgl. i de Övr. undt. Gb, c. ¹⁷) oumræðiligri — Gi. ¹⁸) með — de fl. ¹⁹) stírn — Bf. ²⁰) [drottins — de fl. er ver föllum hufll — tilf. Fa. ²¹) mæinlatom og — tilf. Eb.

lutum¹ er menn gera oc hugsa eða mæla.² ver skolum trua at hvers manz lífamr er i er tomin heiminn eða toma tan³ til doma⁴ dags skal þa upp rísa. of þæðan ær skolu þeir er illa gerdu oc eigi ídraduzt⁵ með ízírbot þessa heims haza endatausan oðagnad⁶ með ziandanum⁷ oc hans vrendræfum i hæluti. en þeir sem gott haza gort þessa heims skolu þa þa oc haza eilíxan þagnad⁸ með [gudi oc hans⁹ hælgu¹⁰ i himirili.¹¹

Um ízírbot konungs oc byskups.¹²

ij. Nu ær þui at [guds misfunn¹³ ser¹⁴ til þess mitta¹⁵ hversdagliga¹⁶ 2 þorx¹⁷ [vtalulægs¹⁸ lyðs oc ymis¹⁹ zioldmennis.²⁰ þa heyrir hann skipat sinum tueim þionum at vera augsyniliga²¹ hans umbod²² menn um þessa hælga tru oc hans heilag²³ logmal godom monnum til uerndar oc rettynda en uandom monnum til rexfingar²⁴ oc reinfanar. Eru²⁵ þessir tueir annar tonungr en annar byskup.²⁶ heyrir tonungr ær gudi uerauldlegt²⁷ uald til verauldliga luta. en byskup andlegt uald til andlægra luta. oc a hvar þeirra at styrkia annars²⁸ uald til réttra mala oc logliga oc lennazt uid sil at þeir haza uald oc ízírbot²⁹ ær sealzum gudi en eigi ær ser. [Oc zirir þui at þeir eru³⁰ guds umbod³¹ menn.³² oc hins annars at þat sea aller menn at þeirra ma [a engan ueg³³ missa. þess hins þridia er sealzr gud uirdizt at falla sil þeirra noznum. þa er sa sanliga i miltum³⁴ haffa uid gud³⁵ er þa styrkir³⁶ eigi [með zullominni³⁷ æst oc rezlu³⁸ til síns ualds þess er gud heyrir þeim til skipat þar sem þeir bæra sua mitta ahnggiu³⁹ zirir allu⁴⁰ landz zollino [oc abrygd⁴¹ zirir gudi.⁴² allra hælzt⁴³ þar sem [login uatta⁴⁴ með floddum endimortum. [sua at huarle mega hozdingiarner⁴⁵ [æz þeir gorma þessa⁴⁶ [anaudga eða

Jvfr. Cap. 2. Hk. 8. Jb. II. 2.

¹) [gæðgeringum — Ee. ²) latf. det opr. i stirn &c. har Gf denne Rettelse med rødt Blek, med en H. fra 16de Aarh.: af nad oc misfund gude syre uerdsfuldan Jesu Christi en en syri nein mor god uerf. ³) skal — Gm, n. Bb, h. ⁴) oðzta — Gt. ⁵) idraz — fl. ⁶) annars heims — tilf. Ee. ⁷) ziandom — Ba, f. dioxinum — Gl. Bk. ⁸) Her begynder en Lacune af 1 Bl. i Bk. Ophörer Cap. 5. ⁹) [mgl. — Gl. ¹⁰) hælga monnum — de fl. ¹¹) vttan enda — tilf. Gu. Fa, e. vttan enda Amen — tilf. Fb. æ of æ vttan enda — tilf. Bc. ¹²) Um vald ts. of ærtibyslups. — Ovskr. Bc. ¹³) [gud — Fc. Bb. ¹⁴) er — Eb, e. er sua milt. of hon ser — Bc. [æigir — Ff. ¹⁵) mitta — mgl. fl. ¹⁶) ueraullega — Gn, mgl. Gi, m, q. ¹⁷) til þess hversdaglega þess mytla — Eb. ¹⁸) ogolet — Gm. ¹⁹) omiffilæg — Gm. imiffilæg — Fe, mgl. Ee. ²⁰) [mgl. — Bb. ²¹) audsynlegga — fl. vsynilega — Ed, f. Bf. auduæleg a — Bb. audmiutlega — Ee. ²²) þionofu — Bc, e. ²³) hælit — Gd, m. ²⁴) rexfar — Ed. ²⁵) Rettet fra En; de de Övriga, ogsaa Gb, c, have Eru. ²⁶) Ertibyslup — her og nedenfor Fc. ²⁷) urraldar — Gp. ²⁸) uald oc — tilf. Eb. ²⁹) umbod — fl. ³⁰) [zirir þui ero þeir — Bf. ³¹) umbod — mgl. Bf. ³²) ei brygga anda — tilf. Gp. ³³) [með engu moli — fl. ³⁴) Her begynder en Lacune i Ec; ophörer i Landt. B. Cap. 3. ³⁵) uid gud — mgl. Bd. ³⁶) trngguir — Gi. ³⁷) aldre — Bf. ³⁸) [mgl. — fl. ³⁹) abrygd zirir ahnggiu — Gl. abrygd — Fa. ⁴⁰) allu — mgl. de fl. ⁴¹) [of abrygiæz — Gd, s. [mrtakstæt — Gl. alabrygd — Gb, c, oftere. ⁴²) oc abrygd &c. — mgl. Gi. ⁴³) allra hælzt — mgl. Gl. ⁴⁴) [beten vattar — Gd. ⁴⁵) [þui at hozdingiar mægo — Bb. ⁴⁶) [mgl. — Bb.

þyngia þollino¹ með oxmilili² agirnd.³ oc at eigi [megi þauittrir⁴ menn þynia⁵ hoxðingianum⁶ logligrar þegnstýldu þirir þriozsto salir eða flamsýnar ouitzstu.⁷

Um þals konunga.

- 3 iij. Nu ær þui at landz þollit allt⁸ a mylla lyðstýldu konunginum⁹ at veita.¹⁰ þa uere þat þærþlegt at menn uaradezt þa miklu villu þotu¹¹ er mestu lutr þolls þessa landz hezir sua hormuliga¹² verit blindath¹³ ær sua at i engu lande adru þinnazt dōme til þess. þar sem teinir haza uerit ymisir menn oc lalladir konungar rangliga¹⁴ mote¹⁵ rettom konungum¹⁶ oc lagum hins hælga Olafs konungs oc allum þeim rettyndum¹⁷ er huer bonde uilddi vna¹⁸ [ær adrum¹⁹ um sínar erzdur. þionodu opt ualborner menn þeim er [uarla matto²⁰ vera tnapar þeirra sem en uattar i dagh huart þeir mistu þleiri²¹ odala sinna eða²² hinir²³ sem þeir lalladu konunga sina.²⁴ oc sua [hitt sama²⁵ um manna missunnar.²⁶ Nu at menn þurzi eigi griplande²⁷ hende²⁸ eða leitande²⁹ eptir³⁰ at þara huer konungr a retliga at vera i Noregi.³¹ þa se þat³² tunnigt allum [Noregs monnum.³³ At Magnus konungr hafonar konungs son³⁴ stadþesti sua oc let i bof setia [a Gulapingi.³⁵ huer at rettom erzdum a at vera Noregs uelldis konungr eptir lagum.³⁶ oc þui iattado oc samdyktu aller Noregs menn þirir sit oc sitt ærþringi³⁷ með retto þingtale³⁸ at þesse stipan skal

Jvfr. Cap. 3. Hk. 9. Jb. II. 3.

¹) [anauba e. þyngia þ. — Gd. [anauba e. þraungua þ. — Gi, p. [anauba þ. — Fb. Bl. [anauba þna þagna eða þyngia landþollino — Bc. [nauba eða þyngia þ. — Fa, e, Ba. [þyngia þollit — Bb. ²) mytilli — fl. ³) ær þeir vilia — tilf. Bb. ⁴) þatunnir — Bk. ⁵) [þa vitrir menn só. þyniat — Gd. ⁶) hoxðingianum eller hoxðingium — de fl. ⁷) Saaledes Gb, c. Fa. de Övr. þauitzu. I Margen ved dette Stykke er i Gs tilskrevet med Textens H.: En þesse lutir hōgra till villu oc heidens atrunadar &c. — der ellers hōrer til Capitel 3 i K. Magnus's Christenret (see denne). ⁸) alt — mgl. de fl. ⁹) konongdomenom — fl. hoxðingium — Eb. ¹⁰) eintanlega konongdomenom. — tilf. Eb. ¹¹) þotu — mgl. Ea. ¹²) heruilliga — Gi. miot — Gm. mgl. Gp. ¹³) blind — Gm. blindadr — fl. ¹⁴) rangliga — mgl. Fb, c, f. Ed. ¹⁵) rettyndum of — tilf. Ff. Eb. gude lagum. oc — tilf. Bc, d, e. ¹⁶) konunge — de fl. ¹⁷) rette — Gm. Bf. mgl. Fe. ¹⁸) haza of vna — Gp. haza — Bb. uita — Ff. Bk. æi þola — Eb. ¹⁹) [adrum — fl. [við annan — Bb. [mgl. — i Enk. ²⁰) [eigi varo uairdir at — Bc. Gm har overalt Enkelttal i denne Sætning: þionade . . . velboren madr . . . tnapar hane. ²¹) þleira — fl. ²²) en — fl. ²³) eða hinir — mgl. Gt. ²⁴) rettlega — tilf. Gm. ²⁵) [mgl. — fl. ²⁶) Nyt Cap. i Ba. ²⁷) griplande — Gm. ²⁸) hondum — de fl. ²⁹) grip. h. eða leit. — mgl. Bb. eða leit. — mgl. Gd, p, t. lengr — tilf. Ba, c, e, k, l. ³⁰) till — Fa, f. Eb. ³¹) Noregs konungs velldi eller Noregs velldi — de fl. ³²) frofþingem: monnum — tilf. Fa. ³³) [Gulapingemonnum of allum Noregs monnum — Gm. [frofþingemonnum. oc oflum odrum Noregs monnum — Fe. [Norbmonnum — Gd, i, m, q, t. Fb, f. Ea, f. Bd, e, f, l. [Noregs t.s monnum — Ed. [monnum — Ba. ³⁴) [onarþon Suerris konungs — tilf. Fa. ³⁵) [a frofþingi — Fc, e. [a N:tingi — Gz. [mgl. — de fl. ³⁶) of þui uar jattat með samþygt Jons erfbistups of allra leobðistupa tandra manna of tæðra. stalfara of laugmannu of allra handgenginna manna þeirra er þa uoro j hia of allra Gulapinge manna — tilf. Gm. of þui sem þa var iattat. m. rabe of samþ. Jons erfbisps. of allra ann. liobðpa. tandra manna of tæðra. stalf. of togm. of allra hðg. m. þ. er þa v. i hia of allra frofþingemanna — tilf. Fe. ³⁷) ærþringi — Ba, oftere. við Noregs konung of hane ærþringi — tilf. de fl. ³⁸) þingtale — Fb, f. Ea.

[þar um¹ standa ærinlega² er þa var gor oc nu fylgir her.³ [oc þui stolu þeir fylgia eptir allu sinu megni oc mætte. oc þeim mote standa er þessu samþydia eigi.⁴

At einn skal konungr vera at Noregi oc at Skatlondum.⁵

iiij. I namyne þadur oc sonar oc heilags anda eins guds i heilagre þrinningu 4 skal einn hans þion konungr vera izir allu Noregs uældi⁶ bæde innan landz oc sua Skatlondum.

Um Noregs konungs erzd með .iiij. greinum.⁷

v. *Þrsta erzd.* En eptir þraxall⁸ konungs uars þa er su hin þrsta [Noregs 5 konungs⁹ erzd at sa skal konungr vera izir [Noregs konungs ríki¹⁰ sem Noregs konungs son er skilgetin¹¹ hinn ælztli einn.¹²

Sin .ij. erzd. Sv er onnur erzd at sa sonar¹³ sonr konungs skal konungr vera [sem skilgetin er¹⁴ en ælztli einn.¹⁵ [sa er þader hans uar oc¹⁶ skilgetin [ez engi er sona til skilgetinna.¹⁷

Sin .iiij. erzd. Sv er hin .iiij. erzd er broder konungs¹⁸ skilgetin hinn ælztli einn skal¹⁹ konungr vera. sa [er samþædra er²⁰ uid konung²¹ ez engi er þeirra til sem ædr eru talldir.²²

Sin .iiij. erzd. Sv er hin .iiij. erzd at þadur broder²³ konungs samþædra oc skilgetinn²⁴ hinn ælztli einn skal konungr vera. sa sem þader hans uar skilgetinn²⁵ ez engi er²⁶ hinna til.²⁷

v. erzd.²⁸ Sv er hin .v. erzd er brodor son konungs skilgetinn²⁹ hinn ælztli einn skal konungr vera sa sem þader hans uar [skilgetinn oc³⁰ samþædra uid konung³¹ ez engi er hinna til.³²

Jvfr. Cap. 4. 5. Jb. II. 4.

¹⁾ [mgl. — *de fl.* ²⁾ eilílega — *fl.* ³⁾ næst eptir — *tilf. Ff. Eb.* ⁴⁾ [mgl. — *de fl.* ærinlega . . . eigi — *mgl. Ea.* Herefter indskyder *Ff* hele Kong Haakon Magnussøns Erzdatal og Ríkissjórn, og først ved Eaden deraf, hvor en ny Haand begynder, kommer det sædvanlige ældre Arvetal. ⁵⁾ Ingen Cap. Afd. eller Ovskr. i *Bb, f.* Hele Stykket *mgl. Ff.* ⁶⁾ konungs veldi eller konungsríki og veldi — *de fl.* ⁷⁾ Denne Ovskr. er her tilføiet efter Indholdslisten i *Ga.* Den, der findes paa Stedet, er kun *þrsta erzd.* Ingen Cap. Afd. eller Ovskr. i *Gd, h, l, m, q, t. Fa, b, e. Eb, d. Ba, b, l.* ⁸⁾ Magnus — *tilf. Bk.* ⁹⁾ [mgl. — *de fl.* ¹⁰⁾ [Noregs veldi el. Noregs konungs veldi — *de fl.* ¹¹⁾ skilgetinn — *mgl. fl.* ¹²⁾ einn — *mgl. Fe.* ¹³⁾ sonar — *mgl. Bk.* ¹⁴⁾ [mgl. — *Gt.* ¹⁵⁾ einn — *mgl. fl.* ¹⁶⁾ [sa er konungr uar þader hans — *Gm.* ¹⁷⁾ [mgl. — *de fl.* ¹⁸⁾ samþædra et — *tilf. Gd.* ¹⁹⁾ Her ophører *Lacunen* i *Bk.* ²⁰⁾ [er samþæddr er — *Ga.* [er þæddr er et mæddr — *Ed.* ²¹⁾ [er þader hans var skilgetinn — *Gt. Bk.* ²²⁾ ez engi &c. — *mgl. fl.* ²³⁾ brodir — *mgl. Gf.* ²⁴⁾ oc skilgetinn — *mgl. Gd.* ²⁵⁾ samþædra uid tgo. skilgetin — *Gm.* skilg. of samþædra — *Gt. Fe. Eb.* ²⁶⁾ Her begynder en *Lacune* i *Fe,* oph. Cap. 6. ²⁷⁾ [sem ædr eru talldir. — *tilf. Gm.* ez engi &c. — *mgl. de fl.* ²⁸⁾ Hele denne Arv *mgl. Gt,* hvorved de [eg. saae et Nummer ringere. ²⁹⁾ skilgetinn — *mgl. Fa, b. Bk, l.* ³⁰⁾ skal konungr . . . skilgetinn oc — *mgl. Fe.* ³¹⁾ [broder tgo. samþædra of skilgetinn — *Fb, f. Bb, l.* [skilgetin oc samþæddr — *Bf.* ³²⁾ [mgl. — *fl.* er ædr ero nægdir el. sem ædr ero talldir — *tilf. fl.*

§in .viij. erzd.¹ Sv er hin .viij. erzd er sa bróðrungr konungs er stílgjetinn er² hinn ælztí einn skal konungr vera sa sem fader hans uar fadur bróðer konungs samfæðra [oc stílgjetinn⁴ er engi er þeirra til sem adr uaro talder.⁵

§in .viij. erzd. Sv er hin .viij. erzd er konungs son skal konungr vera [eptir fadur sinn⁶ en ælztí einn þó at hann se [eigi stílgjetinn.⁷ sa þó er hvarle er getinn i [hordome ne⁸ frendsemis spelli eða fíxstapa⁹ oc konungr sealzr hezír gengit uid [faderni hans¹⁰ oc sagt skalzr stílgjetinn monnum auene¹¹ til [xírir samuistu¹² safer sínar¹³ [oc modor¹⁴ hans.¹⁵ oc suarar¹⁶ stund su sem barnet er¹⁷ þótt þeirri tiltolu¹⁸ sem [til hórír.¹⁹ oc hezír moderen²⁰ eigi²¹ tuent til fadernis²² sagt eptir þeim hætte sem logbof uattar om stílgjetinn. þessu stolu þeir eigi lóyna er uita ízír manað nema þeir ottízt óxrífi.²³ þó²⁴ stolu þeir einum huerium stílgjetinn monnum fleirum²⁵ til segia at vitni megi om bera²⁶ er þess þarz.²⁷

§in .viij. erzd. Sv er hin .viij. erzd er dottor son konungs stílgjetinn²⁸ hinn ælztí einn skal konungr vera. [sa sem²⁹ moder³⁰ hans uar stílgjetinn³¹ er engi er hinna til [er adr eru talder.³²

§in .ix. erzd. Sv er hin .ix. erzd at systur son konungs stílgjetinn³³ hinn ælztí einn skal konungr vera. [sa sem³⁴ moder hans uar stílgjetinn oc samfæðra uid konung [er engi er hinna til.³⁵

§in .x. erzd. Sv er hin .x. erzd at sa skal konungr vera hinn ælztí einn er nestr er eptir bróðra syni uid konung oc stílgjetinn er oc fader hans uar stílgjetinn oc komenn þra samfæðdum bróðrom oc stílgjetinn³⁶ [er engi er hinna til.³⁷

§in .xi. erzd. Sv er hin .xi. erzd at sa skal konungr vera hinn ælztí einn stílgjetinn.³⁸ sa er systina son³⁹ er uid konung. [komen þra þeim⁴⁰ systinum er bæðe⁴¹ varo⁴² samfæðra of⁴³ stílgjetinn.⁴⁴ [oc af rettre konunga ættenne kominn⁴⁵ er engi er hinna til sem adr eru talder.⁴⁶

¹) Hele denne Arv mgl. Eb, hvorved de fgg. faae et Nummer ringere. ²) Her begynder en Lacune i GA. Ophører Cap. 6. ³) er stílg. er — mgl. fl. ⁴) [mgl. — Bf. [uid konung — Gn. ⁵) er engi . . . talder. — mgl. fl. ⁶) [mgl. — de fl. ⁷) [fíðlusun — Gp. [fíðlusun of ei stílgjetinn — Bk. ⁸) [mgl. — Gm. ⁹) nærmeir en lofat er at lofhum — tilf. Gd, f. ¹⁰) [frendsemi — Gp. ¹¹) aueno — Bd, e, f. mgl. Bk. ¹²) [samuistu — fl. ¹³) hans — Fe. [samuistar sínar — Bf, k. ¹⁴) moder — Gf. Ed. ¹⁵) barnens — Ea. [mgl. — Gt. ¹⁶) suare — Fa. Ed. ¹⁷) var — de fl. ¹⁸) tolu — Gf, m. ¹⁹) [hórír — Ge. [til hórír — Ed, f. ²⁰) han — Gm. hon — Ea. ²¹) eigi — mgl. Ef. ²²) fadernis hans — Fe, mgl. Gt, Ed. ²³) óxrid — Bf. ²⁴) þa — Gd. ²⁵) eða fleirum — fl. ²⁶) meðr þeim — tilf. fl. ²⁷) vidr. — tilf. fl. vidr eða nokor mistrunar er a hæðr. — tilf. Gl. ²⁸) stílgjetinn — mgl. Ea, f. ²⁹) [of — Bk. ³⁰) fader — Gf. Ff. Bc. ³¹) of þó sa hin ælztí — tilf. Fe. ³²) [mgl. — fl. ³³) stílgjetinn mgl. fl. ³⁴) [er — Ba, k. ³⁵) [mgl. — de fl. ³⁶) Saaledes og Gb. stílgjetinn — de Övrige. ³⁷) [mgl. — fl. Her begynder en Lacune i Ef. Oph. Cap. 9. ³⁸) stílgjetinn — mgl. fl. ³⁹) son — mgl. Gt. ⁴⁰) tuzim — Gf. mgl. Ed. ⁴¹) bróðr — Ed. ⁴²) [oc uaro þau bæðe — Gp. Ea, b. Bf. ⁴³) samfæðra oc — mgl. Gd. [samfæðd of — Gm. ⁴⁴) [af samfæðdom systinum tomen oc stílgjetinn — Ba, k. ⁴⁵) [mgl. — fl. ⁴⁶) er engi &c. — mgl. fl.

Sin .xij. erþ.¹ Sv er hin .xij. erþ at þa skal konungr vera hinn ælfti einn oc stlgetin² er sýstrungr³ uid konung oc móðr þeirra uaro samþæddar oc stlgetnar. oc æz rettre konunga ættenne lómnar [æz engi er hinna til.⁴

Sin .xiiij. erþ. En æz engi er þessara til sem nu eru tallder þa se þa konungr at Noregi [hinn ælfti⁵ einn er erþdom er þa nestr eptir þui sem [Gulapings bó⁶ uattar i⁷ erþda tale. karl⁸ þo en eigi lóna. oc þo æz [rettre konunga ættenne⁹ lómin.

Quær konungr skal vera at Noregi æz þa er engi til er i erþd konungs stendr.¹⁰

vj. En æz sua hardliga¹¹ lann til at bærazt¹² at engi [er annara¹³ til.¹⁴ 6 þa se sealzsteynt hertuga oc iarle æz þeir eru til. bñstúpum allum oc abotom¹⁵ [lændom monnum¹⁶ allum oc hirdstiorum¹⁷ með hird allre at soria norðr til Nidaroff til¹⁸ hins hælga Olafs konungs til vmróðo¹⁹ uid erlñbñstúp oc nezne bñstúp²⁰ huer²¹ or sinu bñstúpðome oc sñslumenn konungs þeir sem þar eru .xij. hina uitraztu bóndr²² [eptir sinni samuizstu.²³ oc se [a þor²⁴ innan þess manadar²⁵ er þeir sþyria þra²⁶ þall konungs.²⁷ Sua skal oc [bñstúp huer oc sñslu menn²⁸ ætla menn til hægndar²⁹ eptir oc gætzlo³⁰ með bondom [at gæta landz³¹ þirir þioðom oc illþyði³² sua marga æz [lændom monnum³³ oc sñslumonnum i³⁴ [huerium lagum³⁵ sem þeir sea at bæzt [bær oc hør.³⁶ Skolu þeir er eptir sitia vera³⁷ iamheimulir [til gætzlo³⁸ i adrum sñslum sem sealzra sinna. elligr eru þeir sanner landrada menn³⁹ æz eigi hælðr land þridi sinum æz þeirra uangetzlo. En þann tíma er þeir eru norðr lómnar er til eru neyndir.⁴⁰ þa gange þeir olærðer menn [er til eru neyndir.⁴¹ með

Jvfr. Cap. 6. G. 3. Hk. 10. Jb. II. 5.

¹) Den hele Arv mgl. Bk, hvorved de fgg. faae et Nummer ringere. ²) oc stlgt. — mgl. Gl. Bc, d. ³) er — til f. de fl. ⁴) [mgl. — fl. ⁵) [hællgt — Gi. ⁶) [stlgetin — Fe. [Æidizapingsbot — Ee. [N:ings bot — Gs. [landzboten — Gd, l, p. Fa, b. Ba, k, l. [landzbot — Ge, f, q. Ea, b. Bf. [lögbot — Gi, m, t. Ff. Ed. Bc, d, e. [mgl. — Bb, h. ⁷) almennegho — tilf. fl. ⁸) karlmadr — fl. ⁹) [rettum konunga gttum — Gp. ¹⁰) Ingen Cap. Afd. eller Ovskr. i Gm. Vm konungs tofning — Ovskr. i fl. ¹¹) þunglega — de fl. ¹²) þirir sñnda manna sater — tilf. Ge. ¹³) [saaledes ogsaa Gb, c. [ero þess — Bk. [er þessara — de Övrige. ¹⁴) sem nu eru taldir — tilf. Gm. Ed. [sem ader voro neyndir — tilf. Bk. ¹⁵) of abotom — mgl. Ed. ¹⁶) [barrunum — Gd, f, i, l, m, p, q, s, t. Fa, e, f. Ea, b. Ba, c, d, e, f, h, k. ¹⁷) [mgl. Fb, Bb, l. of hirdstiorum — mgl. Bk. ¹⁸) stadar — tilf. Fa. ¹⁹) vmroða — fl. ²⁰) leob: bñstúp — Gm. ²¹) með (er — tilf. Ea, b. ²²) men of bóndr — Ba. menn — de fl. ²³) [mgl. — Bk. ²⁴) [þar — Gi. ²⁵) hægndar — Gm. ²⁶) Her ophörer Lacumen i Fe. ²⁷) Det sg. Stykke Sua þad . . . vangezlu. udelades her, men indskydes nedenfor efter sanna þat með eibi sinum. — i Fe. ²⁸) [huer hægndar — Bb. ²⁹) hægndar — Gd, l, m, q, s, t. hægningar — Gp. Ff. Bb, l. hægndar — Fe. hægndar — Ed. ³⁰) of gætzlomenn — Gp. of gormslu landzens — Bb. mgl. — Bf, h. ³¹) [mgl. — Bb. ³²) illþyði — Ge, m. Bc, l. illmanni — Ff. ³³) [barrunum — Gd, e, f, i, l, m, p, q, s, t. Fa, b, f. Ea, b, d. [langmannum — Fe. ³⁴) or — Fa. ³⁵) [huerri sñslu — Ed. ³⁶) [hørir — de fl. ³⁷) i ollum stöðum — tilf. Fe, e. ³⁸) [mgl. — Bf. ³⁹) við konung — tilf. fl. ⁴⁰) steyndir — Gd. ⁴¹) [Saaledes ogsaa Gb, c. mgl. — de Övrige.

suorum eidi til þessa vmdomis at þeir stolu þann til konungs tala er þeim synizt þirir gudi at þezt se til¹ xallin. En þenna eid stolu iamual bystupar² abrgiazt uid gud þo at þeir vinni³ eigi sem þeir er sueria at hann⁴ leggi [sannendis vmrodo⁵ til þessa mals [iamual sem hinir vlarðu er sueria⁶ sem gud gezt þeim syn til rettlig- ast at sea. En ez þa stíl a þa stolu þeir sitt mal haza er þleiri uerða saman [oc stitritare⁷ eru⁸ oc erlibystup oc adrir bystupar [xylgia oc⁹ sanna þat með eidi sin- um.¹⁰ En ez nodor lætr stl adruuiff til konungs tala en nu er mælt þa haza se þirir gort ze oc xridi¹¹ oc se i pauans forþode¹² oc¹³ allra heilagra manna¹⁴ oc eigi tirtiu græzt. oc sua huer er honum xylgir¹⁵ til pers. Nu ez hirdstiorar [eda hird¹⁶ þirir nemazt þessa xerð þa eru þeir¹⁷ landrada menn uid konung [nema full naudsyn banne.¹⁸ En huer bonde er þirir nemzt þessa xerð er sedr .viiij. ertogum oc .xiii. mortum silxre uid konung.¹⁹ en konungr meti naudsyniar með godra²⁰ manna rade. En i þessa xerð xare huer a sinum toftnade. en konungr vnni²¹ þeim allum toftnad sinn²² er eigi haxðu²³ adr konungs ze.²⁴

Um dattur eða sunar dattur.²⁵

- 7 vij. En ez dattur²⁶ eða [sunar dattur²⁷ [eda þstir²⁸ eða moder.²⁹ eða þær konor³⁰ sem i erzða tal eru talðar eptir [Gula þings lagum.³¹ sua oc þeir kalmenn sem i erzða tale standa³² oc [eigi eru³³ ax³⁴ konunga ættenne komnir. oc eru þeir eða þær ner meir [at stylldu³⁵ til annars arz en konungsdomsens eptir þui sem uattar almenniligt erzða tal. þa skal eptir þui huer³⁶ til ganga sem³⁷ uattar³⁸ i almenniligu erzða tale. oc at þui liofare se. þa mego þeir³⁹ þat⁴⁰ erzða. þyrst eignir⁴¹

Jvfr. Cap. 7. Jb. II. 6.

¹) Her begynder en Lacune i Bh; ophører Cap. 9. ²) of læ(r)der men — tilf. Gm. ³) sueri — de fl. ⁴) þeir — fl. ⁵) [sannenda vmrodo, [sannenda vmræde, [sannendis vmræde, [sannendis rab, [sannenda vmræda, [sannindi, [þat rab — forskjellige. ⁶) [mgl. — de fl. ⁷) stitritaster — fl. ritari — Gm. ⁸) þidia — Gt. [mgl. — Bh. Her ophører Lacunen i Gh. ⁹) [mgl. — Gp. ¹⁰) Her indskyder Fe Stykket Sua skal oc biskup . . . uangetzlo. Derefter nyt Cap. uden Ovskr. — Fe. ¹¹) i tandi (oc) lausum viri — tilf. Gm. tandi of t. ogri — tilf. Gn, s. ¹²) banni — Gm. Ea, b, d. ¹³) forþode — tilf. Eb, d. ¹⁴) þirir gort ze oc xridi — tilf. Bb. ¹⁵) veitir lið — fl. ¹⁶) [mgl. — Bf. ¹⁷) sanner — tilf. Gt. ¹⁸) [mgl. — Gh. ¹⁹) huer þeira — tilf. Gd. utan naudsyniar banne — tilf. Gt. ²⁰) stynsamra — de fl. ²¹) inni — de fl. tuti — Bb. uinni — Gm. ²²) agtr — tilf. Ge, m. ²³) haza — fl. ²⁴) stary. — Gt. með gogmsfu. — tilf. Ea. fra er eigi — mgl. Bb. Her slutter Gc denne Bolk. De to fgg. Capp. indskyder den i den paa Landsloven umiddelbart fg. Bylov: derfra er Varianterne her tagne. ²⁵) Ingen Ovskr. eller Cap. Afd. — Gs. ²⁶) dattur — Ge, l. ²⁷) [sunar dattur — Ge, l. Bc. [sunarfun — Eb. ²⁸) [mgl. — Gd, s. Fe. Ea. ²⁹) [mgl. — Gg. [moder eða þstir — Gt. ³⁰) Saaledes ogsaa Gb, c. Bf. adrar — Ge. konor adrar — de Övrige. ³¹) [frostþings bot — Fe, e. [Æidjizþings lagum — Ea. [K:tings bot — Gs. [landþotenne — Gd, i, l, m, q, t. Fa, b. Ba, b, c, d, e, k, l. ³²) eptir Gulaþ. lagum &c. — mgl. Gf, h. ³³) [ero þær eða þær æigi — Bd. ³⁴) rettre — tilf. Gd, n, s. Fa. ³⁵) [mgl. — Gd, m, g. Bf. ³⁶) hvært — Fa. ³⁷) honom — tilf. fl. huerium — tilf. fl. ³⁸) vattia tog — de fl. ³⁹) þær — Fb, e, f. ⁴⁰) þetta — alle de Övrige. ⁴¹) jarðir — Fb. Bb, f, l.

þær er konungr erþir eptir aðra þrendr sína eða þær sem hann kaupir með lausa þe. oc þær þó er hann seli eða konungsdomsens¹ iardr til eða skipti þeim i hinar.² Sua stolu þeir³ oc erþa lausa þe oc gripu þa sem eigi hynra coronenne⁴ til. nema konungr haxe [aðra⁵ skipan a gort með skilríkum uitnum oc iartegnum ser til salo hialpar oc forðdar oc⁶ sinum holloftu monnum⁷ með godra manna tillogu. oc er þui hazud rad at huer geri ual xirir⁸ ser sialx⁹ um sína líxdaga¹⁰ oc¹¹ sinum holloftu monnum oc heldr heill en siutr¹² þui at uafst¹³ er annars vinatta¹⁴ [oc eptir: gerð¹⁵ þó at allstýlt se. xinnast oc þleiri¹⁶ dome til þess at erþingiar haxe¹⁷ ærdregit [en uid autat¹⁸ skipan [þeirra sem attu oc¹⁹ xengu optliga með holdre þionastu oc líx hæsta eða ymisu eruede oc mannraunum.²⁰

Um heit konungs.

vij. Nu ær þui at konungr uiti síl þui heldr skyldugan logh at hallda oc 8 um at bota uid þegna sína.²¹ þa skal hann²² þessu iatta xollu sinu meðr xullom: inni²³ stadxestu²⁴ [þann tíma²⁵ sem hann er til konungs tefin. þui iatta el gudi oc [hans heilgum monnum²⁶ oc þui hans²⁷ xolli sem el em ouerdugr izir skipadr at el skal þau trislin logh hallda sem hinn helgi Olaxr konungr hoz²⁸ oc²⁹ hans rettir eptirfomendr haxe nu samdykt millum konungs oc þeirra er landit byggia með huara tueggia³⁰ samdykt oc með godra manna rade oc³¹ um at bota³² eptir þui uiti sem gud ler mer. En konungr er eigi at eins skyldugr at hallda [þenna eid³³ uid þa³⁴ er þa eru a þingi hia honum. [heldr uid þa alla er i hans þegnstýldu eru³⁵ alna oc uborna. En þann tíma sem hann uerdr foronadr þa skal hann sueria monnum log oc rettyndi með þeim eidfax³⁶ sem konungs uigslu xylgir.³⁷

Jvfr. Cap. 8. Hk. 11. Jb. II. 7.

¹) konungsens — Gf. konungs — Ea, b. Bf. frununnar ætr konungdomsens — Ed. ²) aðrar — Ed. ³) þær — Fe. ⁴) konungdominum — Gh, l. Fe. konunginum — Gp. ⁵) aðr — Gn, q, t. Fb. sialgrada — Fe. ⁶) [sialgr skipat ær — Fe. ⁷) heldr heill en siutr — tilf. Ed. ⁸) sinni salo of — tilf. Ed. ⁹) sialgr — mgl. fl. ¹⁰) daga — de fl. ¹¹) sinum holloftu &c. — mgl. fl. amþone — tilf. Ge. ¹²) með godra manna rade — tilf. de fl. ¹³) uafst¹³ — de fl. uafst¹³ — Gp. uafst¹³ — Fb. uafst¹³itar — Ba, b. uafst¹³ — Bc. uafst¹³ — Bf. uafst¹³ — Bk. ¹⁴) vili til vinatto — Bb. ¹⁵) [mgl. — Ff. ¹⁶) nogh — Gd, s. ¹⁷) heldr — tilf. fl. ¹⁸) [en til lagt — fl. ¹⁹) [þeiri er afarmannum hezuer gor uetel of þær — Gm. ²⁰) Her ophörer Lacmen i Fd. ²¹) ær þess þæ(r)z við — tilf. Fe. ²²) Herisra til Capitlets Ende har Fe: þann tíma er hann verdr foronadr sueria monnum rettyndi með þeim eidfax sem konungs uigslu xylgir; hvorimod Capitlet følger fuldstændigt efter Bonde-Eden, med Orskr. Jattan Noregs konungs. Fe ude- lader Konge-Eden ganske, men har her: þan tíma er han verdr kongr of foronadar sueria mannum log o(t) rettyndi með þeim eidfax sem konungs uigslu xylgir. ²³) xullri — de fl. ²⁴) affemd — Fd. ²⁵) [eptir þat — de fl. ²⁶) [hinom helga Olaxe konunge — Gt. ²⁷) hans — mgl. Bb. ²⁸) of skipade — tilf. Fd. Var. i Ea. ²⁹) aðrar — tilf. de fl. ³⁰) ianrde of — tilf. Gh. Fd. Var. i Ea. ³¹) oc — mgl. de fl. ³²) með godom lutum — tilf. Ge. ³³) [þetta — fl. ³⁴) þa eina — Fb. Bb, l. ³⁵) [en hina er æi ero — Bf. ³⁶) hetti oc eidfax — Fb, d. ³⁷) En þann tíma &c. — mgl. Gn.

Um eib hertuga eða iakz.

- 9 ig. En hertugi eða iarl ex þeir eru til stolu þenna eib sueria a þui þingi sem konungi er konungs nægn gefid. Þess leggur ef¹ hond a² hælga³ doma⁴ oc þui⁵ styr ef til guds at ef skal vera hollr oc trur minum herra. N.⁶ Noregs konungi bæde opinberliga oc loyniliga oc [pat len⁷ sem hann⁸ ueitir mer skal ef tryggliga⁹ hallda¹⁰ með þeirri lydni oc eptirlæte¹¹ [sem¹² Magnus konungr son hafonar konungs¹³ skipade millum konungs oc hertuga.¹⁴ veita skal ef honum alla þa lydni sem godom hertuga eða iarle ber at ueita konungi. Styrkia skal ef [hann oc¹⁵ hans rili með heilum¹⁶ radom oc allum¹⁷ styr(l) minum. Hallda skal ef eida þa alla sem konungren [hefir iattad¹⁸ [mer oc¹⁹ öllu landz þollino eptir þui viti oc stynsemd sem gud ler mer. Gud se mer hollr er ef satt segir gramer en ef lygr.

Um eib barruna.

- 10 .g. Nu stolu barrunar²⁰ þenna eib sueria. Þess leg ef hond a²¹ [hælga doma²² oc þui styr ef til guds²³ at ef skal vera hollr oc trur minum herra. N.²⁴ Noregs konungi [bæde²⁵ loyniliga oc openberliga.²⁶ Styrkia skal ef hann oc hans rili bæde með²⁷ radom minum oc allum²⁸ styr²⁹ minum. Hallda skal ef oc [eida þa³⁰ er konungren [hefir iattad³¹ öllu landzþollino eptir þui uiti sem gud ler mer. Sua se mer gud hollr sem ef satt segir. gramer en ef lygr.

Um logmannz eib.³²

- 11 gi. Nu stolu logmenn þenna eib sueria þan tima er konungr uil.³³ Þess leg ef hond a³⁴ hælga doma³⁵ oc þui styr ef til guds at ef skal vera hollr oc trur minum

Jvfr. Cap. 9. Jb. II. 8. Cap. 10. Hk. 12. Jb. II. 9. Cap. 11. Jb. II. 10.

¹) hann — her og nedenfor fl. ²) þessa — tilf. de fl. bot of a þessa — tilf. Fe. bot of — tilf. Ed. ³) Her ophörer Lacunen i Bh. ⁴) bot — fl. bot eðr doma — Ff. ⁵) Her ophörer Lacunen i Ef. ⁶) m' — Gg. ⁷) [þan lufa lands — fl. ⁸) konungr — de fl. ⁹) trulega — de fl. ¹⁰) gongma — Gm. ¹¹) hollstetu — Gh, s. Fd. Var. i Ea. ¹²) minn herra — tilf. Gp. ¹³) son haf. konungs — mgl. fl. ¹⁴) [sem hann zer mer j alla staðe — Gm. Fc. Ee, f. millum . . hertoga — mgl. Fe. eða iarle — tilf. Bb. ¹⁵) [mgl. — Gi. ¹⁶) hollom — Ge. godom — Fe. Bf. ¹⁷) hollom — Eb. ¹⁸) [hefir fuoret — fl. ¹⁹) [mgl. — fl. ²⁰) barrunar of hirdstiorar — Gh, i, q. Fa, d, e. Bb, l. barr. oc hyrdst. oc ridarar — Ba. barr. oc riddarar — Bc, d, e, k. lendir menn oc hirdstiorar — Ge, f, n, p, s. Fc. Ea, b, d, e, f. Bf. lendir m. of hyrdmen — Bh. l. menn — Ff. barunnar eða hirdstiorar — Fb. ²¹) þessa — tilf. fl. ²²) [hælga bot — fl. [bot of þessa hælga doma — fl. ²³) of hins hælga Olafs konungs — tilf. fl. ²⁴) N. — mgl. Ee. ²⁵) innan landz oc utan — tilf. Gh. Fc. samt Var. i Ea. ²⁶) Hersra er i Ea ved en Afakriverfeil Resten af dette Cap., hele det fg. og Begyndelsen af Bonde-Eden oversprungen, indtil det Hgelydende Sted i sidstnævnte Ed, (Cap. 12, S. 31). ²⁷) heilum — tilf. fl. öllum — tilf. Gg. gudum — tilf. Fd. ²⁸) allum — mgl. fl. hollom — Eb. ²⁹) mat — Fa. ³⁰) [log þau — Gm. alla — tilf. fl. ³¹) [h. fuoret — fl. [h. heitit — fl. ³²) Overskr. — mgl. Fe, hvor Capitlet er skudt efter Bonde-Eden, sidst i Bolken. Capitlet mgl. Gm. ³³) er gierr. — Gi. ³⁴) bot of — tilf. Ff. bot of þessa — tilf. Ed, f. þessa — tilf. Ea, b. Bb, f. ³⁵) bot — Gc, d, p. Bh.

herra. N. Noregs konungi.¹ þau log skal el segja þeim monnum er [minn herra
stípar² i mina logfogn³ sem hinn hælgi Olaf konungur hox oc adrir hans retter eptir:
tomendr haxa nu⁴ samdykt [millum konungs oc þeirra⁵ er landit byggja. En huer:
uitna þar sem logbol stæ eigi [stíluistliga or⁶ þa skal el sua huers manz mal doma
sem el uil andsuara xirir gudi a doma degi at retligast er eptir minni samuitzstu oc
þo með þeirra uitrastu manna rade er⁷ hia mer eru sua om rílan sem xatofan. [om
ungan sem gamlan.⁸ [om sakadan sem siuiadan.⁹ Sua se mer gud hollr sem el satt
segir. gramr en el lygr.¹⁰

Om bonds eid.

xij. En at bondr oc aldyda vili síl þui stýldugare til hollastu¹¹ oc þegnstýldu¹²
oc lndni vid konung. þa stolu þeir þenna eid sueria konungi sua margir menn¹³ or
xnlki hueriu sem [konungr uil.¹⁴ Þess leg el hond¹⁴ a¹⁵ hælga doma oc þui stýtr el
til guds at el skal vera hollr oc trur minum herra. N.¹⁶ Noregs konungi bæde
lorniliga oc openberliga¹⁷ með allum minum matt oc megni sua sem godr þegn skal
konungi. ueita skal el honum alla þa logliga lndstýldu¹⁸ með þeim allum lagum oc
lunnendum¹⁹ sem hinn hælgi Olaf konungur stípaðe millum konungs oc landxrolls:
ens²⁰ oc²¹ hans retter²² eptirtomendr haxa nu samdykt²³ millum konungs oc
[þeirra er landit byggja²⁴ meðr huarstueggja samdykt. Sua se mer gud hollr sem
el satt segir. gramr en el lygr. [Suer el eigi at eins þenna eid xirir míf. nema xirir
allra þeirra sato²⁵ er i Noregs²⁶ konungs ríli eru oc þegnstýldu oc hans eids oc
ue(r)ndar²⁷ uilia²⁸ niota²⁹ [alna oc uborna.³⁰ Eru oc eigi at eins þeir stýldugir
til at hallda³¹ þenna eid er sueria. nema hælldr aller þeir er i hans³² stýldu³³
eru³⁴ [alnir oc ubornir³⁵ [þeir sem³⁶ hans ue(r)ndar³⁷ uilia³⁸ niota.³⁹ þui at

Jvfr. Cap. 12. Hk. 13. Jb. II. 11.

¹) bæde lornilegha oc openberleggha — tilf. Gf, t. Bc, e. ²) mer — tilf. fl. ³) [i minni logfogn ero — Ba, k. ⁴) nu — mgl. fl. ⁵) [við þa — fl. ⁶) [viðtaghe — Ef. [viðtaga — Ba, k. [stírlitaga or — de fl. [stírlitaga or — Fe. ⁷) þa — tilf. fl. ⁸) stýldan sem uistýldan — Ba, k. [mgl. Gm, t. ⁹) [siuiaden sem vñuiaden — Ef. [sakadan sem siuiaden — Ba. [sakadan [siuiaden — Bf. ¹⁰) gramr... lygr — mgl. Ef. Bc. ¹¹) allrar hollrofto — Ea, b. pionofto — Ed. allra pionofto — Bf. ¹²) menn mgl. — fl. ¹³) [honum litar eller konungi litar — de fl. ¹⁴) a bot of — tilf. Fe. ¹⁵) þessa — tilf. de fl. ¹⁶) N. — mgl. Bb, c. ¹⁷) bæde &c. — mgl. Gm. Her begynder igjen Ea. ¹⁸) pionastu oc lndst. — Gh, s. Fd. þegnstýldu — Gn. stýldu — Ed. ¹⁹) [annandum — Ed. ²⁰) þeirra sem landet byggja — de fl. ²¹) adrer — tilf. fl. Her ophæðer Lacunen i Gh. ²²) Her begynder Gr. ²³) stæðst — de fl. ²⁴) [landxrollfens — de fl. millum . . . byggja — mgl. Gr. Fa. ²⁵) [stýrgi el mer þenna eid of ollum þeim — de fl. ²⁶) Noregs — mgl. de fl. ²⁷) oc verndar — mgl. de fl. ²⁸) eigu at — de fl. ²⁹) adrgiazst — Gm. ³⁰) [alnir of oalnir — Gd, m. [alnir oc ubornir — fl. [alnir of ubornir — fl. [allum of ubornir — Ea. Her beg. Bf et nyt Cap. ³¹) adrgiazst — de fl. ³²) Noregs — Ge. Noregs konungs — fl. ³³) þegnstýldu — de fl. ríli — Gh, s. konungs ríli — Fd. veldi — Bf. lndstýldu — Fe, e. ³⁴) oc lndstýldu — tilf. Gh, s. Fd. ³⁵) [mgl. — Bb. [alnir oc ualnir — Ba, k. ³⁶) [of — fl. ³⁷) eids — de fl. ³⁸) eigu at — fl. ³⁹) Eru oc . . . niota — mgl. Gf. alner oc . . . niota — mgl. Bb.

Noregs konungr er þeim iamskyldur til retra mala [at skylda¹ er heima sitja sem hinum [er þa eru a þingi hia honum.² Sua eru oc hinir³ allir skyldugir til allz⁴ tryggleis⁵ er i eru landinu þo at eigi fueri allir menn⁶ honum⁷ trunadar eid. Þat vitu oc allir menn at þat barn sem þótt uerdr a síðasta uetre konungs ævar. at konungr er iamskyldugr þui rett at gera sem þeim manni er honum suor eid a þyrsta þingi.⁸ Sua eru honum⁹ oc allir skyldugir¹⁰ [til allra logliga þegnskyldu þeir sem laga uilia niota [oc þeirra¹¹ uilia uerdir vera.¹² En konungr oc biskupar¹³ [lærðer¹⁴ menn¹⁵ oc lendir¹⁶ oc oðl aldyða stolu síðan skylda [hinum hælga krossi oc hælgu domum aptr til kirku. En síðan skal konungr¹⁷ ganga til alteris oc tala þar blazan¹⁸ oc ganga síðan [til herbyrgis¹⁹ [oc skylda honum aller²⁰ hinir beztu²¹ menn.²²

III. Landuarnarbolkr.²³

- i. Um leidangro gerð.
- ij. Um skipgerð oc smidar kaup.
- iiij. Um oruarkurð oc gisling.
- iiij. Um vita uorð.
- v. Um herfogu.
- vj. Ex madr skjzt undan leidangre.
- vij. Hvar leidangr skal gera.
- viiij. Um skyrmennt oc hafeta.
- ix. Um skipi skipan oc þarfaup.
- x. Um vapna bunad.
- xi. Um vapna þing ner vera skal.
- xij. Ex skyrmadr loppzt ex skipi eða hafeti oc um uista þrot.
- xiiij. Um skipi uppsat oc gæzlo segls oc reida.
- xiiij. Um reidskota bod.
- xv. Um rans menn oc oruar skurð.
- xvj. Ex madr a kaup uid rans menn.
- xviij. Um landrada sot oc langskipa gerð i herade.

¹) [mgl. þ.   ²) [er kononge suor eid — Bk.   ³) honum — de Övrige.   ⁴) allz — mgl. de þ.
⁵) truleito — de þ.   ⁶) menn — mgl. de þ.   ⁷) honum — mgl. de þ.   ⁸) Þorghapingi — Bb. Sua
eru . . . þingi — mgl. Fe. Bk.   ⁹) honum — mgl. Bb.   ¹⁰) iamskyldugir — Fb. Bk. iamskyldir — Bk.
tjðskyldir — Fa. þegnskyldugir — Bk.   ¹¹) þæ — Bb.   ¹²) [ot uerdr ero — Fe. [ot þeira uerðskyldir
vera — Ed. [mgl. — Fd. Bk. Sua eru honum . . . vera — mgl. Bf.   ¹³) biskup — Gk, p. Fd, e, f. Ea,
b, e, f. Bk. aller biskupar — Fa.   ¹⁴) lendir — Fa. Ed.   ¹⁵) [mgl. — Gd. Ff. Eb. Bb.   ¹⁶) barrunar
— Gd, e, h, i, k, l, m, p, q, r, s. Fa, b, d, e, f. Ed, f. Ba, b, c, d, e, h, k, l mgl. Gf, t. Ea (men bar:
runar tilf. i Var.) Bf. ot ridðarar — tilf. Ff.   ¹⁷) konungr — mgl. Ed.   ¹⁸) ex ærðibiskup — tilf. Ef.
¹⁹) [j konungs garð — Gn. Ee, f.   ²⁰) aller — mgl. þ.   ²¹) vittraftu — Fb, f.   ²²) [ot halda sita
uista þan dag sem honum byrjar ot tongo sign hœuir hœðingium ot oðlum oðrum hinum beztu monnum. — Gn.
Ee, Ef. [ot hinir beztu men með honum. Hele Stykket þui at Noregs konungr &c. — mgl. Fe. I Fe, e, föl:
ger her det foran oversprungne Cap. om Lagmands-Eden.   ²³) Dette er den stadige Sideoverskr. gjennem
denne Bolk — Ga.

Ger heyr landuarnar holk.

i. Þat er upphaf at landuarnar bælle varum at Ihesus Christus hinn trostestli 1
sannr guds son oc moyar Mariu konungr allra konunga.¹ af honum² er allt uallð
oc stíorn. veri hann uar uernd oc uardueitzla allra Noregs manna³ eilíxlæga. I þess
hins sama Ihesu Krist nazne skal uar logligr⁴ Noregs konungr [hans pionn⁵ rada
bode oc banne [oc vtorum uarum.⁶ oc rade at lagum en eigi at olaugum gudi til
[lofs oc⁷ dnyrdar ser til gagns oc off til þarxenda.⁸ Eigi stolum ver honum⁹ leid-
angro ne¹⁰ vttboda synia ef hann bydr vtt með puiliku stílorde sem her xylgir.
konungr a eigi frammar¹¹ vttboda at trexia¹² i xridi¹³ en halys almenings nema
su¹⁴ einhuer þorx¹⁵ xalle til með honum at menn uilia frammar¹⁶ gort haxa xirir
astfemdar saler uid hann [med godra manna samdyft¹⁷ ef þeir tenna af honum mi-
stunn oc goduilia. Enga almenliga tolla skal konungr a off leggja eða hans umbods
menn. eigi¹⁸ giæxer [ne ueitzlur¹⁹ ne hesta xodr.²⁰ [ne uidar hogster.²¹ þar sem
leidangr gerizt. nema reidstíota²² oc þa adra lyðstíldu²³ sem logbol vattar.²⁴ Nu
xynnast stíp leða nauft²⁵ i herade²⁶ eða xortazt²⁷ reidir²⁸ sua at umbota þarx eða
af nyu til xa. þa skal konungr²⁹ vtt lata biota i þeim luta landz³⁰ sua milit³¹ sem
honum³² þidir til bæra [oc³³ arangre³⁴ hoxir³⁵ eptir beitra manna rade. Skal uid
þui x³⁶ tala logmadr [oc einn konungs handgengin madr³⁷ oc einn stítrir bonde [i
þeim luta landz³⁸ til uardueitzlu oc til einstis annars snuast [en þess³⁹ sem adr
uattar eptir konungs uitorde.⁴⁰ stolu konungs umbods⁴¹ menn þeir sem þar haxa
stílu⁴² sem eins huers þarx uidr lata gera⁴³ eptir þui laupi sem þeir semia⁴⁴ uid
þa er uardueitzlu haxa a bonda x⁴⁵. En [i Gula þings lagum⁴⁶ skal logmadr

Jvfr. Cap. 1. G. 295. F. VII. 1.

¹) [mgl. — fl. ²) Saaledes Gb, c. Bc. huerum — de Övrige. ³) [allra Nordmanna — Gi. [mgl. — Bd. ⁴) logligr — mgl. Ge, f, k, p. Bb. ⁵) [mgl. — de fl. ⁶) [mgl. — Bb, l. ⁷) [mgl. — de fl. ⁸) xagnadar — Ee. ⁹) konongt varum — Gi. Fd. Ea. ¹⁰) leidangro ne — mgl. Gp. ¹¹) [mgl. — Gh, t. ¹²) [ut bota odru vie en trexia — Gk. ¹³) xridu lande — Gh. Fd. vttboda — tilf. Gk. ¹⁴) su — mgl. Gd, s. Bk. ¹⁵) Saaledes ogsaa Gb, c. nauðstíldu — de Övrige. ¹⁶) betr — fl. ¹⁷) [mgl. — fl. ¹⁸) Saaledes ogsaa Gb, c. huarste — de Övrige. ¹⁹) [mgl. — Bb. ²⁰) hesta xodr — Gl. ²¹) uidar hoggg — fl. [mgl. — Bk. ²²) konungi — tilf. Ge. bob — tilf. Gd, h. Fd. ²³) tati oc þegnstíldu — Gf. tati oc lyðstíldu — Gk. tati — Ff. stíldu — Ee. loghstíldu — Bf. ²⁴) Herefter nyt Cap. i Ba, k. ²⁵) [mgl. — fl. ²⁶) I Marg. med Henviisningstegn: þor uarum — Gc. ²⁷) xortazt — Gi. xartastazt — Gm. xirir loxt — Ef. xynnast — fl. mgl. Ed. Bf. ²⁸) reidi — fl. mgl. Gm. xortazt reidi — mgl. Bk. eða xort. reidi — mgl. Gd. eða nauft — tilf. Ba, h, k. ²⁹) konungi — D. ³⁰) I Marg. m. Henv. Tegn: af þor uarum — Gc. er stílt þarx uidr — tilf. Ba. er han ser at þor þarx uid — tilf. Bk. ³¹) xolt — tilf. Ed. ³²) þeim — Eb. ³³) at — de fl. ³⁴) árþaga — Ge. araga — Fd. araganum — Ee. Bb. araghi — Bl. arang — Fb. tilf. arangro — Ed. arangro — Ef. argangi — Ea. aragangenom — Bk. mgl. Gf, p. ³⁵) [at af leidangro þurxi tilf. at lagia — Gm. [at a gange — Gi. [mgl. — Bb, f, h. ³⁶) x³⁷ — mgl. fl. ³⁷) [mgl. — Gi. ³⁸) [mgl. — fl. ³⁹) [eptir þui — Ed. ⁴⁰) rabi — fl. stílorbi — fl. ⁴¹) stílu — Gi. ⁴²) stazt — fl. ten — Bf. ⁴³) stíp — tilf. Ee. ⁴⁴) verba a [astir — Gi. ⁴⁵) eða þvarmanna x⁴⁶ — tilf. Gc, i Marg. m. s. H. i Þorgha þings laughum — tilf. Bb, l. Stykket herfra til Capítulo Ende er i den nedre Marg. tilf. med smt. curs. H. Gb. ⁴⁷) [i frosta þings l. — Gp. Fa, c, d, s. D. i Gidþua þ. l. — Eb, d. i Þorgarþ. l. — Ea. i Ríngs l. — Gs. [at lagum — Ef.

hæra [xirir sitt starx¹ .x. mertr [æx bonda æ en .v. mertr huar hinna a huerium .xii. manadom.² oc stolu þeir stýlðir at gera reitnan xirir þessu æ a hueriu³ [Gula þingi.⁴ huar þeir hæra intelit eða huar eptir stendr oc sua þat er þeir hæra [ott greitt⁵ eða niðrlagt.⁶

Um skipgerð oc smidar kaup.

- 2 ij. Nu [sotr stíp xyrnska.⁷ þa stal annat gera [eptir konungs raðe⁸ æx bonda æ⁹ oc þar reisa lata sem þeir uilia sua at huarle spilli afre ne eng. en spillir¹⁰ bote sem .viij.¹¹ stynsamir menn mæta [æx bonda æ.¹² konungs iord er stýlð til at reisa stíp a æx hon er til.¹³ Sua er oc konungs mort¹⁴ stýlð til [landuarnar¹⁵ stíps¹⁶ at æa¹⁷ oc [allra annara þeirra sem martir eigu¹⁸ [at iamznade¹⁹ þui at engi²⁰ stal eins manz mort onða. Nu stal smidi til trezia²¹ [alla þa er²² innan [xiordungs xyltis²³ eru. uidare æx þarz. Stazna smidr huer er setr mort silzre uid konung er xirir nemzt til at æara. en xilungr huer halzre mort.²⁴ Nu hæra þeir sett tiol a baða stoda [oc til smidar tetit.²⁵ þa æx einhuer þeirra loypr æra þeirri smid. stazna smidr er setr .viij. ertogum oc .xiiij. mortum silzre uid konung. en xilungr²⁶ .v.²⁷ mortum silzre uid konung.²⁸ æx þui at [þa ælla þeir niðr landuarnar xirir konungi.²⁹ Nu [stolu smidir æ tala.³⁰ [stazna smidr³¹ .ij. aura silzre³² [a sygnum³³ dogum sunnu daga millum.³⁴ en xilungr³⁵ onri.³⁶ þar með mat oc maldryðiu.³⁷ halzre bolka stot³⁸ a degi. Nu at gorku stípi þa stal stíp bræða [oc i naust setia³⁹ æx til er. En æx naust er eigi til. þa stal naust gera [oc⁴⁰ xong⁴¹ til æa⁴² oc⁴³ or

Jvfr. Cap. 2. G. 306—8. F. VII. 1—5.

¹) [mgl. — *fl.* ²) En i Gula . . . manadom — mgl. *Bf.* ³) huerium .xii. manadum a — *Gl.* t. *Ea.* hueriu — mgl. *fl.* ⁴) [stoftopingi — *Fa.* c. e. [œibzguþingi — *Ed.* [þorgarþingi — *Ba.* b, h, k, l. [logþingi — *Gf.* h, p, s. *Ea.* b, e, f. *Bc.* d, e, f. *D.* [þingi — *Ff.* ⁵) [ugort — *Ef.* oc sua &c. — mgl. *Bb.* ⁶) uidr tagt — *Ed.* *Bk.* oc sua &c. — mgl. *Ge.* *Bf.* h. *Her begynder en Lacune i Bf.* Ophörer Cap. 4. ⁷) [xynis stíp — *Gl.* [stíp xyrnska — *Fa.* c. i heraðe — tilf. *fl.* ⁸) [mgl. — *fl.* ⁹) bær armanna æ — udenf. i Marg. tilf. *Ge.* ¹⁰) stæde uerðr at — *Gm.* ¹¹) .viij. — tilf. over L. *Gb.* mgl. *de fl.* ¹²) [mgl. — *Ge.* som tilf. i Marg. m. s. H. æx bærarmanna æ. ¹³) innan xyltis — *fl.* ¹⁴) iord — *Gr.* *Ea.* (Var. mort) *Bc.* stogr — *Bb.* er hon er til þa er hon — tilf. *Gp.* ¹⁵) landuarnar — *Gm.* ¹⁶) stíp — *Eb.* *Ba.* *Bk.* stíps uidu — *Ea.* stíppa — *Ef.* ¹⁷) [at æa tilxong or — *Bk.* mort. oc sua reisa lata a æx hon er til — tilf. *Gh.* ¹⁸) [allar adrar mertr — *Gp.* [alra annara manna martr til stíps æanga — *Bh.* ¹⁹) [mgl. — *Gq.* *Bd.* sem martir &c. — mgl. *Ee.* ²⁰) Saaledes ogsaa *Gb.* c. eigi — de Övrige. ²¹) æa oc trezia — *Gd.* nezna — *Gl.* ²²) [mgl. — *Eb.* ²³) [xyltis eða xiordungs — *Gd.* m. *Ef.* [xyltis — *Gn.* *Eb.* [þæss æ. æ. — *Fe.* [heraðz eða innan æ. æ. — *Ee.* ²⁴) æx han vil eigi (til) æara — tilf. *fl.* ²⁵) [oc til smidir tetit — *Ed.* [oc smidr til tetit — *Ef.* [mgl. — *Bh.* ²⁶) xilungr — *Gm.* ²⁷) .viij. — *Ef.* ²⁸) uid konung — mgl. *fl.* ²⁹) [þeir ælla landuarnar konungs — *Bk.* æx þui &c. — mgl. *Ba.* ³⁰) [stal smidum æ tauna — *fl.* [stulu smidir æ tauna — *fl.* [stulu smidir æ taun hæra — *Ge.* l. [st. sm. æt. tata — *Gn.* [stulu smidar æ tauna — *Gr.* [st. smidir teigu tata — *Gn.* ³¹) [i ætaun sina stal stazna smidr hæra — *Ee.* [stal stamzna smidr tauna — *Bh.* ³²) i teighu sina — tilf. *Fd.* ³³) yrthium — *Fe.* ³⁴) [um sygna uifu — *Ba.* h, k. ³⁵) xilungi — *Gd.* xilungr — *Gm.* xilungr — *Fb.* c. xilungr — öftere *Ef.* ³⁶) halzan onri — *Eb.* ³⁷) drytt — *fl.* mungat — *Ed.* ³⁸) huar þeira — *Bh.* ³⁹) [oc naust til æa oc i setia — *Fa.* c. ⁴⁰) naust gera oc — mgl. *Gm.* ⁴¹) tilæanga — *Gd.* m. tilæang — *de fl.* ⁴²) til æa — mgl. *Gm.* ⁴³) Saal. ogsaa *Gb.* c. *D.* mgl. i de Övrige.

huero manz mortu¹ er uil. sua sem adr er stilt til skipa. [sua smidi til neyna² oc sua leigu til³ tafa.⁴ Segl oc aderi bat oc reida allan. tiold⁵ oc allt þat sem til⁶ þarz at haza⁷ þa skal til sýsla⁸ með konungs rade [az⁹ bonda ze¹⁰ sua at skip se¹¹ i alla stæde ual þort.¹²

Um orðar skuld oc gisling.

iiij. Nu ex sua þungliga zellr til¹³ zirir sýnda manna sakir at heidin her eða 3 triftin gengr a Noregs konungs riki¹⁴ [i einshuerium stad.¹⁵ oc þo at a statlond hans gangi. þa stolu ver eigi sýnia konungi uarum allan¹⁶ almenning at lidi oc skipum¹⁷ oc uapnum¹⁸ ex hann ser með uitra manna rade at sua milits þarz uid. en ex minna þarz uid þa [statum ver þat uid þotum¹⁹ sem az zellr. En ex sua hardliga²⁰ zellr at notor her gengr a eða²¹ hezt innan landz. þa [stolu þeir er sonn²² hersaga lemr til²³ stera upp herorðar²⁴ oc lata þara [landz enda meðal.²⁵ [Su or skal þara a lande²⁶ þiobgautur²⁷ oc²⁸ i minsta lage með þria menn zul-tida.²⁹ En a sio með skipi skipadu. hon skal þara [með þiobleid³⁰ bæde nætr oc daga. Ere or skal vtt stærast i bygdur [az þiobleid alla uega³¹ [oc i ziordu inn³² oc i orðar³³ vtt oc bæra með uattum oc beri huer adrum.³⁴ En allum þeim monnum er or lemr til hus þa gerir hon stegno til skipa uid sio en samnadar a lande. En ex þa sitr notor tyr um. þa er sa utlægr az þui at þa skal þara þegn oc þræll ex þess þarz uid. oc skal huer þa ser sialtr uistir oc sinum heimamonnum þeim sem eigi haza sialtr þong a [at þa ser.³⁵ En ex notor zellir herbods oruar [eða eigi zer eptir bode.³⁶ þa er hann utlægr³⁷ [oc allt þat er hann a.³⁸ nema naufsyn banne.

Jvfr. Cap. J. G. 312. F. V. 2.

¹⁾ (ex zong ero till. þat or huero manz mortu zong till — *Ed.*   ²⁾ frezia — *fl.*   ³⁾ til — mgl. *de fl.*
⁴⁾ [ot þa smidi til ættr þeirri leigu sem nu er sagt — *Ee.* [ot trazuia smidi sem ader er stilt — *Bh.* [mgl. — *Gi. Fa. c.*   ⁵⁾ tiold — mgl. *fl.*   ⁶⁾ til skipa — *fl.*   ⁷⁾ at leigia of haza þarz — *Fe.*   ⁸⁾ þa — *Ee.*
⁹⁾ az — *Fe.*   oc — *Eb.*   ¹⁰⁾ [mgl. — *Gi.*   þvarmanna ze — tilf. *Ge. i Mrg. m. s. H.*   ¹¹⁾ buit of — tilf. *Ee.*   ¹²⁾ kononge till landuvarðan — tilf. *Gm.*   ¹³⁾ til — mgl. *de fl.*   ¹⁴⁾ vellbi — *de fl.*
¹⁵⁾ [mgl. — *fl.*   ¹⁶⁾ halzan — *Fa.*   mgl. *Ge.*   leibangr of — tilf. *Fe.*   ¹⁷⁾ viftum — tilf. *Ge. h. s. Fd.*
¹⁸⁾ oc uapnum — mgl. *Bl.*   oc uiftum — tilf. *Ff.*   ¹⁹⁾ þotum of þottum — *Fa.*   godom þottum — *Bc.*
²⁰⁾ þotum — *Ed.* [þotum þat gubi — *Gi.*   ²¹⁾ þunglega — *Ge. Ea.*   illa — *Ee. f.*   ²²⁾ gengr a eða — mgl. *Ba. h. k.*   ²³⁾ sonn — mgl. *Ea.*   men tilf. *Var.*   ²⁴⁾ hus — tilf. *fl.* [stolu þeir er (anna herfogu þria — *Fe. d.*   ²⁵⁾ herfogu orðar — *Fd.*   orðar — *fl.* [skal orðuar upstera — *Ee.*   ²⁶⁾ [mgl. — *Bh.*
²⁷⁾ a lande — mgl. *fl.* [heror skal þara a lande — *Bb.*   ²⁸⁾ þiobuegho — *Bh.*   ²⁹⁾ Saaledes ogsaa *Gl. c.*   oc — mgl. i *de Övrige.* [at þiobueg rettom — *Ee.*   ³⁰⁾ zullkingi of zullida — *Gl.*   zlytia — *Gm.*
³¹⁾ [þiobleid retta — *Ba. k.* [með þiobleid með skipi skipado — *Bd.* [mgl. — *Gm.*   ³²⁾ [mgl. — *Fb.*   *Bb. l.*   alla uega — mgl. *fl.*   ³³⁾ [mgl. — *fl.*   ³⁴⁾ þorðar — *Fa. c.*   ³⁵⁾ Ereor . . . adrum — mgl. *Bh.*   ³⁶⁾ [at þode sit — *Bh.* [mgl. — *Fa. c.*   ³⁷⁾ [mgl. — *Bh.*   ³⁸⁾ Her ophörer *Lacunen* i *Ee.*   ³⁹⁾ [mgl. — *Bh.*

[konungr meti þær naufsyniar.¹ En ex konungr mistruir menn² at [ver uilium³ eigi veria land hans [med honum⁴ sem ver haxum megin til. þa eigum ver at setia⁵ honum gisla til trunadar. En ex ver halldum ordum uarum ual oc landuornum uid konung. þa a hann at setia⁶ off aptr⁷ gisla uara⁸ vmeidda.⁹ en ex [ver gerom ax.¹⁰ þa er gissum xirirgort¹¹ oc eru þeir þa i¹² mistunn konungs oc suara þeir xirir þat er at logum eigu at suara.

Um uita uord.

4. iiij. En ex hers er uon i land vart. þa skolu menn uita uord reida.¹³ þa skal¹⁴ [lendr madr¹⁵ eða konungs¹⁶ umbods¹⁷ madr lata stera bod upp.¹⁸ en þa er setr [halfre mort¹⁹ silxrs uid konung er eigi lemr til. bondr eru stjlduger til uita²⁰ at gera þar sem verit hefir at xorno xare. xiordungr heradsmanna þeirra er nestir bua [oc uardhus²¹ med²² [oc þac a²³ oc xiorar dnr.²⁴ Nu skal [umbods madr konungs²⁵ stjerna stjpreidu þing²⁶ uord at bioda.²⁷ [lendr madr²⁸ [eða stjllu madr²⁹ eða umbods madr konungs³⁰ skal gera bondom [til laga stjerno³¹ uord at³² hallda. þa skolu bondr [a uerdi³³ sitia hina .v. nott³⁴ xra þui er uordr var boden. nema xyr þurxi. En þeir er uita uord eigu at halda oc xara eigi til. þa er þa uardviti setr uid konung þat er³⁵ mort silxrs uid konung. [þrir³⁶ menn skolu uita uord hallda.³⁷ þeir menn eru aller uardsetir er augna heilir ero oc oyrna³⁸ [oc xot: heilir.³⁹ xrialser menn oc xultida [oc ual herxorrir.⁴⁰ herlenstir en eigi vflenstir [oc

Jvfr. Cap. 4. G. 311. F. V. 1.

¹⁾ [mgl. — Bk. Istf. En ex notor . . . naufsyniar — har Gc: En ex notor xellir herbods oruar. þa skal hann giallda .xij. aura silxrs konunge at senom stjpm eða hertidi. of at vheriodu lande. En ex þa or xellir er land er heriat. þa er hann vllagr of allt þat er hann a. Slicc liggir við ex madr xer eigi eptir oru. þa er hann stjtu setr sem þa er xellir oruar naufsynia laust. ²⁾ off — fl. Her begynder 1ste Stykke af Bm, Brudst. af Borgarthingsloven, der foran, S. 5 Linie 2 f. n., ved Trykfeil er betegnet Bl. ³⁾ [men vili el. vitia — fl. [ver skulum — Bm. Det fg. eigi mgl. Gm. Eb, c, e. Bc, k. ⁴⁾ [med bondom — Ef. ⁵⁾ [etia — fl. ⁶⁾ stjerna — Gc. xra — Gl, m. Bk. [enda — Gr. ⁷⁾ aptr — mgl. Ea (tilf. Var.) Ec. ⁸⁾ fina — Gm. ⁹⁾ haita of vmeidda — Ee. haita — Ba, k, k. ¹⁰⁾ [Ver briotom ord vor oc aida — Bb. [briotom ax — Bc, k. ¹¹⁾ Rettet dertil m. s. H. fra xirirskotid — Gf. xirirskotid — de fl. ¹²⁾ valde of — tilf. Fa, c. ¹³⁾ gera — Gd. halda eða reida — Gs. reifa — Fd. halda — Fe. Eb. Bb. ¹⁴⁾ Her ophorer Lacunen i Bf. ¹⁵⁾ [barrunn — Gd, e, f, k, i, k, l, m, p, q, r, s, t. Fa, b, c, d, f. Ea, b, c, d, f. Ba, c, d, e, f, k, k, l, her og nedenfor. ¹⁶⁾ hans — Ed, mgl. fl. ¹⁷⁾ stjllu — Gn. Bb. ¹⁸⁾ till uita gerbar — Gm. oc stjerna þingh — tilf. Bb. ¹⁹⁾ [vtri — Gc, n. Bm. [mort (halfre udraderet) — Fa. [mort — Ed. ²⁰⁾ uord — tilf. fl. ²¹⁾ uardhus — Fb. ²²⁾ [stulu uardhus gera — Gf. Ee. ²³⁾ [ot þettia — Fe. [ot þettia uall — Ed. [mgl. — Gt. Bd, f. ²⁴⁾ [iiij. durum of þat a — Bk. ²⁵⁾ [tilf. over L. m. smt. crs. H. — Gb. [mgl. — de Övrige. ²⁶⁾ þing — mgl. Gk. ²⁷⁾ halda — Gm, t. Fe. ²⁸⁾ [Barrun — de s. s. ved (15). ²⁹⁾ [Saaledes ogsaa D. mgl. — de Övrige. ³⁰⁾ lendr m. &c. — mgl. Gm. ³¹⁾ [bod til — Gt. [stjnu til — Fa, c. [halfo manadar stjnu til — Ba. ³²⁾ vaita of — tilf. Bc. bioda of — tilf. Bd. ³³⁾ bærki — Ee. ³⁴⁾ [a uord stjnu en lidnar ero xim netr — Gm. ³⁵⁾ halfo — opr. tilf. men siden udraderet Fa. halfo — tilf. Fe. ³⁶⁾ þeir — fl. ³⁷⁾ [mgl. — Gt. Bb, f, k. er uardsetir ero — tilf. Gi. ³⁸⁾ heyrna — Fd. heilir — tilf. Gi. ³⁹⁾ [mgl. — Bd. ⁴⁰⁾ [ot vel xorrer — Gd, l. Ea. [ot v. heftxorrer — Gm. Fd. [mgl. — fl.

eigi utlæger¹ [or annara konunga rífi.² Menn stolu a uord ganga at midium begi oc hállda til annars midðadags. en ex seinna er a gengit eða þyr aþ. þa er sa setr uarðuiti³ uíð konung. nema einn gange orrenda⁴ þeirra. [a verði skal maðr uafa en eigi sozua.⁵ en ex aller sozua⁶ [a uita verði⁷ oc [brennr uiti⁸ þirir sunnan eða nordan. þa eru þeir setir uarðuiti uíð konung.⁹ Nu stolu varðmenn uita brenna at .iij. herstipum¹⁰ senum eða þleirum. En ex þeir brenna eigi uita. þa eru þeir setir uarðuiti uíð konung.¹¹ Nu ex þeir æuazt i huart herstip eru eða eigi. þa stolu þeir falla til¹² hina stynsamastu menn þa er ner þeim eru oc haza þeirra rað uíð huart uita skal brenna [eða eigi.¹³ Sa uitauorðr [er austarstr er¹⁴ skal uarda .viij. ertogar oc .xiiij. mertr silzrs uíð konung. [oc sua sa er þar er nestr.¹⁵ Sua skal sa oc uarda er norðstr¹⁶ er .viij. ertogar oc .xiiij. mertr silzrs uíð konung. oc sua sa er þar er nestr¹⁷ [ex nordan¹⁸ kemr her at.¹⁹ oc sua hueruitna þar sem mest er hers uon. En huer annara mort silzrs i uarðuiti uíð konung. Lendr maðr²⁰ eða konungs ombods maðr²¹ skal þa til stílríta menn at ranzfata huern dag uord meðan þess þary uíð oc greida uord at [rett þare.²² en ex þeir glormya þa seliazt þeir .viij. ertogum oc .xiiij. mortum silzrs uíð konung ex stæde verðr at.

Um herfagu.

v. Nu kemr maðr a land uart sa er utlægr uar hedað gor oc ber herfogu sanna 5 þa sem landz menn uita eigi adr²³ þa er hann ilendr með konungs rade oc stípan [þo at hann være niðingr adr.²⁴ Nu ber maðr herfogu oc er eigi sonn. þo at hann være þyr [i lande.²⁵ þa er hann þo utlægr. nema hann sueri þirir [vi. eíð²⁶ oc²⁷ hann gerði þirir godo oc hann hugði þat satt vera. Nu ber maðr herfogu sanna sa er ilendr er. þa skal hann haza .iij. mertr silzrs aþ konungi. en mort or þylfi hueriu. [mort skal hann oc haza aþ þor uarum.²⁸

Jvfr. Cap. 5. G. 312. F. V. 2.

¹) [Saaledes ogsaa — Gb. D. [mgl. — i de Övrige. ²) [mgl. — Bk. uet herþorer — tilf. Gp. oc uet þorir i alla stadi — tilf. Bb. ³) mort [þyr — Bb. k. ⁴) at þorþum sinum eða allra — Fc. ⁵) [mgl. — Gc. [tilt. i Marg. m. smt. crs. H. — Gb. ⁶) [ozna — fl. ⁷) [a uerði i [ænnar — Bf. ⁸) [brenna uitar — Bl. ⁹) nema einn &c. — mgl. Gr. ¹⁰) [angstipum — Eb. stipum — Ee. ¹¹) uíð tg. — mgl. Fc. En ex &c. — mgl. — Bk. at .iij. herst. &c. — mgl. Fd. ¹²) þin — tilf. de fl. ¹³) [mgl. — Gt. Fd. Her indskyder Gr det ovenfor manglende Stykke a uita verði skal . . . konung. ¹⁴) [er norðstr er — Bd. [mgl. — Gd, f. Fa, c. Ba, k. ¹⁵) [mgl. — Gd, f. Fa, c. Ba, k. ¹⁶) [unnafter — Ba, k. austarstr — Bd. voster — Var. i Ea. er norðstr er — mgl. Ef. ¹⁷) [ot sua liggir uíð þin norðstr — Ee. ¹⁸) þadan — Bd. ¹⁹) [ex n. f. hann at — Eb. [ex n. verðr stæde at — Bb. [ex sunnan verðar a gengit — Ba, k. ²⁰) þarrun — Gd, e, f, h, i, k, l, m, p, q, r, s, t. Fa, b, c, d, f. Ea, b, c, d. Ba, b, c, d, e, f, h, k, l. ²¹) [stísumaðr — Bb. Her onder lita Stykke af Bm. ²²) [mantale retto — Ge. [retto þare — Gl, s. Fc. oc greida &c. — mgl. Gt. Fd. Ist. derfor: oc [sa at rett þare vordaren — Ee. ²³) von a — tilf. Fa, c, e. ²⁴) [ex h. herþer ei gort niðingr uort — Bf. ²⁵) [ilendr — de fl. ²⁶) [eíð — i selve Linien, men over L. m. smt. crs. H. [er eíð — Gb. [eíð — Fe. [vi. eíð — D. [eíð — de Övrige. ²⁷) Saaledes ogsaa Gb, c. at — de Övrige. ²⁸) [tilt. i Mrg. m. smt. crs. H. — Gb. [ot m. f. or þor uarum — i Mrg. Gc. [mgl. — i de Övr., þaa D nær.

Ex madr skýzt vndan leidangre.¹

- 6 vj. Nu skolu aller menn leidangr sin gera at iamznade. En at vttbodnum leidangre skolu menn iamznat sinn greida at iardar hojn² oc at zear megni. [En sa leidangr er gerizt³ [aþ iardar magni þrialsar þeim iord er a.⁴ [oc⁵ skal sa gera er a iordu byr aþ lod⁶ oc lausa ze sinu huer sem iord a.⁷ Nu skal sa trexia iamznadar er þarz med rade umbods manz konungs⁸ skipreidu menn sina. En þeir sem eigi toma til þorzallalaust [giallde eptir þui⁹ sem tala rennr til. [þo at sidar se.¹⁰ [oc suare leidangre zalle a oþan uid konung. þat eru .vj. aurar.¹¹ [En ex menn¹² trexia iamznadar med konungs umbods manz rade oc annara stikritra manna i adra skipreidu eða i annan attung eða ziordung [eða þylti¹³ þa skal þings¹⁴ trexia. en ex þeir synia iamznadar zare sem adr er stilt. Nu skýzt madr vndan¹⁵ leidangre [eða¹⁶ iamznade¹⁷ [oc lönpr¹⁸ skipreidna millim [eða ziordunga¹⁹ [eða þyltna²⁰ oc gerir huarke þar ne her. þa geri leidangr þo at sidar se oc sekr leidangre zalle. [vj. aurum stlþrs²¹ uid konung. Huer oc sem hann gerizt þriotr oc er stöðader²² til leidangre oc er sottr til [oc uil eigi gera²³ oc lönpr²⁴ vndan sotn oc gerir huergi leidangr a þrim uetrum. þa skal hann giallda zullan leidangr þo at sidar se oc sekr .v. mortum stlþrs uid konung.

Guar leidangr skal gera.

- 7 vij. Nu skolum ver uita huar ver skolum leidangr vörn gera. Ex madr a hús i kaupange²⁴ [en bu²⁵ i herade [oc zer þar millim²⁶ oc er nymizt. þa skal hann gera leidangr i herade eptir iardar hojn²⁷ [þeirri er hann byr a.²⁸ [oc²⁹ iamznade uid adra bönðr.³⁰ en aþ kauponri oc aþ garðleigum i kaupstad. Sua er oc ex madr a bu .ij. i herade oc i sinni skipreidu huart. [þa skal aþ huaru þar gera sem stendr eptir iardar homþn³¹ [oc iamznade.³² En ex [einlönpr madr zer³³ meðal kaupangre³⁴

Jvfr. Cap. 6. G. 296, 298. F. VII. 8—10. Cap. 7. F. VII. 11.

¹) Capitlet mgl. — Fb. ²) i þo at garða h(öjn) — tilf. i Mrg. m. s. H. uden Henviisning Gc. ³) [En sa leidangr sem sa gerer — Ff. [þan leidangr er sa gerer — Ee. [En sa skal gera leidangar — Ba, k. [En leighu tidi skal leidang gera — Bh. ⁴) En garða i þo v(arum) — tilf. i Mrg. m. s. H. uden Henviisn. Gc. [mgl. — de fl. ⁵) þa — de fl. ⁶) landum — Fe. ⁷) [oc skal &c. — tilf. i Mrg. med smt. crs. H. og Henviisningstegn til gerizt Gb. [mgl. — Gc. ⁸) ts. — mgl. Gf. Bh. ⁹) [stir leidangre zalle oc giallde leidangr — Gt. ¹⁰) [mgl. — fl. ¹¹) [en leidangre zall er. vj. aurar a. — Gt. ¹²) [men stulu — Bh. ¹³) [mgl. — Bf. ¹⁴) Saaledes ogsaa Gb, c. D. a þui þingi — Ea. a þingi — de Övrige. ¹⁵) vthan — Bh. ¹⁶) of — Gn. Ea, (Var. eða) Ec. ¹⁷) [mgl. — Bc, e. ¹⁸) [mgl. — Bh. kaupstada — tilf. i Mrg. m. smt. crs. H., men uden Henviisn. Tegm Gb. ¹⁹) [mgl. — Bh. ²⁰) [mgl. — Bf. ²¹) [mgl. — Bh. ²²) stöðader — Gi. sottr — Gz. ²³) greida — Fa, c, Ee. Bh. [mgl. — fl. ²⁴) kaupstad — fl. ²⁵) [oc byr — Gf. ²⁶) [mgl. — Bh. ²⁷) iardarmagni — Gp. sinni — tilf. Gf. ²⁸) heyr oc byr a — Ge. [mgl. — fl. ²⁹) at — Gd, og de Övrige, undtagen eptir — Gp. Ee. ³⁰) menn — Gr. menn þa er bua — Fc. [mgl. — Fb. Bb, l. ³¹) iardarmegni — Ef. ³²) [of zearmagne — Fa, c. [mgl. — Fb. Ef. ³³) [madr zer einlönpr — de fl. [m. er einlönpr oc zer — Ba, k. ³⁴) kaupstadar — Gm, p, t. Fc, f. Ec, e. kaupstada — Ea.

[oc heraðs¹ [oc er fœddr i heraðe² oc kaupir³ kaupum sinum⁴ oc er hann [i heraðe⁵ um iol⁶ [oc bindr hann⁷ oc lœnsir hufzæt sitt [allan uetren þess i miðum⁸ i kaupange.⁹ þa geri hann leidangr sinn i kaupange¹⁰ [æz kaupoyri sinum.¹¹ [Madr huer er fœddr er i kaupange¹² oc [zer hann i kaupangr¹³ at¹⁴ kaupum¹⁵ sinum¹⁶ oc hefir huarle [heimili sitt¹⁷ [i heraðe ne i kaupange.¹⁸ þa skal hann gera leidangr sinn i heraðe æz kaupoyri sinum. En ez madr slitr¹⁹ hu sinu²⁰ [i heraðe²¹ oc zer hann til kaupangrø xirir [mannat oc iamznad manna²² oc zer hann aptr síðan i herað. þa eigi bœndr gerð²³ hans. Nu ez madr gerir leidangr i annan stæð en hann a at gera. þa er sem hann hæze vort [ez hann veit sialzr huar hann stildi gera.²⁴

Um stýrimann og hafeta.

viiij. Sa skal skipi stýra sem konungr [nemznr til²⁵ eða hans umboðs madr. 8 Nu skal stýrimadr nezna hafeta at xara með ser. þa stolu þeir aller stýldugir at xara sem neznðir eru nema loglæg nauðsyn banne huarumtueggia²⁶ oc se²⁷ adrir i stæð neznðir. Stýrimadr skal hæza xirir sitt starz oc uanda [ez hann zer ual með þui starze²⁸ halza mort sílzr huer a manade æz bonda²⁹ ze. sa þo er eigi hefir adr len eða ueitzlu³⁰ æz konungi oc tale þetta ze þan tíma er [þeir tóma³¹ heim aptr [æz bonda ze.³² Leidsogu madr skal hæza [xirir sitt starz oc uanda³³ halza³⁴ mort sílzr³⁵ [or þronðheimi oc til Biorguinar.³⁶ [or Biorguin halza mort sílzr³⁷ til Zunsbergø. [or Zunsbergi halza mort sílzr³⁸ til landzenda.³⁹ iam miðit aptr. [þar

Jvfr. Cap. 8. G. 299. F. VII. 7.

¹⁾ [mgl. — *Fd. Eb.*   ²⁾ kaupange over-streget og rettet m. smt. crs. H. til heraðe — *Gb.* kaupangre — *de fl.* kaupstað *Gp. Ff. Ea* (Var. heraðe) *Ec. Bf.* [mgl. — *Gm. Eb, e. Bh.*   ³⁾ þar — tilf. — *de fl.* ⁴⁾ i kaupstað — tilf. — *Bh.*   ⁵⁾ [mgl. — *Fe.*   ⁶⁾ þa geri hann þar — tilf. *Gd, r.* geri h. leib. j heraðe — tilf. *Gm.*   ⁷⁾ [Nu ez h. bindr — *de fl.*   ⁸⁾ [mgl. — *Ge.*   ⁹⁾ [i kaupangre allan uetren oc heuer heimili sit huarle her ne þer — *Bh.*   ¹⁰⁾ kaupstað — *fl.*   ¹¹⁾ [mgl. — *fl.*   ¹²⁾ Saaledes over L. m. smt. crs. H., men i selve L. uoverstrüget heraðe — *Gb.* kaupange — *D.* heraðe — *Ge* og de Övr. [En ez madr fœddr i kaupstað — *Gm.*   ¹³⁾ herað — *Gd, m, t.* bñ — *Fd.* xirir iamnad tilf. *Ec.*   ¹⁴⁾ at kaup — *fl.*   ¹⁵⁾ kaupoyri — *Bc, a.*   ¹⁶⁾ [kauper of sel i kaupstað — *Gm.*   ¹⁷⁾ [herbrygi ser — *Gd.*   ¹⁸⁾ [mgl. — *fl.*   ¹⁹⁾ fundrar — *Eb.*   ²⁰⁾ bunadi sinum — *Ea.*   ²¹⁾ [mgl. — *fl.*   ²²⁾ [fater of iamznad manna — *Eb.* [iamnad fram oc mantal — *Ba, k.* [mantalle stýld oc iamnad manna — *Bb, l.* [mantal. at iamnad manna — *Bf.*   ²³⁾ garð — *Gz.*   ²⁴⁾ [ez hann veit sit sialzr rangt gort hæza — *Ge.* [of geri þar sem hann a at gera — *Ea.* [ez h. veit sit (sialzr) vort hæza — *de fl.* [mgl. — opr., men tilf. over L. m. smt. crs. H. *Gb.* [mgl. — *Ge, m, n. Ed.*   ²⁵⁾ [uill — *Gm.* [xor til — *Gr.*   ²⁶⁾ mgl. — *de fl.*   ²⁷⁾ þa — tilf. *de fl.*   ²⁸⁾ [mgl. — *Bb.*   ²⁹⁾ bœrmanna — *Ge.*   ³⁰⁾ [stlu — *Gp, r.* t. ueizlu — mgl. *Ec.* Her begynder en *Lacune* i *Fb*, ophører Cap. 10.   ³¹⁾ [hann tœmr — *de fl.*   ³²⁾ [tilf. i Mrg. m. smt. crs. H. — *Gb.* [mgl. — de Övrige.   ³³⁾ [i leidsogutaup — *Fe.* [x. sitt starz — *Ec.* [mgl. — i de Övrige, undt. *Gb, c. D.*   ³⁴⁾ halza — mgl. *Gt.*   ³⁵⁾ æz bonda ze — tilf. *Gk, n, s. Ea, e.*   ³⁶⁾ [mgl. — *Gh.*   ³⁷⁾ [adra æz Biorguin — *Ea. Ba, k.* [adra — *Bh.* h. m. s. — mgl. *Gh. Fa.* till landenda of — tilf. *Bb, l.*   ³⁸⁾ [hina þridiu — *Ea.* [hina þridiu þedan oc — *Ba, k.* [þridiu — *Bh.*   ³⁹⁾ [or Zunsb. æfter landzenda — *Fe.* [mgl. — *Bb, l.*

með mat oc drygð.¹ Sa skal huer² þara er i þyrstu er neyðr³ oc eigi⁴ vmskipti a gera nema⁵ logligar naufsyniar gange til. Engi skal lausnir⁶ tala en sa er telr gíallde .viij. ertogar oc .xiij. mertr sílþræ tonungi⁷ [þirir huern er hann tætr lausnir ær. en sa huer er bñdr.⁸ mort sílþræ tonungi. ⁹En sa er slíft talar¹⁰ til annars oc þellzt at suare slítu þirir sem log uatta þeim a hendr er annan rögir.¹¹

Um skips skipan oc þarar kaup.

- 9 ig. Nu skal stýrimadr bod upp stera¹² þa er skip skal vtt¹³ setia¹⁴ oc stexna¹⁵ sua uida [monnum til¹⁶ sem hann ser¹⁷ at þarz oc huer sem eigi kemr til eptir bode þorzallalaust oc¹⁸ setr onri sílþræ uid tonung [oc þlyti skip til hagnar. þeirra abrygd er a¹⁹ þar til er þest er skip. Sua [skal hann²⁰ oc gera neyðdar²¹ monnum eindaga²² ner þeir stolu til skips toma oc eiga þa skipara stexnu oc stode neyð²³ oc²⁴ uapn oc klæde²⁵ manna. Nu er nokor uapn vantar. þa se þar uapn telin [med stýrimanz rade²⁶ sem²⁷ hann ser at bezt gegnir²⁸ oc abrygzt sa er heyrir²⁹ [eptir lagum.³⁰ Nu skal huer hafeti tala onri sílþræ i þarar kaup oc sua huer matgerðar madr sem adrer hafetar. Nu stolu bñdr gera .ij.³¹ manadamat smors oc .iiij.³² miols [til homlu.³³ skal uid þui tala stýrimadr þan tíma er leidangr er uti. oc hallða þar ær [neyðdar monnum lofnad³⁴ [þria manade³⁵ [med þonre³⁶ uista talu.³⁷ [En

Jvfr. Cap. 9. G. 300. F. VII. 12.

¹) [mg. — Bk. maðrýttiu — Gn, t. Ec. bæði aptr of þramm — tilf. Gi, Stýrimadr &c. — mgl. i Landeloven, men findes i Byloven, hvorfra Varianterne Ge. ²) þyrst — Gt. huer — mgl. Ea (men tilf. Var.) Bb, h. ³) a þingi eða note — tilf. Fe, f. ⁴) þui at eins — Fa, c. ⁵) at — Fa, c. ⁶) til lafnar — D. ⁷) tonungi — mgl. fl. ⁸) tætr — Gf. mutuna bñdr — Fd. ⁹) [tilf. — i Mrg. m. smt. crs. H. Slutn. ulæselig — Gb. ¹⁰) Saaledes og — Fe. D. mætr — de Övrige. ¹¹) þirir huern . . . rögir mgl. — Gc. ¹²) i herade — tilf. Bf. ¹³) upp — Gh, i, t. Ec. ¹⁴) eða ut — tilf. Ee. ¹⁵) neyðna — Ea, b, c. ¹⁶) [mgl. — fl. ¹⁷) venter — Bf. ¹⁸) er — Gb, m, t. Bb, d, l. D. mgl. i de Övrige. ¹⁹) [En bñdr þlyti til hagnar þeirrar of abrygzt — Gd. [of þlyti fl. til hagnar þeirrar sem a brygd er ær of þlygia — Fe. [oc þore til hagnar. er skip i þeirra abrygd — Bf. ²⁰) [skal — Gt. Eb. Bf. [stulu þeir — Ea, c, d. ²¹) mgl. — Fd. Bc, e. ²²) stexnu eller stexnu of eindaga — fl. til skips þeim sem neyðdir ero — tilf. Fd. ²³) neyðdir — Gs. men — Fe. næmyðdar — Fd, f. Eb, d. Ba, c. næmyðningar — Bb. næmyning — Bl. mgl. — Ef. Bk. ²⁴) tilf. over L. m. smt. crs. H. — Gb. findes i Gp, q. Fd. Bf. D. mgl. — de Övrige. ²⁵) herklæde — Fa, c. oc klæde — mgl. Bf. ²⁶) [mgl. — Fd. ²⁷) til ero of tilf. Gd, p. ²⁸) heyrir — fl. [med fl. m. r. sem honom þittir bæzt þallst — Gh, q. Bc, d, e. [sem fl. m. uil — Ba, k. [sem ero. med fl. manz rade — Bf. [fl. fl. m. ser at bæst heyrir — Bk. ²⁹) nemtr — Ed, e. tætr vopn — Bf. ³⁰) [mgl. — Bk. Fra Cap. s. Begyndelse til hid har Ge: Nu skal stýri madr gera neyðdar monnum stexnu til er hann skal skip skipa. of bondom ollum sua morgum sem til þarz skip vtt at setia. en sa er eigi kemr til naufsyniar laust er setr onri sílþræ uid tonung, — og Gn: Nu skal fl. m. g. n. m. bod of stexnu til þa er h. uil fl. fl. en b. oð. fl. m. fl. til þarz at draga skip ut. en sa er eigi t. til n. l. setr huer onri o. v. t. ³¹) bñdr menn gera .ij. — tilf. i Mrg. m. s. H. uden Henvisning Gb. Saal. Ge. ³²) þridia — Gd, p. þria — Gm, t. Fe. Ea. .iiij. vettir — Gh. .iiij. sað — Ff. abra, men overstreget og ovenover med med en nyere H. þria, samt i Mrg. .iiij. — Ba. .iiij. m', dog med Rødt istf. noget Udraderet — Bc. abra — Bk. ³³) hollu — Ef. hueriar — tilf. fl. [mgl. — Ed. ³⁴) [n. menn — Gn, p. Bk. ³⁵) [mgl. — Bb. ³⁶) rettre — Gt. ³⁷) [mgl. — Ed.

þat er rett vístafala¹ a [huerium halzum manade² [i tñlxt hueria³ pund bygmíols⁴ oc .iij. laupa [þriggia punda⁵ smors.⁶ En þa er þetta greiðir eigi suare leidangrø xalle eptir⁷ sem adr er mæltt oc sote sýslumadr⁸ oc hæze æz tua luti en sýrimadr þridiung. En ex hann⁹ uil eigi sokia oc er honum til sagt adr. þa sote sýrimadr¹⁰ oc hæze halxt en sýslumadr¹¹ halxt.

Um vapna bunnad.

7. Boge skal liggia uid þoxto hueria. þann stolu seffar¹² .ij. za¹³ oc [streng 10 a¹⁴ eða giallde konungi halzan onri¹⁵ silzrø oc zæ¹⁶ boga [eigi at síðr.¹⁷ oc .ij. tñlxtir orza [eða brodda stæþra.¹⁸ þat stolu bøndr za.¹⁹ en xirir tñlxt orza [ex missir²⁰ giallde halzan .ij.²¹ onri silzrø konungi.²² En ex konungr uil meir stipa lata þa uele²³ þui xleiri²⁴ stípreiður²⁵ um þat²⁶ stíp er zara skal sua at huer hæseti hæze sua milla uist sem adr uar sagt. ²⁷Nu xer madr a stíp annat en hann er a neyzndr. þa gerir hann bæde. ror leidangren oc gialldr uitid.²⁸ [Nu ex xrials madr gengr i matgerð²⁹ a stípi³⁰ oc miæzer hann³¹ með matargerð.³² þa segi sýrimanni til oc eigi hann stípara stexno oc rexsi hann með sýnsamra manna raðe. sua at huarle liote³³ hann [lemstrar far³⁴ ne bana æz.³⁵ þui at sýrimadr skal mestu raða innan borbz a hueriu stípi. Nu³⁶ [lonsa þeir stíp³⁷ or xestum oc sotr madr eigi [halzrymi silt.³⁸ giallde morf silzrø konungi nema loglig xorxaull banne. En ex

Jvfr. Cap. 10. G. 301. F. VII. 13, 14, 24.

¹) [Er þ. at rettne vístafala — Gb, c, e, f, i, m. Fe. Eb, d, f. [er þ. at xornre v. t. — Gh, r. Ea (Var. rittre) Ec. Bb, l. [Er þat — Gq. [En þ. er xorn v. t. — Fa, c, d. Ee. Bh. [mgl. Gh, l, t. Ba, c, d, e, f, h. ²) [halzu missir — Gd, p. [manadom — opr. men med et Tal foran, der nu ei ret kan skjønnes; det Hele ved Radering forandr. til [manade — Fa. [manade — Fe. ³) [mgl. — fl. ⁴) mios — Ba, f, h, k. ⁵) [þrigginda — Fe. [ot .iij. pund — Ff. [mgl. — Fe, d. ⁶) [smors at þriggia punda [smorzi — Gd. [sm. þr. p. [m. — Gp. tofnad &c. — mgl. Gn. ⁷) þui — tilf. fl. ⁸) gialthyri — Gc. eða gialthyri — tilf. Fe. en gialthyri i bō — tilf. i Mrg. m. s. H. uden Henv. Gb. ⁹) giallthyri — Fe. ¹⁰) Saaledes opr. men amt. rettet til sýslumadr — Bf. ¹¹) gialthyri — Gc. [sýsl. m. ot giallthyri — Fe. konungr — Be. sýrimadr — Bf. ¹²) þessir — Ff. ¹³) þeir er zara — tilf. de fl. ¹⁴) [ij. strengi a — Ee. Bh. [strengia — Bc. ¹⁵) h. morf — Gk. Bc, d, e, f. ¹⁶) streng a — tilf. Ef. ¹⁷) [sam adr — Bc, h. ¹⁸) [eða brodda — Gq. Bf, h. [e. brodda velt stæþra — Ee. [e. brodda albuna — Ef. [stæþra eða brodda — de fl. ¹⁹) at einstipadu stípi liggia .xv. peningar með or hueria er missir — tilf. Gn. ²⁰) [er bræfka — Bl. ²¹) .ij. mgl. Gt. ²²) lxt. Slutningan af foreg. Cap. fra Nu stolu bøndr gera indtil hid, har Gc uden Cap. Afdeling: Nu stolu bøndr gera sua manadar mate [mors ot þria mios til homlu. tær tñlxt(ir) orua stæþra eða brodda at einstipadu stípi. en .xv. peningar liggia við or hueria er missir. en halzr annar onrir silzrø við tñlxt orua við konungi. I Byloven har derimod C indskudt det Manglende, og herfra ere Varianterne. ²³) ueri — Gc, t. Ee. verða eller ueri — de fl. ²⁴) men ot — tilf. Fa, c. ²⁵) stípreiðu men — Ba, l. ²⁶) eill — Gp. ²⁷) Nyt Capitel i Gd. ²⁸) Nyt Cap. i Bb, l. ²⁹) matgerðarhús — Ef. ³⁰) a stípi — mgl. de fl. ³¹) [En y madr miæzer — Gc. ³²) mat manna — Gi. tofte stípara — Gm. mat — Gt. tofte manna — Ba, h. mgl. — Gp. Fe. Bh. ³³) Saaledes ogsaa Gb, c. D. hæzet — Ed. zat — de Övrige. ³⁴) [far ne lemstr — Gc. Fe. ³⁵) ne bana æz — mgl. Gc. ³⁶) Her ophører Lacunen i Fb. ³⁷) [sta þeir stípi — Ba, h, k. ³⁸) [homlu súa eða halzrymi — Ee.

með mat oc dryð.¹ Sá skal huer² þara er i þyrstu er neyðr³ oc eigi⁴ umflípti a gera nema⁵ logligar naufsyniar gange til. Engi skal laufnir⁶ tafa en sa er tetr giallde .viij. ertogar oc .xiiij. mertr silýrs tonungi⁷ [þirir huern er hann tetr laufnir aþ. en sa huer er byðr.⁸ morð silýrs tonungi. ⁹En sa er flitt talar¹⁰ til annars oc zellzt at suare flitu þirir sem log uatta þeim a hendr er annan rögir.¹¹

Um skips skipan oc þarar kaup.

- 9 ix. Nu skal styrimadr bod upp stera¹² þa er skip skal vtt¹³ setia¹⁴ oc steyna¹⁵ sua uida [monnum til¹⁶ sem hann ser¹⁷ at þarz oc huer sem eigi kemr til eptir bode þorðallalaust oc¹⁸ setr onri silýrs uid tonung [oc þlyti skip til hagnar. þeirra abyrð er a¹⁹ þar til. er þest er skip. Sua [skal hann²⁰ oc gera neyðar²¹ monnum eindaga²² ner þeir stolu til skips toma oc eiga þa skipara steynu oc stode neyð²³ oc²⁴ uapn oc klæðe²⁵ manna. Nu ex notor uapn vantar. þa se þar uapn telin [með styrimanz rade²⁶ sem²⁷ hann ser at bezt gegnir²⁸ oc abyrðigt sa er heyr²⁹ [eptir lagum.³⁰ Nu skal huer hafeti tala onri silýrs i þarar kaup oc sua huer matgerðar madr sem adrer hafetar. Nu stolu bonðr gera .ij.³¹ manadamate smors oc .iiij.³² miols [til homlu.³³ skal uid þui tala styrimadr þan tima er leidangr er uti. oc hallða þar aþ [neyðar monnum lofnad³⁴ [þria manade³⁵ [með þonre³⁶ uista tafu.³⁷ [En

Jvfr. Cap. 9. G. 300. F. VII. 12.

¹) [mg. — Bk. maðrýttiu — Gn, t. Ec. bæði aptr of þramm — tilf. Gi, Styrimadr &c. — mgl. i Landsloven, men findes i Byloven, hvorfra Varianterne Gc. ²) þyrst — Gt. huer — mgl. Ea (men tilf. Var.) Bb, k. ³) a þingi eða note — tilf. Fc, f. ⁴) þui at eins — Fa, c. ⁵) at — Fa, c. ⁶) til lafnar — D. ⁷) tonungi — mgl. fl. ⁸) tetr — Gf. muluna byðr — Fd. ⁹) [tilf. — i Mrg. m. smt. crs. H. Slutn. ulæselig — Gb. ¹⁰) Saaledes og — Fe. D. mætr — de Övrige. ¹¹) þirir huern . . . rögir mgl. — Gc. ¹²) i herade — tilf. Bf. ¹³) upp — Gk, i, t. Ec. ¹⁴) eða vt — tilf. Ee. ¹⁵) steyna — Ea, b, c. ¹⁶) [mgl. — fl. ¹⁷) venter — Bf. ¹⁸) er — Gb, m, t. Bb, d, l. D. mgl. i de Övrige. ¹⁹) [En bonðr þlyti til hagnar þeirrar of abyrðigt — Gd. [of þlyti fl. til hagnar þeirrar [sem a byrð er aþ of þlygia — Fe. [oc þore til hagnar. er skip i þeirra abyrð — Bf. ²⁰) [skal — Gt. Eb. Bf. [stulu þeir — Ea, c, d. ²¹) mgl. — Fd. Bc, e. ²²) steynu eller steynu of eindaga — fl. til skips þeim sem neyðir ero — tilf. Fd. ²³) neyðir — Gs. men — Fe. næmýndar — Fd, f. Eb, d. Ba, c. næmýningar — Bb. næmýng — Bl. mgl. — Ef. Bk. ²⁴) tilf. over L. m. smt. crs. H. — Gb. findes i Gp, q. Fd. Bf. D. mgl. — de Övrige. ²⁵) hertlæðe — Fa, c. oc klæðe — mgl. Bf. ²⁶) [mgl. — Fd. ²⁷) tit ero of tilf. Gd, p. ²⁸) heyrir — fl. [með. fl. m. r. [sem honom þittir bæzt zallat — Gk, q. Bc, d, e. [sem fl. m. uit — Ba, k. [sem ero. með fl. manz rade — Bf. [fl. fl. m. [er at bezt heyrir — Bk. ²⁹) namer — Ed, e. tetr vopn — Bf. ³⁰) [mgl. — Bk. Fra Cap.s Begyndelse til hid har Gc: Nu skal styrimadr gera neyðar monnum steynu til er hann skal skip skipa. of bonðom ollum sua morgum sem til þarz skip vtt at setia. en sa er eigi kemr til naufsyniar laust er setr onri silýrs vid tonung, — og Gn: Nu skal fl. m. g. n. m. bod of steynu til þa er h. uit fl. fl. en b. oð. fl. m. fl. til þarz at draga skip ut. en sa er eigi t. til n. l. setr huer onri a. v. t. ³¹) þoar menn gera .ij. — tilf. i Mrg. m. s. H. uden Henvisning Gb. Saal. Gc. ³²) þridia — Gd, p. þria — Gm, t. Fc. Ea. .iiij. vettir — Gk. .iiij. salb — Ff. abra, men overstreget og ovenover med med en nyere H. þria, samt i Mrg. .iiij. — Ba. .iiij. m', dog med Rødt istf. noget Udraderet — Bc. abra — Bk. ³³) hollu — Ef. hueriar — tilf. fl. [mgl. — Ed. ³⁴) [n. menn — Gn, p. Bk. ³⁵) [mgl. — Bb. ³⁶) rettre — Gt. ³⁷) [mgl. — Ed.

þat er rett vísfatata¹ a [huerium halzrum manade² [i tñlxt hueria³ pund bygmiole⁴ oc .iij. laupa [þriggia punda⁵ smore.⁶ En þa er þetta greidir eigi suare leidangre zalle eptir⁷ sem adr er mælt oc soke sñstumadr⁸ oc haze aþ tua luti en sñrimadr þridiung. En eþ hann⁹ uil eigi sotia oc er honum til sagt adr. þa soke sñrimadr¹⁰ oc haze halzt en sñstumadr¹¹ halzt.

Um vapna bunad.

g. Boge skal liggia uib þozto hueria. þann stolu seffar¹² .ij. za¹³ oc [streng 10 a¹⁴ eða giallde tonungi halzan oyri¹⁵ silzre oc zae¹⁶ boga [eigi at sidr.¹⁷ oc .ij. tñlxtir orza [eða brodda steþtra.¹⁸ þat stolu bondr za.¹⁹ en zirir tñlxt orza [eþ missir²⁰ giallde halzan .ij.²¹ oyri silzre tonungi.²² En eþ tonungr uil meir stipa lata þa uele²³ þui zleiri²⁴ stipeidur²⁵ um þat²⁶ stip er zara skal sua at huer ha: seti haze sua milla uist sem adr uar sagt. ²⁷Nu zer madr a stip annat en hann er a nezndr. þa gerir hann bæde. ror leidangren oc gialldr uitid.²⁸ [Nu eþ zrials madr gengr i matgerd²⁹ a stipi³⁰ oc miszer hann³¹ með matargerð.³² þa segi sñri: manni til oc eigi hann stipara stezno oc rezfi hann með sñnsamra manna rade. sua at huarle liote³³ hann [lemstrar far³⁴ ne bana aþ.³⁵ þui at sñrimadr skal mestu rada innan bordz a hueriu stipi. Nu³⁶ [sonsa þeir stip³⁷ or zestum oc sofr madr eigi [halzrymi sitt.³⁸ giallde morf silzre tonungi nema loglig zorzauð banne. En eþ

Jvfr. Cap. 10. G. 301. F. VII. 13, 14, 24.

¹) [Er þ. at rettse vísfatofu — Gb, c, e, f, i, m. Fe. Eb, d, f. [er þ. at zornre v. t. — Gh, r. Ea (Var. zettir) Ec. Bb, l. [Er þat — Gq. [En þ. er zorn v. t. — Fa, c, d. Ee. Bk. [mgl. Gk, l, t. Ba, c, d, e, f, h. ²) [halzu missir — Gd, p. [manadom — opr. men med et Tal foran, der nu ei ret kan skjönnes; den Hele ved Radering forandr. til [manade — Fa. [manade — Fe. ³) [mgl. — fl. ⁴) miole — Ba, f, h, k. ⁵) [þripgynda — Fe. [of .iij. pund — Ff. [mgl. — Fe, d. ⁶) [smiore at þriggia punda [mörzi — Gd. [m. þr. p. [m. — Gp. tofnab &c. — mgl. Gn. ⁷) þui — tilf. fl. ⁸) gialltyri — Gc. eða gialltyri — tilf. Fe. en gialltyri i þv — tilf. i Mrg. m. s. H. uden Henv. Gb. ⁹) gialltyri — Fe. ¹⁰) Saaledes opr. men smt. rettet til [sñstumadr — Bf. ¹¹) gialltyri — Gc. [sñl. m. of gialltyri — Fe. tonungr — Be. sñrimadr — Bf. ¹²) þessir — Ff. ¹³) þeir er zara — tilf. de fl. ¹⁴) [ij. strængia — Ee. Bk. [strængia — Bc. ¹⁵) morf — Gk. Bc, d, e, f. ¹⁶) streng a — tilf. Ef. ¹⁷) [sem adr — Bc, h. ¹⁸) [eða brodda — Gq. Bf, h. [t. brodda vel stæpta — Ee. [t. brodda albuna — Ef. [steþtra eða brodda — de fl. ¹⁹) at einstipadu stipi liggia .ij. þringar með or hueria er missir — tilf. Gn. ²⁰) [er bræsta — Bl. ²¹) .ij. mgl. Gt. ²²) Istf. Sataingen af foreg. Cap. fra Nu stolu bondr gera indtil hid, har Ge uden Cap. Afdeiling: Nu stolu bondr gera sua manadar mate [more of þria miole til homlu. tuer tñlxt(ir) orua steþtra eða brodda at einstipadu stipi en .ij. þringar liggia við or hueria er missir. en halzr annar oyri silzre við tñlxt orua við tonungi. I Byloven har derimod C indskudt det Manglende, og herfra ere Varianterne. ²³) ueri — Gc, t. Ee. verða eller verði — de fl. ²⁴) men of — tilf. Fa, c. ²⁵) stipeidu men — Ba, l. ²⁶) eit — Gp. ²⁷) Nyt Capitel i Gd. ²⁸) Nyt Cap. i Bb, l. ²⁹) matgerðarhús — Ef. ³⁰) a stipi — mgl. de fl. ³¹) [En eþ madr miszer — Gc. ³²) mat manna — Gi. tofte stipara — Gm. mat — Gt. tofte manna — Ba, h. mgl. — Gp. Fe. Bk. ³³) Saaledes ogsaa Gb, c. D. hazue — Ed. zat — de Övrige. ³⁴) [far ne temstr — G. Fe. ³⁵) ne bana aþ — mgl. Gc. ³⁶) Her ophörer Lacumen i Fb. ³⁷) [sa þeir stipi — Ba, h, k. ³⁸) [huanu sua eða halzrymi — Ee.

madr þellir þerð¹ xirir þriotzsto safir eða olyðni [veri utlægr oc allt þat sem hann a.² en eð naudsyn bannar. þa meti konungr eptir godra manna raðe oc atuitum.

Þm uapna bunnad.

- 11 xi. [Sa madr³ er a til .viij.⁴ marla ueginna xirir vttan klæðe sin.⁵ hann skal eiga ftiold raudan tuiþyrðan⁶ oc spiot [oc fuerð⁷ eða vgi halþðynnu.⁸ En sa madr er a til .xij.⁹ marla ueginna xirir vttan klæðe sin. sa skal eiga ftiold¹⁰ oc stalhuzu [með hinum þyrrum aneyndum uapnum.¹¹ Ot skal huer ftialldare haza mottelit¹² mart a ftioldum sinum¹³ at uita megi huer gort hezir eð þals þinz i. en huer [sem eigi hezir¹⁴ se ftialldir uppnæmir¹⁵ konungi til handa.¹⁶ En sa madr er a til .xviij. marla ueginna xirir vttan klæðe sin.¹⁷ hann skal eiga [ftiold¹⁸ oc¹⁹ stalhuzu oc²⁰ þanzara [eða brynju²¹ [oc oll þull uapn.²² En eð notor²³ missir þessara uapna. þa liggir uib oyrrir silzre uib huert er missir uib konung. En drengmadr huer [oc²⁴ þeir menn²⁵ er minna þe eigu²⁶ en nu er sagt. þeirra huer skal eiga ftiold oc²⁷ spiot oc fuerð²⁸ eða²⁹ vgi. En breiðoxar eru gilldar oc halþðynnur er ramliga³⁰ eru fteptar oc spiot þau er ramliga³¹ eru ftept oc .ij. geirnaglar eru i eða sa einn er i gegnum ftendr³² oc nobit³³ at baða uega. Gilldr skal tre: ftialldr huer [þoma monnum³⁴ er þriar iarnþengr liggia vm³⁵ þueran³⁶ oc þrir mundridar³⁷ innan uib oc traustliga³⁸ neglðir. En [er uertmadr gengr i þyrstu uist³⁹ oc tetr þulla⁴⁰ leigu. þa kaupi hann ser þyrsta sumar vgi. en annat ftiold.⁴¹ hitt þridia spiot.⁴² [En eð hann missir eins huers⁴³ [þessar(a) þriggia.⁴⁴ [þa liggir uib

Jvfr. Cap. 11. G. 309. F. VII. 13, 14, 15.

¹) xirir tpe. — tilf. — Bf, h. ²) [fetr .viij. ærtogom of .xij. mortum uib tpe. — Ge, n. Ee. ³) [þogi skal liggia uib þopto hueria. þann ftolu seffar tuez þa þeir er þara of streng til. eða giallde halþan oyrrir silzre konungi. of þa i boga eigi at fdr. Sua skal of huer sa madr — Ge. ⁴) .iij. — Ee, f. Bk. ⁵) han skal eiga linda ftiold of spiot. fuerð of vgi. en sa madr er a til .viij. marla þ. utan kl. sin — tilf. Ee. ⁶) Samtidig rettet dertil fra tuiþyrðing — Ga. tuiþyrðing — de fl. ⁷) [mgl. — Gp. ⁸) halþano — Gl. ⁹) .x. — Gk. ¹⁰) raudan — tilf. Gd. Fa, c, d. Ee. raudan tuiþyrðan — tilf. Gk. Bc, d, e. ¹¹) [ot oll þollt vopn — Gk, r. [með hinum þorom [em adr ero nembdr. — Fe. ¹²) þingtelit — Ge. mgl. fl. ¹³) þeim [em hann gerir — de fl. ¹⁴) er mættir — Gf. hezir mart a — Fb, c. [sem hezir ftiold eða annur uappt oc a ei ftalþar — Ba. ¹⁵) upptfir — fl. ¹⁶) Ot skal huer &c. — mgl. Gn. Ef. En huer [em eigi &c. — mgl. Ed. ¹⁷) sa skal eiga ftiold &c. — mgl. Ee. ¹⁸) raudan — tilf. Fe, d. Eb. Bf. raud. tuiþyrðing — tilf. Gn. ¹⁹) [mgl. — Bc, a. ²⁰) [mgl. — Gi. ²¹) [mgl. — Gi. ²²) Saal. ogsaa Gb, c. D. [oc oll ftoluoþn — Ef. [með hinum þyrrum aneyndom vopnum — Gk, r, t. [m. ollum þullum uopnum — Gm. [oc oll þolltuoþn — de Övrige. ²³) notore — Ge. ²⁴) drengm. huer oc — mgl. Gm. ²⁵) [sa — Ge. [mgl. — Bc. ²⁶) a — Ge. ²⁷) eða — Gt. Fe. oc ftalhuzu — Gl. ²⁸) oc fuerð — mgl. Gk. ²⁹) of — Gd, n. ³⁰) vst Ee. Bf. ³¹) toglega — Fe. raustlega — Ba, k, l. vst — Bk. traustlega — de fl. ³²) tate — Ge. ³³) vt noben — Gl. traustlega noben — Ee. ³⁴) [heimamonnum — Ge. ³⁵) izir — de fl. ³⁶) [er .iij. iarnþaungum [þengdr huer of hia annare [em baðt houer — Fe. ³⁷) mundar — Eb. ³⁸) ramliga — fl. ³⁹) [þyrsta sumar er leigumadr. gengr i vift — Ed. [þ vtm. g. þyrsta somar i v. — Gk. Bd. ⁴⁰) þyrsto — Fb. ⁴¹) spiot — Gd. Ea, b, c. Bf. Her begynder en Lacune i Gt, ophörer Cap. 13. ⁴²) ftiold. — Gd. Ea, b, c. Bf. ⁴³) [eða — Ba, k. [mgl. — Bk. ⁴⁴) [mgl. — Ba, k, k. [þess. þr. uapna — de fl.

ögnir¹ sílrs uid konung xirir huert er missir² oc [veri halxrettis madr³ til þess er hann a⁴ ser uapn.

Um uapna þing uer sðhia skal.

xiij. Nu er þat þing eitt er heitir⁵ uapna þing. þat skal eiga xirir endilangan 12 Norrg. [þat skal⁶ eigi storum saman eiga en skipreidu þing.⁷ [yrki a⁸ at kyndils messo oc haxe oll att at midxastu.⁹ þar¹⁰ skal bod upp stera xirir þui þingi. þat skal soria bonde huer er byzt xirir [oc bonda naðn¹¹ ber¹² oc haxe xull uapn¹³ sin þar. En ex madr sitr heima um þat þing þa sedizt hann .ij. aurum sílrs uid konung oc ögnir sílrs xirir huert uapn er hann stildi þar haxt haxe.¹⁴ Nu er madr siutr eða sar. þa skal leigumadr hans¹⁵ [þera uapn hans til þings¹⁶ eða borte [felt xirir uapna xall¹⁷ ögnir sílrs¹⁸ xirir huert er missir. En ex einuirkli er siutr eða sar.¹⁹ þa skal hann kalla [til sinn²⁰ nagraanna²¹ sina oc syna þeim uapn sin a þeim begi er þing er. þa er hann syn sata ex uapn eru oll til. en ex eigi eru oll til. setr ögnir sílrs uid konung xirir huert er missir.²² Nu setr madr uapn sin [naudzsynia laust²³ sua at hann a eigi [xull uapn²⁴ eptir sem nu er stilt. þa er hann setr ögnir sílrs uid konung xirir huert er missir huerntima sem þat er.²⁵ Nu skal sýslumadr²⁶ hysa xirir monnum [a þui þingi²⁷ huerfu menn stolu²⁸ ganga at lagum. En þa er at lagum²⁹ gengit er .iiij.³⁰ menn ganga a þiukt oc eigi xleiri oc ganga tomliga sua at³¹ sýslumadr megi ual stoda uapn þeirra. En handgengnir menn oc ueitzlu menn eru stýlðir til at stoda uapn með sýslumanni.³² En ex þiudare er³³ gengit en nu er sagt oc xær sýslumadr³⁴ þui eigi proxtat³⁵ uapn manna. giallde huer er þat gerir mort sílrs konungi xirir olydni sina en setr huer ögnir³⁶ sílrs uid konung er eigi hexir uapn

Jvfr. Cap. 12. G. 309.

¹) [gialde ögnir — Ba, c, f, h, k. ²) En ex h. missir allra þa er h. [setr ögnir v. t. — tilf. de fl. ³) [xare mms — Fe. ⁴) xær — fl. ⁵) varding ol — tilf. Ge. ⁶) [oc þo — Ge. ⁷) [mgl. — Bh. ⁸) [ot þu — Fe. [ögnir a — Ed. [sata till — Ea. ⁹) þat stulu þrönder eiga manadagen nestu eptir midxostu — tilf. Ge. þat stulu ver þrönder eiga manadag eptir midxastu — tilf. Fe. ¹⁰) þar — mgl. Ge. Ed. ¹¹) uapn — Ed. ¹²) [mgl. — Ea. Bh. ¹³) xolluapn — fl. ¹⁴) En ex madr &c. — mgl. Bh. ¹⁵) hans — mgl. — Ba, c, e. ¹⁶) [til þings xara — Gd, p. Ea. (oc þera vogn hans. þa er h. synsata ex oll ero till — tilf. Var. i Ea). [til þings xara með uapnum oc tia þau — Eb. þa er hann syn sata ex oll ero till — tilf. Ch, r. ða granne hans — tilf. Fe. ¹⁷) [vapnaviti — fl. [þinguiti of v. xall — Gp. ¹⁸) .ij. m. f. — Gi. ¹⁹) Her begynder Bg. ²⁰) [in — Ge. Fe. [tit — fl. ²¹) granna — de fl. ²²) En ex einuirkli &c. — mgl. Ea. ²³) [mgl. — de fl. ²⁴) [xolluapn — de fl. ²⁵) Nu setr &c. — mgl. Bf. þessu er madr ler vogn til vapnaþings. þa ero vogn uppnæm kononge til handa. En hin [setr vapna viti er set þar þær huert er missir — tilf. Fa, c, d. ²⁶) gialtþri — Gc. ²⁷) [mgl. — fl. ²⁸) a — tilf. de fl. ²⁹) a — tilf. — de fl. ³⁰) .ij. — Fe. ³¹) gialtþri of — tilf. Gc. gæitþri of — tilf. Fe. ³²) m. gæitþri of sýslumanni — Gc. m. honom — Gm. m. gæitþri of f. manne — Fe. Her begynder en Lacme afbörer i Manhelgen, Cap. 13. ³³) a — tilf. de fl. ³⁴) gialtþri — Gc. Ea. ³⁵) stodat — fl. ³⁶) mort — Bd.

sem log uatta. En ex nqðor ler uapn til uapna þings [oc uerðr þat uitnis þast.¹
eigi konungr uapn en hinn er let uar gíallde uapna uiti sem adr.²

Ex stýrimadr löppst af skipi eða hafeti oc um nista þrot.

- 13 xiiij. Nu huerxir³ stýrimadr⁴ skipi sínu [a leid⁵ með konungi oc löppr madr af skipi meðan konungr ligg⁶ [til landuarnar.⁷ hann er setr .viij. ertogum oc .xiiij. mortum sílxs uid konung. En ex stýrimadr löppr þa er hann með allu utlægr [oc landrada madr uidr konung.⁸ Nu ma⁹ eigi lengr leidangr öti hefta¹⁰ en menn haxe halxs manadar mat [miols og smors¹¹ oc lyfi þui a onnur skip [oc syni þeim mat sinn¹² [at þeir haxe eigi meira mat.¹³ Nu þara þeir heimleidis oc uerða mat-þrota.¹⁴ þa mego þeir hoggua .ij. naut xirir bonda at orsediu. leggi upp¹⁵ .ij. aura xirir tu oc sua xirir uga þridiung.¹⁶ en [halzan .iiij. öyri¹⁷ xirir öldung. oc late liggia eptir haxud oc xotr oc hud. þa eru þeir ofeltir. En ex adrir hoggua¹⁸ xirir bonda þeim er adrir hiuggu xyr xirir [oc lemr eigi xram sua haxud oc xotr oc hud.¹⁹ þa hoggua þeir at ofediu ex þeir laggia þe xram sua milit sem adr er stilt. oc late liggia eptir²⁰ haxud oc xotr [oc hud.²¹ [þa hoggua þeir at orsediu.²² En ex þeir hoggua [eigi sem²³ nu er mælt. þa er stýrimadr setr .viij. ertogum oc .xiiij. mortum sílxs uid konung ex at hans rade uar hogguit. En hafeti²⁴ huer mort sílxs konungi. oc borte þo xyrst bonda [xullum botum²⁵ xirir bu stlt þat sem þeir hiuggu. En ex feltinni tale bonde stltan rett sem hann er madr til. en konungr þat sem aut er. Nu er þeim lent at þeir hoggua [a annan ueg²⁶ en nu er mælt. oc ex þeir dylia.²⁷ þa skal stýrimadr synia²⁸ með lyrittar²⁹ eidi [xirir sua marga menn sem hann uil.³⁰ en ex hann uil eigi sueria³¹ xirir þa.³² sueri³³ huer xirir stlt lyrittar eid. Nu gengr madr af skipi xyr en skip lemr til lundz³⁴ [oc lozar honum engi. madr.³⁵ þa er hann setr mort sílxs uid konung.

Jvfr. Cap. 13. G. 302, 303. F. VII. 20, 23.

¹) [mgl. — Bh. ²) En ex notor ler — mgl. Fa, c, d. Fra Nu stat syfl. m. til Cap. Slutn.: Nu stolu a þingi standa .iiij. menn a þiutt. Nezna stat umboðs madr konungs konungs men of veiglu menn ex þeir ero til a þingi. þeir stolu sta vapn manna. setr huer er eigi hefir vapn stlt sem nu er mælt — Ge, hvilken Cod. har dette Sted udførligere i By-Loven, hvorfra Varianterne ere tagne. ³) hefir — Gi. [nqr — Gp. ⁴) [syflumadr — Eb. ⁵) [afedius — Gd, l. ⁶) xtr — Gf, p. er — fl. ⁷) [i leidangre — Ed. ⁸) [mgl. — Bh. En ex stýrimadr &c. — mgl. Ed. ⁹) madr — tilf. Bl. ¹⁰) haxe — Ge. Ba. ¹¹) [smors oc annan miols — fl. ¹²) [xirir monnum — Ba, g, k. [mgl. — fl. ¹³) [mgl. — Bc, f. ¹⁴) viftapota — Ec. Bf. ¹⁵) haxud oc xotr oc hud of — tilf. Fa, c, d. ¹⁶) þritidung — de fl. grabung — Ge. .iiij. vettran — Ee. ¹⁷) [halgva mort — Bf. ¹⁸) bu — tilf. Fd. ¹⁹) [of laggia apter hud xotr oc haxuut — Bh. [mgl. fl. ²⁰) upp — fl. ²¹) [mgl. — Ge. ²²) [mgl. fl. ²³) [obruvis(en) — fl. ²⁴) I dette Ord ophører Lacunen i Gg. ²⁵) [xullt værd — Bh. ²⁶) [obruvis — fl. ²⁷) [hðgtia — Gr. ²⁸) [uæria — Bf. ²⁹) eins — Gd. Ea. ³⁰) [mgl. — Bg. ³¹) [synia — fl. ³²) x. stlt — Gr. ³³) þa syni — fl. Her ophører Lacunen i Gi. ³⁴) [anz — fl. ³⁵) [oc l. h. eigi stýrimadr. — Gm. [otozat — Gp. [ortozsloft — Ba, g, k. Nederst paa Siden ved dette Cap. tilf. en curs. H. fra Midten af 14de Aarh. i Gi: Sua morgh skip gangha rotl af Koreghe .vi. tuitugh seffor of .xxx. of .iiii. hundrad tiroð, en a huorlu skipi er hundrad manna, þa er þat alt saman .vi. c. of .iiii. þushundrad of .xxx. manna. of er mælt Jamtaland of oll røpplond of staltand.

Um skips uppsat og gezlo segls og reida.

xiiij. Nu tóma skip heim til lundz.¹ þa skal styrimadr bod upp stera sua uida 14 sem ættar at þurxi og skip ma upp ganga. [hueruitna þar sem styrimadr stér bod upp.² [þa eigu allir þat bod at³ bera [en engi at zella.⁴ huart sem þeir eru i þeirri skipreidu eða eigi.⁵ En huer þa sem þat bod zellir er setr oyri silzrs uid konung. En huer sem eigi kemr til skipdrattar og bod kom til hus þa er setr oyri silzrs uid konung nema naubshyn banne. En þessar sektir. huart sem er upp at setia⁶ eða vtt. þa sorte systumadr⁷ og haxe æz .ij. luti en styrimadr⁸ þridiung. En ez systumadr uil eigi sortia og er honum til sagt adr. þa sorte styrimadr og haxe halzt en systumadr halzt. Nu ez skip gengr eigi vtt eða upp og zirir nemazt ziordungr skipreidu eða holz eða meiri. suare sektum sem mælt er og se skip i þeirra abyrð⁹ ez læzt.¹⁰ Nu tóma menn .v. nattum zyr¹¹ eða. [v. nattum¹² sidar.¹³ þa stolu [huargir¹⁴ adrum uist reida. En ez meiri¹⁵ munr verðr þa stolu¹⁶ þeir¹⁷ adrum uist reida [er reida eigu at lagum¹⁸ leptir þui sem¹⁹ tala rennr til. Þeir²⁰ stolu segl varðueita er [stirit-æztir eru²¹ og nestir bua kirtiu²² [þeirri sem nest er skipi.²³ En aller hafetar stolu zylgia²⁴ segli til kirtiu²⁵ og allum reida og bua sua om²⁶ at eigi spillizt. Nu ez nofor setr [þetta segl²⁷ brot vttan longi konungs eða bonda. abyrðizt at allu þar til er aptr kemr og setr .viij. ertogum og .xiiij. mortum silzrs uid konung [oc bondr.²⁸ En ez kirtia brennr og er segl inni. abyrðizt bondr sealzir segl sitt. [nema menn brenne²⁹ at uilia³⁰ sinum.³¹ Nu [stolu þeir³² þar³³ [uppsat haxe³⁴ sem þeir haxdu at zorno zare. En ez a³⁵ brntr uppsat [eða sior³⁶ þa skal konungs iorð stjld til vera ez hon er³⁷ innan³⁸ zyltis [eða ziordungs.³⁹ En ez [konungs iorð⁴⁰ er eigi til.⁴¹ þa skal kaup⁴² tuzt⁴³ [þar sem þeir uilia⁴⁴ [sua sem stjnsamir menn mata með bonda⁴⁵ ze.⁴⁶

Jvfr. Cap. 14. G. 304, 305. F. VII. 20, 22.

¹) landz — Gm. Fb. ²) [mgl. — Gt. ³) [þat bod stolu allir — Gt. ⁴) [mgl. — de fl. ⁵) annart — de fl. ⁶) draga — Gn. Ed. ⁷) styrimadr — Gd. Ea (Var. systum.) Ec. ⁸) systumadr — Gd. Ea (Var. þri m.) Ec. ⁹) abyrð — Gc, d, oftere. ¹⁰) læstizt — de fl. ¹¹) zyr — mgl. Ed. ¹²) [mgl. — Fa, c, d. ¹³) [sainna æptir — Ed. ¹⁴) huarer — Fa, c. huer — Gm. ¹⁵) minni — Ff. ¹⁶) [mgl. — Gt, p. Ea, b, c, d, e, f. Ba, f, g, k. ¹⁷) huargir — Gp. Ef. huarge — Eb. huar — Var. i Ea. Ea, c. huarer — Ba, g, k. ¹⁸) [mgl. — Gi. Ea. Bf. ¹⁹) [ot — Gd, h, m, n, t. ²⁰) .iiij. — tilf. Gt, a, Fa, f. ²¹) [venaster ero til stiritis — Fa, c. [ven. ero til stita — Fd. [nester bua kirtiu — Bf. ²²) skipi — Eb. Bf. ²³) [ot stiritaste ero — Bf. [mgl. — Eb. ²⁴) skipi til lung ot (eða) — tilf. fl. ²⁵) i kirtiu inn — Gi. ²⁶) sem litazt þyttir vera — tilf. fl. ²⁷) [þat segl eða reida — fl. ²⁸) [mgl. — Gt. ²⁹) þatzer — tilf. Var. i Ea. ³⁰) sealzra — tilf. Gn. ³¹) [mgl. — Bf. Herefter har Gd at vtt Afsnit med egen Overskrift, dog ikke nogen sædvanlig Capitelinitial. ³²) [skal skip — Ge, g. ³³) þa — fl. ³⁴) [stipp vpp haxua set — Ef. ³⁵) jar — Gf. stormr — Ee. ³⁶) [eða [niorr — Gp. [Epp þu — Ef. ³⁷) tit — tilf. fl. ³⁸) ziordongs — tilf. de fl. ³⁹) [tilf. i Mrg. m. smt crs. H. — Gb. [mgl. i de Övriga, undtagen — Fe. Ed. D. ⁴⁰) [hon — de fl. ⁴¹) Ez hon er innan &c. — mgl. Eb. ⁴²) haxa at kaupi — Fd. ⁴³) vpsatar tupt — Gn. vpsat — Ee. iorð eða tupt — Fe. ⁴⁴) [mgl. — Fe. ⁴⁵) [mgl. — tilf. de fl. ⁴⁶) sealzra þeira — Eb. ⁴⁷) [med bonda ze of stjnsamra manna rabi. — Eb.

sem log uatta. En ex nqðor ler uapn til uapna þings [oc uerðr þat uitnið þast.¹
eigi tonungr uapn en hinn er let uar gíallde uapna uiti sem adr.²

Ex stýrimadr loppst af skipi eða hafeti oc um nista þrot.

- 13 giiij. Nu huezir³ stýrimadr⁴ skipi sinu [a leid⁵ med tonuhgi oc loppst madr
af skipi medan tonungr ligg⁶ [til landuarnar.⁷ hann er setr .viij. ertogum oc .xiiij.
mortum silzre uid tonung. En ex stýrimadr loppst þa er hann med allu utlægr [oc
landraba madr uidr tonung.⁸ Nu ma⁹ eigi lengr leidangr vti hezta¹⁰ en menn haze
halzre manadar mat [miols og smore¹¹ oc lyfi þui a onnur skip [oc syni þeim mat
sinn¹² [at þeir haze eigi meira mat.¹³ Nu þara þeir heimleidis oc uerda mat-
þrota.¹⁴ þa mego þeir hoggua .ij. naut xirir bonda at orsediu. leggi vpp¹⁵ .ij. aura
xirir þu oc sua xirir uga þridiung.¹⁶ en [hafzan .iiij. oyri¹⁷ xirir oðlung. oc late
liggia eptir hazud oc xotr oc hud. þa eru þeir ofeltir. En ex adrir hoggua¹⁸ xirir
bonda þeim er adrir hiuggu xyr xirir [oc lemr eigi xram sua hazud oc xotr oc hud.¹⁹
þa hoggua þeir at ofsediu ex þeir leggia þe xram sua milit sem adr er fílt. oc late
liggia eptir²⁰ hazud oc xotr [oc hud.²¹ [þa hogga þeir at orsediu.²² En ex þeir
hoggua [eigi sem²³ nu er mælt. þa er stýrimadr setr .viij. ertogum oc .xiiij. mortum
silzre uid tonung ex at hans rade uar hogguit. En hafeti²⁴ huer mort silzre tonungi.
oc borte þo xyrst bonda [xullum botum²⁵ xirir þu sitt þat sem þeir hiuggu. En af
sektinni tale bonde sítan rett sem hann er madr til. en tonungr þat sem aul er. Nu
er þeim lent at þeir hoggua [a annan ueg²⁶ en nu er mælt. oc ex þeir dylia.²⁷ þa
skal stýrimadr synia²⁸ med lyrittar²⁹ eidi [xirir sua marga menn sem hann uil.³⁰
en ex hann uil eigi sueria³¹ xirir þa.³² sueri³³ huer xirir síl lyrittar eid. Nu
gengr madr af skipi xyr en skip lemr til lundz³⁴ [oc lozar honum engi. madr.³⁵ þa
er hann setr mort silzre uid tonung.

Jvfr. Cap. 13. G. 302, 303. F. VII. 20, 23.

¹⁾ [mgl. — Bk. ²⁾ En ex notor ler — mgl. Fa, c, d. Fra Nu skal hfl. m. til Cap. Slatn.: Nu stolu a þingi standa .iiij. menn a þiuff. Næna skal umboðs madr tonunge tonunge men of veiglu menn ex þeir ero til a þingi. þeir stolu sia vapn manna. setr huer er eigi hezir vapn sít sem nu er mælt — Ge, hvilken Cod. har dette Sted udførligere i By-Loven, hvorfra Varianterne ere tagne. ³⁾ hezir — Gi. [nær — Gp. ⁴⁾ [stýrimadr — Eb. ⁵⁾ [aleidis — Gd, l. ⁶⁾ xer — Gf, p. er — fl. ⁷⁾ [i leidangr — Ed. ⁸⁾ [mgl. — Bk. En ex stýrimadr &c. — mgl. Ed. ⁹⁾ madr — tilf. Bl. ¹⁰⁾ haze — Ge. Ba. ¹¹⁾ [(smore of annan miols — fl. ¹²⁾ [xirir monnum — Ba, g, k. [mgl. — fl. ¹³⁾ [mgl. — Bc, f. ¹⁴⁾ viftaþrota — Ec. Bf. ¹⁵⁾ hazud of xotr of hud of — tilf. Fa, c, d. ¹⁶⁾ þritidung — de fl. gradung — Ge. .iiij. vettiran — Ec. ¹⁷⁾ [hafzua mort — Bf. ¹⁸⁾ þu — tilf. Fd. ¹⁹⁾ [of leggia apter hud xotr of hazuut — Bk. [mgl. fl. ²⁰⁾ vpp — fl. ²¹⁾ [mgl. — Gc. ²²⁾ [mgl. fl. ²³⁾ [obruvis(en) — fl. ²⁴⁾ I dette Ord ophører Lacunen i Gg. ²⁵⁾ [xult vord — Bk. ²⁶⁾ [obruvis — fl. ²⁷⁾ [hðglia — Gr. ²⁸⁾ [sueria — Bf. ²⁹⁾ eins — Gd. Ea. ³⁰⁾ [mgl. — Bg. ³¹⁾ [synia — fl. ³²⁾ þ. sít — Gr. ³³⁾ þa syni — fl. Her ophører Lacunen i Gt. ³⁴⁾ lang — fl. ³⁵⁾ [oc l. h. eigi stýrimadr. — Gm. [otofat — Gp. [otofat — Ba, g, k. Nederst paa Siden ved dette Cap. tilf. en curs. H. fra Midten af 14de Aarh. i Gi: Sua morgh skip gangha rott af Noreghe .vi. huitugh seffor of .xxx. of .iiii. hundrad tiroð, en a huorin skipi er hundrad manna, þa er þat all saman .vi. c. of .iiii. þushundrad of .xxx. manna. of er rotalt Jämtaland of oll ropplond of statlond.

Um skips uppsat oc geðs segls oc reida.

xiij. Nu tona skip heim til lundz.¹ þa skal styrimadr bod upp stera sua uida 14 sem ætla at þurzi oc skip ma upp ganga. [hueruitna þar sem styrimadr stæ bod upp.² þa eigu allir þat bod at³ bera [en engi at þella.⁴ huart sem þeir eru i þeirri skipreidu eða eigi.⁵ En huer þa sem þat bod þellir er setr onri silzre uid konung. En huer sem eigi kemr til skipdrattar oc bod kom til hus þa er setr onri silzre uid konung nema naudsyn banna. En þessar settir. huart sem er upp at setia⁶ eða vtt. þa sete systumadr⁷ oc hære ær .ij. luti en styrimadr⁸ þridiung. En ær systumadr uil eigi setia oc er honum til sagt adr. þa sete styrimadr oc hære halzt en systumadr halzt. Nu ær skip gengr eigi vtt eða upp oc þirir nemazt þiordungr skipreidu eða holz eða meiri. suare settum sem mælt er oc se skip i þeirra abyrð⁹ ær læzt.¹⁰ Nu tona menn .v. nattum þyr¹¹ eða. [v. nattum¹² þidar.¹³ þa stolu [huargir¹⁴ adrum uist reida. En ær meiri¹⁵ munr verðr þa stolu¹⁶ þeir¹⁷ adrum uist reida [er reida eigu at lagum¹⁸ [eptir þui sem¹⁹ tala rennr til. þeir²⁰ stolu segl varðueita er [stirrit- ætli eru²¹ oc nestir bua tirtiu²² [þeirri sem nest er skipi.²³ En aller hæsetar stolu þylgia²⁴ segli til tirtiu²⁵ oc allum reida oc bua sua um²⁶ at eigi spillizt. Nu ær nokor setr [þetta segl²⁷ brot vttan lönzi konungs eða bonda. abyrðizt at allu þar til er æptr kemr oc setr .viij. ertogum oc .xiij. mortum silzre uid konung [oc þonðr.²⁸ En ær tirtia brennr oc er segl inni. abyrðizt þonðr seazir segl sitt. [nema menn brenne²⁹ at uilia³⁰ sinum.³¹ Nu [stolu þeir³² þar³³ [uppsat hæza³⁴ sem þeir hæzdu at þorno þare. En ær a³⁵ þrøtr uppsat [eða þior³⁶ þa skal konungs iorð stund til vera ær hon er³⁷ innan³⁸ þyllis [eða þiordungs.³⁹ En ær [konungs iorð⁴⁰ er eigi til.⁴¹ þa skal laupa⁴² lurt⁴³ [þar sem þeir uilia⁴⁴ [sua sem stynsamir menn mæta með bonda⁴⁵ þe.⁴⁶

Jvfr. Cap. 14. G. 304, 305. F. VII. 20, 22.

¹) landz — Gm. Fb. ²) [mgl. — Gt. ³) [þat bod stolu allir — Gt. ⁴) [mgl. — de fl. ⁵) annare — de fl. ⁶) draga — Gm. Ed. ⁷) styrimadr — Gd. Ea (Var. systum.) Ec. ⁸) systumadr — Gd. Ea (Var. þyrri m.) Ec. ⁹) abyrð — Gc, d, ostere. ¹⁰) læstizt — de fl. ¹¹) þyr — mgl. Ed. ¹²) [mgl. — Fa, c, d. ¹³) [þeinna eptir — Ed. ¹⁴) huarer — Fa, c. huer — Gm. ¹⁵) minni — Ff. ¹⁶) [mgl. — Gd, p. Ea, b, c, d, e, f. Ba, f, g, k. ¹⁷) huargir — Gp. Ef. huarer — Eb. huar — Var. i Ea. Ed, e. huarer — Ba, g, k. ¹⁸) [mgl. — Gi. Ea. Bf. ¹⁹) [ot — Gd, h, m, n, t. ²⁰) .ij. — tilf. Gm, a, Fe, f. ²¹) [venaster ero til stiritis — Fa, c. [ven. ero til stila — Fd. [nester bua tirtiu — Bf. ²²) skipi — Eb. Bf. ²³) [ot stiritaste ero — Bf. [mgl. — Eb. ²⁴) skipi til tung of (eða) — tilf. fl. ²⁵) i tirtiu inn — Gi. ²⁶) sem lifazt þyftir vera — tilf. fl. ²⁷) [þat segl eða reida — fl. ²⁸) [mgl. — Gt. ²⁹) þatsetr — tilf. Var. i Ea. ³⁰) seazra — tilf. Gm. ³¹) [mgl. — Bf. Herefter har Gd a nyt Afsnit med egen Overskrift, dog ikke nogen sædvanlig Capitelinitial. ³²) [skal skip — Ge, g. ³³) þa — fl. ³⁴) [skip upp hæza [æt — Ef. ³⁵) [ær — Gf. stormr — Ea. ³⁶) [eða (niorr — Gp. [skip þar — Ef. ³⁷) til — tilf. fl. ³⁸) þiordungs — tilf. de fl. ³⁹) [tilf. i Mrg. m. smt crs. H. — Gb. [mgl. i de Övriga, undtagen — Fe. Ed. D. ⁴⁰) [hon — de fl. ⁴¹) Ex hon er innan &c. — mgl. Eb. ⁴²) hæza mi laupi — Fd. ⁴³) upfatar lurt — Gm. upfat — Ea. iorð eða lurt — Fe. ⁴⁴) [mgl. — Fc. hettizt — tilf. de fl. ⁴⁵) þatsetra þeira — Eb. ⁴⁶) [med bonda þe of stynsamra manna rabi. — Eb.

Um reidfskiota bod.

- 15 xv. Sva er mælt at bondr stolu gera konungi reidfskiota.¹ En umboðs maðr konungs skal² stera reidfskiota bod³ sua uida sem⁴ hann ættar at konung storte⁵ eigi reidfskiot.⁶ En [bondr aller⁷ er reidfskiota bod kemr til garðs⁸ þa stolu þeir reidfskiota gera honum⁹ [huern ogt¹⁰ er soðull eða sæli heyrir a komit. En ex konung storter reidfskiota.¹¹ þa giallde bonde huer er bod kom til garðs¹² [oc eigi greiddi reidfskiota¹³ ogti silzre konungi [zirir huern ogt er eigi kom til reidfskiota¹⁴ stiptis¹⁵ forzalla laust.¹⁶

Um rans menn oc ornar skurð.

- 16 xvj. Nu ero ransmenn [ubota menn¹⁷ huar sem [þeir eru oc¹⁸ þeir uerða teknir¹⁹ oc huer sa sem þeim ueitir lið til þess eptir þui sem segir i ubota malum i mannhælgis uare.²⁰ Nu [heria þeir²¹ [oc a sa eigi²² [loft liðs²³ til eptirzarar er zirir hernade verðr. þa skal hann or stera²⁴ ex hann uil. þa skal huer²⁵ zara pengat sem or stegnir honum eptir her. Nu zara þeir eptir þeim.²⁶ þa stolu þeir allir zara er [zirir sitia.²⁷ en ex þeir villia eigi. þa er ze þeirra uppnæmt nema naudslyn banne. Nu toma þeir þar sem [hinn er²⁸ zirir er or [star upp²⁹ oc [heyrir hann³⁰ rett storit þa er ual. en ex hann heyrir rangt storet [oc er þar eigi³¹ her til huss lomen.³² þa er þeim ze hans uppnæmt oc stipti sinn i millum. En ex hann heyrir rett upp storet³³ þa stolu þeir zara með honum³⁴ [sua langt³⁵ sem hann uil.³⁶ En ex þeir [hitta her³⁷ oc þurzu at rioba [til zear þess³⁸ odd eða eggjar.³⁹ þa⁴⁰ a sa⁴¹ er ze⁴² atte allt þat er hann kennir.⁴³ en þeir stipti sinn i millum þui sem [auf er oc⁴⁴ hermenn atto. [nema kennendr tome⁴⁵ til með uitnum.

Jvfr. Cap. 16—18. G. 312, 314. F. VII. 25.

¹) sua mytin sem (hann) þarz — tilf. de fl. ²) upp — tilf. fl. ³) of lata zara — tilf. Ee. ⁴) þarz oc — tilf. Gh. Ed. ⁵) uante — Gp. Fe. Ec, e. ⁶) reidfskiota giarð — Ff. stioter — Bf. ⁷) [bonde huer — Ba, g, k. ⁸) hus — fl. ⁹) Saal. ogsaa Gb, c. mgl. i de Övrige. ¹⁰) [mgl. — Gt. ¹¹) stiottr — Ee. ¹²) hus — de fl. ¹³) [mgl. — Ba, f, g, h, k. ¹⁴) reidfskiota — mgl. fl. ¹⁵) moð — Gm. mgl. — Gp. ¹⁶) [mgl. — Gn. ¹⁷) [mgl. opr. i Ga, men er tilskrevet nede paa Siden med en gammel Haand, dog ei den s. s. i Texten, samt med Henvisningstegn, findes i alle de Övrige undtagen D. ¹⁸) [mgl. i alle de Övrige, undt. D. ¹⁹) stadder — fl. ²⁰) Her tilf. Ga og D i Texten aller ubota menn; det udelades naturligvis i alle de Övrige. ²¹) [toma þeir — Fa, d. [toma þeir er herriat haza — Fc. ²²) [haza þeir eigi — Gm. Ee, f. [a þann er ei a — Gp. [oc eighu eigi — Fb. [hazua eigi — Ed. [eighu þeir eighi — Bb, l. [en þeir za eigi — Fe. ²³) [liðstot — Gm. ²⁴) uppstera — de fl. ²⁵) hægn — tilf. Bf. ²⁶) her — Gf. ²⁷) [stegn var — Gt. ²⁸) [þeir ero — fl. [sa sttr — Gd. Ea. ²⁹) [staro eller hovo upp — fl. ³⁰) [haza þeir — fl. ³¹) eigi — mgl. Gd. Fe, f. Ea (tilf. Var.) Ee, f. ³²) [mgl. — Gt. ³³) or — tilf. de fl. ³⁴) eptir her — tilf. Gq. ³⁵) [sua lengi — fl. ³⁶) eptir her — tilf. Gh, r. Var. Ea. ept. her zara — tilf. Gt. ³⁷) [hittað — Gt. ³⁸) [mgl. — Gh. Fb. ³⁹) Her begynder en Lacune i Fb. Oph. i Mandh. Cap. 2. ⁴⁰) ero þeir ugildir er zirir standa. en þeir zridheitager er til stotia of — tilf. Ba, g, k. ⁴¹) ze — tilf. de fl. ⁴²) zgr — de fl. ⁴³) var renir — Gh. tent er — Gl. þat er honum uitnazi — Ee. sit uera — tilf. Gm. með vattom — tilf. Bc, d, e. ⁴⁴) [mgl. — de fl. ⁴⁵) [of eigi toma kennendr — Gn.

Ex mædr a kaup við rans menn.

xvii. Nu fara [þeir er heriat¹ hafa² [xirir land³ fram⁴ oc kaupir mædr af 17 þeim einn huern grip⁵ [huat sem þat er.⁶ [þa skal sa hafa ze þat er xyrri atte. oc tome til⁷ med .ij. manna uitni. En sa er uid uilinga⁸ lonypti giallde mort silxre konungi [ex hann uissi.⁹ En ex hann xer eigi uitni a hendr honum er [ze rang: xengit¹⁰ [hexir lonypt.¹¹ þa skal [stexna honum¹² til þings. þa [eigu þingmenn honum ze at doma¹³ eða lryttar¹⁴ eib xirir.

Um landræða sök oc langskipa gerð i heræde.¹⁵

xviii. Nu ex konungr kennir manni [landræða sök.¹⁶ þa skal hann synia med 18 tlyxtar¹⁷ eidi. en ex sa eidr xellr. þa xellr hann til utlægdar.¹⁸ Nu gerir mædr lang: skip i heræde¹⁹ oc lryfir eigi [xor²⁰ sinni.²¹ þa skal [barrun²² eða²³ umboðs mædr konungs fara til oc spyria hann huert hann uil²⁴ fara. En ex hann uil eigi til segia. þa skolu þeir æsta hann .vii. ertoga oc .xii. marla tala. En ex hann vil eigi tal xora.²⁵ þa skolu þeir hoggua or tueimmegum²⁶ tialar .v.²⁷ alna langt bord. En ex þeir gera eigi sua. þa skolu bondr²⁸ gera²⁹ sua oc tala xra segl³⁰ ex til er oc lemia³¹ sua xor þeirra. En ex þeir gera eigi sua þa eru þeir selir mort silxre uid lonung xirir þoxto³² hueria. en xirir stxri³³ homlu hueria .ii. mortum silxre. [þat heita³⁴ þoxto giollb.³⁵

¹) rozuat — Ed. ²) [hermen — Ba, g, k. ³) [i land — Ff. [med lande — Bh. ⁴) [mgl. — Bh. ⁵) [ut — Bh. ⁶) [mgl. — de fl. ⁷) [ofte eigande — Bh. ⁸) uiganda — Gm. nidinga — Ef. Bc. ⁹) [mgl. — Gt. ¹⁰) rangtetit — Gr. rangxngt — Ba, c, f. [mgl. — Bh. ¹¹) [lonypti — Ef. Be, h. ¹²) [stexna halda — Fa, c, d. ¹³) [domaz honum ze — Bh. ¹⁴) [lryttar — Bh. ¹⁵) Hele dette Cap. mgl. i Bh, men i Stedet derfor staa som Slutningsstillæg til foregaaende: Kiennir mædr manne landræð syni mæ tlyxtar eidi. [sa eidr xellr til utlæghdr ex xellr. ¹⁶) [landræð — de fl. ¹⁷) lryttar — Gt. Fc, d, e. ¹⁸) ex ze &c. — mgl. Bb, l. ¹⁹) eða i kaupangi — tilf. m. s. H. og Henviisn. T. Gc. ²⁰) xerð — fl. ²¹) [mgl. — Ef. ²²) lendr mædr — Gm. Ef. eða gialtlyri i kaupangi — tilf. i Mrg. m. s. H. og Henviisn. T. — Gc. ²³) [mgl. — Gg. Fe. Ee. ²⁴) skal — Gm. ætti at — Gr. æflar at — Ef. ²⁵) xa — fl. ²⁶) huarum tæggia veg, tueim vegum, huarumtæggia megin (megium, megunum), hvariumegin — forskjellige. ²⁷) .ij. — Ec. .vii. — Bd, e. ²⁸) husebndr — Gc. ²⁹) hoggua — Gp. ³⁰) of stxri — tilf. Fc. ³¹) [einta, heita, minsta, hindra — forskj. ³²) homlu — Fa, c. Bb, l. ³³) or — tilf. Ef. ³⁴) [of heita þa toten — Gf. [þat ma æita — Ed. ³⁵) Nu hozum ver landuorn vara (a) stra setta of skal [sa standa sem skipað er (eller sem nu er skipat) nema konungr (of ertibyskup of adrer vittrazsko menn — tilf. Fd.) siae annat landenn þoxtegra (hagtegra — Fe), (el. se at landeno se annat haghteghare med bæta manna rade of samtykt — Bc) — tilf. Fd, e. Bc. Dog indskyder Bc først som Slutningscapitel Kjöbeboikens 25de Cap. om "farbann" &c.

IV. Mannhælgarbolkr.¹

- i. Her hefr upp mannhælli uara.
- ij. Um ze ueganða.
- iiij. Um fæmdar uigh.
- liij. Um manna ætlof.
- v. Ez maðr fæmdr mann hia tona sinni.
- vj. Um ær eptir uellegan mann.
- vij. Ez maðr sætr fialfan mann.
- viiij. Ez maðr er hogguin a þingi.
- ix. Ez oðr maðr uerðr manz bana.
- x. Ez manne er uigh fent.
- xi. Um uig lþsing.
- xij. Um rettar bœtr Magnus konungs.
- xiiij. Um vada uerf.
- xliij. Um ritninga.
- xv. Ez menn beriazt om.
- xviij. Um hæld manz bana.
- xviij. Um doma alla.
- xviij. Um barratto.
- xix. Ez maðr bindr fialfa(n) mann.
- xx. Um misuerfa.
- xxi. Um þuflra oc blað.
- xxij. Um þior.
- xxiiij. Um orðfœrle manna.
- xxiiij. Um roge menn alla.
- xxv. Um fœðflap.
- (xxvj. Um iamznadar eiba)²
- xxvj. Um bœðflotta.³ (27.)
- xxviij. Ez maðr gengr með uanar uol. (28.)
- xxviij. Um lagarett. (29.)

Her hefr upp mannhælli vara.⁴

- 1 i. Þat er þyrft i mannhælli uare at uar lande huer i Noregs konungs [riti oc⁵ uelldi⁶ skal fæðheilagr vera uib annan innan landz oc vttan landz. En ez maðr uegr mann þa hefir hann færir gort [ze sinu⁷ allu þui sem hann atte.⁸ nema⁹ iordum sinum einum.¹⁰ huart sem fællmaðr¹¹ drepr tona¹² eða tona drepr fællman. nema han haze uegit¹³ fæmdar uigh eða gort niðings uerf.

Jvfr. Cap. 1. F. Indl. 1. IV. 1. Hk. 14. Bj. 10. Jb. III. 1.

¹) Dette er den stadige Sideoverskrift i denne Bolk — Ga. ²) Denne Titel mangler i Registeret i Ga, b, c, hvorimod det inde i selve Bolken findes som Overskrift for det 26de Cap. i Ga, b, hvilke som Følge deraf give de 3 fgg. Capitler i Bolken eet Nummer høiere end i Registeret. ³) bœðflotta — Gb. bœðflotta — Gc. ⁴) Denne Ovskr., som mgl. i Ga, er her anført efter Gb. ⁵) [mgl. — de Övr. ⁶) Saal. ogsaa Gb, c. riti — de Övr. ⁷) [ze — Ff. [mgl. — de Övr. ⁸) bæði i lande of i lausum ögri — tilf. Ec. Bc, c. ⁹) obale — tilf. de övrige, undtagen Fe. Bb, l. ¹⁰) eigi — tilf. f. ¹¹) fæll — de f. ¹²) fællman — Fe, f, urigtigt. ¹³) gort — Ed. Bf.

Um ze ueganda.

ij. En þo at allt þat er uegande atte bæde i lande oc lausum oyri zelli adr 2 vndir konung vttan odals iardir. þa gerði þo hinn virdulegi herra hakon konungr¹ þa mistunn oc flipan a með hinna beztu manna rade oc bornastad i landeno.² at huart sem eptir eru eignir³ eða lausa ze. þa stal konungr taka eigi meira þegngilldi⁴ en .viij. ertogar oc .xiiij. mertr silzrs az ze⁵ eða eignum.⁶ nema hann haxe uegit stemdar ar uig eða gort nidinge uerl. En ez eign er [i þegngilldi⁷ greidd. þa stolu arzar ueganda eiga [lausn a⁸ ez þeir uilia lonyt haxe innan⁹ .x. uetra¹⁰ en¹¹ þeirra odal er. Alldri stal erzingi selia þær iardir¹² er hann tekr eptir hinn utlæga medan hinn utlæge lizir. en giallda allar logligar stulldir¹³ az eignum ez eigi er lausa ze¹⁴ til. Nu kann sa einnhuer atburdr til at gerazt¹⁵ at konungr gezt [manz bana¹⁶ landz uist [með bornastad hozdingia eða annara godra manna eða temzt a xund konungs oc zær grid az honum.¹⁷ þa stal hann sil sua i xrid¹⁸ laupa [uid konung¹⁹ sem konungs er mistun til. [oc bote²⁰ þat sem eptir stod²¹ með slitum salastemnum²² sem goder menn sea at hann megi orla. nema allar botr se adr goldnar.²³ Sidan stal þeirra mal²⁴ zara²⁵ til settar²⁶ [er eptir liza.²⁷ eptir konungs²⁸ dome. En þeir menn²⁹ sem ze hano uardueittu medan hann uar i utlægd. þa greidi honum slit³⁰ sem þeir tofu i eignum eða [lausa ze³¹ vttan landzstjldir.

Um stemdar nigh.³²

iiij. Engi madr ma³³ iordu sinni xirir gera nema hann uegi nidinge³⁴ uigh 3 eða geri stemdar³⁵ uerl. þat er hitt mesta³⁶ ez madr rædr vndan konungi sinum³⁷ lond eða þegna. En ez konungr³⁸ kennir manni landrad.³⁹ þa stal hann nexna mann⁴⁰ or hird sinni iamboren⁴¹ manne⁴² þeim er þui male a at suara. [En ez

Jvfr. Cap. 2. F. Indl. 1-5. Hk. 15, 16. Bj. 11, 12. Jb. III. 1. Cap. 3. G. 178. F. IV. 2-5. Hk. 18. Bj. 11, 73. Jb. III. 2.

¹) hinn konungr — tilf. *Gd*, *e*, *f*, *g*, *h*, *m*, *n*, *p*, *q*, *s*, *t*. *Ff*. *Ea*, *b*, *c*, *d*, *e*, *f*. *Bb*, *c*, *d*, *e*, *f*, *l*. *D*.
Sunnar (un) Suerris konungs hin konungr — tilf. *Bc*. ²) með hinna &c. — mgl. *Ge*, *f*, *g*. ³) lond — *Ge*.
iartur — *Gm*, *p*. *Bb*. ⁴) þegngill — *Bh*. ⁵) lausazt — *fl*. ⁶) þers er vigh vann — tilf. *Gd*. ueganda.
tilf. *fl*. ⁷) [mgl. — *Gp*. ⁸) [stot a at lonyt — *Bb*, *l*. ⁹) Her begynder en Lacune i *Bh*, oph. i Cap. 8.
¹⁰) lonyt &c. — mgl. *Fc*. *Bl*. ¹¹) ez — *de fl*. ¹²) eignir — *de fl*, ogsaa *Gt*, men her rettet i *Mrg*. til
iartur. ¹³) þær sem adr uaro goruar en ze ueghanda zelle i þa [ot — tilf. *Bd*. ¹⁴) lausa goz — *Ef*.
¹⁵) gerazt — *de fl*. ¹⁶) [manne — *Gp*. *Bc*. ¹⁷) [með huarium atburd sem þat kan uerda — *Ba*. [með
minum huarium atburdum — *Bg*. [m. hu. atburdum [p. t. uerda — *Bk*. ¹⁸) grid — *Gd*, *m*. ¹⁹) [mgl.
— *fl*. ²⁰) [at bota — *fl*. ²¹) az gioldum — tilf. *Ge*. az gioldunum — tilf. *Gg*. bota — tilf. *Gm*.
botanna — tilf. *Fc*. ²²) [alazestom — opr. *Gt*, men rettet med crs. *H*. til salastemnum. saladagum — *Bf*.
²³) goldnar — *fl*. ²⁴) mal udeglemt ved Skrifteit — *Ga*. ²⁵) zalla — *Ed*. zora — *Ef*. ²⁶) uidr þa
— tilf. *Gm*. ²⁷) [mgl. — *Ba*, *f*, *g*, *k*. ²⁸) godra manna — *Ff*. logleghom — *Bd*. ²⁹) Her ophörer
Lacune i *Fb*. ³⁰) aptir — tilf. *de fl*. ³¹) [adrum lutum — *Bd*. ³²) I þessu capitulo vðota mal .xxv. —
tilf. ant. crs. *H*. i *Mrg*. *Gb*. ³³) obato — tilf. *Ba*, *c*, *g*, *k*. Var. i *Ea*. ³⁴), ³⁵) stemdar — nidinge i
antvænde Orden, altsaa stemdarulig — nidinguvert — *de fl*. ³⁶) zyrsta — *Gh*. Var. i *Ea*. ³⁷) of tanar
vottar — tilf. *Gl*. ³⁸) madr — *Bf*. ³⁹) landrada [ot. — *fl*. ⁴⁰) menn — *fl*. ⁴¹) iamborna — *fl*.
sunnan at retle — *Gh*, *r*. Var. i *Ea*. ⁴²) mann — *fl*.

arfboren¹ madr a þui male at suara. þa skal neyna² bonda son³ or hird ex hann er til. oc hæze [rit⁴ oc⁵ infigli tonungs oc sörte þat mal at lagum.⁶ [en sa er arfborenn⁷ er tomen er til allz reftar.⁸ þat er oc nidinge uigh⁹ ex madr uægr trygdar¹⁰ mann sinn.¹¹ [þat er oc nidinge uigh¹² ex madr uægr mann¹³ i gridum.¹⁴ hueruitna þar sem madr a a sealzum ser auerta¹⁵ at heimta¹⁶ eða þeim¹⁷ omaga [eða eigi þulltida manne¹⁸ er madr a umbod a at lagum eða¹⁹ stendr til arze hans oc [allra þeirra er²⁰ hann a [rett a.²¹ eða²² logligt umbod til þess telit. þa skal sa sealzr gridsetia²³ oc trygdir með uattum.²⁴ eru aller þrendr hans vndir þeim gridum [oc trygdum²⁵ sem huer veiti sealzr.²⁶ þat er oc nidinge vigh²⁷ ex madr drepr logman²⁸ [hann er til þess er skipadr at segia monnum log.²⁹ þui at sa hoggv nibr rettynði þirir allum monnum. þui at hann³⁰ er stjöldugr allum³¹ [sua þatorkum sem ritum³² þar sem hann er iþir³³ skipadr.³⁴ þat er oc nidinge uig³⁵ ex madr brennir mann inni.³⁶ þat er oc nidinge uig³⁷ ex madr myrdir mann.³⁸ þat er oc nidinge uig³⁹ ex madr hemnizt⁴⁰ þioza⁴¹ eða⁴² [hemnir a⁴³ adrum en þeim er gerir eða rædr. þat er oc nidinge⁴⁴ uig⁴⁵ ex madr hoggv hond eða þot æz manni [eða stingr vtt augu manz⁴⁶ [eða ster or tungu or hojdi⁴⁷ manz⁴⁸ [eða gelldir.⁴⁹ eða meidir⁵⁰ mann at uilia sinum. Sua eru þeir oc ubota menn er hallða þeim þirir einshueriu þessu sem hinn er gerir. nema tonungr late reysa til landreinsanar.⁵¹ En ex þat ueitir i napna skiptum. þare þat⁵² eptir þui sem tonungr skipar með hinna beztu manna

¹) alfboren — *Fc.* arfboren — ogsaa *Gb, c, h, i, l, m, n, s. Fd, e, f. Ee, f. Bf, g, D,* her og oftere. arfboren — de Övrige. ²) [ot neyni — *Gp.* ³) son — mgl. *Gh.* [yni — *Ed.* ⁴) bry — *Ff. Ef. Bf.* ⁵) [mgl. — *Fe.* ⁶) Her indskyde *Gp. Ff. Eb, c, d, e* det i de Övrige længre nede følgende Stykke: þat er . . . trygda mann sinn. ⁷) alfboren — ogsaa her *Fc.* ⁸) [sa er arfboren er of tomen til allz reftar — *Ed.* Her- efter sg. Artiklen om Lagmands-Drab i *Ee. Ba.* ⁹) nib. vort — *de fl.* ¹⁰) trunadar — *Gm.* ¹¹) þat er . . . sinn — mgl. *Gd, l. Fc. Bg.* Indskydes ovf. ved (6) — *Gp. Ff. Eb, c, d, e.* ¹²) nib. vort — *fl.* ¹³) trygdamann sinn — *Gi. Bg.* ¹⁴) [mgl. — *Ee.* ¹⁵) auerta — mgl. *Gc.* ¹⁶) hæzna — *Fe. Bb, l.* ¹⁷) þeirra — *Gc.* ¹⁸) [er þulltida er — *Fb. Bb, l.* [er ei er þulltida madr. er madr a at suara þirir orbe eða eidi — *Fc.* [eða oðrum manne — *Fd.* [eða þulltida manne. — *Fe.* [mgl. — *fl.* ¹⁹) of allra þeirra er han — *Gg.* ²⁰) [mgl. — *Gg.* ²¹) [umbod a at lagum — *Gr.* ²²) hæzir — tilf. *de fl.* ²³) setia — *de fl.* ²⁴) of handalum — tilf. *Fd.* ²⁵) [mgl. — *Fa, c.* ²⁶) Ex m. vegr trygdarmann sinn þat er of nidingevig — tilf. *Gl.* ²⁷) vort — *fl.* ²⁸) þirir refta logfogn — tilf. *fl.* ²⁹) [mgl. — *Ba, g, k.* ³⁰) logmadr — *Gi.* ³¹) log at segia — tilf. *Gm. Ba, b, c, g.* ret at gera — tilf. *Bf.* ³²) [mgl. — *Ba, g, k.* ³³) til þess starze — *Gm.* ³⁴) þirir allum &c. — mgl. *Ee.* Artiklen om Lagmands Drab mgl. her, men indskydes ovenfor, ved (8) i *Ee. Ba.* ³⁵) vort — *fl.* ³⁶) Dette Nid. Verk mgl. opr. i *Gl,* men er tilf. med Mrg. H. mgl. *Gc. Eb.* ³⁷) vort — *fl.* ³⁸) Dette Nid. Verk mgl. i *Gc. Gl* (dog her tilskrevet med Mrg. H. paa tilklistret Pergament). Flyttet bagefter de to næstfgg. i *Ge.* ³⁹) vort — *fl.* ⁴⁰) hæznir — *de fl.* ⁴¹) þioza — mgl. *Bf.* eðr ubota manna. eðr heimta giold eptir þa — tilf. *Ba, g.* ubot. m. eða h. g. e. þa — tilf. *Bf.* eðr ubot. m. e. h. g. eptir — tilf. *Bk.* ⁴²) þat er of nib. vig ex madr — *de fl.* ⁴³) [tennir — *Fb.* ⁴⁴) obota — *Gi.* ⁴⁵) vort — *Gl* og *fl.* ⁴⁶) [mgl. — *Eb.* ⁴⁷) hauða — *Eb.* hauði — *Ee, f.* ⁴⁸) [mgl. — *Gh, r.* Her begynder en *Lacune* i *Bf,* ophører i Cap. 6. ⁴⁹) [mgl. — i *de fl.* ⁵⁰) myrdir — *Gd, g, p. Ef.* ertumlar — *Gl.* ⁵¹) oc fridar — tilf. *fl.* Sua eru þeir &c. — mgl. *Fc,* ⁵²) þeir — *Gm* mgl. *fl.*

raðe.¹ [En eðr maðr drepr² þadur sinn [eða son.³ broðor⁴ eða móðor. dóttor⁵ eða systur. [þa er hann ubota maðr.⁶ nema oðz⁷ manz [uert uerði.⁸ Sua oc eðr maðr drepr konu sealzs sine. eða kona bonda sinn sua at þat er drap heðr horat eða hngzt at hora.⁹ [þat er ubota mal.¹⁰ Sua oc eðr maðr tynir sealzum ser. þat er ubota mal.¹¹ þat er oc ubota mal eðr maðr uegr mann innan stofs [eða i garðe vti¹² eða¹³ innan gerðis¹⁴ [þess er huerzr¹⁵ um aþr eða eng at heimili sealzs hans.¹⁶ nema hann ueri hendr sinar. Sua oc þeir menn er at [stítum oðnyttum¹⁷ uerða þendir at laupa brott með eignum konum manna.¹⁸ þa eru þeir ubota menn [þæðe xirir konungi oc farle.¹⁹ dræpir oc [dauda uerðir²⁰ hvar sem þeir verða stæðner.²¹

Um manna ætlok.²²

iiij. Menn þeir er lata liz sitt xirir þngzfu satir²³ eða utilego²⁴ huart sem 4 þeir rena²⁵ a stípum eða a lande oc sua xirir mord oc þorðædo stæp oc sua spaxarar allar²⁶ [oc utisætor²⁷ at uedra troll upp oc fremia með þui heidni. Sua oc þeir menn sem gerazt xlugu menn at drepa þa menn er þeir eigu engar sater uid oc tala þar ze til. nema konungr eða hans umboðs maðr late reysa til landreisfanar oc xridar. Sua oc þeir menn sem konor tala með rane eða herxange mose guds lagum oc manna. huart sem þeir tala annara manna konor eða dóttir manna eða xrendkonor xirir vtt: an uilia²⁸ þeirra.²⁹ huerfu sem síðan uerðr³⁰ þeirra uili til er samuist þeirra uerðr. Sua oc þeir menn er hezna þessara ubota manna eða heimta giolld eptir þa. sua at [uitni vita með sannendum.³¹ [Nu haza þessir menn allar³² xirir gort ze oc xridi [lande oc lausum oðri³³ oc eru þeir xridhælgir er ze sitt ueria oc xrendkonor xirir þeim ser til soðia.³⁴ En hinir allar ogilldir³⁵ [huart sem þeir xa far³⁶ bænz³⁷ eða

Jvfr. Cap. 4. F. V. 45. Hk. 19. Jb. III. 2.

¹) tilaghu — Bd. Herefter nyt Cap. i Fb. ²) [þat er of ubota mal eðr maðr drepr — Fe. [Sua er þat of hilt uerða ubota uert eðr m. vegr — Fd. [þ. er of ubota uig (vert) at drepa — Ba, g, k. ³) [mgl. — de fl. ⁴) [mgl. — Gb. ⁵) dóttor — mgl. Ed. ⁶) [mgl. — Fe, d. Ba, g, k. ⁷) oðr — Gm. ⁸) [vig vegi — de fl. ⁹) hurazt — Gm. ¹⁰) [mgl. — fl. Sua oc eðr maðr &c. — mgl. Ff. Her tilf. Gs i Marg.: tala: þat er oc nidi. vig eðr m. gerir valroff. oc forer man or soðum. eða tæðer vopnn hans. ¹¹) Sua oc eðr &c. — mgl. Gh. Eb, f. Bb, l. ¹²) [eða garðz — Gr. [eða i garðe vti eða innan garðz — Fb. [eða vti — Fe. [mgl. — Ea, c. ¹³) oc — Fb. ¹⁴) garðs — de fl. ¹⁵) [huart er huerzr — Ge, g. [þar er hann huerzr — Gh. [þar f. maðr huerzr — Gf, n. Bc. [huart f. er at huerzua — Gm. [þess er hann huerzr — Gg. [þess er maðr heðr — Gk. [þess sem heðr — Fb, f. [þar sem maðr huerr verr (Var. huerzuir) — Ea. [þar f. m. hueruer — Eo. [þess er m. hueruir — Bd, e. ¹⁶) of a vegr til eða gra — tilf. Ea. ¹⁷) [fl. vertum — Gd. [þeim vngtum lutum — Ge, g. Ff. [fl. ungtum lutum — Gf, i. Fd. Ed. [fl. oðnyttom — Gh. Fe. [fl. stultum — Ec. [fl. utynnum — Ee. ¹⁸) eða xrendkonum — tilf. Gn. ¹⁹) [mgl. — Fe. ²⁰) [þorððir — de fl. ²¹) stæðner — de fl. ²²) Ingen Overskr. eller Capitelafdeling i Fb, e. Ea. ²³) satir — mgl. de fl. ²⁴) utisætu — Gn. ²⁵) rua — Gm. heria eða reña — Gt. ²⁶) oc sua &c. — mgl. Gr. Fe. ²⁷) [mgl. — fl. ²⁸) þeira manna er þorðæði eiga xrir at lagum (ot) — tilf. Ff. Ea, e. ²⁹) soðtar — Gi. ³⁰) gerigt — de fl. ³¹) [hann veit þat — Gd. ³²) [þa heðr hun (haza þeir) — de fl. ³³) [i tæði &c. — enkelte. [mgl. — fl. ³⁴) [mgl. — de fl. ³⁵) utlagir — fl. oðælgir — Bl. ³⁶) mein — Ea, k. ³⁷) mgl. i alle de övr. undt. i Gb (dog her kun tilf. over L. m. smt. cars. H.) D.

bana¹ bæðe xirir konungi oc karle.² Þat er oc ubota mal ex madr zalsar stebia³ eða infigli konungs uars. Þat er oc ubota mal ex madr drepr þan mann sem heyrir breg⁴ konungs uars⁵ xirir ser [til landzuistar⁶ eða ranzats⁷ ex hinn uissi þat er hann tof az. Þat er oc nidingo vigh⁸ ex madr dræpr þann mann er i konungs herbyrgi er. eða i nauistu hans. eða i konungs garde. eða a konungs skipi. [þo at konungr se eigi i garde eða a skipi.⁹ En ex [innan þoar uerdr¹⁰ þar sem konungr er¹¹ i þv¹² eða i hoꝝnum hia honum þa zare eptir þui sem konungs er mistunn til eptir atuitum. Þat er en ubota mal er madr telr konu naubga. ex þar eru .ij. loglig uitni til at þat er satt. Nu eru eigi loglig vitni til. en hon segizt naubig tefin¹³ oc segir hon þat sambogris.¹⁴ þa dome .xij.¹⁵ hinir stynsamaztu menn eptir þui sem þeim þidir lifendi til bera oc huart þeirra¹⁶ lifare þidir til sannynða. oc þo at kona [gæte vart sit¹⁷ xirir luensto¹⁸ sinnar satir¹⁹ sua at hann lome eigi uilia sinum zram. þa hoꝝr með engo mote at hann hæze eigi rexfing xirir [eptir laga dome.²⁰ oc sanprofaxt at hann hæzde zullan uilia til þess oc [hallde þo lizuinu.²¹

Ex madr stendr mann hia konu sinni.²²

- 5 v. Ex madr stendr mann með logligum uitnum a konu sinni. giallde hann zull manz giolld bondanum sit sem sa er madr til er konu a.²³ [ex hann uære sallaus drepin.²⁴ En [holz manz giolld²⁵ ex hann stendr²⁶ a modor sinni eða doftor eða hystur ex þær eigu eigi bondr ser. Stolu þesse giolld doma .xij. menn logliga til nexndir az rettaranum.

Um arz eptir ætlægan mann.

- 6 vj. Hveruitna þar sem madr uegr [stemdar²⁷ uig eða gerir²⁸ nidingo²⁹ uerf. þa zare hann utlægr oc (v)heilagr.³⁰ xirir gor(t) [ze oc zridi³¹ lande³² oc lausum oyri oc³³ iamual odals iordum sinum [oc lome alldri i land aptr.³⁴ nema hann

Jvfr. Cap. 5. 6. G. 160. F. IV. 39. Hk. 23. B. II. 15. Jb. III. 2. 3. 4.

¹) [er þar zalla eða [ar za — Gp. ²) zrendom — Fb. Bb. l. Her afbrydes Capitlet ved Indskydelse af Cap. 6. (hveruitna . . . utlegd); og ved þat er oc ub. mal beg. et nyt Cap. Fb. Bb. l. ³) breg — tilf. de fl. ⁴) landzuistar breg eða ranzats — Gi. of infigli — tilf. de fl. ⁵) to. uars — mgl. Gi. ⁶) [til landuarnar — Gm. [til zridar — Bc, d, e, g. ⁷) [mgl. — Gi. ⁸) vert — fl. ⁹) [mgl. — fl. ¹⁰) [madr uerdr drepin — Fd. ¹¹) eighi — tilf. Gd, p. ¹²) i þv — mgl. Gh, n. eða a skipum — tilf. Gd, h, s. ¹³) at þat er satt &c. — mgl. Fe. ¹⁴) Istf. at þat er satt &c.: eða hon segir sambogris at hon var naubig tefin — Fa. ¹⁵) .xij. — mgl. Gg. ¹⁶) þeim — Bb. mgl. fl. ¹⁷) [tomezst vstæmb vndan — Gg. ¹⁸) godtuenstu — fl. ¹⁹) xirir manne — tilf. Fd. ²⁰) [Saal. ogsaa Gb, c, l. Fa, c. D. [till æptirdomes — Ed. [eptir dome — de Övrige. ²¹) [hallde hon þo lozueno. — Gm. ²²) Ingen Orskr. eller Cap. Afd. i Fb, e. Ee. ²³) sa — de fl. ²⁴) [mgl. — Eb. ²⁵) [mgl. — Gh, r. ²⁶) hann eller mann — tilf. de fl. ²⁷) nidingo — fl. ²⁸) [mgl. — Fe. ²⁹) stemdar — Gi, n. ³⁰) of vheil. — mgl. fl. ³¹) [mgl. — Fb. Bb, l. ³²) i lande — fl. ³³) Her ophører Lacunen i Bf. ³⁴) [þeim en þa er undir hann tomnar. — Gm.

beri hersogu sanna þa sem menn¹ uitu eigi aðr.² þa nai hann landzuift með slitri miffun oc fridlaupi sem konungr gerir a. En eigi ma maðr meiru ze xirir gera einu sinni. En þui sem þa er hann eigande ordinn.³ En ex manne tómizt⁴ aryr meðan hann er i utlægð oc haza xrendr hans þann arx telit⁵ meðan hann uar i utlægð. þa skolu xrendr hans honum þat ze aptr greida með sama skilorde oc hette sem⁶ þeir tofo [oc⁷ hann atte þa er hann xell⁸ i utlægð.

Ex maðr selr xrialsan mann.

vij. Ex maðr selr xrialsan mann af lande brott. selr uid konung .viiij. ertogum 7 oc .xiiij. mortum silxrs. oc [some mannenum⁹ aptr i land oc bote hanum eptir .xij. manna dome logliga til neyndum rette slitum sem hann er maðr til. En ex hann ma honum eigi aptr toma. þa giallde þann mann xullum gioðdum sem hann er maðr til. en ex hann syniar hallde xirir .viij. eidi.¹⁰ Ex maðr hysir¹¹ oc heimir utlegan mann. ætr oc dædr með honum. bonde eða einnhuer annar maðr. þa er sa sedr mort silxrs uid konung xirir eina nott [en .ij. mortum xirir tuær nætr.¹² En ex hann er .iiij. nætr með honum¹³ oc er hann gor utlægr innan þess xyllis.¹⁴ þa er hann selr .viiij. ertogum oc .xiiij. mortum silxrs uid konung. nema þeim se Louisa uargr¹⁵ er hysir.¹⁶ En¹⁷ hyslumadr er skuldugr at lnsa [utlægð hans a þingi¹⁸ samðogris þegar hann veit at hann [hezir utlægðar verf gort.¹⁹

Ex maðr er hogguin a þingi.

viiij. En ex maðr er hoggin²⁰ a þingi.²¹ þa skolu aller eptir renna til xialz eða 8 skogs.²² til xioru eða skips.²³ En sa er eigi²⁴ rennr eptir²⁵ er selr halxre mort silxrs uid konung. oc sua sa er [eptir rennr oc²⁶ uil eigi tafa hann [oc þo²⁷ ma hann ex hann uil oc eru þar uitni til þess.²⁸ En ex engi eru vitni til. þa syni með

Jvfr. Cap. 7. G. 202. F. IV. 41. V. 37. Hk. 41. Bj. 101. Jb. III. 5, 6. Cap. 8. G. 152. 181. F. IV. 9, 10. Hk. 26. Jb. III. 7.

¹) (andmenn — *de fl.* ²) von a — *tilf. Fe.* ³) [en þa a hann er h. xellr i utlægð — *Gt.* [en sinu. en þui sem h. a eða eigande vorden — *Fe.* [en þa a han at þui sinni of þa er h. vorden eigande — *Ee.* en h. xell i þa [ot — *tilf. Bd.* ⁴) dómizt — *fl.* ⁵) at varðveita — *tilf. Gl.* ⁶) þeir greidu honum þat ze er — *tilf. Ee. Bb.* ⁷) ex — *Gi.* ⁸) var — *fl.* [ot under hann bar meðan h. var — *Ec. Be.* ⁹) [tosmange mannan — *Ef.* ¹⁰) einiði — *Gc.* Herefter nyt Cap. i de Övriga, undt *Gb, c.* ¹¹) hysir — *fl.* ¹²) sedr tuær — *Ed.* ¹³) (amgastar — *tilf. Ef.* ¹⁴) xyllis eða herabús — *Gm.* herabús — *fl.* eða kaupango — *Ulf. i Mrg. m. s. H. Gc.* ¹⁵) Louisa vert — *Gm.* ¹⁶) lnsir — *Ef.* ¹⁷) gialthyri eða — *tilf. m. s. H. Gc.* ¹⁸) [mgl. — *Fb. Bb, l.* a þingi — *mgl. Ba, g, k.* eða mote — *tilf. i Mrg. m. s. H. Gc.* ¹⁹) [þezir utlægr gort uerf. — *Ed.* ²⁰) togen — *Fe.* ²¹) eða mote — *tilf. fl.* eða hoggen — *tilf. Fe.* ²²) skogs — *mgl. Fe. Ed. Bf.* ²³) t. skips — *mgl. fl.* ²⁴) Her begynner en Lacune i *Gt.* Ophörrer i Cap. 10. ²⁵) oc ma han þui uid toma — *tilf. Gf.* ²⁶) [mgl. — *Fb, f. Bb, l.* ²⁷) þo — *mgl. de fl.* ²⁸) (ero vitni til at hann matte (ma) tafa hann — *Gm. Fe.* [ot t. þ. v. til at h. matte t. h. ex h. vitni — *Bf.*

eins eidi.¹ *Sermenningar*² at *frændsemi* eða at *mægdum* eða *siðstap* eða *nanare*.³ *Stolu* eigi eptir renna [at *lagum*⁴ *uttan* þeir uili. En huer er *biorg* ueitir þa er *utlægr*. nema honum se ouisa uargr. oc *sueri* xirir eins eidi.⁵ En ex *madr* er *særdr*⁶ a þingi [eða a *mote*⁷ oc renna aller eptir þeim manni er uig uatte til *xialz*⁸ eða *xioru*⁹ oc verdr hann *xaren*¹⁰ oc uil hann at *lagum* veriazt. þa leggi hann niðr vapn sin. þa er hann *xridheilagr* meðan hin sare lizir. Binda skal þann mann oc xora *nyllu* manni¹¹ [bundinn eða *xiotradan*¹² [eða *han*¹³ *umbods* manni¹⁴ at *vardueita*.¹⁵ En ex *nyllumadr*¹⁶ þarz liðs uid at gæta *han* þa skal *neyna* til *bondr*¹⁷ *sua* marga sem hann þarz. En ex hann *lønppzt* [xra *nyllu* manni¹⁸ oc verdr hinn sare *daudr*. þa er *nyllumadr*¹⁹ *sealx* [i *uedi*²⁰ til *tonungs* orsfurðar²¹ oc *stipi*²² hann eptir mala uogtum með hinna beztu manna rade. Nu ex *nyllumadr*²³ [eða *han*²⁴ *umbods* *madr*²⁵ *synia* uidrtatu. þa *stolu* þeir²⁶ *haza* uid uatta [oc setia hann²⁷ niðr bundinn [a *xlet*²⁸ *han*. [þa uardar honum²⁹ þat hitt sama nema *oxrifit*³⁰ tale az honum.³¹ En hueruitna þar sem *nyllu* *madr* *tefr*³² [utlægdar *xe*.³³ þa skal hann [xra mann til at³⁴ *reysa* þeim manne eptir þingmanna dome. En *bondr*³⁵ eru hueruitna *stylldir* at *xylgia* [til *reysingar*.³⁶ *setr* [halxre mort *silyrs*³⁷ uid *tonung* huer er eigi *xylgir*.

Ex odr *madr* *manz* *bane* uerdr.

- 9 ix. Nu uerdr *madr* *sua* odr³⁸ at hann *brnzt* or *bondum* oc uerdr [manz *bane*.³⁹ [þa skal *bota* az *xe* *han* *xullum* *botum*⁴⁰ [ex til er.⁴¹ En ex⁴² eigi er

Jvfr. *Cap. 9. G. 164. F. IV, 31, 32. Hk. 21. Jb. III. 8.*

¹⁾ oc *sua* [a &c. — mgl. *Ef.* En huer sem honum biarger uifande [ot *han*. *xare* *utlægr* nema honum se ouisa varger eða syni einæidi. — tilf. *Fd.* ²⁾ *primeneggar* — *Gm.* ³⁾ e. *nanare* — mgl. *fl.* ⁴⁾ [mgl. — *de fl.* *Her ophörer Laowen* i *Bh.* ⁵⁾ En huer er &c. — mgl. *Fd.* ⁶⁾ *hogguin* — *Gd, m, p.* ⁷⁾ [mgl. — *de fl.* ⁸⁾ *stoge* eða *xialle* — *fl.* ⁹⁾ *stipe* — *fl.* En ex *madr* &c. — mgl. *Bh.* ¹⁰⁾ *staden* — *Bc, d.* *tætin* — *Bf.* ¹¹⁾ *gialdthra* — *Gd, e, f, g, p. Ea, b, c, f.* mgl. — *Gq. Bd.* ¹²⁾ [mgl. — *de fl.* ¹³⁾ [tonungs — *Gq. Bd.* ¹⁴⁾ [eða *gialdthra* — *Fd.* ¹⁵⁾ [en han a at uardueita honum ot *sua* *armadr* *tonungs* en honum er *xorðr* — *Gn. Fb, e. Bb, l.* [en h. a at v. h. oc *sua* *umb.* m. *te.* — *Ff.* [eðr *nyllumanni.* En s. m. er *stildugr* at uarðu. þeim manne eðr *han* *umbodsmanne* ex hann er honum *xorðr* — *Ef.* [ot a h. at uarðu. ællegar *han* *armadr* ex til *han* er *xorr* — *Bf.* [mgl. — *Bh.* ¹⁶⁾ *gialldthri* eða *han* *umbodsmadr* — *Gn. Ed, e.* ¹⁷⁾ *husbondr* — *fl.* með honum — tilf. *de fl.* ¹⁸⁾ [xra *gialldthra* eða *han* *umb.* manne — *Gd, e, f, g, p, q. Fd. Eb.* [xra *gialldthra* eða *tonungs* *umb.* manne — *Ea, c.* [xra *nyllumanne* e. h. *umb.* m. — *Gr. Ff. Ed.* [xra s. m. e. *umb.* manni — *Ee.* [brot — *Bh.* ¹⁹⁾ *gialld. e. h. umb.* m. — *Gd, e, f, g, p. Fd. Eb.* [nyllu m. e. h. *umb.* m. — *Ff. Ed, e.* *gialld. e. nyllu m.* — *Ea.* *gialldthri* — *Ec.* ²⁰⁾ [mgl. — *Ee.* ²¹⁾ *mifsum* nar — *Ge, g. Fa. Ea.* *xundar* — *Fc.* ²²⁾ *stifti* — *Bc.* ²³⁾ *gialldthri* — *Gg.* ²⁴⁾ *tonungs* — *Gr.* ²⁵⁾ [mgl. — *fl.* ²⁶⁾ *bondr* — *Bc.* ²⁷⁾ [at þeir (etto *han* — *Ed.* ²⁸⁾ [æxlet — *Gd.* [æptat — *Gm.* ²⁹⁾ [oc *abryghia* honum — *Bd.* [þa *suarar* *han* — *Bh.* ³⁰⁾ *uxrib* — *Ea* (Var. *oxriti*), *Ed.* ³¹⁾ þa uardar &c. — mgl. *Ee.* ³²⁾ az *manne* — tilf. *Fd.* ³³⁾ [utlægdar mann — *Gd.* [utlægan man — *Ed, f.* [utlæghit *xe* — *Bf, h.* ³⁴⁾ [xara til at — *Fe.* [tata — *Bh.* ³⁵⁾ þingmen — *Ee.* ³⁶⁾ [þeim manni — *Gn.* ³⁷⁾ [nyri s., men rettet m. *nyere H.* til *halxre mort* — *Gn.* ³⁸⁾ or — *Gm, n.* ³⁹⁾ [manne at *stada* — *Ee.* ⁴⁰⁾ [þa *fl.* *arxe* þess eða *bota* azir þ. man *gioldum* — *Bd.* ⁴¹⁾ [mgl. — *Bh.* ⁴²⁾ *xe* — tilf. *de fl.*

tí¹ [oc uerdr hann heill² þa³ þare hann orlendis þar til er hann hefir bött þullum
botum þeir til. [En ex menn þa sanna⁴ orð a honum þa bindi þa sem uil⁵ at
orfeia oc haxe til þings oc biode þrendum [at lönja⁶ [oc lönfi⁷ þar oc segi ax⁸
sina ærgð oc tate lofnað sinn oaulinn⁹ ax þe hins oða ex til er. En allum
oðum¹⁰ monnum eigu menn uord at ueita at orfeia.¹¹ En odr madr er vmagi
arja¹² þins oc þo eigi þyr en [arje¹³ ueit¹⁴ at hann er odr¹⁵ oc hann ma toma
þeigum a hann ex hann uil. En ex satar aberi kennir þat arja hins oða at hann
uil¹⁶ eigi uarueita honum. þa hallde hann þirir eins eidi. En ex odr madr serer
manna. þa a arje at lata vera uppi farþotr oc lænis þe ax þe¹⁷ hins oða. en lonungr
a eidi a þui. Nu er þat þui at eins oðz manz [uig eða uer¹⁸ at hann briotezt or
bondum oc at stynsamir menn uiti¹⁹ sanna orð²⁰ a honum.

²¹ Ex manne er nigh kent.

g. ²² Sa stal bane vera er [nauistat menn²³ bera uitni um oc þau segia a hendr²⁴ 10
oc eigi²⁵ með eidum vndan þorast. nema þui at eins at hann haxe sua þiarre verit
staddr a þui dögge er uig var uegit at hann matte eigi tuiuegis samdögge til²⁶ þara
[oc þra.²⁷ oc vøre hann staddr²⁸ at lirtiu eða a þingi at samtundum eða a stipum. þa
þer þeir .xij. þegnar²⁹ hann vndan er³⁰ hia honum uaro³¹ þrialser menn oc þulltíða.
En ex hann er i engum³² þessum³³ stad staddr³⁴ [oc þo sua þiarre³⁵ sem nu er
meit. þa tome hann þirir til tlyxtar eidum.³⁶ En ex [nauistat menn³⁷ mego eigi

Jvfr. Cap. 10. Jb. III. 9.

¹) maira — Gp. ²) heituita — Fd. ³) [mgl. — Gp. Ec. ⁴) þulla — de fl. ⁵) [þinda mugu men
han ex þeir þa þulla orð a honum — Ba, g, k. ⁶) [mgl. — fl. ⁷) [ot tlyfi — Gl. ⁸) ax — mgl.
— Ea, tilf. Var. ⁹) þalfo aulinn — Gd, n. Fe. Ed, e. ¹⁰) oðrum — fl. ¹¹) En allum &c — mgl. Gp.
¹²) arja — Gg. mans ædr, arja — Ed. ¹³) hann — fl. ¹⁴) [er þulla orð a honum oc han ser — Gf.
¹⁵) or — Fe. [þundin er orð a honum — Fa, c. ¹⁶) Her begynder en Lacune i Ec; ophörer i Cap. 12.
¹⁷) arje — Gd. þeningum — Fe. ¹⁸) [uert — de fl. ¹⁹) uita eða meta — de fl. ²⁰) eidi — Gh.
²¹) Her indskyde Fe og Bf et eget Capitel: Nu ero tonor þer .vij. er madr ma væga um [etta laust vid ton-
or of þrendr (ex vitni ero till — tilf. Bf) ein er tona manz. annur moðer manz .iiij. dotter .iiij. tlyfir .v. stipurmoðer .vj. þonar
þau .xij. broðer tona. Or stal lata þera (up þera of lata þara — Bf) oc lat(a) þat or tlygia at þan man þan hann
a (þia — Bf) þeir(i) einni huerri tona. er nu ero til nemdar. Ot bera (þere — Bf) vitni um samdögge nauistat men
a þia vato (men &c. — mgl. Bf) tallar eða tonor þui at huerigi ma standa (tata — Bf) [otn þess er vægr a
þam (þin — Bf) dauða nema togleg uitni se till þeira sem þa vato hia staddr. Jvfr. F. IV. 39. Hk. 23. Bj. 18, 84.
Fl. Bb, i indskyde her som eget Cap. følgende, der egentlig hörer hjemme i Cap. 18, hvor det og findes:
Sua er (oc) meit at allir menn stulu þridheilager vora i heimili sinu. þat er (oc) heimili manzt er þeim hus bonda
þeir til ex (er. — Bb, l) madr læigir hus ax. En ex madr vædr vægen i heimili sinu eða i stazhusum eða i
þarð eða a þruggium eða a stete þui er til þess garðzt honrir eða a torge þa stal han þan man bota aptr
þannum gioðum (oc sua ex madr vædr [arðr — tilf. Bb.). ²²) Foran Sa stal &c. indsk. Bf som Capitlets
Begyndelse det ellers nedensfor i Cap. 18 forekommende Sted En ex madr serer . . . heimþrid briota of heimfoth
vota. ²³) [þiun eða nau. menn — Gs. [þiun — Fb. Bl. [ij. stilitir men — Bb. ²⁴) en þa er þeim-
þer vitni þerr a hendr þa er bane at of tyn — tilf. Ea. omtr. det samme — Bf. ²⁵) eingum — Bf.
²⁶) til vige — fl. ²⁷) [mgl. — fl. ²⁸) i herade — tilf. de fl. ²⁹) bøndr — Ed. men — Bd. ³⁰) þar
— tilf. de fl. ³¹) staddr — tilf. de fl. ³²) einumhverium — fl. ³³) þeima — fl. ³⁴) mgl. — fl.
Fra þrialser — mgl. Eb. ³⁵) [oc þo sua at þare — Eb. ³⁶) eidi — de fl. ³⁷) [þinir — Fb. Bb, l.

til þings¹ tóma² [xirir einnar hueriar naubshyniar safir³ [at bera⁴ vitni um.⁵ þa
 stolu bera .ij. menn oc bota sagu þeirra a þingi.⁶ En ex maðr er særðr oc ma hann
 mæla þa er menn hitta hann. þa skal sa vera [bana maðr⁷ er hann segir⁸ a honð
 ex hann [ma ex viti mæla⁹ [oc ma hann tenna hann¹⁰ oc saga hans lemr bokat¹¹
 a þyrsta þing.¹² nema hinn stiri sit með [týlxtar eidi.¹³

Um nigh lufing.

- 11 gi. Ex maðr dræpr mann til dauðz. þa a sa bane at vera er¹⁴ uigi lufir a
 hendr ser. En lufst skal uigi vera samðogris¹⁵ oc nexna sit a nægn oc natstæð sinn¹⁶
 oc herað þat sem hann er or¹⁷ oc lufsa [xirir xrialsom manni¹⁸ oc xulltíða. [þa
 skal¹⁹ a orxuar þingi²⁰ fram tóma²¹ natstæð²² manz²³ oc [skal bonde²⁴ fuer-
 ia²⁵ at hann uar þar um nottina oc hann talle²⁶ sit sua a nægn. uigluþing²⁷ skal
 fram tóma a þingi.²⁸ En ex maðr uil eigi bera uigluþingar vitni eða fueria natstæð.
 þa xare til erþingi²⁹ hins uegna oc geri³⁰ honum³¹ [ximtar stexno³² til þings [at
 bera³³ þar³⁴ sem framast uelit hann eptir sinni samuitzftu oc engo løygnir hann þar
 ex. En ex þeir uilia [hvarfe bera ex ne a.³⁵ [þa eru þeir selir .iiij. mortum silxro³⁶
 [huer þeirra³⁷ oc hæze halzt tonungr en halzt safar abere. oc niote einlis uitnis
 síðan oc beri eði uitni síðan oc xare retlausir síðan.³⁸ oc sua um oll uitni [er stír-
 stotað er undir menn i mannhællgi.³⁹ Nu (skal) vpplykt þessa xear greiða a ximtar
 þingi. eða tala⁴⁰ halzu meira.⁴¹ Eigi skal uegande⁴² xara sua um þria bora at

Jvfr. Cap. 11. G. 156. F. IV. 7. Hk. 27. Jb. III. 10.

¹) þings — mgl. Ea (tilf. Var.) ²) xara — fl. ³) [x. eins huero alburðar safir — fl. ⁴) heim-
 sofnar — tilf. Fb, e. Bb. ⁵) [mgl. — Bb. ⁶) En ex nauiflar &c. — mgl. Bf. ⁷) [bani — de fl.
⁸) þyrst — tilf. fl. ⁹) [mæli ex viti — de fl. Ved . . . lir ex viti ophðrer Lacumen i Gt. ¹⁰) [mgl.
 — Bb. ¹¹) til bokat — fl. ¹²) orvarþing — Fe, d. ¹³) [týlxtar eidi — Fb. ¹⁴) nauiflar
 menn segia a handr of — tilf. Ee. ¹⁵) innan xptis — tilf. de fl. ¹⁶) hin nesti — Gm. ¹⁷) eða
 garð — tilf. i Mrg. m. s. H. og Henviisning — Ge. ¹⁸) [til xrials manns — fl. ¹⁹) [oc skal
 bonde — Fb. Bb, l. ²⁰) eða a mote — tilf. i Mrg. m. s. H. og Henv. Ge. ²¹) bera — Bb, l. ²²) of
 natstæðr — Fa, c. natst. og vigl. — Fd. ²³) hans — de fl. ²⁴) [stulu bøndr — Fe. Ef. ²⁵) nat-
 stæðe hans — tilf. Ee. ²⁶) talleði — de fl. ²⁷) uigluþingarvitni — Gd. Fa, c. of — tilf. de fl. ²⁸) eða
 a mote — tilf. i Mrg. m. s. H. uden Henv. Ge. ²⁹) erþingiar — fl. ³⁰) talfæti — Ee. ³¹) heim-
 — de fl. þan man — Ee. ³²) [mgl. — Ee. ³³) [oc bera — fl. ³⁴) sua — de fl. ³⁵) [eigi bera
 — de fl. ³⁶) [gialde mort f. — de fl. latf. eptir sinni samvigtftu &c.: eða gialde m. f. — Bb. ³⁷) [mgl.
 — Bb. ³⁸) of niote &c — mgl. de fl. ³⁹) [er i mannhællgi ero — de fl. ella suari stitri sett sem nu er
 mælt — tilf. Gm. Stykket: of sua . . . ero er i Texten overstreget, men i Mrg. tilf. som Fortsættelse af of
 niote &c., dog stemmende med Texten — Ga. Ogsaa tilf. i Gf, s. Fd med ubetydelige Afvigelser. I disse
 er Texten ei overstreget, hvorfor altsaa Stykket of sua &c. staar dobbelt. latf. det hele Stykke of sua &c.:
 of stulu þo stýldugir til at bera of skal sua um oll þau mat er i mannh. ero sem nu er mælt — Ge, g. of fl.
 hann stýldr till vera at tala bera oll þau uitni f. nu er mælt — Gm. of fl. h. stýldr i. at bera oll þ. v. er i
 mannhællgi ero elligar suare stitri sett sem nu er mælt — Fe. ⁴⁰) eða atxar at tala ex honum — de fl. ⁴¹) þui
 at þeir drapo niðr rettyndum — tilf. Bb. Nu skal &c. — mgl. — Bf. ⁴²) atuiðarmadr — Ed.

eigi se uigi lñst þra þeim¹ er uig uar vegit a. nema þirir se þermenningar at þrend-
semi eða mægðom² eða nanare hins uegna eða adrer þianzmenn³ ueganda⁴ þeir
sem honum liggi liðs hæste uíð [huinn þirir.⁵ En ex han lñsir eigi sua uigi. þa er
hann mordingi⁶ tettr. þirirgort þe oc þriddi.⁷ En ex bæðe temr fram a þyrsta þingi.
uiglysing oc saga hins sara. [sua boren⁸ sem þyr uar sagt. þa skal saga hins sara
standa en eigi uiglysing. oc ber þo mord æz ueganda [at hann se utlægr.⁹ En ex
eigi temr fram saga hins sara a þyrsta¹⁰ þingi. en fram temr [sionar uitni oc uig-
lysingar uitni.¹¹ þa skal sionar¹² vitni standa¹³ ex þat er at lagum borel [æz
tueggia manna hendi þrialsa oc fulltíða¹⁴ en eigi uiglysing. En erþingi hins dauða
skal þara i [þylli þat eða herað¹⁵ er sa let sít or vera. [oc ex hann hittir þann
mann er sua heitir oc líkaftr þíðir honum til vera.¹⁶ en ex sa gengr eigi¹⁷ i gegn.
þa skal honum til þings steyna.¹⁸ oc a þui þingi stolu .xij.¹⁹ þrialsar menn [æz
honum²⁰ bera oc eigi neyðdar vitni. [oc þore fram þar²¹ a þinginu.²² En ex hann
uít eigi undan þoræzt. þa er hann sannr at þui male. Nu ex hann hezír vndan
þorzt.²³ þa þari erþingi hins dauða oc sofe sua marga menn sem hann uít þa er
þia uigi²⁴ uaro til tñlxtar eíða með hinu þyrsta stílorðe.²⁵ En ex maðr er loften²⁶
eða serðr sua at hann ma eigi²⁷ mæla. sferi hann orþuar²⁸ upp þegar hann ma
mæla. en þa skal þat oruar þing²⁹ íamþullt sem samþogris uære oruar upp stornar.³⁰
[En ex hann liggir længr en .iij. nætr mallaus. þa steyni sýslumadr þing oc ranzate
eptir þeim er gerði.³¹ [En ex hann³² uerðr dauðr.³³ þa sferi erþingi oruar upp oc
late þing steyna. en sýslumadr ex erþingi er eigi til.³⁴ En ex maðr ræðr manni
þana rad eða sara oc allt þat er [manni uerðr at³⁵ stóm eða³⁶ vanuirding³⁷ æz
hans radum.³⁸ bote eptir laga dome þeim sem þat mal a með lagum at sofía. oc
sua sonungdomenum.³⁹ nema hann þorezt vndan⁴⁰ at lagum. En hann er gerði
þellde þo upp [at allum⁴¹ þullum botum eptir laga⁴² dome.⁴³ En ex sa maðr

¹) þagi — tilf. Fb. þo — tilf. Bf. ²) maðr — Gd. eða sýslumadr — tilf. Bb. ³) þrendr — Gd.
þendmenn — Gp. Ff. ⁴) þui þirir — tilf. Gh, r. Ef. Bf. ⁵) [eða þui þirir — Gd, r. Fd. [mgl. — B. ⁶) nidingr — Ef.
nadingr — Be. ⁷) (i) lande oc t. sngri — tilf. B. ⁸) [bore — Bf. ⁹) [mgl. — Ba. ¹⁰) oruar — Fe.
¹¹) [nauisfar uitni sono hans — Gb, c. [en æi tñsingar vitni — Ee. [mgl. — Bg, h. ¹²) hennar — Gb, c.
þaar — tilf. Ee. ¹³) en eigi uiglyf. &c. — mgl. Gm. ¹⁴) [mgl. — Bf. ¹⁵) [herað þat — de B.
¹⁶) [mgl. — B. þa ma han honom [ot geyra — tilf. Ge, g. ¹⁷) eigi — overstreget, dog kun som det
synes, i nyere Tid Gb. mgl. — Gh. ¹⁸) En ex . . . steyna — mgl. Ba, g, k. En han þat þirir sít þulla
verðu men til þings — tilf. Ee. ¹⁹) .xij. — mgl. B. ²⁰) [hann vndan — de B. ²¹) [oc þorezt þar
vndan — Eb. ²²) [þramþora — Ff. [mgl. — Bh. ²³) þa er hann &c. — mgl. Fe. Eb. ²⁴) honum
— Gd, i, a. mgl. — de B. ²⁵) með hinu &c. — mgl. Bh. ²⁶) laten — Gm. slegin — Bf. ²⁷) ganga
vða — tilf. Ge, p. ²⁸) þing — tilf. Ff. ²⁹) bót — Bf. ³⁰) Her begynder en Lucerne i Fe; ophörer i
Cap. 17. ³¹) [mgl. i alle de övr. undtagen Gb. Fb. Bb, l. D. [Tilf. m. smt. curs. H. i Mrg. Gt. ³²) [En ex
u. er loften e. serðr suo at h. ma eigi mæla eða — Fa. [En ex maðr — Gt. ³³) [Ex hann dognr — Ba, g, k.
(Dognr þat — Bh. ³⁴) norri til — Gd, p, q. Herefter nyt Cap. i Fb. Bb, c, l. ³⁵) [maðr tñtr — de
Övriga, undt. D. ³⁶) staba of — tilf. Ee. ³⁷) sjuirðing — Bb. ³⁸) radum eða ordum — Gn.
ordum eða radum — Fe. ³⁹) sít ref — tilf. Bb. ⁴⁰) Saal. de Övriga. vndat — Ga. ⁴¹) [at öllu — B.
⁴²) .xj. manna — Bb. ⁴³) Nyt Cap. Fe. Herifra til Cap. Ende mgl. Ef. Bf.

uerðr uegin er eigi er i¹ þadur ætt komenn at lagum. [þo at hann se nodorum manni
lendr at syni.² þa eigu modor þrendr [botr oc sua³ arz⁴ eptir hann.⁵ En ez hann
er [harðr eða⁶ særðr⁷ [eða stefnum.⁸ þa tale hann rett⁹ [eptir modor þedr sinum.¹⁰

Um rettar botr Magnus konungs.¹¹

- 12 xij. Þessar rettarbotr gar¹² Magnus konungr son halonar konungs¹³ [allum
Noregs monnum¹⁴ með rade oc samdykt hinna beztu manna i landeno oc bornastad
aldydu.¹⁵ at um þa menn er monnum verða at stada þare sem adr vatta log. En az
þe¹⁶ ueganda dome .vj.¹⁷ menn stikritir logliga til neyndir¹⁸ stik giold eptir laga
dome¹⁹ sem þeir sea relligast xirir gudi [oc mala uegtir eru a.²⁰ [erzingia hins dauda
einum.²¹ En allar adrar þrendbotr oc sakta²² þalle niðr sua uan(d)liga²³ at huartio
þrendr adrir²⁴ tale ne gialde þrammar en nu er stik. Nu uinzti eigi þe ueganda
bæde til þegngilldis²⁵ oc bota. þa sterði sua xirir huarum sem tala rennr til eptir
þearmagne. En ez notor gengr a þetta. þa hezir sa xirir gort þe oc xridi²⁶ [lande
oc lausum onri²⁷ oc verði allðri²⁸ bota²⁹ madr. oc sua aller þeir er rad leggja a
at þesse stipan se roxin eða a hana se gengit. Þessar rettarbotr oc xleiri let Magnus
konungr xnlgia. at þo at niðings uert³⁰ eða stefnum uig³¹ se uegit. þa stal þo xyrft
botr az lufa az þe ueganda [en konungr haxe þat sem auð er.³² En ez minna lonypr
az en þegngilldi. þa sterði sua xirir huarum tueggia sem tala rennr til. Sua iattade
oc Magnus konungr at konungr stal huergi tala xyr þe manz bana [oc engan annan
vllagðar³³ onri.³⁴ nema³⁵ adr se lofnar allar logligar stulldir. þer sem xyr uaro
goruar [en þe ueganda³⁶ þelli i þa sot.³⁷

Jvfr. Cap. 12. Hk. 42.

¹⁾ arzðir eða — tilf. Bb. ²⁾ [þo at honom se notor þader lendr — Bc. ³⁾ [mgl. — Bb. ⁴⁾ rett
— B. ⁵⁾ ez han varðr vaxhin — tilf. Bb. ⁶⁾ [mgl. — Gn. ⁷⁾ t. særðr — mgl. Gg. Fe. Ee.
⁸⁾ [mgl. — B. ⁹⁾ botr of rett — Fd. ¹⁰⁾ [t. þobur broðrom sinum — Gc. [stipan sem modr þader hans
er madr til — Gn. ¹¹⁾ Capitlet mgl. — Gi. ¹²⁾ hinn virdulegr herra — tilf. Ea. ¹³⁾ sunar [un
suerris konungs — tilf. Gd, l, m, p, s. Fd, f. Ea, b. Bc. [unar[unar S. t. — tilf. Gf, q, t. Ed. Bd, e. ¹⁴⁾ [um
allan Noregh — de B. ¹⁵⁾ Begyndelsen lyder i enkelte forskjelligt, nemlig: Þessar rettarbotr of einta mat
(einta batur — Gn) varu tatin (tatar — Gn) (i log — tilf. Fe) um allan Noreg eptir rade (þorræðum of stipan
— Fb. Bl. þorræði of stipan — Ee. Bb. þorræði — Bf) Magnus t. sonar hal. konungs með aflo (of tilflogo —
tilf. Gn. Fe. Ea. Bf. Bl) Jons ertibngstups oc annara (bistupa — tilf. Ee. Bf. Ef. Jons . . . annara — mgl.
Gn. Fe.) lendra manna (barruna — Gn. Fe) oc lærðra (lærðra — mgl. Gn. Fe) stallara oc logmanna oc hinna
vittraftu manna az ollum lutum landsens (oc . . . landsens — mgl. Bf) — Fb. Gn. Fe. Ee. Bb. Bf. Bl. Þessar
rettarb. garz M. t. j. h. t. m. afion of tilf. Jons &c. — Ef. ¹⁶⁾ arz — Gd. ¹⁷⁾ xij. (dog, s. det synes,
rettet fra .vj.) — Ge. xij. rettet fra .vj. — Ea. Ba. xij. — Ea, d. Ba, b, f, k. ¹⁸⁾ az rettaranum —
tilf. Ea. ¹⁹⁾ stikorde — de B. ²⁰⁾ [eptir mala vogtum — B. ²¹⁾ [at erzingi hins dauda er þa uel
þendr az — Eb. ²²⁾ sakarongrir — Gc. [ettir — Gh. Ff. tafzall — Fd. ²³⁾ zultomligha — Gh.
Var. i Ea. ²⁴⁾ adrir — mgl. de B. ²⁵⁾ þegno — B. ²⁶⁾ i — tilf. B. ²⁷⁾ [mgl. — Bg, k.
²⁸⁾ itandr — Eb. ²⁹⁾ obota — Eb. ³⁰⁾; ³¹⁾ nið. vig — B. vort — B. Ved (31) ophörer Lacumen i Ec.
³²⁾ [mgl. — Ef. ³³⁾ vllagðar — B. ³⁴⁾ [mgl. — Bf, k. ³⁵⁾ en — B. ³⁶⁾ eiganda — Fd, e, f.
[en hin vllaghe — Bf. ³⁷⁾ [mgl. — Bb.

Þu uada uerk.

xiii. Uada uerk eru með stjngsemb¹ greinande. með huerium hætte er þau kunnu **13** til þalla. þui at i allum stodum. þeim sem menn stolu ser til þarzuenda vinna eða² monnum til þarzligra³ luta lið at ueita.⁴ þa eru þesse uada uerk meir uirdande en hin er [engi naudsyn⁵ drægr til nema galvyn⁶ oc milt⁷ stamsyni. Nu þo at .ij. menn þare i flog⁸ saman oc stjngt annars og a annan at ouilia⁹ þess er a stapte hælt oc dægr hann ær þui. þa skal hann bota ziorbung bota erzingia hino dauda oc synia uilia sine með .vj. eidi [at hann uildi þat uerk eigi gort haza.¹⁰ oc sua skal hueruitna þessi uada uerk bota. ex þeir hazagt þat at er til stjngsemdar horyrir.¹¹ huart sem menn þa mein eða¹² þar eða¹³ bana at ouilia þess er gerði.¹⁴ [oc er þat settar lauft uid konung.¹⁵ En [oll onnur uada uerk.¹⁶ sua sem at stjota eða¹⁷ tasta¹⁸ izir huff [eða stjip¹⁹ [eða hædr²⁰ eða adra þarzlonfu at gera. oc ex menn þa þar ær mein eða²¹ þar²² eða bana.²³ þa skal bota halzum botum oc synia uilia sine með .vj. eidi.²⁴ oc er þetta settar lauft uid konung. [oc eði a konungr a uada uerkom.²⁵ þat ma eigi uada uerk talla ex madr [höggr eða lyster til manz²⁶ þo at [a annan²⁷ lome²⁸ [en hann uildi. með þui at hann uildi²⁹ einshuerium illt³⁰ gera.³¹ En ex madr gengr til þanga eða stindrattar at uilia sinum. abyrgizt þa stj sealzr at allu. En hinn sueri eins eidi zirir at [eigi uard³² at uilia hans³³ þo at hann þengi mein ær. ex þa tortryggir en zirir uard.³⁴

Jvfr. Cap. 13. G. 177, 205. F. IV. 26—28. Hk. 43. Jb. III. 13.

¹) miffun — Ed. domande — Ef. atburð eller atburðum — de fl. ²) ot með — de fl. ³) hægligra — de fl. ⁴) eða monnum &c. — mgl. Bf. ⁵) stjngsemd — Ea. (Var. naudsyn), Ec, d, f. ⁶) [eði drægr til annat en galvyn — Gr. þauizsta — Ef. ⁷) milt — fl. ⁸) stotan — Gm. ⁹) uilia — Fd. viltande — Ef. ¹⁰) [mgl. — Ba, g, h, k. ¹¹) horyrir — fl. ¹²) mein eða — mgl. fl. ¹³) [ar eða — mgl. fl. ¹⁴) þa skal bota halzum botum eða gjolldum. of [hni þo uilia sine meðr settar eidi — tilf. Gd. þa fl. þo bota halzum botum (oprind. men rettet m. H. fra 16de Aarh. til ziorbongs botum) — Gf. þa fl. bota ziorbongs gjolldum of [hni &c. — tilf. Fd. þa fl. b. ziorbongs &c. — tilf. Ed. þa fl. b. halzum &c. — tilf. Ef. ¹⁵) [mgl. — de fl. ¹⁶) [mgl. — fl. ¹⁷) stjota eða — mgl. fl. ¹⁸) eða tasta — mgl. fl. ¹⁹) [mgl. — Bk. ²⁰) [mgl. — fl. ²¹) mein eða — mgl. fl. ²²) eða [ar — mgl. fl. ²³) adrar atomor — Gm. ²⁴) ex þui miffun ex zirir uerdr atomor — tilf. Gm. ²⁵) [mgl. — fl. ²⁶) [vildi einshuerium illt gera — Bb. ex madr &c. — mgl. Bk. með hæptugri hende — tilf. Ed. ²⁷) hann (Var. annan) — Ea. ²⁸) [adrum tale — Bk. ²⁹) [ex h. vildi — fl. ³⁰) mein — fl. ³¹) [mgl. — Bb. Her indskyder Bb som eget Capitel, med Overskr.: ex þior verdr manni at flæða — det Stykke om Skade tilføiet af Dyr, hvilket ellers findes senere i Bolken (Cap. 22); derpaa følger som et nyt Cap. Resten af det 13de. ³²) stj han mein — Bf. ³³) [hans uili uar eigi stj þess — Ed. Her ophører Lacunen i Gk. ³⁴) I Marg. ved dette Cap. tilf. G: Nota: Nu þær madr skalz i reip ziri flog vt. oc þær han bana ær, þa stjegt men þær eði ær. En ær adrar menn þora han i reip naudgan, þa ero þeir banr hans ær han lægt, gjalde þeir han ær er i lido konunge at þrædom. — Nota: Nu þara menn tur i flog, oc þess træ á annan sua mydet at eigi ma ein madr þora ær ær á, þa er træ bane hans. ær ær træ er sua liffit at ein madr ma þora ær eða á, þa [hni han settar eidi. at þat var eigi hans vili, oc gjerni vildi han haza hofet honnom, ær han metta. Sua skal vm stein at formu.

Um ritninga.¹

- 14 giiij. þat [er oc þlestum² monnum lunnigt. at ritningar³ eru [xiri bodner⁴ af bera. en þa er þer er setr .iiij. aurum⁵ silfrs uid konung. En þa er brægrdr tñizi af manni oc kemr eigi fram. hann skal bota honum þullrette⁶ [eptir lagadome⁷ er hann bra af. en konungi .iiij. aura silfrs.⁸ Nu ex maðr leggr mann meðr tñizi. þa er þa utlægr oc bote [þeim er hann lagde⁹ sem .xij. stynsamir menn doma oc þeir þa at hann¹⁰ se ual forndr ær. En konungs [umbode maðr¹¹ skal tafa lata þann mann er lagde oc þora a þing. [En konungs umbode maðr skal tafa tñiz þann er hann lagde með¹² oc tynra¹³ [þar a þinginu¹⁴ i gegnum hond hans er lagde.¹⁵ oc skal hann sit sua taupa i þrid aptr¹⁶ með þessare rexfing ex hinn liznar. oc abrygizt sialzr þar sitt. [hversu sem honum telzt til.¹⁷ en ex þa dnyr er saklaus var lagdr. þa er þa dræpr oc dnyddr er lagdi. En ex hann kemzt vndan. þare utlægr oc tome alldre i land aptr¹⁸ nema konungi¹⁹ uirðizt nokor naudsyn þara til gengit. En [re ueganda²⁰ þare eptir þyrta²¹ stilorde. bæde²² þegn oc botr. [Maðr sama stilorde skal þara²³ ex maðr styttr at manni [þo at eði tafe.²⁴ þa bote [konungi .iiij. aura silfrs. oc²⁵ þeim þullrette²⁶ [eptir laga dome²⁷ er hann staut af. En ex hann serrer mann með spiothe.²⁸ þa skal þa er staut [undir somu rexfing bua oc²⁹ hinn er lagde með tñizi.³⁰ oc sua þo at þa dnyr er stoten uar. þa skal þa er staut undir samu rexfing bua [bæde um þegn oc botr at greida.³¹

Ex menn beriazt oc bitazt.

- 15 xv. þat er oudrformiligt at menn bitizt um sem hundar [eða heftar.³² [En þa maðr er mann bitr. þa skal þessu maðr³³ tafa³⁴ tafa þann mann oc þora a þing oc lati briota [þramtennr³⁵ or þorði hans oc se þidan saklaus uid konung þirir þessa rexfing um þetta mal. nema stynsamum monnum uirðizt nokor naudsyn til þara

Jvfr. Cap. 14, 15. Hk. 44, 45. Jb. III. 14, 15.

¹) Um ryttinga — Ovskr. Bf. Um retninga burð — Ovskr. Bg. Rytningar — Ovskr. Bh. ²) [e allum — Fe. ³) rytningar — Ed. Bf, h. ⁴) [bunnader — Gp. ⁵) mortum — Fe. ⁶) mort — Fe. Bf. ⁷) [e. togum — Ge. [e. .xij. manna dome — Ee. [e. vj. m. dome — Bd. [mgl. — fl. ⁸) En þa er &t. — mgl. Eb. ⁹) [mgl. — Gi, q. ¹⁰) hin — de fl. ¹¹) [sofnarmadr eller sofnare — de fl. ¹²) [mgl. — Gt. Ed. ¹³) [ot þann sama tñiz er hann lagde með skal konungs sofnare (sofnarmadr, umbodemadr) tafa tynra (tafa) of tafa tynra) — de fl. ¹⁴) [mgl. — Eb. Bc, f, h. ¹⁵) er lagde — mgl. de fl. ¹⁶) aptr — mgl. de fl. ¹⁷) [hvar er hann liznar ær eða eigi — Gt. [at allu — Ba, g, k. [mgl. — Bf, h. ¹⁸) of tomi . . . aptr mgl. — Bd. ¹⁹) honum — Gl. monnum — Bd. ²⁰) [uegande — Eb. ²¹) laga — tilf. fl. ²²) gielde bæde — Fe. bæde um — fl. ²³) [En — Fe. [Sua of — Bh. ²⁴) [mgl. — Gg. Bg, k. ²⁵) [mgl. — Fe. ²⁶) mort f. — Fe. mort — Bf. ²⁷) [mgl. — fl. ²⁸) stote — de fl. ²⁹) [stifa rexfing þirir tafa sem — de fl. ³⁰) oc undir sama stilorde — tilf. de fl. ³¹) [bæde þegn at greida of sua botr — de fl. Fra det første "þa skal" har Bh: hvar er hann dnyr ær eða ei. þa skal han vera undir samu rexfing sem þen sem lagde með tñizui. ³²) [mgl. — Gi, t. ³³) konungs umbode maðr — Gr. ³⁴) tafa — mgl. fl. ³⁵) [tenn þraman — Gi.

gengit. sua at [hann megi botum xirir toma.¹ oc borte þo þeim² xyrst er hann beit³ eptir xij. manna dome oc þeir sea xirir gudi at sa se val sœmðr⁴ er bitin uar.

Um hald manz bana.

guf. Sva er mælt [oc stadfest⁵ um allt landit. at ex madr dræpr mann eða 16 ueitir⁶ þær atomor eða gerir þau nokor uert at hann a at lata lix xirir eða limu at lagum. þa stolu þeir sem nestir eru eða þeir sem xyrst megu na at⁷ tala þann mann oc xora slysumanni bundin eða ziotradan. [En ex þeir gera eigi sua oc mego þeir þui uid toma sua at þeir xæ engi stom eða ulut⁸ az honum.⁹ þa er sa huer setr halzre¹⁰ mort silzre uid tonung. nema xermenningar [at xrendsemi eða¹¹ at megdum.¹² þeir eru eigi styllugir at tala¹³ nema þeir¹⁴ uili. [Slysumadr er styllugr at¹⁵ tala þann mann oc xora a ping. en bœndr eru styllugir at doma hann eptir lagum [a pingi.¹⁶ en slysumadr [at lata¹⁷ rexsa eptir lagum. Nu er þui sua stipat. at engi ma þetta setlar¹⁸ laust gera. nema sa domare¹⁹ er tonungr hezir til þess stipat. þui at login rexsa en eigi hann þo at hann geri sina styllu eptir þui sem login bioda honum.²⁰ en adrir gera með heizt oc ozund. oc þui ueitir þat allopt at þeir xæ xyrst mannsadan oc suara sidan storum skriptum medr xærum xear gioldum. Nu huer sem [adru uiss gerir²¹ [oc prouast sua at hann matte þuisa²² uid toma.²³ þa er hann vtlægr til þess er tonungr gerir²⁴ stipan a eptir mala vox-tum.²⁵ huar naudsyn til dro²⁶ þann sem gerdi. Nu ex sa hezir eigi lids kost til sem at tælr þa skal hann segja slysumanni. En ex slysumadr treyr lids með ser²⁷ þa er sa setr²⁸ mort silzre uid tonung er eigi xer. nema [xermenningar²⁹ at xrendsemi eða at megdum³⁰ uid þann er drap eða atomor ueiti.³¹ Nu eru þeir allir xrid-hællgir er til solia. en hinir allir vtlægir³² huart sem þeir [xæ bæn³³ eða bana.³⁴

Jvfr. Cap. 16. Hk. 47. Jb. III. 16.

¹) [bota ma — Bh. ²) nema slysumum &c. — mgl. Ef. ³) braut uid — Gp. eptir lagha domi oc talf. — Fb. ⁴) haldin — Ef. az — tilf. de fl. ⁵) [stadfastiga tetit — de fl. ⁶) honom — tilf. fl. ⁷) at — mgl. de fl. ⁸) stada — fl. uanuirðing — Gg. adra tuti — Ff. ⁹) [En huer er æi tæter þen man. of ero þar vitni til at han matte tala han ex h. vitdi — Bf. ¹⁰) halzre — mgl. Gm. Eb. ¹¹) nanare [e. eða — tilf. Bf. ¹²) e. at megdum — mgl. Gf. eða nare — tilf. Gm. e. nanare — tilf. Gm. eða slysum — tilf. Bb. [edr nanare xrendar eða magar — Ba, g, k. [eða nanare [e — Bh. ¹³) beria — Gk. þann — tilf. de fl. ¹⁴) hann — Fa. ¹⁵) [allir adrir eru styllugir at — Gk. ¹⁶) [mgl. — fl. ¹⁷) [er þær at eller a at lata — fl. ¹⁸) Saal. ogsaa Gb, c. D. [ynða — de Övrige. ¹⁹) [otnari — Gm. ²⁰) þann a hond — fl. þui at login &c. — mgl. Bf. ²¹) [odrum misgerir — Ge, g. ²²) obru — Gd, p. þess — fl. ²³) [mgl. — Bh. ²⁴) abra — tilf. fl. ²⁵) e. malavortum — mgl. Gm. ²⁶) raf — de fl. ²⁷) til xirzarat — tilf. Gm. ²⁸) halzre — tilf. fl. ogsaa Gb, men igjen underprikket. ²⁹) xermenningar — de fl. eða nanare [e — tilf. Bf. ³⁰) slysum — Bb. ³¹) [styt [e sem xyr [æghir — Bh. eða at megdum &c. — mgl. Bf. ³²) ugir — fl. [em xirir (mote) standa (of veria) — tilf. fl. bæde tonungi of xrandom — tilf. Bh. ³³) [liota bæn — de fl. [xæ [ar, xæ mein — Enkelte. ³⁴) huart sem &c. — mgl. Bh.

Um doma alla.

- 17 viij. En æz þui at logbof uattar sua uida at um¹ þa menn sem til reyðingar hafa gort² þa skal a þing þora oc doma oc eptir þeim dome reyðing a leggja. þa [hoxir þeim³ innuirdiliga at ranzafa er til domanna⁴ eru teknir oc meðr mitilli hox- semi at mæta huart miðgort er uib [sallausan mann⁵ eða xirir litlar sater. [oc þo notorar.⁶ eða mitlar sater oc þo eigi nogar eða sua nogar⁷ at þull naufsyn [þidir til hafa reit⁸ [þann sem gerði.⁹ Sua oc huart notor laga bod hafa mote¹⁰ lomet eða engi. eða þat¹¹ sem hardast er at þa hezir bota beizt er [miðgort var uib¹² oc þo engar þengit. Sua oc huart notot uar lært xirir rettaranum¹³ [er laga orðfurdin sealfir er flipadr¹⁴ þeim sem a sallausum monnum uinna. En þui er domren¹⁵ til neyzndr at [þa skal¹⁶ safir mæta¹⁷ oc miðgerningar oc tempru sua dominn eptir malauogtum sem þingmenn oc rettaren sea sannast¹⁸ xirir gudi [eptir sinni sam- uitzku.¹⁹ En eigi [eptir þui²⁰ sua sem margr snapr²¹ hezir suarad her til at þeir doma eði annat en log. þui at sanliga stolu þeir þui xirir suara sem log vatta þeim a hond er [uanda menn lata uðomda²² vndan²³ ganga [ex vanreyft er²⁴ æz domar- ans hendi oc sua ex oxreyft er²⁵ þeim er mistunnar eru uerdir [æz þarnan þeirra tillagu.²⁶ Sinnast oc nog dome til þess at þeir hafa loted hardar heymdir [æz gudi²⁷ er uandomt²⁸ hafa. [oc þo en hardare hinir er oxdomt²⁹ hafa.³⁰ oc þui skal domenn³¹ hueruitna til hins bætra³² þora³³ ex [þeir uitu³⁴ [bæde iamuißt.³⁵ þui at allmíot er mundango hoxit. En þui miora³⁶ sem er þa eru þeir þui sælle er sua þa hoxt þeirra .iiij. systra hoxe sem i allum rettom domum eigu at vera sua at gudi lifi [oc monnum hoxi.³⁷ En þat er mistunn oc sanneni. retuift oc þridsemi. Mistunn a at uarast at eigi lome grimd³⁸ [eða heimxt³⁹ i doma. Sannendi⁴⁰ hoxir at gornya at eigi uerdi lgyi þram boren. Retuift a at varast at eigi uerdi með rangendum⁴¹ hallat [rettom dome.⁴² Fridsemi a at uarðueita þar til er rettr

Jvfr. Cap. 17. Hk. 47. Jb. III. 17.

¹) um — mgl. de fl. ²) Her ophöfer Lacunen i Fe. ³) [þer þeim — de fl. ⁴) dome — Gf. dom- ara — Fa, c, d. domarenna — Ba. domaranna — Bk. mgl. — Gn. ⁵) [sanfataban mann — Ee. ⁶) [mgl. — Bk. ⁷) goruar — Gm. [mgl. — Fe. ⁸) [þitt. t. hafa gengit — de fl. ⁹) [mgl. — de fl. ¹⁰) imillum — de fl. ¹¹) Saaledes alle de övriga; þui — Ga. ¹²) [miðhyrmt var — de fl. ¹³) eða eighi — tilf. de fl. ¹⁴) [En laga orðfurdin flipar — Gm. [Er oc laga orðf. flipadr — Fb. [er l. orðfurdin er flipadr — Fe. [En l. orðfurdin er flupflipadr — Ff. [er l. orðf. er i hendr flipadr — Bf, k. ¹⁵) domaren — Ed. ¹⁶) [men stolu — Gn. [þan skal — Ba, g, k. ¹⁷) ranzafa of meta — de fl. ¹⁸) rettaft eller rettlegast — de fl. ¹⁹) [mgl. — fl. ²⁰) [mgl. — de fl. ²¹) suazr — Gm. ²²) [uandoma menn. en lata uðomda — Eb. uðomda — mgl. fl. ²³) vndan — mgl. Gl. ²⁴) [mgl. — Gn. ²⁵) æz hano hendi — tilf. Bb. æz hende domarens — tilf. Bf. ²⁶) [mgl. — Ef. Bf. ²⁷) [xirir æzgerdir — Gh. xirir — tilf. de fl. ²⁸) vanreyft — fl. ²⁹) oxreyft — fl. ³⁰) [mgl. — Eb. ³¹) domren — fl. domaren — fl. ³²) ænis — tilf. fl. ³³) draga — Gh. snua — Gh. þora oc draga — Gs. doma of þora — Ed. vandaz of þora — Ee. ³⁴) [þan vait — Be. ³⁵) [iamuift hvaritueggia — de fl. ³⁶) miora — Gh. Eb, f. ³⁷) [of þeim hoxir er um er dæmt — Gn. ³⁸) grimd — ved Feilskr. i Ga. Saa og Ed. ³⁹) [heimt ne æjund — Ee. ⁴⁰) Sannyni — Gn. ⁴¹) rangum dome — Fb. Bb, l. ⁴²) [retdome — Gh.

domr [lemr a¹ at eigi uerdi [með ozmitilli² bræðe³ [atáx⁴ axellis⁵ domr a lagdr. oc þui gongmi domarar⁶ þessa at þetta⁷ er þui þurxtuligra sem gior uerdr at roynt⁸ i allum domum. En at menn uarizt [þui meir⁹ ranga doma. þa [ma uarla illt uarazt nema uifi. oc þui¹⁰ minnizt menn a at með .iiij. hattum uerða ranger domar. annat huart með rætjlo þar sem madr ottazt þann sem hann skal um doma. elligr [til þe- girndar¹¹ þar sem madr snilir til notorar mutu.¹² eða [með heizt¹³ [þar sem madr hatar¹⁴ þann sem madr¹⁵ skal um doma.¹⁶ eða með uinatto þar sem madr uil [ueita lid¹⁷ [þelaga sinum.¹⁸ oc er þa illa skipat¹⁹ er þessom horbornum er innuifet.²⁰ en hinar stílgetno þjstr eru brot reknar sem adr uaru talldar þui at illa man þa domr virðazt þirir godom²¹ monnum en allra uest þirir gudi. [er oc²² þui þetr er þetta lapitulum er optar lesit þar sem um stór mal er at doma.²³ Minnizt²⁴ menn oc a eintanliga at þa þeim monnum prest²⁵ sem til bana [eða lima latz²⁶ [eru domdir²⁷ oc gezi til þess goða stund oc tom [adr er honum uerdi reyzt.²⁸ þui at ill uert skal hata en ælsta [mannen at natturolego edli en²⁹ [alena allra hellzt sem [iamtristinn ser.³⁰

Þm barrattur.

gviij. Ez menn beriazt i leidangrø þerdum með konungi eða a þingum³¹ eða 18 a stexnum³² þirir logmanni³³ [eða a zimtar stexnum.³⁴ i gilldum³⁵ eða brullaupum. [i iola gridum³⁶ eða i sildzifsi.³⁷ stirdag³⁸ oc [þram um³⁹ passa uifu. eru þa sealz sett grid i allum þessum stodum. En [rettr þeirra⁴⁰ ongt at hælmingi er þirir [stembom eða⁴¹ [arsaulum⁴² uerða a þessum⁴³ [lidum eða⁴⁴ timum eða i þessom

Jvfr. Cap. 18. G. 157, 178. F. IV. 5, 9, 10, 15. Hk. 25. Jb. III. 19.

¹) [þellr a — de fl. ²) ozmitilli — mgl. i de övr. undt. Gb, c. D. ³) [með reidi — Fa. [mgl. — Gf. Fe. Ed. ⁴) rangr eða atáx — Gi. ⁵) [eða atíax — Bf. ⁶) domaren — fl. ⁷) capitulum — tilf. Bb. ⁸) hugt — fl. ⁹) [þui gior — fl. ¹⁰) [mgl. — Bf. ¹¹) [með vloglagre agirnd ueralblagra andorja — Ge, g. [m. þegirnd — de fl. ¹²) munar eða mutu — Gk. ¹³) [m. heimt of ozund — fl. ¹⁴) [er hægir vidr — Fb. ¹⁵) hann — de fl. ¹⁶) ell. til þegirndar &c. — mgl. Gk. ¹⁷) lidfinna — de fl. ¹⁸) [tunpana sinum eða þelaga — Gi. ¹⁹) stipt — fl. ²⁰) inn stípat — Gp. ²¹) ollum — fl. ²²) a — tilf. de fl. ²³) [mgl. — Bk. ²⁴) Muni — de fl. ²⁵) at stípta þeim — tilf. Gk. ²⁶) [mgl. — Bf. ²⁷) [huva gort — Gr. adr en . . . verði reyzt indskydes her, men mangler nedenfor — de fl. ²⁸) [mgl. — Bf. ²⁹) [mgl. — Fa, c. ³⁰) [sinn iagntistinn — de fl. [sinn samtristinn — Gn. Ea, d. Nederst paa Siden tilf. Gi med den sædvanlige curs. H.: En þen lima er men doma a þinghi eðr a stexnum um liz eðr lima laaf eðr adrar reyzinghar eðr þioznab, þa stalf loghmadr ez han er ner, of j hia staddær, aemgna tolf men eðr sez til dome, þjstru madr ez loghmadr er eighi til, of dome þett maall, of ganghe aller saman, at þa er þeir verða samboma þa ganghe æztr till þinghmanna of bida þa samþyftta þenna dom, en ez ein huar: er ez þinghmonnum villia eighi samþyftta með hinum þa suæri þeir at þeir vita eighi annat [annare þirir gudi elliphar [ettir huar þeira, hær (hægre?) mort [hguæro vidr konongh. ³¹) i hærabum eða a motum i biam — tilf. Fb. Bb, l. ³²) mottom — Gl. c. a. stexnum — mgl. Ff. ³³) z. logm. — mgl. Ee. Gk. ³⁴) [mgl. — Gk. Ek, a. ³⁵) gridum — Bl. ³⁶) iolagridum — fl. ioladryftum of i iolagridum — Fe. iolum — Bl. ³⁷) [i iola gr. c. þistifadum — Eb. ³⁸) stiraporedagh — fl. [i stidzifsi i stípebrát. i iolagridum — Ge, g. ³⁹) [um: þram — de fl. ⁴⁰) [rettar botar — Bk. ⁴¹) [mgl. — Bf. ⁴²) [evirdingum — Ff. [olutum — Bk. ⁴³) þirirfagðum — Fd. ⁴⁴) [mgl. — de fl.

stodum.¹ a tonungr xirir [sar huert² eða steins hogg³ eða⁴ laxsteyting .viiij. ertogar oc .xiiij. mertr silxrs. En xirir puster oc hueria⁵ grein er þar xylgir .iiij.⁶ mertr silxrs. En xirir blat oc hueria grein er þar xylgir .ij. mertr silxrs.⁷ Allir menn stolu xridhællgir vera i heimili sinu. þat er oc heimili manz er þeim husebonda hoyrir til er mádr leigir hus ax.⁸ En ex mádr særer mann [eða bær⁹ [eða stemmir¹⁰ [xullrettis vertum¹¹ i heimili [sealxs hans.¹² þa onfzt rettir þeirra at hælmingi er xirir stemdum oc sarsautum uerða. Sua eru þeir oc halxu meira sekir við tonung er [heimfok(n) ueita oc¹³ heimaþridin briofa ex þeir lizna. en með allu vtlægir ex þeir dõga.¹⁴ En ex mádr verðr uegin i heimili sinu eða i starxhusum. eða i grasgarde. a bryggium eða a strete þui er [til þess garðz hoyrir.¹⁵ eða a torge. þa skal þann man bota tuennum gjoðdum oc xare vtlægr [sa er gerði.¹⁶

Ex mádr bindr xrialsan mann.

- 19 xix. Ex mádr bindr xrialsan¹⁷ mann at orsediu.¹⁸ gjaðde .v. mertr silxrs tonungi¹⁹ oc hinum xullrette [er bundin var²⁰ eptir laga²¹ dome.²² En binda ma mádr þiox²³ at orsediu oc alla þa er hann kennir at udaba²⁴ [uert haza gort²⁵ ex hann hezir vitni til at han gat eigi adruuis xort hann til rettarans.²⁶ en ex eigi eru uitni til. sanne²⁷ með eins eidi.²⁸ En ex mádr lystr man [með heizlugri hendi²⁹ [þar sem eigi eru grida stader³⁰ með orgi eða lurli eða steini. bote tonungi³¹ [xirir huert hogg³² mort silxrs. En ex hann stær annat samxlynt. bote tonungi .ij. mertr silxrs. [En ex hann stær³³ [hitt þridia³⁴ [samxlynt bote tonungi³⁵ .iiij. mertr silxrs.

Jvfr. Cap. 19. G. 179—186, 209. F. IV. 42—49. V. 15, 34. Jb. III. 20.

¹) Istf. En rettir þeirra &c.: En þa er x. stemdum eða sarsautum (e. sars. — mgl. Fb) verða (verðr — Fb) er halxu dnyri at (allum — tilf. Fb) rette sinum i þessum stadum eða a þessum tímum (en adrum stadum eða tímum) — Gl. Fb. ²) [staurshogg — Gl. [hog huert sem er — Fc. [mgl. — Gr. Bf. of (eða) lurfshogg — tilf. de fl. ³) eða steinshogg — mgl. Fb. Bf. eða (oc) orgarhamarshogg — tilf. de fl. e. orgarhamars hogg e lurfshogg — tilf. Gb, c. ⁴) [ar eða — tilf. Fc. ⁵) huern — Eb ogsaa nedenfor. ⁶) .ij. — Ff. Ef. Bg. ⁷) En x. blat &c. — mgl. Gk. Ff. Ed, f. Bf, g, h. Her begynder nyt Cap. i Fb. ⁸) Allir menn &c. — mgl. i de Övriga undt. Gb, c, l. Fb. Bb, l. D. Tiltf. i den nedre Mrg. med smt. curs. H. Gl. ⁹) [mgl. — Fc. Ed. ¹⁰) [mgl. — Bg. ¹¹) [mgl. — Ed. ¹²) [sealxs sine — de fl. ¹³) [mgl. — Ge, g. ¹⁴) dõma — Gm. dõga en til var fot heimilis — Be. en með ollu &c. — mgl. Gl. ex þeir lizna &c. — mgl. Fb. Bb, l. Det fig. Stykke til Cap.s Ende mgl. i alle undt. Gb, l. Fb. Bb, l. D. Tiltf. m. smt. curs. H. Ge, t. See foran Side 55 Not. 21. ¹⁵) [liggr til garðz — Ge. ¹⁶) [mannþane — Gl. of xare &c. — mgl. Gc. Her tiltf. Gm umiddelbart som Cap.s Slutning Enden af næstfg. Cap.: En þeir menn er mannum veita lid til e. xarunonli &c. Dernæst kommer Cap. 20: nu vill þa eigi bota &c. og endelig Cap. 19: ex mádr bindr &c. hvor fölgelig Slutningen mgl. ¹⁷) xrialsan — mgl. Bf. ¹⁸) usyniu — de fl. ¹⁹) tonungi — mgl. Gl. ²⁰) [mgl. — fl. ²¹) tolx manna — de fl. .vj. godra manna — Ge. Bl. ²²) toglæga til neyzndom — tilf. fl. ²³) mann — Gp. ²⁴) dauda — Ed. ²⁵) [menn ero — Gp. ²⁶) En binda ma &c. — tilskrevet, som det synes, m. s. H. i den nedre Mrg. og med Indsk. Tegn Bf. ²⁷) [yni — fl. ²⁸) En binda &c. — mgl. Ef. ²⁹) [mgl. — Fa, c. ³⁰) [mgl. — Ef. Bf. ³¹) xyrir hueria grein þessa — tilf. Gm. ³²) [x. hit xyrfa hogg — Gm og fl. ³³) [vidr — Ff. ³⁴) [þriu — Fd. Bb. [ij. — Bl. ³⁵) [mgl. — Ff.

[En ex hann slær hitt ziörða sinni samþlynt. borte tonunge .v.¹ mertr silýrs.² En ex hann slær [hitt zimta sinni³ samþlynt. borte tonungi .viiij. ertogar oc .xiiij. mertr silýrs. en þeim er xirir uard eptir .xij. manna dome logliga til neyndum ex rettaraenum. huart sem slær⁴ eitt hogg eða xleiri. En ex madr lystr [einn mann⁵ i haðud [eitt hogg⁶ eða rindr a fax⁷ eða⁸ serer mann lemstrar sarom [eða haðud sarom⁹ borte [huart sem er¹⁰ hogg eða sar.¹¹ ij. mertr silýrs tonungi xirir huert. en hinum er xirir uard eptir .xij. manna dome logliga til neyndum.¹² En þat er lemstrar sar er madr er síðan ver þor en adr. eða¹³ eigi hylr¹⁴ har eða klæde [oc iaynan ma a sea.¹⁵ En ex sa uil eigi borta er misgerði [logliga til¹⁶ sottr.¹⁷ rare utlægr.¹⁸ Nu uil sa eigi taka botr er [xirir uanuirðingu uard¹⁹ [eða systu madr.²⁰ þa xridhælgar hann sit [til domo²¹ huart sem þeir taka uidr²² eða eigi.²³ Nu ex einn madr [lystr eða²⁴ serer [ij. menn²⁵ [i einu²⁶ atuífi²⁷ eða xleiri. borte sinum rette xirir huern þeirra en²⁸ tonungi sliu²⁹ sem adr er stilt.³⁰ oc sua uid þeim er xirir uard. En ex .ij.³¹ menn [eða xleiri³² [liofta eða³³ sara³⁴ einn mann. þa er huer þeirra sedr³⁵ [fullri sett³⁶ uid tonung eptir þui sem adr uar stilt. oc sua uid þann er xirir uard.³⁷ Nu ex annars sar groa en annars eigi oc þær sa ex þui bana. þa er sa utlægr er þau sar ueitti er eigi uilia groa. En hann hallde³⁸ vpp at allu manz gioöldum sem .xij. stynsamir menn doma logliga til neyndir oc sua þegn.³⁹ Þeir menn er ueita monnum lid eða þorunosti. hylka⁴⁰ oc samdyllia [med þeim þann hug⁴¹ at [taka menn ex.⁴² suare sliu xirir tonungdomenum oc erþingia hine dauða sem [rettsarenn tonungdomsena⁴³ oc adrer⁴⁴ stynsamir menn doma med honum eptir atuífum.⁴⁵ en landzuift þeirra se vndir tonungs mistunn.⁴⁶

¹) .iiij. — fl. ²) [uidr ziörða. v. m. o. — Ff. [en .iiij. merter xirir .iiij. hog. — Bk. ³) [v. hogg — fl. ⁴) er — de fl. ⁵) [mann — de fl. ⁶) [eða hogg — Gl. n. [mgl. — fl. ⁷) e. r. a. fax — mgl. Gl. Ee, f. ⁸) lystr man o. s. v. — mgl. Bl. ⁹) [eða rindr a fax — Gl. ¹⁰) eitt — tilf. Gl. Bd. ¹¹) [mgl. — fl. ¹²) oc .ij. mertr xirir faxstýringh tonunge en .xij. manna dom manningom — tilf. i Mrg. m. anden H. og Henv. Tegn, Bl. ¹³) of — fl. ¹⁴) lytr — Ea. (Var. hylr). ¹⁵) [mgl. — Be. ¹⁶) nemyr oc — tilf. Gl. Var. i Ea. tuaddr of — tilf. Fe. ¹⁷) oc freðr — tilf. Fb. Bb, l. [mgl. — Be. ¹⁸) En ex sa &c. — mgl. Ee. ¹⁹) [xirir verdr stendum — Fe. [x. sarsautum uard — Bf. [x. uard — Bk. of bydr hin botr — tilf. Be. ²⁰) [mgl. — Fb. Bb, l. en honum bydr — tilf. Gp. azrotez rett at gera — tilf. Fe, d. tonungs sett — tilf. Ee. ²¹) [mgl. — Fb, e. Bf, l. er misgerði ex han bydr botr — tilf. Ge, g. er botr bydr — tilf. Fe, d. er bydr — tilf. Fe. ²²) botr — Ge. ²³) ex han bydr logleggha xirir sit. — tilf. Bb. ²⁴) [mgl. — Ed. Bf, k. ²⁵) [einn mann — Gd, m, s. [mgl. — Gp. ²⁶) hoggui eða — tilf. Gd, m. ²⁷) atuífi — de fl. [a einu utþangi — Gr. ²⁸) en — mgl. de fl. ²⁹) slium — de fl. ³⁰) sliu &c. — mgl. Gl. En tonungi &c. — mgl. Be, k. ³¹) xleiri — Bf. .iiij. — Bl. ³²) [mgl. — Bb, Bf. ³³) liofta eða — mgl. Ee. Bk. ³⁴) [vinna a — Ba, g, k. ³⁵) xirir sit — tilf. de fl. ³⁶) [fullretti of fullri sett — Fe. ³⁷) En ex .ij. menn &c. — mgl. Gd. Fb. ³⁸) einn — tilf. de fl. ³⁹) þegnjöldi — fl. En ex tveir menn &c. — mgl. opr. men tilf. m. Mrg. H. Gl. Herefter nyt Cap. i Fb. Bb, l. Orenka, i Fb lyder: þrir ero aren eldar. ⁴⁰) hylka — de fl. ⁴¹) [m. þ. þann ozagnad of ozrid — Fe. ⁴²) [taka menn — Ge. [drepa men — Bb. ⁴³) [rettr tonungdomsena er — Gm. ⁴⁴) [mgl. — Bg, k. ⁴⁵) [sa at situr ohæzor megí eighi i ueniú dragast — tilf. Fd. ⁴⁶) En ex ze veganda dome .xij. menn loglega til neyndir fullar botr eptir mala vogtum. erþingia hine dauða of ex ze veganda greidio þegn. — tilf. Gl. Hele Norges gl. Love II.

Um misgerða.

20 xx. Nu uil þa eigi bota er misgerði. þa skal þa er misgort er uid tæra xirir konungs umboðsmanni þeim er hann hefir sitt retthnda uald i hendr xengit. þa skal rettaren þeim baðom [til sinn¹, sterna oc neyna .xij. hina stynsamazstu menn² [at doma millum þeirra³ oc setia a sala sterna. En ex þa uil eigi giallda er misgerði slitt sem domt uar. þa [for⁴ vlt⁵ med domrofum oc [atzerdum.⁶ Nu uil þa (eigi) giallda er misgerði en konungs umboðs maðr ærroftizt rett at gera oc hefnizt þa sidan er misgort var uid sinnar uanuirðingar oc uerðr hemden meiri en til uar gort. [þat⁷ sem millum xer. bote⁸ eptir stynsamra manna dome⁹ þa er þeir settazt. þat skal halzt giallda þa er hemdizt sinn en halzt konungs umboðs maðr.¹⁰ bæde konungi oc þeim en xirir uanuirðingu uarð. þui at hann ærroftizt rett at gera.¹¹ En ex hann hemznizt sua at eigi uarð hemdin meiri en til uar gort.¹² þa er hann saklaus [uid konung¹³ þui at hann beiddizt rettar sine adr. En konungs umboðs maðr giallde einnsamann konungi slita sett sem uidr liggir. [þui at hann ærroftizt rett at gera.¹⁴ Nu uerðr maðr stemdr saklaus oc hemznizt hann þegar [i ridinni¹⁵ oc eru þar til .ij. manna uitni stynsamra. þa uinnr hann a ugilldum manni oc a konungr engan rett þar ær ne sealfir hann. huart sem hann xer sar¹⁶ eða bæn.¹⁷ En ex hann doyrr ær þa se vndir konungs mistunn eptir mala uogtum.¹⁸ Hue(r)uitna þar sem domrenn¹⁹ vægr eptir mala uogtum [þeim er misgerði²⁰ oc [xellir rett²¹ þess er xirir²² uerðr þa ber²³ rettara konungsdomsæns eptir þui at zella konungs sakaroyri [ex þeir uilia rett með xara.²⁴ þui at sua gerir konungr²⁵ sealfir um þegngilldi.²⁶ En hueruitna

Jvfr. Cap. 20. Jb. III. 22.

Stykket fra þeir menn er veita har i Ba en nyere Haand opfrisket med mørkere Blek, og efter dauða, hvor Texten rimeligviis har været altfor afbleget og vanskelig at læse, er det Opr. udraderet og Resten udfyldt med forvansket Orthographi. Samme Stykke mgl. aldeles i Bf, men i Stedet staaer: En binda ma maðr þing at ofædiu. of alla þa sem vllagðr vært hana gort. of heuer han vitni till at han gat ei xort han obundin til rettærens. ex han heuer ei vitni til. [yni með ein æði sinum. (Paa en liden Forskjel nær det samme som i denne Codex er tilskrevet i Capitlets Begyndelse, see Note 26 S. 64.)

¹) [til þings — Gi. ²) til — tilf. de fl. i dom — tilf. Ea. ³) [i dom með [er — Bd. ⁴) [stfu — tilf. Fd. ⁵) [settið þan — Gm. ⁶) [atxarum — de fl. ⁷) of þat — Gd. Ea, c. ⁸) borte — mgl. de fl. ⁹) [of þer millum at læggia — Bf. ¹⁰) þo ærroftizt þan ret at gera — tilf. Ba, g, k þaa dette Sted. Det tilsva. mgl. nedenfor. þuiat . . . gera indskydes med Udeladelse nedenf. Gd, t. ¹¹) Her indsk. Gd, dog kun i Mrg., med omtr. smt. H. og Henvisningstegn, Stykket Nu verðr maðr stemdr . . . mala uogtum, see nedenfor Not. 18. ¹²) þa er þeir settaz &c. — mgl. Ef. ¹³) [mgl. — Gl. Be. ¹⁴) [mgl. — Ba, f, g, h, k. ¹⁵) [a samre fund — Ea. [i stadenom — Bf. ¹⁶) bost — Ef. ¹⁷) bana — fl. ¹⁸) Stykket Nu verðr . . . malavogtum staaer i selve Texten paa dette Sted, i Gb, m, s. Fb, d, e. Ee, f. Ba, b, c, f, l. D. Tilf. i Mrg. i Gc, e, i, k, q, n, r. Fa, c, f. Eb, c, d. Bd, g, h. Tilf. af Var. i Ea. Staaer i Mrg. længere ovenfor i Gd see Not. 11. ¹⁹) domarin — de fl. ²⁰) [mgl. — Gi, l. Bh. ²¹) [xellir rettir — de fl. Stykket fra þar sem er i Gt ved Tilsetninger med Mrg. H. og Radering rettet som i Ga, men oprindeligt staaer þar sem vggil er eptir mala vogtum þeim er misgerir. oc xellir er rettir. ²²) uanuirðingu — tilf. Gi, t. Fd. ²³) þer bær — de fl. ²⁴) [mgl. — Gl. Bh. ²⁵) Magnus konungr — Gm, q. þin uirðuleghe herra M. konungr — Gh, n, s, t. Fb. Ee. Bb, f, l. ²⁶) Stykket hueruitna . . . þegngildi staaer i alle de øvrige efter En hueruitna . . . til handa, altsaa ved Capitlets Ende.

þar sem þa lærer þirir rettara¹ er misgort er uib. þa a rettara² þyrri rett at gera þeim er mishalden er en tala konungi sett til handa.³

Um þustra oc blak.

gri. Eþ madr lystr mann þustr eða neza hogg. [eða ryffiazt menn.⁴ [eða beriazt 21 með neþom.⁵ [eða rindr a lax.⁶ eða stingr madr orðar skapte [eða spjots skapte⁷ a mann með heixtugri hendi. borte [þeir er misgerðo⁸ [eptir .vj. manna dome⁹ [sinn i millum.¹⁰ en konungi halza mort¹¹ silzro þirir hueria grein þessa. En um blak allt annat oc sua eþ madr [rindr manni eða nyðir¹² til sinn [eða þra ser¹³ eða þellir mann¹⁴ eða rizr klæde maunz oc allt þat er manni uerdr með orund misðyrmt með þoma hette. eþ hinn geþr sol a er þirir uarð [oc haza stynsamir menn set¹⁵ a.¹⁶ þa skal þa borta er misgerði eptir þui sem .vj. stynsamir menn meta¹⁷ en¹⁸ konungi .ij. aura silzro. En þo at eigi se uitni til. þa eigi hann kost at [beidazt vtt¹⁹ rettar sins þegar hann uil. En eþ þa syniar er þirir sol uerdr. syni með lyrittar²⁰ eidi elligr borte sem adr er stilt. En eþ madr lönpr at manni oc er halden. borte eptir [.vj. manna²¹ dome þeim²² er hann liop at en konungi .ij. aura silzro.²³ En eþ madr lönpr at manni oc hældr ser²⁴ sealyr. þat heitir arga þas.²⁵ engan a konungr rett a þui. Salar abere skal vera þirir huerri sol en eigi skal solnare geþa sol a annars [sømdum eða þear lutum²⁶ nema [heimilis tuidar²⁷ uitni þyllgi. oc þo þui at eins at lemstrar þar uerdi eða þau onnur er konungdomenum horyrir til þuillit sett eða þedan eþ meiri. En þo at smære se.²⁸ þegar þa geþr sol a er maleþni a. þo at hann settizt siðan eða geþe vpp.²⁹ þa a konungr rett sinn oc megu konungs solnarar setia³⁰ þegar þeir uilia. En engan a konungr rett a þeim sem engan a sialyr a ser.³¹

Jvfr. Cap. 21. G. 191—195. F. IV. 16—21. Hk. 35. Bj. 20—22. 79—83. Jb. III. 23.

¹) konunge — Bf. ²) domaren — Fe. ³) siðan. — tilf. fl. ⁴) [mgl. — fl. [eða þrfr um man. — Bf. ⁵) [mgl. — Bf, k. ⁶) [e. rindr a bat — Ef. [mgl. — de fl. ⁷) [mgl. — Bb, k, l. ⁸) [þeim er hann misgerðe við — Gd, p. Ba, g, k. [þa er gerði — Gm. ⁹) [e. xij. m. d. — Bk. ¹⁰) [mgl. — fl. ¹¹) Summen udraderet i Gd, og Pladsen ei udfyldt. Rettet i Mrg. Gi til .vj. auræ. ¹²) [nyttir manne — Gk, a. Be, f. nyttir — fl. ¹³) [mgl. — Eb. eða nyttir &c. — mgl. Gp. ¹⁴) til jarðar — tilf. Ec. ¹⁵) eða horyr — tilf. Bd. ¹⁶) [mgl. — Ba, g, k. ¹⁷) doma — de fl. eþ rettarans hendi logliga til æþair — tilf. de fl. ¹⁸) hinn borti er misgerði — tilf. de fl. ¹⁹) [beidazt — de fl. ²⁰) mgl. — Ef. ²¹) [þaga — de fl. ²²) þeim — mgl. Ef. ²³) En eþ madr lönpr &c. — mgl. Gk, r. Tilt. med Mrg. H. Ed. Sat efter fg. Artikel om Argæso, ved rett a þui — Fb. Ba, g, k. ²⁴) Stykket En þo at eigi se [tr (med Udeladelse af Artiklen En eþ madr . . . aura o'c) har atter været dunkelt, og er blevet feilagt af trykkeren — Ba. ²⁵) argæso — Gg. Ee. hargha þas — Gk. argu þas — Gi. ²⁶) [sømdom ne þuðum — Gf. [sømdom. sømdom eða rette ne þiarlutum — Fd. [þiarlutum eða eigu. — Ec. [sarsauta ne þiar hlau — Ee. [eighu — Bk. ²⁷) [heimilðar tuidar — Gk, i. [eimilis tuidar — Gk. [heimilequidar — her og oftest — Fa. [heimetuidar — Eb. [heimilistuinar — Ef. ²⁸) er konungdomenom &c. — mgl. Bk. eþ þo þui at eins — mgl. Gl, m. Ef. Bf. ²⁹) maleþni þin — tilf. Gk, s. Bd. Var. i Ea. ³⁰) hann — Gf. Eb. ³¹) En engi &c. — mgl. Gl. Engan a t. rett a þui er hann geþst eigi sialyr at grande. — Eb. En engan ma t. eiga ret a þui. er madr geþuer eigi sialyrar at grande. — Bk.

Um þior.¹

- 22 xxij. Þu er þior i nýna tale þar til er hann er .v. uettra gamall. allt þat er hann gerir síðan þa a eigande at abyrgríazt. En ex hann uerdr manni at bana.² þa skal erþingi beiða³ vtt vðano.⁴ [en eigande leggi⁵ band a oc þæe honum i hendr. En ex hann [uil eigi⁶ oc⁷ þodr uga síðan. bote⁸ [v.⁹ mertr sílþrø oc uðann a oðan.¹⁰ þalle niðr þrendbotr¹¹ oc rettr tonungs.¹² En ex hestr eða roff¹³ bitr mann [eða lystr.¹⁴ eða naut slangar [eða suin hogggr.¹⁵ bote þa er þenad a¹⁶ halþum sárbotum¹⁷ til þess er bót er sua mitit verð sem þat tuituendi er uert er hann þel mein ex eptir .vi. manna dome logliga til neyndum. nema monnum uirdizt¹⁸ ex þess uoldum¹⁹ orðit haza er [mein þel ex.²⁰ haxe þyr eptir dome.²¹ En ex hundr bitr mann. þa [skal þa beiðazt²² hundz er bitinn uar. en eigande²³ leggi band a oc þæe honum i hendr er bitinn uar.²⁴ nema stýnsamum monnum uirdizt hans uold til haza lomit er bitin uar. haxe þyr eptir dome. En ex þodr hund síðan oc bitr hann mann opfar. bote sem slalþr hann hazi gort.²⁵ En ex hundr bitr þenad manz. bote þa er hund a halþt þyrsta sinni. en allt iaznan²⁶ síðan ex uitni eru til. En ex eigi eru uitni til. hallði þirir eins eidi at sinni uitend þirir hueria grein þessa.²⁷

Um sdrðrke manna.

- 23 xxij. Engi skal þat uid annan mæla at hann haxe þegit stóm a ser. huarle þýflu mædr ne annar mædr. nema honum þýlgi .x.²⁸ menn til þings [at sanna²⁹ [mal hans³⁰ sem mællt er i lagum manna at .ij. stolu sueria³¹ en .viij. sanna mal hans. oc þeir .ij. haza bot i hendi oc sueria sua. þess legg et hond a bot³² at þat haxum

Jvfr. Cap. 22. G. 147, 165, 217. F. V. 16-18. Bj. 113. 138-142. Jb. III. 24. Cap. 23. G. 196. F. V. 22-24. Hk. 37. Bj. 31. 33-36. 87-89. 91-93. 128. 162. Jb. III. 25.

¹) Dette Cap. staar, foruden her, ogsaa i Landsleiebolken efter Cap. 38 — Gg. Staar, foruden her, ogsaa i Landsleiebolken, saaledes at þu er þior . . . rettr tonungs findes i Cap. 38 foran en oll þau naut, og Resten udgjör Cap. 39 — Ge, m. Cap. mgl., men er tilf. m. Mrg. H. i Ldsb. — Gl. Cap. mgl. — Gg. Bf. Mgl. i Mhg. B, men staar forresten i Ldsb. som i Ge — Fb, e. Ee. Bl. Det første Stykke baade i Mhb. og i Ldsb., som i Ge, det andet Stykke kun enkelt, i Manh. B., men tilligemed det første længer forud, i Cap. 13 — Bb. ²) þaða — de fl. bana eða þaða — Fd. ³) leida — fl. ⁴) uga — fl. ⁵) [of leggia — Gp. [en erþingi leggi — Gr. ⁶) [uil eigi þa — Gn, t. [uil eigi þa honum — Eb. Bb (i Ldsb.) [v. e. az lata uðannum — Ee. [v. t. þa honum uðan — Ba, g, k. ⁷) [mgl. — Bh. ⁸) tonungi — tilf. Gd, p, s. erþingia — tilf. Bb (i Ldsb.) Bl. ⁹) .ij. — Gg, i Ldsb. ¹⁰) erþingia — tilf. Fd. erþingium einum — tilf. Ee. [oðan of. v. mertr a oðuan erþingia hins dauða — Gm (i Mhgb.) ¹¹) þriðbrot — Gm. ¹²) Nyt Cap. i Ef. Ba, k. ¹³) hore — Bh. ¹⁴) [mgl. — Ge (i Ldsb.) Gm. Ef. ¹⁵) [mgl. — Ee. ¹⁶) eða heft at — tilf. Ef. ¹⁷) botum — fl. ¹⁸) sýnið — de fl. Her begynder en Lacune i Bc, ophører ved Arvebolken Begyndelse. ¹⁹) Her begynder en Lacune i Fe, ophører i Arveb. Cap. 17. ²⁰) [þirir varð — Ff. [mgl. — Gp. Eptir vj manna &c. — mgl. Gg (i Ldsb.) ²¹) Nyt Cap. i Ef. Bb, g, k. ²²) [trægi þa — de fl. ²³) þin — Ge (i Mhb.). Gg (i Mhb.) Gn Fe. Ea. (Var. eighande). ²⁴) En eigande &c. — mgl. fl. ²⁵) bitid — Gd. Bb. ²⁶) annat sinni — Fe. ²⁷) En ex hundr &c. — mgl. de fl. ²⁸) x. — mgl. Gp. ²⁹) [oc sanna — de fl. ³⁰) [mæð honum — Fb. Bb. ³¹) sýnia — Gg. Her begynder en Lacune i Gk, oph. i Arveb. Cap. 1. ³²) of þui stýt et til guðs — tilf. fl.

ver hœrt¹ en eigi uitum ver huart satt er.² En ex hann missir þessara uatta þa er hann³ setr .iiij. mortum silxrs uid tonung oc borte þeim er hann mælti til eptir .vj. manna dome loglega til neyndum. En hinn er [til er mælt⁴ skal þo haza xirir ser lyrittar eid at hann haze alla þessa uatta. En ex madr mælr þat uid mann at hann rade lond oc pegna vndan tonungi. þat skal huarle mæla slyssu madr ne annar madr nema heimilis⁵ luidar vitni xylgi. En ex þat mælr notor þa er hann setr [.iiij. mortum silxrs⁶ uid tonung oc⁷ slitan rett sem .vj. slyssamir menn doma [þeim sem mælt er til.⁸ En ex madr mælr þat⁹ uid tono manz at hon liggi¹⁰ hia adrum manni [en bonda sinum.¹¹ eda [lennir þat¹² dottor manz [eda slystur manz¹³ at hon liggi hia manne.¹⁴ þat skal engi mæla uttan heimilisluidar¹⁵ vitni xylgi.¹⁶ En ex mælr¹⁷ þa er setr .iiij. mortum silxrs uid tonung¹⁸ en hinum eptir .vj. manna dome logliga til neyndum.¹⁹ En ex madr mælr vluædis mal²⁰ uidr tarll²¹ eda tono þat er þessi sett liggr uid. þa skal þo fullrette uppi vera eptir .vj. manna dome uid þann er mælt er til.²² [þo at²³ hinn hælgi²⁴ sit med heimilisluidar uitni.²⁵ nema hinn eigi at lagum sof²⁶ a þui male. þa er þar eði rettaz far a. oc sua skal um oll xiol: mæli oc fullrettis orð.

Um rogs menn alla.

griiii. Sva er mælt um rogs menn alla. at þa madr er at þui verðr tinnr oc 24 sannr at hann rogr mann uid tonung²⁷ eda biftup.²⁸ iarll²⁹ eda [lendan mann.³⁰ suare slitu xirir sem þa ætte er rogrdr uar ex hann uære sannr at þui male. nema þa er rogrde slyni oc haza xirir ser .vj. eid. En ex madr lennir þat rogr manni at hann haze xengit ododa tonungs³¹ az hans ordom.³² hallde xirir einæidi³³ eda³⁴ giallde xirir eptir .vj. manna dome [sakar abera.³⁵ en engi a sof a sannu.³⁶

Jvfr. Cap. 24. G. 137. F. V. 30. Hk. 39. Jb. III. 26.

¹) of þetta hœir xloft um þria þya of uidare — tilf. *Fd.* ²) eda eighi. — tilf. *fl.* ³) xiolmæles madr of — tilf. *Fd.* ⁴) [mælt — *Fb.* ⁵) heimis — *Gr. Bd.* heimildar — *Bg.* heims — *Gb.* ⁶) [sem adr þil — *Fd.* ⁷) hinum — tilf. *de fl.* ⁸) [mgl. — *de fl.* ⁹) þa stom — *de fl.* ¹⁰) haze legit — *de fl.* ¹¹) [mgl. — *Bf. h.* ¹²) [til — *Bh.* ¹³) [mgl. — *Ba, g, k.* ¹⁴) at hon &c. — mgl. *Fe. Bh.* eda lennir &c. — mgl. *Fa.* adrum manni &c. — mgl. *Eb.* ¹⁵) heimisluidar — *Eb.* heimisluidr — *Bd.* heim: olbar luidar — *Bg.* heimolstuidar — *Bk.* alle oftere. ¹⁶) haze till — *Fe.* of eigi vid dottor mannz ne slystur mannz — tilf. *Fa.* ¹⁷) En ex mælr — mgl. *Fb. Bh.* ¹⁸) nema heimilis quidiar vitni xylgi — tilf. *Bf.* ¹⁹) Slitan rett a madr a tono sinni sem a slyssum ser — tilf. *Fb. Bh.* Sl. r. a. m. a. t. f. f. a. f. f. ex hanne verðr með oxvnd misþy(r)mt i ordom ædr værtum — tilf. *Bb.* ²⁰) orð — *fl.* ²¹) mann. tarl — *fl.* ²²) vid — *de fl.* ²³) [En — *Bd.* ²⁴) xialse — *Bd.* ²⁵) eptir þui sem .vj. slyssamir men doma vid þan er mælt er uid — tilf. *Gm.* ²⁶) sofn — *fl.* I Mrg. ved dette Cap. er i *Gs* tilföiet: Nota: Þbragt ma madr orð sinna oc ætr tæða, tæðazt eigi vita verra honnom eda hana, æn godum manne, eda tona. ²⁷) eda hertoga — tilf. *Ea, b, c, d, e, Ba, d, e, g, h, k, l.* ²⁸) ertibiftup — *Fe.* ²⁹) vidr iarll — *Gd, t.* hertoga eda iarl — *Gm.* eda vid hertoga eda iarl — *Fe.* ³⁰) [barrun — *Gc, d, f, h, i, l, m, n, p, q, s, t.* *Fe, d, f. Ea, c, d, f. Be, h.* [baruna — *Ee.* [barruni — *Bd.* ³¹) az hoxðingium — *Ba, g, k.* ³²) eda ualdum — tilf. *Gm.* ³³) æidi — *Eb.* .vj. manna æidi — dog overstreget, hvorvel, som det synes, med en nyere H., og i Mrg. sat i Stedet .j. æ: einæidi — *Ba.* vjær sœr — *Bg.* .vj. m. æidi — *Bk.* ³⁴) of — *Fe.* ³⁵) [sakar aberi fl. vera x. huerri sof — *Eb.* ³⁶) røge — tilf. *Gi.*

Um kæðskap.

- 25 xxv. En ef madr yrkir um mann þat er monnum¹ uirdigt til hādungar² eða nids³ ziorðungi⁴ lengra. þa skal safar aberi tuedia þings oc tuedi⁵ a þingi.⁶ en hinn þorizt vndan⁷ [med lyrittar eidi⁸ ef hann er þor til eða giallde .iiij. mertr silzre konungi oc hinum [rett sinn⁹ eptir .v. manna¹⁰ dome logliga til neyndum. Nu mal huert er madr mælr uid annan sua at honum horzi til næstla eða lennir huinzstu¹¹ eða þordædo flap.¹² oc a hann eigi skalzr sofn a þui male. þa er hann ziolmælis madr. nema hann haxe heimilisuidar vitni a hendr honum. þa skal hann fueria zirir .v. eid. [En ef hann missir heimilis uidar uitnis a þingi.¹³ þa er hann setr .iiij. mortum silzre uid konung oc hinum rett sinn eptir .v. manna dome.¹⁴ En ef madr gerir sua mitit uhorzu¹⁵ uert at hann legzt med konu manz. þa skal hann bota eptir þui sem .xij.¹⁶ menn doma logliga til neyndir af rettaranum þeim er konu a. En ef sa uil eigi bota honum. þa stæzni syflu madr þing oc geri hann utlægan.¹⁷ en ef hann er þor til vndan þorslo. syni med tylztar eidi. Nu ef madr settigt uidr þann mann er legit hezir konu hans. þa skal sa ueita trygðir¹⁸ er konu a.¹⁹ En ef hann telr konu sina i hiunskap apter oc liggir hann hana annat sinni medan þau eru saman þa er hann trngroze sem hinn er uægr a trygðir uspilltar. En ef bonde kononnar vinnr sidan a honum. þa vinnr hann a trygroza manni oc ugilldr bæde konungi oc sua þrendom.²⁰

Um iamznadar eida.²¹

- 26 xxvj. Sva lizt off oc adrum stynsamum monnum at um iamznadar eida þa er menn haza dæmt i sættar gerdir at þat se meir med oðlæppe oc orhoze gort en med lagum eða rettyndum. Of af þui at ver hazum allum monnum log suaret²² i landeno þa lullium ver²³ at þessir eidar zalle nidr vanliga. en þa eina eida uppi lata vera sem logbot uattar. En þat eru dula eidar oc um lænzla mal þar sem eigi eru vitni til loglig. Sua lizt off oc at haffasamligt se zirir gudi at ef sa madr fuer zirir²⁴ er male a at suara. þa stolu þeir allir fueria²⁵ eptir hans eidsstax þo at þeir uiti eigi

Jvfr. Cap. 25. G. 138. F. V. 28. Hk. 38. Jb. III. 27. 28. Cap. 26. Bj. 32. Hk. 49.

¹) honum — Gh, t. Fa. ²) ozundar — Ge, g. ³) eða nids — mgl. fl. ⁴) ziorðung eða ziorðungi — Ed. Fe. Bf, g. ⁵) lata tuedia þat zlim — Bg, k. ⁶) þrezia horns of lata til motz blasa i kaupangi — tilf. i Mrg. Gc. ⁷) [þiriz — Bh. ⁸) [mgl. — Gl. ⁹) [zulretti — Ee. ¹⁰) [laga — Gl, r. ¹¹) morð — Gf. heimstu — Gg. Fa. huansfo — Eb. ¹²) [æithuært aquædis ord — Fe. ¹³) [En af honum brefta zirir sogð vitni a þinginu — Bb. ¹⁴) Herefter nyt Cap. i alle de övr., undt. Gb, c, Fa. ¹⁵) vhoris — Ge, g. vhorisfo — Gh. ozogst — Bf, k. ¹⁶) .v. — Eb. ¹⁷) En ef sa &c. — mgl. de fl. ¹⁸) trygguar — her og nedenf. Ee. ¹⁹) (a — Ba. ²⁰) En ef &c. — mgl. de fl. ²¹) Dette Cap. mgl. i Gc, d, e, g, h, l, m, p, q, r, s. Fa, d, e, f. Ea, b, c, d, e, f. Ba, d, e, g, h, k. Tilt. med Mrg. H. ved Bolkens Ende — Gf. Findes ved Bolkens Ende — Gi. Allersidst i Tyvebolken — Gn. Tilt. her med Mrg. H. — Gt. ²²) of rettyndi iattat — Bf. ²³) [hauum ver sua stapat — Bf. ²⁴) eid — Bb, l. ²⁵) synie — Bf.

huart er þeir sueria satt¹ eða usatt.² Nu uilium ver þa flípan a gera at þa sueri
fullan eíd þirir síl er male a at suara. en allir aðrir [þanne eíd hana³ með þui síl-
orde at eigi uitu þeir annat sannare⁴ [um þetta mal.⁵

Um bodbótta.⁶

xxvij. Menn þeir er [til þess uilia hafa síl at⁷ ganga i samtundir⁸ manna 27
ubodit af þess hendi er ueizluna a. oc sítia þar síðan [límu setri.⁹ oc þo at [þeir
uerdi hardliga¹⁰ brot reknir¹¹ eða þar notot misdhyrmt. þa stolu þeir vera halzrettis
menn oc sedir öyri sílrs uid konung. En þetta er þirir þui gort at margr goðr
maðr hefir þengit stendir oc uandræðe¹² þirir þeirra ulutuendi.

Ex maðr gengr með uanar uol.

xxvij. Maðr huer [er þustida er oc¹³ gengr [hufa meðal¹⁴ oc þiggr almufu 28
hann a engan rett a ser meðan hann gengr [með uanar uol.¹⁵ þo at hann se naubigr
brott relinn. oc er hann heill oc [uertfyr.¹⁶ nema hann biddi ser uistar oc þae eigi.¹⁷
En þegar sem hann þær ser matar sílrs¹⁸ oc¹⁹ flæða eða uapna eða þrendr hana
[gezi honum.²⁰ þa er hann þegar rettnæmr [þo at hann laste eigi slax ne streppo
a þingi. En konungr a engan rett a þeim er engan a sílrs a ser.²¹

Um laga rett.

xxij. Sva er oc mælt oc tefit um allt landit. at um²² konor þær allar er 29
monnum eru stýldar oc menn uilia enga roft a leggja.²³ þa [uilium ver at engi
tate²⁴ meira en laga rett a þeim. þat er morf sílrs. En ex þrendr konunnar uilia
leggja²⁵ til hennar heimanzylgiu síla sem .vj.²⁶ stýnsamir menn mæta at hann megi
ual uid tafa er tono hefir legit. oc uil hann þa eigi þesta. þa stal hann gíallda sílan
rett þirir tono þa sem .xij.²⁷ menn uilia domt hafa logliga til neyndir. En ex

Jvfr. Cap. 27. Hk. 46. Jb. III. 29. Cap. 28. F. V. 32. Hk. 40. Jb. III. 30. Cap. 29. G. 197-199, 201. Hk. 48. Jb. III. 31.

¹) rett — Gi, n.   ²) rangt — Gi, n.   ³) [exfir honum — Bf.   ⁴) þirir gubi at sinne samuigtu —
tilf. Gd.   ⁵) [enn þa sueria þeir — Gi, n. Bb.   ⁶) Um bodbótta menn — Ovskr. Gm. bodbótta — Ovskr.
Bk.   ⁷) [mgl. — fl.   ⁸) samdrættir — fl.   ⁹) [límu seto — Gm. límu seto — Bk.   ¹⁰) naubigr — Bd.
¹¹) [þeim verðe hardlegða ut stýrt — Bf.   ¹²) vanvirðing — Gm, n. Ea (Var. vandræðe). sarsautu — Bf.
et vandr. — mgl. Gg.   ¹³) [Saal. ogsaa Gb, h. Fe. D. [þustida er — de Övrige.   ¹⁴) [með uanar uol —
Bb, l.   ¹⁵) [m. v. v. oc þiggr almufo — Gf. [m. uanar uorb — Gm. Eb, f. Bk. [at uanar uolii — Ba,
men rettet, som det synes, med noget yngre H. til at uanaruorði. [hufa meðal — Bb, l. [at uanar uorb —
Bf. [i uanar velli — Bk.   ¹⁶) [vot þor — Gd, m. [hærfyr — Gs. Be. [vinnu þor — Ba, g, h, k.
¹⁷) nema &c. — mgl. Bf.   ¹⁸) sílrs — mgl. fl.   ¹⁹) matar &c. — mgl. Bk.   ²⁰) [mgl. — de fl.
²¹) [mgl. i alle de övrige, undt. — Gb, c. Fb. Bb, f, l. D. Tilf. m. Mrg. H. — Gt.   ²²) Sva er &c. —
mgl. i alle de övr. undt. Gb, c. Fb. Bb, f, l. D.   ²³) of uerða þær legnar — tilf. Gg.   ²⁴) [tate engi — de fl.
²⁵) þr — tilf. Gt.   ²⁶) .vj. — mgl. fl.   ²⁷) .xij. stýnsamir — Gp, q. Ff.

þrendr¹ uilia eigi til leggja þa skal þa er tóno heyrir legit [bæde biöda oc bota² laga rett. En eð þa uil eigi uid tala er þann rett a at lagum at tala.³ oc uinnr hann a þeim manni [er tóno heyrir legit.⁴ þa uinnr hann a sallaufsum manni [oc suare flitu xirir sem log uatta.⁵ En allar þær mörar [eða tónor⁶ er menn leggja roft a [oc uerða þær lægnar.⁷ þa stolu þar döma .xij. menn logliga til neyndir bæde rett oc raðspell eptir þui sem þeir sia at þa er ual somdr⁸ a er retten a at tala.⁹ Nu eð maðr uenizt¹⁰ þui¹¹ at hann haxe legit með tóno.¹² [oc þo at hon þorezt¹³ vndan með lagum. giallde flitan rett xirir þa tóno¹⁴ sem hann være sannr at þui male [oc heiti¹⁵ maðr at uerri.¹⁶ Erzingi¹⁷ skal rett tala a tóno huerri [eð hon er legin.¹⁸ karlmaðr þo en eigi tona. þo at hon se erzingi. sua þa sem (i) vmegð er.¹⁹ oc tale vmbods maðr hans²⁰ honum til handa.²¹ [nema hon eigi ser²² bonda. þa tale hann rett a tóno sinni stalzr. tona tetr stolz rett a ser [eð hon er bord²³ [oc a hon eigi bonda ser.²⁴

1) tóno — tilf. Gi. tónunnar — tilf. Gn. Bb. hennar — tilf. Ba, g, h, k. 2) [b. biöda at tala — Gd. [b. biöda of biöda tala — Ef. 3) at heimta — Gr. mgl. — de fl. 4) [þan — Bf. — 5) [mgl. — Bb. 6) [mgl. — Eb. 7) [mgl. — Ef. 8) haldin — fl. 9) heimta — de fl. Herefter nyt Cap. i Fb. Bb, l. 10) uener — Gm. 11) tóno — de fl. 12) eða mæg — tilf. Gn. 13) [þa a hon at þorezt — Eb. [en hon seighir næi xirir oc þorezt — Bb. 14) eptir laga döma — tilf. Fb. Bl. eptir .xij. m. domi — tilf. Bb. 15) heiti [naper, og þui heiti þenna ret [nape giöld — tilf. Mrg. H. i Gf. 16) [mgl. — Fb, e. Ed. Bb, l. Eð m. uenerzt &c. — mgl. Bf. þat heita [nape giöld (indeirklet, og i Mrg. m. s. H. tilf. varat þi vis) — Gi. [nape giöld — tilf. i Mrg. Gs. 17) Einn — Gp. 18) [mgl. — fl. 19) sem aðrir — tilf. de fl. 20) þann rett — tilf. fl. 21) eð hon er legin — tilf. fl. 22) [meðan hon a ser — Gs, g. [eð hon a eigi ser — Gl, r. Fa. [Eð hon a ser — Ba, k. [En er hon a ser — Bg. 23) [eð henni verðr með ofund misþyrmi — Bb. 24) [En flitan ret a maðr a tóno sinni sem a statuum ser eð henne verðr með ofund misþyrmi. — Bf. Herefter tilf. Eb et nyt Cap. Vm þæfing. Eud se uattr min. en þer eröð næyndir uattr at et. n. logæstir mer. n. með þeim malbaga sem nu uar upp tindr xirir vattom. at guðo lagum oc manna. skal þu vera min tona egin, en et þinn egin bonda. meðan uit ligum bæde. með allu loglego sambande odaro hiunfapo. I Gf, l, s tilf. i Mrg. med Mrg. H.: hueruitna þar sem tona verður barno hazuandj: þa skal þu er þat barn a inna þeim xirir toft er tóno annadist (andast — Gs) meðan hon var i þeim stalleifa, og suo xirir barnzofur. Nu eð þa er andaber er tónu heyrir legit þa skal erzingi suara þeim rettj og toftnadj so miklu sem hann heyrir þæ þetis eptir þan enn eð meira. Eud enguo a þan ad suara þar sem hann erzir edj.

V. Erþða tal.¹

- i. Her heyr erþða tal oc heyr meðr fuennagiptingum. (1.)
- ij. Ez kona giptigt uttan þrenda raðz. (2.)
- iiij. Engi skal þirir gera ze konu sinnar. (3.)
- iiij. Um hiuna flitnað. (4.)
- v. Ez kona leggt með manni undir bonda sinn. (5.)
- vj. Ez meinleifi fundrar hiuna samuiflu. (6.)
- vij. Her heyr þyrstu erþð. (7.)
- vij. Um ætleding. (8.)
- vij. Um uiflu uigh. (9.)
- x. Ez menn þalla i oraflu. (10.)
- xj. Ez eigi er erþingi til arzo at falla. (11.)
- xiiij. Um flutlda flipan. (12.)
- ix. Um omaga onri. (13.)
- x. Um omaga flipti. (14.)
- xi. Ez bonda soðr þrot. (15.)
- xii. Um arþofn. (16.)
- xiiij. Ez maðr flir i arze. (17.)
- xiiij. Um arzo flipti. (18.)
- xv. Um arzo soðn. (19.)

¹) Dette er den stadige Sideoverskrift gennem denne Bolk i Ga. De Titler, der i den her følgende Indholdsfortegnelse staae mellem ( ), ere her optagne og indskudte efter de samme Capitler i selve Bolken, thi ved Uagtksomhed af Afskriversen ere de i Indholdslisten oversprungne baade i Ga, Gb og Gc, hvorved og Nummereringen er bleven feilagtig. En Deel Codices have Capitlerne i denne Bolk, forsaavidt den egentlige "Kvænnagipting" angaar, anderledes inddeelte og ordnede, end Ga og de med den overeenstemmende, nemlig:

i Gl. Gn. Gr. De 2 første Capp. som i Ga. 3. Se tono sinnar . . tilgiotz þalle niðr. 4. Nu ez annattv. þinna . . er at flipta. 5. Ez mæðr heyr þiarhald . . þyrstu erþð. 6. Nu ez kona leggz . . dome. Ez meinleifi . . annars ze.

i Fb. 1. fader oc moder . . tilfalo. Enge mæðr . . hennar. Guer gipt. maðr . . minni. 2. Se tono . . drengr at verri. 3. En ez kona giptig . . dome. 4. En ez giold . . gij. manna dome. 5. En ez annatt. . . flipta. Ez mæðr heyr þiarhald . . erþð. 6. Ez t. leggz . . tilgiotz. En ez meinleifi . . annars ze.

i Fe. 1. f. oc m. . . tilfalu. Enge mæðr . . hennar. En ez kona giptig . . eptir dome. Mæðr su . . moder at. Guer gipt. m. . þui minni. 2. Se t. f. . . tilg. þalle niðr. 3. En ez annattv. . . flipta. 4. Ez mæðr . . z. erþð. 5. Ez kona leggz . . tilgiotz. En ez giold . . dome. En ez meinleifi . . annars ze.

i Ee. 1. f. oc m. . . tilfalu. Engi mæðr . . þui minni. 2. Se tono . . þelago. Nu þær maðr mæðr . . livir þessum lengr. Ensa flal . . verri. 3. Nu ez annattv. . . flipta. 4. En ez mæðr h. . . z. erþð. 5. Ez kona leggz . . m. dome. Ez meinleifi . . annars ze.

i Ee. 1. f. oc m. . . tilfalo. 2. Ez t. gipt. . . dome. Engi mæðr . . minni. 3. Se t. f. . . þalle niðr. 4. Nu þær maðr . . ayla. 5. Nu ez annattv. . . flipta. 6. En ez mæðr . . z. erþð. 7. Nu ez kona leggz . . dome. Ez mæðr . . ze.

i Bb. 1. f. oc m. . . tilfalu. Engi mæðr . . hennar. 2. Nu er gipting. maðr . . þui minni. 3. Ez kona gipt. . . a henne. 4. En ez giold . . dome. 5. Se tono . . verri. 6. Nu ez annattv. . . flipta. 7. Ez mæðr h. . . z. erþð. 8. Ez t. leggz . . tilgiotz. En ez meinf. . . ze.

i Bf. 1. f. oc m. . . tilfalo. Mæðr su . . raðz. Giptingar maðr . . minni. 2. Se tono . . þelago. Nu þær maðr mæðr . . i. honom lengr. Ensa . . tilgiotz þalle niðr. 3. Nu ez annattv. . . flipta. þa have hon . . flitorde. 4. Ez mæðr h. . . z. erþð. 5. Ez kona leggz . . tilgiotz þalle niðr. 6. En ez meinf. . . ze.

i Bl. 1. f. oc m. . . tilfalu. Engi mæðr . . henne. 2. Guar f. gipt. m. . . minni. 3. Se tono f. . . verre. 4. En ez t. g. . . dome. 5. En ez giold . . dome. 6. Nu ez annattv. . . flipta. 7. Ez mæðr h. þiarh. . . erþð. 8. En ez kona . . tilgiotz. En ez meinf. . . ze.

Norges gl. Love II.

- xxj. (xx.) Um skipti a omagum. (20.)
 xxij. (xxi.) Um gíaxer hueriar halldagst skolu. (21.)
 xxiiij. (xxii.) Eðr madr kemr i omaga skipti. (22.)
 xix. (xxiii.) Eðr madr ueitir omaga. (23.)
 xx. (xxiiii.) Um brullaupa gerðir. (24.)
 xxi. (xxv.) Um erfuís gerðir. (25.)

1 1i. fader² oc moder skolu ræða gíptingum dótra³ sinna eðr þau eru til. En eðr þeirra⁴ missir uidr þa skolu þadur þrendr⁵ [oc modor þrendr⁶ [hinir nanastu⁷ gíptingum ræða. En gíptingar madr skal stíla heimanzylgiu [oc tilgiöx⁸ xirir þrendlono sinni sua sem [þeim kemr a samt.⁹ þa skolu þeir oc eindaga¹⁰ ner brullaup skal vera. En eðr þa stíla a [um maldaga.¹¹ þa late¹² þestar¹³ madr [þera .ij. manna uitni¹⁴ [um heimanzylgiu. hual mælt uar.¹⁵ þeir er hia uaru.¹⁶ En eðr þa stíla a um tilgiöx. þa niote¹⁷ gíptingar¹⁸ madr .ij. uatta [med hinu þyrra stílorde.¹⁹ Eigi skal oc i klæðum meira heiman gexagt [med tono²⁰ en þridiung. En þat sem gíptingar madr gexr meira þat skal vera i þeim lutum at þat megi uera þeim til þarza²¹ er tono þær eða til auininga. En enga heimanzylgiu²² ma [arxe gíptingar mannz²³ riuxa [þa er sua er gort²⁴ sem nu er mælt. En eðr dóttir uerða þadur sins arzar eða [modor eða brodor.²⁵ huerstins arzar sem þær uerða.²⁶ sumar gíptar en sumar ogíptar eru.²⁷ þa skolu þær er ogíptar eru tafa sua miltit að ofskiptum arxe sem [þær er mest hæðu heimann.²⁸ oc þo at allar se heiman gíptar oc er eigi skipt heimanzylgiu þeirra²⁹ til iamznadar med þeim. þa tafe þær³⁰ að ofskiptum arxe [iammitit sem su³¹ er mest hæðe [i heimanzylgiu.³² æ medan þe [uinzt til.³³ Gripi þeir aller er leder eru til heimanzylgiu oc eru þeir mefnir oc myndir i hendr þeim er tono þær. þa a hann þa iamheimola sem þader oc moder lete heiman zylgia. En eðr madr segir at hann lede eigi til þess þa gripi. þa sueri hann eins eidi xirir sua larll sem tona.³⁴ en

Jvfr. Cap. 1. 2. G. 51. F. XI. 2--4. 16. 18. Hk. 50. Jb. IV. a. 1, 2.

¹) Eðr þader eðr broder eðr þadur broder eðr þadur þrendr gípta manne mon med loghleggre þæfingh of hazua hana ser at þiartaupum, hin jaltar er þæsta skal, og gangha þeir a zullmælle vidr þen er xirir rædr, þa hældz þæt effi, længhar, en til þæro, en hon er giigt, of siðan ma hon þa umbod sit huxim er hon vill at sozia of þadur arx sin eðr þæt sem þader henger gæz henne, of hazua alt ofliert, hin ælfhir madr þæro heimfare er þæt þaup giærde, skal þetta capitulo standa nefta xirir, þadur of modor skulu ræða gíptingha dótra sinna. — tilf. Mrg. H. i Gi. Her ophörer Lacunen i Bc. ²) Madr (ved feilagtig Tilføielse af Initial) — Ef. ³) barna — Fb. ⁴) Her ophörer Lacunen i Gk. ⁵) [mgl. — Gp. ⁶) [mgl. — de fl. ⁷) [mgl. — Bf. ⁸) [mgl. — Bb. ⁹) [þeir semia — fl. ¹⁰) gera — tilf. Gk. ¹¹) eindaga — fl. [ner brullaup skal vera — Bb. ¹²) niote — Gc, n. leidi — Ba, g, h, k. ¹³) gíptingar — fl. ¹⁴) [ij. uatta — fl. ¹⁵) [um h. z. hu. mest var still — Eb. ¹⁶) [med þyrra stílorde — Gc. ¹⁷) late . . . þera — Gc, i. ¹⁸) þestar — fl. ¹⁹) [um heimanzylgiu hual mælt uar. þeir er hia uaro — Gc. ²⁰) [mgl. — Gp, r. Bb. ²¹) æfta — fl. ²²) gípting — fl. ²³) [gíptingar madr — Eb. ²⁴) [þegar er sua er gort — Gb. ²⁵) eða brodor — mgl. Gm, q. ²⁶) [annara þrendz sinna — Bb. ²⁷) eru — mgl. de fl. ²⁸) [þær hæðu er heiman voru gíptar — de fl. ²⁹) þeirra — mgl. de fl. ³⁰) er minna hæðu — tilf. Bf. ³¹) [æftir þæiri — Bf. ³²) [heiman — de fl. Her begynder en Lacune i Ef. Oph. i Cap. 3. ³³) [er ofskipt — Gc. ³⁴) oc tafe stíla. — tilf. Bb.

sorte síðan til iammifils 'gripa¹ giptingar mann² tonunnar³ oc sterdi þat tilgiox hennar [eptir rettre tilfalu.⁴

En ex kona giptigt vitan frenda radz.

ij. En ex⁵ kona giptigt vitan rade þadur síns [eda broðor⁶ [eda modor⁷ eda 2 þess er⁸ giptingar madr er xirir rade hennar. haxe xirir gort orzum allum þeim er undir hana kunnu at þalla þæðan i þra. oc tale sa þann arx er erydom er nestr. sua sem su kona vere [eigi til þess arx komin.⁹ nema giptingar madr uili xirra hana iamræde. þa ma hon giptagt¹⁰ með¹¹ [stynsamra frenda sinna¹² rade ex þeim list iamræde¹³ eda bætr. oc meg þeir þat með eidi sinum sanna. oc a þo at leita þessa¹⁴ uidr giptingar mann. En ex¹⁵ giptingar madr er þader eda¹⁶ broder samxæddr. [þar nest moder stixengin.¹⁷ ex hon er eigi til¹⁸ þa¹⁹ kallmadr .xx. uetra gamall eda ellri sa er nestr er erydum eptir þa tono er giptigt. En sa er slifs dirxigt giallde xullrette giptingar manni eptir .xij. manna dome. nema adrum frendum uirdigt iamræde sem xyr segir. Ellia ma siolz gipta sit huerium sem hon uil [med notors frenda sine rade.²⁰ En tonor þer er liazt til þess at lodu til slifs eda annars saurlixis born manna eda frendtonor oc uerdr þat uitniæxast. þa borte eptir .xij. manna dome peningum²¹ su er peninga²² hegir til. en hin²³ haxe rexsing eptir dome.²⁴ Mær su er arze uerdr.²⁵ huerstyns arze er hon uerdr. hon ma gipta sit siolz þeim er hon uil. þa er hon er .xv. uetra gomul med frenda sinna rade [þo þeirra sem nanaster eru²⁶ bæde i þadur ætt oc modor ætt.²⁷ Engi mær stal haxe þorræde þear sine xyr en hon er [xx. uetra gomul.²⁸ [þo at undir hana haxe borit.²⁹ nema hon se gipt med frenda sinna rade. oc a þa sa er þær bæde þorræde a henne oc a peningum³⁰ hennar.³¹ En huer er giptingar madr er rettr at tono [late allt heimollt ver(a) i heimanzylgiu.³² En allt þat er sortia stal at logsolnum [þa stal engi tilgiox mote toma.³³ En ex edia giptir sit heiman oc lætr hon mæta þe annara manna i heimanzylgiu sina [oc ler hinn til er atte.³⁴ þa a hann þat iamheimollt sem [hitt er edian atte.³⁵

¹) gripa — mgl. de fl. ²) madr — Eb. ³) tonunnar — mgl. Gq. Bh. en [orte &c. — mgl. Bf. ⁴) [mgl. — Bb. ⁵) mær eda — tilf. Gi. ⁶) [mgl. — Ee. ⁷) [mgl. — Fe. e. br. e. modor — mgl. Bh. ⁸) rettr — tilf. fl. ⁹) getin — fl. [ugetin — Gi. [eigi til — Gk. Bd, e. ¹⁰) gipta sit sealtz — Gm. ¹¹) giptagt — Fa. gipta sit — Bb. ¹²) annarra — tilf. fl. ¹³) [st. manna — Eb, d. [einsuero frenda sine — Bk. ¹⁴) iamnadar rade — her og nedenfor Gm. ¹⁵) adr — tilf. de fl. ¹⁶) ex — mgl. de fl. ¹⁷) moder eda — tilf. fl. ¹⁸) stixengin — Gm. Eb. Bc. [mgl. — Gq. Ff. ¹⁹) [mgl. — Gk. ²⁰) [þarneft — Bd. ²¹) [utan notors sine rad — Eb. [mgl. — Bk. ²²) peningum — mgl. fl. ²³) þe — fl. ²⁴) er eigi hegir þe til at beta — tilf. Gi. ²⁵) En tonor þer &c. — mgl. Gq. Hele Stykket fra Capitlets 'Begyndelse mgl. — Ec. Bf. I Mrg. i Bf er tilføiet m. en H. fra 16de Aarh.: her sættes it halft capitel om tono giptig vithen frenda radz. — Bf. ²⁶) þadur sine eda — tilf. Bf. ²⁷) [uittrastu of nanastir ero — Fe. of uittraster eru — tilf. Gb. of uittraster — tilf. Gc. ²⁸) Stykket Mær . . . modor ætt findes blot i Ga, b, c, f (dog her mod Mrg. H.), Fe. Bf. Herefter nyt Cap. i Gl. Ea. Gi. ²⁹) [tuitug — fl. ³⁰) [mgl. — fl. ³¹) þe — fl. ³²) Herefter nyt Cap. i Bb. ³³) [late alla heiman zylgiu heimola vera — Eb. ³⁴) [þa þalle sua mitit nidr i tilgiox sem þui hvirir till — Gm. ³⁵) [mgl. — Bf. h. ³⁶) [hennar þe — Bf.

En ex madr [luezst eigi til þess let hafa.¹ þa syni með eins eidi² oc er³ heimanrylgia hennar þui minni.

At engi skal xirir gera ze hons sinnar.⁴

3 iij. Se tono sinnar skal engi madr xora af lande brott [nema hon uili.⁵ Nada skal hann ze [þeirra allu⁶ þeim til þarza. huarle skal þeirra xirir mæla annars ze ne xirir gera. Slitan rett a huer madr a tono sinni sem a sialxum ser ex henne uerdr með ozund misdyrmt. Engi kona a at synia bonda sinum xelago. En með þui mote megu þau xelag leggja sinn i millum at huart leggi til xelagx allt þat er þa a eða eigande uerdr með erxðum⁷ oc adrum lutum. xalla sidan omagar til annars huaro. þa skal þat iamt beggia þeirra tofnaðr vera þo at engi⁸ lome a annars ze.⁹ En ex misdaudi þeirra uerdr þa stolu omagar þeirra þeim a hendr huerza er [þa a xirir laga safir xram at xora.¹⁰ En þat hiuna er meira lagde til xelago skal meira upp taka eða þers erxingiar. sidan se slipt i helminga¹¹ [þo at oryzt¹² haxe.¹³ En ex axlaxt¹⁴ hezir. þa skal tallmadr [eða hans erxingi¹⁵ taka .ij. luti axla¹⁶ en kona þribiung. þurzu þau engan mann at þuisa xelag¹⁷ at spyria. En ex þau leggja annan ueg. þa skal eigi hallðaxt þo at erxingi funni eigi eða uili eigi.¹⁸ þui at log riuxa þat xelag.¹⁹ Nu er eigi²⁰ xelag hiuna i millum þa skal henni²¹ su tilgiox heimol uera er til hennar uar gexin oc uattar vitu at²² lyft uar [a giptingar degi²³ ex hon lixir honum lengr.²⁴ Lyfa skal giptingum tuenna [oc tilgioxum²⁵ a huerium .x.²⁶ uetrum [oc lyfa i xioðda²⁷ huart er uil [at kirtiu eða a þingi.²⁸ En ex hann

Jvfr. Cap. 3. G. 52. 53. F. XI. 5—10. Hk. 51. 52. 53. Jb. IV. a. 3.

¹⁾ [þat af hann hanc let til þess — Ec. ²⁾ [sua xari sem kona — tilf. Gl. ³⁾ [e — fl. ⁴⁾ Hor op-
hörer Lacunen i Ef. ⁵⁾ [mgl. — Gr. Fa. Bd. ⁶⁾ [hennar — Bl. ⁷⁾ signum — Fb. Bb. Bl. ⁸⁾ signir
— Eb. ⁹⁾ lut — fl. ¹⁰⁾ [xirir laga safir (er) xramxorskomadr — Gl. [nanaft ero — Bh. ¹¹⁾ þui
sem aptir er — tilf. Bb. ¹²⁾ aufagt — Gm. ¹³⁾ [ex oryzt hezir — Gq. ¹⁴⁾ aufag — Ee. Be.
¹⁵⁾ [mgl. — Bd. ¹⁶⁾ ax arze — Gf. ¹⁷⁾ xorlage — Ff. ¹⁸⁾ riuxa — tilf. de fl. ¹⁹⁾ þo at erx-
ingi &c. — mgl. Gr. ²⁰⁾ eigi — mgl. Gd, l. Fa. ²¹⁾ tono — fl. ²²⁾ of — fl. ²³⁾ [a giptar
tueldi — Be. ²⁴⁾ Istedetfor Stykket en með þui mote . . . lengr have Ec og Bf folgende, hvilket ogsaa
findes i Ee, dog længere nede, istedetfor En ex mæ . . . verri, see næste Side Note 2. Nu xer madr mægar
eða ettiu barnlausfa þa mego þau eigi leggja xelag sinn amillum nema þeir (arxuar þeira — Bf) jatte (þeir —
tilf. Bf) er til arze þeira standa. En ex þau ala born til arze sine. þa mego þau xelag leggja sin amillum. heitmingo
xelag ex við born þeira er at slipta. En ex við vfarva er at slipta þa eigi (hanc — Bf) þat (þeira — tilf. Bf)
tua luti er lengr livir [en uf arvar þribiung (mgl. — Bf) en odol þeira xare eptir þui sem logbot vattar. Nu xer
madr ettiu oc a hon (mgl.—Ee) born til arze sine oc ero (þau tilf.—Ee. Bf) j vmægb oc vill hon (han — Bf) þa
(þo — Bf. at huaro — tilf. Ee) leggja xelagx við hann (hana — Bf) þa skal gera steimnu [til hovud baugo (Laab. Rum
— Ee) monnum (xiar halbz manne — Bf) barnanna oc leggja xelagx (xa — Ee) þeira (saman — tilf. Ee. Bf) eptir
xiar magni. leggi jorb iorbu [i gægn (mgl. — Bf) oc onri onri j mot. Nu ma þat (xelagx — tilf. Bf) eigi riuxua er
sua er (verdr — Bf) lagt. En ex þau leggja annan uegh (a annan hatt — Ee. addruuis — Bf) xelag sil. þa ma riuvua
[huart sem vill hanc erxingiar eða hennar (læz vill — Bf) a þa lund at xara a þing xram (mgl. — Bf) oc [eigia
ifundr þui xelagx. huervitna þar sem hiun tuau leggja xelag sit saman. þa skal þat xelag hallðaxt. eptir þui sem
[loglegx vattar vitu (sleitni ero til — Bf). En ex sidan berr arxer eða vmægb (vmagar — Ee) vndir annat huart þeira
(mgl. Ee. Bf). þa xællr þat iamt til huarstueggia eptir þui sem xelagx þeira uar lagt (mgl. — Bf). þui at þau stulu
sua bua um (vid — Bf) aub (aubn — Ee. aund — Bf, sem um (vid — Bf) axla. (Herfra mgl. — Ee). Su til giox
skal tono (mgl. — Bf) heimol vera. er til hennar er (var — Bf) oc vattar vitu at (oc — Bf) lyft var a giptingar
deigi ex hon liuir honum lengr. ²⁵⁾ [mgl. — fl. ²⁶⁾ .xx — Bh. ²⁷⁾ [mgl. — Gi. ²⁸⁾ [a þinge eða
xyrir xioðda at kirtiu — Gi. [x. xioðda at kirtiu — Gk.

missir hennar uid þa tafa arzar hennar heimanfylgiu en tilgiöx¹ þalle nidr.² En ex mæx³ hezir þearhallð broðor síns þa skal hon eðl tafa æz þe hans ser til heimanfylgiu.⁴ [nema þaður þrendur oc modor þrendr sueinsens le slift til heimanfylgiu henni⁵ æz þear lutum sueinsens sem þeim synizst er hygnastir eru.⁶ En ex þa stíl a. þa stolu þeir rada þaður þrendr⁷ er⁸ arze þeirra eru nestir ex þeir haza uit til [oc gezi eigi meira heiman en doðtrum uastar eptir iamznade i þyrstu erzd.⁹ En ex tall-madr luangazt en tona giptizt þirir vltan þrenda rad. haxe þirir gort landstýldum oc auerli þear síns [uid erzingia.¹⁰ En ex arze¹¹ gezi þa sol þa er hann er zulltíða. [at giptingar madr haxe gezt þe hans með systur hans.¹² þa stande þa þirir með eins eidi er su sol temr a hendr. En ex hann uerðr sannr [at þui.¹³ greidi slift upp sueininum [sem hann gæz hans¹⁴ oc heiti drengr at verri. En um fram rad þeirra manna er nu eru til stildir þa skal eigi¹⁵ tost a eiga at tafa ser heimanfylgiu meiri. en ex hon¹⁶ telr annan ueg en nu er stíllt. þa halldezt þui at eins at broder hennar uili þegar [hann er¹⁷ zulltíða. En ex broder giptir systur sína með þrenda rade sinna. þa er ellztr er. oc eru sumir i omegð. þa skal þat halldazt sua sem þeir haxe aller zulltíða uerit ex hann gezi henne eigi meira heiman en stíl i þyrstu erzd.¹⁸

Um þiuna skilnad.¹⁹

iiij. Nu ex annat huart þiuna missir annars uid oc þrytr brullaups²⁰ uitni. 4 þa skal þat þiuna er lengr lizir leggja fram þe [oc stípta²¹ sua sunðr sem þat uil fueria²² eptir²³ þirir gudi²⁴ at rett er [oc eptir þui sem i giptin(y)²⁵ þeirra lom²⁶

Jvfr. Cap. 4. F. XI. 8. 15. Hk. 52.

¹) liöx giöx — Fe. ²) Her indskyde *Gl*, n, r Cap. 4: Nu ex annatveggja þiuna &c. og derpaa fölgur som eget Capitel: Ex mæx hezir &c. Eget Cap., men længere nede, i Fe. Ec. Ee. Bb. Bf. Bl. (See S. 73, Note 1). Samme Cap. indskydes efter madr at verri, efter den kortere Redaction, og dernæst Cap. ex mæx hezir &c. — *Gl*. See Note 18. ³) madr — Bf. ⁴) [mgl. — fl. ⁵) [þa le þaður þrendr oc modor þrendr sueinsens slift henni til heimanfylgiu — *Gb*. [þa stolu þ. þ. of m. þ. f. henni þa til h. þ. — *Gl*. [þa sca þad. þ. sv. slift egni til h. þ. hennar — *Gn*. [þa leggi þ. þ. of m. þ. f. tafa slift henni til h. þ. — *Fb*. [þa þae &c. — Fe. ⁶) Herefter indskyde *Gl*, i det Stykke: oc þo gezi eigi . . . þyrstu erzd; see Note 9. ⁷) rade þaður þrendi þa — og fremdeles Enkelttal *Gl*. ⁸) stýðastir eru oc — tilf. *Fb*. ⁹) [of þo gezi eigi . . . uastar at iamræðe i hinni þ. erzd, þeim er eigi ero legnar — *Gl*, i. [of geui þo . . . en doðtrum uastar i þ. erzd. at iij. doðr stolu tafa iaznt of ein son — *Gn*. ¹⁰) [a þui einu are — *Bb*. En ex þarlm. &c. — mgl. fl. of gezi &c. — mgl. Bf. ¹¹) han — *Gl*. ¹²) [at þeir tofo þe a gipting [systur hans, eller ligvænde — fl. ¹³) [at h. hezi til þess mutu tefit — *Bb*. ¹⁴) [sem han tof i mutuna — fl. ¹⁵) hon eigi — fl. wngi — *Bb*. ¹⁶) nodor — *Bb*. han — Bf. ¹⁷) [er þeir varda — Fe. ¹⁸) Stykket En ex mæx . . . erzd findest anderledes og kortere redigeret i *Ge*, d, e, f, g, h, i, k, m, p, q, s, t; *Fa*, b, d, f. *Ea*, b, d, f. *Ba*, b, c, d, e, g, h, k, l. *D*, nemlig: Nu þo at mæx haue þear hallð broðor síns þa skal hon eðl tafa æz þe hans ser til heimanfylgiu. En ex arze (hann — *Ge*) gezi þa sol þa er hann er zulltíða at giptingar madr haxe gezt þe hans með systur hans. þa stande þa þirir með eins eidi er su sol temr a hendr. En ex hann uerðr sannr at þui. greidi slift upp sueininum sem hann gæz hans. oc heiti drengr (madr — *Gh*, i) at verri. Saaledes have *Gl*, *Fb*, *Bb* og *Bl* begge Redactioner. *Bh* har derimod kun: Effi skal mæx tafa æz þe broðor síns. [er til heiman fylðr. ¹⁹) Cap. mgl. i *Bh*. Indsk. mel. Cap. 6 og 7 — *Gd*. ²⁰) samfundu — *Gr*. olhus — *Fb*. oll — *Fe*. aldrhus (Var. brullaups) — *Ea*, c, e. Bf. ²¹) [mgl. — *Gh*, q. *Bd*, e. ²²) suara — *de fl*. ²³) eptir — mgl. i alle de Övrige. ²⁴) a domadegi — tilf. *Bc*. ²⁵) kaup — *Ba*. ²⁶) oc gipting — tilf. *Ba*. [mgl. — *Gq*.

oc þa er hvarle uanhaldet af adru. oc sueri at rulla eid oc [.ij. stikritir menn¹ með.² En ef madr kaupir iord með gripum eða lausaze [eða buze³ tona sinnar oc lizir hon honum lengr. þa skal hon þat eitt haza or iordu af arze hans er⁴ hon hazde heiman [oc tilgiox sina með.⁵ oc [þat eina meira er erzingi uil.⁶ þo sua af hann leidi hana til bolar stonringar⁷ at tafa.⁸ þui at log riuxa þat mal. [oc lausa⁹ ze er arzar greida henni i hendr.¹⁰ En ef hon tetr ze i erzd sidan er þau loma saman oc uerdr þat¹¹ ze xirir¹² iord greitt. þa skal su iord hennar.¹³ Nu ef oreigar .ij. loma saman at landz lagum oc aulast¹⁴ þeim¹⁵ ze. þa haxe þat .ij. luti er lengr lizir bæde i lande oc lausum vyri er uid vttarza er at slipta. en helming er uid [born þeirra¹⁶ er at slipta.¹⁷

Ef kona lægt með manni undir bonda sinn.

- 5 v. En ef kona lægt með manni undir bonda sinn eða stift uid hann mote guds lagum [oc manna¹⁸ saklausf.¹⁹ þa hezir hon xirir gort²⁰ tilgiox sinni. En ef bonde hennar²¹ bydr henni samuiftu en hon uil eigi. þa skal hann allum xearlutum hennar²² uardueita meðan hon²³ lizir. en sidan tale [sa heimanxylgiu²⁴ er arze hennar²⁵ er nestr²⁶ [en eigi tilgiox.²⁷ En ef þau settast a mal sin oc tetr hann [uid henne.²⁸ þa xare þat²⁹ sem [þeirra mal³⁰ uere ospellat. En ef [optar hendir hana sa glöpr.³¹ þa skal hann þo [xear lutum hennar³² uardueita meðan hennar liz er. þo at hann uili eigi optar³³ uid henne tafa. [en xare sidan sem adr er mælt.³⁴ En ef hon hezir eigi xyrmeir [uid þann glöpr³⁵ lend uerit oc heitr. hon iyrhof³⁶ uid gud oc bonda sinn oc bydr bonda sinum samuift. en ef hann uil eigi [eiga hana.³⁷ þa haxe hon heimanxylgiu³⁸ sina [en eigi tilgiox.³⁹ [En ef bonde hennar uil⁴⁰ xyrra hana heimanxylgiu⁴¹ sinni oc segir sua at [stlir glöpr⁴² hazi hana xyrmeir hent oc uar su [salar gipt⁴³ eigi xyrmeir uppi⁴⁴ [uid hana⁴⁵ af hans

Jvfr. Cap. 5. 6. F. XI. 13. 14. Hk. 54. Jb. IV. a. 5. 6.

¹) [.ij. stikritir konar — Gh, s. ²) honum eða henne — tilf. Gi, n. ³) [mgl. — fl. ⁴) of þat sem — Gl, g, t. Bd. ⁵) [mgl. — de fl. ⁶) [þat erzingi er aut er — Ba, g, k. [mgl. — fl. gerua hennar — tilf. Gh, s. ⁷) stonring — fl. ⁸) at tafa — mgl. de fl. ⁹) tafa — Gr. ¹⁰) [ællagar. — Bf. ¹¹) þat — mgl. fl. ¹²) i — fl. ¹³) vera — tilf. de fl. ¹⁴) ætlast — fl. ¹⁵) honum — Fe. ¹⁶) [arza — Fb. ¹⁷) þa hazi helming hvar sem lengr lizir — tilf. Gp. Istf. þa haxe þat &c. har Bf: þa (haxe) han .ij. luti en hon þridiung. bæde i lande of lausum vyri, og udenfor i Mrg. m. samme eller samtidig H.: ef vider born þeirra er at slipta þa er hælzningr zelago. Ef vider vtarva er at slipta xare með xyrra stiorde. ¹⁸) [mgl. — fl. ¹⁹) saklausan — fl. ²⁰) x. legir — Gd. ²¹) hennar — mgl. fl. ²²) hennar — mgl. de fl. ²³) han — Gm, t. Var. i Ea. ²⁴) hennar — tilf. Gd. Fb. Be, g, k. ²⁵) hennar — mgl. de fl. ²⁶) [arzar heiman xylgiu — Gl, t. ²⁷) [en tilgiox xalle niðr — fl. ²⁸) [hana i hionfap til sin — Bf. ²⁹) mal þeirra — fl. ³⁰) [þat — fl. ³¹) [henni uerdr sa glöpr optare xirir — de fl. ³²) [x. t. þeirra — Gc, p. Ea (Var. hennar) Ec, d. Bd. ³³) optar — mgl. fl. ³⁴) [mgl. — Bk. ³⁵) [at þeim bragðum — Bf. ³⁶) hezir h. iuirbott — Fb. ³⁷) [uidr henne tafa — Gd, e, g, p, t. Fd, f. [haza samuift uidr hana — Ea. [uid h. ætler tafa — Bf. ³⁸) heimanxerð — Bd, e. ³⁹) [en t. g. xalle niðr — fl. eiga hana &c. — mgl. Bb, l. En ef hann &c. — mgl. Fb. ⁴⁰) [oc vill þo — Bb. ⁴¹) heimanxerð — Gg, r. Bd, e. ⁴²) [stlir — Gn. ⁴³) [ot — Fa, d. ⁴⁴) uppi — mgl. de Övrige undt. Gb, c. ⁴⁵) [mgl. — Ed, e. Be.

hendi¹ sua at monnum vere tunnigt. þa stände hon xirir með eins eidi oc hazi hon heimanxylgiu sina. En ex hann uil eigi uid henne tafa. þa tafe hon heimanxylgiu sina² en [eigi tilgiox.³ Nu ex giolld toma a hendr adru hvaro þeirra.⁴ þa a þat með sinu ze at bota sin misuerla er misgort hezir. En ex þau haza lagt xelag sinn i millum. þa a þat þeirra er eigi haza giolldin a hendr komit at haza⁵ iam marga aura af ofskiptu auagtalausa eda þess þeirra erxringiar þann tima er misdaudi þeirra uerdr. [eda þau stiliazt logliga.⁶ Nu lemr [legorðz sof⁷ a þa tono er madr hezir ser xesta⁸ [eda handsellda.⁹ [þat legorð er xyr gerðigt.¹⁰ [oc xær hann þeirrar tono.¹¹ þa a hann [radspell. en giptingar madr rett.¹² En ex sidan er lagzt með henne en [hann handsellði ser¹³ eda xesti [oc xær hann heinnar.¹⁴ þa a hann bæde rett¹⁵ oc radspell. En ex hann xær eigi.¹⁶ þa a¹⁷ [sa tallmadr¹⁸ bæde sem xyr stlr.¹⁹ En ex madr gengr i seug til tono oc uil toma legorðe²⁰ a hana. þo²¹ at hann tome eigi uilia sinum xram. þa bote sa eptir .xii. manna dome.

Ex meinleiki sundrar hianna samuistu.

vj. En ex meinleiki sundrar samuistu hiuna með þess rade er rada a at guds 6 lagum [oc manna.²² haxe sitt ze huart þeirra.²³ En ex þau stiliazt [xirir þann hiunskap²⁴ at tallmanz nolld haza til gengit oc uissi hann þa þat er hann xesti tono [oc loynir hann²⁵ þui.²⁶ þa bote hann [xirir suif sin²⁷ eptir .xij. manna dome. haxe lona halzt en giptingar madr halzt. En xirir huern meinleika²⁸ er þau stiliazt. þa xære sem adr segir.²⁹ En ex madr xær tono [at landz³⁰ lagum rettum³¹ oc gefr mote henne tilgiox oc xellr hann³² sidan xra. þa skal lufazt henne þing³³ sin³⁴ [oc heimanxylgia³⁵ af sialx³⁶ hans ze meðan þat uingzt.³⁷ En ex þat uingzt eigi til.³⁸

¹) Istf. oc uar su &c. har Bf: oc gefr han henne þa sof ei xyr. ²) En ex hann uil &c. — mgl. i de fl.
³) [tilgiox xalle nidr — Bf. En ex bonde &c. — mgl. Bh. Resten af Cap. mgl. — Gg. Bf. Herefter nyt Cap. i — Fb. Bb, l. ⁴) hiuna — de fl. ⁵) tafa — fl. ⁶) [mgl. — Gd, s. Ee. ⁷) [madr legorðe — Ee. ⁸) melta — Be. ⁹) [eda handtøtt — Ee. ¹⁰) [mgl. — Gk. Be. ¹¹) [en h. xenge þa t. — Ge. Ba, g, k. [en h. xenge hennar — Bd. ¹²) [rett er giptingar madr er en sa radespiell er xær — Ed. ¹³) [hann xet hana — Ba, g, k. ¹⁴) [mgl. — Gk, p. Ba, e, g, k. ¹⁵) hennar — tilf. Gd. Ff. ¹⁶) þeirrar tono — tilf. Fb. ¹⁷) tati — Bb. ¹⁸) [giptingar madr — Ba, g, k. ¹⁹) En ex &c. — mgl. Bd, k. Her ender Cap. i Gk, s, og Resten danner Begyndelsen til fg. Cap. Resten mgl., men tilf. med Mrg. H. — Ed. ²⁰) legorðz sof — Fa, d. ²¹) at hon gete got sin. sua — tilf. Ba. at h. gete gort sin sua — tilf. Bg, k. ²²) [mgl. — de fl. ²³) En ex meint. &c. — mgl. Fe. ²⁴) [at hiofkap xyrir þat at — Gi. [x. þ. sxfkap (Var. hiunskap) at — Ee. ²⁵) hana — Ee. Var. — Ea. ²⁶) [mgl. — Gg. ²⁷) [mgl. — Gp. ²⁸) annan — tilf. fl. ²⁹) En ex þau stiliazt &c. — mgl. Gl, r. Fb. Bf, l, men tilf. i Gl med Mrg. H. En xirir huern &c. — mgl. Gg. Istf. Stykket En ex þau stiliazt &c. har Bb: En ex farlmadr gerer tono suif eda mæn i þui at han xæftr hana oc sialx væt han með ser at han er engo ngr til þaira lufa sem farlmadr sat með tono barn gera þa gialldi. han henne .vj. manna dom xirir suif sin ælligar suæri æib oc .ij. menn með honum at han hugdi sit nrtan vera — Bb. ³⁰) Gulapingo — Gn. Sroftopingo — Fb, e. Aibz: xafingo — Ee. Borghar þingo — Bl. N: — Gs. gudro — Fd. mgl. — Ba, f, g, k. ³¹) [mgl. — Bh. ³²) honn — Gg. ³³) tilgiox — Ba, g, k. ³⁴) hennar — Ed. ³⁵) [mgl. — Fb. Bb, l. ³⁶) sialx — mgl. fl. ³⁷) til — tilf. de fl. ³⁸) til — mgl. de fl.

þa stolu erþingiar¹ eði [til leggja² af sinu þe. þui at engi skal ser konu kaupna með annars þe.

Ger hefr þyrsta erþ.

- 7 (vij.) Sv er hin þyrsta erþ er born stílgetin³ tala arþ eptir þadur sinn oc modor stílgengna⁴ [at guds lagum og manna.⁵ oc þa sonar son sem hann er stílgetin oc sua þader hans.⁶ nema þader⁷ hans hafa hafi adr⁸ sinn luta af erþ. oc⁹ tætr þo¹⁰ sonar son þyr en i adra erþ gange. En sua skal þe¹¹ stípta eptir þadur eða modor at .ij. dotti stolu tala uid¹² einn son.¹³ oc stíkan lut [skal tala sonarson af arþi¹⁴ sem dotter [ex hann¹⁵ er til.¹⁶ Nu er einn son oc ein dotter. þa tætr hon þridiung en hann .ij. luti.¹⁷ [En ex þader a odal eptir.¹⁸ þa stolu þynir snuast til odla en dotti til vttiarða oc lausa þear [ex eigi eru iarder til.¹⁹ oc skal hinn ellsti einn [eignast haxud bol.²⁰ en²¹ hinum lotnezt adrar odals²² iarder i sinn lut sua at iamgodar se at logligre uirðingu.²³ En sonar son i sinn lut²⁴ þau odal sem þader hans stod til. til þess er hann hefr iamt mote dotti. En þau odal sem meiri eru oc²⁵ þader hans stod til. þa lönfi hann af þadur broðrum²⁶ sinum þimta lut minna en uerð eru. [En eigi skal hann þyr lönfa af þadur²⁷ broðrum sinum²⁸ en þadur²⁹ þader hans er andadr. nema [þadur þader hans³⁰ uerði omagi sona sina. En ex þader missir sonar sine eða dotti eða sonar sonar. þa tætr hann arþ eptir þau³¹ [ex þau eigu eigi³² born stílgetin eptir stí. oc þo tætr barn arþ eptir þadur sinn oc adra menn at þat se geted en eigi þott ex þat temr lix³³ i lios oc uerðr þat stírt. Stíkt þe sem moder leggr til barna sinna oc andast þau barnlaus þa erþir hon þat allt eptir þau. En ex moder andast þa eigu born hennar stílgetin³⁴ at tala [þat þe³⁵ þyr en þader. En ex dotter er legin i þadur garde eða brodor.³⁶ þa a hon huarle at tala arþ eptir þadur ne modor.³⁷ nema hafa stíla mistunn sem þader [eða³⁸ broder uil gort hafa ex eigi (er) þader til.³⁹ Nu er eigi sonr til arþ en til er sonar son [sua til koman sem þyr uar mælt⁴⁰ oc su dotter er eigi uar legin. þa tætr su er i þadur garde uar legin eða brodor halþo minna en huarð hinna.⁴¹ En ex eði er hinna til

Jvfr. Cap. 7. G. 103—114. F. VIII. 1—15. Hk. 55—70. Jb. IV. b. 1—14.

¹) þyrndr — Fa, d. Bb, d. ²) [luta — de fl. ³) at guds loughum oc manna — tilf. Bb. ⁴) stíls þengin — Ee. stílgetin — Gg. Fe. stílgetna — fl. ⁵) [mgl. — Bb, k. ⁶) oc sua þadr hans — tilf. Ef. ⁷) þadurþader — Gg. ⁸) aþan — tilf. de fl. ⁹) & — Gd. ¹⁰) þa — fl. ¹¹) arþe — fl. ¹²) iaxat vid — de fl. ¹³) brodor — Ef. ¹⁴) [mgl. — fl. ¹⁵) hon — fl. ¹⁶) [mgl. — Bb. eða hann — tilf. Fa, d. ¹⁷) Nu er &c. — mgl. Ff. ¹⁸) [Ero odal til — Bb. ¹⁹) [mgl. — Bd, g, k. ²⁰) [snuaft til odals ierða — Ed. ²¹) ex — de fl. ²²) odals — mgl. fl. ²³) Istf. en hinum &c.: — en hinir stulu snuaz til annara odals ierða iamgodra at virðingu — Bb. ²⁴) [þa at iamgodar &c. — mgl. Ff. ²⁵) en — de fl. ²⁶) þodurþendom — de fl. ²⁷) þrendum eða — tilf. Gg. ²⁸) [oc þo eighi þyr — Bb. ²⁹) þadur — udraderet i G, mgl. Gl. Ed. Ba, k. ³⁰) [han — fl. ³¹) eptir þui sem þefag þeira var gort — tilf. Bc. ³²) [nema þau eigi — Ba, g, k. ³³) lixi — de fl. ³⁴) mgl. — Ed. Bd, k. ³⁵) [arþ eptir hana — Gk. ³⁶) eða modor — tilf. fl. ³⁷) brodor — Gk. ³⁸) modr of — tilf. Fe. ³⁹) [v. g. h. ex eigi er brodor til — Gg. [eðr broðr uilia gort hafa — Ba, d, g, k. [eðr broðr uilia gera — Bb. ⁴⁰) [stílgetin — Ba, g, k. ⁴¹) Istf. su er . . . hinna: halþi huarð þeira — Bd.

er adr er talt. þa tetr hon sua allan arþ sem hennar mal uere ospellat. Guervitna þar sem þelag er hiuna millum. þa skal [gipting dotttra¹ oc heimanþyngia greibazt az beggia þeirra þe eptir þui sem þelag þeirra uar lagt oc gort. En ez eigi er þelag hiuna millum. þa skal² eptir þearmagne huart³ leggja til barna sinna. [Eigi a⁴ þader eða moder at⁵ luanga son sinn eða gipta dottor sina með meira þe heiman en flit komer a lut þeirra er eptir⁶ eru ez þa uere erþdom flit.⁷ nema þeir⁸ loze er neftir eru arþe. En ez meira geþr⁹ heiman þa iamþnizt er¹⁰ arþ tomezt¹¹ æ meðan arþr¹² uingzt til. En ez arþr¹³ uingzt eigi.¹⁴ leggi aptr [til iamþnadar¹⁵ huer¹⁶ er meira hæðe en¹⁷ log uatta. Sua er oc fladþeft um allt landit. at þegar maðr þeftir fer lono at guds¹⁸ lagum¹⁹ oc samþykt beggia þeirra. þa eru þau born er hann a með þeirri lono oll logliga til arþs lomin. huart sem þau eru getin²⁰ þirir þefting eða eptir.

Onnur erþd. Sv er onnur erþd er ætledingr tetr²¹ þa er með lagum er [til arþs leiddr.²² oc²³ sonarson flilgetin þo at þader hans se þrillu son.²⁴ oc sonar dotter flilgetin [ez þader hennar er flilgetin.²⁵ oc dottor son flilgetin ez moder hans uar flilgetin. sinn þiordung²⁶ huert þeirra. beðe i lande oc lausum onri. En þo at sonar dotter se ein en þeir allmargir. þa tetr hon þo þullan lut uid þa. Nu þo at einn þeirra se²⁷ en [þær allmargar.²⁸ þa tetr hann oc²⁹ þullan lut þo at þeiri se i [annare ætluiflinni.³⁰ En ez eit er þessara til þa tetr þat³¹ þann arþ allan. Nu er eði³² þessara til sem adr³³ [eru taldir.³⁴ þa tetr dottor dotter flilgetin ez moder hennar er flilgetin.

Þin þridia erþd. Sv er þin .iiij. erþd er broder uerdr brodor arþe. oc eru þeir samþædra oc flilgetnir. En ez brodor missir. þa tetr þystir samþædra oc flilgetin. nu er hon eigi til. þa tetr moder flilþengin arþ eptir barn flit. En ez hon er eigi til. þa tetr þrillu³⁵ [sonar dotter flilgetin oc þrillu³⁶ dottor son flilgetin. En ez þau eru eigi til. þa tetr þrillu³⁷ dottor dotter flilgetin. Nu ez hon er eigi til. þa tetr modor þader oc þadur moder flilþengin.³⁸ En ez huarke er þeirra til. þa tetr [modor modor³⁹ flilþengin.⁴⁰

Þin .iiij. erþd. Sv er þin .iiij. erþd er tetr þadur broder flilgetin samþædra. [ez

¹) [mgl. — Bd. ²) gipting dotttra &c. — mgl. Bk. ³) huart — mgl. Gk. ⁴) [En ez — Gi.
⁵) [Engi maðr ma — Ba, g, k. at — mgl. Gi. ⁶) heima — fl. ⁷) at flit — Gp. ⁸) þau — Gl.
⁹) geþr — fl. ¹⁰) meðan — Gm. Bc. þat mund sem — Fa, d. þegar er — fl. ¹¹) dormizt — Gk.
¹²) þe — fl. ¹³) þe — fl. ¹⁴) eigi — mgl. Gt. ¹⁵) [mgl. — Bk. ¹⁶) huert — fl. ¹⁷) sem
— Gk. æftir þui sem — Ff. ¹⁸) mgl. — Bk. ¹⁹) oc manna — tilf. Ff. Ea, Ba, g, k. ²⁰) þorð —
Ba, g, k. ²¹) arþ — tilf. Bc. ²²) [ætleiddr — Gd, p. ²³) þa — tilf. Fb. ²⁴) [eigi flilgetinn — fl.
²⁵) [mgl. — Eb, d. ²⁶) þiordung — Bf. ²⁷) tit — tilf. de fl. ²⁸) [þau allmorg — de fl. ²⁹) þo
— fl. ³⁰) [odrum ætlegginom — Gk. ³¹) hann — Eb. Bc. ³²) engi — fl. ³³) nu — fl. ³⁴) [ero
taldr — fl. ³⁵) þrillu — mgl. Fb. ³⁶) [mgl. — Gk, l. Bk. ³⁷) þrillu — mgl. Gq. ³⁸) flilgetin — fl.
³⁹) [moder — Gc. ⁴⁰) flilgetin — fl. flilgetin of flilþengin — Ba, g.

þader hans er stílgetin oc broðor son stílgetin samþædra¹ oc² þader hans er stílgetin oc broðer sammoddr stílgetin ex moder hans er stílgetin.³ sinn⁴ þridiung⁵ huer⁶ þeirra ex aller⁷ eru til. Skal iamþnan⁸ sa þyr arz taka en stílgetin þadur a [eda stílgetna modor.⁹ huart sem hellðer leidir hann til þess arz þader eda moder.¹⁰ þa er hinn þui nestur iamþnylðr þo at þader hans se þrillu sonr eda moder þrillu dotter.¹¹ En ex þadur broðer er ein en broðor þynir þleiri. þa skal hann taka iamt uid þa. Nu er broðor son einn. en þadur broðr þleiri. þa tekr han iamt¹² uid þa.¹³ Sama mal a broðer sammoddr oc sua skal hueruitna upp hedan arz. at iammilit skal taka einn i [sina lúifl.¹⁴ [þo at allmarger¹⁵ se i adra lúifl.¹⁶ [til sine lutar.¹⁷ En ex einn¹⁸ er til. þa tekr sa einn þann arz¹⁹ allan.²⁰ Nu eru þeir eigi til sem þyr uaru taldir. þa tekr þadur þystir stílgetin samþædra oc broðor dotter stílgetin²¹ lomen arz samþæddum broðor²² oc þystir sammoddr stílgetin með þyrre stílorde. En hueruitna þar sem odals iord er til i slipti þa haxe þat odal er til er borel en hinir [lausu aura.²³

v. erþð. Sv er hin .v. erþð er tekr modor broðer stílgetin samþædra²⁴ oc þystur son stílgetin samþædra. En ex þeir eru eigi til þa tekr modor þystir stílgetin²⁵ samþædra oc þystur dotter stílgetin arz samþæddum þysturum lomin.

þin. .vi. erþð. Sv er hin .vi. erþð er tafast²⁶ broðra þynir arz eptir stílgetnir²⁷ ex þædr þeirra eru stílgetnir oc samþæddir.²⁸ þa þeir nest [þo at²⁹ þædr þeirra se þrillu þynir. En ex þeir eru eigi til. þa taka broðra dottr stílgetnar með sama stílorde. Nu eru þær eigi til. þa taka þystyna þynir³⁰ stílgetnir [arz samþæddum³¹ lomen.³² [En ex þeir³³ eru eigi til.³⁴ þa taka þystina dottr stílgetnar.³⁵ Nu eru þær³⁶ eigi til. þa taka þystra þynir stílgetnir [arz samþæddum þysturum³⁷ lomen.³⁸ En ex þeir³⁹ eru eigi til. þa taka þystra dottr stílgetnar. Nu er engi þessara til. þa tekr þrillu son einn eda þleiri ex til eru. oc eigi i hordome getnir eda þrendsemis spellum⁴⁰ ner⁴¹ meir en lofat er i lagum.⁴²

1) arz samþæddum bræðrum lomin — Gn. 2) ex — de fl. 3) oc samþædra — tilf. fl. 4) ein — Ff. 5) þridiung — Gg. 6) huer — fl. 7) oll — fl. 8) e — fl. 9) [mgl. — Bf. 10) huart sem &c. — mgl. Ed. 11) Skal iamþnan &c. — mgl. Bh. 12) þullan lut — Gi. 13) þo at þleire se i annarri ættvísinni — tilf. Gi. 14) [sinn hlut — Gi, t. 15) þleiri — Bh. 16) [mgl. — Fd. 17) [mgl. — fl. 18) eit — Ba, k. 19) lut — Gn. 20) einfaman — tilf. Gf. 21) samþædra — tilf. Gg. 22) bræðrum — fl. 23) [lausu iærðer — Ed, f. 24) mgl. — Bh ostere. 25) mgl. — fl ostere. 26) taka — fl. 27) of samþædra — tilf. fl. 28) sammoddr — Gm, q, s. Fa. 29) [er — Ea. (Var. þo at). 30) dottr (Var. þynir) — Ea. 31) sammoddum (opfrisket m. nyere II.) — Bc. 32) [mgl. — fl. 33) þær — Ea. 34) [mgl. — Bh. 35) Nu eru þær &c. — mgl. Gc. En ex þeir &c. — mgl. Ba, g, k. 36) þeir — Gf, k. 37) þysturum — mgl. Gn. Bh. 38) [mgl. — Gm, q, r. Ee. Bf. 39) þær — Gi. 40) eda fíxflapum — tilf. fl. 41) Her begynder en Lacune i Ef, ophöðer nedenfor i 12te Arv. 42) Sua oc arz þi at modur stílgetin stender eði i arzdatale adr. eptir þrilluboret barn sit. þa skal honn hedan arz arz taka eptir þat sama barn i settre (saaledes) arzð nest eptir þrillu sonn. þat þo en ei er getit i hordome þrendsemisþellum eda fíxflapum — tilf. Gg. En ex eingj er þessara til þa þetir modur ofstílþeingin arz eptir barn sit þat sem hun gat i þrillutígnade oc ej i hordome gietib eðr fíxia þellum. En ex hun er ej til þa þetur þrillu dotter so til lomin sem om þrillu son. — tilf. Mrg. H. i Gf, l. Nota: Nest eptir frille sön arffuer modur frillebarn sit. Ut haquino Magni affect! — tilf. Mrg. H. i Ga.

hin .viij. erzd. Sv er hin .viij. erzd er tetr xadur broder filgetin sammøddr¹ oc brodor son filgetin [az sammøddum² brodor lomen.³ Nu eru þeir eigi til. þa tetr xadur systir filgetin⁴ sammødd.⁵ oc brodor dotter filgetin az sammøddom⁶ broðrom lomenar.

hin .viij. erzd. Sv er hin .viij. erzd er modor broder tetr filgetin [sammøddr.⁷ oc systur son⁸ filgetin⁹ az [sammøddre systur¹⁰ lomen. Nu eru þeir eigi til. þa tetr modor systir filgetin sammødd.¹¹ oc [systur dotter¹² filgetin az sammøddre¹³ systur lomen oc uerdr hvar annarar arze. oc sua er hueruitna þar sem tuer¹⁴ eða xári standa til eins arze [ez eigi er þa til er adr er næxndr.¹⁵

hin .ix. erzd. Sv er hin .ix. erzd er madr tetr arz eptir broðrungs barn sitt [az samxæddom¹⁶ lomen nema manni stjöldare¹⁷ xinnizt. þui at [i þessare erzd¹⁸ nemer þinn nanare. þar nest tetr iamstjlt az sammøddum¹⁹ systinum²⁰ lomit oc tetr xyr i larklegg²¹ en i tuenlegg.²² En ez þeir eru eigi til. þa tetr madr²³ arz eptir syst- rungs²⁴ barn sitt.

hin tiunda erzd. Sv er hin .x. erzd er tala þeir menn er eptir eru [broðra born²⁵ filgetin²⁶ oc [lomen az samxæddom.²⁷ Nu eru þeir eigi til. þa tala þeir er eptir eru systina born filgetin. En ez þeir eru eigi til. þa tala þeir menn er eptir eru systra born filgetin [oc þridia manni²⁸ at xrendsemi²⁹ oc tale æ xyr iamstjlt tall- madr en lona.

hin .xi. erzd. Sv er hin .xi. erzd er talaxt broðra synir arz eptir filgetnir. ez xædr þeirra eru filgetnir oc³⁰ sammøddir.³¹ þa hinir nest þo at xædr þeirra se xtrillu synir. En ez þeir eru eigi til. þa tala broðra dottir filgetnar með sama filorde. Nu eru³² þær³³ eigi til. þa tala systina synir filgetnir. [az sammøddum³⁴ syst- rum³⁵ lomenir.³⁶ [þeim nest systina dottir filgetnar.³⁷ En ez þær³⁸ eru eigi til.

¹) samxædra — Bf. mgl. — Bg, k. ²) samxæddum — fl. ³) [sammøddr — Gp. ⁴) mgl. — fl. ⁵) mgl. — fl. ⁶) samxæddum — fl. ⁷) samxædra (Var. sammøddr) — Ea. Bd. ⁸) brodorson — Bh. ⁹) [mgl. — Gf, men tilf. med Mrg. H. ¹⁰) [sammøddom — Bd, k. ¹¹) samxædd — Eb. ¹²) [systir — Bf. ¹³) samxædre — fl. ¹⁴) tuer — fl. ij. eða þrir — Gp. ¹⁵) [ez ængi ero stjldare til — Bh. ¹⁶) [az sammøddum, rettet til az samxæddom — Ge, f. [az samxæddom opr. men xæd udraderet og intet i stædet — Gg. [az sammøddum — Gh, i m, q, t. Fa. Eb. ¹⁷) nanare — fl. ¹⁸) [her — Bd. ¹⁹) sam- xæddum opr. men rettet til sammøddom — Gb, e. sammøddom rettet m. H. fra 16de Aarh. til samxæddom — Ba. samxæddum — Gc, d, e, f, g, i, m, p, q, r, s. Fa, b, d, Eb, d. Ba, c, g, k, l. ²⁰) [systur — Ff. mgl. — Gi. ²¹) talxwit — Gh. talxstjlt — Gs. talxstjlt — Gt. ²²) tuenwit — Gh. tuennstjlt — Gs. ²³) tetr — Gt. ²⁴) modr — Gg. ²⁵) broðrungs — Gc, i, k. ²⁶) [broðrunga born — Ed. ²⁷) filgetnir — de fl. ²⁸) sammøddum — Gh, k. broðrom — tilf. Ee. [samxædra — Bh. ²⁹) [þrimenn- ingar — Gu. [þiormenningar — Bf. ³⁰) [mgl. — Bh. ³¹) filgetnir oc — mgl. fl. ³²) samxædra — Gi. sammøddir rett. fr. samxæddir — Bb. ³³) Her begynder en Lacune i Gi, oph. i Cap. 13. ³⁴) þeir — fl. ³⁵) samxæddum — Gd, p, s. ³⁶) systinum — fl. ³⁷) [mgl. — fl. ³⁸) þeir — Ea, c.

þa tala systra synir¹ stílgætnir af samræddum² systur³ komner. En ef þeir eru eigi til. þa tala systra dóttir stílgætnar [af samræddum⁴ systur komnar.⁵

§in .xij. erð. Sv er hin .xij. erð er maðr tætr af eptir bræðrunga⁶ barn sitt af samræddum⁷ komner. nema manni stýldare⁸ zinnizt. [þui at her⁹ nemr hinn nanare.¹⁰ Þar næst tætr iamsstýldr af samræddum systinum¹¹ komner. þar næst tætr maðr af¹² eptir systunga barn sitt af samræddum¹³ komner. þa tala þeir menn er eptir eru bræðra born stílgætin af samræddum¹⁴ komner. Þar næst þeir er eptir eru systina born stílgætin af samræddum¹⁵ systinum¹⁶ komner [oc zyrri i karlegg¹⁷ en i tænneg.¹⁸ Þar næst þeir er eptir eru systra¹⁹ born af samræddum komner stílgætnir. þrimenningar at zrendsemi oc tæte æ zyr karlmaðr²⁰ en kona.²¹

§in .xij. erð. Sv er hin .xij. erð er tætr zrillu dóttir. Nu er hon eigi til. þa tætr bræðr samræðra²² zrillu son. En ef hann er eigi til. þa tætr systir²³ samræðra²⁴ zrillu dóttir. Nu er hon eigi til. þa tætr iamsram zædur bræðr samræðra. oc bræðr son samræðra²⁵ oc bræðr²⁶ samræðr²⁷ zrillu son. þeir eigu allir einn af at tala oc uerðr huer þeirra annars arze. Nu eru þeir eigi til. þa tala konor iamsstýldar. En ef þær eru eigi til. þa tala bræðrunga. zyrri karlmenn en konor. En ef þessa missir allra. þa tæte þeir er [at ziorda manni²⁸ eru at zrendsemi. nema nanare zinnizt stílgætnir. zyrri af samræddom en samræddum. sua sem zyr greinir i erðatale. zyr en [undir konung zalle.²⁹ I þeirri erð stæ³⁰ huer af tala sem hann er talin i. en engi tæte zirir hendr æðrum fram.³¹

Um ætteleiðing.

- 8 vij. (viij.) Sva ma maðr bota rað sonar síns at leida hann i ætt ef hann uil. ef sa iattar er arze er næstr. Nu ef hann a sonu stílgætna þa ma sa huer iattar zirir sit er zultida er. en engi zirir þa er oalner eru eða i omegð. oc tætr ætteleiðingr þa eigi meira af en sa stæð til er arze iattade. sa stæð oðle iattar er oðal a með þeim. Nu stæð sa er mann ætteleiðir³² oc sa er iattar arze eða oðle oc sa er ætteleiðr er ganga

Jvfr. Cap. 8. G. 58. F. IX. 1. 21. Hk. 70. Jb. IV. b. 15.

¹) dóttir — fl. ²) samræddum — Gd, l, n, p. Fa, d. ³) systur — mgl. fl. ⁴) samræddum — Gp. Fa, d. ⁵) [mgl. — Gt. Bd. [með zyrri stílgætni — Bk. En ef þeir æt. — mgl. fl. ⁶) systunga — Gd. ⁷) samræddom — Ed. samræddom rettet til samræddom — Gg. ⁸) nanari — fl. ⁹) æ — fl. ¹⁰) [þui at nemr er nanare — Ed. ¹¹) systur — Bg, k. ¹²) Her ophörer Lacuen i Ef. ¹³) samræddum — Gd, l, n, p. ¹⁴) samræddum — Fe. ¹⁵) samræddum — Ed. ¹⁶) systur — Gf. mgl. — fl. ¹⁷) karlegg — Fe. ¹⁸) tænneg — Fe. [mgl. — fl. ¹⁹) bræðra — Ea. (Var. systra). ²⁰) i karlegg — Gg. ²¹) i tænneg — Gg. þrimenningar æt. — mgl. Bk. ²²) samræðr — Fa, d, e. Ee. ²³) systir — mgl. Bc, g. ²⁴) samræðra — Fa, d. Ee. ²⁵) samræðr — Gg, s. Fa, d. Ea (Var. samræðbra). Ee. Bd. mgl. — fl. ²⁶) bræðrson — Ge, g, p. Bd. ²⁷) samræðra — Bd. ²⁸) [ziormenningar — Bf, k. ²⁹) [i konungu garð zalle — Bk. gange — de fl. ³⁰) ma — Ea, c. ³¹) I þeirri æt. — mgl. de fl. ³²) Her begynder en Lacune i Bg; ophörer i Cap. 19.

Um smaga skipti.

xij. (xiiij.) Sva¹ skal forlunum skipta oc² lerlingum sem³ adrum skulldum.⁴ 14
 en bornum þeirra [oc ze⁵ skal þa ueita uord er arze þeirra er nestr. huart sem heilðr
 uerðr halldz madr karllmadr eda tona. þa skal [i virdan⁶ oyri setiazt. þora eigi ze
 omaga or fylfi.⁷ nema hann [xae⁸ uordzlu⁹ mann þann er þar¹⁰ eigi iarder.¹¹
 [oc at¹² þar se ze golldit sein hann tok [er¹³ omage er rettnæmr.¹⁴ Nu uirdizt.
 þat¹⁵ ze sua¹⁶ at þar¹⁷ er instodu¹⁸ oyrrir zullr .iiij. mertr¹⁹ .zirir omaga huern.
 ual ex meira er. [þa skal hann taka þat ze.²⁰ oc skal þat huarke uaga²¹ ne puerra.
 giallde silt upp sem hann tok. En ex omage a sua miklar²² iarder²³ [oc laufa ze²⁴
 at frendom hans synizt hann uarlaga²⁵ hallðenn ex forlago oyri²⁶ þeim sem [adr
 filr. þa skal ælla honum [læda uerd²⁷ oc ual at hallða hann oc þeim zirir starz
 fit er ziar hallð hans hezir sua at hann se ual hallðen ex. oc a þa omage allan²⁸
 enogt a ze sinu. En frendr hyggi at a huerium .xij. manadom [huerfu með er zaret.²⁹
 oc xae adrum³⁰ ex þa dugir eigi með zullum uordzslum [at þa leggi mote er uidr
 tætr.³¹ Nu ex eigi uinzit instodu oyrrir þa skal omage noryta³² halzrar mertr [iardar
 leigu³³ [a huerium .xij. manadom³⁴ til þess er hann er .xij. ueira gamall. þa skal
 hann uera [matlauna madr³⁵ sidan.³⁶ Nu skal su uirding standa [i iardar leigu³⁷
 er [zgrsta ar³⁸ er uird. huart sem sidan uex eda puer. fear halldz madr skal eigi setia
 adrum ze at hallða. en ex hann setr adrum manni. þa a omage toft at ganga a hendr
 huarum er hann uil at heimta sitt. En ex omage a halzrar mertr bol. þa er þat
 instodu oyrrir. En ex madr lætr omaga oyri lausan. nema [domt se³⁹ or hendi ho-
 num a dome. þa skal hann setia sitt ze zirir. þui at skulld er engi⁴⁰ lofin⁴¹ nema
 vattar uili. En ex hann dylr [at skulld er lofin⁴² þa uerðr hann at giallda adra.
 Na er bonde dauðr en tona lizir eptir oc er ze eigi meira en hon a at haza. þa skal
 þen ueita uord bornum sinum zelaufum. en ex hon⁴³ a onnur born. huerzi þau til
 þadur frenda sinna.

¹) Su — Bd, f, l.   ²) sem — fl.   ³) of — fl.   ⁴) zeiarstuldum — Pb.   ⁵) [mgl. — fl.
⁶) [mgl. i virdan — Gd, p. Eb.   ⁷) eda or þor uarum — i Mrg. med Henv. Gc.   ⁸) haxe — fl.
⁹) uerda — Pb.   ¹⁰) [mgl. — Ea.   ¹¹) eda garða i þor varum — i Mrg. med Henv. Gc.   ¹²) [at — de fl.
¹³) þa er — de fl.   ¹⁴) [mgl. — Bh.   ¹⁵) þar — de fl.   ¹⁶) sua mitit — Ea.   ¹⁷) þat — fl.
¹⁸) forlaga — Gd. forlago — Gn.   ¹⁹) filzra — tilf. fl.   ²⁰) [mgl. — Gd. Bh.   ²¹) aufa — Ba.
²²) margar — fl.   ²³) eignir — Gk. Be. eda garðleighbur i þor — Gc i Mrg.   ²⁴) [mgl. — Ea. Bh.
²⁵) harðliga — fl. relaga — Fe. varla — Fa, d, f. ei vel — Ba, k.   ²⁶) einum — tilf. Ba, k.   ²⁷) [flæde
— Ed. of matar — tilf. Fa, d.   ²⁸) engan — Gk, t.   ²⁹) [mgl. — Gm.   ³⁰) i hendr — tilf. Ba, k.
³¹) þu mottu at leggja varðglo eyri er adr haxde — Gl. [mgl. — Ba, h, k.   ³²) tit — tilf. fl.   ³³) [mg.
— fl.   ³⁴) [mgl. — Gg.   ³⁵) [matlaunung — Gl. [matlaunabr madr — Fa, d, e. Ed. [matanongi — Ff.
[matlaunabr madr — Ea, c. [matannung — Ee. [matlaunanda mabr — Bf, h.   ³⁶) umagi skal noryta
[matlaunabr mertr iardarleigu — tilf. de fl.   ³⁷) [iardarleigu — de fl. eda garða i þor — Gc i Mrg.   ³⁸) [i
garða — Ba, k.   ³⁹) [heimt se — fl.   ⁴⁰) eigi — de fl.   ⁴¹) goldin — de fl.   ⁴²) [mgl. —
— fl.   ⁴³) hann — Gi.

erzingi til innan .x.¹ uetra. En utlendztra manna eryðir liggi sem adr er stilt. [þat er einn dagr oc .xij. manadr² adr en [tonungr tale.³

Um skulda skipan.

- 12 xi. (xii.) þat er nu þui nest at engi ma geza arz vndan adrum vttan log-
giarir. [vela kaup skal at uettugi haza.⁴ engi skal adrum arzsuif gera. Nu er madr
daudr. [þa skal arze⁵ i anduegi setiaz. oc geri hann skuldar monnum stexno at þeir
tome aller þar [at siaund⁶ oc haxe huer sina skulld brott⁷ stila sem uitni bera til.
Nu ex eigi er ze til sua milit þa stolu aller þarnazt [sem tala rennr til.⁸ sa skal meira
þarnazt er meira atte ze.⁹ En sa er eigi lemr til at siaund.¹⁰ sofe hann sitt [med
uattum¹¹ ex ze er til. oc stexni erzingia til uatta sagu. En þeir sem zirir naud-
syniar saler toma eigi at siaund. oc ex ze er eigi meira en hinir haza adr telit er
zyrri tomo. þa giallde þeir aptr er zyrri tofo oc missi aller [sem tala rennr til.¹² oc
er erzingi uid stuldr ex hann baud til logliga.

Um smaga oryri.

- 13 xij. (xij.) Nu er þar smaga oryri i garde oc male tono. þa er ual er þeim
uinzt badom ze.¹³ En ex þeim uinzt eigi ze. þa skal hon þarnazt gegngiallz¹⁴
oc¹⁵ giarar.¹⁶ En ex eigi endizt i alla stade ze. þa skal sa mest þarnazt¹⁷ er mest¹⁸
[atte ze¹⁹ at honum. sua tona hans sem adrir skulda nautar. Tolu skal haza til
þers. nema madr atte ued i cinum huerium grip.²⁰ þa a hann þann zyrst at haza.
helldr skal tona þarnazt [tilgiarar sinnar²¹ en þeir menn sem zyrri atto ze at honum
en hann zengi hennar. þui at engi skal ser tono kaupa med annars ze.²² Nu [er
eigi ze sua milit.²³ þa missi sua huartueggia [sem zear megin er til.²⁴ Engi madr
a skuldir at giallda þar sem hann tekr edi ze. huarle son²⁵ ne annar madr. Nu
eigu hiun²⁶ zelag saman oc dzyr annat tueggia þeirra. þa skal sua²⁷ skulldum
gegna sem zelag þeirra uar.

Jvfr. Cap. 12. 13. 14. G. 115. F. IX. 22. 28. Hk. 72. 73. 79. Jb. IV. b. 18-22.

¹) Saaledes oprindelig, men ovenover med smt. curs. H. v. — Gb. Rettet, som det synes, fra z. til zim — Gd. Rettet til z. fra v. — Gf. Synes samtid. rettet fra z. til v. — Ba. Senere rettet fra z. — Be. Det oprindelige udraderet, og med nyere H. skr. z. — Bl. v. — Gc. e, g, h, k, m, p, q, r, t. Ef. Bb, d, h.
²) [of xij. manade — Gk. [þat er .xij. manadr — Ef. ³) [undir tonong zalle — Gp. Ba, h, k. [u. t. gange — Gq. Fa, d. Bb. ⁴) [mgl. — Fe. ⁵) [arze skal — de fl. ⁶) [i siaund — Gk. Bf, h. [til siaundar — Ba. ⁷) brott — mgl. de fl. ⁸) [mgl. — fl. ⁹) at heimta — tilf. Ba, k. ¹⁰) of er ze eigi meira en hinir haza totit — tilf. Gq. ¹¹) [at tagum — Ef. ¹²) [at iannade — Gk. ¹³) peningar — Gd, p. ¹⁴) gagngiallz — de fl. ¹⁵) gagng. of — mgl. Bk. ¹⁶) pizuar — Ef. ¹⁷) missa — Ba, k. ¹⁸) haxir til of — tilf. Fa, d. ¹⁹) [ze a — Fa. ²⁰) tut — Fe. ²¹) [gripur sino — Ee. ²²) en hann zenge &c. — mgl. Bk. Nu skal hon haza heimanzhgiu sina. en smagi sitt ze. — tilf. de fl. Strax foran hon haza ophorer Lacumen i Gi. ²³) [vinz eigi badom — Ba, h, k. ²⁴) [æptir zearmagne — Ed, e. Ba, k. ²⁵) erzingi — Gm. ²⁶) þau — Gi. ²⁷) huart — tilf. fl.

Um omaga skipti.

xiiij. (xiiij.) Sva¹ skal forlum skipta oc² terlingum sem³ adrum stuldum.⁴ 14 en bornum þeirra [oc ze⁵ skal sa ueita uord er arze þeirra er nestr. huart sem heilðr uerðr halldz madr larlmadr eda tona. þa skal [i virdan⁶ onri setiazl. zora eigi ze omaga or zylfi.⁷ nema hann [zæ⁸ uordzlu⁹ mann þann er þar¹⁰ eigi iarder.¹¹ [oc at¹² þar se ze gołldit sem hann toł [er¹³ omage er rettnæmr.¹⁴ Nu uirdizt. þat¹⁵ ze sua¹⁶ at þar¹⁷ er instodu¹⁸ onrir zullr .iiij. mertr¹⁹ xirir omaga huern. ual ex meira er. [þa skal hann taka þat ze.²⁰ oc skal þat huarke uaga²¹ ne þuerra. giallde slikt upp sem hann toł. En ex omage a sua millar²² iarder²³ [oc lausa ze²⁴ at zrendom hans synizt hann uarlaga²⁵ halldenn æz zorlago onri²⁶ þeim sem [adr skilr. þa skal ætla honum [læda uerð²⁷ oc ual at hallda hann oc þeim xirir starz silt er xiar halld hans hezir sua at hann se ual hallden æz. oc a þa omage allan²⁸ auogt a ze sinu. En zrendr hyggi at a huerium .xij. manadom [huerfu med er zaret.²⁹ oc zæ adrum³⁰ ex sa dugir eigi med zullum uordzslum [at sa leggi mote er uidr tætr.³¹ Nu ex eigi uinzit instodu onrir þa skal omage noryta³² halzrar mertr [iardar leigu³³ [a huerium .xij. manadom³⁴ til þess er hann er .xij. uetra gamall. þa skal hann uera [matlauna madr³⁵ sidan.³⁶ Nu skal su uirding standa [i iarder leigu³⁷ er [zprfta ar³⁸ er uird. huart sem sidan uerz eda þuer. fear halldz madr skal eigi setia adrum ze at hallda. en ex hann selr adrum manni. þa a omage loft at ganga a hendr huarum er hann uil at heimta silt. En ex omage a halzrar mertr bol. þa er þat instodo onrir. En ex madr lætr omaga onri lausan. nema [dormt se³⁹ or hendi ho: num a dome. þa skal hann setia silt ze xirir. þui at stulld er engi⁴⁰ lofin⁴¹ nema vatter uiti. En ex hann dylr [at stulld er lofin⁴² þa uerðr hann at giallda adra. Nu er bonde daudr en tona lizir eptir oc er ze eigi meira en hon a at haza. þa skal hon ueita uord bornum sinum zelausum. en ex hon⁴³ a onnur born. huerxi þau til zadur zrenda sinna.

¹) Nu — Bd, f, l.   ²) sem — fl.   ³) of — fl.   ⁴) zearstulldum — Pb.   ⁵) [mgl. — fl.
⁶) [enghi i ouirdan — Gd, p. Eb.   ⁷) eda or bō uarum — i Mrg. med Henv. Gc.   ⁸) hær — fl.
⁹) weigt — Fb.   ¹⁰) [mgl. — Ea.   ¹¹) eda garða i bō varum — i Mrg. med Henv. Gc.   ¹²) [at — de fl.
¹³) þa er — de fl.   ¹⁴) [mgl. — Bh.   ¹⁵) þar — de fl.   ¹⁶) [ua mitit — Ea.   ¹⁷) þat — fl.
¹⁸) zortoghu — Gd. zortago — Gm.   ¹⁹) silt — tilf. fl.   ²⁰) [mgl. — Gd. Bh.   ²¹) autu — Ba.
²²) margar — fl.   ²³) eignir — Gk. Be. eda garðleigður i bō — Gc i Mrg.   ²⁴) [mgl. — Ea. Bh.
²⁵) hærðliga — fl. relega — Fe. varla — Fa, d, f. ei vel — Ba, k.   ²⁶) einum — tilf. Ba, k.   ²⁷) [tæðe — Ed. of matar — tilf. Fa, d.   ²⁸) engan — Gh, t.   ²⁹) [mgl. — Gm.   ³⁰) i hendr — tilf. Ba, k.
³¹) [til mofte at leggja vardzlo onri er adr hæðe — Gl. [mgl. — Ba, k, k.   ³²) til — tilf. fl.   ³³) [mg. — fl.   ³⁴) [mgl. — Gq.   ³⁵) [matlaunung — Gl. [matlaunadr madr — Fa, d, e. Ed. [matanongi — Ff. [matlaunadr madr — Ea, c. [matannung — Ee. [matlaunanda madr — Bf, k.   ³⁶) [magi skal neyta halzrar mertr iardarteigu — tilf. de fl.   ³⁷) [iardarteigu — de fl. eda garða i bō — Gc i Mrg.   ³⁸) [i zprftu — Ba, k.   ³⁹) [heimt se — fl.   ⁴⁰) eigi — de fl.   ⁴¹) gołdin — de fl.   ⁴²) [mgl. — de fl.   ⁴³) hann — Gi.

Ez bonda söktr prot.¹

- 15 giiij. (xv.) Nu söktr prot bonda i herade. þa skal skipta omagum hans² eptir þui sem xelag þeirra uar. skal moder³ xora omaga sina a hender xrendom⁴ þeim sem arzi⁵ eru nester. ez þeir eigu xorlags onri til. xirir omaga⁶ huern .iiij. mertr silxre. þat er xorlags onrir. Nu ez az ganga .iiij. mertr az þui x. þa skal sa tafa einn⁷ sua marga omaga sem hann a xorlags onri til. en þeir⁸ [xare umxram er az ganga⁹ þeim a hendir er þa eru nester arze ez [sa a¹⁰ xorlags onri til. [En ez sa a¹¹ eigi xorlags onri til.¹² þa [stolu omagar¹³ xara xram [i ætt¹⁴ [til þeirra¹⁵ er xorlags onri haza.¹⁶ sua skal oc hinum¹⁷ skipta¹⁸ er xedrum xylgia.¹⁹ Nu xestir madr omaga i uist. þa skal þat halda. en ez hann uisfar honum²⁰ or uist oc gengr hann husa medal. þa skal hann giallda .vj. aura silxre tonungi oc uardueita hann sem adr. Sua skal²¹ oc [huer giallda²² sa er ganga lætr sinn²³ omaga [husa millum²⁴ sem nu er mælt oc talad. þegar hann ueit til uiff at hann er hans omaga.²⁵

Um arzs söktr.

- 16 xv. (xvj.) Arz skal sokia i þui xylki²⁶ sem arzr er dainn. En ez hann leidir i adru xylki uatta sina en arzr er dainn. [eda at kaupangre manna lagum.²⁷ þa hezir hann xirir gort þui.²⁸ Allt²⁹ þat er [i kaupange er gort.³⁰ þa skal þat at [kaupangre rette³¹ sokia.³² en allt þat³³ er i herade³⁴ er gort [oc huaruar millum uar³⁵ herade manna oc biar manna.³⁶ þa skal þat allt at herade rette sokia.

Ez madr sitr i arze.

- 17 xvj. (xvij.) Nu sitr madr i arze oc leggr³⁷ dom xirir en annar tallazt til tomin. þa skal sa stexna honum heimstexno³⁸ retta oc trexia hann [arze oc orxarar.³⁹

Jvfr. Cap. 15. G. 118. Cap. 16. G. 120. F. IX. 29. 30. Hk. 77. Jb. IV. b. 25. Cap. 17. G. 121.

¹) Dette Cap. ingl. opr. i Bh, men er tilf. m. en nyere H. ²) þeirra — fl. ³) huert — Ge, g. ⁴) xadurxrendom — Fe. Ee. ⁵) hennar — tilf. Gn. ⁶) Her begynder andet Brudstykke af Fg. ⁷) umaga eda — tilf. Gd. Fd. umaga. tafa — tilf. de fl. ⁸) þat — Ed. ⁹) [xare xram j ætt lengra er az ganga — Gn. [xare um xram er az gengr — Ed. ¹⁰) [þeir eigu — Fe. Ee. ¹¹) [En ez þeir eigu — Fe. [En ez þeir haza — Ee. ¹²) [mgl. — fl. ¹³) [stall — Fe, g. ¹⁴) [rett — Gm. Fa, d. ¹⁵) [mgl. — Ba, k. ¹⁶) [til þess er þeir hitta (xinna) xorlags onri — de fl. ¹⁷) hinum — Gd. ¹⁸) xylgia — Ea, c. Bf. ¹⁹) Herefter nyt Cap. i Ba, k. ²⁰) Her begynder 2det Stykke af Bm. ²¹) Her ophører Brudst. Fg. ²²) [huorghi halda — Gk. ²³) sina — Bh. ²⁴) [mgl. — fl. ²⁵) þegar &c. — mgl. Fb. Bl. Sua fl. oc &c. — mgl. Ee. ²⁶) herabi — Gp. ²⁷) [e. at Gula þings lagum — Gh. [eda Æidsua þ. manna l. — Ea. [e. az Æizf. m. l. — Ec. [mgl. — Gt. Ee. Bf. ²⁸) at Æidzafings lagum rettom — tilf. Ee. ²⁹) þui at allt — fl. ³⁰) [i Gula þings lagum er gort — Gh, t. [at (i) Æidsua þings (manna) lagum er gort — Ea, c, e. ³¹) [Gula þings retti — Gh, t. [Æidf. þ. retti — Ea, c. [Æidf. þ. lagum — Ee. ³²) bætra of sokia — Ed. allt þat &c. — mgl. Bf. ³³) Her beg. 3die Brudst. af Fg. ³⁴) i kaupange — Fg. ³⁵) [hvarfar var i millum — de fl. [hv. imillum — Enkelte. ³⁶) oc. b. m. — mgl. Gi. Ba. [mgl. — Bh. ³⁷) stazr — tilf. Gk. tog of — tilf. Gl. ³⁸) þingstæmnu — Fb. ³⁹) [arze orxarar — Gd. [orxarar — Gp. [arze — Fb. Bl. [arze oc orxarar — Bm.

Nu uil hann eigi or fara. þá skal hann stemna honum þing zírir [ran oc ísetu.¹ oc ex þá fullnast honum uitni oc gogn til sine mals oc loma eigi uitni² mote. þá eigu þingmenn honum arz at doma. [En (hinn)³ skal gíalda konungi .vj. aura sílrs⁴ zírir þat at hann [hazde lagðan⁵ dom⁶ zírir [arz þann⁷ er hann atte eði i.⁸ Nu uil hann eigi or fara þá skal hann esta [þingmenn⁹ líða sua at hann se fullafla¹⁰ at þora hann or arze sinum. en seðr huer onri¹¹ sílrs uíð konung er sgnar honum tilzarar. Nu loma þeir þar oc uær hann odde eða eggju.¹² þá er hann sefr .x.¹³ mortum sílrs uíð konung. En hinn huer .vj.¹⁴ aurum sílrs uíð konung¹⁵ er þorstaðu ueita með honum. Nu beriazt þeir. þá zellr huer utlægr¹⁶ n zírir stendr¹⁷ arze dómðom. en hinir zríðhælgir er til sofia.¹⁸

Um arzs skipti.

viij. (viiij.) Hueruitna þar sem maðr kallar eigi til arzs zírir þazrodes¹⁹ 18
[aler²⁰ oc er þo til kominn. þá haze softan innan .x. uefra þeirra sem²¹ hann er
innanlandz oc or omegð ex hann hezír uit til. eða²² stýld²³ naudsýn²⁴ banne.²⁵
Nu eigu menn arze at skipta. þá er ual er þeir fara til aller er lut eigu i at skipta
þeim arze. [Nu ex sumir uilia eigi til fara.²⁶ þá skal þeim steyno gera til at skipta.²⁷
Nu ex sumir loma eigi til. þá skal skipta zírir uattum oc leggi lusi a. [þa skal hann²⁸
þann lut haza er þá lytr hann.²⁹ Nu ex hann kallar misstípt oc kallar at hann haze
lonyt ze az. þá skal hann sýnia með lyritar³⁰ eíði.

Um arzs sohn.

viiij. (xix.) Nu leitr a tuæim tungum huart maðr er arzgengr eða eigi.³¹ 19
Stemzni þeim til þings³² er honum stendr zírir arze. [þa skal hann niota uatta sin-
na³³ at hann steyndi honum til þings.³⁴ Nu stolu þat³⁵ adrir uattar bera. ver
uarum þar sem moder hans var zest logliga³⁶ oc nezni stað. þá eigu þingmenn ho-
num arz at doma. Hueruitna þar sem maðr uil síl til arzs þora.³⁷ leíði uatta sína

Jvfr. Cap. 18. F. IX. 29. Hk. 77. Jb. IV. b. 26. Cap. 19. G. 124. 126. Jb. IV. b. 27.

¹) [ran oc þarsetu — Gc. Be. [rán of ranga ísetu — Gd. [ranga ísetu — Gp. [r. oc iursetu — Bf.
²) andvitni — de fl. ³) [En ex hinn vill eighi or fara. þá — Fd. ⁴) En hinn skal &c. — mgl. Fa.
⁵) [settigt j arz. oc lagði — Gh. t. ⁶) lag oc dom — fl. ⁷) [þat — fl. ⁸) Her ophörer Brudstykhet
Fg. ⁹) [þing — Gm. ¹⁰) fulllida — fl. ¹¹) halzre mort — Bd. ¹²) vggi — Ea. ¹³) .v. — Bk.
¹⁴) þrimt — Gi. .v. — Gp. ¹⁵) Her ophörer Lacunen i Fc. ¹⁶) vgiðr — Ba. ¹⁷) Her beg. Ade
Endae. af Fg. ¹⁸) of laga vilia gæta — tilf. Fd. ¹⁹) þauiztu — Fd. þazrendes — Bc. ²⁰) of
uattumand — tilf. Fd. ²¹) arzr tombezst oc — tilf. Fd. ²²) nema — fl. ²³) stuld — Gm. ²⁴) mgl.
— Gm. ²⁵) ella a hann þess mals allbri uppræist — tilf. Gi. ²⁶) [En ex þeir verða ei [atter eða vilia ei
til loma sumir til skiptis — Fd. [Vilia sumir skipta en sumir ei — Bh. ²⁷) [mgl. — Fe. ²⁸) [of skal
huar — fl. ²⁹) Her ophörer Brudst. Fg. ³⁰) tñstær — Gi. ³¹) Her ophörer Lacunen i Bg.
³²) Konungs — Gh. t. ³³) [þa skal h. segia vattum sinum — de fl. ³⁴) konungs — Gh. t. ³⁵) Her
beg. Gte Brudst. Fg. ³⁶) i þeim stað — tilf. de fl. ³⁷) leidþora — fl.
Norges gl. Looe II.

fram¹ oc flezni þeim aðrum til er þeim arze [eru næstir.² [En ez hann fleznir eigi honum til. þa³ er hans uattum xirir stöð. Þar skal um arz dorna sem dainn uar eða odals⁴ iarder eru⁵ eða bu⁶ hins dauða. Engi maðr skal ze xyrri slipta eða arze en þess er löngi til [er aðr a.⁷ nema⁸ [menn seae at⁹ með spellum¹⁰ zære. Ez maðr hezir uit sitt oc ma þui sinu rada oc kaupum oc er hann [herzör oc olzör.¹¹ Þa skal hann slazr ze¹² sinu rada. [oc ma þui engi maðr slipta.¹³ En þo at no: tor slipti. þa ma þat þo eigi halldazt.

Um slipti a omagum.¹⁴

- 20 xix. (xx.) Nu slipta menn omagum sinn i millum zelausum. huergi er þeir slipta oc lufa sidan. þa skal slipti halldazt þeirra millum sidan. þeir stolu orzum¹⁵ zylgia ez sa er omagi er ze a.

Um giæzir hueriar halldazt stolu.

- 21 xx. (xxi.) Nu skal þær giæzir telia er halldazt stolu. þær giæzir stolu halldazt er konungr geiz off eða ver honum.¹⁶ Huer maðr ma oc geza xiordungs giox az þui ze er hann hezir azlat [bæde i lande oc lausum oyri.¹⁷ huerium er hann uil. [bornum¹⁸ sinum stiletum sem aðrum monnum.¹⁹ [einu ez þat uil hann.²⁰ En tiundar giox az þui ze er hann hezir at erzdom telit [bæde i lande oc lausum oyri.²¹ [þo at hann spyri eði erzingia at. huart sem hann er heil eða siutr.²² En þar²³ skal xyrst az lufazt²⁴ [tiundar giox oc²⁵ xiordungs giox²⁶ ez maðr geiz gudi xirir sal sina. huerium manni er hann geiz loggiox sina.

Ez maðr kemr i omaga slipti.

- 22 xxi. (xxij.) Ez maðr kemr i omaga slipti. þa er hann or omægd er hann er xx. uetra gamall. þa [a hann at za²⁷ huerium zear halld sitt er hann uil. [ez hann

Jvfr. Cap. 20. G. 128. Jb. IV. c. 4. Cap. 21. G. 129. F. IX. 3. 4. Hk. 71. Jb. IV. b. 28. Cap. 22. G. 130. Jb. IV. c. 4.

¹⁾ til — de fl. ²⁾ [er næstir — de fl. ³⁾ [ællaghar — Bh. ⁴⁾ odals — mgl. fl. ⁵⁾ liggia — Gf. ⁶⁾ bol — fl. ⁷⁾ [er a — de fl. ⁸⁾ ez — fl. eða — fl. ⁹⁾ [mgl. — fl. ¹⁰⁾ stitum — Ge, g. ¹¹⁾ [hefzör of holmzör — Gc. [hefzör of a allzör — Gd, s. [hefzör oc uapnzör — Ge, g. [hefzör of ollzör — Gf, h, i, k, l, m, n, q, r, t. Ff. Eb, d, e, f. Ba, b, c, d, e, g, h, m. [hefzör — Gp. Fe, e. [hefzör oc brnggiuzör — Fa. [herzör oc brnggiuzör. hefzör of allzör — Fd. [herzör — Ea, c. ¹²⁾ þui — Gi. ¹³⁾ [of þui eða kaupum — Fd. ¹⁴⁾ I enkelte ingen Cap. Afd. ¹⁵⁾ aurum — Gm, n. Ee. ¹⁶⁾ nema með stiorðe haza geizt veret — tilf. Fe. nema við öðru stiorðe [e geizt — tilf. Fd. ¹⁷⁾ [mgl. — Ee. ¹⁸⁾ broðor — Ef. Bc. ¹⁹⁾ [mgl. — fl. ²⁰⁾ [mgl. — fl. ²¹⁾ [mgl. — fl. ²²⁾ [mgl. — Bc. þui er giox gialde bættir at sina a huar aptar at tata ez eitti er möle geizt. En ez lilil giox fomer mntili i mot þa skal halda huara tuggia — tilf. i Mrg. i Ba, enten med Textens egen, eller en samt. H. (jvfr. G. 120). ²³⁾ þar — saaledes ogsaa Gb, c. Fb. Ea. Bl. hann — Fe. þat — de Övrige. ²⁴⁾ lufa — fl. ²⁵⁾ [mgl. — Gm, s. ²⁶⁾ oc xiord. g. — mgl. fl. ²⁷⁾ [a hann at tata við ze sinu oc za — fl.

xi. hversu iorð skal af höndum lata.

xij. 3 þarrið aurum xirir iorð skal greiða.

xiii. 2m iardar lyfing.

xiiii. hversu mædr skal kono xirir iorðu segja.

xv. 2x uerande er eigi ner.

xvi. 2m iardfolget 2e.

xvii. 2x umboðs mædr mæxer með iorðu.

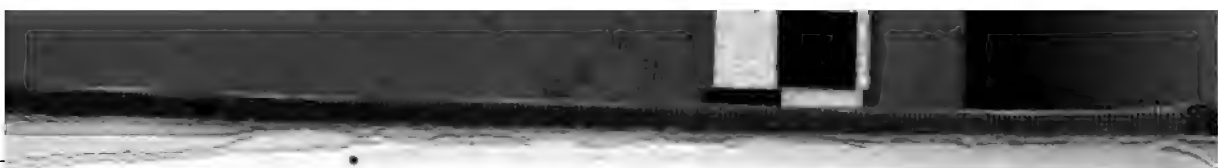
i. Nu slipta bróðr .ij. eða 2leiri oðlum sinn i millum eða konor þær sem oðl. 1
m stolu 2yngia. 1 þat er dotter oc sonar dotter. 2aður 2ystir oc broðor dotter. þa
skal i þa 2 tuisl 3 [oðal huer2a 4 sem [lotin eru 5 [bæde at bodom 6 oc at abud. 7 biöda
þa at eins i adra tuisl at [þa 2ste prot eða 8 [aldauda arze 9 uerði. En eigi 2stiazt 10
öul 2yr með þeim en huer ma eiga dotter annars. 11 En 2x bæde er iamst2ykt til
oðals. kallmædr oc kona. þa skal sua slipta oðlum þeirra millum sem arze. [nema i
2yrfu 2r2d. 12 Nu 13 eru bróðr .ij. eða 2leiri oc andazt einnhuer þeirra [2yr en
2aðer þeirra. 14 oc lizir 2ptir son eða dotter. þa skal þat þeirra sem til er [þann lut
2on2a oðla 15 [at 2imtunge 2alle 16 vndan 2aður bróðrum sinum sem 2aðer hans stöð
til at lata 2ptir 2aður sinn. [En eigi ma hann 2on2a 17 2yr en [2aður 2aðer 18 hans
[er andaðr. 19

Um oðals iardar manna.

ij. Nu skal þær iardar telia er oðlum stolu 2yngia. Su er ein er uattar i rettaz 2
botum uars 20 herra Magnus 21 konungs [hins coronada 22 er hann 2az i rettaz 2otr
allum [Nore2s monnum. 23 At 2x iorð liggz vndir [sama ætlegg 24 .2x. 25 uetra eða
2engr. þa uerðr þeim er 2ezir su iorð at oðli sua at þa iorð ma engi vndan honum
2rigða. 26 Su er onnur er [mædr 2iggr af konungi. 27 nema hann 2azi með adru
2ilörðe 2ezit. Su er hin 2ridia er 2rir 28 lang2ædr 29 2aza aff oc 2emr vndir hinn
2iorða sam2on2t. Su er hin 2iorða er menn slipta [oðals iordum 30 sinn i millum
en eigi oðlum annara manna. oc uerðr þat þa huers oðal er i þui slipti 2ær. 31

Jvfr. Cap. 1. G. 282. Cap. 2. G. 270. F. XII. 4.

1) 2yngia — Gs. 2) Her ophörer Lacunen i Gk. 3) ættuisl — Fd. 4) [oðals 2etia — Bf. [oðala
[etia — Bk. 5) [lotin ero — Gl. 6) botom — Gk. budum — Eb. bode — Bf. 7) atburð — Ed.
[mgl. — Bk. 8) [mgl. — Bk. 9) [aldauda arze — de fl. 10) slipta2t — Gk, t. 11) at laghum —
[mgl. — de fl. 12) Her begynder en Lacune i Bf, oph. i Cap. 4. 13) [mgl. — Bk. 14) [2on2a
[mgl. — de fl. 15) [at 2imtunge 2alle minna en uerð ero — Gm. [2imtungi minna en uerð ero — Gt. [at
[2imtunge æt — Fe. 16) [ot eigi þo — Fd. 17) [2aðir — Gd, e, k, l, r, s. Fb, c, d, f. 18) [mgl.
[mgl. — de fl. 19) 2irðuligs — tilf. fl. 20) 2atonar — Be. 21) [mgl. — fl. 22) [Norbmonnum — Gi, l, r.
23) [samu lang2æðrum — Fb. Bb, l. 24) .2x. 2ighi — Gf. 2ioratighi — Gg. 25) 2on2a —
[mgl. — de fl. 26) 2ezir 2ær manne — Fa, c, d. [2r. 2ezuer oo — Bk. 27) .iiij.
28) lang2æðgar — de fl. 29) [oð. sliptum — Fa. 30) 2ytr hann — Fd.

hæra her meir i uanda¹ hæft² um brullaupa gerdir³ i þessu lande [en i notorum aðr-
um.⁴ sua sem margir hæra raun ær með miklum⁵ oc forum skulldum. oc ær þui
gerum ver allum monnum tunnigt. at [nu er sua telit um allt landit at⁶ engi skal
brullaup sitt lengr gera en .ij. daga. [En sa er lengr gerir hann er setr .iiij. aurum
silzra uid konung⁷ er⁸ ueitir. en huer annara oyri silzra er lengr þiggr.⁹

Um erzis gerdir.

- 25 xxiiij. (xxv.) Erzi [þessi er menn gera. þa¹⁰ synizt off [att þau se meir gor¹¹
[til orsa oc¹² þrasagnar¹³ en til salobotar¹⁴ [uid þann er fram er þaren.¹⁵ [oc
þui gerum ver allum monnum tunnigt at þui bætr þidir off¹⁶ at¹⁷ [meiri almosa er
gor¹⁸ þirir salom manna.¹⁹ En þat þirir biðdom ver at notorar dryðjur²⁰ se
þar meðan þat erzi er gort. [En sa er adruuis gerir en nu er mælt þa er hann setr
iiij. aurum silzra uid konung.²¹ en huer sa er²² þiggr oyri silzra. [hæra þessi erzi
uerit gor með miklum²³ kostnade²⁴ optlega oc vuidrformiliga. þui at²⁵ zet er ongt²⁶
[með engare stynsemd.²⁷ en skulldir ulotnar [þess er zet atte²⁸ oc optliga stor uand-
ræde oc manndrap ær uordit þirir salir ozmiklar dryðiu.

VI. Landabrigði.²⁹

- i. Her hegr landabrigði oc segir i þyrsta capitola huerfu bróðr stolu oblum stipta.
- ij. Um obals iardir manna.
- iiij. Huerfu menn stolu oblum stipta.
- iiij. Huerfu mabr skal obal biðda.
- v. Huerfu mabr skal obals iorb sina lönfa.
- vj. Sua skal konungr obal biðda sem aðrir menn.
- vij. Sua stolu konor salmonnum obal biðda.
- viiij. Huerfu mabr skal obali sinu brigða.
- ix. Huerfu uerianðe skal leida fram uitni.
- x. Nu ær hann suarar þui.

¹) ueniu — de fl. ²) laff — Gd, p. dregit — fl. ³) um brull. gerdir — mgl. fl. ⁴) [en morgum
odrum — fl. ⁵) kostnad — tilf. Ba, g, k. ⁶) [mgl. — Bh. ⁷) [edr giatde .iiij. aura kononge — Ba, g, k.
⁸) lengr — tilf. Bd. ⁹) en nu er stilt — tilf. de fl. ¹⁰) [mgl. — Fd. ¹¹) [meir hæra gort veret — Fd.
¹²) [til mefnadr of — Ee. [til þessa heims — Ba, g, k. ¹³) þræghar — Gp. ¹⁴) salohiaspar — fl.
¹⁵) [hinum annaða — Fd. [mgl. — Bh. ¹⁶) [þu þittir os æ þi bæter — Bh. ¹⁷) er — de fl.
¹⁸) [menn gera meira — Fd. ¹⁹) naangr sinna — Fd. ²⁰) natdryðior — Fc. ²¹) [nema giatde vili
.iiij. aura [hæra — Bh. ²²) lengr — tilf. Bc. annan vegg — tilf. Fd. ²³) þullum — Gh. ²⁴) stotnade
— Gm. ²⁵) [Er þessu þui sua stiptat at þat þingst ouidrtuamelegt at — Fd. ²⁶) ongt — fl. ²⁷) [m. e.
nysamlegri uidrtuamu — Gn. [m. galeys — Fd. [m. ængarre stynsemd ædr nyssemd — Ed. [unysamlega — Ba,
g, k. [m. e. nyssemd — de fl. [mgl. — Bh. [með uhagre nyssemd — Bm. ²⁸) [hins andaða — Fd. ²⁹) Dette
er den stadige Sideoverskrift gjennem denne hele Bolk i Ga. Fa, d, e henføre de 7 første Capitler til]fo-
regaaende Bolk, og begynde Odelsløsningsbolken først ved Cap. 8.

- xi. Hversu iorð skal af höndum lata.
 xij. Þ huerium aurum girir iorð skal greiða.
 xij. Um iardar lýsing.
 xiiij. Hversu madr skal lono girir iorðu segja.
 xv. Ef ueriande er eigi ner.
 xvj. Um iardýlget þe.
 xvij. Ef ombóðs madr mæxer með iorðu.

i. Nu skipta bróðr .ij. eða þleiri odlum sinn i millum eða lonor þær sem odla 1 um stolu þyngia.¹ Þat er dotter oc sonar dotter. þadur þystir oc broðor dotter. þa skal i þa² tuið³ [odals huerþa⁴ sem [lotin eru⁵ [þæde at bodom⁶ oc at abud.⁷ bióða þui at eins i adra tuið at [þa sote þrot eða⁸ [aldauda arþe⁹ uerði. En eigi skiliast¹⁰ oðaul þyr með þeim en huer ma eiga dotter annars.¹¹ En ef þæde er iamstýlt til odals. kallmadr oc lona. þa skal sua skipta odlum þeirra millum sem arþe. [nema i þyrstu erþ.¹² Nu¹³ eru bróðr .ij. eða þleiri oc andast einnhuer þeirra [þyr en þader þeirra.¹⁴ oc lizir eftir son eða dotter. þa skal þat þeirra sem til er [þann lut lönfa odla¹⁵ [at þimtungs þalle¹⁶ vndan þadur broðrum sinum sem þader hans stóð til at taka eftir þadur sinn. [En eigi ma hann lönfa¹⁷ þyr en [þadur þader¹⁸ hans [er andadr.¹⁹

Um odals iardir manna.

ij. Nu skal þær iardir telia er odlum stolu þyngia. Su er ein er uattar i rettarr 2 botum uars²⁰ herra Magnús²¹ konungs [hins coronada²² er hann gæx i rettarr botr allum [Noregs monnum.²³ At ef iorð liggv vndir [sama ætlegg²⁴ .lg.²⁵ uetra eða lengr. þa uerðr þeim er hezir su iorð at odli sua at þa iorð ma engi vndan honum brighða.²⁶ Su er onnur er [madr þiggr af konungi.²⁷ nema hann hæzi með adru þilorde gerit. Su er hin þridia er þrir²⁸ langþædr²⁹ haza att oc lemr vndir hinn þiorda samþlengt. Su er hin þiorda er menn skipta [odals iordum³⁰ sinn i millum en eigi odlum annara manna. oc uerðr þat þa huers odal er i þui skipti þær.³¹

Jvfr. Cap. 1. G. 282. Cap. 2. G. 270. F. XII. 4.

¹) skipta — Gs. ²) Her ophörer Lacunen i Gk. ³) ættuist — Fd. ⁴) [odals [atiz — Bf. [odala [etis — Bh. ⁵) [lobin ero — Gl. ⁶) bodom — Gk. tubum — Eb. bode — Bf. ⁷) atburð — Ed. [mgl. — Bh. ⁸) [mgl. — Bh. ⁹) [aldauda arþe — de fl. ¹⁰) skiptast — Gk, t. ¹¹) at laghum — Gk. Bh. Nu skal hin ætgi .sonn ganga til hoxubættis. en hinir til iagnadar við han til annara iarda — tilf. Gn. ¹²) [mgl. — de fl. ¹³) Her begynder en Lacune i Bf, oph. i Cap. 4. ¹⁴) [mgl. — Bh. ¹⁵) [lönfa — Fa, c, d. ¹⁶) [at þimtungs þalle minna en uerð ero — Gm. [þimtungi minna en uerð ero — Gt. [at [þimtungs ætze — Fe. ¹⁷) [ot eigi þo — Fd. ¹⁸) [þadur — Gd, e, k, l, r, s. Fb, c, d, f. ¹⁹) [mgl. — Gr. ²⁰) virðuligo — tilf. fl. ²¹) hafonar — Be. ²²) [mgl. — fl. ²³) [Norbmonnum — Gi, l, r. Fa, c. ²⁴) [samu langþædrum — Fb. Bb, l. ²⁵) .lg. tighi — Gf. þioratighi — Gg. ²⁶) lönfa — Fa, c. brighða ne lönfa þíðan — Fd. ²⁷) [þgr. geþr manne — Fa, c, d. [tr. geþuer os — Bh. ²⁸) .iiij. — Gp. ²⁹) langþægar — de fl. ³⁰) [od. skiptum — Fa. ³¹) [ntr hann — Fd.

Gærfu menn skolu oðlum skipta.

3 iij. Nu uilia menn oðlum¹ skipta sinn i millum [eptir þui sem loten eru² oc skipta oðals skipti. oc eru þeir aller a eitt satter. skipti [sem þeir uilia³ oc⁴ leggi luti a. haxe þat huer er lytr oc lyfi þui a þingi huar huer hezir lotid. oc ex þeir iatta þui aller þa ma þat skipti eigi riuxa. [Nu uilia menn oðlum sinum skipta oc haxe heraðs menn uid.⁵ þa skal sa er skipta uil stexna oðlum til iardar er mote eigu sua longu xirir at [um lid⁶ megi hysla⁷ at ovnni⁸ iorðu oc ofaenni.⁹ sa skal rada er mestu¹⁰ uil skipta. [Mædr skapte ma iorðu skipta¹¹ innan gardz¹² [nema alburð¹³ þidi betri uera.¹⁴ en með [augna stote¹⁵ vttan gardz. Marksteina skal [þar nidr¹⁶ setia oc graxa sem menn uerða a satter oc leggja i hia .iij.¹⁷ steina¹⁸ oc eru þeir tallader lyritar.¹⁹ Nu ex einn huer uil eigi til skiptis toma sa er stexnt²⁰ var. þa skal þo skipta sua sem nu er mælt. Vitni skal sa lata bera at²¹ hann stexndi hinum þangat til iardar skiptis [uid sit.²² luti skal þa i skaut bera sua marga sem þeir eigu i iorðu til. [Sia skolu skilritir menn mart þeirra luta²³ oc uita [huat huer þeirra lytr²⁴ i²⁵ hufum eða iorðu. adrer menn skolu luti þeirra i²⁶ bera [ex þeir²⁷ uilia eigi sialxir.²⁸ A þing²⁹ skolu þeir [þa xara oc³⁰ lyfa [odals skipti sinu.³¹ þa haxe þeir at lagum oðalum sinum skipt. Nu ex sa mædr er [eigi innanlandz³² er oðal a með þeim. þa skal gera honum [.xij. manada³³ stexno aptr til iardar skiptis [uid sit.³⁴ En ex hann temr eigi aptr³⁵ at þeirri stexno. þa skal stexna erzingia³⁶ hane til [skiptis uid sit³⁷ oc skipta sua sem hann uere sialxir hia.³⁸ Nu uil hann³⁹ eigi til skiptis toma. þa skal stexna honum til haxubhorlis⁴⁰ oc niote þar uatta sinna⁴¹

Jvfr. Cap. 3. G. 87. F. XIV. 4. Jb. V. 3. 5.

¹) sinum — tilf. de fl. ²) [mgl. — fl. ³) [þeir sem uilia — fl. ⁴) luti sðan sua alt þeir — tilf. Gn. ⁵) [Nu uilia sumir eigi skipta — Ba, g, k. ⁶) [um bod — Gl. ⁷) lyfa — Fe. ⁸) wita — Bd. ⁹) wita — Bh. ¹⁰) ovnnenni — Gb, c, f. Be, d. openne — de fl. ¹¹) usáðne — Ge, g. ¹²) saenne — Gh. ¹³) ofaðre — Fd. ¹⁴) storrum — fl. ¹⁵) storkom — de fl. ¹⁶) [Stapt skal iorðu skipta — Ba, k. ¹⁷) oc vttann — tilf. Bh. ¹⁸) aburðr — Gh, m. Ff. Ed, f. Bh. ¹⁹) [nrisburðr — Gl. ²⁰) faumburðr — Fa, c, d. Be. ²¹) alnaburðr — Bh. ²²) [mgl. — Gq. ²³) [leittum — Gl. ²⁴) [stionhending — Ge. ²⁵) [laumburð eða augnastote — Fd. ²⁶) [aga stote — Fe. ²⁷) [augna hoxuz — Ff. ²⁸) [mædr þar — Gm. ²⁹) .ij. — Fb, c. Bb, l. ³⁰) steina adra — Gi. Fb, c, e. ³¹) lyritar steinar — Gd. ³²) lyritar — Fb. Be, g. D. ³³) liriptar — Ed. ³⁴) lyritar steinar — Ee. ³⁵) lyritar — Ef. ³⁶) lyritar steinar — Ba, k. ³⁷) lyritar — Bb, c, h, l. ³⁸) lyritar — Bd. ³⁹) negndr — Gr. ⁴⁰) Her ophörer 2det St. af Bm. ⁴¹) [mgl. — Fd. ⁴²) [þa fl. stitr. m. sea lute þeirra of mart — Gd, p. ⁴³) [Sea fl. fl. m. mart luta þeirra — Ge, g, h, l, m, n, q, r, s, t. Fa, b. Bb, d, l. ⁴⁴) [Sum stulu stitr. menn marta lute þeirra — Gi. ⁴⁵) [þa fl. fl. m. sia mart luta þeirra — Gk. Be. D. ⁴⁶) [Sia fl. fl. m. martluti þeirra — Fe. ⁴⁷) [ot late stynsama menn sia martluti þeirra — Fd. ⁴⁸) [S. fl. fl. m. mart of lut þ. — Fe. ⁴⁹) [stolu stitr. m. marta luti þeirra — Ff. Ed, e, f. Be, k. ⁵⁰) [þa stulu stynsamer menn uita mart þeira luta — Ea, c. ⁵¹) [þa luti stulu stitr. m. marta — Ba, g, k. ⁵²) [huar huer þeirra a — Gh. ⁵³) [huat huer lytr — Gi, t. ⁵⁴) [huat þeirra lytr — Fd. ⁵⁵) [huaro þeirra lutr er — Be. ⁵⁶) [huar lytr — Be. ⁵⁷) or — Fd. ⁵⁸) i — mgl. de fl. ⁵⁹) [er — de fl. ⁶⁰) til toma — tilf. fl. ⁶¹) [er eigi uilia sialxer a þing toma — Bg. ⁶²) [sðan — Fd. ⁶³) [huersso þeir haxe oðlum sinum skipt — Fd. ⁶⁴) [huat huar þeira taut i od. fl. sinu — Ba, g, k. ⁶⁵) [vttan landz — Fd. Bd. ⁶⁶) [mgl. — Ed. ⁶⁷) [mgl. — fl. ⁶⁸) aptr — mgl. fl. ⁶⁹) ombodemann — Ea. ⁷⁰) [mgl. — Fd. ⁷¹) En ex hann temr &c — mgl. Fb. Bb, l. ⁷²) i hufi — Ed. ⁷³) erzingi — Fd, Bh. ⁷⁴) með vatta .ij. — tilf. de fl. ⁷⁵) tuaggia — tilf. Ba, k.

at hann steyndi honum til iardar skiptis. [Sa skal¹ rada er störfum² uil skipta.³ boram⁴ heilum i sundr [eda halzum⁵ nema þeim þíði annat sannare. Nu skolu ual-
intunnir⁶ menn skipta oc luta⁷ a þingi. síðan merki huer⁸ sinn lut sialzr. en ual-
intunnir menn tæste⁹ [lut þríoz omartadom¹⁰ oc lusa¹¹ þar¹² huat huer¹³ laut.¹⁴
þat skipti skal halldazt um alldr oc um æzui síðan. Engi skal adrum alburdar¹⁵
synia innan þriggia uetra. sa skal aylata er meira hezir¹⁶ en al¹⁷ segir til. oc leggja
til hins er minna hezir¹⁸ oc hazi þo huer þann lut sem¹⁹ laut.

Guersu madr skal odal adrum biöda.

iiij. Ez madr uil [odals iord sina²⁰ selia. þa skal²¹ með²² þessom hætte odal 4
biöda ez þol uerða. at þara til þings þar [iunan þyltis²³ sem iord ligg þa er þyflu
madr er a þingi. oc tala sua haat at aller þoyri þeir sem þar eru²⁴ oc neyna eignena
a nazn með þessom orðom. Eign þessor er odal mitt er. oc ef uerðr nu at selia. þa
þyð ef allum minum þrendum þeim sem til lausnar²⁵ [eru komner.²⁶ [oc gerir²⁷ ef
til steyno²⁸ allum odals monnum²⁹ þeim þyrst er nanaster eru. oc eiga þo aller odals
menn bod³⁰ a³¹ at lusa með situm uerðaurum sem .vi.³² stynsamir menn mæta.³³
oc ef gerir til laga steyno til uerðz³⁴ lyktingar³⁵ at þulnade oc Gula³⁶ þings³⁷
laugum rettum. [oc sua skal laga steyna uera³⁸ at þeir hazi lönst iord þa innan
.vi.³⁹ manada naudsynia laust. þessa bodes uatta⁴⁰ skal hann⁴¹ eigi⁴² abyrgiazt
lengr en .x.⁴³ uetr.⁴⁴ En þessar eru naudsyniar. ez madr er þelaus oc lufir hann

Jvfr. Cap. 4. G. 276. 277. 287. F. XII. 4.

¹) skipti — tilf. de fl. ²) störfum — fl. ³) [mgl. — Gk. þa skal steyna &c. — mgl. Fd, der ombytter de to næstf. Sætninger, saaledes at Stykket "nu stoto valentunnir . . . aldr of æfr" kommer her umiddelbar efter til toma. skipta el. skipti — tilf. de fl. ⁴) boram — Gd, e, f. bæiom — Gi. biom — Gk. Ba, k. boium — Gt. beom — Bc, d. bœom — de Övrige. ⁵) [mgl. — Ed, f. ⁶) valentunnighir — fl. valtunnir — fl. stynsamir — fl. overskr. m. Mrg. H. i Gf vuillige. ⁷) lusa — Ba. ⁸) hann — de fl. ⁹) tæste i — de fl. skipti of tæste i — Ee. ¹⁰) [l. þr. mertium — Gd. Eb, d, f. Ba, g, k. D. [l. þr. vmerktum — Ge, f, g, k. Fb. Ea, e. Bb, d, e, l. [lutum j flaut — Gk. [lut þríotzine martadum — Gi. [l. þr. vmartadan — Gl. [l. þr. martum — Gp. [lutum i flaut, oc sua lut þríoz omartadum — Gt. [lut þryfuor vmerktum — Gs. [l. þr. martum — Ff. Ec. Bc. [l. þr. i flaut omerttum — Bh. ¹¹) lusa — de fl. ¹²) þegar — tilf. de fl. ¹³) þeirra — tilf. de fl. ¹⁴) lufir — de fl. ¹⁵) eða taumburðar — Gd, s. aburðar — Gk. Ba, k. aburð — Gm. aburðar — Gr. taumburðar — Fa, c, d. aburdi — Ed. alburð — Ee. alna burð — Bh. ¹⁶) segir — Fe. ¹⁷) al eða taumr — Gd, f. snere — Gl. mal — Gm. alburðr — Gt. ol — Fb, e. Bb, l. taumr — Fd. allen — Ff. alen — Ba, c, g, h, k. all — Bd. oll — Be. ¹⁸) ægir rettvi tilfatu — tilf. Ee. ¹⁹) at anduerdu — tilf. Gd, m. Bc. ²⁰) [odoll — Be. ²¹) hann — tilf. de fl. ²²) Her ophörer Lacunen i Bf. ²³) [mgl. — Bh. ²⁴) ez þeir vilia — tilf. Gs. Fa, c. Bd. ²⁵) eignar — Ee. ²⁶) [standa — Fd. ²⁷) Her begynder en Lacune i Gm; oph. i Cap. 8. ²⁸) til lausnar — tilf. de fl. ²⁹) nautum — fl. ³⁰) bodiord — Ge, g. odal — Fe. at biöda — Gi. ³¹) a — mgl. Ge, g, i, n. Fa, c, e. ³²) .iiij. — Gr. mgl. — fl. ³³) [mgl. — Ba, g, k. ³⁴) aura — de fl. ³⁵) upplýttingar — Bb, h, l. ³⁶) frosto — Fa, b, e, d, e. D. Æiðsiva — Ea, b, c, d, e, f. Ff. Þorgar — Ba, b, c, g, h, k. mgl. — Ba, g, k. ³⁷) Gulaþinga — mgl. Bd, f. ³⁸) [Er su laga steyna hær til — Fd. ³⁹) þriggia — Gi, l, r. ⁴⁰) vatto — Ba, b, f, h, k, l. ⁴¹) haza oc — tilf. Fb. ⁴²) Her begynder en Lacune i Bh; oph. i Cap. 8. ⁴³) j. — Gk. ein — Gs. ⁴⁴) Her begynder en Lacune i Be; oph. i Cap. 8.

pui a huerium .x.¹ uætrum innan² .x.³ uætra at hann er synn at briggðar manni oc hans odal er. En ex hann kann þe at þa. þa gange hann til odals sins⁴ þo at þa haxe lönst er honum var nester at odale.⁵ Su er onnur naudsýn. ex madr er vttan landz oc sua ex tonungr gerir mann ærenda sinna eða er madr siutr eða þar. oc sua ex madr uissi eigi at su iorð uar boden. Nu ex notor hezir lönst vndan þessom monnum⁶ [sin oðaul⁷ þau er þeir eiga logliga [at haza oc at lönfa.⁸ þa stolu þeir lönfa⁹ aptr innan þeirra¹⁰ .xij. manada er þeir toma heim [i þat þylli er su iorð liggir i¹¹ oc [þeir uerða uarer uid¹² at¹³ iorð uar boden.

Þuerfu madr skal oðalsisrð sine lönfa.

- 5 v. [Nu ex hinn¹⁴ hezir þe til þengit er odals madr gerði stexno til¹⁵ at lönfa oc odals madr uil þa eigi selia honum sua sem hann gerði honum stexno til. þa skal hann lönfa iorð sine vndan honum með kauproxum.¹⁶ oyri¹⁷ .x. aura kaup huert.¹⁸ En ex hann¹⁹ tortryggir [er selia uil²⁰ huer aura þa eigi er hann [uil þirir iorð greiða.²¹ þa sueri hann²² [er kaup uil²³ eins eidi at [þat hezir hann i sinni ætlan²⁴ at kaup [er til odals²⁵ [en eigi²⁶ með arþsultum²⁷ [vndir adra menn.²⁸ þui at engi skal annars [odals iorð²⁹ at þiandbodem³⁰ haza. oc kaupi stift sem þa hezir hann uerð til. En hann skal sua dyrt³¹ kaup sem .vj. stynsamir menn mæta [bæde iorð oc³² hus oc oll³³ lunnendi. þo at hinn haxe dyra lönpt [er eigi³⁴ uar odals madr til.³⁵ Nu uerdr þessum þalt odal er lönpti. þa skal hann en biöda hinum sem hann lönpti æ. [ex hans odal uar.³⁶ oc hans þrendum³⁷ ex þeirra odal uar.

Sua skal konungr odal biöda sem adrir menn.

- 6 vj. Sua stolum ver tonungi uarum oðaul sin biöda er vndir off³⁸ [haza borit³⁹ þau sem hann [hezir eigi gezt off⁴⁰ þegar off (uerða) þol. sem tonungr skal

Jvfr. Cap. 5. 6. F. XII. 4.

¹) .v. oprind. men langt senere rettet til .x. — Gf. þimm — Gi. .v. — Ef. Bd, g, k. D. ²) iannan — Ba. ³) .xl. — Fb, c. ⁴) þeghar hann þær þeninga — tilf. Fd. ⁵) er honum &c. — mgl. Ba, g, k. ⁶) at sua þarnu mate — tilf. Fd. ⁷) [mgl. — Bb, l. ⁸) [tauna a — Gn. ⁹) tufa — Fe. ¹⁰) þyrstu — Gi. ¹¹) [mgl. — Gg. ¹²) [uæt — Fd. [þeir vörða uifr — Fe. ¹³) su — tilf. de fl. ¹⁴) ein — Gh. ¹⁵) [Nu tómr þa madr til með aurum er iorð var logboden — Fd. ¹⁶) kauproxum — Gi. kauproum — Ea. kauprox — Ee. Ba, g, k. ¹⁷) þirir — tilf. de fl. ¹⁸) En kauprox toma huergi till nema her — tilf. Fe. Ee. ¹⁹) oðalmadr — Fd. ²⁰) [mgl. — fl. ²¹) [þyðr þiri iorð — Fd. ²²) þa — de fl. ²³) [mgl. — Fd. ²⁴) [hann ættar [er til handa — Fd. ²⁵) [en engum manne oðrum — Fd. ²⁶) [ne — Fd. ²⁷) þiandbodem — Ea. ²⁸) [vndir annan — de fl. [vndan at draga — Fd og fl. æða arþsultum — tilf. Ea. ²⁹) [odaf — de fl. ³⁰) þeandobode — Gh. ³¹) iorð — tilf. de fl. ³²) [mgl. — Ba, f, g, k. ³³) onnur — tilf. fl. ³⁴) [adr. er enge — Gi, r. ³⁵) [adr — Fd. [er ader lönpti — Ef. ³⁶) [mgl. — Fd. ³⁷) erþingiom of þrendom — Gd, n. þrandr — Gi. erþingia — Gh. arþum — Gl. Fa, c, d. þronda — Gr. erþingium — Bd. ³⁸) hann — Gr. ³⁹) [þer — de fl. ⁴⁰) [hezir gezt off — Ec.

off biöda [uar öðol¹ þegar vndir hann ber. oc sua skal hann allum sinum öðals nautum biöda sem þeir stolu honum biöda þau er þeirra² öðal eru i þeirra öðals nœtti. eptir þui sem logbol stýrir.

Sua stolu konor kalmönnum öðal biöda.

vij. Sua stolu konor kalmönnum iardir³ biöda. [þær er til öðla eru talðar.⁴ 7 sem kalmenn konum. En systir skal systur iorð biöda ex þær uerða arfar öðla. Öðals iarder þær allar er konor erfa eptir born sin eða konum er gefit i tilgiöf eða menn gefa i tiundar giöf⁵ eða aflaga gengr vndan mönnum. þær skal allðri þy(r)nfæ⁶ a zalla meðan stírlit vitni eru til. þa ma sa öðalsmaðr er bōði er næftr brigð hezia oc sōlia til laufnar þegar hann uil. [eptir þui sem logbol uatfar.⁷

Suetsu maðr skal öðali sinu brigða.

vij. Þat er nu þui næf at andsuor⁸ ualda öðals brigðum. dome er huer 8 maðr uerðr zirir [finni iorðu⁹ at haza. En ex maðr uil öðal sitt brigða þa skal hann zara til [vm haustit¹⁰ þa er [garði er vm¹¹ lofit með uatta .ij. oc segi þeim zirir iorðu er hann uil brigða vndan iorð. [hvar sem hann hittir hann.¹² skal¹³ þat gort haza zirir nōttēna hælgu. hann skal stēzna honum til¹⁴ iardar þeirrar [er hann brigðr¹⁵ tyredagin næf eptir passa uifu [at lyða¹⁶ þær öðals uitnum zirir dome oc tala¹⁷ þær uil [stikum aurum¹⁸ sem iorð uirðizt¹⁹ eptir²⁰ stynsamra manna²¹ metorðe.²² En ex hinn suarar þui. þær segir þu mer zirir iorðu þeirri er legit hezir vndir off langzæðrom²³ bætr en .lg. uetra. hann ma þui aðru orðe suara. [at þat er mitt öðal²⁴ en eigi þitt. hann ma þui þridia orðe²⁵ suara.²⁶ þu segir mer zirir þeirri iorðu er ndr var bōden²⁷ zrendom [með lagum²⁸ [bæðe öðals mönnum²⁹ oc öðals nautum. trygð oc stōnt³⁰ vndir [mil oc³¹ minn ætlegg. oc uær ef þessa iorð lagum oc dome. Nu toma þeir bader til iardar vm uaret. þa skal sōliande dom setia³² [vj. manna stírlitra³³ af finni³⁴ hendi. oc biðia³⁵ nerianda [setia

Jvfr. Cap. 7. F. XII. 5. Cap. 8—10. G. 265—268. F. XII. 6—8.

¹) [mgl. — de fl. ²) hano — Gl. ³) iorð — de fl. öðol — enkelte. ⁴) [mgl. — fl. ⁵) [mgl. — Gh. ⁶) þyrnd — de fl. ⁷) stýrir — Gd. [með þeim hætte sem her zylgir i hinum næfsta capitulo — Fd. ⁸) mala — tilf. Fe. ⁹) [finu — Ge, g. ¹⁰) [a haust dēgi — Ee. [mgl. — Gf. ¹¹) [garði er upp — Ge, g. Fe. Eb, e (rettet fra vm), d, f. Ba, f, g, k. [garð vinnu er — Gi. ¹²) [mgl. — Gd. með vatta tua — tilf. Fd. ¹³) skal hann — de fl. ¹⁴) auratōtu of — tilf. Gi. ¹⁵) [er h. brigðar vndan — Bf. [mgl. — fl. ¹⁶) [at lyða — Gn. Fb. Eb. ¹⁷) Her ophörer Lacunen i Bh. ¹⁸) [stōro stitu — Gi. ¹⁹) til — tilf. de fl. ²⁰) vj. — tilf. Gn. ²¹) Her ophörer Lacunen i Gm. ²²) domi of metorði — fl. vitorðe — Bf. ²³) langzæðgum — de fl. ²⁴) [at þu segir mer þær zirir þeirri iorðu er mit öðal er — Ff. ²⁵) orðe — mgl. fl. ²⁶) [mgl. — Gd, e, f, g, k, l, p, q, r. Fa, c, d. Ea, b, c, d, f. Ba, c, d, f, g, h, k. D. ²⁷) logbōden — de fl. ²⁸) [mgl. — de fl. ²⁹) [mgl. — fl. ³⁰) Her ophörer Lacunen i Be. ³¹) [mgl. — de fl. ³²) setia — Gr. halzan — tilf. Bf. nemna — tilf. Fd. of næfna — tilf. Ee. ³³) [lij. menn stírlita — Gr. ³⁴) iemzre — Ee. ³⁵) biöda — de fl.

dom mote ser halzan oc¹ nemzna .vj.² menn. I þessom dome skolu eigi uera xrendr ne magar.³ [xermennigar ne nanare.⁴ oc eigi uitni bæra. eigi⁵ xiandmenn⁶ ne oxundar menn. [En ex annar huar sætr þann i dom⁷ þa skal [stexna þeim⁸ or dome [með .ij. uatta⁹ oc setia¹⁰ i¹¹ skilrkan mann i staden. Nu skal¹² sotiande fram leida vitni sin. þau xyrst at hann sagde honum xirir iorðu [xirir iol¹³ oc stexndi honum til iardar tyrsdagin [nesta eptir¹⁴ pasta uitu til uitna oc aura tolu. þar nest skal hann fram leida odals uitni sin oc [aroza .iiij. þa¹⁵ er [xx. uetra¹⁶ uaro þa er xader þeirra andadizt [oc þar odalbornir i þui xylki.¹⁷ oc¹⁸ þat i eidi haza at [þeir skolu bæra¹⁹ orð²⁰ xadur sins²¹ oc enstis manz annars.²² en þa skal hann²³ haza adra .iiij. er [uitni þeirra sanne oc²⁴ .xv.²⁵ uetra varo þa er xader þeirra andadizt. Nu xulnazt honum þessor uitni. þa skal hann bioda uerianda at leida fram sin uitni. oc ex þeir uilia anduitnum a etiazt. þa skal huargi sueria lata. til logmanz skal þa stexna oc skal sa sueria lata sem logmanni synizt at sannare²⁶ haxe. oc þar aura greida iamxulla²⁷ [sem a dome.²⁸ eptir þui sem iorð uar metin. [En ex logmanni synizt²⁹ sa rettare haza er uarde. þa liggi iorð sem tomin uar til þess er logliga uerðr vndan lonyt.³⁰ Nu temr sa eigi til iardar³¹ er stexnt uar. þa skal sotiande lata bera stexnu uitni sin. sidan odals uitni sin. þa [skolu bonðr³² doma honum³³ iorð en hinum aura slika sem .vj.³⁴ stynsamir³⁵ menn meta oc syni³⁶ aura oc haxe at lane þar til er hinn heimtir³⁷ oc abyrgizt sem sitt xe. Nu ex honum xelzt þessor brigð xirir cinnar hueriar naudzyniar safir eða uanfunnendar [er³⁸ stynsamir menn meta.³⁹ þa brigði þeirri(i) iorðu þo sua sem nu er mælt [þo at sidar se.⁴⁰

Guerfu ueriande skal leida fram vitni sin.

- 9 ix. Nu ex hann⁴¹ suarar þui [at þessi iorð⁴² hezir legit undir uarom⁴³ ætlegg xrenda þeirra er odalum eigu at xylgia .ix.⁴⁴ uetra eða bætr. oc uær et þessa

¹⁾ [mgl. — *Fd.* ²⁾ adra .iiij. — *Gt.* adra .vj. — *de fl.* ³⁾ namagar — enkelte. ⁴⁾ [mgl. — *fl.* ⁵⁾ oc eigi — *fl.* mgl. — *fl.* ⁶⁾ xiandmenn — *Ee.* ne magar &c. — mgl. *Fe.* ⁷⁾ [En ex ann. hu. ser þann i dome — *Gk.* n, q, t. *Fa.* b, c, d. *Ea.* e. [En ex ann. hu. ser han i dome — *Fe.* [Ex einhuar þessi tamar i dom — *Ba.* g, k. ⁸⁾ [stexna þann eller hann — *de fl.* ⁹⁾ [með tuggia manna vitni — *de fl.* ¹⁰⁾ skal nazna — *Be.* ¹¹⁾ i — mgl. *de fl.* ¹²⁾ uil — *Ge.* ¹³⁾ [x. nottena helgu — *Gd.* n, p, r. *Bb.* ¹⁴⁾ [libini — *Fa.* [lotenne — *Fc.* ¹⁵⁾ [aura. of þa .iiij. — *Gd.* [þa .iiij. — *Gp.* [arozza menn þa — *Gr.* [adra .iiij. þa — *Fb.* [arozza .iiij. þa — *Ff.* *Ec.* e. *D.* *Bc.* [arozza .ij. þa — *Ea.* [iii. þa — *Ed.* [aura .iiij. þa — *Ef.* [iiij. men þa — *Bb.* l. [ararza þria þa — *Bg.* ¹⁶⁾ [uitugir — *de fl.* ¹⁷⁾ [mgl. — *Gr.* *Fd.* e. ¹⁸⁾ flutu þeir — tilf. *Bc.* ¹⁹⁾ [þeir bera — *Gf.* ²⁰⁾ eptir sogn — *Gi.* sogn — *fl.* ²¹⁾ eða xadur xadur sins — tilf. i *Mrg.* *Ga.* ²²⁾ oc sogn — tilf. *Ff.* ²³⁾ [otiande — *Fd.* e. ²⁴⁾ [mgl. — *Ba.* ²⁵⁾ .xij. — *Gm.* ²⁶⁾ rettare — *fl.* ²⁷⁾ at iamxullu — *de fl.* ²⁸⁾ [mgl. — *Bh.* ²⁹⁾ [synizt of — *Ba.* g, k. ³⁰⁾ sott — *de fl.* ³¹⁾ sliptizt — tilf. *Fb.* ³²⁾ [skulu dormendr — *de fl.* [skal domarenn — *Gd.* ³³⁾ [otianda — *Fd.* e. ³⁴⁾ .vj. — mgl. *fl.* ³⁵⁾ valinfunnigir eller valinfunnir — *fl.* ³⁶⁾ meta — *Gl.* ³⁷⁾ er a — tilf. *Gi.* ³⁸⁾ .vj. — tilf. *de fl.* ³⁹⁾ [mgl. — *Ba.* g, h, k. ⁴⁰⁾ [mgl. — *Bg.* k. Her tilf., uden nogen Afd., det korte Capitel "Slika jorð skal huerr" &c. (som ellers først er det tredie herfra, eller Cap. 11) i *Gh.* *Fd.* e. I *Fd.* e mgl. de to mellemliggende Capitler 9 og 10. ⁴¹⁾ hin — *Ed.* ⁴²⁾ [þar segir þu mætt xirir þeirri iorðu er — *Gr.* ⁴³⁾ varn — *fl.* ⁴⁴⁾ .xl. — *Ff.*

iord logum oc dome. oc geri ef þer stegno til at lyða hærðar¹ uitnum minum tyns-
dagin nestu eftir páska uifu til þeirrar samu iardar er þu sagðer mer xirir. þa skal
ueriande lata bera hærðar² vitni sin xirir [dome monnum.³ oc skolu þeir menn þetta
uitni bæra er þat megu muna at þessi iord kom undir þeirra ætlegg. En ef þeir eru
eigi til. þa beri þeir er [.xx. uetra⁴ varu þa er xader þeirra andadizt oc beri sogn
xadur sine [oc einstis manz annars.⁵ En ef honum xullnaxt þessor uitni þa uerðr
honum su iord at odli þo at hins odal være adr. En ef uerianda [xullnaxt eigi⁶
þessor uitni þa niote soriande odals uitna sinna sua sem logbol uattar.

Nu ef hann svarar þui.

i. Nu ef hann⁷ svarar þuifa. at hon⁸ uar ydr logboden xrendom.⁹ trngð oc 10
stengt undir mið oc minn ætlegg oc uer ef þessa iord laugum oc dome. oc geri ef þer
stegno til iardar þeirrar er þu sagðer mer xirir tynsdagin nestu eftir páska uifu [at
lyða¹⁰ þar odals¹¹ uitnum minum oc stengtlingar. skal þa ueriande leida xram uitni
sin xirir dome þau er þat beri. at þar varo [uit ner¹² er þessi iord uar logboden¹³
oc stengt¹⁴ undir þenna mann oc hans ætlegg. Nu ef honum xullnaxt þessor uitni.
þa uerðr honum su iord at odli. nema hinn leidi xram nauðzynnir uitni sinn at [hann
uar xelaus þa er iord var bodin.¹⁵ oc þat með at hann lysti a huerium .x.¹⁶ uetr-
um¹⁷ at hann var synn at brigðar manni. oc late þar¹⁸ xylgia [odals vitni sin.¹⁹

Quersu iord skal af hondum lata.

ii. Slita iord skal huer [aptr greiða²⁰ sem hann tof. en ef bætri er. þa stodar 11
honum þat. en ef uerri er. þa bote hann sem .vj. stynsamir²¹ menn mæta.

Þ huerium aurum xirir iord skal greiða.

iii. Nu uil madr iord²² sina selia [at xorsalu mala rettum²³ til aptrlausn. 12
ar.²⁴ Sa er xorsalu male rettr at madr skal slitan oyri tata sem hann greiðir.²⁵ Nu
uil hann iord sina lonsa. þa skal hann [hæra bodit²⁶ honum [xe slit²⁷ xirir [nottena
hælg²⁸ oc eftir Mithals messo. oc geri bæde²⁹ i senn³⁰ at stegni honum til iardar

Jvfr. Cap. 12. F. XII. 3.

¹) ærðar — Gg, h, s. ²) ærðar — Ge, g. ³) [dome — fl. ⁴) [uitugir — de fl. ⁵) [mgl. —
Ba, g, k. ⁶) [xallag — Ba, g, k. ⁷) ueriande — Gd. ⁸) þessor iord — de fl. ⁹) bæði odals mon-
num of odals nautum — tilf. Ee. ¹⁰) [at tynsa — fl. ¹¹) bods — de fl. ¹²) [uer ner — Gf, g, h, Bl.
[uitni uer — Gl. ¹³) bodlogð — fl. ¹⁴) trngð of stengt — fl. ¹⁵) [honum var bodin — Fb. ¹⁶) ximm
— Gk. mgl. — Bh. ¹⁷) innan .lg. uettra — tilf. Gk. ¹⁸) þat — Ba. ¹⁹) [od. vitnum sinum — Ba. ²⁰) selia —
de fl. [lausu tata — Ff. ²¹) valintunnir eller valintunnigir — fl. ²²) odals iord — Gr. ²³) [at
xorsalu — de fl. Her begynder en Lacune i Gd, ophører i Indholdslisten til næste Bolk. ²⁴) uflausnar — fl.
²⁵) tætr . . . tætr (i omv. Orden) — Ee. ²⁶) [hæra tokt — Ba, g, k. ²⁷) [iord sina — Gg. ²⁸) [ioll
— Gm. ²⁹) all — de fl. ³⁰) i senn — mgl. Ba, g, k.

tyrðadagin næsta eftir páska uiku oc til aura uibrtafu. nema hinn uili þegar uib aur-
um fata flitum sem uattar uitu at hann greiddi honum.¹ En ef hann dylr þess. þa
hallde hann fram sofn² sinni oc niote uatta sinna [hversu hann sagde honum xirir
iordu oc³ [hversu hann steyndi honum til⁴ aura tolu.⁵ oc ef þat berst⁶ at fullu.⁷ þa
skal hann⁸ niota uatta sinna þeirra hversu [milla aura⁹ hann a i þessare iordu.¹⁰
þa skal hann bioda¹¹ honum aura flita sem uattar haza honum uitni um borit. hann
skal honum greida [i flitu x¹² sem hann [hezir til.¹³ i gulli eða brendo silxri eða
[gangs silxri.¹⁴ tyr oc torn. smor¹⁵ oc uaru. iammikit¹⁶ sem hann matte kaupar með
þui [gulli oc brendo silxri¹⁷ er hann torypti þa iord með. oc .vj. stynsamir menn
mæta at þetta x¹⁸ se eigi uerra en þat er [xirir iordina uar greit.¹⁹ En ef hann
missir uatta þeirra er hia uaro þa er hann xet²⁰ x²¹ xirir iord. oc flit þa a hversu
mikit [eða huilift²⁰ þat x²¹ uar.²² oc hezir sa eigi uitni til er xirir greiddi. þa sanne
sa með eins eidi er gelldr. at [her er iammikit x²³ oc iangot²³ [sem xyr²⁴ var greit.²⁵
nema hinn late fram toma tueggia manna uitni²⁶ at x²⁷ var meira oc bætra.
Nu ef sorkanda xulnazt [uitni oc sofn sin.²⁸ þa uciti hann uord iordu sinni en hinn
aurum. þui at þa hezir han iord sina loryft²⁹ aptr at flitum oc logmale rettu. Nu
ef hinn [uil haza³⁰ x³¹ sitt [er iord hezir.³¹ sofe sem uita x³²

Um iardar lysing.

- 13 glij. Nu liggir iord .x.³³ uætr oc þar³⁴ er eigi lysing a. þa liggir hon til
fullra aura þeim sem³⁵ a.³⁶ En lysing er at engo nyt nema bader³⁷ iatte kaupi
oc sali. En ef annar huar neittar.³⁸ þa niote sa³⁹ uatta sinna⁴⁰ þeirra er hia varo
stilorde þeirra oc kaupi.⁴¹ Nu a eða⁴² eða mæx xultida⁴³ bod a iordu. þa stolu

Jvfr. Cap. 13. G. 272. 290. F. XII. 4.

¹) xyrir iord — tilf. Ea, c. Bf. ²) sofn — Gg, i, l. ³) [mgl. — Ee. ⁴) [mgl. — Bh. ⁵) of
hversu milla aura han a i iordu þeirri — tilf. Gn. ⁶) bræstr — Ef. ⁷) Her begynder en Lacune i Gk,
ophörer i næste Bolk Cap. 6. ⁸) hin — Ee. ⁹) [mytta penninga — Gp. [mytit x¹⁰ — fl. ¹⁰) þa
skal &c. — mgl. Gn. ¹¹) tufa — Ed. ¹²) [x¹³ — Gg. [i þui x¹⁴ — Gt. [sitt x¹⁵ — Fb. Bb, l. [flita
aura — Fd, e. ¹³) [tot — fl. ¹⁴) [gangs peningum — Gn. Bf, h. [gangs peningi — Ff. [gangs silxri
— Ec. eða &c. — mgl. Ed, e. ¹⁵) [smor — mgl. Ed. ¹⁶) x¹⁷ — tilf. Gn. ¹⁷) [x¹⁸ — Gk, s. [verði
— Fa, c, d. ¹⁸) [x¹⁹ var i greitt — Gi. ¹⁹) greiddi — Gi, q. lauf — Fd, e. ²⁰) [mgl. — fl.
²¹) [mgl. — Gt. ²²) er han xet xyrir iord — tilf. Gn. ²³) [þet x²⁴ se ei verra. of sua mytit. of sua got
— Bh. ²⁴) xirir iord — fl. ²⁵) [mgl. — fl. ²⁶) er tætr — tilf. Gm. ²⁷) þet x²⁸ — Bh. ²⁸) [sofn
sin — de fl. [uitni sin — Fd. [sofn sin — Ee. [sofnar uitni sin — Ba, g, k. [þesse vitni — Bh. ²⁹) soft
— Be. rounit — Bh. ³⁰) [uill eigi haza — Ee. [x³¹ eði — Ba, g, k. ³¹) [er iord hezir reitt — Gk.
Fd, e. [er verð hezir xirir greit — Gl. [er verð hezir greit — Gm, s. [er jorð torypti — Fb, c. Ee. Bb, l.
[mgl. — Ba, g, k. ³²) aptr þui sem adr er flit — tilf. Ea. ³³) .xx. — Fb. ³⁴) þar — mgl. fl.
³⁵) iord — tilf. fl. ³⁶) atte — de fl. ³⁷) bæðe — fl. ³⁸) iattar — Ed, f. Bc, h. eller twiter oppo
— tilf. ov. L. m. H. fra. 16de Aarh. i Ba. ³⁹) han — de fl. ⁴⁰) er kaupi er torypt — tilf. Fc. er
torypti — tilf. Ee. ⁴¹) Her begynder nyt Capitel uden Overskrift — Fb. ⁴²) tona — Gt. Fa, e.
⁴³) mgl. — Gf.

VI. Odelslösningsbolk.

101

þeir¹ þa² [umbodð mann iannan³ at rette⁴ þeim er ueria skal. oc sofe sua sem⁵ [huer nar⁶ undan adrum. oc sua [skal huer uar⁷ undan adrum brigða.⁸

Quersu maðr skal hons xirir iorðu segia.

xiij. Nu kemr su iorð undir lono⁹ er menn standa til lausnar undan henne. 14 þa stolu (þeir) segia henne xirir [iorðu um¹⁰ haufit¹¹ xirir nottena hælgu¹² [með uatta .ij.¹³ oc steyna henne til iardar þeirrar¹⁴ tyrðagin nestu eptir pasta uifu at tafa þar uid aurum [stikum sem .vi. stynsamir menn mæta.¹⁵ Nu kemr iorð [undir omaga¹⁶ su er menn [standa til lausnar¹⁷ [undan honum.¹⁸ þa skal þa¹⁹ undan [fearhallz manni²⁰ sofia²¹ sua sem adr er sagt.

Ex ueriande er eigi nar.

xv. Nu uil maðr steynu iorð sina brigða²² eða mala iorð. oc er þa vttan laga 15 uara.²³ [eða vttan landz²⁴ er [hond heyr²⁵ at. þa skal hann²⁶ undan umbodð manni²⁷ brigða²⁸ [ex hann er til.²⁹ En ex hann er eigi til. þa skal iorð brigða³⁰ undan erþingia sua sem undan [hinum stikdi.³¹ Nu selr maðr [iorð or steyno.³² þa skal hann³³ brigða undan huarum sem hann uil. þeim er³⁴ seldi. eða hinum er [hond heyr³⁵ at. oc sua mala iorð³⁶ hit sama.

Um iardþolgit ze.

xvj. Ex maðr xinnr iardþolget ze. haxe konungr³⁷ þridiung. [en þa annan³⁸ 16 þridiung³⁹ er nest⁴⁰ a⁴¹ til haugobals⁴² at telia. oc [þa þridiung er xinnr⁴³

Jvfr. Cap. 14. G. 274. Cap. 15. G. 283. 284. 286. Cap. 16. G. 148.

¹⁾ þær — de fl. ²⁾ [er — tilf. fl. ³⁾ [umbodð monnum iannat — Ef. ⁴⁾ ættom — Fd, e.
⁵⁾ Her begynder en Lacune i Bh, oph. i Cap. 17. ⁶⁾ [xgr uar sagt — Gn. [hvar var skal brigða — Bg.
⁷⁾ [stulu ver — fl. ⁸⁾ [otia ædr brigða — Ed. [sem þær æz off — tilf. Gl. at taghum — tilf. Bc. oc sua
&it. — mgl. Bf, g. ⁹⁾ lono — mgl. Ef. ¹⁰⁾ [mgl. — Fe. ¹¹⁾ uarit — Ge. um haufit — mgl. Ba,
g, k. ¹²⁾ er garðe er um sofet — tilf. Gf. ¹³⁾ [mgl. — fl. ¹⁴⁾ en (er) þa uil tynst haxa — tilf. de fl.
¹⁵⁾ [eþir stynsamra manna uirðingh. — Ba, g, k. ¹⁶⁾ [i omaghæ stipti — Ed. ¹⁷⁾ [uitia tynsa — Ba,
g, k. ¹⁸⁾ [mgl. — de fl. ¹⁹⁾ [a — mgl. de fl. ²⁰⁾ [umbodð manne — Be. ²¹⁾ [tynsa ot [otia —
Fa, c. ²²⁾ [tynsa — Fe. ²³⁾ vara — mgl. Fd, e. ²⁴⁾ [mgl. — Bf. ²⁵⁾ [handhaxæ er — Ed. Bb, l.
²⁶⁾ hann — mgl. fl. ²⁷⁾ hane — tilf. fl. ²⁸⁾ [otia — fl. ²⁹⁾ [mgl. — Ba, g, k. ³⁰⁾ [otia — Bf.
³¹⁾ [honum stakom — Ba. ³²⁾ [steyno iorð — Gi. [iorð at steyno rettre — Fe. [steynu iorð sina — Ba,
g, k. ³³⁾ hann — mgl. Ed. ³⁴⁾ han — tilf. fl. ³⁵⁾ [þa er handhaxæ — de fl. [þa er haxande eða
handhaxæ — Gs. [þa er haxandi — Ea. [haxandi er — Bd. ³⁶⁾ iorð — mgl. Gi. Ba, k. ³⁷⁾ hann — Gi.
³⁸⁾ annan — mgl. de fl. ³⁹⁾ [ot annat þa — Bf. ⁴⁰⁾ nestr — fl. ⁴¹⁾ er — fl. ⁴²⁾ hauga obale
— Ge, g, i, m, q, r, s. Fb, f. Ea, c, e. Bb, f. haugo — Gf, h, l, p. Ba, k. haugo obale — Fa, c. Ef.
obale haugo — Ed. a — tilf. Gn. ⁴³⁾ [konungr þridiung — Gi.

[Ez hann hekkir at lagum upp.¹ ella hazi halzt konungr² en halzt [odals madr.³ En ez engi er sa til er [til haugodals a⁴ at telia. þa eignizt sa er iord a þann þridiung.⁵ En ez sa madr hittir ze i⁶ iordu⁷ sinni [er eigi er haug⁸ odals madr at.⁹ hazi [hann halzt en konungr¹⁰ halzt.¹¹ Nu ez madr hittir ze i odals iordu sinni. þa haxe hann .ij. luti en konungr þridiung. Nu zinnr madr ze¹² i almeningi. þa haxe sa [þridiung er zinnr¹³ en konungr .ij. luti.¹⁴ Nu brytr madr haug eða grezr¹⁵ madr¹⁶ [iord manz¹⁷ [til zear¹⁸ at olongzi þess er iord a. zori aptr þeim er iord¹⁹ a þat sem hann zann oc leggi a landnam oc [iardar spell²⁰ [þeim er iord a.²¹ Nu mistruir sa er iord²² a. at hann hazi sua mikit aptr zort [sem uar.²³ syni²⁴ með þrittir eidi. En ez cidr zellr. þa zellr hann til flitrar settar²⁵ sem hann hazi stolit iammiklu. en ze flitizt eptir þyrra flilorðe.

Ez umboðs madr misget með isrðu.²⁶

- 17 xviij. Ez madr er [innan²⁷ landz oc vttan laga uara²⁸ sa er iord a. þa hazi sa umboð²⁹ meðan³⁰ hann uil. er hann zel til. En ez hann uil ez honum tafa [sem adr haxde.³¹ þa biode um þeim sem hann uil at tafe³² umboð³³ ez honum. en sa hazi .ij. manna uitni til at landzdrotten baud honum um at tafa umboð ez þeim er adr haxdi. oc zai þeim umboð sem hann uil sidan at ianxullu sem landzdrottenn flalzr. En ez landzdrotten segir³⁴ at hann³⁵ hezir tekir ez eign hans oc ser nytt. huart³⁶ sem þat er vttan gardz eða innan. oc uita [godir menn-at þui flil.³⁷ en hann talazt konpt haza³⁸ ez þeim er þa atte³⁹ er hann konpti.⁴⁰ þa haxe hann flilrit

Jvfr. Cap. 17. nedenfor Ldsl. B. 26. F. XIV. 1—3. Jb. VI. 29.

¹⁾ [mgl. — Gi. elligr verdr hann þiogr at — tilf. Fc. ²⁾ Her begynder en Lacune i Be, ophører i næste Bolk Cap. 1. ³⁾ [odals menn — Gl, m. Fb. Ee. Bb, l. D. [haug odals madr — Gl. [haugs odals madr — Fa, c. a at telia — tilf. Bf. ella hazi &c. — mgl. Fd, e. ⁴⁾ [til hauga odals a — Ge, g, i, m, s. Ea. Bb, l. [til haugg a odal — Gh. [til haugs a — Gl. Ba, k. [hauga odal a — Fb. [til haugs odals a — Fa, c. Ed. [til haug odals eigi — Fd, e. [til hauga odals haxde — Ee. ⁵⁾ En ez engi &c. — mgl. Bf. Her indskyde de fl. den i Ga først længere nede forekommende Artikel: Nu ez madr hittir . . þridiung. ⁶⁾ odals — tilf. Gl, m. Ed. ⁷⁾ eigi — Ba. eign — Bc, g, k. ⁸⁾ hauga — Gm, s. Ea, c, e. haugs — Ed, f. mgl. — Ge, f, g, h, i. Fd, e, f. ⁹⁾ [oc eigi haugodals madr — Bd. [ot er æi odals madr — Bf. ¹⁰⁾ haugodals madr — Gl. ¹¹⁾ [konungr halzt en halzt sa er iord a — Gi. [han þridiung. en konungr .ij. luti — Bf. ¹²⁾ ze — mgl. Fa. ¹³⁾ er zinnr — mgl. fl. ¹⁴⁾ [halzt of halzt konungr — Bf. ¹⁵⁾ grezr — Bc. ¹⁶⁾ madr — mgl. Bc o. fl. ¹⁷⁾ [voll manz — Gl. ¹⁸⁾ [mgl. — fl. ¹⁹⁾ eign — fl. ²⁰⁾ [ze zirir i. sp. — Fd. [iardazall — Ed, f. [iardar zall — Ba, g. ²¹⁾ [mgl. — fl. ²²⁾ odal — de fl. iord of (eða) odal — Ee, f. ²³⁾ [sem hann zann — fl. ²⁴⁾ [anne — Bd. ²⁵⁾ [ettar — Ef. ²⁶⁾ Dette Cap. mgl. Gi. ²⁷⁾ vttan — maaskee Fb, hvor en Rettelse er foretagen med Ordet, uden at det dog lader sig afgjøre, om vttan er rettet til innan eller omvendt. ²⁸⁾ [utan laga varra eða vttan landz — Gg. ²⁹⁾ hans — tilf. Ee. ³⁰⁾ æ. mæðan — Ff. ³¹⁾ [mgl. — de fl. ³²⁾ tafa — de fl. ³³⁾ við umboðe — fl. ³⁴⁾ tallar — de fl. ³⁵⁾ umboðsmadr — de fl. ³⁶⁾ Her begynder en Lacune i Ec, ophører i næste Bolks Cap. 6. ³⁷⁾ [a þui godze menn flil — Ed. ³⁸⁾ er handhaxe er at — tilf. Fd. ³⁹⁾ var eigandi — de fl. toz eigha — Bf. ⁴⁰⁾ tvað (tveð) taupa — de fl.

uitni til¹ [at þat se satt er hann segir.² En ef honum brefta þau uitni. þa mæli .vi. skilríkir menn hvers landzdrottenn³ hefir mist ok selt hann⁴ með vðbrizlum ok leggi [vmbods mádr⁵ landnem a oxan. þar skal eigi fgrnsta [a falla.⁶ selt þann er af⁷ dro eða hans arza. en til eignar þann er þa er handhæzi at iordunni.⁸ En ef þa sitr a iordu er af⁹ dro. þa er sem hann siti a oðelinni iordu. En ef annar býr a. þa se þa sgt¹⁰ sata xirir vttan [landzstýld. gíaldde landzdrotne landzstýld.¹¹ En landzdrottinn a loft¹² at¹³ tafa af honum vmbod þegar hann uil. en male halldizt [allt at einu¹⁴ sem hann atte¹⁵ at byggia.¹⁶ þat eru¹⁷ þriar ardir.¹⁸ Vmbods mádr skal eigi byggia annan mala¹⁹ fyr en annar [er vti.²⁰ En ef landzdrottinn eða vmbods mádr andæzt. þa [halldizt einn ardar male²¹ síðan. ok sua ef mádr²² fer af lande brott. þa [halldi vmbodi²³ .iij. uetr [nema hinn²⁴ andizt fyr. þa er vmbod sialxtelst af honum.²⁵ En ef [vmbods mádr²⁶ tortryggir fgraxall landzdrottens. þa hæzi arzi hans eins uitni til. [þen tima er þeir spyrja til sanz.²⁷ [þess er sueria²⁸ uil²⁹ at [hann hyggi þat satt uera.³⁰ en þa tali [arzi uid.³¹ Vmbods mádr ma³² eði lonyza³³ ok eði scalzr i yrtia³⁴ i hollt ne i haga. [nema halzu³⁵ meira³⁶ en leiglendingr ma lonyza. [En hann³⁷ ma eði lonyza³⁸ leiglendingr³⁹ nema [lonyzi⁴⁰ landz drottens se til.⁴¹ En landzdrottinn ma lonyza⁴² slikt sem hann uil⁴³ ok þo sua at [eigi stæde leiglending⁴⁴ allt þat er vndir⁴⁵ laup þeirra [uar stilt.⁴⁶

¹) til þes — *de fl.*   ²) [at þan fongti at þeim er þa uar eigande at — *Bg.*   ³) þan — *de fl.*
⁴) landzdrottinn — *de fl.*   ⁵) [hinn — *Fd.* [honom — *Fe.* [mgl. — *Fe.* *f. Ee.*   ⁶) [xirir ganga — *de fl.*
⁷) afz — *Es.*   ⁸) ordenn — *Fd.* *e.* [mgl. — *de fl.*   ⁹) iardu — *tilf. Fe.*   ¹⁰) [gn — *fl.*   ¹¹) [landz
stýld. gíaldi þana landzdrottne — *Ge.* *g.* *p.* *Eb.* *Bc.* [landstýld. þana skal þan tafa landzdrottne — *Gm.* [landz
stýld at gíalda landzdrottne — *Gl.* *m.* [landst. tafa landzdrottne — *Gq.* *Bf.* [landst. at tafa landzdrottne — *Gr.*
[landst. landzdrottne — *Gt.* *Fa.* *c.* [landst. gíaldde landzdrottne (sinum) — *Fb.* *d.* *e.* *Bd.* *l.* [landstýld — *Ed.* *f.*
Ba. *g.* *k.* [landst. st. þan gíalda landzdrottne sinum — *Ee.* [landzstýld gíald landzdrottne — *Bb.*   ¹²) vott
— *fl.*   ¹³) *Her ophörer Lacunen i Bh.*   ¹⁴) [eigi at síðr — *Fd.* *e.*   ¹⁵) a — *de fl.*   ¹⁶) haga — *Gh.*
abrygiaz — *Gr.*   ¹⁷) þrir (.gij. tilf. over L. dog, som det lader, m. s. H.) manuder eða — *tilf. Fa.*   ¹⁸) aar
— *Gg.* ardar malar — *Gl.* uettr — *Gm.* *Bd.* ardnær — *Ba.* ardar — *Bh.*   ¹⁹) ardamala — *Ee.*   ²⁰) [er
zarinn — *de fl.*   ²¹) [halde þin ardar mala sinum — *Gf.* [hæzi þinn einn ardar mala — *Ea.* [hallde þinn
ardar male — *Eb.* [halde þin ein ardar mala — *Ed.* [halde þinn arda — *Ec.* [halde þin iardr male sin
— *Es.* [halde þin arðna mala — *Ba.* [halde leiglendingr einn ardu — *Bf.* [hæzi landbui einn ardu — *Bh.*
[halde þin iardar male — *Bk.*   ²²) landdrotne — *Bh.*   ²³) [haldezt vmbod — *de fl.*   ²⁴) landzdrottinn
— *Gt.*   ²⁵) [mgl. — *Bf.*   ²⁶) [madr — *Gp.*   ²⁷) [mgl. — *fl.*   ²⁸) [þria — *Fb.*   ²⁹) [mgl. —
Bg. *k.*   ³⁰) [þet se sat — *Bh.*   ³¹) [þan vidr arze — *Ee.* [uidr arze — *Ba.* *g.* *k.*   ³²) skal — *de fl.*
³³) lozua — *Gm.* lonyza arza zearlutum ne eignum — *Ee.*   ³⁴) vinna — *fl.*   ³⁵) [mgl. — *Ed.*
³⁶) [mgl. — *Ee.*   ³⁷) leiglendingr — *fl.*   ³⁸) lozua — *Ed.* *e.*   ³⁹) leiglendingr — *mgl.* *Ff.* *D.*
[mgl. — *de fl.*   ⁴⁰) loz — *Gp.* ia — *Fd.* *e.*   ⁴¹) [landzdrottinn uili lonypt haga — *Ba.* [landzdr. uili
— *Bf.* En hann ma &c. — *mgl.* *Bg.* *k.*   ⁴²) loza — *fl.*   ⁴³) En landzdr. &c. — *mgl.* *Fe.*   ⁴⁴) [þeim
er leigði verði engi stædi — *Gr.* *t.*   ⁴⁵) i — *de fl.*   ⁴⁶) [þom — *de fl.*

VII. Landzleigu boltr.¹

- i. Hversu maðr skal leiga iorð af landzdrotni.
- ij. Um hufa skilbaga við leigu líða.
- iiij. Hversu leiglendingr skal hufum upp halda.
- iiiij. Ef leiglendingi er skilt þort hús up (at gera).
- v. Ef maðr byggir eina iorð .ij. monnum.
- vj. Engi skal súa iorð olagliga byggja.
- vij. Ef umboðs menn taka mutur til iarðer at byggja oc fallða þol gera.
- viiij. Um hufa skipti i zardogum.
- ix. Hversu maðr skal myli a iorð reida.
- x. Hversu maðr skal við leigu þol skiliagt.
- xi. Ef maðr sltr a otelinni iorðu.
- xij. Um skipti a þorne oc hön.
- xiiij. Ef leiglendingr zer af iorðu.
- xiiiij. Ef menn þurzu zæforn at laupa.
- xv. Um hufa skipti of iarðar.
- xvj. At maðr skal bua a oðals iorð sinni.
- xvij. Um spelkuirti.
- xviiij. Um afra skipti oc engia.
- xix. Um logzestu.
- xx. Hversu mikit landnam huer skal taka.
- xxi. Hversu tonor skolu landnam taka.
- xxij. Ef vinnr i flogi at ofskiptu.
- xxiiij. Um skips uppsaat.
- xxiiiij. Um logzestu til zimtar flezno.
- xxv. Um sett manna ef rangt dæma.
- xxvj. Ef umboðs maðr heilbr leigu zirir þeim er a.
- xxvij. Um ælðz abrygd ef laus uerðr.
- xxviiij. Um brennu.
- xxix. Um loggarða oc skipti manna.
- xxx. Um grindar gerð granna oc fleznor.
- xxxi. Um garða manna.
- xxxij. Hversu ot skal lönfa zenad.
- xxxiiij. Ef zatotr maðr þarz bu sltt ot lönfa.
- xxxiiiij. Ef maðr spillir garðum manna.
- xxv. Ef roff mang spillir roffe.
- xxviij. Ef menn etia hestum manna.
- xxviiij. Ef zearyoling uerðr a bu mang.
- xxviiij. Ef hundr bitr ze mang.
- xxix. Ef maðr tynigt með lane.
- xl. Um setra zerð manna.
- xlij. Um setra merli manna.
- xliij. Hversu ze skal uarðueita.
- xliij. Um þiobgotur oc handran oc bruar gerð.²

¹) Dette er den stadige Sideoverskrift gennem den hele Bolk — Ga.   ²) Her ophører Lacune.

gíij. Vm laga fleynor til uega bota.
 gíj. Vm bruar gerð a þíoduegum.
 gíj. Vm haugreid.
 gíij. Vm flutning manna ízir þíodar.
 gíij. Vm lagar oc ueidíuel er menn gera.
 gíj. Vm flíðzífti ef menn gera fláða.
 l. Ef menn talast zírir með ogund.
 íj. Vm zíftígarar vtroðrar manna.
 íj. Vm haufa ueidar.
 líj. Vm bodburd af rudflað.
 líij. Vm bodburd bora i millum.
 la. Vm afr oc eng.
 loj. Guersu bórðr flolu þing soka.
 loj. Vm zatofra manna flutning.
 loij. Guersu madr flal ueida bíornn oc ulf.
 líj. Vm dýra ueidi.
 lq. Vm eígia ueidi.
 líj. Ef menn flit a vm almenninga.
 líij. Guersu madr flal bóli flit háða.
 líij. Vm ueidíuelar til dýra.
 líij. Vm hualreflra ef madr zinnr hual.
 lqv. Vm soka ueidar.

Her heyr upp landz leigu bolc.

i. Ef madr uil [annars manz¹ iorð leiga² [vndir bu flit.³ þa flal hann tala 1
 ser bóli vél oc uanliga⁴ með [ij. uatta flitrika⁵ oc er þui bætr er zleiri eru.⁶ En
 ef madr⁷ leigir iorð af landzdrotne. þa flal hann a þeirri iorðu bua⁸ sua lengi sem
 [uattar hans uitu at⁹ hann tol ser [arðar mala.¹⁰ Nu þo at madr geri iorð sína
 [eða seli.¹¹ eða gíallde [eða flípti.¹² þo¹³ flal sa háða [arðar mala¹⁴ sinn¹⁵ er tol.
 En ef landzdrotten andast þa flal leiglendingr¹⁶ háða [eina orð¹⁷ síðan þo at [al-
 margar se telnar.¹⁸ [En ef leiglendingr andast þa háða arze¹⁹ eina²⁰ orð²¹ síðan.
 þo at almargar vere telnar.²² En²³ umboðs madr ma eigi lengra²⁴ mala byggja
 en [ij. uetra mala.²⁵ Abud iarðar heimilar telu.²⁶ en landstýllð²⁷ heimilar lod²⁸

Jvfr. Cap. 1—4. G. 72. 73. F. XIII. 1. Hk. 89. 90. Jb. VI. 1.

¹) [mgl. — Bd. ²) læggia — Fb. leigia — Fa, c, f. legia — Ef. ³) [mgl. — Eb. ⁴) vandlega
 — de fl. ⁵) [veggia manna vitni flitrika — de fl. ⁶) uitu — Gm. ⁷) hann — de fl. ⁸) fltia — fl.
⁹) [mgl. — Bd. ¹⁰) [iarðar mala — Gi, m. [arðumala — Ed, ostere. ¹¹) [mgl. — fl. ¹²) flonfi
 — Gc. [mgl. — Ed. Bh. ¹³) þa — de fl. ¹⁴) [arðna mala — Ba, k. ¹⁵) sína — Gq, r, t. D.
¹⁶) landzdrotten — Gq. [a — Ed. ¹⁷) [ein arðar mala — Gf. [einn vetr iorð — Gi. [eit ar — Gl, m.
 [eina arðu — Ed, e. [eina ourð — Bc. ¹⁸) [allmargir se a tveðnir — Gi. [allmorg se tatin — Gl, m.
¹⁹) arze hans — fl. ²⁰) eins — Ba, g. ²¹) arðu — Ed, e. ²²) [mgl. — Gc, i, l, p, q, r, t. Fa,
 z. Ef, Bc, d, h. D. ²³) tononga — tilf. Gg, h. ²⁴) Her ophörer Lacunen i Be. ²⁵) [ij. vetr — de fl.
²⁶) Sanledes næsten alle de Övr. I Ga tefia rimeligviis kun Skrf. ²⁷) landstýga — de fl. ²⁸) iorð
 — Gg, h. 109b — Bc.

oc allan auerla¹ þann er i kaup þeirra kom. [Lýti² skal landstyld uera³ xirir⁴ [sumar mal.⁵ eða [flær oc fter⁶ þeim er iord a. En ex landzdrotten uerdr buslitiz madr oc uil þara til iardar sinnar þeirrar sem hann hezir ader adrum bygt. þa skal hann lorysa iord sina æz hinum er adr [hezir leigt⁷ [einni ardar leigu.⁸ oc segi honum til xirir [nottena hælgu⁹ at hann er buslitiz madr oc sanne þat með eidi sinum [ex leiglendingr mistruir hann.¹⁰

Um hufa skildaga nid leigu lida.¹¹

- 2 ij. [Nu skal huff gera¹² sem stilt er. ex eigi er gort þa a landzdrotten i lodinni sua mitit sem husit mezt. oc [se sua sem iammikit se ulolit¹³ i landstyldinni. En ex huff eru værri gor en stilt eru. þa stolu .vj. stynsamir menn mæta husit. en leiglendingr borte sem metid verdr oc uarde¹⁴ lod¹⁵ þar til er [lolit er.¹⁶

Quersu leiglendingr skal husum upp hallda.

- 3 iij. Nu skal leiglendingr¹⁷ husum upp hallda¹⁸ allum þeim er a iordu eru þa er hann kom til. þedra ual¹⁹ oc hallda dropalausum oc²⁰ halda upp torzuolum²¹ oc uindsteidum [oc trotraptum²² oc lixa²³ sua um at eigi lome slag²⁴ a ueggi. oc ex sua er umbuit²⁵ þa ma leiglendingr eigi abyrgiazt at huff þyrnizt. En ex hann²⁶ [þongr²⁷ huff²⁸ nidr xirir uanroftar salir geri annat nyt²⁹ i stadin. En ex madr gerir huff a annars manz iordu þat er eði uar stilt a hendr honum oc eði³⁰ uar þeim leigu þall i er iord atte.³¹ tof hann³² timbr i annars manz mortu oc oll til þong oc setr³³ huff a audar tuxtir³⁴ er engi stodo huff a³⁵ þa er hann kom til iardar. þat er tallat horgenda huff. þat skal bioda landzdrottni at kaupa með luatta .ij.³⁶ þa er hann³⁷ þer æz iordu. oc kaupi sem .vj. stynsamir menn mæta. En ex

¹) auogt — Ge. ²) lotit — Bb, l. loten — Bf, h. ³) oðl — Gi. [hann skal landstyld innti haza — Fd. ⁴) at — fl. ⁵) [jol — Gf. Bd. [sumar malom — Fa, d, e. [somal malom — Bh. [udraderet og ei igjen udfyldt — Bk. ⁶) [flær oc fter — Gg. Ed, e. [flær oc (edr) flær — Gm, n, t. ⁷) [hezir (hæzði) hann bygt — Gg. Ed, f. Ba, g, k. er adr &c. — mgl. Gm. æz hinum &c. — mgl. Bh. þa skal hann &c. — mgl. Gd. ⁸) [einni iardarteigu — Gi. Ee. D. [einum ardamala — Gl, t. Fa, c. Ea. [einnar ardar læigu Fb, f. Bb, l. eða mera vidr leiglending — tilf. Ee. ⁹) [læigu not — Fe. ¹⁰) [mgl. — Ba, g, k. ¹¹) Ingen Orskr. eller Cap. Afdel. i Ge, f, g, h, i, l, m, n, p, q, r, s, t. Fa-f. Ea, b, d, e, f. Ba—h, k, l. ¹²) [hus skal gera — de fl. ¹³) [sua mytit (sem ulolit er — Ff. ¹⁴) uirði — Gt. ¹⁵) iord — Gd, m. ¹⁶) [bygt er — Gd. [lytt er — fl. ¹⁷) hann — de fl. ¹⁸) at lagum — tilf. Ba. ¹⁹) of uanlega — tilf. Gm. ²⁰) hann skal of — tilf. de fl. ²¹) toruolum — Gd, h, n, p, q, r, Fe. torzuol — Gi. torzuallom — Gl. torzolum — Fb. ²²) [ot traptum — Ed. [ot treptom — Ef. [mgl. — Bh. ²³) bua — de fl. ²⁴) stott æða slag — Gs. a vægslag — Fe. ²⁵) oc lixa &c. — mgl. Fa, c. ²⁶) hallmr — Fe. madr — Ba. mgl. fl. ²⁷) þongir — Bh. ²⁸) [hus þellr — Gi. [huff þyrnizt of þællr — Ed. ²⁹) iængott — Gi. Bh. ³⁰) eði — mgl. Gl. ³¹) a — de fl. er j. atte — mgl. Bf. ³²) hann — mgl. de fl. ³³) setli — fl. ³⁴) þat ero auda tuxtir — tilf. med forskjellig, men gammel H. i Mrg. Ga. (En) þat heita allt audar tuxtir — tilf. de fl. ³⁵) adr a — Ed. Bf. ³⁶) [tveggja manna vitni — de fl. ³⁷) leiglendingr — de fl.

hann uil eigi kaupna. seldi huerium er hann uil eða haxe þlut brott at trossmeffe um uaril. en ef þa er eigi brotto þa a landzdrottin hufit.

Ef leiglandingi er skilt þortat has upp at gera.

iiij. Nu ef þortat¹ huff [er skilt² upp at gera³ oc uerdr eigi upp þort. þa skal 4 þat bota sem .v. slynfimir menn mæta. En ef hinn uil eigi lufa⁴ þa skal landz drottinn [þrsta log þirir⁵ lod hans oc leggia þimtar⁶ steyno. oc ffolu þorndr droma⁷ iammifit landzdrottni or lod hans sem hus mezt.⁸

Ef maðr byggir eina iorð .ij. monnum.⁹

v. Nu [sætr maðr iorð a leigu¹⁰ oc uil eigi lata þann haxe er tof.¹¹ þa skal 5 sa¹² logþrsta iorð er leigdi oc leggia þimtar steyno oc niote uatta sinna huerfu hann¹³ heyr iorð telit. oc ef honum berast¹⁴ [þau uitni¹⁵ at þullu. þa eigu þorndr¹⁶ at droma honum leigu¹⁷ iorð sina aptr¹⁸ eptir þui sem vitni baro. Nu leigir maðr iorð oc uil eigi haxe. þa skal landzdrottinn þara til er [manadr halþr¹⁹ er²⁰ af sumri oc sa þa iorð [oc nyt²¹ ser²² sua sem hinn heyrði²³ eigi leigt. [oc byggir adrum ef hann uil þat.²⁴ oc heimti þo leigu²⁵ af honum er leigdi.²⁶ oc suare sua²⁷ leid: angre sem landstýld.²⁸

Eugi skal sine iorð ologliga byggja.

vi. Nu sætr maðr iorð sina²⁹ [eða byggir³⁰ .ij. monnum a leigu. þa skal sa 6 haxe er þyrri leigdi.³¹ oc hueruitna þar sem maðr sætr .ij.³² monnum hit sama.³³ þa skal sa haxe er þyrri kaupir eða leigir. hallða skal³⁴ hann [stila dome³⁵ þirir [oc niota uatta sinna³⁶ at hann tof³⁷ þyrri.³⁸ adra [iorð iamgoda³⁹ skal hann hinum þa ef [hann heyrir til.⁴⁰ En ef hann⁴¹ heyrir eigi til. þa skal landzdrottinn giallda

Jvfr. Cap. 5. G. 79. 76. Hk. 96. Jb. VI. 5. Cap. 6. G. 78. F. XIII. 17. Hk. 95. Jb. VI. 6.

¹) þortat — Fe. ²) [er skilt er — Fe. ³) leiglandingi — tilf. Bh. ⁴) bota — Fb, f. D. ⁵) [log: þrsta — Ee. ⁶) mgl. — Ba, g, k. ⁷) uirða — fl. ⁸) mæzt oc vift verdr — Fb. var vort of metet — Fd, e. ⁹) Denne Overskr. synes saavel her, som foran i Indholdslisten, at være forvexlet med den til næstfølgende Capitel — Ga. ¹⁰) [byggir maðr iorð sine — Bh. ¹¹) leigdi — Gr. ¹²) Her begynder en Lacune i Bf; ophører i Cap. 8. ¹³) maðr — Gr. ¹⁴) bræstr — Ef. ¹⁵) [mgl. — de fl. ¹⁶) þing: man — Gl. ¹⁷) þirir — tilf. Ge. ¹⁸) aptr — mgl. Ge og fl. ¹⁹) [halþmanadr — Gr. halþr — mgl. Gg. ²⁰) er lidin — Ef. ²¹) nyt — Ef. ²²) [mgl. — Bh. ²³) þa iorð — tilf. Bh. ²⁴) [mgl. — Gr. ²⁵) landstýld — Gf. ²⁶) af þor — Gr, t. Fa, c. ²⁷) sa — Fe. Ba, b, h. ²⁸) [tigu — Gi. landzdrottni — Ba, k. I Ba har dog en nyere H. fra 16de Aarh. efter "landz" der ender en Linje, skrevet "stýld." ²⁹) eina — de fl. ³⁰) [mgl. — de fl. ³¹) tof — de fl. ³²) Her ophører en Lacune i Ee. ³³) huat [sem þat er — tilf. Ff. ³⁴) ma — Gi. Ea. ³⁵) [stila dome — Bh. ³⁶) [mgl. — Gl. ³⁷) tof — Gg, s. ³⁸) eða leigdi — tilf. Gg, h, s. ³⁹) [mgl. — de fl. ⁴⁰) [til er — de fl. ⁴¹) landdrottni — Ff.

þe honum iammikit sem hann stillði tala¹ i landfyllbina² oc se síðan satter.³ þetta skolu þeir røynt⁴ hafa innan halfrs manadar síðan iorð er .ij.⁵ byggð.

Ex umbods menn taka mutur til iardr at byggja oc hallða kol gera.

7 vij. Nu ex umbods maðr konungs byggir iardir⁶ konungs [i herade⁷ at arðar⁸ mala.⁹ þa skal¹⁰ eptir þeirri abud oc landfyllb sem [leigu líði¹¹ hezir vitni til. þui at sua skal konungs iardir¹² byggja sem¹³ stíl i lagum. þo at umbods manna stípti uerði þa skal¹⁴ huer sinn leigu mala hafa. En ex maðr telr mutu zirir konungs iardir at byggja eða annara manna. giallde aptr stílt sem hann tók [i mutuna¹⁵ oc giallde stílt tuen¹⁶ konungi. En zirir þær iardir¹⁷ er konungr a eigi.¹⁸ giallde halxt konungi en halxt iarðeiganda oc se stíldr uíð umbod¹⁹ oc heiti drengr²⁰ at verri. En þa er mutu gað giallde²¹ stílt sem hann gað til²² eptir þui sem aðr er stílt oc se stíldr uíð abud²³ iarðar. Nu byggir maðr dyra en uande hezir a uerit. atti²⁴ þui [dyra oc²⁵ þrammar til²⁶ [leidangr oc landuarnar²⁷ sem leiga er [meiri a logð.²⁸ [se annat huart aukit zirir baðom eptir þui sem byggizt²⁹ eða minli zirir baðom.³⁰ En ex umbods maðr konungs lætr konungs eignir vndan ganga at uillia: lonsi oc vanroktar oc þo at konungdomren þae³¹ aptr. giallde þo umbods maðr iammikit [að sinu³² sem vndan gef [að hans uanrokt³³ eða stæde uarð at.³⁴ [ex hann uíssi.³⁵ En ex maðr segir eigi iorð³⁶ manz³⁷ lausa zirir [nottena helgu³⁸ þa skal hann hafa þa iorð ex landzdrottin uil hallða uíð hendr³⁹ honum [þa .xij. manade⁴⁰ at leigu stítri sem aðr⁴¹ uar. En eptir [hælgu nott⁴² þa biode landzdrottin en honum iorð þa. Nu uil hann eigi hafa [þa iorð.⁴³ þa hafi landzdrottin iorð sína stíalr oc⁴⁴ leigu að hinum er að þor [stíla sem aðr uar stílt.⁴⁵ En ex maðr

Jvfr. Cap. 7. G. 72. 77. 80. F. XIII. 1—3. Jb. VI. 2. Hk. 100.

¹) (tr — de fl. ²) (eiguna — fl. ³) Her ophðrer Lacumen i Gk. ⁴) þrøtt — Gp. ⁵) monnum — tilf. fl. ⁶) eignir — Gc. ⁷) [mgl. — Gl, m. ⁸) iarðar — Gi. ⁹) rettum — tilf. fl. ¹⁰) haldað — tilf. de fl. ¹¹) [leigendingr — fl. [leigu lyðr — Fe. ¹²) eignir — Ee. ¹³) um abrar iardir — tilf. de fl. ¹⁴) þo — tilf. fl. ¹⁵) [mgl. — Ba, g, k. ¹⁶) tvint — Ge, g, h, i, m, n, q, r, s, t. Fe. Ef. Bd. .ij. — Ff. tuau — Ed, e. Ba, e, g, h, k. tuem — D. ¹⁷) eignir — Ba, g, k. ¹⁸) eði i — Fa, c, d. ¹⁹) iarðarennar — tilf. Gg, h, m, s. ²⁰) maðr — Fe. ²¹) annat — tilf. Bk. ²²) j. mutuna — Gm. ²³) umbod oc abud — Fb (dog saaledes, at der foran umbod ved et Mærke henvises til Ordet iorð, der med s. H. staar tilskrevet i Margen). abyrgh — Ed. Bc, k. auero — Ef. abyrgh — Ba, g. ²⁴) of — Fa, c. takt — Fe. ætte — Ed. actir — Bb. þa se of — Bk. ²⁵) [mgl. — de fl. ²⁶) Her begynder det første Brudst. af Go. ²⁷) [konungs vðboda — Ee. ²⁸) [meiri a toð — Gm. [meiri at toð — Fb, dog synes at toð at være overstrøget. ²⁹) tala renner til. — Fa. ³⁰) [þui at sua skal konunge autaz sin stýlða of mintaz ætir þui sem landzdrottin byggir — Ee. [mgl. — Bk. Nyt Cap. i Fa, c, d. ³¹) þeim — tilf. Gg. ³²) [mgl. — fl. ³³) uangiæto — Bg. ³⁴) [mgl. — Ba, h, k. ³⁵) [mgl. — Bg. En ex umbodsmadr &c. — mgl. Gm. Nu byggir maðr &c. — mgl. Gl; udfyldt med Mrg. H. ³⁶) eign — Ge. ³⁷) sína — Gi. ³⁸) [leigu nott — Fe. ³⁹) hond — fl. ⁴⁰) [mgl. — Gi. ⁴¹) neft — fl. ⁴²) [leigu nott — Fe. ⁴³) [mgl. — de fl. ⁴⁴) heimli eller tati — tilf. fl. ⁴⁵) [mgl. — Ba, g, k. Her tilf. Mrg. H. i Gf: Um talda tók zirir þarðagu þorðalla laust þat sem þiæmet er eptir vðan tuitþie þa eignazt þa er iorð a og sater mort við landzdrottin.

en halza þeim er iorð a.¹ En allt þat er [husbrot nemr² borte mort silxrs halza
 konungi en halza þeim er iorð³ a.⁴ oc geri hus iamgot sem adr.⁵ Nu skal hann
 ær iorðu xlytia⁶ [allt þat sem hann a með retto ær at xlytia.⁷ hory sitt oc torn at
 lotinni landstýld⁸ eptir hina xyrstu xardaga oc oll onnur andbod⁹ þega(r) hann
 uil.¹⁰ Han skal brot xlytia laua þili¹¹ oc uidar kost hialma¹² oc hialmrodor¹³
 langdili oc þuerdili¹⁴ oc allt þat er eigi hezir grøpping nomit eða neglt¹⁵ er undir
 bita eða bialla. þa skal hann brott xlytia uertuid sinn allan með ser þegar hann uil.
 En ær madr gerir ser huangard eða laula gard¹⁶ hazi brotto xirir krossmesso a uarit.
 m allt þat er eptir er at oxztum¹⁷ xardogum eignizt¹⁸ þa er iorð a nema hinn hazi
 xort i xioru¹⁹ eða [a hæln²⁰ vttan gardz þar sem huarle er at ala²¹ þedan izir
 alr ne eng. oc haxe brott xluft at Botolxrs uafu. en ær lengr ligg þa a landzdrottenn.

Ær madr sitr a stekinni iorðu huat (uadbar.)

xi. Hveruitna þar sem madr sitr a ofelinni iorðu þa a landzdrottenn lod 11
 alla.²² en hann loyfi bu²³ sitt vndan²⁴ með landname uid landzdrottin. Nu uil
 hann eigi ær iorðu xara.²⁵ þa skal iarðeigande stexna honum þing oc beida bøndr
 lide at xora hann ær iorðu sinni. huer er setr oxri silxrs uid konung er eigi uil til-
 xara. Armadr²⁶ konungs er stýldr til at xara oc vera xirir bondom oc odlazt með
 þui halza mort silxrs konungi til handa.

Um skipti a hørne oc hory.

xij. En ær madr a torn xallt i stada²⁷ [eða hory.²⁸ þa skal bioda landzdrotni [at 12
 laupa²⁹ með uatta .ij. oc gera til halza manadar stexno til [uerdz lyttingar³⁰ slita³¹
 sem stynsamir menn mæta [.ij. ær huars halxo.³² En ær hann [lytr þa eigi uerdi.³³
 þli huerium er hann uil.³⁴ Nu ær .ij. menn [eða xleiri³⁵ eigu stada³⁶ saman [huart

Jvfr. Cap. 11. G. 77. Hk. 94. Jb. VI. 10. Cap. 12. F. XIII. 17. Jb. VI. 11.

¹) [sem adr segir — Gi. ²) [sua metz — Gi. ³) hus — fl. ⁴) En allt þat &c. — mgl. Ba, k.
⁵) of geri &c. — mgl. Bc. Herefter nyt Cap. i Fb. ⁶) xora — fl. ⁷) [mgl. — Bf, k. ⁸) [sua mitit
 [sem hann þarx til xytia xodx of til vngsmala — tilf. Gl. ⁹) andod — Ge, h, k, m, p. Fa, b, d, e, f. Ea-
 f. Bk. andod — Gi. andod — Fe. andode — Bg. ¹⁰) þeir vilia — Ge og fl. ¹¹) [auaziti — Gg. Ed.
 Lpiti sitt — Ee. laza sinn — Gp. ¹²) hialm — fl. ¹³) hialrodor — Ea. hialrodor — Ef. Ba.
 hialrodor, men med en Rettelse ved fl — Ba. hialmrar — Bf, k. laupili &c. — mgl. Gt. ¹⁴) langh-
 zli oc þuerzili — Gg. langhili oc þuerzili — Gm. of vidartost &c. — mgl. Ee. ¹⁵) naglazast — fl.
¹⁶) eða nepna reit. ærtra eða bauna — tilf. Gn. ¹⁷) upstindum — Gm. ¹⁸) Her begynder en Lacune i Ed,
 opstindur i Cap. 16. ¹⁹) er a — tilf. fl. ²⁰) [a hæln — Gd. [a berg — fl. [giart um — Ba. ²¹) xara
 — Gl. reida — Ee. ²²) allt — Gh, i, s. mgl. — Bk. ²³) xit — Gf, p. Ff. Eb, c, f. Ba, c, d, g, k.
²⁴) uil — fl. ²⁵) xora — Gr. ²⁶) umboðsmadr — fl. ²⁷) stalt — Gh, m. stedia — Ff. Ef. lada
 eða — tilf. Fd. ²⁸) [mgl. — Gi, l. Eb. ²⁹) [mgl. — Gp. er hann xerr ær iorðu — tilf. Gi. ³⁰) [upp-
 lyttingar — fl. ³¹) slitrar — fl. ³²) hendi — fl. [mgl. — Bk. ³³) [uill eigi laupa — Gm. ³⁴) at
 xleiri — tilf. Bf, k. ³⁵) [mgl. — fl. ³⁶) lod — Ge, g, h, m, s. stedia — Ff.

Guerfu myki skal a iord reida.

- 9 ix. [En a iorbu skal leggja ziorbung i trob.¹ uetrar myki alla skal reida i trob² þar sem omyliat er nema þa eina nolt er hann zer brot um morgunin eptir. En eð trob er myliat þa skal pengat reida sem mest er þorð at oc hann megí þat með eidi sinum sanna eð landzdrotten uil.³ En eð hann uil eigi sueria þa giallde hann stada þann allan eptir þui sem .vj. stynsamir menn mæta þeim sem til iardar zer [er hann heðir at olagum⁴ vnnit.⁵ Aðrlag⁶ i minzta lagi skal haxa a halðo⁷ pundz sate hueriu eða giallde landzdrottne halðan onri silðrs zirir huert er missir. En eð maðr sar uetrrug þar sem alr er oc zer hann a iorbu. hazi a allz eði. En eð hann greðr⁸ uoll til innangardz haxe að [æmæle sinn.⁹ En eð hann greðr¹⁰ utt angardz [oc gerðir um¹¹ hazi [halðan huar sa er sate oc hinn¹² er til zer iardar. En a iorbu skal sa er leigir [eði ueita nema¹³ .iij. loff uidar oc .ij.¹⁴ stað.¹⁵ En landzdrotten¹⁶ stilt sem hann uil. sua þo at þeim er leigði uerði eigi stade at [eptir¹⁷ þui sem i kaup¹⁸ þeirra tom.¹⁹

Guerfu maðr skal uib leigu bol skilazt.

- 10 i. Nu eð maðr zer a iorbu þa stolu hurðir .iij. standa þo at engi være²⁰ þa er hann tom þar. stozu hurð oc burs²¹ hurð oc ælðhuff hurð. [oc standa allar þær sem zyr stodo.²² Nu eð hann telr eina hueria þa hurð oc heðir²³ brott þa skal hann aþr zora oc leggja landnam a landzdrottne eð hann heðir loyft zra.²⁴ En eð þar loypr²⁵ nolt að þreðilldi²⁶ eða oððyri²⁷ eða gattar tre.²⁸ þo at ein zlis zylgi. þa er þat husbrot.²⁹ bote mort silðrs. [hazi tonungr halða en sa halða³⁰ er iord a. En eð hann brñtr³¹ sæðstoda or husum³² eða [brilr þær³³ sem groyping [heðir nomit.³⁴ þa skal hann þat aþr zora³⁵ oc giallda mort silðrs [halða tonungi

Jvfr. Cap. 9. 10. G. 74. 75. F. XIII. 1. 2. 4. Hk. 91. Jb. VI. 9.

¹) [Nu a maðr læggia ziorbung i trob — Fb. ²) [Einn ziorbong uetrar myki skal reida i trede — Gl. [En a iorbu skal reida ziorbung uetrar myki i trob — Gr. [En ziorbongr vattrar myki skal liggja i trob — Fe. uetrar myki &c. — mgl. Gg, h, l, Fb. Bl. ³) mistruir hann — Ea, c. Bf, h. ⁴) uhogum — Gh. Fb. Ea, c. Bl. logum — Gi, m. Ff. Ee. æi at logum — Go. ufhagum — Fe. Ed. ⁵) [mgl. — Ba, b, g, h, k. ⁶) nauta — tilf. Ba. ⁷) halðo — de fl. ⁸) heðer greðret — Ee. ⁹) [ærio stlt — Go. ¹⁰) uoll til — tilf. Gh, r. Ba, d, e, f, g. ¹¹) [mgl. — Ed, f. Ba, c, g, k. ¹²) [hann halði. en halði sa — Gg. ¹³) [eigi mæira loða en — Fe. [eði brott zora nema — Ee. ¹⁴) eitt — Gi, n (dog her rettet til .ij.) Fa, c. ¹⁵) stað loff — Gl. los stað — Gr. stað — Fb, e. ¹⁶) ma loyða — tilf. fl. ¹⁷) allu — fl. ¹⁸) kaupmala — fl. ¹⁹) [mgl. — Ea, c. Bf, h. ²⁰) stode — Gh. Be. ²¹) burðz — Gn. buð — Ee. ²²) [mgl. — Ed. en han tome þar — tilf. Go. er han tom — tilf. Ba. ²³) zorrir — fl. ²⁴) Eð hann &c. — mgl. Gp. Ff. Bf. Bh. oðan loyft — Ba. Her ender det første Brudet. af Go. ²⁵) zylgir — de fl. ²⁶) þreðalða — Gf, q, n. þreðiallða — Gl, r. þreðilldi — Fe. þreðillde — Ed. þreðilla — Ba. þreðillu — Bc. þreðillde — Bd. ²⁷) uppðyri — Ge, f, g, l. Fa, b, c, f. Ee. Ba—l. dyra stidi — Gl, m. aððyri — Gr. Fe. ²⁸) gættetre — Gi. gatuttre — Gm. eða g. tre — mgl. fl. ²⁹) hus brotet — Ba, k. husa brot — Bf. ³⁰) [þeim — Gm. ³¹) þalstotta eða — tilf. Ee. ³²) or staðo eða husi — Gl. or husi — mgl. Ee. Ba. ³³) [brñtar or husi þat — Ba. ³⁴) [næmr — Fe. ³⁵) bota — Gc, r.

en halza þeim er iorð a.¹ En allt þat er [husbrot nemr² borte mort sílxs halza
 tonungi en halza þeim er iorð³ a.⁴ oc geri hus iamgot sem adr.⁵ Nu skal hann
 æz iorðu xlytia⁶ [allt þat sem hann a með retto æz at xlytia.⁷ hory sitt oc torn at
 lotinni landstýld⁸ eptir hina xyrstu xardaga oc oll onnur andbod⁹ þega(r) hann
 uil.¹⁰ Han skal brot xlytia laua þili¹¹ oc uibar toft hialma¹² oc hialmrodor¹³
 langhili oc þuerðili¹⁴ oc allt þat er eigi hezir grøpping nomit eða neglt¹⁵ er undir
 bita eða bialla. þa skal hann brott xlytia uertuid sinn allan með ser þegar hann uil.
 En ez madr gerir ser huangarð eða laula garð¹⁶ hazi brotto xirir troffmesso a uarit.
 en allt þat er eptir er at oxztum¹⁷ xardogum eignizt¹⁸ þa er iorð a nema hinn hazi
 xort i xioru¹⁹ eða [a hæltn²⁰ vttan garðz þar sem huarle er at aka²¹ þedan izir
 alr ne eng. oc haze brott xluft at þololxs uafu. en ez lengr liggir þa a landzdrottenn.

Ex madr sitr a stekinni iorðu hnat (uadvar.)

gi. Hveruitna þar sem madr sitr a ofekinni iorðu þa a landzdrottenn lod 11
 alla.²² en hann loysi þu²³ sitt vndan²⁴ með landname uid landzdrottin. Nu uil
 hann eigi æz iorðu xara.²⁵ þa skal iarbeigande stexna honum þing oc beida bøndr
 lide at xora hann æz iorðu sinni. huer er setr oyri sílxs uid tonung er eigi uil til-
 xara. Armadr²⁶ tonungs er stýldr til at xara oc vera xirir bondom oc oblazt með
 þui halza mort sílxs tonungi til handa.

Um skipti a hornu oc hory.

gij. En ez madr a torn xallt i stada²⁷ [eða hory.²⁸ þa skal bioda landzdrotni [at 12
 laupa²⁹ með uatta .ij. oc gera til halxs manadar stexno til [uerðz lyttingar³⁰ slifs³¹
 sem stynsamir menn mæta [.ij. æz huare halxo.³² En ez hann [lytr þa eigi uerði.³³
 þli huerium er hann uil.³⁴ Nu ez .ij. menn [eða xleiri³⁵ eigu stada³⁶ saman [huart

Jvfr. Cap. 11. G. 77. Hk. 94. Jb. VI. 10. Cap. 12. F. XIII. 17. Jb. VI. 11.

¹) [sem adr segir — Gi. ²) [sua metz — Gi. ³) hus — fl. ⁴) En allt þat &c. — mgl. Ba, k.
⁵) of geri &c. — mgl. Bc. Herefter nyt Cap. i Fb. ⁶) xora — fl. ⁷) [mgl. — Bf, h. ⁸) [sua mitil
 þu hann þaz til eptia xodz of til vngsmala — tilf. Gl. ⁹) andod — Ge, h, k, m, p. Fa, b, d, e, f. Ea-
 f. Bb. annod — Gi. annod — Fc. annod — Bg. ¹⁰) þeir vilia — Gc og fl. ¹¹) lauaþili — Gg. Ed.
 þu þitt — Ee. laua sinn — Gp. ¹²) hialm — fl. ¹³) hialrodor — Ea. hialrodor — Ef. Ba.
 hialmrodor, men med en Rettelse ved ft — Ba. hialmrær — Bf, h. lauaþili &c. — mgl. Gl. ¹⁴) langh-
 þu oc þuerðili — Gg. langhili oc þuerðili — Gm. of uibartoft &c. — mgl. Ee. ¹⁵) naglaþast — fl.
¹⁶) eða nepna reit. ætra eða bauna — tilf. Gm. ¹⁷) uplindum — Gm. ¹⁸) Her begynder en Lacune i Ed,
 ophæver i Cap. 16. ¹⁹) er a — tilf. fl. ²⁰) [a hæltn — Gd. [a berg — fl. [giart um — Ba. ²¹) xara
 — Gi. xara — Ea. ²²) allt — Gh, i, s. mgl. — Bh. ²³) yz — Gf, p. Ff. Eb, c, f. Ba, c, d, g, k.
²⁴) ut — fl. ²⁵) xora — Gr. ²⁶) umboðsmadr — fl. ²⁷) stalc — Gh, m. stebia — Ff. Ef. laua
 þu — tilf. Fd. ²⁸) [mgl. — Gi, l. Eb. ²⁹) [mgl. — Gp. er hann xerr æz iorðu — tilf. Gi. ³⁰) [upp-
 lyttingar — fl. ³¹) slitrar — fl. ³²) hendi — fl. [mgl. — Bh. ³³) [uill eigi laupa — Gm. ³⁴) at
 xadu — tilf. Bf, h. ³⁵) [mgl. — fl. ³⁶) lod — Ge, g, h, m, s. stadia — Ff.

sem þat er¹ torn eða hory. þa skal huargi² brot þlytia þyr en flípt³ er. En ex máðr [höggr⁴ hory a lut⁵ annars manz. þa sedízt hann eigi meðan hann a iammilit eptir [sem hann þarz til at leggja.⁶ En ex hann þlytr allt brott setr .ij. aurum sílyrs uib þann er hory⁷ [eða torn⁸ atte.⁹ oc eins eidi hans meðr at hann þlutti eigi minna¹⁰ hory¹¹ [eða torn¹² aptr¹³ [þat er granne hans atte en¹⁴ hann þlutti brott.¹⁵

Ex leiglendingr þer af iorðu.¹⁶

- 13 giiij. Nu ex leiglendingr [þer af iorðu oc¹⁷ heyr flitid upp stodu garðe. v.¹⁸ þadmum¹⁹ lengra.²⁰ geri garð flitan²¹ sem adr uar oc bote landþdrotni landnam. En ex upp flitr stodu garðe .x. þadmum lengra [oc ber heim.²² þat heitir balla brot. giallde landþdrotni mort sílyrs oc geri garð iamgoban [oc iamlangan²³ sem adr uar. Tradar garðe²⁴ [adrum hælminginum²⁵ skal [hann eigi upp flita.²⁶ en ex hann upp flitr²⁷ geri²⁸ annan iamgoban i fladin oc leggi a landnam.²⁹

Ex menn þurza þræhorn at kaupá.³⁰

- 14 giiij. Nu þurza menn þræhorn³¹ at kaupá i bygðum heima.³² þa skal sa er kaupá³³ þarz þara til [umboda manz tonung³⁴ [með uatta .ij.³⁵ oc bidia hann sterna þing oc nemyna stynsama menn til at ranzsala [byggð alla³⁶ sua uida sem þarz. oc þar sem torn þinz³⁷ [til aylaups³⁸ ætli bonda³⁹ þræhorn oc hiuna þostr⁴⁰ til þess er hinn þær⁴¹ nyt torn. Engi skal oc mæltá torn [til salu⁴² i bygðum heima i flitum stornaudzþynium nema þar sem tonungr lofar með brezum sinum. Nu þar sem þinz ayla⁴³ torn eða miol. þa seli þeim sem þarz eptir þui sem gengr þlestra

Jvfr. Cap. 13. F. XIII. 2. Cap. 14. Jb. VI. 12.

¹) [mgl. — Bf. ²) huarfueggi — Gp. Bc, k. oprind. m. senere rettet Ec. ³) flit — Gm. ⁴) þær — Gg. Ff. ⁵) [þlytr i brott hory — Gi. [höggr hory — Ee. ⁶) [latit — Gi. til iammabur — tilf. Fd. ⁷) þett — Ea. ⁸) [mgl. — fl. ⁹) of þlyti aptr hory — tilf. Bk. ¹⁰) meira — Gi. Fb. ¹¹) þt — Bk. ¹²) [mgl. — fl. ¹³) heim — Gi. t. aptr — fl. en — tilf. Fd. Ef. Ba, c, g, k. ¹⁴) of — Fd. Ef. Ba, c, g, k. ¹⁵) aptr — fl. [en granni hans atte of einai — Gp. [mgl. — Ff. [en h. þlutti brott — Bb, l. [en brott — Bf, k. ¹⁶) I alle övrigge Codd., paa Gb, c og d nær, staar dette Cap. bag efter det her næstfølgende, og udgjör saaledes Cap. 14, medens Cap. om Frökorn er Cap. 13. ¹⁷) [mgl. — Bb. ¹⁸) þrim — Gi, n, p, q. .x. — Gl, m, r, s, t. Fa—f. Ee. Bb, l. ¹⁹) þagnum — Ef. þamnum — Ba, b, k, l. ²⁰) þemra — Gg, h, i, m, n, r, t. Fa, b, c, e. Bb, l. eða þemra — Gs. Ee. ²¹) þagngoban — fl. ²²) [mgl. — fl. ²³) [mgl. — fl. ²⁴) i — tilf. fl. ²⁵) [i almenningum — Gi. [þeimilegum — Ef. [adbra hælþena — Bf. [mgl. — Gk. ²⁶) [upp flita. ex uill — Gm. [hann flita — Bf. ²⁷) baba uera — tilf. Gm. allan — tilf. Bf. ²⁸) gerði — fl. ²⁹) landþdrotni — tilf. fl. þeim er iorð a — tilf. Fd. Tradar garðe &c. — mgl. Bk. ³⁰) Ombyttet i Ordenen med foregaaende Cap. i alle Codd. undtagen Ga—d. ³¹) [aðtorn — Fb. ³²) heima — mgl. fl. ³³) kaupá — mgl. fl. ³⁴) [þflumano — fl. ³⁵) [tueggja: manna vitni — fl. ³⁶) [byggðir allar — fl. [bubir allar — Gm. ³⁷) þalt of — tilf. Gl. ³⁸) [til kaupá — Gf, k, p. Fd, f. Eb, c, f. Ba, c, d, e, f, g, k. [til [otu — Gn, q. Fa. [til aþgango — Bk. [mgl. — D. ³⁹) þyrft — tilf. fl. ⁴⁰) þörfto — Ge, g, m. Ec. Bf. þörfto — Gh, h, p. Fd, e. Ea, b, f. Ba, b, c, d, e, g, h, k. D. þörftu — Fb. Bk. matu — Ee. ⁴¹) þeir þa — fl. ⁴²) [mgl. — fl. ⁴³) til aylaups — Ge, f, i, l, m, n, p, q, r, t. Fa, b, d, f. Ea, b, c, e, f. Ba, b, c, f, g, h, k, l. D. aylaups — Gg, s, Fc, e. aylaup — Gk. til salu — Gk. Be. til kaupá — Bd.

til.¹ hazi þa [þa teiga i iorðu oc huff þau² er til temr³ sem hinn hazðe⁴ er brott þor oc niote huer sinnar abudar. Sua skal iorðu sfipta at allir hazi teiga iambreiba oc iamlanga oc iamgoda⁵ eptir [leigu burð.⁶ En ex einnhuer hezir [breidare teig eða lengra.⁷ þa late þallu⁸ þra sinum atre⁹ oc til þess er minna hezir. late sua ex sanom¹⁰ atre sem osanom oc haxe eði xirir starx sitt.¹¹ En ex hann uil eigi ex lata sorte leiglendingr¹² sem uita þe.

At madr skal bua a odals iorð sinni.

- 16 xvj. Nu skal madr haza odals iorð sina [at bua a¹³ heldr en annar ualinnunnigr¹⁴ madr. allt þat er samtynis liggr. Nu ex odals nautar uilia eigi byggia honum. þa skal hann biða þeim leigu xirir þardaga¹⁵ sliða sem adrir menn uilia leigt haza oc se þo eigi at xiandbodi.¹⁶ [þui at eigi skal hann at xiandbodi annars haza.¹⁷ En ex notor madr þer a annar¹⁸ nema þa uili [a bua¹⁹ [er þe a i iorðu.²⁰ [þa tener þa hann.²¹ þa skal þa xirir biða monnum²² a at þara.²³ [En ex menn þara a.²⁴ þa stolu þeir²⁵ ex lata²⁶ iorðunni oc gjaalda tonungi halza mort silxro xirir iardar²⁷ ran.²⁸ Nu liggr iorð eigi²⁹ samtynis. þa skal hann þo³⁰ haza ex hann hezir [adr vonna sina iorð alla³¹ [þa er hann a.³² oc liggr³³ samheraðe. oc [þar etlia³⁴ anduirtli³⁵ allu a.³⁶ Eigi ma hann iorð haza³⁷ ex xiall [eða þorad³⁸ [eða xiordr³⁹ [eða ar vxorar⁴⁰ banna.⁴¹ Nu⁴² ex þleiri menn bua [i husum sam-

Jvfr. Cap. 16. G. 88.

¹) [mgl. — *fl*. ²) [þat er iorðu oc ex husum — *Gf. Bd.* [teiga þa of þau hus — *Gi. n. Fa, c, d.* [þa teiga or iorðu oc ex husum — *Gk. Be, g.* [sliða t. i. iorðu of husum — *Gm.* [þa teiga of hus — *Gn.* [hus of teiga — *Gp. Ee.* [þa teigu i iorðu — *Fe.* [iorðu oc hus — *Ec.* [þa teigha or iorðu of hus — *Bb.* ³) er til temr — mgl. *fl*. ⁴) opr. [reidu uorðu er til temr en hus sem hinn — *Gb.* men senere rettet. [reidu . . . hinn — *Gc. Ea, b, f. Ba, f, k.* ⁵) iammitta — *Ee.* ⁶) [iardarhorn — *Gi.* ⁷) [meira teig — *Gi.* ⁸) þara — *Gk.* ⁹) lura — *fl*. ¹⁰) sinum — *Ef.* ¹¹) late (sua &c. — mgl. *Gi.* ¹²) landsdrottin — *Bf.* ¹³) [mgl. — *Bf.* ¹⁴) valinnunnr — *fl*. I *Gf m.* senere *H.* overskr. fremt. ¹⁵) þardaga — mgl. *Fb.* þyrstu þardagha — *Fd.* ¹⁶) annars — tilf. *Gi, r. Fa, c.* bygg — tilf. *Gp.* hoxb — tilf. *Gr.* of se &c. — mgl. *Ed.* ¹⁷) [mgl. — *fl*. ¹⁸) annarr — mgl. *fl*. ¹⁹) [byggja honum — *Gi.* [at bua — *Gk.* [iorð haza — *Bd.* [mgl. — *Fa, c, e.* ²⁰) [oc er þe a iorðu — *Ba, k.* Istf. En ex notor &c.: En ex siban (efiaxft adrir menn a — *Fd.* ²¹) [of rana hann (sua — *Fd.* [þ. r. þa odalsman odle sinu — *Ee.* iorðu — tilf. *Fe.* ²²) honum — *fl*. ²³) vera — *fl*. ²⁴) [mgl. — *Gp.* ²⁵) er a þara — tilf. *Gp.* ²⁶) þara — *fl*. ²⁷) gras — *fl*. ²⁸) [Udeladt her i Texten, men m. s. H. tilføiet nedenfor, og med Henviisnings-tegn til dette Sted — *Ba.* [mgl. — *Bk.* Istf. þui at eigi &c. — har *Bf.* ei skal han of annars at xiandbodom hana. nema þa uili bua a. er a. En ex menn þara a. þa stolu þeir ex lata iorðunni. of gjaalda tonunge halua mort xirir iardar ran. ²⁹) eigi — mgl. *Fa.* ³⁰) at tvaro — tilf. *de fl*. ³¹) [sina iorð þyr. — *Gr. Fd. Ba.* ³²) [mgl. — *fl*. ³³) [amtynis eða — tilf. *Fa, c.* ³⁴) [þar notta — *Gk.* [þar eria — *Gn.* [þar etia eða notta — *Fd.* [ma na — *Ba, k.* ³⁵) uirti — *Gi.* ³⁶) þa er &c. — mgl. *Gr. Bg.* ³⁷) til uirðezbar tola — tilf. *Ba.* ³⁸) [mgl. — *fl*. ³⁹) [mgl. — *fl*. ⁴⁰) [e. ar uorðar — *Gg, k.* [eða adrar vxoror — *Fd. Ba.* ⁴¹) Eigi . . . banna udeladt i Texten, men nedenfor tilskr. m. s. H. og Henv. Tegn — *Ba.* mgl. — *Bk.* Herefter beg. *Ee* et nyt Cap. uden Overskr. ⁴²) Her ophører *Lacunen* i *Ed.*

biskups eða hertuga. þá stolu þeir háza¹ auerla bot eptir uirðingu. huart sem auerli er meiri eða minni. oc sua stolu aller auerla bot tala. en landnam þeirra iamni² auerla þar til er uert er .xx. aura. halzu meira en loggest er. En ez i er ort iord liodbiskups eða iarls. þá stolu þeir tala landnam eptir auerlabot þar til er auerli er uerdr .ij. marla silzrø. halzu meira en loggest er. En ez i er ort iord abota eða abbafar eða annara umboðs manna heilagrar kirkju. þá stolu þeir tala landnam eptir auerla bot þar til er auerli er uerdr .xij. aura. halzu meira en loggest er. En ez i er ort iord [baruns eða stallara³ eða merkismanz. þá stal huer þeirra tala landnam eptir auerla bot þar til er auerli er uerdr .ix. aura. halzu meira en loggest er. [En ez i er ort iord haullðz. þá stal hann tala landnam eptir auerla bot þar til er auerli er uerdr .vj. aura. halzu meira en loggest er.⁴ En ez i er ort iord bonda eða þeirra manna er or adrum konunga rikum eru oc her i lande stadfestazt. þá stolu þeir tala landnam eptir auerla bot þar til er auerli er uerdr halzrar merkr. halzu meira en loggest er. [nema þeir se hære⁵ at namznbotum.⁶ Stal einflis manz landnam lengra gram ganga en her er atuedit þo at meira se uerdr auerli. [en allan auerla iarðar stolu .vj. stynsamir menn meta.⁷

Guersu konor stolu landnam taka.⁸

xxi. En ez zleiri menn eigu iord saman⁹ þá stolu þeir allir¹⁰ eptir hinum 21 brjla¹¹ manni landnam tala at ofskiptri iordu¹² [þeim er i iordu a meðr þeim.¹³ oc skipti [landnami oc auerla bot¹⁴ eptir iarðar magne [þeim er i iordu a.¹⁵ En mer¹⁶ tale landnam eptir zædr sinum. en edia¹⁷ eptir þeim er nestr atte hana.¹⁸ En ez sumir longza [inortzlo¹⁹ i iordu²⁰ en sumir eigi. þá tale þa er eigi longzdi landnam sitt zullt [eptir þui sem hann er maðr til.²¹ en ez auerla [sem hann a i iordu til.²² [En ez zleiri háza vlozpt þá tale allir eitt landnam en flitt huer ez auerla sem i iordu a.²³ En ez iordu er odals skipti skipt þá tetr huer zullt landnam ez sinum luta eptir þui sem hann er maðr til.²⁴ Nu zer maðr i mort annars manz at ulonzi þess er a [oc vinnr i.²⁵ þá stal [þa er a²⁶ leida stynsama menn til stuz²⁷

Jvfr. Cap. 21. F. XIII. 16. Jb. VI. 19.

¹) tala háza — Ge, m. ²) iammit — fl. ³) [barunu [ellara — Ed. [baruns — Ea. ⁴) [mgl. — Ge. ⁵) meiri — Ea. ⁶) [mgl. — Ef. ⁷) [mgl. — Gl. ⁸) Ingen Cap. Afd. i Gl. ⁹) en sinn — tilf. fl. ¹⁰) Her begynder en Lacune i Ec, der oph. i Beg. af Cap. 24, men er udfyldt ved et senere indsat Blad med en langt nyere Haand. ¹¹) hæsta — Ec, f. ¹²) oc ofanne — tilf. Gm. ¹³) [mgl. — Gp. ¹⁴) [auerla — Gr. [landname — Bf. ¹⁵) [eptir þui sem þeir eiga i iorðu til — Gi. [e. þui sem i iorðu a — Gm. Fa, b, c, f. [sem i iorðu a — fl. [sem i iorðu a með þeim — Gt. ¹⁶) huer maðr — Gl. ¹⁷) edia — Fe. ¹⁸) at háza — Fe. En mer &c. — mgl. Bf. ¹⁹) [i uziltu — Ea. [i uinnur — Bf. ²⁰) marfu — Bb, l. [mgl. — Gi. ²¹) [mgl. — Bg. ²²) [sem i iorðu a — fl. ²³) [mgl. — fl. ²⁴) En ez zleiri &c. — mgl. Gi. ²⁵) [mgl. — Bf. ²⁶) [mgl. — Bf. ²⁷) stozans — Be. styzuis — Bf.

þeirir þímt og leggi á landnam og einiði meðr at hann þlutti eigi minna aptr en brott. En ef hann þórir eigi aptr, beiði¹ út og steyni heim innan halfrs manadar. og ef eigi kemr heim. steyni honum þing þeirir [ran og² loglönfu³ og lati bera vitni sín [a þingi⁴ hversu [þarét er.⁵ og beiði bóndr dómö og atþarar at taka sem [vita þe.⁶ Leiglendingr⁷ skal engum löga reit⁸ at gera nema sonum⁹ sínum og uerfmonnum og huergi gera nema þar sem þalle uid at eða eng. En ef þleirum löngir eða adruuis gerir þa á landþdrottin þat (er) á uer og landnam á oþan ef þeim er groþ. En leiglendingr bote hinum allt þat er [hann uerdr¹⁰ síns¹¹ i¹² [þeirir landþdrottni¹³ [þeirir sítt¹⁴ orloþ.¹⁵

Um loggæstu.

- 19 xij. En ef maðr loggæstir [iord sína innangardz eða vttan¹⁶ [holft eða haga¹⁷ eða ueidistade.¹⁸ þa skal loggæsta [at tirtiú¹⁹ [eða á þingi²⁰ [þar sem iord liggir.²¹ [En þa er loggæstir skal tala sua hat at aller höngri þeir sem þar eru ef þeir uilia²² og sua mæla.²³ Et loggæstir iord mina her í dagh at orðþullu og logþullu og þingemale.²⁴ þeirir biðr et huerium manni ser at nytta at uitni [guds og goðra manna þeirra sem orð min höngra.²⁵ En su loggæsta skal standa .xij. manade [hina nesto eptir er eigande loggæstir eða hans umbods maðr.²⁶

Hversu mikit landnam huer skal taka.

- 20 xx. En ef í er ort lonungs iord þa á hann auerla bot sua mikla sem auerli er uerdr eptir þynsamra manna uirðingu og landnam iammikit auerla bot þar til er auerli er uerdr þriggia marta sílþrö. halfru meira en loggæst er. [En þo at auerli se meira uerdr þa skal landnam eigi lengra þram ganga.²⁷ En ef í (er) ort iord erli-

Jvfr. Cap. 19. F. XIII. 14. 23. Jb. VI. 17. Cap. 20. G. 91. F. XIII. 15. Jb. VI. 18.

¹) reida — Ed, f. eigi — tilf. Eb. ²) [mgl. — Gi. ³) totlönfu — Gm. ⁴) [mgl. — þ. ⁵) [han þezir með þaret — Ba, k. of late &c. — mgl. Gi. ⁶) [log vatta — Fa, c. ⁷) Landbui — þ. landbóli — Ge. ⁸) reit — Gd, h. reit — Gh. roft — Gr. ⁹) hinum — þ. ¹⁰) missir — Gm. ¹¹) sín — Gh. suiptr — Gi. ¹²) i missande — Go. Ed. i — mgl. Fb, d. Ef. Bb, l. [hann tagðe millim — Ee. [hans stade varð ef — Bf. hinum &c. — mgl. Ba, k. ¹³) [landdrottinn — Gh, s. [þeirir löðene — Gm. [við landþdrottin — Ee. Be. [landþdrotne — Ba, k. [oc við landdrottin — Bd. [mgl. — Ge, r. Fd. Ea, c. Bf. ¹⁴) ologlegt hans — Fd. ¹⁵) [mgl. — Gp. ¹⁶) [mgl. — Gi. ¹⁷) votn — tilf. Gn, o. Ef. ¹⁸) [mgl. — Gg, h. ¹⁹) [j. tirtiú durum — Ef. ²⁰) [mgl. — Gm. ²¹) [mgl. — Gn, t. Fa, c. ²²) ef þeir uilia — mgl. þ. ²³) [En sua skal (han) mæla (at) — Ge, g. Fe. oc sua mæla — mgl. þ. ²⁴) lonungs mále — Ee. ²⁵) [þdru er hia stándit of tasta et þar þeirir laga tæyli — Ee, g, h. Fe. Et logg. &c. mgl. — Gi, k, l, n, o, p, q, r, t. Fa, b, c, d, f. Ea—f. Ba, b, c, d, e, f, g, h, l. mgl. ogsaa i Gf, men med Marginalhaanden er tilf.: Eg loggæstir her í dag eign mina er n. heiter atra oc taudur engiar oc stouga hölt oc haga votn oc veidi stada og allar lands nyltar þar er þui landi eigu at þylia til ummertia þeirra er adrer menn eiga i mote mer bædi at orðþullu og logmale rietto, nema mit se loþ eðr löngi til, ad vitni þinu. n. oc þinu. n. oc abra þeira er orð min höngra. Fremdeles: Eg logg. &c. — som ovenfor i Texten. En þa er loggæstir skal mæla . . . uilia — tilf. her Ge, g, m, s. ²⁶) [mgl. — Ba, b. ²⁷) [mgl. — Gl.

er þeir [na upp.¹ þeir stolu þar með biarga² skipi oc reida. En huer sem eigi kemr³ eptir bode setr [vj. aurum⁴ silzro uid konung. hazi konungr halzt en skipbroz⁵ menn⁶ halzt.

Um loggestu til zimtar stexna.

xxiij. [Alt þat er menn stíl a⁷ um [auerla a⁸ atre⁹ eða eng. [a hollte¹⁰ eða 24 haga.¹¹ þa [stal loggesta zirir. oc¹² leggi sa zimtar stexno er hellðr þidizt þurza oc stal nemzna .vj.¹³ stynsama menn¹⁴ huar þeirra a stexno at uirða vitni þeirra oc malezni. En alt þat er maðr vinnr a atre eða eng¹⁵ [til zimtar stexno¹⁶ oc zorizt¹⁷ eigi vndan¹⁸ domi. þa selizt hann eigi. Sa stal zyrri tia¹⁹ [uatta sina²⁰ [zirir domo monnum²¹ er zyrri lagde²² [log oc dom²³ zirir. [en veriande sidar.²⁴ oc stal sa [lata sueria²⁵ sina uatta²⁶ er domo monnum þidizt sannare haza oc þeir uilia suara zirir gudi at rettare haze [at sinni samuizstu.²⁷ en eigi bader²⁸ sueria lata.²⁹ En ex þeim semr eigi. leggi til logmanz.

Um sekt manna ex rangt doma.

xxv. En um allar þær eignir eða landstýldir er menn stolu zimtar stexno til 25 leggja.³⁰ þa stal satar aberi loggesta [oc nezna til uatta .ij.³¹ oc leggja³² stexno eptir oc stal [þeirri stexno eigi spilla mega.³³ En ex spillir. giallde .vj. aura silzro. haze konungr halzt en satar aberi halzt. En vattar stolu sua bera at hallða a einni³⁴ bol oc [fiota þui til guds³⁵ at þeir varu þui ner at zimtar stexna uar logð oc sueri æi³⁶ zrammar. En ex þa stíl a [er i dome sitia³⁷ oc uerða eigi samdoma.³⁸ þa giallde þeir .vj. aura silzro er rangare haza. [halzt konungi en halzt satar abera. nema þeir sueri þess at þeir uissu eigi annat sannare zirir gudi.³⁹

Ex umbods maðr hellðr leigu zirir þeim er a.

xxvj. Huer maðr innan laga uara [er iorð a⁴⁰ stal haza ser umbods mann 26 innan zyllis [þess er iorð liggir.⁴¹ [nema hann se sialzr innan zyllis.⁴² oc þo ma hann

Jvfr. Cap. 24. 25. F. XIII. 23. Jb. VI. 27. Cap. 26. ovenfor VI. 17. F. XIV. 2-4. Jb. VI. 28.

¹) [vinna upp — Ge, g, h, m, q. Fe. Ea. Bc. [þa nat upp — Gp. [biarga — Fd. [hialpa — Bf. [hialpa a land — Bg. ²) hialpa — Bf. ³) zerr — fl. ⁴) [onri — Fe. ⁵) skipraibu — Gm. ⁶) maðar — Fj. ⁷) [þu stíl men a — Ba, b. ⁸) iorðu — tilf. Bf. ⁹) [atr — fl. ¹⁰) [holt — fl. ¹¹) Her begynder igjen den rette Text i Ec. ¹²) [mgl. — fl. ¹³) .ij. — Bf. mgl. — fl. ¹⁴) i dom — tilf. fl. ¹⁵) a hollte eða haga — tilf. Gg. ¹⁶) [mgl. — fl. ¹⁷) zorir — fl. ¹⁸) laga — tilf. fl. ¹⁹) niota — Gi. ²⁰) [mgl. — Gi. ²¹) [mgl. — fl. ²²) loggesti of — Ed. ²³) [dom lagde — Ed. [dom — Fe. ²⁴) [mgl. — Ea. ²⁵) [mgl. — Bf. zyrri — tilf. Bg. ²⁶) sina vatta — mgl. Ba, h. ²⁷) [mgl. — fl. ²⁸) stulu bader — de fl. baba — Gd. Ea. ²⁹) tata — mgl. Gt. Bf. ³⁰) gera — de fl. ³¹) [mgl. — fl. ³²) zimtar — tilf. Gi. Bd, f. ³³) [engi þairi stexno (ynia — Bf. ³⁴) einni — mgl. fl. ³⁵) [suera (ua — fl. ³⁶) eigi — mgl. Gd. ³⁷) [mgl. — Gg. ³⁸) samdomer — Ed. ³⁹) [mgl. — fl. ⁴⁰) [mgl. — Gl. ⁴¹) [mgl. — Ga. ⁴²) [mgl. — Gl.

at sta oc meta [marlar spell.¹ þa skal hann² bota iarbeiganda³ [landnam oc⁴ marlar spell⁵ eða sýni með lyritar eidi ex⁶ eigande hezir eigi uitni til. [Hueruitna þar sem maðr hittir auerla i mortu sinni þa skal hann brott tala at ofediu.⁷

Ex maðr einur i skoge at skiptu.⁸

- 22 xxij. Nu ex .ij. menn eða fleiri⁹ eigu mort eða¹⁰ vttþaga¹¹ saman. þa skal engi meira i vinna [en i eign a¹² [oc tala rennr til. at ofskiptri iorðu.¹³ nema elldi-uid. En ex einnhuer vinnr meira i en til lemr. þa skal¹⁴ seltia þa til skiptis er mote eigu eptir þui sem logbot uattar i odals skiptum. þui at þa skal skipti rada er skipta uil. engi skal rada ne gera adrum spelluirkli ne zear stada. En ex i yrkir [at ofskiptu¹⁵ meira (en) til lemr. þa suare stitu xirir uid þann er mort a sem þa stillði er [i uann¹⁶ með olongzi [oc eði atte i iordinni¹⁷ bæde auerla oc landnami. Eði skal hogga i annars manz mortu nema umzerðar¹⁸ menn zarat greiða bot huart sem hellðr bilar at¹⁹ sleða eða skipi. eða til elznotis ex uti byr um nætr salir i sama stad. nema hann nai huarti [laupi ne orlozi a²⁰ oc gengr naubsyn uid. þa hoggi [meðan hann²¹ þarz oc bote marlar spell²² landnams laust [ex þa amalgar²³ er a. eða hans um-bodðs maðr.²⁴ En ex a skipi byr. hazi²⁵ eigi meira en þeim vinzt samðorgis.²⁶ En ex meira hoggr. bote marlar spell oc landnam [landzdrotne nema hann longzi.²⁷

Um skips uppsat.

- 23 xxij. [Nu þarz skip vpp at setia eða vtt.²⁸ steri styrimaðr bod vpp sua uida²⁹ at þeir uerði zullazla³⁰ til at setia vpp eða vtt þat skip. setr huer [halzum onri silzrs³¹ þa er eigi lemr til þess skipdrattar. Hueruitna sem menn briota skip sin oc [pidiazl eigi za stalzir borgit³² ser. þa steri þeir þeim bondum bod vpp sem nestir bua sua morgum³³ sem þeir pidiazl þurza innan þeirrar³⁴ skipreidu. oc lomi þeir til með onkium sinum er þui loma uid. stolu þeir haza .vj. aura xirir lest hueria³⁵

Jvfr. Cap. 22. G. 96. Jb. VI. 20.

¹) [auerla — *Fd.* ²) þa er i vann — *fl.* ³) iarbeiganda — *mgl. fl.* ⁴) [mgl. — *fl.* ⁵) marlar [ongru — *Gm.* ⁶) hann er til þess zorr. oc — *tilf. Ea.* ⁷) [mgl. — *Gi.* ⁸) Ingen Cap. Afd. i *Gh.* i, *t. Fa.* c. ⁹) e. fleiri — *mgl. Fa.* c. bua a (i) einum bō (saman) oc — *tilf. Gh.* r. *Ea. Bf.* ¹⁰) *Her ender det andet Brudet. af Bf.* ¹¹) haghā — *Ef.* utuaghō — *Bf.* ¹²) [en i eng a — *Gc. Ec.* [en i eigu — *Gd.* h. n. [en i iorðu a — *Gf. Bf.* [en i eign a meira — *Gg.* [mgl. — *Fc.* ¹³) [mgl. — *fl.* ¹⁴) hann — *tilf. fl.* ¹⁵) [mgl. — *fl.* ¹⁶) [zari j. — *Gi.* *Her begynder en Lacune i Gh.* oph. i Midten af Cap. 26. ¹⁷) [mgl. — *Gp.* ¹⁸) uti zart — *Fb. Bb.* l. utazardr — *Ec.* ¹⁹) steri eða — *tilf. Fb.* ²⁰) [at toupri ne at veiglu — *Fc.* [toupri. orloze eða tane a — *Fd.* [toupri ne sale. ne orloze a — *Ff.* ²¹) [meira ex — *Fb. Bb.* l. ²²) [ongri — *Bf.* ²³) amalgar — ostere *Ba.* b, k, l. ²⁴) [mgl. — *fl.* ²⁵) hogge — *Gg. Fa.* c, e, f. ²⁶) nema sua sem adr stitr — *tilf. fl.* ²⁷) [mgl. — *Ba.* k. ²⁸) [Nu þarz þess vidr at brega skip vpp eða vtt — *Ec.* eða ut — *mgl. fl.* ²⁹) sem hann ser at þarz — *tilf. Gr. Ea.* ³⁰) zullazliba — *fl.* ³¹) [ongri silzrs — *Gc.* i. *Ea. Bd.* [halzre mort — *Ec.* d, f. *Ba.* k. ³²) [ero þeir eigi stalzre zullazla til at biarga — *Fd. Ed.* ³³) viba — *fl.* ³⁴) herad — *Ff.* ³⁵) er az bærfl — *tilf. Fb.*

er þeir [na upp.¹ þeir stolu þar með biarga² skipi oc reida. En huer sem eigi lemr³ eptir bode setr [vj. aurum⁴ silfrs uib konung. hazi konungr halxt en skipbroz⁵ menn⁶ halxt.

Um loggæstu til zimtar stænu.

xxiij. [Alt þat er menn skil a⁷ um [auerla a⁸ alre⁹ eða eng. [a hollte¹⁰ eða 24 haga.¹¹ þa [skal loggæsta zirir. oc¹² leggi þa zimtar stæno er hellðr þidizt þurza oc skal nemzna .vj.¹³ stynsama menn¹⁴ huar þeirra a stæno at uirða vitni þeirra oc mælni. En allt þat er máðr vinnr a alr eða eng¹⁵ [til zimtar stæno¹⁶ oc þorizt¹⁷ eigi vndan¹⁸ domi. þa setizt hann eigi. Sa skal þyrri tia¹⁹ [uatta sina²⁰ [zirir domo monnum²¹ er þyrri lagðe²² [log oc dom²³ zirir. [en veriande siðar.²⁴ oc skal sa [lata sueria²⁵ sina uatta²⁶ er domo monnum þidizt sannare haza oc þeir uilia suara zirir gudi at rettare haze [at sinni samuizstu.²⁷ en eigi báðer²⁸ sueria lata.²⁹ En ex þeim semr eigi. leggi til logmanz.

Um sekt manna ex rangt dæma.

xxv. En um allar þær eignir eða landstýlðir er menn stolu zimtar stæno til 25 leggja.³⁰ þa skal satar aberi loggæsta [oc nezna til uatta .ij.³¹ oc leggja³² stæno eptir oc skal [þeirri stæno eigi spilla mega.³³ En ex spillir. gjaðde .vj. aura silfrs. haze konungr halxt en satar aberi halxt. En vattar stolu sua bera at hallða a einni³⁴ bol oc [fiota þui til guds³⁵ at þeir varu þui ner at zimtar stæna uar logð oc sueri ei³⁶ þrammar. En ex þa skilr a [er i dome sitia³⁷ oc uerða eigi samboma.³⁸ þa gjaðde þeir .vj. aura silfrs er rangare haza. [halxt konungi en halxt satar abera. nema þeir sueri þess at þeir uissu eigi annat sannare zirir gudi.³⁹

Ex umbods máðr hellðr leiga zirir þeim er a.

xxvj. Huer máðr innan laga uara [er iorð a⁴⁰ skal haza ser umbods mann 26 innan þyllis [þess er iorð liggir.⁴¹ [nema hann se siatyr innan þyllis.⁴² oc þo ma hann

Jvfr. Cap. 24. 25. F. XIII. 23. Jb. VI. 27. Cap. 26. ovenfor VI. 17. F. XIV. 2-4. Jb. VI. 28.

¹) [vinna upp — Ge, g, h, m, q. Fe. Ea. Bc. [þa nat upp — Gp. [biarga — Fd. [hialpa — Bf. [hialpa a land — Bg. ²) hialpa — Bf. ³) þerr — fl. ⁴) [þyrri — Fc. ⁵) skipraibu — Gm. ⁶) máðar — Fj. ⁷) [þu skilr men a — Ba, b. ⁸) iorðu — tilf. Bf. ⁹) [alr — fl. ¹⁰) [holt — fl. ¹¹) Her beggja-
der igit den rette Text i Ec. ¹²) [mgl. — fl. ¹³) .ij. — Bf. mgl. — fl. ¹⁴) i dom — tilf. fl. ¹⁵) a hollte eða haga — tilf. Gg. ¹⁶) [mgl. — fl. ¹⁷) þorir — fl. ¹⁸) laga — tilf. fl. ¹⁹) niota — Gi. ²⁰) [mgl. — Gi. ²¹) [mgl. — fl. ²²) loggæsti ot — Ed. ²³) [dom lagðe — Ed. [dom — Fe. ²⁴) [mgl. — Ea. ²⁵) [mgl. — Bf. þyrri — tilf. Bg. ²⁶) sina uatta — mgl. Ba, h. ²⁷) [mgl. — fl. ²⁸) stulu báðer — de fl. báða — Gd. Ea. ²⁹) lata — mgl. Gi. Bf. ³⁰) gera — de fl. ³¹) [mgl. — fl. ³²) zimtar — tilf. Gi. Bd, f. ³³) [þangi þeirri stæno (gnie — Bf. ³⁴) einni — mgl. fl. ³⁵) [sueria (ua — fl. ³⁶) eigi — mgl. Gd. ³⁷) [mgl. — Gg. ³⁸) sambómder — Ed. ³⁹) [mgl. — fl. ⁴⁰) [mgl. — Gl. ⁴¹) [mgl. — Gm. ⁴²) [mgl. — Gl.

hæra umbodð mann eð hann uil. En þa er umbodð heyrir skal sorkia landnam um allan auerka sem hann eigi sialyr. halzt til handa landzdrottni en halzt ser. En eð hann sorkir eigi. hæzi eð allz eð. umbodð maðr ma iardir byggia [aðrum en eigi¹ sialzum ser² oc leigu eð tala eð³ landzdrottin uil. En eð umbodð maðr telr leigu oc uil eigi lata landzdrotin þa. þa beidi landzdrottinn vtt leigunnar oc sorki sem uita þe. En⁴ umbodð maðr dylr [at hann hæze uib umbode telit.⁵ þa hæze landzdrottinn .ij. manna uitni til. En eð landzdrottinn dylr oc luez honum eigi umbodð þengit hæza. hæze þa þa er umbodð hæze telit .ij. manna vitni til at landzdrottinn [eða hans umbodð maðr⁶ þel honum umbodð. oc hæze umbodð at lagum.⁷

Um ellz abyrgeð eð laus uerðr.

- 27 xxvij. þrir eru arenellðar at lagum. þa er einn er bonde a at hæza⁸ i husum þeim er hann sitr i [eða seyr i.⁹ Þa er annar er bala skal uib oc sioda oc þa ellðr er hiun skolu hæza [innan huff¹⁰ til hibila bota. Þa er hinn þridi er heitir tylnu¹¹

Jvfr. Cap. 27. G. 99. Jb. VI. 29.

¹) eigi — mgl. fl. ²) [mgl. — Gi. ³) Her ophörer Lacunen i Gk. ⁴) En eð — de fl. ⁵) [of luez eigi uib umbodi telit hæza — de fl. ⁶) [mgl. — fl. ⁷) Her tilf. i Ba en Haand, der paafaldende ligner Textens, og idetmindste er samtidig dermed, følgende Stykke i den nedre Mrg., med Tegn til at skulle indskydes paa dette Sted: En eð landzdrottinn eða umbodð maðr andaz. þa hælzt ardar male siðan. of þu eð maðr þer eð lande. þa halde umbode þria vekar nema hin andez þyr. þa hæze arue eins manz vitni til þes en þuaria uil. at þat hgggr han sat vera of eighi veit han annat sannare þrir gudi. En at landzdrottinn se andaðr þa tate arue vidr.

Imellem dette og det næste Capitel indskyde Ge, f, i, k, m, r. Ea, b, c, d, e, f. Bc, d, e, f, g, k følgende Capitel, i det Væsentlige af samme Indhold, som sidste Cap. i næstforegaaende Bolk.

Eð maðr er [utan laga (várta — tilf. fl.) of innan lands ([utanlands — Bd, e, g) þa er iord a. þa halbi um: bod meðan þeim semr. En eð hann vill umbodð eð honum tala. biði um þeim er hann vill at tala umbodð eð honum. En þa hæzi vitni til at landzdrottinn bauð hanum um at tala umbodð eð þeim er aðr hæzi. of þa þeim er hann vill at iamyllu sem landzdrottinn sialyr. En eð landzdrottinn talar þu at umbodmaðr hæzi dregit eð eiga hans of ser nytt. hvar sem þat er innan garðs eða utan. of vitu a þvi godir menn flil. þa meli .vj. þyn: samir menn huera landzdrottinn heyrir mist. En eð þa tallas þynpt hæza. er handhæzi er af. eð þeim er þa var eigandi er hann þvæzt kaup. þa hæzi hann toglig kaupvitni sin (framme — tilf. Ea). En eð honum zallaz (brefta — fl. þullnaz — Ea) vitni. þa sorki landzdrottinn hann með utbeizlum. of leggi landnam ozan a. of skal þar eigi þynfta þynr (mete — Ge) ganga. sorki þann er eð dro eða hans arza. en hinn til eignar er þa er handhæzi af. En eð þa sitr a iorðu er eð dro. þa er sem han sili a utekinni iorðu. En eð annarr þyr a. þa er þa sorki sata þynr utan landstýld. en landzdrottinn a toft at tala umbodð eð honum þegar hann vil. en mali hallðiz alt at einn sem umbodmaðr a at byggia. þat eru [iiij. ardir ([þrir iardar malar — Gi. [iii. uetter — Gm. [þriggia ara male — Ee). En umbodmaðr skal eigi annan mala byggia þynr en annarr er þarinn (lidinn — fl). En eð landzdrottinn eða umbodmaðr andaz. [þa hallðiz einn ardarmali siðan ([þa hæze eina arðu læiglendingr — Ee) of þu eð maðr þerr eð landi brot. þa hallðiz umbodð (siðan &c. mgl. — Bk) .iiij. vetr. nema hinn (hann — fl) andiz þynr. [þa hæzi arzi eins vitni til þess er þuaria vill. at þat hgggr hann satt vera. of eigi veit hann annat sannari þynr gudi en at landzdrottinn se andaðr. þa tati arzi vid. ([þa er umbodð sialztetit eð. Enn eð umbodmaðr tortryggvir &c. — aldeles som Slutningen af Cap. 17 i Odelalöninga-Bolken — Gi).

⁸) Her beg. første Side af første Brudst. af Gu. ⁹) [þrir (er — Ge, l. [of liggir i — Ee. [mgl. — fl. ¹⁰) [innan skots — Gl. [mgl. — fl. ¹¹) tynzu — Gk. tylnu — Bf.

eldr [oc laga.¹ uíð þeim elldi skal engi þrammar abyrgiazt en sít. vttan þann lut er hann býr a leigu landi. Hús þau oll er i hans² leigu mala eru oc brenna þau vpp af uada³ þa a leiglendingr at xlytia timbr a tuxi oc allan tilþanga til slítra⁴ húsa sem adr stodo a. En landzdrotin er skyldr [til at geza þe xirir at lata vppgera oll.⁵ En vttburdar elld allan þa skal sa abyrgiazt er vtt ber oc ganga þra sloknum. En ex menn þa mein af þeim elldi þa skal sa giallda stada þann allan er vtt ber eptir þui sem .vj. stynsamir menn meta. engar liggia þar settir uíð. þat heitir uada elldr. En ex madr uífar omaga sinum eptir elldi. þa skal sa abyrgiazt oll omaga uert er a. En ex zulltíða madr uífar omaga annars manz [eptir elldi eða⁶ at gera þat sem monnum verdr mein af. þa skal sa þann [stada bota⁷ er omaga uífade.⁸ En hann laupi laus vndan.⁹

Um brennu.

xxviiij. Nu skal engi xirir adrum brenna huss ne lada¹⁰ [setrbud¹¹ ne sallt. 28 bud¹² eða stíp heiztugri hendi. En ex notor¹³ uerdr at þui lunnr oc sannr þa er hann utlægr¹⁴ oc heitir brennu uargr oc xirir gort [huerium¹⁵ peningi xiar sino¹⁶ i lande oc lausum vryri oc tuigilldi¹⁷ þat aptr sem hann brendi eptir þui sem .vj. stynsamir menn meta [oc .vj. aura i oxundar bot¹⁸ oc rett sinn¹⁹ eptir laga dome [adr en i konungs gard zalle.²⁰ [En ex með adrum hette uerdr þa þare eptir stynsamra manna raðe eptir atuífum.²¹ Nu ex hann [luedr nei uíð.²² þa skal hann þara til heimilis hans oc steyna honum þing xirir vtlægd oc brenno. oc þa skal hann þesta tlyxtar eid a þui þingi. þann eid skal hann suorit þara innan .x. uifna sora²³ daga. zellr til utlægdar [ex zellr.²⁴ Nu rædr madr brenno oc verdr at þui [lunnr oc²⁵ sannr þa skal hann tuigillda halzt²⁶ þat aptr sem brent uar. En ex hann luedr nei uíð syni með .vj.²⁷ eíði zellr til halzra giallda. En ex madr brennir uíðar toft eða [gerdiuond.²⁸ timbr eða þat.²⁹ grindar³⁰ eða stæða eða onnur zong þau er monnum [þiðir bætra at þara en on at uera³¹ oc huer er þat gerir er setr mort silzre víd konung oc tuigilldi³² þeim er hann brendi xirir oc oxundar bot eptir laga dome. en landzdrotinn a iamxnan landnam ex þat er brent er [hann stadar.³³

Jvfr. Cap. 28. G. 98. F. XIII. 2. 13. XV. 12. Jb. VI. 30.

¹) langer — Ed. lauga — Ea. [mgl. — fl. ²) konungs — Gi. ³) eldi — tilf. fl. ⁴) iamgodra — fl. ⁵) [vpp at gera of xirir geza er vpp verdr gort — Ea. [at lata vpp gera oll — Ba, k. ⁶) [mgl. — fl. ⁷) [abyrgiazt — Ea, c. Bf. ⁸) of bota — tilf. Ea, c. ⁹) [mgl. — Ba, k. ¹⁰) lada — Gk. Ed. ¹¹) [setr — fl. ¹²) [allteliebud — de fl. ¹³) brennir oc — tilf. fl. Her beg. det förste Brudst. af B. ¹⁴) oc uheilagr — tilf. fl. ¹⁵) Her ender förste Side af förste Brudst. Gu. ¹⁶) [x oc xridi — Gf. ¹⁷) þrigildi — Gg, h. gilldi — Fe. ¹⁸) [mgl. — fl. ¹⁹) [mgl. — Fe, f. ²⁰) [mgl. — fl. ²¹) [mgl. — Bk. ²²) [tuodg ei gort þara — Ba. ²³) [stna — Fb, c. Bk. ²⁴) [ex hann missir uifna — Gl. [mgl. — fl. ²⁵) [mgl. — fl. ²⁶) halzt — mgl. Ed, e, f. Ba, g. ²⁷) [gritar — Ge, i, m. Fb, c. Bb, k. ²⁸) [uíd til garða. eða — Gp. ²⁹) þat — mgl. Gi, k. þattuíð — Ed. ³⁰) mgl. — Ed. ³¹) [þ. b. at þara en at missa — Ed. Bc. ³²) [þat er stæða i — Ba, k. ³³) tveim mortum — Gi. ³⁴) [honum varðar — Gt. Bf. [hann selbi — Ff. [honum er stæða i — Ea. [h. verdr fl. at — Bc. [hanum heitir til. of honum verdr stæði at — Bk. en landzdr. &c. — mgl. Bk. Norges gl. Love II.

Um laggarða oc skipti manna.

- 29 xxx. Nu skal gordum skipta eptir iardar hozn oc allum auerla. Nu er garðr granna sæltr.¹ hann skal gera sua haza at hann nai² undir hond [medalmanne.³ En sa garðr er gilldr er⁴ alen er millum⁵ huers staur⁶ oc [hia staur⁶ hin pridi huer oc [iadradr⁷ allr oc⁸ sua piudr⁹ at eigi megi¹⁰ lasta bulogi¹¹ i gegnum. [peir garða(r) eru gilldir at lagum.¹² oc hazi huer gerðan [at lagum¹³ sinn garð at tross; messo a uarit oc abyrgizt huer sinn garð til uetnatta [þann sem um anduirli stendr.¹⁴ En sa er annar garðr er heitir rima garðr. þar stolu uera .iiij.¹⁵ rimar i oc olar a endum oc þesti sua þast með hantum¹⁶ at eigi þalle niðr þirir vindi eða buze. Sa er hinn pridi garðr er heitir skidna¹⁷ garðr. oc bui um eptir uanda. [þar sem got er¹⁸ til uidar.¹⁹ Sa er hinn þiorde er menn falla haggjellu²⁰ garð. [er menn haza [er þirir mertigard²¹ millum eigna sinna. hann skal sua piudan²² gera at engi þenadr gange²³ i gegnum. [þa er hann gilldr.²⁴ Nu gerðir²⁵ um eignir²⁶ manna þæn eða þorad. þat skal þirir garð haza meðan þat ma.²⁷ En ex þar þer [þenadr izir²⁸ þa skal huer halda garðe upp um sinn alr eða eng. oc²⁹ borte stada þann er þenadr gerði [hans nagronnum³⁰ þirir hans [uangerdingar salir.³¹

Um grinda gerð granna oc stegnur.

- 30 xxx. Nu ex þioduegir renna at garðe. þa skal lid auera oc [grind þirir oc³² rimar i³³ oc olar .ij. a endum oc trossband a. þa er grind gilld. sua skal grind setia at hon renni sioly aptr. En ex maðr stýtr upp grind oc gengr þenadr i alr eða eng borte stada þann er gor uar oc landnam a oxan³⁴ þeim [er torn³⁵ [eða hoy³⁶ eða³⁷ gras a.³⁸ En ex högg³⁹ [grindar hœla⁴⁰ eða uestir steini þra þeim er uidr liggir oc stendr ex þui [opin grind.⁴¹ borte stada⁴² þann allan er þar uerðr gor oc land;

Jvfr. Cap. 29. G. 82. 90. F. XIII. 21. Hk. 99. Jb. VI. 31. Cap. 30. G. 83.

¹) sett — Gf, k. settir — de fl. ²) tate — fl. tatz — fl. ³) [manne — Ba, k. ⁴) tatz undir hond manne. of — tilf. Ba. ⁵) Her beg. anden Side af første Brudst. Gu. ⁶) [stribstaur — Gu. ⁷) iærðr: oddar — Ed. iærðbadr — Ef. iærðgaster — Bf. ⁸) [taben — Ba. [lagðr allr — Bi. ⁹) þyct — Bi. ¹⁰) gangi at — fl. ¹¹) orge — Gk. imillum eða — tilf. Gl. ¹²) [mgl. — Ba, k. ¹³) [mgl. — de fl. ¹⁴) [mgl. — Ba, k. ¹⁵) .iiij. — Bd. ¹⁶) staurum of (eða) hantum (hantum of staurum) — de fl. storum hontum — Ea, c. Bf. staurum of ofum — Ba, k. ¹⁷) stauu — Fb. stib — Ff. Ee. ¹⁸) [þ. f. giorf er — Gi. [sa sem gor er — Ba. ¹⁹) [mgl. — Fa, c. ²⁰) haggjellu — Fe. haggjellis — Ff. ²¹) [mgl. — Ba. ²²) stýrtan — Eb. ²³) megi . . . ganga — Fb. ²⁴) [mgl. — fl. ²⁵) gengar — Ba, k. opt — tilf. de fl. opt — tilf. Gi. ²⁶) iærðir — fl. ²⁷) ving — Bf. ²⁸) [male um — Gi. ²⁹) Lett. þat skal þirir garð &c.: þat fl. halda upp garðe um atar eða engh. a meðan sua vera ma. En ex han gærðir eighi. þa . . . — Ff. ³⁰) [öðrum monnum — Fe. [gronnum — Ea, c. ³¹) [uangerding — de fl. oc borte &c. — mgl. Ba, k. ³²) .iiij. — tilf. Gs. Ff. ³³) [i rimagrind — Ee. ³⁴) Her ophörer anden Side af første Brudst. Gu. borte — tilf. Fb. ³⁵) [torn er a — Fb. torn — mgl. Gl, q. Bg. ³⁶) [mgl. — fl. ³⁷) [mgl. — Gl, q. Bg. ³⁸) a — mgl. Fb. þeim er &c. — mgl. Ba, k. ³⁹) uestir — Gk. ⁴⁰) [grind — Gi. ⁴¹) [lid opt — Ba, k. ⁴²) aufla el. ufla — fl.

nem a oðan [heim er gras a.¹ Hallmardz messo dag skal uera granna steyna. þeir garðar eru gilldir er þeir taka þa xirir gillda a granna steyno. En ex garðr uerðr broten þa skal leida menn² til at³ lata þa garðin. En ex garðr [heyrir gilldr uerit.⁴ þa skal þa giallða auflan er xenad atte. [En ex garðr heyrir eigi gilldr uerit þa skal þa giallða auflan⁵ er garð atte.⁶ En ex mertigardr heyrir uerit þora⁷ i millum oc er þa nidr xallen. þa skolu þeir er hafa uilia gerða sinn luta. [oc bioda þeim sem til mottz eigu at gerða sinn luta.⁸ En þa er eigi uil gerða abyrgrizt þa skada þann allan er gor uerðr. huers xenadr sem gerir. oc .ij. aura silxrs a oðan þeim er xirir skada uerðr.

Um garða manna.⁹

xxi. Ex menn uilia [garð hafa¹⁰ þora¹¹ i millum þar sem eigi heyrir xyr uerit. 31 gerði at iardar¹² magne¹³ [þa er hafa uil. oc sua þa er til mottz a. oc at iardar hozn¹⁴ hallde¹⁵ huer síðan [sinum luta¹⁶ upp.¹⁷ [En þa er eigi¹⁸ uil garde¹⁹ hallða [eða gerða.²⁰ þa²¹ giallde skada þann allan²² er ax gerizt.²³ ximt skal gera til gardum at stipta [oc luta²⁴ oc hafa uid uatta huarð sem hann uil eða eigi oc abyrgrí honum garden oc skada²⁵ þann allan er ax xenade²⁶ uerðr. huer sem a. En at [gorgum gardum²⁷ þa skal xenadi²⁸ allum [oc suinum²⁹ [heim bioda³⁰ oc leggja laga sett uid. þat eru .ij. aurar silxrs. oc borte [auflan.³¹ en allan auflan skolu³² .vj. stynsamir menn meta.

Huerfu ut skal loysa xenad.³³

xxij. Nu ex einn maðr a xenad en annar alr³⁴ hinn þriði³⁵ garð ogilldan.³⁶ 32 [en þa er alrinn a skal³⁷ gera³⁸ eptir monnum oc lata þa þia [at xenadr er lominn i alr eða eng. þa skal hann or taka með uitnum oc lata .vj. stynsama menn³⁹ meta skada⁴⁰ þann er gor er oc seti inn xenad⁴¹ þann sem [i er lominn⁴² [oc refti⁴³ lausan

Jvfr. Cap. 31. G. 82. Jb. VI. 32. Cap. 32. F. XIII. 21. Jb. VI. 33.

¹⁾ [mgl. — Ba, k. En ex hoggv &c. — mgl. Gg. Her begynder en Lacune i Ef; ophører i Cap. 35.
²⁾ granna — Gk. ³⁾ of — fl. ⁴⁾ [verðr gilldr brotinn uerit — Gr. þa skal &c. — mgl. Gi. ⁵⁾ au-
 vifan — Gf. ⁶⁾ [mgl. — Ea. Bb, f, l. ⁷⁾ bota — fl. ⁸⁾ [mgl. — fl. ⁹⁾ Ingen Cap. Afd. i Ge, g,
 h, n, i. Fe. ¹⁰⁾ [mgl. — Fe. [garða — Eb. ¹¹⁾ bota — Gt. Bi. þua — Ba. boga — Bf. þia — Bk.
¹²⁾ Her ender første Brudst. af Bi. ¹³⁾ hozn — fl. ¹⁴⁾ [mgl. — Ff. oc sua &c. — mgl. Ba, k. iardarmegni
 — Gk. Fl. ¹⁵⁾ gialde — Ed. Ba, k. of gialde — Gm. ¹⁶⁾ [mgl. — fl. ¹⁷⁾ upp — mgl. fl. [mgl. — Ed. Ba, k.
¹⁸⁾ [þa er — Ed. Ba, k. ¹⁹⁾ upp — tilf. Ed. Ba, k og fl. ²⁰⁾ [eða gjarða at allu — Ed. ²¹⁾ þa
 — mgl. Ed. Ba, k og fl. ²²⁾ at allu — fl. mgl. — Ed. ²³⁾ gerbing xer — Gm. En ex garðr heyrir
 xyr uerit þora a millum þa skal þa er hafa uil gera allan hit xyrsta sinn oc bioda síðan hinum með vatta
 af hallða upp hallvum — tilf. Fe. ²⁴⁾ [mgl. — fl. ²⁵⁾ aufla, eller ufla eller auvifla — fl. ²⁶⁾ mgl.
 — Ba, k. ²⁷⁾ [gardum gildum — fl. ²⁸⁾ smala — Gg. xenad — Ff. ²⁹⁾ [mgl. — fl. ³⁰⁾ [heim
 þora eða bioda — Gp. [heim steyna — Ba, k. [insetia of heim bioda — Ff. ³¹⁾ allan skada — Fe.
³²⁾ [auflan sem — de fl. ³³⁾ huerfu maðr fl. in setia xenade til aufla gialda oc um sett oc burann — Ova. Gf.
³⁴⁾ eða eng — tilf. Fd. ³⁵⁾ mgl. — Gk. ³⁶⁾ gilldan — Fb. ³⁷⁾ [þa skal þa er alrinn a — fl.
³⁸⁾ gunga — fl. ³⁹⁾ [of — Fe. ⁴⁰⁾ aufla, ufla — fl. ⁴¹⁾ til aufla giallða — tilf. Gk. Be.
⁴²⁾ [garde tilf. skada bota — Ff. ⁴³⁾ loto — Ba.

i hús inn¹ oc leggi huarti a bást ne band. [oc þó at huert stange annat² þa er þat i abyrgrð eiganda en eigi þess er inn setti. [En allt þat sem þa er búið a missir xirir þeim er atinn a.³ þa skal þa gjalda honum er gardinn atle ogildan. Gera⁴ skal eiganda bód samdögrið er þe⁵ er inn setti. En ef hann uil eigi vtt lönfa⁶ [þa late⁷ standa inni til ximtar.⁸ [En ef eigi er þa vtt löng⁹ þa a þa þat er inn setti¹⁰ oc eru¹¹ þa lólin aufla gjöld. En ef maðr tekr þenad þann brott er inn uar settir oc [uil eigi vtt lönfa¹² at lagum þa heitir þat lólo ran. þa er höxðingi sekr mort silxro uib þann er inn setti. en huer annara er [at var með honum brott at reka¹³ .ij. aurum silxro. En ef þuinn kemr i akr eða eng eða annat buze at gardum gjöldum. þa skal inn setia til aufla gjalda. en þa löngi vtt er a at lagum. En tiodrhesta eða tiodrhyr oc allt þat þu¹⁴ er þonðr setia [sialxir innan garðz¹⁵ oc uerðr þat laust [oc gerir flada¹⁶ seti inn til aufla gjalda oc löngi eigande vtt at lagum.

Ex zatorðr maðr þarz þu sitt vtt at löngi.

33 xxxij. Nu ef maðr a garðbrýtil¹⁷ i þui sinu oc uitu þat¹⁸ grannar hans. biode heim aðr en þat¹⁹ geri nokorn flada oc seti inn iamynan síðan [til aufla gjalda.²⁰ [En ef þat²¹ kemr i akr eða eng þa²² löngi eigande vtt at lagum. Nu uil maðr þu sitt vtt löngi oc hezir eigi silx²³ til. þa skal hann ued leggja eða þa uorðzlu mann iamgodan²⁴ uedi.²⁵ En ef hann uil eigi vtt lata þyr en hann hezir sekt i hendi.²⁶ þa sueltir hann hiorð²⁷ hans²⁸ [oc hiun²⁹ oc³⁰ sekr mort silxro uib þann er þu a oc borte þó þumissu³¹ sem .vj. stynsamir menn meta. Nu uil hann eigi þu hans vttlata [ne sekt gjalda.³² þa skal hann trexia [með uatta³³ busins oc löngi a rane oc stexni þa er þu a lirtiu solnar þing oc beidi þonðr atþarar at tala þu sitt³⁴ oc sektena meðr. en huer er sekr onri silxro uib lönung er eigi þer. En um:

Jvfr. Cap. 33. Jb. VI. 34.

¹) [mgl. — Gr. ²) [mgl. — Bf. ³) [En allt þat sem þa missir xirir þu en (er) atren a — Gh. [ot allt slikt sem þa missir er búið a ot missir x. þ. er inn setia ot atrenn eigo — Gi. [oc allt þat sem þa verðr þas i er búið atle x. þ. er atrenn atle — Fa, c. [oc allt þu er h. missir x. þ. er a. a. — Fb. Bb, l. [oc allt þat sem þa tystar er búið a x. þ. er a. a. — Ff. [ot... þenad an a m. x. þ. er a. a. — Ed, a. [ot fl. f. þa missir er búið a — Ba, k. ⁴) þera — Gh. ⁵) búið el. þu — fl. ⁶) þa a þa þat er inn setti — tilf. Ea, c. þa a þen þu er in setti — tilf. Bf. ⁷) [ot late — Ea, c. Bf. ⁸) En ef &c. — mgl. Gi. ⁹) þa late standa &c. — mgl. Gr. [mgl. — Bb, l. ¹⁰) [síðan eignis þa er inn setti ef eigi er (aðr) ut löngi at lagum — Ea, c. Bf. ¹¹) heita — fl. ¹²) [uar ei vttlöngi — Bf. ¹³) [með uar — Ba, k. tala — fl. ¹⁴) þe eller buze — fl. ¹⁵) [in oc gerða sialxer (um) — Ba, k. ¹⁶) aufla, auvifla, ufla — fl. [mgl. — fl. ¹⁷) garðbríota — fl. garðbríot — Gm. ¹⁸) uattar ot — tilf. Gi. ¹⁹) hann — fl. ²⁰) [mgl. — Gt. Fa, c. ²¹) [ef — fl. [þegar — Gt. ²²) ot — fl. ²³) sialxar þeninga — Ba, k. ²⁴) þe eða — tilf. Gi. ²⁵) uerði — Ba. ²⁶) Her begyndar förste Side af andet Brudst. Gu. ²⁷) iorð — Gb, c. Ff. þu — Gm, p. Ba. ²⁸) i þui — tilf. Ed. Ba, g, k. ²⁹) [ot þui — Gg. Eb. [ot hju — Gh, i, r. Ec. [ot hinn — Ea. [mgl. — Gm. Ff. Ed. Bf. ³⁰) ot — mgl. Ea o. fl. ³¹) þu nnglu — Bf. ³²) [ne (eða) f. tala — Gm, t. Fb. [mgl. — Gg. ³³) [mgl. — fl. ³⁴) Her ophörer förste Side af andet Brudst. Gu.

boda madr konungs a xirir at xara ex hann er [i nand¹ oc odlazt med pui halxa² mort silxrs³ xirir buran. þeir eru allir xridhælgir er til soðia. en hinir allir ogilldir [er xirir standa⁴ huart sem þeir xa⁵ [þæn⁶ eða bana.⁷

Ex madr spikir gerðum manna.

xxiiiij. Gautur allar oc [garða lid⁸ stolu sua⁹ uera sem at xorno xare haxa 34 uerit. En ex madr ridr [eða gengr¹⁰ iðir afr eða eng¹¹ oc uil eigi xara ueg rettan. [a madr er setr mort silxrs uid þann er¹² afr¹³ a. En ex madr brntr garð manz [þa liggia .ij. aurar vid lid huert.¹⁴ en ex madr brntr eða hoggr¹⁵ niðr til iardar¹⁶ i fundr þa [liggr uid oyrir silxrs.¹⁷ nu heitir¹⁸ lid til þess er .x. xadma er langt. En þat heitir balsa¹⁹ brot er lengra er. þar liggr uid mort silxrs [uid þann²⁰ er garð a. oc geri garð iamgodan sem adr uar.

Ex roff manz spikir roffe.

xxv. Nu ex madr a heft. þa skal hann annat huart laupa roff til eða xa at 35 lane. en ex honum er let roff þa stolu þat uattar uita.²¹ Nu ex þeir hestar bitazt [er sua eru uardueittir²² oc xær annar huar bana ax. þa skal þann meta er dauðr er oc giallda hann halxum uerðaurum.²³ nema pui at eins at hann se uerri allr er lixir en hinn halx er dauðr er. þa ma hann eigi meiru xirir gera en sialxum ser. Nu ex madr a [heft þann sem eði xnlgir roff²⁴ oc bizt hann til²⁵ stalstöðo²⁶ annars heft.²⁷ a þeim hefti er algilldi.²⁸ En ex þa xær²⁹ bana ax er til lövpr. þa liggr hann dauðr a uertum sinum sialx³⁰ [ogilldr eiganda.³¹ En ex heft bitr roff til bana þat er algilldi. En ex roff bitr heft til³² bana. þat er halxgilldi. [En ex grabr³³ heft bitr iall til bana. þat er algilldi.³⁴ [En ex iallr³⁵ bitr roff³⁶ til bana. þat

Jvfr. Cap. 34. G. 81. Hk. 98. Cap. 35. G. 97. Jb. VI. 35.

¹) [notor nert, el. notor namunda, nottur i namunda — fl. ²) halxa — mgl. Gm. ³) konungi, el. konungi til handa — tilf. de fl. ⁴) [mgl. — Gr. Bf. ⁵) ax — tilf. Gr. Ed. Ba, g, k. ⁶) bot — Ge. Ba. [ar. þæn — Ge. [ar — Gn. Bf. ⁷) [mgl. — Bg. ⁸) [garðelid — Ed. Bf. ⁹) [garðar. er lid flak a — Ff. ¹⁰) [mgl. — fl. ¹¹) vidare — enkelte. ¹²) gras eða — tilf. Ec. ¹³) eða eng — tilf. fl. ¹⁴) [ligr vid oyrir — Ff. [settr .ii. aurum uidr þan er garð a — Ed. ¹⁵) garð — tilf. fl. ¹⁶) [ua at eigi se lid a — tilf. Gi. ¹⁷) [liggia uidr .ij. aurar — Ff. En ex m. br. e. hoggr — mgl. Ge. Ba, f, k. ¹⁸) e — tilf. fl. ¹⁹) balsa — Gn. garð — Fb. garða — Bl. ²⁰) [halxa konungi en halxa þeim — Gn, dog underprikket. [konunge of þeim — Fa. ²¹) En ex &c. — mgl. Ea. ²²) [er f. e. geymbyr — Ff. [mgl. — Gp. ²³) botum eða uerði upp — Gp. giellum — Fa, c. aurum — Ee. haluu uerði — Ed. h. gialdi — Bl. ²⁴) [eði roff til heft sine — Fe. ²⁵) i — Fb, d. ²⁶) stalstöðo — Gm. flak stöðo — Gi. stallstada — Fa, c. stallstöðess — Ed. ²⁷) heitir — tilf. Ba. ²⁸) algildar er — Ba. ²⁹) litr — Ea. ³⁰) sialxðauðr — Fe. ³¹) [mgl. — Bf. ³²) Her oph. Lacunen i Ef. ³³) Saaledes rettet fra garð, der kun findes i Ga, b, d; men er allerede i Gb samtidigt rettet til grabr. ³⁴) [mgl. — Fa, c. Bl. En ex roff bitr &c. — mgl. Gi. ³⁵) gellbingr — Gi. ³⁶) graban heft — Ge. heft eða roff — Gk. heft — Gm.

er halzgilldi.¹ En ez roff liggr daut vti þa skal menn til leida oc [lata sea. oc.² ez þeim synigt heft uerl [a uera.³ þa ma hann geza soð a þrimmr monnum [til iams rettla⁴ [þeim er hefta eigu i grend.⁵ oc þui at eins hinum xiorda at hann [geri þann vitnis sannan⁶ at.⁷ oc sueri huer þeirra eins eidi eptir sinni samuiztu xirir sinn heft. En ez einn⁸ huer uil eigi sueria [xirir sinn heft.⁹ giallde þa [roff uerðaurum.¹⁰ En ez roff er reit¹¹ i doð eða dy. xirir xiall eða xorad. oc ma sia .ij. roffa xar¹² til en eins xra. þa stolu þeir menn er hefta eigu i grend suara hinum sama rette sem adr uar stilt. En ez roff eða naut¹³ drepr¹⁴ smæxenad [giallde algilldi þeim er a xirir allt þat er oxriti gengr izir.¹⁵

Ez menn etia heftum manna.¹⁶

- 36 xxxvj. Hveruitna þar sem menn etia heftum manna at uloxzi þess er a. bote skada þann er az uerðr oc oxundar bot eptir laga dome [þeim er heft a.¹⁷ En ez halxrar merkr skade uerðr a. bote fullrette eptir laga dome [sua sem med heixt eða oxund uere gort.¹⁸ En huer abyrgigt [sil sialx¹⁹ at hefta uigi huerir sem etia. En ez madr lystr²⁰ heft a [hefta uigi²¹ naubsynia laust giallde eiganda oxundar bot eptir laga dome. en ez hann spilligt²² az bote xirir spell oc [oxundar bot²³ eptir laga dome þeim er heft a. Nu tekr madr heixing²⁴ az roffe manz [at uloxzi.²⁵ giallde eiganda eptir [vj. manna²⁶ dome oc abyrgigt roff at allu²⁷ [oc uerl þess²⁸ til þess er eigande²⁹ kemr [hondum a³⁰ [eða syni med eins eidi.³¹ nema [inn seti³² til aufla³³ giallda.³⁴ En ez oxtr eða annar xenadr rennr eptir manni. seti inn xenad xnr en xarit haji om þria bora. [elligr abyrgigt at allu.³⁵

Ez xear xoling uerðr a bu manz.

- 37 xxxvij. Nu uerðr xear xoling [a bu manz.³⁶ a geitum eða a³⁷ saubum. [ez

Jvfr. Cap. 36. Jb. VI. 36. Cap. 37. Jb. VI. 39.

¹) algilldi — Gm. [mgl. — Ea, c. ²) [lia þeim — Gk. ³) [haya til genget — Gk. [a — Gm. ⁴) [til iamretes — Gk. [mgl. — Ed. ⁵) nand — GL namunda — Gq. [mgl. — Gt. ⁶) xastan — Gt, p. Fa, c. ⁷) [g. þat vitnis sat — Gm. [g. þat med fullum vitnisburð sat a han — Ea. [gete þat uitnis [annat — Ba. ⁸) Her begynder anden Side af andet Brudst. Gm. ⁹) [mgl. — fl. ¹⁰) [heftuð fullum aurum — Gk. [heft fullum verðaurum aptr — GL [heftuð fullum botum eða aurum — Gp. [heft aztar — Ba, k. ¹¹) i xenn — tilf. Ea. ¹²) xarveg — fl. ¹³) heft — Ff. ¹⁴) stanga — Bg. ¹⁵) [algilldi er a ollu þui er oxriti gengr at — de fl. [giallbi þa er a ollu þui er oxtr. g. at — Gp. [algillbi þa er a at allu þ. er oxtr. g. til — Ba. [algillbi þa er a at allu a þui er oxtr. g. at — Bk. [algillbi þeim er . . . Gm, som hermed ender. ¹⁶) Ingen Cap. Afd. i Gi. I Ge, m har dette Cap. Plads efter det følgende. ¹⁷) [sua sem med heixt eða oxund uere gort — Gi. [mgl. — Gk, p. ¹⁸) [mgl. — Gi. ¹⁹) [sin heft — Bf. ²⁰) heixgar — Ba, k. ²¹) [viguelli — Ea. ²²) [pellaz — fl. ²³) [fullrette — fl. ²⁴) heimting — Gk. ²⁵) [mgl. — fl. ²⁶) [laga — fl. ²⁷) aufla — Bf. ²⁸) [mgl. — Fe. ²⁹) til eiganda — Fa, c. ³⁰) [mgl. — Fa, c. ³¹) [mgl. — fl. ³²) [hin tote — Ge. [hin in — Gk. [seti — Fe. [in se — Ef. ³³) a hufia — Gm. auuifia — Ba. ³⁴) bota — Fb, f. Bl. ³⁵) [mgl. — Gk. ³⁶) [mgl. i alle de Övrige ³⁷) goltum eða — tilf. Gm.

maðr drepr¹ oc uil eigi uid ganga. En eð maðr a gíaxgollt² þann er uerðr er halðrar merkr. þar uerðr þearðolng [a þui einu suini.³ A nautum oc roffom [er þo þear þolng⁴ at eigi⁵ drepi. oc þegar er þear þolng a þenade er eigi bera þotr heim til huð⁶ eiganda. en morð silðr⁷ liggv uid þear þolng. halð konungi en halð þeim er þenad atte⁸ oc bote flada sem .vj. flñsamer menn meta. En eð maðr drepr þære⁹ geitir [suin eða¹⁰ saudi¹¹ hoðda tals en .iiij. þa bote¹² [laga dome oc¹³ oxundar bot¹⁴ þeim er þenad atte. En eð maðr dñlr [uerla sinna¹⁵ ðñni með lyrittar eidi. En eð naut eða roff er þert eða bart oc bera þo þotr heim til huð eiganda. að er þa þear þolng [oc bote þo oxundar bot eptir laga dome¹⁶ halð konungi en halð þeim er þenad a. En eð maðr drepr þenad manð oc gengr uid oc segir sealðr a hendr ser. hað hann hit dauda er drap [en hinn heilt þirir er atte.¹⁷ aldre gengr þenadr ser til ogilldis. Nu er einn soln a allum oxundar¹⁸ rette þessom. En eð maðr drepr þenad manð oc gerir¹⁹ a þear þolng þa flal eigande²⁰ flerna herads²¹ þing um nætr .iiij. þar flal hann flolia at²² lata sat gera með .ij. manna uitni nema hann uili uid ganga. [leida flal hann²³ .ij. manna uitni um at þeim flñdizt manna handa uert a uera þenadi²⁴ þa flolu þingmenn doma a hendr honum lyritar eid þirir. þann eid flal hann vnnit hað innan manadar flora²⁵ daga. En eð sa eidr þellr gíallde þenad uerðaurum²⁶ oc leggi a oxan morð silðr. halð konungi en halð þeim er þenad atte. En eð maðr ber²⁷ þenad manð eða fleret. þa flal bota [loftu a²⁸ sem .vj. flñsamer menn meta. eigi er flarbot a þenadi eð heilt²⁹ uerð(r). uerla flall³⁰ oc nylflall flal³¹ bota sem [.vj. flñsamer menn meta.³² oðrir liggv uid auga³³ a nauti sua uid horn oc sua uid hala. En [þiordungv uerð³⁴ ligr uid auga a roffe. En eð maðr hoðgr hala að roffe sua at [að roðo³⁵ þylgr. hann er fler morð silðr. halð konungi en halð þeim er roff atte. oc gíallde roff uerðaurum aþr. hað sa flodu³⁶ er flñtli³⁷ oc heiti maðr at heimflare.³⁸ en hinn heilt roff³⁹ er atte. En eð maðr hoðgr hala að roffe þirir nedan roðu⁴⁰ [eða fler tagl að

¹) [þo at eit drepe — Ba, k. ²) gíaxuargollt — Ef. ³) [mgl. — Gp. ⁴) [þo — Ge. ⁵) eitt — de fl. ⁶) huð — mgl. fl. ⁷) en morð . . . atte — mgl. Ge. ⁸) flerir — fl. ⁹) [mgl. — fl. ¹⁰) mgl. — Bf. ¹¹) eptir — tilf. fl. ¹²) oc — mgl. fl. ¹³) [oxundar bot eptir laga domi — fl. ¹⁴) [mgl. — fl. ¹⁵) [þa flal gíallde .vi. aura fl. — Gi. .vj. aura fl. — tilf. Bb, l. ¹⁶) [en eigande annat iamgott — Fd. ¹⁷) þenadar — Gn. mgl. — Ea. ¹⁸) Her begyndur en Lacune i Bf, ophöfver i Cap. 39. ¹⁹) þear — tilf. fl. treðia oc — tilf. Ge. ²⁰) herads — mgl. Fb, c. Be, l. ²¹) oc — de fl. ²²) [leida — Gm. ²³) brefta þau vitni oc flñagt þo manna uert a þenade — tilf. Ge. ²⁴) flerna — Ff. ²⁵) mgl. — Fb. ²⁶) drapr — Ge. ²⁷) [lemflr eptir þui — Ge. [loftu þa — Gk. [loftu — Gr. Fa, c, f. Ea, c, e. [loftum þeim sem a verða — Fe. [laft a — Bk. [mgl. — Gi. ²⁸) heilt — fl. ²⁹) verðation — Gn. verð — Ff. ³⁰) meta of — tilf. Ba, k. ³¹) [metet er — Ba, k. Istf. eigi er &c. har Gi: En eð flarbot er a þenade of mað heilt verða. þa flal meta nylflall of verðagall. ³²) oðra — Fb. ³³) [þridizungur — Ff. ³⁴) [roða — fl. ³⁵) floto — Gi. flattu — Gk. Ff. Ed. Ba, c, g, k. floto — Fa, b, c. Eb. flut — Fe. ³⁶) flñtli — Gl. Fb, f. Ed, e. Bb, l. flulli — Ef. ³⁷) verri of heimflare — Gp. verri — Fa, c. 3: merflumper — tilf. i Mrg. Ge. ³⁸) i moti — tilf. de fl. ³⁹) roðu — mgl. Gl. bein — tilf. Gm. Ed.

nautum.¹ borte² .ij. ára þeim er atte oc .ij. ára konungi.³ Nu þer maðr tagl æz nautum [.ij. eða þrimr⁴ borte ögri silzrs konungi oc ögri þeim er naut atte. [En æz zleirum⁵ þer setr mort silzrs halza konungi en halza þeim er naut atte.⁶ En æz maðr mollar buze⁷ annars manz. late huð sina eptir [laga reysing rettaran⁸ [nema solten maðr molli.⁹ oc giallde þo nýtzað [sem vert er¹⁰ þeim er bu atte.

Æz hundr bitr ze manz.

- 38 xxxviij. Nu þer allt saman hiorð oc hirðir. þa skal hirðingi uita huat æz hiorðu uerðr. oc bera um boðar¹¹ uitni æz hann er [vitnis bær¹² um þat mal. [En æz ugi stangar uza þat er halzgilldi.¹³ En ugi stanga(r) þu þat er algilldi.¹⁴ oc oll þau naut er yngri eru en .ijj. uætr þa er algilldi a þeim. oc a allum kolluttum nautum. Nu [æz naut er stangat¹⁵ þa skal menn til leida [at¹⁶ lata sea.¹⁷ oc æz þeim synigt at naut haxe stangat uerit¹⁸ þa skal hyggia at nautum¹⁹ [þeim er hiorð er meðr oc²⁰ með þeim haza²¹ gengit. En æz eitt huert naut hezir ben²² a hornom. [gor eða²³ blöð eða har.²⁴ þa er þat lifazt til. oc borte þa er þann zenad a eptir þui sem adr segir. En æz hundr bitr zenad manna eða eltir zirir²⁵ zorað. borte þa er hund a halzt²⁶ zyrsta sinni. en allt²⁷ iaznan síðan æz uitni eru til. En æz eigi eru logleg uitni til. hallde zirir eins eidi at sinni uitend²⁸ zirir hueria grein þessa.²⁹

Æz maðr tynigt með lane.

- 39 xxxix. Nu æz maðr ler grip sinn þa skal huer lane heilu heim toma eða giallde uerð eiganda sem .vj. stynsamir menn meta. nema hinn tynigt með lane [er let uar.³⁰ þui at eigi ma hann þar lan abrygiazt sem hann ma³¹ eigi [lið sialzrs sino.³² [Nu skal engi lan haza lengr en let uar.³³ en æz hann hezir lengr³⁴ þa er hann setr mort

Jvfr. Cap. 38. Jb. VI. 40. Cap. 39. G. 49.

¹) [mgl. — fl. ²) halza mort — tilf. fl. ³) En æz maðr hoggv &c. — mgl. Gf, r, q, n, i. Fa, c. Ea, c. Ba, d, k. ⁴) [.iiij. eða zleirum — Gc, f, l. [þrim eða þrim zærum — Ge, i, k, n, p, q, r, t. Fa, c, d. e. Ec. Bd, e. [þrim eða þrim zleirum — Gg, h, m. Fb, f. Ea. Ba, b, k, l. [þrim eða þrim zleirum eða zærum — Ee. [zleiri eða zære — Be, g. [mgl. — Eb, d, f. ⁵) hoggv eða — tilf. Ea, c. ⁶) [mgl. — Gd, Ba, k. ⁷) ze el. bu el. þu — fl. ⁸) [laga reysing rettir — Ge. ⁹) [mgl. — fl. ¹⁰) [mgl. — Gg. Bg. ¹¹) bofat — fl. ¹²) [vatthær — fl. uatthæzr — Ge. ¹³) [mgl. — Gc. Bk. ¹⁴) Her indakyde Ge, m, Fb, e. Ea. Bb, l det ellers til Mandhelgens Cap. 22 hörende Stykke Nu er þior i ögnatali . . . rettir konunga. See dette Cap. foran Side 68. Ligeledes tilføies det her med Mrg. H. i Gl, som dog fordrer 6 Aar til Tyrens Alder. ¹⁵) [æz naut stangar — Gi, k. ¹⁶) oc — fl. ¹⁷) [mgl. — fl. ¹⁸) uerit — mgl. fl. ¹⁹) hornum a nautum — Ea, c. ²⁰) [oc hiorð þeirri er — fl. ²¹) hezir — fl. ²²) ben — mgl. fl. þer — Ed, e. ²³) [mgl. — fl. ²⁴) samtitt þui er zirir uarð — tilf. Gm. ²⁵) berg eða — tilf. Gg. ²⁶) allt — Gc. ²⁷) halzt — Gc. ²⁸) vitfæmd — Gk. ²⁹) Her indakyder Gg det hele Cap. 22 af Mandhelgen, uagtet det ogsaa findes paa sit Sted i hiin Bolk. Ge, m. Fb, e. Ea. Bb, l og Mrg. H. i Gl indskyde her som et eget Capitel Stykket Nu æz hæfir . . . grein þessa af Mandhelgens Cap. 22. See foran S 68. Stykket En æz hundr &c. — mgl. aldeles i Ea. ³⁰) [mgl. — Gk. ³¹) matte — fl. ³²) [sialzan þit — fl. ³³) [mgl. — Gk. Ba, e, k. ³⁴) en let uar — tilf. Gk. Be.

silfrs uid [eiganda ex sa treyr¹ er a.² þat heitir þornæmi.³ nema loglig naufsyn þanne. Nu [þo at maðr þari með⁴ orl manz at lane eða leigu. þa skal sa abyrgríazt heftuert⁵ [at allu⁶ er a.⁷ [þo at⁸ hann geri noforn flada⁹ ex eigi er ex þess uoldum eða vangætjlo¹⁰ er með þer. En ex maðr telr grip manz uledan. [heft eða flíp.¹¹ [huart sem flíp er meira eða minna.¹² orl eða aðra luti þui lita. borte eptir lagadome þeim er telit var þirir eptir atuitum huat naufsyn til dro þann er tof. [eða huer orund þeim uar i gor.¹³ [eða huer flade þeim uar gor er telit uar þirir. eða huat manni sa er.¹⁴ er telit uar þirir.¹⁵ borte flada bot [oc flita sett¹⁶ sem [vj. stynsamir menn¹⁷ meta¹⁸ honum.¹⁹ oc sua²⁰ tonungdomenum [ex þau atuit eru a.²¹ En ex maðr telr flíp²² manz þa skal hann [einni sot²³ þirir [suara þirir²⁴ flit oc²⁵ omaga fina.

Um setra þerð manna.²⁶

gl. Gveruitna þar sem [setr eru²⁷ [til þora manna²⁸ þa skal þara or hufa 40 haga er .ij. manadr eru ex sumri. nema þeim þidi allum annat sannare. Nu sitr einn huer lengr nidri.²⁹ þa skal³⁰ þirir biðða honum þarfetu.³¹ Nu sitr hann [þyr eigi at siðr.³² þa skal hann³³ steyna honum heraðs³⁴ þing³⁵ þirir ran³⁶ oc þarfetu.³⁷ þa eigu þingmenn at dōma tonungi³⁸ halza³⁹ morl silfrs [þirir grasran⁴⁰ en leiglendingi⁴¹ [halza⁴² morl silfrs þirir grasuerð.⁴³ Nu⁴⁴ skal hann ætta þorndr [oc heraðsmenn⁴⁵ sua marga⁴⁶ sem hann þarx at þora [buze hans⁴⁷

Jvfr. Cap. 40. G. 81.

1) þragði — fl. 2) affli — fl. [þann er affli of leðe — fl. 3) þarneme — Ba, k. þor: agur — Bg. 4) [ex maðr hezuer — Ff. 5) heft — Ea. mgl. — Gf, h, l, n, p, q, r, s, t. Fa, b, c. d. Eb, c, d, e, f. Ba, b, c, d, e, g, h, i. 6) [mgl. — Ge, f, g, h, i, k, l, m, p, q, r, t. Fa, b, c, d, e, f. Ea, b, c, d, e, f. Ba, b, c, d, e, g, h, i. 7) heft a — Gf, h, l, p, q, r. Fa, c. Ba, k. [mgl. — Gc. 8) [ex — fl. 9) [mgl. — fl. er a — tilf. Gc. 10) vangorngslu — fl. 11) [flíp — Gn. Fc. Be. [heft G, l, p. [flíp eða hros — Gr. Ec. 12) [mgl. Gc, t. Fc, e, f. Be. 13) [mgl. — Gn. Be. 14) [mgl. — Gd, i. Ea, e. 15) eða huat &c. — mgl. Gc. 16) [flita — fl. [mgl. — fl. 17) [þeir — fl. [menn — fl. 18) dōma — fl. 19) eptir atuitum — Ba, k. 20) Her ophörer Lacunen i Bf. 21) [mgl. — Bf. 22) grip — Gl, n. Ff. 23) [heim sotu — Gm. 24) [flanda — Ba. 25) [sun þa of — tilf. Ff. 26) Ingen Cap. Afd. i Fa, c. 27) [menn eigu setr — Ge, m. [setr liggia — Gk. Be. [setra þerðir ero — Fb. Bl. 28) [þing i millum — Ed. 29) viðr — Fe. Ba, k. heima — Ff. Bc, g. m annar — tilf. Fd. Bf. 30) hann el. hinn — tilf. fl. [sa er er (i?) heimroft — tilf. Ee. 31) heima at flit — Ff. þer at flit — Ba. þar i seto — Bc, g. er þess þittir þurza — tilf. Gl. 32) [um tuirt aff at einu — Ge. [þa skal &c. — mgl. Ed. [eigi at siðr — fl. 33) þirir biðða honum oc — tilf. Bd. 34) heraðs — mgl. Ge, i, m, n, r. Ea, c. 35) steynu — Bc. 36) grasran — Ea. 37) þrafeto — Gg. þa seto — Gm. heime seto — Ff. i seto — Ed. seto — Ea. þar i seto — Bc, g. þirir &c. — mgl. Bd. 38) honum — Gi. iardreiganda — Fb. 39) halza — mgl. Gk. Fb. 40) [til handa — Ea, c. [mgl. — Ee. 41) leighutida — Ff. granna hans — Ba, k. 42) halza — mgl. Gk. 43) grasran — Ee. [aðra — Fc. 44) vil hann eigi en þara þa — tilf. Fc. 45) [mgl. — Gc, k, n. Ea, c. Bf. 46) [heraz þing. of az þingi [þa marga menn — Fc. 47) [hann — Gn. Fc. Be, f. [bu hans — Gr. Ff. Ea, c. Ba, c, g, k.

or hufa haga sinum.¹ setr huer oyri² silþræ uid konung er eigi þer [oc er til falladr.³
Slíkt liggir uid ex hann [þer heim⁴ [þirir tuimanab⁵ [i hufa haga.⁶

Um setra merki manna.⁷

- 41 glij. Nu skal til [setra a ziall⁸ upp merki uera⁹ sem at zorno þare hezir verit.¹⁰
þore eigi or stad [nema hann þore¹¹ engum at meini. sua skal¹² [þar setr¹³ [at
somu.¹⁴ þar skal¹⁵ smali¹⁶ eigi¹⁷ þara með¹⁸ heimboðum.¹⁹ þar skal mota²⁰
[horn horni²¹ en [hozr hoze.²²

Guersu þe skal varðveita.

- 42 glij. Ex .ij. menn [eða þleiri²³ bua a einum bō [oc þa allir²⁴ einn bō.²⁵
nu ex einn huer hezir þyr florit²⁶ oc ladið en adrir oc uil þegar²⁷ lata smala sinn
[i gerði.²⁸ þa skal hann sua lata²⁹ halda³⁰ smala sinum i gerði at eigi lomi i [atr
eða eng³¹ granna hans.³² En ex i lemr. bote sem .v. flýnsamir menn meta oc
landnam³³ a oðan þeim er [torn eða³⁴ gras a. Nu hezir þa [flegit oc³⁵ ladið torne
sinu er síðar star.³⁶ þa skal hinn en halda sua smala sinum at eigi tome i habit³⁷
granna hans þyr en iambitid³⁸ er. eða gjalldi þeim landnam³⁹ er gras⁴⁰ a. sua
oc ex þenadr manz gengr i atr eða eng at gardum gilldum.⁴¹ En ex madr leggtr
troð⁴² sína uidr atr eða eng annars manz þa skal hann huerþa garde [um gilldum.⁴³

Jvfr. Cap. 41. G. 84. Cap. 42. G. 81. F. XIII. 22.

¹) of buze hans — tilf. Bf. ²) halþum oyri — Gb. ³) nezdri — fl. [mgl. — fl. ⁴) [þerir heim — Gi. ⁵) ex [setrom — tilf. Ed. ⁶) [þ. tua manab — Gm. Bk. [þyr en at tui manabj — Gm. [þyrr en adrir — Gp. Ed. [þirir .ii. manab — Gr. [þ. tuimanaba — Fb. Bb. [þyrr en adrir men — Ff. [þyrr en .ij. manabom þra þui er han þor or — Ea. [þirir tueigia manabð þrest — Ba. ⁷) [or h. haga — Fb. [mgl. — Ed, e. Be. ⁸) Ingen Cap. Afd. i Gi, r. Ea, c. Ba, k. ⁹) ziallz [setra — Gl. ¹⁰) [setra a þ. upp þara oc merki vera sem — Gg. [setra þara a þ. upp of vera — Fe. ¹¹) [setra a þ. upp þara þar sem merki heza þyrr verit at zorno þare — Gs. Ff. [fl. þara a þ. upp a [setr merki uera — Ed. [f. a þ. upp þara. þar skal merki vera — Bb. [f. a þ. upp þara. merki flulu þar vera — Be. [f. a þ. upp þara — Bf. ¹²) [ne ma hann þora — Ef. ¹³) flulu — Fe. ¹⁴) [huert [setr — Gi. [þar um [setr — Gg. [um uar [setr — Gk. [þarz [setr — Gm. [setr — Gp. Fb, f. Bl. [um þar [setr — Gq. Ba. [um þar [setu — Gr. [um þar [setor — Gt. Ea. [a [setrom — Ea. [þar [setr — Be, g. [um [settr — Bk. ¹⁵) [hitt somu — Fb, f. Bl. [hitt [ama — Ea, c. sua skal &t. — mgl. Bf. vera — tilf. Gg. Ed. ¹⁶) ma — fl. ¹⁷) [masmale — Ff. þenadr — Bf. ¹⁸) eigi — mgl. Ff. ¹⁹) at — fl. eptir — fl. ²⁰) heimroftum eða heimboðum — Fa, c. ²¹) meta — Eb. ²²) [barn barne — Bk. ²³) [hozud hozði — Gn. Ec. ²⁴) [mgl. — fl. ²⁵) [oc er þa allir — Gm. [oc byggia allir — Fb. ²⁶) [mgl. — fl. ²⁷) fligit eða florit — Gk. ²⁸) þegar — mgl. — fl. ²⁹) [ingerbis — Gm. ³⁰) lata — mgl. fl. ³¹) halda — mgl. fl. ³²) eða eng — mgl. fl. [bit — Fb. [atr eða (i) beiti — Eb, e, f. ³³) eða beiti — tilf. Fb. ³⁴) ouundar bot — Gr. ³⁵) [mgl. — fl. ³⁶) [mgl. — fl. ³⁷) [abi — Gl. ³⁸) beiti — fl. bit — fl. atr eða eng — fl. ³⁹) ladið — Gc. iaznbeit. — Gn. Ec. [ambitit — Ba. ⁴⁰) iaznad — Gl. ⁴¹) torn eða gras — Ed, e. ⁴²) gjalldi þa vfla er þenab a — tilf. Ea. ⁴³) tadu — Ed. ⁴⁴) [gilldum um þan atr sem annan — Ff.

Um þíðgautur oc handran oc bruar gerð.

xlíij. Þíðgata oc sætrgata [oc allir reitstrar¹ stolu sua vera sem uerit² haza 43
at þorno þare. Nu liggir þíðgata um þor manz þa ma hann æz þora þor sinum
með þeim koste at gera adra iamgoda³ uttan gardz⁴ at þara i þurru oc uato. þa
skal þo þa þara at hon se lengri. Nu skal þíðgata uera .viiij.⁵ alna⁶ breið. En
æz maðr spíllir uibare afre eða eng. þa skal sua bota sem .vi. stynsamir menn meta
oc landnam a oðan. Nu rener maðr annan þíðgatu.⁷ þa skal hann gíallda konungi
halza⁸ morð sílyrs. sua oc hitt sama æz maðr rener⁹ mann handrane. oc þeim þullrette
er rentr uar [sem hann er maðr til¹⁰ [eptir laga dome.¹¹ Nu brytr maðr bru æz
þíðgatu. geri aptr adra iamgoda sem adr uar oc leggi a morð sílyrs [þeim er bru
atte.¹² [Nu rener maðr annan sætrgotu¹³ eða reitstri þeim er uerit heyr at þorno
þare. bote konungi¹⁴ morð sílyrs þirir uegar ran.¹⁵ oc hazi hinn [gotu sina¹⁶ sem adr.

Um laga steynur til uega bota.

xlíij. Umboda maðr konungs skal [trexia uega botar¹⁷ a midraustu þingi oc 44
bioda [uega þotr¹⁸ þar sem bondum þíðir [þeýt til þallet at þotr se¹⁹ [i herade.²⁰
oc gera bondum laga steyno til²¹ þegar snior [er æz²² oc til þess er þlogr kemr ott.
Su er onnur er [lotit er uarortu²³ oc til-hornstatar.²⁴ Su er hin þridia er heýt
þa er [anduirki er i²⁵ garde oc heitir til þess er snior kemr²⁶ [a spono.²⁷ þat eru
laga steynor til uega bota. þat heitir anna i millum. Allt þat er [þar i millum²⁸
spíllizt þa skal [um þessar steynor²⁹ botaþt.³⁰

Um bruar gerð a þíðuegum.

xlv. A midraustu þingi skal [uega bota³¹ trexia sem adr er sagt. en þorndr eru 45
stýllbir at gera³² þar sem þeir sea at þeýt heyrir i herade. Nu skal sua uegu [alla
bota³³ at þorrir se bæde at renna oc at riða huart sem er uetr eða sumar. Nu æz

Jvfr. Cap. 43. G. 90. Jb. VI. 44. Cap. 44—46. F. III. 19. Jb. VI. 45.

¹) [oc allir reittr gatur — *Ge.* [o. a. reitstrar vegir — *Gg.* h. *Ed.* f. *Bd.* [o. a. reittr gatur — *Gm.* [oc
reitstrar gata — *Bf.* [mgl. — *Gn.* ²) legit — *ß.* ³) annan iamgodan — *Ff.* ⁴) utangarða — mgl. *ß.*
⁵) .viiij. — *Bf.* ⁶) long at — tilf. *Fe.* ⁷) þíðveg — *ß.* ⁸) halza — mgl. *Ge.* m. *Fe.* ⁹) handranir
— *Gk.* ¹⁰) [mgl. — *ß.* ¹¹) [mgl. — *ß.* ¹²) [konungi [a sem brú a — *Ea.* [þeim [bru atte. en
konunge halza morð — *Ee.* [konunge — *Bf.* ¹³) þíðgotu — *ß.* ¹⁴) halza — tilf. *Ge-n.* p-t. *Fe-c.* e, f.
Eb-f. *Ba-e.* g, k, l. ¹⁵) [mgl. — *Bf.* ¹⁶) [uegh þrialfan sua — *Be.* [uegh þriallega — *Bg.* ¹⁷) [lata
uegh bota — *Ed.* ¹⁸) [at uegir se þettir — *Gi.* *Be.* of bioda &c. — mgl. *Ed.* *Bf.* ¹⁹) [meft þurza — *Gi.*
[meft þorx at vera at þ. se — *Be.* ²⁰) [mgl. — *ß.* ²¹) Nu er hin þyrsta lagaþeyna — tilf. *ß.* ²²) [temr æz — *ß.*
[þriðr æz — *Gk.* [þar æz — *Fe.* *Be.* d, e, f, g. [þomar a þat — *Ba.* k. ²³) [l. e. uar ertin — *Gk.* [l. e. uar
on — *Gn.* [uargrtia er uti — *Ed.* [uargrtia er totin — *Ef.* *Bf.* [l. e. varvinnu — *Be.* ²⁴) haukstatto
— *Ge.* ²⁵) [lotit er — *Fb.* totu eða — tilf. *Gp.* ²⁶) þellr — *ß.* ²⁷) [mgl. — *Gp.* ²⁸) [att
þeyhem — *Gg.* ²⁹) [i þ. salarþeynur — *Gm.* [i þessom tímum — *Ed.* ³⁰) allt þat &c. — mgl. *Ef.*
³¹) [uega — *ß.* ³²) riða — *ß.* ³³) [þua, eller alla þua — *ß.*

ar þalla¹ [xirir þioduegu² þær sem eigi eru skipum³ þorar. þa stolu þeir gera uegu þora er iardir eigu tueim megu. oc gera bru izir ex þeir haza axt til eða xlotu oc tog i a bæde lond eða [þram i⁴ eða eiliur.⁵ En ex eigi er sua gort. þa liggir uid holz⁶ mort silzrs konungi oc þai þar eigi at sidr. Ðu þau þoraud er sua eru a þioduegum⁷ at hesti uerdr [a lax⁸ at lonna. eða med manna ludi [um at draga.⁹ þa liggir þar uid holz¹⁰ mort silzrs konungi. En hin oll er ax bali þarz at þara.¹¹ [undir at leida¹² eða izir at lonna.¹³ þa liggia uid .ij. aurar silzrs konungi. Ðu þau trio er þallen liggia izir þiodueg þueran [oc stal hesti þrostlonna¹⁴ izir [undir manni¹⁵ þa liggir uid onri(r) silzrs konungi. Tre huert er liggir izir þueran ueg oc bregdr hestir rass¹⁶ xirir giallde konungi halzan¹⁷ onri silzrs.

Um þaugreid.

- 46 xloj. Þaugreid heitir þat er konungs umbodðs madr [stal haza ex hann uil anna¹⁸ millum¹⁹ oc stera bod upp med uattum oc sterna heraðs²⁰ þing. sidan stolu þeir reid hezia þar þyrst sem konungs umbodðs manni þidir mest þurza. oc rida þioduegu²¹ retta. þat heita allt þioduegir er renna eptir endilangum byggdum oc þeir er renna²² þra gialle oc til þioru.²³ En allir adrir uegir er renna [til þora manna²⁴ þat heita þueruegir²⁵ oc liggia þeir eði undir þaugreid. Mæla stal spiozt stapt .viiij.²⁶ afna langt oc gera til hænkr .ij. ax uidium. hengia adra a odd en adra a stapt.²⁷ Næzna stolu heraðs menn þann bonda til er þeir uilia. hann stal stiga a hestbat [oc leggja spiozt stapt xirir sil um þuert hestbat.²⁸ oc rida at þiodueg²⁹ midium. liggir ertog³⁰ uid silzrs at giallda konungi uid tre huert [er hont tetr³¹ [ax stapti.³² þat hezir heitid at þorno þare þaugreid. Allar halzrar³³ merkr settir [at uega þalle³⁴ abnrgizt þa er iord a. En allar adrar þær er minni eru þa abnrgizt leigulidi³⁵ oc ueri stnyldr at bota³⁶ uegu oc sua³⁷ heimroft³⁸ hit sama. En heimroft stal sua long uera sem uerit hezir at þorno þare til huers manz þoar.³⁹ En þeir uegir allir

¹⁾ Her *begynder en Lacune i Gk*; ophører i næste Bolk Cap. 19. ²⁾ [uid þioduegu, uid eller xirir þiodgotur — *β*. ³⁾ skipum — *β*. ⁴⁾ togstotom — *Ff*. ⁵⁾ [þram el. þrama — *β*. ⁶⁾ nema adruuis hazi þyr verit — tilf. *Fb. Bl*. ⁷⁾ holz — mgl. *Fe*. ⁸⁾ þiodleidum — *β*. ⁹⁾ þiodgotu — *Gn*. ¹⁰⁾ [ax — *Bf*. ¹¹⁾ [upp þora — *Ge*. [upp draga — *de β*. [ax draga — *Gm, p*. ¹²⁾ halz — mgl. *Gi. Fe*. ¹³⁾ laxpa — *β*. stiga — *β*. ¹⁴⁾ [undir at lonna — *Gg*. [mgl. — *Gp. Bf*. ¹⁵⁾ lonna — *Ge, g, s*. leida — *Bf*. ¹⁶⁾ [ot fl. hestir þrostlonna — *β*. [ot fl. h. þrostlonna — *Gg*. [sum at hezir þarz at lonna þramm — *Gi*. [ot fl. onri þr. lonna — *Fb. Bl*. [sua at hestir þrostlonna — *Ee*. [sua at hestir fl. lonna — *Bb, k*. [ot fl. h. þrostlonna — *Bf*. ¹⁷⁾ [mgl. — *β*. ¹⁸⁾ ras — *de β*. aras — *Gl*. ¹⁹⁾ halzan — mgl. *Ea*. ²⁰⁾ manna — *Gi*. ²¹⁾ [þa er anna er mædal. han stall — *Fe*. [vil hana millum byggð. han stal ex han vil — *Bf*. Her *begynder andet Brudst. af Bi*. ²²⁾ heraðs — mgl. *β*. ²³⁾ þiodgotu — *Fb*. ²⁴⁾ eptir endilangum byggdum — tilf. *Fa*. ²⁵⁾ eptir byggdum — tilf. *Fe*. ²⁶⁾ [þora i millum — *Ff*. ²⁷⁾ þioduegizir — *Be, l*. ²⁸⁾ .v. — *Ge*. ²⁹⁾ aurzal — *Gl*. enda — *Gm*. stappz enda — *Bf*. ³⁰⁾ [mgl. — *Bl*. ³¹⁾ þiodgautum — *Gl*. ³²⁾ onrir — *Gf. Ea*. holz ertogh — *Bk*. ³³⁾ [er tetr ot hont retr — *Ee*. ³⁴⁾ [mgl. — *Ed*. ³⁵⁾ halzrar — mgl. *Gi*. ³⁶⁾ [mgl. — *β*. ³⁷⁾ landbui — *β*. ³⁸⁾ reida — *β*. ³⁹⁾ um — tilf. *β*. nzir — tilf. *β*. ⁴⁰⁾ heimroft — her og nedenfor *Gi*. ⁴¹⁾ eignar — *β*.

bygðar menn þá annat¹ í staðin innan .iij. natta² eða gjallda mort sílþrö [oc þá flíp sem adr.³

Þm larar oc ueidinel er menn gera.

- 48 xlviiij. Hver a uotn oc⁴ ueidistod [xirir sino lande þa⁵ sem at þorno haza uerit. nema með lagum se þra komit. Votn flölu renna sem at þorno þare haza runnit. [flal þat engi ueita⁶ az þor annars eða a. nema þat briote⁷ sialxt. En ez þat er ueit þa flal þat ueita aptr oc gjallda [iardar.spell eiganda oc⁸ landnam a oxan. Nu ez a⁹ [eða beðr¹⁰ rennr millum þora manna¹¹ oc eru xistat i þa eigu halza huarir ez þeir eigu sua iardir til .ij. megum.¹² En ez a eða beðr rennr rett oc brytr a huartis land. þa geri sua huar ueidiuel¹³ [az sinu lande¹⁴ sem gort hezir verit at þorno þare. Nu ez a brytr az¹⁵ annars huars iorðu. þa a þa a¹⁶ er iorð¹⁷ atte þa er hon¹⁸ braut en hinn granda eða oyri aptr¹⁹ þangat til sem²⁰ hon uar [adr²¹ mið.²² meðan hon rann rett. En ez hon brytr meir þa a þa er [iorð a²³ bæde a oc granda²⁴ þangat til er hon uar mið meðan hon rann rett at þorno.²⁵ Engi flal [xirir adrum²⁶ ueidistod²⁷ spilla²⁸ ne banna²⁹ þar sem maðr hezir haxt at þorno þare.³⁰ [eða vatn ueita.³¹ En hueruitna sem menn eigu [lag a³² saman. þa flal huer gera ueidiuel³³ [xirir sinu lande.³⁴ oc gera þo sua at xistat megi þara vpp [at midri a.³⁵ þui at ganga flal gudæ gioz til xialz sem til xioru³⁶ [ez gengit uil haza.³⁷ En þa maðr er gerðir xirir. þa flölu þeir menn er xirir oxan³⁸ eigu gera honum ximtar flezno til³⁹ a þingi or at briota. En ez hann uil eigi or briota þa [flölu þeir eða lida til⁴⁰ or at briota.⁴¹ [bonde huer er syniar tilþarar sefr⁴²

Jvfr. Cap. 48. G. 85. 93. F. XIII. 9. Jb. VI. 56.

¹) þort — tilf. fl. iangott — tilf. Enkelte. ²) daga — Gi, r. Ea, c, f. ³) [tonunge halza. en halza til flíps umböta — Ea. [halzt tonunge. of halzt til flíps umböta — Bf. ⁴) i — Gm. ⁵) [x. sinni iorðu — fl. [x. sinum þor of iorðu — Gp. ⁶) [ueita (ueiti) þat engi maðr — de fl. ⁷) flere — Bi. ⁸) [mgl. — Gc, n. ⁹) o — Be, her og oftere. ¹⁰) [mgl. — fl. ¹¹) tveggja — Ge, g, m. mgl. — fl. ¹²) tveim vegum, eller tveim megin, eller tveggja vegna — fl. ¹³) ueidi vief — Gd. ueidi uert — Gi. ueidi uent — Gm. ueidiuel — mgl. Bf. ¹⁴) [i sinni a — Gn. ¹⁵) a — og derefter iorð fl. ¹⁶) o — Gf. eian — Gi. iorð — Fa, b, c. a eða granda — Ba. mgl. — Gc, g, h, t. Fd, e. Ea. ¹⁷) a — Fa, b, c. ¹⁸) iorð — Gg. an — Gm. ¹⁹) eptir — fl. mgl. — fl. ²⁰) Her ender andet Brudst. af Bi. ²¹) adr — mgl. fl. ²²) [mgl. — Gi. en hinn &c. mgl. — Be. ²³) [or atte — Gr. ²⁴) þa er hon braut &c. — mgl. Ff. ²⁵) En ez hon brytr &c. — mgl. Gc. Fb. Ea, c, e. Bf, l. ²⁶) uðida eða — tilf. Gp. ²⁷) ueidi — fl. ²⁸) [adrum ueidi [piall gera — Eb. ²⁹) brænna — Ed. ³⁰) Engi flal &c. — mgl. Ea. ³¹) [mgl. — fl. ³²) [lag. ó — Gf. [lagar — Gp. Fb, f. Bb, e, l. [lagæ tatiu — Ed. [lagæ o — Bg. ³³) uel ueidi — Ef. uel ueidi — Bf. uel oc ueidi — Bg. ³⁴) [i sinni á — Gc, e, f, g, h, i, n, p, q, r, s, t. Fb, e, f. Ea, b, c, e. Ba, b, c, d, e, g, k. [xirir sinni a — Gl. Ed, f. [az sinu lande i sinni a — Fa, c. ³⁵) [at huerri a — Gb, c og de fl. [at á þuerri — Ge, g. [of oxan — Gi. [at a þeiri — Fa, c. [huert sem uill — Ed. [of of — Bf. er runnit uill haza — tilf. Bd. ³⁶) flouar — Gl. ³⁷) [ez ganga uill — Fb, Bl. [ez þengiz uil haza — Bk. ³⁸) þua of — tilf. Ed. ³⁹) til — mgl. fl. ⁴⁰) [flölu tonungs umböðs maðr flera up bød — Ed. ⁴¹) En ez hann uil &c. — mgl. Fb. Ea. Bl. ⁴²) [En bondi huer (er) flýðr til at þara er neyðr er. eða gjallda — Gm.

eyri sílfrs [uid tonung.¹ En þeir er garð gerðu i [at olagum² giallde þeim er xirir
oxan bua³ mort sílfrs. oc þeir [mistu ueidi⁴ xirir. Engi skal xara i annars a.⁵ nema
hann uili þeim ueida er ana a. oc giallde þo landnam a oxan. Engi skal adrum
ueidistod banna xirir sinu lande oc engi [annars ueidistod⁶ spilla. En ex menn
spilla⁷ eða briota upp garða. nema [puergarðar se þeir sem⁸ xirir bodner eru [at
lagum.⁹ eða ueidigognum.¹⁰ setr hoxdingi¹¹ mort sílfrs uid tonung xirir logbrot.
annare mort sílfrs uid eiganda i oxundar bot. En huer annara er honum ueitir lid
til setr halzre mort sílfrs uid tonung oc annare halzre mort sílfrs uid eiganda oc
bote garð aptr [oc oxundar bot¹² oc oll gogn [oc spelluirli¹³ sem .vj. stynsamir
menn meta.¹⁴ Alla ala ueidi¹⁵ oc aurida¹⁶ er þui spillir setr halzre mort sílfrs
uid tonung en annare halzre mort uid þann er xistina atte. þat heitir spelluirli. oc
bote sem .vj. stynsamir menn meta .iij. az hvars hendi. Stolu iaznan .vj. menn meta
er halzrar merkr felt xylgir skada botum. [en .xij. menn er meiri felt xylgir skada
botum.¹⁷

Um silldzifsi ex menn gera skada.¹⁸

glig. Sva er oc mælt ex menn xara i silldzifsi þa skal bæde uerpa a atr oc eng 49
oc huar sem uil at ofediu oc haxe az allt at sumarmalum.¹⁹ En ex hann hezir
þa eigi allt az. þa a landzdrotin huart sem hann uil. landnam eða silld þa er a liggr.
ex hann hezir adr ximtad az. En allan þann aufla er xistimenn gera i silldzifsi
frammar en lozat er at lagum. bote auflan allan sem .vj. stynsamir menn meta huart
sem er innangarðz eða ottan. uilia þeir eigi þar bota. leggi a landnam. En ex þeir
eilda gardum eða grindum eða anduirli. giallde skada þann sem metinn uerdr oc land-
nam a oxan huart sem [þeir bota²⁰ þar eða sidar.²¹ En landnam oc aufla²² bot
skiptigt medal landzdrottins oc leigu lida²³ eptir þui sem logbot vattar adr i landa-
byggingum.²⁴

Jvfr. Cap. 49—51. F. XV. 5. 6.

¹) [tonungi — Gn. ²) [mgl. — Bf. ³) eigu — fl. ⁴) [mistu verbi — Gd. [uidadu ueidi — Ge,
f, h, n, p, q, r, t. Fa, b, c, e, f. Ea, c. Bb, c, d, e, g, l. [meinadu ueidi — Gg, i. [uidadu ueidistap
— G. [talnadu ueidi — Gs. Eb. [spilltu ueidi — Ed. Bf. [tuiddadu ueidi — Ef. [ueiddu — Ee. [uidado
— Ba. [tuidado ueidi — Bk. ⁵) ueidistad — Ee. at vloqui — tilf. Gg. ⁶) [xirir odrum ueide
— Ea. ⁷) þeirri xifsi — tilf. de fl. ⁸) [þar se gerdir sem þeir — Gm. ⁹) [mgl. — fl. ¹⁰) [at gera
ueidi bodum — Ba. [eða spilla men ueidi gognum — Ee. [mgl. — Gp. e. v. gognum — mgl. Bg.
— Gp. i oxundarbot — tilf. de fl. En huer &c. — mgl. Ea. ¹¹) [mgl. — fl. ¹²) [mgl.
— tilf. Ea. ¹³) þrir az hvars hendi — tilf. fl. ¹⁴) virdi — Ge, f, l, s. Fb, e, f. Eb, e, f. xifsi — Gp. Ed.
— tilf. Ea. ¹⁵) [mgl. — fl. ¹⁶) Dette og de 2 næstgg. Capp. mgl. — Bg. ¹⁷) sumar nattum
— Bf. ¹⁸) auerta — Gq. ¹⁹) landbota — Bf. ²⁰) landabriggum — Gb, c. Fd, f. Ea.

uif i Noregi. En huer annara er tefr þa þore aptr¹ oc leggi a landnam.² Leiglendingr skal eigi longra skip upp at setia lengr en .v.³ nætr at þoro uedri. Mork skal leiglendingr til þess nortia at gera ser skippt leitt i⁴ til þarþa sinna oc þo eigi meira en .xij. æring meðan þa leigu male uinzit. En ez meira gerir. þa gerir hann þeim er iord a oc landnam a oþan. Nætrar skal hann eigi liofta⁵ til salu nema hann þurzi [at kaupna nortizlo fallt til buff⁶ sino.⁷ Fallt skal hann eigi meira gera⁸ [en hann þarþ til buff sino.⁹ [nema hann þurzi at kaupna¹⁰ [til¹¹ þatnæþra¹² izir sit [meðan hann býr þar.¹³ Tioru skal hann eigi meiri gera en hann þarþ at bræða skip sin með. Samtund skal engi maðr gera a iordu annars manz nema þa þurzi olgerðar [er leigt hezir iord.¹⁴ En ez hann gerir giallde mork silþrs landþdrotnæ.¹⁵

Þu bodburch af rudstadr.

53 .iiij. Nu byggizt rudstadr i herade eða [i almeningi¹⁶ þa skal þa er ryðr heza .iiij.¹⁷ uætr leigu lauft oc [allra utboda¹⁸ oc eigi stýlðr bodburchar¹⁹ [oc eigi²⁰ [þaru manna þlutnings.²¹ En at .iiij. uætrum lidnum þa stolu .v. stýnsamir menn meta huat þa rudstadr ma leigu²² bera eða leidangrs.²³ Sidan skal þa bera bod til nybólis er nestr sitr²⁴ þirir. en af nybóli til nestra þoar [a bodbuid þram.²⁵ En ez bod²⁶ þellir. setr bodbuide sem aðrir bøndr. En ez menn stíl a huer þor nestr er. þa skal með stongu mæla. oc er lutr manz þui uerri er hann ber bod lengr afþaga. þui at þegar ma retta er uif. En ez rudstadr oyðizt af þui at þeir logðu oþmilla leigu a. eða getr eigande eigi bygt oc uif hann þo giarna. þa se sua bod þorit oc þatoftr²⁷ menn þluttir sem at þorno hezir uerit aðr en þa rudstadr byggizt.²⁸

¹) Her begynder en Lacune i Gt, ophører i Cap. 54. ²) landdrotni — tilf. de þ. Herefter nyt Cap. i Gl. Ff. Ec. Ba, k. ³) .iiij. — Gr. Ea, c, d, f. .iiij. — Fa, c. ⁴) [i. — þ. [mgl. — þ. ⁵) gera — Ge, n. þla — Bf. ⁶) buff — Gl. heimiliz — Fe. ⁷) [at kaupna ser bufalt með — Bf. ⁸) uella — Ed. ⁹) [en h: þarþ at geza þui sino — Gg. [mgl. — Bf. Salt &c. — mgl. Ge, g. Ec. ¹⁰) [ot — Ge, n. Fa, c, f. Ec. ¹¹) [ot hann þarþ at kaupna — Ge, g, h, m. Fe. [ot at kaupna — Gl, p, q. Eb, d, f. ¹²) til — mgl. Gf, i, l, p, q, r. Fa, b, c, e. Ea, c, d, e. Be, d. ¹³) [ez meira gere. þa kaupi þar með — Ba. [ot ser til — Bf. ¹⁴) þatnæþra kaupna — Ge, n. nætrar — Gi, p. Ba. [þat til þers at þedia — Fa, c. [til þers at nætra — Ff. [ot nætrar ma maðr kaupna sua mottlar sem hann býr — Ed. [þat til at nætra — Be. [nætrar til at þedia — Bg. ¹⁵) [mgl. — Bb. ¹⁶) [ez leigu lendengr hezuir iord — Gm. [er leigir iord — Fe. Bl. ¹⁷) tononge — Ff. eiganda — Ea, c. ¹⁸) [almennigr — Ea. Bb. ¹⁹) um o. — Fa. ²⁰) [leidangrs — þ. ²¹) bodburchar — mgl. þ. oc . . . bodburchar — mgl. Ea. ²²) [ne — þ. ot — Gm. ²³) [manzþlutninga — Gm. [þatoftra manna þlutninga — Bg. ²⁴) landþhðar — Ff. ²⁵) t. leidangrs — mgl. Ea. ²⁶) býr — þ. ²⁷) [mgl. — Ge, l, n. ²⁸) Herfra til Capitlets Slutning, og videre i næsta Cap. indtil "sua at eigi þalli. En ez" incl. mgl. i Gl, rimeligviis ved Forglemmelse. ²⁹) þaru — þ. ³⁰) Her tilföie Ea, c fölgende Stykke: Nu þa maðr er setr hus við eng annars manz þa skal hann gera dropa rúm um hverþuis af sinu. of setia sua við gardþlið. eða þioðvægh. at hann geri vegg eigi vþoran. Nu af maðr setr hús hia afre manz eða sua ner naúta tuni of gerir eigi dropa rúm. þa þore i þra. oc bote mork silþrs. halpa tonungi. en halpa eiganda. Nu af hann þorer a tungarð annars manz. þa þore af oc bote tonunge mork silþrs. of aðr(a) eiganda. of af hann hezir eigi af þort innan þimtar. þa eignast iord huset. Derefter indskyder Ec som eget Capitel Slutningen af Mandhelgens Cap. 22 fra en ez hefir eða roff &c., men Altsammen er senere ovenstrøget.

137

Was he/she married?

Msfr. Cap. 52. G. 75. F. XIII 4-7. Jb. VI. 37. 38.

Norgea gl. Love II.

uif i Noregi. En huer annara er tetr þa þore aptr¹ oc leggi a landnam.² Leiglendingr skal eigi longra stípa upp at setia lengr en .v.³ nætr at þoro uedri. Mort skal leiglendingr til þess nýta at gera sér stípa leitt i⁴ til þarza sinna oc þo eigi meira en .xij. æring meðan þa leigu male uinzt. En ex meira gerir. þa gerir hann þeim er iord a oc landnam a oðan. Nærrar skal hann eigi liosta⁵ til salu nema hann þurzi [at kaupar nýtzlo fallt til buff⁶ sine.⁷ Fallt skal hann eigi meira gera⁸ [en hann þarz til buff sine.⁹ [nema hann þurzi at kaupar¹⁰ [til¹¹ þat nærra¹² izir sit [meðan hann býr þar.¹³ Tioru skal hann eigi meiri gera en hann þarz at bræða stípa sin með. Samtund skal engi maðr gera a iordu annars manz nema þa þurzi olgerðar [er leigt hezír iord.¹⁴ En ex hann gerir gíallde mort sílþro landzdrotni.¹⁵

Um bodburð af rudstadr.

53 .iij. Nu byggizt rudstadr i heraðe eða [i almeningi¹⁶ þa skal þa er ryðr haza .iij.¹⁷ uætr leigu laust oc [allra utboda¹⁸ oc eigi stýlðr bodburðar¹⁹ [oc eigi²⁰ [þaru manna þlutnings.²¹ En at .iij. uætrum lidnum þa stolu .v. stýnsamir menn mela huar þa rudstadr ma leigu²² bera eða leidangro.²³ Síðan skal þa bera bod til nybólis er nestr sitr²⁴ þirir. en af nybóli til nestr þoar [a bodleid þram.²⁵ En ex bod²⁶ þellir. setr bodþalle sem aðrir bøndr. En ex menn stíl a huer þor nestr er. þa skal með stongu mela. oc er lutr manz þui uerri er hann ber bod lengr afþaga. þui at þegar ma retta er uif. En ex rudstadr öndizt af þui at þeir logðu özmilla leigu a. eða getr eigande eigi bygt oc uif hann þo giarna. þa se sua bod borit oc þatoftr²⁷ menn þluttir sem at þoro hezír uerit aðr en þa rudstadr bygdizt.²⁸

¹⁾ Her begynder en Lacune i Gt, ophører i Cap. 54. ²⁾ landsdrotni — tilf. de fl. Herefter nyt Cap. i Gl. Ff. Ee. Ba, k. ³⁾ .iij. — Gr. Ea, c, d, f. .ij. — Fa, c. ⁴⁾ [i. — fl. [mgl. — fl. ⁵⁾ gera — Gc, n. þla — Bf. ⁶⁾ buff — Gl. heimiliz — Fe. ⁷⁾ [at kaupar þer bufall með — Bf. ⁸⁾ uella — Ed. ⁹⁾ [en þ: þarz at geza þui sino — Gg. [mgl. — Bf. Fallt &c. — mgl. Gc, g. Ee. ¹⁰⁾ [of — Gc, n. Fa, c, f. Ee. ¹¹⁾ [of hann þarz at kaupar — Gc, g, h, m. Fe. [of at kaupar — Gl, p, q. Eb, d, f. ¹²⁾ til — mgl. Gf, i, l, p, q, r. Fa, b, c, e. Ea, c, d, e. Bc, d. [ex meira gere. þa kaupar þar með — Ba. [of þer til — Bf. ¹³⁾ þat nærra kaupar — Gc, n. nærrar — Gi, p. Ba. [þat til þero at þekia — Fa, c. [til þero at nærra — Ff. [of nærrar ma maðr kaupar sua mottir sem hann býr — Ed. [þat til at nærra — Bc. [nærrar til at þekia — Bg. ¹⁴⁾ [mgl. — Bb. ¹⁵⁾ [ex leigu lendengr hezír iord — Gm. [er leigir iord — Fc. Bl. ¹⁶⁾ tonunge — Ff. eiganda — Ea, c. ¹⁷⁾ [almenningr — Ea. Bb. ¹⁸⁾ um o. — Fe. ¹⁹⁾ [leidangro — fl. ²⁰⁾ bodburðar — mgl. fl. oc . . . bodburðar — mgl. Ea. ²¹⁾ [ne — fl. of — Gm. ²²⁾ [manzþlutninga — Gm. [þatoftra manna þlutninga — Bg. ²³⁾ landstýðar — Ff. ²⁴⁾ c. leidangro — mgl. Ee. ²⁵⁾ býr — fl. ²⁶⁾ [mgl. — Gc, l, n. ²⁷⁾ Herfra til Capitula Slutning, og videre i næsta Cap. indtil "sua at eigi þallt. En ex" incl. mgl. i Gl, rimeligviis ved Forglemmelse. ²⁸⁾ þaru — fl. ²⁹⁾ Her tilföie Ea, c følgende Stykke: Nu þa maðr er setr hús við eng annars manz þa skal hann gera dropa rúm um hversuís af sinu. of setia sua við gardgildi. eða þioðuúgh. at hann geri vegg eigi vörðan. Nu ex maðr setr hús hia atre manz eða sua ner náða tuni of gerir eigi dropa rúm. þa þore i þra. oc bote mort sílþro. halza tonungi. en halza eiganda. Nu ex hann þorer a tungarð annars manz. þa þore af oc bote tonunge mort sílþro. of aðr(a) eiganda. of ex hann hezír eigi af þort innan zimlar. þa eignazt iord húsit. Derefter indskyder Ee som eget Capitel Slutningen af Mandhelgens Cap. 22 fra en ex hefr eða roff &c., men Altsammen er senere ovenstrøget.

Um bodbætt bera i millum.

liij. Sa skal bodbætt bera bera i millum er¹ [hyggia kann² xirir orde oc eidi. 54
bonda skal i hond selia ex hann er heima eða husprögu ex [hann er eigi³ heima.
syni hans ex hann er xultida. [dottur hans ex hon er uagin.⁴ brytia þar nest eða
hinum besta manni er i bór er staddr. En ex hiun eru oll gengin or bór [þa skal
ganga i setu⁵ huss bonda⁶ ex opit er⁷ oc seti⁸ nidr⁹ i anduegi oc styði sua at eigi
xalle. En ex¹⁰ [eigi ma inn komast.¹¹ þa skal binda bodb izir [midiax dñr¹² sua
at huer megi sea er ingengr. þa skal bonde ganga til þeirra er bodb baru honum oc
þynria huar [bodb sagde¹³ oc beri síðan til nestra granna. Heraðsmenn skolu reida
natstadi at bodi. þengat skal bodb xara¹⁴ sem reit er [xyrsta dag¹⁵ oc eigi [stemra
ne¹⁶ seinna upp stera en bodb megi ual na(t)stad na. oc sua annan oc hinn þridia.
Nu skal sa uita er xirir sitr huer(n) tima dags er bodb temr til huss hans. [ex uitni eru
til.¹⁷ En ex eigi eru uitni til. þa skal sa uitna¹⁸ með lyritar eidi er þengat bar.¹⁹
Nu tallast²⁰ madr borit haxa bodb til granna sine en hinn tuedr nei uid er xirir sitr.
þa skal sa uitna²¹ með lyritar eidi er þengat bar²² at eigi bar hann seinna²³ bodb
en hann atte at lagum at bera. þa skal sa giallda bodbæll konungi²⁴ er xirir sitr.
syni silxrs. Nu er þegar bodbæll er bodb seter eigi na(t)stadi oc þat annat er eigi
uerdr borit. þat hit þridia bodbæll. er madr xær i hendr omaga. En ex madr xorir²⁵
huss sin [ax xornom tuxtum²⁶ oc a þær tuxtir sinar er honum haga bætr²⁷ innan
gardz. þa skal til þeirra husa bodb bera oc xatofa menn xlytia. [en ex xyr setr nidr.
abxrgizt at allu seaxr.²⁸ Engi skal bodb bera a hendr adrum síðan er solo er sett
um sumar²⁹ en degi³⁰ um uætr. sua oc xatofa menn hit sama.

Um akr oc eng.³¹

lv. Hveruitna þar sem madr [xær eða stæx³² izir iord sina oc eru huss a þau 65

Jvfr. Cap. 54. Jb. IV. c. 10. Cap. 55. F. Indl. 17.

¹) xultida er oc — tilf. Gg, h. ²) [hyggia heuer — Bf. ³) [hon er — Eb. ⁴) [mgl. — Fe. ⁵) [sti — Gi. Ea, d, e. mgl. — Gf, g, r. ⁶) [þa þ. g. i [stthuo bonda — Gg, h. [þa þ. g. i [stthuo bonda — Fa, c. Ba, h. ⁷) [stendr — B. open stenda — Ff. Ba, h. ⁸) bodb — tilf. B. ⁹) [þa (þal) i [stthuo bonda nidr [sttia — Fe. ¹⁰) Hidtil fra det anm. Sted i foreg. Capitel er udeladt af Gl. ¹¹) [hiun funnu xi haim toma — Fe. ¹²) [andynri — Gn. ¹³) [bodb uattar — Ff. [bode xylghir — Ef. ¹⁴) bera — B. ¹⁵) [mgl. — Gl. ¹⁶) [mgl. — B. ¹⁷) [með vattum ex til ero — B. [ex xi ero uitni til — Gn. ¹⁸) [anna — Ge, i. [synia — Gg, h. Ed, f. Bc, f, g. uita — Gr. [ueria — Ff. Ba, h. [axafa sit — Ea. ¹⁹) [xultti eða bar — Fb. ²⁰) lægt — Bk. ²¹) [anna — Ge, g, h, i, n. Ea, c. [nita — Gl, p. Ff. uita — Gm, q. Fa, c. [nita — Eb, Bc, f, g. [synia — Ed, e. ²²) Nu tallast &c. — mgl. Ef. Bd. ²³) [stemra ne [einna — B. [stir ne [stemra — Ff. [stemra of eigi [engra — Ed. ²⁴) Her ophörer Lacunen i Gl. ²⁵) [styttr — B. ²⁶) [u xornar tuxtir — Ea. ²⁷) bægt — Ff. ²⁸) [mgl. — Ff. Her begynder en Lacune i Bf; ophörer i Cap. 57. ²⁹) [ot skal . . . raba er ved disse Ord i Fb tilsat over L., men m. s. H., dog ere de siden, som det synes, raderede, uden at have ophört at være læselige. ³⁰) dagr — B. ³¹) Ingen Cap. Afd. i Gh, n, t. Fe. Ea, c, e. Cap. mgl. — Bd, g. ³²) [stær eða [stær — Gl. Bc. [stær eða [stær eða [stær — Gn. [stær eða [stær — Gp. Ea-f. Ba, b, c, h. [stær eða [stær — Gt. Fa, b, c, d, e. Bl. [stær eða [stær — Ff.

er menn megu i uera. þá á hann at hallda upp bodburdum allum [oc fatofra manna
 flutningum.¹ Nu uil þa eigi bód bera eða fatofla menn flytia er orði iorð á. þá
 flyti hinn er nestr býr þannig sem menn eru xirir oc házi at heimulu [lób halza²
 nema hinn tóme aðru laupi uid. En ex fleiri menn bua [á einni iorðu³ þá flólu
 þeir flytia at iagnabi með sér eftir bonda uilld bæde bodburd oc xoru manna flut-
 ning [en eigi⁴ at iardar magne.⁵ En á nylendum allum [innan flax⁶ beidi bórdr
 bóbraitflu⁷ þa er iorð á. á þingi. eða hans umbóðs mádr.

Guersu bórdr flólu þing soka.

- 56 lvi. Nu skal huer þingi rada er þings þidizt þurfa. þat bód skal huer bera en
 engi zella. þat bód skal xara með uætrhusum at bodburdum rettum en eigi með sætr-
 um. en ex zellir þa er þa selt orri silxrs uid konung. Nu flólu bórdr allir xara til
 þings er bód lemr til huff nema einuirtlar einir. [þeir flólu .iiij.⁸ þing uarda.⁹ [kon-
 ungs þing.¹⁰ manndraps þing. mantals þing [til iagnadar.¹¹ oc¹² uapna þing.
 þat flólu allir retneimur menn soka. En oll annur þing flólu einuirtlar¹³ heima sitia
 ex þeir uilia. Sa er einuirti er yngri mádr xylgir honum til uerls¹⁴ en .xv.¹⁵ uetra
 gamal. huart sem hann er hans son eða annars. En eðia eða vxor¹⁶ bonde flólu
 þui at eins til þings xara at þau uili. en allir aðrir bórdr flólu til þings xara [þe-
 gar bód lemr til huff¹⁷ eða giallde [þinguiti¹⁸ orri silxrs¹⁹ konungi. En ex [bód
 lemr sua seint til bonda²⁰ oc er leid sua long til þings at hann ma eigi til þings
 tóma [at midium degi²¹ oc hezir hann til þess vitni .ij. flitritra manna.²² þa ma
 hann heima sitia at ofetiu. En ex fleiri menn verða xirir [einni sol um þinguiti²³
 [en einn.²⁴ þa²⁵ ma bód flaxna þeim þing ex þeir eru alagðir²⁶ xirir uattum.

Um fatofra manna flutning.

- 57 lvi. Fatofla menn alla þa er xrendr þeirra²⁷ háza eigi xollags²⁸ orri til

Jvfr. Cap. 56. G. 131. Cap. 57. Jb. IV. c. 7.

¹) [mgl. — *fl.* ²) [lób hans alla — *Gm.* lób alla — i Mrg. med s. H. rettet til halza *Gl.* [lób
 háza — *Fd.* [lób alla — *Fe.* [lób hans — *Ff.* [lób hans — *Bk.* ³) [á einum bór — *Gl.* r. en einn
 — tilf. *Gl. Ea.* ⁴) [mgl. — *Gi.* q. r. *Fa.* b. c. f. ⁵) iardarhagn eða xiarmagne — *Ea.* c. þui at sua
 þarz fatoflar mádr gude sem hin riti — tilf. *Ba.* k. ⁶) [innanfladar — *Gi.* [innangarðs — *Ga.* [innan heraz
 — *Ff.* [innan flaxs — *Ef.* *Ba.* b. [innan flax — *Bk.* [mgl. — *Ed.* ⁷) baughreizflu — *Ee.* [bodburðar
 — *Gg.* k. ⁸) .iiij. — *Fb.* ⁹) [þa flólu þiobbing uerða — *Gm.* ¹⁰) [mgl. — *Fb.* ¹¹) [mgl. — *Gc.*
 r. *Bg.* [til næzndar — *Gg.* [til samnadr — *Ee.* mantals &c. — mgl. *Ff.* ¹²) oc umgram — *Fe.* ¹³) ret-
 neimer menn — *Gf.* ¹⁴) þings — *Gg.* ¹⁵) .xij. — *Gi.* tolf — *Gm.* ¹⁶) vxuangadr — *Gf.*
¹⁷) [mgl. — *Fb. Bl.* ¹⁸) [mgl. — *Bg.* ¹⁹) [þingorri sinn — *Fe.* ²⁰) [bonde tómr sitia til þings — *Ff.*
²¹) [tviuegros — *Gi.* ²²) *Her ophörer Gm.* Resten er udfyldt paa Papir, med en Haand fra 1599.
²³) *I dette Ord begynder en Lacune i Gg;* ophörer i Cap. 58. [bóðxallt — *Ba.* k. ²⁴) [mgl. — *fl.*
²⁵) á [á ein sol at suara. er bód zellir. En um þinghuili. þa — tilf. *Ba.* k. ²⁶) á leid — *Gn. Ea.*
²⁷) *Her beg. tredje Stykke af Bm.* ²⁸) xollags — alle de Övrige.

zirir þa at leggja oc eigi eigu sealzir ze at þoda sit uid. oc eigi eru sialzir þorrir af
 zlytia sit.¹ þa er huer bonde stýldr at zlytia þa sua einuirti sem zullr bonde. þui af
 sua þarz [zatotr madr gudō sem hinn er meira a.² oc zlyti eptir [bodburd allir³ or þor.
 sa þyrstr er þremstr sitr a bodburd⁴ oc zlyti til hins nestra þoar. setr onri silzrō vid
 konung ez hann zlytr eigi sua.⁵ En ez hann zlytr i audn eða þangat sem hinn þa-
 tote dōyr ez hano zngd⁶ [eða stynsamum monnum þidia hano völd til haza komit.⁷
 oc sua ez madr uisar zatotum manni þra ser [oc uil eigi herbýrgia⁸ hann⁹ oc dōyr
 hann ez þui. sa er at situ uerdr [uitnis þastr¹⁰ sem gud late engan uerða. þa skal
 hann bota þann mann zullum botum erzingia hins dauda¹¹ eptir stynsamra manna
 virðingu [eptir atuitum¹² oc sua þegn. oc atti¹³ þeir er dōma þo innuirduliga¹⁴
 dom sinn þar vm. at [stilar vhorur¹⁵ megi eigi ozmiot i uanda¹⁶ dragast.¹⁷ En
 ez hinn uil eigi uid tala eða inn lata leida er zirir sitr. þa neþni sa vitni uid er
 zlufti oc abyrgi hinum siðan er [uid stildi tala.¹⁸ þa¹⁹ er [hann laus²⁰ uid.²¹
 [En ez zatotum manni uerdr nolot siðan. annat huart dōyr ez þroste eða bita dýr
 eða hundar til bana. þa er þess bonde abyrgd a er vti let liggja.²² Eigi skal zlytia
 zatota²³ menn siðan solo er sett. sol skal vm sumar²⁴ rada en dagr vm uætr. En
 þeir sem sialzir zlytia sit hazi huss heimol [a uætr²⁵ at gíastar²⁶ mali. eða setr
 [.ij. aurum²⁷ silzrō uid konung. nema hann dōyr vti. þa er sa vndir laga dome. nema
 sialzr uisi omaga sinum²⁸ ez hendi ser. abyrgizt [ez hann dōyr.²⁹ ez hann hezr þor-
 laga onri til at þoda hann. þat er oc einlanliga bodit ez zatotr madr uerdr siutr
 eða þar oc beidizt prest. þa skal bonde stýldr til uera eptir presti at þara oc eigi
 skal zlytia hann [or herbýrgium³⁰ sinum³¹ þyr en prestf lemr til hano. setr .ij.³²
 aurum silzrō uid konung [ez hann gerir eigi eptir presti³³ [nema nauðsyn banne.³⁴
 En ez prestf uil eigi þara. abyrgi [honum með uattum.³⁵ Nu skal zatota menn
 herbýrgia vm nætr³⁶ en rela eigi vtt siðan solo er sett.³⁷ [sol skal vm sumar rada
 en dagr vm uætr.³⁸ En ez nolot rýzr þessa stípan vm zatota menn þa er sa stílu

¹) oc eigi eru &c. — mgl. Gb, c, t. ²) [zullr bonde gudō sem einuirti of suo zatotr madr sem ritr — Fa. [zat. m. gudō misfunnar sem sa er ritare er — Ff. [z. m. gudō sem hinn riti — Ea. Bg. [z. m. gudō sem hinn er ritr er — Ef. Bc. ³) mantali en ei eptir bota tati eptir bodburd rettom — Bb. ⁴) bodleid — fl. bodflod — Gp. þiobleid — Fd. Ec. þiobvæghleid — Ea. ⁵) setr &c. — mgl. Fe. ⁶) zlut: mungi — fl. ⁷) [mgl. — Ba, k. ⁸) hysa — fl. ⁹) [mgl. — Gi. ¹⁰) [tunnr ædr þannr — Ed. ¹¹) einum — tilf. fl. ¹²) [mgl. — Ge. ¹³) eiga — Gi. atti — Fb. mætt — Fe. ætte — Bc, g. ¹⁴) þoda — tilf. Fa. huga — tilf. Fb. ¹⁵) [þuistir ohorleg vert — Fe. [þuistir uuibrōmelegar lutir — Ba. ¹⁶) veniu — fl. ¹⁷) En ez hann zlytr &c. — mgl. Ee. Bm. ¹⁸) [ei vitni vidtata — Gm. siðan &c. — mgl. Ba, k. ¹⁹) oc siðan — Ba, k. ²⁰) stildi — fl. ²¹) [ez hano abyrgd — Gr. [h. vidrlaus — Eb. Her ophörer Lacunen i Bf. ²²) en eigi þess er þinnugh zlufti — tilf. Gf. [mgl. — Bm. ²³) þaru — Ea, k. ²⁴) [umareðag — fl. ²⁵) [mgl. Fe, d, e, f. ²⁶) gíastar — Ge. aptan — Gi. gíastar — Fe. gíastar — Ba. gíastar — Bk. ²⁷) [.ij. aurum — Gb. [onri — Bd, e. ²⁸) vtt. eða — tilf. Ba. ²⁹) [mgl. — fl. [hano at ollu — Gr. ³⁰) hysum — fl. flad oc hibatun — Fb. ³¹) [brott — Bb. ³²) .ij. — Gg. Bf. ³³) [ez han gerir ei sua — Bf. [mgl. — Bg. ³⁴) [mgl. — Gf. Bd. ³⁵) [hann uid gud — Gi. ³⁶) [ater — tilf. fl. ³⁷) Nu skal &c. — mgl. Ee. ³⁸) [mgl. — Bm.

setr sem [adr uattar.¹ oc gange til sriptu oc borte uid gud at hann uildi eigi hialpa kristnum manni.²

Guerfu madr skat ueida biorn oc ulz.

58 [viij. Biorn oc ulz skal i hueru manz mortu veidande³ uera huerium sem uil nema þar at eins er biorn er horzin⁴ [i hidi.⁵ lya skal [innan xiollda⁶ at þat er hans huarz. Nu ueida hann⁷ adrir menn. þa ueida þeir þeim er huarz atte oc land: nam landzdrotni. Nu ez grannar eigu gilldru mertr⁸ saman þa skal sa trexia sriptis er gilldra⁹ uil með vattum. En ez þeir uilia eigi sriptu¹⁰ þa gilldri¹¹ sa er uil oc nýti ser veidi. En ez hann gilldrar oc hezir eigi traxt sriptis. þa eigu allir [þa ueidi¹² [þeir er¹³ mort eigu saman. oc sripti at [iardar hozn.¹⁴ Nu ez madr gilldr: ar þar sem¹⁵ hann a eða þar sem honum er lozat oc stela menn gildru hans¹⁶ [eða hogga nidr.¹⁷ þat heitir spelluirti. oc ez þat uerdr vitnis xast giallde tonungi halza mort silzrs. oc borte stada¹⁸ þeim sem atte eptir þui sem .vj. stynsamir menn meta oc oxundar bot a oxan. Nu ez madr stelr dyri or gilldru manz oc uerdr þat uitnis: xast. þa er sa setr mort silzrs uid tonung xirir þioznad¹⁹ oc þuigilldi þeim xirir ueidi er stolinn var. Nu ez madr gilldrar i heimrostrum²⁰ þa skal hann spretta um²¹ daga en gilldra um nætr. En²² ez i gengr zenadr²³ [um daga²⁴ þa hazi sa zenad er snoru²⁵ atte.²⁶ en hann giallde hinum zenad iamgodan sem hann atte með .vj. manna stilorde.²⁷ Nu ez madr gilldrar xirir vttan heimrastir.²⁸ leggr madr sialzstot at birni eða at adrum dyrum. þa skal hann lya at herads lirtiu eða a þingi huar liggr. [En ez menn ganga a sidan oc xa mein az. þa skal huer sit abyrgiazt.²⁹ En ez eigi er adr lyst oc xer madr bana az. þa skal bota .v. mertr silzrs erzingia. xalle nidr xrendbotr oc rettir tonunga. En ez hann liznar az horte³⁰ sarbotum eptir þui

Jvfr. Cap. 58. 59. G. 94. 95. F. XIII. 6, 7.

¹) [tonungr vill of adrir stynsamir menn sta at giegner — Ee. ²) [honum — Gb, c. at hann &c. — mgl. Fd. ³) uideide — Ba, k. ⁴) uorpen — Ba, k. ⁵) [uibi — Eb. [i uibi — Bf. ⁶) [xirir xiollda — Ge, h, l, p. [i xiollda manna — Gf. Bd. [xirir monnum — Gi, q, r. Fa, b, c. Bl. [xirir manxiollda — Ga. [x. xiollda manna — Gp. [x. xiollda manna — Gs. Fe. Eb, d, e, f. Ba, b, c, d, e, f, g, k. [i manxiollda — Gt. [i xiollda — Fd. [xirir bygðarmonnum — Ff. [i xiollda xunde manz — Ea. [i xiollda manz — Ee. ⁷) mgl. — B. ⁸) mertri — Gh. mort — Gt. ⁹) sriptu — B. sriptu uil (eða) oc gildru — Fa, c. Ba, k. ¹⁰) sriptu gildru — Ef. Ba, k. ¹¹) hazi — Ff. Ba, k. sriptu — Ef. ¹²) [i. ueid er — Ge, h, l, q, s. Fa, b, f. Bb, d, e, l. [þat er ueiddi er — Gf. [ueidi þa er ueidd verdr — Fc. [ueidi sem verdr — Eb, d, f. Be, f, g. [ueidi sa sem ueidir — Ba, k. ¹³) [of — Ge, h, q, s. Fa, c, f. Ed, f. Ba, b, c, d, f, g, k. [er — Gi, l, p, r. Fe. Eb, e. Be, l. ¹⁴) [iaznabi — Ff. Ba. [mgl. — B. Herefter nyt Cap. i Fb. ¹⁵) Her begynder en Lacune i Ef; ophörer i Cap. 60. ¹⁶) giallde tonunge halza mort. oc landnam með — tilf. Ba, k. ¹⁷) [eigi skal hogga nidar — Ba, k. ¹⁸) stada — mgl. B. ¹⁹) þiozsto — Ba, e, k. ²⁰) Skrif. f. heimrostrum? ²¹) Her ophörer Lacunen i Gg. ²²) ez madr gengr i um daga heit at auflu se vndir dome. Nu — tilf. Fe. ²³) þu manna of zenadr — Fe. ²⁴) [mgl. — Ea. ²⁵) gildru — Bd. ²⁶) gilldrabi — Gl. ²⁷) Nu ez madr gilldrar &c. — mgl. Fb, d. ²⁸) heimrestfra — Gp. ²⁹) [mgl. — Fb. ³⁰) halzum — tilf. Ba.

[en .vi. sýnaðumir menn meta .iii. af þessum þendi. efi a þessum a þui. Sugi madr
[al gildra a annars manj iorda. [en ex þann gildrar gildre landþrotu landnam
oc veidi¹ þeim er iord a.

Þu daga veidi²

ly. Ku þara menn a daga veidar. þa skal huer þar þara at renna hundum 59
sinnu³ [at lagum⁴ [en þann a mori. Sa a daga er reisir⁵ meðan þann vil eptir þara
þa at annar veidi. Ku lemr daga a fund þa a þa þessum⁶ er veidir.⁷ [lengi af
með þinni⁸ eða lengi⁹ [fard er þinni.¹⁰ Ku rennr daga þat at¹¹ veidistigum oc
veida þat adrir menn. þa a þa halxt er veidir en þinn halxt er reisir.¹² Ku þara
menn i¹³ mori annars manj at renna hundum [at daga.¹⁴ þa veidi þeir þeim er
mori a uttan biorn oc marg.¹⁵

Þu elgia veidi¹⁶

ly. Ku ex madr þer iðir land¹⁷ manj at ueggrtum¹⁸ rettum. þa skal þann 60
þann itorna þiota [en þann [er hunda a þerli þaga.¹⁹ En ex þann gerir adrar
vanir iðir land manj þar [en itorna þogir er. hote mori þilgr. [þalra þonungi en
þalra þeim er land. a oc landnam a oðan.²⁰ En þogir bud er madr a. oc er þon
þiorum þexlum²¹ timbrad. þon er þalra daga [at landnam.²² En ex madr þengr
a elgþog²³ manj²⁴ eða²⁵ gildru²⁶ þidra eða otra.²⁷ hote eptir laga domi.²⁸
Elgir allir stolu þrid þaga þirir þeim monnum er [a þidum renna²⁹ allt [innan taf-
marlar³⁰ þers er iord a. En ex menn þiota elgi eða veida uttan³¹ tafmarla.³²
þa er þektar laust uid þonung oc þua ex i gardum eða gildrum³³ veida. En huer er
[a þidum³⁴ rennr at veida elgi [at³⁵ olengji þess er a iord.³⁶ þiallde eptir. laga

¹) gildri — Ba, k. [nema þann veidi landþrotu oc teggi a landnam — Fd. ²) Ingen Cap. Afl. i Gd.
³) at daga — tilf. fl. ⁴) [mgl. — fl. ⁵) rennr — Ge, g, h. ⁶) þessum — Ge, g, h, i, Fa, b, Ka, b, d, e.
Ba, b, c, d, f, g, h, i. þessum — Fd. i — tilf. fl. Her bygger en Lacuna i Gd; ophæver i Cap. 64. ⁷) Saut
— Fd. ⁸) þinni — Gn. [mgl. — Gp. ⁹) lengi — Ed. ¹⁰) [þessi þat er a þinni veidr — Fe. [er þinni
— Bm. ¹¹) af — de fl. ¹²) renli — Fa. ¹³) þogir eða — tilf. fl. ¹⁴) [mgl. — fl. ¹⁵) vlf of
landnam landþrotu a oðan — Fd. utan &c. — mgl. Ed. Ku þara &c. — mgl. Bl. men tilf. med en Haand
fra 16de eller 17de Aarh. ¹⁶) Dette Cap. mgl. i Ge, f, g, i, l, p, q, r. Fa, b, c, e, f. Kb, d. Alle af B
mdt. Bl. mgl. — D. Dog er det tilf. med Mrg. H. i Gi, og med en Haand fra 16de Aarh. samt forvansket
Retskrivning i Bk. ¹⁷) eignu eða mori — Fd. ¹⁸) ueggrti — Fd. Ea. ¹⁹) þaga — mgl. Gb, a, i,
n, s, t. Bl. [hundur ero a þerli — Fd. ²⁰) [þonung of landþrotu landnam — Ea. ²¹) næplom — Gd.
þexlum — Gn. þexlum — Fd. þaxlum — Ea. veggjum — Bl. ²²) [of landnam með — Gd, e. ²³) [þog
— Fd. naðen Plads for Ordet — Ea. ²⁴) uðbet — tilf. Gi, s. uðbet — tilf. Ea. ²⁵) of — Fd.
²⁶) gildrar — Gn, s, t. gildrar til — Fd. Bl. ²⁷) otra — Gb, c. orra — Gi, n, s, t. Fd. Ka, a. Bl.
naðen Plads — Ea. orra — ogsaa Mrg. H. i Gf. otra — den yngre H. i Bk. um annars manj — tilf. Gd.
eða vltra annars manj — tilf. Ga. annars — tilf. Ea. ²⁸) Herefter nyt Cap. i Ea. Ku er sigla þridr at —
tilf. Gi, s. Ea. ²⁹) [af þidum veida — Gi, s. ³⁰) [Saaledes i Gn, Mrg. H. i Gf, t. Bl. [innan taf-
marla — Gi, s. Ea. [mann tafmarlar — upatvivlelig ved Skrifell Ga, b, c, d. [innan tafmarlar — Fd.
Ea, c. ³¹) ottan — Fd. ³²) tafmarlar — Gn. tafmarlar — Gd. Fd. Ea, c. tafmarlar — Bl. ³³) grins-
tum — Gb, e. grazum — Gi, s. Ea. ³⁴) [at þessu — Gd. ³⁵) eutila of — tilf. Bl. ³⁶) [mgl. — Fd.

domi.¹ Dyr huert [hæze þa halzt er stytr² en [hinn halzt er iord³ a vndir.⁴ Stolu austmenn sediazt sua sem þeir er i⁵ Noregs konungs riti-bua ex þeir stíota i⁶ [Noregs konungs⁷ riti eða zella þar. þessi zriðr skal standa [vm alla þessa logfog⁸ oc sua langt austr sem Noregs konungs riti stendr.⁹

Ex menn þil a vm almeninga.

- 61 Ixi. Sva stolu allir almeningar uera sem at zorno haza uerit bæde hit ozra oc ytra. En ex menn stíl a oc kallar¹⁰ annar ser en annar almening. þa zefli sa log zirir er ser kallar oc stexni þing¹¹ [þar sem þeir¹² eigu þui male at stípta.¹³ oc hazi vpp hazit þingboð zirir zimt. en ex hann gerir eigi sua þa er onyt logzesta hans at þui sinni. En a þingi stolu þeir nezna .xij. haullda eða boðdr hina beztu [ex eigi eru haulldar til¹⁴ .vj. huar þeirra li þing a þeirri¹⁵ oc hazi .ij. æz þeim .xij. þa er [þera¹⁶ ma oc sueria¹⁷ huart en hans¹⁸ eign er eða almeningr. En a þingi leggi sa zimtar stexno er iord þa kallar ser oc niote þar uitnis þess er a þingi var neznt. oc sua skal sötia sem nu er mælt ex .ij. menn eigu iord saman eða vttþaga oc kalla þadir til sine þolis liggia.¹⁹ En ex zimt ber a hælgað dag. þa se stexna a hinn nesta dag rumhællgan²⁰ eptir oc zori þa þetta vitni zram at iamzullu sem a zimtar stexno. En sua skal þann eid sueria at þat hezi el hoyrt [at þat mart stílr millum²¹ eignar bonda oc almeninga oc eigi ueit el annat sannare zirir gudi i þuifa male. en síðan se sett zimtar stexna oc dome þat huarum sem haza skal. En ex konungs umboðsmadr lennir þat manni at hann se handhazi at iordu²² þeirri er i almeningi hezir bygð uerib at olonzi konungs. oc ex handhazi suarar sua. þessa iord hezi el hæzt oc þeir er zirir mer altu .ix.²³ ueira eða lengr. en ex konungs umboðs madr

Jvfr. Cup. 61. F. XIV. 7. Jb. VI. 59.

¹) zyrir — tilf. Gi, n, s, t. Fd. Ea, c, e. Bl. ²) [ot hæze halza vridi — Fd. ³) land — Gi, s. ⁴) [hallza landzdrottenn — Fd. ⁵) Her ophörer Lacunen i Ef. ⁶) or — Fd. ⁷) [mgl. — Ef. ⁸) [vm allar þessar logfoghnir — Bl. ⁹) eða zella &c. — mgl. Fd. ¹⁰) tannar — Bl. ¹¹) þengat — Ba. ¹²) [Saalesdes Gd, r. [þar sem þar — vistnok Skrf. Ga. [þar sem menn — Gb, c, f, i, n, q, t. Fa. b, c. Ea, c. Bd, l. [þeim monnum er — Ga. [ex menn — Gg, Bk. [er menn — Gl. Ec. Bb, c, g, D. [þeim er — Ga. Eb, d. [En þingmen — Fe, f. [er — Ef. [sem menn — Ba. [þeir er — Be. ¹³) suara — Gi. suara ot (at) stípta — Gn. Ea, c. [mgl. — Gp. Fd. Bf. ¹⁴) [mgl. — Gp. Fd. ¹⁵) [saalesdes tilföiet i Gb, og i Texten i Ge, f, l, p, q, r, s. Fa, b, c, e, f. Ef. Ba, b, d, e, f, k, l, D. [i þing æz þeim — aabenbar ved Skrifteill Ga. [i þing a þeim — Gd. [i þærri — Gg. [i þingha þeirra — Eb. Be. [mgl. — Gi, n, t. Fd. Ea, c, e. Bg. ¹⁶) gera — Gc. geta — B. ¹⁷) [suaria uilia — Gp. [suaria ma — Fa, c, d. Bf, g. ¹⁸) Saalesdes, eller bonda — de þ i Ga-d. konungs — aabenbart ved Skrifteill. ¹⁹) ot sua skal sötia &c. — mgl. Ge, f, g, i, l, p, q, r, s. Fa, b, c, e, f. Ec, f. Ba, b, c, d, e, f, g, k, l, m. D. (Dog er det i Ba tilf. i den nedre Mrg. med en H. fra 16de Aarh.). ex .ij. menn &c. — mgl. Eb. ²⁰) sgguan — Bd. ²¹) [at þar stílr mort meðal (eller millum) Ge, g, i, p, s. Fa, c. Eb, d. Bb, c, d, g, l. [at þar stílr mart millum — Ef. [at þar stílr mert meðal — Gl. [at þar stílr martrein millum — Gn. [at þar stílr marta amillum — Gg, r. Ff. Ec, f. Ba, c, f, k, D. [at þar stílr auerta meðal — Gt. [at þar stílr marta millum — Fb, e. [at þetta mart stílr millum — Fd. ²²) zingh — Ff. eign — Ba, k. ²³) .xl. — Ea, c.

tortryggir þetta þa skal handhæzi niota vitnis sine sem adr var stilt millum eignar manz oc almenings.

Quersu madr skal bœli sitt haza.

[xij. Konungr ma byggia almeninga huerium¹ sem hann vil. En hinn skal 62 uerpa² um garði er tekr þyrstu [xij. manadi³ oc [elga engan⁴ loft at þola⁵ garði optar [oc snidils⁶ uarp alla uega þra garði til garðbota ser.⁷ Slattur allar þær er i almeningi eru þa skal sa haza [xij. manadi⁸ er þyrstr lemr lea sinum a. Sætr skal huer gera i almeningi er uil oc sitia þar i sumarsetri.⁹ En ex madr sær¹⁰ i almeningi oc tekr eigi ex konungs umbods manni [lonyi til.¹¹ þa a konungr bæde torn oc hoy [ex hoy er flegit.¹² Nu [brennir madr sætr¹³ i [almenings mortu¹⁴ eða smidiu¹⁵ eða tioru virki eða [ueidibudir eða anduirki¹⁶ huadi sem er. þa sedizt hann við konung .iij.¹⁷ mortum silzre en [borte þeim eptir laga dome¹⁸ er anduirki atte.¹⁹ [nema vada uerf uerdi.²⁰ oc borte þo stada²¹ sem .vj.²² stynsamir menn meta. En ex .ij.²³ ganga [i senn²⁴ i eina slatto hazi badir þat er þeir sla. En ex þa stil a huar þeirra þyr orte a. haze sa sitt mal er sannar með eins eidi nema hinn haze þleiri uatta mote.²⁵ Siftiuotn oll er i almeningum eru þa er(u) allum iamheimol.²⁶ Timbr oc zialuidr²⁷ ma liggia ex þess þarz uid innan xij. manada i almeningi. [En um allt annat þa se þat eina i hoggit at or lome at aptni²⁸ ella se allum iamheimolt.²⁹ En ex uidr sa uerdr tekinn [innan .xij. manada³⁰ er adr var stilt at liggia matte. þa sedizt sa er tof .vj. aurum silzre uid konung. en [hinn hazi uerð þirir er atte³¹ oc [ozundar bot eptir lagadome.³²

Jvfr. Cap. 62. G. 145. F. XIV. 8.

¹) huar — *β*. ²) uarða — *Gi, q. Ea, c.* ³) [missare — *Eb.* ⁴) [eige a eigande — *Gi.* ⁵) [nua — *Eb. Bc, g.* ⁶) [nidil — *Gb, c, t. Fd, a.* [nidit — *Fb.* [nidiz — *Fe.* ⁷) [mgl. — *Bg.* ⁸) [mgl. — *Gi. Fe.* ⁹) með hui sinu — tilf. *Ba, k.* ¹⁰) stær — *Fa, c. Ea, d.* Rettet, som det synes, samtidigt fra ser til stær — *Fb.* Rettet ved Radering fra stær til ser — *Ec.* ¹¹) [mgl. — *Ge, f, g, i, l, p, q, r. Fa, b, c, e, f. Eb, d, e, f. Ba, b, c, d, e, f, g, k, l. D.* [heimild — *Fd.* ¹²) [þat sem hann hærir flegit — *Fb.* [þat sem a veg — *Fd.* [en han hærir flegit — *Bl.* [mgl. — *Gi, p. Ee. Bg.* ¹³) [renir madr þær — *Gi.* [setrbud — *Ff. Ba, k.* [setr — mgl. *Ec.* ¹⁴) [almeningi — *β.* ¹⁵) [smidiubud — *β.* *e. smidiu* — mgl. *Gi.* ¹⁶) [mgl. — *Bk.* ¹⁷) .iij. — *Ge. .v. — Gf. Bd.* ¹⁸) [vj. aurum þeim (við þann) — *Ge, g. Fa. Ee.* [vj. aurum i ouandar bot — *Bm.* ¹⁹) [bonda þeim er atte eptir lagadome of eptir atvikum — *Be.* eptir lagadome — tilf. *Ge.* of ozundarbot t. lagadome — tilf. *Gg.* i ozundarbot — tilf. *Fe.* ²⁰) [mgl. — *β.* ²¹) [mgl. — *Gf, l, q.* ²²) .xij. — *Gc, e, p, t. Fd, e. Ea-f. Bb, c, f. D.* ²³) menn — tilf. *β.* ²⁴) [mgl. — *β.* ²⁵) at niota — *Ef.* ²⁶) oc [ua dgra veidi — tilf. *Ba.* ²⁷) Saaledes rettet fra zlatuidr — *Ga.* zlatuidr — *Gb, c, d, i, l, n, p, q, r, s, t. Fb, d, e. Ea, c, e, f. Bb, e, l.* zlatuidr — *Ge, l.* zlatuidr — *Gf.* zlatuidr — *Ge, l.* zlatuidr — *Fa, c.* zlatuidr — *Ff. Ba, k.* zlatuidr — *Eb. Bd, g.* zlatuidr — *Ed. D.* zlatuidr — *Bc.* zlatuidr — *Bf.* ²⁸) tualdi — *Eb.* ²⁹) [mgl. — *Bb.* ³⁰) [mgl. — *Bf.* ³¹) [hin hazi verð þirir við er atte — *Ge.* [hin hazi verð þ. við sinn er atte — *Gr. Fe.* [eiganda þirir við sinn — *Fd.* [hin hazi verð þ. er við atte — *Ee. Bc.* .vj. manna dom — tilf. *Ba, k.* ³²) [vj. aura f. i ozundarbot — *Ge, g. Ee. Bm.*

¹ Um ueidivælar til dýra.

- 63 lxiij. Dýrgarða oc dýragrazir skal gera huer er uil i almeningi sua at eigi spilli ueidiuon² annars manz. með þui mote³ sem adr er stilt um gilldrur [oc dýra ueidi.⁴ Engi skal⁵ nærmeir gera en [eigi megi honra⁶ hogg⁷ til [nesta garðz⁸ þess sem [adr stendr⁹ eða tupa þeirra er menn uilia huff¹⁰ a gera. [gera skal garð¹¹ or enda annars garðz [ex uil.¹² En ex reyggarðr¹³ er [eða spiotgarðr¹⁴ [eða dýra¹⁵ grazir eða¹⁶ ulz¹⁷ huff eða biarnbasar liggia lengr onytir¹⁷ en .x.¹⁸ vetr. þa geri sa upp er uil oc nytli ser meðan hann ma upp hálða. [Nu zinnr mádr dýr daufr a lande. þa a sa hálzt er zinnr en hálzt sa er iord a hual dýra sem er.¹⁹

Um hualrekstra ex zinnr hual.

- 64 lxiij. Hauldr er einzyndr at hual eða hauldi betri mádr .xviij.²⁰ allna langum eða stemra. En sa er hauldr²¹ er [hann hefir odaul at erzdum²² tefit²³ bæde eptir zadr oc modor þau er hans zorellrar haza att adr zirir þeim oc eigi annara manna odaul [i at telia²⁴ þau er með laupi eru at tomin [eða vterzdrum.²⁵ En halzu²⁶ stemri hualr er einzyndr huerium manni annara. Nu hittir mádr hual einzyndan. þa skal²⁷ hann zirir uattum stera eða lata liggia eptir [rygg samzastan oc hazud oc spord²⁸ [oc skal þat²⁹ honum vitni bera ex eigi eru vitni til. Nu skal þannig zlytia hual til landz sem uil oc stera þar oc bera a land upp.³⁰ Nu ex landz drottin telr at. at þeir spilltu annat huart afre eða eng. bote stada þann sem .vi. stynsamir menn meta oc leggi a landnam þeim er [atr eða eng³¹ a. En ex hual leggr a hæltn³² eða zioru þar sem [engi er stade³³ at. zore brott at ofsetiu [þegar hann

Jvfr. Cap. 63. G. 95. F. XIV. 9. Cap. 64. G. 95. 149. 150. F. XIV. 10. Bj. 145. Hk. 109. Jb. VI. b. (Rekabálkr).

¹) Her begynder en Lacune i Fe; ophører i næste Cap. ²) ueidi — fl. ³) [þeim hetti — fl. ⁴) um gilldrur &c. mgl. — Bf. ⁵) [Dýra ueidi skal ei — Gg. ⁶) [héra megi — fl. ⁷) hogg — mgl. fl. ⁸) [annars gilldrur — Ea, c. [mgl. — Ed, f. ⁹) [garðr stöð — Ed, f. ¹⁰) garð — Bm. ¹¹) [gerða ma — Ea, c. ¹²) [mgl. — fl. ¹³) reyggarðr — Gg. Bc, g. grazgarðr — Fb. Bl. reyggarðr — Fe. Ef. Bd, c. garðr — Ff. reyggarðr — Ed. torzgarðr — Ea. ¹⁴) dýrgarðr — Gm. [mgl. — Gc. Fd, c. Ea, c. ¹⁵) garðar eða — tilf. Ba. ¹⁶) [mgl. — Gf, q. ¹⁷) audir — Gf. Fd. Bd. tomer — Ea, c. ¹⁸) .xij. — Fe. ¹⁹) [mgl. — Ge, f, g, i, l, n, p, q, r, s. Fa, b, c, f. Eb, d, f. Ba, b, c, d, e, f, g, k, l, m. D. Dog tilföiet i Ba m. H. fra 16de Aarb. ²⁰) .xviij. (þrettan) — Gf, p. Ff. Eb, f. Bd, f. g. .xv. (ximtan) — Gg, i. ²¹) hauldr — Fe. ²²) at erzdum — mgl. Gg. ²³) [þer erzdrir hefir tefit — Ff. [þat odaul hefir tefit er at erzdum er — Eb. Bb, f. [ij. hefir odaul tefit at erzdom — Ba. [þau hefir odaul tefit at erzdom — Bk. ²⁴) [i tefit — Gi. Ff. Ba, k. ²⁵) [eða erzdum — Gp. Ff. Ed, c, f. Ba, c, d, e, f, g, k, m. þau er &c. — mgl. Fb. Bl. eða annarra manna odaul — tilf. Ge, g, i, q, r, s. Fa, c, f. Ed, c, f. Bb, c. annarra manna eða odaul — tilf. Gp. þeim er annara manna odaul se — tilf. Eb. eða annara manna odaul i tefit — tilf. Ba, k. eða ann. m. od. se — tilf. Bc, g. ²⁶) halzu — mgl. Gi. ²⁷) Her ophører Lacunen i Gk. ²⁸) [hozud oc spord samzast of hrygg — Gi. [spord of hozud samzast of ryg — Gm. Bf. [rygg samzastan — Ed. [rygh samzastan uid hozud of spord — Ba. ²⁹) [huat hazud of spurd skal — Ed. ³⁰) [sua at engom verbi stade at — tilf. Bg. ³¹) [torn eða gras — Fb. Bl. ³²) hæltn — Gm. Fb. Ea, c. Bl. hóltn — Gr. Bc. D. hægtn — Ff. engi — Ee. hetne — Ba, k. hólmi — Bb. ³³) [etti er mæin — Gf. [stadi er at — Eb. [hualte spillir atre eða eng — Bd.

vil.¹ Nu rekr hual a land manz huart sem rekr innan garðz eða vttan. þa a ton-
ungr halzan² vttan zinnanda spil huart sem hualr er meiri eða minni. Nu rekr
hual i ziorð inn sua at flota³ ma [orzar odde⁴ vtt um hual az huarutueggia lande⁵
[þa eignazst⁶ huarutueggia land hual.⁷ En ez hualr stendr grunn⁸ [adr en⁹ menn¹⁰
uerða uarer uid oc þo at vttgrunt¹¹ se eða i holma reki. þa eignizt landzdrottin¹²
hual¹³ oc flipti sem adr uar sagt. Nu rekr hual a marreinu¹⁴ þa a þat huar az
hual sem iord¹⁵ a vndir. Nu skal madr ueida hual huar sem hann ma vttan silld-
reta [i silldzifti.¹⁶ En ez madr styttr silldreta¹⁷ i silldzifti oc nedir¹⁸ sua guðs
glox.¹⁹ hann er setr .viij. ertogum oc .xiij. mortum silzre uid tonung. Nu ueidir
madr hual oc sæuizt²⁰ hann a diupi. þa a hann hual²¹ huart sem hualr er meiri
eða minni.²² Nu styttr²³ madr hual²⁴ oc rennir hann eða rekr a land upp. þa a
sa [halzan er ueidir en hinn halzan²⁵ er iord a. Nu styttr madr hual med marlabu
stote²⁶ oc zinna hann adrir menn a diupi. þa a sa halzan er staut²⁷ ez hann hefir
vitni til stotz sine. en hinir halzan er biarga sidan. Nu hittir madr hual i [uafta
malum²⁸ meira en einzyndan. þa a sa zinnanda spil [er zinnr²⁹ [oc fleri³⁰ zyrst az
markhun³¹ oc fare at segia [tonungs umboðsmanni.³² þa a hann at haza zinnanda
spil³³ az þeim hual tueggi(a) zadma huern ueg³⁴ ziorstoyt. Nu hittir madr hual
a lande³⁵ eða uid land³⁶ sua at huergi þarz at zlytia [til zestingar.³⁶ risti az zestar
oc zesti hual med oc hazi az zinnanda spil zadma huernueginn.³⁷ En ez hann þarz
nodor at zlytia til zestingar. hazi az zinnanda spil³⁸ ij. zadma huern uegar.³⁹ En
ez hual rekr vtt oc liggia sumar zestar a lande. þa er hann orsetr. [oc ez hualr

¹⁾ [mgl. — *ß*. En ez hual &c. — mgl. *Ef*. Istodetfor eða lata liggia eptir rygg samfastan &c. har *Fd*:
of a land bera. En ez landzdrottinn fallar hann spilla annat huart utre eða eng. borte sem .vi. menn meta þeim
er anduirtit altt. en landnáam landzdrottne. En ez madr læggr a hæltn. eða zioru. þar sem engu grannbar ne flæbe
verðr áát. zlyti brott af orsediu. of late eptir liggia rygg samfastann. hozub of spord. til vitnieburðar ez eigi
er annar til. ²⁾ en landdrottinn halzan — tilf. *ß*. ³⁾ toma — *Fb*. *Bl*. ⁴⁾ [oru — *ß*. ⁵⁾ Her op-
höfver tredie Stykke af *Bm*. ⁶⁾ þeir a — tilf. *Gi*. ⁷⁾ [mgl. — *ß*; tilf. med en anden H. end Textens, dog
gammel, i *Ga*. ⁸⁾ grunn — mgl. *ß*. ⁹⁾ [er — *ß*. ¹⁰⁾ zinna eða — tilf. *Ba*. zinni a eða — tilf. *Bk*.
¹¹⁾ grunt — *ß*. a utgrunnum — *Fa*. *Ea*. ¹²⁾ land — *ß*. ¹³⁾ halzan — *Gi*. ¹⁴⁾ marreinu — *Gi*.
marreinu bada — *Fb*. marreinar — *Fd*. marreinne — *Eb*. mortreinu — *Ed*. marreinar — *Ba*, *k*. (af)
marreinum — *Bd*. marreini — *Be*, *f*. ¹⁵⁾ marreinu — *Fb*. land — *Be*. marreinu — *Bl*. ¹⁶⁾ [mgl.
— *Gi*. ¹⁷⁾ hual — *Gg*. *Fe*. ziftreta — *Gl*. ¹⁸⁾ tnedir — *Gn*. *Ec*. zirtotmr — *Fe*. spillir — *Ed*.
vedir — *Ef*. *Bf*. ¹⁹⁾ lani — *ß*. ²⁰⁾ [ster — *Ge*. stoypt — *Fb*. *Bl*. [erir — *Ea*. ²¹⁾ halzan er
ueidir — *Gi*. halzan — *Fb*. ²²⁾ Nu ueidir madr &c. — mgl. *Gg*, *l*, *p*, *q*, *r*. *Fa*, *f*. *Eb*, *d*, *f*. *Ba*, *b*, *c*, *d*.
e, *f*, *g*, *h*. *D*. ²³⁾ ueidir — *ß*. hittir — *Ea*, *c*. ²⁴⁾ oc sæuizt &c. — mgl. *Gf*, *h*. ²⁵⁾ [hual — *Fe*.
²⁶⁾ [pioti — *Gh*. *Eb*, *d*, *f*. *Ba*, *b*, *f*, *g*. ²⁷⁾ en hinn halzann er iord a &c. — mgl. *Gi*. ²⁸⁾ [ziftimalum
— *Gb*, *c*, *e*, *g*, *h*, *i*, *l*, *n*, *p*, *q*, *r*, *s*, *t*. *Fa*, *b*, *d*, *e*, *f*. *Ea*, *b*, *c*, *e*, *f*. *Ba*, *b*, *c*, *d*, *e*, *f*, *k*, *l*. [ziftivaghom —
Ef. [ziftormatum — *Ed*. ²⁹⁾ [mgl. — *Fa*. ³⁰⁾ [han (ß.) gera — *Ed*, *f*. ³¹⁾ mart — *Eb*. *Bc*.
³²⁾ [armanne — *Ge*. [ziftumanni — *Gg*. *Fb*. *Bl*. [zift. tonungs — *Gg*. ³³⁾ Her begynder en Lacuna i *Fe*;
ophöfver i næste Bolk, mellem Cap. 2 og 3. ³⁴⁾ ryggjar — tilf. *Gn*, *t*. *Ea*. ³⁵⁾ meira eða minna —
tilf. *ß*. ³⁶⁾ [mgl. — *ß*. ³⁷⁾ ryggjar — tilf. *Ge*, *n*, *t*. *Ec*. ³⁸⁾ zadma huernuegar &c. — mgl. *Ea*.
³⁹⁾ ryggjar — tilf. *Gi*. En ez h. þarz &c. — mgl. *Gf*.

hittigt.¹ hazi az zinnanda spít sem adr.² En ez edí er eptir az zestum [a lande³ þa er [hualo uangett⁴ oc gíallde .iiij. mertr sílþre konungi.⁵ Nu zinnr madr hual a lande huart sem hann er meiri eða minni [oc zestir eigi⁶ oc segir til þeim er a. þa skal hann haza zinnanda spít halþe⁷ zadmø huernuegar. fteri az zinnanda spít⁸ [nidr zra horne oc aptir a síðu allt at beini.⁹ Nu zara þeir menn til er edí eigu i hual oc ftera þeir hual vndan zestum um nott. þa er setr .viiij. ertogum oc .xiiij. mortum sílþre uid konung. en þeir hazi hual sinn er eigu. [en huer annara hazi hual sem adr er sagt.¹⁰ Nu [retr madr hual i hualuag¹¹ annars¹² manz [oc stilar zirir¹³ [at ouilia¹⁴ þess er uag a. þa a þa hual er uag a. oc [vnni hinum¹⁵ zirir starz¹⁶ sitt stítt sem .viij. stynsamir menn meta oc þeir verða samir a. Nu retr madr¹⁷ hual i þa uaga er eigi eru adr hualuagar. þa a þa halþan er ueidir en halþan þa er uag a. Nu ez madr hittir hual [a uostum¹⁸ vtt sua at hann ma eigi til landz zlytia. fteri az [stíott þat¹⁹ sem hann ma oc fteri eigi a hol oc late rela síðan. Nu retr²⁰ hual i almening. þann a konungr halþan en bondr halþan þeir sem þann almening eiga uid konung.

Um scla ueidar.²¹

- 65 lrv. Nu hittir madr net i latrom²² sinum oc söl i. þa a hann söl oc net þar til er eigande lonyfir²³ vtt með landname. Nu ma madr stíota söl az stípi er hann ror retleidis huart sem hann er a zlofe²⁴ eða a lande. [nema söl liggí a latrí²⁵ þui er stílli²⁶ er til ladið.²⁷ [þa skal þa haza bæde söl oc landnam er stílli afte.²⁸

Jvfr. Cap. 65. G. 91. 95. F. XIV. 11. Bj. 146.

¹) zefigt — Gb, c, t. Ec, d. zing — Gd, e, f, g. Ba, k. zing oc zez — Gk. zezft — Gl, p, q, r, s. [oc ez hual zefir — Gn. Ea. [En ez hual zezft — Fa. [er hual zefi — Fb. [ot huar sem [a hual zingí síðan — Fd. [ot ez han zez — Ff. [en (ot) ez hualr zefi — Eb, f. Bb, c, d, e, f. [en ez h. hittig — Bl. annat sinni — tilf. Ea, c. aptir — tilf. Bf. ²) ot ez hualr &c. — mgl. Gi. ³) [mgl. — Gi. ⁴) [hu. vongermt — Gl. [huall vongermt — Ff. [hualo zanget — Ea. [hualo vongermt — Eb, f. Bc, f, l. [hualo vongermt — Ed. [mgl. — Gi. ⁵) Nu hittir m. hu. i vafamalom &c. — mgl. Bg, D. ⁶) [mgl. — Fa. Be. eigi — mgl. Ed, f. ⁷) halþe — mgl. Ea, c. ⁸) halþe zadmø &c. — mgl. Eb. ⁹) [nidr zra horne oc a síðu allt nidr at beini — Gc. [nidr zra horne ot a síður allt aptir ot inn at beini — Gl. [aptir zra horne ot nidr a síðu allt at beini — Gn. [nidr zra horne oc a síðu allt nidr at beini — Gt. Ea. [nidr vndan horne ot aptir eptir síðu allt at beini inn — Fd. [nidr zra horne ot a síðu aptir at beini — Ff. [zra horne ot a síðu allt eptan at beini — Ed, f. Bf. ¹⁰) [mgl. — de fl. ¹¹) [tefar madr hual or hualvage — Ba, k. ¹²) I dette Ord ophører Lacunen i Fc. ¹³) [mgl. — Gl. ¹⁴) [at ulenzí — fl. [a uilia — Gp. ¹⁵) [inni hinum — fl. [hazt — Ba, k. ¹⁶) straz — Ga, aabenbart ved Skrif. ¹⁷) madr — mgl. fl. ¹⁸) [a uostum — Gd. [a wordstum — Ge. [a vadstum — Gf. [a vordstum — Gg. [a votnum — Gh. [a vorstum — Gi. [a uozlum — Gp, q. Ba, e. [i uerium — Eb, f. [a notum — Ed. [a vortu — Ee. [a votzum — Bb, l. [a uarrum — Bc. [a uattum — Bf. [mgl. — Ff. Bk. ¹⁹) [spit — Ba, k. ²⁰) madr — tilf. F. ²¹) Ingen Cap. Afd. i Fa, c. ²²) letrom — Ba, k. lættróm — Bd, e. ²³) net — tilf. fl. ²⁴) uafne — Ed. ²⁵) lættré — Gf. Bd, e. lande — Gi. ²⁶) stíllir — Gt. Bf. ²⁷) lagdr — Gt. Bf. lagt — fl. [ot er þar ei stílli til ladið. en ez stílli er til ladið — Fd. ²⁸) [þa ueidir hann þeim er ver a — Ge, f, h, i, n, g, r, s. Fa, b, c, d, f. Ea, b, c, e, f. Ba, b, c, d, e, f, g, h, l. D. [þa v. h. þ. e. not a — Gr. [þa v. h. þ. e. nett a — Ed. ot læggi landnam a — tilf. Bf.

Nu eðr maðr fegir sæl [æðr lande¹ oc er eigi stilli til laðit.² þa [skal þa hæra sæl er laðr³ a.⁴ en eðr stilli er til laðit⁵ þa a hann⁶ bæðe sæl oc landnam.⁷ Nu lyftr⁸ maðr sæl oc zinna⁹ hann aðrir menn. þa a þa halðan sæl er laust¹⁰ en halðan þa er zinnr. [oc þa stutl¹¹ sinn¹² er staut¹³ eðr stutill¹⁴ zylgir.¹⁵ Nu hittir maðr sæl¹⁶ eða niðu eða aðra zifla [vttan hual¹⁷ zirir oðan [marens bæða¹⁸ oc zorir¹⁹ eiganda. hære æðr þriðjung²⁰ vttan²¹ garðz [en ziorðung²² innan garðz.²³ en iorð eignizt²⁴ .ij. luti vttan²⁵ garðz en .iiij. luti innan²⁶ garðz.²⁷ En eðr hann zorir²⁸ brott. þa zore aptr oc leggi a landnam.²⁹

VIII. Kaupabolc.³⁰

- i. Her heðr Kaupabolc oc segir i zyrsta Capítola eðr maðr tætr zirir aðrum aýlaga.
- ij. Um uitnisburð manna oc zear soðnir.
- iiij. Huerfu maðr skal soðia ze sitt at lagum.
- iiij. Um uibrtaðu uib stulld.
- v. Eðr maðr a stulld at zatorðum manni.
- vj. Huerfu erzingi skal suara stulld hins dauða.
- vij. Huerfu einloþpan mann skal soðia.
- viiij. Her soðner stolu standa.
- ix. Konungr a zyrst kaup a allum lutum.
- x. Eðr maðr seir aðrum zals.
- xi. Um stuluisl er menn gera zirir kaupum sinum.

¹) [mgl. — Ed, f. ²) hæðr — fl. þa skal þa hæra bæði &c. — mgl. Gl, p. ³) tætr — Gf. Ba, k. lætr — Gh. land — Ba. ⁴) [væðir hann þo landzbrottne — Fd. ⁵) laðt — Eb. ⁶) landzbrottne — Gl. ⁷) Nu eðr maðr fegir &c. — mgl. Gc, g, t. Bf. D. ⁸) lyftr — fl. ⁹) zinna — Ba, k. ¹⁰) laust — fl. ¹¹) fegit — Ba, k. ¹²) [ot þa stutl þin — Ff. ¹³) [mgl. — Gh. ¹⁴) stutill — Ba, k. ¹⁵) [mgl. — Gi. ¹⁶) hual — Gi. ¹⁷) [mgl. — Gi. ¹⁸) [marrens bæða — Gc, f, g, n, q, r. Fa, c. Ea, Be, l. [marbæða — Gh, p. Ff. Eb, d, Ba, b, c, d, f, g, k. D. [mararbæða — Gi. [marreinu bæða — Gl, t. Fb. [marreinu bæða — Fd. [martat — Ee. [martbæða — Ef. ¹⁹) zerr eigi til — Gi. zorrer eighi til — Ff. ²⁰) .ij. luti — Ff. þriðia lut — Ba, k. ²¹) vttan — Fd. ²²) .iiij. luti — Ff. ziorða lut — Ba, k. ²³) [mgl. — Ed, f. Bf. ²⁴) hina — tilf. fl. ²⁵) innan — Fb. ²⁶) vttann — Fb. ²⁷) en iorð eignizt &c. — mgl. Fd, f. hual zifli sem er — tilf. Ge. hvatfe dýra sem er — tilf. Ea. hvarti dýr f. er — tilf. Ec. hual dýri f. er — tilf. Ee. ²⁸) hævur — Ec. ²⁹) En eðr (maðr eller hann) zinnr dýr a lande daut þa a halgt þa er zinnr en þa halgt er iorð a hvat (hvafte) dýra sem er — tilf. Gc, e, f, g, h, i, l, n, p, q, r, s, t. Fa, b, c, d, f. Ea-f. Ba, b, c, d, e, f, g, k, l. D. Ved Slutningen af Capitlet findes i Gf, p, s et senere Tillæg fra det 16de Aarh., indeholdende i nyere Sprog et Slags Oversættelse af den ældre Frostathingsslovs XIV, 11.

³⁰) Dette er den stadige Sideoverskrift i Ga, b, c. Capitlernes Orden er i Gi følgende: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16. Slutningen af Cap. 16, hele 17 og 18 findes i Landsleiebolken. Derpaa følger et Cap. "um gríða sameign," der ellers kun findes i Ba. De øvrige Cap. som ovenfor.

I Fe vedvarer fremdeles Lacunen, men den ender i et Cap., der ellers ei har Plads i denne Bolk, men i Thingfarebolken, nemlig dennes Cap. 7. Dernæst følger Thingfb. Cap. 9, og derpaa samme Bolks Cap. 8, hvilke Stykker dog alle, kun ubetydeligt forskjellige, ogsaa findes tilførn i Codex paa rette Sted. Først ved Cap. 3 begynder Fe at stemme med de øvrige Codd.

I Ea finder samme Indskydelse Sted, idet Thingfb. Cap. 7, 9, 8 indskydes mellem Cap. 2 og 3.

- xiij. Hverfu maðr skal vitni bera um kaup manna.
 xiiij. Ez maðr selr .ij. monnum eitt ued.
 xiiij. Ez maðr selr þu a leigu.
 xv. Um handuamm a leigu ze.
 xvi. Ez maðr selr tuiðt ze með lögnumda lofi.
 xvij. Um ofenan grip.
 xvij. Um flepti manna.
 xix. Um lano abrygd.
 xx. Ez maðr leggðr aðrum ued hverfu fara skal.
 xxi. Um fullþöfing oc kaup þuenna.
 xxij. Ez bonde uil ei halda kaup uib uerfman.
 xxij. Um zelilla menn er sigla.
 xxiiij. Ez stýrimaðr tekr oymarga menn a flep.
 xxv. Ez menn sigla xirir bann.
 xxvi. Um afsigling huat uibr liggr.
 xxvii. Um fullrettis flada.
 xxviii. Um dubl.
 xxix. Um uagir oc mælekerollb.

Ger hegr kaupabalk oc segir i fyrsta kapitola ez maðr tekr xirir aðrum aflaga.¹

- 1 i. Þat er nu þui neft at lengi maðr skal² xirir aðrum tala oc eði skolum ver off at gripdeilldum gera.³ doms er huer maðr uerðr xirir sinu ze⁴ at haza. En þa er xirir aðrum tekr þa skal hann þat aptr zora oc bota þeim er hann tol xirir fullrette eptir lagadome en konungi .iiij.⁵ aura silzrs xirir þat er hann tol rangliga oc soti sitt at lagum síðan. Nu tekr barun⁶ eða konungs umbodsmaðr upp þu bonda utalt oc vdomt eða ueitir honum zear upptelt adra. þa skal hann þat aptr zora oc þo selr .x. mortum silzrs uib konung. hinn huer mort silzrs er honum ueita⁷ lib til. oc honum fullrette er zet atte eptir laga dome. Nu roa menn flepi flepabu at bonda eða gengr flotr manna at garde oc bera hann oxrili⁸ oc briota huss bonda [oc bera vtt ze hane.⁹ þa er þat utlægðar uerf. [huer er i lande uil uera ez þeim zore aptr¹⁰ þat sem þeir tolo oc [giallde konungi .x. merkr silzrs¹¹ oc þeim fullrette¹² er þeir tolo¹³ xirir eptir .xij.¹⁴ manna dome eða zare utlægðr.

Um vitnis burð manna oc zear soknir.¹⁵

- 2 ij. Eptir gognum oc vitnum skal huert mal doma. þua er ez einn þer vitni með manni sem engi þeri en .ij. sem .x. ez maðr uggir¹⁶ eigi anduitni mote.¹⁷ Nu

Jvfr. Cap. 1. G. 34. 141. 142. F. X. 1. IV. 50-53. Hk. 110. Jb. VII. 1. Cap. 2. G. 59. Hk. 111. Jb. VII. 2.

¹) Denne Overskrift mangler i Ga, men er tilføjet efter Gb, c, d. ²) [var skal engi — fl. ³) haza — fl. ⁴) ze — mgl. fl. ⁵) .v. — Bd. ⁶) leindr maðr — Ge. Ea. ⁷) veitir eller veitti — fl. ⁸) oxrepli — Gp. oxlidi — Ba, k. ⁹) [mgl. — Ge, g. ¹⁰) [ez hann uill ei aptr zora allt — Ed. ¹¹) [g. k. mort — Gk. ¹²) fullretteðdome — Ed. ¹³) oc giallde &c. — mgl. Gg. [haze — Ff. Ba, k. [borte — Ea. ¹⁴) .v. — Gn. Ea, b, c, e. ¹⁵) Ingen Cap. Afd. i Ea, c. ¹⁶) huggir — Gd. Fb. ottast — Fd. ¹⁷) toma — tilf. Gd. Fb.

eru þau vitni er eigi skolu anduitni mote tóma. þat er heimstexno uitni oc þingstexno vitni. [tuadu uitni oc naufsynia vitni ex vitnad uerdr vndir mann¹ oc þorsagnar uitni² er menn bera um deilld manna at [samfundum eða lírtium.³ En ex maðr treyr mann þear⁴ þa ma maðr sua trozu ueria at tuæðazt⁵ þa skulld lokit haza⁶ oc nezna uatta þa er uid uaru⁷ [stund oc stad.⁸ Nu ex uattar eru innan þyllis þa skal skapa⁹ þeim leidar lengd til. En ex uattar eru vttan þyllis þa skal gera þeim laga stexnu til at þeir tóme þar oc beri slitt¹⁰ vitni [sem þeir¹¹ uid uaro.¹² [Nu bera þeir sua uitni¹³ at þar uaro uit ner at¹⁴ hann lauf þeirri allre skulld az hendi ser oc þeim i hond er atte¹⁵ eða hans ombodsmanni. en sa er logligr ombodsmadr er hann heyr .ij. manna uitni til þess ombods.¹⁶ þa heyr hann rett uarða trozu. þat heitir alyttar uitni. þar skal eði anduitni mote tóma. En ex þeir [eru eigi tómuir.¹⁷ þa er hann setr at trozu þeirri halþum adrum oyri silþro¹⁸ þirir þrazu hueria.¹⁹ fermennigar at þrendsemi eða at mægdom megu eigi uitni bera með monnum nema þeir se badom iamstýldir. Tala [megu .ij. með²⁰ eins manz uitni [oc er sa²¹ þrumuattr er uid uar. [oc er sa eigi annar þor er uid uar oc haza hinir adr horyrt hans uitni.²² þa er þat iamþullt sem þeir haza aller uid uerit at anduerbu. Allar þær skulldir sem eidar tóma þirir þa skal einn oyris synia en .ij. tueggia en .ij. þriggia. En þo at þe se meira þa temr eigi meira til en lyrittir eidr. En huer uitna þar sem menn kaupsa saman at lagum þa skal aptr ganga oxtalt en fram uantalt [þar til er þeir hazazt reftar tolur uid.²³

Quersu maðr skal sokia þe sitt at lagum.²⁴

iiij. Nu er þat þui nest ex maðr a þe at manni þat er uattar uitu eða vidr 3 gengit er. þa skal sa er skulld a at heimta þezia [þear sine²⁵ með uatta .ij. huar

Jvfr. Cap. 3. G. 35. F. X. 2-9. Bj. 52. 98. Hk. 113. Jb. VII. 3.

¹) [mgl. — Gb, c, t. Fd. ex . . . undir mann — mgl. Ge, g. ²) oc þau uitni — tilf. Ge, g, n.
³) [samtundum — Ga, g. [samfundum eða annarri dnyttiu — Gn, t. Fd. Stykket fra Capitlets Begyndelse til hid, hører ellers i Regelen til Thingfarebolkens Cap. 4, hvoraf det danner Begyndelsen. Det findes paa hiint Sted i alle af G, undtagen Gn, p, og Gg, h, r, som der have Lacune; i Fa, f. Ea, b, c, d. Ba, c, d, e, f, h, k. D. Paa dette sidste Sted findes det i Ga, b, c, d, e, g, n, t. Fb, d (i disse to som eget Cap.) Ee. Bl (som eget Cap.). Saaledes staar det altsaa dobbelt i Ga, b, c, d, e, g, t, men mangler aldeles i Gp. Ef. Herefter begynder nyt Cap. i Fb, d. Eb, d, f. ⁴) þuldar sinnar — Gg. ⁵) hann tvæzt — Ed, e, f. Bf. hin tuadý — Ea. ⁶) adrum manni — tilf. fl. ⁷) oc — tilf. fl. ⁸) [stadder — fl. ⁹) gera — fl. ¹⁰) þilritt — Gd. ¹¹) er — tilf. Gc. ¹²) [mgl. — Gr. ¹³) mgl. — Gr. ¹⁴) [þa er — Ge. ¹⁵) vid atte — Gq. haza atte — fl. ¹⁶) en sa . . . ombods — mgl. Ge, f, i. Bd. ¹⁷) [toma eigi — Ge, g. ¹⁸) at sua — tilf. Ge, g. ¹⁹) En ex þeir &c. — mgl. Gb, c, f, h, i, n, p, q, r, s, t. Fa, c, d, f. Ea-f. Ea, b, c, d, e, f, g, h, l. D. ²⁰) [tueggia manna uitni — Fd. ²¹) [ex sa er — fl. ²²) [mgl. — Bd, f. ²³) [til reftar taulu — Ff. ²⁴) Imellem Cap. 2 og 3 indskyder Ee som to Capp. de Stykker, der ellers findes som Cap. 9, 10, 11 i Thingfb. See foran S. 19, Note (30). Samme Indsk. maa have fundet Sted i Ff, i hvilken Lacunen oph. i det første af de indakudte Stykker ved . . . (ands of laga varra. en .gij. manadr þyru &c. (See Thgfb. Cap. 9). Ea indsk. her Bolkens Indholdsliste, der mgl. foran Cap. 1. ²⁵) [þuldar sinnar — fl.

sem hann hittir þann er lufa a. oc geri honum til halys manadar stegno. En ex eigi er gollðit at þeirri stegno þa skal sotiande stegna þing. oc trexia þar en [æar sino¹ [sem uattar uita.² Nu er ual ex hann greidir þar eða hans umbods mædr eða³ innan þess halys manadar þorxalla lauft.⁴ En ex þa uerdr eigi greit þa skal sotiande⁵ neyna þingmenn sua marga sem hann uil⁶ at þara til [heimilis þess⁷ er skulld a at giallda oc uirða honum þar þe sitt [oc zullrette eptir laga dome⁸ æz þe þriotz.⁹ Nu eru bøndr aller stýlðir til at þara þessa zerd [innan þeirrar þing ar.¹⁰ setr huer onri silys uid tonung er eigi þer.¹¹ Umbodsmædr tonungs er stýlðr til at þara¹² oc oblazt með þui halys mort¹³ silys tonungi til handa [oc .ij. aura þeim at harða þange er sotte.¹⁴ En ex hann uil eigi þara þa zellir hann með þui mote sett¹⁵ tonungs.¹⁶ Nu standa menn þirir oc ueria odde oc eggju. þa zalla þeir aller ogillðir¹⁷ oc vhelgir er þirir standa. en hinir aller þridhelgir er til soti oc laga uilia gæta. En þo at þeir zalle eigi er þirir standa þa er þa setr [.viij. ertogum oc .xij.¹⁸ mortum silys uid tonung er skulld atte at giallda. en huer annara mort¹⁹ silys.²⁰

Um niðrtaku uidr skulld.²¹

- 4 .iiij. Nu er lanze [oc dæmt þe²² [oc allt þat þe²³ er uattar uitu eða þa gengr uid er lufa²⁴ a. þa skal sua soti²⁵ sem nu er sagt. Allt þat þe er uitni uitu at eindagat uar þa skallt þu sua niota uitna þinna [i eindaga²⁶ sem þu hezdir honum heim stegnt. [Nu temr þa eigi²⁷ er þe stýlði tafa en hinn temr er reida skal. þa skal bioda þe [i eindaga²⁸ [oc uita at²⁹ notor se þa þar er um se bodit [með vattum³⁰ uid at tafa [þui þe.³¹ þa skal þeim þe i hond selia. En ex engi er þa skal hann segia æz þina abnrgð oc hazi [þa sem adr harðe³² oc abnrgizt uid handuomum sinum ein:

Jvfr. Cap. 4. G. 36. 37. F. X. 11+24. Bj. 157. 159. Hk. 114. Jb. VII. 4.

¹⁾ [skuldar sinnar — fl. ²⁾ [með vatta tua — Fb. Bl. ³⁾ eða — mgl. fl. ⁴⁾ eða innan &c. — mgl. Ge. Fe. En ex þa uerdr æighi græit þa gere þimtar stegno til at lufa — tilf. Be. ⁵⁾ [etia bod þirir þyr hans oc stegna þingh oc — tilf. Ba, k. ⁶⁾ þarz eller þyftiz þurza — fl. ⁷⁾ [hans — Fb. Bl. ⁸⁾ [mgl. — Gf. ⁹⁾ [þa fall hana .ij. aura [at harða þange er sotte — Fe. Nyt Cap. i Fb. ¹⁰⁾ [æz þingi — Ge, f, g. [mgl. — fl. ¹¹⁾ Nu ero bøndr &c. — mgl. Gr. of er han neydr — tilf. Gn. ¹²⁾ þirir bøndom — tilf. Gf. ¹³⁾ .ij. aura — Gs (dog med den Bemærk. i Mrg. at "en Part Bøger formelde Kongen j mgl. til Hande"). ¹⁴⁾ [mgl. — Ge, f, g, h, i, l, n, p, r, t. Fa-f. Ea-f. Ba, b, c, d, e, f, g, k, l. D. ¹⁵⁾ rett — fl. ¹⁶⁾ En ex hann uil eigi &c. — mgl. Gf. Ba, d, k. ¹⁷⁾ utlagir — fl. ¹⁸⁾ [æz — Ge. Fe. ¹⁹⁾ .viij. aurum — Ge. .xij. — aura — Fe. ²⁰⁾ er honom vettir lid til — tilf. Fa, c, d. ²¹⁾ Herefter følger i Gl en ubeskreven Side, derpaa Bøværstipan, Bylovens Kjøbebolck, Farmannaloven, Tyvebolken og Retterbøderne. Her mangle de Capitler, hvori Landslovens Kjøbebolck skiller sig fra Bylovens; de øvrige findes i Byloven, og fra dem ere her Varianterne tagne, forsaavidt de ei findes i Hovedcodex af hiin. ²²⁾ [mgl. — Fe. ²³⁾ [mgl. — Ed, f. Ba, f, k. ²⁴⁾ niota — Ef. ²⁵⁾ lufa — Fb. Ea, c. ²⁶⁾ [mgl. — fl. ²⁷⁾ [Nu stýlði þa toma. en ex hann temr eigi — Fa, c, d. ²⁸⁾ [eiganda — Gh, p. Kb. Ba, b, c, g, k. D. [eigande — Bf. [eighande i eindagh — Ed, f. [eiganda i eindaga — Bf. ²⁹⁾ [oc uitna ex — Gb. [er greidda a oc ex — Ge. [oc þyria er (ex) — Bb, k. [ex — fl. ³⁰⁾ [mgl. — fl. ³¹⁾ [mgl. — fl. ³²⁾ [þalgr — Ea.

um¹ til þess er þa heimtir² er a. þa skal honum i hond selia.³ Nu a maðr þe at manni þat er eigi⁴ uitu uattar. þa skal stæzna honum heim til tuodu oc trexia⁵ þear þess.⁶ hinn skal annat tveggia þe þesta eða synia.⁷ En ex ueriande uil huarle þe þesta ne eid uinna. þa sannar hann ser skulld a hendr [at þyrri sofn.⁸

Ex maðr a skulld at fæðum manni.⁹

v. En ex oreigi a manni skulld at giallda þa er latid heyrir [penninga sina¹⁰ 5 þirir elldi eða i skipbrotom eða i adrum misgerlum.¹¹ sueri eins eidi ex eigande heimtir at hann skal þa skulld lufa þeim er a þegar gud ler honum exni til. ex hann heyrir eigi adr uid ofsil¹² lendr uerit.¹³ Nu treyr maðr skulldar sinnar þann oreiga¹⁴ er eigi er sil¹⁵ [tilþelli a.¹⁶ uardueiti i gætzlo¹⁷ [oc haxe til þings¹⁸ [oc late þara lausan a þing fram¹⁹ oc biode þrendum hans at þeir lonyfi hann vndan þeirri skulld er hann a at lufa honum. En ex þeir uilia eigi lonyfa hann þa dome þingmenn at hann uinni aþ ser [þar sem han þær uinnu²⁰ þeim til skulldar er a.²¹ [ex hann er uinnu þor.²² En ex hann²³ lonypr brott. hazi rexfing²⁴ eptir lagadome. nema [monnum uirdigt nokor þau atuil a.²⁵ at meiri misfunnar se uert. oc skipi²⁶ sua sem þeir uilia suara þirir guði.²⁷

Guersu erþingi skal suara skulld hins dauða.²⁸

vj. Nu er þa dauðr er skulld atte at giallda. en hinn lizir er heimta a. þa 6 temzt hann eigi til skulldar sinnar nema með uattum. þui at²⁹ engi skal eid vinna þirir [briof þins dauða.³⁰ En erþingi skal þenna eid sueria [þa er hann er þulltida³¹ eða³² logligr þearhallþz maðr.³³ at eigi uar su skulld³⁴ sua at [el uiffa.³⁵ þa uinnr hann þirir sitt briof en eigi hins dauða. Nu stendr skulld .xx. uetr eða .xx. uetrum

Jvfr. Cap. 5. G. 71. Jb. VII. 7. Cap. 6. G. 38. 39. F. X. 23. Bj. 156. Hk. 115. Jb. VII. 8.

¹) einum — mgl. fl. ²) temr eptir — fl. ³) þa — fl. Herefter nyt Cap. i Fb. Ee. ⁴) eigi — mgl. Bl. ⁵) trexia — de fl. ⁶) er han a aþ honum eller er han treyr aþ honum — tilf. fl. ⁷) En einn þat enris synia .ij. tveggia, .iiij. þriggia. of þo at meira se þe. syni eigi með meiru en tveggia — tilf. de fl. ⁸) [fote at hinu þyrri þilorde — Fb. [mgl. — fl. ⁹) Cap. mgl. Gl. ¹⁰) [þe sitt — Bd. ¹¹) itzellum — Be. ¹²) ofsilbir — Fa, c. ¹³) Herefter nyt Cap. i Fb, c. ¹⁴) mann — Gi. Ba, k. ¹⁵) sil — Ea, og Ba opr., men rettet her med nyere H. til sil. ¹⁶) [misælli til — Fe, d. Ed. borel sem nu var þær told — tilf. Ed. [misælli a — Be. ¹⁷) gætzlo — fl. ¹⁸) [oc trexi þings — Ge. [oc trexi þings — Gg, p, q. Fa-f. Eb, d, e, f. Ba, b, c, e, f, g, h, k. D. [of stæzni þing — Gi, n, r, t. Ea, e. ¹⁹) [mgl. — fl. ²⁰) [mgl. — fl. ²¹) han a at lufa — Ge. ²²) [mgl. — fl. ²³) er vinnu þor of — tilf. Gd. ²⁴) rexf — Ba, k. ²⁵) [þau atuil verði — Ba, k. ²⁶) skipi — Ef. ²⁷) eptir sinni samuitzku — tilf. Fb. ²⁸) Capitlet danner i Gl. Slutningen af Bylorens Kb. Cap. 9. ²⁹) engi er skulld lotin. nema með uattum. En — tilf. Fa, c, d. ³⁰) [daut briof — Fe. ³¹) [mgl. — fl. ³²) elligar — fl. ³³) þa er hann &c. — mgl. Ge, l. ³⁴) i garði — tilf. fl. olofin — tilf. Fe, d. ³⁵) [hann viffi — fl.

lengr. þa þyrnigt þu skulld þirir uattum. en hann [ma toma¹ [honum til eida² ex hann uil. þui at i fallte liggir sol ex [sotendr duga.³

Guersa einlönpan mann skal sokia.⁴

- 7 vij. Nu kemr þa maðr i þylki er þu uillt sotta haza um eitthvert mal oc a eigi þar erþingia i þylki oc uar eigi þar nottana helgu. þa skal spyria hann at heimili sínu. [En ex hann neznir heimili sitt.⁵ þa skal stexna honum þannig. [eigi skal hann segia at baruns⁶ nema þar se.⁷ En ex hann uil eigi nezna⁸ þa skal stírfota undir uatta oc [stexna honum⁹ [i huern garð¹⁰ [sem þu uillt¹¹ [nema þinn sialþs¹² oc sote hann þar síðan. þa er huerium manni rett stexnt. [er a kaupreinu¹³ er stexnt¹⁴ þar sem þeir tonyptuðt uid. Sua skal einlönpan manne heimstexna sem bonda þengat sem [erþingi hans¹⁵ býr¹⁶ innan þylkis.¹⁷ elligar skal spyria hann at heimili sínu.¹⁸ þar skal uera sem hann [segir oc¹⁹ neznir [innan þylkis²⁰ [eda þiordungs.²¹ nema at baruns²² segi hann. [Engi skal geza sol a annars þe.²³

Mer sokner skolu standa.²⁴

- 8 viij. Nu skolu sokner standa meðan leiðangr er vti oc til þess er flíp haza uerit a lunni .v. netr. Standa skolu sokner allar um langa þastu. triftin dom²⁵ ma [um allt²⁶ sokia [oc ny²⁷ uerl [þa er uerða.²⁸ Eði ma at soknum gera a hælsum dogum nema stexni manni heim at eins. Maðr ma stexna manni heimstexno annars manz sem sialþs síns ex honum er umbodit með vattum. Sialþr skal huer sína sokn sokia²⁹ [innan landþ³⁰ þrials maðr oc þulltíða. En ex hann hezir eigi tunnaftu til eða menning.³¹ þa sote konungs umbodsmadr honum til handa oc odlízt með þui þa sett er uid liggir at lagum oc eði þrammar. En ex maðr þer ex lande brott þa skal þa³² [halda þe³³ hans [.iij. uetr³⁴ er [umbod hans hezir at lagum.³⁵ oc þa skal

Jvfr. Cap. 7. G. 46. F. X. 26. Hk. 116. Jb. VII. 9. Cap. 8. G. 47. Hk. 117. Jb. VII. 10.

¹⁾ [tome — Gg. ²⁾ [vitnum till — Fe. ³⁾ [sotende dugir — Ed. ⁴⁾ Cap. mgl. Gl. Um sol við þiraglein — Ovskr. Ed. ⁵⁾ [þar skal vera sem hann segir. nema hann segi at baruni — Gg. ⁶⁾ lendumanno — Ge. valdomanno — Ed. e. f. Bf. i landþmanz garðe — Fe. ⁷⁾ [mgl. — Gg. ⁸⁾ stexna — Ff. ⁹⁾ [mgl. — Eb. ¹⁰⁾ [huerium i garð — fl. ¹¹⁾ [sem hann vill — fl. ¹²⁾ [nema sialþs síns ell. nema [er sialþum — fl. ¹³⁾ martreinu — Ge. kaupreini — Be. f. ¹⁴⁾ [mgl. — Ed. ¹⁵⁾ [hann — Gg. ¹⁶⁾ býr — Gi. eða hans erþingia — tilf. Gg. ¹⁷⁾ Herfra til Capittlets Ende staar i Gi kun "ella [ua sem adr segir." Det Vidtlöstigere er tilf. med Mrg. H. ¹⁸⁾ hans — fl. ¹⁹⁾ [mgl. — de fl. ²⁰⁾ [innan þerabz — Ge. [inn. þiordungs — Gh. i. p. Fe. f. Eb. d. f. Ba. b. c. g. k. D. [mgl. — Gr. Fb. Bd. f. ²¹⁾ [mgl. — Gf. g. h. i. p. q. r. s. Fa-f. Ba. b. c. d. e. f. g. h. l. D. ²²⁾ lendumanno — Ge. i. Fa. Ed. f. ²³⁾ [omb ne þearlutum — Fd. [mgl. — Gr. Fe. ²⁴⁾ Cap. mgl. Gl. ²⁵⁾ triftin rett — fl. ²⁶⁾ [aðan — Ba. k. ²⁷⁾ [þirir — Ed. [oc — Ef. ²⁸⁾ [þau er verða — de fl. [mgl. — fl. ²⁹⁾ reifa eðr sokia — Ba. ³⁰⁾ [mgl. — Bd. f. ³¹⁾ mannan — Ge. megin — Fa. c. d. e. f. Eb. Bc. g. ³²⁾ annar maðr — Ba. ³³⁾ [heza umbod — Ba. k. ³⁴⁾ [mgl. — Gg. Be. ³⁵⁾ [han hezir umbodit með vattum at halda þyldi — fl.

hæra uorn oc sofn xirir honum. [En ex hann er lengr brotto en .iij. uetr þa skal
 þa hæra þe hans at uardueita er arze er nestir¹ oc orðiði eði ær.² En ex hann lemr³
 aptr. luti slitt vpp sem hann tof oc uattar uitu.⁴ Sua [skal tona sofia⁵ sem tall-
 mádr ex hon er ein xirir ser. en hon ma selia sofn sína [oc uorn⁶ þeim sem hon uil.
 Eigi skal hon selia [baruni ne⁷ orrifis manni þeim sem uid hana a. [Nu skal mádr
 sofia sofn hennar⁸ sem sialys sine ex [honum er⁹ umbodit [med uattum.¹⁰ Nu uil
 mádr sofia annan um eitt huert mal. en annar hæðe honum adr sofn a hendi. þa
 late þyr þa ær er síðar tof til. þui at eigi ma hann .ij. i senn andsuor ueita. [ex þat
 er eigi uela sofn¹¹ uid hinn¹² gort.¹³ En ex mádr steynir manni til logmanz eða
 sofer med þingsteynum eða með adrum [laga steynum eða sofnum¹⁴ oc domezþt honum
 huarke þe ne eidar. gíallde tofnad halzu auðin þeim er hann nlyði¹⁵ til rangs mals
 oc mort sílrys tonungi nema þa er softe sueri xirir einseidi at hann [hugðizt eptir
 rettu male¹⁶ sofia.¹⁷

Æonungr a þyrst kaup a allum lutum.¹⁸

ix. Æonungr a þyrst kaup a allum lutum¹⁹ varningi oc þarþendum²⁰ eða 9
 hans umbodemadr. huart sem þalt hæra inlenzstir²¹ eða utlenzstir. þa skal þyrst hon-
 um²² selia xirir slitt uerð sem adrer [uilia lonypt hæra.²³ oc²⁴ hann þidizt kaup a
 þurza [oc þalt er.²⁵ þa skal hans umbods manni þyrst²⁶ selia þeim er hann gerir til.²⁷

Ex mádr selr adrum þals.²⁸

x. Hveruitna þar sem menn kaup²⁹ iardir eða garða eða stiptæzt uid husum 10
 eða stipum³⁰ eða adrum godum³¹ gripum. þa skal kaup a með handsalum [oc með
 uattum³² .ij. [eða þleirum oc með heimildar tatam.³³ Of oð onnur kaup³⁴ stofu

Jvfr. Cap. 10. G. 40. Bj. 107. 108. Hk. 118. Jb. VII. 11.

¹) [En . . . uetr. þa hæra arze hans umbod — Bf. ²) [mgl. — Fb. ³) eigi — tilf. Ff. ⁴) Her-
 ær nyt Cap. i Gi. ⁵) [þal tona sofia — Ba, c, e, k. [tona — Bf. ⁶) [mgl. — þ. ⁷) [lendum
 manni ne — Ge. Fa. Ed. f. Bf. [mgl. — Gc, i, n, t. Ea, c. ⁸) [Madr ma sofia annars manns sofn — Ge.
 [Madr ma sofia hennar sofn — þ. ⁹) [hin hegir honum — Ge. [hon hegir honum — þ. ¹⁰) [oc með
 tallom þengit — Ba. ¹¹) uelataup — Fb. ¹²) tonung — Gd. ¹³) [mgl. — Gi. er gíarði — Ed. f.
 a þar hox sína sofn — tilf. Fc, d. Resten af Cap. mgl. Gf, h, p, q, r. Fa, b, c, d, f. Eb. Ba, b, c, d, e,
 g, k. Herefter nyt Cap. i Ge. Dette Stykke danner i Gg først Cap. 10 (rettere 11); som Cap. 8 (rettere 9)
 efter det ovenstaaende, hvilket der danner Cap. 7, har Gg Textens Cap. 12; som Cap. 9 (10) "En ex m. selr guð &c."
 (i Texten Cap. 10). Cap. 11 er Textens Cap. 9, Cap. 12 er "Sua oc ex m. selr flæðe &c. (Slutningen af Textens
 Cap. 10). ¹⁴) [lagasteynum — nogle. [lagasofnum — andre. ¹⁵) þyðgi — Ef. nýði — Bf. ¹⁶) log-
 mali — þ. ¹⁷) [hugði þat satt vera — Gi. ¹⁸) Cap. mgl. Gl, r. Findes i Fe først længere ude i Bol-
 ken, mellem Cap. 26 og 27. ¹⁹) lutum — mgl. Ge, f, g, h, i, n, p, q, s, t. Fa-f. Ea-f. Ba, b, c, d, e,
 h, g, k, l. ²⁰) oðrum — tilf. þ. tunngndum — Bg. ²¹) herlenzstir — Fb. Eb. Bc, g, l. ²²) biðða of — tilf. þ.
²³) kaup — þ. ²⁴) um allt annat er — tilf. Ba. ²⁵) [mgl. — þ. ²⁶) biðða of — tilf. þ.
²⁷) luf. oc hann þittigt &c. har Bf: of síðan seli huzim er han vil. ²⁸) Dette Cap. danner i Gl en Del
 af Bylovens Kb. C. 4. og Slutn. af C. 5. ²⁹) kaupast uid — Gg. ³⁰) gaurðum — Ge. ³¹) godum
 — mgl. þ. ³²) [mgl. — Bl. ³³) [mgl. — Ee. ³⁴) mal — Gi. Ea, c.

halldagzt ex handsalat eru oc oð þau er uattar uitu ex þeir menn kaupazt uid er kaup-
um sinum eigu at rada [at lagum.¹ nema madr seli oheimolt eða se zals i. þa stal
þat kaup aptr ganga. en hinn² hazi anduirði³ sitt. En ex madr selr gull eða brent⁴
silzr⁵ huart sem er smidat eða osmidat [þat sem stirt stíldi⁶ uera⁷ oc zirir stirt er
sellt. þat stal stirt uera. Sua oc ex madr selr hunang [i tunnum eða i uoðum.⁸
malt⁹ [eða torn i pundum.¹⁰ [miol¹¹ i meisum.¹² smor eða salt i laupum [eða
belgium.¹³ lin i bendum [eða¹⁴ belgium.¹⁵ [eða nolorn þann¹⁶ lut er i bendum¹⁷
eða belgium¹⁸ er.¹⁹ þat stal uera iamgot innan sem vttan. [þui at engi stal adrum
selia²⁰ zoz²¹ ne zlerð.²² En ex sa gerði zals²³ i er sellði [þa er hann selr .viij.
ertogum oc .xij. mortum silzrs uid tonung nema meira uirdizt²⁴ at lagum.²⁵ En
ex hann [sellði stíkt sem hann tonypti oc uissi þo at zals uar i oc²⁶ uildi eigi or
tata. giallde .v. merkr silzrs tonungi.²⁷ Sua oc ex madr selr klæde eða lerept eða uad-
mal²⁸ oc allt þat er zals zinzt i. suare sifu zirir sa er sellði sem adr uattar. nema
þui at eins at hann uissi eigi at zals uar i oc hazi zirir ser .vj. eid.²⁹ Sidan hazi
[fram huer sina heimildar tolu³⁰ þar til er [til proz³¹ temr³² oc suare sa zirir
zals er [suara a at lagum.³³ En þat er allt zals er stynsamir menn uirða til zals.
Eigi stal [syflumadr ne hans³⁴ umbodo madr meta. þui at þa ma³⁵ agirnd um kenna.
Nu [eru kaup handsalat³⁶ oc eru eigi vitni til. syni eins eidi sa er sellði [eða halld-
izt³⁷ kaup þeirra snapa.³⁸

¹) [mgl. — *de fl.* ²) hazi anduardat [er of — tilf. *Eb, Bc, g.* ³) andyrri — *Ed.* Efter "sitt" nyt *Cap.*
i *Ge, g.* Danner i *Gl Slutningen af Bylovens Kb. Cap. 5.* ⁴) brent — mgl. *Fb.* ⁵) zt þat sem stirt stíldi
uera — *Fe.* eða gango silzr — tilf. *Fb. Bl.* ⁶) i — tilf. *Fd.* ⁷) [mgl. — *Fe.* ⁸) [i uoðum — *Ge, t.*
[i tunnum — *Gh, i, p.* [i t. t. padum — *Ff.* Rettet saaledes i *Fd.* [i t. t. uerplum. hornom adr pun-
dum — *Ed. Bf.* [i t. t. verplum eða hornom — *Ef.* ⁹) torn — *Gn.* malt i pundum — *Gp.* torn eða
malt — *Ea, o.* miol eða malt — *Eb.* miol — *Ef.* mgl. — *Ed. Bf.* ¹⁰) [eða torn i setum — *Gp.* [eða
torn eða — *Gt. Fd.* [i meisum eða pundum — *Gn. Ef.* [eða torn — *Fd.* [miol i pundum — *Fe.* [i meisum
— *Ea, c.* [mgl. — *Ed. Bf.* ¹¹) eða — tilf. *Bf.* ¹²) [eða meol — *Gn.* [t. torn i meisum — *Fe.* [i pundum
miol — *Ea, c.* [mgl. — *Ef.* ¹³) [mgl. — *Ge, f, g, h, i, l, p, r, s. Fa-f. Eb, d, e, f. Ba, b, c, d, e, f, g, k,*
L. D. ¹⁴) ull i — tilf. *Ge.* ¹⁵) [mgl. — *Gh, n, t. Fe. Ea, b, c. Bc.* [torn i belghium. eða bandum — *Bf.*
¹⁶) varning eða — tilf. *Gn. Ea, c.* ¹⁷) bondum — *Gh. Ed, f.* ¹⁸) uerium — *Gp.* ¹⁹) er sellt — *Gt.*
[stíkt — *Fd.* [mgl. — *Gf. Fe. Bd, f.* ²⁰) zalls — tilf. *Gp.* ²¹) zals — *Ge.* zoz — *Gt.* zordz — *Ed.*
²²) zals — *Gi.* [mgl. — *Gl.* ²³) zal — *Ec.* zlerð — *Bf, l.* ²⁴) zals — tilf. *Ee.* ²⁵) [suare sifu
zirir [sem adr var malt — *Gl.* ²⁶) [mgl. — *Ea, e.* ²⁷) eða vinni eid at han vissi eigi at zals var i —
Gl. Herefter nyt *Cap.* — *Ge, g.* I *Byl. Cap. 8* — *Gl.* ²⁸) uzmal — *Ge.* vedmal — *Gh. Fd.* vanmal —
Ef. Ba, f, g, k. vatmal — *D.* ²⁹) *Her begynder en Lacune i Fe; ophører i Cap. 15.* ³⁰) [zr. hv. sin
heimildar tata — *Ff. Bc, g. D.* [hvar fram sinn heim. mann — *Ea, c.* [hv. frammar [f. h. mann — *Eb.*
[hv. zr. sinnar heimildar tatu mann — *Ed, f.* [hvar azir til sine heimildr mang — *Ee.* [hv. framme sin heim.
man — *Ba, k.* ³¹) prozanar — *fl.* reitnanar — *Gp.* ³²) [sannprouat verbr huer zals gerði i — *Fd.*
[proz tomær a — *Ee.* ³³) [gerði — *Gp.* ³⁴) [mgl. — *fl.* tonungs — *Gg, h, p. Ee. Bc, g.* ³⁵) eigi
— tilf. *Gi.* ³⁶) [ero koup] handsalat — *Fe.* ³⁷) [ot halbizt þa — *Ge. Ec, e.* [þa halbiz — *Gr, s. Fa,*
b. Ed. Ba, f, k. [ot halbiz — *Ff. Ea.* ³⁸) [napa — mgl. *de fl.*

Um skilnafi er menn gera xirir kaupum.¹

gi. Öll þau skilord² er menn gera xirir³ i þuenna giptingum oc sua ex menn 11
kaupa eignir⁴ eða garða oc [xirir huert⁵ .g. marla kaup [eða meira.⁶ þa skal huar-
tuggia þeirra gera brex eptir kaupi sinu oc skildaga oc neyna vatta þa er uid uaro
fund oc stad oc haza xirir logmanz insigli⁷ [eða syflumanz⁸ eða annara skilritra
manna [er hia uaro kaupi þeirra.⁹ En ex eði [xær insigli¹⁰ geri þa cirographum
oc þer þat kaupi þeirra þa uitni [ex eigi eru¹¹ uitni til. huart sem þat mal domizt
xirir logmanni eða adrum [rettum domarum¹² þessa mals.

Huersu maðr skal vitni bera um kaup manna.¹³

gij. [Hveruitna þar sem mal er uitnat¹⁴ undir mann oc þo at eigi se vitnad 12
huart sem maðr heyr heldr seet a eða hoyrt. þa skal hann uera skyldr til at bera
[þat uitni logliga til kuaddr¹⁵ ex rettaranum. [En ex hann uil eigi bera þa skal
[atar aberi trexia hann þess uitnisburðar.¹⁶ En ex hann uil eigi enn bera [þa heldr
en adr.¹⁷ þa er hann selr mort¹⁸ silxra uid konung. En sua skal hann bera þat
uitni er hann er eigi¹⁹ [neynðr til.²⁰ at hann skal bera [uidruist sina²¹ eptir þui
sem framazt sa hann eða hoyrði. siðan dome [logmaðr oc²² doms menn huersu log-
ligt²³ þeim þidir þat vitni uera.

Ex maðr selr .ij. monnum eit uel.²⁴

gij. Nu stolu halldazt handalat mal oll þau er halldazt mego at lagum. þat 13
ma eigi halldazt [ex maðr selr þat adrum er hann hezir adr adrum sellt.²⁵ En ex
sa hezir adr²⁶ hond at er siðar troypti þa ma hann hallda skila dome xirir [kaupi
sinu²⁷ til logmanz orsturdar. Nu a sa kaup at haza er xyrri troypti [ex honum
fullnazt uitni at skila dome. þa er þeim kauprox er siðar troypti²⁸ [oc uita þat
uattar.²⁹ [þa skal hann skirfota þui³⁰ undir [uatta oc³¹ ualinfunniga³² menn.³³

Jvfr. Cap. 11. Jb. VII. 12. Cap. 12. Jb. VII. 13. Cap. 13. G. 40. Hk. 119. Jb. VII. 14.

¹) Slutn. af Byl. Kb. Cap. 8 — Gl. ²) kaup — Ba, f, g, k. ³) xirir — mgl. fl. ⁴) iarbdr — fl. ⁵) [oll — fl. ⁶) [mgl. — fl. [eða [mærrer — Ec. ⁷) brex of insigli — Gn. Ec. eða gialdþyra — tilf. Ge, l, s. ⁸) [mgl. — Be. ⁹) [er vissu kaup þeirra — fl. [mgl. — Gl. ¹⁰) [er insigli [va ner at hann zæe — Fc. ¹¹) [þo at engi [e þa onnur — Fd. ¹²) [dormendum — Fd. ¹³) Bylov. Kb. Cap. 14 — Gl. ¹⁴) [huert mal er vitnat er — fl. ¹⁵) [loglegt uitni um till tuidianær — Ed. ¹⁶) [mgl. — Ba. ¹⁷) [mgl. — fl. ¹⁸) .ij. mortum — Gf. ¹⁹) eigi — mgl. Gn, s, t. Fc, f. Ea, b, c, d. Ba, b, e, g, k. ²⁰) [kuaddr til — fl. ²¹) [mgl. — Ed. ²²) [mgl. — Ff. Her ophörer den ældre og bedre Haand, og Marginalhaanden af 1325 begynder — Ea. ²³) fulltomit — fl. ²⁴) Byl. Kb. C. 5. Begynd. — Gl. ²⁵) [ex m. hezir adr adrum sellt of odrum siðar — Gb, c. ²⁶) adr — mgl. fl. ²⁷) [mgl. — Bf. ²⁸) [mgl. — Fb. Bl. ²⁹) [mgl. — Ge, e, f, g, h, i, l, n, p, q, r, t. Fa, b, c, f. Ea-f. Ba, b, c, d, e, f, g, k, l. D. ³⁰) [of tysi hann þui — fl. ³¹) [mgl. — de fl. ³²) ualinfunna — fl. vel funnande — Ba. ³³) þa skal hann &c. — mgl. Bg.

þat er oc kaupzog ex madr [kaupir þat sem sa a edi i er selldi.¹ [nema at þess rade uære sellt er atte.² Nu skal [hann hitta þann³ er honum selldi oc⁴ heimta sitt af honum.⁵ En ex hann uil honum eigi⁶ i hond selja. þa skal hann honum heimstexna oc niota uatta sinna at hann let at lagum laust. oc trexia [hann xear⁷ sine og leggja honum ran uid. En ex sellr adrum sidan. selr halxre⁸ mort silxrs uid konung. Nu ex hann xer eigi xengit honum [þat sama⁹ kaup eda annat iamgot þa gialde hann oxri af mertr¹⁰ kaupi hueriu [þeim¹¹ er konpti.¹² oc þo oxri at minna kaup se [oc se þeir þa satter.¹³ En sa er uitande konpti þat sem [annar haxde adr konpt.¹⁴ selr oxri¹⁵ silxrs uid konung xirir huerf mertr kaup. Nu kaupir madr uid utlegan mann þa a konungr þat xer er hann kaupir at honum oc selr .vj.¹⁶ aurum silxrs uid konung eda syni med lgritar eidi [ex hann er til xor¹⁷ at hann uissi eigi at hann uar utlægr.

Ex madr selr ku sina a leigu.¹⁸

- 14 xiiij. Nu selr madr ku a leigu. þa skal sa ku abyrgiaxt at allu er hezir. nema uid [strandhoggi oc¹⁹ brada sott. læxring [oc lungna sott²⁰ oc alldri. [eda lystr reib.²¹ eda rauba sott.²² eda [uindr xellir²³ tre a.²⁴ [Nu dæyr tyr²⁵ xirir xatofum manni þa gialde [a þrimmr arum²⁶ uerbit²⁷ eptir þui sem .vj. xynsamir menn meta. þui at engi skal ku lengr leiga en lizir. nema hann drepi sialxtr. Nu skal hann haxa ku at leigu mala rettum til krossmesso [at adru uare.²⁸ þui at þa skolu tyr a xor uera. nema þeir haxe annan eindaga²⁹ a mæltan sinn i millum þa er³⁰ hann tot ku. Nu er su tyr daud en hann atte ued i annare. þa skal hann þa haxa xirir sina ku. þui at tyr skal i tyr stad loma. En ex su lizir³¹ þa skal hann sina ku (haxa) þo at hon se³² ellri. En ex lefir eru a ordnir. þo at hale slitni eda horn brotne.³³ þa skal hann þa lostu bota.³⁴ Nu uil hann þa ku eigi lengr leiga. þa skal hann hitta þann er [ku a³⁵ ex hann er innan xyllis [oc biota honum ku sina med vatt-

Jvfr. Cap. 14. G. 41. Hk. 120. Jb. VII. 16.

¹) [selr þat sem annar a — *Fd.* [kaupir þat er annar atte — *Ed.* ²) [xirir oftan rad eigannda — *Fd.* *Her begynder en Lacune i Gg;* ophörer i Cap. 29. ³) [sa — *Fb.* [hann — *Bl.* ⁴) oc — mgl. *Fb. Bl.* ⁵) Resten af Cap. i *Gl.* see *Bylov. C. 3.* ⁶) eigi — mgl. *Bk.* og oprind. i *Ba.* men, som det synes, senere tilføiet endog to *Gange.* ⁷) [þa enn — *Fd.* ⁸) halxre — mgl. *Fd. f.* ⁹) [sitt — *β.* ¹⁰) .x. aura — *Gr.* ¹¹) þeim — mgl. *Ga.* ¹²) [mgl. — *β.* ¹³) [mgl. — *β.* ¹⁴) [odrum var adr sett — *Ga.* [annarr tæxti — *Ef.* ¹⁵) halxre mort — *Fa, c, d.* ¹⁶) .iiij. opr., men rettet med *Mrg. H.* til .vj. — *Gi.* ¹⁷) [mgl. — *β.* ¹⁸) Cap. mgl. *Gl.* ¹⁹) [mgl. — *Fb.* ²⁰) [mgl. — *Ba, k.* men tilf. med nyere *H.* i *Ba.* ²¹) þuma — *Eb.* ²²) [mgl. — *Bk.* ²³) [xellr — *Gt.* ²⁴) æða við strandhoggi — tilf. *Fb.* ²⁵) [En ex dæyr bitr — *Ed.* [En ex dæyr bita — *Ef. Bf.* ²⁶) vetrum — *Gi. Ba, k.* ²⁷) [.iiij. aurum verdet ætr — *Ea.* [.iiij. aurum auerdet — *Eb, f.* I *Mrg.* med samt. *H.*: En ex dæyr xirir xatofom manne gialdi aura af verði — *Bf.* ²⁸) [a uarit — *Gi.* ari — *Gh. Fb, d.* ²⁹) maðaga — *β.* ³⁰) þeir konptust við of — tilf. *β.* ³¹) er hann atte — tilf. *Fd.* ³²) verri eda — tilf. *β.* ³³) brefti — *Gh.* ³⁴) sem xynf. m. mæta — tilf. *Gr.* ³⁵) [hann tot af ku — *Fc, d.*

um.¹ [En ex hann er eigi innan þyllis.² þa skal hann [þorra heim tu oc³ leida menn til at lata þea [tu at hon se⁴ heil oc hinum töl er a.⁵ þa segi hann ær sine abyrgð oc uēiti uord tu [sem sinum nautum.⁶ oc þiggi nyt ær oc hære [þat þirir gras⁷ [sitt oc getzlo⁸ oc abyrgiðt uib handuomum sinum einum.⁹ Nu er þa ær lande þaren er tu atte oc heyr [manni bodit um¹⁰ þear halld sitt. þa a hann honum tu at bioba ex hann er innan þyllis. en erþingia¹¹ ex eigi er þearhalldz maðr til. ex hann uil eigi lengr leigt hæra.

Um handuom a leigu þe.¹²

xv. Nu þælr maðr buze¹³ sitt inni [at manni¹⁴ at þulgu¹⁵ mala rettum. þat 15 skal hann abyrgiazt uib handuomum sinum allum.¹⁶ þat eru handuom ex hann sueltir eða [drepr eða¹⁷ þeir menn er hann skal hallda þirir orde oc eidi.¹⁸ þat eru oc handuom hans ex [hallz maðr¹⁹ hittir eigi þyr en [ond er or.²⁰ Sua oc ex biorn²¹ ber eða bita uargar.²² [eða þælr þirir berg²³ [oc þylgir eigi þehirdir.²⁴ [þa er þat handuom hans.²⁵ En ex [þirir berg þælr²⁶ oc synir hann þat²⁷ monnum ædr en hann þlæ huð ær. þa er þat eigi handuom hans.²⁸ þat eru handuom hans [ex drucnar i²⁹ brunni oc gætir³⁰ eigi maðr.³¹ sua oc³² ex ær ormegri³³ dory³⁴ eða klæze³⁵ þyrtir. En ex [hes er³⁶ i bande oc³⁷ rennistaur³⁸ þirir. þa er þat eigi handuom hans.³⁹ Nu skal hann þoda til þess er vti ma biargazt.⁴⁰ þa hittir hann [þann er a i eindaga⁴¹ oc biode honum at uardueita buze sinu. oc syni monnum at þort se⁴² at mat ser. oc segi ær sine abyrgð. En ex maðr tetr⁴³ roff a þulgu [eða a habit⁴⁴ oc bita þat uargar vti. þa er þat handuom hans ex eigi eru annara manna roff vti.⁴⁵ Nu tetr maðr naut [a þodr⁴⁶ þa skal sua abyrgiazt sem þulgu naut.⁴⁷

Jvfr. Cap. 15. G. 43. Hk. 121. Jb. VII. 17.

¹) [mgl. — Ed, e, f. Bf.   ²) [mgl. — Gr. Ea, c, d, e, f. Bd, f.   ³) [mgl. — Gr.   ⁴) [at su
tör se þör at mat ser oc — Bd.   ⁵) oc biode hinum þes uib at tafa er a oc ex þau uitia eigi uib tafa —
tilf. Ge.   ⁶) [mgl. — B.   ⁷) [at gras — Ed. [þer graro — Bf.   ⁸) [nongtu — Ge. [oc gæzlo — Ed.
⁹) einum — mgl. B.   ¹⁰) [maðr bodit — Bb.   ¹¹) erþingia — Ed.   ¹²) Cap. mgl. i Gl. Staar i Ea
æfter næstfölgende (16).   ¹³) bu — B.   ¹⁴) [mgl. — Fb. Bl.   ¹⁵) leigu — B.   ¹⁶) einum — Ea, c.
¹⁷) [drepa — Ed.   ¹⁸) [drepr meðan han skal hallda hende iuir — Bf.   ¹⁹) [hann — Gr. [þiarhaldemaðr
— B. [þirir — Bd.   ²⁰) [þaut er — B.   ²¹) bitr eða — tilf. Fe, d.   ²²) dör — Ff. Ba, k.   ²³) [mgl.
— Fb. Bf.   ²⁴) [mgl. — Gi. Be.   ²⁵) [mgl. — Gf, i. Fa, b, c, d, f. Bd, e, g, l.   ²⁶) [þer þælr a —
maledes, som det synes, samt. rettet i Gr.   ²⁷) goðom — tilf. Gt.   ²⁸) Her ophörer Lacunen i Fe.
²⁹) teldu eða — tilf. Gd.   ³⁰) þylgir — Gi. Bd. gormir — Gn.   ³¹) maðr — mgl. Ba, k.   ³²) [mgl.
— Gg, r. Fa, b, c, d. Bl.   ³³) umegri — Ba.   ³⁴) drucnar — Ea. sua oc æt. — mgl. Ed, f. Bd, f.
³⁵) klæze — Fe, d, e. Eb, d, f.   ³⁶) [hes er — Ge, s. [hæll er — Gh. [hæser — Eb, d, f. [hoss er — Ba.
³⁷) eða — Ge, t. Ff. Eb, d, e, f. Ba, b, g, h, l. D.   ³⁸) [renn' staur — Fe, d. [renne straumr — Fe. [rennir
staur — Ff. Ea. [rennr staur — Bg. Saaledes rettet fra renni staur — Ec. renni staur — da, B.   ³⁹) En ex
hoss æt. — mgl. Bf.   ⁴⁰) ganga — B. ganga of biargazt — Gt. þodag — Be. bita — Ea, c.
⁴¹) [eigenda — Gb, c. [þann er a — de B.   ⁴²) at ganga — tilf. Ba, k.   ⁴³) tetr — Fa.   ⁴⁴) bit
— B. þa tuf — Fa, c, d. [mgl. — Gi, n. Ed.   ⁴⁵) a bitr — B.   ⁴⁶) [ot þodr — Ef.   ⁴⁷) þmað
— Eb. þmaut — Ba.

þat skal maðr eigi abrgiazt at tñr renni¹ eigi talxo þegar hann hezir [uza graban² meðr naufum finum.

Ez maðr felt kuitze með lornanda loft.³

- 16 xvij. Nu hezir maðr tu flit⁴ i flulld fína þa er huarke fterdi uerð ne leigu. þa skal fu tñr uera eigi ellri en .viij. uetra oc eigi yngri en at adrum talze. heil oc heilspenat oc hazi talzt om uetren⁵ eptir⁶ Palomesso. Nu kaupir maðr at manni roff⁷ eða buze. þess er abrgð a er lornpt hezir þegar [hann leidir brott.⁸ Kuilt ze allt þat er maðr kaupir. þa skal engi adrum selia fuit⁹ ne með lornanda loftum. þat er lornanda loftr a roffe¹⁰ [ez þat er¹¹ blint eða daupt.¹² luiddrag. vamhallt.¹³ flart¹⁴ eða¹⁵ flatt.¹⁶ en a adru tuitze¹⁷ ez þat drefr¹⁸ fil fealt. þa skal fa fveria zirir er fellbi. [eða fialtr haza.¹⁹ at hann uiffi eigi lornanda loft a ez hinn zinnr [a zyrfta manade.²⁰

Um ofenan grip.²¹

- 17 xvij. Nu kaupir maðr [ofenan grip²² at manni. þa er þess abrgð a er fellbi til þess er þeim lemr i hendr er lornpti eða þeim manni er hann haud om með uattum at taka nema þeir flili annan ueg zirir uattum.

Um flipti manna.²³

- 18 xvij. Alla þa gripi er menn eiga saman. huart sem þat er alr eða eng²⁴ eða adra luti þa er flipti zær afomit. þa skal [fa flipti rada²⁵ er flipta uil eptir þui sem adr segir i odals fliptum. En þar sem .ij. menn eða zleiri eigu grip saman [þann er eigi zær flipti afomit fua at eigi verði flade at.²⁶ eða þann er annar uil gagn az haza. en annar azrotizt²⁷ [eða ma eigi rotia.²⁸ þa biode þeim zyrft²⁹ er til motz eigu uid hann. Nu ullia þeir eigi laupa. luti huer laupa skal oc lo(n)fi³⁰ fa er

Jvfr. Cap. 16. G. 43. 44. Hk. 122. Jb. VII. 18. Cap. 17. G. 45. Hk. 123. Jb. VII. 19. Cap. 18. G. 48. Hk. 124. Jb. VII. 20.

¹⁾ nennr — Fd. ²⁾ graban — mgl. fl. [þior — Gs. Bf. k. ³⁾ Cap. mgl. Gl. ⁴⁾ meit — fl. ⁵⁾ adr — tilf. fl. ⁶⁾ at — Gh. Eb. Bc. g. ⁷⁾ grip — Bc. ⁸⁾ [a brott leidir — fl. Slutn. af Cap. danner i Gi et eget Cap., der staar i Ldl. B. med Ovskr. Um lornandi loftu a zenabi. ⁹⁾ maaskee flut — Gh. t. Ef. flut gera ne — Fe. Senere rettet fra flut til flut — Ea. zale — Ba, k. mgl. — Ge. ¹⁰⁾ tuitu ze — Ff. ¹¹⁾ [mgl. — Gh. p. Ff. Ed. e. Ba, b, f, k. ¹²⁾ daupt — de fl. ¹³⁾ vamhelti — Ge, f, p, q, r, s. Ff. Ba, d, e, k, l. D. vamhelti — Gh. Fa, b, c, d. Bb. vam eða helle — Fe. eða helle — Eb. Bc. Bg. vamhelt — Ef. Bf. mgl. — Ed. ¹⁴⁾ flart — Ge, p. Fb, e. Bb, l. D. flart — Fe, d. [piart — Ef. flert — Ba, k. ¹⁵⁾ flart eða — mgl. Gh, n, p, t. Ff. Ed. e. Bf. ¹⁶⁾ daupt — Bc. ¹⁷⁾ buze — fl. ¹⁸⁾ drefr — Ff. Ee. Bk. drefr — Ed, f. ¹⁹⁾ [mgl. — fl. ²⁰⁾ [innen manadr — Ed. ²¹⁾ Cap. mgl. Gl. ²²⁾ [gripu (aman — Gi. ²³⁾ Byloven Cap. 17 Gl. ²⁴⁾ engiatzgar — Gh, p. Ed, f. Ba. D. itigar — Eb, e. Bb, g, k. huz — tilf. fl. ²⁵⁾ [a toma oc rada fa — fl. ²⁶⁾ [mgl. — Bf. ²⁷⁾ urorizt — Gc. urotir — fl. of zær eigi flipti a tomet fua at ei uerði flade at — tilf. Ed, f. Bf. ²⁸⁾ eiga — fl. mgl. — fl. ²⁹⁾ [eða uil eigi biode þeim — Ba, k. at laupa — tilf. Fb. Bb. ³⁰⁾ feli — Ea, c.

lytr eptir þui sem .vi. stynsamir menn meta eða seli huerium sem uil¹ oc lufi hinum² sinn luta uerðz. Nu uilia hinir eigi uíð tafa. haxe [at lane oc³ at ofædiu⁴ þar til er hinir heimta oc abyrgið [sem sitt ze.⁵ Engi (skal) annars þrammar selia en i lagum er mælt.⁶ En ex menn eigu skíp saman þat er huarigi heyrir toft til at kaupa [oc eigi uilia aðrir menn kaup.⁷ hallde þa til gagns er uil oc greiði þeim sinn luta [skípleigu⁸ er til motz eigu oc tafe æz⁹ þat þyrst¹⁰ er hann þarz til toftnadar at haxe [a hins luta.¹¹

Um lams abyrgð.¹²

xix. Þa skal lam abyrgið er þiggr¹³ oc toma heilu heim.¹⁴ en ex hann uil 19 eigi þat þa skal seltia sem uita ze.¹⁵ En þat er allt uita ze er uattar uita oc allt þat er [domr domir manni.¹⁶ Sua oc ex logmadr segir ze¹⁷ a hendr manni¹⁸ með logligum laga orskurði at gíalda aðrum manni.¹⁹ Nu ler madr eða selr þat sem honum er let oc miðer²⁰ þat.²¹ þa skal [þa er a²² heimta æz huarum sem hann uil. þeim er seldi eða hinum er krypti. oc sua skal hueruitna þar sem madr selr²³ annars manz eigu.

Ex madr leggir aðrum ued huerfa þara skal.²⁴

xx. Nu leggir madr manni ued þirir einnhuarn [grip eða²⁵ lut. þa skal þa 20 abyrgið ued er tetr. En ex þeir haxe goruan eindaga til ner vtt skal lonsa.²⁶ þa skal hann²⁷ bioda honum eða hans umboðs manni [i eindaga oc haxe uatta uíð.²⁸ En ex þa lonsir engi²⁹ vtt. þa geri [huart er hann³⁰ uil at stynsamra manna uirðingu.³¹ haxe sialyr eða seli aðrum.³² oc haxe þa skulld fina er ued toft en eigande þat

Jvfr. Cap. 19. G. 49. F. X. 19-23. Bj. 157. Hk. 125. Jb. VII. 21. Cap. 20. G. 50. Hk. 126. Jb. VII. 22.

¹) ex þeir uilia eigi kaup — tilf. Ea, c. ²) þeim — fl. ³) [mgl. — fl. ⁴) [at lane — fl. ⁵) [við handvommum sinum (einum) — Gr. Fa, b, c, d, e. Bb. of abyrg. &c. — mgl. Gp. Nu uilia &c. — mgl. Gi. ⁶) Engi &c. — mgl. Bb. ⁷) [mgl. — fl. ⁸) [mgl. — Ea, c. ⁹) hans lut — tilf. fl. ¹⁰) þyrst — mgl. fl. ¹¹) [mgl. — fl. Herefter indskyde Gi, Ba, e. følgende Capitel, (med Orskr. Om griða sameign — Gi. her f. ex þeirri men eigu grip saman oc sel han þeim uppur — Ba. Ex m. selr annars vitan þa lonsi er u.): Nu, eigu .ij. menn eða þeirri (einn — tilf. Gi. Be) grip saman. þa selr einn of þyrst eigi hina at er með (imott — Be) honum eigu. Nu uilia þeir riuga þat kaup. þa skal luta huer þeirra þaða skal. of ex þa lytr er seldi. þa skal halldag (halda — Ba, e). En ex hinir tiota (er riuga uilia — tilf. Ba, e). þa skulu þeir riuga a þyrsta manadi er þeir verða varir við. en eigi seldar. nema full naubðgn (fullar naubðgnar — Ba, e) banni. þar sem i logum eru seldar (mæltar — Ba, e) at þeir mætti eigi riuga. of skulu þeir (þar — tilf. Ba, e) vitni til haxe at þat se satt er þeir segia. ¹²) Byl. Kb. Cap. 18 — Gl. ¹³) let er (var) — fl. ¹⁴) eða gíalde verð eiganda — tilf. Gl. ¹⁵) nema hinn tynnis með lane er let var þui at eigi ma han þar lam abyrgið er hann mætti eigi lufi sialyr sine — tilf. Gl. ¹⁶) [men domr með domom sinum — Ed. ¹⁷) ze — mgl. Ff. Ed, f. ¹⁸) Sua er &c. — mgl. Gi. ¹⁹) manni — mgl. fl. ²⁰) oc all þat f. domr &c. — mgl. Gl. þat er vitaze — tilf. fl. ²¹) Her ophörer Lacunen i Gk. ²²) [han eller hin — de fl. ²³) eða ler — tilf. fl. ²⁴) Byl. Kb. Cap. 19 — Gl. ²⁵) [mgl. — de fl. ²⁶) verra lonsi — fl. ²⁷) hann — mgl. fl. ²⁸) [ut at lonsa — Gz. ²⁹) hann eigi — fl. ³⁰) [huer er — Gk. ³¹) metorðe — Gf. ³²) huer er han uil — Ba.

sem auk er. Nu er [eindage eigi a settr.¹ lönfi innan .xij. manada eða þare sem þyr uar flit.² Nu a maðr at heimta þe at adrum manni oc tetr hann ued þear sine i einum huerium grip.³ huart sem þat er i iorðu⁴ eða adru þe. þa skal þat ued uirða. Nu selr maðr þat ued brott adrum manni. þa skal hann haza vatta ued⁵ til ued(s) sine er ued atte oc haze lönst vtt [a þyrstum .xij. manadum⁶ ex hann⁷ er innanzyltis. [En ex hann er eigi innan zyltis þa⁸ haze lönst⁹ [a þyrstum .xij. manadum¹⁰ er hann lemr heim i zylti.¹¹ nema naudsyniar banne þer sem i lagum eru mæltar. Uitni skal hann til haza [at þer se sannar.¹² elligar [a hann alldri þess mals uppreist.¹³ Nu selr maðr [.ij. monnum¹⁴ eitt ued. þa a þa ued er þyrri tof en hinum uedþoz er sidar tof [oc uifu¹⁵ þat uattar¹⁶

Um skuldskyrtung oc kaup kuenna.¹⁷

- 21   .xxi. Nu heimtir maðr skuldb at manni [ex hann er innan zyltis¹⁸ oc [skuldskyrtir hann¹⁹ [honum ued aunan mann.²⁰ þa heyrir hann lofit þeirri skuldb ser ex hendi ex þar eru uitni til [at hann tof þann skuldar stad.²¹ Vmagi ma engum kaupum rada. þat skolu ver oc uita hversu miklu kaupi tonur skolu kaup.²² Bonda tona oyris kaupi. [hauldbz manz²³ tona .ij. aura kaupi. baruns²⁴ tona²⁵ halzrar merkr kaupi. en ex meira kaup kaupir þa ma þat riuxa a þyrsta manade. [En ex bonde hennar er eigi heima þa ma hann riuxa a þyrsta manade²⁶ er hann²⁷ lemr heim oc hann ueit [kaup þat.²⁸

Ex bonde uil eigi hallda kaup uib nekmann sinn.²⁹

- 22   .xxij. Nu kaupir maðr uerl at zialsom³⁰ manni. þa skal þat allt halldazt er

Jvfr. Cap. 21. G. 55. 56. F. XI. 22. Hk. 127. Jb. VII. 23. 24. Cap. 22. G. 70. F. X. 10. Hk. 128. Jb. VII. 25.

¹⁾ [eigi eindagat ner vt skal lenfa — Gl.   ²⁾ En ex hann lenfir eigi vt þa er þat þorueðiat. nema hann lenfi innan manadar — tilf. Gi.   ³⁾ lut — fl. grip eða lut — fl.   ⁴⁾ adru — Fb.   ⁵⁾ uib — mgl. fl.   ⁶⁾ [innan .xij. manada — Gn.   ⁷⁾ þat — Fb. Bl.   ⁸⁾ [eða — Gb, men samt. rettet s. i Ga. [mgl. — fl.   ⁹⁾ brugðit — fl.   ¹⁰⁾ [innan þeirra .xij. manada — fl.   ¹¹⁾ Ex hann er innan &c. (fra 6) — mgl. Gl. En ex hann er eigi &c. — mgl. her, men tilföies nedenfor, efter sannar (ved 12) — Gg, r. Fa, b, c, d, e. Bd, l.   ¹²⁾ [at þar sem sanner eighande væðs — Ff. [at þa se same — Ed.   ¹³⁾ [er þat þorueðia — Gl. Herfra til Cap. Ende mgl. — Gk.   ¹⁴⁾ [tuisvar — Gc, t.   ¹⁵⁾ iatu — Gn.   ¹⁶⁾ [ueð — Gl. [ex uifnat uar — Ba, k.   ¹⁷⁾ Cap. mgl. i Gl, men tilf. med Mrg. H.   ¹⁸⁾ [mgl. — Fb, e. Bl.   ¹⁹⁾ [þyrir hann þat — Gk. [þotir han þat — Gp, [þotir h. þa skuldb — Ff. [þyrir þat undir vatto — Bb.   ²⁰⁾ [undir arman — Gk. [undir annan — fl. [at annar tetr vidr — Bl.   ²¹⁾ [mgl. — Ba, k. Her tilf. Mrg. H. i Gf: Ex so vill iatta ad gialda er lufa skal. En ej er han þendur ad gialda adrum en þeim er þyrst alli zie ad honum. Nema han se utan hierado eðr eigandj haffue adur heimt i rettan gialdaga oc þeinget eigi. þa a so er sidar þot þa skuldb ad kaupj eður gioz, oc er rietter heimtandj þes þiar oc eignar maðr ex han heyrir touglig vitne ad hin heimiladi honnum þat zie oc er hin þa vid þendur.   ²²⁾ rada — fl.   ²³⁾ [hauldbz — Gh, i, p. Fa, b, c, d. Ea, c, d, e, f. Ba, k, D. [haldb manz — Bd. [ribdara — Mrg. H. i Gl.   ²⁴⁾ lends manns — Ge. Fe. Ed, e, f. Bf, k. [landz manz — Ba.   ²⁵⁾ of baruna tona — tilf. Fe.   ²⁶⁾ [mgl. — Ge, f, k, j, q, r, s. Fa-f. Ed. Bd, l.   ²⁷⁾ bonde hennar — Ge,   ²⁸⁾ [mgl. — fl.   ²⁹⁾ Cap. mgl. Gl.   ³⁰⁾ zialsum — mgl. Gh, k, p. Ff. Eb, f. Ba, k. D.

[þeir uerða afatter.¹ En ex bonde uil eigi hallda mala uib [leigu mann² sinn [oc uifar honum or uist. þa skal hann trexia uistar sinnar með uattum .ij. oc bioda honum uert sitt silt³ sem þeir urðu a satter. [Nu ex bonde uil þat eigi⁴ þa er hann setr .iiij. aurum silxrs uid tonung. En hinn skal haxa kaup sitt oc matar uerb silt sem onort er. En ex leigu madr uil eigi hallda [mala uid bonda.⁵ þa skal bonde trexia⁶ hann uerka siltu sem [hann handsellði honum⁷ oc bioda honum uist [med uattum.⁸ En ex hann uil eigi þat. þa er hann setr .iiij. aurum silxrs uid tonung. en bonde a silt at heimta ex honum sem hann [atte at reida⁹ honum¹⁰ [i leiguna.¹¹ en¹² matar [uerd hax¹³ hann eði¹⁴ þui at hann haxnar¹⁵ sialx.¹⁶ En [ex þa er vitande er¹⁷ tetr uinnu¹⁸ mann anna(r)s manz þa er hann setr halxre mort silxrs uid tonung. En ex hann tetr a hond ser manz uert oc getr eigi vnnit.¹⁹ þa stolu menn meta huat leigu²⁰ xall²¹ honum skal i þui uera. Nu leggt leigu madr siutr eða sar. ex hann ligger²² halxan manad þa skal honum eði leigu xall i þui uera.²³ með²⁴ þeim bonda er stynsamir menn meta [eða sea²⁵ at xullxra²⁶ se til.²⁷ En ex hann ligger lengr þa stolu stynsamir menn meta uertation²⁸ oc mat þann er hann nortir [eða xora hann a hendr erxingia.²⁹

Um xelitla menn er sigla.³⁰

xxij. Nu ex þui at uinnu menn eru miol torxengnir [i herade³¹ oc allir uilia 23 nu [i kaupxerdir³² xara. þa uilium ver þat vanliga³³ [ax tala³⁴ at notor madr xare þa i kaupxerdir er minna xe eigi en til .iiij. marla uegna³⁵ [stulda laust.³⁶ Skal þetta xorbod³⁷ standa xra þastum oc til Midials messo [huert ar.³⁸ En [xra Midials messo oc³⁹ allan uetren sidan⁴⁰ xare [huert er hann uil⁴¹ með þui⁴² sem gud hexir let honum. [huart sem þat er meira eða minna.⁴³ En stxrimenn þeir er

¹⁾ [þeim komr a samt — Ea. ²⁾ [uertmann — fl. [vinnumann — Gi. ³⁾ [eptir þui — Gi. ⁴⁾ [mgl. — Gi. ⁵⁾ [mgl. — Ea, c. ⁶⁾ beida — Gh. ⁷⁾ [þeir urðu afatter — Gh. [þeim var silt — Ff. ⁸⁾ [mgl. — fl. ⁹⁾ [ueta — fl. ¹⁰⁾ [stildi — fl. ¹¹⁾ [mgl. — fl. ¹²⁾ þuiat — Fb. ¹³⁾ hexir — fl. ¹⁴⁾ xirirgort — Ba. [þax ei at geta — Bf. ¹⁵⁾ haxnabi eller hexir haxnat — fl. ¹⁶⁾ mat — tilf. Gn. ¹⁷⁾ [sa madr en uifz er uisande oc — Ba, k. ¹⁸⁾ leigu — Fa, b, c. ¹⁹⁾ unnit — mgl. fl. ²⁰⁾ leigu — mgl. Ba, k. ²¹⁾ [al — Gh. ²²⁾ lengr en — tilf. Gz. ²³⁾ Nu leggst &c. — mgl. Gr. ²⁴⁾ með — mgl. fl. ²⁵⁾ [mgl. — fl. ²⁶⁾ xullxra — Gh, k. Ef. Bd, g. ²⁷⁾ með þeim bonda &c. — mgl. Fe, f. ²⁸⁾ uertaxall — Gi. ²⁹⁾ [ellegur axhendr ser oc xue erxingia at xora — Ba. [i xalingar — Gr. ³⁰⁾ Byl. Cap. 22 — Gl. ³¹⁾ [at xa — Ba, k. ³²⁾ [til kaupstada — Ba. [i kaupstadar — Bk. ³³⁾ vandliga — fl. meðr ollu — Fd. ³⁴⁾ [xirir bioba — Bf. [mgl. — Gr. ³⁵⁾ silxro — Gf, i, n. Ed, e, f. Ba, e, f, k, l. uegna — mgl. Ge, l, t. Fa, b, c, d, e. Ea, c. Bd. ³⁶⁾ [mgl. — Gc, a, b, i, k, l, n, p, q, r, t. Fa-f. Ea-f. Ba, b, c, e, f, g, k, l. D. ³⁷⁾ xarbann — Fd. ³⁸⁾ [mgl. — Gf, b, i, n, p. Ff. Ea, d, e, f. Ba, b, f, k. D. ³⁹⁾ [mgl. — Gh, i, p. Ff. Ea, a. Ba, b, k. D. ⁴⁰⁾ sidan — mgl. Gf. Fe. ⁴¹⁾ [huert i xridi — Ge, f, k, i, k, n, p, q, r, s. Fa-e. Bb, c, d, e, & k. D. [hu. i x. huert er hann vill — Gl. Ea, b. [huert i nadom — Ff. [xulu þeir xara i xridi huert a þa uilia — Ed. Bf. [huar — Ba, k. ⁴²⁾ siltu gobo eller þui gobo — fl. siltu goby — Ba, k. ⁴³⁾ [mgl. — fl.

taka menn a skip sin með minna þe en nu er skilt. þa sedizt þa .ij. aurum¹ silfrs uid konung þirir huern þeirra oc sua huer er þelag leggr uid þa.²

Ex stýrimadr tekr a skip sitt ex marga menn.³

- 24 xxiiij. Nu skipar madr kaupskip⁴ [i herade heima⁵ oc taka menn þar⁶ ex honum. þa skal hann sua skip⁷ skipa⁸ at þeir haxe allir þar i er telit haxe. Nu ex skip luerdr ex miol ladi⁹. þa skal stýrimadr [sinn varning¹⁰ þyrst ex bera en hinir hazi þar er tolu. En ex þeim þidir þa en oxlabit¹¹ [er þar¹² tolu.¹³ þa stolu þeir ex bera [er sidastir¹⁴ tolu¹⁵ þar til er skip er þort.¹⁶ þa skal hann leggja a [handsala slit¹⁷ .ij. aura silfrs [huerium þeirra er ex bera.¹⁸

Ex menn sigla þirir bann.¹⁹

- 25 xxv. Nu þara menn [þirir bann²⁰ landa²¹ [eða staba²² millum. þa er stýrimadr²³ setr .viiij. ertogum oc .xiiij. mortum silfrs uid konung en hafeti huer mort silfrs. En ex madr (þer) [or kaupstad oc i herad²⁴ i þorbode. setr morþ silfrs uid konung.²⁵ Einn²⁶ skal stýrimadr [a skipi hueriu²⁷ þa er nestr huilir borde²⁸ a ftioern. stýrimann skal um allt sokia en allir²⁹ giallde [þeir er³⁰ i skipi eigu þui er [þirir bann³¹ þor. Engi skal [bann³² leggja³³ þyftna³⁴ millum [ex torne eða mat³⁵ nema með konungs rade.³⁶ En ex leggr þa eru þeir setir allir þyftis menn .viiij. ertogum oc .xiiij. mortum silfrs uid konung. [þat þe a halzt konung³⁷ en halzt allir lagu nautar.

Jvfr. Cap. 24. G. 146. Bj. 167. 169. Hk. 129. Bl. IX. 2. Jb. VIII. 1. Cap. 25. G. 313. F. VII. 27.

¹) mortum — Fa. Eb. ²) Det öyr. af Cap. i Gl, see Byl. Kb. C. 22. ³) Cap. mgl. Gl. ⁴) skip — Gn. Ec. ⁵) [heiman or herabi — fl. ⁶) þar i — fl. ⁷) skip. — mgl. Fe. f. ⁸) torða — Ba, k. ⁹) [oxlabit eller oxlabin — fl. ¹⁰) [sina varu — fl. [sin þong — Ed. ¹¹) eigi þort — fl. ¹²) þyrstir — Fb. Bd, l. ¹³) [mgl. — fl. ¹⁴) oxstir — fl. ¹⁵) [mgl. — Gr. ¹⁶) vel þort — fl. mundanga ladið undir þeim — Bf. ¹⁷) [handsalestitt — Gn. Ff. [handsal sitt — Gi. Fb. [handsal flitt til — Fe. [handzfall — Ea, c. ¹⁸) [mgl. — fl. þa skal &c. mgl. — Gh. ¹⁹) Cap. mgl. Gl. Bg. ²⁰) [x. þarbann — Fa, c, d. [i þorbodi — Gp. [i þorbode konungs — Fe. [x. bann eða þorbod — Ee. Nu þara &c. — mgl. Ed, f. Bf. ²¹) [i þerðir þyrir land fram — Gi. [þirir bannat land fram — Gi. [x. bannat land — Ba, k. þyftna — Ed, f. Bf. ²²) [eða kaupstaba — Gi. [mgl. — Fb. Ed, f. Bf, l. ²³) Her begyndur on Lacune i Gk; ophörer i de sidste Linier af den hele Lov. ²⁴) [or kaupst. j herade — Gh. [or kaupstad — Gi. Ff. [or kaupstad heim i herad — Gr. [or t. i herad — Fa, c, e. Bb, l. [or herade eða or kaupstad — Ea. ²⁵) En ex madr þerr &c. — mgl. Ge. Ed, e, f. Be, f. ²⁶) Einn — mgl. Ed, f. Bf. ²⁷) [mgl. — fl. Her begyder i Be et indskudt Blad, med en nyere H. ²⁸) barði — Gi. skipi — Gr. ²⁹) abrir — Gi. Bf. ³⁰) [sua [em þeir — fl. ³¹) [i þorbodi — Gi. [þorbannat — Bf. ³²) þarbann — Ga. ³³) [banna — Ba. ³⁴) þyftghia — Ef. ³⁵) [at þyftia torn eða mat — Fa, c, d. [torn oc mat at kaup — Ea. [þora ex torne eða matte — Ba. [ex t. e. matte — Bk. ³⁶) [e þort — tilf. Ba, k. ³⁷) [haxe halzt aller þyftismenn — Ea.

Um afigling huat vðr ligr.¹

xxvj. Nu roa menn a menn eða sigla. gíallde stada þann allan er [þeir gera² 26
nema menn [roa xirir bard³ þeim.⁴ Kef þau oðl er rekr i almeninga þa a konungr.
Nu ex menn sigla⁵ xirir land fram eða ex haxi oc briota menn⁶ stíp sitt. [sitt ze⁷
a huer⁸ er lennir með uatsum [huer sem iord a er a rekr.⁹ hazret¹⁰ oðl onnur a
konungr.¹¹

Um gullrettis stada.¹²

xxvij. Nu ler maðr manni stíp sitt eða roff oc uil sa haxa at þorz sinni [er let 27
uar.¹³ en hinn zer til [er lede¹⁴ oc tetr ax honum lanit. þa gíallde hann¹⁵ .ij. aura
silzr¹⁶ þeim er stíp eða roff a. Hueruitna þar sem menn gera monnum zear stada
medr heizt¹⁷ eða oxund. bote sa zullrette er gerir oc stada¹⁸ sem .vj. stynsamir menn
meta logliga til nezndir ax domaranum. [oc oxundar bot a oxan¹⁹ ex vitni eru til.
þat er allt zullrettis stade er menn meta til halzrar merkr silzr.²⁰ en ex minni er
þa er [þoda bot .ij. aurar silzr²¹ [þeim er stade er gor.²² Nu dylr hann oc eru
eigi uitni til. syni með lyritar eidi. [en .vj. eidi²³ xirir zullrettis²⁴ stada. En ex
eidar zallazt.²⁵ gíallde stítt sem adr uar mælt.

Um dubl.²⁶

xxviij. En ex menn dubla²⁷ eða lasta teningum om peninga. se [oppnemt allt 28
konungs ombods manni²⁸ þat er a borde²⁹ ligr³⁰ oc huer þeirra setr halzre mort
silzr uid konung. En ex menn uedia. haxi at allz engu oc se sectar laust [uid konung.³¹

Jvfr. Cap. 26. G. 145. Bl. IX. 18. Cap. 27. G. 92. F. IV. 37. X. 45. 46. Jb. IX. 17.
Cap. 28. Hk. 130. Jb. IX. 18.

¹) Ingen Cap. Afd. i Ea, c, e. Bd. Danner i Gl. Byl. Kb. Cap. 20. ²) [ax uædr — Fe. [ax v.
þarra figling — Be, g. ³) bard — Ge. ⁴) [roa x. bard fram þeim — Gl. [roa xirir fram — Ed.
⁵) eða roa — tilf. fl. ⁶) menn — mgl. fl. ⁷) [þat — Ge. ⁸) [þa a þat huer ax ze sinu — Ed.
⁹) [mgl. — Gi. [huer f. þat a — Fb. ¹⁰) hazregster — Fd. ¹¹) hvar sem &c. — mgl. Bd. Her ind-
skyder Fe som eget Cap. Stykket Ex maðr steynir manne &c., dernæst konungr eða hans umd. maðr a zyrst
stip &c. See ovenf. S. 155. Note 18. ¹²) Ingen Cap. Afd. i Ea, c, e. Byl. Kb. Cap. 20 — Gl. ¹³) [mgl. — Gi.
¹⁴) [mgl. — fl. ¹⁵) er atte — tilf. Ea, c. ¹⁶) at axange [er atte] þeim er stíp eða roff var let. En ex
hinn heizir lengr en let var, þa gíallde hann axang .ij. aura silzr — tilf. Gb, c, k. at axangi er stíp eða roff a.
En ex . . . silzr — tilf. Ge. at ax. er atte stíp eða roff. En ex . . . silzr — tilf. de fl. at axange er lede
stíp eða roff. en . . . silzr — tilf. Gl. at axange er atte. en . . . gíallde .ii. aura f. — tilf. Fb. at axange er
F. a. roff atte — tilf. Ea, c. at ax. þeim er han lede fl. e. roff. En . . . silzr — tilf. Ee. ¹⁷) heiptugri
hendi — fl. ¹⁸) ziarstada — fl. ¹⁹) [mgl. — fl. ²⁰) vegnar — fl. ²¹) [oxundarbot eptir lagadome
— Ge o. fl. Opr. saal. i Gb, men rettet som i Ga. ²²) [mgl. — fl. ²³) [mgl. — Gf. Fb, e. Bd.
²⁴) halzrettes — Be. ²⁵) zalla — fl. ²⁶) Ingen Cap. Afd. i Gh, s. Fe, f. Ea, c. Bb, k. Cap. findes i
Gi sidst i Bolken; paa dette Sted findes derimod uden Ovskr. følgende: Sa maðr er heizir uagir rangar stipur
eða multiferouð. Sua of ex hann stifar rangt. setr mort silzr uid konung of [ate sem hann haxe iazn miltu stolit.
Cap. er i Gl. Slutn. af Byl. Kb. C. 18. ²⁷) dupla — fl. ²⁸) [uppn. alt konungi — fl. ²⁹) storbordi
— Gp. ³⁰) [upnemr peningr með tenningum en a borde ero konungs ombodsmenne — Ef. oc undir teninga
tom — tilf. Ba. ³¹) [mgl. — fl.

Um uagir oc mælikeröld.¹

29 xxix. Nu ær þui at sua er tefit um allt landit at einir² pundarar³ [oc einar uettir⁴ [oc ein met⁵ [oc stidur⁶ oc mælekeröld stolu ganga um allt landit. at þui sibr megi prettazt xatunnigir⁷ menn hvar sem þeir tunnu xram at toma i landeno. þa er þesse skipan a gor. at skipundare⁸ stal uera slitr sem uanr er. stal hann rifa at halzu⁹ skipundi¹⁰ oc þar til er uerdr¹¹ [halzt annat skipund.¹² med þeim hette at .iiij. uettir oc .xx. stolu gera skipund [þær sem¹³ huer þeirra stande [halza .ix. mork oc .xx. oc .viiij.¹⁴ ertogar.¹⁵ þar neft handpundare.¹⁶ oc stal hann rifa at halzre uett¹⁷ oc þar til er a ma uega halzt¹⁸ skipund.¹⁹ En ær minna þarz at uega en halza uett²⁰ þa uegi i skalum med metum.²¹ Smorpundare stal slitr uera sem [iaxuan er uanr at uera.²² [oc uera²³ .iiij. punda smor²⁴ þeirra at [.iiij. mertr²⁵ oc .xx. geri huert smorpund.²⁶ En ær laupr er um hann stal eigi standa tomr meira en .viiij. mertr.²⁷ En þesse stolu mælekeröld vera til [grions oc annars²⁸ gudlegs²⁹ auagtar.³⁰ [Sald þat er .ij. geri skipund³¹ oc [mælið sa³² er .viij.³³ geri sald.³⁴ [halzr mælið.³⁵ [xiordungr mælið³⁶ [oc settungr.³⁷ [oc se proxat med rug oc uan- dregit.³⁸ þau eru onnur mælekeröld er mæla stal med hunang oc allzstonar dryt. lyfi oc adra luti þui lita. er þat xyrst asir [oc halzr asir.³⁹ bolle [oc halzr bolle.⁴⁰ iusta.⁴¹ eru tuær iustur⁴² i halzbolla. [halzbollar .ij. i bolle.⁴³ bollar .iiij. i aft.

Jvfr. Cap. 29. Jb. VII. 26.

¹) Cap. allersidst i Bæarskipan — Gl. ²) stolu — tilf. *Fd. Ba, k.* ³) uera — tilf. *Fd. Ba, k.* ⁴) [mgl. — *fl.* ⁵) [mgl. — *fl.* ⁶) [mgl. — *Gq.* oc alnar — tilf. *Fe, f.* ⁷) xavitir — *fl.* xatoter — *Ba, k.* ⁸) skipundare — *Gc.* pundari — *Gc, i.* ⁹) punde (saaledes) tilf. — *Gi.* ¹⁰) pundi — *Gn. Ea, c. Bl.* ¹¹) uegr eller a ma uega — *fl.* ¹²) [halzt — *Fc.* [halzt annat pund — *Bl.* oc þar til &c. — mgl. *Gi.* ¹³) [sua at — *fl.* ¹⁴) .viiij. — *Gh. Ff. Ee. Bc, g.* .iiij. — *Ea, c.* ¹⁵) Istf. ut .iiij. v. of tuttugu &c. har *Ed, f. Bf.* at .xx. pund (linapund — *Ef. Bf.*) stolu uera i hueriu skipundi (pundi — *Bf.*) of .viiij. uettir of .xx. of .viii. ertogar i huerri uett. ¹⁶) halzpundari — *Gh, p, t. D.* [halzt pund — *Ba, k.* ¹⁷) mork — *Ea, c.* ¹⁸) halzt — mgl. *Ed.* ¹⁹) lizapund — *Gd.* pund — *Gn, t. Eb. Bc, f, g.* ²⁰) oc þar til er a ma uega &c. — mgl. *Gi.* ²¹) En ær minna &c. — mgl. *Ed, f. Bd.* ²²) [von er at — *Ed, f.* ²³) [mgl. — *de fl.* ²⁴) [at a mege (ma — *Ef.*) uega .iiij. pund — *Ed, f.* smor — mgl. *fl.* ²⁵) mertr, og derover med s. H. vettir — *Gi.* vettir — *Gn, q, r. Fb, d. Ea, c, e. Bl.* ²⁶) [huert stande .iiij. mertr of .xx. — *Gl.* skipund — *Fb.* pund — *Fa, d, e.* ²⁷) þeirra at &c. — mgl. *Ed, f.* en ær minna &c. — mgl. *Bf.* ²⁸) alle — *fl.* ²⁹) vidrlite — *Ge, p, s. Ff. Eb. Bc, g.* vidlege — *Gf, q, r. Fb. Bl.* virbulege — *Gh.* v. lege — *Gi.* vidarlege — *Gn.* vidlege — *Fa, c, d. Ea. Bd, e.* vidrlite — *Ed, f. Bb.* veraldlege — *Ee. Ba, k.* vidrlite — *D.* mgl. — *Gl, t.* ³⁰) [annara lufa — *Fe.* ³¹) [Sald tit þuillite uagtar at .ij. g. skipund — *Fe.* halzt sald — tilf. *Ge, h, s. Fc, f. Eb, e. Bb, c, g. D.* halzt sald þat er .iiij. gere pund — tilf. *Ba.* haxsald . . . pund — tilf. *Bk.* ³²) [þeppa su — *Fa, d.* ³³) [.viij. mælar þeir — *Ee.* ³⁴) skipund — *Fb. Bb, l.* Det oprind. raderet i *Ba*, men maaskee med s. H. skrevet pund. Raderet i *Bk*, men med en gl. H. skrevet mæla. [sa er geri .viij. sald — *Gd.* vandregit — tilf. *Ba, k.* ³⁵) [holz þeppa — *Fa, d.* [mgl. — *Ed, e, f. Bf.* ³⁶) [xiordungr þeppo — *Fd.* [mgl. — *Gi, n, p, t. Fa, b, c, f. Ea-f. Ba, b, c, e, f, g, k, l. D.* ³⁷) [set- ungr mælið — *Ge, h, i, n, p, r, t. Fb, c, e, f. Ea, b, c. Ba, b, c, e, g, k, l. D.* [settongr þeppo — *Fa.* [set- tongar .viij. gere mæle — *Ee.* [mgl. — *Gl. Ed, f. Bf.* ³⁸) vandregit — *Gh.* vandregit — *Gi.* [mgl. — *Gf, l, q, r. Fa, b, d, e, f. Ed, f. Bd, f, l.* ³⁹) [mgl. — *Ge, h, i, l, p. Fe. Ea, b, c, e. Bæ, b, c, e, g, k. D.* ⁴⁰) [mgl. — *Ed, f. Bf.* ⁴¹) iusta — *Gs. Fc, e.* ⁴²) iustur — *Gs. Fc, e.* ⁴³) [mgl. — *Gi. Fe, f.*

Stal logmadr haza [pundara¹ þessa allar² uettr oc met oc mælelerollð oc stidur³ a logdingi.⁴ En þess i millum stal liggia⁵ vndir⁶ logmanz uallde oc þeirra er bonda ze uardueita.⁷ Stal þar [a þinginu⁸ huer⁹ sýslumadr [retta¹⁰ pundara sina uettr oc met oc stidur oc mælelerollð¹¹ en bōndr¹² eptir þeirra pundarum¹³ [oc þui allu sem þyr greinir.¹⁴ Mart stal uera a mælelerollde hueriu slitt sem merktiz a logdingi.¹⁵ veri sýslumadr stýlðr at stoda¹⁶ þetta a huerium .xij. manadum [um sinn.¹⁷ En ez notor hezir umartat giallde mort silyrs. Stal huer huzastir madr eiga mæle oc pundara oc bismara. Engi madr stal byggia stippundara ne adrar uagir. m ez byggir giallde mort silyrs.¹⁸ [En hueruitna sem rong¹⁹ mælelerollð zinnazt.²⁰ vane sua at eði se til þess hezt²¹ sidan. [En huer sem eitt huert i þessare grein hezir rangt eða umartat²² setr mort silyrs uid tonung²³ [ez hann ueit þat.²⁴ En eigi stigt²⁵ bonde meðan sýslumadr zær honum eigi mart²⁶ til reidu [a pundara eða mælelerollð.²⁷

IX. Þioza boltr.²⁸

- i. Her heyr þioza boltr oc segir ez madr stel.
- ii. Um þioza zærsur.
- iii. Ez madr tætr uid ze sinu þiozstolno.
- iiii. Ez madr stendr mann með ze sinu.
- v. Ez madr tennir adrum stulld.

¹) mgl. — fl. ²) allar — mgl. fl. ³) [alla þessa luti — Fb. ⁴) Gulaþingi — Gi, n, q, r, t. Ec. Hroþþingi — Fa, b, c, d, e. Eidsiðvæþingi — Ea, e. Borgarþingi — Bl. n. tingi — Ga. Istf. Stal logmadr &c. have Ed, f. Bf: Nu stulu men (ver — Bf) þessar vagir haza til Eidsiða (Borgar — Bf) þingo. ⁵) i Þorguin — tilf. Gg, r. i Zautru — tilf. Fe. i Nidarosi — tilf. Eb, Bc. ⁶) Her ophörer i Be det indskudte Blad med den nyere H., og den ældre begynder atter. ⁷) En þess imillum &c. — mgl. her, men indskydes nedenfor (ved 17) i Gf, q, r. Fa, b, d. Ed, f. Bd, f, l. ⁸) [eptir — fl. ⁹) gialdþyri of — Gl. ¹⁰) marfa eller gera — fl. ¹¹) [marfa sin — Gn. i huerri sýslu — tilf. Gh, p. Ba, k. ¹²) huffbōndr — Gl. ¹³) metum — Gn. gognum — Ea, c. ¹⁴) [oc rette stidum — Fe. [mgl. — de fl. oc bōndr &c. — mgl. Gh, i, p. Ba, b, e, g, k. i hvers sýslu — tilf. Ge, s. of se þrozat með rug of vandregit — tilf. Gl. of se i huao sýslu prouat með rug of uondre(g)it — tilf. Fe. ¹⁵) Gulaþingi — Ge, i, n, g, r, t. Ec. Bc. Hroþþingi — Fc, e. n. tingi — Ga. Eidsiða þingi — Ea, d, e, f. Borgarþingi — Bf. Mart stal &c. — mgl. Fa, b, Bd, l. ¹⁶) þroza — fl. ¹⁷) [mgl. — fl. oc mæle með rug oc vandstæze — tilf. Gf, q, r. Fa, b, d, f. Bd, l. veri sýslumadr &c. — mgl. Ed, f. Bf. Her indskydes Stykket En þess imillum . . . varð: vāia — Gf, q, r. Fa, b, Ed, f. Bd, f, l. ¹⁸) En ez notor &c. — mgl. Gc, e, h, i, n, p, s. Fa-f. Ea-f. Ba, b, c, d, e, f, g, k, l. D. ¹⁹) rong — mgl. Gh. ²⁰) ero — Gl. [En huer sem eitt huert hezir rangt eða umart (eða umertt — mgl. de fl.) ez þessu — Gf, q, r. Fa, b, d. Ed, f. Bd, f, l. ²¹) hax — fl. nytt — fl. ngt eða hax — Gh. ²²) eða umartat — mgl. Gl. ²³) [oc gialdi tonungi mort f. ez hann hezir rangt oc (eða) umertt (umartat) — Gf, q, r. Fa, b, d. Ed, f. Bf. ²⁴) [ot veit hann þat — Gf, r. Fa, b, d. Bd, l. [mgl. — Ed, f. Bf. ²⁵) stigt — Gr. ²⁶) Her ophörer Lacunen i Gg. ²⁷) [a pundarum of mælelerollðum — fl. [mgl. — fl. En eigi &c. — mgl. Ge, h, l, p. Fa, b, d, e. Eb, d, f. Bb, c, e, f, g, k, l. D. ²⁸) Som Slutningscapitel i Bolken tilf. Ff Bestemmelsen om Aager, der ellers findes i Forbindelse med Christenretten, see Erkebiskop Jons Christenret Cap. 35, hvor Varianterne findes anførte.

²⁹) Dette er i Ga den stadige Sideoverskrift gennem den hele Bolk.

- vi. Um rangsaf.
- vij. Ez madr zinnr ze sttt þiozskolit.
- viiij. Um marfsteina zærsu.
- ix. Ez madr stetr or allðenagardum.
- x. Um huinzfku.
- xi. Um hontaf.
- xij. Guersu madr skal með zynbi zara.
- xiiij. Um tlyzfar eida.
- xiiij. Um settar eida.
- xv. Um lgrittar eida.¹
- xvj. Um ranga eida.²

Her heyr þioza bolh oc segir ez madr stetr.³

- 1 i. Dat er nu þui nest at var skal engi annan stela. Nu er þo greinande ez [sa madr⁴ stetr mat⁵ er eigi [zær ser uinnu⁶ til zorstro⁷ oc hælpz sua lizi sinu [zirir hungro safir.⁸ þa er sa stuldr [zirir engan mun⁹ [rexfingar uerdr.¹⁰ En sa madr er vinnu [zor er¹¹ [ser til zorstro¹² stetr [til onris¹³ oc uar edi adr at stitu tendr. þa skal hann a þing zora oc lozfi hud sina .iij.¹⁴ mortum silzro.¹⁵ [Nu stel hann annat sinni til onris.¹⁶ lozfi hud sina .vi. mortum silzro.¹⁷ En ez hann lozfir eigi. late hud sina oc se brogdit lylti¹⁸ a linn honum. [Stetr hann þridia sinni til onris.¹⁹ late hudina en konungr take [az ze hans .vi. mertr silzro²⁰ [ez til er.²¹ En ez hinn same stetr optar. þa er hann dræpr.²² En ez madr stetr til halzrar mertr ueginar²³ sa er edi uar at þui tendr zyr. þa skal hann a þing zora oc lozfi hann sil²⁴ .viiij. ertogum oc .xiiij. mortum silzro uid konung eða zære vtlægr.²⁵ En ez hann stel optar þa er hann dræpr.²⁶ En ez þiozr stetr til mertr ueginar²⁷ i zyrsta bragde²⁸ þa heyr hann zirir gort²⁹ ze sinu [allu uid konung.³⁰ oc hæze stila rexfing sem sa madr leggr a hann er konungs ualld heyr i hende til rettra rexfinga. oc

Jvfr. Cap. 1. G. 253. F. XIV. 12. Hk. 131. Jb. IX. 1.

¹) oc ranga eida — tilf. Ga urigtigt med Udeladelse af den 16de Titel. ²) Udelades urigtigen i Ga.
³) Ovskr. tagen af Gb, c. mgl. i Ga. ⁴) [sollten — Gi. ⁵) matemat — Gb. ⁶) [er (ser) vinnu zör — Ee. Ba, f. ⁷) [zær (er til vinnu of til zörsto — Ed. ⁸) [mgl. — fl. ⁹) [med engu moti — fl.
¹⁰) [rexfandi — fl. ¹¹) [zær — fl. ¹²) [mgl. — Ed, f. Bd, f. ¹³) [mgl. — Gl. i zyrsta sinni — tilf. Bf. ¹⁴) .iij. — Fb. .iiij. — Bd. ¹⁵) uid konung — tilf. fl. ¹⁶) til onris — mgl. Gq.
¹⁷) [Nu skal hann lozfa annat sinni hud sina .vi. mortum f. — Fb. ¹⁸) lyltiemarti — fl. haitum lylti — Bf.
¹⁹) [En ez hann stell optar — Gf. Fd. ²⁰) [huarn pening zær hans — Ea, c. ²¹) [mgl. — fl. ²²) daubar oc drepar — Ba. ²³) silzro — Gq, r. Fb. Ba, d, k, l. mgl. — Gf, l. Fe, f. Ed, e, f. Be, f. i zyrsta — tilf. Bf.
²⁴) hud sina — fl. ²⁵) daubar oc drepar — Ba, k. ²⁶) Her følger i Bl en Side, beskrevet med Runer i 16de el. 17de Aarh., indeholdende et, Loven uvedkommende, Grændseskjel mellem Norge og Rusland samt Sverige (Mbr. fol. 100, b, aftrykt fuldstændigt i Björners cogitationes critico-philologicæ de orthographia lingvæ Sviogothicæ tam runica quam vulgari, a corrupto medii ævi stylo vindicanda, Stockholmæ 1742); paa næste Side fortsættes Lovens Text uden at noget mangler. ²⁷) silzro — Gi, l, q. Fa, b, e. Ed, e. Bl. mgl. — Gf, Ea, c, f. Ba, b, d, e, f, k. ²⁸) taft — Ed, f. Bf. er eigi var at þui zyr tendr — tilf. Ef. Bf. ²⁹) zirir skolit — fl. ³⁰) [mgl. — fl.

hallde hann þó lízi sínu. [Nu er hinn same stetr optare¹ þá hefir hann xirir gort
[ze oc xridi.² [lande oc lausum oyri³ [oc lizino með.⁴

Um þioxa færslur.

ij. Nu er þioxr er xundin⁵ þá skal binda xola⁶ a bat honum i þui xylki sem 2
þioxr er telinn oc xora umbodsmanni⁷ bundinn⁸ oc hallde umbodsmadr honum til
þings⁹ oc af þingi i xioru.¹⁰ En umbodsmadr xai mann til at [drepa hann¹¹
oc sua alla þioxa. En bondr eru skyldir til at xylgia þioxi til draps.¹² þá er af
þeirra abyrð. En er þeir uilia eigi xylgia. [setr huer halxre mort¹³ silxre uid ton-
ung.¹⁴ En ze þat allt er telit uerðr af þioxi. þá a þa þat er þiox tetr oc eigi
berft adrum manni uitni til. en alla adra lausa aura a tonung. En þa abyrðigt
þiox er bindr¹⁵ [eða setr¹⁶ .iiij. mortum silxre uid tonung¹⁷ þar til er hann setr
hann bundinn [a xlet umbodsmanz¹⁸ oc haxe þar til uitni. En er þioxr uil ueriazt
þa xellr hann vtlægr.¹⁹ En er madr letr þiox lausan þá er hann setr .iiij. mortum
silxre uid tonung. [oc sua umbodsmenn tonungs sem adrir menn.²⁰ þar skal huernn
þiox doma sem skal. huar sem hann uerðr telinn.

Er madr tetr uidr ze sínu þioxstolnu.

iiij. Nu er madr renir mann þioxi eða vtlægum manni. [suare landrada sol²¹ 3
uid tonung. En huer þeirra annara er [i gongu varu²² með honum mort silxre
uid tonung.²³ En er einn madr tetr þiox. þá liggir honum eði uid þó at hann uerði
laus.²⁴ Nu kennir madr ze sítt þioxstolit i hendi adrum manni. tale²⁵ hann uid
ze sínu oc stili sua xirir. at et drep huergi nidr tonungs rette [ne þoar manna.²⁶ oc
hefir hann þar uitni til. þá er hinn sannr at sol. en þa er ofetr er tetr uid ze sínu.
En er [hann loynir þioxi oc²⁷ tetr uid ze sínu. þá er hann setr .iiij. mortum silxre

Jvfr. Cap. 2. G. 253. F. XIV. 12. Hk. 132. Jb. IX. 2. Cap. 3. G. 256. Jb. IX. 3.

¹⁾ [Nu er (hin sami) madr verðr optar at þæxðu tindr — fl. ²⁾ [mgl. — Ge, g, h, l, p, q, r, s. Fa, b, c, e, f. Ba, b, c, e, k, l. D. [xeno — Ee. [allu þui sem han atte — Bd. [allu þi er han a — Bf. i — tilf. Gt. Fd. Ee. bæði i — tilf. Bd. ³⁾ [mgl. — Bf. ⁴⁾ [mgl. — Fe. ⁵⁾ bundinn — Ge, h, i, k. Fb, f. Eb. Bd, g, k. D. ⁶⁾ xola — rettet med en gl. H. til þioxnab — Fe. þioxsto — Bk. ⁷⁾ tonungu — tilf. fl. ⁸⁾ eða xiofradan — tilf. Ea, c. ⁹⁾ draps — Eb. Bb, c, g, k. ¹⁰⁾ til draps — tilf. Ba. ¹¹⁾ [reysa hann — fl. ¹²⁾ xoruæðs — Ee. ¹³⁾ [setr hv. oyri — Gn. Fa, d. [þa er hv. þ. f. mort — Fb. ¹⁴⁾ [þa liggir sítt vid sem þeir stötti eigi þing — Ed, f. Bf. er eigi xylgir — tilf. Gi. ¹⁵⁾ tetr — Fb. Ed. ¹⁶⁾ [setr of bindar — Ba, k. ¹⁷⁾ [steppir han honum sedar — Ba. [mgl. — fl. ¹⁸⁾ [mgl. — Bf. ¹⁹⁾ [a þendr umþ. manne — Fe. [a xloft umþ. manni — Ed. [nidr hia umþ. manni — Bf. ²⁰⁾ ugildar — Ba, k. ²¹⁾ [mgl. — Ee. ²²⁾ [þa er þa sedr .x. m. s. — Ef. Bf. ²³⁾ [i gøgn flanda — Gd. ²⁴⁾ En huerr fl. — mgl. Ea, c. ²⁵⁾ En er einn &c. — mgl. Bg. ²⁶⁾ of tetr — de fl. ²⁷⁾ [tilf. kun i Ga, b, c, d. ²⁸⁾ [þioxr loynr vndan oc han — Bb.

uid konung. Nu mæli þat [harun¹ eða² hylsumadr³ at þeir hafa sett gorua þa er stolin uar oc hinn er stal. oc hafa drepit nidr konungs rette.⁴ þa stal þa er stolin uar synia með lyrttar eidi. [þa eidr⁵ zellr til .iiij. marla [ex zellr.⁶ en hinn þiozr sem adr.

Ez madr stendr mann með ze sinu.⁷

- 4 .iiij. Nu stendr madr ze sitt þiozstolit i hendi adrum manni. en þa uenizt heimildar manni⁸ zirir [oc tallar kaup sitt.⁹ þa stal hann esta tats zirir¹⁰ [oc sua zirir¹¹ þat ze er hann lennir ser oc gera til eindaga. þa stal hann zora fram uitni sin at þat er hans ze oc hann gælt eigi ne gæz. oc eigi salum selldi. [oc engum baud hann um at selia.¹² [þa er honum uppnæmt.¹³ þa stal hann¹⁴ gera huart er hann vil. at zara brot með ze sinu eða royna heimildar tatu hins. En ez [honum brestr heimildar tali hans.¹⁵ þa er hann þiozr¹⁶ [nema hann syni með .vi. eidi oc neyndar uitnum at eigi stal hann uttan krypti. þa eidr zellr til .iiij. marla ex zellr.¹⁷

Ez madr kennir adrum stulld.¹⁸

- 5 v. Nu lennir madr adrum stulld. þa stal hann gera huart er hann uil at sterna honum [heim oc þedan¹⁹ til þings²⁰ [eða zara a þing²¹ [oc lyfa þar þyzt eptir.²² þa eigu þingmenn at gera honum sterna til hins næsta þings ez hann er innanzyltis. En ez hann er [eigi innan²³ zyltis þa stal gera honum lagasterno²⁴ aptr til²⁵ þings [um huert mal²⁶ oc eindaga²⁷ þat þing.²⁸ En ez hann lenr eigi. þa [ber hann²⁹ a bate soð. nema naudsyniar [vitni berizt³⁰ honum.³¹ Nu lenr hann þar.³² þa stal hann eid zesta³³ [eptir þui sem adr er stilt eptir zear magne.³⁴ [zellr til vtlægb: ar ez zellr.³⁵

Um ranzsa.³⁶

- 6 .vi. Nu er madr stolin ze sinu oc ser hann manna zarueg³⁷ liggia [zra

Jvfr. Cap. 4. G. 254. Hk. 133. Jb. IX. 4. Cap. 5. G. 254. Hk. 134. Jb. IX. 5. Cap. 6. G. 255. Hk. 135. Jb. IX. 6.

¹⁾ lenr madr — Ge, g. Fe. Ed, e, f. Bf. [hylsumadr — Gl. ²⁾ [mgl. — Fe. Bd. ³⁾ gilaðtæri — Gl. ⁴⁾ of þvar manna — tilf. i Mrg. med smt. curs. H. Gc; tilf. Gl. ⁵⁾ [mgl. — fl. ⁶⁾ [mgl. — fl. ⁷⁾ Bylovens Tyvebolc Cap. 7 — Gl. ⁸⁾ tats — Gl. tatu — Ee. ⁹⁾ [mgl. — Gl. ¹⁰⁾ hann — tilf. fl. ze hans — tilf. Ba, k. ¹¹⁾ [mgl. — fl. ¹²⁾ [mgl. — fl. ¹³⁾ ze sitt — tilf. fl. ¹⁴⁾ [þan ma han tata ze sitt of — Gl. ¹⁵⁾ [hon brestr honum — fl. ¹⁶⁾ at — tilf. fl. ¹⁷⁾ [mgl. — Ge, f, g, h, i, n, p, r, t. Fa-f. Ea-f. Ba-g, k, l. D. ¹⁸⁾ Cap. mgl. Gl. ¹⁹⁾ oc — tilf. Ba, k. ²⁰⁾ [þing. eða heim — Ed, f. Bf. ez hann er innan zyltis. en ez hann er vttann zyltis. þa stal gera honnum sterno aptr til næsta þings — tilf. Fb. ²¹⁾ [mgl. — Ge, g, n, r, t. Ea, c, d, f. Bf. ²²⁾ [a þingi stal lyfa þyzt hans — Bf. ²³⁾ [utan — fl. ²⁴⁾ eptir leidalægb — tilf. Ba. ²⁵⁾ næsta — tilf. fl. ²⁶⁾ [mgl. — fl. ²⁷⁾ eigu þa þingmenn at eindaga — Ba, k. ²⁸⁾ [mgl. — Ge, g. ²⁹⁾ [bræstr — Fe. ³⁰⁾ bræsti — Eb. ³¹⁾ [banni — Gp. [banni of honum berizt þat vitni — Fa. ³²⁾ [sæzr eller þar [sæzr — de fl. ³³⁾ er þingmenn leggja rað a — tilf. Ba, k. ³⁴⁾ [mgl. — fl. ³⁵⁾ [mgl. — fl. ³⁶⁾ Cap. i Gl, see Byl. Tb. C. 8. Tilskrevet som i Byl. med en anden omtr. samt. curs. H. i Bl. ³⁷⁾ zarueg — Ge, g, h. Fe. Ec.

garðe.¹ þa skal hann gera² eptir [heraðs monnum³ sinum oc lúsa torrefi⁴ sinu' oc efta ser líða til eptirgerðar oc spyrja til [garðs manns.⁵ [þa stolu þeir⁶ sitia ottan garðs⁷ oc gera⁸ einn mann til huff oc segja til orendis [oc efta ransats.⁹ oc ex hann býðr þat. þa gange hann eptir grannum sinum. þa eigu þeir at ganga i stýrtum einum [oc lausgryðir.¹⁰ En ex hann býðr ransat oc þingst eigi xoli at hans. þa skal hann sýnia með .vj. eidi ex þeir uilia honum lent haxa. [en sa eidr xellr til .iiij. marla ex xellr.¹¹

Ex madr xinnr xer sitt þioxfstolit.¹²

vij. Nu xinnr madr xer sitt þioxfstolit oc xylgir eigi þioxr. þa skal hann haxa ⁷ við nauifstar menn sína er hann telr xer sitt. Nu ex sýslumadr¹³ miétruir hann oc segir at þioxr xylgdi. þa [late hann bera vitni um¹⁴ at þar uar eigi þioxr við er hann tof xer sitt.¹⁵ Nu lennir madr manni stulld¹⁶ en adrum tolu¹⁷ [at hann haxe telit við xer hans þioxfstolno.¹⁸ en hann tuedr nei við. þa skal hann sýnia með .vj.¹⁹ eidi. en sa eidr xellr til .iiij. marla [ex xellr.²⁰ [ex hann vissi at þioxfstolit uar.²¹ En ex hann soker annan mann um stulld oc er eigi²² lúst þingst eptir. þa skal sa sýnia .vj. eidi [er xirir sok uerdr.²³ en sa eidr xellr til .iiij. marla [ex xellr.²⁴ En ex vmage stetr. þa skal bota aptr²⁵ uerf hans. eði a lonungr a þui. Nu uerdr madr at þingstu lendr.²⁶ þa a sa at tala [er stolin er²⁷ xull gíolld xear síns ax xer híns [er stetr er²⁸ oc tofnad sinn þann sem hann [þax til eptirxarar²⁹ [sem .vj. stýn- samir menn meta.³⁰ oc rett sinn eptir laga dome [sem hann se iammillu rentr.³¹ Nu telr madr hau³² bundin i reidri [oc lornir.³³ þa er hann þioxr at [ex hinn lúfir³⁴ er atte.³⁵ En ex madr stetr stetringi³⁶ ax iordu manns þa er sa þioxr at. sýni með .vj. eidi. xellr til .iiij. marla [ex xellr.³⁷ oc sua um hauka hit sama. [lonungr a þar sett a huarutueggia.³⁸

Jvfr. Cap. 7. G. 256—260. 263. Hk. 137. Jb. IX. 7. 8. 9.

¹⁾ [þra — fl. [til of þra — Ee. ²⁾ ganga — fl. ³⁾ [grannum — fl. ⁴⁾ toræxt — Fa. tortote — Bg. ⁵⁾ [garða — Gh. þes [em honum þingst litaxtr til uera — tilf. Ge, g. ⁶⁾ sumir — tilf. Ba, k. ⁷⁾ [mgl. — Ff. ⁸⁾ [enda heim — Fd, e. ⁹⁾ [mgl. — fl. ¹⁰⁾ [lausgryðum — Gi. ¹¹⁾ [mgl. — fl. ¹²⁾ Byl. Tb. C. 6 — Gl. ¹³⁾ gíallbæri — Gl. ¹⁴⁾ [þat han sýnia — Be. ¹⁵⁾ Nu ex sýslumadr &c. — mgl. Eb, d, f. ¹⁶⁾ stulld — ved Skrf. i Ga, d. ¹⁷⁾ viðrotu — de fl. ¹⁸⁾ [mgl. — Ff. Bg. ¹⁹⁾ tgrittar — Gh. ²⁰⁾ [mgl. — fl. ²¹⁾ [mgl. — Bf. ²²⁾ eigi — mgl. Gh, p. Ff. Ba, b, k. ²³⁾ [mgl. — fl. ²⁴⁾ [mgl. — fl. ²⁵⁾ handa — Gh. ²⁶⁾ stetr — fl. ²⁷⁾ [mgl. — Bk. ²⁸⁾ [stetia — fl. ²⁹⁾ [þurxti xirir eptir (þui) at xara — Ed, f. Be. [þurxti eptir (at) xara — Ba, f, k. ³⁰⁾ [mgl. — fl. ³¹⁾ logrentir — fl. logbrotin — Gh. [mgl. — Fc. Bf. Det efterfølgende er i Eb tilskrevet med en anden, dog samtidig, Haand. Nyt Cap. i Ge, f, g, h i, l, (Byl. Tb. C. 10), n, p, q, r, s, t. Fa-f. Ed, e, f. Ba, b, c, d, e, f, g, h, i. D. Her segir um hanta stulld a helle — Oveskr. Ba. Ex madr tetr gasta a reiddri — Overskr. Bf. ³²⁾ xalta — Bf. ³³⁾ lornir — Bb. [mgl. — fl. ³⁴⁾ lornir — Fb. ³⁵⁾ [mgl. — fl. ³⁶⁾ stetre — Gp. tetringi — Fb. stetringi — Fa. stater engi — Ee. ... engi — Bl. ³⁷⁾ [mgl. — fl. ³⁸⁾ [lonungr a þar settir — fl. [lonunga [em adr segir — Eb. [mgl. — fl.

Um marksteina þorslu.¹

- 8 viij. Nu setr madr iord konungs at olonxi hans. þa er hann þioxr at oc sa er kaupir ex hann ueit. eða syni með .vj. eidi. Nu tetr madr marksteina upp or iordu oc² setr niðr i adrum stad [oc þorir³ a lut [þess er mote honum a.⁴ þa er hann þioxr at oc setr aleigu [uid konung⁵ len .vj. aurum ex hann tetr upp oc setr huergi niðr.⁶

Ex madr stetr or aldens gardum.⁷

- 9 ix. Ex madr leggt vndir tyn⁸ manna oc drectr. sa madr a engan rett a ser.⁹ En ex madr gengr i laula gard manz eða huanna. epla gard eða nepna reitt.¹⁰ [ert- ra¹¹ eða¹² hauna.¹³ oc allt þat alldin er menn [veria¹⁴ með gordum¹⁵ eða gezlo.¹⁶ tuigildi¹⁷ þeim er atte oc .ij. aura i þoda¹⁸ bot. En ex madr tetr¹⁹ til onris [eða meira.²⁰ þa er hann setr swa sem xirir annan stulld.²¹ En ex þeir gera þat er eigi haza ze til [at bota.²² [þa zare til þings²³ oc suare²⁴ xirir [eptir lagadome.²⁵ oc eigi eði a ser þo at menn beri þa²⁶ oc tale oll klæde ex þeim.²⁷

Um huiuzska.²⁸

- 10 x. Nu ex madr stetr hundi manz eða tetti. knizi eða bellti oc allu þui er minna er uert en onris. þa er huiuzska. oc ex madr uerðr sannr at. giallde konungi. ij. aura silzro. en þeim onri er atte [oc heiti madr²⁹ at verri.³⁰

Um horytak.³

- 11 xi. En ex madr zer [at ueg³² með roffe sinu oc stendr hory³³ ner gatu. þa er hann þarz at haza. þa tali hann at ofediu þat³⁴ sem [hans roff þarz þar at eta.³⁵

Jvfr. Cap. 8. G. 264. Jb. IX. 10. Cap. 9. F. XIV. 13. 14. Jb. IX. 11. Cap. 10. F. XIV. 12. Cap. 11. F. XIV. 15. Jb. IX. 12.

¹) Ingen Cap. Afd. i Ed. Byl. Tb. C. 11. Gl. ²) [etr .vj. aurum f. ex hann [etr huergi niðr. En ex hann — Gi. [etr huergi niðr þa er hann [etr .viij. ertogum of .xiiij. mortum f. vidr konung. en ex hann [etr — tilf. Ed. f. Bf. ³) [mgl. — Ge. g. Bf. ⁴) [annars — Gp. ⁵) [mgl. — fl. ⁶) [mgl. — Gi. Fd. e. Ed. f. Bf. ⁷) Ingen Cap. Afd. i Ge. f. g. i. l. s. t. Fa. b. c. Ed. f. Bd. e. f. g. l. ⁸) bu — Gp. Bl. buze — Fb. ⁹) Herefter nyt Cap. i Gl (Byl. Tb. 14), p. q. Fa. b. c. d. e. Ee. Bc. d. e. f. g. l. ¹⁰) nepnarett — Gg. e. nepnarett — mgl. Ef. ¹¹) afr — tilf. fl. ¹²) [ot — Gn. ¹³) eða hauna — mgl. Ef. Bf. ¹⁴) hegna — fl. ¹⁵) grind eða gardi — Gp. ¹⁶) [verpa garde um eða lata gata — Ec. [gerða um — Bg. ¹⁷) þrigildi — Ge. g. Fc. d. e. flada — tilf. fl. ¹⁸) flada — Gg. þydjar — Fd. e. ¹⁹) stetr — fl. ²⁰) [mgl. — fl. ²¹) þioznað — fl. ²²) [mgl. — Fd. e. ²³) [tati of þori konungs umboðsmanni — Ge. g. ²⁴) hazi reyfling — Fd. e. ²⁵) [lagha reyfling — Bg. ²⁶) of þessu — tilf. Gn. Ea. c. ²⁷) oc eigi &c. — mgl. Ge. f. g. h. i. l. p. q. r. s. t. Fa-f. Eb. d. e. f. Ba-g. k. l. D. ²⁸) Ingen Cap. Afd. i Gn. Ea. c. Byl. Tyveh. C. 9 — Gl. ²⁹) drengr — Gg. Bf. ³⁰) [mgl. — Ff. ³¹) Ingen Cap. Afd. i Ge. f. g. i. Fa. b. c. Ea. c. d. e. f. Bd. f. g. l. Danner i Gl Slutningen af Byl. Tb. C. 14 (Lds. 9). Staar i Fe. Ba. k efter Cap. 12. ³²) [mgl. — Gi. ³³) hory — Fc. ³⁴) swa milti — fl. ³⁵) [hann ma huiða roff sitt uid — Gi. [[. roff hans nortir — Ff. Ba. b. k. en effi brot með ser at xingia — tilf. Ed. um not — tilf. Ba. k. um eina maltid — tilf. Bf.

Guersu maðr skal með gundi fara.¹

xij. Ef maðr zinnr gear lut manz oc heyrir eigande glatað.² þa skal hann lysa 12 xirir monnum. en lyst skal samboggrís vera ella verðr hann þiozr at [ef hann lysir eigi³ ef ze er sua milit at þiozfo⁴ [ma a gexa.⁵ Nu skal maðr i liofe ze haza [oc ngyta ser.⁶ oc þo at eigande⁷ tome eigi zyr eptir en sitid⁸ er. þa borte hann engo ze xirir.⁹ En sa er ser kennir¹⁰ skal haza til .ij. manna uitni at þat er hans ze [oc hann a¹¹ ef hann skal vrentr uera. oc sueri þeir [þar eptir zullan eid.¹² þa letr hann at lagum lauft.¹³

Um tylxtar eid.¹⁴

xiiij. [Ef konungr kennir manni landrað.¹⁵ þa skal hann sýnia með tylxtar 13 eidi. sua skal oc sýnia allra vbota mala. Nu skal nezna .v. sýnsama menn a huara hond honum¹⁶ iamna at rette uid hann. [þa sem nester eru¹⁷ honum¹⁸ oc um þat mal ma lunnigast uera. huarle sýziader uidr hann ne salader. [zulltíða menn oc ualintunna¹⁹ þa sem huarle se adr røyndir at [rongum eidum²⁰ ne strotuitnum. oc hazi .viij.²¹ af þeim oc stalzr hann hinn atte.²² oc .iiij.²³ zanga uattar [zulltíða oc²⁴ eði at meinforum røyndir.²⁵ [skal sa sueria zullan eid xirir sit sem xirir male er.²⁶ en allir adrir sanne eid hans með þui stilorðe at eigi uita þeir xirir gudi sannare at sinni hyggju²⁷ en þeir sueria.²⁸

Um settar eid.²⁹

xiiij. Settar eidr skal standa um oll .viij. ertoga oc .xiiij. marla mal.³⁰ Nu 14 skal nezna .iiij. menn a huara hond þeim er saladr er a þann hatt sem sagt er um tylxtar eid. haza .iiij. af þeim en stalzr hinn ziorðe oc .ij. zanga uatta.

Jvfr. Cap. 12. G. 144. Jb. IX. 14. Cap. 13. G. 132. F. XV. 1-4. Hk. 139. Jb. IX. 19. Cap. 14. G. 133. F. XV. 7-14. Hk. 140. Jb. IX. 20.

1) Ingen Cap. Afd. i Gn. Ea, c. Danner i Gl Slutningen af Byl. Tb. Cap. 9 (um hvingtu). 2) tapat — fl. 3) [mgl. — fl. 4) þiozfo — Ba, k. 5) [nembr eller ma a nema — fl. 6) [mgl. — fl. 7) maðr — Ed, f. Bf. 8) [æmt oc sitit — Ed. 9) [mgl. — Gi. 10) tallar eller tannar — fl. 11) [mgl. — fl. 12) [at zutnadar eid — Ba. 13) of sueri &c. — mgl. Gi. Her tilf. Gs i Mrg.: Nota: Nu fara menn at gotu saman, oc zinnr sa zund er zyrst gengr, þa eigu þeir aller saman, oc þeir er æpter ganga, en þeir eigu eði i er um ganga. Nu fara men á þipi samann, oc zinna zund þann er gear er verðr, þa skal þiþta at man mergði þn a milli. jfr. G. 144. 14) Byl. Tyveb. C. 16. — Gl. 15) [þat er nidingoverf hit mefsta at raða undan konungi (þnum oc lanardrottni — tilf. fl.) lond eða (of) þegna. En ef þat (mgl. — Gi) kennir konungr (mgl. — Bg) manni (landrað — tilf. Gi) — Ge, g, i. Fe, d, Bf. 16) þeim er undan skal zorað — de fl. 17) bua — Gr. 18) [mgl. — Gi, l. 19) [zrialsá men oc zulltíða — Bg. valintunniga — fl. 20) [meineidum — Gs. 21) .viij. — Bc, f. g. 22) .viij. — Bc, g. 23) .iiij. — Be. 24) [mgl. — Be. 25) [mgl. — Gr. 26) [mgl. — Ba, k. 27) samviztu, eller hyggju oc samviztu — fl. 28) [mgl. — Gg, r, t. Fa, b, d, e. Ed, f. Bf, l. 29) Bylovens Tyveb. C. 17 — Gl. 30) of sua xirir .x. marla mal — tilf. Gc, f, h, i, q, r, s, t. Pa-f. Ea, b, d, c, f. Ba, c, e, g, h, l. D.

Um lyrittar eib.¹

- 15 xv. Lyritar eibr skal standa um öll .v. marla mal [oc sua um .iiij.² marla mal³ þar sem neyðir eru .ij. menn a huara hond hinum salada. hazi þa .ij. az þeim sem hann fær oc sialyr hinn þridi.⁴ En xirir mertr⁵ mal oc þedan az smære [skal neyða⁶ [til lyritar eids⁷ [sinn mann⁸ a huara hond hinum salada oc hazi einn⁹ az þeim. se sialyr annar. zanga uattr hinn þridi. þessi eibr skal standa til þess er haza ma .ij. manna eib [eða eins eidi.¹⁰ þui at einn skal ognis synia [en .ij. tueggia.¹¹ sem adr stlr i bolinni.

Um ranga eida.¹²

- 16 xvj. Þeir menn er at þui uerða lunnir oc sannir at sueria ranga eida oc proz-
azt þat með sannendum. þa skolu þeir [utlægir¹³ vera .iiij. uetr¹⁴ oc enstis manz eida
eða¹⁵ uitna niota¹⁶ [oc eði skolu þeir bera¹⁷ með þui mote at þeir gerðu sil onyta.
oc giallde konungi .iiij. mertr silzrs. en .vj. aura xirir huernn er suor með honum
[ex þeir uissu eigi at usort¹⁸ uar.¹⁹ En ex þeir uissu at usort²⁰ uar xyr en þeir
uynni. þa giallde huer þeirra .iiij.²¹ mertr silzrs sem hann. En ex þeir atburðir²²
kunnu til at gerazt at monnum uerða þær sakir geznar er uidr liggir liz eða limir²³
[eða se aleigu mal.²⁴ þa skolu þeir slika uitna niota [oc vndan zorslo²⁵ sem konunge
er mistunn til.²⁶

X. Rettar botr.²⁷

Her segir um rettar botr þær er Hakon konunge gaf allum Noregs²⁸ monnum.²⁹

- 1 þessar rettar botr gaf³⁰ Hakon³¹ konungr son Hakonar konungs sonar Sverris
konungs allum Noregs³² monnum³³ þeim sem i rettum stlum eru uid gud oc sannre
lyðne oc þegnstýldu. [oc eptirlatir³⁴ eru uid rettan³⁵ Noregs konung oc hans riti [oc

Jvfr. Cap. 15. G. 135. F. XV. 15. 16. Hk. 141. Jb. IX. 21. Cap. 16. Jb. IX. 22.
Jvfr. Cap. 1. F. Indl.

¹) Byl. Tyveh. C. 18. — Gl. ²) þriggia — Gl. ³) [mgl. — Gi. Bb. ⁴) zanga uattr hin ziorðe tilf. — Fd. oc ein zanga uattr — tilf. Ec. of ein zangada uattr — tilf. Bf. ⁵) .iiij. marla — Ba, saaledes at .iiij. med Textens Haand er tilsat over Linien. ⁶) [mgl. — Bf. ⁷) [lyritar eib — Ff. [lyritar eibr — Bf. [l. eib hin minna — Ba. ⁸) [tua menn. sinn — Fd. ⁹) az annan — Ba. ¹⁰) [þa er eins sori — Gp. ¹¹) [mgl. — Gf. Bd. en .iiij. þriggia — tilf. Bl. þuiat einn &c. — mgl. Gt. ¹²) Byl. Tyveh. C. 19. — Gl. Cap. mgl. i Ed. ¹³) or landeno — tilf. Ec. ¹⁴) [mgl. — Fe. ¹⁵) eida eða — mgl. — Bf. ¹⁶) [eigi tengr vera uitnis berir. eða uitna niota — Gi. ¹⁷) [mgl. — Ge, f, g, h, i, l, n, p, q, r, t. Fa-f. Eb, e, f. Ba, b, c, d, e, f, g, h, l. D. ¹⁸) [att — Eb. ¹⁹) [mgl. — Bf. ²⁰) ofatt — Fb. ²¹) .ij. — Bd. ²²) lutir — Gr. ²³) timafat — fl. ²⁴) [mgl. — Bf. ²⁵) [mgl. — Bf. ²⁶) Gn tilf. her Cap. Um jafnadræida, see foran i Manhelgen, Cap. 26. Her ender Gd. ²⁷) Dette er den stadige Sideoverskrift i Ga over denne Afdeling. ²⁸) Gulapings — Gc. ²⁹) K. Haakons Retterböder mgl. i Gf, i, l, q. Fa, c, d (hvor dog de to første henføres til Magnus a. S. 176 Not. 13) Ed. Bf. ³⁰) hin vgrdulegr herra — tilf. Ea, c. ³¹) M. — Gh. ³²) Gulapings — Gb, c, e, g, m, n, p, r, s, t. Ff. Bc, g. frostapings — Fb, e, Eb. Eibsuapings — Ea, c, e, f. Borgarþings — Ba, b, e, h, l. Gh. D. ³³) oc sua frostapingsmonnum — tilf. Ec. ³⁴) [oc eptirlati — fl. [mgl. — fl. ³⁵) landþingia — tilf. Ff.

radonngti¹ styrfia² með höfðre þionastu³ innanlandz oc uttan. at ofstæddre i allu konungdomsens formb oc rettum mæleþnum þeirra konunga logligra er eptir hann tona.

Fyrst at upphæze. at þar sem adr gef i safar övri .xl. marla mal .vj. alnar uad- mals⁴ i övri þann huern at uællðri seftinne. þa zellði hann þa seft til þridiungs. sua at þa stildu þar uppi uera .viij. ertogar oc .xiiij. mertr silzrs stilt sem zellr æ konungs stedia. [þar sem adr uaru .xv.⁵ mertr uællðar .vj. alna aura stolu nu þar uera .v. mertr silzrs.⁶ sua zello oc til þridiungs allar adrar settir.

þa adra. at engi skal annars giallda. en þeir er a adrum uinna [en þeim er⁷ gera eða rada uandæde. þa eru þeir ubota menn. zririr gort [ze oc zridi⁸ lande oc lausum övri. iam ual odals iordum sinum. oc tõe alldre i land aptr.

þa hina .iiij. at þeir menn er hogga zot eða hond æz manni at uilia sinum eru enn ubota menn.⁹ nema þat uerði¹⁰ i uapna stipti [eða konungr¹¹ late rezsa til landrei(n)fanar eða hans umboðsmenn¹² eptir konungs stipan.¹³

þa hina ziorðo. at þeir menn er laupazt brott með eignum konum manna eða ze þiozstolnu [sua mißlu sem i lagum uar mest.¹⁴ þa eru þeir enn¹⁵ ubota menn.

þa hina .v. þo at allt þat er uegande atte bæde i lande oc lausum övri zelli adr vndir konung uttan iardir.¹⁶ þa skal konungr tafa eigi nu meira þegngillði en .viij. ertogar oc .xiiij. mertr silzrs æz ze eða eignum. nema hann uegi stemdar uig eða geri nidingz uert. oc ex eign¹⁷ er i þegngillði greidd þa stolu arzar eiga lausn a linnan .x. uetra¹⁸ [ex þat er þeirra odal.¹⁹

þa hina .vj. at hann tof æz at notor [konungs umboðs madr²⁰ leggi²¹ almenni- liga tolla eða ueitzlur a menn.²² [byðr notor konungs umboðs manni ueitzlu eða gerir honum adra turteifi. rade huer zririr sinu.²³

Þessar rettar botr gæz Magnus konungr allum Noregs²⁴ monnum.

Þessar rettar botr gæz Magnus konungr son hafonar konungs sonar sonar 2 Sverris konungs allum [Noregs monnum²⁵ þeim [er i rettum stikum eru uid gud oc

¹⁾ [mgl. — Ef. ²⁾ of sthðia — tilf. Ea, c. of stadzefta — tilf. Ba, k. ³⁾ of all hans rad — tilf. Ba. oc ollu hans rade — tilf. Bk. ⁴⁾ uæzmæls — Ge. ⁵⁾ .xij. — Fb. Bd, e. ⁶⁾ [mgl. — Ge, g, n. ⁷⁾ [eða þeir er — fl. [mgl. — Fb. ⁸⁾ [mgl. — Gr. Bd, e. i — tilf. Gt. Ee. ⁹⁾ með þyrra stiorði — tilf. Ge, g. ¹⁰⁾ veiti — fl. ¹¹⁾ þeir — fl. ¹²⁾ eða hans umboðsmenn — mgl. fl. [mgl. — Ge, g, r, s. þa zari — tilf. fl. ¹³⁾ mißfunn — fl. ¹⁴⁾ [mgl. — Ff. eða ze &c. — mgl. Ef. ¹⁵⁾ enn — mgl. fl. ¹⁶⁾ odalsiardi — Ge, g, h, p, r, s, t. Fb, e, f. Ea, e. Bc, d, e, g, l. ¹⁷⁾ odal — Ef. ¹⁸⁾ [mgl. — Gn. Ec. ¹⁹⁾ [ex þeirre er odals iord — Fe. ²⁰⁾ [madr — Gn. Ea, e, e. [konungs madr — Gp, t. Eb. Ba, d, e, g, k. D. ²¹⁾ a off — tilf. Ba, k. ²²⁾ Gula- þingemenn — Ge, e, g, n, p, r, s, t. Ff. Stofstingemenn — Fb. Eibstingemenn — Ea, c, e. Berga(r)þingemenn — Ba, b, c, k, l. Gh. D. almugan — Ef. bryndr — Bg. ²³⁾ [vil notor gort hazua zrir turteifer [sætr. rade þui stæzr — Ff. ²⁴⁾ Guladings — Ge. ²⁵⁾ [Gulathingemonnum — Gb, c, e, g, h, i, n, p, q, r, s. Ff. [Stofstathingemonnum — Fe. [Eibstathingemonnum — Ea, c, d, e. [Berga(r)þingemonnum — Ba, b, c, g, k. D. [Bjorguinia monnum — Gl. [Nordmonnum — Fe. [monnum — Eb, f.

sannre lyðni oc þegnshylldu. oc eptirlater¹ eru uid reftan Noregs konung oc hans ríki oc radonngfi styrkia með hollre² pionastu³ innan landz oc vitan. ofstaddir i allu konungdomsens sord oc reftum mala exnum þeirra logligra konunga er eptir hann toma.⁴

Syrst at upphaze. at þar sem adr zell satonrir til þrid(i)ungs i [Gula þings bot.⁵ þa skal nu zalla til ziorðungs.⁶ oc setti i bot.⁷ [með atuedno⁸ huat meft⁹ ma tafazt [zirir hueria sol.¹⁰ at þui siðr uerdi þeir blektir [er zafunnigir eru¹¹ [az pretuisum solnarum.¹² [þat oc her með at rettaren skal zyr gera þeim rett er mishalden er en siðan tali konungi sett til handa.¹³

Þa adra. at þar sem [adr stillði gialda¹⁴ .v. mertr silzrs zirir eitt¹⁵ hogg en .viij. ertogar oc .giiij. mertr silzrs vid þridia¹⁶ hogg. þa skal heðan az¹⁷ mort silzrs zirir huert. [en sumum stodum minna.¹⁸ sua sem stipat er i mannhælg.¹⁹

Þa hina .iiij. at statr toll þann er konungr tof þa er hann sat [um iol i Biorguin²⁰ lim statrs²¹ az manz uerli hueriu²² þa gaz hann allan upp.²³

Þa hina .iiij. at hann stipade þeim morgum monnum i erzða tal er eði uaru adr nezndir i [ne i stipadir.²⁴ eptir þui sem logbot siolz uattar.

Þa hina .v. at þar sem madr drap mann. matti adr [með settum²⁵ naudga [zrendr sina.²⁶ þa er huarle uaro [ualdande ne radande²⁷ til zebota með ser. þa skal þar nu az þers eins ze [bota er drap²⁸ erzgingia hins dauða einum.²⁹

¹) eptirlati — de fl. ²) allre — fl. ³) hollstu — fl. ⁴) [etc. — fl. ⁵) [srostþingsbot(inni) — Fb, c. Eb. [Eidþvafingslogum — Ea, c, d, f. [Eidþvafingsbot — Ec. [Borgarþingsbot(inni) — Bc, g, l. [Barmanna logum — Gl. [logbot — Gh. Ff. Ba, b, d, e, k. D. i Ø. bot — mgl. Fa. Bf. oc srostþings logum — tilf. Ec. ⁶) hælminge of sumum staðum mæir sua sem logbot vattar — tilf. Gl. ⁷) þa skal &c. — mgl. Fe. ⁸) [mgl. — fl. ⁹) hæft — fl. ¹⁰) [mgl. — Gr. ¹¹) [zaxroder menn — Ea, c. [mgl. — fl. ¹²) [mgl. — Ed. i ziorðungasallinu — tilf. Ge, f, g, h, i, n, p, q, r, s, t. Fa, b, c, e, f. Ee. Ba, c, d, e, g, k, l. D. ¹³) [mgl. i de Övrige, undtagen Gb, c, l. Denne Rb. udelades i Fd, og i dems Sted sættes No. 1 og 2 af Haakons, hvorfor de følgende her faae eet Nummer høiere end ellers. ¹⁴) [ganga flidi — Ff. ganga — Ba, k. vera — Bb, f. i ziorðungs zollum — tilf. Ea, c. ¹⁵) huert — fl. ¹⁶) þriu — Gi, r, t. Fa, b, c, d, e. ¹⁷) zyrir ozar (hamars) hogg eða lurtz hogg (eða steins hogg) — tilf. Gi, s. Fe. Ed. ¹⁸) þar til sem zim ero samzlonst — tilf. Fd. ¹⁹) [mgl. — Gi, s. Fe. Ed. Bf. þar til en ziugur ero. En uid zimpta .viij. ertogar oc .giiij. mertr [hzrs. þat er oc her með at zyrri skal þeim gera ret az en mishaldin er. en siðan tata konungi sett til handa — tilf. Ge, g. þar til er .iiij. ero en vid .v.^{1a} .viij. ertogar of .giiij. m. — tilf. Fe. þar til . . . mertr f. nema temstrar hogg [e. þa eru .ij. mertr zirir þat hogg huert (nema &c. — mgl. Ed.) En zirir þufr eða hnezahogg eða røfing (e. r. — mgl. Gi) halza mort. þar sem adr varo .v. (ij. — Gi) mertr f. En zirir blat alt of zelling (næzring — Ed) of klæða ríx .ij. aura f. — tilf. Gi, s. Fe. Ed. Bf. þat er of . . . til handa — tilf. alle undtagen Ga, b, c. ²⁰) [mgl. — Fa, d. [i Biorguin — Ec. Bl. [(um iol) i kaupangre — Ed, f. ²¹) tiosf — Ed. ²²) hueriu mgl. — fl. ²³) með þui moti at ex konungrinn þarz statr at kaupar eða onnur þazzyndi. þa skulu þeir er zall haza hánun (zyrst) selia zyrir stift verð sem adrir kaupar. oc sua um alt þat er hann þittiz kaupar a þurza of zallt er. þa skal (istf. of sua &c.: eða — Bf) hans umbodemanni zyrst biöða (x. biöða — mgl. Bf) þeim sem hann gerir til — tilf. Gs. Fe. Ed. Bf. ²⁴) [mgl. — fl. ²⁵) solnom — Gg. [mgl. — fl. ²⁶) [mgl. — Bc. ²⁷) [vitandi ne valdandi, eller [vitiandi ne radandi, eller [radandi ne vitandi — fl. ²⁸) [bota er gerðe. bæde konungenom þegngilde of sua allar bōtr — Fd. ²⁹) En allt annat [attal zalls sua niðr uannlega at huaro zrendr tafe ne gealde zramar en nu er sagt. — tilf. Fd.

þa hina .viij. at¹ ær þe utlæga² þers er niðings vert gerir eða stefnum uigh uega. skal þyrft boðr ær lufa [þe ueganda aðr³ en i konungs garð þalle sua sem i mannhælgis uattar.

þa hina .viij. at huergi skal þe utlæga⁴ þyr [þalla i konungs garð⁵ en aðr se lofnar allar logligar skulldir þær sem aðr varo goruar.⁶

þa hina .viij. ær menn uerða uegnir i heimili sinu⁷ þa skal erzingi tala halzu meiri boðr.⁸

þa hina .ix. ær maðr uerðr barðr eða særðr⁹ i heimili sinu.¹⁰ þa skal hann tala halzu meira rett eftir logligum dome.¹¹

þa hina .x. at þær sem aðr þell allt i konungs garð bæði i lande oc lausum eyri þegar maðr skal til [einnar¹² ertogar.¹³ [en nu¹⁴ þellr eigi þyr [allt þe i konungs garð¹⁵ en sua sem stlir i þioða bollinum [oc stlir sett þær til sem logboð uattar.¹⁶

þa hina .xi. rettar boðr gæz Magnus konungr oc¹⁷ einlanliga.¹⁸ þo at maðr hittir i þau ubota [mal oc¹⁹ uerð at hann hæz þirir gort lizino oc allu þui sem hann a i [lausu eða þofu.²⁰ annat huart drepr logmann [þirir retta logfogn.²¹ eða brennir mann inni. [eða myrðir mann.²² eða [höggr hond eða þot²³ ær manni.²⁴ eða stlgr vtt augun eða stl or tungu or höfði manz.²⁵ [eða meidir mann.²⁶ eða²⁷ drepr þaður sinn²⁸ eða broðor.²⁹ modor. dottor.³⁰ systur eða konu sialys sine. eða kona bonda sinn. eða tynir sialzum ser. eða uegr mann³¹ i heimili sinu.³² eða lörpir brot eignir konu manz. eða tala konu með rane eða herþange. eða þaljar [maðr stedia³³ brez eða infigli konungs. eða drepr þann mann er konungs [brez oc³⁴ infigli hezr þirir ser.³⁵ eða [i herbryrgi³⁶ hia konungi³⁷ [eða i konungs garðe³⁸ eða a konungs stlpi [eða i konungs nauifu.³⁹ eða tetr maðr konu naubga. eða heznir⁴⁰ ubota manna eða heimtir gjoðð þirir þa.⁴¹ en ær einn huer sa er i stl ubota uerð þellr⁴² sem⁴³ gud late engan henda. oc þo at sa hæz þirir gort [lizino oc þe sinu allu⁴⁴ uid konung. oc a einn

¹) huergi skal (saaledes) — tilf. Ba, k. ²) ueganda — fl. ³) [mgl. — Fd. ⁴) ueganda — fl. ⁵) [tala — Fb. Bl. ⁶) en hann gerði (þelli i) þa þot — tilf. fl. ⁷) sialys — tilf. fl. ⁸) eftir þa menn — tilf. fl. Den 7de og 8de Rb. mgl. Bf, hvorfor de övriga saa 2 Nummere mindre. ⁹) eða þemdr — tilf. Fb. Bl. ¹⁰) sialys — tilf. fl. ¹¹) Denne Rb. staar i Ba, k efter den følgende. ¹²) uegennar — Fd. ¹³) [eyris — Bb. ¹⁴) [þa — fl. ¹⁵) [mgl. — Bd, e. ¹⁶) [mgl. — Ge, g, t. Fe, d, f. Ed. Bf, l. Denne og foreg. Rb. staa i Ba, k i omvendt Orden. ¹⁷) nu — fl. ¹⁸) er þo er mest — tilf. Fb. Bl. ¹⁹) [mgl. — de fl. ²⁰) [tandi of lausum eyri — Gi. Fe. Bf. ²¹) [mgl. — Ed. ²²) [mgl. — Ed. Bf, l. ²³) [h. þot — Gh. ²⁴) [ærlimar mann — Fd. ²⁵) eða stlgr &c. — mgl. Ea, d. Bf. ²⁶) [mgl. — Fd. Ed. Bd, e, f. at vilia sinum — tilf. fl. ²⁷) Her oph. Ff. ²⁸) sun — tilf. de fl. ²⁹) broðor — mgl. Bd, e. ³⁰) dottor — mgl. Gi. Ed. Bf. ³¹) innan stots — tilf. Fd. ³²) sialys sine — fl. eða innan garðs. þær sem huezr um ætr eða eng — tilf. Fd. ³³) [mgl. — Fb. ³⁴) [mgl. — Gb, c, e, g, h, n, p. Eb. Ba, k. ³⁵) til rangfats eða landvistar — tilf. Fd. ³⁶) [mgl. — Ed. Bf. ³⁷) eða i &c. — mgl. Gt. Fa, b, d. ³⁸) [mgl. — Bg. ³⁹) [mgl. — Gq. Bd, e, l. [þo at konungr se eigi j garðe æðr a þlpi (æ. a fl. — mgl. Bf) — Ed. Bf. ⁴⁰) egnir — Ea. ⁴¹) eða tetr &c. — mgl. Ef. ⁴²) Fra eða höggr &c. kun &c. — D. ⁴³) Her ophörer Ef. ⁴⁴) [lizinu oc allu þui sem hann ætte — Fb. [þe oflu oc þriddi sinum — Fd.

huer þeirra born i omegð eptir. þa skolu konungs umbodo menn efla barne [hueriu
fullan¹ forlago ögri af ze þui er hinn utlæge atte æ meðan ze uinzt þar til er
born eru matannungar² zrir alldro salir [eptir lagum. þo at ze se eigi meira en
þeim uinzt til forlago ögria.³

Her segir um þipan Magnus konungs oc ner bokin nar logtekin.

- 3 Övan a þetta let Magnus konungr saman setia þat af allum botum⁴ landzens
[sem bezt þotte honum bera með beztra manna raðe⁵ oc strasetia þessa bot. oc for
sialzr⁶ til logðingis⁷ oc let þar upp lessa⁸ oc gaf þingmonnum bolina oc þa
rettar bott þar með er eigi er minzt. at þessor⁹ bot skal heðan af ganga [um allan
Noregh¹⁰ um alldr oc um æze at ufladdre konungdomsens sōmd [eptir þui skilorde
sem adr er mellst.¹¹ Ligt hans rettum eptirkomandum eins huerium stad en umbota
þurza. þa skipi sa þui sua at gud hāze sōmd af. hann sialzr salo hioip. þeir gagn¹²
er vndir skolu bua. Ma¹³ at zleiri rettarbotr zinnizt i þessare bot en þær einar er
her eru neyzdar af skynsamir menn skoda með gaumgæze þessa oc hina er adr uar.
Þessi bot uar logtekin a Gula þingi¹⁴ [Jons uatu dagh.¹⁵ þa er lidnir uaru
zra burd uars herra Ihesu Christu. m. cc. lxx. oc [.iiij.¹⁶ uetr.¹⁷ a .xi.¹⁸ are ritio Mag-
nus konungs. Geze Ihesus Christus off hana sua i ngt at zora at honum se til
uirdingar. þeim til salo hialpar [oc ambunar¹⁹ er gera let. oc allum þeim er honum
uarda. allum off til ueralldegrar zarsellðar oc eilizis zagnadar blezanan oc uardueizlu
zadur oc sonar oc heilags anda. eins guðs i heilagre þriningu. oc arnadar ord zru
sancte Marie [oc hins sæla²⁰ Johannis baptiste²¹ oc hins hēllga Olafs konungs²² veri
með allum off²³ nu oc iamznan. Late gud off heila skiliazt oc sua zinnazt. Amen.

¹) [mgl. — Fd. ²) Her ophörer Gf. ³) [þa skal þo zyrri bornum ætla at ei vinnizt meira en til eins
forlago ögria — Fd. Hele denne 11te Rb. mgl. Fe. ⁴) lutum — fl. ⁵) [mgl. — fl. ⁶) með — tilf. Fb. Bl.
⁷) Gulapingo — Gb, c, e, g, l, n, q, r, s, t. Fb. Eb, c. Ba, c, d, e, f, g, l. D. Srostopingo — Fa, c, d, e. Eibzua-
pingo — Ea, d, e. Borgarpingo — Bb, f, k, l. Gh. ⁸) a Gulapingi — tilf. Gp. ⁹) þessar rettarbotr of þesse — Ga.
¹⁰) [um Gulapingslog — Ge, g, i. [um Srostopingslog — Fe, e. [um Eibziupingo logh — Ee. [mgl. — Ea, c, d. Bf.
¹¹) [mgl. — fl. ¹²) viltofte — Ba, k. ¹³) oc — tilf. fl. ¹⁴) Srosto (Srosta) þingi — Fa, c, d, e. Eibziua þingi
— Ea, c, e. Borgar (Borga) þingi — Bb, k, l. Gh. a . . . þingi — mgl. Ed. Bf. ¹⁵) [Þotozsvatubag — Gh.
[vj. naltom zrir Mariu mello sðare — Ee. [Þræsvatubag — Bk. [Jonameßudag — fl. ¹⁶) þrir — Gl.
Ed. Bl. .vij. — Ee. ¹⁷) [mgl. — Fd. ¹⁸) ið^{da} (niunda) — Ge, g, i, p, q, r, t. Fa, c, d. Ea, d. Bf.
.xiiij. — Ee. ¹⁹) [mgl. — fl. ²⁰) hēlga — fl. ²¹) [mgl. — fl. ²²) oc allra heilagra manna —
tilf. fl. ²³) Gulapingo manna (monnum) — tilf. Gs. Eibziuz þingo monnum — tilf. Ed. Norego monnum
— tilf. Bd, e.

II.

Den nyere By-Lov

eller

Bjarkö-Ret,

udgiven af Kong Magnus Haakonssön.

Texten, med Undtagelse af IX^{de} Afdeling, eller Farmanna-Loven, aftrykt efter Pergamentscodex
No. 323 fol. i den arnamagnæanske Samling, indeholdende blandt andet Bergens Bylov
fuldstændig, med en Haand fra 1ste Halvdeel af 14de Aarhundrede . . . . . Ba.
Sammenholdt med Perg. Cod. No. 60 qv. i den arnamagnæanske Samling, indeholdende foruden
Gulathingsloven (Ga i Landsloven) ogsaa Bergens Bylov, med samme Haand fra 1ste Halv-
deel af 14de Aarhundrede. Efter denne Codex er Texten af Farmannaloven aftrykt . Bb.
— med Perg. Cod. No. 322 fol. sammesteds, indeholdende foruden Gulathingsloven (Gb i
Landsloven), ogsaa Bergens Bylov, med samme Haand . . . . . Bc.
— — Perg. Cod. No. 304 fol. sammesteds, indeholdende foruden Gulathingsloven (Gc i Lands-
loven), ogsaa Bergens Bylov, med samme Haand . . . . . Bd.
— — Perg. Cod. No. 78 qv. sammesteds, indeholdende foruden Borgarthings ældre Chri-
stenret og K. Sverrers Christenret (see 1ste Bind S. 338 og 408) ogsaa Bergens By-
lov, med en Haand fra 1ste Fjerdedeel af 14de Aarhundrede . . . . . Be.
— — Perg. Cod. No. 1640 qv. i det kjøbenhavnske kgl. Bibliotheks nyere Haandskriftsamling
indeholdende, foruden Eidsivathingsloven (Ec i Landsloven), Farmannaloven og Bergens
Bylov med en Haand neppe yngre end 1300. Denne Bearbejdelse er med Hensyn til
det af Landsloven optagne og udeladte m. m. noget forskjellig fra de øvrige . . Bf.
— — Perg. Cod. No. 3260 qv. i det kjøbenhavnske kgl. Bibliotheks ældre Haandskriftsam-
ling, indeholdende foruden Gulathingsloven (Gi i Landsloven) Farmannaloven og Ber-
gens Bylov, med islandsk Haand fra omtrent Midten af 14de Aarhundrede. (Marginal-
Antegnelser kun lidet yngre end Texten) . . . . . Bg.
— — Perg. Cod. No. 61 qv. i den arnamagnæanske Samling, indeholdende foruden Gula-
thingsloven (Gl i Landsloven), ogsaa Bergens Bylov, med Haand fra Slutningen af
14de Aarhundrede . . . . . Bh.

- Sam. med Perg. Cod. C. 19 qv. i det stockholmske kgl. Bibliotheks Haandskrift-Samling, indeholdende foruden Gulathingsloven (*Gr* i Landsloven) ogsaa Bergens Bylov, med Haand fra Begyndelsen af 14de Aarhundrede . . . . . *Bi*.
- — Perg. Cod. C. 17 qv. sammesteds, indeholdende foruden Eidsivathingsloven (*Ee* i Landsloven) ogsaa Bergens Bylov m. m., men med en anden Haand, fra 1ste Halvdeel af 14de Aarhundrede . . . . . *Bk*.
- — Perg. Cod. C. 16 qv. sammesteds, indeholdende foruden Gulathingsloven (*Gp* i Landsloven) ogsaa Bergens Bylov m. m., men med en anden Haand, fra 1ste Halvdeel af 14de Aarhundrede . . . . . *Bl*.
- — Perg. Cod. C. 21 qv. sammesteds, indeholdende foruden Frostathingsloven (*Fa* i Landsloven) ogsaa en Bylov, der nærmest synes at maatte henføres til Bergen, med samme Haand fra c. 1300 eller maaskee ældre . . . . . *Bm*.
- — Perg. Cod. No. 12 fol. Hist. lit. paa Universitets-Bibliothek i Lund, indeholdende foruden Gulathingsloven (*Gn* i Landsloven) ogsaa Bergens Bylov, med Haand fra omtr. Midten af 14de Aarhundrede . . . . . *Bn*.
- — Perg. Cod. No. 309 fol. i den arnamagnæanske Samling, indeholdende foruden Eidsivathingsloven (*Ea* i Landsloven) m. m. ogsaa Oslo Bylov med forudskikket Farmannalov, dog med en anden Haand, fra omtrent Midten af 14de Aarhundrede . . . *Oa*.
- — Perg. Cod. No. 305 fol. sammesteds, indeholdende foruden Borgarthingsloven (*Be* i Landsloven) m. m., ogsaa Oslo Bylov med forudskikket Farmannalov, dog med en langt yngre Haand, fra omtrent Midten af 15de Aarhundrede. I Kjøbebolken mangle her fire Blade, som dog findes indheftede i C. 14 qv. i det stockholmske kongelige Bibliothek . . . . . *Ob*.
- — Perg. Cod. No. 1642 qv. i det kjøbenhavnske kongl. Bibliotheks nyere Haandskrift-Samling (*Codex Tunsbergensis*), indeholdende foruden Borgarthingsloven (*Ba* i Landsloven) m. m., ogsaa Tunsbergs Bylov med en Haand fra 1ste Fjerdedeel af 14de Aarh. *Ta*.
- — Perg. Cod. C. 15 qv. i det stockholmske kongl. Bibliothek, indeholdende foruden Borgarthingsloven (*Bk* i Landsloven), ogsaa Tunsbergs Bylov, med Haand fra 1ste Fjerdedeel af 14de Aarhundrede . . . . . *Tb*.

- Sam. med Perg. Cod. No. 3262 qv. i det kjøbenhavnske kongl. Bibliotheks ældre Haandskrift-Samling, fuldendt den 16de December 1576, indeholdende Nidaros Bylov m. m. . . *Na*.
- — Papirs-Cod. No. 97 qv. i den arnamagnæanske Samling, indeholdende Nidaros Bylov m. m. i Oversættelse, omtrent fra 1570 . . . . . *Nb*.
- — Perg. Cod. No. 31 oct. sammesteds, indeholdende foruden Borgarthingsloven (*Bc* i Landsloven) ogsaa en Bylov, der, skjønt Bergen nævnes i VI, 15, og Bergens Localitet antydes i VI. 8, dog sees at være indrettet til at gjælde som almindelig Bylov. Haanden, som i Landsloven, fra 2^{den} Fjerdedeel af 14de Aarhundrede . . . . . *Xa*.
- — Perg. Cod. No. 65 qv. sammesteds, indeholdende foruden Gulathingsloven (*Gg* i Landsloven) ogsaa en med samme Haand, fra omtrent Midten af 14de Aarhundrede, skreven Bylov, vaklende mellem Bergen og Tunsberg . . . . . *Xb*.
- — Perg. Cod. No. 307 fol. sammesteds, indeholdende foruden Gulathingsloven (*Gh* i Landsloven) ogsaa en med samme Haand, fra omtrent Midten af 14de Aarhundrede, skreven Bylov, vaklende mellem Bergen og Tunsberg . . . . . *Xc*.
- — Perg. Cod. No. 3261 qv. i det kjøbenhavnske kongl. Bibliotheks ældre Haandskrift-Samling, indeholdende foruden Borgarthingsloven (*Bb* i Landsloven), ogsaa Farmanna-loven, med Haand fra Midten af 14de Aarhundrede . . . . . *Xd*.
- — Perg. Cod. No. 8 fol. i den delagardiske Haandskrift-Samling paa Universitets-Biblioteket i Upsala, indeholdende foruden Frostathingsloven (*Fe* i Landsloven) ogsaa Farmannaloven, med Haand fra 1ste Halvdeel af 14de Aarhundrede . . . . . *Xe*.
- — Perg. Cod. C. 14 qv. i det stockholmske kgl. Bibliotheks Haandskr. Sml., indeholdende foruden Borgarthingsloven (*Bl* i Landsloven) ogsaa Farmannaloven, med Haand fra Midten af 14de Aarhundrede . . . . . *Xf*.

Det bemærkes, at man her, ved at inddele Haandskrifterne i fem Klasser, med Hovedsignaturerne *B*, *O*, *T*, *N*, *X*, medens de enkelte Codices hver for sig ere betegnede med smaa Bogstaver, vedföiede Hovedsignaturen, har søgt at antyde, hvilken af de fem Klasser af Bylove: Bergens, Oslos, Tunsbergs, Nidaros's, eller almindelige, — hver enkelt Codex tilhører, saaledes at *B* betegner Bergens, *O* Oslos, *T* Tunsbergs, *N* Nidaros's og *X* den almin-

delige, til hvilken sidste Klasse ogsaa ere henregnede de Bylove, som vakle i sine Local-Angivelser, samt de Farmannalove, der findes særskilte uden at være satte i Forbindelse med nogen Bylov. Ligesom ved Landsloven, sættes Hovedsignaturen kun een Gang, hvor flere til een og samme Klasse hørende Codices nævnes umiddelbart efter hverandre. Af de ovennævnte Haandskrifter er det kun *Ba* samt *Na* og *Nb*, der indeholde Byloven saa udførlig, som den her gjengives; alle de øvrige fremstille blot de Afsnit fuldstændigen, der ere egne for Kjøbstæderne, medens de overalt, hvor Byloven stemmer med Landsloven, nøies med at henvise til denne med større eller mindre Udførlighed. *Bn* er i sidste Henseende den fortrinligste, da den, naar undtages Christendomsbolken, giver Overskriften til hvert udeladt Capitel og derved bestemt antyder, hvorledes Capitel-Afdelingen skal være. Da nu *Ba* mangler Capiteloverskrifter, ere disse i alle Bolker, med Undtagelse af ovennævnte, tilsatte efter *Bn*, hvis Inddeling ligeledes er fulgt. I Christendomsbolken er *Bi* paa samme Maade benyttet.

- Som Anhang tilføies: *A.* Nidaros Byes Takmark eller Grændseskjel efter . . . . . *Na*.
B. Samme Takmark efter Papirs-Codex No. 85 qv. i den arnamagnæanske Samling, der indeholder Landsloven m. m. i Oversættelse fra 1543.
C. Jonsbogens VIII Bolks, eller Farmannalovens, 25de Capitel efter *Ba*, som indskyder det mellem Kjøbe- og Tyve-Bolken.
-

Prologus.¹

Magnus meðr guðs mistun² Noreg konongr. sun halonar konungs.³ sender [Aska-
tini biskupi, abotum oc hyslu monnum oc radesmonnum. oc ollum odrum guðs vinum
oc sinum þeim sem þetta brex seá eða höyra i Biorgwin⁴ quædiu guðs oc sina.
Þer uitid at hinir skynsamazto men æz Biorgwin⁵ haza idulega getid xirir off at þer
hæzet spurt at ver hazum lut i att. at bota noлот um xlestar logbofr i landeno [með
hinna bæzta manna (rade)⁶ oc bedet off at ydr bot stilldi þeirra umbota⁷ æigi⁸
lutlaus⁹ vera. En þer flutit¹⁰ vita sanlega at off ber adr uel xirir at sea. en þo
æintanlega nu bæzt er þer trøystit þva mylit a vara xorsio [at þer dormit hana alla
i vara flipan.¹¹ þæt æz at tala oc þæt uid at leggja sem off þidir bæzt bera með
[hinna bæztu¹² manna rade. Oc þui hazum ver nu um ridir idulega flodat hana.
oc litz off sem alluidda mætte með xærom ordom xullan orsturd gera. þar sem hon
talade adr goryfi langt um. En sumum flodum þurxti hon sanlega tilloghu þar sem
huærgi var¹³ liofare en marger þeir þurxtu er xatunnigir¹⁴ varo. Nu þo at ver
kennem off miot xatunniga¹⁵ til flitra florræða. þa hazum ver þo þessa bot latet rita
er ver sendom ydr. [æxtir flitum hætte sem hon vattar.¹⁶ trøystande a vara herra
Ihesu Chrifti mistun oc [arnadar ord¹⁷ hins hælga Olafs konungs oc þeirra¹⁸ hinna

Jvfr. L. Indl.

¹) Ovskr. tilf. i Lighed med Landsl. Her hæzr Biorgwinar boc meðr quædiu sending oc brœui Magnus konungs — Ovskr. Bk, k, l. Xb, c. Her hæzr Be(r)guiniar þings loghbod of flipan — Ovskr. Bn. Her hæzr upp Biartroyar restar oc biarmanna logh oc þeira grein — Ovskr. Ta, b. Her hæzr Biartroyar rest — Oa. Her hæzr Biartroyar rest of biarmanna log of segir þat er eigi greinir i landz botenne — Ovskr. Bm. Biartroyar rest — Ovskr. Xa. Prologen udelades i Bb, c, d, f, g, h, m. Oa, b. Farmannaloven først, derpaa begynder þingsflipan — Tb. Farmannaloven sættes først; dertil fœies Capitlet allar þær fltir &c. og dernæst gaaes over til hva er mælt at ver flutum mot eiga — Bf. Oa, b. Byloven begynder først i Kjöbebolken med Cap. 6. þat er nu þuinæst at ver Biorgwinar menn uerbum miot uid kaup at flia &c. — Bg (der kun optager nogle faa Capp. af K. Bolken samt eet af T. B.) Farmannaloven indskydes foran i Lapsal., mellem Kjöbe- og Tyveb., og Byl. selv begynder først med Bæarsk. C. 1. Hva er mælt at ver flutum mot eiga — Bk. Farmannaloven forudskikkes ogsaa i Bd, der ellers begynder med det sædvanlige flidr of flizjan &c. Lacune i Be, der oph. i Thgak. Cap. 4. Xd, e, f bestaae kun af Farmannaloven. Alle de Örrige begynde med flidr of flizjan. ²) nab — Bk. Istedetfor Resten af Prologen: etc. — Xa. ³) sonar son suertis konungs — tilf. Bk. Na. Istedetfor Resten af Prologen: &c. — Bi, l, n. ⁴) [ollum guðs uinum of sinum i Gulapings logum — Bk. [mirðeligum herra Jone erðebiscupi oc ollum guðz vinum oc sinum therum sem thetta breff flia eða höyra i Nidarosæ — Na. ⁵) Gulapings logum — Bk. Nidarosæ — Na. ⁶) [mgl. — Bk. ⁷) lunenda — Na. ⁸) æigi — mgl. Na. ⁹) ombotalaus — Na. ¹⁰) þat — tilf. Bk. ¹¹) [mgl. — Bk. ¹²) [skynsamra — Bk. ¹³) adr — tilf. Bk. ¹⁴) xatunnigir — Bk. ¹⁵) xatunnandi — Bk. ¹⁶) [mgl. — Bk. ¹⁷) hinnar hælgu Mariu, oc — tilf. Na. ¹⁸) [flia — Bk.

stynsamaztu manna tillogu er i hia os varo. En at þer stili þui gior hui ver hozum sua stipat bolkum i bolenne sem nu er. þa græinir þessi hattr xirir yðr sem her xylgir.

Þingxarar boltr er nu sem xyr i andverðu ritadr [xyr er¹ hæxi sealxa bolena. þui at adr ber at stipat se þingit oc [næxndir flodadar.² logrettu men losner. æidar xluftir. oc grid sett. oc siðsemdum lyst. at þui bætr værði bolinni lyst siðan. oc dom³ lit sem þingit er bætr stilt oc siðat.⁴ Sxysli lutr bolarennar er triftinsdoms boltr. at men stili triftilega tru vera grundvoll oc upphax allra godra luta. oc hæilagrar kirliu lyðni oc hennar xormanna vera lysing oc læidtogar til allra rettynda oc mist-unfsamlegra siðsemda. Næst triftins doms bællinum er utxara boltr. at allþyðan stili þan hin sama gud haxa stipat konongdomen til veraldlegs ivirbods sem biskupin til andlegs. Ertir utxara bolk er manhælg. þui at næst þuifa hover hozðingium oc ollum odrum ut izra at halda oc hælda lata guds xrid oc godra manna xrelsi millum triftinna manna. en þeim með logum oc þo hozsamlega ertir atuitum at rexsa sem at odru værða prouader. Næst manhælg er ærxða tal með þui xleira sem þui xylgir. oc hæxr þat með luenna gixtingum. þui at myclu varðar þeim sem til arxanna kalla. at þeir se i loghlegum oc i hæilagum hiunflap getner. Ertir ærxða tal [hæxr landa brigði. þui at þan tima er maðr ærxir noforar iarðer. þa hover honum at floda um sin odol oc annara mænna. at han hædde engara manna odlum með logum sottum oc tunni sin odol með logum at brigða. Ertir landa brigði er landxlæigu boltr. þui at þeim hover með loghum sinar iarðer at byggia sem með loghum haxa at lomezt. Ertir landxlæigu bolk er⁵ kaup boltr. [þui at svo skal ertir lagha sofn-um lausa aura sofia sem með landa brigði lond oc iarðir.⁶ Ertir kaup boltr er þioxa boltr. þui at þat hover engum xirir odrum at tortima sem sa hæuir með logum at lomizt. en sa er odrumis gerer man laga rexsiugh xirir sværa.⁷ Siðarst i bolinni ero kononga rettar botr. at sa konongr sem til er stipadr ertir at sea logunum ertir umdomum sinna xorellra. a æigi siðr at hugga sina siðsama þæгна með linkind oc rettarbotum. en at tempræ uspala með hirting oc loglegum rexsiugum.

Erxðir þær sem til haxa xallet oc um iarða brigði oc um oll onnur laga mol. undir huerium logum sem þau urðu. þa stulu þau ertir þui vera sem þa gengo⁸ logh i lande er þau gerðuzt ex æigi hævir adr logleggh stipan a lomet.⁹

¹) [adr en — Bk. [xyr æn — Na. ²) [mgl. — Bk. ³) domom — Na. ⁴) Resten af Prologen mgl. — Bk. ⁵) [ær wardhaldar (setni(n)gar oc boar stipan, thi at þan tima er maðr ærfuir nofor huss æðra garða. tha hæuer honom með þynsemdr at geita oc með (ormelagom hagrædom at niofa. thess goda sem gud hæffuir tett hinum (thet som hannem eer thillxallðenn æsther laugenn — Nb). Thui næst er viðbunada boldr með thui xleira er that xylgir, thui at theim hoyrir með loghum at gæta sine ægla er með loghum hæua at lomezt. (Stykket Thui næst . . . lomezt — mgl. Nb). Ertir viðbunada boldr, ær — Na. ⁶) [thui at sua æt. . . sofia sem stip æða garða — Na. [Oðr siger om risbmannðstæðff. om quærfettning oðr Bæslag. at alle velsauglige risb stæll igenn ryggæ, oðr loughlige risb stæll hollbis — Nb. ⁷) Ertir thioxa bold ær xarmann(a) logh, thui at their turffu með myðil varggð oc xorsio at vera xarir tioffuom oc ranemomom æða odrom hæffa, ær vti xara með sino godz — tilf. Na. ⁸) domæst — Na. ⁹) Siðarst i . . . lomet — mgl. Nb.

Bydium ver yðr at þer varlynnit uíð off þat sem a stórtar. þui at meir hava völdit ziofshylda var oc uantunnend en vilia torgi sem ætla ma. þo at ver hærdim minna i væð sett. oc off toli þetta ærni sealdan en off tætr. Finzt oc nolot ngt: samlekt i. þadum þat aller varum herra Ihesu Christo. hans nærn se blæzfat vttan ænda. Amen.

I. Þingstípanar boltr.¹

Ger heyr þinggarar boltr til Þorgvinar þings. fyrsta Capitula.

Fríðr oc blæsan² varð herra Ihesu Christu. arnadar orð varar³ þru sancte Marie 1
[oc hins hælga Olafs konungs⁴ [oc hinnar hælghu Sunnizu⁵ [oc allra guðs hælagra manna⁶ se með⁷ öllum Þorgvinar⁸ monnum⁹ nu oc iamnan. En ver skulum logþingi vart æiga¹⁰ a .xij. manaðom huærium¹¹ næsta sunnu¹² dagh ærtir [þrettanda dagh iola¹³ [i Mariu gilldi skala i Þorgvin¹⁴ a þingstað rettum.¹⁵ þar skulu aller zinnazt þorþalla¹⁶ laust þeir sem til þings ero nærndir. En gielthyri¹⁷ eða¹⁸ slysumadr skal nærnst hafa a Thomas mæssu dagh a mote sva marga men or þiorðongi huærium sem her vattar i næsta capitulo ærtir. eða þeirra¹⁹ [loglegr²⁰ umbodo mædr.²¹ oc nemna þa men er [þæzt ero till þallner oc²² þeim synazt venazster til skila²³ oc þeir meghe þat með æði sinum sanna.²⁴ En þan æið skulu þeir sveria fyrsta söran dagh er þeir loma till logþingis i Þorgvin²⁵ með þessum æiðstax. at þess leggr han hönd a hælga bol oc þui styttr han til guðs at þa men hæuir han

Jvfr. Cap. 1. L. I. 1.

¹) Sideoverskrift i Bb, c, d. Ger heyr upp þingboltr Þorgvinar bocar oc segir um þingsöfning. oc huæria til þings skal nærn — Overskr. Bi. §. h. u. þingboltr B. b. oc f. um öfning. oc h. t. p. f. n. — Overskr. Bk. §. h. u. þingboltr B. b. oc f. um f. oc h. t. p. f. n. — Overskr. Bl. Ingen Hovedovskr. i Bb, c, d, men specielt Register, saaledes: i Ger heyr þingstípanar boltr Þorgvinar manna (j. um logþing i Þorgvin — Bd). ij. Um ræðs menn i Þorgvin. iij. Guersu lengi þing skal standa. iiij. Um gríða setning a logþingi. v. Um gíaltýra oc slysu mann. vj. Um alla logfæmða boma. Dernæst gjentager Bd den specielle Overskrift: Um logþing i Þorgvin. ²) þagnadar — Ta, b. ³) varar — mgl. Bd, m. ⁴) [mgl. — Bi, k, l, n. ⁵) [mgl. — Bm. Na. ⁶) [mgl. — Bm, n. ⁷) off — tilf. Bb, c, d, k, m. Na. ⁸) Þorgvinar — Bi. Þorgvinar þings — Bm. Nidarosar — Na. ⁹) öllum B. monnum — mgl. Bm. Istf. varð herra o. s. v. staar kun oc cetera — Ta. et cetera — Tb. Xa. Herefter Overskr. Um logþingi vart þar manna of um nærndar man — Xa. ¹⁰) sin — tilf. Ta, b. ¹¹) i þor varum — tilf. Bm. i Sunnbergi — tilf. Ta, b. i þaupange — tilf. Xa. ¹²) sunnu — mgl. Bb, c, d, k. ¹³) [Þrettiguu mæssu dag — Tb. ¹⁴) [i Olafs gilldi skala varum — Tb. [i trosgilldis skala i Nidaros — Na. [mgl. — Bm. ¹⁵) [þar sem logmanne slyst oc adrum ræðs monnum þazst til uera þallet — Ta. [þa enn slymannlige of opstagen þingstað her vði þhrunndheim — Nb. [þar sem slysumadr of gíaltýri gerer ræð þirir — Xa. ¹⁶) naubþnia — f. ¹⁷) þyngdenn — Nb. ¹⁸) of — Bm, n. Ta, b. ¹⁹) þeirra — mgl. Tb. ²⁰) Istf. Resten af Cap. &c. — Bi. ²¹) [loglegr umbodo menn — Bm. Resten af Cap. udelades — Bm. Istf. Resten: &c. Bk, l. ²²) [mgl. — Bm. ²³) Resten af Cap. mgl. Ta, b. Istf. Resten: &c. — Xa. ²⁴) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bm. ²⁵) Nidaros — Na.

næxnda til logþingis¹ er honum synduðt venazster til stila æxtir sinni samvöðfu. oc æigi tof han þar adra muni til. oc svo skal han iarnnan gera medan han heuir þat starz. En þenna æid skal engi oxtar sveria² en um³ sin.⁴

Översu nezna skal men til þings ok um sectir.

- 2 Sva er mælt at radz men aller⁵ ero sealznæxndir til logþingis [i Biorgwin⁶ oc⁷ .xij.⁸ men or [huærium ziordongi bearens.⁹ [en ex¹⁰ giæltþri¹¹ [eda sýslumadr eða þeirra logleggr umbodsmadr¹² næzna¹³ eigi sua¹⁴ til þings sem nu er mælt.¹⁵ þa ero þeir aller sætir morf slyrs kononge xirir þan huærn er unexndr er. Engan skal til lausnar næzna oc þui at æins umstipti a gera at þeim gange logleggh forzoll xirir er þyr var næxndr. En huer [næxndar madr¹⁶ sem sidar lemr til logþingis en fore ero xlut naubðynia laust. er sætr morf slyrs uid konong. en logmadr oc logrettu men mete naubðyniar. Nu er giæltþri oc sýslu madr oc umbodsmadr konongs oc biskups oc radz men aller slyðdugir til logþingis at loma. en þeir sem æigi loma æz þeim forzalla laust. þa sædizt huer þeirra .iij. morlum slyrs uid konong oc þat frammar sem kononge virdazt safer þeirra til.

Um þingskipan ok sidsemd a þinginu.

- 3 [þat er nu þui neft at logmadr skal¹⁷ lata gera vebond [i Mariu gilldi stala i Biorgwin a þingskæd rettum.¹⁸ svo uid at þeir hæze rum xirir innan sem i logrettu [ero næxndir.¹⁹ en þat stulu vera .ij.²⁰ tlyxtir manna.²¹ þat stulu vera .xij. rade²² men oc adrer²³ .xij. [næxndar men²⁴ oc [stipti svo til at .iij.²⁵ se²⁶ or ziordonge²⁷

Jvfr. Cap. 2. L. I. 2. Cap. 3. L. I. 3.

¹) i Biorguin — tilf. Bb, c, d. ij. Nidaros — tilf. Na. ²) vinna — Bc, d. ³) in — Na. ⁴) En logmadr skal haffua i bodar sýssuer haffua mart a huæriu logtinge æz huæru mana þz, æder then sem boddna læss — tilf. Na. ⁵) i Lunobergi — Ta, b. ⁶) [i Nidaros — Na. [i kaupange — Xa. [mgl. — Bm, n. Ta, b. ⁷) oc — mgl. Ta, b. ⁸) .xij. — Bm. ⁹) [þv uarom. [ez handgenner men. oc [ez adra garðz bõndar — Ta. [huærium ziordongi þar varss — Tb. Resten af Capitlet, og hele det Övrige af denne Bolk udelades — Bm. ¹⁰) [skal — Ta, b. ¹¹) giæltþri — oftere Bl, dog ogsaa giæltþri. ¹²) [mgl. — Bn. ¹³) næznir — Bn. næzni til — Xa. Istf. Resten af Capitlet: et cetera — Ta, b. Xa. ¹⁴) menn — tilf. Bb, c, d. Na. marga men — tilf. Bn. Istf. Resten af Capitlet: etc. — Bi, k, l. ¹⁵) Istf. Resten af Cap.: etc. — Bn. ¹⁶) [aff næssndar monnum — Na. ¹⁷) [þing skal standa sua lengi sem logmadr uil oc honum þidiz zallid uera xirir mafa manna satir oc logrettu menn samþydia. skal logmadr — Bb, c, d. Nb. Xa. [þing skal standa sua lengi sem &c. (Intet mere af hele Capitlet) — Bn. þing skal standa [i. l. [i. v. of h. þ. z. v. z. m. m. [i. oc logretto men sia at hõzer. Nu skal logmadr — Ta, b. ¹⁸) [þar sem logbot uerbar lesen — Ta. [i Olæze gilldis stala i Lunobergi a þingskæd rettum — Tb. [i trõs gilldis stala i Nidaros a þingskæd r. — Na. [med giæltþra rade of sýslu manz i kaupange a þingskæd rettum — Xa. Istedetfor Resten af Capitlet: &c. — Bi, k, l. ¹⁹) [stolu uera — Bb, c, d. Na. [stulu stila — Xa. ²⁰) .iij. — Tb. ²¹) of stizti sua til at — tilf. Xa. ²²) herade — Tb. ²³) adrer — mgl. Ta, b. Xa. ²⁴) [logrettes men — Ta. Nb. ²⁵) þeir — Bd. ²⁶) [stipi sua til at o se notor næxndar — Ta. [se þeir i næxndir — Xa. ²⁷) þridiungh — Ta.

huærium¹ þeir sem bæzt þyðia til þalner [af neyðdar monnum.² En þeir sem i logrettu ero neyðdir skulu æid sveria³ með þeirra æidstaðr adr en þeir gange i logrettu. at han stytr þui⁴ til guds. at han skal sva til allra manna mala leggja sem han ser sannast þirir gudi ætli logum oc sinni samvizku. Sva með salaðom sem sýriabom. oc sva skal han iannan gera þegar han er i logrettu neyðr. I þyrsta sinni skal maðr þenna æid sveria er han gengr i logrettu. en æigi oxtar þo at han se i neyðr. Sva er oc mellt at engi maðr skal sæliazt innan vebanda⁵ þeirra sem æigi ero i neyðir. en ex han sætzt oc gengr eigi ut þegar uid han er mellt. þa sædizt han halzre mort slyrs. Men skulu þastande til þings ganga oc [sitia þing þar til er⁶ þormessor ero sungnar oc vera a þingi þar til er ringt er til nons att þriz kirkju. En logmaðr skal lata ringia [ellðzslædingar flodo at Nicholas kirkju.⁷ þa er han uil með bot til þings ganga. en þeirre flodo skal eigi til annars ringia meðan þingit stendr nema [til ellðzslædingar.⁸ En ex noðor slæz i mat eða mungat⁹ oc røler þat mæir en þingit. þa er han sætr .ij. aurum slyrs. oc æigi engu upræist fins mals a þeim dæghi. Dryt skal [engi maðr¹⁰ til þings bera¹¹ huarle til solu ne annan vægh. en ex boret verðr þa er [þat upnæmt¹² oc æiga þingmen þat. Aller men skulu i logrettu sitia þeir sem i ero neyðdir sva lengi sem nu er mellt. nema maðr gange at naudsynia ærendom. En ex maðr gengr or logrettu utan vebanda naudsynia laust. þa er han sætr .ij. aurum slyrs [uid konong.¹³ en [ex þeir men gera hart eða haroðfi sem ero þirir utan vebond¹⁴ sva at logrettu men mego æigi naðolega goyma doma sinna eða þeir kiera mal sin er logmanz oc logrettu manna loz haza til. sætr huær oðri slyrs er at þui verðr lunnr oc sannr oc er honum sagt til adr. þeir men aller sem i logrettu ero neyðdir skulu doma logh om þau mal oll er þangat¹⁵ ero stoten [með logmanz raðe oc annara goðra manna oc lome þat¹⁶ vitni fram a þingi.¹⁷ en alt þat er loghbot stil æigi or [þa skal þat af huæriu male haza sem logrettu men værða aller a eit satter.¹⁸

¹) biarene — tilf. Ta. ²) [mgl. — Ta. ³) Istf. Stykket herfra og til Menn þolu þastande: — Sem þyr segir i landþotinni — Bb, c. Hele Resten herfra mgl. — Ta, b. Istf. Resten: &c. — Xa. ⁴) malle — tilf. Na. ⁵) utan ortogs — tilf. Bd. ⁶) [sitia þing þegar — Bb, c, d. Na. rigtigere. ⁷) [flodunni þyiar bot i Margræto tirdio stoppli — Na. [Storm flodenn i Margr. t. fl. — Nb. ⁸) [hær þær þhil þyiar eða ælðer værðe laus — Na. ⁹) dryt — Bb, c, d. ¹⁰) [oc eigi — Bb. ¹¹) Istf. Resten af Cap.: Sem þyr segir i botinni — Bb, c. ¹²) [upptotr dryðr — Bd. ¹³) [mgl. — Bd, Na. ¹⁴) [þeir menn sem eru utan vebanda oc gera þar hart oc haroðfi — Bd. ¹⁵) þangat — Bd. ¹⁶) þui — Bd. ¹⁷) [oð laugligenn ere frem tomne effther som laugbogenn siger. Sørst þall dæmes oð offuerhøres the sager som diid eer stessant, oð alle the sager som mennd legger hennder sammens meðt ihuende vidtne, om the vidtne fremkommer, oð ther nest the apndre smaa sager — Nb. ¹⁸) [the ((sager) þulle were vunder guode þiellige menndz sigiloge oð samtsæde, som the effther sinna samuit raundzage oð dæme — Nb.

Um gríð ok gríð millim manna a þinginu.

- 4 Allir þeir men er [i logþingi¹ for¹ ero neyndir i Þiorgvin² eða notor mal æigu þar at dríza stulu i gríðum vera³ huer uíð annan þar til er [logþingi er lofet.⁴ En ex ein huer gengr a þessi gríð. þa hæzír [(zirir) gort⁵ ze oc gríði i⁶ lande oc lausum onri oc lome alldri i land síðan. En ex men verða sérðer a logþingi i Þiorgvin⁷ eða za annan olutt [az manna völdum oc vilia. þa onlz rettr þeirra at hælningi er zirir stendum eða sarsautum verða.⁸ Sva oc ex men bera uopn a logþingi.⁹ þa gíalde halza mort sylzre oc late uopnen. æigi [logrettu men¹⁰ tua luti vapna. en konongr¹¹ þridiung. þui at i ollum stodum hornir monnum at gíæta spectar oc síðsemdar. [en þo æinfanlega mest i þeim stodum sem til stynsemdar oc spectar ero stípadir az andverdu oc zléstum verðr mæstr stæde at ex notot sterft i.¹² En [oll Þiorgvinar¹³ þinguiti er til zalla¹⁴ .v. marla mal oc þaðan az smære a konongr¹⁵ .ij. luti en þridiung, þoar men. oc sva ex zormen eða radsmen loma æigi til þingo sem bot segir. þa domi [þetta ze¹⁶ þingmen [at gíælda¹⁷ a næsta mote¹⁸ er¹⁹ gíæthyri oc sylsu máðr [stulu æiga.²⁰ en ex þa er æigi bot læggi a domroz.²¹ þægn-gíllði oc zirir ubota mal er gerazt þa a konongr æin.²² Nu ex máðr ryzr dom þan²³ er domdr er [a logþingi²⁴ i Þiorgvin.²⁵ oc vapna tal er at att. innan logrettu oc uttan. þa sæliz sa²⁶ .iiij. mortum sylzre uíð konong er dom ryzr. en mort uíð safar abera. Nu skal gíæthyri eða sylsu máðr þui lyfa a Þiorgvinar²⁷ þingi. huerfu margir men az varo tæknir i þo varom a nestom .xij. manadom. oc segi stíl a um vogt oc izirlit þeirra [er hinum urdu at stæda at þeir megi þui at hælðr tændir verða at lífendom huar sem þeir tunnu fram at loma.²⁸

Um mot þau sem gíæthyri skal eiga.

- 5 Sva er mælt at gíæthyri oc²⁹ sylsumáðr stulu mot³⁰ æiga innan þeirra .viij.³¹

Jvfr. Cap. 4. L. I. 5. Cap. 5. L. I. 6. 7.

¹) [til logþingis — Bb, c, d, i, k. Na. [i logrettu — Xa. [i Þiorgvinar — derpa Resten af Cap. udeladt Bn. ²) Zunsbergi — Ta, b. Nidaros — Na. ³) Istf. Stykket herfra og til notot sterft i: — &c. — Bt, k, l. ⁴) [logþing þat er lofet — Xa. Herfra til notot sterft i — mgl. Ta, b. Xa. ⁵) [za zirir gort — Bb, c, d. Na. ⁶) i — mgl. Bb, c, d. ⁷) Nidaros — Na. ⁸) [sem zyr segir — Bb, c. ⁹) ij Nidaros — tilf. Na. ¹⁰) [konongr — Bb, c, d. Na. ¹¹) þing menn — Bb, c, d. Na. ¹²) [sem zyr segir botin — Bb, c. ¹³) [um kaupanga — Xa. [oll Nidarosar — Na. [oll — Ta, b. ¹⁴) oc — tilf. Ta, b. ¹⁵) Her begyndur Be. ¹⁶) [mgl. — Be. Ta, b. Xa. ¹⁷) [at græðiz — Be. [at tugi — Tb. [of græðiz — Xa. ¹⁸) þingi — Be. Tb. [a þa a næsta þingi at þeir liuti þat er þeir uaro safader — Ta. ¹⁹) En ex — Ta, b. En — Xa. ²⁰) [eiga — Be. Xa. [eigu at lufa — Ta. [eigu — Tb. ²¹) zirir — tilf. Ta, b. ²²) Resten af Capitlet og den hele Bolk mgl. Ta, b, der springe lige til Cap. 4 i Ldub. om Vardhold. ²³) togfandæn — Xa. Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, i, k, l. Xa. Udenfor i Mrg. tilf. med en langt yngre H. (fra 16de Aarh.?) det Cap., som ellers pleier at staa ved Slutn. af Farmannal. Allar þar eftir &c. uden vigtige Afvigelser — Bt (hvor Farm. L. mgl.) ²⁴) [mgl. — Bb, c, d. ²⁵) Nidaros — Na. ²⁶) mgl. — Be. ²⁷) Nidarosar — Na. ²⁸) [sem zyr segir botin — Bb, c. ²⁹) eða — Be. Resten af Cap. mgl. — Bn. ³⁰) þing — Bb, c, d. ³¹) alla — Bb.

natta er lokit er lögþingi¹ oc lysi² xirir monnum þui sem talat var³ a lögþinginu i Þiorguin⁴ oc æintanlega huar alyft a xel þeirra manna mal er þa flipadozt a þui næsta lögþingi. En xz annar tvæggia ryr⁵ a sin lut þa er mal komr a þetta mot oc tallar rangt vera up borel xirir logrettu men. þa skal þo æigi brigða domi sætta laust. En han⁶ ma æsta hin⁷ tale til næsta lögþingis a odrum vetttri oc haxe⁸ huartv(æ)ggia uppi sitt mal oc xore sa er talsættir var tal med xullum vordxlum. En xz mal rønnizt med sama hætte oc xyr.⁹ þa have sa¹⁰ lofnað sin aulin halxu æz hinum er ylxði han til rangs mals oc soke þat med talum sem adrær xear solner. [Prouazt oc svo at hin¹¹ haxe rangt xlut xirir logrettu monnum er xyr dæmdizt malet oc dæmizt þa hinum. þa tale sa lofnað sin halxu aulin oc soke sem adr vattar.¹² oc svo skal huærvetna þar sem logmadr oc adrær flhusamer men sea at men værða æzloglega sotter oc til laga talsættir.¹³ Nu skal giæltxri eða hysu madr þui lysi. at lögþingi skal huærn vætr uppi vera i Þiorguin¹⁴ næsta sunnudagh¹⁵ æxtir prett anda dagh iola. þa skal oc þui lysi at men flulu æigi þa men i hus sin tala er laupa veflan oc austan.¹⁶ norðan oc sunnan. nema þeir uiti flil a. at þeir ero flila men. þui at flilir men ero þui vaner at vera notoro list æin vætr eða .ij. eða .iij. oc hylle flil svo uid men. Sidan fliliazt þeir æigi bætr vid en annat huart flila þeir xz manna. eða laupa brot med¹⁷ husprøxium manna. eða xrendlonom. eða gera onnur vand verfl. En huær sem odruiis gerer oc tætr flila men. þa sædizt mort flxrs [er hin¹⁸ prouazt at illum manne.

Um laugdoma þa sem dæmdir verða.

Alla þa doma er um viga xerði¹⁹ skal sætia²⁰ [eða xirir²¹ þeirra tvænna leg: 6 ord²² er xirir æigu at toma xul manz giold²³ eða holx [at logum.²⁴ þa skal þa alla med logum sætia oc gridum til xyrsta sala. En sa er ryr dom logsamdan xirir

Jvfr. Cap. 6. L. I. 8. 12.

¹) þingi — Bl. Istf. Resten af Cap.: &t. — Be. Xa. ²) lysi — Bi. lysi þui — Bk. ³) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, k, l. ⁴) Þiorguin — Na. ⁵) ryr — Bb, c, d. Na. rigtigere. ⁶) hinn — Bb, c, d. ⁷) hann — Bb, c. Na. mgl. — Bd. ⁸) þa — tilf. Bb, c, d. Na. ⁹) Istf. herfra til Nu skal giæltxri — Sem xyr segir — Bb. Sem adr segir botinn — Be. ¹⁰) se — ved Feilskr. Ba. ¹¹) hann — Bd. ¹²) [Menn bliiffuer domen igien drefluen, og thet bliiffuer hannem offuer beuift att hand haffuer beredthet sinn sagd loigennactige for Domemendene, Bøde som sør er sagd og konngenn .j. mt. og thenn anden sølge sinn sagd — Nb. ¹³) Om nogenn Mand flennner anden for Laugmandenn, Eller for nogenn anden Kettere, og ide vinder aff hannum enthenn Eid eller penndinge. Da flall thenn thet søgte suerge paa Bog, att hand eij søgte samme maat for hadt eller auffund, menn hanndt mendte at haffue reet sag att søge. og flall huert widniobhurdt bæres for Laugmanden — tilf. Nb. ¹⁴) Þiorguin — Na. ¹⁵) dag — Bb, c, d. ¹⁶) Istf. Resten af Cap.: Sem xyr segir i bet: inni — Bb, c. ¹⁷) med — mgl. Na. ¹⁸) [x hann — Bd. Na. ¹⁹) Resten af Cap. udeladt — Ba. ²⁰) Istf. Resten af Cap.: &t. — Xa. ²¹) [eða um — Bb, c, d. Na. [eða — Be. [oc um — Bi, k. ²²) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be. ²³) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, k, l. ²⁴) [mgl. — Bb, c, d. Na. Istf. Stykket herfra til vinxzt xz til huærvæggia: — Sem xyr segir — Bb. Sem x. f. i. botinni — Be.

sal eða at þyrstum solum.¹ þá gengr þa a grib sín oc er trngroze. oc hæuir þyrigort þe oc þrði [i lande oc lausum oryri.² En þær ero naufsyniar.³ ex maðr er siutr eða far. eða einarhueriar þær stornaufsyniar gange til er goðer men bere vitni um at han matte æigi til loma i æindaga. En [sal þat þyrsta scal⁴ fram loma innan þess þyrsta⁵ manadar oc þlytia hœim til hans. oc se bodet með vatta .ij. en hin tale þar uid eða umbods maðr hans. nema han uili indella um gera honum er tala scal. En um oð onnur mol er men læggia logdoma a imillum sín. þa sælzt þa mœt þlytræ uid þatar abera er þan dom ryr.⁶ en tononge .iiij. mortum þlytræ. oc soke giæthyri huaromtvæggia til handa. oc tale hin þyrst skuld sína upp þva sem domr domdi. en sætt huarotvæggia se síðan⁷ æxtir þear magne ex æigi vinzt þe til huarotvæggia. En ex hin⁸ uil eigi þa en dom haldra. þa scal giæthyri lata blasa til moð⁹ oc gera han utlægan. nema han giallde slitt up sem nu er mælt. Nu ex maðr þær æigi¹⁰ i þor varom þirir logmanne eða giæthra. þa skal þatar abera talfetia han til nestra logþingis er han þær æigi ret ær. en ex han hæuir til þess sanleg vitni at han hæuir þan talfettan er mal a uid han oc þat annat at mal hær þva þaret sem han hæuir hæmt. þa skulu þingmen doma þat mal at logruðu. huart sem uid ero bader eða [sa æin¹¹ er fram ber. oc logmanne¹² oc logrettu monnum þidir þirir luta.¹³ nema hinum er talfettir var þanne þul naufsyn.

II. Kristins doms bolkr.¹⁴

Her heyr kristins doms bolkr i Þergvin.

- 1 Þat er uphæf lagha vara [Þiorguinarmanna¹⁵ sem uphæf er allra goðra luta.¹⁶ at ver skulum hær¹⁷ oc halda¹⁸ triftilega tru.¹⁹ Uer skulum trua a varn droffen Thesum Thristum hans æinga sun er geten er ær þræte hæilags anda. oc þoddiðt ær

Jvfr. Cap. 1—3. L. II. 1—3.

¹) naufsynia lauff — tilf. Bd. ²) [mgl. — Bd. Na. ³) þess er reida a — tilf. Bd. ⁴) [lati þat þyrsta sal — Bd. ⁵) [ama — Bd. Na. ⁶) oc haldra dom sem adr — tilf. Bd. Na. ⁷) þript — tilf. Bd. Na. ⁸) hunn — Bb, c, d. Na. ⁹) oð treffue hannum diidt — tilf. Nb. ¹⁰) rettynði sín — tilf. Bb, c, d. Na. ¹¹) [annar einn þa — Bb. [annar þa — Bc, d. ¹²) loghmanum — Na. ¹³) bita — Bb, c, d. Na. rigtigere. ¹⁴) Denne Ovskr. er tilf. i Lighed med Landsl. Hele Bolken udelades i Bf, m. Xb, c. Ta, b. ¹⁵) [i Þergvin — Be. [Þiorguinarmanna — Bn. [Nidarosarmanna — Na. [laupangarmanna — Xa. Istf. Resten af den hele Bolk: alt til (andværnar bolksens — Be. &c. — Xa. ¹⁶) Istf. Resten af Bolken: of gengr þva ut allr sem stendr i landþotinni — Bn. ¹⁷) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, l. ¹⁸) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk. ¹⁹) Istf. Resten af Bolken: oc allt annat þva sem þrætat er adr i þotinni — Bb. oc allt annat [þr. er adr i b. i triftins doms bœttinum i landþotinni — Bc. Istf. Resten af Cap. oc allt a. [þr. er adr i b. i fr. b. i l. b. of um konungs ærð of ærne. hegat til — Bd. De efterfølgende Capp. indtil det 7de (Ovskr.: þm doftur eða sunar doftur) — mgl. Bd.

Mariu mör, pindr undir Pilaze valla. krossrestr. dörddr oc grazen. þor nidr til hæl-
uitis at löysa þadan alla sína vini. þridia dagh ætíð er han var dörddr i sínum
mandome ofstaddum sínum guddome reis han up af dauða oc var síðan með lære-
svæinum .xl.¹ dagha fra páscha dægi oc til upstigningar dags. oc stæig þá til himna
oc þadan skal han koma a öxsta dæghi þessa hēims. at doma huærn ætíð sínum
værdleikum. Uer skulum trúa a hælga anda at han er sannr gud sem fader oc sun
oc þær þreir skilningar er ein gud. Uer skulum þat allt trúa er truir oll kristin
þið oc hælagra manna samband. oc hælogh kirkia hœuir aðr samþykt með ubrigð-
ilegre stadæstu. Uer skulum trúa at syndir xirir latazt með skirn oc idran oc stripta
gang. með hollde oc blode vare drottens er i messonne hælgazt. með bōna hallde oc
almofo giærdum. i fæstum oc allum odrum godom lutum. er men gera. hugsa eða
mæla. Uer skulum trúa at huers manz lífamr er i er kōmen hēimin eða koma kan
til doma dags þá skal up rísa oc þadan af skulu þær er illa gerðo oc æigi idraze
með ivirbot þessa hēims hāza endalausar uzagnad með dioxlinum oc hans ærend-
rekom i hæluiti. en þær sem got hāza gort þessa hēims skulu hāza ælizean fagnad
með gudi oc hans hælghum mannum i himiriki.

Her segir at konunge oc biskup eru af gudi skipaðir. at gorta lyðs oc laga a iærðrici. oc um
lyðni lyðfins.²

Nu af þui at guds misfunn ser til þess myðla þorz utalulegs lyðs [oc nmis 2
ziolmennis.³ þá hœuir han skipat⁴ tuæim sínum pionom at vera audsynilega hans
umbods men um⁵ þessa hælga tru oc hans hælagt logmal. godom monnum til værnd-
ar oc rettenda. en vandum mannum til rexfingar oc reinfanar. Ero þesser tuær
annar konongr en annar bystup. hœvir konongr af gudi verallett valld til veralldegra
luta. en bystup andlect valld til andlegra luta. oc a hvar þeirra at styrkia annars
valld til rettra mala of loglegra. oc kennazt uid síl at þær hava vald oc izirdod af
sealzum gudi en æigi af ser. Oc xirir þui at þær ero guds pionofu men oc hins
annars at þat sea aller at þeirra ma með engu mote missa. þess hins þridia at sealtz
gud virðigt at kalla síl þeirra noznum. þá er sa sanlega i myllum hafsta uid gud er
þá styrkir æigi með fultomenne aft oc retvise⁶ til síns vallz þess sem gud hœuir þeim
til skipat. þar sem þær bera svo mylla ahyggiu xirir ollu landzfolkinu oc abhygd
xirir gudi. allra hælzt þar sem login vatta með studdum endamærtium. svo at huarli
megi hozdingiarnar ex þær geyma þessa anaudga eða þyngia folkinu með ozmytilli
agirnd. oc at æigi mege fævitrir men synia hozdingionom loglegrar þægnsthyldu xirir
þriozstu fæter oc⁷ fæmsynnar fævizstu.

¹) .xl. — Ba, urigtigt. ²) Denne, anvelsom de övriga Overskrifter i denne Bolk, ere tagne af Bi, da
Ba kun anfører Begyndelsen af 1ste Capitel. ³) [mg]. — Bk. ⁴) Istf. Resten af Cap. &c. — Bi, k, l.
⁵) at hælga — Na. ⁶) Rettere retvise. ⁷) er — Ba, urigtigt.
Norges gl. Love II.

Her segir huer logliga a at vera Noregs konungr eptir logum.

- 3 Nu ær þui at landzrollit alt a mycla lyðstýldu konongenum at væita.¹ þa vere þat þærlekt at men varadezt þa myclu uilli þofu er mæstr lutr landzrolls þessa hæuir þva hormulega veret blindadr ær at i engu lande odru zinnazt þess dæmi. þar sem tæknir hava veret imissir men oc tallader konongar ranglega imot rettum konongum oc logum hins hælga Olafs konongs oc ollum þæim rettendom er huer bonde uilldi una ær odrum um sínar ærþdir. þionado opt uelbornir men þæim er varla matu vera knapar þeirra sem en vattar i dag huart þeir mistu zléiri odla sinna eða hinir er þeir tallado kononga sina. oc þva hit sama um manna missurnar. Nu at men þurzu æigi griplande hondom eða leitande ætir zara huer konungr a retlega at vera i Noreghi. þa se þat lunnilt ollum Þiorgvinar² monnum oc ollum odrum Noreg monnum. at Magnus konungr sun hafonar konongs stadzæsti þva oc let i þof setia a frosta þingi. huer at rettum ærþum a at vera Noreg konungr eptir logum. oc ær þui at þat var þa iattat með rade Jons ærþibistups oc³ annara liodbistupa. lendra manna oc lærðra. stallara oc logmanna. oc allra handgenginna manna þeirra er þa varo hia. oc allra frosta þings manna. oc þui samþyctu aller Noreg men zirir sit oc sit ærþringi uid Noregs konong oc hans ærþringi með retto þingtale at þessi stipan skal standa [þar um⁴ sem þa var gor of nu zylgir her.

Her hefr Noregs konungs ærþa tal oc skal i þeirri ærþ huer standa sem talpr er.

- 4 I nærne zædur oc sunar oc hælaghæ anda. æins guds i hælagre þrenningu. skal æin hans þion konungr vera⁵ izir ollu Noregs konongs riki oc vælði innan landz [oc uttan landz⁶ oc þva statlondum.

Nu eptir þrazall konongs varo. þa er þu hin zyrsta Noreg konongs ærþ. at þa skal konungr vera izir Noregs konongs riki sem Noregs konongs sun er⁷ hin ællzti æin.

Su er onnur ærþ at þa sunar (sun) konongs er stilleten er hin ællzti æin skal konungr vera þa er zader hans var⁸ stilleten ez engi er sunana til stilletna.

Su er hin þridia ærþ er brodir konongs stilletin hin ællzti æin skal konungr vera þa er samzædra er uid konong. ez engi(r) ero þeir till sem adr ero talldir.

Su er hin ziorða ærþ at zædur brodir konongs samzædra oc stilleten hin ællzti æin skal konungr vera þa sem zader hans var stilleten.

Jvfr. Cap. 4. L. II. 4. 5.

¹) Istf. Resten af Cap. &c. — Bi, k, l.   ²) Nidaros — Na.   ³) alra — tilf. Na.   ⁴) [æuintega — Na.   ⁵) Istf. Resten af Arvetallet: oc stipan allt ærþa tal sem uistendr — Bi. of stipan allt ærþa tal ut sem stendr &c. — Bk. of f. allt e. t. þva f. stendr &c. — Bl.   ⁶) [nigl. — Na.   ⁷) stilletin — tilf. Na.   ⁸) of — tilf. Na.

Sv er hin þimta ærþd at brodur sun konongs stlgetin hin ælztu ein scal konongr vera. sa sem fader hans var stlgetin oc samþædra uib konong. ex engi er hinna til.

Sv er hin setta ærþd er¹ broðrungr konongs hin ælztu ein scal konongr vera. sa sem fader hans var fadur brodir konongs stlgetin oc samþædra. ex engi er hinna til sem adr ero talder.

Sv er hin seaunda ærþd at konongs sun stal konongr vera hin ælztu ein þo at han se æigi stlgetin. sa þo at han se huarle geten i frendsemis spellum eða hordome eða slyssap oc konongr sealzr hæuir uib fæderne hans gengit oc sagt sealzr stlritum monnum æveni til þirir sater samuistu sinner oc modur hans. oc svarar su stund er barnit er þot þeirre tilfölu sem til höngrir.² oc hæuir madren ædi tvænt til fæderneis sagt. ærtir þeim hætte sem logbol vattar um stl mal. þessu stulu þeir sem vita æigi lögna iðir manað. nema þeir ottizt oðrili. þa stulu þeir þo æinum huærium gleirum stlritum monnum til segia att vitni mege um bera ex þarz.

Sv er hin atta ærþd at dottur sun konongs stlgeten hin ælztu ein stal konongr vera sa sem moder hans var stlgeten ex engi er hina til.

Sv er hin niunda ærþd. at systur sun konongs stlgeten hin ælztu ein scal konongr vera. sa sem moder hans var stlgeten oc samþædra uib konong ex engi er hinna til.

Sv er hin tiunda ærþd at sa stal konongr vera hin ælztu ein. er nestir er ærtir brodra sunu uib konong oc stlgeten er oc fader hans varr stlgeten oc lomen fra samþæddum broðrum stlgetnum ex engi er hinna til.

Sv er hin ællyta ærþd at sa scal konongr vera hin ælztu ein stlgeten er systkina sun er uib konong oc lomen fra þeim systnum er bæde varo samþædra oc stlgeten oc æz rettre kononga ættenne lomen. ex engi er hinna til sem adr ero tallder.

Sv er hin tolyta ærþd. at sa scal konongr vera hin ælztu ein stlgeten er systrungr er uib konong oc modir þeirra varo stlgetnar ot samþæddar oc æz rettre kononga ættenne lomen ex engi er hinna till.

En ex engi er þessara til sem adr ero talder þa se sa konongr at Noregi hin ælztu ein er ærþdum er nest ærtir þui sem landþbolin vattar i ærþða tale. karl þo en eigi lona. oc þo æz rettre kononga ættenne lomen.

Der segir hversu konung skal kisa. ex hinna mistir sem adr eru talpir.

En ex svo hardlega³ kan til at berazc at engi er þessara til. þa se sealzstæznt 5 hertogha ex han er til⁴ oc iarle. biskupum ollum oc abotum. lendum monnum ollum oc hirdstiorum með hird allre at sofia norðr til Nidaross til hin(æ) hælga Olaze

Jvfr. Cap. 5—9. L. II. 6—10.

¹) at — Na.   ²) hœuir — Na.   ³) þunglega — Bk, l.   ⁴) Istf. Resten af Cap. 34. — Bk, k, l.

konongs til umræða við ærðibyskup. oc nærni huer byskup or sinu byskups dæmi oc hyslumen konongs þeir sem þar ero .xij. hina vitraðtu bonðr¹ extir sinni samvöðlu oc se a þor innan þess þyrsta² manadar er þeir þyrria þraðall konongs. Sua skal oc byskup huer oc hyslumen ætla men til hægnaðar oc gæðlu extir með bonðum. at gæta landz xirir þioðum oc ilþyði. þva marga æz lendum monnum oc hyslu monnum i huer-ium logum sem þeir sea at bæzt hœuir. stulu þeir er extir sitia iamhæimulir til gæðlu þva [i annara manna³ hyslum sem seazra sinna. elligar ero þeir sanner landrada men ez æigi hœlðr land xridi sinum xirir þeirra vangæðlu. En þan tima er þeir ero norðr komner sem til ero neyndir. þa gange þeir ulærðu men með svordnum æði til þess umdormis at þeir stulu þan til konongs tala sem þeim syniðt xirir gudi at bæzt se til þallen extir sinni samvöðlu. En þenna æið stulu iamvœl biskuparner aðhyrgiaðt við gud⁴ sem hinir er vinna. at han leggi sannenda umradi til þessa mals. iamvœl sem hinir ulærðu men er sværia. sem gud geðr þeim syn til retlegaðt at sea. En ez þa stíl a. þa stulu þeir sit mal haza er zleiri værða saman oc stírlitare ero of ærði- byskup oc aðrer byskupar þylgia oc sanna þat með æði sinum. Nu ez noðor lætr sit odruuis til konongs tala en nu er mæst. þa haza þa xirir gort ze oc xridi oc se i þazans banne⁵ oc allra hœilagra manna oc æigi tirlu græðir. oc þva huer þa er honum þylgir til þess. Nu ez hirdstiorar eða hird xirirnemaðt þessa xærð. þa ero þeir land- rada men við konong. nema þul naubðsyn banne. en huer bonde er xirirnemaðt þessa xærð. seðr .viij. ærtoghom oc .xij. mortum þylzra við konong. en konongr mete naub- syniar með goðra manna raðe. En i þessa xærð þare huer a sinum lofnaðe. en kon- ongr inni þeim ollum lofnaðt sin er æigi haxðu aðr konongs ze.

Um aðra ærð en konungdominu.

- 6 En ez dotter eða sunar dotter. [eða hysfir⁶ eða moder. eða þær aðrar⁷ konor er i ærðða tale ero talldar⁸ extir landzboðinni.⁹ oc þva þeir karlmen sem i ærðða tale standa oc eigi ero æz kononga ættenne komner. oc ero þeir eða þær nær mæ(i)r at stýlðu til annars ærðs en konongdomsens.¹⁰ þa skal extir þui huer til ganga. sem hon- um¹¹ vatta loðh i almennilego ærðða tale. oc at þui liosare se. þa megho þeir þætta þyrst ærða. æignir þær sem konongr ærðir ærtir aðra þrendr sina oc þær sem han kaupir með lausa ze. þær þo att han sæli æði konongdomsens iarder til eða stípti þeim i hinar. Sua stulu þeir oc ærða lausa ze oc gripu þa sem æigi hœgra for(on)unni til. nema konongr have aðra stípan a gort með stírlitum vitnum eða iartegnum ser

¹) með ser — tilf. Na.   ²) þyrsta — mgl. Na.   ³) [þir odrum — Na.   ⁴) tho at their særi æigi — tilf. Na.   ⁵) þorbode — Na.   ⁶) [mgl. — Bl.   ⁷) aðrar — mgl. Bd.   ⁸) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk, l.   ⁹) Gula þingo lagum — Bd. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi.   ¹⁰) extir þui sem uaffar almenns itigt ærða tal — tilf. Bd. Na.   ¹¹) hueriom — Na.

tíl falo hialpar oc fombdar eða sínum hollöftu monnum með goðra manna ráðe. oc er þat höfudráð at huer gere uel xírir sér um sína daga oc sínum hollöftu monnum. heilðr heil en siutr. þui at vassont¹ er annars vinatta oc ætírgiærd þo at allstýlt se. þinnast oc þleiri dæmi til þes at ærþingiar hafa ær drægit en til aults skipan þeirra er atto oc þengo optlega með hollre þionöftu oc líxo haffa. eða imiso erveði. eða manraunum.

Um konungs eib i kosningi konungs.

En at konongr uiti sel þui at heilðr stýldugan log at hallða² uibr þæгна sína⁷ oc um at bota. þa scal han þessu iatta þolte sínu með þullri staðæftu ætíð þat sem han er til konongs tælin. þat iatta el gudi oc hans helgum mannum oc þui hans þolli sem el em vuerðugr izir skipadr. at el scal þau triftin loðh hallða er hin helgi Olafz konongr hox. oc adrer hans retter ætíðlomendr hafa⁸ samþyct millum konongs oc þeirra er landet byggia með huara tvæggia samþyct oc með g(o)ðra manna ráðe um bota ætíð þui uiti sem gud ler mer. Er konongr æigi at æins stýldr at hallða þetta⁴ uib þa sem þa ero a þingi hia honum. heilðr uib alla þa sem i hans þægnstýldu ero alna oc uborna. En þan tíma er han verðr korunadr. þa scal han þveria monnum loðh oc rettende með þeim eibstax sem konongs uigslu þylgir.

Eibstaxr íals. eða hertuga.

[Sua scal oc hertoghe eða iarl þenna eib þveria⁵ ex þeir ero ner eða þegar þeir⁸ koma til konongs.⁶ Þess læg el hond a [þessa helga doma⁷ oc þui stýt el til guds at el scal vera hollr oc trur minum herra. N. Norez kononge bæðe openberlega oc loynilega. oc [þan luta landz⁸ sem han⁹ þær¹⁰ mer scal el tryglega hallða ætíð þui stýl-orðe sem [þan þær mer i alla stæðe.¹¹ vaita skal el honum alla þa lydni sem goðr hertoghe eða iarl scal goðum kononge. styrkia skal el han oc hans riki bæðe með ráðom oc ollum stýrt minum. hallða scal el oc eiba þa sem han¹² [þæuir þvoret¹³ ollu landz þolkinu ætíð þui uiti sem gud ler mer. Guð se mer hollr ex el sat sægir. gramr ex el lygr.

Þaruna oc hirtstiora eibstaxr.

þa stolu oc [lendar men¹⁴ oc hirtstiorar¹⁵ þenna eib þveria.¹⁶ Þess læg el hond⁹ a helga doma¹⁷ oc þui stýt el til guds¹⁸ at el scal vera hollr oc trur minum herra.

¹) varþönt — Na. ²) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l. ³) nu — tilf. Bd. Na. ⁴) þenna eib — Na. ⁵) a þi þingi — tilf. Bi. a þi þ. er konongr — tilf. Bl. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l. ⁶) [En hertugi eða iarl ex þeir eru til stolu þenna eib þveria a þui þingi sem konungi er konungs nægn gegið — Bd. Na. ⁷) [þ. h. bot — Bd. [bot — Na. ⁸) [þat ten — Bd. aff lande — Na. ⁹) konongr — Na. ¹⁰) uelir — Bd. ¹¹) [Magnus f. son hafonar f. skipaðe millum konungs oc hertuga — Bd. ¹²) konungren — Bd. ¹³) [þeir iattad mer oc — Bd. [þuor eða þuor — Na. ¹⁴) [þarrunar — Bd, i, k, l. Na. ¹⁵) oc hirtst. — mgl. Bd. ¹⁶) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l. ¹⁷) bot — Bd. ¹⁸) oc þins helga Olafz konongs — tilf. Na.

N. Noreg kononge. bæde openberlega oc lornilega. Styrkia skal el han oc hans riki bæde með radom oc ollum styrk minum. halda skal el oc æida þa sem han [hæuir svoret ollu landz foltinu ættr þui uiti sem gud geir mer. þva se mer gud hollr sem el satt segir. gramr ex el lygr.¹

Um bœnda æid oc alþyðunnar.

- 10 En at bœndr [oc alþyðar² uiti set³ þui skyldugare⁴ til hollustu oc þægnskyldu oc lydni uid konong. þa skulu þeir þenna æid sværia kononge þva marget men or zylki hæriu sem konongr uil oc⁵ honum lifar.⁶ Þess legg el hond a þessa hælga doma oc þui stytt el til guds. at el skal vera hollr oc trur minum herra .N. Noreg kononge. bæde openberlega oc lornilega með ollum minum mat oc mægni þva sem godr þægn skal godum kononge væita⁷ alla loglega lyðskyldu með þeim ollum logum oc lunnendum sem hin hælgi Olaf konongr skipaði millum konongs oc [þeirra er landet byggia oc adrær hans rettir ættr komendr haza nu staðæft millum konongs oc landz foltens með huaratvæggia samþykkt. Þva se mer gud hollr sem el satt segi. gramr ex el lygr. [Abhyrgi el mer þenna æid oc ollum þeim⁸ er i⁹ konongs [þægnskyldu ero¹⁰ [alner oc ubornir¹¹ oc hans æids æigu at niota. Ero æigi at æins þeir skyldugir til at abhyrgiast þenna æid er sværia. hælldr aller þeir sem i konongs þægnskyldu ero alner oc ubornir. þeir sem hans værðdar¹² vilia niota. þui at Noreg konongr er iamnskyldr þeim til rettra mala at zylgia 'er hæima sitia sem hinum er þa ero a þingi hia honum. þva ero oc aller honum skyldugir til allz tryglsæits er i landeno ero. þo at æigi svære aller¹³ trunadar æid. þat uita oc aller men at þat barn er zot er a fidarzsta are¹⁴ konongs ævar at konongr er iamnskyldr þui ret at gera sem þeim manne er honum suor æid a zyrsta þingi. Þva ero oc honum aller skyldugir til allrar loglegrar þægnskyldu þeir sem laga uilia niota oc þeirra uilia værbir vera. En konongr oc biskupar. lærder men oc lendir.¹⁵ oc oll alþyðar skal síðan zylgia hinum hælga krosse oc hægum domum ættr til kirkio. síðan skal konongr ganga til alteris oc tala þar blæzan. oc gange síðan [til konongs gardz¹⁶ oc [hallde slita væizlu þan dagh sem honum byriar oc konongs tign hoyrir hozðingium oc ollum¹⁷ hinum bætztum monnum.¹⁸

Jvfr. Cap. 10. L. II. 12.

¹) Herefter indskydes Cap. om Lagmanna-Eden i Bd, Na, m. Ovskr. Om logmanns æid — Bd. See Landsloven. ²) [mgl. — Bi, k, l. ³) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi. (st — mgl. Bk. ⁴) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk, l. ⁵) f. vill oc — mgl. Na. ⁶) oc h. lifar — mgl. Bd. ⁷) skal el honum — tilf. Bd. ⁸) [Sueria ver eigi at eins þenna æid girir off. nema girir allra þeirra (ato — Bd. ⁹) Noregs — tilf. Bd. ¹⁰) [riti eru oc þægnskyldu — Bd. ¹¹) [alna oc uborna — Bd. [alnum oc ubornom — Na. ¹²) æidz — Na. ¹³) honum — tilf. Bd. ¹⁴) uetre — Bd. Na. ¹⁵) barunar — Na. ¹⁶) [til herþyrgis — Bd. [i f. gard — Na. ¹⁷) odrum — tilf. Na. ¹⁸) [zylgi honum aller hinir bætztu menn — Bd. Amen — tilf. Na.

III. Landværnshölk.¹

Her heyrir uttættur hölk eftir þessum lögum.

Þat er upphaf at landværnar² helki varom³ at Jhesus Christus hin trostæsti sannr I Gud oc⁴ guds sun⁵ oc moriari Mariu. konongr allra kononga. af huerium allt völdi stiorrn oc virðing. at han se var værnð oc varðvæizla allra Noreg manna ælitzlega. I þess hins sama väre herra Jhesu Christi nafne. skal var loglegr Noreg konongr⁶ hans þion ræða bode oc baune oc utþorum varom oc ræða at logum en æigi at ulogum gudi til dyrðar. ser til gagns. en os til þærzenda. Eigi skulu ver honum læid- engre synia ne utboda ex han byðr ut með sliðu stilorði sem her fylgir. Konongr a æigi frammar at træuia utboda i tridi en halþan almenning. nema su æinhuer naud- syn fælle til með honum er men uili bætr gort haza. [ex men⁷ tenna af honum mistun oc gobuilla. Nu þyrnizt skip eða nauft i Biorgvinn⁸ eða þorlast ræidir svo at nm- bota þurzi. eða af nyiu til þa. þa skal konongr ut⁹ bioda svo mylit af þor varom sem honum þillir til bera oc arangri þorvir með bæztra manna ræðe. skal uib þui þe tala logmadr oc æinhuer konongs handgengin madr. oc æin huer stilitr bonde til varðvæizlu. oc til enstis scall þat annars snuazt. nema til þess sem adr vattar með konongs iayrði. skulu konongs umbodis men þætta gera lata æxtir þui laupi sem þeir semia¹⁰ uib þa men sem varðvæizlu haza a þor manna þe.

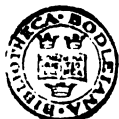
Um skipagerð ok tilgong ok smid.

Nu setir skip þyrnst¹¹ i þor¹² varom. þa skal annat gera [með konongs ræðe.¹³ 2 af þor manna þe oc þar ræisa lata at huarle¹⁴ spilli atre ne eng ex uttan talmarla værðr skip gort. en ex þessu spillir. bote sem stynsamir men meta af bonda¹⁵ þe. konongs iord er stuld til at ræisa landværnar skip a ex hon er til. svo oc konongs

Jvfr. Cap. 1. L. III. 1. Cap. 2. L. III. 2.

¹) Sideoverskr. i Bb, c, d. Her heyrir landværnar hölk kaupanga manna oc er þat her þrizat er þat millim Biorgvinnar manna oc heraðs manna — Ovskr. Bb, c, hvor de 3 første Capitler, indtil Nu ex hère er uon udelades. G. h. l. b. f. m. oc er þ. h. þr. er þ. m. kaupanga manna oc h. manna — Ovskr. Bd, hvor de 2 første Capitler udelades, og Begyndelsen af det 3die indtil: En ex notor þellir herboda orvar. — Her heyrir upp utþara hölk oc um almennilig utbod. oc ex þip eða reidi þyrniz oc til at þa — Ovskr. Bi. Her heyrir — Ovskr. Bk. G. h. um utþ. b. oc um alm. utb. oc ex þ. e. r. þyrniz oc &c. — Ovskr. Bl. Hele Bolken udelades, undt. de 3 Capp. om Ledings Udredelse i Kjöbstad og Bæargjald, der samtlige have deres Plads ved Bylovens Slutning — Bf. Samme Udeladelse i Bm. Begyndelsen af Bolken mangler, indtil Cap. 4 om Vardhold (Nu ex hère &c.) — Ta, b. Hele Bolken mgl. undt. Cap. om Bæargjald i Xb, c. Hele Bolken mgl. i Bg, Oa, b. ²) Resten af Cap. mgl. Bn. ³) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be. Xa. ⁴) [mgl. — Bi. ⁵) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l. ⁶) ein — tilf. Na. ⁷) [þeirir afþemdar (aðer vidt hanum með godra manna samlyct at their — Na. ⁸) Ríðarofu — Na. ⁹) lata — tilf. Na. ¹⁰) hafua slyu — Na. ¹¹) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be. Xa. ¹²) Resten af Cap. mgl. Bn. ¹³) [mgl. — Bi, k, l. [æftir t. rabi — Na. ¹⁴) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi. ¹⁵) þoriar manna — Na.

mork er skyld til landvarnar skips at fara, oc allra annara er marler eigu at iarnade. þui at eigi skal eins manz mork onða. Nu skal smidi til trexia alla þa sem ero innan boar. uidare ez þarz. stazna smidr huer er xirir nemzt er sætr mork sylxrs uid tonong. en zilungr huer at halxre mork ez han uil eigi til fara. Nu haza þeir sett tiol a bada stokka oc til smidar tætit. þa ez ein huer þeirra lonypr xra þeirre smid. stazna smidr er sætr .viij. ærtoghom oc .xiiij. mortum sylxrs uid tonong. en zilungr .v. mortum sylxrs uid tonong ez þui att þa xella þeir landuorn xirir tononge. þa stulu smidir ze launa. stazna smidr .ij. aura sylxrs a sylnum dogum sunnu daga a millum. en zilungr huer onri. þar með mat oc maldrydiu halxbolla stott um dagh. En at gorxo skipi þa skal skip bræda oc i naust setia ez til er. en ez eigi er naust til þa skal naust gera oc tilxong til fara or huers manz mortu sem uil. svo sem stilt er til skips. oc svo smidi til næxna oc svo læigu tala. Sægl oc alleri baat oc reida allan. tiolld oc allt þat sem til skips hoyrir oc þarz att haza. þa skal til sylsa með tonongs rade ez boar manna ze svo at skip se i alla stade uel xort.

Um herorzar oc um viðbunad.

3. Nu xællr svo þunglega¹ at hæidin hær eða tristin² gengr a Norez tononge vælði einum huerium stad. oc þo at a statlond hans gange eða hæxzt innan lanx. þa stulu ver eigi synia tononge [allan almenning.³ at lidi oc skipum. uistum oc vapnum. ez han ser með uitrazstu manna rade at svo milit þarz vid. en ez minna þarz uid þa tolum ver þat með þottum sem ez xællr. En ez svo hardlega xællr at notor hær hæxzt eða gengr a innan landz. þa stulu þeir er son hersagha lemr xyrft til stera up herorzar oc lata fara landxenda amillum. Su or⁴ skal fara a lande þiobgatur i minzsta laghe með [þridia manne⁵ xultida. en a sio með skipi skipado. hon skal fara með þioblæid bæde netr oc daga. Treor skal ut⁶ stera i bygdir ez þiobgatu⁷ alla vega oc i xiordu in ez þioblæid. oc i oniar ut. oc bere með vattom. of bere huer odrum. en ollum monnum er or lemr til hus. þa gerer hon stæxnu til skips uid sio. en samnadar a lande. En ez þa sitr notor tyr um þa er sa utlægr. þui at þa skal fara þegn oc þræll ez þess þarz uid. oc skal huer fara ser uistir sealx oc sinum hæima monnum. þeim sem eigi haza sealxer xong at fara ser.⁸ En ez notor xællir herbode orzar [eða xær eigi æxtir bode.⁹ þa er han utlægr oc allt þat sem han a [nema

Jvfr. Cap. 3. L. III. 3.

¹) thynntega — Na. Istf. Resten af Cap.: &c. — Be. Xa. xyrir synða — tilf. Bn, som udelader Resten af Cap. xyrir synða manna satir — tilf. Bi, l. Na. til x. f. m. f. — tilf. Bk. ²) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l. ³) [varum viðboda — Na. ⁴) hær orr — Na. ⁵) [.iiij. menn — Na. ⁶) vpp — Na. ⁷) thiodlæid — Na. ⁸) Her begynder Bd. ⁹) [mgl. — Na.

naudsyn banna.¹ mete konongr þær naudsyniar. En ex konongr miðtruir men² at ver uilium æigi væria land hans með honum svo sem ver höfum þong a oc³ megin til. þa æigu ver at sœlia honum gisla til trunadar. En ex ver hallðum orðom varom oc landvornum⁴ uib konong varn. þa a han at sœlia off ætr gisla vara umæidda. en ex ver gerom ær. þa er [gislum xirir stotet oc ero þeir þa i mistun⁵ konongs. oc fuare þeir xirir þat er at logum æigu at svara.

Um uita vordhald ok om sectir.

[Nu ex hers er⁶ von i land vart.⁷ þa stulu men vita vord⁸ reida. þa skal giæl 4 tyri eða sýslu madr lata [til mox⁹ blasa. en þa er sœtr morf slyrs uib konong er æigi temr til. Þoar men ero stýlðir til uita at gera [a Logðarhorne¹⁰ oc vordhus með oc þat a oc xiorar dyr til.¹¹ Nu skal stæzna mot uord (at bioda).¹² giæsthyri eða sýslu madr skal gera bear monnum til laga stæznu vord at hallða. þa stulu þoar men a værði sitia hina ximtu not sidan vordr er boden. nema xyr þurxi. En þeir er uita vord æigu at hallða oc uilia æigi. þa xare huer þa utlægr. oc tale konongr ær þe hans¹³ .viij. ærtogar oc .xij. mætr slyrs. enn ærvingi hans þat sem mæira er. en ex æigi er þe til. vere hyddr a mote oc xare sidan utlægr. [þrir men stulu vita vord hallða.¹⁴ þeir men ero aller vordsetir er augna hæilir ero oc oynna. oc xothæilir. xrealser men oc xultida oc uel hærxorer.¹⁵ .ij. herlængtir¹⁶ en [æin utlængtir¹⁷ [or annara kononga riti.¹⁸ Sva [skal oc stipta om¹⁹ alla vordu er men²⁰ þurxi at hallða i ugridi. at herlængtir stulu hallða at tvæim lutum.²¹ en utlændztir at þridiungi [æxtir rettre tiltolu.²² Men stulu a vord ganga²³ at midium daga.²⁴ oc sitia þar til annars²⁵ miðs dags. en ex sœinna er a gengit eða xyr ær. þa xare utlægr með xyrri stilordi. nema æin gange ærende þeirra. A værði skal madr vafa en eigi soxa. en ex aller

Jvfr. Cap. 4. L. III. 4.

¹⁾ [mgl. — Na. Sticl ligger vid æff madr fer æigi æftir auru. þa er han oc vstægr — tilf. Na. ²⁾ Istf. Resten af Cap.: [sua sem xyr er sœizat i landz bokinne — Bd. ³⁾ [mgl. — Na. ⁴⁾ vœt — tilf. Na. ⁵⁾ gudx oc — tilf. Na. ⁶⁾ [Nu er herxipa — Be. [En ex herxipa er — Tb. ⁷⁾ Istf. Stykket herfra til vœt hærxorer: &c. — Be. Ta, b. Resten af Cap. udel. Bn. Istf. Stykket herfra til or annara kononga riti: &c. — Xa. ⁸⁾ halda oc — tilf. Na. ⁹⁾ [mot — Bi, k, l. ¹⁰⁾ [a Logðarhorni — Bk. [a Logðarhorni — Bl. [vœt at Gæular æfe a vita hællu — Na. [þer som hand æff alder veret hæffuer, som ere &c. (s. i Na) — Nb. ¹¹⁾ a — Bb, c, d. Na. ¹²⁾ (at bioda) — tilf. Bb, c, d. Na. ¹³⁾ þeirra huero — Bb. huero þeirra — Bc, d. thera — Na. ¹⁴⁾ [mgl. — Nb. Istf. Stykket oc xiorar dyr . . . hallða: &c. — Bi, k, l. ¹⁵⁾ Her begynder igjen Be. Ta, b. ¹⁶⁾ men — tilf. Be. ¹⁷⁾ [tveir utlængtir men — opr., men rettet med en nyere H. til ein utlængtir — Ta. [tveir utlængtir — Tb. Fra ij herlængtir — mgl. Bb. stulu uord halda — tilf. Ta, b. ¹⁸⁾ ritium — Be. Ta. [mgl. — Bb, c, d. Na. Um vordhalda stipta — Orskr. Xa, som her begynder. ¹⁹⁾ [er mœtt at stipta skal — Xa. ²⁰⁾ þoar menn — ß. ²¹⁾ i ugridi — tilf. Ta. ²²⁾ [mgl. — Bi, k, l. ²³⁾ Istf. herfra til brenna eða eigi: — [sua sem xyr segir i bokinni — Bb. Istf. herfra til ærende þeirra: — [sua þ. x. segir i b. — Bc, d. Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, Ta, b. ²⁴⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Xa. ²⁵⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l.

sozna¹ a uita verði oc brennr viti xirir sunnan eða nordan. þa zella þeir vord. Nu skulu vardmen uita brenna at þrimr hærstipum senom eða zlæirum. en ez þeir brenna æigi uita þa ero þeir utlæger. En ez þeir evazt i huart ero hærstip eða eigi. þa skulu þeir falla til² hina stynsamazstu³ men þa sem ner þeim ero oc haza þeirra ráð við huart uita skal brenna eða eigi. Nu brenna vardmen uita oc værða þau æigi at hærstipum. oc toma þeir hærslauþ a land. þa ero þeir utlægir með zyrra stilorði. nema þeir sværi xirir⁴ æineidi at þeir gerðo xirir godo oc þeir hugðu þat hærstip vera. Sa vitavordr er austastr er⁵ skal varða .viij. ærtogom oc .xiiij. morkum sylzr [oc þo utlægr ez vordr zællr æxtir zyrra stilorði.⁶ oc þa skal sa varða⁷ er norðztr⁸ er. [oc hær sem næstr vædr þui⁹ er hær er mæst von. En hær annara at vard viti mork sylzr ez zællr. Synlu maðr eða giæltgri skal za til stilita men at ranzala huern dag vord meðan þess þidir við þurza oc græiða at ret zære. en ez þeir gløyma. sætr .viij. ærtoghom oc .xiiij. morkum sylzr við konong ez stadi vædr at.

Um herfangs utlegra manna ok zrið.

- 5 Nu tomr maðr¹⁰ i land vart¹¹ sa er¹² hëdan var utlægr gorr¹³ oc ber herfogu sanna þa sem landz men vita æigi adr. þa er han ilendr með kononge rade þo at han være nidingr¹⁴ adr. Nu ber maðr herfogu oc er eigi son. þo at han være zyr ilande. þa er han þa utlægr. nema han sværi xirir æineidi at han gerðo xirir godo. oc han hugði þat sat vera. Nu ber maðr herfogu sanna sa er ilendr er adr. þa skal han haza .iiij. mætr sylzr æz kononge varom. en mork sylzr or zylki huerin. mork sylzr skal han oc haza æz þo varom.

Um leidangr gerð hverfo skipat er.

- 6 Nu skulu aller men¹⁵ gera læidangr at iamnade [i þo varom¹⁶ en aft utbodr num læidangri skulu men iamnat sin græiða at [garða hozn¹⁷ oc zæar magne. En sa læidangr er gerezt æz gordom¹⁸ zrealzar þeim garðlæigur¹⁹ [er garð a.²⁰ þeir

Jvfr. Cap. 5. L. III. 5. Cap. 6. L. III. 6.

¹) soza. — Bc, d. Istf. Stykket til brenna eða eigi: — Sem zyr segir — Bc, d. ²) sin — tilf. Na. ³) hygn: afu — Na. ⁴) st — tilf. Bb, c, d. Na. ⁵) Istf. Resten af dette og hele det følgende Cap.: Sem zyr segir — Bb, c. Sem z. f. i botenni — Bd. ⁶) [mgl. — Na. of sua sa ær næstr thar — tilf. Na. ⁷) .viij. ortogom oc .xiiij. morkum stlffre við konong — tilf. Na. ⁸) næstr — Na. ⁹) [of sua sa er næstr ær thar. æff nordann tomr hær at. Of sua hæruiinna thar — Na. ¹⁰) hær — Tb. ¹¹) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be. Xa. Tb. Resten mgl. — Ta. ¹²) Resten af Cap. mgl. — Bn. ¹³) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l. ¹⁴) utlægr — Na. ¹⁵) uita at þeir skulu — tilf. Bb, c, d, f. Na. ¹⁶) [mgl. — Bm, n. ¹⁷) [iarðar hozn — Bn. [garðar hozn — Xa. ¹⁸) garðlæigum — Bi, k, l. ¹⁹) garða — Bi, k, l. garðleigu — Bn. garðlæiga — Xa. ²⁰) [er garða a — Bb, c, d. [er garða æigu — Xa. [mgl. — Ta, b, men tilf. af en nyere Haand over Linien i Ta.

stulu skyldugir við leidangri at tala er konongr nænnir til eða hans umbóðs máðr. Nu skal greiða [att halzum alme(nni)nge¹ .v. þeninga vegna² af mork huerre. bæðe³ garðleigum oc kaupoyri. skal konongr tala af⁴ .xl.⁵ marla. en þóar men þat sem meira er.⁶ En utlendzstir men þeir sem garða eiga i þó varom eða læiga .xij. manada leigum.⁷ þa⁸ stulu vera i ollum utbóðum⁹ með þóar monnum. En aller aðrer utlendzstir men er her sitia [um vættrum.¹⁰ þa stulu greiða .v. þeninga vegna¹¹ af mork huerri¹² at halzum almenningi oc a konongr þan leidangr¹³ allan.¹⁴ Nu stýzt máðr undan leidangri¹⁵ eða iamznade.¹⁶ oc løypr kaupstada a millum. eða skipræidna. ziordonga eða zyltna. oc gerer huarke her ne þar. þa gere leidangr þó at sidar se oc sekr leidangrs zalle [vj. aurum sylzrs¹⁷ uid konong. huer oc sem gerezt priotr oc er zór til at gera leidangr. oc er softr til [oc uil eigi.¹⁸ oc løypr undan sofn¹⁹ oc gerer huergi leidangr a primr vættrum. þa skal han [giallða zullan²⁰ leidangr þó at sidar se. oc sekr .v. morkum sylzrs uid konong.

Guar uer skolum leidangr varn gera.

Nu stulu uer uita huar, uer skulum leidangr²¹ gera.²² Ez máðr a hus²³ i 7 kaupangi en bu i heraðe²⁴ oc zær þar a meðal oc er imist. þa skal han gera leidangr i heraðe at iardar hozn þeirre er han býr a at iamnade uid aðra bóndr. en af kaupoyri oc garðleigum i kaupstad. Sva oc ez máðr a bu tvau i heraðe oc i sinni skipræidu huart. þa skal han þar af huaro gera sem stendr [at iardar hozn oc iamnade.²⁵ En ez máðr zær einløypr millum kaupangrs²⁶ oc heraðs oc er zóddr i kaupangi oc kaupir kaupum sinum oc er i heraðe um iol. nu ez han bindr oc løyfir hufzæt sit i kaupangi allan vætr þess a meðal. þa gere han leidangr i kaupangi²⁷ af kaupoyri sinum. Máðr huer er zóddr er i heraðe²⁸ oc zær han²⁹ [i kaupang³⁰ at³¹ kaupum sinum oc hœuir huarke hœimili sitt i [heraðe ne kaupangi.³² þa skal gera leidangr i

Jvfr. Cap. 7. L. III. 7.

¹) hellingi — Bk. [mbi æðinnge — Nb. ²) mgl. — Be. Ta, b. Na. Xa. ³) af — tilf. Bb, c, l. Ta, b. Na. ⁴) til — tilf. Xa. ⁵) .xl. — Be, i. Xa. ⁶) skal tr. . . . meira er — mgl. Ta. ⁷) læigu garða — Be, k, m. leigum garða — Bi, n. Na. Xa. leigu — Ta, b. ⁸) þeir garðar — Bk. ⁹) bódóm — Bm. ¹⁰) [mgl. — Xa. ¹¹) sylzrs — Bb, c, d. mgl. — Bf, n. Ta. Xa. ¹²) uergerne — tilf. Ta. .v. þeninga — tilf. Xa. ¹³) einfaman — tilf. Bf. Ta. ¹⁴) Resten af Cap. udel. — Bm. Cap.: — indskyder som etslags Overskrift Xa. ¹⁵) Istf. for Resten af Cap.: sem znr segir — Bb, c. [z. [i bótene — Bd. &c. — Be, i, k, l. Xa. Resten af Cap. mgl. — Ta, b. ¹⁶) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bn. ¹⁷) [xij. þ — Nb, hvor altid .ij. þ bruges, hvor der i det gl. Sprog staar .j. stýrir, og saaledes i Forhold. ¹⁸) [mgl. — Bf. Na. ¹⁹) sofn — mgl. Bf. Na. ²⁰) [gera — Bf. [giallða — Na. ²¹) varn — tilf. Bb, c, d, e, f, i, l. Ta. Xa. ²²) greiða — Bd. Istf. Stykket herfra til gerð hans: &c. — Be. Xa. Stykket udelades — Bn. Ta. ²³) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l. ²⁴) Istf. Stykket herfra til gerð hans: — Sem znr segir — Bb, c, d. ²⁵) [epir iamnade oc ziar magne — Bf. Na. ²⁶) kaupstadar — Bf. ²⁷) kaupstad — Bf. ²⁸) kaupangre — Bf. ²⁹) mgl. — Bf. ³⁰) [til kaupstadar — Bf. ³¹) kaupar — tilf. Bf. ³²) [i þó ne heraðe — Bf.

heraðe af kaupþingi sínum. En ef maðr flitr hui sínu i heraðe oc fær til kaupangrs¹ þirir [mantal oc² iannað manna oc fær han síðan i herað. þa eigha bændr gerð hans.³ Svá oc ef [kaupangrs maðr⁴ selt garð sín eða byggir⁵ [i kaupangi⁶ oc [fær han⁷ i herað þirir mantal oc iannat manna oc fær han aftur síðan i kaupang.⁸ [þa eiga kaupangrs men⁹ gerð¹⁰ hans.¹¹ Nu ef maðr gerer læidangr i annan¹² stað¹³ en han á at gera. [þa er sem hafa ugort.¹⁴

Um bærgjald ok hvar greiða skal ok sekkir.

- 8 En um bær gjald. þa skal ertog¹⁵ vegna at bær gjaldi oc skal gjalda .xiiij.¹⁶ nattom þirir¹⁷ þetr¹⁸ meflo¹⁹ at usæliu. En bær gjald skulu gera²⁰ smidir aller. mangarar. [mylnarar.²¹ sútarar. flinnarar. slatrmangarar.²² ollonor.²³ miðd: lonor.²⁴ lambarar.²⁵ vejarar²⁶ oc aller þeir men bæde lonor oc tallar er með mange þara hvar sem [þeir hafa mang sitt²⁷ [i budum eða á stræti.²⁸ En ef maðr fær brott með bær gjaldi. þa er han selt mort þlyrð uid konong ein.²⁹ nema notor maðr luti þirir han i [retta stærnu.³⁰ þa á þa maðr þa mort er uid liggir i sektina af honum þa er han lómr aftur. en eigi konongr.³¹ [kænningar³² svein huer³³ skal gjalda³⁴ [hælt bær gjald³⁵ hina þyrstu .xij. manade.³⁶ Saudar³⁷ trox³⁸ skal hoggva i helminnga eða þiordonga oc gjalda [i bær gjald.³⁹ en ef smæra⁴⁰ hoggv. gjalde öryri vegen á oðan.⁴¹

Um styrmen ok um þarar öryri ok vopna bænd.

- 9 Sá skal skipi styr⁴² er konongr neyrir⁴³ til.⁴⁴ eða konongs umboðsmaðr.⁴⁵

Jvfr. Cap. 9. L. III. 8.

¹) kaupstadar — Bf. ²) [mgl. — Bf. ³) Fra Beg. af Cap. mgl. Tb. Herefter nyt Cap. — Ta, b. Xa. ⁴) [þar maðr — Ta, b. ⁵) [t. menn selja garða sína eða byggja — Bf. ⁶) [i kaup — Xa. [mgl. — Bf. Ta, b. ⁷) [þara síðan — Bf. ⁸) kaupstað — Bf. Ta, b. Xa. ⁹) [þa t. bær menn — Bf. Ta, b. ¹⁰) garð — Xa. ¹¹) Resten af Cap. mgl. — Bb, c, d. ¹²) Resten af Cap. mgl. — Ta. ¹³) Resten af Cap. mgl. — Tb. ¹⁴) [t. — Be. Xa. [þa er sem ugort se — Na. ef hann uezit sit sialfr ugort hafa — tilf. Bf. ¹⁵) Enn stung 1: halff annðenn þiellinnng — Nb. ¹⁶) .xiiij. — Be. Ta, b. ¹⁷) eptir — Bb, c, d, f. Ta, b. Na. ¹⁸) þals — Bm. ¹⁹) meflo dag — Bl. vafu — Tb. Xa. ²⁰) lufa — Bn. Xb. mgl. — Xc. ²¹) [mgl. — Ta, b. ²²) [mgl. — Bm. ²³) altonor — Be. mgl. — Bk, l. ²⁴) miðlonur — Bi, k, l, m, n. notlonor — Na. ²⁵) lamparar — Xb, c. ²⁶) reiparar — Bk, l. sliparar oc aller idna men — tilf. Ta. ²⁷) [þ. h. þong sín — Be. Ta, b. [þ. h. mang — Bl. [þat mang er — Bf. ²⁸) [i budum t. á strætum — Bi, k, l. Ta. [a byggjum eða strætum — Bn. ²⁹) ein — mgl. Be, f, k, l, m, n. Xa, b, c. v. t. ein — mgl. Ta, b. ³⁰) [retta stærnu dag — Xa. ³¹) bær men — Be. Ta, b. ³²) tenni — Bi, k, l. toningar — Na. ³³) [tnape — Ta, b. ³⁴) gera — Ta, b. ³⁵) [hælt ertog at bær gjalde — Bf. ³⁶) Resten af Cap. udel. — Bm. ³⁷) Sauda — fl. ³⁸) troppa — Tb. ³⁹) [mgl. — Xa. ⁴⁰) mæira — Xa. ⁴¹) Stykket Sauda. til á oðan — mgl. opr., men er tilf. i den nedre Mrg. med en H. fra Slutn. af 15de Aarb., og Tegn til at indskydes her — Tb. ⁴²) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be. Xa. ⁴³) fær — Tb. Resten af Cap. udel. — Bn. ⁴⁴) Istf. Resten af Cap.: [sem þyr [egir — Be. Resten udelades — Ta, b. Istf. Stykket herfra til i stað neyrdir: — [sem þyr [egir — Bd. ⁴⁵) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l.

Nú skal stýrimaðr neyna men at fara með sér. þá skulu þeir skyldugir at fara sem neyndir ero. nema logleggh nauðsyn banna hvarom tveggja. oc se þá aðrir i stad neyndir. Skal stýrimaðr hafa xirir sitt starz of vanda ez han fær vel með sinu starzi. halza mort huer a manade az bonda¹ ze. sa þo er eigi hœuir² len eða væizlu az tononge. oc tafe þetta þan tíma er han komr heim aztr. [Sva myktit (skal) læidsogu maðr tafa az bonda ze.³ or þrondheimi halza mort sylzr til Þiorguinar. or Þiorgvin halza mort til Tunaberghe. or Tunaberghe halza mort til landzenda. slíkt hit sama aztr. þar með mat oc dryk. Sa skal huer fara er i fyrstu er næynder⁴ oc eigi umskipti a gera. nema loglegar nauðsyniar gange till. Engi skal oc lausnir tafa. en sa er tætr. þá er han sêtr .viij. ærtoghom of .xij. mortum sylzr uid tonong xirir huern þan sem han tætr lausnir az. en sa huer er bydr mort sylzr tononge. en sa er mæler slíkt til annars oc fælt at. svare slítu xirir sem log vatta þeim a hendr er annan røger.

Um skips skipan ok matgerðar men.

Nú skal stýrimaðr [gera⁵ ollum neynder⁶ monnum stærnu til.⁷ þá er han uil 10 [skip skipa⁸ [oc strá⁹ [þar huern i rum¹⁰ sem vera skal.¹¹ oc eigi þá skipara¹² stærnu at floda neynder¹³ vopn¹⁴ manna oc klæde.¹⁵ En ez noðor vopn vantar.¹⁶ þá se þar uopn tælin með stýrimanz rade sem han ser at bætzt gegnir oc abrygzt sa er hœuir extir logum. Nú skal [huer neynder maðr¹⁷ tafa vyri sylzr i farar [oyri sín¹⁸ oc sva huer matgerðar maðr sem¹⁹ hafetar. Nú skulu boarmen gera .ij. manadar mate smore oc .ij. miols til homlu. skal uid þui tafa stýrimaðr iamnan þá er læidangr er uthoden.²⁰ oc hallða þar az neynder monnum kostnad þrea manade með zullri²¹ vísta tolu. Er þat at rettre vísta tolu a huærium halzum manade. i tylzt huæria pund þiugmiols oc .ij. laupar .ij. punda smore. En sa er þetta græidir eigi svare læidangr zalle sem adr er slíkt. oc soti gíallyri oc haxe az .ij. luti en stýrimaðr þridiung. En ez han uil eigi sötia oc er honum sagt til adr. þá sote stýrimaðr oc haxe halzt en gíallyri halzt.

Jvfr. Cap. 10. L. III. 9.

¹) þóar manna — Bd. Na. ²) aðr — tilf. Bd. Na. ³) [Læids. maðr fl. hafa xirir sitt starz oc vanda — Bd. Na. ⁴) Istf. Stykket herfra til [ylzr tononge: — sem fyr segir — Bd. ⁵) Resten af Cap. og help Bolken udel. — Ta, b. ⁶) Resten af Cap. udel. — Bn. ⁷) [neyna hafeta at fara með sér — Bi, k, l. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l. til skipa — Xa. ⁸) [til skipa — Be. þá er . . . skipa — mgl. Xa. ⁹) [þa skal han strá of skipa — Xa. ¹⁰) [huærium i rum — Bb, c, d. ¹¹) [huærium slíkt rum — Be. Xa. ¹²) skipa — Be. ¹³) huæra — Be. mgl. — Xa. ¹⁴) Resten af Cap. udel. — Be. Istf. Resten af Cap.: &c. — Xa. ¹⁵) Istf. Resten af Cap.: — sem fyr segir — Bb. ¹⁶) Istf. Resten af Cap.: — sem fyr segir — Be. ¹⁷) [huer hafeti — Bd. Na. ¹⁸) [laup — Bd. ¹⁹) aðrir — tilf. Bd. Na. ²⁰) uti — Bd. Na. ²¹) þonne — Bd. þornri — Na.

Um skotvapn er bændr skolt (eiga).

- 11 Boghe skal liggja uid þorsto huæria.¹ þan skulu þessar .ij. þa þær² er þara oc stræng a eða gialldi halþan oyri slyrs kononge. oc þæ bogha æigi at sidr oc .ij. tlyrtir orua stætra eða brodda. þat skulu husbøndr þa. en halþr annar oyrrir liggir uid tlyrt huæria³ uid konong. [Oc skulu ver med stylldu þa kononge varom .ij. tvi- tughæffor æz þor varom. þva⁴ sem kononge varom þillir til horyra med libi oc vapn- um. nema konongr se med bæzstra manna rade at mæira þurzi.⁵ Nu þær madr a skip annat en han er neyndr⁶ a þa gæter han bæde. ror læidangr oc giældr uitid. En ez þreals madr gengr i matgerð a skipi oc misþær han med matgiærd. þa segi styr- manne⁷ oc eigi han skipara stæznu oc ræzsi med stynsamra manna rade. þva at huarle þæ han þar ne lemftr. þui at styrimadr skal mestu rade innan bordz a hueriu skipi. Nu lonyþa þær skip or þestum oc soþer madr æigi halþrymi sit. giallde mort slyrs kononge. nema logleggh þorþol banne. en ez þellir þerd. [þætr .viij. ertoghom oc .xij. mortum slyrs uid konong.⁸

Guat vapnum huer skal eiga.

- 12 [Sa madr er a⁹ til .vj. marla [vegenna þirir¹⁰ uttan¹¹ klæde sin.¹² han skal eiga stioð raudan tviþyrðing. spiot. sverð. eða ogi halþhynnu. En sa madr er a til .xij. marla veginna þirir uttan klæde sin. han skal eiga stioð raudan tviþyrðing¹³ oc stalhuxu med hinum þyrrum aneyndum vapnum. oc skal huer stialldare haza mot- telit marl a stioðdum þeim sem han gerer. at uita meghe huer gort hæuir ez þals þingz i. en huær sem æigi hæuir se stioðir uptotir kononge til handa.¹⁴ En sa madr er a til .xviij. marla veginna þirir uttan klæde sin. han skal æigha stioð raudan¹⁵ oc stalhuxu oc þanzara eða bryniu oc oll þoltvopn. En ez notor missir þessa vapna þa liggir uid oyrrir slyrs uid konong þirir huert er missir. En drengmadr huer oc þær men er minna þe æigu en nu er sagt. þæirra huer skal eiga stioð oc spiot.¹⁶ sverð eða ogi. en bræiðoggar ero gilldar ez ramlega ero stætar. oc halþhynnur oc spiot þau er traufflega¹⁷ ero stætt oc .ij. gæirnaglar¹⁸ ero i eða [æin i gengnum¹⁹ oc

Jvfr. Cap. 11. L. III. 10. Cap. 12. L. III. 11.

¹) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, k, n. Xa. ²) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, l. ³) orua — Na. orua ez missir — Bb, c, d. ⁴) skipadar — tilf. Bb, c, d. Na. ⁵) [Ennd om kongenn vill hæffue stuore mandtall da þall þorgerne giære oð gissue thet æsther sæthælie oð gierdt, þaa ætt huer þaar thill manidtz faaft som þær siiger — Nb. ⁶) Istf. Resten af Cap.: — Sem þyr segir — Bb, c. ⁷) Istf. herfra til þorþol banne: — þva sem þyr segir i bokenni — Bd. ⁸) [þirir þrioztu sater of oigbni. uere utlagr of ætt þat er hann a — Bd. En ez naufsyn bannar. þa mete konungr æptir ættum med goðra manna rade — tilf. Bd. ⁹) [Ez madr a — Be. ¹⁰) [mgl. — Be, n, Xa. ¹¹) Resten af Cap. udel. — Bn. ¹²) Istf. Resten af Cap.: Sem þyr segir — Bb. Sua þ. þ. i bokenne — Bc. S. þ. segir þ. i bokenne — Bd. &c. — Be, i, k, l. Xa. ¹³) mgl. — Na. ¹⁴) oc þat huer stialldare &c. — mgl. Na. ¹⁵) mgl. — Na. ¹⁶) spiot — mgl. Na. ¹⁷) ramliga — Na. ¹⁸) grærnaglar — Ba, urigtigt. ¹⁹) [sa æin er ijjigium stændr — Na.

nóðet at báða vega. gilldr skal oc trefsiollur huer þeima monnum er spengr þreart liggia ízir þuæran ær iarne oc .iij. mundridar innan við traustlega negllur. En ær verlmadr gengr i þyrstu i víst oc tætr þulla læigu. kaupir ser þyrsta sumar orgi. en annat stioð. hit þridia spiof. en ær han missir æins huers vapns þessa.¹ þa liggir við orrir slyrs lononge [zirir huert er missir.² En ær han missir allra. sætr orri slyrs við lonong zirir huert er missir oc vere halzrettes madr til þess er han a ser vopn.

Um vapna þing ok vapna viti.

³Nu er þat⁴ eit þing⁵ er haitir vapna⁶ þing. [þat skal æiga zirir endilangan 13 Noregh. þat stulu ver æigha Þiorguinar⁷ men⁸ manadag hin nesti ærtir midrastu. þa skal giæltþri lata [til þings⁹ blasa. þat þing skal huer karlmadr sofia¹⁰ zrealis oc zultida oc hava laga vopn sin.¹¹ en ær¹² madr sitr hæima um þat þing þa sæltizt han tæim aurum slyrs við lonong. oc orri zirir vopn huert er han stuldi þar hært haza. oc svo þo at hæima se uopn hans er¹³ sem engi æigi han ær æigi ero til þings boren.¹⁴ Nu ær husbondi er siutr eða sar. þa skal gardz madr hans bera vopn hans til þings. en ær æin huer gardz madr hans er siutr [eða sar¹⁵ eða zæiri. [þa er¹⁶ husbonde stýllur at lata¹⁷ bera uopn þeirra til þings oc syna giæltþra eða raðs monnum.¹⁸ Nu sætr madr uopn sin¹⁹ svo at han a æigi zollvopn²⁰ sem nu er stilt. þa er han sætr orri slyrs [við lonong²¹ zirir huert er²² missir. huern tíma sem þat er. Nu skal giæltþri lþsa zirir monnum a þui þingi huersu þeir stulu ganga a at logum. en þa er at logum a gengit at þrir ganga a þykt of æigi zæiri. oc gange tomlega svo at²³ stýllu madr mege vael proua²⁴ vopn þeirra. [neyna skal giæltþri eða umboda madr lonongs lonongs men ær þeir ero til a þingi. raðz men ero ælter stýllugir at stoda uopn manna.²⁵ En ær þyktare er gengit en her segir. oc zær giæltþri zirir þui æigi stoda(t)²⁶ vopn þeirra. sætr huer er þat gerer mort slyrs við lonong zirir olhni sina. en huer sætr orri slyrs við lonong er æigi hæuir vopn sem nu er mælt. en ær notorer lea uopn til vapna þings oc verðr þat vitnis zæft. eigi lonongr vopn. en hin er let varr giæltþri vapna viti sem adr.

Jvfr. Cap. 13. L. III. 12.

¹) thessara triggia — Na. ²) [mgl. — Na. ³) Hele dette Cap. ikke engang antydte — Be. ⁴) þat — mgl. Bk, l. ⁵) þing — mgl. Na. Istf. Resten af Cap.: &c. — Xa. ⁶) Resten af Cap. udel. — Bn. ⁷) Þiðarofar — Na. ⁸) [Dett bœrd enndeligen att vere mði Þhrundheim, thet þall begundis — Nb. ⁹) [mgl. — Bk. [þat — Bk. ¹⁰) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l. ¹¹) þar — tilf. Bb, c, d. ¹²) en ær — mgl. Bc. ¹³) er — mgl. Bb, c, d. Na. ¹⁴) oc [sua . . . boren — mgl. Nb. ¹⁵) [mgl. — Na. ¹⁶) [e — Bb, c, d. Na. ¹⁷) lata — mgl. Na. ¹⁸) [ða bœrre hanns grannde hanns vapn — Nb. ¹⁹) Istf. Resten af Cap.: Sua sem þær segir — Bb. S. [z. [botin — Be. ²⁰) zull vopn — Bd. ²¹) [mgl. — Bd. ²²) hann stildi þar hært haza. of hann — tilf. Bd. Na. ²³) giæltþri of — tilf. Bd. ²⁴) stoda — Bd. Na. ²⁵) [Eru handgegnir menn oc ucitlu menn stýllugir til at stoda vapn með giæltþra of stsumonnum — Bd. Na, b. ²⁶) zæft — Bd. Na.

Um landræða sök ok strandhögg.

- 14 [Nu hueruir stýrimaðr skipi¹ a læid² með tononge³ oc löngpr maðr æz skipi meðan tonongr liggir til landvarnar. han er sætr .viiij. ertoghom oc .xiiij. mortum sylzræ uid tonong. en ez stýrimaðr löngpr. þa er han með öllu utlægr oc landræða maðr uid tonong. Nu ma eigi lengr hæxta læidangr uti. en men hære halzæ manaðar mat miols oc smørs. oc lyfi þui a onnur skip oc syni þeim mat sin at þeir hære æigi mat mæira. Nu fara þeir heimlæidis oc verða matþrota. þa mego þeir hoggua naut .ij. xirir bonda at usæliu. leggi⁴ aura .ij. xirir tu. oc svo xirir uga þritidung. en xirir öldung halzæn þridia öryri. late liggia æxtir höxub. xotr oc hud. þa ero þeir usætir. En ez adrær men hoggua xirir bonda þeim sem adrær hiuggu adr xirir oc tömr æigi fram höxub oc xotr [oc hud.⁵ þa hoggua þeir at usæliu ez þeir læggia ze fram svo myltit sem adr er stilt. oc leggi up höxub oc xotr oc hud. Nu ez þeir hoggua æigi svo sem nu er stilt. þa er stýrimaðr sætr .viiij. ertoghom oc .xiiij. mortum sylzræ uid tonong ez at hans rade var hogguit. en hafeti huer mort. oc bote þo bonda xyrst xullum botum xirir bu þat⁶ sem þeir hiuggu. en æz seltenni tale bonde stilan ref sem han er maðr til. en tonongr þat sem aut er. Nu er þeim kent at þeir hoggua a annan vægh en mælt er. oc ez þeir dylia. þa skal stýrimaðr synia lyrittar æidi xirir svo marga men sem han vill. en ez han vil æigi synia xirir þa. þa syni huer xirir set lyritar æidi. Nu gengr maðr æz skipi xyr en skip tome til lundz oc lovar honum engi maðr. þa er han sætr mort sylzræ uid tonong.

Um skips upsat ok gezla segls.

- 15 Nu toma skip heim⁷ til lundz⁸ þa skal stýrimaðr lata blasa til skipdrattar⁹ svo uida sem [þarz oc¹⁰ han¹¹ ætlar með gialkyra rade at skip gange upp. en huer er æi temr.¹² sætr öryri sylzræ uid tonong. En þeir þrir stulu sægli vardvæita oc [ollum ræida¹³ er adr ero til næyndir i bokenne at vardvæita þvar manna ze. en aller hæsetar stulu xylgia segli i kirkliu eða i naust oc ollum ræida oc bua svo um at litlegazt þilli at æi spillizt. Nu ez nokor tætr þat segll i brott eða ræida uttan löngzi tononga eða radz manna abyrgezt at öllu þar till er æztr temr. oc sætr .viiij. ertoghom oc .xiiij. mortum sylzræ uid tonong oc þvar men. En ez kirkia brennr eða naust oc sægl inni

Jvrf. Cap. 14. L. III. 13. Cap. 15. L. III. 14.

¹) sinu — tilf. Bb, c, d. Na. [Nu huer maðr er stýrir skipi — Bl. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l.
²) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n. Xa. ³) Istf. Resten af Cap.: Sem xyr segir — Bb. S. 3. f. bokin — Bc. Sua f. 3. f. i bokin — Bd. ⁴) up — tilf. Na. ⁵) [mgl. — Na. ⁶) st — Na. ⁷) Istf. Resten af Cap.: &c. — Xa. ⁸) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n. ⁹) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi.
¹⁰) [mgl. — Bb, c, d, k, l. Na. ¹¹) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk, l. ¹²) til þess skipdrattar — tilf. Bb, c, d. ¹³) [allan annan skip ræida — Bb, c, d. Na.

þa abyrgizt sealzer þvar men sægl sitt [oc ræida.¹ nema men brenne at vilia sinum. Nu skulu þvar men þar upsaat haza [sem konongr geyr þeim innan tafmarta.²

Um ransmen ok sbota men.

³Nu ero ransmen ubota men⁴ hvar sem þeir værða tæknir⁵ oc huer sa sem 16 þeim vætir lid til þess. ættr þui (sem) segir i ubota malom i manhælggi. Nu heria⁶ þeir oc a sa æigi lida toft til at zara ættr er zirir hernade værðr. þa skal han or skera ez han uil. nu skal huer þangat zara sem or stæknir honum ættr her. Nu zara þeir ættr þeim. þa skulu þeir aller zara er zirir sitia. en ez þeir uilia æigi. þa er ze þeirra upnæmt nema naudsyn banne. Nu toma þeir þar sem hin er zirir er or skar up oc hæuir han rett storet þa er væl. en ez han hæuir rangt storet oc er þar æigi her til hus tomen. þa er þeim⁷ ze hans upnæmt oc skipti sin a millum. Nu ez han hæuir ret storet or. þa skulu þeir zara með honum sva lantl sem han uil. oc ez þeir hitta a her oc þurza at rioda til zear þes od eða æggjar. þa haza sa ze er zyr atte þat allt er han tennir. en þeir skipti sin amillum þui sem hermen attu. nema tennendr tome til með loglegom vitnum.⁸

Ez maðr kaupir með vllagan man.

Nu zara þeir er heriat haza⁹ zirir land fram¹⁰ oc kaupir maðr ez þeim¹¹ ein 17 huern grip. þa skal (sa) ze haza er zyr¹² atte oc toma til með [ij. manna uitni.¹³ En sa er uid uifinga troypti. giallde mort sylzr ez han vissi.¹⁴ En ez han zær æigi vitni til a hond þeim er ze rangzenget hæuir troypt. þa skal stæzna honum til þinga. þa eiga þingmen honum ze at doma. elligar lyritar æid.¹⁵

En maðr ger langship i heraðe. eða bæ.

[En ez konongr tennir¹⁶ manne landrad.¹⁷ þa skal han synia¹⁸ með tylxtar 18 æidi.¹⁹ en sa æidr zællr honum til utlægðar. Nu gerer maðr langstip i kaupangi²⁰

Jvfr. Cap. 16. L. III. 16. Cap. 17. L. III. 17. Cap. 18. III. 18.

¹⁾ (mgl. — Na. ²⁾ (landuornn sinni, sem thær eigu með retto tafma(r)ðar byarens — Na. Istf. nu fuln . . . tafmarta: — Byemennd þall thet skipb opstette, som thet aff arildiz thid haffuer weret opstadi, innðenn mort þessens thadmarde — Nb. ³⁾ Dette og alle de følgende Capitler i Bolken mgl. i Bb, paa den aller- sidste Sætning nær: Nu hozum ver landuorn vara a s fra stta o. s. v., der er soiet umiddelbart til foregaaende Capitel. ⁴⁾ Istf. Resten af Cap.: Sem zyr segir botin — Bc. S. z. [i botenne — Bd. &c. — Be, n, Xa. ⁵⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l. ⁶⁾ Saal rettet; veria — Ba. ⁷⁾ biarmonom — Na. ⁸⁾ nema o.s. v. — mgl. Na. ⁹⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n, Xa. ¹⁰⁾ Istf. Resten af Cap.: Sem zyr segir — Bc, d. ¹¹⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l. ¹²⁾ ze — Na. ¹³⁾ [vatta thua er honom bare vithni om at that er hanne ze — Na. ¹⁴⁾ at hin var — tilf. Na. ¹⁵⁾ zirir vinni æidi — tilf. Na. ¹⁶⁾ [Nu tennir maðr — Bi. [Nu tennir konongr — Bk. Xa. ¹⁷⁾ landrada [et — Bc. Istf. Resten af Cap.: Sem zyr segir — Bc. &c. — Be, n, Xa. ¹⁸⁾ Istf. Resten af Cap.: sem zyr segir — Bd. ¹⁹⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k. ²⁰⁾ þv warum — Na. Norges gl. Love II.

oc tñfir æigi zor finni. þa skal gíaltñri eða umbodð mædr tonongð [þara til oc¹ spyrja han huert han uil þara. en ez han uil æði til segja þa stulu þeir æfta han .viij. ærtoga oc .xiiij. marka tala. En ez han uil æigi taf þa. þa stulu þeir hoggua or huarum tvæggja vegin tialar .v. alna langt bord. En ez þeir gera æigi sva. þa stolu [husbóndr sva gera² oc tafa þra sægl ez til er oc læmia sva zor þeirra. En ez þeir gera æigi sva. þa ero þeir sætir mort slyðrð uid tonong³ zírir þoðto hueria. en zírir slyri homlu hueria .iiij. mætr slyðrð. þat hæita þoðto giolld.

Þu þozum ver landvorn vara a ftra sætta oc skal sva standa sem stípat er. nema tonongr se annat landeno haglegra með hinna bæðstu manna raðe.

IV. Mannhælgarboltr.⁴

Þer þezr manhelge vara.

- 1 Þat er zyrft i manhælg⁵ vare.⁶ [at var⁷ lande huer⁸ i Noreg tonongð ríki⁹ skal [zríðhæilag vera¹⁰ huer uid annan innan landz oc uttan landz. En ez mædr veghr man. þa hæuir han zírir gort ollu þui han atte. nema odals¹¹ iordum sinum æinum.¹² nema mædr vege stendar vig. eða gere níðingð vert.

Þm þegugíldi ok zearskípti veganda.

- 2 En þo at allt þat¹³ sem vegande¹⁴ atte bæðe i lande oc lausum oyri¹⁵ zelle aðr undir tonong. uttan odals iardir. [þa gerði þo hin virdulegi herra Hákon tonongr

Jvfr. Cap. 1. L. IV. 1. Bj. 10. Cap. 2. L. IV. 2.

¹⁾ [mgl. — Na. ²⁾ [þeir gíalda tonong(i) mord stíffo — Na. ³⁾ Resten af Cap. mgl., derimod tilføies her som det sidste i Bolken Capitlet: Nu þara menn zírir þann &c. (see Landsl. Kjöbe-Bolken Cap. 25), hvilket slutter med den her udeladte Sætning Nu þozum ver &c. — Na, b. I Bc, d indskydes ligeledes dette Cap. med Ovskr. Þm zor þann, i Bc kun antydte ved Begyndelsen og Henviisning til Landsloven, Kjöbebolken Cap. 25; i Bd derimod er det udført. I begge staar til Slutning Stykket: Nu þozum ver o. s. v. heelt udført. ⁴⁾ Saaledes Ovskr. Bc, hvor forresten hele Bolken mangler, med Undtagelse af Cap. 10. En ez varðmenn &c. — Mannh. b. er aðr ffrizadr i landz bótinni. nema næfta capitula — Ovskr. Bd. Þer þezr upp hinn .iiij. lut Þiorg- gniar bócar. oc er þetta um mannhelgi zyrft um uiga zérði. þar næft um níðingð uig. oc þat þar meðr sem zlóira a mannhelgi at zlytia — Ovskr. Bi. g. h. hinn .iiij. l. B. b. of f. um mannh. z. umm v. z. þ. n. um a. vert — Ovskr. Bk, l. Hele Bolken mgl., undt. Capitlet: En ez varðmenn eða aðrer menn zinna mann vegen (Cap. 10), i Bb, m. Ta, b (hvitke tvende dog antyde Begyndelsen af det næste) Xb, c. Ligeledes, paa de tre Cap. nær: Nu vill þa sigi bóta er misgerði (Cap. 21), Ez mædr tñfir mann þufr (Cap. 22), Engi staf þat uid annan mæla (Cap. 23), hvilke ere henflyttede til Slutningen af Byloven, umiddelbart foran de der forekommende Stykker af Landværsbolken — Bf. Cap. Ovskr. — Xa. ⁵⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n. ⁶⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Xa. ⁷⁾ [i uaro — Bl. ⁸⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi. ⁹⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk. ¹⁰⁾ [zríð hæga — Bl. Istf. Resten af Cap. og alle de næste Capitler indtil Cap. 10: Sva sem aðr er ffrizat i mannhelgar belfinum i landz bótinnz — Bd. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bl. ¹¹⁾ odals — mgl. Na. ¹²⁾ huarf sem fari dreper tonog eða tonar faríman — tilf. Na. ¹³⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Xa. ¹⁴⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n. ¹⁵⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k. l.

hin torunadi þa mistun oc stípan a¹ ætíð hinna bæzstu manna bœnastab i landeno. at huart sem ætíð ero eignir eða lausa ze. þa skal tonongr tafa æigi mæira þegn- gilldi en .viij. ertogar oc .xiiij. mætr ær ze eða eignum. nema han hæze veget stendar uig eða gort nidinge vert. [En ex eign er i þegnigildi græid. þa stulu² arvar veg- anda æiga lausn a. ex þeir uilia lœnst hæza innan .x. vœttra. ex þeirra oðal var. Allðrigi skal oc ærzingi sælia þær eignir. er han tatr ætíð hin utlæga. meðan hin vt- lægi lizir. en lufa allar loglegar stulldir ær eignum ex eighi er lausa ze til. Nu tan þa einhuær atburðr til at gerazt at tonongr geyr mandz bana lauzvift með bœna stab hœrðingia eða annara godra manna. eða lœmzt han a zund tonongs oc zær grid ær honum. þa skal han set sva i zrið kaup a uib tonong sem tonongs er mistun til. oc bœta þæt sem ætíð stod³ með slium sala stænum sem goder men se a han meghe orla. nema allar bœtr se adr lœnar. Sidan skal þeirra mal zara til sættar er ætíð liza. ætíð tonongs dome. En þær sem ze hans varduæittu meðan han var i utlægd. þa græidi honum slikt sem þær tolo i eignum eða lausa ze. uttan landzstýllid.

Um skemda verk ok nidinge vig.

Engi madr⁴ ma iordu sinni zírír gera⁵ nema han vegi stendar uig eða gere 3 nidinge vert. Þat [er nidinge vert⁶ hit mesta. ex madr rædr [lond oc þegna undan tonunge sinum.⁷ en ex tonongr tenner manne landrad. þa skal han nezna man or hird sinni⁸ iamboren man þeim er male a at svara. En ex arboren madr a þui male at svara. þa skal nezna bonda sun or hird ex han er till. oc hæze rit of inzfigli ton- ongs oc sofe þat mal at logum. en þa er arboren er lomen er til allz rettar. Þat er oc nidinge uig⁹ ex madr vegr logman [zirir retta logfogn.¹⁰ þan er (til) þess er tælin at segia monnum logh. þui at þa hœgg nidr allra manna rettyndi þar sem han a [engum laga orsturda att synia¹¹ þar sem han er izir stípadr.¹² Þat er oc nidinge uig¹³ ex madr veghr trygd a man sin. þat er oc nidinge uig¹⁴ ex madr vegr man i gridum. Guervetna þar sem madr a a ser avertu at hœimta. eða a þeim umaga [eða æigi zultida manne sem¹⁵ madr a umbod a. eða stendr til ærzs. oc allra þeirra er han¹⁶ hœuir [sealr umbod a at logum.¹⁷ þa skal han sealr grid sælia oc trygdir oc sætt með vattom. oc ero aller zrendr undir þeim gridum oc sva trygdum sem sealr

Jvfr. Cap. 3. L. IV. 3. 4. Bj. 11, 12, 73.

¹) [þa hævir hin . . . a gort — Na. ²) [Ennd om Draberenne Quotz reder ide thill da fallder hanna jorðquoz wnder tonungenn ok þa maa — Nb. ³) aff botom — tilf. Na. ⁴) madr — mgl. Ba. ⁵) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n. Xa. ⁶) [mgl. — Bi, k, l. ⁷) [undan tonungi — Bi, k, l. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l. ⁸) thit — tilf. Na. ⁹) vert — Na. ¹⁰) [mgl. — Na. ¹¹) [iamstýllid at vara ridum sem satordum thit laga orsturda — Na. ¹²) Hele denne Artikel staar efter gridum — Na. Længere mado efter sem sealr vœtti huer — Nb. ¹³) verd — Na. ¹⁴) verd — Na. ¹⁵) [er æigi er zultida madr. vœta — Na. ¹⁶) a sialfr ret á eða — tilf. Na. ¹⁷) [loghlegt umbod thit thess sættit — Na.

væiti huer. Þat er oc nidinge vig ez madr brennir man inni. Þat er oc nidinge uig ez madr myrdir man. Þat er oc nidinge uig ez madr hæznir þioza. Þat er oc nidinge værl ez madr hæznizt a oðrum en þeim er gerer eða rædr. Þat er oc nidinge vig (ez) madr hoggv hond eða zott az manne. eða flingv ut ougu manz. eða fler tungu or hoydi manz. eða mæidv man at uilia sinum. en ez þat vætir i vapna fliptum. þa zære þæt æztir konongs dome.¹ Sva ero þeir oc ubota men er hallða þeim zirir þessu æinu hueriu sem sa er gerer. nema konongr late ræinsa² til landræinsanar. en ez þat vætir i vapna fliptum. þa zære þæt æztir þui sem konongr flipar með hinna bæzstu manna rade. Ez madr drepr zædur sun eða broður. modor eða systur. eða dottor. þa er han ubota madr. nema oðz manz vig veghi. Sva oc ez madr drepr konongr sealzæ sine. eða kona bonda sin. sva at þat (er) drap hæuir horat. eða hggðzt at hora. þat er ubota mal. Sva oc ez madr tynir ser sealzæ. þat (er) oc ubota mal. Þat er ubota mal ez madr vegr man innan flots eða i garde uti. eða innan garðz þess sem huervir um afr eða eng at hæimili sealzæ hans.³ nema⁴ væri hendr sinar. [oc a vægh til at zara.⁵ Sva oc þeir men sem at flitum utnigtum verða kender at þeir laupa brot með æignum konom annara manna. þa ero þeir ubota men. bæde zirir kononge oc karle. dræper oc dorydder.⁶ Men þeir sem lata liz sitt zirir þyzstu eða utilego. huart sem hældr rena þeir a flipum eða a lande. oc sva zirir mord oc zordædo flap oc spæzærar allar oc utisetur at vællia troll up oc zæmia með þui hæ(i)ðni. oc þeir men sem gerazt zlugu men til þess at drepa þa men sem þeir æiga engar saler uid oc tala ze til. nema konongs nmbods men late ræzsa til landræinsanar oc zridar. Sva oc þeir men sem konur tala með rane eða herzange. mote guds logum⁷ oc manna. huart sem þeir tala zrendkonor manna eða annara manna eignar⁸ konur. eða dottir⁹ zirir uttan þeirra manna vilia er zorræda æiga zirir þeim æztir logum. oc sva sealzæ þeirra. huersu sem sidan gerezt uili þeirra er samvifta værdv. oc sva þeir er hæzna þessara ubota manna. eða hæimta giolld zirir sva at vifni væit þat. þa hæuir han zirir gort ze oc zridi oc ero þeir zridhælgir er ze sit væria zirir þeim of zrendkonur. en hinir aller ugilldir huart sem þeir za sar eða bana. bæde kononge oc karle. Þat er oc ubota mal. ez madr zalsar flædia brez eða inzfigli konongs vare. Þat er en ubota mal ez madr drepr þan man er hævir brez eða inzfigli konongs vare zirir ser til landz vistar eða ranzsalæ ez sa uissi þat er han tof az. Þat er oc nidinge uig ez madr drepr man i þui herbirgi sem konongr er i. eða i nauistv hans. eða i konongs garde. eða a konongs flipi þo at konongr se æigi i garde eða a flipi. En ez innan boar værdv [þar sem konongr er i bo¹⁰ eða i hoznum hia

¹) en ez þat &c. — mgl. Na.   ²) ræzsa — Na, rigtigere.   ³) of a væg thit eða igræ — tilf. Na.   ⁴) hann — tilf. Na.   ⁵) [mgl: — Na.   ⁶) huar sem thær verða flæddir — tilf. Na.   Cap. Afdeiling — Na, b.   ⁷) retti — Na.   ⁸) eignar — mgl. Na.   ⁹) eða aðrar zrendkonor — tilf. Na.   ¹⁰) [þess ær t. ær i — Na.

honum. þare ættr konungs mistun ættr atuitum. þat er en ubota mal ex madr tætr konu naudga ex þar ero til .ij. logleggh uitni at þat se satt. Nu ero eigi vitni til en hon tallazt naudigh tælin oc sægir hon þat samboggr. þa dome .xij. hinir stynsam- azstu men ættr þui sem þeim þittia lifende til bera. oc huart þeirra þidtr list til sannenda. En þo at kona gete varf til xirir luenstu¹ sinnar sater þva at han tome eigi vilia sinum fram. þa ber með engu mote at han haxe eigi ræfing xirir ættr dome oc sanprovazt at han haxde fullan vilia til þess. oc hallde þo lizi sinu.

Um legord ex madr ligg konu mans.

Ex madr stendr man [med loglegum vitnum² a konu sinni.³ giallde þul manz 4 giold bondanum sil sem sa er madr til er konu la ex han vere sallaus drepn. En halz manz giold ex han stendr man a modor sinni. dottur eða systur. ex þær eiga eigi bondr fer. Stolu þesse giold doma .xij. men stynsamer⁴ loglega til nændir.⁵

Guer sect við ligg obota mal.

En huervetna þar sem madr vegr⁷ niðings uig.⁸ eða gerer stemdar⁹ værl. þa 5 þare han utlægr.¹⁰ xirir gort¹¹ lande oc lausum onri oc iamvæl odals iordum of tome alldri i land ætr. nema han bere herfoghu sanna þa sem landz men vita eigi adr. þa nae han landz vift með silu xridkaupi of mistun sem konongr gerer a. en engi madr ma mæira þe xirir gera at einu sinni en þa er han eigande orden. En ex manne tornizt ærþ meðan han er i utlægd. oc haxa xrendr hans þan arz tælit meðan han var [i utlægd.¹² þa stulu xrendr hans honum þat þe ætr græida með sama¹³ stilordi sem þeir¹⁴ tofo oc han atte þa er han var¹⁵ i utlægd.

Ex madr selr man sk gulrette hans.

Ex madr selr xrealan man¹⁶ ax lande.¹⁷ sa er sætr uid konong.¹⁸ .viij. ert. 6 oghom oc .xij. mortum fylxrs. oc tome mannenom i land ætr. oc bota mannenum ættr .xij. manna dome loglega til nændum.¹⁹ en ex han ma honum eigi ætr toma. þa gialldi þan man fullum gioldum sem han er madr til. en ex han syniar [hallde xirir sættar æidi.²⁰

Jvfr. Cap. 4. L. IV. 5. Bj. 18. Cap. 5. L. IV. 6. Bj. 11, 12. Cap. 6. L. IV. 7.

¹) godtugnnfæ — Na. ²) [mgl. — Be. Xa. Resten af Cap. udel. — Bu. ³) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be. Xa. ⁴) mgl. — Na. ⁵) aff rellaranum — tilf. Na. ⁶) I Xa staa dette og de 3 følgende Capp. i saadan Orden: 6, 8, 5, 7. ⁷) Resten af Cap. udel. — Bu. Istf. Resten af Cap.: &t. — Xa. ⁸) vart — Be. Istf. Resten af Cap.: &t. — Be. ⁹) niðings — Na. ¹⁰) of ræðhæitagar — tilf. Na. ¹¹) þe of xridi — tilf. Na. ¹²) [utlæger — Na. ¹³) hætti of — tilf. Na. ¹⁴) græidu hinum þat þe ær thair — tilf. Na. ¹⁵) þell — Na. ¹⁶) með uerði — tilf. Bk. Istf. Resten af Cap.: &t. — Be. Xa. ¹⁷) brot — tilf. Bi. Resten af Cap. udel. — Bu. ¹⁸) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, k, l. ¹⁹) rette þidum sem han er madr til — tilf. Na. Effther som hand vor manndt thit som sofst bleffue — tilf. Nb. ²⁰) [ða færga handd ther saare þess xholffthe, at handd selde hannum ide aff lanndet — Nb.

Um utlegan man ez madr hysir han.

- 7 Ez madr husar¹ [oc heimar² utlegan man.³ etr med honum eda drellr.⁴ bonde eda ein huer annara manna. þa er sa setr mort sylrs vid konong xirir æina not. en tveim xirir tver netr. En ez han er þrear netr med honum oc er han gor [innan þess xyllis utleggr.⁵ þa er han setr .viij. ærtogum oc .xiiij. mortum sylrs uid konong. nema þeim se uvisa vargr er hysir. en gialthyri er skyldr at lysa a mote samdöggr utlegð hans er han vœit at han hæuir utlegðar værl gort.

Um ras eptir þeim sem vekia vandræðe.

- 8 Ez madr vædr hogguin [a þingi⁶ eda⁷ a mote.⁸ þa flulu⁹ aller æxtir renna til xiallz eda floga. til xioru eda flipa. en sa er eigi rennr æxtir er setr halzre mort sylrs uid konong. oc sva sa er æxtir rennr oc vil æigi tala han oc ma han. oc ero þar vitni til. en ez eigi ero uitni til. syni med æins æidi. Sermenningar oc nanare bæde at frændsemi oc at mægdum flulu eigi æxtir renna at logum. nema þeir¹⁰ uili. En huer er biorg vætir. þa er sa utleggr. nema honum se uvisa vargr. oc sværi æins æidi xirir. Ez madr er serdr a þingi eda a mote. oc renna aller æxtir til floga eda xiallz. til xioru eda flipa þeim manne er uig vakte. nu vædr han xaren oc uil han at logum væriazt. þa leggi nidr vapn sin. þa er han xridhæilagr medan hin sare lizir. Binda skal þan man oc xora gialthra eda hans umbods manne at varðvæita. En ez gialthyri eda hans umbods (madr) þarz lid vid at giæta hans. þa skal nexna husbendr med honum sva marga sem han þarz. en ez han lonyr xra gialthra eda hans umbods manne. oc verdr hin sare dæudr. þa er gialthyri sealzr i vædi eda hans umbods madr til konongs orsturdar. oc flipi han æxtir mala vogtum. æxtir hinna bæzstu manna rade. En ez gialthyri eda hans umbods madr synia uidr toku. þa flulu þeir haza uitni til oc setia han¹¹ þan man bundin a xlet hans. þa varðar honum¹² hit sama nema oxrili tale az honum. En huervetna er gialthyri tætr utlegðar ze. þa skal han za man til at reysa þeim manne æxtir radz manna dome. En motmen ero skyldir huervetna at xylgia til ræzsingar. setr huer halzre mort sylrs uid konong er æigi xylgir.

Quersu odum monnum skal varðvæita.

- 9 Nu vædr madr sva odr¹³ at han¹⁴ brytzt or bondum¹⁵ oc vædr¹⁶ han manz bane. þa skal bota az ze hans xullum botom ez til er. en ez ze er eigi til oc

Jvfr. Cap. 7. L. IV. 7. Bj. 101. Cap. 8. L. IV. 8. Bj. 13. Cap. 9. L. IV. 9.

¹) hysir — Be. Na. Xa. ²) [mgl. — Be. Xa. heimir — Bi. heimitar — Bk. heimotar — Bl.
³) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, k, n. Xa. ⁴) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, l. ⁵) [utleggr aff þo
varum — Na. ⁶) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, k, n. ⁷) [mgl. — Xa. ⁸) Istf. Resten af Cap.:
&c. — Xa. ⁹) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, l. ¹⁰) þeir — mgl. Na. ¹¹) han — mgl. Na.
¹²) of — tilf. Na. ¹³) Istf. Resten af Cap.: &c. — Xa. ¹⁴) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n.
¹⁵) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk. ¹⁶) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, l.

væðr han heil. þa zære han orlendis til þes er han hæuir bót zullum botum zírír sel. En ez men sea orde a honum. bindi sa er uil at useliu. oc hæze til pin(g)s oc læysi þar oc biode zrendom oc segi ez sina abyrgð oc tale tofnab sin uaulin ez ze hins oda ez til er. en ollum odom monnum æigu men vord at veita at useliu. En odr madr er umage arza sine. oc þo æigi zyr en han¹ vœit at han er odr oc han ma loma hoztum a han ez han uil. En ez safar abere lennir þat arza hins oda at han uili eigi vardveita honum. hallde zírír æins æidi. En ez odr madr særer mann. þa skal arze uppi lata vera farbotr oc lætnes ze ez ze hins oda. en lonongr a eilli a þui. Nu er þat þui at einz odz manz vært ez han brnzt or bondum eða stynsamær men meta eða vita fanna ordi a honum.

Um zund þeirra manna er myrðir verða.

En ez vardmen eða adrer men zinna man vegen² a stræte uti³ eða i [odrum 10 stad⁴ innan talmarla boær manna. þa stulu þeir ganga til husbonda þess⁵ er [þar a hus neft⁶ oc segia til zunder sine. [oc here han⁷ lios til lifs. oc ez þeir lenna. þa [here sa⁸ husbonde bod erzingia. en ez sa madr er er rettr er ærtir mælande.⁹ þa bere pangat lif i hus hans. en ez engi er sa til. þa bere lif i hus giallþra. oc skal giallþri¹⁰ ærtir mæla oc gera bana utlægan. ez eigi lómur uiglysing zram a mote. en ærvingi spyrri¹¹ morð ez han kan til at loma.¹²

Guer bani skal vera at hinum danða sk um nauistær men.

Sa a at vera bane¹³ er [nauistær men¹⁴ bera uitni¹⁵ um¹⁶ oc þeir segia a 11 hendr.¹⁷ en sa er uitni berft a hendr sa er bane at sannr oc syn oc æigi æidum undan zorazt. nema þui ætt æins at han hæze sva ziarre staddr veret a þui dögge er uig var veget at han matte æigi tviuegis samdögge til uigs lomazt¹⁸ oc izra. oc vere han staddr i herade at lirlu eða a þingi. at samlundum eða at stipi. þa bere þeir .xij. þægnar han undan er þa varo hia honum stadder. zrealser men oc zultida. En ez han var i ængum þessom stad staddr. lome zírír sel lyristar¹⁹ æidi. en ez nauistu men mego æigi til motz loma zírír æins huærs afburðar safær at bera uitni.

Jvfr. Cap. 11, 12. L. IV. 10. 11. Bj. 14. 27.

¹) arffue hans — Na. ²) a vægh eða — Be. ³) uti — mgl. Ba. Xb, c. ⁴) [odrum stöðum — Bn. [gardum stadar — Ta. ⁵) þess — mgl. Ta. ⁶) [nestar er — Ta, b. ⁷) [En husbonde here — Ta, b. ⁸) [geri — Bb, c. Ta, b. ⁹) ærtir þan man — tilf. Bm, n. ¹⁰) han — Bi, k, l, m, n. ¹¹) [gni — Bn. [þyr — Bn. ¹²) Deo gratias — tilf. Na. Munhelgar boltr of erzba tal með tuenna giptingum er zyr frigaðr i landz botinne — tilf. Bc med Rödt Alle folgende Capitler af denne Bolk udel. Bd. ¹³) at mæla — tilf. Xa. ¹⁴) Istf. Resten af Cap.: — &c. Be, n. ¹⁵) Resten af Cap. mgl. — Ta. ¹⁶) Resten af Cap. mgl. — Tb. ¹⁷) [uigi lyser — Bk. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l. ¹⁸) zara — Xa. ¹⁹) lyristar — Na, b.

þa skulu bera tvær men oc bota sogn þeirra a mote. En ez madr er særdr oc ma han mæla þa er men hitta han. þa skal sa vera bane er han segir zyrst a hendr ez han mæler az uiti oc ma han kenna han. oc saga [hins sara¹ lómr bótat a hit zyrsta mot. nema hin stiri sel með tylxtar æidi.

Um uiglysing ok um morð.

- 12 Ez madr drepr man² til dauða.³ þa a sa at⁴ vera bane er uigi lysir a hendr ser.⁵ en lyst skal vera uigi sambogrs innan boar. oc nærna sit a nazn oc natstad sin oc garð þan sem han er or eða herað oc lyst⁶ zrealsum manne oc zultida. þa skal a mote fram tóma natstadr hans. oc skal husbonde sværia at han var at hans um nottana oc han tallade sel svo a nazn. Uiglysing skal oc tóma fram a mote. en ez madr uill æigi bera uiglysingar uitni. eða sværia natstad. þa zære til ærvingi hins nigna. oc talfæti þan mann til moz at bera sem zrammazt væt han ezir samviftu sinni. oc engu lögnir han þar az. En ez þeir uilia eigi bera. gíallde mort sylzro huær þeirra. haze halzt lonongr oc boar men. en halzt sa er sofer. oc svo skal um oll þau uitni er i manhællgi ero. Uplýtt zæar þessa skal græidazt a zimtar mote. eða atzör at taka az honum halzu mæira. Eigi skal uigande zara svo um þrea garða at æigi se uigi lyst zra þeim er uig var veget. nema þar se zirir zermenningar eða nanare at zréndsemi eða at mægdom hins vegna. eða [adrer zrendmen⁷ uiganda þeir sem honum liggi liz hæste uibuin zirir. en ez han lysir eigi svo uigi. þa er han mordinghi rettr. zirirgort ze oc zribi. En ez bæde lómr fram a zyrsta mote uiglysing oc saga hins sara svo boren sem zyr var stilt. þa skal saga hins sara standa en æigi uiglysing. oc ber þo morð az uiganda at han se utlægr.⁸ En ez æigi lómr saga hins sara fram a zyrsta mote. eða hæimsofnar vitni. oc lemr fram sionar uitni oc uiglysingar uitni. þa skal sionar vitni standa ez þat er at logum boret az tvæggia. manna hendi zrealfra oc zultida en eigi uiglysing. En ærvingi hins dauða skal zara i garð þan eða herað. er uigande leff sel or vera. oc ez han hittir þan man er svo hæittir oc lifazst þidir til vera. en ez sa gengr æigi i giægn. þa skal talfætia þan til moz. en han zore taf með zullum vordzlum. oc a þui mote skulu .xij. zrealser men az honum bera. en eigi næzndar uitni. oc zora þar fram a moteno. en ez han uil æigi undan zörazst. þa er han sannr at male. Nu ez han hæuir undan zörzst. þa zære ærvingi hins dauða oc sofe svo marga men til tylxtar æida sem han uil. þa er hia varo með hinu zyrra stilorði. En ez madr er loften eða særdr svo at han ma æigi mæla. træzi han horna þegar han ma mæla. en þa skal þat mot iamzult sem

¹) [hans — Na.   ²) Istf. Resten af Cap.: &c. — Xa.   ³) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n.   ⁴) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk.   ⁵) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, l.   ⁶) zirir — tilf. Na.   ⁷) [ziandmen — Na, rigtigere.   ⁸) stalfst — tilf. Na.

samþogrs vœre mot at at. En ex han ligr lengr mallaus en .iij. netr. þa late gialthyri þo til motz blasa oc ranzsale æxtir þeim er gerde. en ex han værdr daudr. þa frexi ervingi horns oc late gialthyri blasa til mox. oc þo late gialthyri blasa til mox at æigi se ærvingi ner. En ex madr rædr manne bana rad eða sara. oc allt þat er madr lytr stom eða vanvirðing æz hans rædom. bote æxtir laga dome þeim er þat mal a at logum at soðia oc sva konongdomenum nema hin þorezt undan at logum. en hin er gerde hallde þo up at ollu þullum botum æxtir lagha dome. En ex sa madr værdr vegen er han er æigi i þadur æt komen at logum þo at han se noforum manne liæendr at syni. þa æiga modur þrendr botr oc sva æz æxtir han. en ex han er bardr eða særdr. eða stemdr. þa tætr han rett æxtir modor þædr sinum.

Rettarbotr Magnus konongs.

Þessar rettar botr oc æinlamal¹ varo tækin um allan Noregh² æxtir þorræde oc 13 stipan Magnus konongs með æsion oc stipan Jons ærðibistups oc annara bistupa. [barruna oc lærðra manna.³ stallara oc logmanna. oc hinna vittræzstu manna ræde æz ollum lutum landzseno.⁴ at um þa men er monnum værda at stæda þare sem adr vatta logh. en æz þe veganda dome .v. men stilitir loglega til neyndir stit giolld æxtir laga stilorði sem þeir sea retlegæzt þirir gudi of mala væxtir ero a. ærvingia hins dauda æinum. en allar adrær þrendbotr oc saktal þalle nidr sva vandlega at huarles þrendr adrær tale ne gialldi þramar en nu er stilt. Nu vinzt æighi þe veganda bæde til þængigilðis oc bota. þa skal sva stærdi þirir huarom sem tala rennr til æxtir þear magne. En ex nofor gengr a þætta þa hæuir han þirir gort þe oc þridi i⁵ lande oc lausum oyri. oc værði aldri siðan bota madr. oc sva aller þeir er rad læggia til þess at sea stipan se rozin eða a hana se gengit.

Þessar rettarbotr þlæiri let Magnus konongr þylgia þui. at þo at nidings uig eða stemdar vig se veget. þa skal þyrst botr æz lula þe veganda. en konongr hæze þat sem aut er. en ex minna loypr æz en þængigilði. þa stærdi sva þirir badom sem tala rennr till. Sva iattæde oc Magnus konongr at huærgi skal konongr þyr tala þe manz bana oc engan annan utlægan oyri. nema adr se lofnar allar loghlegar stulldir þær sem adr varu gorvar en þe æigianda⁶ þelle i þa sof.

Um vaðauerk oc sectir (er) við liggia.

Vaða vært ero með⁷ stynsemd⁸ græinande⁹ með huærium atburðum¹⁰ þau 14

Jvfr. Cap. 13. L. IV. 12. Cap. 14. L. IV. 13.

¹) einfanlega mall — Bl. ²) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l. ³) [lændra manna oc lærðra — Na. ⁴) Fra Beg.: þessar rettar botr gæz Magnus konongr — Be, n. Xa. Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n. Xa. ⁵) i — mgl. Na. ⁶) veganda — Na. ⁷) micilli — tilf. Bi, k. ⁸) misfunn — Na. Istf. Resten af C.: &c. — Be, n. ⁹) Istf. R. af C.: &c. — Bk, l. Xa. ¹⁰) Istf. R. af C.: &c. — Bi.

tunnu til at þalla. þui at i ollum stodum þeim er men stulu ser til þargenda vinna oc með monnum til haglegra luta lid væita. þa ero þesse vada vært meir virðande en hin er engi nauðsýn dregr til. nema galónsi oc milit stamsýni. Nu þo at tvær men þare i flogh saman oc stýcz annars og a annan at vailia þess er a stapti hellt oc dýr han æz. þa skal hin bota þiordung bota ærþingia hins dauða oc sýni vailia síns með settar æidi at han villdi þat vært æigi gort haza. oc sva skal huervetna þessor vada vært bota ez þeir hazæzt þat at sem til nytsemdar hýrrir. huart sem men þa æz meín eða bana at uailia þess er gerði. oc er þetta secta laust uid konong. En oll onnur vada værc sva sem at lasta izir skip. eða hus [eða hædir.¹ eða adra þarzlonfu at gera huart sem men þa æz meín eða far eða bana at uailia þess. er gerði. þa skal bota halzum gioldum oc sýnia þo uailia síns með settar æidi. oc er þetta secta laust vid konong. oc æði a konongr a vada værtum. þat ma æigi vada vært talla ez mádr hoggr eða lystr til manz þo at a annan lome [en han uildi.² með þui at han villdi [með þui³ æinum huærium illt gera. Ez mádr gengr til þangs eða stindrattar at uailia sínum sealzs. abyrðigt huær sa sel sealzr at ollu. en sa sværi þirir æin æidi at æigi varð at uailia hans þo at hin þengi meín æz ez hin tortryggir han er þirir varð.

Um rytninga burð ok ez mádr sýtr man.

- 15 Þat er ollum monnum tunnift⁴ at rytningar ero þirir bodner at (bera).⁵ en sa er ber han er sætr uid konong .iij. aurum sylzrs. En sa er bræðr knízi at manne oc kemr æigi fram. han skal bota stikum⁶ zulrette extir [lagha dome⁷ er han bra at. en kononge .iij. aurum sylzrs. Nu ez mádr leggr man með knízi þa er han utlægr oc bote þeim er han lagde sem .xij. stýnsamir men doma. oc þeir sea at hin se væl somdr æz. en konongs solnare skal lata tala þan man er lagde oc þora a mot. en konongs umbodsmádr skal lata⁸ tala kníz þan er han lagde með. oc toryra þar a moteno i gegnum hond hans er lagde. oc skal han kaupar sel sva i þrid með þessare rexfing ez hin liznar. oc abyrðigt sealzr far sit huerssu sem honum tælt. en ez sa dýr er sallaus var lagdr. þa er sa dræpr oc dýndande er lagde. En ez han komzt undan. þare utlægr oc lome allðri i land æztr. nema kononge virðigt nolor nauðsýn til haza gengit. [þa nae han landþvift með stiku þridlaupi oc mistun sem konongr gerer a.⁹ en ze veganda þare æxtir þýrra laga stílordi. bæde þægn oc botr. Með sama stílordi skal vera ez mádr stýtr at manne þo at ekki tale. þa bote han kononge .iij. aurum sylzrs

Jvfr. Cap. 15. L. IV. 14.

¹⁾ [mgl. — Na.   ²⁾ [mgl. — Na.   ³⁾ [mgl. — Na.   ⁴⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n. Xa.
⁵⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l.   ⁶⁾ hinum — Na.   ⁷⁾ [vj. mandz Dom — Nb.   ⁸⁾ lata — mgl. Na.   ⁹⁾ [mgl. — Na.

en hinum zulrette extir laga dome. er han staut att. En ex han serer man með stote. þa skal sa er staut slita reysing xirir za sem hin er lagde með knízi oc undir sama flilordi. svo oc þo at sa doryi er stoten var. þa skal hin er staut undir samu reysing oc hin er lagde. bæde þægn oc botr¹ at græida.

Um þa men er bita men ok reysing.

þat er oc unidrlvemilelt² at men³ bitizt um⁴ sem⁵ [heftar eða⁶ hundar.⁷ Nu 16
sa madr er man bitr. þa (skal) slysumadr lata tafa þan er bæit oc zora a mot oc
lata briota framtennr or hozdi honum. oc se sidan saklaus uid konong xirir reysing
þessa um þætta mal. nema stynsamum mannum virdizt su notor naudsyn til haza
gengit at han mege botom vid toma. oc bote þeim er han bæit extir .xij. manna
dome svo sem þeir sea xirir gudi at sa se vel somdr az er bitin var.

Um þa men er valda mandrapum.

Sva er mælt oc stadzastlega⁸ tælit⁹ um allt landet. at ex madr drepr¹⁰ man eða 17
væitir þær atvamar. eða gerer notur þau vært er han a at lata xirir liz eða limi
at logum. þa stulu þeir sem nester værda. eða þeir sem zyrst mego na. tafa þan man
oc zora slysu manne bundin eða ziotradan. En ex þeir gera eigi svo oc mega þeir
þuisa uid toma svo at þeir zæ engu stom eða oluti az hinum. þa er huer sa sætr
halzre mort slyzre uid konong. nema zermenningar at zrendsemi eða at mægdum.
þeir ero eigi stylldir at tafa han nema þeir uili. Slysumadr er stylldr at lata tafa
þan man oc zora a mot. en husbendr ero stylldugir at doma han extir logum a
moti. enn slysumadr¹¹ at lata reysa extir logum. Nu er þessa svo stípat at engir mego
þætta synða laust gera. nema sa domare er konongren hæuir til þessa stípat. þui at
login reysa en eigi han. þo at han gere stylldu sina extir þui sem login bioda honum.
en ædrer gera með hæipt oc ozund. oc þui væitir þat allozt at þeir za zyrst man-
stadan oc sværa sidan storum stullum¹² með [hardum striptum.¹³ En¹⁴ huer sem
odru vis gerer oc prouaz svo at han ma þuisa uid toma. þa er han utlægr til þess
er konongr gerer stípan a extir mala vortum huat naudsyn til ral (þan) er gerdi.
Nu hæuir sa æigi lids kost er at tætr. þa skal han sorgia til slysumanne. oc ex slysu-
madr trætr lids með ser. þa er sa huer sætr mort slyzre uid konong. en æigi zær.

Jvfr. Cap. 16. L. IV. 15. Cap. 17. L. IV. 16.

¹) Saul. rettet; bota oc botr — Ba, urigtigt. ²) Istf. Resten af Cap.: &c. — Ba. Xa. ³) Resten af Cap. udel. — Ba. ⁴) um — mgl. Bl. ⁵) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk. ⁶) [mgl. — Bl. ⁷) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, l. ⁸) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n. ⁹) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk. Xa. ¹⁰) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, l. ¹¹) a — tilf. Na. ¹²) striptum — Na. ¹³) [zærdum zær gioldum — Na. ¹⁴) Nu — Na.

nema ziernemningar at frendsemi oc at mægdum.¹ Nu ero þeir aller friðhælgir er at sötia en hinir aller [er væria² utlægir huart sem þeir za ben eða bana.

Queria atgerð men skolu haza om doma.

18 Nu æz þui at logbot vattar³ svo uida⁴ at um þa men sem til ræðsingar haza gort. þa⁵ skal a mot þora⁶ oc ærtir þeim dome ræðsing⁷ a leggja.⁸ þa ber þeim invirdulega at ranzfata er til doma ero neyndir oc með myllili hoxsemi at meta. huart misgort er uid sallausan man eða xirir listlar saler oc þo notorar. eða xirir myllar saler oc þo æighi nogar. eða svo nogar at zull naudsyn þidir til haza relet. Sva oc huat notor laga bod haza imillum tomet eða engi. eða þat sem hardast er at sa hæuir bota bæizt er misþyrmt var oc þo engar zenget. Sva oc huart notot var tiert xirir laga⁹ rettaranom er laga orsturdren er skipadr þeim er a sallausum monnum vinna En þui er domren til næzndr at þa skal ranzfata oc meta saler oc misgerningar oc tempru svo domen ærtir mala vogtum. sem motmen oc rettaren sea retlegast xirir gudi oc þeir uilia svara ærtir sinni samvizstu. en eigi svo sem ma(r)gr snapr hæuir svarat her til. at þeir doma ædi annat en logh. þui at sanlega stulu þeir þui xirir svara sem log vatta þeim a hendr er vanda men lata udomda vndan ganga ez uanræxt er æz hendi domarans oc svo ez oxræxt er þeim sem mistunnar ero værdir æz þarnan þeirra tillagu. Finnazt oc nog dome til þes at þeir haza lotet hardar hæzndir¹⁰ æz gudi xirir er vandomt haza oc þo hinir hardare er oxdomt haza. oc æz þui skal domen huervetna til hins bættra zora ez þeir uita iamvist huartvægja. oc er almiot mundangs hozet. en þui miora sem er. þa ero þeir þui selle er svo za hozt þeirra zioqura systra hozze. sem i ollum rettom domum æigu at vera svo at gudi listi ot monnum hozze. En þat er mistun oc sannende. retvisi oc friðsemi. Mistun a at varast at æigi tome grimd eða hæipt i doma. Sannendi ber at gornma at eigi verði lygi fram boren. Retvisi a at varast at æighi verði lygi fram boren oc eigi verði með rangendum hallat rettum dome. Friðsemi a at halla þar til er rettr domr zællr a. at æigi verði með brædi alazr æzællis domr a lagdr. Oc þui gornmi domarar þessa at þætta er¹¹ þurztulegra. sem gior værdi at røynt i ollum domum. En at men varezt þui gior ranga doma. þa ma varla illt varast nema uiti. oc þui minnizt men at með ziorum hattum værda ranger domar. annat huart með ræzlu. þar sem madr ottast þan sem han skal um doma. ælligar með zegirni þar sem madr snilir til notorar

Jvfr. Cap. 18. L. IV. 17.

¹) vidt than er drap, eða a tuamur veitti — tilf. Na.   ²) [æro — Na.   ³) Resten af Cap. udel. — Bn. Istf. Resten af Cap.: &c. — Xa.   ⁴) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, h.   ⁵) þa — mgl. Bi, L.   ⁶) ot doma — tilf. Bi, Na. ot doma þa — tilf. Bl.   ⁷) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi.   ⁸) Istf. R. af Cap.: &c. — Bl.   ⁹) laga — mgl. Na.   ¹⁰) ræðsingar — Na.   ¹¹) thui — tilf. Na.

mutu. eða með hœlzt. þar sem maðr hatar þan sem han skal um doma. elligar með vinatto. þar sem maðr uil [væita lib¹ zelaga sinum. oc er þa illa stípat er þessum horbornum er in vísat. en hinar stígetno sýstr ero brot retnar sem adr varo talðar. þui at illa man sa domr virdaz xirir godom monnum. en allra værft xirir guði. Er æ² þui bætr sem þætta capitulum værðr oxtar leset þar sem um flor mal skal doma. Minnizt men oc einlanlega at þa þeim monnum prest sem til bana eða lima laz ero domder³ oc geze til þes goda stund oc tom. þui at illt værft skal hata en ælsta mannen az naturulegho ædli. en salena allra hælzt sem sin iamlristin.

Um þa men er beriazt i gridarstodum.

Ex men beriazt i [leidangre xærdum⁴ með kononge eða a [motom i Biorguin⁵ 19 eða a þingum⁶ eða a stæxnum. xirir logmanne eða a ximtar stæxnum. i gilldum eða at brullaupum eða i iola gridum. i sildxisti. stirdagh oc fram um pasta vilu. at sea(l)ysæt ero grid i ollum þessom stadum. en sa er xirir stemdum værðr er halzu dnyri at rette sinum en i odrum stod(um) eða i odrum timum. a konongr her xirir sar huert eða lurtu hogg eða stæins hogg eða orgar hamars hogg eða laxstoyting .viij. ærtogar oc .xiiij. mætr slyrs. en xirir pufr oc huæria græin er þar xylgir .iiij. mætr. en xirir blað oc [huæria græin⁷ er þar xylgir .ij. mætr. Aller men stulu friðhælgir vera i hœimili sinu. þat er oc hœimili manz er þeim husbonda hœyrer til er maðr læigir hus az. en ex maðr særer man eða ber eða stemmir zulrettes værtum i hœimili sea(x) sinu.⁸ þa onlzt rettr þeirra at helmingi er xirir stemdum eða sars autum værða. Sva ero þeir oc at halzu mæira sætir er hœimsofn væita oc hœima xridin briota. En ex maðr verðr vegen i hœimili sinu eða i starxhusum eða i grasgarde. a bryggium eða a strete þui er til garðz þes horvir.⁹ eða a torge. þa skal þan man bota tvœnnum giolldum eða zare¹⁰ utlægr.

Um þa men er binda xrialsæ men.

Ex maðr bindr man xrealan¹⁰ at vsgniu. giællde .v. mætr slyrs konongi¹¹ 20 en hinum er bundin var giællde æxtir .xij.¹² manna dome. en binda ma maðr pioz at usætiu oc alla er han [hœuir uitni til oc væit¹³ at v(d)ada værft haza gort ex (han)

Jvfr. Cap. 19. L. IV. 18. Cap. 20. L. IV. 19. Bj. 20.

¹) [libsinna — Na.   ²) oð — Na.   ³) adr en thæim værde refft — tilf. Na.   ⁴) [leidangre — Be. [leib. xærd. — Bn. Xa. Istf. Resten af Cap.: &c. — Be. Xa. Resten udel. — Bn.   ⁵) Biorrofa — Na. [hruabheim — Nb.   ⁶) [þingum eða a mote — Bi, k, l. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l.   ⁷) [thæt — Na.   ⁸) hano — Na.   ⁹) hœyrir — Na.   ¹⁰) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, k, n. Xa.   ¹¹) oð [særmennom — tilf. Na. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, l.   ¹²) .viij. godra — Na. .xij. — Nb.   ¹³) [sænnir — Na.

hæuir vitni til at han gat ei öðru við þort han til rettaranó. en ez æigi ero vitni til sanne með eins æidi. En ez madr lýstr man með hæiptugri hendi þar sem æigi ero gríða fláðer með orgi eða lurli eða flæini. borte kononge oc þóar monnum xirir þyrsta hoggh .xij. áura slyrs. en ez flær annat samþlont. borte kononge¹ .iiij. mætr slyrs. en ez flær hit þridia samþlont. borte kononge .v. mortum slyrs. en ez flær hit þiorda samþlont. borte kononge .viij.² mortum slyrs. en ez flær hit þimta samþlont. borte kononge .viij. ærtogom oc .xiiij. mortum slyrs. en þeim er xirir varð borte extir .xij. manna dome loglega til nærdum af rettaranom.³ En ez madr lýstr man [eða hoggr⁴ i hogud. eða rindr a lax. eða sérer⁵ lemstrar farom. borte huart sem er hogg eða far .iiij.⁶ mortum slyrs kononge xirir huert. en hinum er xirir varð. borte extir .xij. manna dome loglega til nærdum. En þat er lemstrar far. er madr er síðan vær þor en adr. eða eigi hyl har eða flæde oc iannan ma a sea. En ez þa uil eigi bota er misgerði loglega til sottr. þare vtlægr. Nu uil þa æigi tala botr er xirir vanvirðingiu varð. eða giælyri. þa þridhælgir hin set til doms huart sem hinir tala uid eða æigi. Nu ez ein madr lýstr eða sérer .ij. men eða þlæiri i einu atvigi. borte sinum rette xirir huern þeirra flitom sem adr er mætt oc þva þeim er xirir varð. En ez tvær men eða þlæiri sara ein man eða liosta. þo er huer þeirra setr xirir sit þullri sett uid konong extir þui sem adr er flitt. oc þva vid þan er xirir varð.⁷ Þeir men oc er monnum velta lid eða þorumoti. hyllda oc samþylla með þeim þan huggh at tala men af. þvare flitu xirir konongdominum oc ærvingia hins dauða sem rettare konongdomsens oc adrer stynsamer⁸ með honum doma extir atvikum. en langviðt þeirra se undir konongs mistun. [En af (þe) viganda eins dome .xij. men loglega til nærdir extir mala vortum þullar botr ærvingia hins dauða oc af viganda þe græðigt þegn.⁹

Um yfirbott þes er misgerði ok hegn.

- 21 Nu uil þa æigi bota¹⁰ er misgerði.¹¹ þa skal¹² þa er misgort er uid¹³ tíæra xirir umbods manne konongs. þeim er han hæuir sitt rettenda valld i hendr þenget. þa skal rettare flæyna badom¹⁴ til sin oc nærna .xij. men stynsama at doma a millum þeira oc setia a sala flæynur. oc ez þa uil æigi giælda er misgerði flitt sem domt var. þa sete han sitt með domroðom oc afþærdom. Nu uil þa æigi giælda er misgerði.

Jvfr. Cap. 21. L. IV. 20.

¹) oc þóar monnom — tilf. Na. og þenn — tilf. Nb. ²) .viij. — Na. ³) huart sem er eitt hogg eða þlæiri — tilf. Na. ⁴) [mgl. — Na. ⁵) man — tilf. Na. ⁶) .ij. — Na. ⁷) Nu eff annars far groa en annars æigi of þer þa aff þui bana, þha er þa vtlægr er þau far veitti er ei villia groa, enn han halldi ein up mantz giolldum, sem .xij. stynsamir menn doma loðliga þit næfnder, of þua thegn — tilf. Na, b. ⁸) menn — tilf. Na. ⁹) [mgl. — Na, b. ¹⁰) latf. Resten af Cap.: &t. — Xa. ¹¹) latf. Resten af Cap.: &t. — Be, k, n. en — tilf. Bl. ¹²) fallar — Bl. ¹³) latf. Resten af Cap.: &t. — Bi, L. ¹⁴) bondom — Na.

en umbodað mædr konungs ætíðlig ret at gera oc hærnizt han síðan sinna vanvirðinga er misgort var við. oc væðr hærndin mæiri en hin gerði til. þat sem a millum ber með stýnsamra manna dome. þa er þeir settast. þa skal halzt gíalda þa er hærndi sín. en halzt umbodað mædr konungs bæði kononge oc þva þeim er xirir vanvirðingo væðr. þui at han ætíðligt rett at gera. En ex han hærniz þva at hærndin væðr æigi mæiri en til var gort. þa er han sallaus við konong. þui at han bæðiðzt rettar sín.¹ en umbodað mædr konungs æin saman gíalde þa slika sætt sem við liggir kononge. þui at han ætíðligt ret at gera.² Huervetna þar sem³ liærer xirir rettara er misgort er við. þa a rettare xýrri at gera þeim ret er [mishalden er.⁴ en tala kononge sætt til handa. Huervetna oc þar sem domren væger ætíð mala vogtum þeim er misgerer oc xællr rettr þess er xirir vanvirðingu væðr. þa ber bætr rettaranom konongdoms: ens ætíð þui at xælla konungs satar onri ex þeir vilia rett með xara. þui at þva gerer konongr sealzr um þægngilldi.⁵

Um þuðtra ok ryðkingar ok ofund.

Ex mædr lyftr man þuðtr⁶ eða neza hog.⁷ eða ryðfiast men. eða bæriast með 22 nezum.⁸ oc þva ex⁹ stíngir orar staxti eða spíotstíapti a annan með hæiptugri hendi. borte þeir er misgerdo sín a millum ætíð .vj. manna dome. en kononge .vj. aura slyðro xirir huæria græin þessa. En um blac [allt annat.¹⁰ oc þva ex¹¹ rindr manne¹² eða nylkir [til sín¹³ eða xællir man eða rixr klæde æx manne oc allt þat er monnum væðr með ofund misþyrmt með þeim hætta ex hin gæx sol a er xirir væðr oc haza stýnsamir men seet a. þa skal þa borta er misgerde ætíð þui sem .vj. stýnsamir men doma æx rettarans hendi loglega til neyndir. en hin er misgerði borte kononge .iiij. aurum slyðro. en þo at engi vitni se til þa æigi han loft at bæðiðzt ut rettar sín þegar han uil. En ex þa sýniar er xirir sol væðr. sýni með lyritar æidi. ælligar borte sem adr er stílt. Ex mædr lonypr at manne oc er hallden. borte ætíð laga dome þeim er han liop at. en kononge þrimr aurum slyðro. En ex mædr lonypr at manne oc hælðr ser sealzr. þat hæitir arga xas. engan a konongr rett a þui. Satar abere skal vera xirir

Jvfr. Cap. 22. L. IV. 21. Bj. 20—22, 79—82.

¹) adr — tilf. Na. ²) Nu uð(r)ðr mædr þemdr sallaus oc hæimnizt hann sín þegar i riðenne oc ero þar til .ij. manna vitni stýnsamra þa uinnr hann a ugilldum manne oc a konongr þar engan ret a ne sialzr hann huert sem hann xer æx þar eða bana. En ex hann dægr æx þa se undir konungs miðfun ætíð mala uogtom — tilf. Bf. Na, b. ³) (a — tilf. Bf. Na, rígtigere. ⁴) [misgort er við — Bf. ⁵) Herefter antyde Be, n. Xa. Cap. 22. hær eða ros bitr mann Ldsl. IV. 22, þaa Begynd. nær. ⁶) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n. Xa. ⁷) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk. ⁸) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi. ⁹) mædr — tilf. Bf. l. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bl. ¹⁰) [mgl. — Bf. [allt — Na. ¹¹) mædr — tilf. Bf. ¹²) til sinn oc iðra — tilf. Bf. ¹³) [mgl. — Bf. eða fra — tilf. Na.

huerri sol. en engi sofnare skal geza sol a annars somdum¹ eða þearlutum.² En³ þegar sa gezt sol a er malæzni a. þo at han sættizt eða geze up síðan. þa a konongr ret sin oc mego konongs sofnarar sofia þegar þeir uilia.⁴ Nu værða men zirir lemstrar farom eða þeim olutum odrum er konongdomren a slika sol a eða mæiri. þo at sa geze enga sol a er zirir værðr. þa a konongr þo slika ret a þui male sem hin hezði sol a gezet ez hœimilis luidar vitni zylgir.

Um hœimilis luidar vitni.

- 23 Engi skal þat uid annan mæla⁵ at han⁶ haxe⁷ þegat stom [a ser.⁸ huarle slyssu mædr ne annar mædr. nema honum zylgi .x. men til mox⁹ oc sanne mal hans sva sem mælt er i logum manna. at .ij. stulu sværia en .viij. sanna mal hans. oc þeir tvæir stulu haza bof i hendi oc sværia sva. þess legg el hond a helgha bof. oc þui styt el til guds at þat hazum mit hoyrt en æigi vitum vit huar sakt er. En ez han missir þeirra vatta. þa er sa sætr .iiij. mortum slyssu uid konong. en bote þeim er han mælt til æztir .vj.¹⁰ manna dome loglega til nærndom [az rettaranom.¹¹ en hin er til er mælt skal þo haza lryttar¹² æid zirir ser. þo at han haxe þessa vatta alla. En ez mædr mæler þat vid man at han rade lond oc þærgna vndan kononge. þat skal huarle mæla slyssu mædr ne [engin annar.¹³ nema hœimilis luidar vitni zylgir. en ez þat mæler. þa er han sætr .iiij. mortum slyssu vid konong. en hinum sem .vj. slyssamir men doma loglega til nærndir. En ez mædr mæler þat¹⁴ uid tono manz at hon haxe leget með odrum manne en bonda sinum. eða mæler uid slyssur manz eða dottur. at hon liggi með manne. þat skal engi mæla nema hœimilis luidar vitni zylgi. en ez þat mæler þa er sa sætr .iiij. mortum slyssu vid konong. en hinum æztir .vj. manna dome loglega til nærndum. En ez mædr mæler uluædis mal uid karl eða tono. þat er þessor sætt liggr uid. þa skal þo zullrette uppi uid þan er mælt er til æztir .vj. manna dome. at hin hælgi sif með hœimilis luidar vitni. nema hin æigi at logum sol a þui male. þa er þar ælli rettaz far a. oc sva skal um ol ziolmæli oc zulrettis ord.

Jvfr. Cap. 23. L. IV. 23. Bj. 33—36, 91—95.

¹) fremdum — Na. ²) nema hœimilisluidar vitni zylgi. oc þo þui at eins at værði lemstrar far eða þau onnur at konongr eigi slika sætt a eða mæiri — tilf. Bf. n. h. u. z. of tho th. at e. at v. l. f. e. th. o. at konongdomrenn e. f. f. a. e. m. — tilf. Na, b. ³) þo at minni se — tilf. Bf. tho at smæri se — tilf. Na. ⁴) Resten af Cap. mgl. — Bf. Na, b. en ængann a konongr ret á thæim, ær han á ængann sialffr á ser — tilf. Na, b. Næstefter dette Cap. indskydes som et eget Cap. Landsl. IV. 22: Enn þior þall regnis for en Oge &c., hvorefter ogsaa her følger som umiddelbar Fortsættelse: Om þess eller þors bider &c. — Nb. ⁵) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bæ. Xa. ⁶) Resten af Cap. udel. — Bn. ⁷) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk. ⁸) [aff odrum — Na. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, l. ⁹) þings — Bf. ¹⁰) .xij. — Bf. ¹¹) [mgl. — Bf. Na. ¹²) lryttar — mgl. Bf. ¹³) [notor annarra manna — Bf. ¹⁴) þa stom — Bf. Na.

Um þa men er rogia men ok regfing.

Sua er mælt um rogs men¹ alla.² at þa³ madr er han vædr kunnr oc sannr⁴ 24
at þui at han rogir man uid konong eda biskup. eda iarl eda barun.⁵ soare sliu
zirir sem þa ætte er rogrdr varr. ex han være sannr at þui male. nema þa er rogrdi syni
oc haxe zirir ser settar æid. En ex madr kenneþ þat rog manne at han haxe zenget
opulka kononga ex hans ordom. halde zirir æineidi. eda giællde ærtir .vj. manna
dome satar abera. en engi a sof a sonnu.

Um þa men er hueda uid om adra menn.

Nu ex madr yrtir um man⁶ þat er monnum virdigt til hadungar eda nids. 25
ziordungi lengra.⁷ þa skal satar abere⁸ trexia horns oc late til moz blasa oc tuede þar
a moteno.⁹ en hin zare¹⁰ undan med lyrtitar æidi ex han (er) zorr¹¹ til. ælligar giællde
kononge .iiij. mætr sylrs. oc hinum ret sin ærtir .xij.¹² manna dome loglega til
nærdum. Nu mal huert er madr mæter uid annan man. soa at honum hoyrir til
norgla eda kenneþ heimstu¹³ eda zordedo flap. oc a han æigi sealyr sof a þui male.
þa er han ziolmælis madr. nema han haxe heimilis luidar vitni a hendr honum. þa
skal han soaria zirir settar æid. En ex han missir heimilis luidar vitnis a mote. þa
er han setr .iiij. mortum sylrs uid konong. en hinum ret sin ærtir .vj. manna dome
loglega til nærdum.

Um þa men er taka konur annara manna.

Ex madr gerer soa mylit uhæzo vært¹⁴ at han lægt med konu annara manz.¹⁵ 26
þa skal han bota ærtir þui sem .xij. stynsamir men doma loglega til nærdir þeim
er konu a. en ex han er zor til undan zorslo. syni med tylrtar æidi. Nu ex madr
setteþ uid þan man er legit hæuir konu¹⁶ hans. þa skal þa væita trygdar er konu a.
En ex han tætr konu¹⁷ ætr i hiunflap oc liggir han hana i annat sin medan þau
ero saman. þa er han trygroze sem hin er vegr a trygdir uspilltar.

Um þa men er ganga i samkundir.

Men þeir sem til¹⁸ vilia haxe sil¹⁹ a(t) ganga i samkundir manna²⁰ ubodet 27
ex þess hendi er væizluna a oc sitia þar sidan slimu setttri. oc þo at þeir værdi brot

Jvfr. Cap. 24. L. IV. 24. Cap. 25. L. IV. 25. Cap. 26. L. IV. 25. Cap. 27. L. IV. 27.

¹) Istf. Resten af Cap.: &t. — Xa. ²) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be, n. ³) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bk. ⁴) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, l. ⁵) (ændann man — Na. ⁶) Istf. Resten af Cap.: &t. — Ba, Xa. ⁷) þat er o. s. v. — mgl. Bk. Resten af Cap. udel. — Bn. ⁸) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bk. ⁹) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, l. ¹⁰) zorrif — Na. ¹¹) Saal. rettet. zorr — Ba, urigtigt. ¹²) .vj. — Na, k. ¹³) hiunstu — Na, rigtigere. Eiusfurii — Nb. ¹⁴) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be, n. Xa. ¹⁵) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, k, l. ¹⁶) Saal. rettet baade her og strax efter; tona — paa begge Steder Ba, urigtigt. ¹⁷) sina — Na. ¹⁸) þess — tilf. de fl. ¹⁹) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be, n. Xa. ²⁰) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, k, l.

reknir hardlega eða þar nokot misþyrmt þá stolu þeir vera halýrrettes men oc sælir onri¹ slyrs uid konong. Er þetta xirir þui gort at margr goðr maðr hæuir xenget flemdir oc vandræði xirir þeirra vlutuendi.

Um heila men er ganga husa millim.

- 28 Maðr huær xultida² er gengr³ husa a medal oc þiggr olmosu.⁴ han a engan ret a ser medan han gengr með vanar vol. þo at han (se) naudigr a brot rekin oc er han hæil maðr oc vært xor. nema han biddi ser vistar oc xæ eigi. En þegar han xær ser sealyr matar kleda oc vapna eða xrendr hans. þa er han þegar retnæmr.

Um lagaretti a konum ok demda retti.

- 29 Konur þær allar⁵ er monnum⁶ ero slyðar oc men vilia enga roft⁷ a leggja.⁸ þa [tale engi⁹ mæira¹⁰ en lagha ret a þeim.¹¹ En ex xrendr konunnar vilia leggja til hennar hæimanyngiu slika sem .viij. slynfimir men sea at hin mege væl uid tala er konu hæuir leget oc uil han þa æigi xæfta. þa skal han giallda slika ret xirir þa konu sem .xij. slynfimir men¹² vilia domt haza. en ex xrendr konunnar vilia æði til leggja. þa skal þa er konu la bæde bioda oc borta laga ret. En ex hin uil eigi vid tala er þan ret a at logum oc vinnr han a þeim manne er konu hæuir leget. þa uinnr han a sallaufsum manne oc svare sliu sem logh vatta. En allar þær moriær eða konur er men leggja roft a oc værða þær legnar. þa stulu þat doma .xij. men loglega til neyndir bæde ret oc radspell æxtir þui sem þeir sea at hin se væl somdr ær er retten a at hæimta. En ex maðr venezt þui at han haxe leget með konu. oc þo at hon¹³ xorezt undan at logum. þa giallde slika rett xirir þa konu æxtir loglega neyndum dome sem han være sannr þes mals. [oc hæiti maðr at værri.¹⁴ Ærvingi skal ret tala a huærri konu. karlmadr en æighi kona þo at hon se ærvingi. sva þa er i umægd er. tale umboda maðr hans honum til handa [ex hon er legen.¹⁵ nema hon æigi bonda ser. þa tætr han ret a konu sinni. kona siolx a ret a ser ex hon er bord oc a hon æighi bonda ser.¹⁶

Jvfr. Cap. 28. L. IV. 28. Bj. 163. Cap. 29. L. IV. 29. F. XI. 17. Bj. 126.

¹) .liij. þ — Nb.   ²) Istf. Resten af Cap.: &t. — Xa.   ³) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be, k, n.   ⁴) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, l.   ⁵) Istf. Resten af Cap.: &t. — Xa.   ⁶) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be, n.   ⁷) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi.   ⁸) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, l.   ⁹) [vitium vær at engi tæte — Na.   ¹⁰) a [er — tilf. Na.   ¹¹) mord slyss — tilf. Na.   ¹²) togliga slyt næfndr tilf. Na.   ¹³) Saal. rettet; han — Ba, urigt.   ¹⁴) [mgl. — Na.   ¹⁵) [mgl. — Na.   ¹⁶) Ldsal. IV c. 22: Eff heft æða roff biir mann &t. tilf. som det sidste i Bolken — Na.

V. Eryða tal.¹

Her heyr um hvenna giptingar.

Fader oc moder² skulu ræða giptingum³ dóttira sinna ex þau ero til.⁴ En ex 1 þeirra missir.⁵ þa skulu⁶ fadur xrendr oc modur xrendr hinir nanafto giptingum ræða.⁷ Giptingar madr skal skilia hæiman xylgiu oc tilgioz xirir xrendlono sinni. svo sem þeim komr a sammt. þeir skulu oc þa eindaga ner brullaup skal vera. En ex þa skil a um eindaga.⁸ þa late xestur madr bera .ij. manna vitni um hæimanyxylgiu huar mælt var. þeir er hia varo. En ex þa skil a um tilgioz. þa niote giptingar madr vitna⁹ med xyrre skilordi. Eigi skal i klædom mæira hæiman gezaft med lono en þridiung(r). en þat sem giptingar madr gezt mæira. þat skal vera i þeim lutum at þat¹⁰ meghe verða þeim til þarza er lono xær eða til auinnings. En enga hæiman xylgiu ma arvi giptingar manz riuxa. þa er svo er gorr sem nu er mælt. En ex dótr verða fadur sine arzar. eða brodur eða modur. eða huers arvar sem þær verða. sumar giptar en sumar ugiptar. þa skulu þær sem ugiptar ero tala svo myltit az uskiptum arze sem hinar haxdu er hæiman varo giptar. En þo at allar varo hæiman giptar oc er æigi skipt hæimanyxylgio til iamnadur med þeim. þa late þær az uskiptum arve iammyltit sem su haxde er mæst haxde hæiman i hæimanyxylgiu æ medan ze [er uskipt.¹¹ Gripir þeir aller sem leder ero til hæimanyxylgiu oc ero þeir metner oc myndir i hendr þeim er lono xær. þa a han þa iamhæimola sem fader eða moder lete hæiman xylgia. en ex han segir at han lede æigi til þes þa gripi. þa sværi han æin æidi xirir. svo karl sem tona. en soke til iammitils giptingar man konunnar oc skerdi þat tilgioz hennar exir rettre tiltolu.

Ex konur giptast uttan xrenda rad.

En ex tona giptast¹² uttan rad¹³ fadur sine. eða brodur. eða modur. eða þess 2 er giptingar madr er¹⁴ xirir ræde hennar. haxe xirirgort arzum þeim ollum er undir hana tunnu at xalla þadan ixa oc tala þa þan arx er ærxdum er nestr svo sem su

Den hele Bolk jvfr. L. V.

¹) Overskr. tilf. efter Bd, og i Lighed med Landsloven. Hele denne Bolk udel. — Bb, c, f, m. Ta, b. Xb, c. Eryða tal med tuenna giptingum er xyr skipt i langbotinni — Ovskr. Bd. Her heyr hinn .v. lut þvar bocar. oc heyr hann med tuenna giptingum. oc segir i hinum xyrsta capitula huer at røttu a at vora giptingar madr xirir konu — Ovskr. Bi, l. h. h. h. v. i. b. b. of h. h. m. t. g. oc f. i. h. x. c. h. at r. a. at v. p. m. — Ovskr. Bk. ²) Istf. Resten af Cap.: &c. — Xa. ³) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n. ⁴) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk. ⁵) uib — tilf. Bd, l. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bl. ⁶) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi. ⁷) Istf. Resten af Cap. og den hele Bolk: Sva sem xyr er skipt i landz botenne — Bd. ⁸) maðagha — Na. Brøllups dagenn — Nb. ⁹) ihuæggia manna vitnis — Na. ¹⁰) ihæ(i)r — Na. ¹¹) [væg] thil — Na. [reke] thil — Nb. ¹²) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be. Xa. ¹³) radz — Bn; Resten af Cap. udel. ¹⁴) retter — tilf. Na.

tona vere æigi til þess arðs geten. nema giftingar maðr villi þyrra hana íamræði. þa ma hon giftingar með stynsamra þrenda sinna raðe ex þeim listi íamræði eða bætr. oc þeir mege þat með æidi sinum sanna. oc a þo at læita þessa uid giftingar man. En giftingar maðr er þader eða broder samþoddr. þar næst moder stiltengin. nu er hon æigi til. þa¹ karlmaðr tuitugr eða ællri. þa er næst er ærðom ættr þa² tonu er giftingar. en þa er stift dirgigt gialldi þulretti giftingar manne ættr .xij. manna dome nema oðrum þrendom virðigt íamræði sem ædr segir. Eftia ma stolt giftinga stl huerium sem hon uil uid³ nokoru þrenda sine rað. En tonu þær sem læzt til þess at lolla til stift eða anna(r)s saurlivis bornu manna eða þrendtonu. oc værðr þat vitnigast. þa bote ættr .xij. manna dome þeningum þu er þe hœuir til. en hin hær ræfing ættr laga dome. Engi mætr skal hær þyrri þorræðe þær sine en hon er tuitugh. [þo at undir hana have boret.⁴ nema hon se gift með þrenda sinna raðe. þa a þa er þær hana bæðe þorræði a henne oc þva a þeningum hennar. Huer giftingar maðr er retttr er at tonu. late vera allt hœimolt i hœimanzylgiu. En allt þat er stofta skal at logstofnum. þar skal engi tilgiðr i mote toma. En ex ællia giftir sel hœiman oc lætr hon meta þe annara manna i hœimanzylgiu oc ler hin til er ætte. þa a han íamhœimolt sem þat er æðian ætte. En ex maðr tæzt æigi til þess leet hær. syni með æins æidi. en hœimanzylgia hennar þui minni.

Um þelag þiuna mikim.⁵

- 3 Se tonu sinnar⁶ skal engi maðr⁷ þora ær lande brot.⁸ raða skal han þe þeirra ollu til þær þeim. huarle þeirra skal þirir gera ne þirir mæla annars þe. stiftan ret a maðr a tonu sinni sem a þealþum ser ex henne værðr með oðund misþyrmt. Engi tonu a at synia þonda sinum þelag gerðar. En með þui mote mege þau þelagh leggja sin a millum at huart þeirra leggi til þelags allt þat er han a eða æigande værðr með ærðum oc oðrum lutum. þalla stidan umagar til annars huars. þa skal þat íamt vera bæggia þeira toftnadr. þo at engir tome a annars lut. En ex misðaudi þeirra værðr. þa stulu umagar þeir huer þa þeim a hendr er þa a þirir laga saler fram at þora. En þat þiuna er mæira lagde til þelags. skal mæira up tala eða þess ærvingiar. stidan se stift i hœlmninga þo at oððgt hær. en ex ærlaz hœuir þa skal karlmaðr eða hans ærvingiar tala toa luti ærla en tonu þridiung. þurzu þau engan man at þui þelag at spyria. En ex þau leggja annan vægh. þa skal eigi hallðagt. þo at ærvingi þunni eighi eða villi æi riuxa. þui at logh riuxa þat þelagh. Nu er æigi

¹) er — tilf. Na. ²) Saal. rettet. þo — Ba, urigtigt. ³) vthan — Na. ⁴) [mg]. — Na. ⁵) De fölgenda Capp. lige til Begynd. af det egentl. Arvetaf slutte sig i Na til den ogsaa i Landsl. paa dette Sted forekommende Afvigelse i Cod. Gl. Ec. e, dog saaledes at Slutningsstykket i Cap. 5 En ex giold . . . dome — udelades. ⁶) Istf. Resten af Cap.: &c. — Xa. ⁷) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n. ⁸) nema hon uili — tilf. Bi, l. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l.

þelagð hiuna a millum. þa skal su tilgiöx tóno heimoll vera er til hennar var geyen oc vattar vita at lyft var a giftingar dægi ex hon lizir honum lengr. Lysa skal giftingum tvænna oc tilgiöxum a huerium .x. vetttrum oc lysa i zionlða at tirlu eða a þingi. En ex han missir hennar vid. þa tale arvar hennar heimanzylgiu en tilgiöx zalle nidr. Nu þo at mæz haxe zear hallð broðor sine. þa skal hon ædi tala ex hano ze ser til heimanzylgiu. en ex arzi geyr þa sol a er han er zultida. at giftingar mædr haxe geyet hano ze með slytur hano. þa stande sa zirir með æino æidi er su sol lemr a hendr. en ex han vædr sannr at þui. greiði slytt up sveininum sem han töl hano oc hæiti mædr at værri.

Um zear skipti ex annat huart missir.

Nu ex annat huart hiuna¹ missir annars vid oc þrytr brullaups vitni.² þa skal 4 þat hiuna sem lengr livir leggja fram ze oc skipta svo i sundr sem þat vil svara zirir guði at rett er ex tir þui sem i kaup þeirra kom oc huarli er þa vanhaldet ax odru. of þveri at zullan æid oc .ij. skilrilir men með. Ex mædr kaupir iord með gripum eða lausa ze eða buze tóno sinner oc lizir hon honum lengr. þa skal hon þat æit haxe or iordu ax arzi hano oc þat er hon haxde hæiman. þat æina mæira er ærzingi vil. en ex hon tælr ze i ærzð þa sidan er þau ero saman komn oc vædr þat ze zirir iord greit. þa er su iord hennar. En ex oræigar tvær loma saman at landzlogum oc autaz þeim ze. þa haxe þat tva lusi er lengr livir. bæde i lande oc lausum onri ex uid utarza er at skipta. en helmning ex uid born þeirra er at skipta.³

Um þer kaur er taka aðra men bondum sinum.

Nu ex tona lægdz með manne⁴ undir bonda sin.⁵ eða stils hon uid han sala 5 laust⁶ mote guds loghum oc manna. þa hæuir hon zirir gort tilgiöx. en ex bonden bydr henne samvißt en hon uil eigi. þa skal han ollum zearlutum vardvæita meðan hon livir. en sidan tale sa heimanzylgiu er arvi hennar er nestr. en æigi tilgiöx. En ex þau sættazt a mal sin oc tælr han uid henne. þa zære þat sem mal þeirra se spella laust. En ex oxtar hendir hana sa glöpr. þa skal han þo zearlutum vardvæita at han vill eigi oxtar vid henne tala. en sidan zære sem adr er mæst. En ex hon hæuir æigi zymæir lend veret uid þan glöpr oc hæitr hon izirbot uid gud oc vid bonda sin oc bydr bonda sinum samuist. en ex han uil æigi hana hava. þa haxe hon hæiman-

¹) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n. Xa. ²) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l. ³) En ex gionlð tona &c. — tilf. Be. Her indskydes et eget Cap. — Bi, k, l. Um ziarhallð broður oc gifting dotra. oc mutu giftingar manng — Ovskr. Bi, l. Um ziarhallð brødra — Ovskr. Bk. Ex mædr hæuir ziarhallð broður sine. þa þat hon ædi tala ex hano ze &c. — Begyndelse i Bi. Ex mædr hæuir z. b. o. þa þ. &c. — Begynd. i Bk. Ex mædr h. ziarhallð manng eða broður s. þ. þ. han z. t. ax h. ze &c. — Begynd. i Bl. See foran S. 77. ⁴) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n. Xa. ⁵) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk. ⁶) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, l.

rylgiu sína en æigi tilgiöx. En ex bonde hennar uil zirra¹ hana heimanrylgiu sinni. oc segir svo at slíkr glöpr hœuir hana zyr hent. oc var su safar gízt æigi zyr mæir uid hana az hans hendi svo at monnum vere lunnict. þa stände hon zirir æins æidi oc hæze heimanrylgiu sína. ex han uil æigi uid henne tafa. en æigi tilgiöx. En ex gialld toma a hendr odru huaru þeirra. þa a þat með sinu ze at bota sín misværla er gort hœuir. en ex þau hæza laft zelagh sín a millum. þa a þat þeirra er æigi hæza giolldin a hendr tomet hæza iammarga aura az ustíptu avagta lausa. eða þess þeirra ærvingiar þan tíma er misdaudi þeirra værdr eða þau stíliast loglega. Nu komr legordz sof a þa tono er madr hœuir ser zæsta eða handsællða. þat legord er zyr gerdzízt. oc ex han zær þeirrar tono. þa a han radspell. en gíztingar madr ret. en ex síðan er lagdzízt með henne er han hœuir handsælt eða zæst ser oc zær han hennar. þa a han bæde ret oc radspel. Ex madr gengr i seng til tono oc uil toma legordí a hana. þo at han tome æi vilia sínum zram. þa bote han ærtir .xij. manna dome.²

Um þan skilnad hiuna er karlmans (vold hæza til genget).

- 6 Ex mæinlæði sundrar³ samvíst⁴ hiuna at þess rade er rada a at guðs logum. hæze sitze huart þeirra. En ex þau stíliast zirir (þann) hiunskap at karlmanz völd hæza til genget oc víssi han þat þa er han zæsti ser tono oc loynir han þui. þa bote han zirir suíft sín ærtir .xij. manna dome. hæze тона halzt en halzt gíztingar madr. en zirir huern mæinlæða sem þau stíliast. þa zære sem zyr segir. En ex madr zær tono att landz logum rettóm oc gezr i mot henne tilgiöx oc zællr síðan i zra. þa stulu lufaz henne þing sín oc heimanrylgia az sealz hans ze meðan þat vínzt. en ex þat vínzt æigi. þa stulu ærvingiar æði til læggia az sinu ze. þui at engi skal ser tono laupa með annars ze.

Ger hæze ærzdatal með þui skilorde.

- 7 Su er hin zyrst(a) ærzd⁵ er born stílgeten tafa arz⁶ ærtir zædur sín oc modor stílz(e)n)gna⁷ at guðs loghum oc manna. oc þa sunar sun er stílgetin er. oc svo zæder hans. nema zæder hans hæze adr hæzt allan sín lufa az arvi. oc tælr þa sunar sun arz zyr en i adra ærzd gange. En svo skal ze stípta ærtir zædur oc modor. at tvær dottir stulu tafa íamnt uid æin sun. oc slíkan lut skal tafa sunar sun az arzí sem dottir ex han er til. Nu er æin sun oc æin dottir. þa tælr hon þrídiung. en han tva lufi. En ex zæder a oðal ærtir. þa stulu synir snuazt til oðla. en dottir til utiarða oc lausa zæar ex æigi ero iarder til. oc skal hin ællzti æin æignazt hozud bote ex hin-

¹) Saal. rettet; zirri — Ba, urigtigt. ²) Ex madr gengr &c. — gjöres til Begynd. af næste Cap. Nb. ³) Saal. Be, n. Xa. sundrat — Ba, urigtigt. Istf. Resten af Cap.: &c. — Be. Xa. ⁴) Resten af Cap. udel. — Bn. ⁵) Istf. hele det fg. Arvetal etc. — Be. Xa. ⁶) Resten af Arvetallet udel. — Bn. ⁷) Stílgetna — Bl. Istf. Resten af Arvetallet: &c. oc þþan ælli ærzdá tal ut. ærtir þi sem stendr i Gulapings bócinni — Bi, l. &c. oc f. all e. t. e. þ. f. fl. i O. þ. b. — Bk.

um lotnast adrar odals iarder i sin lut. svo at iamgodar se at loglegre virðingu. en sunar sun i lut sin þau odol sem þader hans stod til. til þes er han hævir iamnt mote dottur. En þau odol sem mæiri ero oc þader hans stod til. þa løyfi han æz þadur broðrom sinum þimta lut minna en værd ero. en æigi skal han þyr løyfa æz þadur broðrum sinum en (þadur)¹ þader hans er andadr. [nema þadur þader² værdi umage suna sinna. En ez þader missir sunar sine eða dottur eða sunar sunar. þa tætr han æz æxtir þau. ez þau æigu æigi stitgeten born æxtir sit. oc þo tætr barn æz æxtir þadur sin [oc modur³ oc adra men. at þat se getit en æigi þott. ez þat komr lizi i lios oc værd þirt. Slit þe sem moder læggr til barna sinna oc andast þau barnlaus. þa æxyzir hon þat allt æxtir þau. en ez modir er andadr. þa æiga born hennar stitgeten at tala þat þe þyr en þader. En ez dotter er legen i þadur garde eða broður þa a hon huarli at tala æz æxtir þadur ne modur. nema hæze þa stila missun sem þader uil gort hæza eða broder ez æigi er þader til. Nu er æighi sun til arze. en til er sunar sun svo til lomen sem þyr var sagt oc su dotter er æigi er legen. þa tale su er i þadur garde eða broður var legen halzu minna en huart hinna. En ez engi er sa til sem adr er talldr. þa tætr hon svo allan æz sem mal hennar være uspellat. Huarvetna þar sem zelag er hiuna a millum. þa skal gixling dotttra oc hëimanzylgia græidast æz bæggia þeirra þe æxtir þui sem zelagh þeirra var lagt. en ez æigi er zelag hiuna amillum. þa skal æxtir þear magne huart þeirra leggja til barna sinna. Æigi a oc þader eða moder at luanga sun sin eða gixta dottur sina með mæira þe hëiman en slit lome a lut þeirra sem æxtir ero. ez þa være ærzdinni stixt. nema þeir loze er næstir ero æzi. En ez mæira geyr hëiman þa iamnast er ærzt lomit æ meðan þe⁴ vinzt. en ez þe⁵ vinzt æigi. leggi æztr til iamnadar huer⁶ er mæira hæze en logh vatta. Svo er oc stadæst um allt landet at þegar madr æstir ser lono at guds logum oc bæggia þeirra samþykt. þa ero þau born er han a með þeirri lono oll loghlega til arze lomen. huart sem þau ero geten þirir æsting eða æxtir.

Sv er onnur ærzd er tætr ættlæidngir sa er með logum er till arze læiddr oc sunar sun stitgeten þo at þader hans se æigi stitgeten oc sunar dotter stitgeten ez þader hennar er stitgeten oc dottur sun stitgeten ez moder hans er stitgeten. sin þiordung huert þeirra bæde i lande oc lausum øyri. en þo at sunar dotter se æin en þeir allmarger. þa tætr hon þo þullan lut uid þa. Nu þo at æin þeirra se. en þau allmorg. þa tætr han⁷ oc⁸ þullan lut. þo at þæiri se i annare ættluiflinni. en ez æit er þessara til. þa tætr þat þan æz allan. nu er ædi þeirra til sem adr ero taldir. þa tætr dottur dotter stitgeten ez modir hennar er stitgeten.

Su er hin þridia ærzd er broder værd broður arze oc ero þeir stitgetner oc

¹) ( ) — mgl. Ba, men tilf. i Na.   ²) [eða han — Na.   ³) [mgl. — Na.   ⁴) arffr — Na.
⁵) arffr — Na.   ⁶) huart — Na.   ⁷) hon — Na.   ⁸) oc — mgl. Na.

samþædra. en ez broður missir. þa tætr systir stílgætin samþædra. En ez systir er æigi til. þa tætr moder stílgængen ættr barn sitt. Nu er (hon) æigi til. þa tætr þrillu sunar datter stílgæten of þrillu dattur sun stílgæten. [En ez þau ero æigi til. þa tætr þrillu dattur datter stílgæten.¹ Nu er² hon æigi til. þa tætr modur þader of þadur moder stílgængen. En ez huarle er þeirra til. þa tætr modur moder stílgængen.

Sv er hin þjórða ærþð er tætr þadur broðir samþædra stílgæten.³ oc broður sun stílgæten samþædra⁴ ez þader hans er stílgæten. oc broðir⁵ sammodr stílgætin ez modir hans er stílgætin. sin þrídíung huert þeirra ez aller ero til. scal æ sa þyrst arz tafa er stílgæten þadur a eða stílgætna modor. huart sem hældr læidir han til þess arz þader eða moder. þa hin næst íamstýlldr. þo at þader hans se þrillu sun eða moder hans þrillu datter. En ez þadur broder er æin en broðra⁶ synir þlæiri. þa scal han æin tafa íamnt uid þa. Nu er broður sun æin en þadur broðr þlæiri. þa scal han tafa íamnt uid þa. sama mal a broðir sammodr. oc þva scal huervetna up heðan az at íamngit scal tafa æin i sina lúist. þo at allmargir ero i aðra lúist till sine luter. en ez æin er til. þa tætr sa þan arz allan. Nu ero þeir æigi til er þyr ero talder. þa tætr þadur systir [stílgæten samþædra oc broðor datter stílgæten samþædra lomen az samþæddum broður oc systir⁷ sammod stílgæten með þyrra stílordi. Huervetna þar sem odals iord er i skipti. þa hære þat odal sem til er boreð en hinir lausa aura.

Sv er hin þimta ærþð. er tætr modur broder stílgæten samþædra oc systur sun stílgæten. En ez þeir ero æigi til. þa tætr modur systir stílgæten samþædra. oc systur datter stílgæten az samþædra systur lomen.

Sv er hin setta ærþð er talazt broðra synir arz ættr stílgætnar [ez þædr þeirra ero stílgætnar⁸ oc samþæddir. þa þeir næst þo at þædr þeirra se þrillu synir. En ez þeir ero æigi til. þa tafa broðra dattir stílgætnar með sama stílordi. Nu ero þær æigi til. þa tafa systkina synir stílgætnar. En ez þeir ero æigi til. þa tafa systkina dattir stílgætnar. Nu ero þær æigi til. þa tafa systra synir stílgætnar. En ez þeir ero æigi til. þa tafa systra dattir stílgætnar. Nu ez ængi er þessa til. þa tætr þrillu sun æin eða þlæiri ez til ero. oc æigi i hordomi getner eða þrendþamis spellum. eða siza spellum. ner mæir en lozat er at loghum.

Sv er hin þaunda ærþð er tætr þadur broder stílgæten sammodr oc broður sun stílgæten az sammoddum broður lomen. Nu ero þeir æigi til. þa tætr þadur systir stílgæten sammod oc broður datter stílgæten az sammoddum broður lomen.

Sv er hin .vij. ærþð. er tætr modur broder stílgæten sammodr oc systur sun stílgætin az sammodri systur lomen. Nu ero þeir æigi til. þa tætr modur systir stílgætin

¹) [mgl. — Na. ²) Saal. rettet. ero — Ba, urigtigt. ³) æff þader hannes er stílgætin — tilf. Na, b. ⁴) æff samþædin (urigt. f. samþædum) broðor lomin — Na. ⁵) hans — tilf. Na. ⁶) broder — Na. ⁷) [mgl. — Na. [andes i — Nb. ⁸) [mgl. — Na.

geten sammóð. oc systur dóttir stíllgetin af sammóðri systur tómen. væðr hvar ann-
ara arvi. oc svo er hvarvetna þar sem tveir eða þleiri standa til eins arfs. ef engi
er þa til sem aðr er talldr.

Sv er hin .ix. ærð. er maðr tætr ættr bróðrungs barn sitt af samæddum
tómner. nema manne skyldare þinnizt. þvi at i þessare ærð(n) nemr hin nanare. þar næst
tætr íamstýlt af systlinum tómen. oc tale þyr i larsleg en i tvænleg. En ef þeir ero
eigi til. þa tætr maðr af ættr systrungs barn sitt.

Sv er hin .x. ærð er tala þeir men er ættr ero bróðra born stíllgetnir oc tó-
ner af samæddum. Nu ero þeir eigi til. þa tala þeir er ættr ero systlina born
stíllgetner. En ef þeir ero eigi till. þa tala þeir er ættr ero systra born stíllgetnir.
þriddia manne at þrendsemi. oc tale æ íamnan þyr íamstýlt larsmaðr en tona.

Sv er hin ællizta ærð er talast bróðra synir af ættr stíllgetnir ef þader¹ þeirra
ero stíllgetner oc sammóðra. þa hinir næst þo at þæðr þeirra se þrillu synir. En ef
þeir ero eigi til. þa tala bróðra dóttir stíllgetnar með sama stílordi. Nu ero þær eigi
til. þa tala systlina synir stíllgetner. þeim næst systlina dóttir stíllgetnar. En ef þær ero
eigi til. þa tala systra synir stíllgetnir. þar næst systra dóttir stíllgetnar af sammóðdum
systurum tómnar.

Sv er hin tolfsta ærð. er maðr tætr ættr bróðrungs barn sitt. af sammóðdum
tómner. nema manne skyldare þinnizt. þvi at her nemr hin nanare. þar næst tætr íam-
stýldr af sammóðdum systlinum tómen. þar næst tætr maðr af ættr systrungs barn
sitt. Nu er engi þessara til. þa tala þeir men er ættr ero bróðra born stíllgetnir. af
sammóðdum tómnar. þar næst þeir er ættr ero systlina born stíllgetnir. þyrri i lars-
legg en i tvænleg. þar næst þeir er ættr ero systra born stíllgetnir.² þrimenningar at
þrendsemi oc tale æ þyr larsmaðr en tona.

Sv er hin .xiiij. ærð er tætr þrillu dóttir. Nu er hon eigi til. þa tætr broðir
samæðra þrillu sun. En ef han er eighi til þa tætr systir samæðra þrillu dóttir. Nu
er hon eigi til. þa tætr íamþram þaður broðer samæðri oc broður sun. oc broðir
sammóðdr þrillu sun. þeir eigu aller ein af at tala. oc væðr hvar þeirra annars
arvi. Nu ero þeir eigi til þa tale tónur íamstýldar. En ef þær ero eigi til. þa tala
bróðrunga. þyrri larslar en tónor. En ef þessa missir allra þa tale þeir er at þiorda
manne ero at þrendsemi nema nanare þinnizt. stíllgetnir. þyrri af samæddum en af
sammóðdum oc svo sem þyr græinir i ærða tale þyr en undir tónong gange³

Þm etleiving eptir landz lögum rettóm.

Nu ma maðr bota rað⁴ sunar síns⁵ of læida han i æt ef han uil⁶ ef þa iattar 8

¹) Seal. Ba; maaskee Feilskr. f. þæðr. ²) af sammóðdum tómnir — tilf. Na, b. ³) I þeirri ærð skal hvar þaða arff
þann þann er thaldr i en eigi thada þirir hændr odrum fram — tilf. Na. Enndt ingenn thage arff fram for anden — tilf. Nb.
⁴) Istf. Resten af Cap.: &c. — Xa. ⁵) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bc, n. ⁶) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l.
Norges gl. Love II.

er arzi er nestr. Nu ez han a sunu stílgætna til arzo síns. þá ma þa huer iatta xirir sít er xultida er. en ekki xirir þa er uallnir ero eða i umægd. Tætr ætflæidingr æigi mæira arz en [þá stóð þa¹ til er arze iattadi. Þa skal odli iatta er odal a með þeim. N(u) skal þa er man ætflæidir oc þa er iattar arzi eða odle oc þa er ætflæiddr er ganga aller saman xirir kirkju dýr oc hallða aller a einni boð. þa skal þa mæla sva er man ætflæidir. Ef ætflæidi þenna man til xear þess er ef geþ honum. til gíallz oc til gíaxar. til seß oc til sætes. oc til allz þes rettaz sem ætflæidingr a at haza at logum. Sva skal tonno ætflæida sem karlman. Nu ma læida broder broður i æt. oc xadur broder broður sun. sva mego oc xleiri men man i æt læida sem nu er mælt. ez þa iattar er arvi er nestr. Nu skal han þat ze allt haza er han er til læiddr meðan þeir liva er ætflæiddu han. allt til þess er arz ber undir han. síðan ber arzr honum vitni um alldr oc um æxi. Ensa skal maðr ætflæiding sinni a huerium .xx.² nættrum til þes er han tætr arz. en huer sem odrúuis er ætflæidr.³ þa er sem ugort se.

Um þa men er drepa men til arzo.

- 9 Þat er oc ez maðr væðr xirir þeirre villu at han vegr man til arzo.⁴ þa hæuir han xirir veget þeim arze. en arzr þa xare æxtir⁵ rettom ærzdum sem þa maðr være æigi til er man vegr til arzo.

Um arz þeirra manna er drucna eða brenna inni.

- 10 Ez men xalla⁶ i orofu⁷ oc tomzt⁸ engi a brot. eða drufna aller.⁹ eða inni brenna. xare arzr þeirra sva sem þeir haze aller i sen latet liz sít. nema a annan væg provezt síðan með loglegom vitnum.¹⁰

Guar arzr skal standa eða vndir konong xalla.

- 11 Gvervetna þar sem¹¹ maðr andazt¹² oc er æigi ærvingi i nand till at¹³ xalla.¹⁴ þa skal arzr standa virðr i þess heimili er maðr er daen at með xullum vordzlum .xij. manade. En ez eigi temr ærvingi til innan .xij. manada. þa tale tonongr þan arz oc varduæiti virðan oc eignizt ez æigi tomr loglegr ærvingi til innan .x. væltra. En utlendzfra manna ærzdur liggi sem adr er stílt um. þat er ein dagr oc .xij. manader adr en tonongr tale.

¹) [þa stendr — Na. ²) .x. — Na. ³) enn nu er mælt — tilf. Na. ⁴) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, i, k, l, n. Xa. ⁵) at — Na. ⁶) aller sen — tilf. Xa. Istf. Resten af Cap. &c. — Xa. ⁷) or: ofum — Xa. Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, k. ⁸) temr — Bl. Na. Resten af Cap. udel. — Ba. ⁹) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, l. ¹⁰) Item at thar sem men xalla i orufum, eða væðr mann (r. maðr) nægin ædr aff theidenn; oc er æi gotz æstir hann, oc tho at stuldu (r. stuldir) se æfter hann, tha skal æigu (r. æigi) stuldir ludaft aff han (r. hans) gíaldum. Thui at thar er æidti hannes arsur ædr gotz. wíthann han (r. hans) gíaldd æigu hannes retter ærffuingiar — tilf. Na. ¹¹) Istf. Resten af Cap.: &c. — Xa. ¹²) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n. ¹³) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi. ¹⁴) tafa — Bl. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk, l.

Um arfsuik ok hversu skuld skal loka.

Þat er nu þui neft¹ at engi² skal geza arz undan odrum³ utan loghgiazir.⁴ 12
vela kaup skal at vettughi haza. engi skal odrum arfsuik gera. Nu er madr daudr.
arzi skal i andvegi setiaz. gere han skulldar monnum stæznu at þeir lome⁵ þar at
seaund oc haxe huer sina skuld i brott. sika sem vitni ber til. Nu er æigi ze sva mylit.
þa stulu aller þarnazt sem tala rennr til. sa skal mæira þarnazt en mæira atte ze at
hæimta. En sa er æigi komr til at seaund. soke sitt með vattom⁶ oc stæzni ærvingia
til vatta sogu. En þeir er xirir naudshunia saker loma æigi til at seaund. oc ez ze
er æigi mæira en hinir haza adr tælit er xyrri lomo. þa græ(i)ði þeir æztr er xyrri
toto oc missi aller sem tala rennr til. en ervingi er uid stilldr ez han baud til loglega.

Um xear skipti ok smaga æyri.

Nu er þar⁷ umagha æyri⁸ oc mali lono i garðe.⁹ þa er væl ez þeim vinzt¹⁰ 13
badum ze. En ez þeim vinzt eigi. þa skal hon þarnazt gagngiallz oc giazar. En ez
eigi endizt i alla stade ze þa skal sa mest þarnazt er mest atte ze at honum.¹¹ sva
lona hans sem adrer skulldu nautar. Tolu skal haza til þess. nema madr atte væd i
æinum huærium grip. þa a han þan xyrst haza. Hældr skal lona þarnazt tilgiazar
sinnar. en þeir sem xyr atto ze at honum en han xengi hennar. þui at engi skal ser
lono kaup med annars ze. N(u) skal hon haza hæimanzylgiu sina en umaghe sit ze.
Nu er ze eigi sva mylit. þa missi sva huar sem xear megin er til. Engi madr a
skuldir at giallda xirir annan [þar sem han tætr ekki ze¹² huarle sunr ne annar madr.
Nu æigu hiun xelagh saman oc doyrr annat tvæggia þeirra. þa skal sva skulldum
gegna sem xelagh þeirra var.

Um smaga skipti ok xorlagsæyri.

Sva skal karlum stizta¹³ of¹⁴ tierlingum¹⁵ sem¹⁶ odrum skulldum.¹⁷ en 14
bornum¹⁸ þeirra oc ze skal sa veita vord sem arzi þeirra er nestr. huart sem hældr
vædr halldz madr karlmadr eða lona. þa skal i virdan æyri setiaz. xora eigi umagha
ze or þor varom. nema han xæ vordzlu man þan er her æigi gard eða iardir i herað-
om sva myllar at xulvædia se at þar se ze gollbit sem han tol er umage er rett-
næmr. Nu virdizt þat ze sva. at þar er instodu æyri xullr .iiij. mætr xirir umagha
huærn. uæl er ez mæira er. þa skal han þat ze tala. þat ze skal huarle þuerra ne
vaga. giallde stilt up sem han tætr. En ez umaghe a sva myllar iardir eða¹⁹ lausa

¹) Istf. Resten af Cap.: &t. — Xa. ²) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be, n. ³) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bk. ⁴) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, l. ⁵) allir — tilf. Na. ⁶) æff ze er thit — tilf. Na. ⁷) Rettet; þat — Ba. ⁸) Istf. Resten af Cap.: &t. — Xa. ⁹) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be, k, n. ¹⁰) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, l. ¹¹) hæimta — Na. ¹²) [nema ze tadi — Na. ¹³) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be, Xa. ¹⁴) Saal. Bn. Na. [sem — Ba, urigtigt. ¹⁵) Resten af Cap. udel. — Bn. ¹⁶) of — Bk, l. ¹⁷) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bk. ¹⁸) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, l. ¹⁹) garðveigur at — tilf. Na.

þe. at þrendom hans syniþt han hardlega hallðin æþ þorlags oyri þeim sem stitr i logum. þa scal ætla honum klæða værd oc vel at halda han oc þeim þirir starzi sit er þearhallð hans hœuir sva at han se væl hallðin æþ. oc a þa umaghi allan avogt a þe sinu. En þrendr hyggi at a huerium .xij. manadom huerfu meðr er þaref. oc þæe odrum æþ sa dugir æigi með þullum vordþlum at sa leggi mote er uid tætr. Nu æþ æigi vinþ instodu oyrrir. þa scal umaghe noryta halþrar mætr a huerium .xij. manadom til þess er han er .xij. vætra gamal. þa scal han vera mallaunar¹ mædr sidan. Umage scal noryta halþrar mætr iardar læigu. Nu scal su virðing standa garda i þo. en iardar læigu i herade er hitt þyrsta ar er virð huart sem sidan þuær eda væg. þearhallðz mædr scal eigi sælia odrum þe at hallða. en æþ han sætr odrum manne þe at hallða. þa a umage lofþ at ganga a hendr huerium sem han uill at hœimta sit. En æþ umaghe a halþrar mætr bol. þa er þat instodu oyrrir. En æþ mædr lætr umaga oyri lausan. nema dœmt se or hendi honum a² dome. þa scal han sætia sit þe þirir. þui at stuld er eigi goððin nema vattar viti. En æþ hin dylr. þa vædr han at giællða adra. Nu er bonde dauðr en kona livir ættr oc er eigi þe mæira en hon a at haza. þa scal hon vœita vord þorum sinum þe lausom. en æþ hon a onnur born. þa huærþi þau til þaður þrenda sinna.

Um þresmen i þo varom ok omaga skipti.

- 16 Nu sofir þrot bonda³ i herade.⁴ þa scal stipta umagum⁵ hans ættr þui sem þelagh þeirra var lagt. scal modir þora umaga sina a hendr þrendom þeim er arvi ero nester.⁶ (æþ) þeir æiga þorlags oyri til þirir umaga sina huern þiorar mætr. þat er þorlags oyrrir. Nu æþ æþ ganga þiorar mætr æþ þui þe. þa scal sa tala æin umaga. oc tala sva marga sem han a þorlags oyri til. En þeir þare umþram sem æþ ganga þeim a hendr er þa ero nester arzi æþ sa a þorlag oyri til. en æþ sa a æigi þorlag oyri til. þa stulu umagar þara þram i ætt til þeirra er þorlag oyri hava. sva scal oc hinum stizta er þædrinum þylgia. Nu þæstir mædr umaga i viþt. þa scal þat hallða. en æþ han uisat honum or uist oc gengr han husa a millum þa scal han giællða .vi. aura þylþræ kononge oc vardvæita umaga sem mælt var. Sva scal oc huær giællða sa er ganga lætr sin umaga husa amillum sem nu er sagt. oc þegar han vœit at þa er hans umaghe.

Guar ærþ skal sækia.

- 16 Arþ scal þan sofia⁷ i [þo varom⁸ er her andazt mædr i þra. en æþ han læidi vitni i herade þa er þirir stotet þeim. þui at allt þat er i þo varum er gort. þa sca

¹) mat launada — Na. ²) at — Na. ³) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be. Xa. ⁴) þo varom — ~~Be.~~ Nidarose — Na. Istf. Resten af Cap.: &t. — Bk. Resten af Cap. udel. — Ba. ⁵) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, l. ⁶) Rettet; nester — Ba, urigtigt. ⁷) Istf. Resten af Cap.: &t. — Xa. ⁸) [þui þylti — ~~Be.~~ Istf. Resten af Cap.: &t. — Be. Resten af Cap. udel. — Ba.

þat allt at þóar rette soðia. En allt þæt er i heraðe er gort oc hvarvar millum¹ heraðs manna oc þóar manna. þa skal þat allt at heraðs rette soðia.

Hvarsu máðr skal koma fer til arys.

Nu sitr máðr i arzi² oc læggr dom³ xirir.⁴ en annar kallazt⁵ til tomen.⁶ þa 17
scal han talsetia þan sem i arvi sitr til stæxnu oc retz ranzsað. oc ex honum xulnaz
gogn oc vitni til sine mals. þa skal han tæxia han arys oc orzarar. Nu vil han
æigi or xara. þa skal han tæxia gialthra horns oc late til motz blasa. en þa er arx
soðir talseti þan til motz er honum stendr xirir arvi. xirir ran oc ifetu. En ex þa
xulnaz honum gogn oc vitni til sine mals. oc lemr æði anduitni a mote. þa æiga
motz men honum arx at doma. hin skal giallda kononge .vj. aura slyrs xirir þat at
han lagde logh oc dom xirir arx þan er han atte ekki i. Nu uil han æigi or xara
þa skal han æsta motz men oc gialthra liðs at xæra han or arzi sinum. oc er huer
sætr onri slyrs uid konong er æighi xær til þeirra er a mote varo.⁷

Ex máðr kallar æi til arys ok ner han skal sottað hana.

Hvarvetna þar sem máðr⁸ kallar æigi⁹ til arys xirir xarrodís¹⁰ safer¹¹ oc er 18
þo til tomen. þa hæze sottað innan .x. væstra þeirra sem han er innan landz oc han
er or umægd ex han hæuir vit til eða skyld naudslyn banne. Nu æigu men arvi at
stixta. þa er uel ex þær xara aller til er lut æiga i oc stixta þæim arzi. en ex sumir
vilia æigi til xara. þa skal stæxnu gera þæim til at stixta. en ex sumir vilia æigi til
toma. þa skal stixta xirir vattom oc læggia luti a. þa skal han þan lut hava er þa
lytr han. Nu ex han kallar mistipt oc kallar at han hæze lonynt xæ. þa skal han synia
lyrittar æidi.

Hvarsu máðr skal proua huart han er arygengr.

Nu læitr a tvæim tungum¹² huart máðr er arygengr eða æigi.¹³ stæxni þæim til 19
motz er honum stendr xirir arzi. þa skal han niota þeirra vatta sinna at han stæxndi
honum mot. Nu stulu þat aðrer vattar bera. ver uarom þar sem moder hans var xæft
loglega i þæim stað oc anæxna stað. þa æigu motmen honum arx at doma. Hvar-
vetna þar sem máðr skal sel til arx(æ) xora. læidi vatta sina til oc stæxni þæim odrum

Jvfr. Cap. 19. Bj. 132. 165.

¹⁾ uar i milli — Bi, k, l. ²⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Be. Xa. ³⁾ Resten af Cap. udel. — Bu.
⁴⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk. ⁵⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi. ⁶⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Bl.
⁷⁾ Nu kommer the ther gram, och will hanndt theen arffue werge, medt mergende hanndt, medt odd eller egg da ere
hanndt pliclige konngenn oc byenn .x. m. Och huer aff theennum som medt hannum ere, och will giøre hannum
viðhændt bøde .ij. þ. Menn kommer the thil samenn och læs, da ere the alle fridløse och regilde som foreftua. Ennd
þæne fridhællige och frelsje som thilsøger — tilf. Nb. ⁸⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Xa. ⁹⁾ Istf. Resten af
Cap.: &c. — Be, n. ¹⁰⁾ xarodis — Bl. ¹¹⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l. ¹²⁾ Istf. Resten af
Cap.: &c. — Be, n. Xa. ¹³⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k, l.

til er þeim arzi ero nester. en ez han stæznir æigi þeim manne til. þa er hans vatton zirir stotet. Scal þar um arz doma sem daen er eða odals iarder ero eða bu hins dauða. Engi madr scal ze zyrri slipta eða arzi. nema þess lönzi se til er a adr. ez men sea a med spellum zær.¹ Ez madr heuir uit sitt oc ma kaupum sinum rada oc bui sinu oc ei hestzör oc olzör. þa scal han sealzr ze sinu rada. ma þui engi madr slipta. en þo a nokor slixti. þa ma þat æigi hallda.

Nu slixta men umagum sin a millum zelausum. huargi sem þeir slixta oc lute sidan. þa scal þat slixti halldazt þeirra a millum. þeir stulu oc arzum zylgia ez se er umage er ze a.

Mer madr er or smæð sk om zearhald.

- 20 Ez madr lómr i umaga slixti.² þa er han or umæð er han er .xx. vettre gamal oc a at³ tala⁴ [uid ze sinu.⁵ oc a at za huerium zearhald sitt sem han uil ez han [er eigi sealzr til zör⁶ zirir at sea oc oll onnur zöræði. En ez karllmadi tuangaz eða lona gyltzt zirir utan zrenda rad. hære zirir gort landzstydum oc auerzi zear sine vid ærvingia. Nu lómr sa umage a hendr manne. er han a æigi at vardvæita. þeim scal heim stæzna er vardvæita a. þa stulu vattar hans mæla. her er sa umaghe er þu scalt vardvæita. en æigi sa er hingat zörde. þa scal zela honum abrygd a hendi þess umaga. Nu lómr umaghe a hendr manne. gere huart sem han uill. late zara aztr a hæll ellar til motz. mete motmen huert zora scal. en ez a hæll zörer⁷ þa scal han zara at natstadium þeim er pangat zör han oc sætr huær onri sylzræ uid lonong er æigi uil vid honum tala. oc sa er æigi uil uid tala abrygzt⁸ ætir þui sem lonongs er missun⁹ til. ez han dörz [az hungrlönzi.¹⁰ Nu æigu men umagum at slixta. oc uil annar slixta en annar æigi. þa scal han stæzna honum til umagha slixtis. Nu ez han lómr þa er væl. en ez han lómr æigi þa læidi han vatta sina at han stæzndi honum pangat. slixti sidan valentunnir men þeim umagum oc luti. hære han sin abrot en abrygi hinum sin lut er æighi lom þar.

Om smaga framzærsls sk arz hans.

- 21 Ez madr zörer fram þan umagha¹¹ er han er zirir lagha safer stýldr¹² til fram at zora. þo at annar se ervingi. oc ber sidan arz eða reftar zar undir þann umagha er adr var fram zördr eða med huærium hætte sem honum azlæzt ze. oc ez sa a ze ætir er fram var zördr þa er han andazt. þa scal sa eða hans ærvingi er han zörde fram tala avagta laust slitt sem han lagde zirir han. en ærvingi þat sem aul

¹) Her er uidentv. indlöbet en Feil i Ba, s. f. S. 90. ²) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be, n. Xa. ³) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi. ⁴) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bk. ⁵) [ze sitt — Bl. Istf. Resten af Cap.: &t. — Bl. ⁶) [tann æigi slæffr — Na. ⁷) zörer — tilf. efter Na. mgl. — Ba. ⁸) hann — tilf. Na. ⁹) Saal. rettet. missum — Ba. ¹⁰) biarglönzi — Na, rigtigere. [for hand ide tunde saa hus og herberg — Na. ¹¹) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be, k, n. Xa. ¹²) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, l.

er. Nu segir maðr manne xirir guðs sater þeim manne er han er æigi xirir laga sater skyldr til fram at xora. þa skal guð ombuna honum. en tona eigi xirir huarfe uid han. ne uid hans erzingia.

Gueriar giazir haldaft þols.

Nu skal þær giaver telia¹ er haldaft² stulu.³ þær giaver stulu haldaft er ton. 22 ongr gezt off. eða ver honum. Huer maðr ma oc gezt⁴ xiordungs giox [oc tiundar giox⁵ az ollu þui sem honum hævir azlaxt. sva bornum sinum sem odrum monnum. einu ez þat vill han. en tiundar giox az þui xer sem han hævir at ærþom tælit. bæde i lande oc lausum oyri. þo at han spyri ekki ærvingia at huart sem han er hæil eða siutr. En þat skal xyrst lulazt az xiordungs giox oc tiundar giox er maðr gezt guði xirir fall sina. huerium manne sem han gezt loghgiox sina.

Um brullaupa gerðir ok festir.

þat er ollum monnum lunnift⁶ at um þan hin⁷ myllla toftnad⁸ er men haza 23 her mæir i vœniu haxt um brullaupa gerðir i þuifa lande en i engu odru. sva sem margir haza raun az með myðlum oc storum skuldum. oc az þui gerom ver lunnift ollum monnum at nu er sva tælit um allt landet. at engi skal brullaup sitt lengr gera en tva daga. en sa er lengr gerer. þa er han sater .iij. aurum slyrs uid tonong er væilir. er huer annara oyri slyrs er lengr þiggr en nu er stilt.

Um erzis gerðir ok æzdrækiur.

Erui þau⁹ er men gera¹⁰ þa¹¹ synigt os at þau¹² se mæir gor¹³ til oxsa 24 oc xrasagnar. en til sato botar uid þan er fram er xaren. oc þui gerom ver ollum monnum lunnift at off þidir þui bætr er mæiri olmosa er gor xirir sal manna. En þat xirir biðom ver at þar se notoraz drædiur meðan þat ærzi er gort. En sa er odru við gerer. en nu er mælt. þa er han sater .iij. aurum slyrs uid tonong. en huer sa er þiggr oyri slyrs.¹⁴ Haza þessi erzis veret gor með myðlum toftnade optlega oc uuidræmilega. þui at xet er oyt með engare nylfemd. en þess skuldir ulotnar er xet afte. oc optlega stor vandæði oc mandrap az vordit xirir sater ozmyllar æzdrædiu.¹⁵

¹) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be. Xa. ²) Resten af Cap. udel. — Bn. ³) at togum — tilf. Bi, k, l. Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, k, l. ⁴) Saal. rettet; gaza — Ba. ⁵) [mgl. — Na, b. ⁶) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be, n. Xa. ⁷) hin — mgl. Bi, l. Na. ⁸) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, k, l. ⁹) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be. ¹⁰) Istf. Resten af Cap.: &t. — Xa. ¹¹) Resten af Cap. udel. — Ba. ¹²) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi. ¹³) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bk, l. ¹⁴) við tonong — tilf. Na. ¹⁵) Som Bolkens Slutning tilføies Card. Nicolaus's Bestemmelse om Gaver (see 1ste B. S. 427) — Na.

VI. Þorðskipan.¹

Þer heyr um varðhald bæði um ioll ok sva þar a millin. um gongu vord ok stopuls vord ok sectir er með liggia.

- 1 Sva er mælt at ver stulum mot æiga a Thomas messo dagh oc sætia þa iola xrid.² en iola xridr scal standa .iij. vitur. En ex manne er vœit oxund i iola xridi varom með ordom eða verlum. þa stulu aller [retter³ auðazt at halzo.⁴ xear sofner allar stulu standa tyrrar meðan iola xridr var [er lengstr.⁵ En .v. daga hina xyrstu i iolom oc attanda dagh [oc þrettanda dagh⁶ þa stulu ver hæilatt hallda sva sem hin xyrsta. en þes imillum vinni huer at usæliu slift sem han uil. Stræte vor stulu ver rydia um iola tid. þar scal huarle a draga skip ne timbr. oc æighi lada vidi a. en huarle sem a stræti er borel oc liggir þar. þa tale gialthyri az oc haze⁷ sva heimolt⁸ sem honum være a mote dormt þat. ex þat er bættira en oyrir sylxra. en ex þat er [eigi bættira.⁹ þa a sa þat er stræte atte. en hin se þa uitislaus¹⁰ er atte.

At men skulu inni sitia um netr.¹¹

- 2 Aller men stulu inni sitia um netr oc ganga æigi vti [ærendz lausu i garða annara manna.¹² en ex han gengr oc stendr þar i garðz lidi eða i xorstoxu. þa sæti þan man i randzfat¹³ hus [at usæliu¹⁴ oc bidi þar doma. Mot stulu ver haze [um iola tid¹⁵ iamnt sem xirir vttan um manhælgghi vara oc um þioznad. oc sva vitna allra niota sem þess a millum.

Öll þau mal er ver tatum [med loza fate¹⁶ [a mote¹⁷ var amillum um kaup¹⁸ eða salur¹⁹ eða þat annat þessu list er þo varom er hænt. þa scal þat allt halldazt var amillum er þot mæler eigi imote. sætr huer halzre mort sylxra er þat ryxr. nema kononge litigt annat sannare.

Nu ex drufnir men ganga um þo varn innan. oc hitta varðmen a þa. þa scal retlæida þa [en eigi rangt.²⁰ huart sem ero konor eða karllar. en at þui stulu þeir spyrja huar inni²¹ hans er. oc ex han vœit þat. þa stulu þeir han heim læida. en ex han vœit ekki til þa xore þeir han til nefta husbonða. oc late þar liggia til þess er han vœit huert han gengr. nema husbonde uili xyr heim læida. en sa maðr er annan væg læidir þa er han sætr mort sylxra. En ex maðr ruplar druffin man löyndri

Jvf. Cap. 1. Bj. 135. Cap. 2. Bj. 131. Not. 3.

¹) Sideovskr. Bb, c, d antydes ei som nogen særskilt Bolk i O. T. Xa. ²) grid — Bb, c, d. Na. ³) [ættir — Xb. ⁴) [retnamir menn tata holzu meirra rett — Bm. ⁵) [stendr — fl. [er meistr — Xa. ⁶) [mgl. — Be. ⁷) heim. of ngli — tilf. Bl. ⁸) heimolega — Bl. ⁹) [værra — Be. ¹⁰) við lauff — Bm. ¹¹) Orskr. af Be. I Ba o. fl. ingen Cap. Afd. ¹²) [mgl. — fl. [ærendz [onfi i g. a. m. — Bb, c, d. ¹³) radzmann — Ta. radz manna — Tb. ¹⁴) [mgl. — fl. ¹⁵) [mgl. — Bn. ¹⁶) [hondom [aman — Be. ¹⁷) [mgl. — Bf, n. ¹⁸) trauur — Ta, b. ¹⁹) sofner — Be, h, m, n. Ta, b. Xa. ²⁰) [mgl. — Bk. ²¹) heimi — Bf, k. Oa, b. Ta, b. herbirgi — Bk. heimi — Bl.

hendi¹ xotum² sinum eða ze.³ eða vapnum. huart sem [han rupplar tonu⁴ eða karl-
man.⁵ svare flitu xirir sem han haxe stolet iammnydlu.

Her segir um vordhald þau sem ver eigum.

Vord(r) skal upp⁶ meðan iola xridr er. þan flulu hallda .vj. flilrifir men. þeir 3
sem huarli ero royndir att þioznadi ne at huinzflu.⁷ þa skal gialthyri til nærna með
husbonda⁸ raðe. en þeir flulu hana i læigu sina [.v. mætr fllyrs⁹ af boarmanna
ze.¹⁰ skal þeim lufa halzt xirir ioll. en halzt tolyta dagh iola. En þa er þessir .vj.
men ganga til vordhaldz.¹¹ þa flulu þeir hittazt uid Sandbru¹² oc flulu þeir¹³
.iij.¹⁴ uidr ganga a bryggior sem nest [er gengt er¹⁵ æppla garði tonongu oc sua
in¹⁶ ætir bryggium. en adrer .iij. flulu ganga [in ætir langstræti¹⁷ hit øzra oc
hittazt uid Olazu tirtiu¹⁸ [i vago botni¹⁹ oc snuizt þeir er ætir bryggium gengo
ut²⁰ hitt øzra. en þeir er [hit øzra²¹ gengo snuizt ut²² ætir bryggium²³ oc
hittizt²⁴ uid Sandbru. Sua flulu þeir iamnan [ganga oc um snuazt²⁵ þar til daghr
er oc ringir at smatirtium.²⁶ Ofpa²⁷ flulu þeir uid huern almenning er liggr um
þuæran bo varn.²⁸ En ef sa uil eigi vord hallda er gialthyri nærnir til með hus-

¹) lornande hende — fl. ze eða — tilf. *Oa*, *b*.   ²) xangum — *Ta*, *b*.   ³) eða vattum — tilf. *Oa*.
⁴) [þat er tonor — *Ta*, *b*.   ⁵) karlmen — *Ta*, *b*.   ⁶) uppi vera — fl.   ⁷) hlyffu — *Oa*.   ⁸) Saal.
rettet; husbonde, seilagtigt — *Ba*.   ⁹) [ætir þui sem þeir uerða afalter — *Ta*.   [xx. aura — *Tb*.   ¹⁰) af
bonde ze — tilf. *Ba* ved Skrivfeil.   ¹¹) varðar — fl.   flidra halzt — *Xa*.   ¹²) Laxrangirtiu
Xb, *c*.   ¹³) mgl. — *de fl*.   ¹⁴) .iij. — mgl. *Be*, *i*, *m*.   ¹⁵) [ma ganga — *Be*.   [genget er — fl.
¹⁶) [udr — *Xb*, *c*.   ¹⁷) langastræti — *Ba*, *b*, *c*. o. fl. stedse.   [up aa haugha — *Xb*, *c*.   ¹⁸) in — tilf.
Ba.   ¹⁹) [mgl. — *Xb*, *c*.   ²⁰) ut — mgl. *Xb*, *c*.   ²¹) [ætir stræti — *Bk*.   ²²) norðr — *Xb*, *c*.
²³) [itt øzra gengu ut eptir langa stræti — *Bk*.   [uppi gengu ut eptir langstræti — *Bm*.   ²⁴) mofigt — *Bf*.
²⁵) [fliptazt. oc ganga — *Bf*.   ²⁶) Laxrangirtiu — *Xb*, *c*.   ²⁷) tueda — *Bk*.   ²⁸) lsf. þa flulu þeir
hittazt &c. fra (11) har *Oa*, *b*: þa flulu þeir .vi. men (.vi. men — mgl. *Ob*) hittazt uid [Galwardz tirtiu.
(laaben Plads — *Ob*) flulu .ij. (.iij. — *Ob*) ganga ut a bryggiur ætir biskups almenningi. of sua ut ætir brygg-
ium. [of sua .ij. ætir vestra stræti. of .ij. ætir onstra stræti. of aufter a lyftiur. of hittazt ut at Mario tirtiu
(oc mofigt vider Nicholas tirtiu oc — *Ob*). flulu þeir iamnan flilaz (fliptazt — *Ob*) of ganga þar till er daga
n. of [ringt er ([ringer — *Ob*) at [ma tirtium. Ofpa &c. (er liggr um &c. — mgl. *Ob*). lsf. det samme har *Ta*:
þa flulu þeir hittazt uidar Laxrang tirtiu i Lundebergi. flulu tveir ganga þat øzra um Varðar garð of hittazt a
torgu. en hinir sem ætir stræti gengo flulu þa um snuazt. flulu ganga upp um Amundar garð oc sua øzra með
brodra garði. en hinir flulu ganga með øzra stræti oc hittazt uidar neðra garðelidi a Olazu tirtiu garði. en þeir
sem þa gengo øzre flulu ganga norðar ætir stræti. en hinir nidar a bryggiur. oc flulu þeir zinnazt a huarium
almenningi øzra uegh oc neð(r)a oc flulu opa. er liggar i þuæran bo uarn. — Samme Sted i *Tb*: þa flulu þeir
hittazt a troffenom. flulu .ij. ganga suðr til Olazu tirtiu oc ætir um bryggiur. enn adrer .ij. flulu ganga norðr
till Laxrans tirtiu oc upp till smidiu buda. oc sua nidr ætir a torget. oc zinnazt aller at Laxrans tirtiu oc sua
flulu þeir iamnan giøra. oc um snuazt þar till er daga oc ringer at smatirtium. opa &c. — Samme Sted i *Na*,
b: þa flulu þeir hittazt ut a Ofhrum oc gangi allir samt upp um Skagan. viti þa þeir ut um Øieitar oc þat upp
gír stræti um Martens tirtiu. oc þadan upp xirir vestan Gregoristirtiu oc sua upp um garð Bergveins pipu. oc
þa xirir vestan Mariu tirtiu. oc sua upp eptir langstræti xirir øzan tonungagarð til naufta biskups. En adrir
.ij. snui upp eptir langstræti oc øzan um Alemez tirtiu garð of øzan um Krot, oc sua upp eptir brygg-
um oc upp milli troffirtiu oc Sopposens (Sepjensens — *Nb*) oc upp eptir langstræti milli allraheilagra tirtiu
oc Benedictustirtiu. oc [upp eptir almenninginum ([op adt Thorget och thenn almenning Gade — *Nb*)
milli tonunga garði oc preðifara hufa. oc upp xirir vestan tonungagarð. þar till er þeir mofa hinum. [Sidan snuizt
um oc gangi þeir at neðra er adr gengu hit øzra ([Siden flulle the gunnge neder igenn alle samenn — *Nb*) all

bonda rade. han er sætr .ij. aurum fylzrø. oc nezni annan i hans stad.¹ En ez ein huer varðmanna soznar a værði. giallde onri² fylzrø.³ En ez notor varðmanna lætr vord zalla. þeirra er uid boarmanna ze hava tælit. þa er han sætr .ij. aurum fylzrø.⁴ En þa er vordr þeirra zallen ez ældr komr i bō oc [zinna adrer men⁵ znr en þeir. eða værða broten up hus manna oc stolet or ze manna. eða [ær hær⁶ til boar. æitt langstip þat er jessom ma tælia eða þui zlēiri. [oc sea adrer men znr en þeir.⁷ En ez hær ær til boar oc værða varðmen varer uid.⁸ þa stulu þeir renna [til stopuls værða⁹ oc bidia lata¹⁰ llydia. en sumir til rennara¹¹ at bidia lata¹² blasa i horn sem stiotagt¹³ ma han. oc stulu varðmen sēgia honum huert¹⁴ þau stip læggia at lande. En huer þeirra manna er zrealfir ero oc zultida stulu þangat zara með uopn sin oll. En ez uzridar¹⁵ hær er þa ma tonongr geza þeim huarium landrada sol er han uil er odrubis gerer. nema naubsyniar banne.¹⁶ Stopulsvordr skal vera hallden¹⁷ [i Nitulas¹⁸ tirtiu stopli.¹⁹ han stulu hallda .ij. men goder oc stiltrir oc æighi at vngtum²⁰ ro(η)ndir.²¹ þeir sem gialthyri næznir²² til með boar manna rade. En þeir tveir stulu tala a .zij.²³ manadom .viij. mætr fylzrø i læigu sina. [stulu fram toma²⁴ .ij. mætr fylzrø at vætr nattom [sin huarom þeirra.²⁵ oc .ij. mætr at Pals²⁶ mēssō .ij. mætr at sumar malom.²⁷ oc .ij. mætr at Sæliu manna volu.²⁸ En ez þa uil æigi vord hallda er til er næznr. giallde .ij. aura fylzrø. en gialthyri skal næzna annan i stad hans. Synlumadr skal za²⁹ til [.ij. men³⁰ at ranzala vord [huern dag um tuelldom.³¹ oc ez þeir hita varðmen soza³² a værði oc eigi a vord tomen³³ er ringir ællzsteking.³⁴ þa giallde onri fylzrø eða se lastadr i myrkva slozu. þa er oc vordr þeirra zallen er ældr komr i bō. oc zinna adrer men znr en þeir. eða hær ær til boar. æit langstip eða þui zlēiri.³⁵ [oc ez stilt lan at

ut til garða Sigurðar suarbaga. Sidan zari þeir er adr zoru hitt ozra ozan eptir kaupmannastreti oc [va ut eptir langstreti zirir neðan Olaga tirtiu oc ut at Ofyrar. en hinir snui vt eptir langstreti zirir ozan Gregorietirtiu oc þat ut með Martinetirtiu oc hiltiz a Ofyrum við smidiubudir. Sva stulu þeir oc iaznan ganga oc um snuaz. þar til er dagr er [oc ringir at smatirtium ([ozh hæffuer rinngt thil Ottesaang i Domkirchenn — Nb). Ofra stulu þeir við huern almenning [er liggir um bō varn ([her vði Byenn — Nb). — Samme Sted i Xa: þa stulu þeir þar hittaz sem gialthyri gerer rad at. Sva stulu þeir iaznan ganga oc um snuaz. þar til en dagr er. of ringir at sma tirtium. Ofra &c.

¹) En ez þa vill &c. — mgl. Bl. ²) mætr — Xb. ³) of nezni annan i stadinn — tilf. Bk. ⁴) En ez einhuert &c. — mgl. Bd, f. Oa, b. ⁵) [værða a. m. varer við — Be. ⁶) [rør — Xb, c. ⁷) [mgl. — Bm, n. ⁸) lid — tilf. Be. Ta, b. ⁹) værðar — de fl. ¹⁰) [til gildis floðo uarar. eða Lagranz tirtiu oc — Ta. lata — mgl. fl. ringia oc — Tb. ¹¹) en . . . rennara — mgl. Oa. ¹²) lata — mgl. de fl. ¹³) atazast — Oa, b. ¹⁴) huar — Bf. ¹⁵) ozsa — Be. Ta, b. ¹⁶) Resten af Cap. mgl. — Tb. ¹⁷) huertia nott — tilf. de övriga. ¹⁸) mgl. — Oa. Nitulas — Ob. Lagranz — Ta. Xb, c. Margrette — Na, b. ¹⁹) [i tirtiu þeirri en gialthyri gerer rad zirir — Xa. ez uzridar er uan — tilf. Ta. ²⁰) ungtu — fl. illum lutum — Bm. ungtum lutum — Ta. ²¹) tendir — fl. ²²) oc radymenn næzna — Bf. ²³) .zij. — Bf. ²⁴) [mgl. — Bf. ²⁵) [mgl. — Oa. ²⁶) Nitolas — Bm. ²⁷) nattum — fl. ²⁸) mēssō — fl. En þeir tveir &c. — mgl. Ta. ²⁹) næzna — fl. ³⁰) [mann — Bm. ³¹) [huert tuelld — de fl. ³²) sozandi — de fl. ³³) tomena — de fl. ³⁴) at naffong — Xa. ³⁵) Fra þa er oc &c. er i Oa gjort etalags Indcircling og ved sammes Begyndelse med den i Rettelserne almindelige Haand skrevet var, ved

henda.¹ þa svare flitu xirir sem adr er mælt um iola vardhald.² [Gongu vord flulu .viij. men³ hallda [hueria not⁴ iamt sem⁵ um iola tid. flulu þeir aller hittazt [uid Sandbru⁶ þa er þeir ganga til vardar oc flipa⁷ svo gongu oc [um snuazt⁸ sem adr segir um iola vord. Scal huer þeirra haza ærtogh⁹ hlyrs a [not huerri¹⁰ az boar monnum¹¹ æxtir þui sem gialthyri [gerer rad xirir¹² [extir iamnadi¹³ az garde huerium.

Guersu husum skal skipa i bæ varum.

Hus þau ol sem adr ero stande¹⁴ sem lomen ero. En ex sa uil hus lata up gera 4 er a. þa scal han¹⁵ flipa¹⁶ hedan az sem logmadr¹⁷ oc gialthyri eda radzmen sea at rettlegazt se bæde uid stræte oc bryggiur. svo uid almenninga oc væitr. sua scal oc stræte¹⁸ huert iamhat¹⁹ oc [xij. alna bræit vera²⁰ oc [sua bryggiur.²¹ flulu þeir læggia²² [finar bryggiur²³ er oxhazar haza en hinir [up xora²⁴ extir þui sem [logmanne eda²⁵ gialthra²⁶ [eda radzmonnum²⁷ [synizt rettlegazt.²⁸ svo at allar se iamhazar.²⁹ [En ex sidan siga bryggiur.³⁰ [þa xori þeir up er þær æigu oc hallde³¹ iamhazum³² uid [þær er mundanga ero.³³ Almenningar flulu vera .viij. alna³⁴ m³⁵ [væitr þriggia³⁶ alna [garða a millum.³⁷ Sva flulu ver oc husa garða vara at bera meghe pund³⁸ [i þrongsta laghe³⁹ [extir endilangum.⁴⁰ [upp oc ovan⁴¹ millum strætes oc bryggna.⁴² svo scal oc xirir oxan stræte huer⁴³ garðr [vera open or⁴⁴ sem adr er mælt xirir nedan. En ex hus sætr a eda svaler⁴⁵ izir æit huert þetta hedan az. giallde mort hlyrs oc xore hus az innan ximtár. en ex þa er eigi az xortt þa late gialthyri [oc radzmenn⁴⁶ blasa til mox oc nezni men a mote at xara til oc hoggua svo mylit az husi sem [a stendr eda nxir⁴⁷ stræte eda bryggium.⁴⁸ [almenningu

¹) [oc ex uordr þeirra xellr — Bn. ²) Hermed ender Capitlet i Na, b. ³) [gongu vardmen flulu .viij. menn — Be. [Gangu vardhaldzmen flulu — Ta. ⁴) [mgl. — Bm. nott — mgl. Ta. ⁵) [mgl. — Bi. ⁶) [uid haluwardxtirtiu — Oa. [sua sem xyr segir — Ta. [uid Lagrangxtirtiu — Xb, c. ⁷) flipta — de fl. ⁸) [um: luyning — Bm. Istf. uid Sandbru &c. har Xa: þar. ⁹) halx ertog — Be, f, h, i, k, l, m, n. Oa, b. Ta. Xa, b, c. ¹⁰) [nat vardi — Be. ¹¹) biarmanna xt — fl. ¹²) [leggr rad til með goðra manna radi — Bb, c, d o. fl. ¹³) [mgl. — Bm. ¹⁴) xyr — tilf. fl. ¹⁵) [sua — tilf. fl. ¹⁶) flipta — Bf. Oa, b. N. þra eda flipta — Xa. ¹⁷) of [stlumadr — tilf. Be, f, h, m, n. Oa, b. Ta, b. Xa. ¹⁸) svo uid alm. &c. mgl. — Bb, c, d, f, i. Oa, b. ¹⁹) obru — tilf. de fl. ²⁰) [iaznbreitt .xij. alna — Bb, n. [of vera .viij. alna bræitt — Oa. ²¹) [mgl. — Be. ²²) lægia — de fl, rigtigere. ²³) [mgl. — Bf. ²⁴) [hype — Oa. Fra sua flal oc stræte har Nb: Item huer Gade, och huer Bryggie flall vere .xij. alne Brebt. huer Almenndinge .viij. alne, och huer weith .iiij. alne Gaarde Emellem. Saa flall och huer Gaardtz Rhum Enndelanninge Gaden oc Bryggjeme Emellem vere vdi minste laug saa vidt och stuort, som ther kunde saaes eitt pund Korn paa. Stulle och alle Bryggerne bygges liige lange vdti Eluvenn, och alle liige høige. ²⁵) of [stlumanne of — Oa. ²⁶) [tonungr of gialdthyri — Bm. ²⁷) [of [stlumanni — Bf. Ob. [mgl. — Oa, ²⁸) [sia at rettlegazt se — Bm. ²⁹) iaznar — Bn. sua at &c. — mgl. Oa. ³⁰) [Sua of bryggior — Oa. ³¹) [halde [a upp er a — Be. ³²) iaznum — Bn. ³³) [þan sem nyta a — Ta. [þ. [nu a — Tb. ³⁴) breibir — tilf. fl. ³⁵) Saal. rettet; er — Ba. ³⁶) [uurt .iiij. — Bn. ³⁷) [mgl. — Bi, k, l. ³⁸) garða millum — tilf. Bb, c, d. Oa, b. ³⁹) [i þr. fl. eda læggi upp oc oxan — Be. [mgl. — Oa, b. ⁴⁰) [mgl. — Bi, k, l. ⁴¹) garðe — tilf. Bb, c, d. [mgl. — Be. Oa, b. ⁴²) þuert vm bað — tilf. Bb. ⁴³) þuær — Be. ⁴⁴) or — mgl. fl. [open upp or — Ta. ⁴⁵) sua lótr — Bi. hus ner at ber — Oa. ⁴⁶) [oc bearmen — Be. Ta, b. [mgl. — Bn. ⁴⁷) [nxir flandr — de fl. ⁴⁸) bryggiur — feilagtigt Ba.

ingum eða vœitum eða garðrumum.¹ er minna² er en nu er mælt. Þriggia alna svalet ma þola iðir bruggium en eigi breidare. En huer sem eigi uil til þara oc æz hoggua. sætr onri fylzra.³

Översu men skolu garða sína biðða ok hafa.

- 5 Ezz manne værðr þalr garðr sín. þa skal han kononge þyrst biðða a mote. Nu uil han eigi laupa. þa biðde þeim er garðz lid a uid han. Nu uil þa oc eigi laupa. sæli huærium sem han vil at usæliu. Nu uil maðr hús brigða i laupangi⁴ eða tuxtir. þa skal han brigt hafa a þyrstum .xij. manaðom er han er innan landz. en elligar a þyrstum .xij. manaðom er han heim lemr. En ez han bri(g)ðir eigi þva þa a (han) þes mals allðri upræist síðan. En ez maðr þær þra hús sinum eða tuxtum [.xij. manaðe þva at han⁵ hælðr eigi up motgangu eða varðhaldi oc strætis giærd. þa a konongr tuxtir oc hús en hin ekki i.⁶

Översu hús ma eignast iorð eða iorð hús. ok um amalga.

- 6 Nu sætr maðr hús sín a iorð annars manz eða tuxtir. þa skal þa er tuxtir a talfetia þan man til sín. en han þore þat tal⁷ með loghum oc lome til radz um morgun en ættr. En þat tallum ver rad er logmaðr oc radz men sitia a malum manna [oc skipa.⁸ Skal logmaðr [oc gíallþri⁹ oc radz men til ganga oc sea. þa skal salar abere lata bera tvæggia manna vitni at þat er hans iorð er þau hús standa a. síðan dormi þeir honum [iorð sína.¹⁰ en þa skal salar abere gera hús hans zimtar stæznu æz iorðu.¹¹ en ez eigi er æz þort þirir zimt. þa eignast iorð¹² hús. En ez hús stendr .xx. vetr amalga lauft. þa stande sem lomet er. oc eignist [iorð hús.¹³

Översu marga þingsstu men húsbonði (ma taka i garð sinn).

- 7 Húsbonde a loft at taka [stærz men¹⁴ .v.¹⁵ [larlla .ij.¹⁶ en konor .iiij.¹⁷ i garð sín ez han uil. en hús men sína alla þa sem han byggir hús sín vinnu þora skal han abyrðast at þeir gange eigi at bitlingum. En ez þat prouast með [rettom vitnum¹⁸ at þeir ganga i aðra garða ser at mat. gíallde [húsbonde hans¹⁹ ha(l)va

¹) garðelidum — Bb, c, d. Oa, b. garðum — Ta, b. ²) meira — Bb, c. ³) uid konung oc bær: menn — tilf. Bb, n. ⁴) kaupstað — Bb, c, d, f. Oa, b. Ta, b. ⁵) [ot — Be. Ta, b. ⁶) Istf. En ez maðr þær þra &c. har Bb, c, d, f. Oa, b. Na, b: Nu þerr húsbonði utanlands (æz landi brott — Bf. Oa, b) þa skal hann eiga umbodemann (mann — Oa, b) innan bær þann er upp halde þyrir hann motgöngu of strætígerð of varðhaldi. En ez xij (.xij. — Oa) manaði er eigi upp haldit þyrir hann motgöngu of strætígerð of varðhaldi. [þa er hann sætr mort fylzra. En ez hann sitr þva .iiij. (.ij. Be, d, f. Oa) vetr ([mg'. — Na, b.) þa a konungr tuxtir

mort slyrs kononge. eða syni æins æidi att han uissi þat eigi. En ex madr verðr tafsettr i garde manz. þore husbonde hans taf med honum [extir logum¹ þangat sem stærnt var. En ex han uill æigi varða.² þori³ þan man til gíalþyra. þa⁴ sæti gíalþyri han i ranzfals hus [til rads⁵ um morgunin. Nu gengr husbonde i taf xirir man en þa loppur undan er tafsettr var. þa þvare husbonde sliu⁶ xirir sem þa er sakadr er han get i taf xirir. En ex madr læigir hus æz manne oc tætr þlæiri men [i husit en adr var stilt þa er han⁷ læigdi. abyrgizt han at sliu sem husbonde ætte æz han hæzde i tælit. Engi madr skal tafa þan man i hus sin ex⁸ han væit at þaret hæuir med huinsfu. en ex han tætr þa er han sætr [viiij. mortum⁹ slyrs uid konong.

Þer segir um skipan þær vers. sk hvar hvar idnarmadr skal vera.¹⁰

Sua skipaðe var herra halon konongr. oc hin virðulegi herra Magnus konongr.¹¹ 8 att sutarar aller stulu æigi vera lengra ut i þor med varnad sin en til halmardz kirkiu gardz uttan¹² værdz. hæde xirir ovan stræti oc þva xirir nedan. en ut i þra¹³ almenn- inginum þeim er þar er neft oc [til Auta¹⁴ almennings stulu vera laggarar oc topparar¹⁵ med [sin varnad.¹⁶ bæde xirir [nedan stræte of oþan.¹⁷ En¹⁸ þra Auta¹⁹ almenningi oc ut til Martæins²⁰ kirkiu gardz uttan²¹ værdz.²² stulu vera flinnarar med [sin varnad²³ bæde xirir nedan stræte oc oþan. En þra Martæins kirkiu garde luttan verdom²⁴ oc til Stæinkirkiu gardz liðs²⁵ [oþrom megin²⁶ strætes stulu vera gulsmidir aller i þeim budum er æz stællbili²⁷ ero gorvar oc iard²⁸ er undir²⁹ oc eigi lozthús iþir. en [nedra megin³⁰ strætes stulu vera lambarar med sina idn. En ut i þra Stæinkirkiu garde oc³¹ til Nikulas kirkiu almennings stulu vera matmangarar xirir oþan stræte oc xirir nedan. En þra Nikulas kirkiu almenn- ingi oc til bræida³² almennings stulu stærazt littlædi³³ ofl oc lerept til solu³⁴ oc þuergi odrum stad sælia i þor varom nema hæilum stytium læde. en³⁵ hundrad³⁶

¹) [mgl. — *fl.*   ²) taf þora — *Bh, l.*   ³) Saaledes *de fl*; xirir — *Ba*, urigtigt.   ⁴) oc — *de fl.*
⁵) [mgl. — *Bi.*   ⁶) stitum stitum — *Ta, b.*   ⁷) [in til sin þa er — *Ta.* [i enn þa var er han — *Tb.*
⁸) er — *de fl.*   ⁹) [viiij. ertogum oc .xiiij. mortum — *Bb, c, d, e. Oa, b. Tb*, rigtigere. [viiij. ertugum — *Bi, k, l, n.* oc .xiiij. m. — tilf. med Mrg. Haand *Bl.* [mort — *Bm.* I *Bh*, der stemmer med *Bb*, er der dog Spor af Radering og senere Rettelse.   ¹⁰) Dette Cap. mangler aldeles i *Ob. Ta, b. Na, b. Xb, c.* Det skulde og mangle i *Oa*, men findes dog længere henne i Bolken mellem Cap. 14 og 15. I *Bm* mgl. hele den første Deel, ligetil a forgt.   ¹¹) sin hans — tilf. *fl.*   ¹²) norðan — *Oa.*   ¹³) Resten af Cap. lyder i *Xa* saaledes: ættr þui sem gíalþyri þipar of logmadr eða slysmadr eða radomen. En huergi skal sit sælia nema i strætes budum þva at huær megi sit kaup þvða.   ¹⁴) [ællra — *Be.* oþtla (kunde maaskee og læses *þtla*) — *Oa.*   ¹⁵) toppar — *Be.* tapparar — *Oa.*   ¹⁶) [vertnað sin — *Bf.* [vertnað sinum — *Oa.*   ¹⁷) [oþan þr. of nedan — *de Övrige*, overalt.   ¹⁸) ut — tilf. *fl.*   ¹⁹) allra — *Be.*   ²⁰) Mariu — *Bf.*   ²¹) innan — *Bb, c, d.*   ²²) utanverðs — mgl. *Oa.*   ²³) [sin vertnað — *Bb, c, d, f, i.* [sina idn — *Bh, n.*   ²⁴) [innan verbum — *Bb, c, d.* [mgl. — *Bm.*   ²⁵) uttan verðs — *Bh, i.* þra — tilf. *Bb, c, d.*   ²⁶) [oþra vög — *de fl.* [þtla vög — et Brudstykke.   ²⁷) stællbili — *Oa.*   ²⁸) iardgolþ — *de Övrige.*   ²⁹) i — *de fl.*   ³⁰) [neðra vög — *Bb, c, d.*   ³¹) ut — tilf. *fl.*   ³²) broðra — *Oa.*   ³³) littlæde — *Bh.* liðlæde — *Oa.*   ³⁴) xirir oþan stræte oc nedan — tilf. *Bb, c, d.*   ³⁵) oc — *fl.*   ³⁶) hundradum — *fl.*

lerezjt xirir nedan stræte oc oðan. oc þo huergi sælia nema i strætes budum svo at huer mege sit kaup floda. En ut¹ iðra bræida almenningi oc til bua almenninge xirir oðan stræte [oc nedan² flulu vera gllomangarar oc penturar³ aller oc fodlarar.⁴ En⁵ iðra bua almenningi bæde xirir oðan stræte oc nedan flulu vera sniddarar⁶ aller með sina idn.⁷ ut iamgengt Petre kirkliu [gardz lidi.⁸ En þadan oc ut till Mariu kirkliu gardz flulu vera bryniu mæistarar. oc sværdz sliparar.⁹ oc platomæistarar¹⁰ xirir nedan stræti. en iamgengt xirir oðan stræti flulu vera listna smidir¹¹ með sina idn. En ut iðra¹² [Mariu kirkliu gardz horne¹³ flulu vera flældarar aller með sina idn hit oðra. en millum Mariu kirkliu gardz uttan værdz¹⁴ oc til Sandbruar flulu vera matmangarar bæde xirir oðan stræte oc xirir nedan. En uid sæ nidri. millum Mario almenninge oc Auta¹⁵ almenninge skal engi miolmangare vera. [eda flæda¹⁶ eda lerefta. engi toppare ne listna smidr. [engi bastare.¹⁷ oc engi sa mangare er [mis: feris læigum læigir¹⁸ hus. þui at þar skal huer vera sem adr vattar.¹⁹ En ut iðra Mariu almenningi oc in iðra Auta²⁰ almenningi [æftir endilangu stræti xirir oðan krostkirkliu badom vegin strætis²¹ flulu vera allzstyns mangarar adrer en nu ero adr flipader. En huer er ryzr þessa flipan þa gialldi [husbondi sa er hus byggir odrum²² en her segir mort hylzre kononge.²³ en sa oðri er læigir [oc vere þo þar sem adr vattar.²⁴ En a torghe megho men sælia [alla luti²⁵ þa sem [þeim væ(r)ða zaler er æigu²⁶ nema luernar eda²⁷ vidu²⁸ eda flip. þessa lute flulu men a strond iðir sælia þar sem æigi mæini [monnum upsatir.²⁹

Her segir huerfu með eldi skal fara ok abyrð.

- 9 Nv æz þui at ollum monnum er lunnigr sa hin myklli vade er uid liggir um [ælldz abyrð³⁰ i þo varom. þa er þat græinande æz huerium ælldi helldzt vædr fladi³¹ at. oc æz þui flulu men þat vita at engi madr skal leggja ælld i þan oðn er nngor er zyr en giallhyri oc radomen ero til læiddir³² at sea. oc æz þeim lize sa oðn gilldr. þa ma sa lata ellda æz han uil er a. en æz sa oðn vædr³³ æigi gilldr þa late giallhyri oc radzmen nidr briota. Sva skal oc um ældhus vera oc tiætil-

¹) upp — Be. ²) [mgl. — Bh. ³) pentarar — Bf, n. ⁴) Rettet fra soflarar — Oa. of flriptæ mæistarar — tilf. Bh. ⁵) ut — tilf. fl. ⁶) smidr — Bl. ⁷) oc — tilf. fl. ⁸) [garde — Oa. ⁹) huern = sliparar — Bi. ¹⁰) platarar — Bn. ¹¹) listnameistarar — Oa. ¹²) innanverbu — tilf. Bb, c, d, f, h, i, k, n. ¹³) lidi — Bb, c, d, f. ¹⁴) [utanverbum Mariu kirkliu gardi — Be. Oa. [innanverbum Mariu kirkliu gardz horne — Bl. uttanverbu — mgl. Bf. ¹⁵) allra — Be. ¹⁶) [mgl. — Bf. Oa. ¹⁷) [of ringi bastare — Bh, l. [mgl. — Bh, n. ¹⁸) [læigu læigi — Be. ¹⁹) er flipar — Bb, c. ²⁰) allra — Be. ²¹) [æftir end. str. bædi z. oðan of nedan — Bi, k, l. [b. z. oðan str. of nedan — Bh. [mgl. — Bn. ²²) [bondi er audru vis byggir hus flinn — Bh. ²³) konungi — mgl. Bb, c, d, f. Oa. ²⁴) [mgl. — Bh. Fra Capitlets Begyndelse og hid mgl. Bm. ²⁵) [aðra luti alla — Bh, l. ²⁶) [þeir vitia — de fl. ²⁷) oc — Bf. Oa. mgl. — Bb, c, d, k, l. ²⁸) vid — Bf. Oa. ²⁹) [upp[after flipum — Bh. ³⁰) [vldz oc abyrð — Ta. [æld oc abyrð — Tb. [ætzburð — Xa. ³¹) vadi — de fl. ³²) tallabir — Bf. ³³) virðiz — de fl.

garða¹ sem aðr er mælt um orna. Í strilliofum² stulu men æld hafa eða í [kolom a steini³ eða⁴ æiri.⁵ eða lampa. En ex ziordungur af þó varom brennr af einum huerium þeim ældi. gíaldi þa er síðast hafa i hende og gíeta stilldi .g. mætr fylrs xirir ziordung huern ex at vuilia⁶ værdr. en þeim⁷ er atte⁸ borte extir lagha dome.⁹ En um þa elda er men [þera uti¹⁰ ofulda eða setia tierti a veg upp. eða gera lios i diflom [eða næpom.¹¹ eða þara odru uis¹² en her¹³ er mælt. þa sælzt þa .g. mort um fylrs¹⁴ xirir ziordung huern er þeim ældi stilldi varðveita og þare utlægr.

Um badstogr ok bakara orna ok stögn orna.

Badstogur allar og bakara ornar. og iarnsmida¹⁵ buðir stulu þeir þlytia er 10 æigu or þó varom og þar setia sem gíaltýri og radzmen þa at standa mægha með lonongs raðe. En ex eigi er brot þlut innan þess halrs manadar er gíaltýri hœuir lgt a mote. þa þare motmen til og briote nidr. sætr huær orýri fylrs er eigi uil til þara nidr at briota. Eldr skal stætt vera [síðan ringir¹⁶ ellzstotting¹⁷ og til þes er rínt er iuir.¹⁸ en ex lengr hœuir¹⁹ eða þyr tvæltir naudzsynia laust. sætr mort fylrs. en radzmen stulu meta naudzsyniar. En ex uhuldan æld ber²⁰ uti huart sem þat er þyr eða síðar eða hœuir i odrum stad en aðr er mælt. sætr mort fylrs. En ex ældr er uti gorr a tuxtum eða a strætom eða bryggium [eða i gordum uti eða a almenningum.²¹ nema [hus bredi²² eða [litstra brenne.²³ gíalde lononge mort fylrs. Huær skal þar stýldr til vera at talsætia²⁴ xirir þat ex með ældi er odru vis þaret²⁵ en nu er mælt og loghof vattar. þa husbonde og²⁶ laupmaðr sem lonongs maðr. En ex þeir men misþara með ældi er enga vordzlu²⁷ hafa i þó. þa skal þa i ranzals hus tala²⁸ og lata þaðan bida dome. En þó at þeir misþare með ældi er vordzlu æiga i þó. þa skal þó þar domr [izir standa.²⁹

¹) gíaltgarða — ved Skrifv. Ba. þer til garða — Bk. l. ²) strilliofum — de fl. tribliofof — Ob.
³) [kolom af steini — Bb, c, d, i, k, l, m. Oa, b. Na. Xa, b, c. [skintolum — Ba. Ta, b. [stolum af steini — Bf, n. ⁴) iarne eða — tilf. Bb, c, d, e, f, h, i, k, l, m. Oa, b. Na. Xa, b, c. iarnolum eða — tilf. Ta, b.
⁵) eða malmi — tilf. Bk. ⁶) vilia — Oa. Tb. ⁷) þa — Bc, d. ⁸) þyrir varo — Bk. ⁹) Stykket i strilliofof &c. er borte i Bb. ¹⁰) [sitia við — Be. ¹¹) [eða aðrum vidarferoldum — Bb, c, d. Oa, b. [eðr i ngrum — Bk. [eða i næffum — Na. [eða i veipum — Xa. [mgl. — Xb, c. lott. i diflom &c. — har Nb: þaa þordtt eller þennat. ¹²) með — tilf. de fl. ¹³) ædr — fl. ¹⁴) við lonong — tilf. Be.
¹⁵) iarnsmidui — fl. ¹⁶) [er ringt er — fl. ¹⁷) [er ringir nallfong — Oa. [at eldylatíngs ringingh — Ta. [en rínt er til nallfong — Xa. þaa wagt om afftenen — Nb. ¹⁸) at brøðra — Bb, c, d, f, m. Oa, l. Ta, b. at křiftkřitio thil ottofong — Na, b. til ottofong at hazubkřitio eða at brøðra — Xa. uppi at brøðra Xb, c. ¹⁹) lizir — Bl. ²⁰) hittir — Bk. ²¹) [mgl. — Bm, n. ²²) [husbondar lere breða hus þin þa þipp — Ta. [husbonde l. breða hus e. þipp — Tb. ²³) [þere lyuss thill liid þaa þadenn — Nb.
²⁴) [sætia — Bc, d. ²⁵) Stykket fra setr mort i. en radzmen er borte i Bb. ²⁶) [em her og og þaa lg. Steð — de fl. ²⁷) nauizlu — Bb, c, d. vorlu — Na. waaning — Nb. ²⁸) setia — de fl. ²⁹) [a þala — fl.

Um þau husbænda er ei vil at men biargi með eldi.

- 11 En ef hus [værðr i ællda¹ i laupangi² oc værðr æigi loge liorom³ hære. o þa husmen æinir saman flett⁴ þa þare mal þess⁵ er ælði stillði varðvæita eftir hini þyrri flilordi. en ef husbonde lætr æztr gardz lid oc uil eigi þlæiri men in lata toma en husmen sina⁶ oc sealþan sel. sætr mort sylzrs. en ef odrum monnum værðr flæde at. flænde mal hans undir dome rads manna.

Um her ok um keldur.⁷

- 12 Þar skal kær vera i garde sem eigi er flællða til oc vatn i. fligi skal til ældhus huærs vera [oc tvær trofar i huerium þiordonge.⁸ en huærs þessara sem missir gialde mort sylzrs tononge oc þæ til æigi at flidr. En til skal huer renna þegar ælðr tomr⁹ eða hoyrir horn eða flollo. oc hæze með ser tvær men æin þa oc flid.¹⁰ oc bolgi oc með [þeim vapnum ollum¹¹ er biarga ma uid ælði. en tonur allar [þæ til með¹² þotum¹³ [þyttum oc vatþsaam¹⁴ oc biargezt huer sem ma¹⁵ eða gialde onri¹⁶ sylzrs¹⁷ huer er æigi biargezt. Nu ef madr flendr þirir vatni er¹⁸ ælð þarz at flottua. gialde mort sylzrs oc tale huæ sem bannar at usæliu. þva segl oc annat¹⁹ til naufsynia. oc borte eftir flinsamra manna dome. oc þva þirir vatn [þ dryflr manna ligg²⁰ uid. En ef men þara til með tvær hendr tomar. þa er huæ þeirra sætr mort sylzrs tononge.

²¹ En ef [madr þarz at riuxa²² hus þirir ælðz gange²³ oc vil þa þirir flænda er þau hus a. þa borte þoringi²⁴ mort²⁵ sylzrs tononge oc skal þo niðr. riuxa hus²⁶ at usæliu. En ef ælðr floduæzt²⁷ uid þau hus er niðr ero ruxin.²⁸ [þa flulu²⁹ bœar men [þeir sem sinum husum hallda.³⁰ [bota honum hus sin æztr iamgod sem adr uaro.³¹ En ef ælðr þær um þau hus er niðr varo rixin.³² þa flulu þeir enu bota. Sa skal ælðz³³ abnrgiazt er flidarft hæuir³⁴ i hendi.³⁵

Jvfr. Cap. 11. 12. Bj. 131.

¹) [brennar — Ta, b. ²) Nidarosæ — Na. ³) limum — Bb, c, d. husum — Be, k, l. Oa. Ta, b. La hurbum, understr. og med Mrg. H. ovenover: liorum — Bh. botum — Bi. liogrum — Bn. ⁴) borgt — B. ⁵) þeirra — fl. ⁶) æina — tilf. fl. ⁷) Ingen Cap. Afd. i Bb, c, d. ⁸) [mgl. — Xb, c. bœarins — tilf. B. ⁹) i bœ — tilf. fl. ¹⁰) þotu — Bc, k, m. flolu — Bd, e, f, h, i, l, n. Oa. Na. Xa, b, c. flid — Ta, b. ¹¹) [ollu þui — Bh, m, n. ¹²) [hæze með ser — Ta. ¹³) florum þotum — Bc, d. þatur — Ta. ¹⁴) [ponnum — tilf. Be, i, k, l, m, n. Tb. Na. Xa, b, c. oc [pon — tilf. Ta. ¹⁵) [þyttum — Bc, d. Oa, b. La [of flolum oc þyttum — Bf. saom — Xb, c. uadþausur — Ta. ¹⁶) [of ollu þui sem með ælði ma biarpa — Bh, n. ¹⁷) mort — Be. ¹⁸) Stykket oc tveir trofar... fligr — er borte i Bb. ¹⁹) Saal. de fl. eða — Ba, mgl. ²⁰) sem þarz — tilf. fl. ²¹) [þar sem þarz manna liggia — Be. Ta, b. ²²) Um eldz ofsa — Onkr. Bb. ²³) [rixa þarz — Bb, c. [niðr þarz riuxa — fl. ²⁴) ofgangi — fl. ²⁵) Saal. Bb, c, d, h, i, k, m, n. Xb, c. I Ba aabentstaaende Rum. þiordongi — Bf, l. Oa, b. þiordingi — Na. æighande — Xa. mgl. — B. Ta, b. ²⁶) .gl. mortum (marfa), aabenb. ved Feillæsn. af þoringi f. þioratigi — Be, Ta, b. ²⁷) [mgl. — tilf. fl. ²⁸) flotnar — fl. ²⁹) rixin — fl. brotin — fl. ³⁰) [oc halda — Bb, c, d. ³¹) [þær huæ — Bb, c, d. [mgl. — Be. heitum — tilf. Bm. þa flolu þeir — tilf. Bb, c, d. ³²) [þær honum liggia æztr — Be. ³³) broten — Be. flæigin — Bf. ³⁴) ælð — de fl. ³⁵) hæzdi — fl. ³⁶) hæzdi — Ta, b. Herefter indskydes i Bh Cap. 14.

utt.¹ oc rými svo xirir þeim [stipum er með þarmum² loma. en þeir leggi xirir almenninga [er xirir oðan stræte eiga stip³ eða þar læiga hus.⁴ en læghe skal huer taka ser sem nu er mælt [in izra æppla garðe kononge. oc allt a onrar⁵ in.⁶ en þeir sem bruggiu⁷ lægði hava. snui⁸ þeir stagne⁹ [a vag utt en oðrum at bruggium.¹⁰ En ex nodor [i þeima græinum gerer oðru uis [en nu er mælt oc liærer husbonde eða kaupmaðr þetta xirir gíaltýra. þa gere gíaltýri rett oc tale¹¹ ha(l)ða mort sylzre [æz hinum er æina huæria þessa græin braut¹² oc hallðizt þo þessi stipan sem nu er mælt.

Um uppshipan ok kaup.

- 16 Súa er mælt oc stadfastlega tælit. at aller siglingar men [þeir sem sigla til Biorguinar¹³ stulu stipa i hus upp varningi sinum oc huarli kaupna ne sælia i¹⁴ stipum. nema lonypt se til kononge gardz. Er þar xyrst xirirbodeð at kaupna malt oc miol. korn oc hunang. hvæiti oc vin.¹⁵ klæde¹⁶ oc lerept. vadmal oc rug. ærtr oc baunir. stræid oc smior. lyfi oc mæisa silb [oc allzstyns vara.¹⁷ zleff oc tællar¹⁸ oc allzstyns utlendzst varningr. En ex notorr vædr at þui kunnr eða sannr at han sæli þenna varning æz stipum eða i oðrum stad en [i husum¹⁹ eða a torghe. þa gíallde sa mort sylzre kononge er sælði oc aðra sa er lonypti oc gange kaup þeirra æztr [oc (hæzi) huærit.²⁰ En ex þeir kaupazt uid sidan i lonynd oc vædr þat²¹ með sannendum upp uist. þa er sa varningr uptoðr xirir huarom tvæggia þeirra er i var kaupi þui kononge [oc þoar monnum.²² en ex þeir synia. syni með lyrittar æidi.²³ nema son tvæggia manna uitni se til.²⁴

Um shipdratt oc naudsyniar.

- 17 Kaupmen aller þa gange til stipdrattar þegar horn tuedr uidr huart sem þeir

Jvfr. Cap. 17. Bj. 134.

¹) [ut i zra — Bm. ²) [er með þarmum stipum — Bb, c, d, e, f, h, i, k, l, m, n. Oa (dog rettet her omtr. samtid. fra grændum) b. Tb. Na. Xa, b, c. [er með þarmum stipi — Ta. ³) hus eða stip — Bf. ⁴) hertugi — Bf. [er eigi eigu buðir uidar bruggiur — Ta, b. en þeir &c. — mgl. Oa, b. ⁵) i onjar — Be. a onjar — Xa. ⁶) [in izra . . . alt till þarbruggiu — Xb, c. [mgl. — Bm. Oa, b. Tb. [nordan zra kononge garde oc sudar til Olægs klaustars — Ta. [oðan izra kononge garde oc ut at kroke — Na. ⁷) þarbruggiu — Xb. ⁸) snari — Bh. ⁹) þustagne — Ta. ¹⁰) [at bruggium en annan a vagh utt — Be. [at bruggiu en adrum a vagh ut — Ta. Istf. snui &c. har Na: leggi síðurt at bruggium. Her tilf. Bb, og samt. curs. H. i Be: En kaupmenn (aller) hertenzkir oc vllenzkir hæze stipat upp uarningi sinum innan .viiij. daga uirfra at zore vedri er þeir hæza at bruggium lagt oc stipi þar upp allu i þan garð sem þeir liggia xirir a meðan þar uinnazt hus til. ¹¹) a gíaltýri at taka — fl. ¹²) [xirir huæria grein þessa — fl. ¹³) Ostoar — Oa, b. Luno: bergs — Ta. Xb, c. Nidarosar — Na. kaupangrs — Xa. [mgl. — Tb. ¹⁴) a — de fl. ¹⁵) lin — Bm. ¹⁶) klæði — mgl. Na. ¹⁷) [mgl. — Be. [of vara — Bh. ¹⁸) vara — Nā. thallg — Nb. uag. lin — tilf. Ta. oc mæisastid &c. — mgl. Bm. ¹⁹) [nu er mælt — Ba. ²⁰) [mgl. — fl. ²¹) uifnizast oc — tilf. Bb, c. ²²) [mgl. — Bb, c, d, f. Oa, b. ²³) [mgl. — Be. ²⁴) fra þa er sa &c. har Ta, b: þa er sa uarnengar upp namar. ex uitni ero til. xirir huarom tvæggia. Herefter indskyde Bb, c, d, f. Oa. Na, b. Cap. 28 i Kjöhebolken om Vægt og Maal.

toma norðan eða sunnan oc haza veret þreir netr i bō. Sva stulu oc bōndr ganga til skipdratar oc heraðsmen sem kaupmen ex þeir haza .iij. netr i bō veret. en eigi ganga þyrri ne gillaða nema uili. nema skip se sva mylit [at þeirra þurzi uid.¹ en huer sem eigi gengr sua sem nu er mēlt. þa gillaðe syri sylzr gillaðr² þirir haz- skip. en ærtog³ þirir austrþarar skip. en [halza ertog⁴ þirir smabyrðinga. nema naudsyn banne. Su er þyrst at [rofia gud⁵ oc hēilaga lirkliu. ex mād̄r er staddr at ottofong eða at messo. þa skal eigi talsætia. oc þo at talsætt se. þa skal eigi þe bōta. Sva skal oc ex mād̄r ber þott sin til skip̄s eða izra eða reidir⁶ mād̄r manne sylzr eða tætr. eða liggir undir elldi oc lætr brenna sil. eða er mād̄r i badzstofu. eða [lætr ser blod.⁷ eða sitr i vir lono⁸ siutri eða bornum eða þeim manne er han er arztali exfir. [eða þorer daudan man az hendi ser. eða sitr mād̄r a⁹ domom eða þzr mat sinum.¹⁰ eða þorer mād̄r¹¹ taf. eða æfter tals þan man er [az bō er buin.¹² En mād̄r skal æ iaynan sitia exfir a hueriu skipi oc gila þanga manna oc sva budar¹³ ex eigi er las til. Sva oc ex mād̄r þyrir eigi horn. [en ex han þyrir horn¹⁴ oc vait eigi til huers blæs. þa sanne han þa naudsyn æins æidi þirir gillaðr of sva allar adr̄r naudsyniar þer sem her' ero talldar. nema þa have¹⁵ uitni [til er malet a.¹⁶ Nu toma men til skipdrattar. þa stulu þeir eigi tala þyr a þæstum¹⁷ en styrir mād̄r¹⁸ biðr þa. En ex þeir tala þyr a oc gengr skip eigi upp eða utt. þa biði liðs meira.¹⁹ [ganga þeir oc þyr i brot en adr̄r toma þa²⁰ gillaði [huer syri sylzr þirir hazskip. en ertogh þirir austrþarar skip.²¹ halza ærtogh þirir smabyrðinga.²² Nu tala þeir þyr a þæstum en styrimād̄r²³ biðr. oc lesta skip hans þirir liðsloysis sak̄r. gillaðe styrimanne stada þan er þeir gerdo a skipi hans. [en kononge sem þyr stit oc biði liðs meira.²⁴ En ex styrimād̄r biðr a þæstum tala. þa læti þrysuar uid. en ex eigi gengr þa skip up eða ut. þa ero þeir aller orsætir er þar varo. oc gange gillaðr²⁵ annat stræte en annat tallare²⁶ of æfli huern man tals er þeir hitla [bæde uti oc inni²⁷ i þeirre gangu. oc gange om allan bō. Sva er oc mælt ex þæstar stitna þa er styrimād̄r biðr a þæstum tala. þa ero þeir aller usætir er þar varo. En ex styrimād̄r uil lata setia skip sit up²⁸ þa skal han ganga til gillaðr [oc træzia han horns um lueldet oc²⁹ blasa til skipdrattar om morgunenn. oc sva skal til allra

¹) [at þeir þurzi almenni till — Oa. ²) gillaðr — mgl. Bf. Ob. konongi — Ta, b. ³) halzan syri — Bf. Tb. .ij. alb. — Nb, og saaledes overalt i Forhold. ⁴) [ærtog — Bf. Ob. ⁵) [madr [ste gods hus — Ta, b. ⁶) vegr — Bh. ⁷) [at blodlati — fl. ⁸) sinni — tilf. de fl. ⁹) at — fl. ¹⁰) [mgl. — Bh, m, n. ¹¹) með manne — Ta. manne — Tb. ¹²) [brofhuinn er — Be. ¹³) i husum — Be. Ta, b. ¹⁴) [mgl. — Bb, c, d, f. Oa, b. Ta, b. Xa. ¹⁵) togteg — tilf. fl. ¹⁶) [til — fl. [mgl. — Bf. ¹⁷) reipum — Bh. Ta, b. ¹⁸) þorsiomadr — Bf. Oa, b. ¹⁹) til þess er meira þan at toma — Be. Ta, b. ²⁰) [oc gange eigi . . . nema — fl. ²¹) en ertog &c. — mgl. Bh, m, n. ²²) [huerr sem þeir tōmi eigi (þezði eigi tōmit) til þess skipdrattar — Bb, c, d, f. Oa, b. [stitt sem adr̄r er stitt um skipdratt — Be. Ta, b. byrðing — Bi, k, l, m. Xa. ²³) þorsiomadr — Bf. Oa, b. ²⁴) [mgl. — Be. Ta, b. [of gere [þyr stit of biði liðs meira — Xa. ²⁵) a — tilf. fl. ²⁶) rennare — Ta, b. ²⁷) [mgl. — Bh, m, n. ²⁸) upp eða ut — Bb, c, d. ²⁹) [um tuelbit adr̄r þyrir. of biðia han tala (b. h. l. — mgl. Bm) — Bh, m, n.

þeirra skipa er mæira bera en .v. lester. en öll smære þa ma maðr upp setia oc utt
 xirir uffan gialthra longi en æigi mæira skip. en huer er öðru uis gerer en nu er
 mælt her. sætr mort sylzrö [tononge oc boar monnum.¹ En þeir er þessi smastip æiga.
 [þa æigi bona lid at dragha þessor smastip upp eða utt.² þa træxi þa horns sem
 aðr er mælt um stori³ skip. [Langskip⁴ ma up setia huer [þa maðr er⁵ uil. þo at
 han spyri eði gialthra longis til.

Um uppskipan vtlenskra manna i bæ varum.⁶

- 18 Ex kaupmen utlendzstir skipa xyr upp ax stipi en [þeir spyria þan⁷ er xirir
 tononga garde er.⁸ sætr mort sylzrö [þa er þat gerer. Sva er oc sætr mort sylzrö⁹ þa
 er [sætr undan hans xorbodi. oc xlyti¹⁰ axtr þat sem han selldi undir iamt¹¹ værb
 [sem annara manna gengr amillum.¹² oc a þa sofn a þessu er xirir gardinum¹³ er.¹⁴
 En han skal telit haxa slitt sem han uil kaup¹⁵ innan .iij. dagha xorxalla laust
 allar sæli huerium er uil [at ufeliu.¹⁶

VII. Kaupaboltr.¹⁷

Her hegr hin atta (.viij.) lut Þiorguiniax þings bogar ok heitir þessi kaupaboltr.

- 1 Þat er nu þui næst at var skal engi [tala xer xirir öðrum.¹⁸ oc ekki stulum v
 os at gripðæilldum gera.¹⁹ doms er huer maðr verðr xirir sinu xer at haxa. En
 er xirir öðrum sætr þa skal han þat axtr xora. oc bota þeim xulrette er han t
 xirir. en ex þa uil eigi laust lata. þa bæði han xear sins [oc leggi honum ran uid.
 en ex han lætr æigi ax þui xer er han tof. þa er han sætr halzre mort sylzrö en þæ
 xulrette sem xyr var sagt er han tof xirir. En soke sitt at logum sidan.

Um heimsoku ok ran ok sectir.²¹

- 2 Engi maðr skal öðrum atxor gera [innan boar varð.²² ne heimsofn væita. Or
 enstis manz xer tala. uffan [loghlegra sofna.²³ huarke lendr maðr²⁴ ne systumadr

Jvfr. Cap. 1. 2. L. VIII. 1.

¹) [mgl. — Bf. ²) [xæ til bonda lid at setia þau upp oc vlt. En ex han xær æigi — Be. Ta,
³) hins stýrimanz — Oa. ⁴) [cand — Oa. ⁵) [sem, el. [er — de fl. ⁶) Ingen Cap. Afd. i — Bf.
 c, d, f. Um upp skipun sudrmanna — Ovskr. Bm. ⁷) [en þess er loz til — Bb, c, d. [þess er orloz til —
 Bf. Oa, b. [þeir spyria longis at þann — fl. ⁸) ræðr — fl. ⁹) [mgl. — Oa. ¹⁰) [undan tonongu
 xorbod xlytr — Oa. ¹¹) vald of — tilf. fl. ¹²) [sem annarr geyr — Bb, c, d, f. Oa, b. ¹³) tonongi
 garði — de fl. ¹⁴) ræðr — fl. ¹⁵) kaup¹⁶ — mgl. Bf, h, l, n. Oa, b. ¹⁷) [mgl. — fl. Herefter tilf.
 Na, b Cap. om Kongens Forkjæbsret, der ellers udgjör Cap. 9 i Landelovens Kbolck, see foran Side 155.
¹⁸) Sideovskr. i Bb, c, d. 1 Bc, d tilføes en Indholdsliste, der dog ikke nøie svarer til Indholdet. Bolckaf-
 delingen antydes ei i O. T. Xa. ¹⁹) [xirir öðrum tata — fl. ²⁰) haxa — Xb. ²¹) [mgl. — Ba.
²²) Ingen Cap. Afd. i Bb, c, d, f, h. Oa, b. ²³) [mgl. — Bb. ²⁴) [loghsofi se — Ta. [loghsofn — Th.
²⁵) barun — Be, h, i, k, l, m, n. Ta, b. Xa.

gjalðhyri.¹ [oc engi annara.² En þa er heimsofn veitir eða þear upfælt.³ uttan log-
lega se dæmt a mote.⁴ þa er han sætr .viij. ærtogom oc .xiiij. morlum sylrs uid
lonong. hinna huær mort sylrs er honum væita lid til. oc borte ætr þe bonda oc
honum fulretti er þæt atte. En þe þeir uilia æigi gjalda sem nu er mælt. þare or
landæign lonongs vares eða lonongr gere [rett ær.⁵

Um andvitni.⁶

Ætir gognum oc uitnum⁷ skal huært mal doma.⁸ sua er þe æin ber vitni með 3
manne⁹ sem engi bere.¹⁰ en .ij. sem .x. þe maðr uggir eigi andvitni i mote. Nu ero
þau vitni er eigi stulu andvitni a mote toma. þar er talsætningar vitni oc naudþsynia
uitni¹¹ er uitnad er undir man. oc þau vitni er men bera um dæilt manna at sam-
lundum. Sermenningar¹² at þrendsemi oc at megdum megho eigi bera uitni með
manne.¹³ nema þeir se hadum iamstýldir. Tala mego tvær uid æins manz vitni. oc
er þa þrumvætr er uid var. [oc er þa æigi þor annar er uid var.¹⁴ oc haza hinir
þort adr hans vitni. þa er þat iamzult sem aller haze uid veret ær andværd. Allar
þær stuldir er æidar toma til. þa skal æin oðris synia en .ij. tvæggia en þrir þriggia.
en þo at þe se mæira. þa tomr þo æigi mæira til en þrirtar æidr. En huarvetna
þær sem men [laupa saman¹⁵ [at logum¹⁶ þa skal ætr gjalda¹⁷ oðtalt oc þram
vantalt. þar til er þeir hazast rettar tolur við.

Um kaup þau er haldaðt þals.¹⁸

Nu stulu kaup oð haldaðt¹⁹ þau²⁰ [er handþalat ero.²¹ [oc oð þau er vatt: 4
er²² vita²³ at²⁴ þeir men²⁵ kaupast uid er kaupum sinum æigu at rada. nema
maðr sæli uðheimolt eða se þals i. þa skal þat kaup ætr ganga. en hin haze and-
virdi²⁶ sitt. Engi var skal selia oðrum þor ne þlærd. en þa er þals gerer i. þa er þa
sætr .viij. ærtoghom oc .xiiij. morlum sylrs uid lonong. nema mæira virdigt at logum.
[nema þui at æins at²⁷ han vissi eigi at þals var i.²⁸ oc haze þirir ser settar æid.

Jvfr. Cap. 3. Bj. 154. L. VIII. 2. Cap. 4. L. VIII. 10.

1) [mgl. — Bn. 2) [ne annar maðr — Be. 3) utan loglegra sofna &c. — mgl. Bh. Oa, b. Xa.
4) eða þingi — tilf. Bh. En þe han gerir þetta — tilf. Oa. 5) [rad þirir — B. 6) Ingen Cap. Afd. i
Ba o. fl. Cap. — mgl. Bm. 7) Istf. Resten af Cap.: &c. — Xa. 8) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, i, n,
Ta, b. 9) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bl. 10) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk. 11) oc þau vitni —
tilf. Ob. 12) Siorda manni — Bb, c, d, f. Oa, b. 13) Istf. Resten af Cap.: Sem þyr segir i laupa bolt-
inum i landþokinni i adrum tapitola — Bb, c. 14) [mgl. — Bh. 15) [kaupast við — B. 16) [mgl. — Bh.
17) ganga — Bd, f, h. Oa, b. Na. 18) Cap. mgl. — Bm. Ob. 19) Istf. Resten af Cap.: &c. — Ta, b.
Xa. 20) oc haldað megu — tilf. Bb, c, d, f, h. Oa. Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n. 21) [of þ. ero — Bb, c.
[oc oð hanalat mat — Bd. [oc oð þau er hðf. ero — Bf, h. Oa. 22) Istf. Resten Cap.: &c. — Bl. 23) [mgl.
— Bd. 24) [þ — Bf. þ — de B. 25) [þau er uofar vita þe þeira &c. Resten af Cap. mgl. — Bk.
26) andvitni — seilagtigt Ba. 27) [En þ — Bb, c, d. [uttan — Bf. [nema — Bh. Oa. Na. 28) Istf.
Resten af Cap.: sem þyr segir — Bb, c.

En þat er þals en stynsamur menn meta til þals. en æigi skal giæsthyri eða [sotnar men¹ meta. þui at (þa) ma agirnd um kenna.²

Gætt mal haldaft þols at logum.³

5 Nu skulu halldazt handsalat mal⁴ þau er halldazt mega at logum.⁵ þat ma eigi halldazt ex madr sælr þat manne sem han hæuir þyr odrum sælt.⁶ en ex þa hæuir hond at er sidar lonypti. þa ma han hallda stila dome xirir kaupi sinu til logmanz orsturdar. Nu a þa kaup at haza er þyrri lonyti ex honum þulnazt nitni til. þa er þeim kauproz er sidar lonyti.⁷ þat er oc kauproz ex madr kaupir⁸ þat sem þa atte eði i er sælði honum. nema at þess rade vere sælt er atte.⁹ Nu skal han hitta þan er honum sælði oc hæimpta sitt az honum. en ex han uil æigi honum i hond selia þa skal han talsætia han oc æiga stæznu xirir logmanne oc niote uitna sinna at han let [þat kaup¹⁰ at logum laust. oc trexi xear sine. uil han eigi lula leggi honum ran uid oc sæti han i xear tat. oc soke sidan at logum.¹¹ Nu kaupir madr uid utlægan mann. þa a konongr þat þe er han lonyti az honum. en han er sælr .vj. aurum slyzro uid konong. eða syni með lyrittar æidi at han uissi eigi at han var utlægr.

¹² En ex madr sælr gull eða brent slyzr. huart sem þat er smidat eða usmidat¹³ þat er stirt stildi vera oc xirir stirt er sælt.¹⁴ [þat skal stirt vera.¹⁵ Sua oc ex madr sælr hunang i tunnum [eða i vorkum. eða¹⁶ malt eða torn i pundum. miol i mæisum. smior eða salt i kaupum. lin [i belgium¹⁷ eða¹⁸ i bendum. eða notorn þan lut er i bendum eða i belgium er. þat skal vera iamgot innan sem utan. en ex þa gerde þals i er sælði.¹⁹ svare stiku xirir sem adr var mælt. En ex han sælði stift sem han lonyti oc uissi han þo at þals var i oc uildi æigi or tala. giallde .v. mætr slyzro kononge eða uinni laga æid at han uissi eigi at þals var i.

Jvfr. Cap. 5. Bj. 107. 108. L. VIII. 13.

¹) [stymadr — Bf, h. Oa. ²) [a er þat a oc [va adrir men — tilf. Bf. [a er þat a — tilf. Oa. ³) Cap. mgl. — Bm. Ob. Ta, b. ⁴) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be, n. Xa. ⁵) Istf. Resten af Cap. &t. — Bk. ⁶) Istf. Stykket herfra til En ex han vil eigi honum i hond selia —: Sem þyr segir — Bb. Sem þyr segir i .gij. capitola — Bc. ⁷) Sidan [þall han þirstota vnder wallentunna mannom — tilf. med Mrg. H paa en vedheftet Seddel med Henviisn. Tegn — Bk. ⁸) Saaledes, som det synes, opr., men senere rette- til seler — Bk. ⁹) Istf. Stykket þat ma eigi halldazt —: &t. — Xb, c. ¹⁰) [mgl. — fl. ¹¹) Resten — Cap. udel. — Xb, c. Her tilf. Mrg. H. i Bk paa en vedheftet Seddel Stykket af Ldslovens Kb. Cap. 15. En ex hann sælr . . . hvert mætr kaup. ¹²) Cap. Afd. i Ba o. fl. Resten af Cap. antydes blot saaledes gveruetna þar &t. — Ta, b. gveruetna þar sem &t. — Be. gveruetna þar sem men kaup &t. — Bn. sua uethna þar sem men kaup &t. — Xa. En ex madr sælr gull eða brent slyzr. Sem þyr segir — Bb. ex . . . slyzr. Sem þyr segir i sama capitola — Bc. Stykket udelades — Bl, m. Ob. ¹³) Istf. Resten af Cap. — &t. — Bi. ¹⁴) lonypt — Bf. Oa. ¹⁵) [mgl. — Bd, f. Oa. Istf. Resten af Cap.: &t. — Bk. ¹⁶) [mgl. — Xb, c. ¹⁷) bendom — Xb, c. Resten af Cap. udel. — Xb, c. ¹⁸) [mgl. — Bd, f. Oa. ¹⁹) [æder 8 vrtoger oc marc slyz ved konongen oc — tilf. m. Mrg. H. paa en tilh. Seddel Bk.

sin¹ þó at síðar se.² gjallde honum sitt og þó a han at svara logum kononge [oc
þóar monnum³ eða þæ ser heimildar tala.⁴

Um strætis kaup ok þá gripi er æi þarþ heimildar tak.⁵

- 8 En oðl vara ný [oc unýtt⁶ huart sem þat er. vagn eða klæde. lerept eða onnur
vara. eða i hueriu sem þat er. þá skal þat allt at strætis kaupi hafa. [bæde mæira luf
oc⁷ minna. en með strætis kaupi oc nýum [oc unýttum⁸ varningi er engi maðr
skyldr at þa heimildar tolu.⁹ En eð maðr kaupir klæde. lerept eða vadmál oc allt
þat er þals þingst i. svare slíku þirir þa er selldi sem aðr vattar nema þui at æins at
han uiffi æigi at þals var i. oc haxe þirir ser settar æid. síðan haxe huer sin heim-
ildar tala¹⁰ til þess er til þroðs¹¹ komr. oc svare þa þirir þals er at logum a þirir
at svara.¹²

Um handfalað mál ok um brighðkaupi ok þals.¹³

- 9 En huarvetna þar sem men kaupaz uid þá skal handfala. en eð maðr sælr oðrum
manne síðan þá skal han gjallda halþa¹⁴ mort slyrs kononge. en hin haxe kaup sitt
er þyrri lonyti. En eð maðr kaupir uid man. oc hœuir eigi slyr¹⁵ a ser oc gengr
han heim æftir værdi oc uil reida honum sitt. þa¹⁶ hœuir han sælt i brot er han
[komr æftir.¹⁷ þá skal þa er lonyti tala .ij. huarasta men með ser oc bæida¹⁸ han
kaups síns oc læggia honum ran uid. En eð han heldr a. tafseti han til stærnu oc
til laga¹⁹ orskurdar. en eð logmaðr sœgir honum kaup sit. sofe sem uita þe. en hin
er selldi sælr halþre mort slyrs kononge. en eð han þær eigi þenget honum þat sama
kaup [æda annat iangott.²⁰ [þa gjalldi han onri slyrs²¹ æð mætr kaupi huerio²²
[þeim er lonyti²³ oc þó onri slyrs at minna kaup se²⁴ oc se þeir þa satter. Nu
er kaup handfalað oc ero engi vitni til syni æineidi þa er selldi. eða hallðeðt kaup
þeirra. en eð þa er vitande er kaupir. [þat sem²⁵ annar hœuir aðr lonyt. sælr onri
slyrs uid konong þirir mætr kaup huert.

Jvfr. Cap. 9. Bj. 111.

¹) [heimildar a sinu — Be. [heim. mann sinn — fl. ²) [er — urigtigt Ba. ³) [mgl. — Bb, c, d, f. Oa, b. ⁴) h. mann — Bm, n. [mgl. — Oa, b. ⁵) Ingen Cap. Afd. i — Bb, c, d, f. Oa, b. Cap. mgl. — Bg. ⁶) [oc onn — Bb, c, d. unýtt — mgl. Bf. Oa, b. ⁷) [huart sem (þat) er mæira kaup eða — fl. ⁸) [oc unýttum — Bb, c, d. Ta. [mgl. — Bf. Ob. ⁹) man — Bn. tala — fl. Resten af Cap. udelades — Xb, c. ¹⁰) tala — fl. oc — tilf. fl. ¹¹) þroðs — urigtigt, Ba. þroðanar — Na. Xa. ¹²) Her indskyde Bb, c, d, f, h. Ob. Na, b det nedenfor følgende Cap, 17, dog Bb, c, d, f. Ob ei som eget Cap., men kun som Fortsættelsen af Cap. 8. I Bb, c findes desuden blot Begyndelsen anført. ¹³) Cap. mgl. — Bg. ¹⁴) halþa — mgl. Bi, k. ¹⁵) þenninga — fl. ¹⁶) oc — fl. ¹⁷) [lonyti æð — Oa. ¹⁸) þæia eller þæia — fl. ¹⁹) logmanz — Be. ²⁰) [mgl. — Xb. ²¹) [sælr halþre mort f. uir konongh — Xb, c, der udelade Resten af Cap. — Nu þessu halðeðt handfaler. Nu kaupir maðr vid vísæghan tilf. Xb. ²²) Resten af Cap. udel. — Bm. ²³) [mgl. — fl. ²⁴) Resten af Cap. udel. — Bb, c. ²⁵) [at — Bb, c, d, f, h. Ta.

Um færskaut er mædr gengr æi igegeu ok um synu.¹

²[Engi skal geza soð a annars ze.³ En ez mædr a ze at manne huart sem þat 10 er mæira eða minna oc gengr sa æigi igegeu er gjaalda a. þa æsti han tala oc⁴ stexnu oc⁵ laga orsturdar. En ez han hæuir uitni til skuldar. eða hin gengr uib.⁶ eða segir logmædr a han.⁷ þa soðe sa skuld er a sem uita ze. en ez han dylr skyldar oc ero eigi uitni til. [stande xirir⁸ loghæidum.⁹

Um skuld az dandum manne.¹⁰

Nu er sa dauðr er skuld atte¹¹ at gjaalda. en hin lizir er hœimpta a.¹² þa 11 komzt han eigi til skuldar nema með vattom. þui at engi skal eid vinna xirir briost hins dauða. En erzingi skal eid vinna at eigi var su skuld svo at el uissa. þa uinnr han xirir sitt briost en eigi hins dauða. Nu stendr skuld .xx. vætr eða lengr. þa xyrnizt su skuld xirir vattom. en han ma toma honum til eida ez han uill. þui at i salte liggr soð ez soðendr dugha.

Þvat vita ze er ok hærse mædr skal ganga i skuld xyrir man.

Þat er vita ze er xæst er xirir vattom. [þat er oc vita ze er¹³ men tala hondum 12 saman. oc se .vj.¹⁴ men az huarstæggia hendi. Alt þat er domr domer manne. þat er uita ze. [oc þat er vid er genget xirir vattum.¹⁵ svo oc ez manne væðr mot stænt. oc dorna motmen¹⁶ odrum manne ze [at gjaalda.¹⁷ [þat er vita ze.¹⁸ Allr laga orsturdar loglega sagðr¹⁹ az logmanz hendi. ez han segir ze a hendr manne at gjaalda odrum. [þat er allt uita ze.²⁰ En svo skal uita ze soðia sem adrær skuldir. tala tva huarasta men oc ganga [med þeim til (þess) er skuld a at gjaalda. oc træxia han xear sins. oc ez han xær honum þa er vel. en ez han uil eigi lula. sæti han i xear tal at bær manna logum rettum oc geze honum þat at soð at han uil eigi gjaalda honum ze sitt. oc sægi huært xora skal tal. En ez han xorer eigi. sætr morf sylxre Tononge. Nu xorer han xear tal oc gengr mædr i xear tal xirir han. þa skal svo i ganga at han hæze golldet honum [xirir messo²¹ um morgonen.²² [þa er ringir²³

Jvfr. Cap. 11. Bj. 156. Cap. 12. Bj. 157. 158. 159.

¹) Ingen Cap. Afd. — Bb, c, d, f, h. Ob. Cap. mgl. Bg. ²) Sataræri skal vera xyrir hærri soð — tilf. Bb, c, d, f, h. Ob. Na, b. ³) [mgl. — Bk. ⁴) til — de ß. ⁵) til — Ob. ⁶) i gegn — de ß. ⁷) hendr hanum — Oa. ⁸) [syni — ß. ⁹) (med) lagum — Be, n. Oa. med loggerdum — Ta, b. ¹⁰) Ingen Cap. Afd. i Bb, c, d, f, h. Ob. Na, b. Cap. udel. Be, g, l. m. Ta, b. Xb. ¹¹) Resten af Cap. udel. Bn. Xc. Istf. Resten af Cap.: &t. — Xa. ¹²) Istf. Resten: — sem xyr segir — Bb. S. z. f. i .vj. Tapolola — Be. &t. — Bi. Istf. Resten: &t. — Bk. ¹³) [oc — ß. ¹⁴) .iij. — Oa. ¹⁵) [mgl. — Bb, c, d, f, i, k. Ob. Na, b. ¹⁶) domsmenn — Bi. ¹⁷) [az honum — Bb, c, d, h. Na. [az odrum — Bf. ¹⁸) [mgl. — Bm, n. ¹⁹) a hendr manne — tilf. Bg. ²⁰) [mgl. — Bn. ²¹) [ætlir xirirmesso — Be. hærnesso — Ta. ²²) [um morgonen at messomatum — Oa. ²³) [mgl. — Be. Ta, b.

at hagrúðlirliu.¹ En ef eigi er þá góðit, þá skal han tvæðia² þear síns læxtir mæsso³ huart sem han er hœima eða eigi.⁴ En ef han giældr þá þegar þá er væl, en ef han uil eighi gellða oc engi annara xirir han, þá skal lyfa rane a hendr honum oc æfta han tals til mozt huart sem han er hœima eða eigi.⁵ En ef han uil eigi til motz toma er i þeartat get xirir han.⁶ þá skal forliande niota vatta sína at han get i þeartat. [oc þetta síðan⁷ at han tvæddi þearins oc lagði ran uid oc æfti han tals til mozt.⁸ En ef þetta berst⁹ at þullu, þá er þá sætr er i þear tal get mort sylzrs tononge oc æfti satarabere lide at þara at honum oc tala¹⁰ halzo mæira. [haze satar abere þe sitt oc zulrette með.¹¹ en [tononge oc þoar monnum¹² þat sem aul er. Nu synia motmen honum tilxarar.¹³ þá er husbonde huer sætr [er a mote var¹⁴ vryri sylzrs er eigi uildi til þara. Nu standa men xirir oc veria odde oc eggju. þá ero þeir aller xridhælgir er til foria oc lagha uilia giæta [oc þar þeirra gilld oll¹⁵ en hinir [ubota men¹⁶ [ef þeir þalla¹⁷ er xirir standa [oc þar þeira oll ugilld.¹⁸ [En þo at þeir þalle eigi er xirir standa þá er¹⁹ þá sætr .viij. ertoghom oc .xiiij. mortum sylzrs er þulld atte at giælda. enn huer annara .viij. aurum²⁰ sylzrs.

Övers madr skal ganga i þeartat xirir annan.

- 13 Hvarvetna þar er madr gengr i þeartat xirir man þá er hus a i þor varom eða flíp. a lunni. þá gange i sua mytit tal sem hus eða flíp er vœrt.²¹ en þá æin i atta ertoga oc .xiiij. marla tal er þat þe a i husum eða flípum eða lausa þe er þess er vœrt. xirir þui at þá er i tal gengr skal [flitu up hallda ollu.²² sem veriande stilldi ef han lepi²³ eigi²⁴ vndan. En þeartat skal huervetna þora er madr gengr i gegn xirir husþastum monnum oc²⁵ ero uitni til eða giældi mort sylzrs tononge. nema þui at æins at han gange seaxr i tal með uitnum. þá skal han hœim ganga með hinum er²⁶ talsætti han. en ef han uil eigi.²⁷ þá skal han [ganga naudigr. Han skal²⁸ i ranzats hus setia huart sem han uil eða eigi. en um morgonenn æxtir skal læida

Jvfr. Cap. 13. Bj. 52. 98.

¹) [mgl. — Oa. ²) trezia — de fl. ³) [mgl. — Ob. ⁴) brotto — fl. ⁵) en ef han getdr &c. — mgl. Be, l, m, n. Oa. Ta, b. Xa. ⁶) þá skal lyfa rani a hendr honum of æfta þann (tals) til mote (er i tal gett xirir hann) — tilf. Be, m. Oa. Ta, b. Xa. ⁷) [oc þeirra síðan — Bb, c, d, f, i. Ob. Xa, b, c. Na. [þeirra annarra — Be. Oa. Ta, b. [of þeira — Bg. [of hinna síðan — Bh. [of síðan þat — Bk. ⁸) Ist. þá skal forliande &c.: — þá skal lyfa rani a hendr honum of æfta han tals til motz — Bl, n. ⁹) bræfir — Oa. ¹⁰) annat — tilf. Ta, b. ¹¹) [þe of zulrette — Bl. ¹²) [tonongr of þoarman — de Övrige. ¹³) ti. gongu — fl. ¹⁴) [mgl. — Bg. ¹⁵) [mgl. — Bb, c, d, e, f, h, l. Oa, b. Ta, b. ¹⁶) [utlagir — Bg. ¹⁷) [mgl. — Be. Oa. Ta, b. ¹⁸) [huart sem þeir þa þen eða bana — Be, f, l. Oa. Ta, b. ¹⁹) [oc — Be. Oa. Ta, b. ²⁰) mortum — Xa, og opr. i Ta, men rettet med en noget senere H. til aurum. ²¹) [tanfaze — tilf. Oa. ²²) [þara ollu flitu of upphalda — Be. Oa. Xa. [þua allum flitum upphalda — Ta, B. ²³) [lupi, lypi, liopi, lopyr, lopyr — de Övr. hægdi eigi undanzigt — Oa. ²⁴) eigi — mgl. Bl. ²⁵) [mgl. — Be. Ta, b. ²⁶) oc — Oa. ²⁷) þá lufa — tilf. Oa. ²⁸) [mgl. — Oa.

han [a mot¹ fram lausan. En ef han a her ze svo mylt i þó varom at til skullbar vint og gjældr han þa er uel. en ef han uil eigi gjælda. þa nægni satar abere at: þor² og sorte sem adr er stilt. Nu setr madr man i zeartaf og uil engi³ ganga i zeartaf xirir han. og eigi sealx han. þa læidi han þan man um þrea garða með uitnum og bæidi ef nodur uil ganga i zeartaf xirir han. en ef engi uil haxe hæim með ser og seti i randzsaðs hus. og sorte sem adr er stilt.⁴ Nu setr madr [þan man i zeartaf er oreigi er⁵ og xær han eigi vordzlu man at ganga i zeartaf xirir set. læidi han um þrea garða og bæidizt vordzlu manz. en ef engi xædz. haxe han hæim með ser og seti i randzsaðs hus [at usæliu⁶ og træxi gialthra horns. [en rennare blafi⁷ til motz [um morgonen eftir⁸ og læidi han lausan a mot fram. og biode xrendom⁹ at þeir lönfi han undan þeirre skuld er han a honum at gjalda.¹⁰ en ef þeir uilia eigi lönfa han. þa skulu motmen doma at han uinni ef ser [þar sem han xær ser uinnu.¹¹ [ef¹² han er uinnu þor.¹³ þeim til skullbar er a. En ef han lönpr brott. þa xær han retlaus. nema monnum virdizt þau atuil a vera at mæiri misfunnar se vært. og skipi svo sem þeir uilia svara xirir gudi. nema han haxe latet þeninga sína xirir elldi eða skipa brottom eða odrum misxellum. svoeri æinæidi [ef eigande hæimtir¹⁴ at han skal lula þa skuld þeim er a þegar gud ler honum [efni til¹⁵ ef han hæuir eigi adr uid uftill lendr veret.

Ef madr vil æi vitni bera.¹⁶

Hvert mal er vitnat er¹⁷ undir¹⁸ man¹⁹ og svo þó at eigi se uitnat.²⁰ huart 14 sem hældr hæuir han hoyrt eða set a. þa skal han vera stýlldr at bera þat vitni log: lega til traxdr af rettaranom. en ef han uil eigi bera. þa skal satar abere træxia han þess uitnis burdar. en ef han uil eigi en bera hældr en adr. þa er han setr mort stýlrs uid konong. En svo skal han bera þat vitni er han er eigi²¹ næxndr til. at han skal bera uidruift sína eftir þui sem xrammazt sa han eða hoyrði. síðan dome²² logmadr og dome men hue xullomet þeim þidir þat vitni vera.

Um þa men er æi vilia lita logmanz orskurði.²³

En um oð utlægdar mal og um oð onnur mal huart sem ero [stor eða sma²⁴ 15

¹) stegnu — Bk. [mgl. — Bl. ²) men og gere atxar — Bf. men at gera atxerð — Ob. ³) eigi — Be, m.
⁴) Resten af Cap. mgl. — Bg. ⁵) [i zeartaf origa — B. ⁶) [of biddi þar dome um morgunin — Bl, n.
⁷) [oc rennara at blafa — Bb, c, d. Ob. ⁸) [mgl. — Bl, n. Xa. eftir — mgl. B. ⁹) Resten af Cap.
udelades — Bm. ¹⁰) er han &c. — mgl. Bl. Istf. Resten af Cap.: eftir þui sem landzbotin sealx segir her
væ adr — Bl, n. ¹¹) [þar sem han xær — Oa. [þat sem han xær — Xa. ¹²) Saal. de Övr. en ef — Ba, urigt.
¹³) [mgl. — Bk. ¹⁴) [mgl. — Bk. ¹⁵) [xong a — Be. þegar &c. — mgl. Oa. Ta, b. ¹⁶) Cap.
udelades — Be, g, i. Oa. Ta, b. Xb, c. ¹⁷) verdr — B. Istf. Resten af Cap.: &c. — Xa. ¹⁸) Resten
af Cap. udel. — Bn. ¹⁹) Resten af Cap. udel. — Bm. ²⁰) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, k. ²¹) eigi
mgl. — Ob. ²²) meti — Bb, c, d. Ob. ²³) Rettet fra konongs orskurði. Ingen Cap. Afd. — Bb, c, d, f,
h, k, m. Ob. Cap. udelades — Bg. Her beg. første Brudst. af Bo. ²⁴) [storre eða smære — B.

er konongr [oc þóar men eiga¹ rett a. þa stulu þau oðl þara til motz eð æigi værða niðr sæt með laga orðfurdri þirir logmanne. En þa er eigi uil lita logmanz orðfurdri. þræxi gíalþyra horna oc late til moð blasa oc yrði² þar huartvæggi sin mæðni. [oc at ruddum³ malum⁴ oc at hornum vitnum þa skal bæiða motmen laga doma [a eðtir þui⁵ sem logbot⁶ stýrir [oc logmaðr segir⁷ með samþykkt þyllumanz oc gíalþyra oc allra motmanna. oc þat sem þeir værða a satter. þat skal halldægt. en eð þeir værða eigi asatter. þa skal i logrettu stíota.⁸ sættazt þeir þar þa er vel. en eð [þat er eigi.⁹ þa skal til kononga stíota oc þat haza [at sætt¹⁰ sem han gerer oc reka eigi lengra. þui at þar tóma þleðtir [vittrir men¹¹ saman.

Þverir men ganga skolu til motz.¹²

- 16 [Engi maðr¹³ skal til moð blasa um nætr¹⁴ nema elldr se laus eða her þare til þóar. um daga skal til moð blasa þegar er uil. En eð elldr værðr laus eða her þar.¹⁵ laupi huer sem horn hoyrir eða kloðo. eða gíallde mort slyðs kononge. En til [annara mota ero engir¹⁶ stýlðir at þara nema huðæster men. oc þva til huðæstra manna stæðnu. sætr onri slyðs þa er eigi þar þegar horn hoyrir. En þeir ero huðæster er [æiga garða. eða læiga garða misseris læigum eða .xij. manaða. allan eða halðan eða þiordung¹⁷ oc þyggia oðrum með ser. Eigi skal talsætia síðan er rínt er til ærtans songe. nema maðr se brot buin. oc þo æigi síðar [en han hazi¹⁸ stund til at þora taf. Vitni skal han til hazi¹⁹ at han þor sem han matte²⁰ eð gíalþyri tortryggir. Sol skal um [sumars dagh²¹ raða tafþorðlum.²² en dagr um vætr.²³

Um skilord i kvenna gíðtingum.²⁴

- 17 Oð þau skilord er men gera²⁵ i kvænna gíðtingum²⁶ oc þva eð men laupa eignir eða garða²⁷ oc þirir huert .x. marla laup oc mæira²⁸ þa skal huartvæggi

¹⁾ [a — fl. ²⁾ þræxi — Bb, c, d, f, h. Ob. tini — Be. Oa. Ta, b. þeyri — Bi. ryði — Bk, m, o. Na. Xa, b, c. rorð(i) — Bl. ³⁾ ruddum — Bb, c, d, f, h. Ob. raíndom — Oa. ⁴⁾ [mgl. — Bl. ⁵⁾ [mgl. — Bf. ⁶⁾ logmaðr — Bl. logbot — Oa. ⁷⁾ [mgl. — Bl. ⁸⁾ stíotazt — Bm. ⁹⁾ [þeir sættazt eigi — Bl, m, n. Xa. ¹⁰⁾ [þyrrir sætt — Tb. ¹¹⁾ [rettir — Be. Oa. Ta, b. Xa. ¹²⁾ Cap. udel. — Bg. ¹³⁾ [Eigi — fl. ¹⁴⁾ Saal. de Övr. vætr — urigtigt Ba. ¹⁵⁾ til þóar — tilf. fl. ¹⁶⁾ [engara mota annarra eru men — Bb, c, d, f, h. Ob. ¹⁷⁾ [leiga garða eða eiga stæðer. oc þo at halðan eigi eða þiordung — Be. Oa. [leiggia garða. eða þriatolegga eigu. oc at halðan eigi. eða þiordongh. eða leigi — Ta. ¹⁸⁾ nogha — tilf. Bo. ¹⁹⁾ [en maðr hazi vitni til at þora taf þyrrir stundar sætr — Bl. [en . . . þora taf of stund. þau sem þat þeri — Bn. ²⁰⁾ mest, eller stíotast — tilf. fl. ²¹⁾ [sumar — de fl. ²²⁾ tafe — Be. Oa. Ta, b. tafþyllum — Bk. tafþorðom — Ob. tafþæstum — Xa. ²³⁾ Svá skal han abrygiazt. — tilf. Oa. ²⁴⁾ Dette Cap. — indskydes i Bb, c, d, f, h. Ob. Na, b allerede foran, efter Cap. 8, hvorimod Bb, c, d, f, h. Na, b paa dette — Sted indskyde Cap. 18 af Landel. Kb. alla þa gripu &c., der i Ba først findes i Anhanget ved Slutningen af Byloven. I Be, i, k, n. Oa. Ta, b. Xa staar dette og næste Cap. i omvendt Orden. Cap. mgl. i Bg, l, m, o. Xb. ²⁵⁾ R. af C. mgl. — Oa. Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n. Ta, b. Xa. ²⁶⁾ Resten af Cap. mgl. — Xc. ²⁷⁾ Istf. Resten af Cap.: sem þyrr segir (i .xi. tapitola) Bb, c. ²⁸⁾ Istf. Resten af Cap. — &c. — Bi, k.

gere brex extir [stilorðe sinu oc laupi.¹ oc nezna i brexeno vatta þa er uid varo. fund oc stad oc haza xirir logmanz innsigli eða gíaltýra eða sýslumanz eða [notora skírtra manna þeirra er uissu kaup þeirra.² En ex elfi xær innsigli gere þa cyrographum oc ber þat vitni kaup þeirra ex eigi ero vattar til huart sem þat mal dómizt xirir logmanne eða odrum rettóm domara þess mals.

Um abyrgh lans.³

Sa skal lan abyrghazt⁴ er þiggr⁵ oc toma hæilu hæim eða gíalldi verð eiganda.⁶ 18 en ex han uil eigi þatt þa soke han sem uita ze. nema hin tynizt er let var með lane. þui at eigi matte han þar lan abyrghazt er han matte eigi liz sealz sines. En þat er allt uita ze er vattar uita.⁷ Nu ler máðr eða sælr þat sem honum er let oc miðxær þat síðan. þa skal hin er atte haimta az huaróm sem han uil. þeim er selldi eða hinum er krypti. oc þa skal huarvetna þar sem máðr ler eða sælr annars eigu.

Um vœð sk ner ut skal lœnfa sk eind(aga).⁸

Nu leggr máðr vœð⁹ xirir einhuern lut.¹⁰ þa skal sa abyrghazt¹¹ vœð er 19 tætr. en ex þeir haza gort til eindaga ner ut skal lœnfa. þa skal han biðða honum eða hans umbods manne i eindaga oc haza vatta uid. En ex þa lœnfsir engi ut. þa gere huart sem han uil at sýnsamra manna virðingu. haze sealzr eða sæli odrum oc haze sa skuld sine er vœð tof en eigande þat sem aut er. Nu er eigi [eindægi a sœtr.¹² lœnfi innan .xij. manada. eða xære sem xyr er sagt. Nu ex máðr a ze at manne att haimta oc tætr han vœð xær sine i einum huærium grip. huart sem þat er i iorðu eða einu hueriu odru ze. þa skal vœð virða. Nu sælr han brot vœð odrum manne. þa skal sa haza vatta til vœðs sine er vœð atte. oc haze lœnft a xyrstum .xij. manadóm. nema naudsýniar banne þær sem i logum ero melfar. vitni skal han til haza at þær se sannar. ellar se þat vœð xorvœðia. Nu leggr máðr tvæim monnum eit vœð. þa a sa vœð er xyrri tof. en hinum er vœðxog er síðar tof [oc vitu þat vattar.¹³

Um langripi sk azang eiganda.¹⁴

Nu ler máðr [manne ros¹⁵ sitt eða stíp¹⁶ oc uil sa haza¹⁷ at þorx sinni¹⁸ 20

¹) [laupi sinu of stildaga — Bd, h.   ²) [þværmanna — Bd, f.   ³) Cap. udelades — Bg, l, m, o. Xb.
⁴) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be. Ta, b. Xa, c. R. af C. mgl. — Oa, b.   ⁵) Resten af Cap. udelades — Bn.
⁶) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, k.   ⁷) Istf. Resten af Cap.: Sem xyr segir — Bb.   ⁸) Cap. udelades
p, l, m, o. Xb.   ⁹) Istf. Resten af Cap.: &t. — Be, n. Ta, b. Xa, c. R. af C. mgl. — Oa, b.   ¹⁰) grip — Bb,
d, f. Istf. R. af Cap.: (Sua) sem xyr segir (i kaupaboltinum i landz botinni. i .xx. kapitola) — Bb, c, d.
¹¹) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi, k.   ¹²) [eindagat ner vi skal lœnfa. þa — Bk.   ¹³) [mgl. — Bk.
¹⁴) Cap. udel. — Bg, l, m, o. Xa, b. Fölger i Bb först efter næste (21de) Cap.   ¹⁵) Resten af Cap. udel.
Xa.   ¹⁶) [aðrum grip sinn — Oa, b. Ta, b. Istf. Resten af Cap.: (Sua) sem xyr segir (i .vij. kapitola of
) — Bb, c, d. Istf. Resten af Cap.: &t. — Ta, b. R. af Cap. mgl. — Oa, b.   ¹⁷) Istf. Resten af Cap.:
— Bi.   ¹⁸) Istf. Resten af Cap.: &t. — Bk.

er lett var. en hin fær til er leði oc tætr æz honum lanet. þa gíallði han .ij. aura
 slyrs at æzange er atte flíp eða ros. Nu æz han hæuir lengr en let var. þa gíallði
 [han æzang.¹ [ij. aura slyrs² [þeim er flíp eða ross atte.³ Hvarvetna þar sem maðr
 gerer manne fær stada með hæizt eða ozund. borte sa zulrette [er gerer⁴ oc fær stada
 extir þui sem .vj. stynsamr men meta. [æz æzni ero til.⁵ Þat er allt zullrettis stade
 er men meta til halzrar mætr. en æz minni er þa ozundar bot extir dome þeim er
 stadi er gorr. Nu dylr han oc ero eigi vitni til. syni lyrittar æidi. en settar æidi
 zirir zulrettis stada.⁶

Þm þa men er roa a men naufsynia laust.⁷

- 21 Nu roa men a men eða sigla⁸ gíallde stada þan allan⁹ sem þeir gera.¹⁰ nema
 men roe zirir bard þeim. Kef þau oll er rela¹¹ i almenninga þau a lonongr. Nu
 sigla men zirir land fram eða æz hære oc briota flíp sin. silt ze a huær er með vatt-
 om lennir huer sem iord a er a retr. Hærel oll onnur a lonongr.

Þvar með minstu ze er lozat at sigla.¹²

- 22 Nu æz þui at vinnu men¹³ [ær torzenglega miot¹⁴ i heradom¹⁵ oc aller uilia
 nu i kaupzærdir zara. þa uilium ver þat vanleggha æz tala. at notor maðr zære i kaup-
 zærdir [er minna ze eigi¹⁶ en til þriggia marla veginna.¹⁷ Scal þætta zorbot standa
 zra þastom oc til Michials meffo huert ar. En zra Michials meffo oc allan vætren
 síðan [zære huer i zribi¹⁸ með flifu godo¹⁹ sem gud [hæuir let²⁰ honum. huart [sem
 þat er minna eða mæira.²¹ En þeir styrimen er tala men a flíp sin með minna z-
 en nu er stilt. þa sædiazt þeir .ij. aurum slyrs lononge zirir huern þeirra oc ~~þa~~
 huer sa er zelagh leggr uid þa. Gíaltþri uilium ver at ranzale þætta huert sumar.²²
 þui at off er grunr a at slyflumen [oc umbodæmen²³ tale mutur a oc miss(a)²⁴ þu ~~u~~

Jvfr. Cap. 21. L. VIII. 26. Cap. 22. L. VIII. 23.

¹⁾ [mgl. — Bk. ²⁾ [mgl. — Bf. ³⁾ [mgl. — Bf, h. ⁴⁾ [mgl. — Bk. ⁵⁾ [ziarstada æz uatt ~~u~~
 ero til — Bf. [æz vitni ero til — Bk. Na. ⁶⁾ En æz eidar zallaz. gíallde silt sem adr er (var) mætt (ta ~~u~~ ~~u~~
 — tilf. Bf, h. Na, b. Her indskyde Be, n. Oa, b. Ta, b. Xa Capittlerne: Nu tætr maðr grip manns uled ~~u~~ ~~u~~
 (der ellers er Slutningen af Cap. 39 i Landsleiebolken) og: Alla þa gripu &c. — hvilke begge i Ba ~~u~~ ~~u~~
 i Anhanget ved Slutningen af Byloven. ⁷⁾ Ingen Cap. Afd. i Na, b. Cap. udelades — Bg, l, m, o. ~~u~~ ~~u~~
⁸⁾ Istf. Resten af Cap.: Sem zær segir (i .vj. tapitola of .xx.) — Bb, c, d. &c. — Be, n. Ta, b. Xa, ~~u~~ ~~u~~
 R. af Cap. mgl. — Oa, b. ⁹⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi. ¹⁰⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk. ~~u~~ ~~u~~
¹¹⁾ retr — Bf. ¹²⁾ Cap. udel. — Bg, l, m, o. Xb. ¹³⁾ Resten af Cap. udel. — Xc. Istf. herfra ~~u~~ ~~u~~
 huern þeirra: &c. — Xa, som derpaa fortsætter Cap. of þa huern er zelagh leggr uid þa &c., men dog ikke a ~~u~~ ~~u~~
 lader det fg. Stykke Gíaltþri &c. Istf. herfra til Gíaltþri: &c. — Ta, b. mgl. — Oa, b. ¹⁴⁾ [era miot ~~u~~ ~~u~~
 zengnir — de fl. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk. R. af C. udel. — Bu. ¹⁵⁾ heradi — Bb, c, d, i. Istf. Styk ~~u~~ ~~u~~
 indtil Gíaltþri —: Sem zær segir (i .iiij. tapitola of .xx.) — Bb, c, d. &c. — Be. Istf. Resten af Cap.: &c. —
 Bi. ¹⁶⁾ [með minna ze — Bf. ¹⁷⁾ veginna — mgl. Bf, h. Na. ¹⁸⁾ huert sem hann vill — tilf. Bk. Na. ~~u~~ ~~u~~
¹⁹⁾ [hære þat huerr — Bf. ²⁰⁾ [er — Bk. ²¹⁾ [er hann uill — Bf. ²²⁾ ar — fl. ²³⁾ [mgl. — fl. ~~u~~ ~~u~~
²⁴⁾ missi — fl.

böndr vertmanna. en ex þeir settast uid gíaltýra. þa ero þeir saka lausir [xirir systu-
monnum.¹ er þeir tóma hœim at þui sinni. þui at eigi ber att hin same madr gíallde
týsuar xirir æina söl.

Um gíftakauþ og mangera.²

Laga nýa oc sva aðra nýia³ gífta oc ofstrur. þat skal kaupa a⁴ batom eða a⁵ 23
bryggium ex uil. en eigi gíftia i buðir til mango. En sa er bryggir buð til þess [oc
væit han⁶ oc sva sa er læigir. gíallde sin öryri hvar þeirra tononge oc xare [or buð⁷
oc a bryggiur utt æighi at síðr.

Her greinir um taksetningar og um takgerður.⁸

Ex madr æstir man tals⁹ til laga orðfurdar¹⁰ xirir hvar male sem þat er. þa 24
skal at hyggia hvar þan a þui male her at svara eða i öðrum stað. en ex þan a i
heraðe at svara. xar¹¹ brautar tal til hœimilis síns oc skal [bu hans varða tali¹²
xirir þan oc söl síðan sakar abere at landz logum. Hver madr ma biöda öðrum um
söln sína ex þan uil. sva karlmadr sem tona. en sa er uid umbode tætr skal sva sölta
armars söln sem sína. þui at öxt xær æigi skaltr söl. Nu ex madr löngvör or heraðe
med þe manz oc til bóar vars. þa kemr bonde extir oc uil sitt haxa. [þa xælt þin¹³
æ meðan bonde er i bonum oc ma þan huergi standa¹⁴ þan. en þegar bonde er [or
bonum oc¹⁵ hœim xaren þa gengr þin fram i lios. þa biöde bonði þeim manne um
söln¹⁶ sína¹⁷ sem þan uil. oc söl þan sva sem þin [stíldi skaltr ex þan vœre þia.¹⁸
Engi kaupangr manna skal gera heraðz monnum ofsil oc eigi heraðz men kaupangr
monnum. Sit skal hvar haxa oc engi annan rena.¹⁹ En ex madr talsættir man til
[stæznu oc til logmanz orðfurdar²⁰ oc dömiðt honum hvar þi þe ne æidar.²¹ þa tvi-
gíldi þan þeim xirir löstnad sin er þan gíldi²² til rangs mals. en mork sýlrs ton-
onge. nema sa er talsætti sværi xirir æineidi at þan þottizst²³ extir sonnu male sölta.

Ex madr taksetr rangliga.

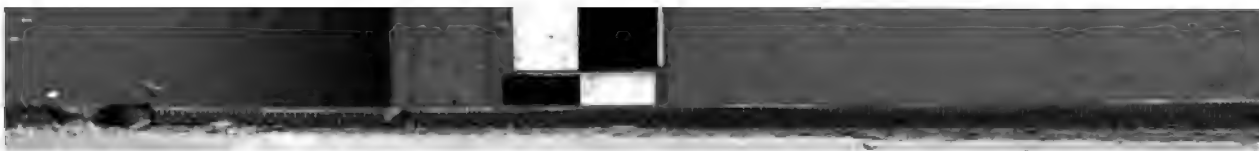
Sa madr er æstir man tals. skal segia honum hvar þan skal xora tal. þa skal 25
þan þangat xora [sem þan segir.²⁴ eða gíallde mork sýlrs tononge [ex þan xorer

Jvfr. Cap. 24. G. 102. Bj. 52. 98.

¹) [uid tononge umbodemenn — Bb, c, d, f, h. Ob. ²) Cap. mgl. — Bg. hvar sölta skal grona gífta
Orskr. Xa. ³) grona — Be. Oa. ⁴) æ — ß. ⁵) æ — ß. ⁶) [eða væitir þan — Oa. ⁷) [brott
Bl. ⁸) Cap. mgl. — Bg. ⁹) til stæznu oc — tilf. de ß. ¹⁰) Her ender Xc. ¹¹) þa xær honum
Bl. Oa. þa ß. xær honum — Bl, n. xær honum — Bm. ¹²) [bu hans tala oc varða — Bl. [þia
þan vœrðu tala — Xb. ¹³) [en ex þin xælt — Bl. ¹⁴) þinna — ß. ¹⁵) [mgl. — de ß. ¹⁶) [fullb
Bl. ¹⁷) með vatta .ij. — tilf. de ß. ¹⁸) [væri söltr uid (þia) — ß. ¹⁹) sit skal hvar æc. — mgl. Bl.
[logmano et til laga orðfurdar — Bl, n. ²⁰) Istf. Resten af Cap.: æc. — Bl, n. R. af Cap. udel. — Bm.
[ædi eller maaskee ælði — Oa. gíldi — Ob. ²¹) hugðiz — ß. ²²) [sem stænt var — Bl, n. [þ. hann

eigi.¹ En ex-han segir honum ædi til hvert þora stall. þa liggir honum ætli uíð þó at han þore eigi þat tal. En ex-madr skal tal þora. þa tala han þrea [husasta men² með ser [oc eigi þleiri.³ þan æin er i tal gengr þirir han. en hina tva er [han vitnar⁴ undir talþorslu.⁵ en ex⁶ þleiri men [þylgia⁷ honum⁸ oc [gera þeir⁹ ofþæfi¹⁰ i [apættis orðom¹¹ eða avertum.¹² þa ma hin er þirir er lyfa hæimsofn¹³ a hendr þeim. oc er þa er tal þorði sætr .viiij. ertogom oc .xiiij. mortum þylþr en mort þylþr huer annara. oc þva skal oc þar er madr æftir man tala ætlagha.¹⁴ giallde mort þylþr tononge.¹⁵ en hin er hæimsofn er næit skal hava mort þylþr ær þeim¹⁶ .xiiij. mortum. huart sem lut a i husastafr madr eða einloþþr. En þva mega honum uítni bera um hæimsofn æinloþþir men sem husastir men. nema vattar þes manz er [tala æfti¹⁷ eða tal þorði þore¹⁸ þat¹⁹ uítni at bera at han þirir haud þeim ollum at þylgia ser i garð. nema þeim þrimr vattum hans²⁰ oc varðzlo manne. þa stulu þeir lagomen eði giallda.²¹ en huer þeirra annara er sealtgræde²² varo i gongu [með honum²³ oc nolora ofund væittu. giallde mort þylþr tononge. En þa madr er gengr i þeartat²⁴ oc a huarle hus ne stíp [i kaupangi²⁵ sem i logum er mælt oc sægir at han a huff eða stíp oc a ædi. þa er han sætr [liij. mortum²⁶ þylþr tononge.²⁷ [en með þui at han²⁸ læidir þan man i tal þirir set [er engi a hus ne stíp.²⁹ þa er þa iamþætr [er læidir³⁰ sem hin [er i gengr.³¹ nema han þore at [þvera þan æid at bot³² at han sagde honum³³ þat. at han atte [eigi³⁴ hus eða stíp.³⁵ En ex-madr skal æfta man tala. þa skal han þva husasta men með ser. en eigi þleiri. En ex-husastir madr þyniar at ganga með honum at æfta tala eða þora tal. þa skal han tveðia³⁶ han.³⁷ en ex-han uil eigi ganga heldr en adr.³⁸ sætr ofþri³⁹ þylþr uíð tonong. Nu ex-madr hittir man uti oc uil [æfta han tala.⁴⁰ værðr hin var uíð oc

¹) [mgl. — Bk. ²) [husastir — Be. Oa. Ta, b. ³) [mgl. — Be. Oa. Ta, b. ⁴) [han lyfr — Bb, c, d, f. Ob. Na. [han þirþotar — Be, h, l, m. Oa. Ta, b. Xa. ⁵) [atþestu — Be. Oa. Ta, b. [tal þorðu (þora) með honum — Bi, k. ⁶) eigi — Be. Oa. Ta (dog her senere overstrøget). ⁷) þylgi — Be. Oa. Ta. ⁸) [þora — Bl. ⁹) [ex þeir gera — Be. Oa. Ta. [væita þeir þonda — fl. ¹⁰) ofþæfi — Be. ofþæfte — Bi. ofþæfi — Oa. ofþæfte — Ob. ¹¹) [apættis orðum — Oa. Xa. [teffom malom — Ob. ¹²) avertum — fl. ¹³) hæimsofn — Be. ¹⁴) rangliga — Be, l, m, n. Oa. Ta, b. Xa. mgl. — Bb, c, d, f, i, k. Ob. Na. ¹⁵) oc þva skal oc æt. — mgl. Bg. ¹⁶) .viiij. ertogom of — tilf. Oa. Ta, b. ¹⁷) [tafsetti — Bb, c, d, e, f, h. Oa, b. Ta, b. Xa. ¹⁸) þeir tigu — Bn. nema þurzi — Oa. nema han þurzi — Ta, b. ¹⁹) honum — Be. hus — Oa. Ta, b. honum æigi — Xa. ²⁰) tveim — tilf. alle de Övrig. ²¹) Nedenunder sidste Linie paa Siden, uden Henviisningsmærke, er der i Bf tilskrevet med en gammel Haand < neppe meget yngre end Textens: Sva þall hvar madr annan tag æfta þenna væghen fæda tældo of Gunnar þvar stæiafæino of midz væghens sem i kaupanghe sealtum: þat tal þall þora. eða er han sætr mort. ²²) a sealtgræde — Bb, c. ²³) [þeirra — fl. ²⁴) þynrir mann — tilf. fl. ²⁵) [mgl. — Bk. ²⁶) [mort — Bb, c, d, f. Ob. Na. [liij. mortum — Bn. ²⁷) Her beg. igjen Ob efter Cod. Arnemagn. ²⁸) [ex ex madr — Bg. ²⁹) [er i læidir — de fl. [mgl. — Bn. ³⁰) [mgl. — Bn. ³¹) [vinna botar (botaban) eib — fl. ³²) eigi — tilf. Bb, c. ³³) eigi — mgl. Be, h, l, m, n. Oa. Ta, b. Xa. ³⁴) [huarte tæffara — Bb, c, d, f. Ob. trefia — Bb, l, n. ³⁵) at ganga með ser — tilf. Bb. ³⁶) þa skal tveðia æt. — mgl. Bm. ³⁷) mort — Bf. ³⁸) [tafsetia han — Bm.

VII. Kjöbebolk.

265

rennr undan [eða riðr¹ eða ror. þa skal falla a han svo haff at [vattar hans² megi bera þat vitni. at han matte horyra ex han uildi. þa skal han zora þat tal. en ex han zorer eigi. þa er han setr mort sylzrs kononge. En ex madr lorypr i gard manz [eða i hus.³ of lætr æztr gardz lid eða dgr.⁴ [þa skal han falla oc⁵ bidia up lata. en ex men ullia eigi. þa skal han æsta han tals þar þegar⁶ oc mæla svo haff at han ma horyra ex han uil [oc at vattar hans þore at bera þatt vitni at han matte horyra ex han uildi.⁷ zore⁸ þat tal eða giallde mort sylzrs kononge. Eigi þarz han at sægia huert han skal zora þat tal nema han uili. oc er þo iamzult at logmali sem [sagt er.⁹

Um manhelgi ok hnat kousngr a ok takmerki.

En um manhelgi vara oc um tafsetning¹⁰ oc allar adrar sofner.¹¹ þat skal allt 26 zara at boar manna logum oc eztir þui sem bot var vattar svo uida sem [ver eigum tafmerki.¹² En þat er svo uida at Guniðdar a [rædr¹³ zirir nordan.¹⁴ zra Gunn- iðdar a¹⁵ oc¹⁶ i vardan¹⁷ a zialleno uppi i Vapnadal oc þat¹⁸ sudr zirir nordan Breiðumgri¹⁹ oc þat²⁰ [ozan i²¹ Alreksfada vatn oc [þat ozan²² i Krosshu.²³ oc þat²⁴ [yzir i²⁵ straumin. oc alt²⁶ Sunnes²⁷ oc Nordnes. oc innan ziardar sionhending²⁸ æz²⁹ utanverdo Nordnessi oc³⁰ i Guniðdar a.³¹

¹⁾ [mgl. — Bm. ²⁾ [vattar hans (megi) horyra oc — Be, k, l. Xa. [zarunautar hans horyra (horyri) oc — Oa. Ta, b. ³⁾ [mgl. — Bf. ⁴⁾ hus — Be. hus at [er — Oa. Ta, b. ⁵⁾ [en hinir falla oc — Oa. Ta, b. ⁶⁾ um læid — tilf. Be. ⁷⁾ [mgl. — Be, g, k. Oa. Ta, b. ⁸⁾ zora — Bk. Oa. ⁹⁾ [sagt [e — de fl. Her tilf. Bb, c, d, f, h. Ob. Na, b: Sva þat tona . . . þo varum — see Enden af Cap. 26. Bg ill. Eigi þat tafsetia siban ringt er . . . dagr um vstri — see foran Cap. 16. Her indskyde Bb, c, d, f, h. Na, b Capitlet: Ez madr lætr grip manz uteðan, der i Ba staaer i Anhanget, men forresten aldeles stemmer med sidste Deel af Landsl. VII. Cap. 39, see dette. Bb, c, d. Na, b tilf. desforuden Capitlet: Ez menn dubla &c. — der i Ba udgjör Cap. 27. Bk tilf. samme Cap. men kun som Slutningsstykke af Cap.: Ez madr lætr gr. m. uteðan. ¹⁰⁾ tafsetningar — fl. ¹¹⁾ ziardar sofner — fl. ¹²⁾ [atmart er — Be. [atmartir ero — Oa. Ta, b. ¹³⁾ Saal. rettet. norðr, meningslöst Ba. ¹⁴⁾ neðan — Xb. ¹⁵⁾ ozri — tilf. Be. ytri — tilf. Bm. fra &c. — mgl. Bb, c, d, f, h. ¹⁶⁾ [ytri — Bl. inn — tilf. Bb, c, d, f, h. ¹⁷⁾ garden — Be. ¹⁸⁾ þar — Bi, n. ¹⁹⁾ Breiðumgri — Bb, c, d. mgl. — Bm. ²⁰⁾ [ua — Bf. ²¹⁾ [nordan a — Bk. ²²⁾ [æðan Bf. [sua ozan — Bk. ²³⁾ Krosshu — Be. ²⁴⁾ þar — Be, k. ²⁵⁾ [yzir — Be. [ozan i — Bl, n. ²⁶⁾ alt — mgl. Be. ²⁷⁾ Sianess — Xb. ²⁸⁾ siontenning — Bb, c. ²⁹⁾ oc — Be. a — Bk. ³⁰⁾ oc — mgl. Bf. ³¹⁾ oz — Xb.

I Oa ere Oslo Takmark anførte saaledes: (fra 12) En þat er sua uida at Taduinar bædr rædr zirir nordan loren. zra bædrum oc i nordanverf Vatabergh. zra Vatabergi of i bædrin a Mortustottom of i grindina a Valin. fra henne of i Krossbretto er upp zær mote Vitabergi of sua vt i neðunverða Vitabergs (saal. rettet fra Textens utydelige: Krossborge) klæiz. of sua vlt a vagen iæmzram Alreksfæ of sua aptr i Taduinar bæ. I Ob: en thaf er f. al Tadini bædr r. z. nordan nunnu klaufter oc up a Martustoffa oc til grindarannar i Valin oc izuir under Vitaberg oc vlt till Threllaborghar oc a midian ziordan millum hazudhægar of Alreksfægha.

I Ta Tunsbergs Takm. saaledes: En þat er sua uida. izir til Ramznaberghe oc Smorberghe oc þeðan oc til Frodatlau. fra Frodateldu oc alt upp i Snyrubet oc vt eztir bædenom oc ozra um Gunnarebø oc ut um Steinin. oc aptr um Teifar oc i Sartarlebryggiur. I Tb kun: En þat er sua uida sem at zorno zære hezuir veret.

I Na, b. Enn þat er sua uida sem her seighir um thadmardi (Ennd saa langt er Byghens thadmard som her Byes. Emellum Bønnderne och Byemendi. Serst almindingen Emellum Bønnder Eggner och Trundheim. Begønndis medt Julefest, och op igenn thill thamburde op offuer aæfenn, thill enn fuer som heithet Steinuerle. Der ifra och i Norges gl. Love II.

Sua skal tona ganga i tal xirir man sem karlmadr ez hon a hus i bor varom.¹

Um vebian ok dulplan.²

- 27 Ez men duxla eda lasta³ tenningum⁴ um peninga.⁵ se upnemt [konongs um bodsmanne⁶ allt þat er a borde liggir oc huer þeirra setr halzre mort sylzre uib konong. en ez men vebia haxe at engo⁷ oc se seltta laust.

Um pundara ok vettir. met ok melikerold.⁸

- 28 Nu ez þui at sua er tælit um allt landet at einir pundarar⁹ oc [æinar vettir.¹⁰ ein melikerold¹¹ [oc stillur¹² [stulu ganga¹³ at þui sidr megi prættazt xauittir¹⁴

Jvfr. Cap. 27. L. VIII. 28. Cap. 28. L. VIII. 29.

Öulingaafenn skennfor uordenn, rett thuert offuer Mjuren, op i thiorrn som talldis Reidtiornn, en þar fædr þenn medt et annat naffn ok kalder þenn Holtiornn. Þemardenn sundennfor Þenn þillie medt þenn aar þu sunder lopper nedt i þonn, nedt medt Þoutleit, som saa neffnis. Der isra op i Graßinn, som ligger paa þu minnstre handt emellum Slade ok Alepßadt. Der isra ok op i Þiornnþorbt, siden allt thill Slademardenn — (K) Eff madr vill brott xara oc rindir Pipi fra tannde, eda ser xestum oc er hann xir hebann midia aa. tha æfi þu thads thill stæffnu. En æff hann xorir ægi that thad, giædde mord silfres kononge oc bharmonnum. Sua þall þu annan thads æsta thesso maginn Solaxott, [oc midr aa ([oc thill midt i Elffuenn — Nb) sem i kaupanghre, oc the thad xora. En huer er ægi xorer, er sader mord silfres mid kononge oc bhar menn. Sua þall thads æsta vdr Niderholm ([indenn for holmenn paa begge sider — Nb) sem i kaupangre, oc sua thar xora (sem synes udeladt) i kaupangere hæfde æft veret, enn æff madr er a buin xaras sinner brott or kaupangre. oc (hezir — udeglemt) tumbi bulda sinn, [oc oll xott a Pipi ([och eer sielff medt paa þipett eller boudenn, ok hæffuer lagt isra bruggin — Nb) þu þommer madr thill, oc æfter hann thads thill hann at bruggiu sparde, oc vill sua xer hæffue (xer hans) dædla tha þall veruande xora thads sondiande thill bruggiu sporde. en han þall sett hæffua sitt mat thet a theima (ri-nok Skriv. f. tveima) soffuar soffum oc xare that mall sidann æfter toghum ([Da þall þenn som stæffnis liggir thill Brugginn igenn, ok forligge sig medt hannum om then sagh thennum sielff emellum. Sidenn fare þenn sagh lomp lig — Nb). Det egentl. Takmark i Na følger först i Anhanget, see dette. Stykket en þat er sua &c. — mgl. Bm, Xa.

¹) Sua skal &c. — mgl. her, men tilf. i Enden af Cap. 25: Bb, c, d, f, h. Ob. I Bt findes følgende Marg. Tillæg med en Haand fra 16de Aarh. Nota: Opsto vdrast er sa vide. att Ladine bedt radir for Norden Næst closter ok op aa Martusfoda oc till Sundarannir (saal.) i wallin, oc effuir vndir Eideberg oc ud till Trelaborg oc a midian fiordan imellum Hoffuitser ok Aaters hage. Stens vdrast er ser at ud med bergit till megen bed oc i lenger efter neer sa langt som Liss vdrast er, vestir fra Lundegierde oc till Sartangen ok imod Saldum gaartz eigher mit n watnit oc mit i Sarmatnit. — Effir Tonsbergs priuilegier som Sten by ok hæffer da redir deris Nering till an nesir som liggir imellum Gittere, ok Ceste lenn. Sten by eigir n Serpen Kirdegord, fra syndre stettenn oc n hærn syndre paa Tirdenn, att det stude som der er æstenn saare som mig er Berett. ²) Dette Cap. har i Bb, c, d, f. N sin Plads foran næstforegaaende. Ligeledes i Bb, hvor det udgjör Slutning af det Cap., der begynder med Ez madr setr grip mang uledan. Har i Be, n. Ta, b. Xa sin Plads bagefter næstfølgende. Udelades i Bg, l, m. Oa, b. Xa. Antydes i Ta, b kun ved 11m duft &c. ³) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk, ⁴) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, n. Resten udeladt — Xa. ⁵) Istf. Resten af Cap.: — Sem xyr segir (i botinn) — Bb, c, d. &c. — Bi. ⁶) [kononge — Bf, h. ⁷) alsengu — Bf. ⁸) Cap. har i Bb, c, d, f, h. Oa sin Plads længer foran i Byordningen, nemlig i Bb, c, d, f. Oa mellem Cap. 16 og 17, i Bb efter Cap. 18, og sidst i Bolken. Antydes her kun ved: um pundara &c. — Oa. Ta, b. Udelades i Bg, l, m. Ob. Xb. ⁹) Istf. Resten af Cap.: &c. — Xa. Resten udelades — Bn. ¹⁰) vager — Oa. [mgl. — Be. oc ein med — Bb, c, d, f, h, k. Na, b. Resten af Cap. udel. Bi. ¹¹) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk. ¹²) [mgl. — Be. Oa. ¹³) [mgl. — Bk. Istf. Resten af Cap.: &c. — Be. ¹⁴) xatunnigir — Bb, c, d, f.

VII. Kjöbebolc.

267

men¹ hvar sem þeir² kunnu fram tóma í landeð. þá er þessi skipan á gorr af
skipundare skal vera slítr sem adr er vanr. skal han rísa at halzu skipundi oc þar
tíl er [a ma uega³ halzt annat skipund. með þeim hætte at .iiij. vetter oc .xx. skulu
gera skipund. þær sem huer þeirra stánde [halza niundu mork oc .xx. oc .viij. ært-
oger.⁴ þar⁵ næst handpundare oc skal han rísa at halzre vet. oc þar tíl er a ma vega
halzt skipund. En ex minna þarz at vega en halza vet. þá vega með skalom oc
með metom. Smiorpundare skal vera slítr sem iannan er vanr [at vera.⁶ þriggia
punda smior þeirra at .iiij. mætr oc .xx. gere huert smiorpund. En ex laupr er
um þá skal han eigi mæira stánda tomr⁷ en .viij.⁸ mætr. En þessi skulu mæliterollð
vera tíl grions oc [annars uidlegs⁹ avartar. sáld þat er .ij. gere skipund.¹⁰ halzt
sáld. mælr sa at .vj.¹¹ gere sáld. halzr mælr oc ziorðungr mæles. [oc se provat með
rug oc vandregit.¹² þá ero onnur mæliterollð er mæla skal víð hunang oc allzstonar
dryt. lysi oc adra luti þui líla. Er þar zyrst afr. bolle. oc halzbolle. oc iusta. [ero
.ij. iustur í halzbolla. tvær halzbollar í bolla .iiij. bollar í ast.¹³ Scal logmadr háza
pundara þessa alla. vetter oc met. mæliterollð [oc stíktur¹⁴ a [Biorguiniar þingi.¹⁵
en þess a millum [liggi undir logmanz lase¹⁶ oc þeirra er [vardvæizlu háva a þvar
manna ze.¹⁷ skal þar ætir gíaltzri oc ístlumadr retta sín mæliterollð. pundara. met.
oc stíktur. en húsbóndr ætir þeirra pundarom. [vettom oc stíktum. metom. oc mæli-
terollðum í huers ístlu.¹⁸ Mark skal a hueriu mæliterallde vera stíkt sem mærlízt a
[Biorguiniar þingi.¹⁹ Vere gíaltzri²⁰ stíktur at stóða þetta sín a .xij. manaðom. en
huervetna þar sem rong mæliterollð zinnazt vani sva at eði se tíl þess hez²¹ síðan.
En huer sem æithuert í þessare græin hæuir rangt [eða umarkat.²² sêtr mork slyzro
uíð tonong ex han væit.

¹) Ístf. Resten af Cap.: Sem zyr segir í kaupaboltinum í landzbotinni í .xij. kapitola — Bb, c. ²) kaup-
eða — tilf. Bb. ³) [verdr — Bf, h. Oa. ⁴) [halza .ij. mork oc .xx. of ertog — Bd. [ig. mætr of .xx.
ertogar — Bf. [ig. mætr of .xx. of .viij. ertogar — Oa. [halz .ij. mork oc .xx. oc .viij. ertogar — Na. Ístf.
at .iiij. vetter &c. har Nb: att .xx. liapund skal gíere eitt skipund. wdi huer liapund .ij. m & .xxviij. ertuger.
⁵) þat — seilagtigt Ba. ⁶) [oc vega — Bf. Oa. ⁷) tomr — mgl. Oa. ⁸) .ij. — Bd, f. Oa. ⁹) [annars
uidlegs — Bd, f. Oa. [allz annars — Bb. ¹⁰) pund — Oa. ¹¹) .iiij. — Oa. ¹²) [mgl. — Bd, f, h. Oa.
Ístf. en þessi skulu &c. har Nb: Ítem ther ere oð andre mædere som manndt wengger oð maaler Örynn, Sált, oð
Korun meðt, oð .vj. wauger wdi thunen eller maadenn. halff made, eller fiordungs maade. ¹³) [wdi huer afte
.iiij. boller, wdi huer bolle enn áannð oð wdi huer halff áannð .ij. j(u)stur — Nb. ¹⁴) [mgl. — Bb. ¹⁵) [log-
þingi í Biorguin — Bd, h. [logb. í þv varnm — Bf. Oa. [logt. í Ríðarofe — Na, b. ¹⁶) [undir logmanz
rade — Bd. [i logm. rade — Bf. [liggi í Olafs tirtio und. logm. lase — Na. [i. í Ol. t. — Nb. ¹⁷) [þonda
ze vardvæita — Bd, f, h. Oa. of þeirra &c. — mgl. Na, b. ¹⁸) [oc þui ollu sem zyr græinir (er talt) of se
þegar með rug of vandregit — Bd, f, h. Oa. ¹⁹) [logþingi í Biorguin — Bd. [logþingi — Bf, h. [huerio
þingi — Oa. [logt. í Ríðarofe — Na, b. En ex noffor hezr omarkat. gíaldi mork f. skal huerr huezast madr
eða meti (fer — Oa) pundara [of bismara of adrar vagher ([mgl. — Oa.) Engi madr skal bygga skipundara ne adrar
madr (Engi &c. — mgl. Oa) en ex byggir gíaldi mork f. — tilf. Bd, f, h. Oa. ²⁰) ístlumadr — Bb. ²¹) hezt
hezt — Bf. Oa. ²²) [mgl. — Bd, f, h. Oa.

rotter antyder Bf Mandhb. Cap. 21: Nu vill þa eigi bota &c., Cap. 22: Ez madr lysi &c., Cap. 23: Engi
Landvb. Cap. 6: Nu skulu allir men vita &c., Cap. 7: Nu skulu ver vita hvar ver &c., hvilke 2 Capp.

VIII. Þiogaboltr.¹

Ger heyr þiogaboltr.

- 1 Þat er nu þui neft at var skal engi annan stela.² Nu er þat græinande att
ex sa³ maðr steln mat⁴ er eigi⁵ þær ser vinnu til þoftra oc helpr þa lizi sinu þir
hungro saler. þa er sa stuldr [þirir engan mun⁶ rexfingar væðr. En ex sa maðr er
uinu þor er [ser til þoftra⁷ steln [til oyris⁸ sa er ekki var⁹ at slitu tendr. þa skal
han þegar¹⁰ a mot þora. oc loysa hud sina með .iij. mortum slyðr. Nu steln han
annat sin til oyris. loysi hud sina með .v. mortum slyðr. en ex han loysir eigi late
hudina [oc se brugðit lylli¹¹ a tin hans.¹² Nu steln han til oyris þridia sin late
hudina. en konongr tale [.v. mætr¹³ slyðr af þe hans.¹⁴ En ex sa hin same maðr
steln oxtar. þa er han drepr. En ex maðr steln til halðrar mætr slyðr sa er eðl var
aðr at slitu tendr. þa skal han a mot þora oc loysi sel með .viij. ertogom oc .xij.
mortum slyðr eða þare utlægr. En ex han steln oxtar. þa er han drepr. Nu ex þiog
steln til mætr slyðr i þyrsta bragdi þa hæuir han þirir stolet þe sinu ollu¹⁵ oc heyr
slita rexfing sem sa maðr leggr a han er konongr valld hæuir i hendi til rettra rexf
inga oc halldu han þo lizi sinu. En ex sa hin same maðr væðr oxtar at þyðfu¹⁶
tendr. þa hæuir han þirir gort lande oc lausum oyri oc lizinu meðr.

Gversu með þiszi skal þara.

- 2 Ex maðr stendr þiog¹⁷ með¹⁸ sinu er stolet var iðra honum þa skal binda þola
a þaf honum ex vitni ero til oc læidi han bundin til gialftra. En ex han uill eigi
uidr honum tala. þa er han sætr .viij. ertogom oc .xij. mortum slyðr. þa skal þara
þyðfumanne. en ex han uil eigi uidr tala. þa [er han sætr .viij. ertogom oc .xij. mort

Jvfr. Cap. 1. Bj. 115. 116. 147. L. IX. 1.

ere forenede til eet; Cap. 8: Um þorgiald, og Indledningens Eftir þær allar . . . á tomt. (See Side 186).
Bi tilføier følgende Capitler: a) Um þarbann, Landslovens VIII. 25, b) Ex maðr tetr grip manz utðan, Land-
lovens VII. 39, c) Alla þa gripu &c. Landslovens VIII. 18, d) Ex hefr eða roff bitr &c. Landslovens IV. 22,
alle med Anførelse af de første Begyndelses-Ord. Paa samme Maade antyder Bk de tre sidstnævnte
Capitler, med Udeladelse af Cap. Um þarbann. Ob tilf. Stykker af forskjellige Bolker, nemlig: Mandhb. Cap.
21: Nu verðr maðr þemdr sattu . . . malavogtum; Landvb. hele Cap. 7: Nu þulu aller men vita &c., hele Cap.
8: Um þorar giald &c. Indledningen: Eftir þær allar . . . á tomt. Manh. Cap. 12: Ex maðr drepr man i
þaupstað . . . lagadomi, hele Cap. 11: Sa skal vera bani . . . (þyðfariði, Cap. 10: En ex varðmenn . . . þ þir
tenna, þa þere sa . . . her ender Codex, de sidste Blade ere bortskaarne.

¹⁾ Sideovskr. i Bb, c, d. Ingen særskilt Bolkeafđ. Bl. Oa. Bolken udel. i Bf. Xb. Af hele Bolken m-
føres blot Cap. 8 — Bg. Første Cap. antydes ei i Bl. ²⁾ Istf. Resten af Cap.: Sem þyr segir i þioða l-
inum i landþotinni — Bb, c, d. En þat er her þríðat sem þeir millim þaupangomanna of herraþymanna — tilf. Bb.
Istf. Resten af Cap.: &c. — Bk. Xa. Resten af Cap. udel. Bf. &c. — tilf. Ta, b. ³⁾ Istf. Resten af Cap.:
&c. — Be. Resten af Cap. udel. Oa. ⁴⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi. ⁵⁾ Istf. Resten af Cap.: &c.
— Bu. Tb. Resten af Cap. udel. Ta. ⁶⁾ [med ængo molle — Bk. ⁷⁾ [mgl. — Bk. ⁸⁾ [mgl. — Bk.
⁹⁾ aðr — tilf. Bk. ¹⁰⁾ þegar — mgl. Bk. ¹¹⁾ lyfils marte — Bk. ¹²⁾ [oc se brugðit a tin hans — Bk.
[oc þrende þaa sin tindbren — Nb. ¹³⁾ [til .v. marta — Bk. ¹⁴⁾ ex til er — tilf. Bk. ¹⁵⁾ við þ-
ong — tilf. Bk. ¹⁶⁾ slitu — Bk. ¹⁷⁾ man — Be, h, m, n. Oa. Ta, b. ¹⁸⁾ þe — tilf. de Örriga.

VIII. Tyvebolk.

269

um slyðs¹ kononge oc þóar monnum.² Nu skulu þóarmen eigi selt gíallða þyrri umboðsmenne eða gíallþra. en þeir hafa³ sín rett sotta.

Um mót sk um þíoga ræðingar.

Nu skal til mót⁴ blása oc læði þa þíox [með þolan⁵ bundin⁶ [til mót⁷ er 3 [stet hæuir⁸ oc þore þram uitni at þa a þe er bat⁹ oc þat þe var stolet þra honum. oc þat annat uitni at þan batt þan a þui þe. þa skulu mótmen um doma. oc ex þeir doma þan miðbundin. þa er þa selt [er bat¹⁰ [v. morkum¹¹ slyðs uid konong.¹² en ex þeir doma þan retbundin. þa skal gíallþri þa þana til. En ex þan uil eigi þa er þan selt .viij. ertogom oc .xij. morkum slyðs [uid konong oc þóarmen.¹³ en ex mótmen lata þan [ganga uðomdan¹⁴ ax mót. þa ero þeir seltir .v. morkum slyðs þo at gíallþri uili eighi ræðing a læggia.

En stólit er er konungs garði.

En um þíoxnað allan þa a konongr oc þóarmen [sem i síðazsta capitulo sægir.¹⁵ 4 nema stólit se i kononga garði eða or þans varnadar¹⁶ hufum. [þa a konongr ein.¹⁷ oc a þa sofn a þui er konongr stípar þirir garð sín er þadan er or stólit. En ex þíoxr temr bundin a mót oc er þoli a bat honum bundin. þa skal huer sit hafa þeirra er þan hæuir stólit þirir oc vitni bera til at þeir atto.¹⁸ en þa er þíoxin tof. þa skal þan hafa þat allt er þíoxren haxði a ser [oc þan tof með honum¹⁹ oc eigi berast uitni til at adrer men atto. oc þo at þan haxe til mætr gullz eða mæira. I þeim loghum skal huern þíox doma sem þan stal. huar sem þan værðr tælin.

Um þa men er rena man þíoxi.²⁰

Ex máðr renir man þíoxi²¹ eða utlægom manne.²² þvare landraða sof uid kon: 5 ong. en huer annara er i gangu ero með honum. seltir mót slyðs [kononge oc þóar: monnum.²³ Nu ex ein máðr tætr þíox þa liggir honum eði uid þo at [þan værði honum laus.²⁴ Nu lennir máðr þe sitt þíoxstólit i hende oðrum manne. oc tætr uid

Jvfr. Cap. 3. G. 253. Cap. 5. L. IX. 3.

¹) [stet þan stíu setr — Bl. [er þann sáðr stíu sama — Bm. [er h. stíu settar (settr) — Ta, b. ²) oc þóarmen. — mgl. Bk. þa skal þora &c. — mgl. Bk. ³) þa — Be. Oa. Ta, b. ⁴) þings — Oa. ⁵) [mgl. — Bk. ⁶) bundin — mgl. Be, l, m, n. Oa. Ta, b. Xa. ⁷) [a þing — Be. Oa. [þangat — Be, l, m, n. Xa. ⁸) [batt — Be, l, m. Oa. Ta, b. Xa. [þant — Bn. ⁹) þan batt a þan — Bl. þan batt a — Bn. ¹⁰) [mgl. — Bk. Oa. ¹¹) [mork — Be. Oa. Tb. ¹²) en þinum fulretti eptir lagadomi — tilf. Bl, n. ¹³) [mgl. — Bk. ¹⁴) [undan ganga — Bk. ¹⁵) [mgl. — Bb, c, d. ¹⁶) værðar — Bm. ¹⁷) ein: — Bk, i. Xa. [mgl. — Bl. ¹⁸) Her ophörer Xa. ¹⁹) [mgl. — Bl. ²⁰) Dette saavelsom de Capittler af Bolken udel. i Bb, c, d. ²¹) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, k, n. Resten udel. Ta, b. Resten af Cap.: &c. — Bl. Resten af Cap. udel. Oa. ²²) [mgl. — Bk. [uid konung — Na, b. ²³) vord: — Bk.

þe sinu oc stíl þva þirir at et drep huergi nidr tononge rette [eda þværmanna¹ oc hæuir han uid þat uatta. þa er hin sannr at sol. en sa orsætr er uid tætr þe sinu. En ex han loynir þioxi oc tætr uid þe sinu. þa er han sætr .iiij. mortum sylxre uid tonong. Nu mælr þat slysumadr eda gialthyri. at þæir hæze sæt gorþa sa er stolin var oc sa er stal oc hæza drepit nidr tononge rette oc þværmanna. þa scal sa sem stolin var sýnia slyttar æidi. en ex sa æidr þællr. giallde .iiij. mætr sylxre tononge [oc þværmannum.² en hin er þioxi sem adr.

Ex mætr tætr þe sit þat þioxi stolit var.³

- 6 Nu þinnr mætr þe sit þioxi stolit⁴ oc þylgir eigi þioxi.⁵ þa scal han hæza uid nauistat men sina er han tætr þe sitt. en ex gialthyri mistruir han oc segir at þioxi þylgdi. þa late han bera uitni sin at eigi var⁶ þioxi uid. þa er han tol þe sitt. Nu tennir mætr manne stulld en odrum uidrtolo at han hæze tælit uid þe hans þioxi stolino. en sa tædr næi uid. sa scal sýnia með sættar æidi. en sa æidr þællr honum til .iiij. marla ex han uissi at þioxi stolit var.⁷ Mætr soter annan um stulld oc er eigi lyft þyxt extir. þa scal sýnia með sættar æidi sa er þirir sol verdr. en sa æidr þællr honum til .iiij. marla ex þællr. En ex umage stætr. þa scal bota ætr⁸ vært hans. eði a tonongr [eda þværmenn⁹ a þui. Nu verdr mætr ær þyxtu sætr.¹⁰ þa a sa at tala er stolin var þul giold þear sine or þe hins sættia.¹¹ oc toftnad þan allan sem han þærz til extirþarar [sem slynsamir men meta.¹² [oc rett sin ærtir laga dome sem han se rentr iammýdlo.¹³

Þværsu rettliga skal þe aptr taka.¹⁴

- 7 Nu stendr mætr þe sitt þioxi stolit¹⁵ i hende odrum manne.¹⁶ en han venigt heimildar tala. þa scal han æsta tala þirir han oc þva¹⁷ þirir þe þat er han kannar¹⁸ ser. oc gera til æindaga at heimildar tati tomi þar. síðan scal han þram þora uitni at þat er hans þe. oc han gaþ eigi ne galt oc eigi solum sælldi oc engum baud han um at sælia. síðan ma han tala þe sitt [ex han uill¹⁹ oc gere huart sem han vil. þara brot með þe sinu. eda røyri heimildar tolu hans. Nu [ex hon brestir honum.²⁰ þa er han þioxi at. nema han sýni með sættar æidi oc nærðar uitni at eigi stal han uttan han tonytti. Sa æidr þællr honum til .iiij. marla ex þællr.²¹

Jvfr. Cap. 6. L. IX. 7. Cap. 7. L. IX. 4.

¹⁾ [mgl. — Bh. ²⁾ [mgl. — Bh. Na, b. ³⁾ Cap. udel. Bl, m. ⁴⁾ Istf. Resten af Cap.: — Bh. k, n. Resten udel. Oa, Ta, b. ⁵⁾ Istf. Resten af Cap.: &t. — Bi. ⁶⁾ þar — tilf. Bh. ⁷⁾ Ex — tilf. Bh. ⁸⁾ ærtir — Bh. ⁹⁾ [mgl. — Bh. ¹⁰⁾ utlægr gor — Bh. Na, b. ¹¹⁾ utlæga — Bh. Na, b. ¹²⁾ [mgl. — Bh. ¹³⁾ [mgl. — Nb. ¹⁴⁾ Cap. udel. Bl, m. Oa, ¹⁵⁾ a þioxi — Ta, b. mgl. — Bh. Resten af Cap.: &t. — Be, n. Resten af Cap. udel. Ta, b. ¹⁶⁾ Istf. Resten af Cap.: &t. — Bh. ¹⁷⁾ þva — mgl. Bh. ¹⁸⁾ tennir — Bh. Na. ¹⁹⁾ [mgl. — Bh. Na, b. ²⁰⁾ [ex honum brestir honum tati hans — Bh. Na. ²¹⁾ Her indsk. Nb et Cap. svarende til Tyveb. Cap. 5 i Landsloven.

Gjersu máðr skal ransaka eptir.

Nú eðr máðr er stolin ær sinu. þá skal han bæida¹ randzafas² þan man [er han 8 uil³ er honum er mestr grunr a at ær hans haze stolit. En hin skal uppi lata vera randzaf.⁴ en eðr han syniar þa er han sannr at sol. En þa er randzafas bæidir skal haza med ser .ij. huffrafla men en eigi zleiri. þeir skulu ganga in linda lausir oc lata randzafa sel adr en þeir gange in.⁵ hin skal sargia til iartegna adr han gange in a ær þui er stolet er. En eðr [han hittir ær sitt⁶ i orl manz⁷ eða i⁸ toflu.⁹ [eða i byrdum.¹⁰ eða i lyktum¹¹ keroldum.¹² þa skal han hallda zirir settar æidi [oc neyndar¹³ uitni.¹⁴ at eigi kom¹⁵ þar at hans uilia eða uitend. En eðr han hittir uttan las oc loto. oc þo i hans husi hallda up settar æidi oc zangar¹⁶ uitni. En eðr þesser æidar zallazt. zalle til .iiij. marla.¹⁷

Um huinsku men ok sektir (er) við liggia.¹⁸

En eðr máðr stel hundi¹⁹ eða fielti.²⁰ knizi eða bælti.²¹ oc ollu þui er minna 9 er en oyrrir. þat er huinska. oc eðr máðr værðr sannr at giallde kononge tva aura. en þeim oyri er atte oc hæiti máðr at værri.²²

Um hauka stulð.

Nú tælr máðr hauk bundin i zæidri²³ oc loynir. þa er han piozr²⁴ att eðr hin 10 yfir²⁵ er atte.

[En eðr máðr stelr fletringi ær iordu manz²⁶ þa er þa piozr at. syni með settar æidi. zellr til .iiij. marla eðr zellr oc sva hit sama zirir hauka. konongr a þær settir.

Um iardar stulð) fyrir konongi ok annara manna.²⁷

Nú selr máðr iord konongs²⁸ at ulonzi hans²⁹ þa er han (piozr) at. oc sua 11 er kaupir.³⁰ nema han syni með settar æidi. Nú tælr máðr marlfæina up or iordu

Jvfr. Cap. 8. Bj. 114. Cap. 9. Bj. 115. 147. L. IX. 10. Cap. 10. L. IX. 7. Cap. 11. L. IX. 8.

¹) beidað — Be. Oa. Tb. bibia — Bk. ²) eðr hann vill — tilf. Bh, k, l, m. Oa. Ta, b. Na, b. ³) [mgl. — Bh, k, l, m, n. Oa. Ta, b. Na, b. ⁴) ransofn — Bg, h, i, n. ransafas hus — Bk. ⁵) vtt — Bh. mgl. — Bm. ⁶) [þeir hitta ær manz — Bh. ⁷) manz — mgl. Bm. ⁸) tiftu — Bl. tiftum eða i — Bk. Bm. ⁹) taffum — Be, m. tiftu — Bn. stoffom — Oa. Ta, b. ¹⁰) [mgl. — Bg. [i byrðu eða þf — Bn. eða i tiftum — tilf. Ta. ¹¹) lotadum — Bh. ¹²) tlozum — Bg. ¹³) neyna — Be. Oa. ¹⁴) [eri — Bl, m, n. [mgl. — Bk. ¹⁵) þat — tilf. Be. han — tilf. — Oa. ¹⁶) zangadr — Be. tanga — Bl, m. Oa. Ta, b. ¹⁷) Her sluttet i Bg den egentl. Bylov. Farmannaloven staar i Landsloven. Her udr Bk. Farmannal. mgl. Ogsaa i Bm udel. de følgende Capitler af Bolken. ¹⁸) Cap. udel. — Oa, b. ¹⁹) Resten af Cap. udel. Bn. ²⁰) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be. ²¹) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi, l. ²²) Her følger i Be, h. Na Cap. 15. ²³) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, l, n. Istf. R. af C.: læita i þiozua bælti i þa þærzi — Oa, som her ender Tyveb. Istf. R. af C.: oc .gij. annur capitula. oc rettir bœttar. er stendar i udy. lotum — Ta, b, som her ende Bolken. ²⁴) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi. ²⁵) Saal. rettet. tønfi — Ba. ²⁶) [om Mannu thager tobbe aff anndenne mandz fter eller tanndi — Nb. ²⁷) Cap. sættes efter næstfölg. Be. ²⁸) Resten af Cap. udel. Bn. ²⁹) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be. ³⁰) eðr han veit — tilf. Bh. Na.

oc sætr niðr i oðrum stað oc þórir a lut þess er a mot honum a. þa er han þioyr at. oc sætr alæigu uid lonong.¹

Um þa men er legiast undir kyr manna.

- 12 Eðr maðr læggr undir kyr² manna³ oc dreðr.⁴ þa maðr a engan ret a fer.

Um þódr eðr maðr þarg at hana.⁵

- 13 Eðr maðr þær at veg með [ross]e⁶ sinu⁷ oc stendr hoy ner gatu þa er han þarg. þa tale han at usædiu þat sem ros hans þarg þar at eta.⁸

Um epla stuld ok huanna ok annars aldi(u)s.

- 14 Eðr maðr gengr i æpla garð.⁹ eða hu(a)nna¹⁰ garð. laula garð eða nærna reit. ærtra eða hauna oc allt þat aldin er men hægna með gordum eða með gællo. tvi-gilldi stada þeim er atte oc .ij. aura i þokka bot. en eðr tætr til onris eða mæira sætr¹¹ sem um annan stuld. En eðr þær gera þetta er eigi hær þe til at bota. þore til þingo¹² oc þæri¹³ þirir eðtir lagadome.

Þverf(u) með skal þara eðr maðr þinnr þe.¹⁴

- 15 Eðr maðr þinnr þær lut manz¹⁵ oc hæuir æigande glatab.¹⁶ þa skal han lyfa þirir monnum. en lyft skal sambogrs. ællar væðr han þioyr at eðr han lyfir eigi eðr þe er þva mýlit at þioys sol ma nema. Nu skal maðr i liose hær þe oc nytta fer oc þo at æigande lome þa eðtir er stitid er. þa skal han engu þe þirir þat bota.¹⁷ en þa er fer tællar han skal hær til tvæggia stitritra manna uitni at þat er hans þe oc han a eðr han skal urentir vera oc þæri þar at þulla æid. þa lætr hin at logum lauff.

Þverf(u) tlyftar eida skal vinna.

- 16 Eðr lonongr lennir manne landrad. þa skal han þynia með tlyftar æidi. þva skal oc þynia allra ubota mala. Nu skal neyna .vi. men a huara hond þeim er undan

Jvfr. Cap. 12—14. Bj. 118. 119. 148. 149. L. IX. 9. 11. Cap. 15. L. IX. 12. Cap. 16. Bj. 151. L. IX. 13.

¹) En .vi. aurum eðr han tætr upp of sætr hærgr niðr — tilf. Bh. Na, b. ²) þu — Bl. ³) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, i, n. ⁴) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bl. ⁵) Cap. forenet med næstfölg. sammenslutning — Bh; sat efter næstfölg. — Be. Na. ⁶) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, i. Resten udel. Bn. ⁷) [þæt] þin — Bl. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bl. ⁸) Nu þa þapituli, eðr maðr þinnr þær lut manz oc hæuir æigande glatab — tilf. Na. ⁹) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, i. Resten udel. Bn. ¹⁰) hær — ogsaa Na. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bl. ¹¹) [þæt] — Na. ¹²) moð — Bh. ¹³) þuare — Bh. ¹⁴) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bl. Resten udel. Bn. ¹⁵) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi. ¹⁶) Nu skal maðr — mgl. Bh.

VIII. Tyvebolk.

273

scal þorast. ianna at rette uid han. [þa sem nestir honum ero.¹ of um þat mal ma tunnigast vera. huarle sxiader uid han ne safader. zultida men oc valentunna. þa oc er huarle se adr røyndir att rongum æidum eða strokvattum. oc haza .vij. æz þeim. se sealzr attande oc .iiij. zangavatta zulltida. oc effi at mæinsorum røyndir.² Sa scal sœria zullan æid [zirir set³ sem zirir male er. [en aller adrer sanne hans æid⁴ með þui stlordi at æigi uita þeir sannara zirir gudi att sinni samhyggju⁵ en þeir sœria.

Um settareid ok zyrir hært mal han skal (standa).

Settareidr⁶ skal standa⁷ um oll .viiij.⁸ ærtoga oc .xiiij. marla mal.⁹ [oc sva 17 zirir .x. marla mal.¹⁰ Nu skal neyzna .iiij. men a huara hond þeim er safadr er a þan hatt sem sagt er um tylztar æid. haza .iiij. æz þeim oc sealzr hin ziorde. tva zangavatta.

Um lyrittar eid ok tuezia manna eid.¹¹

Lyritar eidr skal standa¹² um oll .v.¹³ marla mal oc [iiij.¹⁴ marla mal.¹⁵ 18 þar sem neyzndir ero .ij. men a huara hond hinum safada. haze þa tva æz sem han zær. sealzr se han hin þridi. En zirir mætr mal [oc þadan æz smære.¹⁶ scal nemyzna til lyritar æids sin man a huara hond hinum safada. haza ein æz þeim. se sealzr annar. zangavattr hin þridi. Þesse æidr skal standa til þess er haza skal tuezgia manna eid eða æineidi. þui at ein skal oyris synia en tuezir tuezgia. sva sem i logbot stl.

Um þa men er sœria ranga eida.

Þeir men er at þui værða tunnir¹⁷ oc sanner at þeir sœria ranga eida oc 19 þrouast þat með sannendum¹⁸ a þa. þa stulu þeir [vera utlægir þrea vætr oc¹⁹ en: stis manz eida eða uitna niofa. [með þui mote²⁰ at þeir gerdo set sealzir onyfa.²¹ oc giallde tononge .iiij. mætr sylzæ of .nj. aura zirir huern er for með honum æz þeir uissu eigi at usort var²² zyr en þeir sooro. giallde huer .iiij. mætr sem han. En æz þeir alburdir tunnu til at gerazt at þeim monnum værða þær safær gezuar er

Jvfr. Cap. 17. Bj. 150. L. IX. 14. Cap. 18. L. IX. 15. Cap. 19. L. IX. 16.

¹) [mgl. — Bh.   ²) Stykket: þa skal hann synia &c. — mgl. Be. Istf. dette: &c. — Bl. Istf. sva þat ut: &c. — Bi.   ³) [mgl. — Bh, n.   ⁴) [en hinir — Bm.   ⁵) samuitztu — Be, h, n. hugiu — Bl. hyggio — Bi. Na.   ⁶) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bl.   ⁷) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be.   ⁸) .x. — Bn, der udel. Resten af Cap.   ⁹) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi.   ¹⁰) [mgl. — Bh. Na, b.   ¹¹) Cap. udel. Bl.   ¹²) Istf. Resten af Cap.: &c. — Be.   ¹³) Resten af Cap. udel. Bm.   ¹⁴) Istf. Resten af Cap.: &c. — Bi.   ¹⁵) þriggia — Bh.   ¹⁶) [mgl. — Bh.   ¹⁷) fændir — Bl. Istf. Resten af Cap.: &c. — Be, L, n. Her ender Bl, hvori Farmannaloven mgl.   ¹⁸) logligum vitnum — Bi. Istf. Resten af Cap.: &c. — Bl.   ¹⁹) [mgl. — Na.   ²⁰) [þui — Bh.   ²¹) væri utlæger thria vætter — tilf. Na.   ²²) En æz þeir uissu at usort var — tilf. Bh. Na.

uid liggir líx eða limir eða se alæigu mal. þa stulu þeir slitra uitna niota oc undan-
þorslu sem konongs er mistun til.¹

IX. Farmanna logh.²

Her heyr farmanna log huer loglig partekia er.

- 1 i. Sv er loglig³ partekia [en engi annur⁴ at i hond skal tala stýrimanni eða hano logligum umbodsmanni oc neyna uitni uid .ij. eða þleiri oc segi⁵ þeir til lahamznar⁶ er þare tala en hinn⁷ til leigu burdar er skip byggr. En ex þa stíl a um kaupmala sinn. þa hæze þa sitt mal er uitni þyngia oc bera þeir sua oc sueria eptir. [at ver hoyrdum ord þtur beggia oc uaru þit þa sattir⁸ [oc samtaupa⁹ um partekiu.¹⁰ oc sua um lest oc leigu.¹¹ þa er [þat uitni logligt¹² oc at loggullu¹³ þar teltit [oc at boarmanna lagum rettum.¹⁴

Um skip þat er þort er i þarir allar.

- 2 ij. Skip þat er ausa þarz [þryfuar a .ij.¹⁵ þogrum¹⁶ þat er tallt¹⁷ þort i þarar allar. nema hafetar uili lita læfare¹⁸ skipi. En ex stýrimenn lata ausa skip sin um netr [a laun¹⁹ þirir hafetum. þa hoyrir þat til suila uid þa oc eigu stýrimenn at bota stada þann allan er ex þui gerizt. huart sem þat uerdr um þior manna eða þe. eða huartueggia. þui at huer a þat þals at bota sem skalþr gerir. Nu er þarmr²⁰

Jvfr. Cap. 1. Bj. 167. 169. Cap. 2. G. 146. Bj. 170. 171.

¹) Hertil söies endnu et Stykke om Eder, samt nogle Edsformularer — Na. ²) Dette er den stadige Sideoverskrift gennem Bolken — Bb. I Bd, f. Oa, b. Tb har Farmannaloven sin Plads foran den egentlige Bylov. I Bk har den sin Plads i Landsloven, mellem Kjöhe- og Tyve-Bolken. I Xd, e, f staar den, uden Bylov, ved Enden af Landsloven. Strax efter Ovskr. en Lacune i Bk, der oph. i Cap. 13. Kun i Bb, c, d er Indholdsliste, nemlig: i. Her heyr farmanna log huer loglig partekia er. ij. Um skip þat er þort er (er — mgl. Bd) i þarir allar þirir leigu. iij. Ex (Um þat er — Bc, d) menn toma i þann kaupstad er þeir byriadu þerd sina til. iiij. Ex maðr letr ser þare ex stýrimanni. v. Um stýrima(n) a þipi hueriu. vj. Ex hafeti ryzr skipan undir stýrimanni. vij. Hversu lengi stýrimanz þat bida eða hafeta. viij. Um taft ex menn hitta i storma. ix. Ex þip lestizt oc þarz þarm ex at bera. x. Hual siglingar menn þolu hoggua (or annars mortu — tilf. Bc, d). xi. Ex menn briaða skip sin oc þarz upp at (at — mgl. Bc) setia. xij. Ex maðr leigir eins pundþ þar i þipi. xij. Ex menn berizt i kaupþerd. xiiij. Um hæznar (hæzn — Bc, d) taktu oc legi. xv. Um hæznar ran. xvj. Ex menn liggia uid æfteri. xvij. Ex menn sigla með lande fram i samþloti. xvij. Ex menn sigla a menn. xix. Ex menn leggja or læigi oc letr eptir byggiu (uera — tilf. Bc, d). xx. Ex menn draga æfteri upp. xxi. Ex menn leggja þelag samann. xxij. Ex menn ueria badir sinu þoz. xxij. Um uardhald a þipi. xxij. Um settir innan þvar. ³) hin þyrsta — tilf. Oa, b. ⁴) [mgl. — Oa, b. ⁵) leggi — Oa, b. ⁶) hæznar — Oa, b. ⁷) [huart þeir hæza þar teltit. En þin — Ta, b. ⁸) [mgl. — Ta, b. ⁹) [um kaupmala — Bm, n. [oc þamer — Ta, b. ¹⁰) þare — Ta, b. ¹¹) leib — Ta, b. ¹²) [þui uitni totet — Ta, b. ¹³) loggastu — Ba. ¹⁴) [mgl. — Bm. ¹⁵) [þryfuar a þrim — Bi, m, n. ¹⁶) daghum — Tb. ¹⁷) uatþrygt oc þat — Ta, b. taf — Xb. ¹⁸) læfare — Ba. ¹⁹) [a launungu — B. mgl. — Xe. ²⁰) þarmr — Bc. þarmadr — Bi, Nb, saal. og opr. Oa, men sonar rettet til þarmr.

a skip lominu zot oc matr [oc drygr¹ oc allt þat annat er til var etlad oc sonigt hafsetum sem skip se oxladit [undir þeim.² En styrimennum geyr þu adra oc tala þeir mundanga ladi³ þa skolu þeir nemna⁴ styrimenn .ij.⁵ af adrum skipum er til eru. Nu er þeir uilia þu til guds fíota at þeir vilðu fara a sua ladnu skipi [iamlanga zerd.⁶ þa eigu hafsetar eigi at munda þa ladjlu⁷ xirir styrimanni. oc fare þa uid sua buit. En er þeim styrimennum er til loma þidir oxladit uera. þa skolu styrimenn fyrst af bera sine uaru alla adra en þeir haxdu etlad til reida laups. xirir þu at skip er huergi zort er reida stertir. En er þa er en oxladit.⁸ þa skal þa fyrst af bera er sidajt⁹ tot [oc tekil heyr¹⁰ zari. oc huer eptir adrum sem fare tot oc¹¹ til þess er þeim [þidir mundanga ladi uera er þat mal skolu styra¹² oc til uaru neyndir.¹³ En er eigi eru styrimenn sua ner a adrum skipum at þeim megi uid loma. þa skal bondr til neyna þa er nestir sitia¹⁴ oc helzt haxa uit til oc uaner eru i laupzerdum. at styra þetta mal eptir þu sem zyr uar sagl. En huerium þeim manni sem af gengr [skipi þu med zot sin oc ze.¹⁵ þa eru styrimenn skyldir til at za þeim annat zar iamgot til þess landz sem þeir haxdu sit adr [til etlat. En er þeim zæzt eigi þa greidi þeim slika leigu sem þeir stilldu tala af þeim er þeir zore þengat sem þeir haxdu ser¹⁶ zare tekil. En a þeim degi er styrimadr uil ut leggja skipi sinu. þa skolu allir skiparar til loma naudsynia laust. Sua eru oc allir hafsetar¹⁷ skyldir [til at zylgia skipi til upp at setia¹⁸ naudsynia laust.¹⁹ En huer er eigi er þar setr onri silzre uid tonong. en þat eru naudsyniar sem log styra. En þegar þar kemr skulstazn sem adr var framstazn oc horzir²⁰ skip²¹ a leid. þa a styrimadr skip leigur allar nema hann uili betr gort haxa.²²

Um þat er menn koma i þann kaupstad er þeir byriabu zerd sine til.

ii. Nu loma menn [i kaupstad þann²³ sem þeir [haxdu etlat²⁴ eða i annan 3 stad. oc ueria þar uaru sinni oc buazt nu þedan oc bera a²⁵ oc vilia heim aptr fara oc geyr þeim eigi byr. en styrimadr bydr þeim skip sitt [a at liggia²⁶ sua lenge til heimzerdar²⁷ sem þeir uilia. Inu uilia sumir lengr liggia til heimzarar en sumir.²⁸ þa skolu þeir rada er zleiri eru saman þo at einum auli. en styrimadr odlazt leigu sine [þo at skip setizt upp.²⁹ En at uare skal styrimadr skipa skip sitt huert er hann

¹) [mgl. — Bm, n. ²) [mgl. — fl. ³) [mgl. — Ta, b. ⁴) [Neyni styrimadar — Ta, b. ⁵) .ij. — Xd, f. ⁶) [iaml. leid — fl. [iazntegha — Be. ⁷) [þu ladið skip — fl. [þu lodno — Oa. ⁸) [þeim þidir þa enn eigi zort uera — Be. ⁹) egypt — fl. ¹⁰) [mgl. i alle de Övrige. ¹¹) tekil heyr — tilf. de fl. ¹²) fara — Be. ¹³) [er zort oc mundanga (er) ladið — Ta, b. ¹⁴) eru — fl. ¹⁵) [mgl. — Bg. ¹⁶) [mgl. — Bd, Oa, b. ¹⁷) skiparar — fl. ¹⁸) [til at z. skipi til upfatar — Ba. [skip upp at setia — fl. ¹⁹) Sua eru oc &c. mgl. — Be. Ta, b. Xb. ²⁰) heyr — Xb. horzuer — Oa. ²¹) flagn — fl. ²²) hual sem aff skipi verdir þidann — tilf. Na. ²³) [þannig — Xe. ²⁴) [haxa ser zari (til) tekil — fl. ²⁵) zot sin — tilf. Ta, b. ²⁶) [at leiga — Be. Ta, b. ²⁷) zarar — Ta, b. [sem þeir uilia, sumir lengar, sumir þemmar til heimzarar, oc leigt — tilf. Ta, b. ²⁸) [mgl. — Ta, b. þemur — tilf. de fl. ²⁹) [at at flör — Xb.

uif oc eru þeir næst þari er þengat þoru með honum at ianre¹ leigu vndir sua milla lest.² En ex stýrimadr setr upp skip sitt xirir vttan³ longi hafeta [oc uilia þeir⁴ þarit haza. þa eigu þeir þar heimolt at vare þengat sem þeir tolu [leigu laust.⁵

Ex madr tekr ser þari ex stýrimanni.

4. iij. Nu tala menn ser þari ex stýrimanni oc segir hann sitt huerium huert hann uif þarit haza. nu þar sem leid⁶ stl. þa vil huer þannig sem þare tol ser oc heyr [upp þetta með þeim.⁷ þa stolu þeir sitt mal haza er xleiri eru saman þo at einum auli. en stýrimadr stl engu om rada. En ex allir uerda iammargir þa stolu þeir bera luti i staut⁸ oc haze þeir sitt mal er [lutr xylgir.⁹ Nu uilia þeir ex skipi ganga [er lygd uar xirir boren oc lausungar ord.¹⁰ þa stl stýrimadr giallda mort silx huerium þeirra er ex gengr skipi þui oc¹¹ skipleigur þer om xram er hann tol ex þeim. En hinum er nu eru eptir a skipi þa¹² stl hann þa sua marga menn at þeir se ual lidþorir¹³ oc hallda þa með sinum toft þengat til [þess kaupstadar¹⁴ er þeir haza ser þari telit.¹⁵

Om stýrimann einu a skipi hueriu.

5. v. Einn stl stýrimadr a skipi hueriu. hann stl þridiungi meiri lest¹⁶ haza en hafetar¹⁷ oc þo eigi¹⁸ meira vppleggja¹⁹ en hafeti xirir þui at hann stl þridiung haza ser til reida laups [ex hann þarx.²⁰ þat eigu allir hafetar at xlytia þui at þat²¹ stl lada i kloxa inn. Stýrimadr stl leidþagu mann þa en allir tull. þar stola lestir allar iamstolar²² uera [at zullu þare.²³ nema sumum hafetum se stlbd²⁴ meiri lest eða minni. Sua stl huer haza milin²⁵ punda þunga i lest sina sem hann heyr ser þare vndir telit [oc leigu xirir xest.²⁶

Ex hafeti rygr skipan vndir stýrimanni.

6. vj. Nu ex hafeti rygr skipan vndir²⁷ stýrimanni oc uerdr þat uitniðrast. rygr hann skipan innan landz þa er hann setr mort silxrs [uid stýrimann²⁸ xirir lest²⁹ hueria er ex berst. En ex hann rygr skipan vndir stýrimanni i Danmorku eða i

Jvfr. Cap. 6. Bj. 175.

¹) samre — Ta, b. ²) sem þeir haza — tilf. Ba. sem adar hazdu þeir — tilf. Ta. ³) uilia of tilf. Oa, b. ⁴) [þeira sam — Oa, b. ⁵) [at anduerdu — Oa, b. ⁶) leid — mgl. Bg. ⁷) [þetta up með þeim om þetta — Be. [þetta u. m. þ. til (með) þræto — Bg, m. Xd, f. [upp dæila með þeim — Oa, b. ⁸) of luta — tilf. fl. ⁹) [liota — Ba. ¹⁰) [er eigi xylgir lutr — Bg. ¹¹) se — fl. ¹²) þa — mgl. fl. ¹³) laidþorir — Xb. ¹⁴) [kaupstænu — Ba og fl. [kaupa — Ta, b. ¹⁵) at (þui) sinni — tilf. Oa, b. ¹⁶) ahogn — Oa, b. ¹⁷) huer hafete — Oa, b. ¹⁸) eigi — mgl. Ta, b. ¹⁹) brigda — Xb. ²⁰) [þar — fl. ²¹) [mgl. — fl. ²²) stlritar — Be. Ta, b. ²³) [mgl. — Bg. ²⁴) stlbd — Ta. ²⁵) milin — fl. ²⁶) [mgl. — Ta, b. ²⁷) xyrir — fl. ²⁸) [mgl. — fl. ²⁹) ahogn — her og nederf. fl.

innan bordz [az uzridi¹ oc uerda menn sarir az eda drepnir oc haza þeir eigi mann bodit a lest hans [er eptir flod.² þa hefir hann xirirgort huerium peningi³ er hann atte þar i flipi. Nu fara menn fra flipi með allra rade bæde stýrimanna oc hafeta oc lemr þa uzridr at þeim þa haza þo ze sitt þeir er [xiarre uaru staddir⁴ ez hinir za uart er a flipi varu eptir.

Um kast ez menn hitta i storma.

- 8 viij. Nu ez menn hitta i storma eda uall⁵ eda þann vanda at þeir þurzu⁶ flip sitt at lesta. þa skal allum ixirburð xyrst lasta. Nu þarz meira xirir bord bera þa skal þui⁷ lasta er [þungast er oc⁸ xeminzt huer sem þann uarning a [ez þui ma na.⁹ Nu¹⁰ flolu þeir allir er innan bordz eru giallda þeim uerð xirir er atte sua mikit sem þeir mattu við za i þeim kaupstad sem þeir toma þa til. sua at allra þeirra uerdi iammikit skade az iamnu ze. þui at last skal [fara eptir xear magne¹¹ en eigi at mannmergd eda lesta tale. En ez þeir toma með heilum bunka¹² til kaupstadar sua at þeir haza engu lastad. þa flolu þeir sua ixirburð skipta at allir flolu iammikit az haza. sua stýrimenn sem hafetar. nema þat at þeir flolu halzu¹³ meiri leigu xirir þa lest haza en xirir adrar þær er þar uaru [utvegnar¹⁴ a flip.¹⁵ sua margar sem þær uerda.¹⁶ En þat er ixirburðr er þa liggir eptir er huer hefir uegit sina lest zulla.

Ez flip lestist oc þarz az bera xarm.

- 9 ix. Nu ez menn hitta i uall eda¹⁷ þann uanda¹⁸ at menn¹⁹ lesta flip sitt sua miol at xarm²⁰ þarz az at bera oc er þo bortande þa flolu hafetar allir bida halzan manad uirtra²¹ daga. En ez notorir stiliazt xyr uid flip en nu er mælt xirir ottan rad [eda longi²² stýrimanz þa er hann setr .viij. ertogum²³ oc .xij. mortum silxrs [er xyrst ryr flipan.²⁴ uid [konung oc stýrimann.²⁵ en hinn huer annara mort silxrs er sidar gengr az þar til er þeir eru sua xamennir eptir at flip er vxort xirir lidlongis²⁶ salir. en þeir eru engu selir er sidan ganga az. En ez flip

Jvfr. Cap. 9. Bj. 174.

¹) [az uzridi — Be. [aff offræði — Na. [mgl. — Bg. Xf. ²) [mgl. — Ba. ³) xiar sine — tilf. Ob. Xb. ⁴) [fra fara — Bg. ⁵) flomarvott — Ta. z. vott — mgl. Tb. ⁶) at — tilf. Be, hvorpaa denne Cod. forbigaar det øvrige af Cap. samt Begyndelses-Ordene af næste, og fortsætter med Ordet læsta som om Intet manglede. ⁷) næst — tilf. Bg. ⁸) [mgl. — Xe. ⁹) [mgl. — fl. ¹⁰) of — de fl. ¹¹) [arra — allra þeirra magne — Bf. [fara (at) iagno ze — Oa, b. ¹²) bunka — Bg, n. Xa. ¹³) halzu — mgl. Bg. Ob. ¹⁴) utvegnar — Xb. ¹⁵) [i uegnar — Bi. ¹⁶) er þar &c. — mgl. Bg. ¹⁷) [mgl. — Ba, n. ¹⁸) [þau uall oc uazelli — Ta, b. ¹⁹) þeir — fl. Her beg. igjen Be. ²⁰) uarning — Ta, b. varu — Xd, e, f. ²¹) [ygnra — Be. Ta, b. ²²) [mgl. — Bi. ²³) ertogum — mgl. Bd. ²⁴) [er xyr (xyrst) gengr az — fl. ²⁵) [stýrimann — Bg. Ob. ²⁶) xamenniz — Ta, b.

pui hueriu sem¹ af sinum pundum. En ef hafeti uil eigi fara þar sem hann töl
 ser fari og hefir hann eðl aðr a skip borit. þa skal hann greiða styrimanni slíka leigu
 sem [hann flíði² honum og fara hann þangat sem³ hann haxde ser fara telit. En
 ef styrimadr rýr skipan undir hafeta. þa skal hann halda slíku upp uíð hafeta sem
 hafeti atte⁴ uíð styrimann ef hann hefir roxit⁵ uíð hann. Nu telr madr ser fari og
 ber ahomyn⁶ sína a skip og bæra þær nauðsyniar til með honum at honum er [synn
 fear stæð⁷ i ef hann fer. þa fái hann styrimanni hafeta annan íamgodan⁸ i stæð
 sinn og íammilla lest og leigu. En ef hann fær engan þa fara slátr nema styri-
 madr löngi honum afgöngu.

Ef men beriazt i kaupverðum.

- 13 gíij. Nu ef menn beriazt i kaupverðum og settazt menn þar⁹ með styrimanz ræðe og
 hafeta. þat a huergi at riuxa.¹⁰ en [Noregs konungr¹¹ a sof¹² þa er uíð liggir og
 sofi sa konungs umbodsmadr¹³ sem þar hefir len¹⁴ sem þeir riuxa bulta¹⁵ [oc
 skipa af skipi.¹⁶ En ef Noregs menn beriazt eða gera [aðra ufnytni þa¹⁷ er sett
 liggir uíð i Danmorku eða aðrum landum og bota þeim sýslumonnnum¹⁸ sem þar hafa
 len ízir. þa eru þeir vefir uíð Noregs konung er (þeir) tóma heim og hafa þeir¹⁹ .ij.
 manna uitni at þeir böttu þar sem þeir brutu ef þeir hafa uíð [utlenzsta menn²⁰
 att. En ef Nordmenn²¹ beriazt sinn i millum. [borte Noregs konungi²² fribrot er
 þeir tóma heim. þui at a hans þegn uar vnnid. og se þui meir uíð sundrþykt [sinn
 i millum.²³

Um hagnatku og lægi.

- 14 gíij. Sa a homyn en ror²⁴ en sa lægi²⁵ en fyrst temr landvestum om [festar
 hæl.²⁶ En ef madr ueitir manni hagnar ran þa selizt [huer þeirra morf slítr er a
 þui skipi er. íamt styrimadr sem hafeti.²⁷ þa sett a halza²⁸ konungr en halza þeir sem
 hagnar [ran uar ueit²⁹ og skipti at mannmergd. En þat er hagnar ran ef madr
 hoggv festar manz eða [löngir og³⁰ begir³¹ þeim or lægi sem aðr lagu xirir. Nu
 eru menn margir a skipi saman [þeir er síðar tóma³² og bua eigi aller om eitt lyndi³³

¹) huar — tilf. Ta, b. ²) zefi — fl. ³) Saaledes Be, d. [mgl. ved Forgl. i Bb. ⁴) ætti — fl.
⁵) skipan — tilf. Bg. ⁶) aam — Ob. ⁷) [zullar stæð. og mýtil vanhagar — Ta. ⁸) íamgodan —
 mgl. — fl. ⁹) innanborðs — fl. ¹⁰) i Noregs konungs riti — tilf. Bf. ¹¹) [hann — Bf. ¹²) sett
 — fl. ¹³) sýslumadr — fl. ¹⁴) sýslu — fl. ¹⁵) bultar — Ba, e, f, i, m. Oa, b. Ta, b. Xd, f. ¹⁶) [til
 vppipanar — Ta. [mgl. — Tb. ¹⁷) [onnur ofnytti þau, [onnur ungti þau, [onnur ofnytti þau — fl.
 [annur ungti þar — Ta. ¹⁸) Saal. Be, d, og de Övrige. konungsmönnum — Ba. ¹⁹) Her ophörer Lacmann
 i Bh. ²⁰) [utlenzstan mann — fl. ²¹) þeir vardmen — Ba. ²²) [þa a Noregs konungr — Bm, a. —
²³) [i kaupverðum — Xd, f. ²⁴) gerir — Be. ²⁵) læggi i — Be. ²⁶) [aburð — Bh. ²⁷) [han halza —
 morf [uíð konung. og uíð þa (oc uíð þa — mgl. Tb) sem a skipi ero. [sua styrimadar sem aðrar hafetar — Ta, —
²⁸) Noregs — tilf. Bg. ²⁹) [uaro rænter — Xe. ³⁰) [mgl. — Xd, f. ³¹) vögir — Oa. bögir —
 Ta, b. ³²) [þui er síðar tom — Ba. ³³) lunderni — de fl. linnindi — Be. flaptindi — Bg, h. flapt — Bm

oc segia sumir at eigi mundi uera at roet ex hann¹ reðe oc syni uilia síns með eins eidi huer þeirra oc se þa sallaufir. En ex þeir² vilia eigi [giallda er hagnar ran veittu. þa³ sofe sem uita ze þar sem þeir [riuxa bulka⁴ sinn til uppstipanar.⁵

Um hagnar ran.⁶

rv. Þat er en hagnar ran ex menn sigla i axleris⁷ sæte i hozn oc sigla adrir 15 eptir oc leggja sua ner þeim at eigi er sueizirum.⁸ Nu roða⁹ hinir um er zyrri tomo til hagnar oc bidia þa [brott legia¹⁰ er sidar tomo sua at skip þeirra hazi¹¹ rum oc eigi liggi skip a streingium þeirra. nu uilia þeir eigi brott.¹² þa er þat hagnar ran. Sua oc ex skip brytr undir þeim eða stolu þeir brott leggja er zyrri tomo. þa liggir her selt uid þetta hagnar ran sem uid hitt er zyr uar sagt. En ex þeir briota skip undir monnum [er sidar toma.¹³ huart sem þeir briota i axleris sæte eða landzestum eða reida¹⁴ spell gera. þa stolu þeir bota spell sem stynsamir menn meta oc ozundar bot a ozan [vj. aura silzr.¹⁵ En ex þeir uilia eigi bota. þa liggi su hin sama sol uid sem zyr uar skild.

Ex menn liggja uid axleri.

.rvj. Nu skal styrinadr [bate rada¹⁶ oc ex þeir liggja uid axleri¹⁷ þa late flytia 16 haseta til landz [eitt sinni¹⁸ a dag oc ut apr. en matsueina¹⁹ [þrysuar. eitt sinni at tala vatn en²⁰ tynsuar at mat bua. Sa skal bat zesta er exst²¹ gengr or. En batz zestr skal zram tala at bulka²² brun²³ þegar [batr er heimtr²⁴ at skipi.²⁵ Nu ex [brestir or²⁶ byrði²⁷ eða barðe.²⁸ [eða brestir rong.²⁹ [eða uidia³⁰ slitnar³¹ eða³² batz zestr. þa abrygizt styrinadr bat sinn oc zae hasetum annan bat eða abrygizt allt þat [er a³³ er ex nokot tann a bordi at bresta³⁴ zirir battongis salir. En ex tnutr³⁵ losnar.³⁶ gialdi sa bat er [tnut tnyti³⁷ ex eigi temr apr. eða zae³⁸ bat annan ex hann uil eigi abrygizt³⁹ sem styrinadr.⁴⁰ En ex nokot tetr bat [at

¹⁾ þeir — de fl. ²⁾ Saal. de Övrige; þeirri ved Skrf. — Bb. ³⁾ [giallde þeir hagnar raan — Bf.
⁴⁾ Saal. Bg, n. Xe. bunta — de Övrige. ⁵⁾ [skipa upp — Bm. ⁶⁾ Ingen Cap. Afd. i Oa, b. Cap.
mgl. Xb. ⁷⁾ Saal. og Bc, d. afteris — de Övrige stedse. ⁸⁾ [sueizingar rum — Be, h, n. Oa, b. Ta, b.
[sueiz rum — Bg. Xe. ⁹⁾ roa — Oa. ¹⁰⁾ [ryma — Oa. ¹¹⁾ [sueiz — tilf. Bg. [sueizingar — tilf. de Övr.
¹²⁾ ryma — Ta, b. leggja — tilf. de fl. ¹³⁾ [mgl. — Bn. Na. ¹⁴⁾ rada — Oa. ¹⁵⁾ [exir laga
dome — Ba, e, g, i, m, n. Na. Xd, e, f. ¹⁶⁾ [bota reida — Bg. ¹⁷⁾ afteri — de Övr. stedse. ¹⁸⁾ .ij.
[annum — Bi. ¹⁹⁾ matgerðarmenn — Bb, m. ²⁰⁾ [mgl. — Oa. ²¹⁾ sidast — fl. ²²⁾ Saal. og Bc,
d, f, g, n. Xe. bunta — de Övrige. ²³⁾ rum — Xe. ²⁴⁾ [han ror — Xd. [or bate er han ror — Xe.
²⁵⁾ þegar &c. — mgl. Bm. ²⁶⁾ [baatzestr brestir a — Bm. ²⁷⁾ barði — Ba, e, g, h, i, m. Na. Xd, e, f.
[borði — Bf, n. Xb. Oa, b. Ta, b. ²⁸⁾ byrði — Ba, e, g, m, n. Ta, b. Na. Xb. borði — Bb. Xd, e, f.
²⁹⁾ ringr — Xd, e, f. [mgl. — Bm, n. ³⁰⁾ uid — Xe. ³¹⁾ [mgl. — Bd, f. Oa, b. ³²⁾ [eða slitnar
— Ta, b. ³³⁾ skipi — tilf. Be, h. Na. Oa, b. ³⁴⁾ [sem a borde tann bresta — Bm. [sem at borde tan
[bresta — Bn. bresta — Oa. ³⁵⁾ batr — Bg. aburðar — Oa, b. ³⁶⁾ bilar — Oa, b. ³⁷⁾ [zestir — Bm.
[a bat þan aburð — Oa, b. ³⁸⁾ skiparum — tilf. Ba. ³⁹⁾ bote — Oa. bota — Ob. ⁴⁰⁾ en ex &c. —
mgl. Be, g. Ta, b.

oullia¹ styrmanz. þa stírfstote² hann rane a hendr þeim [uid .ij. uatta. þa er hinn setr halzri³ mort sílrs uid styrmann.⁴ [En ex notor tetr bat lonyis lauft oc ror brott sua langt at leita þarz. þa er hann setr mort sílrs uid styrmann⁵ oc zore iamgodan bat aptr sem hann tol. En ex notot grandar [monnum eða⁶ flípi zírír batlonyis⁷ sakir [medan batr er brottu.⁸ þa skal hann bota .viij. ertogum oc .xiij. mortum sílrs halzt konungi en halzt styrmanni. En ex i spon brýtr. bote stada allan eptir þui sem stýnsamir menn meta. En ex flíp er botande⁹ þa late sa bota er bate [rorer brott¹⁰ oc gíallde .v. merkr sílrs halzt konungi en halzt styrmanni. En zírír huern mann er tynízt zírír batlonyis sakir gíallde [sa er bate rorer¹¹ brott¹² [flítt þegngíllði oc flítar zrendbotr¹³ sem konongr [leggir til¹⁴ með hinna beztu manna ráðe [er með honum eru.¹⁵

Ex menn sigla með lande zram i samzloti.

- 17 xviij. Nu ex menn sigla með lande zram i samzloti. þa stolu þeir [uegia er gtri sigla sua at eigi bægi þeim a land er inztr¹⁶ sigla.¹⁷ En ex menn beita¹⁸ þra-beiting oc [siglir hinn¹⁹ a uedr þeim oc bægir honum²⁰ at bergi eða boda [eða at nefe²¹ [oc leftr hann flíp flítt²² zírír þa sol eða brýtr²³ i spon.²⁴ þa bote þeir spell²⁵ er honum bægdø az leib. sua sem stýnsamir menn meta oc ozundar bot a ozan [vj. aura sílrs.²⁶ En ex menn beita þra-beiting oc ber þa at bodum er [a le²⁷ sigla²⁸ oc uíll hann hellðr a þa sigla en i boda bríota.²⁹ nu ex flíp brotnar eða reibði flítnar [þeim er a uedr siglðu³⁰ oc eigi uíllðu uegia. þa toma þar engar botr zírír. þui at þeim er allum naubzýn. Nu sigla menn til miora³¹ sunða með samzloti míllu. þa stolu þeir sigling mínta er síðar zara. þar huer sem stáðin er sua at engum stánde zartalmi³² az. Mínta skal sigling með [halsan oc hezla sturd.³³ en hellðr níðr leggja en a adra sigla.³⁴

Ex menn sigla a menn.

- 18 xviiij. En ex menn sigla a adra naubzýnnia lauft huart sem þeir sigla til sunða³⁵

Jvfr. Cap. 18. L. VIII. 26.

¹) [uttan lonyi — Ba. [at ulonyi — Bm, n. Ob. Ta, b. ²) lnyí — fl. ³) halzre — mgl. Bg, m. ⁴) [mgl. — Ta, b. ⁵) [mgl. — Bd, f, n. Oa, b. ⁶) [mgl. — Bm. ⁷) biarglonyis — Bf. Ob. Na. ⁸) [mgl. — Bg. ⁹) brotet — Ta, b. ¹⁰) [rorer (rere) brott — de fl. [rante — Bg. ¹¹) rorer el. rere — de fl. rode — Ta. ¹²) [mgl. — Tb. ¹³) [flítar — Bm. ¹⁴) [flípar — Bm. ¹⁵) [mgl. — fl. ¹⁶) nærre — Bg. ¹⁷) [er gtri sigla ueggia þeim a inri sigla sua at eigi bægi at lande eða at boda. eða at nefe — Ta, b. ¹⁸) hilla i — Be. Ta, b. ¹⁹) [sigla adrir hia — Bg. ²⁰) þeim — fl. ²¹) [mgl. — Ta, b. ²²) [of letar han líz flí — Ta, b. ²³) flítt flítt — tilf. Ta, b. ²⁴) oc leftr &c. — mgl. Bg. ²⁵) stada þan — Ba, h. ²⁶) [eplir lagadome — fl. Det hele Stykke En ex menn beita &c. er i Oa, b sat ved (29) efter bríota; i Xd, f endnu længere ned, med lem naubzýn og Nu sigla &c. ²⁷) [at — Xe. ²⁸) [a leib liggja — Ta, b. ²⁹) bríote — Be. ³⁰) [flítt (a) urðar flítt — Ta, b. ³¹) miora — mgl. Xe. ³²) þar talm — Xe. ³³) [hæzlan oc halsapsturd — Be. [halsan of hæzlan — Oa, b. [hæzlan of halsan — Ta, b. [halsan æzla sturd — Xe. sturd — mgl. Bd, f. Her beg. det andet Brudst. af Bo. ³⁴) naubzýnniauft — tilf. Xe. ³⁵) miba — Bm.

eda sigla með¹ haxe eda með lande oc gera þeir monnum spelluirkli. þa skal bota
 xirir skutstagn² ex brotnar xirir oxan [reynis stor³ .ij. aura silxrs. [En xirir fram-
 stagn .iiij. ertogar silxrs⁴ en i androngum⁵ brotnar xirir oxan flo. En ex stagn
 brestr [oc rennr stor inn⁶ giallde mort silxrs. En ex hialmuruoltr⁷ brotnar eda
 styri [um hialmuruol⁸ [eda blad ax styri.⁹ bote oyri¹⁰ silxrs xirir huert þessara.
 En ex styri brestr sundr i midiu¹¹ bote .ij. mertr¹² silxrs. oc sua ex iarn brestr ax.
 En ex sag¹³ brotnar bote .ij. ertogar¹⁴ oc sua xirir hale huern oc sua [.ij. ertogar¹⁵
 ex bord¹⁶ brestr.¹⁷ [En xirir rodrar¹⁸ hux .ij. aura silxrs.¹⁹ En xirir megin-
 hux²⁰ halxa mort silxrs.²¹ Ertog xirir tne huert oc frapta²² huern [oc flo²³ hueria.
 En ex ra²⁴ brestr i altaumum eda xirir ottan eda innan. giallde .ij. aura silxrs.²⁵
 En ex ra brestr i dragreipum²⁶ giallde halxa mort silxrs.²⁷ En ex tre brestr [eda
 brotnar²⁸ giallde mort silxrs. En ex hialpreip²⁹ brestr giallde .ij.³⁰ ertogar. En
 xirir asdreng³¹ ertog.³² En xirir staut oc altauma [oc aff³³ [.ij. ertogar³⁴
 silxrs³⁵ xirir huert þeirra nema aff³⁶ se uti³⁷ oc [etit segli.³⁸ þa skal giallda oyri
 silxrs [xirir huert þeirra. En xirir hazubendu hueria .ij. ertogar. En xirir stoding³⁹
 oyri silxrs.⁴⁰ En xirir dragreip .ij. aura silxrs oc sua xirir stag. En xirir sma-
 reip⁴¹ huert [er a segli er⁴² ertog silxrs oc sua xirir flo hueria. sua xirir ar hueria.
 [En xirir xort halxa ertog.⁴³ En xirir bruggiu⁴⁴ [.ij. ertogar.⁴⁵ En ex madr siglir
 a mann [oc brytr flip hans⁴⁶ sua at eigi er botande. bote flip sem menn meta oc
 sua xarm⁴⁷ allan er a er oc oxundar bot a oxan [.vj. aura silxrs⁴⁸ huerium er a
 er. ex hann braut með uilld sinni. En ex uada uerl uar. þa sanne með eidum⁴⁹ oc
 zalle nidr oxundar bot.⁵⁰ En þat eru .ij. aurar silxrs er huer a [at tala er xirir asigl-

¹) i — fl. ²) skutstagn — Oa. ³) [reysing — Be. Ta, b. [rennistor — Ob. [reysingestor — Xb, e.
⁴) [mgl. — Xe. En .ij. ertogar silxrs — tilf. Na. ⁵) androngum — Xe. ⁶) [um rennistor — Xe.
⁷) hialmuruoltr — Ba. hialmr — Be. hialmuruoll — Be. hialmuruoltr — Bf, h, m, o. Na. Xd, f. hial-
 muruoltr — Bg, i. hialmaruoltr — Bn. hialmuruoll — Oa, b. hialmuruol — Ta, b. hialmuruolltr — Xb.
 hialmuruoltr — Xe. ⁸) [in i homlu uolar halb — Be. [nær hialmunuol — Bg. [um hialmunuol — Bi.
 [um hialmaruoll — Bn. [um hialmuruoll halb — Oa. [med (vidr) hialmuruollarhalb — Ta, b. [mgl. —
 Bf, Ob. ⁹) [mgl. — Be. ¹⁰) mort — Bg, m, n. ¹¹) tuau — Ob. ¹²) aurum — de Övrige, undt. Bf,
 der har mortum. ¹³) [er — Be. Oa. ¹⁴) aurum [. — Ob. ¹⁵) [mgl. — fl. ¹⁶) bard — Bd, e, f,
 g. h. Na. Ta, b. ¹⁷) [ua .ij. ert. &c. — mgl. Xe. ¹⁸) uibrar — Ba. iarb — Oa. iardar — Ta, b.
¹⁹) [mgl. — Be. ²⁰) hux — Bg. ²¹) En ex tre &c. . . . mort [. — indsk. her istf. længere nede
 Be. ²²) frapta — Bh. ²³) [ot fla — Bg. [med flo — Xe. ²⁴) oxra — Bd, f. xra — Ob. ²⁵) En
 ex ra &c. — mgl. Be. ²⁶) altaumum — Bf. ²⁷) Ertog xirir tne &c. — mgl. Oa. Ta, b. ²⁸) [mgl. — fl.
²⁹) hialpreip — Oa. hialreip — Ob. ³⁰) .vj. — Bg. ³¹) asdrengin — Be, n, o. asdrenging — Bh.
 [reng — Oa. Ta, b. alldreng — Na. ³²) eda drænging — tilf. Tb. ³³) [mgl. — Be, m, n. Oa. Ta, b.
³⁴) [ertog — Bf. ³⁵) [mgl. — Bm. ³⁶) a af — Be. ³⁷) inni — Bo. ³⁸) [etti i segli — Be.
 Ta. Oa. [etti segli — Bg, i. [edit i rod segli — Bh. [ettit i segli — Ta. [segli — Xe. ³⁹) stræng
 — Oa. ⁴⁰) [mgl. — Bg. ⁴¹) reip — Ob. ⁴²) [mgl. — Ta, b. ⁴³) oc [ua xirir flo &c. — mgl.
 Da. Ta, b. ⁴⁴) [sua xirir xort oc bruggiu — Bg. ⁴⁵) [halxartugar — Bf. i. alb. — Nb. ⁴⁶) [oc
 brestr flip hans — Oa. [mgl. — Bg, m, n. ⁴⁷) xarm reida — Na. ⁴⁸) [eptir lagadomi — de fl.
⁴⁹) eidum — fl. ⁵⁰) [mgl. — Na.

ing uerdr.¹ Engi skal a annan heldr roa en sigla. en ex ror þa liggir sama sett uid sem adr var sogd. Nu er talt um asiglingar² allar. oc borte þo at heilu huerf. en settir er uid asigling liggia. þa haxe halza huarir styrimenn oc hasetar.

Ex menn leggja or lægi oc lætr bryggju eptir vara.

- 19 xix. Nu ex madr leggr or læge oc xer orænda sinna oc lætr bryggju eptir uera. [þa a sa lægi er bryggju lagde eptir þegar hann kemr til.³ En ex menn leggja [sam- xlot sitt⁴ sinn i millum at xarmanna lagum. þa skal engi xra adrum sigla lengra naudsynia lauft [en sea megi aff a borde.⁵ En ex þeir sigla lengra gialde huer þeirra mort silxrs þeim er xra uar siglt iamt styrimenn sem hasetar. [En þer eru naud- syniar ex skips haste liggir uid. xiors eða xear.⁶ En ex [þessar naudsyniar liggia uid⁷ þa ma settar lauft xra sigla ex hinir uilia þess xueria er i samxlate uaru með þeim. [En ex eigi eru adrir til.⁸ þa sanne xialxir sagu sina⁹ með [v. eidi¹⁰ oc se xgnir xala. En ex eidr xellxt borte sem adr er sagt. En boarmanna log xtolu uera a xifti- nesi¹¹ hueriu oc i xilldxifti oc i kaupxarum allum.

Ex menn draga axleri upp.

- 20 xx. Nu draga menn upp axleri [með sinu axleri¹² oc er huarle i strengr ne natmíði. þa eigu styrimenn halxt en hasetar halxt nema notor madr [lennti oc talle xer oc niote til .ij. manna uitnis¹³ oc longi xidan vtt ax þeim er xunnu¹⁴ með halx- uirði [ex uitna er notib.¹⁵ Ensa skal xynði huerium samdxgris ex menn liggia [uid land bngt.¹⁶ En ex eigi er lyft þa ma sa þioxsol a gexa er¹⁷ a. En ex madr dregr upp axleri [með sofn¹⁸ eða [faxast til¹⁹ oc kemr reipi i ring. þa haxe hann hina samu laufst ax þeim sem atti sem adr uar sogd.²⁰ En ex eigande kemr eigi til oc eigi hana umbodsmadr. þa eignixt þeir axleri er upp drogo.

Ex menn leggja xelag saman.

- 21 xxi. Nu leggja menn xelag sitt saman. þar xtolu uattar uid uera. þat xelag m huergi²¹ auta uid engan mann nema beggia se uili til. En ex hann ontr þa skal

¹⁾ [er a er siglt — Ta. [er stift xar — Tb. ²⁾ siglingar — Be, i. ³⁾ [mgl. — Ta, b. ⁴⁾ [sa xelagh — Oa. ⁵⁾ [en sua at æighi meghe sea as a borde — Be. [mgl. — Bo. ⁶⁾ [En ex þeim ligger na- syn vidr. eða ligo haste. xior eða xe. — Oa. xiarlion — Ta, b. ⁷⁾ [men sigla þessa naudsyn — ⁸⁾ [En ex engi varo i samxlate xleiri með þeim — Be. [en ex engir ero (varo) xleiri (saman) i samxloti með þ — Bm, n. [en ex eigi varo adrir i samxloti með þeim — Xd, e, f. [mgl. — Oa, Ta, b. ⁹⁾ með þeim — mgl. Bg. ¹⁰⁾ [xritar eidi — Bg. ¹¹⁾ xifti manna nesi — Oa. ¹²⁾ [sin — Oa. [mgl. — Ta, b. ¹³⁾ [tome till með toghleghom vitnum oc tanne xer — Be. ¹⁴⁾ upp drogo — Bm. ¹⁵⁾ [mgl. — ¹⁶⁾ [þar vid sem bngt er — Xe. ¹⁷⁾ Her ender Xe, af hvilken de to sidste Blade ere bortskaarne. ¹⁸⁾ [mgl. — Bg. ¹⁹⁾ [xavar axtir — Be. ²⁰⁾ Istf. En ex madr dregr &c.: — Somu lund skal vera ex hann dregr upp með sofn eða faxar eptir eða tomr reip i ring sem adr var sagt — Bm. ²¹⁾ huergi — mgl. i de Övriga:

er þyrri lagðe tafa mort sílæro æz uftíptu.¹ oc eigi skal hann lengra þora nauðsynia lauft en stílt uar. nema hann abyrðígt [at huiuitna.² oc eigi skal hann þat þelag hoggua brott ne líofa ne legorðz sátr [æz gíallda³ [oc engar aðrar orftulldir⁴ eða æznoztíslur⁵ nema beggia se uili til. En þa er þeir stípta þelagi sínu. þa leggi hann fram þat⁶ sem hann uil oc segi sua at her er [allt bæðe auogtr oc innstóðu oyrrir allr þa⁷ er mit eigum báðir saman. oc fueri síðan þar at [eins eidi.⁸ oc síðan klæðnad skal hann haza er þeir stípta þelagi sínu. sem þa uar er þeir lagðu saman oc eigi uerri.⁹ Nu leggja menn hiazelag. þa skal þa er uidr tetr klæðazt æz sínu þe oc þeðazt oc eði æz hins þe tafa er hiazelag¹⁰ lagðe til hans. nema skípleigu [oc uppburð oc uttburð¹¹ þirir þat er i hiazelag¹² uar lagt. en þat skal hann abyrðíazt sem sitt þe. en halþan auogtr skal huar haza. en hinn instóðu oyri sinn þyrst æz er þelag lagðe. Nu stíla¹³ þeir eptir þui sem þeir uerða a sáttir huert hann skal [þara með.¹⁴ En æz hann [þlytr oc þer¹⁵ [annan stáð.¹⁶ þa abyrðígt hann með huiuitna. En æz þeir hitla i harða laupstexnu oc þær hann eigi sua felt sem uirt uar i hendr honum þa skal hann þora heim oc þa þeim þe sitt er atte. En æz hann sel oðyra þa skal þat þess stáðe er með þer en eigi hins er þe a.

Æz menn uerða báðir sínu 903.

xxij. Nu leggja menn þelag sitt saman oc ueria báðir or einum stóð oc bera 22 [þott sín¹⁷ a stípt oc þara nu þingat sem [þeir haza þari telt.¹⁸ nu legzt annar huar stílt oc gerízt hettir uid dauda. þa skal þelagi hans ganga til stírimanz oc til hafeta. bíðia þa tóma til hins stíla. þa skal hann segja til þear síns oc til þelago þeirra. Nu æz hann andazt síðan. þa stólu þessir [uera uitnis menn¹⁹ [er uid uaru²⁰ æz notor [místrýggð uerðr a.²¹ oc skal þe þat uirða [er at lande temr.²² oc þa með uirðu²³ tafa er²⁴ þa þer með oc ueri framleibis ser til auagtar. [en hann þlyti²⁵ instóðu oyri til retz²⁶ arua eða hans umboðsmanz. En æz hann temr eigi þeim monnum uid er þe virðu. þa auli²⁷ hann uitni sín með þeim monnum er þingat þara sem arze stítr. Nu andazt þelagi hans síðan bulki²⁸ er bundin oc aðr en þeir se a þerð komnir þa skal²⁹ setia mann a lest hans. þann er bæðe hallde upp³⁰ austri

1) uftíptu — Oa. 2) [huern pening — Ba, f. [at allu þat þe — f. 3) [a geua — Bf. [a tóma — Oa. [þota — Ta, b. 4) [mgl. — Bg. uftíptur — Be. 5) æznoztíslur — Bg. nægðslur — Ob. 6) stílt — f. [ua mitit — f. 7) [nu allr auogtr of instóðu — Ba, f. 8) [fullan eidi — Bn. 9) þramar — Be. Oa. 10) þelag — Xf. 11) [of þirir uppþípan of utþípan — Bk. [oc uppburð — Bn. 12) þelag — Xd. 13) stíla — Ta. leggja — Tb. stíla — Xf. 14) [stíla — Be. Ta, b. 15) [þlytr eða þer — de f. [þer — Ta, b. eða þer — tilf. Oa. 16) [annan veg — f. 17) [þe stí — Bm, n. 18) [þare tóto — f. 19) [honom uitni bera — Bm. [men uitni um bera — Bn. 20) [mgl. — Bm, n. 21) [stítrýggð uerðr a — f. [místrýggvir — Bd, f. [stítrýggvir — f. [místrur — Oa. 22) [mgl. — Bm, n. 23) virding — Ta, Xb. 24) uid tætr of — tilf. Oa. 25) [æz hann þlytr — Ba, d, de f. 26) landz — Bf. 27) te — Ta, b. 28) Saaledes ogsaa Be, d, g, n. Na. bunti — de Övrige. 29) hann — tilf. f. 30) uid han — tilf. Ba.

oc roðre tialldan oc allum lofnade ær ær hins dauða. En eðl [a hann fleira ær at¹ haza. nema erzingi uili gezt haza.

Um uardhald a skipi.

- 23 xxij. Nu eru þeir a ærd lómnr oc þurzu þeir uardhaldz [oc uarngdar² eigi síðr [um netr en um daga.³ þa stolu þeir bergvord⁴ hezia [i stazne⁵ framme oc stal zara, aptr⁶ a fiornborda.⁷ En zesti oc zestar uord⁸ stal hezia ær siglu ut a fiornborda [oc zara⁹ aptr eptir¹⁰ skipi.¹¹ Haznar austr stal hezia aptr a bulla¹² brun¹³ [a balborda¹⁴ oc zara fram eptir skipi.¹⁵ Siglingar austr oc rauord¹⁶ a at heziazt uid siglu a balborda oc zara fram eptir skipi. þau embette eru nu toldu at [þoar manna¹⁷ lagum er vera eigu a hueriu¹⁸ skipi.¹⁹ En huert er þeirra log- ligt²⁰ er jessum ma telia [eda ahaznum²¹ skipa.²²

Um sektir allar innan þoar.²³

Allar þær settir er til zalla innan þoar oc innan tafmarta [þoar uars²⁴ þa a lonungr einn þegngilldi oc oll ubota²⁵ mal [oc utlegdar mal²⁶ oc zirir allt þat er stolit er or lonunge garðe oc sua zirir zorbod.²⁷ En allra [annara sekta²⁸ eigu þoararmenn þridiung.²⁹ vttan skipdratt oc stadar³⁰ gialld. þat a gialthyri einn saman. Er hann oc stýldr at lata blasa til skipdrattar oc tasta þeim i myrtaflozu er þat horyrir eða i ranfats hús³¹ oc [allra reysinga³² eptir motmanna³³ dome.³⁴

Jvfr. Cap. 23. Bj. 176. 177.

¹) [stol han ær — Oa. ²) [mgl. — Bm, n. ³) [um daga en um netr — B. ⁴) dagvord — Be. Oa. Ta, b. vord — Bg. Ob. ⁵) [a stazne — Xb. ⁶) at skipi — tilf. Bm, n. ⁷) fiorn — Ta, b. ⁸) burðar — Be. Ta, b. ⁹) zara — mgl. Be. Oa, b. fram — tilf. B. ¹⁰) ætr at — Ba, B. ¹¹) [mgl. — Bg. ¹²) Saal. og Bc, d, f, g, n. bunta — de Övrige. ¹³) borbte — Xb. ¹⁴) [mgl. — Be, g, m, n. Oa. Ta, b. Xb. ¹⁵) of hæst a balbord — tilf. Oa. ¹⁶) roðr — Oa. ¹⁷) [zarmanna — Bm. ¹⁸) loglangu — tilf. Ba, f, h, i, m, n. Na. Xf. loglegu — tilf. Bd, e, g. Ta, b. ¹⁹) þau embette &c. — mgl. Oa, b. ²⁰) loglangt — Ba, f, h, i, m, n. Na. Xf. ²¹) ma a — tilf. Bg. ma — tilf. Oa. ²²) [of hamtum ma skipa — Ta. [of hamtum ma skipa — Tb. Herefter antyder Be ved Begyndelsesordene 3 Capitler nemlig: Nu sigla men fyrir bann &c.; En ær maðr tetr grip manz uledan &c.; og alla þu gripu &c. Oa og X indskyde Cap.: Nu zara menn fyrir bann &c. ²³) Dette Capitel, der egentlig danner Slutningen af de hele Bylov, og ei særskilt vedkommer Farmannaloven, er dog formedelst sin Plads bagefter denne i de fleste Codices blevet anført som et dertil hørende Capitel; i Bb, c, d er det endog indtaget i Indholdslisten for Bolken, see ovenfor S. 274. Det findes ogsaa i Xd, f, der dog kun indeholde Farmannaloven. I Oa staar det to Gange, første Gang i Enden af Farmannaloven, hvormed Byloven i denne Cod. begynder, siden bagefter Tyvebolken, allersidst i Loven, men paa dette Sted heelt igjennem skrevet med Rødt, medens Overskriften er blaa. ²⁴) [mgl. — Bm. [mgl. Oa (paa første Sted) Ob. ²⁵) alæigu — Oa (paa første Sted). ²⁶) [mgl. — Bm. ²⁷) zorbod — Bi. ²⁸) [manna sett — Bg. ²⁹) [stlumadr þridiung. gialthyri þridiung — tilf. B, h, i, m, n. Na, b. Oa (paa andet Sted) Ta, b. [stlumadr þridiung — tilf. Bd, f. Oa (paa første Sted). ³⁰) gialthyri þridiung — tilf. Bg. ³¹) þoar — Be, m, n. Oa (paa andet Sted), Ta, b. ³²) of tasta &c. — mgl. Bm. ³³) [alla reysingh at ueita — Ta, b. ³⁴) bæiarmanna — Bg. ³⁵) Herefter tilf. Ba de tre Capp.: Ez maðr tetr grip manz uledan (stemmende med Landsl. VII, 39), alla þu gripu &c. (stemmende med Landsl. VIII, 18) og Ez hæst eða roff bitr mann (stemmende med Slutn. af Landsl. IV, 22). Bg slutter her med: of tetr her zarmanna logum. Bb indsk. her som Slutn. af Farmannaloven Cap. 25 i Jonsbogens Farmannalov, see Anhanget. Bm slutter med: Her tetr zarmanna logum. En þessu bot ritade Eirir þrondar son; derefter nogle latinske Slutningsvers.

X. Rettarbotr.¹

²Þessar rettarbotr gaf Magnus konungur sun Hákonar konungs³ [sunar sunar Sværris konungs⁴ öllum Þiorguiniar monnum⁵ þeim sem i rettom stílum er(o) uid guð oc sanre lyðni oc þegnshyldu. [oc extirleti⁶ ero uid rettan Kórex konung. oc hans ríki oc radunoyti styrkja med hollre þionofstu innan landz oc uttan. uftaddri i öllu konongdomsæns fornd oc rettom malæxnum þeirra logleggra konunga er extir han toma.

Syrst at upphæze⁷ at þar sem adr zell allzædi safar oyrir i boarmanna logum. þa skal nu zalla til helminge oc sumum stodum meir. oc⁸ svo sem logbot vattar. oc sett er i bot med alvædno hual hællzt⁹ ma talazt xirir hueria sol at þui síðr værdi þeir blættir er zafunnigir ero æz þrettilegom¹⁰ solnarom. þat oc her med at rettaren skal xyr þeim gera rett er mishallden er. en síðan¹¹ tala kononge sett til handa.

þa adra at han stípaði þeim morgum monnum i ærzða tal sem eði varo adr i neyndir. extir þui sem logbotin síolz vattar.

þa hina þridiu at þar sem sa er man drap matte adr med settom¹² naubga xindr sína. þa er huarke varo vallðande ne radande til zebota med ser. þa skal nu æz þess¹³ ze er drap bota ærzingia hins dauda einum.

þa hina ziorðo at æz¹⁴ ze uiganda þes er stemdar uig eða nidinge uig hæuir vegel. þa skal xyrst botr æz lula ze uiganda adr en i kononge gard zalle sua sem i bot er sett.¹⁵

þa hina zimtu at huergi skal xyr ze uiganda zalla i kononge gard en adr se lotnar allar loglegar skulldir hans¹⁶ þær sem xyr varo gorvar.

þa hina setto att æz [men værða vegner¹⁷ i hæimili síno þa skal ærzingi tala halzu mæiri botr.

þa hina .vij. at æz madr værðr bardr eða særðr i hæimili sínu. þa skal han tala halzu [mæira ret¹⁸ extir loglegum dome.

þa hina .viij. at þar sem adr zell i kononge gard allt bæde i lande oc lausum oyrri. þa er han stal til æinnar ertogar. en nu zellr cigi xyr allt ze hans i kononge gard en svo sem stíl i þioza beftinum.¹⁹

¹) Overskr. tilf. i Lighed med Landsloven. ²) Retterböderne findes ikkun fuldstændigt i *Ba*. I *Be* findes kun Haakon Haakonssöns 6 Retterböder, men, paa nogle Ubetydeligheder nær — Kórex men overalt f. *Öutapings* men — ordlydende stemmende med *Cod. Gg* af *Landsloven*, s. o. Side 174 fg. I *Bh* kun K. Magnus's Retterböder efter *Byloven*, Kong Haakons efter *Landsloven*, s. nedenfor. I *Bi*, n. *Oa* antydes kun *Be* syndelsen af K. Magnus's Retterböder, s. nedenfor. I *Na* Retterböderne for sig selv, ved *Codex's* Slutning, og i Bearbejdelse som i *Landsloven*, stiledes dels til Nordmændene i Almindelighed, dels til Frostathingsmændene. Derimod tilføies som Anhang tvende Stykker om Nidaros's Takmarker, see Anhanget Side 289, og en Formular for Lysning af Julefreden. I alle de övrige Codices mangle Retterböderne aldeles. ³) Resten mgl. — *Oa*. ⁴) [mgl. — *Bh*, n. ⁵) Istf. hele Resten: &c. — *Bi*. ⁶) [mgl. — *Ba*. ⁷) [Istf. hele Resten: of ganga svo allar vtt sem standa i landzbotinni — *Ba*. ⁸) oc — mgl. *Bh*. ⁹) hæft — *Bh*. ¹⁰) þrettufum — *Bh*. ¹¹) síðan — mgl. *Bh*. ¹²) settum — *Bh*. ¹³) eins — tilf. *Bh*. ¹⁴) om — *Bh*. ¹⁵) i mannhelgi — tilf. *Bh*. ¹⁶) hans — mgl. *Bh*. ¹⁷) [madr er vægin — *Bh*. ¹⁸) [mæiri bottr — *Bh*. ¹⁹) of sett þar til sem logbot (vattar). — tilf. *Bh*.

þa hina niundu gaf Magnus konongr nu einkanlega at þo at maðr hitti i þau ubota værl at han haxe xirir gort lizi oc ollu þui sem han a¹ i þoftu oc laufu. annat huart at maðr drepr loghman xirir retta logfogn. eða brenner man inni. eða myrðir man. eða hoggr hond eða þott af manne. eða flingr ut augu manz. eða fter tungu or hoðdi manz. eða mæðir man.² eða drepr þadur sin. [sun eða brodur. modor eða dottur. eða systur.³ eða konu sealys sine. eða kona bonda sin.⁴ eða tynir⁵ sealzum ser. eða vegr man i hæimili sino.⁶ eða loypr brot með eiginni konu manz. eða tala⁷ konur⁸ með rane eða herþange. eða falsar maðr fteðia brex eða inzfigli kononga. eða drepr þan man er kononga⁹ inzfigli hæuir xirir ser. eða i herbirgi hia kononge. eða i kononga garðe. eða a kononga flipi eða i nauiflu hans.¹⁰ eða tætr maðr konu naubga. eða hærnir ubota manna. eða hærmtir gjoðd xirir þa.¹¹ en ef einhuer sa er i flit ubota uerl þellr. sem gud late engan henda. oc¹² þo at sa haxe xirir gort lizi oc þe sinu ollu uid konong. oc a einhuer þeirra born i umægd. þa flulu kononga umbodæmen ætla barni huerio þullan þorlags oyri af þe¹³ þui er hin utlægi ætte. æ meðan þe uinz. þar til er born ero mataunnungar xirir allðr sater ætir logum. þo at þe se eigi mæira en þeim vinniz til þorlag oyris.

¹⁴Þan a þetta let Magnus konongr saman sætia þat af ollum bofom landz. sene sem bæz þotte honum bera með þeztra manna raðe oc ftra þessa bof oc get sealzr til logþingis i Þiorguin oc let þar upp lefa oc gaf þingmonnum bofina oc þa rettar bof þar með sem eigi er minzt. at þesse bof skal heðan af ganga um Þiorguin um allðr oc um æfe at uftaðdri konongdæmæne fomb. ætir þui flilordi sem adr er melt. Liczt hans rettom ætir komandum en æinshuers flodum umbota þurza þa flipi sa þui fna at gud haxe fomb af. han falo hialp. oc þeir gagn er undir bua. Ma oc at flæiri rettar bofr zinnizt i þesse bof en þær æinar sem her ero neznar ef flynfamer men floda með gaumgiæzi þessa oc hina er adr var.

Þesse bof var logtælin i Þiorguin a Vincencius meffo dagh. þa er lifnir varo þra burð uaræ herra Ihesu Christi. þusundrat vættra. oc .ij. hundrat vætra. oc feau- tigur vættra. oc .v. vætr. a .xij. are rifis Magnus kononga. Geze Ihesus Christus off hana fva i ngt at þora. at varum herra Ihesu Christo se til uirðingar. þeim falo hialpar oc ombunar er gera let oc ollum þeim sem honum varða oc ollum o- til verallðleggrar þarfældar oc æilixis þagnadar. Blæzfan oc varðvæizla þadur oc sun- oc hælaga anda. æins guds i hælagre þrinningo oc ærnadar orð varar þru fan- Marie oc hins hælgha Olafs kononga oc hinnar hælgu Sunnizo se með os nu iamnan. Late gud off hæila fliliaz oc zinna. Amen.

¹) bæðe — tilf. Bk. ²) at villia fignum — tilf. Bk. ³) [eða modor broðir eða dottir — Bk. ⁴) eða systir finna — Bk. ⁵) maðr — tilf. Bk. ⁶) flaly — tilf. Bk. eða tynir &c. efter den næste Sætning eða (oypr . . . manz — Bk. ⁷) tætr — Bk. ⁸) konu — Bk. ⁹) brex of — tilf. Bk. ¹⁰) konunga — Bk. ¹¹) vðotta menn — Bk. ¹²) oc — mgl. Bk. ¹³) þr mgl. — Bk. ¹⁴) Dette Slutnings-Cap., der har til Ovskr.: Her segir ner bofin var logtælin, er som sædvanligt i Landlovene — Bk. Udentvillt hører det ogsaa egentlig til den i denne Codex først forekommende Gulathinga-Lov.

Anhang.

A. Nidaros Byes Takmark eller Grændseskjel efter Cod. Na. (See ovenfor S. 266).

I namne gudz amen, Se thet ollum monnum tunnidt at á ellsta are ridiff wírdur: lags herra hadonar konongs sunar Magnúsar konongs, oc Ottar Thofstans sun hæfde loghfoghn sigd'nn (fogdu) hinum flitridar men at thessor var mardra millum næsna oc boermanna. Hæssuer or anne xir vthan Solaxos, thar sem hon læmr i sio nt, theiri á oc up i Gollings aas. Thedan oc i Orrastein, thedan oc i Sundhælluna, theden oc fram med hæsto Hamars berghn. i thollena. thedan oc i stardet up aff Diupa dalle eghn. Thedan oc i warda klettn. Thedan oc i wrdana, er offven xellz i Stieldbred.

Om Thagmarkra til Nideros oc marchra mellom bønder ok boiermend.

Saa er mardra medel almindings, och bonda eignar, hæssuer ned oc or faala: polhe, och áat thamburdi up i Burgher aafen, xuran Stenuerti. Thedan i Gulungs aass austan worden áat flaptretto vtt offuer myranar, oc i thiorn tha er Korttiorn heiter, en somme holde Koldtiorn, En vttlen synia mardra oc boier genger emod sundan aar sio, næden ther sem Idu klette heter. Thedan oc up i Graastein er ligg i hallz: en, medal fladla oc klapstad. Thedan oc up i Biorn stard. Thedan thil mards vid flada mard.

B. Nidaros Byes Takmark efter Cod. arnamagn. No. 85. qv. (See ovenfor S. 266).

Om Tackmarch till Nederos och marchra mellom Bønder och boier mennidt.

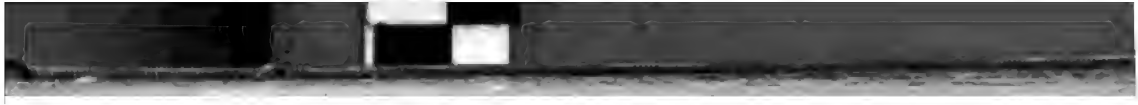
Saa eer marchra och medel almenning och bonda engner; heffer nedt or Solaxothe och aath tamburdi up i Borgaar aass sem xuran stender n, Theden i Gullungs aass austan vordan, Theden aat flapt retto vtt yssir myrannar och i thiorn tha er Kør thiorn heither, Endt summe holde Koldtthiorn, Endt vttlen synia mardrae oc boier genger imot sunnan or sio nedan thær sem Ydu kletthe heiter, Theden oc up i Graastein er ligger n halfen medall fladlaa och klapstade, Thedan oc up n Børnerstardt, Theden till mards vedt flade maard.

C. Jonsbogens VIII, 25 efter Bh. (See ovenfor S. 286).

Er menn eigu házkip saman ok villia þeir (skilia sameigu).

Nu ez menn eigu házkip saman ok villia sumir fara en sumir eigi þa skal fara fara vill steyna þeim aullum til skips er at motti eigu sua laungu xirir at um
Norges gl. Love II.

lid mægi sýsla. of sua zari at þessu sem zyr segir i iardar skipti. of sua zara um skip sem zyr segir um adra gripi i kaupar bætti. En ez menn eigu skip saman þeir er huargi hærir loft til at kaupar of eigi villia adrær kaupar. hallde sa til gagns er vill. greidi þeim er til moz eigu við hann sinn lutta skipleigu. of tale ez honum þat er han þarz til kostnadar at haza ez hans lutta. Sua stall of ez menn eigu minna skip saman en hærskip. of vill annar hallda til zistiar eða zængiar skipinu en annar vill eigi. þa skal sua zara at þui skipti sem adr um hærskip. Of hueruettna þar sem menn skulo skipta einhuerium lut med monnum. eða virða þat er þeir ero med logum til traxdir. þa skulo þeir iaznan til toma zirir midian dag ella er setr huer þeira .ij. aura slyrs. halzt konungi en halzt þeim ær virðingar traxdi nema naubsyn banne. þat er um reiding allan er þeir atto med skipinu at þat skulo skynsamir menn mæta of virða of stall þat allt skipi zyllgia. Nu vill huartueggia hallda skipinu til zistiar eða zængiar of a sinn væg huar þeira. þa stall sua at zara sa er eign vill skipta við annan um skiptit sem adr var tinnt zirir ottan þat at þa skulu skynsamir menn lutta huar skip stall haza eða verð ez þeir verða eigi a annat satir sialuir. þat of ez annar helldr skipi til zistiar eða zængiar sua at annar veit eigi eða er eigi at spurdr. þa abyrgis sa er hærir eða haza lætr. en hin haze þo lut sinn zullan ez sinnum lut skipfins er engu reð um eða læigu slika sem skynsamir menn mættu ez skip er undir zarma lagt. En ez beggia rad var til zirir anduerdu þa abyrgift huar þeirra at þeim lut skipit sem lutlin hærir ez. En ez eigi gællz verð zirir skipit þeim er haza a. seti sem vitta ze. Nu eigu menn saman vatnbatta eða þau skip er sua sma ero eða sua vand at eigi er zor til zistiar of villia þeir þo stillia sameigu med ser. þa stall sua zara med þessu skipti of sua allt vera sem zyr var sagt um meira skip. Ez madr setr fram hærskip mannz eða þo at annar eigi med honum of at vuillia þess er a med honum skipit of sua ez han zær brott med. sua of ez madr hogg skyllihogg a annars mannz hærskip of huakli er han spillir eða brytr at skipum eða reida eða at treida. suari sliu zirir sem .viij. skynsamir menn doma loglega til nænzdir. of hueruettna þar sem madr gerir manni ziarstada med hærzt of auzund botte sa zullreette er gerdi eptir dome of ziar stada med ez vittni ero til. þat er allt zullrettis stada er menn mættu til halzrar mertr. En ez minni er þa er auzundar bott eptir dome þeim er stada er gior. Skal rettarin iaznan nezna menn til doms ez eigi er logmadr til. Nu dnyll hinn of ero eigi vittni til syni lyrittir eidi zirir zullrettis stada. En ez eidar zallaz giallde slikt sem adr var tallat. En ez verr lægz en madr vill. gialldu stada setta lauft innan .viij. natta þeim er ze atte.

III.

Nyere Christenret,
udgiven af Kong Magnus Haakonssön.

Af denne Lov findes tvende, noget forskellige, Redactioner, den ene for Borgarthinget, den anden for Gulathinget. De meddeles her saaledes:

- I. Nyere Borgarthings-Christenret. Texten aftrykt efter Perg. Codex No. 3261 qv. i det kjøbenhavnske kongelige Bibliotheks ældre Haandskrift-Samling, indeholdende foruden Borgarthingsloven (*Bb* i Landsloven), ogsaa Christenretten, med samme Haand fra Midten af 14de Aarhundrede . . . . . *A*.
Sammenholdt med Perg. Cod. No. 1127, Tillæg, i det kgl. norske Videnskabs Selskabs Bibliothek i Thronhjelm, indeholdende, foruden Eidsivathingsloven (*Ef* i Landsloven), ogsaa Borgarthings Christenret, men med en nyere Haand, fra Midten af 15de Aarh. *B*.
- II. Nyere Gulathings-Christenret. Texten aftrykt efter Perg. Cod. C. 16 qv. i det stockholmske kgl. Bibliotheks Haandskrift-Samling, indeholdende, foruden Gulathingsloven (Landslovens *Gp*), ogsaa nærv. Christenret, men med en anden Haand, fra Begyndelsen af 14de Aarhundrede . . . . . *A*.
Sammenholdt med Perg. Cod. No. 62 qv. i den arnamagn. Samling, indeholdende, foruden Gulathingsloven (*Ge* i Landsloven), ogsaa nærv. Christenret med samme Haand fra 1ste Fjerdedeel af 14de Aarhundrede . . . . . *B*.
- med Perg. Cod. No. 60 qv. sammesteds, indeholdende, foruden Gulathingsloven (*Ga* i Landsloven) m. m. ogsaa nærv. Christenret med en noget yngre Haand . . . . . *C*.
- - Perg. Cod. No. 1642 qv. i det kjøbenhavnske kgl. Bibliotheks nyere Haandskrift-Samling, indeholdende, foruden Borgarthingsloven (*Ba* i Landsloven) m. m., ogsaa nærv. Christenret med samme Haand . . . . . *D*.
- - Perg. Cod. No. 12 fol. Hist. lit. i det lundske Universitets-Bibliothek, indeholdende, foruden Gulathingsloven (*Gn* i Landsloven) m. m., ogsaa nærv. Christenret, m. s. H. . . . . *E*.
- - Papirscodex No. 77 qv. f. g. i den arnamagnæanske Samling, Afskrift af en tabt Pergaments-Codex ("*in capsâ Cypriani*") paa Universitets-Bibliotheket i Kjøbenhavn, rimeligvis fra 1ste Halvdeel af 14de Aarhundrede . . . . . *F*.
- - Perg. Cod. C. 21. qv. i det stockholmske kgl. Bibliotheks Haandskrift-Samling, indeholdende, foruden Frostathingsloven (*Fa* i Landsloven) m. m., ogsaa nærv. Christenret, dog med en noget yngre Haand . . . . . *G*.
- - Perg. Blad i C. 17 qv. sammesteds, der forresten indeholder Eidsivaloven (*Ee* i Landsloven) m. m.; Bladet er et Brudstykke af Christenretten, med en H. fra 1ste Halvdeel af 14de Aarhundrede . . . . . *H*.

Som Anhang meddeles til Slutning:

- I. Den nyere Gulathings-Christenret efter Cod. *B*.
  - II. Tillæg, vedföiede Christenretten i enkelte af de ovennævnte Codices.
-

I. Nyere Borgarthings Christenret.

Hver kristinn madr er skyldugr at gera tiund sína þa er þrjár máttla bændi hávud 1
tiund oc auvagar tiund oc skipta i þrjár stadi. a byskup þrífundug en annan heradþ
prestr. þrífundug a kirkia .iiij. eighu hondr at skipta skilfuir millum þatofra manna.
En ef madr vill ei gera hávudtiund sína. þa skal byskups armadr gera honum .iiij.
manada skæzno at gera hávudtiund sína. en ef eigi er þa gorr skædr .iiij. markum. oc
gere honum adra .iiij. manada skæzno. en eighi er þa gorr skældi adrar .iiij. markr.
þa skal han en gera honum þrífund .iiij. manada skæzno. en ef ei er þa gorr skædr .iiij.
markum. þa skal han gera honum hina þrífund .iiij. manada skæzno. en ef þa er eighi
gorr. þa hærir han þrífund gort þe oc þrífund landi oc lausum eyri oc a byskup af þe
hans til þrífund marku en allt annat þat sem auk er þa a konung at taka. En ef
madr vill eighi gera auvagar tiund sína þa a byskups armadr at þara til heradþ
kirkia oc gera þeim öllum þimt til at gera auvagar tiund sína er ogort háva. en þa
sem ogort hærir at þeirri þimt skædr .viij. aurum. En ef þa er en eighi gorr auvagar
tiund þa gere honum þimt adra oc ef þa er eighi lokit skædr öðrum .viij. aurum oc
late af sua til þess er þeim skældi er lufa a. En þa er tiund heimtir kallar hinn eigi
rett gort háva þa skal hinn standa þrífund með einvæði sínum at han hærir þa tiund
rett gorua. þa skal hin sua lita at löngum.

Um þaking barna.

Ala skal barn huert er borit værdr oc manz hávud er a þo at nokor orlymli 2
þe a oc till kirkia þora oc lata skera ef prestr er ner. ællighær skulu konor sua þrífund
þæghar þær ero hia barnburdum at þær þe vatn i hia. En ef barn er með litlu lizi
þort oc nær eighi prestr þa skal skera þat huert sem hia er staddr iamuell þadir oc
modir ef eighi ero adrar till. at dnyþa barn i vatn oc mæli þesse ord meðan oc
næmþni barn a næmþni. Ef þrífund þit i næmþni þadur sunar oc hærilago anda. oc skal
ældi vid þesse ord aula ne af þeim taka. Kæle gerir ænga skera oc eigi dnyþa æða
þnior nema vatn þe adr af þnior gort. bærst oc sua at at þadir oc modir skera barn sitt
i þeima naudsþnium þa skal þessþnys gudþingær eighi skera hionþap þeira. dnyþa of

---

Jvfr. Cap. 1. B. 11.

---

¹⁾ *Lacune* i B, indtil midt i Cap. 15.

barn adr en til prest lome oc tuæst sa skirt haza er med zær eda hia uera þeim er skirdi þa skall barn lirtiu græxt vera en elligar æighi. Oc a huærium dæighi sem þesse naudsýn ber till þa ma barn stira iamuel iola dagh oc pascha dagh sem adra ner. En huær sem vœtir gudstuiar barni þa ero þau skyldugh at kenna barni credo oc pater noster. En zadir oc modir ero skyldugh at giæta zirir ollum lizshasta innan .viij. vœtra vthan sottir. En ez madr hælldr barni sinu heima um .v. netr ofstirdu naudsýnia laust. gialdi bystupi .viij. aura. hælldr han adrar .v. netr gialdi bystupi .xij. aura. hælldr han pridiu .v. netr gialdi .iiij. mætr. hælldr han ziordu zim netr gialdi bystupi .xv. mætr. hælldr han længr oc dœyr barnit hæidit þa er han vllaghr oc zirir gort ze oc zridi vid konong. en bystup tale .iiij. mætr ez ze hans.

Sner zadir skal at barni nera.

- 3 Þat er nu þui nest at sa skall zadir at barni vera er modir sæighir a hændr nema han syni med lyritar æidi. Nu er sa daudr er hon kœnnir barn. þa skall þat standa er hon sagde i sængzor sinni ez hon sagde æi tuænt till oc þat skall hon sanna med æidi sinum oc konor þær er varo hia hænni oc þa hœyrdu ord hænnar. En ez þær ero ængar till þa skall proua ez nodorir men viftu samuift þeira oc huart nodot suare þat þui er barnit var zott at rettre tiltolu oc skipi sidan stynsamir men æptir þui sem þeim þittir vera zirir gudi. Nu lilizt barnit i ætt sina þo at sidar se sua at þat synizt stiritum monnum at i zadur ætt sina se list. þa ber þat ser sialzt vithni at prouad er samuift modorennar oc þæss er hon kallar zadur at barni oc liliz þat barn honum. En ez modir hæzir syniat barni zadernis oc liliz barn i zadur ætt sina þa tali vid barni sinu oc boti zirir mænsori sin en þeim zirir zulla zorlogu er þat barn hæzir adr zott.

Um zylkis kirkir.

- 4 Nu ero .viij. zylkis kirkir i þeim prim zyllium. æin er (i) kononghæll. annor a Suortuborgh. pridia er a Tunum. ziorda a Alre i Osloar herade. zimta a Sam a Væstzollu .viij. a Hæidarhæimi. En ez zylkis kirkir værda at zalli. þa skall gera till .xij. manada stæzno ollum zyllis monnum at hallda vþ lirtiu sinni. En ez þær sitia um þa stæzno þa sæiliaz þær .xv. mortum. þa gera þeim adra tuæiggia .xij. manada stæmno. en ez þa er æighi gorr zyllis lirtia þa ero þær en sædir adrum .xv. mortum. þa skall en gera þeim hina pridiu tuæggia .xij. manada stæzno en ez þa er en æighi gorr þa ero þær sædir .xv. mortum. þa er halzr zimti tighr marla. Nu skall gera hina ziordu tuæiggia .xij. manada stæzno en ez þa er æighi gorr þa ero þær sædir .xij. marla. En ez hæradz lirtia komr at nidrzalli. þa skal gera þeim .xij. manada

Jvfr. Cap. 4. B. 8.

stæmzno at gera vpp heradz kirkju sína. en æz æighi er þa gorr. sædr .iij. mortum. þa skal gera þeim adra .xij. manada stæzno. en æz þa er æighi gorr. sætr .iij. mortum. Nu (skal) gera þeim hina þridiu .xij. manada stæzno. en æz þa er æighi gorr sætr huer bondi .iij. mortum er i þeiri kirkju sofn ero. En æz madr gerir ser høgghendis kirkju a jordu sialzæ síns oc zællr sundr. þa gere slitar stæznor til vppgiærdar sem til heradz kirkju. sædr .iij. mortum xirir æina. en .vi. xirir .ij. en .ix. xirir .iij. stæznor. Nu gerir han honum hina ziorðu .xij. manada stæzno. en æz þa er enn æighi gorr þa a tonongr þor þan en bonde æighi oc hallði tonongr vpp kirkju giærd. En æz þu kirkja verdr at zalli er tonongr gerdi a. þa skal þa bondi stæzna þing er jord atte eða hans ærzuingiar oc bioda kirkju gærd vpp at hallða. þa a bondi jord sína eða hans ærzuar oc hælir þat aptr (lausnar) jord með kirkjugiærd. Gardr skal vera um kirkju hueria. en þa verdr at zalli þa liggja .iij. mætr vid allan en .vi. aurar vid ziorðungu huern. þo at æitt lid se a ziorðunge þa er sem allar ziorðungur se nidr zallinn.

Guesu margha men byskup skal til kirkju haza.

Nu er byskup skyldughr at vighia kirkjur allar of zara til zyllis kirkju með .xxx. 5 manna oc vera þar zim netr. en til heradz kirkju með .xx. men oc vera þar .iij. netr. Nu hælðr kirkja vigslu sinni æ meðan hon stændr vpp þo at um þurui at bota. þa hælta þat kirkju umbotr oc æ hælðr kirkja vigslu sinni meðan hornstazuer standa vpp. Nu skal byskup toma til hueriar zyllis kirkju naudsynia lauft a huærium .xij. manadom ein tima. En þær ero naudsyniar. æz biscup er siutr eða tonongr træzr han zærdar eða ærhibyscup gerir honum ord at vighia annan byscup. eða adrar stornaudsyniar verði. en æz han komr æighi. þa a han at missa þeirar giptar er han skyldi haza a þeim .xij. manadom i þui heradi æz bonðr vilia vid han logh haza. En han skal skyldughr vera at zædma born þeira a .xij. manadom huærium oc væita þeim stript er þat þurzu oc za trisnu huærium præste bæde till hæradz kirkju oc høgghendis kirkju. En æz madr bær barn till høgghendis kirkju of er þat ner tomit dauda of tuædr prestur næi vidr at stira þat. þa er han sædr .iij. mortum vid byscup oc odrum .iij. mortum vid zodur harnsens æz þat doytr hældit.

Guer kirkjum skal rada.

Byskup var skal kirkjum rada sem hin hælghi Olauer tonongr jattadi Grimtæli 6 byscupi a Mostrar þingi sua ver vurdum a satter síðan. byscup var skal sætla præsta alla kirkna allra þa er han væit at rettar lidir kunnu at væita gudi oc monnum eða vera adra pionosto. En huart sem byscup zær stamt eða langt þa stulu bonðr za hon-

um reidstiota .xxx. eða .xl. æz han fær at vighia hazudkirtiu. En æz þeir vill eigi reidstiota gera þa ero þeir sæðir .iiij. aurum við byscup huer er zællir.

Gærfu kirkium eða kirkia gardum (skal þyrma).

- 7 Nu skulu ver virða varn drottinn þar næst i þui at þyrma kirkium varom of kirtiu garde sua at huer sem zlyr i kirtiu oc kirtiugard ser till hialpar þa skal zid hæilaghr vera zirir hueirium manne medan han er þar. En prestir sa er þar syngr at þeiri kirtiu skal hialpa honum sua at han dogni æi æz matlonsi. En huer sem presti mæinar þessar hialpir at uæita þeim er i kirtiu eða i kirtiu gard zlyr æ dragha han of kirtiu gardi með valldi þa skulu sliu zirir suara oc safadir vera sem þeir hæzdi drepit han i kirtiu oc vera i pauans banni þar til er han værdz lonsz mð byscups radi. En hvat sem huerghi hæzir gort oc zlyr han i kirtiu eða i kirtiu gard ser till hialpar. han skal haza hialpir þær sem nu ero taldar oc þar vera þar til er han ma i zrelsi brot zara at hialpa lizi sinu at þui sinni. Sua oc æz men bæing i kirtiu eða kirtiugardi þeim er vigdr er þa ero þeir obota men oc a byscup æz þ hans .iiij. mætr oc þan lofnad með er han þarz at vighia þa kirtiu eða kirtiugard. En konongr a allt annat þat sem umfram er. nema ze se eighi mæira. þa skipti konongr oc byscupr i hælminnga nema þeir vill mæiri mistun við þeim gera.

Guat monnum skal i kirkugard graza.

- 8 Hværn triftinn man skal graza i kirtiugardi er dognr en eighi i kirtiu nema byscups se lonsui til. Nu skal oc eighi odada men i kirtiugard graza þa sem m drottins suitarar. mordingiar oc tryggrozar. gridnidingar oc piozar dormdir. zluh men opinbærir oc ranomen oc bannsettir men oc þeir sem i zorbodum hæilaghrat kirtiu dognia oc þeir sem læggia hendr a sil at tyna ser sialzum. sua oc þeir sem lælia eða zremea rangan atrunad zirir monnum. sua opinbærir ofrlarlar oc þeir men eða born er æi na skirn zirir dauda. skal þessa men graza i zlodar þar sem mottiz sior oc gron torza. En æz þeim samu sem nu ero upptalldir of pioza dormda. mordingia. opinbærir ra(n)smen oc ofirda men. þa mægho loma i kirtiugard. æz vithni ero til at þeir kallado til prest eða haza stillritir men seet a adr oc þeir dogni nodor idranar mort a þeim at þeir villdu læidretta sil við gud. þa a prest at lonsa þa dauda oc graza þa sidan i kirtiugardi. En ærzingiar hins dæda þa læidretta æzbrott hans ætir loghum oc byscups radi. En æz hinn komr of þeim li hafta þa skal han zara til byscups oc haza hans rad við til nzirbota at loghum. En æz nodor vædr æz þeim er nu ero upptalldir nidr graznir i kirtiugardi þa þeir villia læidretta sil þa skal huer er at þui vædr sannr giallda byscupe .iiij.

oc grazi þan vpp aptr oc fasti or kirkugardi en sfilia ma bæin hans þra annara
tristinnar(!) manna bæinum. huær oc þa er grezr þan zririr vthan kirkugard er i a at
vera þa er han sfilu sama sætr vid byscup oc grazi þan man aptr i kirkugard. En
ez nodor omaghi eda zatotr madr zinnr a þesthne lit þa stall þa er byr a næstum
eighnum þara till þegher er han vædr vid var oc væli vm sem nu var mælt ællighar
suare þeim sætum sem þyr sæghir. Huærn dagh ma oc lit nidr græza nema langa
þriadagh. En eighi stall lit inni standa yzir zimt naudsynia laust. En ez længr
hezir inni borti byscupi .iij. aura oc zori lit til kirkiu. En han vill ei oc lætr lit
lani rothna þa hezir han zirigort huærium þeiningi zear sine vid konong en byscup
a þar ez .iij. mætr oc þa a han toft a at ganga till stripta of borta vid gud. En
ez han vill eighi þat þa stall han þara or riti kononge vare of toma alldri aptr. En
ez madr byr sua ozarleggha i ziælli eda sua ottarliggha i onium at þær naudsyniar
gange vid at han ma eighi lit till kirkiu zora zririr snio eda sio ozorum eda ziælli
ozoru þa stal lit i hus zora of zæsta vpp oc lata ei lit i jordu standa. En ez þa er
manþrotta er lit hezir at zora træzi han men ez þeim næsto borum sua marggha at
han se væll zor at zora lit til kirkiu en þa er zririr næmst oc vill ei med liti þara borti
byscupi .iij. aura.

Um nonhæilgi oc vatnzofu.

Drottins dagh stulum ver væll hælighan hallda. hæz þu hælghr a laughar 9
dagen þa er sol er væstri oc hælldr þar til er daghr er ez himni a sunu daghen.
Nu huær er ei hælldr hælighat a sunu dagh gialdi byscupi .vi. aura zririr huærn
sunu dagh er han brytr a hælghi. Nu ero þeir zleiri dagher er med imisum zoftum oc
hælghum græinum (græinagt). Langa þriadagh stulum ver æintanleggha vatnzofu þui at
þa þolldi var herra Ihesus Christus meiri þinst zririr varar safir. En þrir ez mæssu
loghum ero þeir er nonhælghi stall zririr hallda oc vatnzofu. Olazs volu daghr
in þyri oc Mariu mæssu daghr hin þyri oc allra hælighra mæssu daghr. þa stall
allda med nonhælghi oc vatnzofu. Iola daghr. .xiiij. daghr. pascha daghr. huita sunu
daghr. þeir ero jæmnir þæssom doghum at hælghar halldi þo at eighi se zasta zririr.
n huær sem brytr þæssa hælghi þa borti byscupi .vi. aura.

Um zofu oc nonhælgi.

Nu ero þeir .xiiij. daghar er zasta oc nonhælghi stal zririr hallda oc sua þyrma 10
in sunu daghi. Nu er þar ein Mariu morffo daghr i langa zofu. annar halluardz
morffo daghr .iij. Ions volu daghr .iiij. Petre morffo daghar .v. Seilia volu daghr .vi.
acobs vala .viij. Lazrinz vala .viiij. Bartholomeus morffo daghr .ix. Mariu morffo
daghr hin sidare .x. Matheus morffo daghr .xi. tuezgia postola morffo daghr Symonis

et Jude. .xij. Andres mæssa. .xiiij. Thomas mæssa. .xiiij. Mathei Apostoli. Nu ero þeir daghar talldir er þasta stali xirir vera of nonhælgir oc sua bota xirir sem sunu dags heilighi ex madr vinnr a. Michials morso aptan stal hallda vid nonhælgir þo at eighi se þasta xirir.

Um þa dagha er æi er þasta xirir.

- 11 Nu ero þeir daghar adrir er eighi er nonhælgir xirir ne þasta oc stulu þo iamheilghir vera xirir vertum sem sunudaghr. En ex madr vinnr a þeim doghum borti bñscupi .iiij. aura. Nu stali þa dagha teilia. þar hæx xyrst hinir xyrstu .iiij. daghar er nestir ero jola dæighi. en hin ximti attande daghr. þeir stulu allir iamheilghir vera. en adra dagha þess imillum i iolum þa stali biargha buxæ oc þorx væita. þa er þals morso daghr nest iolum. annar tynðils mæssa. þridia Gregorii mæssa oc ænn þeir .iiij. daghar i þaschom er æidi stali vinna nema biarga buxæ ex þorx er at. manadaghr. tynedaghr. en odens daghr er allr hæilaghr. þa er .ij. postola morssu daghr Philippi oc Jacobi. þa er trosmorssa. Gangndagha heilighi stali sua hallda at vinna til nons oc eta huit at none hina xyrstu .ij. en þasta hin þridia. en þoredaghr er allr hæilaghr sem þascha daghr. þa Botolfs morssa. þa Margarættar morssa. þa Mariu morso daghr Magdalene. þa Olafs mæssa hinn sidara. þa trosmorssa. þa Martens mæssa þa Clemens mæssa. þa Nicholas mæssa. Nu ero þeir daghar talldir er vœ erom stýldughir at halda heilagha i loghum varom. En æx madr vinnr a þeim doghum borti bñscupi .iiij. aura.

Gueso marghir imbru dagar ero a .xij. manadom.

- 12 Nu ero þeir adrir daghar er xlestir vitu at allir hæilir men oc fulltida er stýldughir rotilegha at þasta sua sem er huær xriadaghr a .xij. manadom of imbru daghar. En imbrudaghar toma xiorum sinnum a .xij. manadom. hinir xyrstu annari vitu þofstu. en adrir i huita sunu vitu en hinir þridiu hæxiaz t vñ haustit þa odinedagh er nestir er trosmorssu. stendr trosmorssa a odins dagh þa hæxiaz imbru daghar annan odinedagh þar æptir. En imbrudaghar um vœttrenn stulu vera þridiu vitu iola þofstu. En iola þastu hæx a þan sunudagh er nestir er Andres morssu huart sem þa sunudaghr er xirir Andres morso eða æptir. stendr Andres morssa a sunudagh þa hæx iola þastu tid a þeim sama sunudæghi. Nu er langa þastu tid er rotileghast a at þasta. hallda æx ollum þastum oc mæst tynð er i at briota. þui at Jesus Christus han heilghadi hana sialxuer med sinni þastu oc margt þar till xleira.

Ex madr er kist um langagosto.

- 13 Siulir men oc omaghar ero ædi stýldughir til þessarar þastu nema hældr gera olmosu sina æptir radi soðnar prest oc xongum þeim sem gud hæxir læt honum. En

oc mæle þessi ord þa er han þæstir møy æða tono eða onnur ord þuilið oc tali i hond hennar of tali sua. Et þæsti þið mer. of næzni hana a næzn. mer til æghinnar tono at guds loughum oc godra manna¹ samþykt oc ært þu min þæstar тона hæðan æz. honyra stulu of godir men ianrdi tono eða møyiar þæirar er þæst væðr oc stíl-ord þess er þæstir þirir þui at þat er þirirhodit æz guds halzo at nodor² madr þæsti ser tono eða møy naudgha. [þæiri þæstingr ætlan³ skal [madr lyfa oc præst⁴ at⁵ tirtium .iij. sunu dagha þirir þæstingh.⁶ Sinnazt nodorir þæir men at þar viti mæinbughi a þa stulu þæir til seighia þyr en brudlaup geriz. Seighia þæir æighi þyr till meinbugha en æptir þæsting⁷ þa skal⁸ ængi þar um lyða nema þæir hazi sua þiarri værit at þau tðendi haza æighi til þæira tomit.

Um þæstar hans born.⁹

- 16 Um þæstar tono born er getin ero þirir brudlaup þa ero þat guds logh um oll lond þau sem tristin ero¹⁰ þæghar madr þæstir ser tono at guds loghum of godra manna samþykt oc bæggia þæira¹¹ þa stulu þau born oll arygængh uera er sidan getr han med þæiri tono þo at æighi se brudlaup gortt. [þau stulu hælgha born sin¹² til arzo [vid sil oc allz iannorettar er adr varo getin med þæiri tono er han þæsti ser. En þo at dottir se getin æptir þæsting en sgnir þirir. þa hælgar hon broðr sina til arzo oc jamno stiptis vid sil.¹³ En madr skal gortt haza brudlaup sitt jnnan .xij. manada æptir þæsting naudsynia lauft. En [byscup æða hans armadr¹⁴ geri hon-om stæzno til brudlaups gerðar. en ex han gerir æighi borti byscupi .xij. aua a huærium .xij. manadom þar till er han gerir brudlaup sitt. En ængi er stýldugr at gera brudlaup sitt med mæirum tofnadi en han er þangadr till æða stalzuer vill han.

Um þa men er æigi mægo kuenna za.

- 17 ¹⁵þæstir men mægho æighi kuenna za.¹⁶ Elaustrmen. prestar. diafnar¹⁷ oc subdiafnar. vitstolnir men oc vanadir. hældnir men mægho æighi tristinna kuenna za. Sa madr horar er geþr tru sina annars manz æiginnar tono.¹⁸ sua horar [han oc æignar tono annars manz¹⁹ er hærir rad till med hænmi til [þæss ad(!) rada bonda hennar til²⁰ dauda oc at han skal za hennar sidan oc dœyr bonde hennar æz þui

¹) Her begynder B. ²) engen — B. ³) [Thenne þæsting — B. ⁴) [prester lyfa — B. ⁵) [otnar — tilf. B. ⁶) brýllaup — B. ⁷) æder brýllaup — tilf. B. ⁸) þeim — tilf. B. ⁹) E .xij. — tilf. B. ¹⁰) at — tilf. B. ¹¹) [bæggias þæira samþykt — B. ¹²) [Sua er oc mýtil tæztr hionþapens at oll þau barn sem geten ero þirir þæsting hælghatz j þæstingenne — B. ¹³) [oc jæmo rettar oc aldra forðar wið þau er sidhan ero geten æ hual þet ero dottir. æder sgnir, þeire ædr zære sidhan getner. Nema notor se j meinbughum geten þui at j meinbughum hielper hualgtit þæsting æder brýllaups gerð nema j þeim atvitom som er¹⁴ retter stæzuer wtwiiser — B. ¹⁴) [byscups armader — B. ¹⁵) No er þet þui næst ath allir men mugha ser kuenna za, æder tonor men med laghum sem en zintz forðodhit. En — tilf. B. ¹⁶) æder tonor men. sgnst — tilf. B. ¹⁷) messodgafner — B. ¹⁸) [u þæsting dœmetz ath vellege þot hon aa tome — tilf. B. ¹⁹) [mgl. — B. ²⁰) [mgl. — B.

Nær bryllaup ma gera með laghum.¹

- 19 Engan tíma er þeirir bodit tóna at þæsta með² stílum.³ En brudlaup gerð sína ma madr eighi hafa a þan dagh er natt er hæligh eptir oc daghren eða þóstu daghr er eptir oc þra þui er jóla þóstu tíð tómr⁴ oc þra þui er .ij. vítur ero til þasþa dags oc [.vij. nattum eptir þasþa dagh of huita sunu vítu⁵ .iiij. vítum þirir Jóns vafu .iiij. vítum þirir Míchíals mæssu. þa ma eighi brudlaup gera ne tóna þa. Nu hver sem gerir brudlaup eða þær tóna a þeima tímum bótí⁶ bryscupi .xij. ára.⁷

Um obota men.

- 20 Þat er nu þui næst at þeir men sem brót laupa með eignar tónom manna þa ero þeir obota men bæði þirir tónongi oc karli oc þirir gort þe oc þriddi landi of lausum öngri við tónong.⁸ [þrepir oc þeyddir hvar sem þeir verða staddir⁹ oc eighi kirtiu græpir. En bryscup eigniz þar af til þriggia mála.¹⁰

Översu skyllt eða sýziat saman ma byggja.

- 21 Nu er þat þui næst at engi skal sína þrendtóna ne sýxtóna þa til eignar tóna eða hafa at líkams lösta nermær en þimta manni þra sýstinum at tælia.¹¹ En ex madr þeirir þrendtóna sína eða sýxtóna at þiorda manni íamþaritt¹² þa stílu þau att¹³ stíliast oc skal han bota bryscupi .xij. ára oc gangi til scripta. En ex madr [þeirir þrimenning sinn at líkams lösta þa stílu þau stíliast at oc bota bryscupi .iiij. mætr oc gangi til scripta. En ex madr¹⁴ tætr at líkams lösta sýstrung sína eða bróðr- ungh þa stílu þau stíliast at of [skal han bota¹⁵ bryscupi halza þimtu mórt oc ganga till scripta við sálþan bryscup.

Með þessum konum eighum ver ei líkams lösta at hafa.

- 22 En þessar tónor ero i mætrum þyrmslum við off ex ver vinnum a þeim odada vert. [ex ver¹⁶ aukums við þær. Nu er ein modir manz. annur sýstir.¹⁷ þriddia dottir. þiorda [stíuþdottir oc stíuþmodir.¹⁸ þimta [sunar tóna.¹⁹ .viij. bróðor tóna.²⁰ .viij. sunar²¹ dottir [oc tónor allar er íamstýlðar ero ma eighi odada vert a vinna.

Jvfr. Cap. 22. G. 24.

¹) Dette er Ovrskr. i B, som tilf.: C. .xxiiij. Ovrskr. mgl. A. ²) stítom — tilf. B. ³) (sem nu er sagt — tilf. B. ⁴) heyr. oc .viij. nattom eptir jóla — B. ⁵) [en i þasþa vítu oc en .xv. nattom þirir huitefunnadagh oc .viij. nattom eptir. þet fallas — B. ⁶) þa gange til scripta oc gærbota oc gelbi — B. ⁷) oc öngri hvar er þet bryllaup stíthar — tilf. B. ⁸) oc bryscup — tilf. B. ⁹) [mgl. — B. ¹⁰) [mgl. — B. Þaa en tilhestet Seddel i B, m. s. Haand: Statutum domini Augustini episcopi pie memorie forbiudher þeim som i scripti ero bryllaup gera þe .iiij. sunnadagha næst þirir Míchíals. En allum adrum lozuatiz bryllaup gera þe .ij. sunnadaghana. En sunne- daghen næst þirir quatuor temporum &c. lozuatiz engom ath gora bryllaup sub pena contenta in cristnaret i "om vlogh- ligha samquend eder bryllaup gerð &c." ¹¹) æder sýxtóna — tilf. B. ¹²) íamþaritt — B. ¹³) mgl. — B. ¹⁴) [mgl. — B. ¹⁵) [bota — B. ¹⁶) [æder — B. ¹⁷) dottir — B. ¹⁸) [sunardottir — B. ¹⁹) [dottir dottir — B. ²⁰) bróðor dottir — B. ²¹) sýstir — B.

þat er oc brodor dottir. systurdottir. modor modir oc zodur modir. modor systir oc zodur systir. oc modor tono manz.¹ En ez madr verdr at þessu kunnr of sannr at han lægst med þeim sua nanum² þa ero þau bædi zriblaus. zirir gort ze of zribdi landi of lausum onri oc huærium þeiningi zear sine oc zære or landi³ tonongs vare þar till [er þau haza⁴ int stript sine þa er byscup læggr sialzr a hændr þeim. a þeira ze allt tonongr vtthan⁵ byscup [ætr þar ez .iij. mætr⁶ nema þeir vilir(!) badir⁷ bætr gort haza. Nu lænnir byscup eða hans umbodsmadr manni at han hazi þat odada vert gort en han lued(!) næi vid þa skal han synia med tylztar æidi. zællr till obota honum ez [zællr oc⁸ verdr sannr at.

Um gudsfizia.

Nu er þat þui neft at ængi madr ma æiga gudsfizia sinn. En gudsfiziar ero 23 þreualdar.⁹ hin fyrsta millum [þess barns er stirt er¹⁰ oc þess er stirit [eða a þui hældr till stirnar oc zædina barsens.¹¹ [þridia er millum barsins er stirt er oc millum andlægs manz þess er stirit eða till stirnar hældr. of þui æigu prestlar gudsfiziar vid oll þau born er þeir stira oc oll þeira zædgini oc ma prestins barn vid ængan þan lifams lofts æiga er prestin hæzir stirt. Hældr madr a barni manz till stirnar þa a zadir oc modir barsins oc barnit gudsfiziar vid tono þess er a barni hældr til stirnar þo at hon hazi æi a barne hældit þa er þat var stirt. Nu ez madr hæzir gudsfizia sin at lifams lofts þa stulu þau stiliazt at. oc ganga til stripta oc borti huart þeira .iij. mætr byscupi.¹²

Ez kona tekr mann vadir bonda sin.

Nu ez madr sætligt vid þen mann er læghit hæzir tono hans þa skal sa væita 24 trygdir¹³ er tono a.¹⁴ En ez madr¹⁵ liggir hana annat sinni þa er han tryggrozi sem hin er [væghr a væittar¹⁶ trygdir. zirirgort ze of zribdi landi oc lausum onri

¹) [.vii]. Ruzmodher. .ix. sunar kona. .x. brodor kona. .xi. systurdottir. .xij. modher kona manz. .xiii. er systir kona manz. .xiv. er zadhur systir. .xv. modor systir. .xvi. zadhur modor. .xvii. modor modor — B. ²) [einni hvario þessara sua þyldri — B. ³) riti — B. ⁴) [han hazuer — B. ⁵) oc — B. ⁶) [mgl. — B. ⁷) mgl. — B. ⁸) [han — B. ⁹) margz zallur — B. oc zylgher þeim hin mæsta wyrðning oc margzældeghar þyrmslar. Ero þessa gudhsfiziur — tilf. B. ¹⁰) [hins som stirit — B. ¹¹) [Annor millom þes er stirit oc zadhur hins stirta — B. ¹²) [Þridhia mæls um þes er stirit oc modor hins stirta siorda mellum barna þes er stirit oc þes er stirder werder sempta mellum þes er stirder werder oc þeirra som honum halda til stirnar. Sielta millom þes er stirder werder oc loghligh husprong hins som a honum helder þo at þe æighi nere. Oc samulebis ez husprong halder a barne, þo at husbonde see en nere. Siaunda millom þes er stirder werder, oc barna þeira sem a halda huart som þau ero zleire. æder zære .vii. mellum þes er a helder oc zadhur þes som til stirnar werder halden .ix. er millom þes er a halder oc modhor þes som a werder holdet. Warða þessa sama gudhsfiziur allar med samu wyrðning oc þyrmslum j zerming som j stirs ning, swa at þu euga mughu millom gudhsfiziur giptingar bindao. Oc ez notor dhrzuitz þær at þu binda, æder bundit hazua þa werða þau sem þes hazua dhrz med stirtunnar dome oc hardom azuartostom aat stiliatz oc gange til scripta oc borti biskupi huart þeira .iij. mætr. ¹³) þrygðar æidh — B. ¹⁴) [aa — B. ¹⁵) han — B. ¹⁶) [weittir aa — B.

[vid tonong en bñscup tale .iij. mætr æz ze hans zirir hordom.¹ En² sa madr er dryghir lifams losta vid nodot annat tuikindi en tono oc vædr han sannr at þui þa er han vtlæghr [oc ze hans allt vid tonong en bñscup lytr þar æz .iij. mætr.³

Gærsu hans skal gæsta.

25 Nu ez madr bidr ser moniar þa skal sötia þan at rada zære er ærzingi hennar er. Madr skal stilia þing med⁴ zændlono sinni oc sua⁵ heiman zylgiu. þau stila i hændr talaz oc næzna hana a nazn⁶ huart sem er mæz æda tona oc sæghia sua. Et zæsti þit at logzullu æptir þui sem adr er stilt oc med þeiri heimanzylgiu er nu er tollt oc stirkota et þui vndir vatta þa er a hognra. Nu ez sa vill sötia zæda zara men⁷ er tono hæzir zæsta þa skal han⁸ zara till husa zodur hennar æda zæ rædis manna hennar oc hæza med ser .ij. vatta oc gera [honum til⁹ manada stæza at han se buin at sæilia rada ze¹⁰ i hændr honum oc heiman zylgiu alla oc stototi þui vndir vatta þa er vid ero staddir oc er [þat hin zyrsti mæls allr.¹¹ þat¹² skal tona¹³ a manada deigi huærium en hin øzsta med brudmen¹⁴ oc brud tonor ez hinn er buin at sæilia rada zar i hændr honum. þa skal zadir þing stila zirir dottur sinni. hin skal oc sægia ia vid ez þeim¹⁵ komr a samt. En ez þeim stila a huæz þing stilt¹⁶ ero med tono þa skal giptinghr madr tono læida zram .ij. manna vitni sin þa hæzir han sitt mal til sanz komit. En ez þa stilt a¹⁷ om heiman zylgiu þa skal brudgume lata¹⁸ .ij. manna vitni huærsu myndil heiman zylghia var mælt med þeiri tono. en ez giptinghr væd tono var¹⁹ stilt i iardu þa skal tryggua a giptingar tuelldi þui at æighi vædr logzullt nema tryggat se. En ez madr lætr jort heiman zylghia dottor sinni æda systur. þa iord þarz æi at stoyta nema vili. Nu er

¹) [ætr halzt tgr. oc halzt bñscupr — B.   ²) Oc þet sama — B.   ³) [oc obota mader zirirgiort hennar peninge. zæaro sine, tæter halzt tonongr oc halzt bñscupr. Et þet sama er ez madher zæfir .ij. tonor oc vil a dome um þa luti þa verder han vtlægr æz þui. oc tæter tonongr oc bñscupr ze hans. nema þe villi tætr gæ hæzua — B. Herefter indskyder B følgende Capitel: Om meinsidha oc scriptroz. C. xxx. En sa mader ær tona som scrift tæter zirir þessa meizelli æder annur oc æzuar huart þeira annat, oc ganga þau sidhan med þeim eidhi, þa eilir þet eidroz, oc ær tiit wider meinswore, þui huor som ath þui verder sanner, þa ær hann ær vtlægr wider tonong som loghbot watter um meinswore. En bñscupr lytr zirir meinswore .iij. mætr, en zirir meinswore æptir þui sem malit riis j cristno(m) reffe. Oc huærmæta þer sem men sweria ranga eidha, þa skal til scrift ganga oc bote bñscupi .iij. mætr. ¶ En ez han leider zleira j eidh rangan med seer þa skal han gelda zirir med þeim .vj. aura, nema þeir vissu ath vsmort war, þui ath þa skal (huor) þeira gelda .iij. mætr som hin oc ganga til scrift. ¶ Sua er oc mælt ath þarl æder tona vinna eidh til þeira tutha er til synda horzua, sua ær til samhaldis um lutan mæte reffom landz tononge, ædher om mandraap, hordom, æder annara floorglønna, þann eidh skal rigt sættalaust oc skal til scrifta ganga ath iller eider war ronnen. ¶ En ez mader helder en þa script honom satt war þa jmis æzbrof þa eilir þet scriftroz oc huar som ath þui verder tunner æder sanner, gange til scrifta oc bote bñscupi .xij. aura, Oc tæter han embete zyr æn han hæzuer þer scriftir zirir tatit þa tæter sa mader j zorbodhe. Et þa ær allir þeir som quædhiat ær embete æz bñscupi.   ⁴) zirir — B.   ⁵) zirir — B.   ⁶) æ — tilf. B.   ⁷) [ætr zærar hennar — B.   ⁸) mgl. — B.   ⁹) [til hennar — B.   ¹⁰) zar — B.   ¹¹) [þeim þet zyrsti æder — B.   ¹²) þa — B.   ¹³) tona — B.   ¹⁴) brudhennu — B.   ¹⁵) honum — B.   ¹⁶) mælt — B.   ¹⁷) [ætr — B.   ¹⁸) bera — tilf. B.   ¹⁹) ward — B.

þeir sattu at heiman fylgd oc sua at þælagæ giærd þat skal þa handseilia oc sif-
stota vndir vatta þa sem inni ero oc heita þat allt giptingr vattar. þa skal han sitia
millum brudmanna en¹ hon millum brudluenna. [han skal² ganga izir golz þuert³
oc geza henni linzæ.⁴ [þat er loggullt⁵ huart sem gloy er mæiri æda minni. En born
þau oll ero arygeng er þau gæta sidan, er þau stiga bædi i eina sængh oc þau læiggia
loggælagh⁶ saman.

Ex kona er til jarðar gipt.⁷

Nu ex hiun ero stíld at.⁸ oc er kona til jarðar gipt þa skal hon stæna hærædz 26
þing um .iij. nætr oc lata læida fram .ij. manna vithni þeira er a varo þæstingar
stæno æda inni varo a giptingar⁹ tældi oc ex þau tona fram at zullu þa æighu
hærædzmen at doma henni allt þat er henni var vitnat¹⁰ oc æighi tona anduitni
i moti gipting tona þegar vid er gengit at hennar var þengit at loughum. En ex
kona var æighi til iardar gipt þa skal gera zimt til þear stiptis oc læida .ij. manna
vithni a zimtar dæighi um zimtar¹¹ ord tona. soti huart er hon vill sua æda a þingi.
Nu vil han æighi stipta sua þæ þa er han sætr .iij. mortum [þrideili a.¹² Nu ex
hion haza buit .xxx. nætr æda længr oc ero giptingar vithni oll þra daud oc þær¹³
hon radit lafe oc loto¹⁴ i hibilum¹⁵ bonda sine. siftr at atte ot oлдri¹⁶ vid¹⁷ adrar
husþroniur oc haitir æighin husþronia hana. þar til skal hon hazua .vij.¹⁸ manna
vithni at sua¹⁹ hæzir veret bunadr þeira .xxx. nættra æda þui længr. þa hæzir hon
til lagha i garði hana þrideili ex þæ landi oc lausum oyri oc²⁰ til .iij. marla i
vundi.²¹ En ædia su er þorrædis men gipta til buff hon a siolz²² þorædi sin at
giptaz þeim manni er hon vill at hinum sama retti er nu er tallt. Sua oc ex mæz
er þodur arzi þa a hon siolz þorrædi sin oc haza vid þeira manna rad er hon vill
til²³ haza tallat²⁴ innan ættar ser [en siolz skal hon gipta sit.²⁵ En ex þadur
broðr²⁶ hennar þæsta hana manni æda þadur þrændr²⁷ haza hana at þælaupum.
hin jattar þui²⁸ er þæsta skal oc ganga þær a zullmæli vid þa er [þirir rada.²⁹ þa
hællzt til þæss er hon er gipt. þa ma hon þa þeim manni umbod er hon vill at ot
soti þodur arz sinn oc haza [han allan³⁰ offiærdan en hin haiti madr at værri er
þat kaup gerdi. En tona su er liggr med manni a launungu hon haitir hor-
rælia³¹ [þui at hon a æighi siolz þorrædi sin þyr en þrændr hennar haza gipt hana
heiman.³²

Jvfr. Cap. 26. B. (II.) 9. 10.

¹) oc — B.   ²) [þa skal han — B.   ³) huart — B.   ⁴) liuzæ — B.   ⁵) [mgl. — B.   ⁶) þælagh — B.
⁷) Denne Ovrsk. tilf. efter B, som tillægger 6. xxxij. Ovrskr. mgl. A.   ⁸) mgl. — B.   ⁹) þæstingar — B.
¹⁰) mætt — B.   ¹¹) mgl. — B.   ¹²) [þritælia — B.   ¹³) hæzuer — B.   ¹⁴) hstlum — B.
¹⁵) heimilium — B.   ¹⁶) ælde — B.   ¹⁷) med — B.   ¹⁸) .ij. — B.   ¹⁹) længe — tilf. B.
²⁰) mgl. — B.   ²¹) tilgloyz sinne — B.   ²²) Saal. rettet; holz — A.   ²³) mgl. — B.   ²⁴) mgl. — B.
²⁵) [mgl. — B.   ²⁶) þrændr — B.   ²⁷) broðher — B.   ²⁸) mgl. — B.   ²⁹) [radha sculu — B.
³⁰) [mgl. — B.   ³¹) hortona — B.   ³²) [mgl. — B.

Þing þat er byscups armadr skal lata stæna.

27 Nu er þau mal verða gorr i hæradi er byscup lytr æz¹ rætt þa skal byscups armadr stæna þing i hæradi.² huer bondi er skyldugr at sokia þat þing. Nu er þing sett. þa skal byscups armadr vpp standa oc tala sua. ef hærir þat hoyrt hær³ i hæradi oc bygdum at sa madr hærir misgort om þat mal er byscup lytr æz a oc næzni þan man a næzn. sege oc [til sala slitt⁴ sem er. Nu er þer hærir þetta mall æz hoyrt. þa nill ef þat vita. En æz ziordungr hæradz manna þeira er þa ero a þingi tuædazt þat mal æzri hærir hoyrt þa hærir þat bygdar ællytt at loghum oc ma byscups armadr þat sokia till slits rættar sem vidr liggir at loghum. Stendr lyritar æidr [zirir huert⁵ .iij. marka mall oc þau er minni ero. En þeghar mal ero mæiri en .iij. marka mall þa er halzrættis æidr. En fullrættis æidr zirir huert obota mal. Enn æz ærri tuædast hoyrt hærir þat mal en ziordungr þinghmanna þa ællr þat nidr oc hærir⁶ hans vpphær. þat ma han æighi sokia.⁷ En sokia ma han oll þau mal er vattar vitu. Nu er æin sot⁸ i ollum byscups malom, æidi er logze a þui. Allir ero skyldughir til⁹ at hæggha¹⁰ triftni þessa hærims. sa er sua gerir han ær goda anbun a doma dægghi þat gæzi off æadir of sonn oc hærilaghr andi vttan enda Amen.¹¹

II. Nyere Gulathings Christenret.

1 ¹²þat er nu [þui nest¹³ vpphær laga varra Gulathingemanna¹⁴ sem vpphær ær allra godra lutta: at ver skollum hallða of hærva triftlæga tru. Ver skolom trua a gud¹⁵ æodur allzvalbanda skapara himins of jardar. ver skolom trua a varn drotten Jhesum Christum æinga son hans er getten er æz fræzæ hærilaghs anda of æodr æz Mariu møy: þindr vndir Pilaz valde. frozæstr døydr of græven. æor nidr till hælvtis at løyssa þadan sina vini. Þridia dagh æiptir er han var dauddr of græven ræis han vpp æz dauda of var sidan med lærrefuæinum sinum .xl. daggha¹⁶ æra þassha dæigi of

Jvfr. Cap. 27. B. 17.

¹⁾ aa — B. ²⁾ En — tilf. — B. ³⁾ mgl. — B. ⁴⁾ [slita sot — B. ⁵⁾ [væidr — B, ⁶⁾ þet — tilf. B. ⁷⁾ [æghia — B. ⁸⁾ [otn — B. ⁹⁾ mgl. — B. ¹⁰⁾ hærilagha — tilf. B. ¹¹⁾ [mgl. — B. Hæpaa følger i B uden anden Adskillelse, end den sædvanlige mellem Capitlerne, først Stykket om Ager (Jons Christenret C. 55, see dette), dernæst om Meneed med Eedsformularer, dernæst Udtog af Tunsbergforliget 1277, og endelig, hvad Paamindelser der skulle sættes, naar Biskop eller Provst visiterer; see Anhang II. a. Stykket om Meneed, see nedenfor Anhang II. b. Udtoget af Tunsbergforliget see nedenfor ved Retterbøderne. Eedsformularerne see 3die Deel. ¹²⁾ Cap. mgl. C. D. G. ¹³⁾ [mgl. de Övrige. ¹⁴⁾ Istf. Resten af Cap.: &c. — B. F. ¹⁵⁾ Istf. Resten: &c. of gengr sua ut sem stendr i landabotinni þessi capitulum — B. See foran S. 22. ¹⁶⁾ Saal. rettet. gægggha — A.

till hælga þoreðaghs. of stæigh þa upp till himna of þadan skal hann komma a vzzsta dæghi þessa hæims at domma hværn æptir sinum værdleika. Ver skolum trua a hælgan enda at han er sannr gud sem fader of son. of þær .iij. stlningar er ein gud. ver skolum trua a þat allt er truir oll triftileg þiod of hælagra manna samband of hællogh kirtia hæizir samþvlt adr med vbrigðilegre stæðæst. Ver skolum trua at syndir zirir laltazst med stirn of idran of stripta gangh med holde of blode vare drottens er i messonne hælgaðst med þonna halde: olmofo geirdum. med þostom of ollum odrum godom lottum er menn hugsa mæla æða gera: Uer skolum trua at huere mannz licmr. er j lómr hæimmen æða komma lann till doma daghs: skal þa upp rissa of þadan æz skaló þeir ær illa gerdu i þæssom hæimmi haza endalauffan ozagnad med diozlum j hælvitli of hans englom. enn þeir er gott haza gort þessa hæims skolo þa of haza ælizann zagnad med gudi of ollum hans hælsum mannum. j himna riti vttan enda.

Um vald oc izirbæð konungs oc biskups.¹

Nu æz þui at guds mistun² ser til þæss hversdaglega þorz otollulegs of ymis 2 lyðz of ziolmennis.³ þa hæizir han stípat .ij. sinum þionom at vera augsynilega hans umboðsmenn um þessa hinna hælgu tru of hans hælagt logmal. godom mannum til verndar of rettenda. en vandom mannom till reysingar of ræinsanar. Ero þæsser .ij. annar konongr enn annar biskup. hæizir konongr æz gudi veraldleght vald en biskup hæizir andleght vald til andlegra lutta. þeirra (a) at styrkia hvar annars vald til allra rettra mala of loglegra. of þeir kennazst vidr sic at þeir haza vald of jvirbæð æz stælzum gudi. en æigi æz ser. Oc ziri þui at þeir ero guds umboðsmenn. hins of annars at þær stæer aller at þeirra ma ænga lond missa. þæss hins þridia at stælzr gud virðist at tælla sic med þeira nomnum. þa er sa sannleaga j myllum hæsta vid gud er þa styrkir eigi med þvllkommene ast of ræzlo til sine valldz of þæsso(!) er gud hæizir þeim til stípat. þar sem þeir bæra sva mylla ahygiu zirir landzrolleno of ahyrgð zirir gudi. allra hælðzst þar sem logenn vatta med stobdom enda merktivm sva at hvarle mege hozdingianer æz þeir goryma þæss anaudga æða þyngia rolleno med ozmitcilli agirnd of æigi mege zavitrir menn synia ho(x)dingiunum loglegrar lyðstýlbu zirir priotsto sater æða stæmsynnar ozmyllarrar.

Æz mæðr zex (med) trolldom.

Nu æz þui at aller menn ero stýldugir at hallda þa tru er ver haxum gudi 3 hæittit⁴ i stirn vare [of nu var upptold⁵ þa a konongr of biskup med [myllcilli gæum-

Jvfr. Cap. 2—8. L. I. Hk. 8—13. (Cap. 4. 5 = Hk. 9. 10).

¹) Saal. B i Indholdslisten. Um — A. Cap. mgl. C. D. E. F. G. ²) Istf. Resten af Cap.: &c. — B. ³) Istf. Resten af Cap.: &c. — F. ⁴) iattat — D. ⁵) [mgl. — F.

gæzve¹ at ranzfalca at menn þare æigi með oxmitilli² villu of heidenum atrunade. En þessir luttir hoyra³ till villu [of heidins atrunaddar.⁴ Galdrar of gervi(n)gar of [sa er tallar nokorn⁵ mann trollridu⁶ spadommar⁷ of at trua a landvættir at se j [lundum⁸ æda⁹ haugum æda þorsom þva of vlli settor at spyria orlaga.¹⁰ of þeir er segia æzhendes ser gud of hælaga kirtiu till þess at þeir stollu¹¹ i haugum zinna æda [adrar læidir rilcir verdda æda visir¹² þva of þeir er þræifta draugha¹³ upp at væidia æda haugbua. Nu ex nokor madr verdr at þvi lunn æda sanr. at hann þær með þema vanda atrunade of heidini¹⁴ vilu æda samþudir þeim er með slitu þara. þa er sa vitlegr of alt þe hans of a halzt konongr en halzt biskup. En ex meler þat konongs¹⁵ madr æda biskups umboðsmadr. at madr þer með þema [einnom hverum lutt of vandtrunade¹⁶ of þer æigi loglega sannat¹⁷ a hendr honom. þa syni han með tlyktar¹⁸ æidi. þellr til vitlegðar er þelr.

Um konongs kofneng.¹⁹

- 4 Nu æz þvi at allt landþrollei²⁰ a mylla lyðstöldu (konongenom) at væita²¹ þa vere þat þolleno þarzlegt at menn varadest þa mullu villipodo er mestr luttir landþrollei þessa hælþvir sua hormulega veret blindat æz at j æingu lande odru zinnaest þess dome. þar sem telnir haza veret ymisir menn oc tallader konongar ranglega motte lagum hinns hælga Olafs konongs of ollum þeim rettendom er hver bonde vilbi vnna æz adrum um sinar ærþdir. Þionado optt velborner menn þeim er varla matto vera tnapar þeira sem en vattar j dagh. huarft þeir misstu þleiri odala sinna æda hinnir er þeir tallado kononga sina. of þva hitt sama um manna missor. Nu at menn þyrzi eigi griplande hondom æda leitande extir at þara. hver er a rettlæga konongr at vera j Norege. þa se tynitt ollum Svölapinga monnum oc ollum adrum Noregs mannum at halon konongr sonn halonar konongs Sværris konongs sonnar sonnr stadþesti þva oc lætt j bote seitia a Frostþapingi hver at rettom lagum oc erþdom a at vera Noregs konongr extir logum hins hælga Olafs konongs með rade oc samþvdt Magnusar konongs sonnar sine. Einars erdbiskups oc annarra liodbiskupa. lændra manna oc lændra. stallara oc logmanna oc allra handgengna manna þeirra sem þa varo j hia oc allra Frostþapinga manna. oc sidan birti þetta Magnus konongr þv hans i allum luttom landze(n)s a þingum oc samþyctum(!) þvi allær Noregs menn þirir sic oc sit æzspringi. vidr Noregs konongg oc hans æzspringi með retto þingtale at þesse stípann stal þar um standa eilixlega sem þa var oc hær þylgir nu.

¹) [mættu gaumgeue — B. [mitille sanngæzi — C. ²) opinberre — C. ³) horva — E. ⁴) [mgl. — E. ⁵) [þat ex madr tallar annan — B. ⁶) trollindu — F. G. ⁷) mgl. — E. ⁸) lundum — B. C. D. ⁹) [mgl. — E. F. ¹⁰) þorlagha — B. orðlaga — D. orlaga — E. ¹¹) þe — tilf. de Övr. ¹²) [adra leib. æda nokors visir uerða — B. ¹³) dauða — D. ¹⁴) [þessare — D. ¹⁵) umboðs — tilf. de Övrige. ¹⁶) [atrunade — B. F. ¹⁷) þrovat — E. ¹⁸) tlyktar — C. ¹⁹) Cap. mgl. C. D. E. G. ²⁰) lott. Resten af Cap.: &c. — B. ²¹) oc biskopinum — tilf. F. lott. Resten af Cap.: &c. — F.

Her er bonda æ(ídr).

- 8 En at bondr oc alþyda viti sic því lyðstýldugare till hollustu oc þægnstýldu oc lyðini vidr konong þa skolo þeir þena eid sýeiria kononge sua marger menn æz þýlfi hvæiriv sém honom licar. þess leigiom ver hond a þessa hælga doma oc því sti(o)tom mer till gudes at ver skolom holler oc troir vera n. kononge varom bæde openberlega oc leynilega med ollum mat oc meigni suo sém goder þegnar skolo godom kononge veita alla loglega lyðstýldu med þeim ollum logum oc lynnendum sém hinn hælgi Olazr konongr skipade millum konongs. þva sê gud hollr oc hinn hælgi Olazr konongr sém ver satt seigivm. gramr er ver livgvm: Ero ei at æins þeir stýldugir till at abyrgiast þena eid er sýerria hælðr aller þeir er j kononge lyðstýldu ero alner oc arbornir þeir sém hans eides villia niotta.

Guersug skipta skall tiund.

- 9 Her skolom lyðinir vera biskupe varom [oc æiptir later¹ en han off hollr oc [godvilia þollr.² En³ hazom ver melt vidr biskup varn at hann skal off pionofu væita. en mer skollum [hana sua odlazst. at ver skolom⁴ gera tiund alla oc þolla bæde æz aværgfi ollum oc vidr æildi. [þugli oc⁵ þifli⁶ oc allum rettom æzla. En hænne skal sua skipta at biskupe(!) skal haza ziordong. [zatocer menn ziordong⁷ prestir ziordong kirtia ziordong. Enn biskup skal komma naudsýnnialæust j þolli huert a⁸ .xij. manadom at væilta monnum pionofu þa er til byrriar.⁹ En þæssar ero naudsýnniar. ex biskup er svotr. æda konongr treyr hann þarar¹⁰ æda erdhbiskup gerer æiptir honom. at vigia¹¹ annann biskup. æda adrar stornaudsýnniar¹² verði. Nu ex madr sitr suo .xij. manade at hann gerir eigi tiund sina. þa er han sætr .iiij. mortum silþro vidr biskup. en ex hann sitr sua tvænna .xij. mannade at hann geirir eigi tiund sina. þa er han sætr .viij. mortum vidr biskup. En ex hann sitr þva [vettr .iiij.¹³ at hann gerir eigi tiund sina. þa hæizir hann ziriorgort [allu því sém hann a æda eigande verðr hann j¹⁴ lande oc laussom oyri. a hælzt konongr en hælzt biskup. En ex hann [gerer æz summu enn æigi sumu.¹⁵ þa er þat hans er tiundat er. enn hitt allt vpp næmmpnt kononge oc biskupe þat sém æigi er tiundat.

Guersug barn skall skira.

- 10 Alla skal harn huert er boret verðr oc mannz er ær(!) hozvud a þo at [notor

¹) [mgl. — E.   ²) [godviliadr — de Övrige.   ³) þat — tilf. de Övr.   ⁴) [honom sina stýldu — D.   ⁵) [mgl. — B. C. D. F. G.   ⁶) tíf — tilf. G.   ⁷) [bondar ziordongh at skipta zatocra manna i mellom — D.   ⁸) huerium — tilf. A.   ⁹) horyrir — C.   ¹⁰) þarar með (er — E.   ¹¹) vælia — C. D. F. G.   ¹²) þor: naudsýnniar — C. storar naudsýnniar — D.   ¹³) [þrenna tolgmanade — C. D. F.   ¹⁴) [mgl. — B. æða eigande &c. — mgl. de Övr.   ¹⁵) [gerir æz sumu — B. C. D. F. [tiundar sumi æn ei allt — E. [gerir æz sumri — G.

ortymbli sæ a.¹ oc [till skinnar² zora [oc preftt skira latta ex honom nær.³ Efligar⁴ konor [sua zririr⁵ sia⁶ þegar þær ero ner bannbyrd⁷ at [þær haxe⁸ vatn i hia. ex⁹ barnn verdr med litlu lizvi zott¹⁰ oc nær æigi prest. þa skal skira huer sëm hia verdr þadenn jam væl zader æda moder er eigi ero adrer menn til oc dnyza¹¹ barne j vatn oc mela þæsser ord vidr. Et skiri þið. N.¹² j nærne zodyr(!) oc sonnar oc andans hælga. skal vidr þæsser ord eði aula oc eði æz¹³ tala oc æigi skira nema i vatne. rade gerer engu skirn ne dog æda snior. Næma vatn se [adr æz snio æda æz dog ordet.¹⁴ Þerft oc sua alt. at zader æda moder skira barn sitt j þema naudsynium. þa [stollu æigi þæssens gudzskiar stilia hiunskap þeira.¹⁵ dnyr oc barn¹⁶ adr en til preftt komme oc tvæst sa skirt haza [sëm med zex.¹⁷ æda hia veret þeim sëm skirði þa skal þat skirtu grøxt vera. en æigi eligar. a hvarium degi oc sëm þarz [barn-at skira¹⁸ jamvall jola dag sëm pascha.¹⁹ En h(v)ar sëm gudzskiar²⁰ vaitir barne er skyldugr at kenna þui credo oc pater noster. en zader oc moder ero skyldug at [getta zririr ælði oc vatne oc allstonar²¹ lizs haffa [zirir vltan sott²² .vij. vettr. En ex madr²³ hælldr barne vskirdu²⁴ .v. vettr²⁵ [naudsynnia laust²⁶ gialde biskupi .vj. aura²⁷ hælldr²⁸ adra .v. vettr²⁹ gialde biskupi .xij. aura hælldr hann pridiu .v. vetr³⁰ gialde biskupi .iij. merkr. hælldr hann ziordo .v. vettr³¹ gialde .xl. marla la³² halzt konongr en halzt biskup.³³ hælldr hann lengr oc dnyr barn hæidit³⁴ þa er hann vtlegr oc allt ze hanns oc a halzt konongr en halzt biskup.

Ex kona kener manne barn.

[þat er nu þui nest at sa skal³⁵ zader at barne³⁶ er moder sæigir [a hendr³⁷ 11 nema hann synni lyrriptar³⁸ ælði. Nu er sa daudr er honn kener barnn. þa skal þat sænda er honn sagde j senger zexdr(!) sinni. ex honn sagde æigi tvennt till. oc [honn sannaðe þa³⁹ med ælði sinum oc þær er þa voro j hia hennu [oc þa hænrdv ord hennar.⁴⁰ En ex þær ero engar till þa skal prova⁴¹ samvißt þeirra oc hvart nodot

1) [nodot se med ærtymsum — E. 2) [til skirtu — B. F. [trifni — C. [til trifni — G. 3) [en preste nair — E. 4) [solu — tilf. de Övr. 5) [zgrir lattu — C. 6) [ella — E. 7) barnburðum — B. E. F. 8) [þar se — de Övr. 9) oc ex — de fl. 10) zott — mgl. C. D. G. 11) dnyza — B. dnyza — C. dnyza — E. G. dnyzi — F. 12) barn — C. G. oc nemzui — D. 13) þeim — tilf. fl. 14) [bræ æz snio — E. 15) [þ. þau eigi [ater þæssens gudskia stilia hiunskap sin — B. [þ. þ. e. z þ. naudf. þ. h. j. — C. G. [þ. of eigi þæssens gudf. þ. h. j. — D. [stilia æi þæssens gudf. hiunskap þeira — E. 16) hæidit — tilf. E. 17) [mgl. — G. 18) [mgl. — de Övr. 19) ma barn skira — tilf. de Övr. 20) skap — tilf. D. 21) [gera zririr allstonar rad oc gialta zririr — B. [getta zririr allstyns vada oc zra — D. G. [getta zgrir huerstonar — E. 22) [mgl. — E. [z. vatni of ælði — G. 23) zader — D. 24) heima um — E. heima — tilf. F. 25) netr — de Övr. 26) [mgl. — D. 27) [hlyro — tilf. D, oftere. 28) han — tilf. de Övr. 29) netr — de Övr. 30) netr — de Övr. 31) netr — de Övr. 32) Her begyndur Brudst. H. 33) [mgl. — C. G. 34) ofirt — G. 35) [sa er — fl. 36) at toqum — tilf. fl. 37) [mgl. — E. 38) lyrritar — D. lyrritar — de Övr. 39) [skal hon þat sanna — de Övr. 40) [mgl. — fl. 41) ex notorer menn vifsu — tilf. fl.

svare þat þui er barn var þótt at rettre talu of skipi þa hinir stynsammassto menn þui sem þeim þyðir lictægast¹ xiri gudi. Nu litzist² j ett sina þo at sidar se. þa att þat synizst stynsamum monnum [lic j þodur ett³ þa her þat ser slægt vitni er provad er samvist modorenna⁴ oc þess er honn tallar þodur oc litzist barn honom. oc ex þader heizir syniat þessu barne þadernis [oc litzist barn i þadur ett sina⁵ þa tade han vidr barne sinu oc bote xirir meinsuore sitt. en þeim þolla þolgu⁶ er barn heizir þótt þa(r til).⁷

Quersug menn skola kirkia (uppi hallda).

- 12 Þat er nu þui nest at ver skollom kirkium þeim ollum uppi hallda oc cristum dome er hinn heilgi Olafur konongr seitti a Mosstrar þingi oc Grindell⁸ biskup. oc þeim ollum er sidan varo gorþar. En kirkur ero þær j þolli hveriu er ver tollom [þollis kirkur⁹ er ver eigum aller þollismenn gerð¹⁰ upp at hallda. en ex [þær kirkur brotna oc þalla¹¹ hornstæzer. þa eigum ver timbr a tuzt at þorra¹² [þær en xij. manader se genginnir.¹³ en ex eigi komr timbr a tuzt. [enn .xij. manader ero lidinir¹⁴ þa skollum ver aller þollismenn bota xirir .xv. morkum þat þe a halzt konongr a halzt biskup. En ex xirir nemmst einna menn. þa skolu þeir botta xirir þat aurum¹⁵ .iij. biskupi xirir tre hvært er till þarz at haza. oc þae tre þo at sidar se. En ex [menn xirir nemmazst þat þære. xirir nemmst¹⁶ þiordongr(!) manna eða attongr. þa skal skipta or þui þe sem þær eigu tall¹⁷ til.¹⁸ en onri xirir mal matt hværn orri(!) þir nagla hværn er stortter. Nu er kirkia gor þa skolu aller þollismenn gard um gera. þa skal biskup eða hans armadr stæznu till gera oc æindaga at¹⁹ gardr skal þe vera. er þa væl er gor er. En ex eigi er gor oc stendr kirkian gardlaus .xij. manade þa skolu aller þollismenn botta biskupi .iij. merkr. en ex þat þirirnemazst einn menn²⁰ þa skal bota xirir þat biskupi aurum .iij. xirir hvært tre er²¹ till þarz at haza oc þae tre þo at sidar se oc²² gera gard.²³ Nu er kirkia gor oc gardr um þa skal²⁴ vigglu a laupa allir þollismenn [at biskupi þrigia natta vift²⁵ med .xxx. manna.

Quersug bondi a kirkia a(t) gera.

- 13 Nu ero kirkur adrar er [gard²⁶ skal um²⁷ hallda allar. þiordongr kirkur

¹) til oc þær uilia suara — tilf. D. litgnde til vgr — F. ²) barn — tilf. de Övr. ³) [mgl. — F. ⁴) kononnar — F. ⁵) [er litist i þ. ett sina — B. C. D. F. G. H. [mgl. — E. ⁶) þorlogu — de Övr. ⁷) Slutningen af Ordet er bortskaaet i A. ⁸) Grindell — B. C. F. G. ⁹) [hagudkirkur — B. [hagudkirkur — C. D. F. G. H. [þ. kirkur — E. ¹⁰) gard — H. ¹¹) [þær t. þalla (nibr) oc brotna — C. D. F. G. H. [brotna — E. ¹²) [ata toma — F. ¹³) [þær t. manade — C. D. G. ¹⁴) [þær t. manade — H. ¹⁵) merkr — F. ¹⁶) [þat þirirnemaz — B. D. F. [þat þirirnemaz þære menn en — C. G. ¹⁷) [þat þirirnemaz — C. G. [þat þirirnemaz — F. ¹⁸) Artiklerne: En ex þat þirirnemaz einfamenn og ex þat þirir. þiordongr stæznu. Övriga i omvendt Orden, hvilket ogsaa er rigtigere. ¹⁹) ner — F. ²⁰) Saal. rettet; A har en þ. þirir nemmazst einn manna, aabenbart en Skrivfeil. ²¹) missir of — tilf. F. ²²) at — F. ²³) um — tilf. H. ²⁴) þolu — F. ²⁵) [iij. natta uigglu biskupi — H. ²⁶) gard — D. ²⁷) upp el. uppi — F. [ver skollum upp — B. [up skal — E.

oc atfongu kirkjur. heradze kirkjur. horgendes kirkjur. þeim kirkjum skal öllum vppi halda oc tupt ægi onða. en ex kirkia zælr oc brotna hornstæzer. þa skulu þeir aller er þa kirkju æigu latta timbr a tupt komma¹ zyr en [.xij. manader se lidinir.² En ex ægi komr.³ þa skal botta zirir þatt biskupi mortum .iij. oc za till oc gera þo kirkju⁴ at sidar se.⁵ en ex þeir zirir nemmazst einca menn. þa botte zirir þat [.iij.⁶ aurum⁷ biskupi oc zæ til⁸ oc geri þo kirkju at sidar se oc huergi⁹ tuztt auda.¹⁰ En ex einla menn gera kirkjur. gerir lendumadr æda bonde [æda huer sem kirkju gerir.¹¹ þa skal [þeir upp halda¹² oc aldre tupt onða. En ex kirkia brotnar oc zalla hornstæzer. þa skal timbr koma¹³ a tupt zyr en [.xij. monader se lidinir.¹⁴ En ex eigi temr. þa skal bota zirir þat mortum .iij. biskupi oc [za til timbr oc¹⁵ gera enn kirkju.¹⁶ En ex han gerir ægi oc lættr standa tuztt auda [tvenna .xij. mannade.¹⁷ þa skal han botta zirir þat mortum .vi.¹⁸ biskupi. en han lættr liggia vætr .iij. tuztt auda¹⁹ þa hæizir han zirirgort jordene²⁰ er kirkian [stod a.²¹ oc a konongr jordena oc skal oblaizst med þvi motte at haza kirkju a²² gorza. a zyrstum .xij. manadom. En ex han gerrer ægi sua. þa skal bonde tæda ættr jord sina oc geiri en kirkju a en ex hann gerir ægi sua þa a konongr iordena oc kome²³ allðri vndir bonda sidan [oc skal konongr zirir æins kirkju a gera.²⁴ Nu erro kirkjur allar gorzar. nu skal garð vñ gera þeir menn er þeir kirkju [æigu vpp at halda²⁵ oc haza gort [a .xij. manadom.²⁶ En ex ægi er þa gort þa skal bota zirir þat aurum .xij. biskupi. En ex þeir zirir nemmazst einla menn þa skal botta aurum .iij. biskupi zirir tre hvært er till þarz at haza oc za tre þo at sidar se. Nu erro kirkjur allar gorvar [oc garðr vñ.²⁷ Nu skal vigglu at biskupi kauppa hurvættna(!) þar sem jord er vigd. [en kirkia vovigd²⁸ þa skal kaupa aurum .xij. at biskupi. en hværvættna þar sem bæde er viggt²⁹ kirkia oc jord þa skal vigglu a kaupa at biskupi mortum .iij. oc þrigia natta vift med [.xv. monnum.³⁰ [Nu ero kirkjur allar gorvar oc viggla a lænpt a allar þær.³¹

Biskup skal rada kirkjum oc prestum.

Biskup var skal kirkjum rada sem hin hælgi Olaf konongr jattade Grimleli 14 biskupi a Mosttrar þingi oc sua sem [mer vordum³² afatter sidan. Biskup var skal oc

¹) vera komet — B. ²) [.xij. manadr er ute — G. ³) [þa er eigi timbr a tuztt komit — H. ⁴) mgl. — B. ⁵) of huergi tupt onða — tilf. E. F. ⁶) Her er Radering og som det synes samtidig Rettelse; hvad oprindelig har staaet kan ei sees. ⁷) [ægi — H. ⁸) þo tre til kirkju(!) at sidare se — D. ⁹) Saal. rettet; huergi — feilagtigt A. ¹⁰) Stykket herfra indtil Note (16) mgl, rimeligviis ved Forglemmelse, i A, og er derfor indskudt efter B. ¹¹) [mgl. — E. ¹²) [þeir vpphalda sem gera — G. ¹³) zæra — C. ¹⁴) [.xij. manadr se geinginn — G. ¹⁵) [za þo til at — D. ¹⁶) [geri þo tuzttv — E. at sidare se — tilf. D. sem adr — tilf. H. ¹⁷) .xij. manade — B. C. D. E. F. H. ¹⁸) .iij. — B. C. D. F. H. ¹⁹) þa skal han æt. — mgl. E. ²⁰) tuzttne þeirre — C. tuzttne — G. ²¹) [var a gor — B. ²²) a — mgl. de Övr. ²³) Her ender Brudet. H. ²⁴) [mgl. — E. ²⁵) [stetu vpp halda of æigu — C. G. ²⁶) [innan .xij. manada — E. ²⁷) [med gorðum — E. ²⁸) [mgl. — E. ²⁹) d. e. vovigt. ³⁰) [monnum .xij. — C. D. G. tolf menn — E. ³¹) [mgl. — B. D. E. F. ³²) [þeir vrbu — C. G.

prestta till kirkna allra seittia þa er hann vœit at rettar tíðir kynni at vœita monnum: ex hann zer a land upp þra flipi sínu huart er hann zer la(n)ti eða stamt þa flölu bondr þa honom ræiðsfiotta .xviij.¹ en .xx. ex han zer at vigia höxud kirkju en ex þeir vilia æigi ræiðsfiotta gera þa ero seccir aurom² .iij. vidr biskup huer þeira sem zellir.

Um kirkju oc kirkjugarðs þyrmslir.³

- 16 No skalum ver þar næst virða⁴ varn drottinn j þui at þurma kirkjum varom oc kirkju gordum sua at huer sem þlyr j kirkju eða j⁵ kirkjugarð ser till hialpar. þa skal hann fridhæilag vera þirir hvarium manne medan þar er hann. en prestir er at þeirri kirkju þyngr⁶ skal hialpa honom so at hann doy æigi af þrost⁷ ne matlsæsi ne drycslæsi. en huer sem mæinar preste þessar hialper at vœitta þeim sem j kirkju (eða kirkju garð⁸ þlyr [ser till hialpar⁹ eða draga¹⁰ hann [vtt or kirkju eða or kirkjugarð¹¹ med valde¹² þa [flöllu flidu salsader vera sem þeir hœizdi dreppit hann j kirkju¹³ oc j þanne vera þar till [er þeir verða lægstir¹⁴ med biskups rade. En huart sem huerigi¹⁵ hœizir gortt oc þlyr hann j kirkju eða i kirkju garð ser til hialpar þa skal hærva hialper sem nu ero talldar. þa(r) verande þar til at hann mege þrialslæga braut lommazst þadan at hialpa lizi sínu [at þui sinni.¹⁶ Sva oc ex menn beriazst j kirkju eða j kirkju garð þeim sem vigdr er þa ero þeir obota menn oc a biskup a¹⁷ þui .iij. merkr oc þatt er þarz til kirkju garðsens en konongr þat sem um fram er. nema eigi se mæira þa flipti þeir konongr oc biskup j hœilminga. nema þeir vili meiri mistun vidr þa gerra.

Um græft.

- 16 Hvern tristinn mann er dæyr skal jarða j kirkju garðe en eigi j kirkju nema bi-
skup lozve. vðaða menn skal eigi¹⁸ j kirkju garðe græfa sem ero drottens svilara-
mordhygiar¹⁹ trngrozar gridnidingar. þiozar domber. þlugu menn. openberer ranz
menn. þanzseittir menn. oc þeir sem i þorbodom [heilagrar kirkju²⁰ doria. oc þa
sem sialzer læggia hændr a sic oc tynna ser sialzer.²¹ Sva þeir oc er tellia [þem-
miamia²² rangan ætrnad þirir mannum. So oc openberer hortallar.²³ oc þa
menn eða born er æigi na flirn²⁴ þirir dauda.²⁵ En þessa menn skal græfa
þlodar²⁶ malle þar sem mottest ser oc grön torþva. Enn af þemma sem nu

¹) .xx. — C. .xv. — G.   ²) mortum — G.   ³) Ovrskr. mgl. A. tilf. efter Indholdslisten i B.
⁴) heidra — G.   ⁵) [mgl. — F.   ⁶) þir — C.   ⁷) tulda — E.   ⁸) [mgl. — B.   ⁹) [mgl. — de Övr.
¹⁰) renir — G.   ¹¹) [þadan ut — D.   ¹²) [ut or kirkjugarðe undan heilagrar kirkju ualde — E.   ¹³) [þat
han flidu salsader sem han se drepin i heilagre kirkju — E.   ¹⁴) [sem han er lægstir — E.   [e. þ. v. ortogfir
— F.   ¹⁵) huer — B.   han — E.   gerir eðr — tilf. G.   ¹⁶) [mgl. — E.   ¹⁷) af — B.   ¹⁸) i kirkju
græfa eðr i — tilf. F.   ¹⁹) mordvargar — B. E.   mordhygiar — C. D. F. G.   ²⁰) [heilagra kirkna — E.
²¹) sialzum — B.   ²²) [mgl. — B.   ²³) Saal. og D. ortallar — de Övr.   ²⁴) flirn — A.   ²⁵) a
odartarlar — tilf. D.   ²⁶) seuar — E.

enn huer sem eigi heldr heilagt. a sunnu degi þa gíallde .vi. ára biskupi xirir huern
 sunnudag er hann brótr [helgi a.¹ Nv ero þeir xleiri dagar er með ymssum xast-
 um oc helgum² græinazst. langa xriadag stulu ver eintanlega vatnxafta. þui at þa³
 þolde var herra Ihesus Christus a þeim deigi meiri þinu xirir [allz mannz tyn⁴
 safar. En .iiij. ero þeir az messo dagum er nonhelgi stali xirir halda með vatnn-
 xofstu. Olaz messo⁵ [hina xyrri.⁶ Mariu messo [dagr hinn xyrri.⁷ allra heilagra
 messo dagr.⁸ Enn jola dagr⁹ oc þa(s)ða dagr.¹⁰ hvita sunnu dagr oc þrettanda dagr
 þeir ero jamner¹¹ hinum at heilgar halde þo at æi se¹² vatnxaftat [xirir. huer
 sem brótr¹³ gíalde biskupi .xij. ára.¹⁴

.vi. ára dagar.

- 18 Nv ero þeir .xiiij. dagar er [xasta oc¹⁵ nonhelgr stali xirir vera of þorma sua
 sem sunnu deigi. Nv er .j. Mariu messo dagr j langa xastu. .ij. Joh(n)s messo¹⁶ dagr.
 .iiij. Petrus messo dagr. .iiij. [Seliv manna messo dagr.¹⁷ .v. Jacobs messo¹⁸ dagr.
 .vi. Laurencii messo¹⁹ dagr. .vii. Bartholomei messo dagr. .viii. Mariu messo dagr
 hinn sídare.²⁰ .ix. Mathei messo dagr. .x. tveigia postula messo dagr Symonis of
 Jude. .xi. Andres messo dagr. .xii. Thomas messo dagr. .xiii. [Mathias messo dagr.²¹
 Nv ero þesser dagar talder er xasta stali xirir vera oc nonhelgr oc þva gíalda xirir
 sem xiri [sunudago heilgi²² ex madr vinr. Michias messo stali halda með nonhelgi
 þo at þar se eigi xasta xirir.

Þm þriggia ára daga.

- 19 Nv ero dagar adrer er eigi er nonhelgr [ne xasta²³ xirir. ero þo jamheilgir
 xirir vertom sem sunnudagr. enn ex menn vinna a þeim dagum þa stali bota xirir
 þat²⁴ .iiij. árum biskupi. Nv stali þa daga telia. þar heyr xofst jolla helgr. [.iiij.
 dagar nester²⁵ jola deigi. [en ximti attande dagr jola. þeir stulu aller jamheilgir.²⁶
 enn dagar þess i mililum(!) þa stali biarga boze sinu er þorx er alt. enn þa er Þale
 messa nest jolom. þa er kyndils messa.²⁷ þa er Gregoris messa. þa ero þeir dagar
 .ij. hinnir xofstu j þasta vitu er æiti stali vinna nema biarga boze sinnu [er þorx er

¹⁾ [az — G. ²⁾ heilgihöldum — C. D. G. heilga halde — E. ³⁾ þo — B. ⁴⁾ [varar — D.
⁵⁾ messo dagr — B. C. E. G. messo xstan — D. vauðu dagr — F. ⁶⁾ [hin xyrri — B. C. E. F. G. [hin
 xyrsta — D. ⁷⁾ [xstan hin xyrri — D. ⁸⁾ þa stali halda með nonhelgi oc vatnxaftu — tilf. B. E. xstna þessa
 þ. halda með nonhelge oc vatnxaftu — tilf. D. þessa dagha þ. h. með nonhelge oc vatnxaftu þeira xsttan — tilf. F.
 þa þ. halda upp nonhelge oc vatnxaftu — tilf. G. ⁹⁾ attande dagher — tilf. F. ¹⁰⁾ oc heilga þoreðaghar oc —
 tilf. F. ¹¹⁾ jamheilgir — E. iaznhauir — G. ¹²⁾ nonhelge of — tilf. E. ¹³⁾ [xirir huern sem brótr
 helge a — E. [xirir huern þenna er brótr — G. a þeima heilgom dagum — tilf. D. þessa daghaa — tilf. F.
¹⁴⁾ xirir hugrn þeira — tilf. F. ¹⁵⁾ [mgl. — C. G. ¹⁶⁾ vatu — D. E. F. ¹⁷⁾ [Svituno messu (vauðu)
 dagr — B. F. ¹⁸⁾ vauðu — F. ¹⁹⁾ vauðu — F. ²⁰⁾ troff messo dagher — tilf. F. ²¹⁾ [laupero
 messo dagher — F. ²²⁾ [ia(xuan sunnudagh — F. ²³⁾ [nefta — B. ²⁴⁾ hugrn þenna dagh — F.
²⁵⁾ [xiorda dag næft — G. ²⁶⁾ [er iaznhelghir groo — F. ²⁷⁾ Agata messa — tilf. B.

huernn dag er madr ættr huitt j langaſtaftu naufsynia lauft¹ gialde biſtupi .viij. aua
[zirir huern dag er madr ættr tiot j langaſtaftu² gialde biſtupi .iiij. mertr nema nauf-
igr ette hann oc hann haxe eigi annan matt til. þa ſtal hann ganga til granna ſinna
[þrigia of³ biota⁴ þeim⁵ mattar ſkipti. enn ex [þeir vilia þat⁶ eigi þa ſtal hann
tiot ætta oc biarga ſo [ond ſinni.⁷ en ex vmage ættr tiot þa ſe hann hydder az
preſte. en varduizlu madr⁸ gialde .iiij. aua⁹ biſtupi [ex hann viſſi æda¹⁰ hans
vold ganga til. Heizir madr þat at venniv¹¹ at ætta tiott¹² i langaſtaftu þa er vti-
lægr oc huer peni(n)gr ziar hans. [zirir oll zoſtu azbrot ſtal madr ſcriptir tala.¹³
En j þeim zorredom¹⁴ oc ollum odrum ſtolu menn naufsyniar metta.

Um ſcripta gang oc Ruma ſtatt.

- 22 [Aller triſtnir menn er vitz ero¹⁵ vittande ſtolo ganga till ſcripta. at minzſta
æitt ſinni a .xij. mannadom j langaſtaftu oc ſæigia preſte roſdelega¹⁶ til ſynða ſinna
oc talca ſidan þionofu. a þa(ð)ha dag nema hann ſe i ſtorſcriptum.¹⁷ þeim er hann
mege ei þionofu talca. En huer ſem eigi gengr til ſcripta j langaſtaftu oc tædr ei
þionofu a paſta deigi oc er hann .xij. vættra gamal æda elri þa ſtall ſa madr gialde
biſtupi .xij. aua [zirir huert þeira.¹⁸ Sa ſtall oc gialde biſtupi .xij. aua er tetr
i zorhode þionofu.¹⁹ Dregr madr oc þat j veniv [iiij. vættr æda .iiij.²⁰ vettrom
lengr²¹ at hann gengr eigi til ſcripta [j langaſtaftu oc tætr²² þionofu a paſta deigi²³
þa drygir²⁴ hann heidin dom oc er hann az þui vtlægr oc ze hans allt. Huer triſt-
inn madr er oc ſtyldugr at vera j lydeni²⁵ vidr pavann at Rumi oc zirir þui ſtal
huer²⁶ en til ſcripta [a at ganga²⁷ haza med ſér ein pening talðan at za preſti.²⁸
þat ze ſtal haza hin hælge Petr at Rume²⁹ [oc þi heitir þat Ruma ſtatt.³⁰ enn huer
ſem þat lytr eigi oc heizir hann zong till. oc ſo ſa er vidr tætr oc lonnir þar noſoro az
þa er huartvegia þeira j þaxvans banne. þan Ruma ſtat ſtolo þeir preſtar er til p(r)eſta
ſteynno³¹ [ero nemder³² haza med ſer oc ſua þeirra preſta Rumaſtatt er heimma³³ ſittia.

Um zeſting.

- 23 þat er nu þi neſt at hiunſtaþr er hælaga regluhald ex han er ræſlega haalden.
az þui at gud ſialzr ſtipade hann j paradifo millum tals oc tonno adr en þau ſyng:

¹⁾ [en ex han etr þa huit — E. naufsynialauft — mgl. F. ²⁾ [etr han tiot — E. ³⁾ [mgl. — C.
⁴⁾ of beidagst — tilf. C. ⁵⁾ þeim — mgl. de Övr. ⁶⁾ [han zer — þ. ⁷⁾ [lizi ſinu — þ. ⁸⁾ hano
— tilf. E. ⁹⁾ mertr — G. ¹⁰⁾ hann viſſi æda — mgl. de Övr. ¹¹⁾ [en ex hano vold haza tilgengit
of heizir han þat i vanda tætit — E. .iiij. vetr — tilf. B. .iiij. vetr i ſamt — tilf. F. ¹²⁾ ſtatr — þ.
¹³⁾ [mgl. — þ. ¹⁴⁾ zorredom — de Övr. ¹⁵⁾ [huer fr. madr er vita er — þ. ¹⁶⁾ mgl. — G.
¹⁷⁾ ſcriptum — D. E. ¹⁸⁾ [mgl. — G. ¹⁹⁾ of um hueria grein þeſſa — tilf. E. ²⁰⁾ Rettet; .iiij. —
urigtigt, A. ²¹⁾ [mgl. — E. ²²⁾ [ot ei tætr han — E. ²³⁾ a þrim vetrum æda lengr — tilf. E.
²⁴⁾ drygir — G. ²⁵⁾ lydeni — B. rættre lydeni — F. ²⁶⁾ triſtin madr — tilf. E. ²⁷⁾ [gangr
— E. F. ²⁸⁾ mote guds lifam — tilf. D. ²⁹⁾ Stykket oc zirir þui ſtal æt, ſom er udeglemt i A, iodek-
des her efter B. ³⁰⁾ [mgl. — B. F. ³¹⁾ motz — B. C. D. F. G. ³²⁾ [zara — þ. ³³⁾ hima — B.

Um hiunskap.

- 25 Þessir menn mego eigi quenna þa. clustra menn vittlausir menn. gioldungar. heidunir menn mego eigi þa k(r)istinna kvenna. Sa madr oc er horar oc [glæpr so¹ annars mannz eigintonno lizanda bonda hennar [at hann skal þa hennar² extir dauda bonda hennar. Sa of er³ horar eigna tonno annars manz. oc heizir rad med henne till þess at rada bonnda hennar till dauda at hann þae hennar sidann oc deyr bonde hennar ær þi rade. Sa oc er gerir brýdlaup till eiginar tonno annars manz lizanda bonda hennar oc heizir [hanna at⁴ lifams lofta⁵ þessir menn mego allðrigin sidan þa þessara kvenna [til eignnar tonno.⁶ Engi madr ma oc þa þeirar tonno ne þesta er þrende hans skyldare⁷ en .v.⁸ manne heizir adr þest þo at han se daudr þyrri en þau tome sammann. Sa madr ma oc ei tonno þa er [xirir gort er. æda⁹ adra læid siucgallenn⁹ at hann ma eigi tonno [þa hæzt¹⁰ till lifams lofta. Sua oc er tona a þessa lota mala. þa ma honn eigi gixtazst. verda oc born samanbundin [at þesting¹¹ oc semst þeim um þat rad sidann er hon er .xiiij.¹² vettra enn hann .xiiij. vettra þa ma þann hiunskap eigi stilia. tomma þau oc notot samann¹³ adr en þau se sua gommyl sem nu er sagt þa mego þau en eigi stiliaft at hiunskap.

Um hiun.

- 26 Nu er hiunskapr karlmanz oc tonno loglægt samband oc ma þetta samband eingi madr stilia þo at eigi se brýdlaup gort. er loglæg þesting er a.¹⁴ nema annat huart þeira geyr sic j klaustr adr en þau se samann kommenn at lifams lofta oc ma þat þa sem ærlir er j veroldenne læitta þorredes er lidar. En sidan er þau ero samann kommenn at lifams lofta stilar þau eingi lytr(!) nema hordomr oc stilar þo hordomr eigi hiunskapen xiri þui at þatt hiunna [sem saklaus er oc engan hordom drýgir¹⁵ ma stiliaft at samvist¹⁶ vidr þat hiuna er hordom drýgir¹⁷ oc liza sidan reinlega. En huart þeira sem ærbrigdr¹⁸ medan þau lizva bæde þa drýgir þat hordom oc er þat þeim rad ad(!) sættazst sem þyrst oc bua sidann samann. briota þau oc ær bede oc gera hordom þa skal biskup bannþora þau [þartil er þau bede þara¹⁹ samann ætr. Nu er þat einþaldr hordomr er madr tætr einþengpa²⁰ tonno [undir sina eigna tonno²¹ oc sua ær tonna tætr einþengpan mann undir sin eigin bonda.²² hver. þeira er at þi verdr kunr oc sanr giallde biskupi .iiij. merkr oc gange till stipta. En þat er

¹) [tætr — B. F. [geyr tru (sina) — C. D. G. E. ²) [han skal ei þa hennar — E. [oc heizir rad med henne at han skal þa hennar — F. [huerre hann iattazst — G. ³) gerir oc — tilf. B. C. F. G. ⁴) [hann att vidr hana — C. B. ⁵) loftaseme — F. ⁶) [mgl. — F. ⁷) nanare — C. ⁸) [mgl. — G. ⁹) sua hattadr — E. [sua gallen — de Övr. ¹⁰) [hæza æda nytta — A. ¹¹) [æz giptingum — G. ¹²) .xiiij. — de Övr. ¹³) at lifamlofta — tilf. B. C. D. F. G. ¹⁴) tomenn — tilf. F. ¹⁵) heizir drýgt — F. ¹⁶) samvero — B. C. E. [samuarni — D. ¹⁷) heizir drýgt — B. C. D. E. F. [sem hordom heizir drýgt skal ægir bota — G. ¹⁸) æz brýtir — D. G. ¹⁹) [mgl. — E. ²⁰) einþallda — C. ²¹) [med tonu sinni — E. ²²) mann — A.

tuizaldr hordomr ez madr a ser eigna konu oc tetr hann annars manze eigin konno oc ez kona a ser eigin mann oc tetr honn annarar konu eigin bonda.¹

Mer brylla(u)p ma gera.

Engom tima er xirirboded konu at xesta med [rettom stikum.² enn brydlaups 27 gerð [ma madr eigi haxva³ a þann dag eða nött er⁴ um morgonenn eiptir er heilagt⁵ eða xastudagr. Fra þui⁶ oc er [jola xastu(!) tid⁷ haxr⁸ oc .vij.⁹ nattom eiptir þrettanda dagh. oc fra þui er .ix. vitur ero till pasca oc .vij. extir [pascha dag¹⁰ oc huitta sunnudags vitu oc .iij. vitum xirir [Johannis meffo.¹¹ oc .iij. vitum xirir Mikials meffo ma eigi brydlaup gera. [ne konno xa.¹² Nu huer sem brudlaup gerir eða xer konno a þemma timum gjalde biskupi .xij. aurum.

Um xelags gerð.¹³

Se konu sinnar¹⁴ skal madr eigi ax lande brutt¹⁵ xora nema hon vili. Kada 28 skal hann xe þeira ollu til þaxva þeim. huarfe skal xirir gera ne xirir mæla annars xe. Slidann rett a huer madr a konu sinni semm a sialxum ser. ez henne verdr misþyrmt. eigi a konna at synia bonda sinum xelagx. Nu xer madr morjar eigi eigu þau xelag at læigia sinn amillim nemma þeir menn jaffe er till arxs þeirra standa. En ez þau alla born til arxs sinns þa mego þau læigia xellag sinn a millum slict sem þau vilia. Nu xer madr eðiu oc a honn bornn til arxs sinns oc ero þau j omegd oc vil honn þo læigia xellag allt at einu. þa skal stexna til hozudbarmms mannom barnnanna oc leiggia xelag þeirra samann at xiarmagne leggja jord jorðu j gengnn oyri oyri j mott. meta oc xong hans huart þau se meiri enn hennar xong ero. Nu ma þat eigi riuxa er sua er lagt. En þau leigia xelag sitt annann veg þa ma þat riuxa huart semm vil hennar (arxi) eða hans. a þa lynd at xara a þing fram xyr enn þau haxe .xx. vetr veret samann oc seigia j sundr þui xelage. en ez eigi er j syndr sagt þi xelage xyr enn .xx. vetr se lidenir þa a hann alldrigi vppxæift þess mæls sidan. En ez madr xer eðiu barnlausu oc ala þau born till arxs sinns þa mego þau leggja xelag sitt sem þau vilia en ax tæla(!). hverve(t)nna þess er hiunn tuau leggja xellag sitt samman þa skal xellag haldaðst eiptir þui sem logleger vattar vitu. Nu ero hiunn tuau sammann .xx. vetr eða .xx. vetrom lengr. þa læigia log xelag þeirra samann ez eigi var xyr laght. þa a honn þridiung ax xe enn hann tua lytti. Su tilgiox skal hene heimol vera er henni var gexvin huar sem stilmadr þeirra verdr.

Jvfr. Cap. 28. G. 52. 53. Hk. 51. L. V. 3.

¹) mann — *fl.* Derpaa tilfoies i C, dog med en H. fra 16de Aarh.: þa aufagt til hælzning. ²) [rettu þilorde — E. ³) gera — G. ⁴) [at þan dag eða natt at ad ganga er ei — E. ⁵) heilagr daghr — C. ⁶) tid þeirri — C. G. ⁷) [iolaxasta — C. F. G. ⁸) temr inn — C. E. temr — G. ⁹) .vij. — C. .iij. — G. ¹⁰) passfr — F. ¹¹) [Jonsuafu — de Övr. ¹²) [mgl. — C. E. ¹³) Cap. mgl. C. D. E. G. ¹⁴) Istf. Resten af Cap.: &t. — B. ¹⁵) Istf. Resten af Cap.: &t. — F.

Ervingi skal rett eiga a konno hueri. karlmadr þo en eigi konna ef hon er leggen nema honn eigi ser bonda. þa tær hann rett a konno sinni. kona a oc siolz rett a ser ef honn er bord nemma honn eigi ser bonda.

Ef menn laupa bröt med ægin konum manna.¹

- 29 Þat er nu þvi næst at þeir menn sem brautt lauppa med eignum konum manna þa ero obota menn bede zirir kononge oc karle zirirgort ze oc zridi lande oc laussum æyri vidr konong dreper oc doydr hvar sem hann verdr stadr of eigi tirlu græz.

Um sigskap.

- 30 Þat er nu þvi næst at eingi ma sina zrendkonno [æda sizkono² za til eignar konno [æda haza at lifams losta³ ner meir enn at zimta manne zra systinum at telia. heizir madr zrendkono sinna. æda sizkono at⁴ ziorda manne jamnzaret þa stolo þau stiliazst oc hann⁵ gialda biskupi .xij. aurum oc ganga till skripta. heizir madr þrimenn- ing sinn at lifams losta þa styllu stiliazst oc [skal hann⁶ gialda⁷ biskupi .iiij. mertr oc gange til skripta. Tær⁸ madr [at lifams losta systrung sinn⁹ æda broðrong æda halzbroðrong¹⁰ þau stullu stiliazst oc¹¹ gialda biskupi [halzre .v.¹² mortr oc ganga till skripta¹³ vidr sialzan biskup.

Um gudsinar.

- 31 Nu ero þer konor er enn ero j meirum þyrmslum vidr off [ef ver vinnum a þeim vðada vert¹⁴ er¹⁵ aukumt vidr þer.¹⁶ er þat einn moder mannz onnur systir þridia dotter ziorda stiupdotter .v. synarkona. .viij. brodor kona .viij. sonnardottir oc konor þer allar er [jamstydar ero¹⁷ oc menn mego vðada vert a gera þat ero stiupdottir¹⁸ brodordottir [systirdottir¹⁹ dottordottir²⁰ modor moder [zadur moder²¹ [modor sy- stir²² zadur systir moder konno manz [systir konno manz.²³ En ef madr verdr at þvi konnr æda sannr at han lægzst med [þemma²⁴ sua nangom²⁵ þa er sa madr zridlaus oc bede þau zare or land eign konongs vares þar till er þau haza intt²⁶ skript sinna er biskup lægr a hond þeim. enn zirirgort haza þau hverium pen- i(n)gi ziar sine j lande oc j laussum æyri þat a halzt konongr enn halzt biskup nemma

¹) Cap. mgl. i de Övr. ²) [mgl. — G. ³) [mgl. — E. ⁴) lifams tosta — tilf. E. lifams tosta [mgl. — tilf. F. ⁵) hann — mgl. G. ⁶) [mgl. — E. ⁷) [gialdi — G. ⁸) heizir — C. G. ⁹) [lifams losta vid systrung sinn — C. [systrungh sine til lifams lostar — D. ¹⁰) Saal. rettet; heizir broðrong — urigtigt A. ¹¹) skal han — tilf. B. D. F. ¹²) [Rettet hertil, uvist om med samme H. som Textena, fra þridiu — C. [v. — E. [viij. — G. ¹³) oc [zvirbota — tilf. F. ¹⁴) [mgl. — C. G. ¹⁵) ef ver — de fl. ¹⁶) [en ver hozum þer at lifams tosta — E. ¹⁷) [monnom ero offstydar — G. ¹⁸) F tilfötter overalt Tal, onnur, þridia, o. s. v. ¹⁹) [mgl. — C. ²⁰) [mgl. — E. G. ²¹) [mgl. — F. G. ²²) [mgl. — F. G. ²³) [mgl. — C. G. ²⁴) konum — tilf. de fl. ²⁵) [konu þeirri suo nainne — G. ²⁶) vttendat — C. bött oc int — D.

þeir vili bætr gort haza. En ef biskup æða biskups armadr tennir manne at han haze þat¹ odada vert gort.² þa skal hann synnia med ty(l)ptar³ æði zell till obota ef zællr.

Um gudstia spell.⁴

þat er nu þui nest at (eingin) ma haza at lifame losta gudstia sinn. enn gud: 32
stia ero þreialdar. hin zyrsta ero millum þess barns er stirt er. oc þess er stirt [æða
þui hælðr till stirtar.⁵ adrar gudstia ero þer. er millum þess er. er barn stirt æða
barne hælðr till stirtar oc zædgina barnsens. þridia millum barnsens⁶ er stirt er
oc millum liotlegs barns. þess er stirti æða till stirtar hælðt. oc þi æigu⁷ þrestar gud-
stia vidr þau bornn oll er þeir stira. oc oll þeira zædginni oc ma [þrestens barnn⁸
[vidr þau born⁹ engann lifame losta æiga¹⁰ er þrestren heizir stirt. Hælðr (madr)
barne manz [till stirtar¹¹ þa a zader oc moder oc sua barnet gudstia vidr tonno
þess er barneno hælðr till stirtar þo at honn haze æigi a hælðet barnenno þa er þat
var stirt. Heizir madr gudstia sinn at lifame losta þa stolu þau stilliaft oc ganga
till stirta oc gialde biskupi¹² .iij. merkr.¹³

Um vtlægd.

þat er nu þui nest at um alla þa menn er ganga a trygdir þer er [vattar vitta¹⁴ 33
um viga zærdi manna j millum þa ero obota menn zirir gort bede ze oc zridi lande
oc laussum æyri jamvel odals jordum.¹⁵ Men þeir er latta liz sitt zirir þyztu
æða vtlæggo huart sem þeir renna a stipi æða a lande oc sua zirir mord oc zordebo
flapp oc vtlætto at velcia troll vpp at zremia heideni med þui. oc þeir menn er zlogu
men gerazft at drepa menn þa er menn eigu engar sakcer vidr oc tala ze till nema
tonongr latte rezja till landreinsannar oc zridar. oc sua þeir menn semm tonor talca
med ranne æða hæzange molte gudæ rette oc manna huart sem þeir tala zrendtonnor
sinar æða annara manna tonor zæsttar tonor. æða zirir vttan villia þeira manna er
zorrede æigu zirir þeim oc sua stazra þeira huerffu sem gerist villi þeirra er hiun-
stapr tætzft oc sua þeirra er hemznazft þessa obota manna æða heimta giouð eiptir.

Jvfr. Cap. 33. G. 32. F. V. 45. L. IV. 4.

¹) notot — B. ²) en han (hin) tædr nei vid — till. A. ³) tgritar — C. ⁴) Ovrskr. tilf. efter C. mgl.—A. ⁵) [mgl.—D. ⁶) Stykket þridia &c. udeglemt i A; tilf. efter B. ⁷) ero — D. ⁸) [þre-
star — D. ⁹) [vid þan — A. ¹⁰) drngia — A. [engann þunn at lifame losta haza — G. ¹¹) [undir
stira — E. ¹²) huart þeira — tilf. A. ¹³) [þzra. Suo stolum utr þenna baltinn enda at os signi Gud
zirir utan enda. Amen. tilf. G, som hermed slutter. De to følgende Capitler mgl. ligeledes i C. D. E. Der-
imod tilføier C to andre Capp., ligelydende med Jons Christenrets Cap. 18 og 19; see disse. D tilf. Stykket om
Ager, ligelydende med Cap. 35 i Jons Christenret (see dette), samt Card. Vilhelms Forordning om Helligdage og
Kirkegods, see 1ste B. S. 454—456, hvor Varianterne ere anførte. E og en H. fra c. 1400 i G tilføie et Stykke
om Meneed, see Anhanget II. d, derhos tilf. E Card. Vilh. Retterbod om Helligdage og Kirkegods, Pave Innocents
d. IVe. Stadfæstelsesbrev paa samme (1ste B. S. 456) og Stykket om Ager. (Jons Chr. R. C. 55). ¹⁴) [vattar
ero — B. F. ¹⁵) [inum [em odrum — tilf. B. [inum [em adru gozse — tilf. F. Istedetfor Resten af den hele Lov: &c. — B. F.

ex vitni veitt þat þa ero þeir vbotta menn aller xirirgort ze oc xridi lande oc lauffum æyri vidr konong. En þeir ero aller xridheillgir er ze sit veria oc xrendlonnor xirir þeim enn hinnir aller vgilldir huart sem þeir za far æða banna bæde kononge oc xrendom. Eingi madr skal briotta konno naudga till sveznis. enn huer sem þat gerir þa er hann vtlægr ex kona ter sic samðorgis bla æða blodga æða llede sinn rizin ex hans handa vertum. letr hon lengra fra lida at hon lyssir þi æigi xirir monnum oc lallazst þo naudig teitin þa skal han¹ haza vndan xorslo xirir sic. En ex madr sættezt vidr þann mann er leget heizir konno hans þa skal sa veita trygdir er konno a. en ex han liggir anatt sinni konno hans. þa er hann trygrozve sem sa er vegar a veittar trygdir. Sa madr oc er drygir lifame losta vidr notot lykuende xirir vttan konno oc verdr hann lunn æða sanr at þui. þa er hann vtlegr oc ze hans allt vidr konong.

Um logleggan dom.

34 Alla þa doma er um viga xerdi skal seitia æða þeira loænna legord er menn eiga vig um at lagum. þa skal þa alla med logum seitia oc gridum till xofsta sals. En sa er ryx dom logsamdan xirir sal æða xystum sallum naudsynia laust. þa gengr hann a grid oc er hann trygrozve oc heizir xirir gort ze oc xridi vidr konong. En þær ero naudsynnir ex madr er svtr æða far æða einar hueriar þær stornaudsynnir. er goder menn bera vitni um at hann matte æigi vidr tomazst. En sal þat xofsta skal xram kommet innan þess samma xyrsta manadar xlyttia heim till hans oc se bodet med vatla .ij. En hinn tale þar vidr æða hans umbodsmadr nema sa villi indella gera honom er tale skal. En um oll onnur mal er menn seitia logdomma till medal sinn þa seilizst sa .xiiij. aurum vidr satar abera er ryx oc halde dom sem adr. En vidr konong .xv. mertr oc soke kononge slystumenn hvaromttvæggia till handa. oc tale hinn skold sinna xyrst upp eiptir þui sem domr domde. En felt huarstyigia se slypt eptir xiar magne. En ex hann vil eigi dom halda þa skulu honom þing sterna slystumenn oc gera hann vtleagan nema hann gialde slytt sem domt var.

35 En ex madr drepr xodur. æða sonn sinn huart sem hann er triftinn eða heidin æða brodor æða modor. dottor æða slystur þa er hann vbota madr huerffu sem adr var mællt nema hann se odr sua at menn viti at vitxirringar se at. En þat er odz manz vig. er madr bryst or bandum æða slynsamer menn haxe adr seit a honom xul- tomlegar orflor æða þat at han xordar ser æigi. þo at hann haxe till dauda gort. oc slynizst sua slynsamum monnum. En ex madr er gor at vbotta manne oc heizir² eigi [satar aberi³ styrk till ne tunnostu at stera orzar upp þa er hann þo vbotta madr sem adr.

Jvfr. Cap. 34. G. 32. F. V. 45. L. I. 8.

¹) Rettet samtíðig fra hon. ²) h' eizir — maaskee hann (h)eizir, hvilket dog neppe giver nogen Mening.

³) [Saal. rettet fra det meningsløse: satar abera æða.

Um vndan þorslu.

Þat er niðings verð hitt mesta at ræða vndan kononge sínum oc lanardrotne 36
lond oc þegna. En ez þat tenir konongr manne. þa skal hann synnia með lyriptar
æði sua skal oc synia alra vðota mala. Nu skal nemna .iiij.(!) menn a huara hond
þeim er vndan þui skal þorrazst jamna at rette vidr hann. þa sem næst er honom
oc um þat mal ma konigaft vera huarle síxviadan vidr hann ne satcadan. þvltida menn
oc valentuniga. þa sem huarle se ræyndir adr at rangum æðum eða þrotvattom oc
hæra .viij. æz þeim oc sialyr en attande oc .iiij. þanga vatar þvltidir oc æli at mæin-
þorrom ræyndir.

Um setar eð.

Settar eðr skal standa um oll .xl. marla mal. Nu skal nemna .iiij. menn a 37
hu(a)ra hond þeim er satadr er a þan hatt sem sagt er um lyriptar eð hæra .iiij. æz
þeim oc sialyr en þiorde oc .ij. þanga vatta.

Um lyriptar æði oc einæði.

Lyriptar eðr skal standa um oll .xv. marla mal þar sem nærder er .ij. menn 38
a huara hond hinum satada. hæra þa .ij. sem hann þer æz. oc sialyr hinn þriði. En
þirir þriggia marla mal oc þadan æz smærre skal nepna till lyriptar æðes. sinn mann
a huara hond hinum satada. hæra ein æz þeim. se sialyr anar þanga vattr hin þriði.
þæsse eðr skal standa till þess er hæra skal .ij. manna eð eða ein eði þui at .j. skal
orðis synnia enn .ij. tveggia sua sem síðar seigir.

Ez sfort sveria.

Þeir menn oc er at þui verða konnir eða sanner at þeir sveria ranga eða oc 39
þrovaft þat með sanendom a þa. þa skulu þeir einkins manz eða eða vitna niota með
þui motte at þeir gerðu síð sialyrver vnyttir oc gjalde kononge .xv. merkr. enn .iiij. merkr
þirir huern er þor vidr honom. ez þeir vissu æigi at vsort var. En þeir vissu gjalde
.xv. merkr sem hann. En ez þeir atþurdir konnu til at geraþst. at þeim monnum verða
þeir sater geþnar er vidr ligger liþ eða limir eða se aleigu mal þa skulu þeir síðra
vitna niota oc vndan þorslo sem kononge er miston till.

A n h a n g.

I.

Kong Magnus's Christenret efter No. 62 qv. i den arnamagn. Samling.

- i. Her hæz Kristinesdome bolf oc segir om Kristilægha tru.
  - ij. Om vald oc iðirbød kononge oc byskups.
  - iiij. Om willu oc heidin átrunad.
  - iiij. Om M. kononge oc kononge kofning með þui zleiru sem þar zylgir.
  - v. Om tiunda gerðir.
  - vj. Om barns þirle.
  - vij. Huer zader er at barne at loghum.
  - viiij. Om zyltis tirtiur oc tirtiur garðz vmgerð.
  - ix. Om ziordunge tirtiur oc adrar høgghendis tirtiur.
  - x. Om byskups zorræðe a prestom oc tirtium.
  - xi. Om tirtiur oc tirtiur garðz þyrmsir.
  - xij. Om gropt i tirtiur garðe.
  - xiiij. Om sunnudage hælge oc .xij. aura dagha.
  - xiiij. Om .vj. aura dagha.
  - xv. Om þriggia aura daga.
  - xvj. Om zriadagha. jmbudagha oc langaxofu.
  - xvij. Huerir þyldugir ero til zofu oc huat með zofu brot liggr.
  - xviij. Om þriptagang oc þionofu oc Ruma þatt.
  - xix. Om zefling.
  - xx. (.xx. .xxj. .xxij.) Om zeflar konu born.
  - xxi. (xxij) Her brudlaup ma gera.
  - xxii. (xxiiij) Om zelago gerð hiuna.
  - xxiiij. (xxv) Huerfu nere ma byggiazt at zrendfeme æða flyþap.
  - xxiiij. (xxvi) Om þér konor er menn mæghu vðaba vert a vinna.
  - xxv. (xxviij) Om gudþziar.
  - xxvj. (xxviij) Om trnggrozua oc annur vðota mál.
- 1 Cap. i. Þat er upphaz lagha uara Gulapinge manna &c.
  - 2 ij. Nu az þui at guds misfunn &c.
  - 3 iiij. En az þui at menn ero þyldugir at halda þa tru er uér hazum gudi i þirsl náre oc adr uar upp told. þa a konong(r) oc byskup með myllu gæue at ransala at menn zare eigi með ozmyllli uillu oc heidnum átrunad. þessir lutir honyra til uillu oc heidins átrunadar. galdrar oc gerningar oc þat tallar annan mann trollridu. spadomar. oc true at landuettir se i londum.

æða þorsom. Súa oc utisettur at spyria þorlagha. oc þeir en segia æz hendi ser gud oc heilaga kirtiu til þes at þeir skuli æz i haugum þinna. æða aðra leid æða nokors uisfr uerða. Súa oc þeir er þreista draugha upp at uedra æða haughbua. Nu æz nokor maðr uerðr kunnr æða sannr at han æz með þeima atrunade oc heidni uillu æða samþyðir þeim er með slitu þara. þa er þa vtlægr oc æz hans alt. þat a halzt konongr en halzt byskup. En æz þat mæler konongs umbodsmadr æða byskups at maðr æz með þeima atrunade oc æz han eigi loglæga sannat a hendr honom þa syni þa með tlyktar æidi. þellr til vtlægðar.

iiij. Nu æz þui at landþrokket allt &c.

4

v. Vær skolum oc lyðnir uera byskupi uárum oc ertirláter. en han off hollr oc 5 goduiliadr. En þat hazum ver mælt uid byskup uárn at han skal off pionofstu ueita. en ver skolum hana sua odlazt at ver skolum gera tiund uára alla oc zulla bæde æz auægti ollum oc vidrælde oc zifsti oc ollum azla réttum. En henni skal sua skipta at byskup skal haza þiordung. þatoftr menn þiordung. prestfr þiordung. oc kirtia þiordung. En byskup skal toma i þynli huert naudsýnia lauft a huerium .xij. monadum. at ueita monnum pionofstu þa sem til byriar. En þær ero naudsýniar æz byskup er siutr. æða konongr kærz han þarar. æða erðibyskup gerir ertir honom at uighia annan byskup æða adrar stornaudsýniar uerði. Nu æz maðr sitr sua .xii. monade at han gerir eigi tiund sina. þa er han seðr .iiij. mortum silzro uid byskup. En æz han sitr sua tuenni(!) .xii. monade at han gerir eigi tiund sina. þa er han seðr .viij. mortum silzro uid byskup. Sittr han sua .iiij. uætr at han gerir eigi tiund sina þa heztr han þirirgort lande oc lausum oyri. oc a halzt konongr en halzt byskup. En æz maðr gerir æz sumu þa er þat hans en tiundat er. en hit allt upnæmpt konongi oc byskupi þat sem eigi er tiundat.

vi. Alla skal barn huert en álet er oc mannz hozub er a þo at nokor orðymbli 6 se a oc til kirtiu þora oc skira lata prest æz honom nær. ælligar skolu konor sua þirir þea þegar þær ero nær barnburdum at þar se uatn i hia. oc æz barn er með litlu lizi þott oc nær eigi presti þa skal skira huer sem nær er staddr iamvæl þader æða moder æz eigi ero adrer menn til oc duza barne i uatn oc mæle þessi orð mæðan. Et skirir þit .N. i namzne þadur. sunar. oc heilags anda. oc skal uid þessi orð eði auta oc eði æz þeim tala oc eigi skira næma i uatne. Kále gerir enga skirnst oc eigi dogg æða snior. næma uatn se áðr æz snio æða dogg wordet. Þer oc sua at. at þader æða moder skira barn sit i þeima naudsýnium þa skolu þau eigi sater þestyns gudsfiza stykia hiunskapp sin. Doyr oc barn adr en til prest lome oc kærzt þa skirt haza en meðr æz æða hia haza uerit þeim er skirði. þa skal þat barn kirtiu græzt uera en eigi ælligar. A huerium degi sem þarz iamvæl joladagh. æða þasta dag ma barn skira.

En huer sem gudsiuiar ueitir barne er skyldugr at kenna þui barne þater noster oc Credo. En þader oc moder ero skyldugh at gera þirir allzlonar rad oc giæta þirir lixa hafa þirir uttan sótt .vij. vætr. En ex madr hældr barne usfirbu netr .v. naub: synialauft gealde bystupi .vj. aura. Hældr han adrar .v. gealde bystupi .xij. aura. Hældr han þridiu .v. netr. gealde bystupi .iiij. mertr. Hældr han ziordo .v. netr gealde .xl. marla. [a halzt lonongr. en halzt bystup. Hældr han lengr oc dnyr barn heidit þa er han utlaghr oc allt þe hans oc a halzt lonongr en halzt bystup.

7 vij. Sa er þader at barne at logum en moder segir a hendr nema han syni með lyrittar æidi. Nu er sa daudr er hon kennir barn þa skal þat standa er hon sagde a sængrærd sinni ex hon sagde eigi tuint til oc skal hon þat sanna með æidi sinum oc þær en þa uaro hia henni oc hoyrdu ord hennar. En ex þær ero eigi til þa skal proua samuist þeira oc huært nolot suare þat þui er barn uar þott at rettre tilkolu oc skipi þui hinir skynsamazstu menn sem þeim þyðir lifazt þirir gudi. Nu lifizt barn i ætt sina þo at sidar se sua at þat synizt skilrikum monnum litt i þadur ætt. þa ber þat sér sialzt uitni ex prouat er samuist lononnar oc þes er hon kallar þadur oc lifizt barn honom. Oc ex þader hezir syniat þessu barne þadernis er lifizt i þadur æt sina þa tale han uid barne sinu oc bote þirir meinsuore sit. en þeim þorlogu en þar til hezir barn þott.

8 viij. Þat er nu þui neft at vér skolum kirkium ollum upp halda oc kirknum dome þeim er hin hælge Olafz setti a Mosstrar þingi oc Grimkell bystup oc þeim ollum er sidar uaro gorþar. En kirkur ero þær i þylti hueriu er ver tallum þazud kirkiu oc ver æighum aller gerð upp at halda þyltis menn. En ex þær kirkur þalla nidr oc brotna hornstæxer þa æigum ver timbr a tupt at lata toma innan .xii. monada. En ex eigi lemr timbr a tupt þyr en .xii. monader ero genguir þa skolum ver bota aller þyltis menn mertr .xv. a þat halzt lonongr en halzt bystup. En ex þat þirir: næpmzt þiordungur manna æða attungur. þa skal skipta or þui þe sem þeir æighu tal til. En ex þat þirirnæmazt einta menn þa skolu þeir bota .iiij. (aura) bystupi þirir tre huert en til þarz at haza oc þa tre þo at sidar se. oc onri þirir málsmat huern. oc onri þirir naghla huern er a storter. Nu er kirkia gor þa skolu aller þyltiemenn gard um gera. þa skolu þeir bystup æða ármadr hans gera stemþu til oc eindaga nér gardr skal gor uera. þa er uel ex gor er. En ex eigi er gor oc stendr kirkia gardlaus .xij. monade. þa skolu aller þyltiemenn bota mertr .iiij. bystupi. En ex þat þirirnæmazt einta menn þa skal bota aura .iiij. bystupi þirir tre huert er missir oc til þarz at haza oc þa tre þo at sidar se oc gera gard. Nu er kirkia gor oc gardr vm. þa skal uiglu a laupa aller þyltiemenn a(t) bystupi. þriggia natta uist með .xxx. manna.

ix. Nu ero kirkjur aðrar er ver stolum upp halda. xiordunga kirkjur oc attunga 9
kirkjur. heraðs kirkjur oc hogændis kirkjur. þeim skal ollum upp halda en eigi tupt
eyða. En ex kirkia þellr oc brotna hornstáxer. þa stolu þeir menn aller er þa kirkju
æigha lata timbr a tupt vera komet adr en .xii. monader se gengnir. En ex eigi
temr. þa stolu þeir bota xirir þat .iiij. mortum bystupi oc þa til oc gera þo at sidar
se. En ex einla menn xirirnæmazt þat. þa skal bota bystupi aura .iiij. xirir tre huer
en til þarz at haza oc þa tre til oc gera kirkju þo at sidar se oc huergi tupt eyða.
En ex einla menn gera kirkjur. gerir lendr madr æða bonde æða huer sem kirkju gerir.
þa skal þeiri upphalda oc aldre tupt eyða. En ex kirkia brotnar oc þalla hornstáxer
þa skal timbr loma a tupt xyr en .xij. monader se lidnir. En ex eigi temr þa skal
bota xirir þat mortum .iiij. bystupi oc þa til timbr oc gera enn kirkju. En ex han
gerir eigi oc letr standa tupt auda .xij. monade. þa skal han bota xirir þat mortum
.iiij. bystupi. En ex letr liggia uætr .iiij. tupt auda. þa hefir han xirirgort iordunne
er kirkian uar a gor. þa a konongr iordena oc skal odlazt með þui at haza kirkju
gorþa a xyrstum .xij. monadum. En ex gerir eigi sua þa skal bonde tala axtr iord
sina oc gera enn kirkju a. En ex han gerir eigi þa a konongr iordena oc tome aldre
undir bonda sidan. oc skal konongr þa xirir eins kirkju a gera. Nu ero kirkjur allar
gorþar þa skal gard um gera þeir menn er þeiri kirkju æighu upp at halda oc haza
gort a .xij. monadum. en ex eigi er gor. þa skal bota aurum .xij. bystupi. En ex þat
xirirnæmazt einla menn þa skal bota aurum .iiij. bystupi xirir tre huer er til þarz
at haza oc þa tre þo at sidar se. Nu ero kirkjur allar gorþar oc gardr um. þa skal
viglu laupa at bystupi. Hueruitna þar sem iord er uigð en kirkia er vuigð þa skal
laupa aurum .xij. at bystupi. En hueruitna þar sem bæde er vuigð iord oc kirkia
þa skal uiglu a laupa at bystupi .iiij. mortum oc þriggia natta uist með .xv. menn.

x. Bystup vár skal kirkjum rada sem hin hælge Olafz iattade Grimteli bystupi 10
a Mostrar þingi oc sem vér wrdum a sätter sidan. Bystup vár skal oc presta til kirkna
allra setia þa er han veit at réttar tídir kunni at ueita monnum. En ex bystup xer
a land upp þra stipi sinu at uighia kirkjur æða gera aðra pionofu monnum huart
sem han xer stampet æða langt þa stolu bondr þa honom reidstíota .xviiij. En .xxx.
ex han xer at uighia hazudkirkjur. En ex þeir uilia eigi reidstíota gera þa ero
þeir sedir aurum .iiij. uid bystup huer þeira er þellir.

xi. Nu stolum vér þar næst uirða drotenn uarn i þui at þyrma kirkjum uárum 11
oc kirkjugordum. sua at huer sem xlyr i kirkju æða kirkjugard sér til hialpa þa skal
han xridheilaghr uera xirir huerium manne mæðan han er þar. En prestir sa en at
þeiri kirkju syngr skal hialpa honom sua at han dorgi eigi ax xrost. matlonyfi æða
drydloyfi. En huer sem meinar prestir þessar hialper at ueita þeim sem i kirkju xlyr.

æða dragha han út or kirkju æða kirkjugarde með ualde. þá stolu þeir flitu safader uera sem þeir höfðu(?) han i kirkju drepit oc i banne vera þar til en þeir uerða löngtir af byskupi æða hans ráðe. En hvar sem huer hefir gort oc þlyr han i kirkju æða kirkjugard ser til hialpa þá skal han hafa hialper þér sem nu ero talðar þar verande til þes at han meggi þrjáslægga brot komast at hialpa líxi sínu at þú sinni. Sua oc ez menn berast i kirkju æða kirkju garde þeim sem uigðr er. þá ero þeir ubóta menn. a byskup af þú .iij. merkr oc þat sem þar til kirkjugardzens. En konongr þat sem umfram er. nema eigi se meira. þá skipti þeir konongr oc byskup i helminga. nema þeir uili mistunn uid þá gera.

- 12   xij. Huern kristin mann skal iarda i kirkju garde er dýr. en eigi i kirkju nema byskups se orlof til. Udaða menn skal eigi i kirkjugarde grafa sem ero drotens suitarar. morduarghar. tryggozar. gridnidingar. þiozar domder. þlugu menn. openberir ráns menn. oc bannsettir menn. oc þeir sem i þorbodom heilagra kirkna dýga. þeir oc sem leggja handr a sit at tyna sialzum sér. Sua þeir oc er telia rangan átrunad þirir monnum. Sua oc openberir oklallar. oc þeir menn æða born er eigi na flirfl þirir dauda. En þessa menn skal grafa i flodar mále þar sem mofest flor oc gron torza. En af þeim sem nu ero upp talder uttan þioza domda. morduargha. openbera ráns menn. oc uflirða menn. meggu toma i kirkjugard af til ero uitni at þeir kalladu til prest. æða er sett adr en þeir dýgi nokot idranar uerl æða marl a þeim at þeir uildu rétleida sit. þá a prestir a loysa þá dauda oc graua síðan i kirkjugard. En erþingiar hins dauda stolu rétleida afbrot hans extir logum oc byskups ráðe. Oc af hin lemt or þeim líx hafa þá skal han fara til byskups oc hafa hans rad uid til quirkbota með logum. Verða nokorer af þeim sem nu ero upp talder grazner i kirkjugarde þyr en þeir uilia rétleida sit. þá skal huer en at þú uerðr sunnr æða sannr gealda byskupi .iij. aura oc grafa upp oc laste or kirkjugarde af þeim bein ma flilia þra annara manna beinum. Huer sa oc er grafr þan þirir uttan kirkjugard en i a at uera þá er flitu samu setr uid byskup oc skal þó grafa þan mann i kirkjugarde. Finnir oc nokor umage þesthns lit. þá skal sa er þar býr a néstom æignum þeghar han uerðr uarr. uéla um lit sem nu er mælt. ælligar suare þeim sokum oc settum sem þyr uoro uid lagðar. Huern dagh ma oc lit graua uttan langa þriadagh oc pasta dagh. en eigi skal lit inni standa þyr fliaund naudsynia laust. En af stendr lengr þá skal han bota þat aurum .iij. byskupi oc þora þó lit til kirkju. En af han uil þat eigi oc letr inni rotna mann daudan þá hefir han þirirgort huerium peningi þear síns. han a ein toft at ganga til flripta oc bota uid krist. en af han uil þat eigi þá skal han fara or landeign konongs uárs. En af madr býr sua oxarla a flialle æða sua uttan at onium oc nema han þær naudsyniar at han ma eigi lit þora þirir fló vxorom æða flialle

þa skal líf i vithus setja oc þesta upp oc lata eigi líf a iordu standa. En ef þa er líbproti er líf a at þora þa freyi han manna af þeim næstum þóam(?) eyllir þorþ. en þa er þirirneþþi. gealde bystupi .iiij. aua.

giiij. Drotens dagh huern stolum ver heilagt halda. Hæxt þu hælgr þa en sol 13 er i uestri a laughardagen. oc heldr þar til en dagr er af himni a sunnu dagen. En huer sem eigi heldr heilagt a sunnudagh gealde .v. aua bystupi þirir huern sunnu- dagh er han brytr hælgi a. Nu ero þeir þleiri dagar er með ymisum þostum greinazt oc hægum. Langa þriadagh stolum ver einfanlæga vatnþasta þuiat þo þolde vár herra Ihesus Christus meiri þinst a þeim degi þirir mannfyns saler. En .iiij. af messo dagum ero þeir sem nónhælgr skal þirir uera með vatnþastu. Olafþ messo dagr hin þyrri. Mariu messo dagr hin þyrri. Allra heilagra messo dagr. þa skal halda með nónhælge oc vatnþastu. Ioladagr. þrettande dagr. þasta dagr. huita sunnudagr þeir ero iamyner hinum at hælgr halde þo at eigi se vatnþasta þirir. huer sem brytr gealde bystupi .xii. aua.

giiij. Nu ero þeir .xiiij. dagar sem þasta oc nónhælgr er þirir oc sua skal þyrma 14 sem sunnu degi. Þat er ein Mariu messo dagr i langa þastu. annar Ions messo dagr. þridi Petrs messo dagr. .iiij. Swithuns messo dagr. .v. Jacobs messo dagr. .vi. Laurencius messo dagr. .vii. Bartholomei messo dagr. .viii. Mariu messo dagr hin síðare. .ix. Mathei messo dagr. .x. tueggia þostula messa Symonis et Jude. .xi. Andres messa. .xii. Thomas messa. .xiii. Mathie messa. Nu ero þessir dagar talder er þasta skal þirir uera oc nónhælgr. oc sua skal gialda þirir sem sunnudags hælge ef madr vinnr. Michials messo skal halda með nónhælge þo at þar se eigi þasta þirir.

xv. Nu ero dagar þeir aðrer sem eigi er nónhælgr þirir ne (þa)sta. en þo stolu 15 iamyhælgr þirir uertum sem sunnudagr. En ef menn vinna a þeim dagum þa skal bota þirir þat aurum .iiij. bystupi. Nu skal þa daga telja. þar hæxt upp jola hælge þyrst .iiij. dagar næst ioladegi oc hin þimpti oc .vii. dagr iola. þeir stolu aller iamy- hælgr uera. En daga þes a millum skal biarga buze sinu ef þorþ er at. þa er Þals messa næst iolom. þa er þyndils messa. Agata messa. þa er Gregorii messa. þa ero þeir .iiij. dagar þinir þyrstu i þasta uiltu. manadagr oc þyrðagr en eði skal uinna nema þiarga buze sinu ef þorþ er at. en odensdagr er allr heilagr. En þa er tueggia þostula messa. þa er þrossmessa. Gangdagha hælge skal sua halda. vinna .iiij. daga til miðdags oc æta .iiij. daga þina þyrstu huit. en þasta hin þridia þurt. En þorðagr er heilagr allr sem þasta dagr. Nu er þualluarþz messa. þa er Þotolþs messa. þa er Mar- greta messa. þa er Mariu messa Magdalene. þa er Olafþ messa hin síðare. þa er þross-

messu. þá er Marteins messu. þá er Emetz messu. þá er Nikulos messu. Nu eru þeir dagar aller talder er ver stolum hælga halda i logum uárum.

16 xvij. Nu eru þeir adrer dagar er þlestir uitu at aller þullstida menn oc heilir ero stýldugir rotelega at þasta sem er þriadagr huer a .xij. monadum oc ymbrudagar. En ymbrudagar ero .iiij. a .xij. monadum. hinir þyrstu i annare uitu þastu. En adrer ero i huitasunnu dage uitu um váret. Hinir þridiu ero um haustib þan oðensdag sem nestr er krossmessu. Stendr krossmessu á oðensdag þa heziast ymbrudagar a oðensdagen nestu i annare uitu. En imbrudagar um uætren stolu uera i þridiu uitu jola þastu. En iola þastu tid heziast a þan sunnudag er nestr er Andres messu huárt sem sunnudagr er þirir Andres messu æða extir. Stendr Andres messu dagr a sunnudag þa heziast iola þastu tid a þeim sama sunnudegi. Nu er langaþasta en rotelegast a at haldaþt æz ollum þostum oc mest er þynd at briota. þui at vár herra Jhesus Chris tus hælgaðe hana með stals þins þastu oc margt dregr þar til þleira.

17 xvij. Siuþir menn oc umagar ero eigi stýldugþir til þessarar þastu. en geri almosu i stad þes extir ráðe prest oc extir þangum. En þeir menn sem .xiiij. vætra ero gamler æða ældri oc heilir stolu þasta sem nu er mælt. Etr(!) madr þist a uætra þastudegi gealde bystupi .vj. aura. Etr han huit. gealde bystupi .xij. aura. Etr han slátr. gealde bystupi .iiij. mertr. En ez madr etr huit a þeim degi sem han a at þasta við þist gealde .vj. aura bystupi næma prestu loue. Etr han slátr gealde bystupi .xij. aura næma han se daghuillr. I langaþostu ma madr eigi falla sit daghuilla. Þirir huern dag er madr etr huit i langaþostu naudþynialauft. gealde bystupi .vj. aura. En þirir huern dag er han etr kiot um langaþostu gealde .iiij. mertr bystupi næma naudþighr æti han oc heze eigi annan mat til. þa stal han ganga til granna sinna þriggia oc bioda matar slipti. En ez han þær eigi þa stal han kiot æta oc biargha sua ligi sinu. En ez umage etr þa kiot. se hyddr æz prestu. en vardueizlu madr gealde bystupi .iiij. aura. ez hans wold gengi til. Hezir madr þat i veniu .iiij. vætr at æta slátr um langaþastu þa er han vtlægr oc huer þeningr þær hano. En i þema bodþordom oc ollum oðrum stal naudþyniar mæta.

18 xvij. Hver þristin madr en uitz er uitande stal ganga til stripta at minþa einu sinni a .xij. monadum i langaþostu. oc segia rotelega til þynða sinna oc tala sidan þionostu a þasta dag. næma han se i þeim storsþriptum at han megi eigi þionostu tala. En huer sem eigi gengr til stripta i langaþastu oc tætr eigi þionostu a þasta dag oc er han .xij. vætra gamall æða ældri. þa stal sa madr gealda bystupi .vj. aura þirir huert þeira. Sua stal oc gealda bystupi .xij. aura sa er þionostu tætr i þe bodþodom. Dregþr madr i veniu .iiij. vætr æða þrimr vætrum længr at han gengr eigi

rád með henne til þess at ræða bonda hennar til dauða oc þá hennar síðan oc döyr bonde æz þui ræðe. Sá oc er gerir brudlaup til æighinnar konu annars manz at lifanda bonda hennar oc hezir hana at lifams lösta. þessir menn mæghu aldre þessara tuenna þá til æighinnu tuenna. Engi madr ma oc þá konu þá æða þesta er þrendi hans skyldare en v^{is} manne hezir adr þesta þó at han se daudr þyr en þau lome saman. Sá madr ma oc eigi konu þá sem þirirgort er. æða a adra leid er sua þallen at han ma eigi konu hafa æða nýta at lifams lösta. Sua oc ez kona a þes lufa mals þá ma hon eigi giptast. Verða oc born saman bundin at þestingum oc þempzt þeim þat rád síðan er hon er .xij. uætra. en han er .xiiij. uætra. þá ma þan hiunskap eigi stilia. tóma þau saman at lifamslösta adr en þau se sua gamul þá mæghu þau eigi stiliazt at hiunskap.

22   xxij. Nu er hiunskapr karlmannz oc konu loglægh samband oc ma þat engi madr stilia þó at eigi se brudlaup til gort ez loglægh þesting er a. næma annat huárt þeira gezi sil i klaustr adr en þau lome saman at lifams lösta. oc ma þat þá en i er ueroldenne leita ser þorræða ez lifar. En þá ez þau ero saman lomen at lifamslösta. stlir þau engi lutr næma hordomr. oc stlir þó eigi hordomr hiunskapen þirir þui at þat hiuna sem sallaust er oc engan hordom drygir ma stiliazt at samváro uid þat hiuna er hordom hezir drygt oc lifa síðan reinlægha. en huart þeirra sem æz þrigdr mæðan þau lifa bæde þá drygir þat hordom. oc er þeim þui rád at settast oc bua saman. briota þau æz bæde oc gera hordom þá stal þyflup i bann þora þau þar til er þau tóma saman æztr. Nu er þat hordomr einvaldr ez madr tætr einløypan konu undir sína eignar konu. oc sua ez kona tætr mann einløypan undir sín æighin mann. Nu huer sa er at þuisa uerdr lunnr æða sannr. gealde þyflupi .iiij. mertr. oc gange til stripta. En þat er tvizaldr hordomr ez madr a ser æigna konu oc tætr annars mannz eignar konu oc ez kona a ser æighin mann oc tætr annarar konu æighin bonda.

23   xxiii. Engum tímum er þirirbódet konu at þesta með réttum stilum. en brudlaups gerð sína ma madr eigi hafa a þan dagh æða not en um morgenenn eftir er heilagt æða þastudaghr. Fra þui oc er iolaxastu tíð hæz oc .viij. náttum eftir .xiiij^{de} dagh. fra þui er .ix. vífur ero til þasta oc .viij. nattum eftir þasta dagh. oc eigi huitasunnu dags uifu oc .iiij. uifum þirir Jonsuafu. oc .iiij. uifum þirir Michials meffo ma eigi brudlaup gera ne konu þá. Nu huer sem brudlaup gerir æða þær konu a þeim tímum gealde þyflupi .xij. aura.

24   xxiiii. Se konu sinnar &c.

25   xxv. Nu er þat þui næst at engi ma sína þrendkono æða síxlono þá til eignar konu æða hafa at lifamslösta nér meir en þimpta manne fra þyzlinum at telia. Þezir

maðr frændlono sína eða sýzlono at ziorda manne ianþaret. þa skolu þau skiliazt oc skal han gealda bystupi .xij. aura. oc gange til scripta. Þezir maðr þrimenning sin at lifamslosta þa skolu þau skiliazt oc skal han gealda bystupi .iiij. merkr. oc gange til scripta. Þezir maðr at lifamslosta systirung sin eða broðrunga eða halzbroðrunga. þa skolu þau skiliazt oc skal han gealda bystupi halza ximptu morl oc gange til scripta uid sialzan bystup.

(xxvi) xxvij. Nu ero þær konor er enn ero i meirum þyrmslum uid off oc ver 26
vinnum a þeim vðada uerl eð ver aulumpzt uid þær. Nu er þar ein moder mannz. annur systir. þridia dotter. ziorda stiupmoder. v^{te} sunar kona. vj^{te} broðor kona. vij^{te} sunardotter oc konor þær allar er menn mæghu vðada uerl a gera oc iamstýldar ero. þat er stiupdotter. broðor dotter. systur dotter. dottor dotter. modormoder. þadur moder. moder systir oc þadur systir. moder konu mannz. systir konu mannz. En eð maðr uerdr at þui kunnr eða sannr at han lægzt með konom ser sua nánom þa er þa friðlaus. oc bæde þau þære or landeign konungs uarð þar til er þau haza int script sína þa er bystup leggr a hond þeim. oc ziringort huerium peningi þear síns i lande oc lausum eyri. þat a halzt konongr en halzt bystup næma þeir vili gort haza bætr. En eð þat lennir bystup eða bystups umbodzmadr manne at han haze gort nokot vðada uerl en han luedr nei uid. þa skal han synia með tylxtar æidi. zellr til vðota eð zellr.

(xxvij) xxvij. Nu er þat þui næst at engi maðr ma haza at lifamslosta gud 27
sýzia sin. En gudsfizar ero þrizaldr. Þin fyrsta millum barns þes sem stirt er oc þes er stirt. eða þui hælðr til stirtar. Adrar gudsfizar ero millum þes er barn stirt eða barne hælðr til stirtar oc zædgina barnsens. Þridia millum barnsens er stirt var oc liotlegs barns þes er stirt eða til stirtar hælðr. oc þui æighu prestar gudsfizar uid oll þau born er þeir stira oc oll þeira zædgin. oc ma prestens barn uid engan þan lifamslosta drygia er prestir þezir stirt. Hælðr maðr barne mannz til stirtar þa a þader oc moder barnsens oc sua barnet gudsfizar uid konu þes er barne hælðr til stirtar þo at hon haze eigi a þui barne hælðet þa er þat uar stirt. Þezir maðr gudsfiza sin at lifamslosta þa skolu þau skiliazt oc ganga til scripta oc gealda bystupi huárt þeira .iiij. merkr.

(xxvij) xxix. Þat er nu þui næst at um alla þa menn er ganga a trygðir þær 28
er veittar ero um vighazerdi manna millum. þa ero þeir vðota menn. ziringort ze oc vridi lande oc lausum eyri iamvæl odals iordum sinum sem odrum. &c.

II.

Tillæg, vedföiede den nyere Christenret i enkelte Codices.

a. Om Paamindelser ved Visitationer efter No. 1127 Till. i det kgl. norske Vid. Selskabs Bibl.

Þá er biskupr æder þrösktr vísiterar sætias þessi amynningar sem her eftir fylgja.

Ollum monnum þeim sem j. hoordome, þrendsemisspiellum syxstaps æder aðhrum meinbughum liggja, sæter ef til þrösktr amynningar þ(i)mpt j huaría amynning, script ath tala oc siin brott bota.

Item ollum þeim sem j þ(r)illo liznadh liggja sæter ef æn .iij. þimter siinar þrillor þestæ æder æþwæria oc siin brot bota.

Item ollum þeim sem kirkianne eigha nödra loghliggar sculdir ath lula sæter ef .iij. amynningar. þimt j huaría amynning ath þet lule huar sem stýldogr ær ædher þulla viffo þirir sætia jnnan .xv. dagha.

En huar som ey bötter brott siin æder later æþ wondom liznadhæ æder ey luler kirkionne sculdir siina(r) skal missa heilaght embete lizuande oc daudher æ til þes ath han wil j heilaghre kirkio lydhne wara.

Item sæter ef yder .iij. manadha stempno þra sumar nallom yder wop ath gora ydarn kirkioþard, oc giordom wpphealdæ som kirkio rettr will.

Item sætr ef yder .xij. manadha stempnu yðhra soþnakirkio oc þrösktrirkio halda som lagh wilja, Oc þeim þet sama ollum þeim sem horghindes kirkium eigha wpphealda.

Item ollum þeim sem þestir æro oc wgiort hazua bryllaup sit sætr ef manadha stempno at gora bryllaup sið þra þui at þeir mugha þet gora.

Item ollum þeim hordh þiond(!) bór ath gora oc wgiort hazua sætr ef .iiij. manadha stempno hona ath lula ædr swara eftir laghum.

Item ollum þeim sem aðhrar laghar tiundar eigha ath gora oc wgiort hazua oc þet sama um olaxstott sætr ef .iij. amynningar þær ath gora eftir þui sem þeer wilir waratz rext æþ gudhi oc heilaghre kirkio. eftir cristnom rette.

Item rader ef ydr, bider oc a mins herra biskupsens wegna biuder, ath þeer warer retwiiser huar wider annan, oc j retto lydhno wider gud, heilagha kirkio oc yðhra þzuirmæn badhe andelighæ oc weralðzligha j allo þui som þeir æþ yder trezuia rætt- iligha Oc serligha um stioth sem þeer æro minom herra biskupinum stýldugir at logh- um. Oc komer þimelighæ(!) a 11 dagh arla, oc þorer han j rætt stiothstipte, allar gelder þeer honom stiothfall, þo ær honom amoot, ath han skal þurza soþia yder um þet æder nokot annat. Item sigher han yðher um þiundar(!) yðhrar allar þet sama som þeer æro stýldoger wþgora ath laghum oc þornom landzens siðwana, ath þeer gorer þeim wot med godhuilia oc kærleik. Oc þet sama um olaxstott sem sumir kalla þlogha

stótt og jafntat var til áars og friðhar. En hvar sem þet en görer af allum rettom
æzla, ma venta sigg reýt af sielzuom gudhi og sua marghællar re(x)ster heilaghrar tirkio
som j cristnom rette stander, og sua adrum stipanom heilaghrar tirkio formanna. Ware
gud med yder.

Item skal oc laghæstæ tirkionne oc biskups jorder.

- b. Om Edens Betydning og om Meeneed. Texten efter Cod. 1642 i det kbh. kgl. Bibliotheks nyere Haandskrift-Samling, hvor den med en Haand fra Midten af fjortende Aarh., findes strax efter Magnus's Christenret, foran betegnet . . . . . D. Sammenholdt med No. 12 fol. H. L. i det lundske Univ. Bibl. (see foran S. 323 Not. 13) E.
—	—	C. 21 qv. i det stockh. kgl. Bibl. (see foran sammesteds) . . . . . G.
—	—	1127 Till. i det kgl. norske Vid. Selsk. Bibl. (see foran Side 306 Not. 11), i den nyere Borgarthings-Christenret betegnet . . . . . B.
—	—	3260 i det kbh. kgl. Bibl. ældre Haandskr. Samling, hvor Stykket findes særskilt med samme Haand fra Midten af 14de Aarh., som Gulathings-loven (Gi i Landsl.), her betegnet . . . . . X.
—	—	C. 18 qv. i det stockh. kgl. Bibl., hvor det findes særskilt, umiddelbart efter Landslovens IX, 16, med samme Haand som denne (Gs) . . . Y.

[¹ þerfe² ord hæzua sua mylit at þyða at hvar sem suær bolar æid þa undir-
standazft meðr .iij. luttum. Hin þyrsti luter sem han sua segir³ at [allt þet er rittat
er i hælghom bolom⁴ værdi honom⁵ aldre [at gaghne⁶ of huarke ny logh ne þorn
ex han [segir vsat⁷ i sinum æidstax: Anner luter er sa er han lægger hond a bot⁸ sem
han sua segir at oll þau god vært sem han hæzuir gort edr gerer hædan af værdi
honom aldreghæ [at gaghne⁹ i guds auglitti ex han seghir æighi satt i sinum æidstax
[þui at honden lætnar god vært.¹⁰ Hin þridi luttæ er sa er han lyssyr bolena [sem
gort var at þorno¹¹ sem han sua seghir at allar godar bönor þær sem han segir
mæder sinum munni¹² þa dughi¹³ honom allz effi [till salohialpar edr litamz hæilfu¹⁴
ex han seghir þalz i þersom [æidstax edr trunade¹⁵ sem a¹⁶ han er lagder.¹⁷

¹) Juramentum quod portat E. .ggv. — Ovrskr. B. Um eida alfuæhi — Ovrskr. X. Guah æider ord hæza at þyða — Y. ²) Eibz — Y. ³) [J huorum bolar eibhi understandes þessæ .iij. luttir. Hin þyrsti þa er han til bolar læter þa er som han seghi — B. [þuerr sem suerr a bot rangan eib æða usæran eib þa gerir hann þria luti. þyrst sua sem mælt er — E. G. X. ⁴) [oll þau (god) ord er ritad ero heilaghi i þessære bot — E. G. X. ⁵) mer — E. X. ligeledes nedenfor overalt 1ste Person. ⁶) [til hialpar — fl. ⁷) [ligr — fl. ⁸) hælghu — tilf. B. ⁹) [til ngtfendar — fl. ¹⁰) [mgl. — E. G. X. ¹¹) [mgl. — E. G. X. ¹²) at hialpa [at minni — tilf. E. X. at hialpa [at sinni — tilf. G. ¹³) flode — E. G. X. ¹⁴) [mgl. — E. G. X. huarde ny logh, ne gammat — tilf. Y. of eigi heilagra manna bönarstadr — tilf. G. X. ¹⁵) Saal. rettet fra trunader. [æidstax minum — E. G. X. [þrunade — Y. ¹⁶) undir — B. ¹⁷) i sinum æidstax — tilf. Y.

- c. Om en Piges Bortgiftelse ved Fædrenesfrænder af egennyttige Hensyn.
Stykket findes i C. 16 qv. i det stockh. kgl. Bibl. og hører upaatvivlelig til den i samme
Codex indførte Gulathings-Christenret, ovenfor betegnet . . . . . A.

Ex fader broder eða þodur þrendr gipta manni møy meðr loghlegghri þefling. oc
hæra hana ser at þiar kaupum. hin iattar þi er þesta skal. of ganga þar a þullmæle uidr
þa er þirir redo. þat helzt efli lengr. en til þers er hon er gipt. Sidan ma hon þa um-
bod sit þeim manne er hon vil. at soþia ut þodur arþ sin. eða þat sem fader gæþ
henni. of hæra alt ofstert. Hin heitir maðr at heimstare er þat kaup gerdi.

- d. Tillæg, tilføiet ved Enden af Cod. G med en noget nyere Haand.

Um skriptroz.

Ex maðr verðr æidroza vidr byskup eðr skriptroza. huárt sem er karl eðr kona.
Enn þat er sk(r)iptroz er maðr gengr aptr til somu syndar er hann hæði þyrr gort
um þau mæl er sett bitr sidan til skripta var borit. eðr æigi var æþ landi þarit sem
skriptad var. gialldi .iij. merkr byskupi. of sua annat sinni. of þridia sinni. En ex þau
gora þat optarr. þa er karlmaðr vtlægr. Enn byskup hæzi huern peningh þear hana.
of sua er kona vtlægh. nema runnit hæzi uerit æa hendr henne. enn sealz hæzi hon þee
sitt. Nota. at huerr maðr luti kóma stalt æa huerium .xij. manadum peningh talinn
þeirra er hann æa til .iij. markta talinna þyrr utan klæði sin æingold of vapn of
gori bæði karl of kona. eðr gialldi æyri. Item villidyr huert er menn hitta. þista of
þugla skal eta ex vill. of allt þat er þyrr vðir þellr eðr þen. of allt þat er maðr
væit bana til. of æigi þezir drep at bana vordit. Sua er mællt at ex maðr karl eðr
kona vinna æid til þeirra hluta sem til synða horþir. sua sem er til samheðdis um
landræð móti rieltum konungi. eðr manndráp. eðr hordóm. eðr til annarra stórglæpa.
þann æid skal riuzua settalaust. of skal til skripta ganga at illr æidr var vnninn.
Nota. Ex prestir ruzr skripta mæl of verðr hann sanur at þui. þa sée hann telinn æþ
vigslum. of hæzi byskup þee hans. of verði settr i hit þronguazsta klaustr. of gori þar
æxinligha idran. Med æidum stulo lærdir menn veriaz stitum sem tirkliu logh segia
en æigi ordru vis. Nota. æigi stulo lærdir menn tala umbod til noðurrar dæilu.
eðr standa áá steznum vndir læikmanna dómum. utan hann seti sinn. eðr tirkliu sinnar
riett. eðr þeirra annarra sem loghin loza honum. sem ero eðliur eðr þodur laus born.
eðr þrenda sinna. æigi stulo lærdir menn þoltvapn bera naudsýnia laust. en huerr
sem ber gialldi hálymork. Nota. þyrrbodit er ollum lærðum monnum þastligha vndir
þannz þinu. at gora noðut kaup eðr stilord. eðr tala ved eðr trezia noður(n) mann
þyrr þusan eðr olean. eðr noðut sit starz eðr prestligt embotti. En huerr er stýld-
ugr kauplaust at gora. enn trezia máá huerr er gort er þorna stýldu of tala með
þoðum huern tíma þat sem huerr vill þyrr goduilla saler gort hæra.

IV.

Nyere Christenret,
udgiven af Erkebiskop Jon den yngre.

- Texten aftrykt efter Perg. Cod. No. 65 qv. i den arnamagn. Samling, indeholdende foruden
 den yngre Gulathingslov (*Gg* i Landsloven) nærv. Christenret med samme Haand omtrent fra
 Midten af fjortende Aarhundrede . . . . . A.
- Sammenholdt med Perg. Cod. No. 78 qv. sammesteds, indeholdende ogsaa den ældre Borgarh.
 Christenret (*A*), Sverrers Christenret og Byloven (*Be*), alt med s. Haand, fra første Fjer-
 dedeel af fjortende Aarh. . . . . B.
- med Perg. Cod. No. 1154 fol. i det kbh. kgl. Bibliotheks ældre Haandskrift-Samling, in-
 deholdende foruden den nyere Gulathings Lov (*Gd* i Landsloven), nærv. Christenret,
 men med en Haand fra Midten af femtende Aarhundrede . . . . . C.
- — Perg. Cod. No. 3669 oct. sammesteds, med en Haand fra Slutningen af 16de Aarh. . D.
- — Perg. Cod. No. 317 qv. paa Universitetsbibliotheket i Christiania, indeholdende for-
 uden den nyere Eidsivathingslov (*Ed* i Landsloven), m. m. nærv. Christenret med
 samme Haand fra første Halvdeel af fjortende Aarhundrede . . . . . E.
- — Perg. Cod. C. 22 qv. i det stockholmske kgl. Bibliotheks Haandskrift-Samling, inde-
 holdende, foruden den nyere Frostathingslov (*Ff* i Landsloven), ogsaa en Christenret,
 hvis første 15 Capitler og Halvdelen af det sextende er Begyndelsen af nærv. Chri-
 stenret, med en Haand fra Midten af fjortende Aarhundrede, forresten er det den ældre
 Frostathingslov (Cod. S, see I. B. S. 120), med en anden, samtidig Haand . . . F.
- — Perg. Cod. No. 1127 Tillæg i det kgl. norske Videnskabs Selskabs Bibliothek i
 Thronhjelm, indeholdende, foruden den nyere Eidsivathingslov (*Ef* i Landsloven), ogsaa
 nærv. Christenret, med samme Haand, omtrent fra Midten af fjortende Aarhundrede. G.
-

þa skulu eigi þesshins gudziuiar stilia hiunastap þeirra. Engi stali stira naudzynia laust nema prest. oc þui at æins dyatn. at han haxe byscups orloz till. eða prest. oc þo i naudzsyn. En huer sem veitir gudzyuiar barne. er skyldugr at lenna. Eredo oc Pater noster.¹ En fadr oc modr ero skyldug at gæta² xirir allsyns³ lixs hafa. ottan sottlar .vii. vetr. [oc at(!) huerium manne .vii. vettra gomlum eða ælra. skyld⁴ at lenna⁵ Eredo. Pater noster oc Ave Maria. En ex .xv. vettra madr gamall lann æigi⁶ xirir vrocstar sakir oc hezir han vit till.⁷ þa er han sædr .iiij. aurum⁸ uid byscup.

Her segir um stægnur till skirsla oc ex madr hysir heidin man.

- 2 Barn huert er borel verder medall Michials messo oc iola [þa skulu þau oll tristin⁹ vera xirir ioll. En þa er i hufi heuir barn heidit¹⁰ iola not. gialde .iiij.¹¹ aura byscupi. En medall iola oc xoftu. [hornn þau oll en borel verda. þa skulu oll tristin¹² vera xirir xoftu. ælligr gialde .iiij.¹³ aura byscupi. En þau en borel verda millum xoftu oc midsumar(s). þau skulu [oll tristin¹⁴ vera xirir midsumar¹⁵ eða gialde .iiij.¹⁶ aura byscupi.¹⁷ En þau er borel verda millum midsumars oc Michials messo. þa skulu [oll tristin¹⁸ vera xirir Michials messo.¹⁹ eða gialde .iiij.²⁰ aura byscupi. En ex²¹ madr husar heidinn mann .xii. monade. [þa a byscup²² huern onri.²³ en lona²⁴ [haxe sit.²⁵ [en þau bæde hiun gange²⁶ till stripta. oc bote uid gud. En [madr huer er sitr heidin²⁷ a [lande þess²⁸ oc lornir þui þa hezir han xirirxaret²⁹ xridi sinum vid alla menn. en ze sinu uid byscup. A huerium deghi eða tima sem³⁰ vill ma barnn stira.

Ex heidin madr xer hingat med kaup sin.

- 3 En þat er þar næst. at huer madr stali tristin vera i³¹ kononge [vældi þess³² Alla³³ ma heidin mann um not. ex han xer till kirtiu þeirrar er prest er att. [oc

Jvfr. Cap. 2. F. II. 5. Cap. 3. F. II. 4.

¹) of ave Maria — tilf. E.   ²) abrgiafi barnet — E. G.   ³) vadæ of — tilf. E. G.   ⁴) [oc þu hu. manne .xii. .v. gomlum e. ælra þygt — C. D. F. [Er of huer madr .xij. vettra gamall eða æltri þygt — E. [Er oc huer madr .vij. vettra gamall. eða æltri þygt — G.   ⁵) tunna — C. D. E. G.   ⁶) lona oc pater noster — tilf. B. G.   ⁷) at han ma tunna ædr nema — tilf. E. at hann ma at nema — tilf. G.   ⁸) mardum — D. F. stys — tilf. B.   ⁹) [þat þat þat — D. [þat þat þat — E. G.   ¹⁰) utriat — E. G.   ¹¹) .vj. — D.   ¹²) [barn huert er borel uerdr þat þat — E. [þat þat — G.   ¹³) .vj. — D.   ¹⁴) [þat — E. G.   ¹⁵) midsumars dagh — E. G.   ¹⁶) .vj. — D.   ¹⁷) erlignscupi — her og þau næstg. Stal F.   ¹⁸) [þat — E. G.   ¹⁹) dagh — tilf. E.   ²⁰) .vj. — D.   ²¹) notor cristin — tilf. E. G.   ²²) erlignscupi — saaledes oftest, F.   ²³) þening xer hans — C. D. [þa hezuer han xirirgort ze sinu uidr byscup — E. G.   ²⁴) hans — tilf. B. C. D. E. G.   ²⁵) [haxe ze sit — B. E. [halde ze sinu — G.   ²⁶) [oc þo bæde þau — E. [oc þu þau þo ganga — G.   ²⁷) [huer madr heidin er her sitir — C. D. [madr sitr heidin — E. G.   ²⁸) [landþapp þessom — E. G.   ²⁹) x. gort — F. G.   ³⁰) madr — tilf. E. G.   ³¹) Konige — E. G.   ³²) [riti — C. D.   ³³) soða — E. G.

stirðr.¹ [þa er han nær.² [oc þa stáll ein i bud ser.³ oc kaupum sínum.
az lande⁴ sem stíotazt ma han.

Um prouan er kona kenneð manne barns eign.

Þa stáll þadr vera at barne er modr seghir a hændr nema han með lryrctar⁵ 4
idan þare.⁶ oc⁷ a þyrsta dome er han er till traxðr.⁸ ex þat synngst byscupi
nð umbodzmanne retlegra⁹ vera. með stynsamra manna raðe. En ex kona dýgr
r honn sagt till þadernis barne sínu æigi þa en. þa soke þa er ret a a henni.
m honum lifazstr þidir vera. bæde till rettar sín. oc till uidrtolu barns oc
þirir byscupi. Nu ex han þælyst at prouan. þa halde¹⁰ þa þirir lryrctar æidi
m var kent. [En ex þa er dauðr sem honn kenneð barnn.¹¹ þa stáll þat standa
n sagde i sengr þerð sinni. en honn sagde æigi tvænt till.¹² oc þat stáll honn
med¹³ æidi sínum. oc þær er þær varo i hia henne. oc þa horyrdu hennar

En ex þær ero æigi till. þa stáll proua at¹⁵ nokot suare þat þui er barnet
tt. att rettre tilltolu. [Nu lifigt barnn i þæs manz æt¹⁶ þo at síðar see. er
æidi syniade. oc synigt sua stírlitum¹⁸ monnum. þa ber þat ser sialzt vitni
rouan samuifstar þæirrar er till getnadar timans horyrir. þa tale han uid barne
ic horte þirir mæinsuore sit. en þeim zulla zulgu. er þar till heuir barn þott.
kona uill æigi segia till þadernis barne sínu. þa sedigt hon [.ij. mortum
9 uid konongh.²⁰ en barnn stáll [modor þylgia. oc²¹ tala rett extir²² modor
þ sínum.

Ex madr ber vlt barn sit oc ex þatrk kona dýgr þra barne.

Þu ex madr stæv vlt barne sínu. gange till scripta oc horte uid gud. en²⁴ þy: 5
gii. aura. En ex madr nittar þui at æigi²⁵ uar barne vlt slegit. nema daut
voret. þa stáll þu kona vitna [er hilpir uar att.²⁶ En þu stáll uera [þriolo

Jvfr. Cap. 4. F. II. 1. Sv. 29. M. 11. A. 2. Cap. 5. F. II. 2.

[mgl. — C. D. E. F. G.   ²⁾ nes — B. [En ex han þær þra tirtiu þeirri ofþirðr er þrestr er aat þa er
uold — C. D.   En ex h. þ. þra t. þ. ufl. þa er han totr — E. F. G.   ³⁾ [oc (þa) þ. h. ein
r i bud uera — B. E. [oc þat h. vera ein i bud — C. D. [oc þat h. ser einfaman j. huo vera — G.
— tilf. E. G.   ⁴⁾ lryrtar — alm. B. G. lryrtar — C. D. lryrtar — E.   ⁵⁾ þoreg — de Övr.
— mgl. E. F. G.   ⁶⁾ tuabdr — C. D. E. F. G.   ⁷⁾ Rettet fra retlegræ — A; retligt — B.
de — E. G.   ¹¹⁾ [En ex þa er dauðr er barn var kent oc hon segir á hændr — B. [mgl. — C.
drg. — D.   ¹²⁾ þadernis — tilf. E. G.   ¹³⁾ i — C. D.   ¹⁴⁾ þa er hon uar i sengr — tilf.
¹⁵⁾ ex — B. ex notorer (menn) vissu samvið þeirra of hært — C. D. F. samvið þeirra of hært
2.   ¹⁶⁾ [oc lifest þat barn þeim manne — C. D.   ¹⁷⁾ moder — E. G.   ¹⁸⁾ stynsamum — G.
aurum — C. D. E. F. G.   ²⁰⁾ ertibþup — C. D.   ²¹⁾ þadur þylgia — C. D. der
Resten af Cap., hvilket dog er tilf. i Marg. i D. [mgl. — F.   ²²⁾ með — E. G.   ²³⁾ þrandom
²⁴⁾ of gualde — E. G.   ²⁵⁾ eigi — mgl. B.   ²⁶⁾ [er hia var sengr — hennar of vissi at daut
4 — E. G.

lona.¹ eða honn suæri stólf² oc sua þó. at honn se æin saman stöð. En ex barn værdur ut boref³ at bonda raðe gjalde .xii. aura byscupi. En ex [bonde tuædr nei uid.⁴ [þa stáll han ein sueria.⁵ at eigi uar att hans raðe ut boref. oc gjalde aura .iij. ex nofor bar sa ut. er [han atte at halda orde eða æibi xirir. ælligr⁶ see han [hygn sala.⁷ En ex lona dæyr xra barne sinu. su er meðall husa gengr. þa a bonde xora barnn þat till kirkju oc late kristna⁸ oc xorde monað hin næsta. xore síðan till næsta boar. oc late xylgia topp.⁹ En ex¹⁰ uill æigi uidr taka. þa abyrgið han barnet. en hin¹¹ læggi nidr at orsædiu. oc hæze luitni uid.¹² See síðan allr xylfi menn. stýldugir at xorda.¹³ till guds¹⁴ þaða. [en æigi ser till anaubar manz.¹⁵

Þer segir um þa skirn er xærming hæitir. er byskup xærmir born.

- 6 Næst skirn er hælgþan su er xærmingh hæitir er¹⁶ sumir tálfa byscupan. er þat stæðxæsting vidr tekinnar truar. Skulu allr kristnir menn xætir skirn taka [i þessare stæðxæstingh hin¹⁷ hælgæ anda [um aloghu byscups handar.¹⁸ með triömu. En þessare hælgænar. skirn oc xærmingh. sua samtængdar.¹⁹ at huar ge ma annarar²⁰ missa.²¹ nema daudi [lome i millum.²² þui at sua sem hin hælgæ ande er nidr xællr²³ æz himzæna riki iðir mannen²⁴ með hæilsamleghe tilltomo gezr xulltoma tæinsæ syndanna²⁵ i xuntænom. sua er²⁶ ollum i þessare stæðxæsting truarrennar aulan fram læidis till mistunnar. oc þó at [kristnin norgæzt mæinalausum framxærande²⁷ till æilisæ xagnadar. þa er þó hioip [þessare hælgænar²⁸ liuande monnum naudzynleg till styrts oc framgongu mote anstotanom. oc²⁹ vapnar³⁰ off með [mistunn seæ xallægrar dýgðar.³¹ Skulu allr kristnir menn þær sem stýnsæmd oc allðr hauer till þess. xæstande oc stæptader³² taka þessa hælgæ með myllili unyrding oc³³ æigi optær en æit sinni.³⁴ Mæ xærming æz engum xremiæzft³⁵ ne xulltomæzft nema æz byscupi. oc xirir þui oc annarar stýlldu sáir stáll byscup uitia naudzynia laust sua uida sem

Jvfr. Cap. 6. A. 3.

¹) [xriote t. oc xullida — B. [lidugh of xriote — E. ²) at þat barn var dautt xott — tilf. E. G. ³) ut stegit — C. D. ⁴) [hann neitar — E. G. ⁵) [hygn með æinaibi — E. ⁶) [hann æi hæze at oru eða verti xirir at suara þa — G. ⁷) [sattaus — E. G. ⁸) xæra — B. ⁹) tærald — E. G. ¹⁰) þui — tilf. B. ¹¹) [sa er hengat bar — E. [sa er þængar(!) bar — G. ¹²) [til (þess) tveggia manna vitni — E. F. G. ¹³) þat barn — tilf. E. G. ¹⁴) skrift — E. G. ¹⁵) [ser (se — G) til (sæ) hialpar — E. G. ¹⁶) en — B. ¹⁷) hin i A rettæ med blegere Blek til hins. [þessa stæðxæstingh hin(e) — G. ¹⁸) [þessare hælgænar — G. ¹⁹) samtænnar — G. ²⁰) abra — E. G. ²¹) on — B. C. D. F. ²²) [þessare hælgænar — E. F. G. ²³) xær — E. F. G. ²⁴) votnin — C. D. E. F. noðuen — G. ²⁵) mgl. — E. G. ²⁶) læer han — C. er han — E. F. G. ²⁷) [kristni nægiæzft allum framxærnun — B. [skirnæ ein æin mæinalausum manne framxærande — E. [skirningh norg. m. framxærande — F. [skirnir norgæzft mæinalausum framxærande — G. ²⁸) [þessare hælgæ ande — G. ²⁹) þui at hon — E. þui at hann — G. ³⁰) [þessare hælgænar — G. ³¹) [m. f. x. dýgðar — B. [sæu xælbæligæ dýgðar — C. [v. xælbælighe dýgð — G. ³²) [þessare hælgænar — A. ³³) oc þó — E. ænn þó — G. ³⁴) huar a sinum lizdagum — tilf. E. G. ³⁵) xærmæz — B.

in getr [a .xij. monadom.¹ gudlegrar hiardar. huæriar han er með guðs mistun oc olp stýldugr at geyma. oc læida till ræz veghar. með hælsamleghom tenningum. a sem [ælskulegr þadr sin barnn.² En bondr stulu gera byscupi ræidsfiota. [roff iært³ er sele eða soddull er a tomen. huart sem byscup þær. en þa er eigi gerer a.⁴ gualde halþan annan onri þirir onf huern. En .iij. aura þirir ræidsfiota bodill. En eþ madr lómr till ræidsfiota sliptis. oc lógnir han ræidsfiota. oc lætr han igi toma till lufanar.⁵ þa se sem han hæze vort.

Um kirkju uppgærdir oc huar vðr liggr er nðr þællr.

Bondr stulu þylliskirkju lata gera. [þyllismenn allr.⁶ oc hæza vort [a .xii. mon- 7 dom.⁷ eða gualde halþa .viiij. mort byscupi. eþ æz tre er. En eþ menn vilia gera rliu or stæini. þa stulu þeir rada er bætr uita.⁸ oc uittrare ero. eþ sumir vilia eighi. still þa a. En eþ menn⁹ þallazst at þui. þa liggi þeim slieth uid sem þeir þellazst trelirkju gærd. En eþ þiordungs menn eða þridiungs menn [lata þallazst¹⁰ gualde æh sem tala rennr till or¹¹ halþre .viiij. mort. En eþ giardar menn lata þallazst.¹² [gualde þeir .iij. aura.¹³ En þo at æit tre þallazst. [þa uardar þat þeim manne þat tre stall till þa .iij. aura.¹⁴ oc sua¹⁵ lass huart [þar sem stæintirkju stall¹⁶ ra. oc þæ [þat tre iamyt sem adr.¹⁷ En þyllismenn allr stulu tirkju gærd¹⁸ upp lida. eða gualde .xii. aura.¹⁹ En .iij. aura²⁰ eþ oll gærd þælt. en halþan²¹ onri þirir þælt²² oc þæ²³ till sem adr. En eþ æin gærd²⁴ þælt. eða æin madr lætr²⁵ þallazt. liggr uidr [halþr annar onrir.²⁶ [ætt nggoryre²⁷ tirkju. Stall þat þyrst²⁸ till idar²⁹ læighu tala. oc till annars tofnadar [sem þær.³⁰ sua langt sem³¹ vinzt tirkian a ser till uphalz. eþtir byscups rade. En sidan [bræde þa tirkju³² a huær- m [þrimmr vettrom³³ er tirkju ombod þætir.

Um vppgærd a høgenda kirkju oc sua eþ nðr þællr.

Med byscups orloze stall tirkju æz nyu gera. En þa sem tirkju uill gera stall 8

Jvfr. Cap. 7. F. II. 7.

¹) [mgl. — B. ²) [godr þadr hælfær barn sin — G. ³) [onf huern — B. G (som her og nedenfor hœgt). ⁴) byscupi ræidsfiota — E. ræidsfiota — G. ⁵) [lóm æi fram — G. ⁶) [mgl. — F. [mgl. — B. ⁷) vilia — de Övrige. ⁸) þeir — þ. ⁹) [þallaz at — B. [lata þalla tirkju gærd E. [l. þallazst t. gærd — G. ¹⁰) of — E. ¹¹) þalla nðr — E. F. G. ¹²) [stæiaf þeir .iij. aurum byscup — E. G. Over aurum har en langt nyere Haand skrevet mertr i A; mertr — C. D. ¹³) [stæiaf .iij. aurum uidr byscup — E. G. ¹⁴) þirir — tilf. þ. ¹⁵) [þat sem st. t. þat æz — G. ¹⁶) [þo til t þær stæina eðr tre — E. G. ¹⁷) gærd — C. D. E. F. gærd — G. ¹⁸) byscupi — tilf. E. G. mertr — E. G. ¹⁹) annan — tilf. E. F. G. ²⁰) huart — tilf. B. E. G. ²¹) tre — tilf. E. G. gærd — E. F. G. ²²) han — tilf. E. G. ²³) .iij. aurar — C. D. E. G. byscupi — tilf. E. G. vort — E. ²⁴) [at vort tirkju stall þæt — G. ²⁵) (mida — þ. ²⁶) [mgl. — de Övr. ²⁷) þat tilf. E. G. ²⁸) [lata þa bræða tirkju — C. D. eitt sinni — tilf. E. G. ²⁹) [.xij. manadom — E. Norges gl. Loe II.

þa skulu eigi þesskyns gudziuiar stilia hjúnaðstap þeirra. Engi skali stíra naudgynia laust nema prestur, oc þui at æins dýatn. at han haxe byscups orlof till, eða prest, oc þo i naudgyn. En hver sem veitir gudziuiar barne, er skyldugr at lenna. Credo oc Pater noster.¹ En fader oc modur ero skyldug at gæta² xirir allskyns³ lífs hafa, vttan sottar .vii. vetr. [oc at(!) huerium manne .vii. vettra gomlum eða ætra. skytt⁴ at lenna⁵ Credo. Pater noster oc Ave Maria. En ex .xv. vettra madr gamall kann æigi⁶ xirir vrottar satir oc hezir han vit till.⁷ þa er han sædr .iiij. aurum⁸ uid byscup.

Her segir um stægnur till skírsla oc ex madr hysir heidinn man.

- 2 Barn huert er boret værder meðall Mikials messu oc iola [þa skulu þau oll tristin⁹ vera xirir ioll. En þa er i husi heuir barn heidit¹⁰ iola not. gjalde .iiij.¹¹ aura byscupi. En meðall iola oc þostu. [bornn þau oll en boren værða. þa skulu oll tristin¹² vera xirir þostu. ælligr gjalde .iiij.¹³ aura byscupi. En þau en borenn værða millum þostu oc midsumar(s). þau skulu [oll tristin¹⁴ vera xirir midsumar¹⁵ eða gjalde .iiij.¹⁶ aura byscupi.¹⁷ En þau er borenn værða millum midsumars oc Mikials messu. þa skulu [oll tristin¹⁸ vera xirir Mikials messu.¹⁹ eða gjalde .iiij.²⁰ aura byscupi. En ex²¹ madr husar heidinn mann .xii. monade. [þa a byscup²² huern syri.²³ en tona²⁴ [haxe sit.²⁵ [en þau bæde hiun gange²⁶ till skírsla. oc bote uid gud. En [madr hver er sitr heidinn²⁷ a [lande þessu²⁸ oc lornir þui þa hezir han xirirparet²⁹ xridi sinum vid alla menn. en þe sinu uid byscup. A huerium deggi eða tíma sem³⁰ vill ma barnn stíra.

Ex heidinn madr þær hingat með kaup sín.

- 3 En þat er þar næst. at huer madr skali tristin vera i³¹ konungs [vældi þessu.³² Alla³³ ma heidinn mann um not. ex han þær till skírliu þeirrar er prestur er att. [oc

Jvfr. Cap. 2. F. II. 5. Cap. 3. F. II. 4.

¹) of ave Maria — tilf. E. ²) afgjafi barnet — E. G. ³) vaxa of — tilf. E. G. ⁴) [oc er hu. manne .xii. .v. gomlum e. ælra skytt — C. D. F. [Er of huer madr .xij. vettra gamall eða ældri skyldugr — E. [Er oc huer madr .vii. vettra gamall. eða ælri skyldugr — G. ⁵) tunna — C. D. E. G. ⁶) Credo oc pater noster — tilf. B. G. ⁷) at han ma tunna ædr nema — tilf. E. at hann ma at nema — tilf. G. ⁸) mardum — D. F. sitja — tilf. B. ⁹) [þat þat þat — E. G. ¹⁰) utriónat — E. G. ¹¹) .v. — D. ¹²) [barn huert er boret værdr þat þat — E. [þat þat — G. ¹³) .v. — D. ¹⁴) [þat — E. G. ¹⁵) midsumars dagh — E. G. ¹⁶) .v. — D. ¹⁷) eribyscupi — her og þa næstg. Sted F. ¹⁸) [þat — E. G. ¹⁹) dagh — tilf. E. ²⁰) .v. — D. ²¹) notor cristin — tilf. E. G. ²²) eribyscup — saaledes oftest, F. ²³) þening þær hans — C. D. [þa hezuer han xirirgort þe sinu uidr byscup — E. G. ²⁴) hans — tilf. B. C. D. E. G. ²⁵) [haxe þe sit — B. E. [halde þe sinu — G. ²⁶) [oc þo bæde gange — E. [oc skulu þau þo gange — G. ²⁷) [hver madr heidinn er her sitir — C. D. [madr sitr heidinn — G. ²⁸) [landþapp þessu — E. G. ²⁹) þ. gort — F. G. ³⁰) madr — tilf. E. G. ³¹) Norigo — tilf. D. ³²) [riti — C. D. ³³) svara — E. G.

væðr skirðr.¹ [þa er han nær.² [oc þa stáll ein i bud ser.³ oc kaupa kaupum sínum. oc þare af lande⁴ sem skiotast ma han.

Um prouan er kona kenner manne barns eign.

Sa stáll þadr vera at barne er modr seghir a hendr nema han með lryrctar⁵ 4 æði vndan þare.⁶ oc⁷ a þyrsta dome er han er till kaxðr.⁸ ex þat synnyst byscupi eða hans umboðzmannne rettlegra⁹ vera. með stynsamra mauna rade. En ex kona dýr oc hezir honn sagt till þadernis barne sínu ægi þa en. þa soke sa er ret a a henni. þan sem honum lifazstr þidir vera. bæde till rettar síns. oc till uidrtolu barns oc proxezt þirir byscupi. Nu ex han þæljst at prouan. þa halde¹⁰ sa þirir lryrctar æði er barnn var tent. [En ex sa er dauðr sem honn kennur barnn.¹¹ þa stáll þat standa er honn sagde i sengr þerð sinni. en honn sagde ægi tvænt till.¹² oc þat stáll honn sanna með¹³ æði sínum. oc þær er þær varo i hia henne. oc þa horyðu hennar orð.¹⁴ En ex þær ero ægi till. þa stáll proua at¹⁵ nokot suare þat þui er barnet uar þott. att rettre tilltolu. [Nu lifizt barnn i þæs manz æt¹⁶ þo at sidar see. er með¹⁷ æði syniade. oc synizt sua stikritum¹⁸ monnum. þa ber þat ser stalt vitni með prouan samuistar þeirrar er till getnadar timans horyrir. þa tale han uid barne sínu. oc bote þirir mæinsuore sit. en þeim zulla zulgu. er þær till heuir barn þott. En ex kona uill ægi sargia till þadernis barne sínu. þa sedizt hon [.iij. mortum silzra¹⁹ uid konongh.²⁰ en barnn stáll [modor þylgia. oc²¹ tala rett exir²² modor þæðr²³ sínum.

Ex madr ber ott barn sit oc ex þatok kona dýr þra barne.

Nu ex madr stætt barn sínu. gange till scripta oc bote uid gud. en²⁴ by: 5 scupi .gii. aura. En ex madr nittar þui at ægi²⁵ uar barne ott slegit. nema daut være boret. þa stáll su kona vitna [er hilpir uar att.²⁶ En su stáll uera [þriolo

Jvfr. Cap. 4. F. II. 1. Sv. 29. M. 11. A. 2. Cap. 5. F. II. 2.

¹⁾ [mgl. — C. D. E. F. G. ²⁾ nes — B. [En ex han þær þra tirtiu þeirri ofþirðr er þrestr er aat þa er þat hano uold — C. D. En ex h. þ. þra t. þ. uft. þa er han totr — E. F. G. ³⁾ [oc (þa) þ. h. ein saman ser i bud uera — B. E. [oc þat h. vera ein i bud — C. D. [oc þat h. ser einfaman j. hus vera — G. ⁴⁾ varo — tilf. E. G. ⁵⁾ lryrtar — alm. B. G. lryrtar — C. D. lryrtar — E. ⁶⁾ þoreg — de Övr. ⁷⁾ oc — mgl. E. F. G. ⁸⁾ tuabdr — C. D. E. F. G. ⁹⁾ Rettet fra rettlegra — A; retligt — B. ¹⁰⁾ stande — E. G. ¹¹⁾ [En ex sa er dauðr er barn var tent oc hon sagir á hendr — B. [mgl. — C. [tilf. i Mrg. — D. ¹²⁾ þadernis — tilf. E. G. ¹³⁾ i — C. D. ¹⁴⁾ þa er hon uar i sengzor — tilf. E. G. ¹⁵⁾ ex — B. ex notorer (menn) vissu samvið þeirra of hært — C. D. F. samvið þeirra of hvat — E. G. ¹⁶⁾ [oc lifest þat barn þeim manne — C. D. ¹⁷⁾ moder — E. G. ¹⁸⁾ stynsamum — G. ¹⁹⁾ [.ij. aurum — C. D. E. F. G. ²⁰⁾ erþiðgþup — C. D. biðþup — E. G. ²¹⁾ þadir þylgia — C. D. der udelade Resten af Cap., hvilket dog er tilf. i Marg. i D. [mgl. — F. ²²⁾ með — E. G. ²³⁾ þrandom — F. ²⁴⁾ of gialde — E. G. ²⁵⁾ egi — mgl. B. ²⁶⁾ [er hia var sengzor hennar of vissi at daut var boret — E. G.

tona.¹ eða honn suæri síolx² oc sua þo. at honn se æin saman stöð. En ex barn væðr vt boret³ at bonda raðe gialde .xii. aura byscupi. En ex [bonde tæðr næi uid.⁴ [þa stæll han ein sueria.⁵ at eigi uar att hans raðe ut boret. oc gialde aura .iiij. ex notor þar þa vt. er [han atte at halda orde eða æidi xirir. ælligr⁶ see han [sygn sata.⁷ En ex tona døyrr xra barne sinu. su er meðall husa gengr. þa a bonde xora barnn þat till kirtiu oc late triftna⁸ oc xorde monað hin næsta. xore síðan till næsta þoar. oc late xylgia topp.⁹ En ex¹⁰ uill eigi uidr tafa. þa abyrgrizt han barnet. en hin¹¹ læggi nidr at orsædiu. oc haxe luitni uid.¹² See síðan allr xyllis: menn. stýldugir at xoda.¹³ till guds¹⁴ þaða. [en eigi ser till anaudar manz.¹⁵

Her segir um þa skirn er xærming hæitir. er byskup xærmir börn.

- 6 Næst skirn er hælghan su er xærmingh hæitir er¹⁶ sumir kalla byscupan. er þat stadxæsting vidr telinnar truar. Stulu allr triftnir menn xrtir skirn tala [i þessare stadxæstingh hin¹⁷ hælga anda [um aloghu byscups handar.¹⁸ með triömu. Ero þessar hælghanar. skirn oc xærmingh. sua samtængdar.¹⁹ at huar ge ma annarar²⁰ missa.²¹ nema daudi [tome i millum.²² þui at sua sem hin hælgi ande er nidr xællr²³ æx himzna riti izir mannen²⁴ með hælksamleghre tilltomo gexr xulltomna ræinsan syndanna²⁵ i xuntenom. sua er²⁶ öllum i þessare stadxæsting truarrennar aulan xram: læidis till mistunnar. oc þo at [triftnin norgezt mæinalausum xramxarande²⁷ till æilixæ xagnadar. þa er þo hioip [þessarar hælghanar²⁸ liuande monnum naudzynleg till styrks oc xramgongu mote anstotanom. oc²⁹ vapnar³⁰ off með [mistunn seau: xalleggrar dygðar.³¹ Stulu allr trionir menn þeir sem stynsæmd oc alldr haura till þæss. xastande oc skriptader³² tala þessa hælghan með mytilli unrding oc³³ eigi optare en æit sinni.³⁴ Mæa xærming æx engum xremiazft³⁵ ne xulltomazft nema æx byscupi. oc xirir þui oc annarar stýldu safir stæll byscup uitia naudzynia laust sua uida sem

Jvfr. Cap. 6. A. 3.

¹) [xriols t. oc xullida — B. [lidugh of xriols — E. ²) at þat barn var dauðt xott — tilf. E. G. ³) ut segit — C. D. ⁴) [hann neitar — E. G. ⁵) [sygni með einæidi — E. ⁶) [hann æi haxde at orde eða verti xirir at suara þa — G. ⁷) [sattlaus — E. G. ⁸) þira — B. ⁹) feralb — E. G. ¹⁰) hin — tilf. B. ¹¹) [þa er hengal þar — E. [þa er þangar(!) þar — G. ¹²) [tit (þess) tveggja manna vitni — E. F. G. ¹³) þat barn — tilf. E. G. ¹⁴) skift — E. G. ¹⁵) [ser (se — G) tit (sato hialpar — E. G. ¹⁶) en — B. ¹⁷) hin i A rettet med blegere Blek til hins. [þessa stadxæstingh hin(e) — G. ¹⁸) [mæ byscups alaghu — G. ¹⁹) samtænnar — G. ²⁰) aðra — E. G. ²¹) on — B. C. D. F. ²²) [þili — E. F. G. ²³) xær — E. F. G. ²⁴) votnin — C. D. E. F. notuen — G. ²⁵) mgl. — E. G. ²⁶) tæx han — C. er han — E. F. G. ²⁷) [ristni nægiast allum xramxarum — B. [skirn æin norgezt mæinalausum manne xramxarande — E. [skirningh nor. m. xramxarande — F. [skirnir norgezt mæinalausum xramxarande — G. ²⁸) [þessor hællege anda — G. ²⁹) þui at hon — E. þui at hann — G. ³⁰) hialppir — G. ³¹) [m. f. x. dygðar — B. [sæu xalbeligrar dygðar — C. [v. xalbelighe dygð — G. ³²) Saal rettet; skriptadr — A. ³³) oc þo — E. ænn þo — G. ³⁴) huar a sinum lypdagum — tilf. E. G. ³⁵) xermaz — B.

han getr [a .xij. monadom.¹ gublegrar hiardar. huæriar han er með guðs mistun oc
hiolp styldugr at goryma. oc læida till ræz veghar. með hælsamlegdom lenningum.
sua sem [ælskulegr fadr sin barnn.² En bōndr stulu gera byscupi ræidsfiota. [roff
hvært³ er sele eda sodull er a lomen. huart sem byscup fær. en sa er eigi gerer
sua.⁴ gialde halzan annan onri xirir ongt huern. En .iiij. aura xirir ræidsfiota bod-
fall. En ex madr lōmr till ræidsfiota sliptis. oc lōynir han ræidsfiota. oc lætr han
æigi toma till lutanar.⁵ þa se sem han haze vgotr.

Um kirkju uppgærdir oc huar vidr liggir er nidr fallr.

Bōndr stulu xyliskirkju lata gera. [xylismenn allr.⁶ oc haza gort [a .xii. mon- 7
adom.⁷ eda gialde halza .viij. mort byscupi. ex æz tre er. En ex menn uilia gera
kirkju or stæini. þa stulu þeir rada er bætr uita.⁸ oc uittrare ero. ex sumir vilia eighi.
oc still þa a. En ex menn⁹ fallazst at þui. þa liggi þeim slieth uid sem þeir fellezst
at trefirkju gærd. En ex xiordungs menn eda priedungs menn [lata fallazst¹⁰ gialde
slieth sem tala rennr till or¹¹ halzre .viij. mort. En ex giardar menn lata fallazst.¹²
þa [gialde þeir .iiij. aura.¹³ En þo at æit tre fallazst. [þa uardar þat þeim manne
en þat tre stall till þa .iiij. aura.¹⁴ oc sua¹⁵ lass huart [þar sem stæinkirkju stall¹⁶
gera. oc fæc [þat tre iamzt sem adr.¹⁷ En xylismenn allr stulu kirkju gærd¹⁸ upp
halda. eda gialde .xii. aura.¹⁹ En .iiij. aura²⁰ ex oll gærd fælzst. en halzan²¹ onri xirir
tre²² oc fæc²³ till sem adr. En ex æin gærd²⁴ fælzst. eda æin madr lætr²⁵ fallazst.
þa liggir uidr [halzr annar onrir.²⁶ [alt nngorze²⁷ kirkju. Stall þat xyrst²⁸ till
smidar²⁹ læighu tala. oc till annars kostuadar [sem þærz.³⁰ sua langt sem³¹ vinzt
er kirkian a ser till uphalz. ætir byscups rade. En sidan [bræde sa kirkju³² a huær-
ium [primmr vettrom³³ er kirkju ombod hezir.

Um uppgærd a horgenda kirkju oc sua ex nidr fallr.

Med byscups orloze stall kirkju æz nyu gera. En sa sem kirkju uill gera stall 8

Jvfr. Cap. 7. F. II. 7.

¹) [mgl. — B. ²) [godr fadr hælfr barn sin — G. ³) [ongt huern — B. G (som her og nedenfor
har hōgt). ⁴) byscupi ræidsfiota — E. ræidsfiota — G. ⁵) [lōmr æi fram — G. ⁶) [mgl. — F.
⁷) [mgl. — B. ⁸) uilia — de Övrige. ⁹) þeir — þ. ¹⁰) [fallaz at — B. [lata falla kirkju gærd
— E. [l. fallazst f. gærd — G. ¹¹) of — E. ¹²) falla nidr — E. F. G. ¹³) [fettiaft þeir .iiij. aurum
vidr byscup — E. G. Over aurum har en langt nyere Haand skrevet mertr i A; mertr — C. D. ¹⁴) [fettist
han .iiij. aurum uidr byscup — E. G. ¹⁵) xirir — tilf. þ. ¹⁶) [þat sem st. f. þat æz — G. ¹⁷) [þo til
æi at sidr steina edr tre — E. G. ¹⁸) garde — C. D. E. F. garða — G. ¹⁹) byscupi — tilf. E. G.
²⁰) mertr — E. G. ²¹) annan — tilf. E. F. G. ²²) hvært — tilf. B. E. G. ²³) tre — tilf. E. G.
²⁴) gærd — E. F. G. ²⁵) han — tilf. E. G. ²⁶) .iiij. aurar — C. D. E. G. byscupi — tilf. E. G.
²⁷) ugorre — E. ²⁸) [at ugorre kirkju stall xyrst — G. ²⁹) smida — þ. ³⁰) [mgl. — de Övr. ³¹) þat
— tilf. E. G. ³²) [lata sa brædha kirkjuna — C. D. eitt sinni — tilf. E. G. ³³) [xij manadom — E.

ætla henni aðr sua myndlar tilkoghur¹ oc heimanþinghiu.² sem byscupi synnzt. at kirkian mege [haldazt az³ oc hennar pionosto menn. Stall byscup⁴ marla tuzt. oc ræisa tros i. eða⁵ þyrsta stein till kirkíu.⁶ Gudi stall oc hueria⁷ kirkíu gera. oc hans hægum monnum. en eigi ser till azla. ne nótora þorræða. En ez menn hana ser [till horgghenda⁸ kirkíu oc þellr honn niðr. oc liggir honn .xii. monade. gjalde [xii. aura⁹ byscupi. oc sua a odrum tolf monadom. oc a þridium.¹⁰ en síðan stall æighi gealda mæira.

Ez þylkis kirkia brennr eða annur kirkia. oc hnat vidr liggir huerium er brenner.

- 9 Ez þyllis kirkia eða onnur kirkia brennr. az prest [handa vommum.¹¹ eða hans lagmanna.¹² þa stall prestir reida¹³ timbær¹⁴ a tuzt. till iamgod(r)ar kirkíu. En ez annar maðr bær æld till kirkíu er [vsthyldr er till¹⁵ at bera. [þa a han at abyrghiazt kirkíuna.¹⁶ oc [alt þat¹⁷ sem inni er. Æld allan þan er att þrofast¹⁸ raðe er till kirkíu boren. þa abyrghiazt prestir allan sem han bære till sialyr.

Um vald byskups a presta skipan. til kirkíu.

- 10 Byscup stall raða kirkíum. [oc trisnum dome.¹⁹ oc kennemenn till setia. þa er han uill. oc han seer at [kunni retta²⁰ pionustu sína.

Um kirkíu vigslu ez upp er gor oc sua ez spilt verðr vigslu.

- 11 Uighia stall kirkíu síðan [gor er.²¹ en þa er uighia lætr. gere someleggha væitglu mote byscupi. oc þae till tolf alna langt vædmall. eða lærext. oc .xii. lærti.²² En [þar sem ez er a²³ huart kirkia er uigd eða eigi. þa stall uigia lata. þui at æigi er þat ændrnat. sem engi væit aðr gort uera. En ez [brænd er up kirkia.²⁴ eða annars tonar²⁵ spillizft. eða niðr þællr oll kirkian. eða mæiri lutr. þa stall uigia ændr gorua kirkíu. En þo at kirkíu rof²⁶ brenne. þuni. eða niðr þalle litill lutr az væggium. þa stall æigi uigia ændrbotta kirkíu. [þui at i væggium vighizft kirkia.²⁷ þo at altære se niðr þallet. rugghlat eða or stad þort.²⁸ eða alteris stæinnen liotlega broten. þa stall

Jvfr. Cap. 9. F. II. 12. Cap. 10. F. II. 11. A. 4. Cap. 11. F. II. 8. A. 5.

¹) tefiur — E. G. tafur — F. ²) h. þingd — E. F. G. ³) [uphaldaft með — E. [væll uppi haldaft með — G. ⁴) eribyscup — C. D. F. sædv. ⁵) oc — C. D. G. of setia — E. F. ⁶) bera — tilf. C. D. G. ⁷) huer maðr — E. G. ⁸) [horgghenda — B. F. [notura horgghenda — C. D. [horgghendis — E. G. ⁹) [xii. — mertr — C. D. E. F. G. ¹⁰) þridia — C. D. hinum þridiu — E. þridiu — F. hinum þridia — G. ez hon orðist — tilf. E. G. ¹¹) [handum — E. F. [hende — G. ¹²) pionostomanz — E. G. ¹³) lata reida — D. G. ¹⁴) vidu — G. mgl. — E. ¹⁵) [eigi er þingdugr — E. G. ¹⁶) [þa er i hans abyrghd kirkian — C. D. [þa hæze han (þa) abyrghd þirir kirkíu (þ. kirkíunni, a kirkíu) — E. F. G. ¹⁷) [alt þui — E. G. ¹⁸) prefts — C. D. E. F. G. ¹⁹) [mgl. — D. allum — tilf. B. C. E. F. G. ²⁰) [kirkíunni hægur — E. [kirkian hægur — F. [kirkíunnar hægur — G. ²¹) [hon er up gor — E. G. ²²) upp terti — E. G. ²³) [þar sem efast i — E. [þeir sem æruazt i — G. ²⁴) [kirkia brennr (upp) — de Öv. ²⁵) tostar — C. D. E. F. G. ²⁶) raf — C. D. ²⁷) [mgl. — E. G. ²⁸) þotet — G.

þat uigia. en æigi rættar þat kirkju vigsfunni. þo ma oc syngia i kirkju. með lome
biscups þo¹ at vuid þe. En eð spilt heuir kirkju eða kirkju garðe oxundar blóð.²
þoran. eða annar lifams lofte.³ þa ma æigi syngia i þeirri kirkju. hvarl sem honn
heuir uerit uigð eða vuid. þyr en bñscup heuir ræinsat⁴ með vuidu vatne. oc sifum
song sem þar [er till sættir.⁵ Sua hit sama stæll oc⁶ ræinsa þar sem bannsettar mædr
þezir verit grauen i kirkju garðe.⁷ Sua oc eð hæiztugri hende er mædr loften i
[kirkju eða i⁸ kirkju garðe. þo at æigi lome blóð utt. En huergi spíllir kirkju ox-
undar lauft blóð.

Um kirkjugarðs þyrma oc hægning manna i kirkju eða hialp.

Eztir hælagra þædra stípan oc sætningh guðs lagha oc manna [stulum ver⁹ 12
þyrma kirkjum oc kirkju gorbum. sua at hvar sem hvar heuir gort. oc þlyr han i
kirkju eða¹⁰ i kirkju garð ser till hialpa. þa stæll han þridhæ(i)lagar vera þirir huæri-
um manne. meðan þar er han. uttan þa menn sem drepa menn till þear. eða i
kirkju. eða kirkju garðe [drepa menn¹¹ eða særa. þui at þeim lut¹² sem mædr brytr
logh. þa er han æigi verðr þeirra at niota. En prestir þa er at þeirri kirkju syngr
stæll hialpa honum sua at han dæg æigi æð þroste. matlæysi. eða drykloysi. eð honum
geta æi þrændr eða vinir i þui hólpet. En [hvar sem mæinar¹³ preste eða odrum
þessar hialpr at veita. þeim er i kirkju eða kirkjugarð þlyr. eða dragha vt or kirkju
eða kirkjugarde með velom eða ualde. eða einhuærium sifum. þa stulu sifum sakadr
vera sem þeir hæg drepet han i kirkju. oc vere i banne.¹⁴ þar till er þeir verða
lönstir eztir bñscups ræde. Stæll bñscup eða¹⁵ adrer þorstiorar hælagra kirkju þiggia
þeim er till kirkju þlyr lizs grid oc lima. En annars loftar stulu þeir bota þirir
æðbrof sin eztir logum [oc misgerðum.¹⁶ Sua [er oc stilt at veita stæll allar¹⁷
þyrmslir¹⁸ vuidum kirkjum sem [þeim er uigðar ero.¹⁹ þar sem messor ero i sungnar
at bñscups ræde. þui at æigi er þat þolande. at þeir stædr [see saurgader um²⁰ ox-
dirð²¹ oc vondum vertum.²² sem adr haue hælgaðer verit. með hinni hæsto guðs
þionofu.²³ Nu hvar sem brytr eða brennir hæiztugri hende hælga kirkju eða

Jvfr. Cap. 12. M. 15. A. 6.

1) Till. over Linien i A. mgl. — B. F. G. 2) [spilt heuir kirkja eða t. garðr æð oxundar blóði — E. F. G. 3) adrum t. lofta — E. G. 4) hana — tilf. E. G. 5) [till hægir — G. 6) bñscup — tilf. E. G. 7) [mgl. — E. G. 8) [mgl. — C. D. 9) [stulu allar menn — E. G. 10) [mgl. — F. 11) [mgl. — E. F. G. 12) stæðum — E. G. 13) [huærir sem meina — E. F. 14) æ — tilf. G. 15) oc — G. 16) [er misgerðu — de Övr.; i E og G strax efter þeir. Herefter Lacuna i E, som ophører i Cap. 18. 17) [ero of aller þyldugir at veita — G. 18) j — tilf. G. 19) [vuidum — B. [j. vuidom — G. 20) með — B. C. G. 21) omd — C. vgrid — G. 22) [mgl. — D. 23) (Nu — tilf. F. G) a þyllis (þyllis) kirkja huer (at hægna — tilf. G) .xl. þægna (þægna — G) huern vægh þra [ser guði till vgrðingar. oc [ser till þyrmsla. oc oðrum til þridhar. en huer capella (a at hægna — tilf. G) huern vægh þra [ser .xxx. þægna (þægna — G) stæll innan þessa vidhernis hvar (mædr — tilf. G) so þridheilagr vera sem i þalgre kirkju — tilf. C. D. F. G.

klaustr.¹ þá ero² bannsettir.³ [oc skulu lönfagst⁴ af herra pauanom. eða þeim sem hans vald hafa till þess eintanlegt⁵ [nema han borte adr en han se bodadr.⁶

Guat við liggir er madr brytr kirkju fridr. bær. serrer eða drepr man i kirkju.

- 13 Ex madr lyster mann hæitugri hende med huæriu er han lyster. eða serrer eða till dauðz drepr i krist kirkju eða [Mariu kirkju eða i kirkju garde þeirra.⁷ þá heuir þa xirirgort lande oc lausum syri. [er uigh uæltir.⁸ En þat ze a hin hælgi Olafz⁹ halxt. en halxt Noregs¹⁰ konongr. En þa er loften uar eða sædr. tale adr sin ret halzu mæira en i [ængom stad odrum.¹¹ [or þui zee.¹² En ex madr gerir hin samu vert i xyllis kirkju eða i xyllis kirkju garde [med hæitugri hende.¹³ þá [gialde han halza .viii. mort.¹⁴ halxt kirkjuni¹⁵ en halxt byscupi. oc [tome æighi i land aftr¹⁶ xyr en bot er uid kirkjuna. En ex sliet er gort i hogghende¹⁷ kirkju [eða i kirkju¹⁸ garde hæitugri hende. þá gialde [.ij. aura zatt i .iiij. mertr.¹⁹ halxt kirkjunni en halxt byscupi. [oc tome æi xyr i land en bot er uid kirkjuna.²⁰ oc sua stall huæruitna er broten vædr kirkju fridr. En²¹ ze þess er uigh ualte. stall [za till kirkju vigflu.²² xyr en i konongs gard zalle eða byscups. En ex madr vætir manne atlaup eða saar²³ med æinhuæriu vampne²⁴ þui er xirirboded er at bera. i kirkju [eða i kirkju garde eða till dauðz dræpr.²⁵ oc [vædr i þui ætelin.²⁶ [han oc hans vert ero vgilb a þui sinni.²⁷ bæde kononge oc sua xrendom. [þo at han værði ætelin.²⁸ oc æigi kirkju græxr. [Sua er oc mælt om þa menn er honum væita lid med vampnom ex þeir za mæin ær.²⁹ En ex græxr værða [att naudgum zorrædes monnum.³⁰ þa stände kirkjan pionosto³¹ lauff. till þess er kirkju sofnar menn xlytia [þat i brot.³² En [sua er mælt at³³ ex þa madr heuir xymæir spectar madr verit.³⁴ oc bioda xrendr³⁵ at soma kirkjuna er fridr uar [a broten³⁶ [af gioldum ex notor værða.

Jvrf. Cap. 13. 14. F. II. 10. Sv. 18. 19. A. 8.

¹) eða klerka (kluda — G) hvoß innan (þeira — tilf. F. G) latmærtia (latmarta — G) umhuæruis kirkju (sem ader sogb (tolld — G) ero — tilf. C. D. F. G. ²) er hann — F. G. ³) bannsettar — F. j. banne — G. ⁴) [oc lönfagst — C. D. [ma hann af æingum lönfagst vltan — G. ⁵) eintatt — G. ⁶) zorbodhadir — C. D. [mgl. — G. ⁷) [j. kirkju garde j Nidaros — G. ⁸) [mgl. — F. G. ⁹) konongr — tilf. A. ¹⁰) jarblygr — C. D. F. jarbæffer — G. ¹¹) [adrum stium — G. oc tale adir sin ret — tilf. C. ¹²) [af þess ze er vigat vacte — G. ¹³) [mgl. — G. ¹⁴) [g. h. xv. mærtir [hæiro metnar — C. D. [sedigst hann halgre .viii. mort [lyro — G. ¹⁵) kirkju þeirri er hann braut vidr — G. ¹⁶) [oc vere æi gridhæitagr — G. ¹⁷) hogghenda — B. C. hogendes — G. ¹⁸) [mgl. — G. ¹⁹) [halza .viii. mort [hæiro — C. ²⁰) [mgl. — G. ²¹) ær — tilf. G. ²²) [xryft æfla sua mælt (sem till kirkju vigflu hogrir — G. ²³) serrer — F. serrer eða dræppr — G. ²⁴) med hæitugri hende — tilf. B. ²⁵) [mgl. — G. ²⁶) [oc xær hann þær saar eða bana ær — G. ²⁷) [þa xæller hann ær fialza sine vertum vgilbdr — G. ²⁸) [mgl. — G. ²⁹) [oc æingin þa er honum vætir lid þo at hann xær saar eða bana — G. ³⁰) [xirir vltan vltia prestens — G. ³¹) tida — B. ombottes — G. ³²) [mgl. — C. [þa or kirkju garde — G. ³³) Her ophörer Lacunen i E. [mgl. — G. ³⁴) er i þessa sof hægur zallat — tilf. E. G. ³⁵) xrendom — B. hans — tilf. C. D. E. F. G. ³⁶) [broten at — E. F. G.

eda odrum þear lutum¹ hins dauða. þa [se byscup þar. oc se eptir þui sem honom synizft.²

Um grid a hatidum oc um vapnaburd i kirku.

Grid þau sem sæt ero [um ioll.³ stulu haldaðst till Brættiz messo.⁴ En þau 14 er sæt ero um Olafz messo [i kaupangre.⁵ stulu haldaðst till Lazranz messo. En huær er a þessor grid gængr sedizft .xx. morlum. [eighi þær sætir halþar huarer hin hælge Olafz konongr oc iardlegr konongr.⁶ En⁷ ex menn bera vopn i tirkliu [eda tirkliu gard. a þingi⁸ eda kaupangre. a zimtarstæmynnum eda samlundum.⁹ þa stulu [þeir lata vapnen.¹⁰ oc [er sædr huær .xii. aurum er ber.¹¹ [þa sofn a¹² halþa huar konongr oc byscup.

Quersu men skulu gera testamentum sitt.

Skipan su er menn gera a sidadstom doghum sinum. hæitir testamentum. er þat 15 birtingh oc vitnisburdr hughsotzens. oc [er stipat ex hælilagam þædrom¹³ i gudso loghum. [oc eigi sidr ex tæisaranom. oc konongom oc veraldleghom logum.¹⁴ sua uida¹⁵ sem triftnin er.¹⁶ [at sidadstir uili manzens stall¹⁷ zrials vera oc alzlostar gormande. oc zirir þui. at salen er ollum veraldleghom lutum mætare oc agætare.¹⁸ a eighi at rænazft sinu godze.¹⁹ oc²⁰ at mannenom er ædi iamsthylduleght. sem at²¹ han meghe zrialslega með millæito²² vertum væll zirir henne²³ bua. [þa er stalt.²⁴ at skipan su er menn gera a sidadstom doghum zirir seer logleggha.²⁵ nerverandom²⁶ tvæimr [eda þrimmr stillvenom monnum²⁷ [zirir preste ex han er ner²⁸ stall [standa heðan ex. oc²⁹ vbrigðilegha haldaðst sua sem logmaðl.³⁰

Jvfr. Cap. 15. A. 9.

1) [með godze — E. 2) [vere þat undir byskups dome þo með vægð of misfun — E. G. 3) [a Thomas messo dagh zirir iot — E. G. [um jola tid — F. 4) fra Thomas messo — tilf. B. C. D. F. 5) [mgl. — E. G. 6) [halft konunge en halft byskupi — E. G. 7) Sua hit sama — E. G. 8) torghe — C. D. 9) [mgl. — E. G. 10) [vapnen upnem (upnemþ) vera — E. G. 11) [giælte a ofuan .xij. aura — E. G. 12) [a þessa sett — E. F. G. 13) [skipan hælilagra þædra — E. G. 14) [of æi sidr i tæisara lagum — E. F. G. [mgl. — C. D. 15) vilt — B. E. G. 16) hællft — E. er oc hælft — G. 17) [er þat sidadst uili manzens þat hann — G. 18) of — tilf. E. F. 19) godu — F. 20) ex þui — tilf. E. með þui — tilf. F. 21) þat at — G. 22) imisælito — E. imisælighum — G. 23) salenne — E. G. 24) [þa er stipat of ver skipum ([hazum ver stipat — E. G.) ex gudso halþu með rabi of samþykt virðuligo herra Magnufar konungo. byskupanna of allra annara (hinna — E. G) vitraftu manna [i landinu ([i ritinu — E. G. [mgl. F) — tilf. C. D. E. F. G. 25) mgl. — de F. 26) hia verandum — G. 27) [eda þr. þilritum monnum — C. D. E. [eda zleirom monnum — F. [þilritum monnum — G. 28) [x. preste ex honum ner — C. D. [ahvgrande prestenom er honum þall þa ner vera — E. G. 29) [þat heðan ex — E. G. 30) vattar — tilf. C. D. er hann þipar of geguer zirir þall þinni — tilf. E. G. Herefter tilfoie C. D. E. F. G folgende, først som Slutning af dette Capitel, dernæst som et eget Capitel:

En ex erzingiar (men — F) þulltoma eigi svo gorþa skipan framþarande (framþareno — E. F. G) manno innan (þeirra — tilf. E. G) .xij. manaba [ex þeir eru utarþar ([er hano skipan er vitnad — E. G) þat þeim þyribiðaðst ex ertibyskups (byskups — E. G) halþu allar þær eignir [er at nýta eptir hinn sem skipan gerði (með — tilf. E. F. G) ollum ætla of ævgti. En ex þat hefta (ero — F, heimta — G) [gnir þilgetnir. þa þulu þeir missa allo.

Um þa men er eigi skall i kirkia garde græa.

- 16 Kristin mann huern skall i kirkia garde iarda vigdum. en eigi i kirkium.¹ nema byscups orlof² see till. [oc till kirkia haza þort lit³ innan .v. natta [naudþynia laust.⁴ En eð [eigi er iardat at kirkia sem mælt er.⁵ gjalde⁶ .iiij. aura⁷ byscupi. oc þore þo lit hans⁸ till kirkia. En þessa⁹ skall eigi¹⁰ i [kirkia garde¹¹ græa. hæidna menn. oc uillu menn. oc þa er þra haza verit stilder hæilagre kirkia¹² með banne. oc þorbode. Sua oc þa. sem hendr læggia a sit [oc tynna sialxum seer¹³ nema uada¹⁴ verit værdi. oc drottens suikara. morduarga.¹⁵ trugroxa. gribnidinga.¹⁶ oc þioua dómða. xlugu¹⁷ menn. raans menn. eða¹⁸ openbæra okertalla.¹⁹ oc alla aðra þa sem i slium openberom storglopom²⁰ værða²¹ teknir striptalaufir²² skall eighi²³ i kirkia garde græa. [nema þeir er nu ero talder²⁴ haza þengit idran oc

Jvfr. Cap. 16. 17. F. II. 15. Sv. 23. 24. M. 16. A. 11.

nema þess lufar er þeim hendir til eðtir logum [sem sðare segir ([mgl. — E. G). Nu [harðna þeir ([eð þeir harðna þva — E. G) i [sinni — tilf. E. G) þriozþu [er eigi vilia [at þeir vilia eigi — E. G) framþarins manns heit (of þipan — tilf. E. G) eðna (halda — E. G, gera eðr halda — F) þa hoxir (hoxrir — E. G) erþiðþupi (bþþupi — E. G) með meirum harðindum at fara a þeim. þvi at þavinn bñdr (þirirbñdr — E. G) þat undir bannsetning (bann þinu — E. G) at engi (notor — E. G) riugi [þer þipanar ([þa þipan — E. G) er framþarnir (mgl. — E. G) menn gera (a sðasta dogum — tilf. E. G) þirir [at þina (of — tilf. E. G) aðra heit (aðra þi þat sem geit verdr — E. G) til helgra stada eða þatortum monnum.

gvj. Þessir (anzndir menn — tilf. E. G) megu eigi gera þipan þirir [er a sðastum dogum (sinum — tilf. E. G) þvi at þeir eiga eigi sialþir sinum vilia at rada. þrell (þrelar — E. G) of orer menn. [dumbe (dumbr — F) [a er eðti mælt ([of þeir sem mallaufir ero — E. G) [of [a dauðr er eðti uetta hoxrir ([eða dauðr — E. G, [of [a er dauðuer er — F) of umagi [a sem eigi er (en — tilf. F) þullida. of [sa sonr ([þeir þynir manns — E. G) er eigi [er torgþir ([ero torgþir — E. G) or þodur garði nema [aþ þeim notturum ([með þeim — E. G) aþla er [þeir haza ([han heðir — E. G) umþram mat of tæði (þat — tilf. E. G) er þaðir þær (þeirra heðir þengit — E. G) honum (þeim — E. G) of þeir sem eignir (allar eignir þinar — E. G) haza upp geit (þva — tilf. E. G) sem eru klauftrmenn. þvi at [a gæz alt er (sialþan — tilf. E. G) sit oðþræði gubi. En allir aðrir þrialsþir (men — tilf. E. G) of þullida of vife vitandi megu gera þipan þirir [er [a sðastum dogum ([mgl. — E. G) aþ ollu þinu goji (þva — tilf. E. G) sem hann vill geza. hoxubtiund eða [annars tostar vill han þipa (þipta — F) [aðra þa sem han vil haxua gezuet — E hoxubtiund &c — mgl. G) kirkium eða klauftrum. þrendum eða þatortum monnum. [þva þo at ([mgl. — F) huer sem a (han a — F) .v. [þyni eða born þleiri loglig ([born þilgeten eða þleiri — E. G) eðtir sit þa ma hann eigi meira geza en [til helming alle þess ([þalþi þat goz — E. G) er hann a. en [helmingi þipti þeir ([aðra heðþ þipti born hans — E. G) milli þin retlega (mgl. — E. F. G). [a hann ([Nu eð han a — E. G) .iiij. born þilgetin eða þærri. þa a (ma — E. G) hann geza .ij. tuti (þine goz — tilf. E. G) en þeir (þau — E. G) þipti þriðungi (þin a millum — tilf. E. G) loglega (at logum — E. G). En eð hann a eigi logleg (þilgetin — E. G) born (eðtir sit — tilf. E. G). þa ma hann geza .iiij. tuti en [þeir þiðti þiordungi er neðtir ero erþdum ([þeir utarþar er neðtir ero eðtir hann þipti þiordongi — E. G) [arþuar þipti þiordonghe — G) þin a millum retliga (mgl. — E. G).

¹) kirkia — de Övr. ²) Saal. rettet. orlof — A. ³) [Stat of huert lit til kirkia þort vera — E. G. ⁴) [nema naudþyn banne — E. G. ⁵) [lit er eigi til kirkia þort of þar iardat at þimt — E. G. ⁶) [a er þirirnemst — tilf. E. G. ⁷) mertr — B. G. ⁸) hans — mgl. E. F. G. ⁹) men — tilf. E. G. ¹⁰) til kirkia þora ne — tilf. E. G. ¹¹) [kirkium — F. ¹²) crini — C. F. of þriðnum dome — tilf. E. G. ¹³) [sialþuir — C. ¹⁴) nauda — C. D. ¹⁵) morðingia — E. G. ¹⁶) mgl. — G. ¹⁷) þulþu — G. ¹⁸) of — E. G. ¹⁹) hortalla — G. ²⁰) stormelom — G. ²¹) funnu framþara aþ veroldum of vera (verða — G) E. G. ²²) þiptalaufir — B. ²³) engan þeirra — E. G. ²⁴) [sem nu ero talder nema þeir — E. G.

gengit till skripta. heitit iðirbotom.¹ oc löystr uordet² af preste a sidadstom doghum. eðtir heilagra æðra flipan.³ oc [sua sem þeim gæst þa lifamr varð herra. stall⁴ æi síðan næitazst⁵ i kirkju garðe heilagr lægrstader. En eð notorer hafa seeth. idranar marl a þeim. oc ero till þæs vitni. oc er sua prouat xiri byscupi eða hana ombodþ manne. þa ma prestir sa. er byscup byðr⁶ þat.⁷ löysa þa dauða⁸ oc graða i kirkju garðe. En ærþingiar hins dauða flulu bota xirir abroth⁹ hans eðtir byscups rade. En hvar sem löystr væðr i þeim puncth. oc batnar honum síðan. tóme till byscups sem xyrst till læidrettengar mals sine. Værða notorer af þeim sem nu ero vptalder graðr¹⁰ i kirkju garðe. xyr en þeir hafa læidret síl. oc ero¹¹ sattr uíð byscup. þa stall hvar þeirra¹² er þæs líf flytr eða níðr græx i kirkju garðe gíalda halþan annan oyri byscupi. oc stall¹³ graða up. oc vtt lasta¹⁴ or.¹⁵ eð [græina ma þeirra bæinn xra annara triftinna manna¹⁶ bæinum. hvar of sa sem græx þan. vttan kirkju garðz. sem þar¹⁷ a at liggia¹⁸ þa [er sífu saladr¹⁹ uíð byscup. oc stall þo þan mann graða i kirkju garðe. [nema full naudzþyn bannet.²⁰ Engi stall oc ærazst²¹ i þui at²² eð tona væðr með barne dauð. þa stall hana sua graða²³ i kirkju garðe sem aðra menn. [oc æighi stæra ne xra tala.²⁴ A huerium deggi ma oc líf graða²⁵ er uíll. vttan langa xriaðagh. oc pasta dagh. þar a hvar mæðr groxt triftin [sem han er i sofnena.²⁶ nema han tiose ser lægrs stad at annare²⁷ kirkju með sialx sine munni.²⁸ oc með stynsemd [oc heíll att uíti.²⁹ geymdum þo sofnar kirkju sinni³⁰ loglegghom lutum.³¹ oxærs eða gíaua.³² eð han heðir æi hennar adr [i notoro stynsamleggho³³ minzst. Engi mæðr stall meta [laupí lægh³⁴ att kirkju. eða lífsongh. oc huarke³⁵ stall duælia xirir þat.³⁶ þo at æighi se [salogíaxr gemþnar³⁷ xiri hinum³⁸ dauða. [En xirir þui. at þat er³⁹ hueruelna hattr godra triftinna⁴⁰ manna at geua notot till kirkna eða kennemonnum till bønahaldz xirir þeim sem xram ero xarner af hæiminum. [þa a byscup a(t)⁴¹ þrýsta⁴² þeim sem [ælligr uílla vanroftiazst.⁴³

¹) víðr guð of heilaga kirkju — tilf. E. G.   ²) [se löystr — E. G.   [löstir verit af bannet — F.
³) setning — A.   ⁴) [vars herra lifamr geyin. stall þeim — E. G.   ⁵) væitazst — G. Her begynder i F
uden anden Adskillelse, end et stort Begyndelsesbogstav, en anden Haand, og Resten er nu den ældre Fro-
stathingslovs Christenret Cod. Sfra Slutningen af II, Cap. 15; see 1ste B. S. 136, Note 3; jvfr. S. 120.   ⁶) opr.
bíðr, men siden rettet til byðr — A. byðr — de Övr.   ⁷) um — E. G.   ⁸) af sinum storglöpum — E. G.
⁹) æðbrof — de Övr.   ¹⁰) iarbæðir — E. G.   ¹¹) eð — tilf. C. D.   ¹²) sa — E. G.   ¹³) vttan stýld:
ugr at — E. G.   ¹⁴) xra — E.   ¹⁵) kirkjugarðe — tilf. C. D. E. G.   ¹⁶) [þeirra bein xer greint xra
annarra manna — E. G.   ¹⁷) i — de Övr.   ¹⁸) naubstynialauf — tilf. E. G.   ¹⁹) [settið .iij. aurum —
E. [settið .iij. mortum — G.   ²⁰) [at síðura se — G. [mgl. — E.   ²¹) xæaz — D.   ²²) at — mgl.
C. D. E. i þui at — mgl. G.   ²³) iarbæ — E. G.   ²⁴) [stall æingin stæra æplir barne dauðu ne aðruvígo
xra hennar tala — E. [stall æingin gera æplir barne dauðu — G.   ²⁵) iarbæ — E. G.   ²⁶) [er i kirkju sofn
er — C. D. [sem hann er i kirkju sofn — G.   ²⁷) sofnar — tilf. B. graðar — tilf. C. D. G.   ²⁸) minni
— C. D. E. G.   ²⁹) [heilvísadr — E. G.   ³⁰) sinnar — E. G.   ³¹) lut — C. D. E. G.
³²) gíauar — E. G.   ³³) Saal. rettet. stynsamleggho — urigtigt A. [með notorre stynsemd — E. G.
³⁴) [legurtaup — E. G.   ³⁵) þeirra — tilf. E. G.   ³⁶) þeim er þær — E. G.   ³⁷) [lognar gíazuir — G.
³⁸) [ale hins — C. D.   ³⁹) [er þat þo — E. [er þær þo — G.   ⁴⁰) stynsamra — E. G.   ⁴¹) [en bys-
cup a at — E. G.   ⁴²) ræxsa — E. G.   ⁴³) [vanroftia vilia — E. G.

at¹ gera slitar aminningar. sem at þorno heuir² her izir gengit. þui at [huarn godan vana³ oc loflegann⁴ siduanda⁵ sem menn uilia nidr þælla. vttan stynsæmdar. þan sem till triftins domsens komr.⁶ þa [stall bñscup⁷ þrongia [þeim till vphalda.⁸

Um líkhlutning till kirkia oc ez lík verða þunnu.

- 17 Ez madr stall þlytia líf ez hænðe seer. oc heuir æighi hœima⁹ ngrit líð till.¹⁰ þa træxi han ez nagronnum sinum. [eztir þorz.¹¹ [oc uist alla.¹² ez han er þangadr till. [oc haue þa larmenn er han hænðe hœimann líðþora. þyr en han træxi adra.¹³ En þa er þirinæmþst¹⁴ gialde halþan annan oþri. [ez honum uarr sagt till.¹⁵ En ez han þyniar tuædiu.¹⁶ stænðe þirir æinæði. nema hin haue vitni till.¹⁷ En huar¹⁸ sem þær naudþyniar þunnu [at standa.¹⁹ at han ma æigi líf þora. þirir sio vþorom. eða þialle. þa stall²⁰ líf i vthuss þora. oc þæsta up. oc lata æighi a iorðu standa. Nu ez vmaghe þinnr líf. eða þatotr madr. [þa stall þa er næst þyr þeghar er han verðr uar uid.²¹ [stýlðæzt uid umbunad oc þlutningh²² till lirkia þeirrar er næst er. [oc træxia líðs ez han er mannþrota. sem þyr er saft.²³ [eða gialde slíct sem uidr liggir. ez æighi þlytr.²⁴ En ez nokor nættar [lirkia garðe.²⁵ þa slirfote²⁶ vndir uatta tua. oc þele²⁷ þeim abrygd a hænðr er lirkia garð bannade²⁸ of uardar honum þat mall eði síðan.

Um tiundar gærdir manna.²⁹

- 18 þui hænðe menn gudi iattat.³⁰ at þeir stulu tiund sína gera ez ollu³¹ saðe sinu. oc ez ollum³² [rettom þongum³³ a huerium toly monaðom. [En³⁴ tiund er tviþallregh grein.³⁵ [Dnnur gerezt³⁶ ez³⁷ saðe.³⁸ oc alþstyns [iardar vægti.³⁹

Jvfr. Cap. 18. 19. F. II. 18. 19. Sv. 35.

¹) of eigi — E. G. ²) hænðe — E. G. ³) man — B. mgl. — C. D. ⁴) toghlighan — C. D. ⁵) [huarn godan síð — E. [huerium godom — G. ⁶) hœnðr — E. G. ⁷) [þyniar bñscupi — E. G. till — tilf. G. ⁸) [monnum (till at) uppi halda — E. G. ⁹) hœima — mgl. G. með ser — tilf. C. D. ¹⁰) a bœ sinum — E. G. ¹¹) [þua marga menn sem han þær — E. G. ¹²) [of nifti han alla — C. D. [stall han of alla nifta þa ez þess þær uidr of — E. [oc nifta þa alla. ez þæro þær uidr oc — G. ¹³) [mgl. — E. G. ¹⁴) nættir at þara með honum ez honum er till sagt — E. ¹⁵) [bñscupi — E. G. ¹⁶) tuada — B. C. D. er tuoddr var — E. G. ¹⁷) er trænðe — tilf. E. G. ¹⁸) huerium — E. G. ¹⁹) till at toma — E. [till at þalla — G. ²⁰) hann — tilf. E. G. ²¹) [þa stulu nesto bœarmen er þeir verða varr uidr — E. G. ²²) [umbua þet oc þlytia — C. D. [vera stýlðugir at træxia líðess þua mgtile sem þeir þurþua at þlytia líf — E. G. ²³) [mgl. — E. G. ²⁴) [þa er eigi þlytr gialði bñscupi halþan annan oþri — E. G. ²⁵) [liti tirtiugarb — E. G. ²⁶) [þa er trænðer — tilf. E. G. ²⁷) [þgi — E. G. ²⁸) tuið: iade — E. G. ²⁹) Dette og næstfølgende Cap. findes ogsaa ved Enden af Cod. C af den nyere Gulathing-Christenret, see ovenfor S. 323 Not. 13; Varianterne deraf følge her nedenfor, og ere betegnede H. ³⁰) hritit — B. H. hritit oc iattat — C. D. ³¹) alþonar — E. G. ³²) allum adrum — E. adrum — G. ³³) [æþla oc rettom þongum — C. [æþla sinum — E. G. ³⁴) a — tilf. B. H. ³⁵) [En t. er tueligh grein — C. [En tuelold er grein tiundarinnar — E. G. ³⁶) greidizst — H. [Er þu ein er (at) geraft þat — E. G. ³⁷) allu — tilf. E. G. ³⁸) alþene — tilf. de Övr. ³⁹) [auogt — C. [auogt iardar — D. [iardar ævgli — de Övr.

Stall þesse¹ oll út græidazst i þeirri sofn sem iord liggir af öllu vsterdu. sua at huarle talezst þar af [adr xrio. nee² tofnadr. landzskyld. ne [notorstonar onnur stuld³ eða stattar.⁴ Stall torne af lada oc lad⁵ till xæ. En ef æighi lædr af. gialde [halzan annan vryi⁶ byscupi. eða læggi xram slict sem lifar. oc sanne með einæidi sinum.⁷ [Onnur er su.⁸ er gerizt af kaupvryi. vinnu. oc atxorslo. oc alztonar rorleghom⁹ afia. Stall þessa¹⁰ huar gera sinum sofnar preste.¹¹ En þesse er græin a kaupvryis tiund at alt þat sem kaupizst af tiundado¹² ze xramlæidis till solu. ma at retto tofnadr af talazt. en þat sem aut er. tiundizt¹³ retlegga.¹⁴ En þo at madr¹⁵ af tiundado ze¹⁶ late gera slip. [eða notr.¹⁷ mylnu¹⁸ eða [saltketill. huff¹⁹ eða adra²⁰ luti seer till eignar oc at afia. a.²¹ huorsu mylnt sem han lægger þeim lutum till umbota. [oc gormslu.²² þa stall han þann allann afia [er þar vædr af vsterdan tiunda.²³ huarle aftalande instodo ne tofnadr. [sua sem xyr er sagt um iardar auogt. þui at²⁴ huorsu mylit sem huar lægger eign sinni till umbota. þa a han²⁵ sialx [sem xyr sina²⁶ tillloghu. [i umbottre²⁷ eign sialx sine²⁸ oc þui bettri er honn honum. till stollæga afia. [eða bradleggar solu.²⁹ Somu lund³⁰ stall þa luti tiunda. sem kaupazt eða gerazst³¹ af utiundado³² ze. [Till stræidar tiundar³³ stall till hiallz ganga. en till lae³⁴ [af torne.³⁵ ner sem huert er tolt.³⁶ En ef madr byggir iord³⁷ sina till lutar. þa stall tiunda af vskiptu. oc uarduæiti sa³⁸ er a iordu byr. En tiund stall i xiordungh³⁹ skipta. stall kirlia tala lut. en annan fatotr menn. þridia byscup. xiorda prestr.

Um sma tiund oc ef madr vil æigi gera.⁴⁰

En ef madr [er krazdr⁴¹ tiundar oc gerir han æi þa sedizt han xyrsta are .xii. 19 aurum. oc abyrgizst tiund sidan ef han uar krazdr. sua hit sama a odru.⁴² oc hinu þridia. [En a xiorda are⁴³ hefir han xirirxaret xridi sinum oc ze sinu vid byscup.

¹) tiund — tilf. E. G.   ²) [xrio eða — E.   [xriotorn eða — G.   [mgl. — C. D.   ³) Rettet i A med lysere Blek til Fuldzerbi.   ⁴) [notur tosnadir annar. stuld eða stutr — C. D.   [notorer adrer stattar ne stuld — E. G.   ⁵) lada — B.   [adu — E. G.   ⁶) [tua aura — H.   ⁷) at þa er tiund rett gor — tilf. E. G.   ⁸) [su er annur græin tiundar — E.   [tu er annur græin tiundar — G.   [onnor tiund er su — H.   ⁹) Sahl. alle de Övr. voreteghom — ved Skrif. A.   ¹⁰) tiund — tilf. E. G.   ¹¹) þeim sem tiund setr — tilf. E. G.   ¹²) tiundar — E. G.   ¹³) tiunde — C. D.   [al tiundast — E. G.   ¹⁴) sem retlegast — B.   [sem rotilegast — H.   ¹⁵) kaupr — tilf. C. D. E. G.   ¹⁶) eða — tilf. C. D. E. G.   ¹⁷) net — B. C. D. H.   ¹⁸) [eða uedrmynnu — E.   [mgl. — G.   ¹⁹) [saltketilshus — E. G. H.   ²⁰) þuilita — tilf. E. G.   ²¹) eða — C. D.   of — E. G.   ²²) [oc gormslu — C. D.   [mgl. — E. G.   ²³) [hazua ofterdan. tiunda — E.   [oc eignar ofterdan tiunda hazua — G.   ²⁴) [En iardar auogt — E. G.   ²⁵) þat — tilf. E. G.   ²⁶) [er xyrir sina — B.   [xirir sina — G.   ²⁷) [er umbottir — C. D.   ²⁸) [mgl. — E. G.   ²⁹) [mgl. — E.   ³⁰) leib — C. D.   ³¹) gixuast — C. D.   ³²) tiundadu — H.   ³³) [Stræidar tiund — E.   [En str. tiund — G.   ³⁴) lade — C. D.   [ades — E. G.   ³⁵) [torne — E.   [torn — G.   ³⁶) tetit — de Övr.   ³⁷) eign — B.   ³⁸) tiund — tilf. E. G.   ³⁹) xiordonga — de Övr.   ⁴⁰) Ingen Cap. Afd. i C. D. E. G. H.   ⁴¹) [krazr — B.   ⁴²) sine — tilf. C.   ⁴³) [En ef han heldr tiund hitt .liij. aar þa — E. G.

íamvæll einlöngr sem bonde.¹ Þat se oc ollum monnum tunnith. at þa er lídnir varo þra burd uars herra þushundrad vettra. .cc. .lxx. oc .vij.² vettr um sumarét i Tunoberghi var þetta samt oc fullkomleggha státt. um tiunda gerdir um allan Noregh. vltan hamars bñscups dome. oc kaumariti oc sællonar.³ at menn stulu þessa tiund gera. ævenleggha⁴ vsterða. æz gardalæighum.⁵ ollgognum.⁶ mylnum. oc badstofom. braudomþnom. oc fogarlæighum. saltatsum. nætium oc notom. sua at sa sem byggir⁷ þessa luti græidi tiund vsterða. æz læigunne.⁸ En hin er læighir framleidis ser till æzla. tale þyrft æz allt þat er han læggr till oc loftar.⁹ oc tiundi síðan æz æzla sinum. En æz skipalæigum gerizft¹⁰ [med þeim hette. at síðan en skip er zulgotf oc sægð oc reidir till þengin i þyrftu gerizft æz tneimr lutum læighunnar. þegar i þyrftu þærd. oc jamþnan síðan. en þridiungr lægðft till umbota skipi oc reida.¹¹ 12) æz bulæighum¹² gerizft tiund .v. peningar vægnir. æz [læigu þu huerri.¹³ oc hueriu mæll. nýtu þyrlaghe. sua at sa sem tætr¹⁴ læighuna. græidi æz þessa .v. peninga vægna. þar i soln sem [þygt er.¹⁵ ælligr hans umbodsmadr. En æz þeirra er huarle till.

¹) Her indskyde C. D. E. G. nedenstaaende Capitel, (med Ovrskr. i C om torg oc doma oc þeira grein): Þat se ollum monnum tunnith at þessar skipanar gardhufi ([þessor skipan gerðist — E. G.) millum annara luta (millum &c. — mgl. E. j summar — tilf. G) i Tunoberghi millom ritio oc heilagrar kirtiu (um þau mæll er hýgra till heilagrar kirtiu — tilf. G) umdómio oc tiundar gerðir. at (oc — E. G) swa var þa meðh radhe oc samþygt agietz (vñrdulegs — E. G) herra Magnus konongs oc vñrduligs (andalegs þadur — E. G) herra Jens erchibñscops oc annara bñscopa. þaruna ritissens. forobroðra. oc annara godhra manna er þa varo i nand (radeno — E. G) skipat (var þetta skipat — E. G) oc stæt (stæðst — E. G) um allan Noregh. at oll þessor mæll (sem her teliaft i þessu capitulo — tilf. E. G) sculu hebhan æz þrialoligha skipaz [um bñscopa eða þeira umbodz manna sem ([med bñscupa umdome of heilagrar kirtiu þorfiðora of hennar umbodsmen of — E. G) her þyrlghia. (þyrft um — tilf. E. G) oll klerka maalt þau er þeir þretta (eigu at tala — E. G) millum sin eða þeir (þar sem þeir — E. G) stætaft [æz leitmonnum ([sin amillum leitmen of þeir — E. G) um hionscapp oc huerfu huar er gietin, um kirtna þrialse, um tiundar (tiunda gerdir — E. G), um heitt oc skipan er men gera a síðastum doghum þire sað sinu allra helzft er þeir gízua kirtium eða ktaustrum eða odrum helghum stodhum, vernd þelagrima þeira sem vitia stadar hino helgha Olafs oc annara bñscopa stola i Noreghe [oc þeira maall ([mgl. — E. G). [So hit sama kirtiu signa ([um allar kirtna iærdir — E. G) um þanz uert oc meinforre, um otir oc þar sem stedar ero andlighir lutir, um uiku oc vantrm, um þrillu lime eða hordoma, oc þrendsemis speð eða onnur mæll þuilit. þau sem till kirtiu(nna(r) hýgra [oc hon a rett a ([oc undir hennar dome eigu at vera oc nu ero upstald — E. G). Sculu [þessor mæll er um ero told ([þau — E. G) hebhan þra ætir þui sem þreuzit vattar (þat sem her er þirir gezt — tilf. E. G) oc toghbotin (æzelega — tilf. E. G) domast þire kirtiu(nna) domara oc eigi þiota undir leitmannar dom. [Ætir þui var of þa samt oc fullomligha stæt um tiundar gerdir um allan Noregh ([mgl. — E. G). Efter dette Cap. følger i D forst Cap. 20 um troffburd, og dernæst Resten af Cap. 19, som et eget Cap. for sig. Ogsaa i C, E, G, H udgør det følgende Stykke fra þat se oc indtil Cap. Ende et eget Cap., hvorimod der ingen Afdeling er ovenfor, ved (40).

²) .vij. — B. ³) Sællonar — B. Sællonar — de Övr. ⁴) æventega — mgl. H. ⁵) allum garðum j. Berguina — G. ⁶) gognum — G. ⁷) læigir — B. ⁸) læigunum — C. D. E. G. ⁹) toftnað — C. D. toftnað sin — E. G. ¹⁰) gerizft tiund — E. græidizft tiund — G. ¹¹) [æz .ij. lutum læigunnar i þyrftu þerðenne of sua iamnan síðan. En þridiungr lægðft skipi of reida til umbota med þeim hette at síðan er skip of segt er fullomf of all reidi til þengit þa stæt sua tiundast sem nu er stæt — E. G. ¹²) þusalæigum — G. ¹³) [hueriu læigu þuu — G. ¹⁴) gerir — E. græida a — G. ¹⁵) [tu er þygt — E. [þyr ær þygt j — G.

græði hin er leighir. oc fælle sua mytlyt nidr i læighunni xirir þeim sem a.¹ En oftar stænde [xirir uidrældi² sem adr. æz þeirri mioll alre.³ er værdr a xriadagen⁴ xirir Jons mæsso.⁵ En æz þui bui sem menn hafa seer till nytia. [sua at þeir byggia æighi.⁶ græði [oft æz.⁷ æz æins dags mioll alre⁸ xirir tiund æz mioll [oc læigu.⁹ Sva¹⁰ stæll oc gerazt vllar tiund. æz þeim saudum ollum sem xodazst i onum uti. oc æz aldene ollu storo oc sma. stæll tiund gerazt. Þessar tiundir stulu oc gerazt sem i vana¹¹ hafa verit. oc her xylgia. æz sæde ollu.¹² rug. oc huxiti. hampe. oc lini. næpom oc ærtrom. oc stræidar tiund. [æz sælom.¹³ oc hualtiund. æz hatellinga¹⁴ lyfi. oc allzstonar xifsta tiund. [extir þui sem þeir uilia æidi extir halda.¹⁵ oc haghe swa till. at þeim tæme¹⁶ till nytia. sem tala stulu æz gudæ halzu. Æz væidistapp ollum stæll tiund gerazt.¹⁷ æz [sælle oc¹⁸ luerberge. oc¹⁹ lauporyri. oc allzstonar vinnu æzla. [oc smidar.²⁰ Æz tioru stæll gerazt tutulti hvar æstr. æz iarne tutulta huart pund extir rettre tilltolu.

Um kross þærd.²¹

Huær prestir stæll kross²² stera. sa er hældr²³ kirtiu sofn. oc xara lata xirir hælgr. 20 um²⁴ deggi huærium oc xofstu deggi. sua morghum [nattom xirir.²⁵ sem xyltis menn

Jvfr. Cap. 20. F. II. 22.

¹) En æz tær stendr sua em .iiij. aar. at æigi lyta tiund æz læigunni þa er tær vðnem, of a tonungher of biskup hælgr hvar þeirra — tilf. i Margen med lidt yngre Haand E. ²) [tit varðveiglu — E. G. ³) orændre — E. vrendi — G. ⁴) næst — tilf. A. ⁵) at sðaðsta — tilf. E. G. ⁶) [mgl. — E. G. ⁷) æz — mgl. — B. ⁸) [æins daghe oft æz daghmioll alre — H. vspillfri of gere þat — tilf. E. G. ⁹) [mgl. — E. G. en sa stæll vera xriadagen næst xirir Olæz vatu daghen xyrta — tilf. B. En sa stæll vera xriadaghen næsta xyrir Olæz mæssu dagh hinn xyrta — tilf. H. En sa . . . xorre. En annars dags mioll alre þeire er verðhir a xreadaghin xor Jonemæsso. greidhifst oft xirir vidhræde — tilf. C. D. Stæll sa oft gerazt a xriadagen þan næsta xirir Olæz mæssu xyrta. en æz annars dags mioll alre þeirri er værdr a xriadagen þan næsta xirir Jonemæsso gereft oft sem xyr er sagt — tilf. E. En æz annars dags mioll alre þeirri er værdr a xriadaghen næsta xirir Jons mæsso græidigt oft sem xyr segir — tilf. G. ¹⁰) þui — H. ¹¹) sðveniu — E. G. ¹²) tornni — tilf. G. ¹³) [æltiund — H. ¹⁴) mgl. — E. ¹⁵) auka — B. ¹⁶) verbi — B. H. ¹⁷) [Sua at þipstionar men allir se þyldugir till at greida tiund alla æz sinum luth æz þreid. oc þode oc ætte at swa greida allir þiparar xultompligha. sem lutum þipo oc þiparum gegnir. at huarde þerde tiundena tonongo þreid. ne landuordhur ne leid: angire gerð ne notoræ adræ þuldir. extir þui sem þeir uilia eide extir halda. þo at þessir lutir lutist xor en tiunden. oc haghe swa till at þeim tæme till nytia er tala stulu æz gudæ halzu. Stæll tiundar þreid herra erchibyscope xylgia iampnan hialle oc so marghir xifær hueriu tæupi oc æzgreislu sem logh vatta — C. D. [Æro þipstionar men of aller þyldugir at greida tiund alla æz sinum luth æz þreid oc adræm xifum. þoda oc ætta at sua greidi ælær þiparar xultomlega sa sem lutum þiptir of þiparæm gegnir. sua ætt huarde þerde tiundena tonongo þreid ne landuærdur ne leidangre gerð ne notoræ adræ þuldir æxtir þui sem þeir uilia æidi xirir suara þo at þessir lutir lutist xyr en tiund of hage sua till at þeim tæme till nytia sem tala stulu æz gudæ halzu. Stæll tiunda þreid herra byscupe xylgia iæmnan hialle of sua mærgæ xifær tæupi of æzgreislu sem logh vatta — E. [Æro þipstionar men of aller þyldugir till at greida tiund alla æz sinum luth æz þreid oc adræm xifum. þoda oc ætta of sua greidi ælær þiparar xultomlega sem nu er mællt sem þiparæm gegnir sua at huarde stæll tiunda tonongo þreid ne landuærnar æða leidangre gerð ne notoræ adræ þulder æxtir þui sem þeir uilia æidi xirir, o. s. v. som E — G. ¹⁸) [mgl. — E. G. ¹⁹) allum — tilf. E. G. ²⁰) [mgl. — E. G. ²¹) Orræk., som mgl. i B, tilf. efter C. I D sændes dette og næste Cap. i omvendt Orden. ²²) upp — tilf. A. ²³) hægir — E. G. ²⁴) mæsso — E. G. ²⁵) [dagum ætr — E. G.

[værdi sattu a.¹ [oc sete² viti oc sete sem þyktis prest.³ En ex han ster æigi⁴ sem mælt er. eða missir trossa. [eða ræskar han æigi. þa⁵ gjalde han bryscupi halzann annan ögri þirir huern tros er æigi þor [at retto.⁶ En ex han ster tros at stikum oc lómr han⁷ æigi i natstæð rettan. þa stæll han eptir þara. oc uita [a huærium hærde⁸ stod oc steimzni þeim þingh. en síðan gange han ætr⁹ [eða ridi.¹⁰ oc hæze með ser uatta tua. oc seggi¹¹ ollum till. at þeir lóme till þings. oc styri¹² sil með [æidi sinum.¹³ oc¹⁴ gjalde tross uiti. [a þui þingi. ex prestir vill stæmzna.¹⁵ En ex hin¹⁶ uill huarfe [suæria ne viti þesta.¹⁷ þa stæll prestren¹⁸ [eða bönðr æsta líðs till¹⁹ at þara²⁰ at honum a þingi. oc tala²¹ æz honum halzu mæira. hæze bönðr halzt. en [prestir halzan annan ögri.²² En ex bönðr synia honum líðs till atþarar. þa [er sa sæðr halzum öðrum ögri.²³

Um kross oc þingbóð.

- 21 Kross eða [þings bóð²⁴ stæll æighi²⁵ yngri maðr bera en tolf vættra. sua tæll sem²⁶ tona. oc selia²⁷ bönða i hönd. [ex han uill tala uid.²⁸ En ex han uill ei uidr tala. þa bera han hær til hús. oc seti i þir dýr up. [oc gange hann in.²⁹ oc seggi hiunum.³⁰ Grynma³¹ maðr stæll oc bera þings bóð.³² En ex þings bóð þær.³³ [eða huært bóð er þær.³⁴ þa stæll armadr eptir³⁵ ræsla³⁶ a þyrsta þingi. [oc haue sotti þirir þridia þing.³⁷ En bóð huært en þiri³⁸ huss lómr. þa stæll bera till næsta bóar. huærs þeirra³⁹ er rýfr or. sua sem bönðr hæza [roft með ser⁴⁰ a þingi. En huæruitna er maðr [ser eða stæ⁴¹ i þir iord sina. oc ero huss a. þau er menn megho i uera. þa halde han up bóðburð ollum. En þat stæll standa um trossburð⁴² [er

Jvfr. Cap. 21. F. II. 23.

¹⁾ [samþyktia — E. G. ²⁾ [sete — mgl. C. D. ³⁾ [ot liggi vidr [ett huer er trossburð (bóðburð — G) þællir halzar annar ögri þirir huern er eigi tom tros till of [ote þa [ett bryscupi umbodumadr — E. G. ⁴⁾ tross up — tilf. E. G. ⁵⁾ [mgl. — E. G. ⁶⁾ [at stikum — C. D. [med stikum — E. G. ⁷⁾ tross — E. G. ⁸⁾ [æz huærs hærde — C. D. [at huærs (er) tross — E. G. ⁹⁾ eptir — C. D. ¹⁰⁾ [mgl. — G. ¹¹⁾ þeim — tilf. B. C. D. E. G. ¹²⁾ Saal. omtr. samtíðigt rettet i A fra þiri. huer — tilf. E. G. ¹³⁾ [eideidi — E. G. ¹⁴⁾ eða — de Övr. ¹⁵⁾ [mgl. — E. G. ¹⁶⁾ mgl. — C. hann — D. maðr — E. G. ¹⁷⁾ [su. ne v. greida — C. D. [su. eða eid greida — E. [vitni greida eða suæria — G. ¹⁸⁾ bryscupi umbodo maðr — E. G. ¹⁹⁾ [æsta bönðr líðs alla — C. D. [æsta bönðr alla till líðs — E. G. ²⁰⁾ hær — tilf. E. G. ²¹⁾ þa — tilf. E. G. ²²⁾ [halzt bryscupi maðr — E. G. ²³⁾ [stift halzum adrum ögri huar þeirra vidr bryscupi — E. ²⁴⁾ [tonungabóð — C. D. E. G. ²⁵⁾ engin — A. ²⁶⁾ huarfe . . . ne — E. G. ²⁷⁾ þær — E. G. ²⁸⁾ [mgl. — E. G. ²⁹⁾ [mgl. — E. G. ³⁰⁾ honum — E. G. ³¹⁾ Saal. ene A. heima — de Övr. ³²⁾ heima &c. — mgl. E. G. ³³⁾ eigi rett — tilf. E. G. ³⁴⁾ [e huarfe bóðs (huat bóðh — C. D) er þær — B. C. D. [mgl. — E. G. ³⁵⁾ eptir — mgl. B. ³⁶⁾ ræslata — E. G. ³⁷⁾ [ot hæza reift [otn a (hinu) þridia þingi — E. G. [mgl. — C. D. ³⁸⁾ til — B. E. G. i — C. D. ³⁹⁾ þess — C. D. E. G. ⁴⁰⁾ [mælt með ser — C. D. [samþykt sin a millum — E. G. ⁴¹⁾ [stær, [er eða stær — C. D. [stær e. stær — E. ⁴²⁾ trossburð — B. C. D. E. G.

þyðis menn settazst a a þingi¹ En hærutna þar sem þleiri menn bua saman a æinni iorðu.² þa stulu þeir skipta með iamznade meðall sinn extir bonda uild³ bodburd⁴ oc [staxlarla þorslo.⁵ [en æighi⁶ extir iardar magne. En hærutna er menn skipta iorðu sinni i tua stæde eða i þleiri. ex þeir greida æigi bodburd.⁷ [a þa bæde armadr oc bõndr a þingi at greida bõð a.⁸ En ex han sår⁹ æighi þa se [þeim sakarlaust¹⁰ er a byr. En a¹¹ nylendom ollum [innan stax.¹² [biode þa bonde¹³ bõðz græitþlu er iorð a. a þinghi eða umbõðz madr hans.¹⁴

Um sunnu daga hælgi hald oc hatidis daga.

Sunnudagh huern stulu ver hælagt halda. Hæzst su hælgr a laughardaghen. 22 þa er [soll er¹⁵ vestre.¹⁶ oc hælðr till [midrar netr.¹⁷ a¹⁸ manadaghen. En huær sem æighi hælðr hælaght a sunnudagh. þa gialde .iiij. aura byscupi. þirir [huær sunnudagh er han brýtr hælgi a.¹⁹ En ex han vinnr.²⁰ þria [sunnu dagha samþaft.²¹ þa þirirgerir han þridi sinum [vid menn.²² en þe sinu uid byscup. En þa [en hatidis dagher er. sem²³ menn æighu²⁴ með mestre [unrdingh þyrms²⁵ at væita.²⁶ Jola dagh .viiij. dagh .xiiij. dagh. þasta dagh. [vpstigningar dagh varo herra.²⁷ huita sunnu dagh. oc þrir adrer þeir. sem [nonn hægir ero.²⁸ [med vatn þofu.²⁹ Olaxs messo daghr hin þyrri. Mariu messo daghr hin þyrri. oc alra hælagra messo daghr. En huær sem vinnr a þessom doghum. gialde byscupi .iiij. aura. oc huar³⁰ sem æighi þastar.³¹ [a langa þriadagh. eða huær þæssara þriggia messo æyna sem nu varo sagðr.³²

Um þa daga er sua shall halda sem drotens dagh.

En .xvii.³³ daghar ero þeir en³⁴ stall halda³⁵ sem sunnudago hægghi. [þyrst 23

Jvfr. Cap. 22. F. II. 23. M. 17. A. 24. Cap. 23. M. 18. A. 24.

¹) [sem men tafa a þyðis þingi midlum sin — C. [som tafia a þyðis th. m. f. — D. [er þyðis men samþyðia a þingi — E. G. ²) en ein — tilf. E. G. ³) vade. bæði — C. D. E. G. ⁴) (of) frosburd — tilf. E. G. ⁵) [þatofra manna þlutningum — E. G. ⁶) [mgl — C. D. ⁷) þalþer — tilf. þ. þalþer ex bõnom — tilf. E. G. ⁸) [þa bæði armadr a þingi bõndr at greida bõða — C. D. [þa þræxui armadr bõndr a þingi at greida bõð ex — E. G. ⁹) þar — C. D. E. G. rigtigere. ¹⁰) [han settarlaust — C. D. [hin settarlaus — E. G. ¹¹) a — mgl. C. D. ex — E. G. ¹²) Saal. rettet; stax — urigtigt A. [mgl. — E. G. ¹³) [bæði þa bõndr — B. C. D. ¹⁴) [bæðist bõndar bõðgræistu a þingi þan er iorð a eða hans umbõðman — E. [bæðist þa (bõn(dr) bõðgreidu a þinghi er iorð a eða hans umbõðmadr — G. ¹⁵) i — tilf. — B. C. D. ¹⁶) [solen uifar till vestr — E. [soleni mertir till vestr — G. ¹⁷) [þess er dagr er — E. G. ¹⁸) þirir — C. D. ¹⁹) [sunnodago hæggi er han brýtr — C. ²⁰) brýtr — C. D. ²¹) [samþafta — C. D. [sunnodaga samþafta — E. G. ²²) [mgl. — C. D. ²³) [hatidis dagha er — C. D. [aðra hatidis daga er — E. G. ²⁴) þyrzu — B. ²⁵) [þyrms virðing — B. [virðing þyrmsir — E. G. ²⁶) sua sem a — tilf. E. G. ²⁷) [hælga þorodagh — E. G. ²⁸) [nonhæggi (nonhæggr) er þirir — B. C. D. E. [nonhæillatt er þirir — G. ²⁹) [of vatnþafta — E. vatnþaftu — ostere G. ³⁰) sua huer þa — B. E. þo þa — C. D. [sua huer — G. ³¹) vatnþastar — G. ³²) [a einhuær þæssara .iii. mæsso epna sem nu ero talðr — E. [a þæssom .iii. mæssom — G. ³³) .xij. — E. G. ³⁴) sua — tilf. de Övr. ³⁵) hæggt — tilf. C. D.

.iiij.¹ þeir er nestr ero jola degði. oc zimti ziorðe daghr pasta.² [En þeir ero .xiii. en nonnhælgr er ziri. oc zirir .vii. af þeim er zasta boden.³ zyrst⁴ er Mariu messa i zofstu. Onnur⁵ Jons messa. þridia⁶ Petros messa [.iiij.^{7a} Sæliv manna messa. oc skall⁷ þa þo huit eta einmælt.⁸ zimti⁹ Lazranz messa. [Sette Mariu messa síðare. Seau(n)de Andres messa. En þessar ero .vi. er nonnhælgr er ziri. oc æingi zasta. Ein er tyn-ðyls messa. Onnur tross messa. þridia háluardz messa. ziorða Olafs messa síðare. zimta Michials¹⁰ messa. Setta Nikulas messa. En huær sem a þessom doghum vinnr. gíalde .iiij.¹¹ aura byscupi. oc sua sa sem æighi zastar hina .viij. messo ærna.¹²

Vm þa dagha er men skulu zasta zirer.

24 Nu ero [daghar aðrer¹³ er æingi er nonnhælgr zirir¹⁴ en þo skulu iamhælgr vera zirir værtum sem sunnudaghar. En ez menn vinna a þeim doghum. þa skall bota zirir halzan annan onri byscupi. Er þat zyrst Mathias¹⁵ messa. onnur Gregorii messa. þridia Jacobs messa. ziorða Bartholomei messa. zimta Mathie¹⁶ messa. Setta .ii. postola messa. vm hausteth. vii. Thomas messa. Skall zirir þessom seau zasta vera. þa er Paals messa. tveggia postola messa vm varet. Botolfs messa. Svipthuns¹⁷ messa. Margrettar messa. trosmessa vm haustet. Marteins messa. Emetz messa. manadaghr hin neste ætir huita sunnu dagh. Magnus messa. er zirir þessom ængi zasta. þesser¹⁸ ero oc iamznann meðalldaghar i jolom. sette daghr. oc .viij. daghr .ix. oc .x. .xi. oc .xii. dagr. annar daghr pasta. oc .iiij.¹⁹ Ma þo²⁰ a þessom doghum zodr hœim zlytia²¹ ez þorz er at. oc mytj zora vndan nautum. flaz hœim reida oc hialm²² lonsa. oc annar(s) tostar biarga buze sinn. till middags. En huær sem lengr vinnr. sedizt slitu sem zyr er sagt. En þan dagh er blod uars herra tomm till þrond-

Jvfr. Cap. 24. F. II. 25. M. 19. A. 24.

¹) .ij. — C. D, urigtigt. ²) [mgl. — E. G. ³) [er þar nonhælgr (nonhællat) zirir — E. G. ⁴) er laupare messa .ij. — tilf. E. G. ⁵) .iiij. — E. G. ⁶) .iiij. — E. G. ⁷) ma — D. ⁸) [.v.^{1a} er Jacobemessa — E. G. ⁹) .viij.^a — E. G. ¹⁰) Nichotass — C. D. ¹¹) .viij. — C. D. ¹²) [.viij. er Bartholomei messa .viij. er Mathie (Mathios — G) messa .ix. er tveggia postola messa. Skall þessa messa ærna zasta uidr þurt (Skall þessa &c. — mgl. G). En þesser .iiij. Sæliumannamessa. háluardz messa of Michials (Nicolas — G) messa skall þeirra ærna zasta of eta huit — E. G. ¹³) [þeir dagar þui nest — E. G. ¹⁴) ne zasta — tilf. E. G. ¹⁵) Mathie — B urigt. ¹⁶) Mathias — C. D rigt. ¹⁷) Svipthuns — B. C. D. ¹⁸) þessom — B. ¹⁹) Fra (14) have E og G: sua sem er annar dagr iola .iii. (of) .iiii. [of hin zimti ([mgl. — G) En þa er Brættium messa. Antuns messa. Paals messa. Blasíi messa. Agato messa. Gregorii messa. Annar dagr pasta .iiij. of .iiij. Magnus messa. Tveggia postola messa vm varet. trosmessa vm uaret. Botolfs messa. Sviptuni (Siztuni) messa. Margretto messa. Mariu messa Magdalene. Olafs messa síðare. Mariu messa síðare trosmessa vm haustet. Marteins messa. Emeto messa of Nikulas messa. Ero þesser iamhælgr zirir værtum sem sunnudagr. En ez notor vinnr a þessom dagum. bota háluan annan onri byscupi. [Slygir þessom dugum manadagran nest ætir huitu sunnu ([mgl. — G) Andres messa of Thomas messa zylgia hinum (zýrra — tilf. G) messodagum. er þar zasta zirir en eingin nonhælgr. settið sa .iii. aurum uidr byscup er a þeim dagum vinnr. En þa ero meðalldagar i jolom. sua sem er .viij. dagr. .viij. .ix. of .x. .xi. .xii. ²⁰) þo — mgl. C. D. E. G. ²¹) reida — C. D. E. G. ²²) hialm — B. C. D.

heimis er zingrgulz messo daghr er talladr. [ero ftyldugir at geyma.¹ at hælgar halde er innan þóar ero i Nidarose.

Um fastu um gau(s)daga oc helgi.

Gagndagha² stulu allr menn fasta till nonns [oc huitt eta.³ nema i passa uifu 25 bere. [En hin þridia dagh æz hinum sidaro gagndoghum stall þurt eta. en tua þa er zirir ero eta huit einmæles.⁴ En æighi stall þessa dagha længr vinna en till mid-dags. þui at þa stall till kirtiu ganga. oc zylgia hægum domom. En huær sem lenger vinnr. en nu er stilt. gualde halzan annan oyri byscupi.

Öer segir huersu margar nettr ero millum huers messs dags a .xij. manndum.

Fra þrettanda deghi i iolom. ero [.xij. netr⁵ till Pals messo. [þadan ero .viij. 26 netr till kyndyls messo.⁶ [þedan ero tvær netr oc .xx. till Mathie messo. þedan ero .xvi. netr till Gregorii messo .xviij. ez laupar er.⁷ þa ero .xiii. netr till Marie messo. þadan ero .ij. netr oc .xx. till Magnus messo. þa ero .ix. netr till gagndagsens.⁸ þa ero .viij.⁹ netr till postola messo Philippi et Jacobi. þa ero .ij. netr till krossmesso. þedan ero .xii.¹⁰ netr till haluadiz messo. þa ero .xiii. netr oc .xx. till Botolfs messo. þa ero .viij. netr till Jonsvölu.¹¹ þa ero .v. netr till Petrs völu.¹² þa ero .iiij. netr till Suipthuns völu.¹³ þa ero .vi. netr till sæliu manna völu.¹⁴ þadan ero .xii.¹⁵ netr till Margrettar messo. þa ero .ij. netr till Marie messo Magdalene.¹⁶ þa ero .iiij.¹⁷ netr till Jacobs messo. þa ero .iiij.¹⁸ netr till Olafs [völu zyrri.¹⁹ þa ero zim netr till Olafs uölu²⁰ sidare. þa ero .viij. netr till Lagrans völu.²¹ þa ero .v. netr till Marie messo.²² þa ero .ix. netr till Bartholomei messo. þa ero zimtan netr till Marie messo sidare. þa ero .vi. netr till krossmesso. þa ero .viij. netr till Mathei²³ messo. þa

Jvfr. Cap. 25. F. II. 31. M. 19. A. 24. Cap. 26. A. 25.

¹) [er þeim ftyldugr at geyma — B. [er þeim ftyldugt at geyma — C. D. Fra (21) har E: of mgti ut lata undan buze. of fæz heim tafa. halm beria of hialpa (sua buze sinu. en eigi torn up gera of eigi vinna længr en till nonn nema han borte sem zyr er sagt. Fra (21) har G: oc fæz halm beria oc hialpa (sua buze sinu oc mgti vtt undan buze reida. En ængi fæll torn up gera oc eigi æt. s. i E. ²) gangdaghin eina — C. D. gagndag hin zyrri — E. G. ³) [oc þyrt (þurt) eta — B. C. D. [mgl. — E. G. ⁴) einmælt — C. D. [of (sua þa tua i sidura gagna dagum. manadag of tnyrdag (en ædnadag — tilf. G) fæll fasta uidr huitan (þurran — G) matt — E. G. ⁵) [.v. netr til Brættiuu mæsso. þedan ero .vj. netr til Antons mæsso. en þa ero .viij. netr — E. G. ⁶) [mgl. — E. ved Skrif. ⁷) [er iæmheilagr er ioladegi. er þær nonhelgr zirir en eingin fasta. en þa er æin natt till Blasii mæsso. en þa ero .iiij. (rettere .ij.) netr till Agato mæsso. þedan ero .xij. netr till Mathie mæsso. ez eigi er laupar. en .xx. ez laupar er. þedan ero .xvi. netr till Gregorii mæsso — E. G. ⁸) gangdags eina — C. D. gagndags (gangdags) hine zyrri — E. G. ⁹) Saal. og G. .vj. — de Övr. rigtigere. ¹⁰) .xiiij. — B. urigtigt. ¹¹) Jons mæsso baptiste — B. C. D. ¹²) mæsso — de Övr. ¹³) Swithuns mæsso — B. C. D. E. Snyttunomæsso — G. ¹⁴) mæsso — de Övr. ¹⁵) .viij. — E. .ij. — G. begge urigtigt. ¹⁶) Magdalene — mgl. B. C. D. ¹⁷) .v. — B. C. D. urigt. ¹⁸) Saal. og B. .iiij. — de Övr. rigtigere. ¹⁹) [mæsso zyrri — de Övr. ²⁰) mæsso — de Övr. ²¹) mæsso — de Övr. ²²) zyrri — tilf. C. D. E. G. ²³) Matheus — B. C. D. Mathios — E. G. urigtigt.

ero .viij. netr till Mikials meffo. þa ero .ix. netr oc .xx. till tvæggia postola meffo. Symonis et Jude. þa ero .iiij. netr till alra hēilagra meffo. þa ero [.x. netr¹ till Martēins meffo. þa ero tolf² netr till Elemen meffo. þa ero .vij. netr till Andres meffo. [þa ero .vi. netr till Nikulas meffo.³ þa ero .xv. netr till Thomas meffo. en þa ero .iiij. netr till iola dags.

Um freadagha fastu oc ymbrudaga.

- 27 Nu ero þeir þlæiri daghar med þeim er þyr ero nemðer. er allr hēilir menn oc .xiiij.⁴ velttra gamler. ero skyldughir rotelega⁵ at fasta. sem ero friadaghar oc imbrudaghar. En ymbrudaghar ero .iiij.⁶ a .xii. monadom. hin þyrsti⁷ i annare uifu þofstu. En adrer i hūita sunnu uifu om varet. hinir .iiij⁸ hēziazt om haufstet. þan odenadaghar er neftir er extir trosmeffo. Stendr troffmeffo dagr a odenadaghar. þa hēziazt ymbrudagar a odenadagen) [nefta extir.⁹ En ymbrudaghar om velttren ftulu vera (i) þridiu vifu iola þofstu. En iola þofstu tiid hēzst a þan sunnu dagh. er neftir er⁹ Andres meffo. [huart sem þa sunnudagr er þirir Andres meffo¹⁰ eða extir.¹¹ Stendr Andres meffo dagr a sunnudag. þa hēzr iola þofstu tiid a þeim sunnudegi. [Nu er langafasta. er rotelegazst a at fastazst.¹² æz ollum þofstum. oc mæst er synd at briota. þui at uar herra Ihesus Christus hēlgade hona. sialzr med sinni þofstu.

Æz madr etr kist a þeim dagum er han skildi fasta.¹³

- 28 En æz madr ætr huit a þeim deggi sem han skildi uid þist fasta. gialde¹⁴ .iiij. aura. nema prestir lozt.¹⁵ [ætr han slatr. þa gialde han¹⁶ .vi. aura. [oc sua annan oc hin þridia¹⁷ nema [han værði¹⁸ dagha uillr. eða [uada vert.¹⁹ þa stalt till skripta ganga. oc vera²⁰ [sectar lauft.²¹ En æz han ætr [þiora þofstu dagha samþast.²² þa hēzir han þirirgort þridi sinum vid menn. en þe sinu vid þyscup. I langa þofstu ma

Jvfr. Cap. 27. M. 20. A. 30. Cap. 28. F. II. 41. M. 21. A. 30.

¹⁾ [.xj. — C. [.xj. netr — D begge urigtigt. ²⁾ .xiiij. — C, urigt. ³⁾ [mgl. — C. D. ⁴⁾ .xij. — E. G. ⁵⁾ rotelega — B. mgl. — E. G. ⁶⁾ þernir — C. D. ⁷⁾ hinir þyrstu — de Övr. ⁸⁾ [i annare vifu — B. [nefta extir i annarre vitunne — C. D. Stendr &c. — mgl. E. G. ⁹⁾ extir — tilf. E. ¹⁰⁾ [þire — C. D. ¹¹⁾ [mgl. — E. ¹²⁾ [Nu, a longa þofstu tiid rotligast at haldag — C. D. [Nu er langafastu tiid er rotelegast a at haldag — E. G. ¹³⁾ Ingen Cap. Afd. i C. D. E. G, som derimod tilföie: Nu æz madr etr mat þin er han [culde fasta med vatn oc braud. gialde .vi. aura erþibisþopi — C. D. Nu æz madr etr þa mat þin er hann ftuldi vatnzasta. bote þyscupi .iiij. aura — E. G. ¹⁴⁾ bote þyscupi — E. G. ¹⁵⁾ honum — tilf. E. G. ¹⁶⁾ [En æz madr ætr tiot a þan dagh einhuern er han ftuldi fasta bote — E. [En madr etter þa tiot er hann ftuldi fasta bote — G. ¹⁷⁾ [oc sua annat þin oc hit þridia — B. [oc .ij. sinne oc .iiij. — C. D. [þua þo at han tuesor eða tresor briote æz bote .vi. aura þirir huern — E. [þirir huert sinni — G. ¹⁸⁾ [madr þare — G. ¹⁹⁾ [honum verða vada vert þirir — E. G. ²⁰⁾ vere þidan — E. G. ²¹⁾ [sactans — G. ²²⁾ [tiot .iiij. daga samþasta þa er han ftuldi fasta — E. G.

eigi¹ [daghuillr værða.² En huer sem þa ætr slatr.³ gjalde⁴ .iij. merkr. oc ex han ætr annat sinni slatr.⁵ gjalde⁶ .vi. merkr. En ex ætr .iij. sinni slatr.⁷ þa heyr han xirirzaret⁸ xridi sinum uid alla menn. en ze sinu uid byscup. ex han er hæill of hæill- uita. oc .xliij.⁹ vettra gamall madr. nema han [naudigr etc. oc hære æighi annan mat till.¹⁰ þa stall han zara till nestu granna sinna. oc gera matar skipti. En ex þeir synna.¹¹ oc ero zangadr till. þa sæte holzum skriptum þeim [vttan vtlægd. sem hin vere sædr. ex han¹² heyrði ætet tiot. at uilia sinum.¹³ en han zara sem xprst er zort. till annara manna. oc [skipti mat.¹⁴ En þa er ætr þa tvimæles¹⁵ er han stildi zasta. eða vinnr a hælguum tidum.¹⁶ oc tom æi tros [till gardz¹⁷ hans. þa stande xirir með æineidi at han uissi æi till sandz at [hæilagt vere.¹⁸ eða zofsludagr.¹⁹ oc se synn²⁰ sata. eða gjalde sædt extir þui sem daghr er till.

Ex men vinna a hælguum dagum.

Ex [prestr eða²¹ umbodsmadr byscups tuedz hære stædet mann a verli. a æin- 29 um huærium þeirra²² deggi er hæilagr er þa [sværi-han æin æid²³ vndan. ex hann synnar. eða gjalde uiti sliet²⁴ er uidr ligg. En ex [prestr eða²⁵ umbodsmadr byscups stædr æi mann a verli. þa stall [med þessu hæimilsluiddar²⁶ vitni sotta.²⁷ ein stall suæria en tvær sanna. um .iij. aura mall. en um .vi. aura mall stall æin suæria. en ziorer²⁸ sanna. en þeir stulu uera xyltis²⁹ menn. En þa stall æidstazr uera. at el styt þui till gudæ at el heyr þetta horyrt. oc³⁰ þat heyr xlotet um .iij. bora. eða þrimmr zæiri. en æigi væt el huat satt er i.³¹ En ex hin væt sit loghen þa synn han með æineidi.

Um lagan Alæxandr(s) þaga um hælgi.

Þetta er su linann [oc misfunn.³² er Alæxandr þaue [iattade at gera³³ um sild: 30 zifti i Noreghe. at sild stall ziftia huart sinni er [at lande gengr³⁴ xirir vttan³⁵

Jvfr. Cap. 29. F. II. 29. Sv. 47. Cap. 30. F. II. 26. 27. Sv. 51.

¹) engin madr — C. D. E. G. ²) [dægruillr zara — E. G. ³) tiot — E. G. nodon dagh — tilf. G. ⁴) borte biskupi — E. G. ⁵) tiot — E. G. ⁶) borte — E. G. ⁷) tiot j langazastu — E. G. ⁸) xirir: gort — C. D. E. G. ⁹) .xliij. — E. G. ¹⁰) [verdi sua naudstædr (naudstædrin — G) at han hære engan annan mat til — E. G. ¹¹) synia honum matar skiptis — E. G. ¹²) [sem vidr ligg (liggia — G) oc vere sliet [ettir sem þeir — E. G. ¹³) xirir utan utlegd — tilf. E. G. ¹⁴) [geri (þar — tilf. E. G) matar skipti — C. E. G. ¹⁵) þuimett — C. D. ¹⁶) daghum — B. ¹⁷) [i gard — C. D. [til hæimilis — E. G. ¹⁸) [sa dagr var hælagr — E. G. ¹⁹) zastader — G. ²⁰) syn — C. E. G. syn — D. ²¹) [mgl. — E. G. ²²) þessom — E. ²³) æid — senere tilf. over Linien i A. mgl. de Övr. ²⁴) [xiri hann þt er syniar með eideidi eða borte sliet — E. G. ²⁵) [mgl. — E. G. ²⁶) hæimil(s)uiddar — B. ²⁷) [madr tæguia han hæimilssu uittni a þan hatt at — E. [madr tædia hann hæimilis tuidian(ar) vitni a þann hatt at — G. ²⁸) .iij. (stulu — C. D. .iij. — E. G. ²⁹) zullidar — C. zutader — D. innanheradz — E. G. ³⁰) at — B. ³¹) eða eigi — B. C. D. E. G. ³²) [mgl. — C. D. ³³) [gerde — E. G. ³⁴) [hon tæmr at lande — E. G. ³⁵) vttan — mgl. C.

agætazsto daga. En þesser ero þeir daghar er vðann ero telnir af þauano hende. at æighi se ziftat a. [Exaltacio sancte crucis. Michialo messo dagh. Alra hælaghra messo dagr. Andres messo daghr.¹ ziorer hinir² zyrstu i iolom. attande dagr iola. oc þrettande dagr. [Annunciacio sancte Marie.³ Passa daghr. [Inuencio sancte crucis.⁴ Hælga(!) þoreðaghr. Guita sunnu daghr.⁵ Jons messa.⁶ Petrs messa. [Olafs messa⁷ hin zyrri.⁸ Mariu messa huartvægia um haufstet. En bæde a sunnu doghum oc ollum odrum doghum [se zift⁹ sild ex gud sendr.¹⁰ oc [up bera¹¹ ex zango hafte er¹² eða nætia. Ex sett¹³ verðr¹⁴ næt [ziri vagha¹⁵ [i brimlorysum.¹⁶ þa biði þar till þæs er uirt¹⁷ er. En huær þeirra manna er sild ziftir [med loryzi¹⁸ a þessom doghum. þa græði huar¹⁹ af lest huærri um tiund fram sem mælt er. oc tale uid þui [stýris madr²⁰ huær oc stipti halzu zatofom monnum. en halzu till kirtiu þeirrar en zift²¹ er i kirtiu solnenne. eða gialde²² sem [annat vert vinni þeir a þeim dogum.²³ [En a meðalldoghum²⁴ i iolom. þa lade menn sild [a stíp zlyti²⁵ oc zesti ex teinar ero adr [till bunir.²⁶ en æighi hogge menn þa teina emzni. ne till²⁷ gere. nema [æðiazst uili. oc æighi hialrud.²⁸ þessor vert stall [þa þo æighi²⁹ lengr vinna. en till middaga. en sild ma zlytia allan dagh.³⁰

Um zatofra manna zifti.

- 31 En um roðr³¹ zatofra manna. þa stall þessor [vera misfunn a.³² at þeir menn er sitia [i fullz husi³³ oc æighu zæra³⁴ buze³⁵ hælðr³⁶ en tvau [stýldar hiun bui³⁷ um þu eða tugildi.³⁸ oc ziftia þeir. þar³⁹ sem þeir norða⁴⁰ eylir a þeim doghum er sildzifti⁴¹ er (u)loryð.⁴² þa sæðiazst þeir⁴³ eighi. [en eði⁴⁴ till solu. ne till hýrðzlu.⁴⁵ En ex þeir zifta en mæira bu æighu eða verðr zrelare zifti. en⁴⁶ nu er lorypt. þa liggi laga sæth uid.

Jvfr. Cap. 31. F. II. 27.

¹) [mgl. — E. G. Andres m^o dagr — mgl. B. ²) Saal. rettet, hinu — A. ³) [mgl. — E. G. ⁴) [mgl. — E. G. ⁵) of trosmossa huartveggia. Mariu messa i zafu — tilf. E. G. ⁶) uafu dagr — E. ⁷) uafu dagr — E. ⁸) [mgl. — C. D. ⁹) [mego men ziftia — E. G. ¹⁰) at lande — tilf. E. G. ¹¹) [bera a land up — E. G. ¹²) liggir uid — C. D. ¹³) sett — C. D. ¹⁴) verða — B. ¹⁵) [i uaga — E. G. ¹⁶) [oc brimm: loryfir — B. [i brimloryse — C. D. [i brimlorysu — E. [j. brimlorysu — G. ¹⁷) irtt — C. D. E. G. ¹⁸) [aa lorynd — C. D. [mgl. — E. G. ¹⁹) þeir huæz — C. D. maaskee rigt. han — E. ²⁰) [stýnsamr madr — B. ²¹) Saal. rettet. ziftir — urigtigt A. zyrst — D. ²²) bote stift — E. G. ²³) [han haze unnit uloryzia a helgum tidum — E. G. ²⁴) [mgl. — D. ²⁵) [oc zlyti stipp — C. D. ²⁶) [goryuir — C. D. E. ²⁷) teina — E. G. ²⁸) hialrud — ogsaa B. (hialrud?) [til settar geri — C. D. [þeir vili settiazst — E. G. ²⁹) [mgi — C. D. E. G. ³⁰) ut til tvelðs — tilf. F. G. ³¹) utroðr — E. G. ³²) [stipan a geraft — E. [misfun a geraft — G. ³³) [graffettre — E. G. ³⁴) uerra — B. ³⁵) bu — D. ³⁶) hælðr — mgl. de Örr. ³⁷) megho um bu(a) — C. ³⁸) [mgl. — E. G. ³⁹) þat — de Örr. ⁴⁰) eta — C. D. ⁴¹) zifti — B. ⁴²) uloryð — B. loryð a — C. D. eigi loryð til — E. eigi loryðt a — G. ⁴³) þau — C. ⁴⁴) [æ ette er — C. D. [sua framt sem etti er — E. ⁴⁵) zifti — tilf. C. D. ⁴⁶) Saal. rettet. er — A, urigtigt.

Þetta heit Jóhannis erkebyskops.¹

Siri naudzyngja sakir landzenn oc zatoktar. oc imiolegrar uidratto.² oc at menn 32 hialpe þui bær oc giarnsamleghare³ hinum zatoka. þa iattom ver æz guds holzo [oc loxom⁴ lornn at flera.⁵ Olazs messo⁶ æxtann þyrre. Mariu messo æxtan huartuæggia. En æz madr heuir gort horylas. eða uidarlass þiri hælghi. þa skal heim reida. [oc in bera hory.⁷ þo at hælagt se. Sua skal oc oll onnur los þau sem a vegh ero lomen heim reida. oc [þau in⁸ bera. sem veta⁹ ma granda. eða stuld¹⁰ mege oflæzt¹¹ att. En hvar fear¹² flote stande [lunr. þar¹³ sem [han er lomen at hælgi.¹⁴

Gua(t) madr ma bera æz skipi. eða æz han komr til kaupstaðar.

Sua er en mælt æz madr komr till kaupangrs. eða uil han i brot þara.¹⁵ þa 33 skal han bera æz han uill næst¹⁶ till skips eða æz skipi. oc monada mat niols. oc annan smors oc lærz riflinga. oc bere huart sem uill a ogll. eða i hænðe ser. at vfeðiu.¹⁷ [en þat en tollært er.¹⁸ eða minna. en æigi [æz meiru skipi.¹⁹ nema [byskups haue orloz till.²⁰

Um raðning a kaupskipum a hælgi.

Kaupskip skal²¹ æi ryðia²² [um hælgi²³ nema [skipo hæffe see.²⁴ þa skal up 34 bera. att vfeðiu. or flodar male. oc sua þar sem æigi getr skip austr²⁵ uart. fott²⁶ þau oll er madr ma [sitia a. a flæða uppi.²⁷ eða heuir madr a [rosse uppi.²⁸ oc ma madr rida a oxann. þa er þa ænghu sæðr er með þær.

Um þa hælga tíma er men megs ækki at sekum gera.

Nu skulum ver sunnudagha.²⁹ halidis dagha. oc adra hælga dagha. með myklylli 35 vnrðingh³⁰ gorma. sem þyr er sagth. [sua at a þeim doghum skal æighi sorkia ne

Jvfr. Cap. 32. F. II. 35. Sv. 48. Cap. 33. F. II. 37. Sv. 50. Cap. 34. F. II. 36. Cap. 35. F. III. 20. Sv. 92.

¹) Overskr. mgl. B. tilf. efter C. D. ²) vedratto — de Övr. ³) giorfamligbare — C. D. græðfamlighe — G. ⁴) [mgl. — B. ⁵) oc atztonar biargha til tuelbz. utan a — tilf. C. D. uidentv. rigt. of atstoftar at biarga till tuelbz a allum nonhælgum dagum utan — tilf. E. G. ⁶) vatu — C. D. E. G. ⁷) [mgl. — B. ⁸) [þau ein in — C. D. E. [þau ein — G. ⁹) veb — C. D. E. G. ¹⁰) stuld — mgl. D. ¹¹) ræðagt — C. D. E. G. ¹²) fear — mgl. C. D. E. G. ¹³) [mgl. — B. ¹⁴) [han nemar hælgr — E. [hann nemrmer hælgher — G. ¹⁵) or kaupangre — tilf. E. G. ¹⁶) niftu sina — E. G. ¹⁷) oc hufæt oc roðrar þipo roði att (att — mgl. D) at ofetiu — tilf. C. D. bera ma madr of oll þiliu zott. roðre þipo of roðre att at vfeðiu — tilf. E. bera ma madr oll þiliuzor(?) roðra þipo oc roðre att at vfeðiu — tilf. G. ¹⁸) [þo at þat se .gij. ært — E. G. ¹⁹) [æz meira se — D. [meira þipi — E. G. ²⁰) [með orloze biskups um: bodomanno — E. G. ²¹) ma — C. ²²) riøða — C. D. ²³) [a hælguum tímum — E. G. ²⁴) [þipoh. ligge við — C. D. [i þipo hæffa — E. G. ²⁵) austri — de Övr. ²⁶) þippzott — C. D. ²⁷) [setia upp a flæða — C. D. [setia i flæða of sitia uppi a flæðan — E. G. ²⁸) [vnt — E. [horyt — G. ²⁹) oc adra — tilf. C. D. alla — tilf. E. G. ³⁰) hælða oc — tilf. C.

þingh stefnum¹ oc engan till dauða droma. ne lifama vananar.² oc eighi eida vinna. nema till xridar oc settar gerðar. þessar tidir læggiazt oc þar till [.iij. uitur xirir ioll³ .viij. uitur⁴ um langha xoftu. Þascha uitu oc gangdagha uitu.⁵ huiða sumnu uitu. oc ymbrudaghar .iij.⁶ xirir Michiæle messo. En allr adrer [i vitum⁷ ero sofnar daghar. [Ma a þessom timum⁸ [æigi hælðr⁹ sofla. droma. ne eida framlyntia.¹⁰ en a hælghum doghum. nema byscup eða¹¹ prozast [sea til naudsynn.¹² En um triftin ret oc um allar adrar xearsofner¹³ þa stall [þan tala æsta.¹⁴ er sofl¹⁵ lómr a hond. [oc xiri ze hans¹⁶ a þessom timum.¹⁷ en at¹⁸ han xae taf xyr. en taf¹⁹ er tallauzt²⁰ oyrir sua mylit²¹ sem sofl [uar. oc emyni er till.²² [En ex sa²³ a bu i herade eða²⁴ huff i kaupangre. þa uardar þat tale xiri han. en þat æitt stall sofla eða sueria um manhælggi [eða þyxt²⁵ ex²⁶ mædr ridr²⁷ mall sit till laga. oc²⁸ settar²⁹ eidar ero. En ex eidar værða xestir. stænde till suora³⁰ dagha. sofn³¹ stall eighi hæzia³² a tyeðeggi. þui at ximten ber a drottens dagh. En sa er hæyr sofn sina a þessom tidum.³³ þa heuir han xirir xaret sofn sinni. nema han³⁴ fliote³⁵ a xærnettingh. [eða segnettingh þæðan.³⁶ En ex eidar værða wnnir adrer er³⁷ nu ero till flyldir.³⁸ þa er sa sædr³⁹ .iij.⁴⁰ aurum i langaxoftu. en a ollum odrum timum⁴¹ [holxum odrum oyrri.⁴² [ex æigi er .iij. aura daghr.⁴³ [ex mædr ma na xrestom.⁴⁴ Ex mædr þærz till landzflylda sinna sofla a sofnar dogum þa stall logh xirir lod xæsta. oc læggia⁴⁵ ximtar stefnum. oc ryða⁴⁶ huar⁴⁷ [sin vitni⁴⁸ till holar oc stænde⁴⁹ till suora daga.

¹) [Stulu a þessom dagum engar sofnar sofla ne þingstæmzur geraft — E. [Stulu a þeim doghum æingar sofnar sofla ne þing ne stæmzur — G. ²) vanar — E. vada — G. ³) hælguir manadhir ioll — tilf. C. D. ⁴) [sem her xylgia. xyrft sua sem er iola xæsta .iij. uirna. ædr manadr xirir ioll. of hælðer .viij. daga vtt i xuir .gij. dagh. En þa ero þær .ij. uitur er næstar ero xirir þascha dægi of vt um þascha uitu. þa er sðan gægdaga uita — E. [Iola tiid þascha. oc .liij. uitur ædr manader xirir ioll. oc .viij. dagar vtt xyr allanda dag. En þa ero .ij. uitur er næstar ero xirir þascha oc vtt um þascha uitu þa er sðan gægdaga uita oc — G. ⁵) Þascha uitu oc gangd. uitu — mgl. C. D. ⁶) oc .iij. — C. þeir .iij. næst — E. þeir .iij. — G. mgl. — B. ⁷) [i vitunni — B. [daghar i vitum — C. D. [dagar i huerri vitu a .gij. manadom — E. G. ⁸) [En a þessum doghum sumum stall — C. D. [Ma a þessom xyrnæmdum dagum — E. G. ⁹) [æingin mædr — E. [æingin mann — G. ¹⁰) hælðr — tilf. E. G. ¹¹) hane — tilf. E. G. ¹²) [logui. oc þeir [sa at naudsyn er till — C. D. [se at notor naudsyn drage till — E. G. ¹³) sofnir — C. D. ¹⁴) [mgl. — B. [tala æsta — C. [hann tala æsta — D. ¹⁵) sofn — E. G. ¹⁶) [mgl. — E. G. ¹⁷) tidum — C. D. ¹⁸) a — B. mgl. — C. D. ¹⁹) tætr (x: tætr) — C. D. rigt. ²⁰) tallaus — B. C. D. rigt. ²¹) mitil — B. C. D. rigt. ²²) [er till giguen — C. D. en at han xae taf &c. — mgl. E. G. ²³) [huart sem han — E. [huar sem hann — G. ²⁴) en — B. ²⁵) [mgl. — G. ²⁶) oc ex — E. G. ²⁷) ryðr — B. C. bryðr — E. bryðr — G. ²⁸) eða — C. D. eða þat sem — E. G. ²⁹) settar — C. D. ³⁰) sofnar — C. D. sofna — E. sofna — G. ³¹) sofnar — E. ³²) Rettet hertil fra xæisa — B. ³³) a hælghum daghum — tilf. B. timum — B. C. dagum — E. G. ³⁴) fliote of — tilf. E. fliote oc — tilf. G. ³⁵) æyr — tilf. E. G. ³⁶) [eða ut þæðan a .viij. netteng — E. G. ³⁷) en — C. D. E. G. ³⁸) flyldir — B. C. E. G. ³⁹) sæadr — E. G. ⁴⁰) .ij. — C. D. E. G. ⁴¹) tidum — B. C. D. ⁴²) [iij. aurum — C. D. ⁴³) [En ero .viij. aurar daghar — C. D. [En eigi ero .viij. aura dagar — E. ⁴⁴) [ex m. ma na lagha xrestom — B. [ex m. ma na lagha xestum — C. D. [lagar xæstu — E. G. ⁴⁵) segia a — E. G. ⁴⁶) ryði — B. C. E. G. rida — D. ⁴⁷) þær huartueggia — C. D. huartueggia — E. huaris tueggia — G. ⁴⁸) [sinum uirnum fram — E. [sinum vitnum — G. ⁴⁹) sðan — tilf. E.

Er madr etr vatn.

Þat er þui næst. at eta stall [mat allan þan en eigi er zirirboden.¹ þo at biornn 36
[beri till daudj.² eða zirir berg zalle. i uidi³ eða i zænn.⁴ a sio eða a vatn. [i
brunn oc drulnar. þat stall eta. oc þo at naut stange naut till bana. oc sua⁵ ez
naut lryrhzst i bafe. eða doryr az gialding.⁶ eta stall tallz ez han heuir etet⁷ .iij.
zylar oc er han drepen sidan. [oc sua ez vargr bitr.⁸ eða hundar. en zla stall hud
az nauti. oc sin az saudi. oc stera az alt þat er tennr haze telit. oc lasta a uigdu
vatne. [oc alt þat er madr vait bana till. oc æigi heuir drep⁹ at bana vordet. stall
eta.¹⁰ En uillidyr¹¹ huart er menn hitla. ziffa oc zugla. þat stall eta ez uill. [En
ez vræinande zællr i mat manna. eða mungat. þat ma nyta ez uill.¹² oc lasta a
uigdu vatne adr. oc midla az uid zatola menn [extir rade prest sino.¹³

Um nauhygniar manz ats.

En ez madr er staden a ziollum. eða i ornum¹⁴ [om langa zofstu¹⁵ oc hæztir 37
han vedr.¹⁶ þa stall eta huætuina [hældr en dorya.¹⁷ nema mannen.¹⁸ En þeghar
han lornr till bygda þa seggi till preste sinum.¹⁹ En ez madr ber [vræinan anda²⁰
i mat manna. þat er zirirbodem er at nyta.²¹ þa haze han zirir seer lryrhtar²² æid
[ez han ma synia.²³ eða zære vtlægr. En ez²⁴ lastar²⁵ sua at menn sia at uild
finni. [oc nyta menn æighi az.²⁶ þa [gialde uistir hinum er a tvæim gioldum.²⁷ eða
syni uilia sino með lryrhtar æidi. [eða gialde .iij.²⁸ aura byscupi.²⁹ En or vthlegom
oryri um þetta mall þa tale [hin giold³⁰ er maten atte. adr en i byscups gard gange.³¹

Um hæit sll er men hæita.

No er þui næst um hæit at tala. En hæit ero tuizalleggh. þau er allr hæita i 38
stirn. oc³² hamzna ziandanom. oc halda triftilegha tru. gormande guðs bodorda.
villialegh ero þau er madr hæitr með uilia sinum. geua eða gera þa luti sem han var

Jvfr. Cap. 36. F. II. 42. Sv. 38. Cap. 37. F. II. 43. Sv. 39. 40. Cap. 38. A. 12.

¹) [alt þat er eigi zirirbød — E. G. ²) [bane — E. G. ³) vðir — B. E. vrdh. — C. D. i uidi — mgl. G. ⁴) eða — tilf. C. ⁵) [mgl. — C. D. ⁶) tæzng — C. D. E. G. ⁷) zengst — E. G. ⁸) [oc sua ez varghar bita — B. [eta stall oc þo at vargar bane — E. [eta stall oc vttan vargar bane — G. ⁹) drap — B. C. D. draps sotti — E. ¹⁰) [mgl. — G. ¹¹) villidyr — G. ¹²) [mgl. — C. D. E. G. ¹³) [mgl. — E. G. ¹⁴) utonium — E. G. ¹⁵) [vði — B. ¹⁶) ofvædre — E. G. ¹⁷) [mgl. — E. G. ¹⁸) zyr en han dægi az sullt — tilf. E. G. ¹⁹) of (stall hann) tala uidr þriptum en sidan er han orsafadr — tilf. E. G. ²⁰) [vræin anda — B. [vræinande — C. D. E. [vræint — G. ²¹) eta. oc syniar hann — E. G. ²²) lryrhtar — B. C. D. her og nedf. lryrhtar — E. G. her og nedf. ²³) [mgl. — E. G. ²⁴) hann — tilf. C. D. E. G. ²⁵) oræinande (vræint — G) i mat zirir man — tilf. E. G. ²⁶) [of (spillir sua uistir þeirra — E. G. ²⁷) [stall han hinum aptr gialde uistir hatuu autit — E. ²⁸) .ij. — C. D. ²⁹) [En ez han zæst at æidi (æidi — mgl. G) gialde byscupi .ij. aura — E. G. ³⁰) [han .ij. giold — C. D. ³¹) tome — C. D. En or vthlegom &c. — mgl. E. G. ³²) at — C. D.

æighi þyr stýldr. sua sem menn hæita [reínlegða i klaustr þara.¹ eða pelagrimo þærd. eða annat at gera þirir guðs satr. sua sem ero olmofo gerdir.² En þo at ollum se þrialst oc sialxualde at hæita þui at einu at uili. þa er þo sua naubðynleght at hæmþna³ hæitin at engom er sialxum louat þeim at brigða ne vmskipta ottan hælifu tapanar sinnar salo. nema þat se gort með þyscup⁴ orloze till huæro er þoyrir at stoda naubðyn mannzens. oc [st⁵ skiptissens.⁵ ma han i þui zinna huart laustnen se [bettri. oc gudi⁶ þægeleghre⁷ en siolz hætenu.

Her segir um alþyns almoso gerð.

- 39 Almosogerð er hitt mæsta misfunnar verk. huæ er þetta gerir retlega [oc með godom uilia.⁸ [þa biðr honn⁹ [oc þiggr æz gudi misfun sinum giazara.¹⁰ oc stodr sua hans¹¹ þyndir sem vatn stodr æld. En þo¹² at þlestar allar olmosor se i [sialx valde manzens.¹³ þa ero þo æz¹⁴ þorum hætum oc stipan landz laghanna allr stýldughir till þessa olmofo gerðar sem [hær¹⁵ þylgia. tiunda gerða.¹⁶ sem þyr seghir. oc at mat þan allan. er bonde oc husþrona stýldu nont haza a Mariu messo extan.¹⁷ [stall þatotom monnum geza mæssu daghen.¹⁸ oc haue till kirkju. oc late vighia.¹⁹ Sua hit sama stulu allr menn²⁰ olmofo gera a [huitasunnu dagh.²¹ bonde huar oc husþrona sin læiz huart oc [suzll a.²² en einlonþr maðr huæ peningh. oc sua þons messo dagh. oc Olazs messo dagh. En allr menn er bu æighu ser. stulu gera forndæild Michials messo dagh. þullr bonde huar stæppu. en einvirk halza stæppu. oc sua prestir sem aðrer menn. [oc bera till kirkju. oc einlonþr maðr huar peningh.²³ oc bera till kirkju sem bonde sina olmofo.²⁴ annat tvæggia

Jvfr. Cap. 39. F. II. 32. 33. A. 13.

¹) [reintæita i klaustri — B. [i klaustir at ganga — C. D. ²) Fra Capitulo Begyndelse: Nu er þat (þat — mgl. G) þui næst um hæt at tala. en hæt ero tæzold (tæzold — G) annat naubðynleght) annat uilia: leght. uilialeght hæt ero þau oll er maðr hætir at uilia sinum at gera eða geza þa tati er han var æi þyr stýldugr. Naubðynleght hæt ero þau oll er aller men hætia j þirn at hænþna putanom of halda cristilega tru geym: ande guðs bodord of sua sem men hætia reintæita j klaustir at þara (ganga — G) eða pelagrimo þærdum eða at gera æithuert annat got þirir (till — G) guðs satr. sua ero of almofo gerdir — E. G. ³) æþna — B. C. D. hægua — E. G. ⁴) radhe oc — tilf. C. D. ⁵) [vmskipta hano — E. [vmskipta a at gera — G. ⁶) [gudi betri ædr — E. [bettra gudi oc — G. ⁷) þættelighare — C. D. þættelighra — G. ⁸) [með guðs uilia — B. [of með goduilla — C. D. E. [með goduilla — G. ⁹) [þui at hon biðr — E. [þui at hann biðr — G. ¹⁰) [oc þiggr guðs misfun sinum giazara — B. [misfunnar a(þ) gudi sinum giazara. oc þiggr — C. D. [misfunnar æz gudi þapara uarom of þiggr — E. [misfunnar æz gudi alþualdande oc þiggr — G. ¹¹) manþens — E. G. ¹²) [ater þess — E. G. ¹³) [sialx manz valde — B. [sialx huæro valde — C. D. [huæro manz sialxældi — E. [huæro vato sialxældi — G. ¹⁴) i — C. E. G. ¹⁵) Oprindl. huæ, men u er understreget — A. ¹⁶) [huæ þylgi. tiunda gerð — B. [her þylghia. tiundar gerðhir — C. D. [her þylghia. þyrst um tiunda gerdir þinar — E. ¹⁷) þyrta — tilf. E. G. ¹⁸) messodagen — mgl. D. ¹⁹) [þa stæll han till kirkju hægua a moffo dagen næsta æptir of lata uigia of geza þatotom mannum — E. G. ²⁰) bonðr — E. G. ²¹) [einhuæru hætgan dagh um varet — E. G. ²²) [a sugll — C. ²³) [mgl. — C. B. ²⁴) Latf. sin læiz huart &c. have E og G kun: silt huæ sem litat.

stall hvar¹ geua olmoso eða þiggja. En þa er fállazst lætr. gíalde halzan annan
 öryri byscupi.² En halzan öryri xirir peningh huern.³ En vmbodz madr byscups stall
 næmyna sua marga menn at flípta með seer. sem han ser at þærz. En flílu sedizst
 þa er nemzst⁴ sem [han gerði eigi deild sína⁵ en þa halzu mæira er næmyna flíldi
 oc nemznir han eighi. [Sama mall a prestir þar sem⁶ eighi er annar vmbodzmadr
 at kirkju. En ex ixyz xiorðu eða⁷ ær eða xioð er at xara. oc lomzst madr fram
 eighi [at næmxdar deggi.⁸ þa lome han næstann hælzan dagh extir. [er xort er.⁹
 oc syni með ein æidi. at han matte eighi xirir oxvedre lomazst.¹⁰ oc se [þa syns(!)
 saka.¹¹ eða gíalde viti¹² einlorypis madr sem bonde. En sua stall æidstaxr vera. at
 eighi uildi han þengat xara¹³ a þeim deggi till xangs¹⁴ at sua xoro vedre. Sama
 sect¹⁵ liggir uidd ex madr græidir eighi Olafs tornn.¹⁶

Um hínshaps band oc lyfting a þui er madr xæstir ser hono.

Hjunnfaps band uar [æz andværdur¹⁷ [xirir synðena¹⁸ flípat millom karls oc 40
 tono. æz [gudi fláxum¹⁹ i paradiso. at þat flíldi uera synðalaus xelagsstapr till
 getnadar æzspringis.²⁰ vttan saurganar²¹ [oc bruna loftgírndar.²² oc²³ alrar [sorgh-
 anar oc sotlar²⁴ burðarens²⁵ ex þau hezði eigi syngazst.²⁶ En extir synðena uar
 sua flípat þat vttan paradisar. at flíllæitr vlorpðar²⁷ lofta gírndar. framlut²⁸ i
 saurlizis rasan. flíldi æxtalazst með sormelegho sambande hælazs hjunnfaps.²⁹ oc æz
 þui syngazt þa saurleggha.³⁰ [er með þui³¹ xær eigi retlega. oc gormir eighi rot-
 leggha.³² En huær sem seer uill tuenxangs³³ læita. þa stall³⁴ með athyggiu³⁵
 oc godre xorsio bidia seer þeirrar mornar eða tono [er eighi se³⁶ mæinbughir a. oc
 ex gíptingar manne semer³⁷ þat ræð uidd þan er bldr. þa stall han tala uatta tua
 með ser. æz hínz hende er [þa uill.³⁸ oc [gera honum³⁹ funnighan þan mann er

Jvfr. Cap. 40. M. 23. A. 16. 17. 18.

¹) gera — tilf. C. D. E. G.   ²) erhibifupe — D.   ³) [mgl. — C. D. E. G.   ⁴) nemo — B.
 nemndir er — C. D. næmndir er of uill æi flípta — E. G. Altsammen Misforstaaelser af nemst.   ⁵) [hin er
 eig gerði deild sína — B. [han gerði eigi deildena. ex han næmst — C. D. [hin er almoso gerði xæildi — E. G.
⁶) [stall of prestir flíldugr vera at næmna ex — E. G.   ⁷) oxorar — tilf. E. G.   ⁸) [a anemzðan dagh —
 E. G.   ⁹) [at xoro vedre — E. G.   ¹⁰) xara till — C. D. xara — E. G.   ¹¹) [þa syns saka — B.
 [sakaust — C. D. [þa sakaust — E. G.   ¹²) haluan annan öryri (sua — E. G.   ¹³) xæit — B. tomasi
 — E.   ¹⁴) r. — E. kirkju — G.   ¹⁵) Saal. rettet; flílt — A.   ¹⁶) toll — G.   ¹⁷) [at xoro — E. G.
¹⁸) [mgl. — C. D. E. G.   ¹⁹) [guds lagum — E. G.   ²⁰) æzspringis — mgl. G.   ²¹) allz saurliguis
 — G.   ²²) loftagírnis — E. [mgl. — G.   ²³) vttan — tilf. E. G.   ²⁴) [sorgh of sotlar — B. C. D.
 [sotlar of sorgar — E. G.   ²⁵) burðarens — mgl. E.   ²⁶) Adam of Eva — tilf. E.   ²⁷) vlorpðar —
 B. C. D. - olorpðr — E. G.   ²⁸) framlutar — E. er framlutr — G.   ²⁹) hjunnfaps — B.   ³⁰) saulega
 — E.   ³¹) [er þu — B.   ³²) [mgl. — G.   ³³) hjunnfaps — B.   ³⁴) læita — tilf. D.   ³⁵) athyggi
 — B. C. D.   ³⁶) [ex engi ero — C. D. [er eingi ero — E. G.   ³⁷) [ormer — B. [gnist — C. D.
³⁸) [bldr — B. mornar eða tono — tilf. E. G.   ³⁹) [gera henne — B. [gere henne — E.

bidr.¹ oc þetta aft er honn uili fylgia þui umræde. er þa læggr þirir hona. er þa a þorræde hennar aft loghum. oc er honn iattar þui. þa se nemðr uattar uid. oc þæs i millum [se ræslat.² at æingi³ zinnizft mæinbughir a. oc lyft i kirtiu sem sidar seghir. oc er þa væll er sua er gort. En er þeim synnizft bradare at rada.⁴ oc zrammare aft at gera. þyr en lyft er. þa er lozat at handsælia er uill. a þessa lund. þat zæft undir handsale oftro. aft mit sculum hiunskap⁵ saman tængia at guds loghum. oc hælagra ædra setningh. oc er sua er gort. þa [ero þetta rethlegh⁶ zæstar mall. [hæit oc uphæz till hiunskaps bandz⁷ en sumir kalla handzestingh oc er nu naudzynleght at lyfa.⁸ þyr en annan vægh se zæft. Nu er ængi zinnaft mæinbughir a sidan lyft er oc randzalat. þa skal sa halda i hond moyar eða lono⁹ [sem ser skal¹⁰ zæsta. oc mæle þeffor ord. þat zæft undir handsale¹¹ oftro. at et zæstir þit [mæz .n.¹² till eignar lono. at¹³ guds loghum¹⁴ oc hælagra [ædra setningh.¹⁵ [eða sua. Et tæf þit mer till æighinnar lono. eftir guds loghum.¹⁶ [eða þuillom ordom er byrta nalegha¹⁷ samþycth.¹⁸ En þeffor zæstingh er ei at æino [zæstar mall.¹⁹ hældr bundin²⁰ hiunskapr. sua flæirllega.²¹ at²² þo at annar zæsti hona sidan.²³ með somum ordum. oc gere brudlaup till. með fulltomnad²⁴ lifams losta. [oc þo at han²⁵ hære sua²⁶ annarar²⁷ þyr²⁸ zengit.²⁹ þa uærða³⁰ huartvæggia þeffor sundr sæghiazft.³¹ en hit a at haldaft at guds loghum er þyr uar sagt³² mæinbugha laufth. þyrra stulu oc godr³³ menn iærði lono þæirrar eða moyar sem zæstth værdr. oc ord³⁴ þæs er zæstir þiri þui at þat er þorbodat æz guds holzu. at notor mædr zæsti³⁵ moy eða lono naudga. En er þu er [sua er zæst³⁶ [læggr samþycth sina oc iærði³⁷ [i þodur gard oc hans uald.³⁸ eða annars giptingar manz. oc seghir sua. þetta³⁹ skal [gort

¹) þa uill — B. þa skal &c. — mgl. C. D. hennar — tilf. E. ²) [skal þessu — E. G. eftir — tilf. C. ³) æigi — B. G. ⁴) ræde — C. D. ⁵) hiunskap — B, her og nedf. mgl. — C. D. saman binda of — tilf. E. ⁶) [ero þau rett — C. [ero taw retlig — D. [er þat retlegt — E. G. ⁷) [hæitt hiunskaps upphæz till — C. D. [æitir þat hiunskaps uphæz — E. [hæitir þat hiunskaps uphæz(?) — G. ⁸) lonsa þetta — E. ⁹) þæirrar — tilf. E. G. ¹⁰) [sem han skal ser — E. ¹¹) handlaghe — C. D. ¹²) [mer — B. E. G. [mit — C. D. ¹³) eftir — C. D. E. með — G. ¹⁴) of manna — tilf. E. ¹⁵) [kirtiu — C. D. [ædra þæran — G. ¹⁶) [mgl. — C. D. ¹⁷) tonga — C. tanga — D. ¹⁸) oc hon suarar et tæf þit mer till æighins manz eða iatte með nalegre samþyct — tilf. B. En hon sware. Et tæfir þit mit till eignar manz. eða oc iatte með naleghre samþyct — tilf. C. D. [ædr þuillom ordom er birti beggia þæirra samþyct. en hon skal suara. Et tæf þit mer till eignar manz ædr iatte meðr openbare samþyct — E. G. ¹⁹) [mall — C. D. [eingað malursta — E. ²⁰) er þat zæstbundin — E. ²¹) flæirllega — B. E. cristligha — C. D. Fra (18): er þat þa samantundin hiunskapr sua flæirliga — G. ²²) of — C. D. ²³) hanom lifuandes — tilf. G. ²⁴) fulltomnom — B. D. fulltomnum — C. fulltoman — E. G. ²⁵) annar — C. D. E. ²⁶) samulund — B. C. D. samuleid — E. ²⁷) annars manz lono — E. ²⁸) þyr — mgl. B. C. D. E. ²⁹) [mgl. — G. ³⁰) værdr — E. ³¹) flitaz — C. D. at flitaz — E. G. ³²) gort — C. D. at (með — G) lagum gort er þat er — E. G. ³³) .ij. flitirir — E. tæfir eða flæiri flitirir — G. ³⁴) flitord — B. C. D. E. G. ³⁵) ser — tilf. E. ³⁶) [zæst er — C. D. E. G. ³⁷) [iærði oc samþyct þit zæst — G. ³⁸) [i þodur vald — B, dog har imellem disse 2 Ord opr. staaet: gard, hvilket imidlertid er overstreget, som det synes, samtidigt. [oc þodhur vald — C. D. [i zædur sine uald — E. G. ³⁹) þat — E. G.

vera¹ ex² þadr minn uill. eða þa maðr er honn nemynir till. þa a³ þat samband eði at⁴ haldazft þyr en þa iattar.⁵ en⁶ honn [heuir sit rad i uald gezt.⁷ oc sua⁸ þo at med somum ordom oc samþygt [nalegs tima⁹ verða bornn .vij. vettra gomull saman bundin.¹⁰ þa er þat þæstar mall. en eighi¹¹ bundin¹² hiunskapr. nema þau samþygti sua. síðan en honn er .xii. vettra. en han .xiiij.¹³ þa ma þan hiunskap eigi¹⁴ flilia nema þui at eins. at annat huart þeirra gange i klaustr. oc þione þar æuelegha guði. oc ma þat þa sem eztir er i veroldenne¹⁵ læita ser þorræða¹⁶ ex¹⁷ lifar. En ex þau haza¹⁸ saman tomet att lifans lofta. þa megho þau eighi¹⁹ fliliazft.²⁰

Um brullaups gerð.

Þægin se²¹ þæft tona. oc brudlaup [till gort²² innan [.xii. monaða²³ naub: 41
þynia lauft. En þær ero naubþyniar ex maðr er siutr eða saar. eða værðr han vetr:
sete vttan landz [zirir vilia sin²⁴ oc sanne þat einæidi. oc [æe hennar síðan.²⁵
[innan næsta misseris²⁶ er han tomr heim. En ex han [þærr hennar²⁷ eigi sem nu
er flilt.²⁸ þa sedizft han uib byscup .xii. aurum. en gialde nanasta²⁹ zulrette. ex
han lægt med henne zirir brudlaup. nema hon haze þrestom voldet. En prestar³⁰
skulu gera sothar³¹ monnum sinum³² stæmynur³³ till brudlaups gerðar. oc skall þo
gera brudlaup. at æz blondu gere. En ængi stlyðyzft till at gera brudlaup sit med
meirum toftnade en hon þidizft³⁴ þor till. En zirir brudlaup skulu þau till kirtiu³⁵
þara. oc lata þusa sil. [oc tala³⁶ med godþyfti³⁷ oc litilete hatidlegha³⁸ blæðþan
æz preste³⁹ [sem þyr⁴⁰ haza æi bæde eða annat huart [þusat verit eða blæðþat.⁴¹

Ex meibugir þinnaz i hiunskap manna síðan þau koma saman.

Conileghr hiunskapr er þorbodadar æz hælsum þæðrum. oc zirir þui er flipat i 42

Jvfr. Cap. 41. F. III. 12. Sv. 66. Cap. 42. A. 16.

¹) [uera radh mit — C. D. E. G.   ²) er — E. G.   ³) ma — E. G.   ⁴) at — mgl. E. G.
⁵) gizzur iagrdi till — C. D. gæuer iagrdi till — E. G.   ⁶) er — B. C. D. E. G.   ⁷) [h. sit iagrdi oc
uald (rad — D) i hendir þængit — C. D. [gæuer sina samþygt i uald — E. [hæde sit umboð adr þængit .j.
uald — G.   ⁸) sua — mgl. C. D. skall — tilf. E.   ⁹) [mgl. — E. oc sua &c. — mgl. G.   ¹⁰) gizzur — C.
tængb — E.   ¹¹) er — tilf. C. D.   ¹²) bundin — mgl. E. G.   ¹³) vœtra — tilf. B. E. G.   ¹⁴) ængi
— C. D. æingn — E. G.   ¹⁵) hœiminum — B. som derpaa tilf. i orloze.   ¹⁶) þorræðis — C. D. E. G.
¹⁷) uill oc þet — tilf. C. D. þui — tilf. E. G.   ¹⁸) notot — tilf. B. C. D. E. G.   ¹⁹) meðr æingu mote
— E. m. æingu — G.   ²⁰) ex þat er meibuga lauft — tilf. E. G.   ²¹) er — E. G.   ²²) [skall till
hennar gera of gort vera — E. G.   ²³) [manaðe — C.   ²⁴) [at ouilia sinum — C. D. [zirir vttan uilia
sin — E. [vttan uilia sine — G.   ²⁵) [hæde gort bryllaup till hennar — E. G.   ²⁶) [þet næsta sumarit — C. D.
²⁷) [gærr — E. G.   ²⁸) [aght — B. G.   ²⁹) Her er i A oprindelig indskudt: med (nib?), hvilket Ord
dog igjen siden er understreget; nanasta manne — C. D. giptingar manne — E. G.   ³⁰) byskups umboð
men — E. G.   ³¹) sothar — mgl. E. G.   ³²) sinum mgl. — E. G.   ³³) stæmnu — B. C. D. E.   ³⁴) er
— E.   ³⁵) kirtiu — mgl. B.   ³⁶) [mgl. — E.   ³⁷) godþyfti — B. godþyfti — E.   ³⁸) handleggha — B.
handhelita — C. hatidelig — D. of andlegre — E. [soman med litilete oc andaliga — G.   ³⁹) þau — tilf.
E. G.   ⁴⁰) [ex þau — C. D.   ⁴¹) [blæðþat verit eða þusat — B. C. D. [þusat — G.

guds logum. at þau sem uilia loglega saman bindazst. skulu lyfa lata adr en [band
zulgerizst. sofnar presta sina¹ openberleggha i kirkju .iij. sunnudagha. eða sua longum
stæmznu degghí [till skipadom.² at þeir sem still uita a. meghe till toma. oc segghí. ex
þeir uita nótora mæinbugghí a. oc æi síðr læiti prestannar extir [ex þat meghe nót
talma.³ en ex þatt zinzst. þa still prestren zírirbiðða samann at binda. zyr er prouat
er huar ex þui meghe gerazst. En þa a han ænga sof⁴ [till zear. eða tona⁵ uid
giztingar mann. zyr en þat mall er lyft⁶ att loghum uid byscup. En ex han zærr
hennar. þa [sediazst þeir badr⁷ .xii. aurum⁸ huar⁹ þeirra nema honn æighi siolz
[att rada zírir¹⁰ seer [þa sediazst honn sem zorræðes mædr stildi ælligr.¹¹ En þeir
sem mæinbugghí uissu oc lyfingh horyrdu¹² sæghia¹³ æighi till zírir brudlaup. þa
skulu þeir eði þar om horyradzst síðan. En ex hiunskapr bindz saman með notorom
mæinbugghum oc¹⁴ æighi lyft. eða¹⁵ síðan¹⁶ binda. oc¹⁷ mæinbugghir toma up. þo
at þau¹⁸ uiti æighi. þa skulu þeirra¹⁹ bornn er sua ero²⁰ samtængð [vologleggh
værdæ.²¹ þui at þau uildu æighi mæinbugghí uita er æi uildu adr²² lyfa lata. oc
sua hitt sama þeirra bornn er bæðe uitu²³ mæinbuggi i [sambande sinn.²⁴ þo at þat
see²⁵ [openberleggha gort²⁶ með [zírir zaranðe²⁷ lyfingh. En ex mæinbugghir toma
up síðan [i þeim hiunskap. er adr heuir logleggha lyft²⁸ verit i kirkju. oc vissu
menn²⁹ æði till þæð. þa er þau bundu samann sin hiunskap.³⁰ þo³¹ skulu³² þeirra
bornn logleggh³³ uera þo at þau værdi [stiliazst att.³⁴

Ex sofnar prestr glømir at zírir biðða.

- 43 Nu gløymir³⁵ sofnar prestr at zírirbiðða saman³⁶ binda løygnileghan hiunskap.
[eða dnyzast³⁷ at vera at þeim brudlaupum en æigi heuir adr lyft verit sem zyr er
sagth.³⁸ þa [still honum zírir biððazst³⁹ mæssu songr .iij. vetr. En ex notorer vilia

Jvfr. Cap. 43. A. 16.

¹) [samband gerist zultompligha ex sofnar preste sinum — C. D. [samband þeirra gereft zultomlegt ex sofnar preste sinum — E. [samb. þeirra gereft ex f. preste sinum — G. ²) [til settum — B. [mgl. — E. ³) [ex þar megghí notot mein (talm — D) a zinnaft — C. D. [ex þat mege vera eða notot talme — E. [ex þat mege vera e. notot talma — G. ⁴) [sofn — C. D. E. ⁵) [til tona eða zear — B. [till zear eðir tonu — C. D. ⁶) [lyft — B. C. D. E. G. ⁷) [sediaz þau — C. D. [settist han — E. G. ⁸) [uibr byscup — tilf. E. G. ⁹) [huar — C. D. E. G. ¹⁰) [rad a — E. G. ¹¹) [mgl. — E. G. ¹²) oc — tilf. C. E. G. ¹³) [sæghu — E. G. ¹⁴) er — tilf. C. D. E. G. ¹⁵) of dirzuast men — E. eða d. m. — G. ¹⁶) at — tilf. B. dnyrast saman at — tilf. C. D. [saman at — tilf. E. [soman — tilf. G. ¹⁷) er — E. ¹⁸) han — E. G. ¹⁹) þau — C. D. E. G. urigtigt. ²⁰) uerða — C. D. E. G. ²¹) vera — C. D. [vologleggha æigi fliggeten vera — E. G. ²²) adr — mgl. B. C. D. E. G. ²³) vissu — B. E. G. ²⁴) [sambunade sinum — C. D. [samtuamo sinni — E. [samtuamo sinni — G. ²⁵) síðan — tilf. E. G. ²⁶) [openberlegt — E. G. ²⁷) [zyr(sag(b)re — E. G. ²⁸) [er loglega hezuir lyft — E. ²⁹) þau — B. E. G. mgl. — C. D. ³⁰) [hiunskapoband — E. G. ³¹) þa — B. E. G. ³²) þo — tilf. E. G. ³³) fliggeten — E. G. ³⁴) [stiliaz — B. D. E. [stiliazst — G. ³⁵) gøymir — E. G. ³⁶) at — tilf. B. E. G. ³⁷) dirzig — E. G. [Dirzuist of æingin prestr — E. G. ³⁸) Of ex þeir halde þat æigi — tilf. E. G. ³⁹) [er þeim zírirbiððan — E. G.

talma logleght samband með illvilia. oc [ronghu uploste.¹ þa stulu þeir [eighi missa hænþdar hælighrar² kirkju. [oc suare þo laghar sætt uid þan sem han talade³ till.⁴ En hvar sem mote skipan oc forbode hælighrar kirkju bindr hiunskap saman. þo at mæinbuga laust see. þa stalt han stotar stríxtir tala xirir.

Her segir um hordoma i hiunskapp.

Nu er hiunskapr er fulltomen með lifams lofta. þo at eighi see brudlaup gort. þa 44 ma þan⁵ engi lutr⁶ stilia. En þo ma xirir hordom [þat hiuna⁷ [sem mæinnlaust er⁸ stiliazt [at samvero⁹ [uid þat er hordom dryghir¹⁰ extir byscups dome. oc liua sidan reínlegha.¹¹ stulu þau [er bæde briota.¹² naudgast með forbode till settar¹³ oc samvero.¹⁴ En hvar sem væt¹⁵ lono sina haza¹⁶ horat. oc samþydir han henne sidan [um sinn¹⁷ um¹⁸ lifams lofta. þa ma han eighi stiliazt uid hana.¹⁹ En er hordomr er lornilegr oc vprouadr. þa meghe þau eighi stiliazt xyr en prouat er xirir byscupi. þui at huarle ma reína annat sinni stýldu vttan dome²⁰ oc sannar prouanar. En er han veldr at þau meghe ei saman vera.²¹ þa haxe honn xer²² stit oc tillgiox. [sem hæl stíldi þau.²³ En þat þeirra sem einxaldr hordom dryghir. sedizst .xii. aurum uid byscup. lona er sinu xer. en eighi bonda sine. oc stalt þat uyrda i hæiman xylgiu hennar er þau verda sonn at með vatta tua. [eda er honn²⁴ barns hauande. En [þat stalt²⁵ vera sionar vitni. þat²⁶ er stírfotat er vndir. En er þat er eigi till þa ma solia með hæimilistuidar vitni. oc [stalt þa²⁷ standa xiri með lyrtitar²⁸ æidi. Nu er þat einxaldr hordomr en²⁹ mædr tætr æinlønna lono vndir sina eignar lono. Of sua er lona tætr æinlønpann³⁰ mann vndir [sinn eighin mann.³¹ En þat er tuæxaldr hordomr. er mædr a ser eighinnlono. oc tætr ser annars manz eignar lono. oc [er lona a ser eighin mann oc tætr annarar lono eighin mann.³²

Jvfr. Cap. 44. M. 26. A. 18.

¹) [ranglate — E. G.   ²) [hænder tala er hællegre — G.   ³) Saal. rettet fra tala — A. talmade — B.   ⁴) xirir — B. [mgl. — C. D. [xirir sine atgi — E. [vegnan x. f. atgghi — G.   ⁵) þau — C. D. E. G.   ⁶) mædr — B.   ⁷) [þat hionatagh — E. [hiunatag — G.   ⁸) [meinnlaust — C. D. [þo at mæinbugalaust se soman tomen — G.   ⁹) [at samuist — E. [oc stiliazt at samuist — G.   ¹⁰) drygdi — B. C. D. hvarer drygt — E. [mgl. — G.   ¹¹) æligr — tilf. B. E. ælighar — tilf. C. D.   ¹²) hazua brotet — E. [mgl. — C. D.   ¹³) settar — C. D.   ¹⁴) samuistar — E. G.   ¹⁵) uæter — E. segir — G.   ¹⁶) at hon hazue — E. G.   ¹⁷) [mgl. — C. D. E. G.   ¹⁸) at — B. með — E. G.   ¹⁹) sidan — tilf. C.   ²⁰) proxa — C. D.   ²¹) I A opr. toma, hvilket Ord er overstreget med Rødt og i Margen med samme Haand og Blek skrevet vera.   ²²) mgl. — C. D.   ²³) [æptir þui sem stílt uar — E. G.   ²⁴) [en hon er — C. D.   ²⁵) [þau scutu — C. D. E. G.   ²⁶) þat — mgl. C. D. E. G.   ²⁷) [þat scalt — C. D.   ²⁸) lyrtitar — B. lyrtitar — C. D. Rettet til tlyrtitar med nyere Haand; det opr. ulæsel. — E. mgl. — G.   ²⁹) er stífuangadr — E. G.   ³⁰) mgl. — C. D. E. G.   ³¹) [bonda sin — C. D.   ³²) [samulæid er lona tætr annan man vnder sin bonda — G.

Um þær nettr er æigi ma brullaup vera.

- 45 Engum tíma er þeirrbodet tóna at þæsta með 'rettom stílum. En tóna ma æighi þa með lífama lösta eða brudlaup gera þra¹ iola þostu oc vt um joll.² oc þra þui. er niu uifor ero till þassa. oc vt um þassa uifu. þra gagndoghum oc vt um huitasunnu uifu. æigi a imbrudoghum. oc a engum þeim doghum er þastat er um morgonenn extir. eða heilaght halbet. Nu þa er þær tóna a sunnu nott [eða a einhuærrí nott þeirri en iamdýr er sem sunnu nott³ eða a imbru nattom. eða um langha þostu. þa er sædr .xii. aurum uid þyscup. En ex þær a odrum nattom. [en þyr varo talðar.⁴ þa [sedizst .iiij. aurum.⁵ oc gange⁶ till scripta oc borte uid gud.

Um æiginkens born þa at æigi se brullaup gort.

- 46 Þatt ero guds logh um oll tristin lond. at þæstar tóna bornn ero loghleggh alzlostar. þo at æi see brudlaup gort. oc sua⁷ er [traxtr oc⁸ mattr hiunskaps bandz: ens. at þau bornn er mædr a með þrillu sinni⁹ oc þæstir hann hona¹⁰ mæinbugha laust. verða æignar tóna bornn. huart sem [nokot verðr getit¹¹ extir¹² þæstingh eða edi.¹³ En ex mædr gæter barnn uid annare tóna liuande huseprony sinni. þa megho þau eighi logleggh verða. þo at han þæ hennar síðan. Með odrum hætte megho oc þrillu bornn logleggh verða. till ærþða. með ætlæidingh sua sem i logum seghir.

Um þrenzsems spæll.

- 47 Þat er nu þui næst at ængi ma sína þrendtóna eða síxtóna þa till æighinnar tóna. eða at lífama lösta haza. Heuir mædr þrendtóna sína [eða síxtóna¹⁴ at¹⁵ þiorda manne þra þyðzstinum. iamþaret att telia. þa stulu þau stiliazst. oc gialde þyscupi mort. oc gange till scripta. Heuir han þrimenningh sin. [att lífama lösta.¹⁶ þa stulu þau stiliazst. of gange till scripta. oc gialde þyscupi [x. aura.¹⁷ Tætr mædr at lífama lösta. þystrungh sin¹⁸ eða broðrongh.¹⁹ þa stulu þau stiliazsth. oc ganga till scripta. oc gialda þyscupi .xii. aura.²⁰ En ex mædr tætr at lífama lösta. [þodur modor. þodur þystur. modor modor. modor þystur. þunar dottor. dottor dottor. broðor dottor. eða þystur dottor. þa stulu þau stiliazst²¹ oc ganga till scripta.²² oc gialda

Jvfr. Cap. 45. F. III. 9. Sv. 63. M. 27. A. 19. Cap. 46. M. 24. Cap. 47. M. 30. A. 20.

¹⁾ þui er heyr — tilf. C. D. E. G. ²⁾ .viiij. dagh þra .xiiij. dæghi — C. D. .viiij. daga þra .xiiij. dægi — E. G. ³⁾ [mgl. — C. ⁴⁾ [mgl. — C. D. E. G. ⁵⁾ [ero .iiij. aurar — C. uidr þyscup — tilf. E. G. ⁶⁾ þau bæde — tilf. B. ⁷⁾ mitill — tilf. B. C. D. E. G. ⁸⁾ [mgl. — E. ⁹⁾ Saal, alle de Övr. syni — A, urigt. ¹⁰⁾ síðan — tilf. E. G. ¹¹⁾ gort — B. [þau ero geten — E. G. ¹²⁾ þæstir — C. D. E. G. ¹³⁾ æptir — E. G. ¹⁴⁾ [mgl. — C. D. ¹⁵⁾ lífama lösta — tilf. B. ¹⁶⁾ [at lífam — B. [mgl. — C. D. E. G. ¹⁷⁾ [mort — E. oc gange till scripta — tilf. G. ¹⁸⁾ sína — B. ¹⁹⁾ eða heilþróðrong — tilf. C. D. ²⁰⁾ oc gange til scripta — tilf. G. ²¹⁾ [þodur modhir. eða þodur þystir. þa [mæ þau stiliazst. dottir dottir. þystir dottir. modir modir — C. D. ²²⁾ oc borti (borta — D) uid gud — tilf. C. D.

byscupi .ij. mertr.¹ En þó² huævitna þar sem hiunskapr er saman bundin. þá meghe þau æi stiliazst nema með vmdome³ byscups. loglegghre prouan [xirir hæðre.⁴ Nu ex bygðar flogt⁵ er. at madr heuir frendlono sína eða stýlono xiorda manne [fra syðzssinum⁶ iamxaret. þá gere byscups [vmbodz madr⁷ honom sol a þui.⁸ oc stæmzni honum pingh till ræxlanar⁹ með stýldmenne huartvæggia. þeirra er [hiun¹⁰ ero.¹¹ Kandzsale mæinbughi oc teli frendzeme fra syðzssinum tvæimr. oc stæmzni þeim badom hiunum þæðan till byscups. eða till þæs hans vmbodz mannz. en han heuir [xir stich¹² stipat með vitnum¹³ sinum. ex han [læzst monnum meghe uidr loma.¹⁴ oc sua þó at han lælæzst ænghi haua. en [bauggildis menn eða nærgildis menn.¹⁵ stulu [bera frendzemi þeirra sundr.¹⁶ [at han meghe eigi hona¹⁷ haza.¹⁸ oc ex [þeir ero¹⁹ vttan xyllis oc innan lagha vara. þá stall han²⁰ gera þeim sua langu stæmzno [till þengnugh²¹ sem orsturd²² stall [a þui male²³ gerazst.²⁴ at þeir²⁵ meghe xara²⁶ tviueghis. En ex huarle er till [bauggildis menn eða nærgildis menn.²⁷ þá nemzni byscups vmbodzmadr²⁸ bondr²⁹ tolf hina bæztu. [innan xyllis.³⁰ en þau haxe .ij. [æx þeim³¹ till dome með³² ser. en vmbodz madren³³ haxe með seer stilarit³⁴ vitni. þau³⁵ sem xiri honum [haza talt.³⁶ En ex xirir domara loma fram³⁷ loglegghar prouanar at sua er stýlt.³⁸ at³⁹ þa er tononnar hezir xengit ma æighi monnum meðall loma. oc hezir han þó openberlega xengit hennar. [oc brudlaup till gort.⁴⁰ oc adr en hann xengi logleggha hyst i⁴¹ lirtiu sem xyr segghir. þá stulu þau huarle striptir xirir tala ne giold.⁴² þó at þau se⁴³ stýld.⁴⁴ með⁴⁵ dome. ex þau stilia þat vndir æid sin. at þau uissu æighi mæinbughi⁴⁶ þa er þeirra samganger uard. Nu⁴⁷ ex þau bygghia síðan samann er⁴⁸ þau ero stýld. þa ero þau sæð xirir mæinsore. oc scriptroz uid byscup. of gere byscups vmbodz madr þeim stæmznu [vndir uafsta tua.⁴⁹ till byscups vmdomes⁵⁰ at læidretta mall sit. oc tala með⁵¹

¹) En ex madr tætr &c. — mgl. E. G. ²) mgl. — B. E. G. ³) dome — C. D. E. G. ⁴) [xirir xarande — C. D. ⁵) flogt — C. D. ⁶) [mgl. — B. C. D. E. G. ⁷) [armadr — C. D. ⁸) þui — mgl. E. G. ⁹) undanzorsto — E. G. ¹⁰) hiuna — B. E. G. ¹¹) [hia varo oc — C. D. ¹²) [xirir stich mall — B. [x. þuist mall — C. D. [um — E. [mgl. — G. ¹³) vinum — C. D. ¹⁴) [l. m. m. millum loma — B. [l. monnum meðhall loma — C. D. [uænef notorom — E. [uænez notorz — G. ¹⁵) [xrandr of æt men þeirra (þeirra — mgl. G) — E. G. ¹⁶) [xrendzeme þeirra (undra — B. [x. þ. i. undir stilia — C. D. [xrendzemi (þeirra — tilf. G) (sundr greina — E. G. ¹⁷) þa tono — E. ¹⁸) [huart. h. ma þa tono hazua æn æi — G. ¹⁹) [þau ero ættad — E. G. ²⁰) (byscups) vmbodz madr — E. G. ²¹) [t. þinnugh — B. G. [þennig — C. D. [þengat — E. ²²) vffurdazt — G. ²³) [mgl. — C. D. E. ²⁴) [mgl. — G. ²⁵) þau — E. G. ²⁶) uell — tilf. E. G. ²⁷) [xrandr xæiri ne tunningar — E. [x. þeirra eða tunningar — G. ²⁸) armadr — D. ²⁹) men — C. D. ³⁰) [mgl. — E. G. ³¹) [mgl. — C. D. ³²) með — mgl. E. G. ³³) madr — B. C. D. E. G. byscups — tilf. E. G. ³⁴) stilarit — C. D. ³⁵) þat — C. D. ³⁶) [er talat — C. D. ³⁷) fram — mgl. E. G. ³⁸) stilt — B. C. D. ³⁹) of — E. ⁴⁰) [mgl. — B. ⁴¹) at — C. D. E. G. ⁴²) xeargiold — C. D. xegiold — E. G. ⁴³) uardi — E. ⁴⁴) stild — B. C. D. E. G. ⁴⁵) æt — C. D. ⁴⁶) a — tilf. E. G. ⁴⁷) En — E. G. ⁴⁸) æ — B. ⁴⁹) [með .ij. uafstom — E. G. ⁵⁰) dome — E. mgl. — G. ⁵¹) við — B. C. D. E. G.

scriptum.¹ Koma þau. þa er væll. late æz [sind sinni.² oc tale scriptir.³ En ez þau toma æighi.⁴ [þa stulu þau i bann þara. oc ez þau toma þa till izirbota.⁵ þa stulu þau en stiliazt. oc tala með⁶ scriptum.⁷ oc gialda⁸ [.xii. aura⁹ byscupi. En ez þau [bera en sidan er¹⁰ þau ero i banne þriozsto uid gud.¹¹ oc uilia¹² æighi toma till [lausnar. ne¹³ izirbota. þa gere byscups umbodþ madr han vtlæghan a þingi. En byscup hæze þe hans allt. en honn gialde¹⁴ scriptroz. oc æidroz sem þyr er sagt. En ez þessor er þrilla [mannz. en honn byr með¹⁵ þiorda manne att þrendzeme eða fixstapum. þa stulu þau stiliazt þeghar a þinghi þyrsta. oc se þeim stæmzt till þyllis prest. till iuirbota. En ez stildare er. þa se þeim stæmzt till byscups eða þess sem han heuir [þar um¹⁶ scripta mall i hendr þengit. Slitu er tona sæt en¹⁷ honn læggt með manne þeim er honn ma ei æigha. sem han¹⁸ [er sem¹⁹ með læggt.²⁰ No ez han lætr æighi æz. oc þoler han þingstæmznur þriar. þa gialde han²¹ .xii. aura att huærri þingstæmznu. oc sua huartvæggia þeirra²² .ix. mertr alz. ez²³ þau gialda bæde. oc late æz.²⁴ [eða han þare²⁵ vtlægr. en tona læggt²⁶ innan landz. með raðe byscups. En huæruitna þar sem karlmadr oc tona stulu stiliazt [þirir mæinbughi.²⁷ þa stulu þau þenna æid suæria.

Um skilnadr æid manna.

- 48 Þess læggr þu²⁸ hond a²⁹ bot. oc þui styt þu³⁰ till guds at [þu stalt³¹ heðan izra stilldr vera at zelaghe of lifams losta uid þessa tono. of æighi [stalt þu³² vera att borðe³³ eða inhysis [med henne³⁴ i nokrom grunsemdar stad. nema³⁵ [þu hæz³⁶ naudzín till þes at tala uid hona i³⁷ tirkú eða i openberleghe om stad. vitnum nerverandom. oc³⁸ hoyrandum [ord þfur.³⁹ sua hialpe þer⁴⁰ gud. &c.⁴¹

Um þær honor er madr vörðr vtlægr þirir.

- 49 Þetta⁴² ero þær⁴³ tonor [er ofstldar ero⁴⁴ att þrendzeme. [ez⁴⁵ madr vörðr⁴⁶

Jvfr. Cap. 49. F. III. 3. Sv. 58.

¹) þo at sidare se — tilf. G. ²) [sind sinni — B. [syndum — E. ³) uidr scriptum — E. late æz &c. — mgl. G. ⁴) till izirbota — tilf. E. G. ⁵) [mgl. — E. G. ⁶) við — B. E. G. ⁷) koma þau &c. — mgl. C. D. ⁸) þo at sidar se — tilf. E. ⁹) gielde a oxuan — E. G. ¹⁰) [lij. mertr — C. D. ¹¹) en — B. ¹²) gud — mgl. C. D. [þriozstaf uidr sidan þeim er sua þorbodet saman at vera — E. G. ¹³) en — tilf. E. G. ¹⁴) [mgl. — C. D. E. G. ¹⁵) gire — tilf. C. D. E. G. ¹⁶) [manz er han byr með — B. [manz sem han byr uid — C. D. [hans er han byr með — E. [hans er hon byr með — G. ¹⁷) [openber — E. G. ¹⁸) er — B. ez — C. D. E. G. ¹⁹) þin — C. D. E. G. ²⁰) [mgl. — B. C. D. ²¹) [er hana ligg — E. G. ²²) byscupi — tilf. E. G. ²³) þat ero — tilf. C. D. E. G. ²⁴) er — B. C. D. E. G. ²⁵) heimstu sinni — tilf. E. G. ²⁶) [ellighar er han — C. D. [elligar þare (han) — E. G. ²⁷) bótaz — B. rigt. bótaz gire — C. D. bótaz þirir — E. G. ²⁸) [mgl. — B. ²⁹) et — C. D. E. G. ³⁰) hælgha — tilf. B. ³¹) et — C. D. E. G. mæle — tilf. B. ³²) [et [call — C. D. E. G. ³³) [staltu — B. [call et — C. D. E. ³⁴) hennar — tilf. C. D. ³⁵) [eða — C. D. ³⁶) utan — E. G. ³⁷) [þu hæz — B. [et hæz — C. D. E. ³⁸) at — C. D. ³⁹) a — tilf. B. ⁴⁰) [ord ofor — E. [ordom ofrom — G. ⁴¹) mer — C. D. E. G. ⁴²) &c. — mgl. E. G. ⁴³) þessa — C. D. þessor — E. G. ⁴⁴) .lij. — tilf. E. ⁴⁵) [ofstldar — C. D. manne — tilf. E. G. ⁴⁶) er — B. C. D. ⁴⁷) [of vörðr þo — E.

vllægr¹ ex han tætr.² En priar³ stýldar. Ein er su er [fadr manz atte. Onnur su er sonr⁴ atte. Þridia⁵ er⁶ brodr manz atte. Fiorða er modr tona þeirrar er madr atte. Simta er dotter tona þeirrar er madr atte. Sexta⁷ er systir tona þeirrar⁸ er madr atte. Seauda⁹ er tona¹⁰ su er [madr hoz¹¹ or hæidnum dome. eða honn hann.¹² En attanda er tona su er viill¹³ heuir [teit a sil.¹⁴ oc sil gudi gezit. En þæssar ero hinar¹⁵ er at frendzemi ero stýldar. [modor¹⁶ systir. oc dottr.¹⁷ En ex madr lægðst með einni huerri þeirra. þa vllæghiaðst þau bæde. oc¹⁸ xirirgort ze sinu uid byscup. nema þui at æins. at han¹⁹ brioteðst or bondum. eða vitu menn²⁰ með sonnu²¹ at orde [hæze verit synn²² a honum adr. oc²³ sidan. Sua er oc ex tona hezir naudigh²⁴ [till verit.²⁵ [oc heuir æighi hennar uili xylt²⁶ sidan.²⁷ þa sedizst honn æighi. oc bote þo uid gud exlir vmræde²⁸ byscups. [En ex han uill æi abraut zara. þa stall byscups armadr stæmzna²⁹ þeim manne þingh. oc haura³⁰ hæimistuidar³¹ vitni till³² með ser. En ex han [xær æighi.³³ þa xæsti han settar³⁴ æid xirir. oc stænde sea æidr .x. uifur sorar. En ex sa æidr xælzst. þa zære han vllægr. oc ze hans alt.³⁵ nema iord. [ex han a.³⁶ oc sofe³⁷ þetta æidzall sem onnur æidzoll.³⁸ En ex han uill æi æid xæsta. þa gere byscups armadr honum monadar stæmznu [az lande broth.³⁹ se honn oc vllægh. nema [runnit ser⁴⁰ a hæendr henne.⁴¹

Um gudsfiziar oc hui marger þær ers.

Nu er þat þui næst. at ængi ma haura [alt lifams lofta⁴² gudzyuia sinn.⁴³ 50

Jvfr. Cap. 50. M. 32. A. 21.

¹⁾ æz — tilf. C. D. E. [oc madr v. vll. æz — G. ²⁾ lægðst með henne — E. lægðst með einni huerri — G. ³⁾ ero — tilf. E. G. ⁴⁾ manz — tilf. E. G. ⁵⁾ er su — tilf. B. E. G. su — tilf. C. ⁶⁾ [mgl. — D. ⁷⁾ Sexta — B. ⁸⁾ manz — G. ⁹⁾ Seaunda — B. ¹⁰⁾ mgl. — C. E. G. ¹¹⁾ [þu hozt — B. E. G. ¹²⁾ þit — B. E. G. ¹³⁾ viill — B. D. ¹⁴⁾ vidr — G. ¹⁵⁾ [a hozðhe — C. D. [teit — E. G. ¹⁶⁾ priar — tilf. E. G. ¹⁷⁾ modor — E. G. ¹⁸⁾ [modor. systir oc dottr — B. ¹⁹⁾ Oc so hæzua þau — C. D. hæzua — tilf. E. G. ²⁰⁾ þau — C. ²¹⁾ þat — tilf. E. G. ²²⁾ at han hæzde obr verit of — tilf. E. G. ²³⁾ [ein — C. D. [hæzuer [ynt — E. [hæzbi [ngz — G. ²⁴⁾ eða — C. D. E. ²⁵⁾ naudgab — B. C. D. E. naudhæ — G. ²⁶⁾ [teit — G. ²⁷⁾ xylt — B. till verit — C. D. ²⁸⁾ [sua at hennar uili hæzuer eigi till ueret — E. [mgl. — G. ²⁹⁾ radhi — C. D. E. G. ³⁰⁾ [En bgs fups ombods madr stæmzni — E. [en bgs armadr fæl stæmzna — G. ³¹⁾ hæzue — C. E. ³²⁾ hæimistuidar — B. ³³⁾ þingo — tilf. C. D. E. ³⁴⁾ [dgh — B. [tæðir nei uib — C. D. E. G. ³⁵⁾ [nritar — C. D. E. G. ³⁶⁾ j byfups valde — tilf. G. ³⁷⁾ [hans eigi — E. G. ³⁸⁾ byfups ombods madr — tilf. E. G. ³⁹⁾ æidzoll — mgl. E. ⁴⁰⁾ [or lande of zære vllægr — E. G. ⁴¹⁾ [rmt vrr — B. [runnit vrr — C. [runnit — D. ⁴²⁾ Istf. se honn vllægh &c. indskyde E og G Begyndelsen af den ældre Borgarth. L. C. 15 (I. B. S. 350), hvilket og findes særskilt i F. Det lyder saaledes efter E, sammenholdt med de to øvrige: Þær tonor ero .xvij. er madr uerdr obota madr æz ex han liggz [legre ædr zær zange ([med einni hueri — G) .i. er modor. annur er modor modor .iiij. er systir .iiij. er sunar dotter .v. er dottr dotter .vi. er brodr dotter .vii. er systir dotter .viii. er siupmodor (stjzdottir — G) .ix. er sunar tona .x. er brodr tona .xi. er siupdottr (stjzmodor — G) .xii. er dottr dotter tona manz .xiii. er zædur systir .xiiii. er modor systir .xv. er systir tona manz ([xiiij. er systir tona manz .xv. zædur systir manz .xvi. er modor systir — F. G) .xvii. er zædur modor manz [xviij. er dottr ([xviij. er brodrong manz aat stjzbu — F) (a madr er liggz einhæria þeirra (ædr zær zange — tilf. F) han hæzuer xirirgort ze of xridi lande of laufum syri. zære a land hæidit of tome aldri þær er cristnir men ero xirir (xirir — mgl. F) sidan. ⁴³⁾ [mgl. — E. G. ⁴⁴⁾ fna — C. D. E.

En gudziuiar værða¹ þrizaðdar [i skirn.² hin fyrsta millum þess barns er skirt er oc þess er skirir. eða barne hælðr till skirnar [oc æðgina barnsens.³ þridi⁴ ero millum barnsens er skirt er. oc [millum⁵ liotlegs barnsens.⁶ þess er skirir eða⁷ till skirnar hælðr. oc þui æighu prestar gudziuiar uid oð þau bornn er þeir skira. oc oð þeirra æðgin.⁸ oc ma prestens barnn uid ængan þan lifams lofa dryghia⁹ er prestren¹⁰ heuir skirt.¹¹ Hælðr madr barne mannz til skirnar.¹² þa a fadr of modr barnsens¹³ oc sua barnet¹⁴ gudziuiar uid tono þæs er barne hælðr till skirnar.¹⁵ þo at hon hæze æighi a barneno hælðet. þa er þat uar skirt. Slíkar gudziuiar værða oc þar sem madr [hælðr undir byscups hond. Liggir oc vtlægd uid ex madr¹⁶ tætr gudmodor sina. eða guddottor sem þyr seghir. En þirir [alla adra gudziuia¹⁷ [er þyr uaro taldr.¹⁸ þa sællizst madr sem han tale þystrungh¹⁹ eða brøðrongh²⁰ bæðe uid gud oc byscup.²¹

Um söku oc æiða um kirkia goz oc um testamentum.

- 51 [Till luidianar²² [huatzfotlegghrar²³ alæzðar²⁴ vstynsamra manna er her till haza framlopyt vuarleggha²⁵ æidum. oc oðrum prouanom vloghlegghom.²⁶ sumir soðande. en sumir væriande sil. þa er her skipt. at huæruitna þar sem ex er a um notor mall. at²⁷ þeir sem dæila. vilia²⁸ eighi²⁹ með samþycth nidr sætia. [stall þat³⁰ þirir þeim prouazst oc nidr sætiazt er um þat mall a³¹ at doma. [sua at honum sem sol er gægen se sættr daghr³² þirir sinum domara. þui at sa [domr er vtlægr³³

¹) ero — C. D. E.   ²) [mgl. — E. G.   ³) [mgl. — C. D. [aðrar gudziuiar ero millum þess er barn skirir of þes er barne hælðr till skirnar — E. G.   ⁴) þridiu — C. D. E.   ⁵) mgl. — B.   ⁶) barn — B. barns — C. D. [prest — E.   ⁷) [þers er — G. of þess er þui — E.   ⁸) æðgini — B.   ⁹) egha — C. eiga — D.   ¹⁰) prest — B. fadr þeirra — E.   ¹¹) Nu — tilf. E. G.   ¹²) skirngar — E. G.   ¹³) mgl. — B.   ¹⁴) stægt — tilf. E.   ¹⁵) skirngar — E. G.   ¹⁶) [mgl. — C. D. E. G.   ¹⁷) [aðrar aðrar gudziuiar — B. C. D. E. G.   ¹⁸) taldr — B. C. taldr — D. [mgl. — E. D.   ¹⁹) sina — tilf. B. sin — tilf. C. D.   ²⁰) sin — tilf. C. D.   ²¹) E og G tilf. som Slutning af dette Cap. følgende Stykke: Medall þessarra manna verða gudziuiar i skirn. fyrst millum prestens er skirir of barns þess er skirt uerdr. aðrar gudziuiar millum prestens of fadr barnsens er skirt uerdr. þridiu millum þess er skirir of modor barnsens. firda millum þess barnsens er skirt uerdr ex prestnom of barna prestens. of þui eighu prestar gudziuiar uid oð þau born er þeir skira of oð þeirra æðgin of ma prestens barn uid ængan lifams lofa dryghia þarn er prestren heuir skirt. Simtu gudziuiar verða millum barnsens er skirt er of þess er þui hælðr till skirnar. .vj. millum þess er skirir uerdr of tono þess er þui hælðr till skirnar. .vij. millum þess er skirir. of barna þeirra er þui hælðr till skirnar. .viij. millum þess er barne hælðr till skirnar of fadr þess er skirir uerdr. .ix. millum prestens [er skirir ([er barne hælðr till skirnar — G) of modor þess er þui hælðr till skirnar. Desforuden findes i E med en noget forskjellig Haand, blandt Retterbøderne, dette Stykke endnu engang, i alt Væsentligt samstemmende med foranførte, undtagen i de sidste Linier, der lyde saaledes: Niunda millum þess er barne hælðr till skirnar. of modor þess er skirt er.   ²²) [him villa(!) — G.   ²³) huatzfotlegghrar — B. huatzfotlegghrar — C. D.   ²⁴) [huatzfotleg alæzð — E. [huatzfotleght alæzð — G.   ²⁵) vuarlegghom — B. G.   ²⁶) vloghleggha — B. ogarligghum — G.   ²⁷) of — E. G.   ²⁸) oc — tilf. C. D.   ²⁹) huærgi — E. G.   ³⁰) [þa stall han — C. D.   ³¹) eighu — C. D.   ³²) [sua at hin s. s. er gægen se sættr — B. [so at han a sætiazt er soðir er — C. D. [sua at hin sættist er soðir er — E. [sua at hin soðezst er sættr er — G.   ³³) eigi toghleggr — B. ologlighir — C. D. ologleggr — E. [dormer vlogligha — G.

oc æighi¹ haldande. er æz þeim gerizft.² er um þat mall a æighi retlega³ doma. En
 þa sem [seggir.⁴ eða sof gæuer.⁵ þa stáll han þa⁶ prouan⁷ till sine mals. nema
 han⁸ sem næittar. seggi⁹ nolorn lut i [finni næittan.¹⁰ þann¹¹ sem [han æighi.¹²
 [oc¹³ xirir sine hond at proua.¹⁴ þu¹⁵ stulu klætar um oll¹⁶ mall [sofiazft xirir
 herra bñscupi.¹⁷ eða þeim sem han heuir [xengit¹⁸ att stipa malom hælaghrrar tirtiú.¹⁹
 En læitmenn stulu [um oll mall²⁰ sofiazft xirir [herra konongenom.²¹ [eða þeim sem
 han heuir sine loghsogn xengit.²² uttan þæssor mall sem her sæghia.²³ eða onnur
 þui lit. sem horyra²⁴ till triftins rettar. Súa sem er²⁵ rænn. [eða um²⁶ stuld or
 tirtiú.²⁷ oc misþyrma²⁸ tirtna²⁹ of lærðra manna³⁰ godz.³¹ um³² liunda gerdir.
 oc hæt³³ oll. um³⁴ testamenta. er menn stipa æintanlegða æz þui er þeir geza tirt-
 tiú³⁵ eða odrum hælghum³⁶ stodum oc zatotom monnum. um alt tirtiú xrialsæ. er
 honn æ i ser. [oc uttan sit. i monnum³⁷ oc æignum. oc³⁸ værd³⁹ pilagrima⁴⁰
 hins hælga Olafs⁴¹ er vitia hans stadar. oc hælgra stada adra [oc⁴² þeirra mall.⁴³
 um hiunskap oc allar [þær sater⁴⁴ oc mala vægti sem⁴⁵ horyra till. of þar sem doma
 stáll. huersu huær er loghlegða getin. um tvænna leghor.⁴⁶ um xrendzemis spæll. [um
 daut þe.⁴⁷ oc um uillu alla. oc vantru. oc þar sem seldir værða⁴⁸ eða lonytir and-
 leggher lutir.⁴⁹ Stáll um oll⁵⁰ þæssor mall oc þau xleiri er stipað ero i triftnum
 rette.⁵¹ huartvæggia væriande⁵² oc sofiande. með vitnum sinum [oc gognum⁵³ toma
 till bñscups orsturdar. eða hans umbodz mannz.

Guæria þa er sæk(r) er suer vsanna æida. við kirkjuna.

Æz þui at gud er sialx sanlæitr. [þa uill han þat⁵⁴ huers manz með⁵⁵ san: 62
 leit⁵⁶ ia. sem ia er. [oc þat⁵⁷ næi sem næi er. En þo xirir brøfslæita sater manz:

¹) er þann domr — tilf. G.   ²) domest — E. G.   oc domist — tilf. C. B.   ³) at — tilf. B. C. D.
⁴) sofir — C. D.   [ættir er — E.   ⁵) Saal. rettet; gæuer — A.   [sof gæuer — G.   ⁶) hæua — E. G.
⁷) þrog — C. D. G.   ⁸) hin — E. G.   ⁹) hæue — G.   ¹⁰) þrogvan — C. D. E.   [sinu mals — G.
¹¹) þat þrog — G.   ¹²) [honum ber at gram at þora — G.   ¹³) oc — mgl. B. rigtigt.   ¹⁴) [xirir
 sine þyldu proua — C. D.   [sine þrogvan xirir hæua — E.   [mgl. — G.   ¹⁵) En nu — E. G.   ¹⁶) þin
 — tilf. E. G.   ¹⁷) [xirir bñscupi þrogua sine deitu — E. G.   ¹⁸) till [æt — C. D.   ¹⁹) hæl. tirtiú —
 mgl. C. D.   [stipa þat — E.   [stipa till — G.   ²⁰) [mgl. — C. D. E. G.   ²¹) [konongedomenom — E. G.
²²) [mgl. — C. D. E. G.   ²³) xylgia — E. G.   ²⁴) horyra — E. G.   ²⁵) er — mgl. C. D. E. G.
²⁶) mgl. — B. C. D.   [of — E. G.   ²⁷) tirtium — B. C. D. E. G.   ²⁸) misþyrmsl — B. C. D. E. G.
²⁹) tirtiú garða — tilf. G.   ³⁰) oc tirtiunnar — tilf. B.   ³¹) oc tirtiú garða — C. D.   or tirtiú garða — E.
 godz — mgl. G.   ³²) oc — B.   ³³) I dette Ord begynder en Lacune i G. ophører i Cap. 59.   ³⁴) oc
 — B.   ³⁵) tirtium — B. C. D. E.   ³⁶) monnum eða — tilf. D.   ³⁷) [otan [et oc innan — C. D.
 [stadium mannum sinum(!) — E.   ³⁸) um — B. D. E.   oc um — C.   ³⁹) xrið — C. D.   xærð — E.
⁴⁰) pilagrima — B.   till — tilf. E.   ⁴¹) konungs — tilf. C. D. E.   ⁴²) oll — tilf. C. D.   ⁴³) [mgl.
 — E.   ⁴⁴) [ættir — C. D.   [ættir — E.   ⁴⁵) þær — tilf. B.   þær — tilf. C. D.   þa er þær — E.
⁴⁶) legorð — B.   leghorð eða þau mall — C. D. E.   ⁴⁷) [um hordoma. um xriðuligui. um meinsida. um ofir
 æz men byggia daut þe — C. D. E.   ⁴⁸) ero — C. D. E.   ⁴⁹) um symonia — tilf. E.   ⁵⁰) oll — mgl. E.
⁵¹) [sall — tilf. C. D.   ⁵²) mgl. — B.   ⁵³) [mgl. — E.   ⁵⁴) vitia till — tilf. C.   ⁵⁵) i — C.
⁵⁶) [mgl. — D.   [þa uill han þat með huers manz sanlæita — E.   ⁵⁷) [þær — B.   [mgl. — E.

sens en fialdan tryr ordeno tuæbno.¹ þa heimzfast æidar oxfleggha oc framzlystazt. oc er þat æighi synð er sat er suaret. oc zirir þui ero þeir skipader till sættar.² samþyctar. [oc stadzæstu.³ oc zridar⁴ [millum þeirra⁵ [er vsattr ero. oc verit haza.⁶ of styrkia [hazðan zrið millum vina.⁷ till þæs er⁸ sanleitr byrtizt. i þui sem vattar bera. þeim till stírsta⁹ eða vndan zorflo er domare domr. En þo at eidanna¹⁰ se marghzalleggh græin. þa æighu¹¹ stýldulegha oc inuyrdulegha þriir lutir i þeim at gormazst. sanleitr i reinni samuizstu. at han suæri¹² þat eit er han veit. oc ætlar [evanar laust¹³ sat vera. stynsemd i godre zorhugsann. at han suæri æighi huafse- longztlegha.¹⁴ oc gange æi till att suæria vttann naudzynia. retuifi¹⁵ er¹⁶ þat sem¹⁷ suaret [er. oc¹⁸ loglegt er.¹⁹ oc rett. þui at huar sem suær at dryghia notora ilzstu eða daublegha synð. þa syngezst han sverriande vlogleght. oc stæll þo²⁰ þan æið riuz[a] sæctar laust oc gange till stírsta.

Ger segir en um meinaða oc um þa er til synða hørza.

- 53 Sa madr er suær æið rangen. han sædizst [tolz aurum²¹ uib byscup. En ex²² læiðir zleiri menn a [æið rangann²³ með ser. þa stæll hann gialda .iij.²⁴ aura zirir huærn vatt.²⁵ En ex þeir uitu at þeir suoro rangt. þa sellizst huær þeirra [tolz aurum.²⁶ En ex þeir haza²⁷ syn zirir. þa stulu þeir synna með æinaði.²⁸ En byscupe armadr stæll eigi bera [han²⁹ þeirri sof.³⁰ zyr en han haze heimilistuidar³¹ uitni till. nema [mað se openbert.³² [Sua er en mælt. at³³ ex larðmadr eða lona vinna æið³⁴ till þeirra luta er till synða hørzer³⁵ till samhælbis um landrab mote rettom landzlononge. eða um mandrap. eða hordom. eða till annara storglope. þan æið stæll riuzæ sæctarlaust. [oc stæll till stírsta ganga.³⁶ at³⁷ illar æiðr var vunnin.

Um þa men er kirkia gog misþyrma.

- 54 Ollum monnum mann þat³⁸ lunnict vera at ængi a ranglegha³⁹ tala eða mis-

Jvfr. Cap. 53. F. II. 46. Sv. 55. A. 23.

¹) bær — C. D. E. ²) oc — tilf. C. D. E. ³) [mgl. — C. D. ⁴) [mgl. — E. ⁵) [mgl. — C. D. ⁶) [sem zyr uaro usattr — B. [er adhir ero osattr — C. D. [er adar uaro osattr — E. ⁷) [millum manna zridin — C. D. [zrið millum manna — E. ⁸) at — E. ⁹) stila — C. D. stuldar — E. ¹⁰) Saal. rettet; endanan — A. ¹¹) þo — tilf. E. ¹²) seggi — C. D. ¹³) [æzuentega — E. ¹⁴) huafse- longztlegha — B. huafsefioðliggha — C. huafsefioðliga — D. bradsefioðliggha — E. ¹⁵) retuifi — C. ¹⁶) at — B. C. D. E. ¹⁷) se — C. D. E. ¹⁸) en — B. [er — C. D. ¹⁹) [er sat er — E. ²⁰) mgl. — C. D. han — E. ²¹) [iij. mertir — C. D. ²²) han — tilf. B. C. D. E. ²³) [meinsere — E. ²⁴) .gij. — C. D. E. ²⁵) þeira — C. D. vatt — mgl. E. ²⁶) [iij. mertir — C. D. uibr byscup — tilf. E. ²⁷) bioba — E. ²⁸) tgritar eide — C. D. E. ²⁹) þa — E. ³⁰) [þa þeiri sof upp — C. D. ³¹) heimilistuidar — B. ³²) [þat se openbertegt — E. ³³) [Oc so — C. D. ³⁴) eða — C. D. ³⁵) sua sem er — tilf. B. D. hørzua. so sem er — C. E. ³⁶) [mgl. — E. ³⁷) zirir þui at — E. ³⁸) [ynt of — tilf. E. ³⁹) at — tilf. B; ligesaa C. D. E. með Udel. af ranglegha.

þyrma lírtiunar goz. eða þeim lutum sem lírtiunni eða gudi ero falladr.¹ Hæitir þat sacrilegium. sua sem er misþyrms(l)² [vigs lutar.³ eða rænlegr⁴ aþdrattir. pinazst þeir hardleggha⁵ bæde i guds loghum⁶ oc manna er þat gera. oc vædr þetta sacri- legium stundum.⁷ [at mædr læggr hæztugr⁸ hendr⁹ a presta. eða klerka. oc¹⁰ klauftr- menn. of huer sem þat gerer. þa er han i banne [æz sialzu¹¹ verlinu. oc ma æz ængum læysazst nema æz herra¹² pauanom. æða nokrom þeim sem han zærr [ein- tanlegt uald till þæss.¹³ þat vædr oc vret¹⁴ odrum hætte. ez nokor brytr lírtiu zrið eða spillir. [eða lírtiu garðz.¹⁵ oc i þui sem telit vædr or lírtiu. þat sem þar vædr laght¹⁶ till gornyslu. þo at adrer eighi. eða hælðr [lírtina goz¹⁷ mote uilia þeirra sem [zirir eighu at rada.¹⁸ eða lætr vðott eða¹⁹ vðomt²⁰ hamznadom²¹ dome. þeirra sem [þar vm²² eigha orsturd [at væita.²³ [er þæssarar pina(!) of tuezold²⁴ bann oc zegiold. þui at huer sem gælðr²⁵ ranglega með illuilia. æða ræna²⁶ ze hælagrar lírtiu þa er sa²⁷ þar ziri i banne. [J annan stad²⁸ stæll han²⁹ ze bota. stitu sem [ðomr a hendr honum byscup. eða³⁰ loglegr hans domande³¹ vm þetta mall. sua sem honum synyzst [rett³² ætir mintan.³³ [oc autan³⁴ hans æzgiarða.³⁵ [Ma þæsser³⁶ æz byscupi læysazst. eða þeim sem [han byðr³⁷ eintanleggha.³⁸ Sua oc huar sem [renr eða³⁹ stæll or⁴⁰ lírtiu [huer sem æ.⁴¹ þa stæll þæssor tuezold⁴² hæmzningh⁴³ zirir⁴⁴ loma. att guds loghum. zorbod oc zegiold. oc han zorbazt eighi þui hælðr [retleggha rezfingh æz veraldar hozdingium.⁴⁵

Þm dætt zc.⁴⁶

Þat er ofter er menn byggha daut zec. oc krezia frammar⁴⁷ æz þeim er [þeir 55

Jvfr. Cap. 55. A. 35.

¹) þannader — B. C. D. E. rigtigere. ²) misþyrmd — C. D. ³) [vigs lutar — B. [vigsbra lufa — C. D. ⁴) ranglegr — B. C. D. E. ⁵) zire — tilf. C. ⁶) augliti — C. D. E. ⁷) [sua — tilf. E. ⁸) hæztugar — B. ⁹) [er men leggia heptuggha hond — C. D. [at m. l. hæztuggha hond — E. ¹⁰) eða — B. C. D. ¹¹) [a sama — C. ¹²) mgl. — C. D. E. ¹³) [eintanligha þat uald — C. D. ¹⁴) stit eintalegt uald i hendr — E. ¹⁵) urð — B. með — C. D. E. ¹⁶) [lírtiu ædr lírtiugarðe — E. ¹⁷) [sætt — B. ¹⁸) [lírtiuna — B. lírtina eign — C. D. lírtiunnar eign — E. ¹⁹) [með eighu at gera oc rada eighu — C. D. [eigu hennar godze at rada — E. ²⁰) oc — C. D. ²¹) at — tilf. C. D. ²²) neittande — E. ²³) [mgl. — E. ²⁴) [a at leggia — E. ²⁵) [Er þessi pina tuezold — C. D. [En þæssor pina er tuezold — E. ²⁶) hælðir — C. D. E. ²⁷) renr — B. C. D. E. ²⁸) han — C. D. þat — E. mgl. — B. ²⁹) [Jannan — C. D. [mgl. — E. ³⁰) zirir þat — tilf. E. ³¹) eða — mgl. — B. ³²) [ðomist ætir mala uagli a hendr honum. Biscop er hans domare — C. D. [ð. a. hendr h. bp. er hans loglegr domare er — E. ³³) rett — mgl. E. ³⁴) [ætir mala uagli — C. D. ³⁵) [oc a autan — C. D. ³⁶) æzgiarða — B. æzgiarðar — C. D. E. ³⁷) [þa a þessi — C. D. ³⁸) [hans vm: bod hezuir — C. D. vm — tilf. E. ³⁹) eintanlega — mgl. E. ⁴⁰) [mgl. — C. D. E. ⁴¹) hælðir — tilf. C. D. E. ⁴²) [mgl. — C. D. E. ⁴³) hæmning — B. pina oc hegning — C. D. ⁴⁴) zirir — E. ⁴⁵) [loglegrar rezfingar æz konongebomenom — E. ⁴⁶) Dette Cap. findes ogsaa i Cod. Ff af Landsloven, som Slutningscapitel i Kjöbebolken, (see foran S. 167, Not. 27); som Cap. xxxiii. af den nyere Borgarthings-Chr. r. i Cod. B af denne (see foran S. 306, Not. 11); som et af de ældste Capp. af nyere Gulathings-Christenret i Cod. D og E af denne (see foran S. 323, Not. 13). Varianterne af de nævnte Codd. anføres her saaledes at Ff af Landsloven betegnes V; B af Borgarth. Christenret X; D og E af Gulath. Christenret Y og Z. ⁴⁷) meira — Z.

lia¹ en inftodo. Of gerizft þat i þui ollu er veghazft ma með ftorom vaghom eða smam. fua fem er fmör. lin. æir. gull. eða fylzr.² oc þui lifir. lutir. oc i ollu þui er tæliazft³ mæ alnom. fem er lerezt eða væðmall.⁴ oc [odrur tale fem⁵ fylzr. ftæid oc allzftyns vara. oc þuilitir lutir.⁶ oc i ollu þui fem i ferollom mælezt fua fem lyfi oc hunangh. oc allzftyns annar loghr. oc fua fem [tornn oc mioll⁷ oc þuilitir lutir. fua oc ex⁸ [madr ftir⁹ feer læighur zirir [tyr oc verd.¹⁰ þa [gerir han¹¹ odr. nema han¹² fee luna liuande.¹³ oc fanne¹⁴ feer till handa. eða hans¹⁵ umbodzmadr.¹⁶ oc byggi¹⁷ fidan [ex uill.¹⁸ Nu i huæriu fem huæ¹⁹ tætr avogt notors²⁰ lufar. þan²¹ fem han ftildi feer vndir²² þæs²³ abyrð er lanet þurzt.²⁴ þa gerer han i þui daudleggha fynd²⁵ [oc ofrfeind.²⁶ iamzra uid ftuld oc ræn. firilatazft þæffar fyndir æighi þeim fem þær gera. nema þær zæ æztr þat alt er þær halda.²⁷ eða haue annat²⁸ [æt vuilia²⁹ þæs er æ. ex³⁰ þær haza zongh till. ftall fa er odr tot.³¹ þeim³² greida er han tot æ. eða hans ærzingium [ex fa er andadr.³³ En ex ænghi þæirra er till. þa ftall [með byfcups raðe³⁴ gezazt³⁵ zatofom monnum. tirkium³⁶ eða klauftrum.³⁷ Ero allr ofertallar³⁸ zorbodadr.³⁹ oc viftilldir⁴⁰ æz⁴¹ hælagre tirkiu. eztir guðs loghum.⁴² [i primmr⁴³ lutum. æz ftalzu vertinu. fyrft at þær ftulu æighi tafa hold oc blood vars herra⁴⁴ nema [bote izir.⁴⁵ Annat⁴⁶ þeim till [hamznanar oc⁴⁷ hæðengar⁴⁸ [ftall æi tafazft þæirra ozer.⁴⁹ till hælages alteris. þridia⁵⁰ at ex þær andazft⁵¹ i þæirri fynd vbottre. ftulu þær miffa [hælages legr ftadar. i⁵² tirkiu garðe.⁵³ [oc fua zram om þat⁵⁴ ftall byfcup þeghar han væðr uar uid⁵⁵ þrøngia þeim eða þæirra ærzingium till izirbota. [með hyrtingh hælaghar⁵⁶ tirkiu. Engi ftall oc hørta ftrixta mall. [openbers oferftarls⁵⁷ ne han løyfa

¹) [æigir — E.   ²) of iarn — tilf. E.   ³) mætaft — E.   ⁴) of adrur þui lifir lutir — tilf. E.
⁵) [i allu þui er tæliaft ma fua fem — E.   ⁶) oc i ollu þui &c. — mgl. V. Y. Z.   ⁷) [mioll of mall torn of rugar — E.   ⁸) þo at — C. D. E. V. Y. Z. þa — X.   ⁹) [men ftilli — C. D. E. V. Y. Z. [men er ftilli — X.   ¹⁰) [tyruerd — C. D. E. V. X. Y. Z.   ¹¹) [gera þær — C. D. V. X. Y. Z. [þat — E.   ¹²) þær — C. D. E. V. X. Y.   ¹³) þæff — Z.   ¹⁴) at menn ftilli fer leigu zirir tyruerd — tilf. Y.   ¹⁵) ftiofe — X.   ¹⁶) mgl. — C. þæirra — E. X.   ¹⁷) umb. men — X.   ¹⁸) han — tilf. C. D.   ¹⁹) [eztir þæira wilia — X.   ²⁰) madr — C. D. E. V. X. han — Y. Z.   ²¹) torns — B. notors — Y.   ²²) þæff — C. D. V. X. Y. Z. þær — E.   ²³) vndan — X.   ²⁴) þæffa — Y. hans — Z.   ²⁵) at haza — tilf. Y. Z.   ²⁶) ftuld — Y.   ²⁷) [ofrftins — de Örr.   ²⁸) haza þær æz tetil — Y.   ²⁹) annars — B. X. annara — C. æz annara — D. V. æz annara zæ — E. æz annara manna gobz — Y. Z.   ³⁰) [a vitia — B.   ³¹) of — tilf. Y. Z.   ³²) gerir — E.   ³³) heim aptr — Z. æzfar — tilf. Y.   ³⁴) [mgl. — C. D.   ³⁵) [bißcupr raðha æth — X.   ³⁶) geza — C. D. E. V. X. Y. Z.   ³⁷) tirkium — mgl. E.   ³⁸) ftlauftrummonnum — V. Y.   ³⁹) openbarer — tilf. C. D. E. openberlega — tilf. V. Y. Z.   ⁴⁰) i zorbode — Y.   ⁴¹) ftilldir — de Örr.   ⁴²) zra — C. D. V. X. Y. Z.   ⁴³) oc — tilf. V. X. Y. Z.   ⁴⁴) [lij. þeim — X.   ⁴⁵) Jhesu Chrifti — tilf. C. D. E. V. X. Y. Z.   ⁴⁶) [þær gange (adr) til izirbota — V. X. Y. Z.   ⁴⁷) er — tilf. ß.   ⁴⁸) [hatanar oc — Y. Z. [mgl. — E. X.   ⁴⁹) hæðungar — E. V. X. Y. Z.   ⁵⁰) [at eigi ft. þ. ozzr tafast — C. D. E. [at eintio þæira ozzr ftat tafast — Y. Z.   ⁵¹) þat er hilt þridia — E. þridia er þetta — Y. þr. er þat — Z.   ⁵²) dørja — C. D. E. V. X. Y. Z.   ⁵³) þæitlaghum — tilf. V.   ⁵⁴) [hælagan tirtiugarð — E.   ⁵⁵) þetta mat — C. D. V. Y. þæirra mat — Z. [mgl. — X.   ⁵⁶) þuilita luti — tilf. X.   ⁵⁷) [uib hælagha — C. D. E.   ⁵⁸) [openbertigo ofrtaris — C. D. E. [ofertalla openberlega — Y.

þyr en han heyrir ætr þengit ofret. [eða geget¹ till þæs zulla vardan. sem han er
frammasst² þangadr till. En þo at [openberer ofrtarlar³ biode³ um⁴ meðr aluedno⁵
[eða æighi aluedno.⁶ a [sidaftum doghum.⁷ up at lufa [telin a aula⁸ dauz þear. þa
stall þo næittazst⁹ þeim¹⁰ heilag¹¹ [tirtiu garðr till legrestadar.¹¹ þar till er zullu-
leggha¹² er ætr greit¹³ ætir þonghum¹⁴ [annat huart¹⁵ þeim er haza æighu ez
þeir ero ner. ælleggha þyscupi eða hanis ombod¹⁶ manne. eða solnar preste sinum. ner-
verandom stiritum monnum æz solnenne. at varðueita þeim till handa er haza
stall.¹⁶ En huær sem ofr gerer. settizst .vi.¹⁷ aurum.¹⁸ æ þat halzt lonongr en
halzt þyscup. oc vptøkt þat alt er byggt uar. [oc stall þat haza halzt lonongr en halzt
þyscup.¹⁹

Um þa men er heidni blotar oc um spamen.

[Ez madr blottar²⁰ a²¹ heidnar vettir. eða þær han með spafoghum. eða með 56
gerningum. þa madr [er þui lydir. oc²² þan mann husar till þæs.²³ han er sua vth-
lægr sem manz bane. en þyscup æ huarn peningh þear hans. En ez han dylr.²⁴
stiri st med [stifu suære²⁵ sem þyscupi synizst. En þa er þæssor mall lennr manne.
[þa vædr²⁶ a þui zioflmæles madr ez stirstotat er. nema han haxe²⁷ þirir seer hæim-
ilistuidar²⁸ vitni.

Ez madr vædr skr(i)ptroze við þyscup.

Ez madr vædr æidroza eða striptroza. við þyscup. huart sem er lona eða larll. 57
madr. en þat er striptroz. ez madr [gængr ætr till²⁹ somu synðar.³⁰ er han haxde
þyr gort. um þau mall er sæth bitr. oc till stripta varo boren. eða³¹ æighi uar æz
lande þaret.³² sem strizt uar. gialdi [gij. aura³³ þyscupi. oc sua annat sinni. oc hitt
þridia sinni. en ez þau gera þat oftar. þa er larllmadr vtlegr. en þyscup haxe
huarn peningh þear hans. en lona bortezt hæima þirir ætir dome³⁴ þyscup. En
engu er honn set³⁵ ez honn er naudigh tefin.

Jvfr. Cap. 56. F. III. 15. Cap. 57. F. III. 16. Sv. 72. A. 22.

¹) [oc geget — E. V. Y. Z. ²) [openber ofrtar — C. D. F. X. Y. Z. ³) biði — B. ⁴) upp — C. mgl. — Z. ⁵) aluedom — X. ⁶) [æder æighi aluedhom — X. [mgl. — V. ⁷) [sidafta begi sinum — Z. ⁸) [telin aula — E. V. X. [telit oftar — Y. Z. ⁹) væitazt — V. ¹⁰) honom — E. V. X. Z. ¹¹) [legghaðr i tirtiu garðe — B. C. D. E. [tirtiu groptir — Z. æ — tilf. E. ¹²) zulltom: lega — C. D. Z. ¹³) lotit — V. geget — X. goldet oc lotet — Y. þengit of greit — Z. ¹⁴) lagum — E. ¹⁵) [mgl. — X. ¹⁶) eigu með retto — Y. Z. ¹⁷) .gij. — C. D. ¹⁸) [stige — tilf. V. Y. Z. ¹⁹) Efter dette Cap. følger i E Cap.: Sua er mælt i togum manna &c., der ellers er Cap. 62, see nedenfor ved dette. Samme Afvigelse i Capitlernes Ordning sees og at have fundet Sted i G, da dette Cap. mangler efter Cap. 61. ²⁰) [En ez madr tryr — E. ²¹) mgl. — C. D. ²²) eða — B. E. ²³) [er lydhir honum oc hans foghum trær — C. D. ²⁴) dular — B. þa — tilf. C. D. [þniar þa — E. ²⁵) [ort — B. C. [þeim æidstaz — E. ²⁶) han — tilf. B. ²⁷) [hazui han — C. D. [hazut — E. ²⁸) hæimio: tuidar — B. ²⁹) i — B. [æstir ætir i — E. ³⁰) [ynd — B. E. [yndarinnar somu — C. D. ³¹) oc — B. ³²) þaren — B. ³³) [iij. mertir — C. D. ³⁴) rade — E. ³⁵) [atad — E.

Es mædr blandaz við buge.

- 58 Es manne er þat tent at han blandazft¹ við annan² zenad. þat er xirirboded
xirir³ huærium trisnum manne. [þa softe armadr⁴ með heimistuiðar⁵ vitni.⁶ en þa⁷
syni⁸ með tlyxtar⁹ æidi. eða þare uthlægr. Sva stall oc synia alra vthlægra mala.

Um þa daga er væghu skal bota.

- 59 Daggh þan er næstr er aluirkir xirir Jons meffo extann.¹⁰ þa stulu allr vighir
menn vegho¹¹ bota. huæ i sinu xylti. þar sem mest er þorz att i [huæri stippstlu.¹²
En ez naudsyn bannar þan daggh.¹³ see gort¹⁴ xirir Petros meffo. En ez notor lætr
fallazft. gialde [halzann oyri byscupi¹⁵ huæ þeirra. En ez bonde gezt æighi verk-
manne tom till.¹⁶ þa gialde [han xirir bada þa.¹⁷ En ez verkmadr uill æi þara.
[oc gezt bonde honum lonyi till.¹⁸ þa suare han sialzt sol. En um þuerær¹⁹ al-
lar þa gere menn bruar²⁰ izir. huar i sinu herade. oc læggi²¹ þar þan²² daggh till
er stildr er till vegghar bota. þa tolt monade er bru er i giærd.²³ En framleidis
þare sem adr var mælt. [En byscups armadr gere monnum stæmyno till²⁴ með bod-
sturd²⁵ [oc lvsingh²⁶ att tirlu. En huæ er æi tomr. gialde halzan oyri. En by-
scups armadr stall þetta²⁷ sotia halzt byscupi till handa. en halzt bondom till bruar
gerðar. en þeir²⁸ væiti²⁹ liid till. En þessor vegghar bot tomr i stad manztrialssis
þæs er mælt uar i loghum varom. oc³⁰ allr menn haza hætit [til guds þada.³¹
En bruar giærd stall sua stunda sem hinir uittrazsto menn [i huæriu herade³² sia at
bera³³ ma.

Es mædr verdr þausætt.

- 60 Es byscup bandzætr mann.³⁴ þa stall han þriggia monada fræft haza at læid-
retta [mall sitt.³⁵ En [at menn veuizt æighi lengr i vgiptu hans.³⁶ þa stæmni
byscups armadr honum þingh. oc gere han vtlæghan. nema³⁷ han læidrette [þar
þegghar³⁸ mall sitt.³⁹ oc haza byscup alt ze hans. en tonongr landtaup.⁴⁰

Jvfr. Cap. 58. F. III. 18. Cap. 59. F. III. 19. Sv. 74. Cap. 60. F. III. 21. Sv. 73.

¹⁾ blandes — B. hægus blandaz við buge — C. D. ²⁾ ein huern — B. C. D. E. ³⁾ mgl. — B. C. D. E. ⁴⁾ [þa skal byscups armadr sotia han — E. ⁵⁾ Saal. — B. æinstuðar — A. urigt. heimistuiðar — C. D. E. ⁶⁾ uittnum — E. ⁷⁾ hin — E. ⁸⁾ ez han uill eigi sannr eita at sol — tilf. E. ⁹⁾ tgrittar — B. C. D. ¹⁰⁾ mgl. — E. ¹¹⁾ mgl. — C. ¹²⁾ þipreido — C. D. [herade — E. ¹³⁾ þa — tilf. C. D. E. ¹⁴⁾ einhuern annan daggh — tilf. E. ¹⁵⁾ [iij. aura — C. D. [haluan annan oyri — E. ¹⁶⁾ þes — tilf. C. D. ¹⁷⁾ [haluan annan oyri xirir huern þeirra — E. ¹⁸⁾ [mgl. — C. D. E. ¹⁹⁾ þioðar — E. ²⁰⁾ bryr — E. ²¹⁾ byscups armadr þeim — tilf. E. ²²⁾ mgl. — B. Her ophörer Lacunen i G. ²³⁾ giærdum — E. G. ²⁴⁾ [stall oc byscups armadr gera monnum stæmynu till uægabota — E. G. ²⁵⁾ bodsturd — C. ²⁶⁾ [eða tlysta — E. G. ²⁷⁾ þat — C. D. E. G. ²⁸⁾ bændr — E. G. ²⁹⁾ honum — tilf. E. G. ³⁰⁾ at — B. E. G. ³¹⁾ [gubi tit hæitast — E. G. ³²⁾ [mgl. — C. D. E. G. ³³⁾ vera — G. ³⁴⁾ Saal. rettet. menn — A. ³⁵⁾ [set — C. D. ³⁶⁾ [at m. v. eigi i villu hans oc vgiptu hans — C. D. [ez men uægust lengr i vgiptu hans (finni — G) — E. G. ³⁷⁾ nema — B. ³⁸⁾ [mgl. — E. G. ³⁹⁾ till bettra — tilf. E. G. ⁴⁰⁾ xristaup — E. G.

Um utlæggh manz i kristnum rette.

Er maðr verðr utlægghr i trinum rette þa gere byscups armadr monnum¹ jimat. 61
er stæmznu till skulda² sina³ [æz þui⁴ þinghi. oc æfte tals xirir ze hans.⁵ En er
menn veria dōmdan ogri innan jimatir um sumar. oc halzs monadar um⁶ vetr. þa
[ærdizft han⁷ .rij. aurum uid byscup.⁸ er armadr hans⁹ stiftotar¹⁰ forstodu.¹¹
Sua¹² [ærdizft oc¹³ huar¹⁴ [uid byscup .rij. aurum.¹⁵ er [undan styttr¹⁶ eða¹⁷ [uid
tætr eða¹⁸ kaupir utlægghan ogri i trinum rette. En armadr forle [þat ze¹⁹ með
þingstæmznum. En er menn veria forstodu.²⁰ eða ero samzuiftum²¹ með honum²²
sidan en þessir stæmznur ero lidnar. þa ero þeir sitri vthlægd utlægr [sem hin.²³
en²⁴ ze sinu uid konongh. oc²⁵ hin²⁶ ein uid byscup.

Guerru maðr skal sik i lēndan gera.²⁷

Sua er mælt i loghum manna. at engi maðr verðr utlægr nema [honum se 62
stæmzt²⁸ þingh.²⁹ eða³⁰ or. eða hornn³¹ i kaupangre till moz. En er maðr ber³²
[till utlægghar³³ i trinum rette. oc gengr han till izirbota. xyr en utlæggh lōmr³⁴ a
hond honum. þa æ konongr eði a þui. [En er han verðr³⁵ utlægr gor a þinghi.
þa æ konongr landlaupp.³⁶ adr en han lome i xrid. oc [ærdtir³⁷ æz þeim er³⁸
samuiftum ero³⁹ með honum. nema⁴⁰ er [han er zluttr⁴¹ till izirbota [till byscups.⁴²
þa skulu⁴³ menn sextarlauftr [uera með⁴⁴ honum. oc sua sidan er stæmzna su er lidin.
er byscup lagde [xirir han. oc bote⁴⁵ glōp sin vftan landz. En konongr menn megho
ængum þeim landzuift lōnza. en⁴⁶ byscups armadr gerir utlægghan um triftin rett.⁴⁷
Nu lōmr han ætr oc hezir⁴⁸ int stipt sina⁴⁹ [þa er han stildi uttanlandz inna.⁵⁰
þa tanne⁵¹ han þingh.⁵² oc hære [þar rit⁵³ byscups. eða stadarens er byscup⁵⁴
er æi hærma. eða han er izra xallenn. oc late gera⁵⁵ sik i lēdann. en konongr hære

Jvfr. Cap. 61. F. III. 23. Sv. 94. Cap. 62. F. III. 24. Sv. 95. 96.

¹) honum — C. D. ²) skulda — G. ³) sinna æz honum — B. sinna — C. (unum — G. ⁴) [a
— C. [a þhui — D. ⁵) [mgl. — E. G. ⁶) um — fordoblet i A ved Feilskrivning. ⁷) mgl. — B.
huar þeira — C. D. E. G. ⁸) En — tilf. C. D. ⁹) erdhjescop — C. D. byscup — E. G. ¹⁰) styttr
forle — G. ¹¹) forstadu — B. E. G. ¹²) þa — C. D. E. G. ¹³) mgl. — C. D. ¹⁴) þeirra — tilf. E.
¹⁵) [rij. aurum þui — E. ¹⁶) [forstadu vœtir — G. ¹⁷) of sua [a er — E. G. ¹⁸) [mgl. — G.
¹⁹) [þan — B. ²⁰) motestadu — E. G. ²¹) samuiftu man — G. ²²) hinum utlæggha — E. G.
²³) [sem han — E. G. [uid han — C. D. ²⁴) of xirirgort — E. G. ²⁵) en — B. C. D. E. ²⁶) han
— C. D. E. G. ²⁷) Dette Cap. har i E sin Plads længere foran (see S. 381) og har rimeligiis staaet paa
samme Sted i G, da det mgl. her. ²⁸) [han stæzni — B. [han stæzni honum — C. D. E. ²⁹) maðr — tilf. B.
³⁰) annat huart með — E. ³¹) hon — B. mgl. — C. D. með horn — E. ³²) gerir — B. C. D. E. ³³) [ut-
lægghar uætr — E. ³⁴) [e tyst — E. ³⁵) [nema han verði — C. D. ³⁶) flogar kaup — E. ³⁷) [ærd-
— C. D. ³⁸) i — tilf. B. ³⁹) [forle þan er samuiftar er — E. ⁴⁰) þa — tilf. B. C. D. E. ⁴¹) [honum
er xylgt — E. ⁴²) [uid byscup — B. [uid erdhjescop — C. D. ⁴³) megho — C. D. ⁴⁴) [xylgia
— E. ⁴⁵) [till með honum at bota — B. a han at bota — C. D. E. ⁴⁶) er — B. C. D. E. ⁴⁷) laga
ret — E. ⁴⁸) han — tilf. B. ut — tilf. E. ⁴⁹) sinna — E. ⁵⁰) [mgl. — E. ⁵¹) tanne — B.
frezni — C. D. E. ⁵²) þingh — C. E. ⁵³) [irer — C. D. E. ⁵⁴) han — B. C. D. E. ⁵⁵) mgl. — C. D.

adr flogar laupp. En ex manne værdr su sol gezen az lonongo hende at han uar eigi ilendr gor síðan [en han uar vtlægr gor.¹ þa stáll han abnrgiazt vitni sin [um .x. vetr.² at han uar inlendr³ gor. oc haxe síðan einæidi xirir seer at þat er or vatta abnrgð. En ængi [æ aft geza sol um samvift⁴ síðan er .x. vetr⁵ ero lidnir.

At ængum shall vshila manne pionosto geza.

- 63 Hver kristin madr er vitz er vitande. stáll með [angre idraztt⁶ [synda sinna.⁷ er han hezir gort [oc brotet⁸ mote sinum flapara.⁹ oc alra godra luta giazara sialzum gubi.¹⁰ till stripta ganga. att minzstu eit sinni a¹¹ .xii. monadom sem xyrft i langa xofstu. eða xiri. oc seghia preste invyrdulega till alra synda sinna. oc tala síðan pionosto [a passa dagh.¹² [ex han ma till kirtiu komazst.¹³ eða¹⁴ þan [dagh ælligr¹⁵ sem xyrft ma han till kirtiu koma.¹⁶ [eða han nær lennemanne.¹⁷ En huær sem æi gengr till stripta i langa xofstu. oc tætr æi pionosto [a passa deggi.¹⁸ ex han er zimtan¹⁹ vettra²⁰ eða ællri. oc er [honum æi²¹ sua stript att han stuli æi²² pionosto tala. oc sitr han sua tolx monade. at han tætr æi pionosto. oc etr þo tiot. xyr en han haxe [pionosto telit.²³ þa sædizft han [xyrsta aret .xii. aurum.²⁴ oc sua annat oc hitt þridia. en [vtlægr ex sua siter han længr.²⁵ En ængom stáll²⁶ pionosto geza er ligg²⁷ i storglopom. oc uilia²⁸ æighi uidr stiliazft. oc æighi xyr²⁹ tala. en till strixta hezir³⁰ gengit. En ex lennemadr³¹ uill æi geza honum³² pionosto.³³ oc tallar vstill hano valda.³⁴ þa stáll þa er æighi nær pionosto. stiota male sinu [till byscups. eða brøðra³⁵ [att kristkirtiu.³⁶ er³⁷ byscup er æi heima.³⁸ oc eta æigi xyr tiot sæctar lauft en han haxe lnyt male sinu.³⁹

Jvfr. Cap. 63. F. II. 40. Sv. 37. M. 22.

¹⁾ [er lnyt uar utlægd a han — E. ²⁾ [inna(n) .x. vetr — B. ³⁾ i lendr — B. C. D. ⁴⁾ [andþe: uift — E. [sol a at gizez (geffua — D) a samuiftum við han — C. D. ⁵⁾ Her ender D. ⁶⁾ [angr oc idran — B. [idran oc angri — C. [angre of idran — E. [audmiutt of idran — G. ⁷⁾ sinna — mgl. B. [till synda sinna siggia — C. þeirra — tilf. E. G. ⁸⁾ [mgl. — E. G. ⁹⁾ oc lauenara — tilf. C. G. lauenara — tilf. E. ¹⁰⁾ oc — tilf. C. ¹¹⁾ huerium — tilf. E. G. ¹²⁾ [at passom — E. G. ¹³⁾ koma — C. [mgl. — E. ¹⁴⁾ nær han tenni manne. eða — tilf. C. ¹⁵⁾ sem nestir er oc — tilf. C. ¹⁶⁾ [æfta dagh þar æptir ex han getr til kirtiu komeft — E. G. ¹⁷⁾ preste — E. G. [mgl. — C. ¹⁸⁾ [at passom — E. G. ¹⁹⁾ .xij. — C. E. G. ²⁰⁾ gamall — tilf. C. E. G. ²¹⁾ mgl. — C. ²²⁾ mgl. — B. [han sua striptar at han stuldi — E. [hann stixtr at hann ma — G. ²³⁾ [gude lifam — E. [tetit gude lifam — G. ²⁴⁾ [a xorfsta are .iiij. mortum — C. ²⁵⁾ [ex han er sua længr þa er han utlægr — E. G. heima — tilf. C. ²⁶⁾ þeim — tilf. B. E. G. ma þeim — C. ²⁷⁾ liggia — B. C. er fladen — E. ero fladdir — G. ²⁸⁾ uil — E. ²⁹⁾ pionosto — tilf. E. G. ³⁰⁾ haxua — C. han — tilf. E. G. ³¹⁾ prestr — E. G. ³²⁾ þeim — C. manne — E. G. ³³⁾ gude lifam — E. G. ³⁴⁾ xirir ganga — E. G. ³⁵⁾ [undir byscup eða forebrøðr — E. G. ³⁶⁾ [mgl. — E. G. ³⁷⁾ ex — C. E. G. ³⁸⁾ til — E. G. ³⁹⁾ xirir kirtiuannar xormanne — E. xirir xormanne — tilf. G.

Um Ruma Skatt.

Ruma skatt [skatt hvar gjalda¹ a huærium² tolf monaðom. [huær madr³ peningh 64 talenn þeirra⁴ er till þriggia marla [talenna æ.⁵ þirir vttan⁶ vamn oc lède æin-zold. oc gere bæde tarll oc tona. eða gjalde halzan⁷ onri þirir.⁸

Saker þær er konungr oc byskup eigha saman.⁹

Þessar saker eigh þeir báðir saman konungr oc byskup. Ez eigi tómar timbar 65 a tuzt er gera skatt hvarud tirtiur þyr en .xij. manadar se lidnir þa skatt bota .xij.¹⁰ mortum. a halzt hvar konungr oc byskup. Ez madr ætr tiot a þriðægi æptar(!) en tuesfor þa a konungr oc byskup¹¹ ze (hans. En madr ætr roffatíot j langaxastu þa er hann vtslægr. a konungr oc byskup huarn pening þiar hans. Su er hin .iiii. soð) ez madr [ætr slitt sem nu uar talst ot¹² blandar bonde¹³ matunoyti¹⁴ uidr han¹⁵ sidan. þa er han sakadr .xl.¹⁶ mortum uidr konung oc byskup.¹⁷ Su er hin v¹⁸ ez madr hezuir heidin man inhysis ser .xij. manada þa a konungr oc byskup huarn pening þear hans. Su er hin .viij.¹⁹ ez madr þoder heidin man. þa er han seltr .xl. mortum²⁰ uidr konung oc byskup. Su er hin .viij. ez madr slitr .iiij. uettr oc gerir eigi tiund sina eða hælðr æi up cristnum dome. þa a konungr oc byskup huarn penning þear hans. [Su er hin .viij.²¹ ez madr lætr daudan man rottna inhysis²² ser ot uill eigi till tirtiur þora. þa er han seltr .xl. mortum uidr konungr oc byskup. [Su er hin .ix.²³ ez madr a modor sina eða hystur eða þær konor sem till ero stildar i laugum. þa er han utlægr. a konungr oc byskup huarn pening þear hans. Su er hin .x. ez madr uill æi ærlata²⁴ þeirri konu er han þær sidar ot lizua þær báðar. þa skatt gera þau bæde²⁵ utlægh. a konungr oc byskup huarn pening þear þeirra. Su er hin .xi. ez madr²⁶ þær medr spadome.²⁷ þa er han utlægr. a konungr oc byskup huarn pening þear hans. [Su er hin .xij. ez konor þara med spadome. þa ero þær utlægar. a konungr oc byskup huarn pening þear þeirra.²⁸ Su er hin .xiiij. ez tarllum eða konom uærðr þat lænt²⁹ at þau (se trol) eða þordædor eða ridi mann(e eða buze. oc verðr þat at þannu oc er þat ordylænt um þria þor eða .iiii.³⁰ þa skal hann eða hona þlytia a flo

Jvfr. Cap. 64. F. II. 20. Sv. 36. M. 22.

¹) [skutu allir men gera — C. [skatt hvar madr gera — E. G. ²) mgl. — C. ³) mgl. — C. [mgl. — E. G. æin — tilf. E. ⁴) þan — E. G. ⁵) [vegna eigr — C. a — E. G. ⁶) vttan — mgl. E. ⁷) mgl. — C. ⁸) pening — tilf. B. C. huarn penning — tilf. E. G. ⁹) Dette Cap. findes kun i E og G, samt som særskilt Stykke i Perg. Cod. No. 11 i det deichmannske Bibl. i Christiania (D i Landsloven). Stykket er her tilføjet efter E, hvor det dog har flere Huller, da den övre Deel af Bladet, hvorpaa det findes, er afskaaren. Disse Huller ere ovenfor udfyldte mellem ( ), og Varianter tilføiede af G, samt af den deichm. Codex, her betegnet N. Ovskr. mgl. i E. N, oprindeligt i G, men tilf. i Mrg. m. nyere II. ¹⁰) .xv. — N. ¹¹) att — tilf. G. ¹²) [mgl. — G. ¹³) vande — G. ¹⁴) matu — G. ¹⁵) mat manna oc eta þeir han — G. ¹⁶) .xi. — G. ¹⁷) ez madr ætr tiot &c. — mgl. N. ¹⁸) slægr — tilf. G. ¹⁹) [mgl. — N. ²⁰) hia — tilf. G. ²¹) [En — N, og saa fremdeles. ²²) sidan dæmt er — tilf. N. ²³) sem vloglega saman ero — tilf. N. ²⁴) eða tona — tilf. N. ²⁵) runum galdrum, gerningum, eða hindruifnum (sem dæmiz þirir vilka — tilf. N. ²⁶) [mgl. — G. N. ²⁷) sanpruati — G. ²⁸) þrem þleiri — N.

vt) of hoggja a rygg of seltia uidr till grunna of a konungr of byskup huern þening
 year hans.¹ En ex þat' er zluft or einum hufum ædr mælt of zoreft sa vndan er
 lenst uaro a hende þa a sa at suara slitu zirir sem han hugdi hinum er mælt uar
 uidr.² Sv er hin .xiiij. ex madr blandast uidr buze of uærdr han at þui funnar æda
 sannr þa stalt han [xara or rili konungs uare of aldrigin aptr toma.³ of a konungr
 of byskup huern þening year hans. Su er hin .xv. ex men [xara meðr blott huart
 sem þat ero konor æda karlar of uærda at þui funnir æda sannir. þa⁴ a konungr
 of byskup huern þening year þeirra.⁵ En buze þat er men blandazft uidr þa stalt
 þui rinda a sio uft of æi(ngin madr) nyft axtala.⁶ [En allar þess(sar sater) stalt slipta
 i hælminga (millum konungs) of byskups⁷. Sua of ex men (tyna ser sialzuer).⁸

¹) þeirra — G. N.   ²) nema hann se satar abere — tilf. N.   ³) [reysaz sartege — N.   ⁴) [æda konor
 blota þurgud oc ero þeir sanprouader at — G.   ⁵) Disse to Artikler (.xiiij. og .xv.) staa i N i omvendt Orden.
⁶) ex haza — N.   ⁷) [mgl. — N.   ⁸) þat a hylzt f. of hylzt byskup. nema þat vgrdygt ody manz vert.
 Item ex madr sitr .iiij. lagastegnur [zir .xiiij.(!) manaba oc gerer eigi hozud tiund sua. Item ex menn beriazt i kirtin
 æda kirtiu garde. þa ero þeir vllægr nema madr veri sit zirir vgridar monnum. æda þann sem bana til ræde honum
 gera. oc er sa synsate er sit var. en hin vllægr er til sotir. oc a ze hano alt hylzt konungr oc hylzt byskup. Item
 alt otr vptøct. hylzt konungi oc hylzt byskupi. oc .vi. vora secht hylzt konungi oc j byskupi. Item ex madr
 miæzer með barne sino. þadandi til liæ oc lima at vilia sinum. þa eru þau vllæ oc vptøct alt ze þeirra .j. konungi
 oc .j. byskupi. Item þeir menn æda konor sem bort læpa með annara manna konom. æda monnum. þa eru þau vllæ
 oc ze þeirra alt .j. konungi .j. byskupi. Item ex madr er i bann luftr opinberlega æda zorbodabar ex heilagre
 kirtiu zormanna. þa hezir hann .iiij. manaba til at retleida mál sit. en huer sem sua er i banne um .iiij. manaba oc
 eit ár. þa er hann vllægr oc alt hano ze .j. konungi oc .j. byskupi. oc hueruifna þar sem menn gera til vllægdar i
 þrifnum rette. þa er alt ze þeirra er til vllægd gera vptøct .j. konungi oc .j. byskupi. Oc ex annar huarapueggia
 umbozmenn konungs oc byskups bera up meira. þa leggi aptr til iannabar. — tilf. N.

V.

Hirdskraa,

udgiven af Kong Magnus Haakonssön.

[Sva ero oc hinir allir honum stýlbugir þeir sem j landeno ero til alz tryggleiðs þó at ei sueri allir trunadar eidd.¹ Þat vita oc allir at þat barn er þort verðr a síðazta are² konongs varð.³ at konongr er iamznstýlðr því ret at gera sem þeim manni er honum suor eidd a þyrsta þingi. Sva ero oc allir iamznstýlðir⁴ [til alz tryggleiðs.⁵ þeir sem laganna vilja niota oc þeirra vera verðir. En konongr oc byskopar lærðir⁶ men oc barronar⁷ oc ol⁸ alþýða stolo þylgia hinum hælga trosse [oc hælgom domum⁹ ættr til kirkju.¹⁰ síðan gangi konongr til alteris [oc þylgi honum allir hinir beztu menn. En konongr veiti veizlu þan dag sva sem kononglegt tign heyrir til.¹¹

Um handgengna men konongs.

Hin nesti dagh ættr skal [konongr lata¹² blása til tala¹³ ollum handgengnum 11 monnum. [þa stulu¹⁴ aller men [gera konongr tryggleið¹⁵ oc uinna eidda.¹⁶ en aller¹⁷ þeir sem adr varo handgengner stulu æði annat sinni¹⁸ huarli lendir men eða stultisvæinar¹⁹ tala með odrum hette sínar nænbotr nema geraz aller sverðatatarar konongs [með æði oc²⁰ haxe þó²¹ huærr [sinar nænbotr²² ættr²³ ioznum somdom. en ex notorer haxe misgort uid konongdomen þa þare þat [ættir logum oc konongs stipan með misfunn²⁴ oc²⁵ godra manna rade.²⁶

Með þeim hette skal konongr hertoga gera i hird sinni.

Nu ex konongr gerer hertogha innan landz²⁷ með godra²⁸ manna rade. þan 12 þó²⁹ sem með rettum eryðum er til þess boren ættr loghum oc æz rettre kononga³⁰ ættenne tomen. þa skal sa hattr þar a vera sem her þylgir³¹ [ex til þess þarz at tala.³² þan tima sem konongr gerer hertogha [er til lettes oc sœmdar³³ þa skal [konongr lata³⁴ till þings blása [þar sem han er staddr³⁵ ollum monnum. At stípadu þingi skal hertogha ærni sætiaz a storena xirir hasæti konongs. en síðan skal sa sem konongr stípar til þyrst tala um þa luti sem [litlegast þykkir.³⁶ Síðan [ættir þat³⁷

¹) [er hann trústazadr eðr [uer log of rieltindi at halda of dema þegnum sinum — L. ²) veltre — D. K. degi eðr are — L. ³) suar — D. æzar — K. æzi — L. ⁴) honum stýlbugir — K. L. ⁵) [til allrar logleggar þegnstýlbu — D. K. L. ⁶) leitir — D. ⁷) lendir — D. ⁸) mgl. — K. L. ⁹) [mgl. — K. ¹⁰) Her begynder igjen E. ¹¹) [oc tala þar blazan oc þara síðan i konongs gard of halda stífa veiztu þan dagh sem honom byriar of konongs tign heyrir. hozþingium of allum adrum hinum bestom monnum — D. E. [of tala þar blazan. of gangi síðan til herbergis. of þylgi honum allir hinir beztu menn — K. L. ¹²) [mgl. — B. F. L. ¹³) þings — F. K. L. ¹⁴) [oc stolu þa — B. F. G. H. K. L. ¹⁵) [þetta konungi tru sva — B. F. L. ¹⁶) konongi eidda [adr er sagt — B. eidd — K. L. ¹⁷) adrir — tilf. D. F. ¹⁸) vinna konongi eidd — tilf. B. gera — tilf. E. eidd vinna — tilf. I. ¹⁹) ribdarar — G. H. eðr — tilf. B. of ei — tilf. I. ²⁰) [oc þó með eiddi oc — B. ²¹) síðan — B. þa — F. G. I. K. L. — mgl. H. ²²) [sina nænbotr — B. F. G. H. K. L. ²³) með — E. F. G. H. ²⁴) [e. l. með konongs stipan oc misfun — B. F. H. I. [e. konungs stipan of misfun — G. [e. l. með konungs stipan — K. L. ²⁵) með — G. H. ²⁶) oc tillogu — tilf. B. ²⁷) eða hirdar — tilf. B. ²⁸) beztu — G. H. I. ²⁹) þó — mgl. I. ³⁰) konunganna — G. mgl. — E. ³¹) [eghir — H. ³²) [mgl. — F. þa skal æt. — mgl. I. ³³) [mgl. — B. ³⁴) [mgl. — B. ³⁵) [mgl. — B. ³⁶) [litað þykkir — B. [konungi þidir vidrtvæmiligaz — G. H. [konongr stípar at þa er vidrtvæmiligast — I. ³⁷) [mgl. — B.

- Sam. med Pergamentsbrudstykker af den nyere Gulathingslov og Hirdskraa i det norske Rigs-
 archiv, egenhændigt skrevne af Lagmanden Hr. *Hauk Erlendsson* omkring 1310; in-
 deholdende Dele af Hirdskraaens Cap. 1 og 2 . . . . . *M.*
- — Pergamentsbrudstykker sammesteds, med en Haand fra Begyndelsen af 14de Aarhundrede,
 indeholdende Dele af Hirdskraaens Cap. 28 og 29 . . . . . *N.*
- — Pergamentsbrudstykker sammesteds, med en Haand fra Slutningen af 13de Aarhundrede,
 indeholdende Dele af Hirdskraaens Cap. 34 . . . . . *O.*
- — Pergamentsbrudstykker sammesteds, med en Haand fra Midten af 14de Aarhundrede,
 indeholdende Dele af Hirdskraaens Cap. 52, 53, 54 m. m. . . . . *P.*
- — Perg. Cod. C. 16 qv. i det stockholmske kgl. Bibliotheks Haandskrift-Samling; denne
 Codex indeholder foruden den nyere Gulathingslov (*G* i Landsloven) m. m., ogsaa
 som en Retterbod for sig selv Hirdskraaens Cap. 36, skrevet med en Haand fra anden
 Halvdeel af 14de Aarhundrede . . . . . *Q.*
-

Det bemærkes, at Codd. *A, B, C, D, Q* og Brudstykkerne *M, N, O, P* samtlige ere skrevne
 i Norge; *F, G, H* og *K* derimod paa Island. *E* er, som det synes skreven paa Færøerne. Om
I er Afskrift af en islandsk Codex (den tabte saakaldte *Heynessbók*) eller en norsk (*in capsula*
Cypriani), er uvist. *L* slutter sig, som ovenanført, til *K*, og maa derfor ansees som islandsk

---

Hat er uphæf hirðlagha uara at *Ihesus Christus*² guds sun oc uarar þru sancta *Mariu* morniar hin troðæfti sannr gud oc madr. konongr allra kononga af huærium³ allst uallð⁴ stiorð oc uirðing.⁵ han se⁶ værd oc uarðvæizla varð⁷ herra .N.⁸ Noreghe konongs oc allra hans handgeng(i)nnu manna. oc allra triftinna manna ælizlega. *I* þess hins sama uarð herra *Ihesus Christus* namzue skal uar [loghlegr⁹ Noreghe konongr¹⁰ hans pion rada bode oc banne oc utzorum varom innan landz oc utan gudi til¹¹ hyrdar¹² ser til forðdar off til gagns oc þarzenda. Nu af þui at landz þollit allt¹³ a mylla lyðstýldu konongdomenum¹⁴ at væita. oc ver allra hællzt sem honum ero handgengnir. oc af allu landz þollinu valdir¹⁵ konongenom¹⁶ til hirðar oc hæmolegrar pionofu [oc i¹⁷ ollum lutum þeim sem han fær off i hendr til [ubrigðileghe trunadar¹⁸ oc þulltominnar¹⁹ pionofu.²⁰ oc gramt²¹ gud at off i æidum²² varom oc briofum triftilegha tru²³ er²⁴ ver brigdumzt²⁵ honum i notoru þessu.²⁶ þa være þæt þarzlegt alt men varaðezt þa myllu villipotu²⁷ er mestr lutr [þollt þessa landz²⁸ hævir [þa hormulega²⁹ blindadr af veret.³⁰ at i engu lande³¹ i odru þinnazt³² [þau dome.³³ þar sem tæknir hava veret imisfr men³⁴ [ranglega til

¹) Her hezia upp hirðlog Noreghe konongs ok hans handgenginna manna — Orskr. C. D. Her heyr hirðfæra ok um triftilega tru ok konongs erzda tall ok þofningh — Orskr. E. Her byriaz (heyr upp) hirðfæra — F. H. Her h. upp hirðfæra ok segir i þyrsta capitulo huat uer erom þynðughir konungi uarum bæði handgengnir menn. ok almu: ginn. i Noreghe konungs riti — G. Her heyr upp hirðmanna lög — I. Her heyr hirðfæra ok segir i þyrsta capitulo um triftilega tru — K. L. Her heyr upp hirðfæra þa sem setti Magnus konungur son Hafonar konungs ok segir hon um alla hirðfæru innan hirðar — Orskr. M. ²) sannr — tilf. F. G. H. I. K. L. ³) honum — fl. er — tilf. D. ⁴) ok verastðlig — tilf. I. ⁵) en — tilf. B. er — tilf. C. ok virðing — mgl. I. ⁶) uár — tilf. G. H. ⁷) virðulega — tilf. F. ⁸) Magnusar — C. ⁹) herra — F. G. H. ¹⁰) [loglegar Noreghar — D. [logligr konungur — G. H. ¹¹) tignar ok — tilf. F. lög ok — tilf. H. ¹²) þatrum — tilf. K. L. ¹³) alt — mgl. B. E. K. L. ¹⁴) konongenom — E. F. ¹⁵) Saal. rettet. valst — A, mgl. I. ¹⁶) honum — H. K. L. ¹⁷) [i — B. F. G. H. I. [ot — K. L. ¹⁸) [ubrigðilegrar — K. L. ¹⁹) þulltomligrar — G. H. ²⁰) hollostu — B. C. D. E. G. H. þianofu ok hollostu — I. ²¹) gramit — F. gremium — G. ²²) ordom — B. æidi — C. D. E. ²³) vara — tilf. E. I. ²⁴) af — fl. ²⁵) uirð — tilf. D. ²⁶) þessu — mgl. I. ²⁷) villipotu — B. C. F. L. ²⁸) [þolltens i þessa lande — B. ²⁹) [mgl. — I. ³⁰) Istf. Resten af dette og de 3 fólgende Capitler har E: ganga þessir capitulum sua vt sem stendr i landzbotenne. *I* nazne þodr ok sonar ok heilaga anda. En af sua harðlega fan til at bæraft at engi er þessara til. ³¹) lande — mgl. D. ³²) þrozagt ne þinnagt — B. ³³) [þomi til — B. F. L. [þess dome — C. ³⁴) Resten af dette og de 3 fgg. Capitler mangle i A, og ero derfor tilfóljende efter B. Ogsaa C slutter her Capitlet, tilfóljende: eftir þui sem stendr i logbotenne þatgre i triftinnom þætti i hinum þridia capitula. Derpaa fólger istf. Cap. 2, 3, 4 kun Overkrift: Her eftir þulu vera ærþir þar sem greina hveffu æruagt a Noreghe konongs riti ok þau capitula sem þeim þylgia eftir þui sem þar stendr (See foran S. 24 fgg.). I F-K mangler ogsaa Resten af dette, samt de 3 fgg. Capitler.

[oc goðra manna raðe¹ [æxtir loghum.² en ex hertoghe uil æigi toma til tononge³ [þorðalla laust.⁴ þo at [tonongr biðe gífla⁵ [eða bæðið⁶ eða [uærða svit⁷ son a⁸ [hertogha hendi.⁹ þa ma han domazt sannr at sol. oc aller þeir sem síðan¹⁰ fylgia honum eða nokora lyðni¹¹ væita honum¹² lofsteget ex¹³ domr þællr a mal hans. þa ero þeir aller ubóta men.

Guor sœmb fylgia skal iarls namne.¹⁴

- 14 Nu skal segja til þess sem¹⁵ vera ma¹⁶ at sumum¹⁷ se ufunnulegare en von være at oc til hœrði. oc er þat um [iarls doma¹⁸ her¹⁹ i Noreghe oc iarls nozn.²⁰ [en men meghu flia²¹ at með þeim²² hætton²³ haza Noreghe tonongar gezt monnum iarls²⁴ nozn [i Noreghe.²⁵ Sa er en þyrsti hattr er²⁶ Noreghe tonongr gezt sunum²⁷ sinum flilgetnom [iarls nozn.²⁸ [en stundum brøðrom sinum flilgetnom²⁹ eða namaghum³⁰ oc vœtir þeim flit æz lande [oc þo i þeim stodum ritisins³¹ sem honum³² syniz með flitu flilorðe sem han flipar.³³ oc a þat með engu mote i ærð³⁴ at ganga [þo at sumer³⁵ haxe³⁶ ranglega uid flengzt.³⁷ Er þat þyrst til uitnis burðar at þesshins³⁸ iarldomr heuir ædi [ærdum til oc ædi hæuir han³⁹ i ærðir gengit sem nog ero⁴⁰ dome til. þat annat at huerghi [þingz i landenu nokor lutr eintadr til iarldomsins.⁴¹ hældr haza tonongar⁴² uæit iarlum æz landinu flit sem [þeim hæuir litat⁴³ stundum i frostapings loghum. en stundum i Gulapings loghum. stundum i lifinni [oc allozt a Upplondum.⁴⁴ en stundum i ollum⁴⁵ lutum landzins oc⁴⁶ þui smærom saman. allozt haza þat oc tonongar tælit til sin sem þeir haza væit hinum sama iarle i æins huerium luta landzins oc þenget⁴⁷ iarlle [þar

¹⁾ [mgl. — F. G. H. K. L. ²⁾ [mgl. — E. F. K. L. ³⁾ þings — F. L. mgl. — E. lofstegeta — tilf. B. C. D. lofliga — tilf. E. lofliga flændr — tilf. F. G. H. I. lofl. tilflændr — tilf. K. L. ⁴⁾ [mgl. — F. ⁵⁾ [t. beidið eighi gífla — G. [t. beidið gífla — H. [tonungi biðið gífla — K. L. ⁶⁾ [mgl. — G. H. K. L. ⁷⁾ [svit virðast — I. ⁸⁾ æz — E. of — L. ⁹⁾ [hendar hertoga — D. [hertoga — F. G. H. [hendr honum — K. [henda honum — L. ¹⁰⁾ síðan — mgl. E. ¹¹⁾ alýðni — B. ¹²⁾ honum — mgl. B. C. D. F. K. L. ¹³⁾ er — B. G. H. I. K. L. [þan er — F. ¹⁴⁾ Foran dette Cap. indskyder I Cap. 18, men udelader det paa det rette Sted. ¹⁵⁾ at — G. H. ¹⁶⁾ um iarldom — tilf. B. ¹⁷⁾ monnum tilf. E. K. L. ¹⁸⁾ [iarldom — B. E. F. G. H. L. [iarldæmi — I. K. ¹⁹⁾ her — mgl. C. D. F-L. ²⁰⁾ iarlsnagn — B. E. ²¹⁾ [oc at men fliti gior — B. [en at men fliti — F. I. [en at m. viti — G. H. [en at m. fliti þui giorr — K. L. ²²⁾ þeim — alle de Övr. ²³⁾ Saal. rettet. hætton — A, urigtigt. ²⁴⁾ iarls — E. ²⁵⁾ [mgl. — F. K. L. ²⁶⁾ at — B. E-L. ²⁷⁾ syni — K. L. ²⁸⁾ [jarls naga — B. E-L. ²⁹⁾ [mgl. — D. I. ³⁰⁾ náungum — I. ³¹⁾ [of þann luta ritisins — B. [of þeim lutum ritis — I. [mgl. — F. G. H. K. L. ³²⁾ þeim — G. H. ³³⁾ flitr — K. L. ³⁴⁾ ærðir — B. C. D. E. I. ³⁵⁾ synir — C. D. ³⁶⁾ þar — tilf. G. H. ³⁷⁾ [mgl. — E. ³⁸⁾ þessháttar — F. ³⁹⁾ [mgl. — F-L. ⁴⁰⁾ zinnaft — E. F. ⁴¹⁾ [zinnaft i landenu nokorir lutir eintadr til jarldomsins — E. [z. i l. eintannadr (eintadr — H) réttir til jarldomsins — G. H. [zinnaft dæmi til i landinu at nokurir lutir sé eintadr til jarldomsins — I. [i landenu zinnaft nokurir hlutir eintadr til jarldomsins — K. L. ⁴²⁾ hertogar — D. ⁴³⁾ [litar. en — E. [þeim litar — I. ⁴⁴⁾ [oc allt um Upplond — G. H. [allt á Upplondum — I. ⁴⁵⁾ øðrum — F. ⁴⁶⁾ þa — tilf. G. H. I. ⁴⁷⁾ þeim — tilf. F.

annar stadar¹ sem kononge [hovir(!) þot tilgjellilegast.² nu þinnast oc huerghi [hældr
hu³ ne iærder eða⁴ odol i Noreghe i notorum stad þau sem [iarldhomenum se ein-
tannat⁵ uttan þær⁶ hœuir huerr hæzt [oc sua myltit⁷ [oc med flitum hætte⁸ sem
kononge hœuir synzt. Þat er hit þridia [er uittrum monnum synzt mest⁹ at snotter¹⁰
konongar haza oxtlega þunnit uæinorð iarldanna stundum til sin en stundum til
sinna þorellra oc þui er þat rettast at konongr haze i sinu valde at soma þan næst
æz sinni þadur læizð [oc þræmia þan¹¹ sem han þinnr¹² se(r) hollastan oc [sit uil
mæst uil læggia hans bodstap at¹³ gera bæde innan landz oc uttan. þui at hans
[æign oc odall¹⁴ er alt landit. oc¹⁵ æighi er handsæll¹⁶ at [bætr geizt¹⁷ þo at
annars¹⁸ se a¹⁹ þræistat. Þætt er hit þiorda sem liosast²⁰ er at oxt hovir(!) [longum
stundum²¹ ængi iarll veret i Noreghi oc hœuir þat almuganom horgast veret. þui at
sealldan [hœuir rett²² smælengsins uil þat batnat at marget haza þzirbodarnar veret
i senn.

Um annan hatt iarldoms til skatlanda.

Sa er annar hatt iarls nags er Noreghs²³ konongr geiz þeim monnum²⁴ er 15
han skipar izir skatland sin. Svrst Orknæjar [uid þui flilordi²⁵ sem vattar settar
straæ Suærris konongs oc Haraldar iarls²⁶ oc²⁷ med þeim þleirum einka malum
sem komu i settar giærd²⁸ Magnus konongs þalonar konungs sunar oc Magnus
iarls Gyllibæzt²⁹ sonar þa er þeir settuizt i Þiorgwin þa er lidnir varo þra burðar
tima varo herra Ihesu Christi.³⁰ .m. vættra .cc. vættra .lx. oc .vij.³¹ uættir a .iiij.
are rikis Magnus konongs sunar þalonar konungs. Sva oc æz konongr geiz³² iarl til
Jelandz med flitu flilorde sem [kononge³³ syniz³⁴ med guðs þorsio oc godra manna
rade. þa ma til huarætvæggia þeirra³⁵ þan hatt myta sem her sæghir³⁶ æztir [logh-
um³⁷ huersu iarll skal gera oc sva þat þleira sem her til honrir æz þui sem þar
þyngir.³⁸

¹⁾ [þat j annan stad — B. [þa annarsstadar þar — G. H. I. ²⁾ [titade — B. [itar — E. [þidir
tilgjellitigt — F. [þ. þa til þallit — G. H. I. ³⁾ [þu — B. E. G. H. K. L. [þn — I. [mgl. — F. ⁴⁾ ne
— E-L. ⁵⁾ [iartinum ero eintat — E. [iarldóm hegra til eða honum se eintannlig — F. ⁶⁾ þar — B. F.
I. K. L. ⁷⁾ [oc sua myltar — B. F-L. [mgl. — E. ⁸⁾ [oc m. flitu flitardi — G. H. [mgl. — E.
⁹⁾ [mgl. — E. ¹⁰⁾ [notrir — B. C. E. K. L. [nottir — D. Noregs — F-I. ¹¹⁾ [mgl. — fl. ¹²⁾ [er
— E. ¹³⁾ [mest uil hans bodstap — F. G. H. K. L. ¹⁴⁾ [odat — B. E. [æign — I. ¹⁵⁾ þuiat —
K. L. ¹⁶⁾ uilf — G. H. I. þo — tilf. E. ¹⁷⁾ [b. hœuizt — D. [annat geiz þetr — G. H. I. ¹⁸⁾ þess
— G. H. I. ¹⁹⁾ um — F. i — K. L. mgl. — E. ²⁰⁾ Saal. alle undt. A, der seilagt. har liotagt.
²¹⁾ [mgl. — G. H. K. L. ²²⁾ [haza rettir — I. ²³⁾ Noregs — mgl. B. F. K. L. ²⁴⁾ manne — B.
mgl. — I. ²⁵⁾ [med þ. flilordi — B. I. [med þeim hatti — F. [med þui moti — G. H. K. L. ²⁶⁾ Mædd:
aðar sonar — tilf. G. H. K. L. ²⁷⁾ oc — mgl. E. F. ²⁸⁾ þeirra — tilf. E-K. ²⁹⁾ Gyllibæzt — B.
C. D. F-L. Gyllibæzt — E. ³⁰⁾ Saal. rettet. Christi — A. ³¹⁾ .vij. — G. H. ³²⁾ geiz — alle
de Örrige. ³³⁾ honum — B. F. ³⁴⁾ [konongr ger a — E. ³⁵⁾ þessa — B. C. D. I. mgl. — de Örr.
³⁶⁾ greinir — E. ³⁷⁾ loghum — mgl. B. C. D. ³⁸⁾ [mgl. — F. G. H. K. L.

Med huerium hatti konongr skal iarl gera.

- 16 þan tíma sem konongr [gerer iarl¹ ser til sǫmdar oc lettes. þa skal konongr² lata til þings blása þar sem han er staddr ollum monnum. oc at skipadu þingi skal iarl³ ærni sætia³ a þorina xirir hafeti konongs. en síðan skal þa er konongr skipar til xyrft tala um þa luti er [litlegast þyðir.⁴ síðan skal ætíð þat konongr sealzr upp standa oc geza honum iarl⁵ nærn með þessum ordom.⁵ Nærn þat sem el leg a þil. [oc nærni iarl⁶ ærni⁶ .N.⁷ æz guds halzu oc æz þui uallde sem han heruir mer let. þat gez el þer með godvilia.⁸ late sealzr⁹ gud þui sína mistun fylgia með ollum þeim lutum sem han ser at þer hǫrðer hǫlzt¹⁰ til¹¹ tignar oc minnar sǫmdar [oc lettes. þer til frændar¹² oc farsælu¹³ ollum þeim till fridar [oc fagnadar¹⁴ sem el þa¹⁵ undir þil uallde með guds xorsio. Síðan¹⁶ [honum verðr gezet iarl¹⁷ nærn. þa¹⁷ skal han¹⁸ lata i hond honum oc sætia han i hafeti ut i þra sínu hafeti¹⁹ [godan mun.²⁰ konongr skal geza honum sverð [oc þa honum²¹ i hond.²² skal han [uid þui i tennast²³ at han hǫlldr þan iarlðom æz konongdomenum²⁴ oc er hans sverð: talare. rettom til styrle rangum til rexfingar. kononge til lettes oc hans [hollu²⁵ rade of²⁶ rili [oc sǫmd²⁷ til²⁸ uærndar oc uirdingar huar sem han ma sínu liti uid toma.²⁹ Síðan skal konongr geza honum merki til þess at konongr³⁰ styldar³¹ alla þa³² honum [æztirlata oc³³ audluæða³⁴ vera sem han skipar undir hans uallde. um allt þat sem adr³⁵ uattar i iarl³⁶ sverðtofu. oc [hans iarlðom³⁷ i ollu styrkia oc stydia [til þess ærnis³⁸ [oc³⁹ allrar loglegar lyðni.⁴⁰ Þetta huartuæggia skal konongr standande⁴¹ [þa iarli.⁴² síðan skal iarl⁴³ ganga fram oc sveria⁴⁴ æid at hælghum domom með þeim æidstaþ sem adr er stradr ætíð konongs æid.

Huer sǫmd fylgia skall iarl³ nærne.

- 17 Nu skal segia til þeirra sǫmda er fylgia iarl³ nærne. Iarl skal haza merki [xirir ser⁴⁵ huart sem han ridr til þoar eða ror. nema konongr se xirir.⁴⁶ Iarl skal haza

¹) [vill iarl gera — F.   ²) konongr — mgl. B.   ³) niðr — tilf. F.   ⁴) [til hǫrðra — B. [litligast þyðia — E. [litaz þyðir — G. H. I.   ⁵) sem her fylgia — tilf. D. E.   ⁶) [mgl. — B. F. G. H. K. L. a nærn — tilf. E.   ⁷) þat gez el þer með godvilia (godum vilia) — tilf. D. E.   ⁸) [mgl. — D. E.   ⁹) sealzr — mgl. þ.   ¹⁰) best — E.   ¹¹) til hans — B-E. G-L.   honum til — F.   ¹²) [mgl. — F.   ¹³) fagnadar — E.   farsælu — K. L.   ¹⁴) [oc nada — B. F. K. L.   ¹⁵) þa — B. E. G. H. K. L.   þa — I. [et — F.   ¹⁶) er — tilf. B. I.   ¹⁷) [mgl. — F. G. H. K. L.   ¹⁸) konongr — alle de Övr.   ¹⁹) [æti — G. H.   ²⁰) [godum muni — E.   [mgl. — G. H. K.   ²¹) [mgl. — E.   ²²) hendr — F.   ²³) [i þui við tennast — B-H. K. L. [ot þessa við tennast — I.   ²⁴) konunginum — F-I.   ²⁵) ollo — B.   ²⁶) [mgl. — F.   ²⁷) [til sǫmdar — E.   [mgl. — B. F. G. H. I. K.   ²⁸) of — E.   ²⁹) kononge til lettes &c. — mgl. L.   ³⁰) hann — B.   ³¹) skipar — E.   han — tilf. D.   ³²) menn — B. þa menn — F.   ³³) [mgl. — B.   ³⁴) audluæða — E.   ³⁵) hann — H.   ³⁶) hertuga — F. K. L. rigtigere.   hans — G. H. I.   ³⁷) [hans iarlðom — D.   oc han — tilf. B.   ³⁸) [i alla stæde — E.   ³⁹) þes ærnis oc — mgl. F. K. L.   ⁴⁰) [Saal. rettet; [at allar loglegar lyðnir — A, urigtigt.   ⁴¹) stíðande C. D. E.   ⁴²) [væita eðr þa — I.   ⁴³) han — E.   ⁴⁴) konungi — tilf. K.   ⁴⁵) [mgl. — F.   ⁴⁶) j þv — B.

þyngðar men [er þegar æighi er ner konongr.¹ aldri þo þleiri en .vi.² Jarl skal þreallega ræða þirir þeim luta landz sem konongr þær³ honum [at salar ögri⁴ [ex-
tir loghum með mistun.⁵ nema⁶ æigi skal han store utbød haza en konongr.⁷ nema
konongr samþyði þat með honum þirir [æinar huæriar loglegrar naudsýniar saler.⁸
Æigi skal iarl oc⁹ geza iarder¹⁰ þær sem konongr vœtir honum.¹¹ vœita ma han
þeim sem [honum lifar¹² meðan [han hœuir uæld¹³ izir. Æigi skal han oc þleiri
handgengna men haza en konongr oc uittir¹⁴ men sea at til hœrir. en ex¹⁵ iarl
aukar¹⁶ síðan hird er [konongr þiri bydr honum.¹⁷ þa ero þeir aller landrada men [er
síðan sueria er¹⁸ þeir uitu¹⁹ [konongs þorbod a.²⁰ Æigi skal oc iarl or lande þara
nema [konongs se lœngi till.²¹ Uid engan þan hœrðingia skal iarl satter vera sem kon-
ongr er usattr uid þirir loghlegrar saler. Æigi skal iarl oc þa men hallða er konongr
[er reidr²² mote hans²³ uilia. [Nu ex þva ber uid at ugridr er i landi.²⁴ þa skal
iarl stýldugr²⁵ vera kononge i ollum naudsýnium oc aller hans men. [tan oc iarl²⁶
loghlegr²⁷ naudsýn til at bera.²⁸ þa skal konongr þa honum sua [mylin stýrt²⁹
sem goder men sea at bæzt ber.³⁰ en huervetna þar sem þeir ero i ugridi saman kon-
ongr oc iarl oc þeirra men. þa skal þva vera huer til annars sem þeir se aller³¹ or
æinu loghunœtti. Stýldugr skal iarl oc til vera i þridi oc ugridi³² at þara i þær
þærdir sem konongr bydr honum [med stýnsend oc han uil sealyð sine men till³³
senda³⁴ þa sem honum er uel till.³⁵ Vardhald oc allar adrar niofner stulu iarl³⁶
men iamþut halda uid konongs men ex iarl er með kononge at manmærgð³⁷ oc sua
.i. oflu lufzalli oc lufstipti³⁸ extir retto mantale. [konongs læghe er þyrft³⁹ i huærri
hœrn.⁴⁰ [Jarl skal vera kononge sinum hollr oc trur var oc⁴¹ sea uel⁴² uid uvina
radom of rœðum.⁴³ Ex⁴⁴ þva þan til at beræzt⁴⁵ at konongr kœnner iarl⁴⁶ sinum

¹) [(med) [er þegar hann er ner konongi — B. E. [er þ. h. er æigi ner (hja) kononge — C. D. [liij. huart
sem konongr er ner eða þiarri — F. [liij. huart sem hann er ner konongi e. þiarre — G. H. [þegar hans er
æði nærri konungi — I. [liij. hv. [h. er ner t. e. þirr — K. L. ²) þimm — H. ³) tær — G. H. ⁴) [mgl.
— B. [tata safarægri — E. ⁵) [eptir lœgum — F. [med mistun oc þo e. lœgum — G. H. [m. mistun — I.
[m. lœgum of þo með (undir) mistun — K. L. ⁶) en — B. F. mgl. — E. G. H. K. L. Hensfœres i D til
det foregaaende. ⁷) vill — tilf. I. ⁸) [einhveria naudsýnia [atir — F. G. H. [einhveria naudsýniar —
K. L. ⁹) haza eða — tilf. D. ¹⁰) eignir — D. ¹¹) en — tilf. E. F. K. L. ¹²) [han vil — E.
F. G. H. K. L. ¹³) [hans vald er — E. ¹⁴) vitrir — alle de Övr. ¹⁵) þva ber með at — tilf. E.
¹⁶) ægtr — H. ¹⁷) [hann veit konungs þorbod a — K. L. ¹⁸) [þan — K. L. ¹⁹) uiffu — G. H.
²⁰) [at konongr þyrirbydr — K. ²¹) [med konungs radi — F. G. H. K. L. ²²) [þegir reidi a — E.
²³) konongs — de fl. ²⁴) [Ex þva ber til at ugridr er i land tomin — B. [Enn ex ugrid er i landi — F.
²⁵) stýldr — I. K. L. ²⁶) iarl²⁶ — B. E. G. H. I. ²⁷) noðor — E. mgl. — F. ²⁸) [tomi of iarl²⁶
lœgligh naudsýn til — K. ²⁹) [marga menn of stýrt — B. ³⁰) berr — B. ³¹) sine mans menn oc
— tilf. B. ³²) Saal. rettet. i þridi — A. urigtigt. ³³) með — C. D. F-L. uid — E. ³⁴) lata þara
— G. H. ³⁵) með — E. uid — F-I. [oc [endi sine menn sealyð þa er hann vil uel — B. ³⁶) iægnadi
— G. H. ³⁷) vera — tilf. G. H. K. L. ³⁸) þyrft — mgl. B. G. H. I. ³⁹) [mgl. — E. ⁴⁰) at
— E. G. H. ⁴¹) uel — mgl. E. F. ⁴²) [mgl. — F. K. L. ⁴³) En ex — B. E. ⁴⁴) toma — E.

suitræði¹ eða utrýglæit. þá skal þat með stynsemd ranzsafa. en æighi með [bræde eða² alaupum reysa. en ex han dyl oc tröngstizt³ [han ser⁴ til trýglæita.⁵ þá skal han biöda gisla⁶ til retz ranzsafa. en síðan skal ranzsafa [þat mal⁷ með stynsemd [oc godra manna raðe⁸ [æxtir loghum.⁹ en ex iarl uil¹⁰ æigi [til toma tonongs¹¹ loghlegha¹² þorxalla lauft þo at tonongr biöde¹³ gisla eða bæidizt. eða uerða suit son a [hende iarle.¹⁴ þá ma han dömazt sannr at sof oc aller þeir sem xylgia honum eða nokora lyðni væita lofstege¹⁵ síðan. [þa ero þeir aller ubota men.¹⁶

Guerru konongr skal gera lenda man.¹⁷

- 18 Nu skal til þess segja huersu konongr skal gera lenda man. [konongr skal gera lenda man¹⁸ a iola tíð eða páscha. eða a enum hæstum hatidum. þui at svo hæuir veret at¹⁹ þornu.²⁰ [oc skal þetta gort vera æxtir þat sem borbuers ero sogð²¹ oc matr er blæjsadr²² adr en tonongr sæliz i hafæti. [þer skal lata tynsa þa²³ xirir [olum monnum i holl eða hirdstofu²⁴ adr en han sæliz i xir²⁵ bord með þessum orðom. Ex þat synizt at þenna man [oc næzni²⁶ .N. er [xlestum er²⁷ lunnigr at godu. þa uil tonongr xirir safar hana pionofu læida han til sordar sætis oc uirdingar [næznbota þeirra²⁸ sem [hæstar ero²⁹ innan hirdar með lenz manz næzne.³⁰ þan allan ret sem lenz manz næzne a at xylgia þa geyr tonongr honum [xulltomlegha með guds miffun oc traufsti.³¹ með lenz manz send³² [oc stikum væizlum sem byriar til lendz manz rettar.³³ en þat er³⁴ .xv.³⁵ marla væizla. Síðan skal tonongr talla³⁶ til sin³⁷ .ij.³⁸ lenda men eða stallara [eða mertis men.³⁹ [eða stinliara(!) eða⁴⁰ drofseta [eða þa .ij. sem somelegazter⁴¹ ero innan hirdar ex lender men ero æigi ner⁴² oc biöda þeim at læida þan man [xram til sin xirir hafæti.⁴³ oc þa skal tonongr sealzr⁴⁴

¹) landræð eða suitræði — B. landræð — F. ²) [bræði — G. H. [mgl. — F. K. L. ³) tröngfir — C. D. E. I. ⁴) [mgl. — B. ⁵) oc tröngstizt &c. — mgl. F. G. H. K. L. þa þ. þat með stynsemd &c. — mgl. E. ⁶) xirir sit — tilf. E. ⁷) [mgl. — E. ⁸) [mgl. — F. G. H. K. L. ⁹) [mgl. — E. ¹⁰) Saal. rettet. uil — A. ¹¹) [toma til tonongs — B. D. I. K. L. [t. til þings — F. G. H. ¹²) loglegra — D. mgl. — B. E-L. ¹³) honom — tilf. D. K. L. ¹⁴) [iarle hendi — B. E. G-L. [hendar iarle — D. F. ¹⁵) honum lofstegeir — B. G. H. I. K. L. lofstegeir — D. honum — F. mgl. — E. ¹⁶) [mgl. — F. ¹⁷) Dette Cap. mgl. paa dette Sted, men indskydes foran, mellem Cap. 13 og 14 — I. ¹⁸) [hæizt þiði þat vera — B. [þat skal (hann) gera — F. G. H. K. L. ¹⁹) xra — C. D. G. I. ²⁰) oc nægi — tilf. B. C. D. F-L. xari — tilf. E. ²¹) [þetta þ. vera gort æxtir þat er borbuers er sogðr — B. [ungiu — I. ²²) signdr — F. ²³) [þa skal tonongr tynsa — B. [þa skal lata tynsa þa — C. D. E. F. I. K. L. [þa þ. hann lata tynsa — G. H. ²⁴) [monnum sinum — B. [monnum — F. K. L. [m. i hall eör m hirdstofu — G. H. ²⁵) undir — F. ²⁶) Rettet fra æzni — A. [ot næzni hann — I. [mgl. — B. E-H. K. L. ²⁷) [xlestum — C. [xlestum monnum er — E. [mgl. — H. I. ²⁸) [næznbota þeirrar — E. [næznbota þeirra — F. [næznbota þeirrar — G. H. ²⁹) [hæst er — E. G. H. [hæstir eru — F. I. ³⁰) oc — tilf. B. G. H. K. L. ³¹) [xulltomliga — F. [xulltomliga með guds miffun — K. L. ³²) retti — B. F. I. K. L. með . . . retti — mgl. G. H. ³³) [mgl. — B. F-L. ³⁴) ero — B. ³⁵) .xv. — H. aabent Rum i K. ³⁶) lata talla — E. ³⁷) sin — mgl. F. I. ³⁸) .ij. — mgl. I. ³⁹) [c. mertismann — B. C. D. [með mertismanni — K. ⁴⁰) [c. stinliara eða — C. D. E. F. I. K. L. [mgl. — B. G. H. ⁴¹) mefshattar — B. ⁴²) [mgl. — F. G. H. K. L. ⁴³) [xram xirir sit — B. ⁴⁴) [calzr — mgl. E.

[tala i hönd honum of¹ læida han til setes pallz² til horgrar³ handar ser oc setia han i annara lendra manna sete. En með rettu þa⁴ eigu lender men sua at sitia at þa sitir þyrstr sem þornazstr er at nagnbotum oc svo huerr síðan sem lengi hœuir veret lendr madr. [oc a þessi skipan⁵ at standa⁶ huerrvetna þar sem þeir hittazt.⁷

Guern rett ok veiztur er lendir men skulu hafa.

þan ret⁸ skulu oc⁹ lender men hafa með¹⁰ kononge at þeir skulu vera nest¹¹ 19 hertogha oc iarlum¹² [ener næstu oc hinir hæstu¹³ konongs radgiarar oc svo et sama innan hirdar um oll stormæli.¹⁴ Lender men skulu halla a hæstum¹⁵ [hatidis dagum¹⁶ fylgd með kononge. Þeir skulu oc þyrstr¹⁷ bera uigslu sværd konongs ex han ber torunu¹⁸ eða garland.¹⁹ nema hertoghe eða iarl²⁰ bere. En ær þui at þeir skulu vera ener hæsto konongs radgiarar þa ber þeim at vera hinir hollazstu²¹ [bæde lorynilega oc openberlega.²² oc vera sua þirir odrum i þui sem i sœmdom oc metordom. Lender men skulu oc hafa uald oc²³ taka [ser men til trausts oc kononge sinum til styrks²⁴ með huskarls nærne. [eigi þleiri en .xl.²⁵ nema konongs loryi se til. Allar þær æ(i)gnir sem þalla undir konong²⁶ ær udada uertum [eða alæigu malum. eða utlægdar²⁷ vœrtum²⁸ þar sem lendr madr hœuir len²⁹ [ex konongr uil honum syssu³⁰ þa.³¹ þær ma [engi lendr madr³² [með rettu³³ ser launa ne brot lea.³⁴ [Æingi madr ma oc³⁵ þirirgera æignum sinum [eða odlum³⁶ [uid notorn.³⁷ nema uid gud oc konong.³⁸

Ex konongr kœnner lendum manne landrad.

En ex konongr kœnner [lendum manne sinum³⁹ svitrædi eða landrad. þa skal 20 han⁴⁰ með landzloghum undan þlytiast⁴¹ ex æighi þær loglega a han þroxat. [Ret ranzfal⁴² hœvir konongi a ollum malum⁴³ at hafa. oc allra hællzt uid sina sværdtalara [oc pionofstu men.⁴⁴ en æigi a han [með brædi eða alaupum reysa eða ræidazt

¹) [mgl. — K. L.   ²) palla — mgl. B. E-H. K. L.   ³) horgre — B. D. E-L.   ⁴) þa — mgl. B.
⁵) síðan — tilf. D.   ⁶) halbæzt — B.   ⁷) þinnaz — I. [mgl. — F. K. L.   ⁸) hatt — E.   ⁹) oc — mgl. de Övr.   ¹⁰) at — F.   ¹¹) næstir — G. H. I.   ¹²) jarlle — E.   ¹³) [hinir hæstu — F. K. L. [hinir æztu — G. H.   ¹⁴) stormal — B. stormædi — K. L.   ¹⁵) hinum næstu — E.   ¹⁶) [hatidum — F-L.   ¹⁷) þyrstr — F. mgl. — B.   ¹⁸) uigslu torrono — B.   ¹⁹) garlant — F-L.   ²⁰) iarlær — C. I.   ²¹) bæde um þior oc þe oc um tungu. oc allan tryggleit oc hollafstu — tilf. D. um þiorrede of sua með tungu of ollum truleit of hollafstu — tilf. E.   ²²) [mgl. — K. L.   ²³) at — B. C. D. E. til þess at — F. I. til at — G. H. K. L.   ²⁴) [men með ser konongi sinum til trausts of styrks — E. [ser menn til styrks — F. I. of sœmdar — tilf. K. L.   ²⁵) [þo eigi — þ. en .xl. manna — B. [þioratigi. en æigi þleiri — C. D. E. F. I. K. L.   ²⁶) konungdominn — F. K. L.   ²⁷) utlægdar — D.   ²⁸) [mgl. — F. K. L.   ²⁹) syssu — F. þær — tilf. G-L.   ³⁰) syssu — mgl. E.   ³¹) [mgl. — F.   ³²) [engi — F.   ³³) [mgl. — E. F.   ³⁴) setia — B-L.   ³⁵) [þui at engi ma — F.   ³⁶) [mgl. — F. K. L.   ³⁷) [uid notora með rettu — C. [u. annan m. rettu — D. [man m. rettu — E. [mgl. — F.   ³⁸) með rettu — tilf. B. F. I. K. L.   ³⁹) [l. monnum — E.   ⁴⁰) han — mgl. B. F.   ⁴¹) þoraz — B. E-L. til riettz rannfate. Enn — tilf. K. L.   ⁴²) [r. þrox — E. [þoxfemd — F.   ⁴³) lutum — F. hœz þa — tilf. K. hœz — tilf. L.   ⁴⁴) [mgl. — K. L.

at uranzsalandum malum.¹ [gæc hællðr uæl xirir at sea² huærium³ han geyr næzn-
botr eða adrar sœmder oc hællde uid alla uæl síðan þa sem æigi spilla sealzer⁴ xirir
ser.⁵ En ex lonongr lenner [lendum manne⁶ sinum [landrad eða svit.⁷ oc ero þær
saler æigi openberar at⁸ sonnu oc dyl lendr madr. þa scal lonongr þat mal ranzsafa
a hirdstæxnu ex æigi⁹ xær med xammenne¹⁰ sætt. æigi ma lonongr [med rettu¹¹ synia
lendum manne¹² sinum hirdstæxnu at ranzsafa sit mal til rezt¹³ ex han þyðiz [goda
sot¹⁴ æiga at væria. þar extir skal næzna .xij. [ena stynsamaztu men¹⁵ [at lita a¹⁶
huart er þetta ma [med rettu¹⁷ sannazt [a hendi lendum manne¹⁸ eða æighi. oc ex
þeim liz sua at [ranzsafado þvi mali at hann megí undan xorazt. þa a æi lonongr
at synia¹⁹ honum undanxærstu slita sem goder men sea med sealz²⁰ lonongs rade
[oc logh hins hælga Olafs tonongs eru til.²¹ Lender men flulu æigi²² stiliazt uid
lonong [xirir uttan hans got²³ orloz. en allra sîzt i naudzsynium²⁴ eða uxrîdi nema
vallde annat huart uanhæilfa eða elli. þa ber lononge æighi at hællða honum²⁵ [um
fram²⁶ uilia sin²⁷ þo at almytil se tonongs naudzsyn til. Ex tonongr spyr uxrîd oc
[gerer lendum manne sinum bod²⁸ til sin at toma oc xirir næmzt han [síðan þa
xærd.²⁹ þa ero þat son svit uttan han se siutr eða sar. eða³⁰ slitt et sama ex han³¹
bydr honum med³² lîdi [sinu i³³ mote vûinum sinum at xara [oc xirir at vera³⁴
nema svo mytil oxræxli³⁵ se xirir at æigi þilti stynsamum mannum vera til xort.
Nu komr hersagha son³⁶ til lændz manz þa er han styllðr bod at gera ollum ton-
ongs monnum [oc ollum³⁷ hans þægnum þeim sem han ma uid³⁸ tomazt [ex uxrîðr
hæxzt.³⁹ slitt hit sama eru oc styllðir hirdmen oc gestler oc liærtisvæinar oc aller ton-
ongs men ex þær spyrja xyr. en sa er æigi uil niofn⁴⁰ [bera eða⁴¹ bera lata. oc
læzt tonongs madr i þui. þa er sa nidingr oc sealzægðr [or hird⁴² er æigi [uildei
vara laugunaut sin⁴³ uid dauda huat næznbot sem han hæuir [ex han matte þui
uid toma.⁴⁴ en⁴⁵ han xorezt undan extir dome tonongs oc hirdar ex dylia ma.

¹) [at vprozudu at reidaz — F. K. L.   ²) [oc hældr xirir at sia — B. I. [geymi hældr vrl x. at sia — E.
[þerr honum (æz) þvi vel x. at sia — F. G. H. K. L.   ³) at sea er — tilf. D.   ⁴) um — tilf. G. H. I.
⁵) eða adrar sœmdir &c. — mgl. F. K. L.   ⁶) [i. monnum — B. E.   ⁷) [landrada(svit — E.   ⁸) med
— C-L.   ⁹) hann — K. L.   ¹⁰) xaa men nîdr — E. xâm monnum — K. L. [xir — tilf. B.   ¹¹) [mgl.
— E.   ¹²) monnum — E. K. L.   ¹³) mæls — tilf. H.   ¹⁴) [got mall — B. F. [dauda sot — K. L.
¹⁵) [hina vitroftu men æz hirdliði — B. [hina vitroftu menn æz hird — C. D. G. H. I. [men hina vildastu æz
hird — E. or hird — tilf. F. K.   ¹⁶) [at lita a — D. [at lata ranzata — E.   ¹⁷) [mgl. — F. G. H.
¹⁸) [a hendr honum — E-L.   ¹⁹) [mgl. i A ved Forglemmelse, og er her tilfœiet efter B.   ²⁰) sealz —
mgl. B. F. G. K. L.   ²¹) [oc logum hins hælga Olafs tonongs — B. F. I-L. [at honum þerr eptir i. hins
h. O. tonongs — G. H.   ²²) xær — tilf. E.   ²³) [en han geyr — E.   ²⁴) tonungs — tilf. G. H.
²⁵) þeim — E. hann — F. K. L. at þeim — H.   ²⁶) [utan — F. G. H. K. L.   ²⁷) hans — B. F-H.
K. L.   ²⁸) [bydr han lendum monnum — E. ord — F-I.   ²⁹) [xærdena — B. [þa xærd — E. I. [síðan
— F-H. K. L.   ³⁰) eða — mgl. — B. E-L.   ³¹) tonungr — F-I.   ³²) at stæra — G. H. I.   ³³) [mgl.
— B. F-L.   ³⁴) [mgl. — G. H.   ³⁵) oxræxli — de Övr.   ³⁶) son — mgl. F.   ³⁷) [mgl. — B. E.
³⁸) ægir — E.   ³⁹) [mgl. — E.   ⁴⁰) bod — E.   ⁴¹) [mgl. — E. G. H.   ⁴²) [ór torgunæti — F.   ⁴³) [vit væria
laugunaut sin eða vara — B. [uill væria torgunaut sin — G. H.   ⁴⁴) [mgl. — F.   ⁴⁵) Saal. rettet; ex — A.

Um kanceler oc hirdpresta.

Kanceler a ein at vera með hestum radgiazum konongs innan hirdar. han a at 21 hafa ret oc metord með lendum monnum bæði i sexsum¹ oc odrum sordum (heim sem honum byriar.² Er þat [einfanlega stýlda kanceler³ at geyma sem rotelegast⁴ konongs innsiglis oc gera þau brex sem konongr [segir honum xirir.⁵ Han a oc þess idulega at ga⁶ at þa sealzr izir⁷ brex [þan tíma sem þau ero innsiglad.⁸ þui at þat steter⁹ stormunum¹⁰ oc sealzum honum mest. Han skal¹¹ hafa sit sem idulegast¹² ner¹³ konongs radum.¹⁴ Han skal oc stra sem stulislegast¹⁵ eignir¹⁶ þær sem lonyt- ar verða eða falla undir konongdomen [af huerium eða xirir hvar. þva oc¹⁷ þær iarder sem konongr gefr eða uelir imisum monnum¹⁸ [oc huerium vettre anno gracie þat gerðizt.¹⁹ Sva skal han oc ga²⁰ at landzstýldar stra(r) konongs se rettar. þat a set sem a skal vera. oc þat af tælit sem af [skal taka.²¹ með konongs [forsio oc²² rade.²³ Sva skal han oc²⁴ þær xerdir sem konongr bydr honum oc han ser at byr- iar²⁵ innan landz oc uttan.²⁶ i öllu godu vera [konongs leitr²⁷ sem mest²⁸ ma han. En þa stipan gerde Magnus konongr sun hælunar konongs. en²⁹ kanceler skal hafa [xprst i veizlu³⁰ .x. [marla boll³¹ xirir allra þeirra manna brex sem þurzu til imissa rettynda³² xtir loghum. [þar til³³ skal han hafa .v. marla bol um fram þæt sem han tætr xirir [þau brex³⁴ sem ut lonyast. slitt xirir huert³⁵ sem vattar i brexa bol. Með þæima hette skal konongr kanceler gera at [han skal xprst lata³⁶ blasa til hirdstæznu öllum handgengnum monnum. síðan skal konongr³⁷ lyfa lata at han xær [heim manne³⁸ .n. innsigli sit með þeim³⁹ sordum sem þui⁴⁰ stjlgia. xtir þat skal han [falla a tne⁴¹ xirir konong oc sværia honum trunadar eid⁴² með þess- um eidstax.⁴³ þess leg ef hond a [þessa hælgha bol⁴⁴ oc þui stjtr ef til guds at ef skal vera hollr oc trur [minum herra⁴⁵ .n. Noreghs kononge openberleggha oc lonyi- lega. hvar sem han⁴⁶ er staddr. xtir þui uiti sem gud ler⁴⁷ mer. þui skal ef oc lonya

¹) þessum — B. H. þessu — E. ²) [mgl. — F-H. K. L. ³) [ein kancilero stýlda — F. ⁴) rote- legast — B. bregt — G. H. I. ⁵) [segir xirir — D. [bydr honum — E. ⁶) geyma — E. H. gista — F. ⁷) um — E. ⁸) [huern tíma &c. — E. [huert brex adr en innsiglat er — F. G. H. K. L. ⁹) [stetir — H. stettir — de Övr. ¹⁰) munum — B. ¹¹) oc — tilf. þ. ¹²) mest — G. H. mest of idugligast — I. ¹³) nest — B. [sem nest — E. með — I. ¹⁴) malum — E. ¹⁵) invirdlegast — B. E. ¹⁶) konungs — tilf. F. ¹⁷) Saal. rettet. at — A. ¹⁸) [mgl. — F. K. L. ¹⁹) [eða á hueriu ari þat geriz — F. [i huerri grein sem þat geriz — K. L. ²⁰) gista — E. geyma — H. ²¹) [a at tafast — B. [skal vera — F. ²²) [radi — F. K. L. ²³) [forsio oc forrade — E. forsea — G. H. ²⁴) oc — mgl. þ. ²⁵) val berr — G. H. ²⁶) oc — tilf. þ. ²⁷) [konongs leitr — B-F. I-L. [konungi til letris — G. H. ²⁸) mest — G. H. I. ²⁹) at — B. D-L. ³⁰) [i veizlu — D. [i veizlur xprst — H. sva — tilf. F. ³¹) [manadar matar boll j iorbu — E. [mertr — G. H. En — tilf. B. G. H. I. of um fram þat sem hann tætr — tilf. F. K. L. ³²) erenda — F. ³³) [mgl. — B. G. H. I. ³⁴) [brex þeirra manna — F. K. L. ³⁵) tit imissa &c. — mgl. E. ³⁶) [lata xprst — E. [xprst skal lata — F. [han skal lata — H. I. ³⁷) kon- ongr — mgl. F. ³⁸) [mgl. — F. G. H. K. L. ³⁹) slitum — F-L. ⁴⁰) þær — E. I. þær eigu at — F. ⁴¹) [tnefalla — E. ⁴²) eida — G. H. ⁴³) ordum — B. F-L. ⁴⁴) [hæiga bol — B. F-I. [þessa hælga boma — D. [hæiga boma — E. K. L. ⁴⁵) [mgl. — F. ⁴⁶) ef — F. H. ⁴⁷) hærir lú — F.

sem konongr¹ [byðr mer at løynt se.² svo hialpe mer gud oc þau en hælgu orð [sem
 et hælld a.³ [Nu æz þuifa⁴ her kononge uæl [at uælia⁵ [man til þessa starfs.⁶ allra
 hælzt þar sem svo ma segia at þa er annar skipta⁷ xader konongs. þui at margo
 værðr han þess uar⁸ æz kononge er han uil allþam⁹ odrum¹⁰ segia. Sva byriar¹¹
 oc kononge at hafa [i garðe sinum¹² .ij. hirdpresta ualentunna¹³ men [oc at uiti
 røynda¹⁴ þa sem kononge¹⁵ uæita¹⁶ tidir oc [hoyra skipta gang handgenginna
 manna¹⁷ [oc uæita¹⁸ þeim slitt xleira embætte sem þar hoyrir til.¹⁹ audmiuflir
 kononge til [þess lattes²⁰ sem þeir [megu gera honum.²¹ Æinfanlega²² houer uæl
 at annar²³ se xirir²⁴ tida skipan²⁵ a²⁶ lapellu konongs. en annar þeirra værðr
 uæiti messu xotum²⁷ hans oc botum. þeir eigu oc at vera heimilegastir kononge²⁸
 æz odrum²⁹ prestom oc [lærdum monnum ut i xra³⁰ hælzt³¹ tæknir vera æz kon-
 ongs monnum oc i ollum lutum³² sòmder.³³ þeir stulu oc hafa æz kononge .v.
 marla væizlu oc tvæn klæde mote³⁴ iolum. en æz handgengnum monnum þan³⁵ þrid-
 iung tiundar [sem adr er xorn vane³⁶ a.³⁷ [oc skipta³⁸ medal sin i hælninga.³⁹
 En þat er xorn sidr⁴⁰ oc hæit⁴¹ Birtibæina at gera⁴² tiund æz mala sinum⁴³ bæde
 [hirdmanna oc gesta⁴⁴ oc skipta⁴⁵ i þridiunga. tafa⁴⁶ ein aller bystupa⁴⁷ aller⁴⁷
 iaxnt oc odlaz⁴⁸ konongs men þar i staden groxt i [þeim stodum⁴⁹ sem [xorn er
 uandi⁵⁰ a. annan tafa⁵¹ prestar⁵² xirir sina [yslu.⁵³ þridia tætr⁵⁴ spitallen [a
 larnu.⁵⁵

Guerffu kononge skal gera stakara.

22 Neft⁵⁶ lendum monnum oc tanceler i hird konongs ero stakalarar at ollum sòmder.

¹) hann — B. E-L. ²) [vill at løynt se — E. [byðr mer at løynta — F. ³) [er a ero botinnar — B. ⁴) [Nu æz ollu þui — B. [Nu æz ollu þuifa — C. I. [Nu æz þuifa ollu — E. [of æz þui — F. G. H. K. L. ⁵) [xirir at þa oc at uælia — B. [xirir at þa at uælia — E. I. [xirir at þa — F. G. H. K. L. ⁶) [huerium hann xer þetta (sitt — tilf. G. H) starf — F. G. H. K. L. ⁷) skipta — D, ogsaa nedenfor. ⁸) viff — F. G. H. K. L. ⁹) Saal. rettet. allþan — A, urigtigt. ¹⁰) odrum — mgl. E. til — tilf. H. ¹¹) berr — F. ¹²) [mgl. — E-H. K. L. ¹³) uæl tunnanda — B. E. ¹⁴) [oc at uiti uæl røynda — B. [at ordum of uiti røynda — F. [uæl uiti borna — I. ¹⁵) kononge — mgl. F. G. H. K. L. ¹⁶) uæiti — B. I. ¹⁷) [skipti (skipta — F. G) handgengnum monnum oc odrum konongs þionofu monnum — B. F. I. [hoyri skipta (skipta — D) gang handg. manna oc annara konongs (konongs — mgl. E) þionofu manna — G. D. E. [handg. monnum of odrum konongs þionofu monnum — H. [skipta hirdmonnum of o. f. þion. monnum — K. L. ¹⁸) [oc uæiti — B-I. ¹⁹) [mgl. — F. K. L. ²⁰) [alz þes lattes — B. D. E. F. G. H. K. [mgl. — I. ²¹) [mege — B. ²²) Æinfanlega — mgl. G. H. ²³) þeirra — tilf. B-I. ²⁴) i — E. ²⁵) [ater — D. gerd oc skipan — I. ²⁶) oc — B. i — C-L. ²⁷) klædi — G. H. klædum — I. ²⁸) kononge — mgl. B. ²⁹) ollum — E. ³⁰) [mgl. — E. ³¹) hæl — E. mgl. — D. ³²) uæl — tilf. D. ³³) til sòmder — E. þeir eigu &c. — mgl. F. G. H. K. L. ³⁴) at — F. G. H. K. L. ³⁵) þan — mgl. B. E. ³⁶) vande — D. F. I. ³⁷) [mgl. — E. ³⁸) skipti — E. ³⁹) i hælninga — mgl. F. ⁴⁰) vandi a — F. [mgl. — G. H. K. ⁴¹) hæit — I. oc hæit — mgl. I. K. L. ⁴²) gera skal — B. C. D. ⁴³) sinum — mgl. D. E. ⁴⁴) [hirdmen oc gestir — B. F. ⁴⁵) skipti — E. skiptig — F. ⁴⁶) tafi — E. ⁴⁷) of allir — G. H. I. mgl. — E. ⁴⁸) odlest þeir — E. ⁴⁹) [stadnum — G. H. ⁵⁰) [xorn (xorn) er vandi — B. C. F-L. [xorn er vandi — E. ⁵¹) þridiung — E. ⁵²) hirdprestar — de Övr. ⁵³) þionofu — B. en þin — tilf. E. ⁵⁴) tætr — mgl. B-F. I. ⁵⁵) [at xorno — D. [mgl. — E. ⁵⁶) Neftum — F.

um. en ret allen æigu þeir slífan sem lendar men [at lang loghum oc fornu þare.¹ En tonongr skal gera² ætíð þat er bo(r)duers eru sogð með þeirra hette at lata³ adr lyfa þui xirir ollum monnum at han geyr [þeim manne þuillar nærbotr⁴ [með þeim forðom⁵ sem til horyrir⁶ ætíð [þornre ueniu.⁷ síðan skal tonongr lata .ij. ftutílfærina⁸ læida han xirir set oc tate⁹ sealyr i hond honum oc læidi¹⁰ han til stillara setes. [en síðan ganga¹¹ ætíð til hafsetes.¹² Þesse stýlða xylgir stillara nærne [með tononge bode i tononge þionofu oc¹³ innan hirdar at¹⁴ stillare skal¹⁵ ræða¹⁶ alt þat sem tonongr byðr honum. bæði a þingum oc a hirdstæxnum. Stillarar ftulu¹⁷ halda xylgd með tononge¹⁸ [oc tala¹⁹ ætíð tononge hendi þau mal sem tonongr byðr honum.²⁰ Han skal oc stýlðr til vera at ræða allar stýlðar²¹ naudzsyniar²² tononge ætíð hirdmanna hendi. Hans stýlða er oc þat at vera a ollum [stæxnum hirdar²³ oc²⁴ gefa oc setta þa um oll þau mal [sem þa stíl a oc han er til tuaddr ætíð tononge rade.²⁵ Stillare skal oc flipta²⁶ reidstiota þeim [sinnum sem²⁷ tonongr þær²⁸ um²⁹ land [oc þess þary uid ætíð rettre tilftipan³⁰ oc þeir men með honum sem tonongr ftipar til [þess stæx.³¹ Eætíð tononge líkar at þa stillara³² sinum [stýlur eða adrar veyzlur.³³ oc sender han þa þra ser. þa er þo en sama stýlða þeirra bæði til [tononge oc³⁴ hirdar allrar.³⁵ þui at in sama forð xylgir nærbottenne með stýldunni þegar [þeir ero ner.³⁶

Guetsu tonongr skal gera merkioman.

Merkiomadr er nest stillara innan hirdar. oc þui ber tononge³⁷ uel xirir at 23 sea huærn han tætr³⁸ til þess stæx [oc þionofu.³⁹ En þu skal tonongr⁴⁰ gera merkiomann [at han skal lata⁴¹ blasa til hirdstæxnu ollum⁴² handgengnum monnum

¹⁾ [at l. l. oc þornre ueniu — E. [mgl. — F. G. H. K. L. ²⁾ þat gera — B. F. K. L. g. stillara — D. E. G. H. I. ³⁾ þo — tilf. B. ⁴⁾ [þuillitum manne þessa nærbotr — B. [þeim manni þuillit (semð ot — tilf. H) nærbotr — G. H. ⁵⁾ [mgl. — F. G. H. K. L. ⁶⁾ heryra — F. ⁷⁾ [þornu þari — E. [þornri þibueniu — F. ⁸⁾ riddara — B. ⁹⁾ tafa — de Övr. ¹⁰⁾ leida — de Övr. ¹¹⁾ [gangi tonongr — B. ¹²⁾ [mgl. — D. F. G. H. K. L. ¹³⁾ [með tononge domi oc bodi oc tononge þionofu — B. [með ton. bodi — E. [með tonunge bodi of þionofumanna — I. [mgl. — F. G. H. K. L. ¹⁴⁾ at — mgl. B. ¹⁵⁾ geyma oc — tilf. D. ¹⁶⁾ tafa — B. ¹⁷⁾ oc — tilf. B. ¹⁸⁾ sem lendar men a hatidum. en æigi þess i millum — tilf. D. E. a hatidie dögum — tilf. G. H. I. ¹⁹⁾ [Stillare [cal oc stýlðar til vera at tafa(!) — D. [St. þal oc B. v. at tafa — E. ²⁰⁾ þeim — B. [mgl. — H. I. ²¹⁾ stýlður oc stýlðamar — B. stýlðar samligar — F. stýlðar of stýlðamar — G. H. stýlðar of stýlðamar — I. stýlðamar — K. ²²⁾ til — tilf. C-L. ²³⁾ [stæxnum hirdmanna — G. H. [hirdstæxnum — K. L. ²⁴⁾ oc — mgl. B. ²⁵⁾ [er tonongr byðr honum oc þa stíl (greinir — K. L) a — B. F-L. ²⁶⁾ ftipa — F. ²⁷⁾ [Saal. rettet. [sem sinum — A. urigtigt. ²⁸⁾ ríðr — G. H. ²⁹⁾ ætíð — B. E. K. L. ³⁰⁾ [mgl. — F. G. H. K. L. ³¹⁾ [með honum — E. [mgl. — F. K. L. ³²⁾ stillorum — K. ³³⁾ [stýlur eða adrar stýlur(!) — D. [veyzlur — G. H. [stýlur — I. ³⁴⁾ [mgl. — F. K. L. ³⁵⁾ of gefa — F. K. L. ³⁶⁾ [þeir eru ner tonongi — B. E. [tonungur er ner — F. G. H. [tonungur er vid — K. L. ³⁷⁾ tonungi — mgl. F. ³⁸⁾ þær — F. ³⁹⁾ [Rettet; þionofu — A. [mgl. — F. G. H. K. L. ⁴⁰⁾ tafa — tilf. E. tonungur — mgl. F. ⁴¹⁾ [tali — B. ogsaa nedenf. [tafa — I. ⁴²⁾ merkiomennum oc — tilf. D.

oc lata binda merki uid stong.¹ þa skal konongr lyfa lata² stallara³ at han gefr þeim manne⁴ þa nærbót með þuillitum⁵ sordum sem [sidvenia er til.⁶ en þat er⁷ [lænz manz⁸ rettr sem stallara rettr [extir rettar bót⁹ Magnus konongs hafonar sunar.¹⁰ síðan skal konongr lata uid [merks stongenne¹¹ oc þa i hendr merksmanne. han skal minnast uid hond konongs [er han tekr uid merkinu¹² oc bera síðan til uardvæizlu. En þat er einfanlegha sýsla¹³ merks manz bæde i xribi oc i vxribi at han skal bera konongs merki. þegar¹⁴ býdr honum. hans skylda er þat at vera a ollum stæzn-um¹⁵ [milli hirðar oc gesta¹⁶ oc allra konongs manna¹⁷ með stallarom¹⁸ oc¹⁹ setta þa um oð þau mal er þa stíl a innan hirðar extir konongs bode oc rade. han skal oc vera [en mæste letter²⁰ konongs i ollu þui sem han ma alæidis²¹ toma oc konongr býdr honum²² bæde ner oc xierre. þat er oc einfanlega skylda²³ merksmanz at soxa²⁴ i þeim garðe sem konongr sealxir soxr²⁵ oc iamnan [a konongs flipi²⁶ þegar konongr xær [xirir land²⁷ fram.

Guerfu konongr skal gera skutilsveina.

- 24 Skutilsveinar ero nestir merksmannum at nærbótum oc [ollum rette²⁸ innan hirðar. þui at þeir hætta með rettu hirðstiorar með [lendum monnum of²⁹ stallarom³⁰ oc merksmanni.³¹ engi er oc somelegre [ne xægri³² pion-osta i allre konongs hirð en su. [þeim³³ sem³⁴ hana³⁵ uil³⁶ [með sord rotia oc með slynfemd uid læita at nema oc vardvæita með athyggle oc gaumgæzi. Oxt oc idulega hoxrir³⁷ þeim oc houer er hoxerstir oc turtæisr uilia hætta at vafa oc um at hugsa með huerium hette er han mege svo sinni meðxærd³⁸ alla vega flipa sem han megi hellzt sordar madr æx hætta oc síðfemdær madr æx vera.³⁹

¹) oc [e [ua boret in xirir konongh — tilf. D. of [e boret in xyrir konong — E. ²) a þingi — tilf. F. ³) sinn — tilf. F. stallara — mgl. G. H. K. ⁴) n. — tilf. D. ⁵) stitum — B. þeim — F-L. ⁶) [þar til heyra — G. H. [þar er xorn sidvenia — I. ⁷) var — F. ⁸) [þeirra — E. [merksmanng — G. H. ⁹) r. bóttr — D. r. bodi — E. ¹⁰) [mgl. — F. K. L. ¹¹) [stonginni — F. K. L. [merkinu — G. H. ¹²) [mgl. — E. ¹³) sýsla — B. I. K. L. rettr — G. H. ¹⁴) hann — tilf. de Övr. ¹⁵) hirðstegnum — F. ¹⁶) [hirðar — E. [hirðar of gesta — K. L. ¹⁷) mala — E. ¹⁸) stallara — E. G. H. ¹⁹) at — B. ²⁰) [letter — E. [hin mæsti létti — F. ²¹) við — F. G. H. ²²) um — tilf. B-E. I. ²³) sýsla — F. K. L. ²⁴) iamnan um netar — tilf. D. jaxnan — tilf. E. ²⁵) i — tilf. fl. ²⁶) [a hana a konungs flipi at vera — K. [a hann at flipi at vera — L. ²⁷) [með landi — E-L. ²⁸) [oðrum sordum — B. ²⁹) [mgl. — H. ³⁰) stallara — E. ³¹) m. mönnum — L. þeir hætta of með riettu ribbarar — tilf. K. ³²) [mgl. — F. K. L. ³³) þann — B. ³⁴) [en — E. ³⁵) hann — G. H. ³⁶) uilia — C. E. F. K. L. ³⁷) Saal. rettstet, hoxrir — A. ³⁸) Saal. rettstet; meðxærd — A. ³⁹) [rotia með sord oc slynfemd uid læita at nema oc vard(!) með athyggle oc gaumgæzi. oxt oc idulega hoxrir þeim er hov. oc turt. v. hætta at vafa oc um at hugsa m. hv. hette hann megi sinne meðxærd [ua hoga alla vega at hann megi hellzt [j. madr æx h. oc síðfemdær m. vera — B. [m. sord . . . gaumgæzi. oxt oc idulega hoxrir þeim of hoxrir er hov. of t. v. hætta at vafa of um at h. með hv. hette . . . alla vega hoga sem h. m. h. [j. m. æx h. of síðf. m. vera — C. [m. [j. r. oc m. slynf. að i. at n. oc vardvæita m. athyggle. oxt oc id. hoxuer þeim oc hoxrir er h. oc turt. uilia hætta at v. oc um at h. m. hv. hette er h. mege [ua [j. m. x. alla vegna hoga sem h. mege h. [j. m. . . vera — D. [m. [j. rotia oc m. slynf. nema oc varðo. m. athyggle oc gaumgæzi. oxt oc iduliga hoxrir þeim er turtæisr . . . alla vega hoga at han

Bettra¹ er þeim sem æigi² uil uel³ at ser hyggja at standa i þeirri naxnbót sem lit er [gaumr at honum gegin.⁴ hælðr en læita [þeirra naxnbóta oc semdar⁵ er han se síðan med spotte oc hade lægin æz morghum. en þa er gixtu madr er ser lemr med godom lutum fram⁶ till sýmda⁷ oc þan uel síðan [at gieta oc sinum herra med holloftu þiona.⁸ Þa hattr er bæde somelegr oc þorn at gera stutillsuæina sem adr hæuir veret. at konongr [late talla stientara þan till sin er han uil þat naxn geza⁹ medan konongr sitr iþir bordom síðan æz er uift oll¹⁰ oc [geznar laugar.¹¹ en stentiar¹² eða drotsette eða æinhuer stutillsuæin bere in tomt¹³ lotat¹⁴ ler oc sæti [a bord¹⁵ xirir konongen.¹⁶ konongr tale [um stettena¹⁷ [oc zæ þeim sem¹⁸ gerazt skal oc tale han badom hondum undir¹⁹ stettena²⁰ oc minnizt uid hond konongs oc gange síðan [utar oc stenti²¹ kononge. Æigi ber oc stutillsuæini at zalla a lne xirir notorum manne nema kononge oc þeim hozðingium²² sem han stentir med [lote xrtir konongs bode.²³ [er þat umallegt²⁴ at þat se uirt til storlætes. hælðr til hozsemðar. at huær hattr se med hozt.²⁵ oc²⁶ þva meghe stilia æz medzerð pionoftu manna grein oc metord iþirbodanna.

Um ret ok skylda stutillsuæina.

Nu²⁷ skal vera skylda stutillsuæina i sinni pionoftu at sinar .vij. netr stulu 25 huerir (.ij.) halda stodu xirir kononge þeir²⁸ sem þornazter ero. þæt er tilxællileg: æzt²⁹ at þeir sit i ollum stodum³⁰ þyrstir³¹ er þornazter eru. [oc þva ber ollum iamnan³² i huærris³³ naxnbót sem huær er [i ollum loghu norhtum.³⁴ Stutillsuæinar

megi hælgt f. m. æz heita oc síðsamr madr vera — E. [med sænd vardueita — F. [ratia. of med þynf. ratia (við leita — H. I) at nema of uardueita med athyggi (of geyma med gaumgiæzi — tilf. I). opt of iduliga hæzir þeim of heyrir. er hæverþer vilia uera (heita at þat of — I) um at hugsa med huerium hetti hann metti sua sinni medzerð (atzerð — I) haga a alla vega at (sem — I) hann metti hælgt sændar madr æz heita. of síðsændar madr uera — G. H. I. [ratia med sænd of nema — K.

¹) þuiat betra — B. F. K. L. ²) hann — E. titt — I. ³) vel — mgl. I. ⁴) [gaumr at gegin — F. ⁵) [þeirra naxnbóta of sýmda — B. E. G. I. [þeirra sænda — H. [þeirrar pionoftu — K. L. ⁶) fram — mgl. de Övrige. ⁷) semdar — E. G. H. K. L. ⁸) [sinum herra at þiona — F. K. L. [at geyma. of med holloftu sinum herra at þiona — G. H. I. ⁹) [hæzir stentiar kallat til sin þa er hann vil þa sænd geza — B. [late stentiar sinn talla þann til sinn er han vil þa sænd geza — C. [lettar stentiar talla þan til sin er han uil þa sænd geza (gera — I) — D. I. [late stentia. en talla þ. t. f. er h. v. þa f. gera — E. [lati talla stentiar til sin — F. [t. f. stentiar (sin — tilf. K. L) til sin [of biddi hann síðan talla ([of talli stentari — K. L) til sin þann mann er t. vill þa f. gera — G. H. K. L. ¹⁰) æz bordom — tilf. D. ¹¹) [vatn gexit — B. [tetrar laugar — D. E. [gezag laugar — F. ¹²) stentir — B. ¹³) eitt — F. ¹⁴) lotat — mgl. E. ¹⁵) [tomt — B. ¹⁶) lotat ter — tilf. E. ¹⁷) [Saal. rettet; up stetten — A. ¹⁸) stutillsuæin — tilf. G. ¹⁹) við — B. um — G. ²⁰) [mgl. — F. ²¹) [at stentia oc stentia — B. ²²) hozðingia — E. ²³) [lote oc lote med kononge bode — D. [med konunge borti of lotteri — F. [m. lotudu teri e. f. b. — K. L. ²⁴) [Æigi er þat matlist — E. ²⁵) hozt — H. ²⁶) at — B. C. D. F. G. H. ²⁷) Nu — de Övr. ²⁸) þyrstir — tilf. F. ²⁹) tilxællilegt — B. ³⁰) [iamnan — B. ³¹) þyrstir — B. ³²) [mgl. — F. G. H. K. L. ³³) pionoftu eor — tilf. K. L. ³⁴) [i hueriu logunorhtu — B. [i ollum laugunautum — E. [mgl. — F. K. L.

stulu biöda zylgð lendum mannum oc stallarom a hatidis daghum.¹ Sva stulu [oc .xij. hirdmen² huerödaglega³ hallða zylgð um ioll þo at lendir men hallde æigi [eða stallarar.⁴ nema hatid(i)s daga [æina. en þui neznnum ver æigi⁵ hatidis dagha at im- islega beragt tononge zyrdir til.⁶ Sva ma oc bera til stundum at tonongr hære stor- væizlur⁷ zririr þeirra manna sater sem toma æz ziarleghom londum sem ozt uæitir oc þui gæ þeir þes sem stodu hallða at spyria tonong ner⁸ han uil aulæ lata⁹ zylgðar hallð. Sva oc þot [bodei verde¹⁰ nnum hirdmonnum þa stulu¹¹ notorer¹² zorner i vera. þui at engi¹³ er allr¹⁴ i sen ungr oc gamal. Sex men stulu hallða iamnan þes a millum oc þo at tertisvæinar hallde stundum¹⁵ [þa skal þo einhver hirdmadr i vera iaznan. þeim stulu þeir oc biöda sem¹⁶ hallða æigu [oc halda megu¹⁷ oc zornæfter ero [huart sem þat eru hirdmen eða tertisvæinar.¹⁸ þeir stulu oc þeim biöda [sem til eru zorer¹⁹ zririr siukleika sater. Æina not [skal hirdmadr²⁰ með tononge vera²¹ en honum se zylgð boden. Stutisvæinar æigu adr at spyria mertis- mann²² [ez notorer ero þeir þar²³ innan hirdar er tononge se mote skæpe. Sva oc ez notorer [toma til þoar þeir²⁴ [sem i tononge reidi ero.²⁵ þa [skal þeim æigi zylgð ne uord biöda.²⁶ zylgð oc uordr skal boden vera snimma daga oc stilaðr i seinsta laghe þann tima sem tonongr gengr til hordæ. en ez sidar er boden halde sealzr sa er [sidar haud eða rangt byðr.²⁷ en hin skal æigi halda er [rangt uar bodei²⁸ at þui sinni nema han uili. en .ij. stulu sanna²⁹ þeir sem hia varo. [huervetna þar sem³⁰ boden er [zylgð eða³¹ uordr. en a skipi skal [uordr vera³² með enum sama hætte. en er tonongr [liggr i hoznum eða³³ lemr sirbla³⁴ [til haznar.³⁵ þa skal biöda sem zyrst ma þegar til haznar [er tomet.³⁶ lan oc sva til at beragt at ton-

¹) Hirdmannum skal oc til biöda sva at tolg men hallde allz með lendom monnum oc stallarom. oc sva skal iamnan vera a storsom hatides dagum — tilf. D. Hirdmonnum skal oc sva biöda at .xij. haldi zylgð með lendum m. of st. o. s. v. — tilf. E. ²) [xij. men — B. ³) huerödaglega — mgl. G. H. I. ⁴) [mgl. — E. K. L. ⁵) æigi — mgl. E. K. L. ⁶) [mgl. — G. H. ⁷) storar væizlur — E. ⁸) huern tima — B. ez — F. ⁹) lata — mgl. E. I. ¹⁰) [þeir biöde — E. ¹¹) þo iamnan — tilf. D. þo — tilf. G. H. I. ¹²) not- orer — mgl. D. ¹³) eigi — C. D. E. zár — F. ¹⁴) allr — B-F. I. K. L. bædi — G. H. ¹⁵) með þeim — tilf. G. H. ¹⁶) [skal einhver hirdmanns vera æz þeim er — E. [þ. þo einhver hirdmadr i vera innan hirdar þeim stulu þeir of zylgð biöda — F. [þoto þo hirdmenn iaznan i vera. þeim &c. — G. H. [skal iaznan einn hirdmadr i vera. þeim &c. — K. L. ¹⁷) [mgl. — K. L. ¹⁸) [mgl. — E. ¹⁹) [sem til ero ei zorer — B. [halda megu — F-H. K. L. ²⁰) [stolu hirdmenn adr — B. [skal hirdmadr adr — C. D. F-I. ²¹) adr — tilf. E. ²²) mann — F. mertismenn — H. ²³) [en notorir se þeir — B. þar — mgl. þ. ²⁴) [ero þeir til þoar tomnir — G. [ero þeir menn til viziar(?) tomnir — H. ²⁵) [sem zyrir tononge reidi se uordnir — F. [er t. er reidr — K. L. ²⁶) [stulu þeir þeim huarti z. ne uord biöda — B. [stulu þeir æigi þeim &c. — C. I. K. L. [stulu þeir eigi — D. [stolu þeir zylgð of uord biöda — E. [stulu þeir þeim eigi zylgð biöda — G. H. ²⁷) [sidar byðr eða rangt byðr — B. [sidar z. rangt byðr — C. D. I. [rangt haud — E. [haud — F. G. H. K. L. ²⁸) bodin — þ. [bodin var — E. ²⁹) þat — tilf. þ. ³⁰) [þar sem — E. [huart sem — F. G. H. K. L. ³¹) [mgl. — C. ³²) [uord biöda — D. [uordr bodin vera — E. [uord hallða — F. ³³) [mgl. — G. H. I. ³⁴) [sirbla — B. E. F. K. sila — C. D. sid — G. H. sidar — L. ³⁵) [i hozn — D. ³⁶) [temr — G. H.

ongr [siglir ror eða ridr¹ um nat [þa skal þeim þat xirir zult varðhald² tæliaz³ sem þa not æigu⁴ [ex þeir ero a þui stipi eða i þeirri ræid sem tonongr sealzr xer.⁴ æigu þeir æigi þes at giallda at xleiri vafe⁵ með þeim⁶ þegar⁷ þeir gornma⁸ þes allz sem þeir mego⁹ [bæde¹⁰ at umsigling a stipi eða umfhygning a lande oc þess xleira sem þeir xa alæidis tomet.¹¹ en þui at eins [temr þeim þat xirir zult¹² at þeir se svo ner tononge sem adr er sagt.¹³ þani tima sem uxridr er. þa ero svo stut-ilsveinar skyldir til at hallda uord [at mantale¹⁴ sem adrer men. þeir sem stodu æiga¹⁵ [ero skyldir¹⁶ at hallda vord meðan stada vintz.¹⁷ en sidan halde þeir [æxtir lutzalle.¹⁸

Um drotseta oc skienkiara konungs.

Nu er þat þui neft at konongr skal¹⁹ kiosa með uina sinna rade æz stutlisvein: 26 um þa .ij. men ser til drottseta oc stentiaara²⁰ sem honum²¹ [hidia tillællileger²² vera. bæde xirir ættar saler oc meðxerðar.²³ en ex [tononge þyðir einhuerr annar heilðr til þessa xallen²⁴ þeir sem lægri eru at naznbotum adr eða æigi²⁵ handgengnir. þa skal han adr gera þa [hirdmen oc stutlisveina²⁶ [en han stipi þeim til þess.²⁷ er þat oc sidr i vælxlestum²⁸ londum at ener hærstu hozdingiar vælia men til [þessara pionofu²⁹ [þui at allmykt megu þeir at gera³⁰ at xagrlega tome xram matr oc dryðr huærium³¹ æxtir³² [finni stet³³ i tononge herbirgi oc garde ex þeir gornma sinnar pionofu uæl. [er þa oc uæl staddr toftnadr³⁴ er³⁵ þeim temr uæl i hagh³⁶ er haza stulu³⁷ en þeir tunnu þeim³⁸ matlegar þaller xirir³⁹ sem⁴⁰ gezt oc þeim⁴¹ sem xirir ser.⁴²

¹) [ror eða siglir — K. L.   ²) [þa skal hann þat xirir zult varðhald haza — B.   [þa skal (stulu þeir — I) þat x. x. varðhald (haza — tilf. G. H. K.) þeim (mgl. — G. H. þeir — K. L.) — F-L.   ³) at uafa — tilf. G. H.   at hallda — tilf. K. L.   ⁴) [a þui stipi &c. — B.   [ex tonongr er a þui stipi eða i þeirri xerð — F.   [ex þeir eru a tononge stipi of i þeirri xerð — K. L.   ⁵) halde vofu — B.   ⁶) honum — F.   ⁷) ex — F. K. L.   ⁸) ga — B.   ⁹) eigu — F. G. H. K. L.   ¹⁰) bætt — E.   ¹¹) [bæde &c. . . . sem þ. sia at þeir xae at. tomet — D.   [bæde at umf. á stipi eðr umfhygn. á landi um þat er þarz — I.   [mgl. — F. G. H. K. L.   ¹²) [temr þat xyrir zullan vord — F.   [er þeim zullt uardhald — G. H.   [t. þ. x. zullt — I.   [temr þeim xyrir zullt uardhald — K. L.   ¹³) stett — fl.   En þui at eins &c. — mgl. E.   ¹⁴) [mgl. — G. H.   ¹⁵) hallda — F.   æiga at hallda — K. L.   ¹⁶) [ero æigi skyldir (skyldugir) — C. D. E.   ¹⁷) [stolu æigi vord halda meðan stada vintz. nema vili — B.   ¹⁸) [at manntali — F. G. H. K. L.   ¹⁹) ma — F. G. H. K. L.   ²⁰) stentia — B.   ²¹) þeim — E.   ²²) [þittir tillællilegar — F. G. H.   ²³) godo meðxerðis — B.   meðxerðis — C. D. F-L.   ²⁴) [tononge þidia einhuerr adrir betr til þessa xatnir — B.   [tonungi þittia adrir til þessa xallnir — F. G. H.   [þeir þittia einhuerrir betr t. þ. xallnir — I.   [t. þ. þeir betr t. þ. xallnir — K. L.   ²⁵) adr — tilf. fl.   ²⁶) [at hirdmonnum of stutlisveinum — B. C. D. F-L.   ²⁷) þessa stazs — D.   [mgl. — I.   en ex tonongi &c. — mgl. E.   ²⁸) xlestum — K. L.   ²⁹) [þessa stazs — B. F. K. L.   [þessara pionofu — C. D. E.   [þessa stazs of pionofu — G. H.   [þess [atar pionofu — I.   ³⁰) of um rada — tilf. K. L.   ³¹) [mgl. — F.   ³²) i — B. I.   ³³) [mgl. — E.   ³⁴) toft — E.   [er of sa toftnadr (toft — H) ual tominn — G. H.   ³⁵) ex — D.   en — E.   ³⁶) hald — E-H.   ³⁷) stal — E. F.   ³⁸) þui — B.   ³⁹) j mote — B. C. D. F-L.   ⁴⁰) xram — tilf. F. K. L.   ⁴¹) [sua hinum — B.   [sua þeim — K. L.   ⁴²) [sa — B.

suitræði¹ eða utrýglæit. þá skal þat með stynsemd ranzsafa. en eighi með [bræde eða² alaupum reysa. en ef han býl oc tröngstizt³ [han ser⁴ til trýglæita.⁵ þá skal han biöda gisla⁶ til retz ranzsafs. en síðan skal ranzsafa [þat mal⁷ með stynsemd [oc goðra manna rade⁸ [æxtir loghum.⁹ en ef iarl uil¹⁰ æigi [til tōma tōnongs¹¹ loghleggha¹² þorðalla laust þo at tōnongr biöde¹³ gisla eða bæidizt. eða uerða suit son a [hendr iarle.¹⁴ þá ma han dōmazt sannr at sof oc aller þeir sem fylgia honum eða nolōn lōdni væita lofsteget¹⁵ síðan. [þa ero þeir aller ubota men.¹⁶

Quæra konongr skal gera lenda man.¹⁷

18 Nu skal til þess segja hversu konongr skal gera lenda man. [konongr skal gera lenda man¹⁸ a iola tīð eða pascha. eða a enum hēstum hatidum. þui at sva hēir veret at¹⁹ þornu.²⁰ [oc skal þetta gort vera æxtir þat sem borðuærs ero sogð²¹ a matr er blæzadr²² adr en konongr setiz i hafeti. [þær skal lata lyfa þa²³ xirir [olum monnum i holl eða hirdstofu²⁴ adr en han setiz izir²⁵ bord með þessum orðum. Ef þat synizt at þenna man [oc nærni²⁶ .N. er [xlestum er²⁷ lunnigr at goðu. þa uil konongr xirir safar hans þionofu læida han til sōmdar setis oc uirdingar [nær bota þeirra²⁸ sem [hæstar ero²⁹ innan hirðar með lenz manz nærne.³⁰ þan allan ret sem lenz manz nærne a at fylgia þa geyr konongr honum [xullomleggha með gudo mistun oc traufi.³¹ með lenz manz semd³² [oc stitum væizlum sem byriar til lēnd manz rettir.³³ en þat er³⁴ .xx.³⁵ marla væizla. Síðan skal konongr talla³⁶ til sin³⁷ .ij.³⁸ lēnda men eða staðara [eða mertis men.³⁹ [eða stinklara(!) eða⁴⁰ drofseta [eða þa .ij. sem somelegazter⁴¹ ero innan hirðar ef lēnder men ero æigi ner⁴² oc biöda þeim at læida þan man [fram til sin xirir hafeti.⁴³ oc þa skal konongr seigr⁴⁴

¹) lēndræð eða suitræði — B. lundræð — F. ²) [bræði — G. H. [mgl. — F. K. L. ³) tröngstizt — C. D. E. I. ⁴) [mgl. — B. ⁵) oc tröngstizt &c. — mgl. F. G. H. K. L. þa þ. þat með stynsemd &c. — mgl. E. ⁶) gisla — tilf. E. ⁷) [mgl. — E. ⁸) [mgl. — F. G. H. K. L. ⁹) [mgl. — E. ¹⁰) Sui. rettēt. uil — A. ¹¹) [tōma til tōnongs — B. D. I. K. L. [t. til þingo — F. G. H. ¹²) loghleggha — B. mgl. — B. E-L. ¹³) honom — tilf. D. K. L. ¹⁴) [iarle hendr — B. E. G-L. [hendr iarle — B. F. ¹⁵) honum lofsteget — B. G. H. I. K. L. lofsteget — D. honum — F. mgl. — E. ¹⁶) [mgl. — E. ¹⁷) Dette Cap. mgl. paa dette Sted, men indskydes foran, mellem Cap. 13 og 14 — I. ¹⁸) [hæit [þat vera — B. [þat skal (hann) gera — F. G. H. K. L. ¹⁹) þra — C. D. G. I. ²⁰) oc uigi — B. B. C. D. F-L. þari — tilf. E. ²¹) [þetta þ. vera gort æxtir þat er borðuærs er sogð — B. [ungia — B. ²²) signdr — F. ²³) [þa skal konongr lyfa — B. [þa skal lata lyfa þa — C. D. E. F. I. K. L. [þa hann lata lyfa — G. H. ²⁴) [monnum sinum — B. [monnum — F. K. L. [m. i holl eða a hirdstofu — G. H. ²⁵) undir — F. ²⁶) Rettēt fra ærni — A. [of nærni hann — I. [mgl. — B. E-H. L. ²⁷) [xlestum — C. [xlestum monnum er — E. [mgl. — H. I. ²⁸) [nær bota þeirrar — E. [nær bota þeirra — F. [nær bota þeirrar — G. H. ²⁹) [hæst er — E. G. H. [hæstir eru — F. I. ³⁰) oc — B. G. H. K. L. ³¹) [xullomliga — F. [xullomliga með gudo mistun — K. L. ³²) rett — B. F. I. K. L. með . . . rett — mgl. G. H. ³³) [mgl. — B. F-L. ³⁴) ero — B. ³⁵) .xx. — H. aabent Bam. ³⁶) lata tala — E. ³⁷) sin — mgl. F. I. ³⁸) .ij. — mgl. I. ³⁹) [e. mertismann — B. C. D. mertismanni — K. ⁴⁰) [e. stinklara eða — C. D. E. F. I. K. L. [mgl. — B. G. H. ⁴¹) somelegazter ⁴²) [mgl. — F. G. H. K. L. ⁴³) [fram xirir þit — B. ⁴⁴) seigr — mgl. E.

j. höxublyti² sem rot³ oc grundvollr er allra lyta.⁴ en þau⁵ græina
 1⁶ at þat er þyrst [öxnöngla matar⁷ oc dryðiar [uhöfjamlega mytil⁸
 uileghom stodum nöngt.⁹ þat er¹⁰ annat [er þessu lyti þylgir öxtazt.¹¹
 oc uræin¹² [lifams sine¹⁴ liznadr þegar han er öxtatr alen. þridia
 3. fiorda [flenskapleg¹⁵ læti¹⁶ [nokot got at ad haxazt.¹⁷ fimta er iðir-
 orlæte med drambsamlegom mefnade.¹⁹ Setta er hæituggh²⁰ reidi med
 xte.²¹ Siaunda er sorgbitin ögund med²² hiar(t)legu hattre. Öz þessum
 m²³ [lvenliast oc alast²⁴ allar lyndir²⁵ bæde [smære oc store²⁶ oc
 i oc ulufvende.²⁷ oc²⁸ [az þessu reitir²⁹ madr³⁰ mot ser sin³¹ mild-
 ra³³ oc en [rellatazta domara.³⁴ Varezt³⁵ oc vandlega³⁶ alla þa³⁷
 izt³⁸ at ufoemelegir³⁹ ero med tonongs næne⁴⁰ oc allra hællzt ranga
 lyghji.⁴¹ Ven þil [æ þui⁴² [at vera sanmalogr⁴³ oc stadþastr i öllum
 r næst at þu giæter⁴⁵ þin þra⁴⁶ özdrydiu.⁴⁷ þui at az henne tapar⁴⁸
 unni [bæde oc⁵⁰ uitinu. þe oc þelaghum. oc þui siðarst sem næst er [at
 nd⁵¹ þar sem druffin⁵² madr ma æi [sealzæ sine⁵³ giæta⁵⁴ oc wigi
 i manna.⁵⁵ ran of stuld. hordom oc þridlu lizi. þor(t)lonur eða duxl.
 dramb [oc özmetnadr⁵⁶ oc⁵⁷ [agirnni a annare þe.⁵⁸ mutur eða
 1. morgendrydiur oc⁵⁹ nafsetur þirir⁶⁰ utan [þan tima er til þess er

oc mat með öllu föstgæzi þínu — tilf. B. með öllu föstgæzi — tilf. E. F. m. öllu föstgæzi þínu
 Saal. — B-D. F-L. þa .vij. höxub lyti — A. E. seilagt. ³) rátr — F. K. L. ⁴) Saal. — B. F. I.
 a — D. E. G. H. K. ⁵) Saal. rettet. þo — A. þa — E. ⁶) of [anlygnir — tilf. B. C. D. E.
 [hnsamir — F. I. ⁷) [Saal. rettet. az nöngla mater — A. ⁸) [öhöfjiga mitilær — E.
 H. ⁹) [i vöðrfoemelega stundum ngt — B. [oc i uv. stundum nöngt — D. [ot övöðrtuems
 — E. [ot a vöðrtuemiligum stundum nöngt — F. ¹⁰) er — mgl. F. K. L. ¹¹) [at þeir
 — E. iaznan — G. H. er þu naubögn at uaraz — tilf. K. ¹²) Saal. rettet; þyl — A.
¹⁴) [lifams — B. D. G-L. [lifams — F. ¹⁵) flenskapleg — B. flensamligh — G. H. I.
 E. ¹⁷) [got at gera — B. ¹⁸) ngr biarnlic — E. ¹⁹) özmetnabe — B-L.
 . heiptuglig — L. ²¹) ranghrete — G. H. tangrædi — L. ²²) hatrlighri glede eðr — tilf. H.
 2. H. I. K. L. h. lutum — A. h. lyndum — D. E. ²⁴) [æðast — E. æðaz — F. ²⁵) höz-
 . ²⁶) [flære of minni — E. ²⁷) [lyti — B. F. ²⁸) Saal. rettet; at — A. ²⁹) reitar
 L. ³⁰) miot madr — D. margr — K. L. ³¹) hin — B. G. K. þapara of hin —
 dagta — mgl. K. L. ³²) þapara — I. ³⁴) [höguærazta huggara varn herra — B. oc
 1. E. ³⁵) varazt — B. C. D. E. F. I. K. L. varaztu — G. H. ³⁶) vandlega — mgl.
 la — tilf. G. H. ³⁸) [sem þu ser — B. [er þu veitst of [ér — F. ³⁹) ufoemelegar — D.
 2. E. I. monnum — F. K. L. ⁴¹) [atgi — E. ⁴²) [ægi — E. [mgl. — K. L.
 ufozul — B. I. [at þu ser [annmalogr — C. D. F. G. H. K. L. ⁴⁴) göðum ördum þinum
 m — F. G. H. htutum — K. L. [mgl. — E. ⁴⁵) [þar næst giætu — F. G. H. K. L.
 . ⁴⁷) [at þu dæðir özmitit — E. ⁴⁸) tgnir — F. ⁴⁹) madr — tilf. E. F. I.
 of þar með — G. H. ⁵¹) [fatin lynd — B. ⁵²) druffin — mgl. G. ⁵³) [þalzæ sine
 — H. [fin — K. L. ⁵⁴) [m er brudinn er — tilf. G. ⁵⁵) Uarazt — tilf. B. váraz of
 — G. H. K. L. varaz þu of — I. ⁵⁶) [özmetnab — B. [ot mefnab — K. L. ⁵⁷) oc
⁵⁸) [agirnd a annare þe eða þong — B. þe eða þong — C. D. F. H. þong — E. þe
 ne þong — I. þeningha — K. ⁵⁹) eða — B. ⁶⁰) þirir — mgl. B.

settr i¹ síðugra manna samsete.² pre(t)uifi alla við þan sem truir þer. batmæli³ eða [lygilegh þagrmæli⁴ [oc svæzn oc allan⁵ flenskap⁶ oc læti. [blot eða bonnur⁷ oc allzstýns zulyrði. Ritt æz þer rýglæit oc uglæði sorgh oc hattre.⁸ varazt⁹ um fram alla luti ozund þui at hon er haugub¹⁰ allra¹¹ usíða. hon er [sa lostr er ein er mæstr oc þui vestr at hon er þeim sealzum uhorgazt er hana hævur.¹² þo¹³ at þer miðlifi [notor lutr¹⁴ þa ver¹⁵ [æighi bradr¹⁶ hælð(r) forseall huat¹⁷ hæznd¹⁸ [er þu at að væita¹⁹ eða huerium²⁰ oc²¹ at æigi værde ozhæznt [eða²² a uverð; ugum.²³ Huer ein lutr sem manne zýlgir æz þessum lostum þa ma mylit²⁴ spilla²⁵ zírir þeim [manne er síðsamr uil²⁶ vera.²⁷ en æ²⁸ þui zléiri²⁹ er³⁰ zýlgia [þeir lutir³¹ er manne³² værða til lasta [eða lyta.³³ þeim mun³⁴ værða þeir lutir hælðr³⁵ huldir [er manne værða til hirdsída eða síðsemða³⁶ þo at þeir (se) iammarger eða zléiri. þui at [zlester vita þat at³⁷ [mæstr þore³⁸ manna [er sa sem³⁹ zúfare er⁴⁰ at zlytia [þa lute⁴¹ sem [manne er hælðr til rope⁴² en lozð. Nu hozum ver [sagt ndr til⁴³ notora þeirra luta [með fram ordom⁴⁴ sem ver ætlo⁴⁵ at [huærium manne⁴⁶ þeim sem síðsamr uil hæita⁴⁷ [oc æigi síðr (vera)⁴⁸ hozer⁴⁹ zra ser⁵⁰ at flia⁵¹ sem frammazt ma han. Hazum ver [þui þessa luti tet ndr hælzt.⁵² at æi⁵³ ma illt varazt nema uiti. þui tolu⁵⁴ ver oc zyr um usíðu [en ver rodom notot um nytsemð⁵⁵

¹) [þat er han er settr at síða hia — E. ²) Varazt of — tilf. K. L. ³) batmæli — B. E-H. K. L. alla — tilf. E. ⁴) [þagrtlig lygimæli — F. batmæli &c. — mgl. I. ⁵) [ozsvæzn allan — B-H. K. L. [mgl. — I. ⁶) flenskap — B. mgl. — E. ⁷) [blotan oc bannan — B. [blot of ban — E. [blot of bannan — F-H. [blot of boluan — K. L. ⁸) angr — B. D. angre — C. E-L. ⁹) varazt þu — E. G. H. ¹⁰) rotti oc hozub — B. upphaz — F. K. L. ¹¹) [ynða of — tilf. E. I. ¹²) [þeim verft sem hana hævur mefsta — E. [einn (mgl. — G. H. K. L.) [á laustr at (einn er — G. H. er einhuer er — K. L.) mæstr er (er — mgl. F) of þui vestr at hon er þ. [uhægiust er hana hævur mefsta (mefta — mgl. G. H) — F. G. H. K. L. [sa lostr sinn einn mæstr of þat verðr at hon er þ. [uhægiust er hana hævur — I. ¹³) of þo — E. G. H. I. ¹⁴) [notot um einhuarn lutr — D. ¹⁵) verdu — E. H. ¹⁶) [mgl. — F. ¹⁷) huæria — F. mgl. — E. ¹⁸) hæznd — mgl. D. ¹⁹) [at væita — E. [zýrir æ at toma — G. H. ²⁰) gort er — tilf. E. eða zýrir huat — tilf. F. K. L. ²¹) oc — mgl. E. K. L. allt — tilf. D. ²²) oc ei — B. C. D. ²³) ouerð; um — G. [eðr ouerdum — H. [mgl. — I. ²⁴) malit — G. H. K. L. ²⁵) spilla — G. H. I. K. L. ²⁶) [er síðuaner vilia — E. ²⁷) hæita of vera — G. vera of hæita — H. ²⁸) at — E. ²⁹) zléira — E. F. zléiri hlutir — G. H. I. ³⁰) manni — tilf. E. ³¹) [æz þeim lutum — E. [þeir — G. H. I. ³²) mannum — B. honum — F. K. L. mgl. — G. H. I. ³³) lyta — tilf. est. D. E. mgl. de Örr. ³⁴) mun — G. munum — H. ³⁵) hælðr — mgl. F. G. H. K. L. ³⁶) [er m. v. til síðsemða — B. [er til síð; semdar of hirdsída zýlgia manni — F. ³⁷) [er — G. [þat er — H. ³⁸) [mytit lutr — B. [mytit þore — G. D. [mitit tori — E. [mitit luti — F-L. ³⁹) [er — E. G. [at — H. ⁴⁰) ero — G. H. mgl. — E. ⁴¹) [þat — E. F. G. H. K. L. ⁴²) [manne ero til rope — B. [m. ero hælðr til rope — C. [m. se til rope — F. G. H. I. [hælðr (er) til lyta — K. L. ⁴³) [titfagt — E. [fagt til — F. [talat til — G. H. ⁴⁴) [mgl. — B. ⁴⁵) ventum — E. ⁴⁶) [zlestum manni — F. [zlestum monnum — G. (með efterf. vilia). ⁴⁷) vera — F. ⁴⁸) [oc vera — B. G. H. I. K. L. [oc ægi síðar vera — C. [oc ei síðar mar vera — D. [oc eigi síðar — E. ⁴⁹) hævur þu — E. ⁵⁰) [er — mgl. E. ⁵¹) [etia oc flia — E. [etia — G. H. I. ⁵²) [oc þessa luti þui tatt zírir ndr — B. [þui þ. l. [sagt. z. ndr — E. [þui þ. l. z. [talda um hird — F. K. L. [þui þ. l. [talat — G. H. [þ. þ. l. z. [talat hælft — I. ⁵³) varia — F. ⁵⁴) [taladom — B. F. K. L. ⁵⁵) [en ver roddum um síðsemðir — B. [en v. roddem um síðsemð — C. [en v. roddum um síðsemð — D. [en síðsemð — F. K. L. [en síðsemi — G. H.

at [huerium manne¹ er [æinhuærn dymættan grip² uil³ uæl varðuæita⁴ houer uæl
adr [þat tærald at ræinsa eða hirdzlu⁵ sem han uil þan grip varðuæita. at han meghe
honum þui ræinare hallða oc længr niota. elligr man han stiot spillazt eða [at minzta
laghe⁶ svo uid illt⁷ blandazt⁸ at uarla meghe⁹ [stilia þra illu.¹⁰ stiot spillazt [oc
damgodr¹¹ drydr i uræinu¹² tæralde. oc litla rid stin biartr malmr i modogre hirdzlu.
En þu þællr i notora þessa synsamlega¹³ usidu¹⁴ þa ris upp sem þyrst. Mædr þan
i at þalla ær manlegom broyflæita¹⁵ en þæt er xiandlegt at liggia i framleidis. en
þat er gudlegt¹⁶ at stilia sit þra¹⁷ oc bota uid gud [sem þyrst¹⁸ með sannum strip-
ta gang. [ræinni idran oc rettre izir bot. oc¹⁹ (e) uid sem mæst sidan i at þalla. heldr
þiona [þu tar(l)manlega²⁰ gudi framleidis at adr hæuir notot a stort. með urugre
von at²¹ haxe þer²² xirilætt oc [i sin vinskap tætt.²³ Mættu²⁴ marka at þætr er
[æinum huerium tononge²⁵ [uid þeim lide manne²⁶ [at æit huert sin²⁷ hæuir or
þarðagha þylt.²⁸ oc hæuir sit sidan þui frammar með enum vassastum²⁹ monnum
tononge sinum til sormdar [osparliga framlagt.³⁰ en hinum er aldri kom i strid oc
verð aldri³¹ tonongi sinum at sormd oc³² at lidi. Mæir lofar³³ uitr ærtarl þa
iorð er at³⁴ andverðu þar ilgræst. en sidan godan avogt [er hon uar ræinsod.³⁵
sem³⁶ hina er aldri þar avogt [sidan hon var ræinsod.³⁷ huarle godan ne illan.

Ær men vilia siðpruðir vera innan hirdar með kononge.

Nu uilium ver birta³⁸ xirir þdr með þam orðom þa luti sem [ver ventum³⁹ 29
at⁴⁰ þlestum monnum houer [at i huga oxlæga⁴¹ sem bæde uilia (heita) oc vera
houerþer oc siðsamer innan hirdar. þui at svo segia off uittrir men at æigi temr til
mitila at [mædr haxe⁴² usidum. nema han tæte siðsemd i staden. En þat er uphæz
allra godra sida. at ælsta gud vm fram alla luti oc vera⁴³ aldri uttan hans ræzlu
oc astar [i ollum þinum atxærdum.⁴⁴ huart sem þu ert i otta eða glædi. Ger⁴⁵

¹) [huer mædr — E. [huerium sem einum þeim manni — K. L. ²) [hinn dymsta grip — F. ³) faupa
at — tilf. G. H. I. ⁴) gormma — D. mgl. — C. ⁵) [at ræinsa þa hirdzlu — E. [at þat tærald (e vel
ræinsat eðr [ú hirdzla — I. ⁶) [mgl. — K. L. ⁷) illt — mgl. H. ⁸) Saal. rettet. blandat — A.
⁹) got — tilf. B. D. E. ¹⁰) [stiliaz vid — H. ¹¹) [Saal. rettet. udamgodr — A. ¹²) [surgu — B.
¹³) [synsamlega — D. F-L. [osðsamlega — E. ¹⁴) luti — B. luti, of usidu — G. H. ¹⁵) broyflæita — D.
broyflæita — F. ¹⁶) gudalætt — D. ¹⁷) sem mæst ma han — tilf. E. ¹⁸) [mgl. — E. K. L.
¹⁹) [mgl. — E. ²⁰) [þui tar(r)manlegare — B. C. D. F-L. [þui þetr — E. ²¹) hann — tilf. B. D-L. N.
²²) þat — E. þui — G. H. ²³) [þæt i sin verðskap tætt — B. [sin vinskap tætt — E. ²⁴) oc — tilf.
B. F-L. ²⁵) [tononge — E. G. H. I. [einhu. manni — F. ²⁶) [með þan lidos man — E. ²⁷) [er eit
huert sinni — B. [er einn tima — G. H. I. [er einu sinni — K. L. ²⁸) [er honum heyr ein tima þylgt or
þarðaga — E. ²⁹) framastu — E. villduftum — I. ³⁰) framlagt — mgl. C. D. E-L. N. [ospartiga framl. —
mgl. I. ³¹) ængu sinni — C. D. ³²) [kun or; det foreg. mgl. ved Skrif. — A; tilf. efter B. ne — B-E. I. at sormd
oc mgl. — F. G. H. K. L. ³³) oc — tilf. þ. ³⁴) ær — B. F-I. ³⁵) [mgl. — E. ³⁶) heidr en — B. en —
C. D. E. ³⁷) [mgl. — de Övr. ³⁸) þyrja — B. ³⁹) [ver hugsum — B. G. H. I. [ver huggium — F.
⁴⁰) [mgl. — K. L. ⁴¹) [at þylgia — F. [at ihuga — K. L. [mgl. — E. ⁴²) [haxe — F-I. ⁴³) verða
— F. ⁴⁴) [i oll. þ. verðum — B. [mgl. — F. K. L. ⁴⁵) Saal. rettet; þer — A.

þer engan lut ianmlíeran sem [flapara þins¹ vilia [at gera² ætíðr þui³ þrammazi
[geyr han þer⁴ [stílning tilí oc stýnsemb⁵ at vita huar honum líkar bæzt [at þinu
athæze.⁶ Eyr⁷ þu lemr⁸ til⁹ kononge þionofu¹⁰ þa ælsta han nest gudi [um þram
aðra men.¹¹ þui at ær honum ma þer standa allr þagnadr er þu þionar rettlega rett-
um kononge. [Læita þess kononge þionofu¹² er þu væizt rettomen vera til landz oc
rílis. oc þiona honum síðan [með þagrlegre þionofu¹³ [oc tryglegre holloftu oc þala-
lausí¹⁴ [i alla stæðe¹⁵ ær meðan [þu uilt¹⁶ i hans þionofu stæðastæzi.¹⁷ Hæz þat
stæðastlega¹⁸ i hugh þer at vera honum holtr oc trur oc ger þer alla þa luti [væl
þæða¹⁹ er þu [þær honum mæst til semdar gort²⁰ oc drag allðri til²¹ hans vuni²²
ær þinni hende eða [notorn grun eða utrýgleit²³ heilðr i lóynd en i líofe. þui at
ær lítiðli hughþan [ma oxt gerazt miltit stípti flaplyndis þins.²⁴ Lat allðri þui þagna
vuna þina eða [þins herra²⁵ at notot æinardar²⁶ lóysi zinnizt [eða þærzt²⁷ i [þi-
num hagh.²⁸ æigi þa heilðr er [þer þiðir ganga notot mote flape þinum lauarðe.²⁹
en þa er þer þiðir meir ætíðr vilia ganga.³⁰ Minzt a þat.³¹ þa er æinu sinni dýgr
níðingr at³² han værðr allðri [obru síuni³³ drængr. en með þui nægne sem han dýgr
þa værðr [með þæirri þrægd hans minning at líza.³⁴ Öer þer æigi³⁵ [aðra vuni
þins (herra)³⁶ heilðr³⁷ tíerre en aðra [þo at stýlðir men se þer i mote honum.³⁸ þar
nest er³⁹ hugfande er þu uilt með þui mote kononge⁴⁰ þiona [at þer lífi at vita⁴¹
huerir lutir til þess draga heilzt at þu meger síðsamr hætta með⁴² þinum hirdbroðr-
um [innan hirdar.⁴³ þat er oc⁴⁴ æinorð oc drengflap(r)⁴⁵ stæðast⁴⁶ lunderni.⁴⁷
[ællzýns truleit. þastýrðr⁴⁸ um alla lute þa [sem þu taper æigi æinorð þinni.⁴⁹

¹) [gudo — B. [fl. þins — D. ²) [oc ger — B. ³) [sem — tilf. þ. ⁴) [mattu of gud geyr þer — E.
⁵) [stýnsemb — B. C. D. [stýnfl. til — F. [stílnig til — K. L. ⁶) [ær þinni þionofu — B. F. K. L. [i
þinni ætíðr — E. at gera &c. — mgl. G. H. ⁷) En er — B. E. G. H. ⁸) uilt — E. ⁹) i — B.
G. H. ¹⁰) læita — tilf. E. ¹¹) [umgr. alla luti — G. [mgl. — F. ¹²) [Læita þu þer þionofu til þins
kononge — E. ¹³) [með þærðlausfri þionofu — B. C. I. N. [m. þærðlausu — D. [ær þærðlausu — E.
[m. þærðlausfri þionofu — F. K. L. [m. þærðlausu — G. H. ¹⁴) [tryggleit oc holloftu vitan þale — B. [oc
þærðlausfri — N. [mgl. — E. ¹⁵) [mgl. — K. L. ¹⁶) [Saal. rettet; han uil — A. ¹⁷) verra — B.
E. F. G. H. K. L. ¹⁸) iagnan — K. L. mgl. — G. H. ¹⁹) [væl þæða — B. [væl lífa — E. ²⁰) [þær
at honum ero (er — H) mæst til semdar — G. H. [veist honum mæst til semdar — I. [þær honum mæst til sem-
dar — K. ²¹) annars — tilf. D. ²²) vuni — H. ²³) [nóðurþonar utrúleit — F. [nóðurþnas grun-
e. utrúleit — G. [nóðurn uutrúleit — I. [nóðurþnas utrúleit — K. L. ²⁴) þins — D. E. [væðr miltit opt
stípti flaplyndi þit — B. [ma opt geraz miltit flapstípti lyndis þins — I. ²⁵) [þin herra — E. ²⁶) æin-
ardar — B. ²⁷) [eða þærzt — F. [mgl. — B. E. G. H. ²⁸) [þinu þære — E. [þinum orðum — G. H.
²⁹) [þer þ. notot i mote flapi ganga þer eða þinum herra — B. [notut gengr moti þinum lauarði — F. L.
³⁰) vilia — B. ganga — mgl. F. ³¹) at — tilf. B. L. ³²) at — mgl. B. F. L. ³³) [síðan — B. E.
³⁴) [hans þrægd at líza — E. at líza — mgl. B. ³⁵) engan — D. ³⁶) [vuni þins herra aðra — B. G.
H. I. [aðra vuni þins herra — C. [vin ær vuni þins herra — D. ³⁷) heilðr — mgl. G. H. I. K. L. an-
— tilf. D. ³⁸) [þo at fl. m. þær se i mot honum — D. H. I. Öer þer &c. — mgl. E. F. K. L. ³⁹) þat
— tilf. F. K. L. ⁴⁰) þinum — tilf. G. H. ⁴¹) [at þu vitir — G. H. [at honum lífi at vita — K. L.
⁴²) ær — E. ⁴³) [mgl. — F. I. ⁴⁴) oc — mgl. B. D. F. L. ⁴⁵) at hæræ — tilf. B. F. K. L.
⁴⁶) stæðastar oc æubmiut — D. ⁴⁷) lyndi — G. H. I. ⁴⁸) [mgl. — B. F. L. ⁴⁹) [at þu taper æ-
inorð þinni — B. ær — tilf. F. G. H. I.

oc¹ þar nefst varazt þu [at þu værdir æigi oxdrufin.² uer³ litillatr uib alla men
huart sem þeir ero [xirir ser mæirri⁴ eða minni. [blidr iannan⁵ [uid alla men⁶ [ver
godu hoze⁷ zagrordr.⁸ æigi⁹ oxmalogr naubzsynia laust. sidlatr oc [þo tuillatr¹⁰ [i
ollum atzærdum þinum.¹¹ arvaltr¹² en eigi oxvæznugr. [vapnrædr oc¹³ rettlatr¹⁴
oc æzfir zongum¹⁵ orlatr. flæd þil uæl oc þo [þa at æigi virdizt [odrum monnum¹⁶
til drambo.¹⁷ diarzr i ollum naubzsynium.¹⁸ æigi oxmiof¹⁹ alonpin²⁰ utan naubz
syn. [margzrodr. [pural.²¹ minnigr.²² uidrlæifin um þa luti zlēsta²³ er þu ser [eða
þynr²⁴ at goder men zregiaz²⁵ æz [eða zomazt.²⁶ oc²⁷ þo at i zynstu tatezt æigi
þa er þo [æigi rad att lata berazt.²⁸ þui at nam²⁹ lenner mæira³⁰ en nattura.
Gott er at vera uapnzimr [oc vighlon³¹ oc loghlon til huero er haza³² þarz. Ez³³
þu³⁴ ert þar staddr sem tonongr er. þa uer æ sem oztazt³⁵ nefst honum með godu
hoze. oc ez eigi banna³⁶ þer³⁷ stornaubzsyniar³⁸ um [þin stylldar ærende.³⁹
[þa uer æ sem længst mattu hia tononge þinum.⁴⁰ þui at hælzt tata⁴¹ þeir somder
[oc zynst⁴² [þer sem tomazt.⁴³ þar nemr oc huerr æ nokot godz er þar uil til haza
sit. þui at þeir toma þar zlēstir er [nokott godz tunnu.⁴⁴ oc er þo æigi ædi godz⁴⁵
i æzlatt at þu nemer uit oc turtæifi oc tannezt [uid margan godan man.⁴⁶ en þa⁴⁷
hældr [er en zylgia somelegar adrar somder með namenu.⁴⁸ [fær þu⁴⁹ somder⁵⁰
æz tononge þa [i huga þu⁵¹ ozt at þu zarer þa með at zynst liti gudi en þa⁵²
tononge þinum. læita oc uid at sem zlēstum⁵³ meghe þoðnazt⁵⁴ þeim sem þer er
nokot vald þzr gezit. Haz iannan i hugh þer hozfæmi [oc sanzyni.⁵⁵ litillæte oc
[rettlæte oc tryglæif.⁵⁶ minzt a opzlamlega at þu hæzr með⁵⁷ lane en æigi með

¹) oc — mgl. de Övr. ²) [oxdrufin — E. ³) æ — tilf. B. ⁴) [mæirhattar — B. [meiri — E.
⁵) [ver iannan blidr — B. G. H. I. ⁶) [með goda men — E. huart sem &c. — mgl. F. blidr &c. —
mgl. K. L. ⁷) [með godu hove — C. D-L. [mgl. — B. ⁸) zagrordr — de fl. oc — tilf. fl. ⁹) miof
— tilf. F. ¹⁰) [tyrlatr — B. E-L. ¹¹) [mgl. — F. G. H. K. L. ¹²) vatr — B. F. G. H. ¹³) [vapnrædr
oc — C. [mgl. — E. ¹⁴) reinlatr — de Övr. ¹⁵) zynum — D. ¹⁶) [mgl. — F. I. ¹⁷) ver
— tilf. G. H. ¹⁸) lutum naubzsynilegum — B. ¹⁹) oxmiof — mgl. B. ²⁰) alonpin — E. æleifinn —
G. H. ²¹) [margzpurall oc zrodr — D. [margzrodr — E. ²²) minnigr — mgl. E. ²³) alla — E. K. L.
mgl. — B. ²⁴) [mgl. — F. K. L. ²⁵) zregiaz — K. L. ²⁶) [mgl. — F. G. H. K. L. ²⁷) þui — F.
²⁸) [æigi rad at lata þegar æz — B. C. D. G. [æ. rad æz at lata — E. [rad at lata eigi æz — F. [rad at
l. eigi þegar æz — G. H. I. K. L. ²⁹) Saal. rettet. nazn — A. ³⁰) zleira — fl. ³¹) [mgl. — de
Övr. ³²) tata — de Övr. ³³) En ez — B. E. ³⁴) uilt eða — tilf. D. ³⁵) sem — tilf. fl.
³⁶) toma — E. ³⁷) þer — C. D. ³⁸) stornar naubzsynjar — B. K. L. ³⁹) [stulda heimlingar of erende
— E. [þin erendi styllbug — F. ⁴⁰) [þa vert þu æ sem nefst honum oc længst hia honum — B. [þa ver æ
sem optast mat þu hia honum — E. [þa ver sem længst hia tonungi — F. [mgl. — G. H. ⁴¹) za — B.
⁴²) [zynst — F. ⁴³) [þer f. tafazt — B. [allar er tafast — G. H. [er þar til tafaz — K. L. er længstum
ero hia tonunginum — tilf. G. H. ⁴⁴) [helzt tunnu nokot godz — B. [nokut got uitu of tunnu — E.
⁴⁵) godz — mgl. B. I. ⁴⁶) [með goda men — E. ⁴⁷) þui — I. ⁴⁸) Saal. rettet. naznenu — A.
[ez þar zylgia adrar zæmdir með vinattu — I. oc er þo æigi &c. — mgl. F. G. H. K. L. ⁴⁹) [of ez þu
zær — fl. ⁵⁰) somd — B. G. H. K. L. ⁵¹) [hugfa — B. [i hugfa — D. ⁵²) þarneft — K. L.
⁵³) zlēstir(!) — G. ⁵⁴) þottast — E. þetnazt — H. ⁵⁵) sanzyni — G. H. K. L. [mgl. — B. ⁵⁶) Saal.
rettet. tryglæif — A. [seintigi oc tryglæif til guðs otta — B. oc tryglæif — mgl. F. G. H. K. L. ⁵⁷) at —
her og strax efter E.

æign. hæg þif aldri til þess at þu bíðir sœmda undan laugunaut¹ þinum. læg oc² got till allra [mala þeirra³ sem þin orð vega⁴ nokot um⁵

Um hircvistar læitan oc um loglegt motemæli.

- 30 Eðr konongr iattar manne hircvisti þa skal stalla eða merkiemadr [eða þa annar sem konongr uil⁶ læita uib hirc sina.⁷ þa sem þa er i hia kononge stob. en eðr notor mæler mote. þa skal þat mal [standa til þes er rannsafat er.⁸ en þeim æinum monnum eigu men mote at mæla sem sealzer eigu at⁹ at telia eða sva stjldir men [mote mælandans¹⁰ eigi lutt i at þeir hæg þar til umbod at logum¹¹ eða uiti æina huæria lute þa til þeirra openberlega¹² i ætt eða meðærð¹³ [eða odrum lutum¹⁴ sem mot er¹⁵ konongdomsens¹⁶ sœmd eða hircdarennar oc zære þat ærtir þui sem rannsafat lœmr a. En eðr þat er um oll¹⁷ onnur lagha mal oc hæuir þa sem mote er mælt logh bodit zirir¹⁸ þat sama mall eða konongs dom eða annara godra manna oc bydr han en framleidis oc uil hin þui mote (mæla) [at han ættar ærtloste þeim¹⁹ sem han zær spert²⁰ zra hircvisti²¹ oc rannsafat²² sva zirir kononge oc hirc.²³ þa ma konongr honum nærbotr²⁴ geza með hircdar rade. hœldr en þa sœte²⁵ ærtlostum er logh oc konongs dom bydr zirir sit oc nær þui eigi [zirir agirndar safir.²⁶

Guersu konongr skal hircmen gera.

- 31 Þan tima [er konongr gerer hircmen stulu ængi bord standa²⁷ zirir kononge. konongr skal hæg²⁸ sœrð sit a tne ser. [uigflu sœrð²⁹ [eðr han er coronadr.³⁰ oc venda ærtir dogstorum undir³¹ hond ser oc læggia meðalfaxlan fram izir hœgra tne ser. síðan skal han sœrpa zætila sylgunni upp izir meðalfaxlan oc gripi³² sva hœgre hendi ozan yzir allt saman. en þa³³ er hircmadr stal gerast skal zalla badum tniqm zirir konong a goly eða stor. oc tafa up [hœgre hendi³⁴ sinni [undir meðalfaxlan.³⁵ [en vinstri hende hallde han nibr zirir sel sem honum er hœgast³⁶ oc minnigt síðan uib hond konongs. síðan stal han up standa [oc tafa uib bot þeirre er konongr zær

¹) laugunaut — D. laugunautum — K. L. ²) æ — B. F. I. K. L. æ of — C. ³) [þarra manna — B. G. H. [manna mala þeirra — E. F. I. K. L. ⁴) meghu — H. ⁵) um — mgl. F-L. ⁶) zær til — E. [mgl. — F. G. H. K. L. ⁷) sina — mgl. þ. ⁸) [standa þar til [r. er — E. [rannsafat — F. G. H. K. L. ⁹) at — mgl. B. ¹⁰) [mot at mæla — E. ¹¹) retto — B. ¹²) opinbara — B. openlega — D. opinbera — I. ¹³) tynzerði — E. ¹⁴) [mgl. — B. ¹⁵) standa — F. ¹⁶) kononge — B. konungsins — G. H. I. K. L. ¹⁷) oll — mgl. þ. ¹⁸) sit um — tilf. þ. ¹⁹) [ot ætta þeim ærtloste — F. ²⁰) spert — B. F-L. [pert — E. hann — tilf. G. H. ²¹) nærbotr — E. ²²) rannsafat — de Övr. ²³) hircmonnum — K. L. ²⁴) nærbotr — G. H. hircvisti — K. L. ²⁵) mæti — I. ²⁶) [mgl. — E. ²⁷) [þat konongr hircman gera [em eigi standa bord — C. D. E. ²⁸) tafa — F. ²⁹) [mgl. — G. K. ³⁰) [þat [em han var coronadr með — E. ³¹) hœgre — tilf. D. ³²) tafi — H. ³³) Saal. rettet. þa — A. ³⁴) [badum hondum — G. H. K. L. ³⁵) [um meðalfaxlan — B. ³⁶) [mgl. — G. H.

honum¹ oc sneria eið² með þrím áidflax. þes leg ef hond a hælgha³ bof oc þui flatr ef til guds att ef skal vera hollr oc trur minum herra⁴ .N. Norrghs kononge æra-berlega oc lögnelega. fylgia skal ef honum innan landz [oc utan⁵ oc hærgrí uid han fliliazt nema hans se lox oc lögzi til. eða⁶ ful naudzsyn banne. hallða skal ef oc æida þa⁷ sem han [hærir þoret⁸ ollu landz folke ættr þui⁹ uiti sem gud ler¹⁰ mer. svo se mer gud hollr sem ef satt sægi [oc þesse en hælgu ord.¹¹ gramr ef ef löggr. Sidan skal han zalla a tne zirir kononge oc læggia badar sínar hendr saman. [of konongr sínar badar om hans hendr.¹² sidan minnizt han uid skalzan konong. sidan skal sa stutisþærin sem stodu hælldr fylgia honum at handsale zyrst til lendra manna ef þeir ero inni. en sidan til annara hirdmanna. En þan tima sem hirdmadr gengr at handsale þa skal lendr madr zirir kurtæsi saler [oc litillætes¹³ up standa i mote honum oc minnazt uid han. svo ef sama stulu gera aller¹⁴ hirdmen ut i zra. [Sidan ber uæl¹⁵ [ef þui lemr uid¹⁶ at sa [en same¹⁷ stutisþærin fylghi [þessum hirdmanne¹⁸ i adra stæde þar sem zlester hirdmen ero saman¹⁹ oc kannezt svo zorn hird uid nýia logunauta með æinardlego sambande. Hin same hattr skal a vera huart er gerezt [zleiri i sen eða zære.²⁰

Um fylgðar hald oc þat sem þui hærir.

Ez svo marger men gerazt handgengnir [i sen²¹ sem til fyl(g)ðar hærir. þa 32 skal þo æigi zleirum biða [i senn²² en holz fylgð se zorn en holz ný. þui at þa megu ener zornu sægia²³ þæim sem nýir ero til rez fylgðar halds. Þeir sem fylgð hallða með kononge stulu hausa [þan dagh²⁴ en bæztu klæde sín oc þau vopn sem semeleggh se bæde kononge oc þæim i annara manna afsyn.²⁵ Þeir stulu toma æighi sæinna til fyl(g)ðar hallz²⁶ en ringt er at sma tirkium til oftú songe. en sa sem sæinna lemr [en samrinlt er.²⁷ þa se sa uis²⁸ til vardar. Fylgðar men stulu þar at tirkium vera sem konongr [lydir tidum.²⁹ en sidan fylgia kononge huert sem han gengr. [En ef konongr gengr³⁰ i herbirghi³¹ þa stulu þeir þar kononge biða³² sem han biðr þæim. en æigi brot ganga [um zram lox kononge.³³ en sa sem at ulogzi³⁴

¹) [mgl. — F.   ²) [of sneria (vinna — K. L.) eið at bof þeirri er konongr zær honum (i hendr — tilf. K. L.) — F-L.   ³) þessa hælgu — C. D.   ⁴) konunginum — tilf. F.   ⁵) [mgl. — E.   ⁶) nema — B. F-L.   ⁷) alla — tilf. F. K. L.   ⁸) [for — K. L.   ⁹) mun(!) — tilf. C. D.   ¹⁰) geyr — fl.   ¹¹) [mgl. — fl.   ¹²) [Tilf. efter B. mgl. — A.   ¹³) Saal. rettet; litis lætes — A. [mgl. — B. F. G. H. K. L.   ¹⁴) aller — mgl. B. E. I.   ¹⁵) [þat ber of uæl — B. F. K. L.   ¹⁶) [mgl. — F. G. K. L.   ¹⁷) [mgl. — F.   ¹⁸) [honum — B. F. G. H. K. L. [þessum sama manni — I.   ¹⁹) zirir — B. F-L.   ²⁰) [einn i senn eða zleiri — F.   ²¹) [mgl. — K. L.   ²²) [mgl. — E. G. H. I.   ²³) tenna — fl.   ²⁴) [mgl. — B. G. H.   ²⁵) syn — B. I. augsyn — D. E. F. G. H. K. L.   ²⁶) halds — mgl. B. D.   ²⁷) [en ringt er — I. [mgl. — F. G. H.   ²⁸) vittr — F.   ²⁹) [er — B. [hærir tidir — F. K. L.   ³⁰) er — F.   ³¹) [mgl. — I.   ³²) Saal. rettet; biða — A.   ³³) [utan hans se lengi til — F. G. H. K. L.   ³⁴) ulogzu — K. kononge — tilf. E. G. H.

stulu biöda zylgð lendum mannum oc stallarom a hatibis daghum.¹ Sva stulu [oc .xij. hirdmen² huerðaglega³ hallða zylgð um ioll þo at lendir men hallde æigi [eða stallarar.⁴ nema hatib(i)s daga [æina. en þui neyðnum ver æigi⁵ hatibis dagha at im- islega beragt kononge zerbir til.⁶ Sva ma oc bera til stundum at konongr haze stor- væizlur⁷ zirir þeirra manna sater sem toma aþ ziarlegghom londum sem oxt uæitir oc þui gae þeir þes sem stodu hallða at spyria konong ner⁸ han uil aulā lata⁹ zylgðar hallð. Sva oc þot [bodem verde¹⁰ nyium hirdmonnum þa stulu¹¹ notorer¹² zorner i vera. þui at engi¹³ er allr¹⁴ i sen ungr oc gamal. Sez men stulu hallða iamnan þes a millum oc þo at tertisvæinar hallde stundum¹⁵ [þa skal þo einhver hirdmadr i vera iaznan. þeim stulu þeir oc biöda sem¹⁶ hallða æigu [oc halda megu¹⁷ oc zornafter ero [huart sem þat eru hirdmen eða tertisvæinar.¹⁸ þeir stulu oc þeim biöda [sem til eru zorer¹⁹ zirir siukleika sater. Æina not [skal hirdmadr²⁰ með kononge vera²¹ en honum se zylgð boden. Stutisvæinar æigu adr at spyria mertis- mann²² [ex notorer ero þeir þar²³ innan hirdar er kononge se mote skape. Sva oc ex notorer [toma til þoar þeir²⁴ [sem i kononge reidi ero.²⁵ þa [skal þeim æigi zylgð ne uord biöda.²⁶ zylgð oc uordr skal boden vera snimma dags oc stiladr i seinsta laghe þann tima sem konongr gengr til hordð. en ex sidar er boden halde sealzr sa er [sidar baud eða rangt bydr.²⁷ en hin skal æigi halda er [rangt uar bodet²⁸ at þui sinni nema han uili. en .ij. stulu sanna²⁹ þeir sem hia varo. [huervetna þar sem³⁰ boden er [zylgð eða³¹ uordr. en a stipi skal [vordr vera³² með enum sama hætte. en er konongr [liggr i hoznum eða³³ lemr sirðla³⁴ [til haznar.³⁵ þa skal biöda sem zyrst ma þegar til haznar [er tomet.³⁶ tan oc sva til at beragt at kon-

¹) Hirdmannum skal oc til biöda sva at tolg men hallde allz með lendom monnum oc stallarom. oc sva skal iamnan vera a storstom hatibes dagum — tilf. D. Hirdmonnum skal oc sva biöda at .xij. haldi zylgð með lendum m. of st. o. s. v. — tilf. E. ²) [xij. men — B. ³) huerðaglega — mgl. G. H. I. ⁴) [mgl. — E. K. L. ⁵) æigi — mgl. E. K. L. ⁶) [mgl. — G. H. ⁷) storar væizlur — E. ⁸) huern tima — B. ex — F. ⁹) lata — mgl. E. I. ¹⁰) [þeir biöde — E. ¹¹) þo iamnan — tilf. D. þo — tilf. G. H. I. ¹²) not- orer — mgl. D. ¹³) eigi — C. D. E. zér — F. ¹⁴) allr — B-F. I. K. L. bedi — G. H. ¹⁵) með þeim — tilf. G. H. ¹⁶) [skal einhver hirdmanna vera ex þeim, er — E. [þ. þo einhver hirdmadr i vera innan hirdar þeim stulu þeir of zylgð biöda — F. [þoto þo hirdmenn iaznan i vera. þeim &c. — G. H. [skal iaznan einn hirdmadr i vera. þeim &c. — K. L. ¹⁷) [mgl. — K. L. ¹⁸) [mgl. — E. ¹⁹) [sem til ero ei zorer — B. [halda megu — F-H. K. L. ²⁰) [stolu hirdmenn adr — B. [skal hirdmadr adr — C. D. F-I. ²¹) adr — tilf. E. ²²) mann — F. mertismenn — H. ²³) [en notorir se þeir — B. þar — mgl. A. ²⁴) [ero þeir til þoar tomnir — G. [ero þeir menn til biæiar(!) tomnir — H. ²⁵) [sem zyrir konungs reidi se vordnir — F. [er t. er reidr — K. L. ²⁶) [stulu þeir þeim huarti z. ne uord biöda — B. [stulu þeir æigi þeim &c. — C. I. K. L. [stulu þeir eigi — D. [stolu þeir zylgð of vord biöda — E. [stulu þeir þeim eigi zylgð biöda — G. H. ²⁷) [sidar bydr eða rangt bydr — B. [sidar e. rangt bydr — C. D. I. [rangt baud — E. [baud — F. G. H. K. L. ²⁸) bodin — B. [bodin var — E. ²⁹) þat — tilf. A. ³⁰) [þar sem — E. [huart sem — F. G. H. K. L. ³¹) [mgl. — C. ³²) [uord biöda — D. [vordr bodin vera — E. [vord hallða — F. ³³) [mgl. — G. H. I. ³⁴) [sirðla — B. E. F. K. silla — C. D. sid — G. H. sidaria — I. [sidla — L. ³⁵) [i hozn — D. ³⁶) [temr — G. H.

ongr [siglir ror eða ridr¹ um nat [þa skal þeim þat xirir xult varðhald tæliaz² sem þa not æigu³ [ex þeir ero a þui fípi eða i þeirri ræið sem tonongr sealzr xær.⁴ æigu þeir æigi þes at gialda at xleiri vale⁵ með þeim⁶ þegar⁷ þeir gornma⁸ þes allz sem þeir mego⁹ [þæde¹⁰ at umfingling a fípi eða umfingning a lande oc þess xleira sem þeir xa alæiðis tomet.¹¹ en þui at eins [temr þeim þat xirir xult¹² at þeir se svo ner tononge sem adr er sagt.¹³ þan tima sem uxridr er. þa ero svo flut- ilsvæinar ftylðir til at halda uord [at mantale¹⁴ sem adrer men. þeir sem flodu æiga¹⁵ [ero ftylðir¹⁶ at halda vord meðan stada vint.¹⁷ en síðan halde þeir [æxtir lutzalle.¹⁸

Um drotseta oc skiankiara konongs.

Nu er þat þui næst at tonongr skal¹⁹ kiosa með uina sinna rade ex flutisvæin: 26 um þa .ij. men ser til drotseta oc ftenkiara²⁰ sem honum²¹ [þidia tillællileger²² vera. þæde xirir ættar saler oc meðxerðar.²³ en ex [tononge þyðir einhuærr annar hellðr til þessa xallen²⁴ þeir sem lægri eru at nærbotum adr eða æigi²⁵ handgeng- nir. þa skal han adr gera þa [hirdmen oc flutisvæina²⁶ [en han fípi þeim til þess.²⁷ er þat oc síðr i vælxæstum²⁸ londum at ener hærfstu hoðdingiar vælia men til [þessara pionofu²⁹ [þui at allmykt megu þeir at gera³⁰ at xagrlega tome xram matr oc dryðr huærium³¹ æxtir³² [finni flet³³ i tononge herbirgi oc garde ex þeir gornma sinnar pionofu uæl. [er þa oc uæl fladder tofnaðren³⁴ er³⁵ þeim temr uæl i hagh³⁶ er haxa flulu³⁷ en þeir tunnu þeim³⁸ mallegar þaller xirir³⁹ sem⁴⁰ geyr oc þeim⁴¹ sem xirir ser.⁴²

¹) [ror eða siglir — K. L.   ²) [þa skal hann þat xirir xult varðhald haxa — B.   [þa skal (flulu þeir — I) þat x. x. varðhald (haxa — tilf. G. H. K) þeim (mgl. — G. H. þeir — K. L.) — F-L.   ³) at uata — tilf. G. H.   at halda — tilf. K. L.   ⁴) [a þui fípi &c. — B.   [ex tonongr er a þui fípi eða i þeirri xerð — F.   [ex þeir eru a tononge fípi of i þeirri xerð — K. L.   ⁵) halde vofu — B.   ⁶) honum — F.   ⁷) ex — F. K. L.   ⁸) ga — B.   ⁹) eigu — F. G. H. K. L.   ¹⁰) þast — E.   ¹¹) [þæde &c. . . . sem þ. þa at þeir xæ at. tomet — D.   [þæde at umf. á fípi eðr umfingn. á landi um þat er þax — I.   [mgl. — F. G. H. K. L.   ¹²) [temr þat xyrir xullan vord — F.   [er þeim xullt varðhald — G. H.   [t. þ. x. xullt — I.   [temr þeim xyrir xullt varðhald — K. L.   ¹³) flet — f.   En þui at eins &c. — mgl. E.   ¹⁴) [mgl. — G. H.   ¹⁵) halda — F.   æigu at halda — K. L.   ¹⁶) [ero æigi ftylðir (fitylðugir) — C. D, E.   ¹⁷) [flotu eigi vord halda meðan stada vint. nema vili — B.   ¹⁸) [at mantali — F. G. H. K. L.   ¹⁹) ma — F. G. H. K. L.   ²⁰) ftenio — B.   ²¹) þeim — E.   ²²) [þittir tilxællilegar — F. G. H.   ²³) gode meðxerðis — B.   meðxerðis — C. D. F-L.   ²⁴) [tononge þidia einhuærr adrir betr til þessa xalnir — B.   [tonungi þittia adrir til þessa xalnir — F. G. H.   [þeir þittia einhuærr betr t. þ. xalnir — I.   [t. þ. þeir betr t. þ. xalnir — K. L.   ²⁵) adr — tilf. f.   ²⁶) [at hirdmonnum of flutisvæinum — B. C. D. F-L.   ²⁷) þessa flaxs — D.   [mgl. — I.   en ex tonongi &c. — mgl. E.   ²⁸) xlestum — K. L.   ²⁹) [þessa flaxs — B. F. K. L.   [þessarar pionofu — C. D. E.   [þessa flaxs of pionofu — G. H.   [þess [atar pionofu — I.   ³⁰) of um rada — tilf. K. L.   ³¹) [mgl. — F.   ³²) i — B. I.   ³³) [mgl. — E.   ³⁴) toftr — E.   [er of [a tofnaðr (toftr — H) ual tominn — G. H.   ³⁵) ex — D.   en — E.   ³⁶) hald — E-H.   ³⁷) flal — E. F.   ³⁸) þui — B.   ³⁹) j mote — B. C. D. F-L.   ⁴⁰) xram — tilf. F. K. L.   ⁴¹) [ua hinum — B.   [ua þeim — K. L.   ⁴²) [ea — B.

Her heyr annan lut bókar oc segir af hueru hirdmanna nozn ris.¹

- 27 [J zyrstunni² var sa síðr at aller þeir men sem³ tononge varo handgengnir⁴ eða sværdstafar(ar). þa varo aller fallader⁵ hustallar. þo at síðan græindizt⁶ næn- botr extir [fombum oc⁷ metordum. en af [hirdmanna noznum⁸ haitir allt zolt [þat er tononge pionar⁹ [hird tonongs.¹⁰ þui at [þar er allr hazudstyrtr tonongs sem hird hans er. þui eru hirdmen fallader at¹¹ þa er tonongr uel hirtr¹² er han hæuir [þa hird er bæde uil¹³ [hans giæta uel¹⁴ oc hans fomba oc gladlega liz sitt fram læggia zirir hans [femda safir¹⁵ oc honum openberlega oc loynilega¹⁶ i ordum oc i værtum¹⁷ hoðr¹⁸ oc hagrædr¹⁹ vera.²⁰ þeir²¹ aller sem retter hirdmen uilia vera.²² þeim ber²³ uel at hirda²⁴ sit zra ollu þui er ungt er.²⁵ oc eighi²⁶ at æins sit sealya.²⁷ iamuel²⁸ alla adra þa [sem þeir megu²⁹ zra illu draga oc til [godra luta³⁰ æggia bæde með³¹ [æztirdomum sinna somelegra meðzærða³² [oc swa i³³ [hæilum³⁴ zortolum oc nysamleghom radum oc lenningum.³⁵

Um síðfemder manna oc hærverku.

- 28 Með þui at ver rödom³⁶ um þat at men stulu³⁷ somelegum síðum³⁸ zylgia. þa vilium ver syna monnum³⁹ upphaz⁴⁰ [þeirra usíða⁴¹ oc luta⁴² er [ver ællum at⁴³ ollum godom⁴⁴ monnum hørze uel at [hazna zyrrazt⁴⁵ oc uidr at sea. þat er zyrst oc⁴⁶ nysamlegazt⁴⁷ at þu varizt⁴⁸ með ollu toftgiæze þinu at ræita þin ha- læita stafara oc hin blæzadan⁴⁹ lausnara Jhesum Christum. swa sem þu hezt honum i stirn þinni. varazt⁵⁰ oc [æintanlegha sem zrammazt gezr gud⁵¹ þer stiling⁵²

¹) Her er i A-D en ved større Afstand mellem Capp. og særegen Initial antydte Afsnits-Afdeling. I F-L kun sædvanlig Capitel-Afdeling, uden at nogen ny Part begynder. I E er endog dette Cap. umiddelbart sammenhængende med det foregaaende. ²) [J zyrstunni — D. E. I. [syrst — G. H. K. L. ³) med — tilf. G. H. I. ⁴) honum — tilf. G. H. ⁵) tonunge — tilf. E. F. ⁶) græindizt — D. ⁷) [mgl. — F. G. H. K. L. ⁸) [hirdman- næni — G. H. ⁹) [mgl. — F. i — tilf. E. ¹⁰) [mgl. — B. ¹¹) [mgl. — F. G. H. K. L. ¹²) hyrtir — D. hirdr — F-L. ¹³) [þa hird er giæta uil bæde — C. D. [godan styrtr af hird sinni of bædi uill — G. H. K. L. ¹⁴) [gæta hans valde — E. [geyma hans — F. [geyma hann val — G. H. K. L. [geyma hans uel — I. ¹⁵) [fombir — B. [lig — G. H. [fomb — K. L. ¹⁶) pionar of — tilf. B. pionar — tilf. F. I. K. L. ¹⁷) of honum — tilf. F. K. L. ¹⁸) heilir — F. ¹⁹) hagrædir — C. hagrædir — F. K. L. of hagr. — mgl. E. ²⁰) ero — D. er — E. mgl. — G. H. K. L. ²¹) oc — tilf. D. ²²) heita — E. ²³) byrjar — K. L. ²⁴) huiða(?) — E. huiða — F. ²⁵) bædi i ordum of værtum — tilf. E. Resten af Cap. mgl. E. ²⁶) ma — tilf. F. ²⁷) nema — tilf. B. C. D. F. K. L. ²⁸) heilðr — G. H. I. ²⁹) [mgl. — G-L. ³⁰) [gode — G. H. ³¹) i — F. ³²) [domum sinum oc somelegum oc somelegra meðzærða — B. [domum sinum of samiligum meðzærðum — F. [domum sinum samiligra verra — I. ³³) [oc — B. [oc swa af — D. [swa i — F. ³⁴) hollum — L. ³⁵) [nysamlegum radom — B. ³⁶) röddum — B-I. toldum — K. L. ³⁷) stili — E. stiliðu — G. H. ³⁸) ordum — E. ³⁹) ydr — B. G. H. I. með sam ordum zyrst — tilf. B. zyrst — tilf. F-L. ⁴⁰) i upphazi — G. H. zyrst — tilf. C. D. E. ⁴¹) [þa usíða — G. H. ⁴²) lita — B. C. D. E. I. K. of luta — mgl. F. G. H. ⁴³) [mgl. — E. ⁴⁴) godom — mgl. E. F. ⁴⁵) [varazt — B. ⁴⁶) oc — mgl. B. E. F. ⁴⁷) naufstingligast — D. F. ⁴⁸) Saal. rettet. zærtr — A, urigtigt. ⁴⁹) blæzaba — B-E. I. miðda — F. miðdagta — G. H. K. L. ⁵⁰) varazthu — H. I. ⁵¹) [æintanlige sem gud gezr — F. ⁵²) stilingh — D. of maett — tilf. C. D. E.

til.¹ [þau .vij. hörublyti² sem rot³ oc grundvollr er allra lyta.⁴ en þau⁵ græina
sua uittrir men⁶ at þat er þyrft [öznöngla matar⁷ oc dryðiar [uhöfjamlega mytil⁸
[oc i uvidrtömileghom stöðum nöngt.⁹ þat er¹⁰ annat [er þessu lyti þyngir öxtazt.¹¹
þat er þull¹² oc uræin¹³ [litams sine¹⁴ lýnadr þegar han er öxtatr alen. þridia
er sparleg sinta. siorda [stenfapleg¹⁵ læti¹⁶ [nólot got at ad haxazt.¹⁷ fimta er ivir-
giærnlegt¹⁸ störlæte með drambsamlegom mefnade.¹⁹ Setta er hœiztugh²⁰ ræði með
grimmu langræte.²¹ Siaunda er sorgbitin ögund með²² hiar(t)legu hattre. ðz þessum
vij. hörublytum²³ [tvenliagt oc alagt²⁴ allar syndir²⁵ bæde [smære oc störe²⁶ oc
oll onnur [lyti oc ulutvende.²⁷ oc²⁸ [az þessu reitir²⁹ madr³⁰ mot ser sin³¹ mild-
azta³² lausnara³³ oc en [retlatazta domara.³⁴ Varezt³⁵ oc vandlega³⁶ alla þa³⁷
luti [er þu væizt³⁸ at usormelegir³⁹ ero með konongs næne⁴⁰ oc allra hœlzt ranga
eida oc [alla lyghi.⁴¹ Væn þif [æ þui⁴² [at vera sanmalogr⁴³ oc stadþastr i öllum
orðom.⁴⁴ [þar næst at þu giæter⁴⁵ þin þra⁴⁶ öðryðiu.⁴⁷ þui at az henne tapar⁴⁸
margr⁴⁹ hœilfunni [bæde oc⁵⁰ uifinu. þe oc þelaghum. oc þui siðarst sem mæst er [at
sælen er oc tynð⁵¹ þar sem druffin⁵² madr ma æi [sælþe sine⁵³ giæta⁵⁴ oc wigi
gudø ne godra manna.⁵⁵ ran of stuld. hordom oc þridlu lizi. þor(t)lonur eða dūzl.
lauengrði eða dramb [oc özmetnadr⁵⁶ oc⁵⁷ [agirnni a annars þe.⁵⁸ mutur eða
mangara flapp. morgendryðiu oc⁵⁹ natsetur þirir⁶⁰ utan [þan tíma er til þess er

1) a — G. H. oc mat með öllu þöfgeze þinu — tilf. B. með öllu þöfgeze — tilf. E. F. m. öllu þöfgeze þinu — tilf. G-L. 2) [Saal. — B-D. F-L. þa .vij. hörub lyti — A. E. feilagt. 3) rátr — F. K. L. 4) Saal. — B. F. I. lufa — A. illra lufa — D. E. G. H. K. 5) Saal. rettet. þo — A. þa — E. 6) of [anfynir — tilf. B. C. D. E. G. H. K. L. of þynsamir — F. I. 7) [Saal. rettet. az nöngla matar — A. 8) [ohöfjaga mifillar — E. [ohöfjamliga — G. H. 9) [i viderförmilega stundum ngt — B. [oc i uv. stundum nöngt — D. [of ovidrtöm- ligar stundum ngt — E. [of a viderförmiligum stundum ngt — F. 10) er — mgl. F. K. L. 11) [at þeir lutir þyngia optar — E. iagnum — G. H. er þull nauðsyn at uaraz — tilf. K. 12) Saal. rettet; þyl — A. 13) ögrid — E. 14) [litamsene — B. D. G-L. [litams — F. 15) [stenfapleg — B. [stenfamligh — G. H. I. 16) [stenfomleti — E. 17) [got at gera — B. 18) qzir biarnliet — E. 19) özmetnade — B-L. 20) hœiztugh — K. hœiztughlig — L. 21) ranghræte — G. H. langræði — L. 22) hatrlighri glede eðr — tilf. H. 23) Saal. — B. C. G. H. I. K. L. h. lutum — A. h. syndum — D. E. 24) [þæðast — E. þæðaz — F. 25) höf- uðsyndir — B. F-L. 26) [flære of minni — E. 27) [lyti — B. F. 28) Saal. rettet; at — A. 29) reitar — F. [azreitar — L. 30) miot madr — D. margr — K. L. 31) hin — B. G. K. þapara of hin — tilf. E. 32) mildazta — mgl. K. L. 33) þapara — I. 34) [höguerazta huggara varn herra — B. oc en rettl. &c. — mgl. E. 35) varazt — B. C. D. E. F. I. K. L. varaztu — G. H. 36) vandlega — mgl. G. H. I. 37) illa — tilf. G. H. 38) [sem þu ser — B. [er þu vaitz of þr — F. 39) vformelegar — D. 40) manni — B. C. E. I. monnum — F. K. L. 41) [atgi — E. 42) [wigi — E. [mgl. — K. L. 43) [at þu ser sannfogul — B. I. [at þu ser sanmalogr — C. D. F. G. H. K. L. 44) gobum orðum þinum — B. þinum orðum — F. G. H. hlutum — K. L. [mgl. — E. 45) [þar næst giættu — F. G. H. K. L. 46) alre — tilf. D. 47) [at þu dædir özmilit — E. 48) tynir — F. 49) madr — tilf. E. F. I. 50) [mgl. — E. [of þar með — G. H. 51) [sælin tynð — B. 52) druffin — mgl. G. 53) [sælþar sine — D. [sælþr sin — H. [sin — K. L. 54) [m er druffinn er — tilf. G. 55) Uarazt — tilf. B. váraz of — F. uaraz þu — G. H. K. L. uaraz þu of — I. 56) özmetnad — B. [of metnad — K. L. 57) oc — mgl. C. D. E. 58) [agirn a annars þe eða þong — B. þe eða þong — C. D. F. H. þong — E. þe of þong — G. þe ne þong — I. þeningha — K. 59) eða — B. 60) þirir — mgl. B.

settr i¹ síðugra manna samsete.² pre(tti)uifi alla uid þan sem truir þer. batmæli³ eða [hggilegh þagrmæli⁴ [oc svæzn oc allan⁵ slenskap⁶ oc læti. [blot eða bonnur⁷ oc allzstyns zulyrði. Rítt af þer ryglæit oc ugleði sorgh oc hattre.⁸ varazt⁹ um fram alla luti orund þui at hon er haugub¹⁰ allra¹¹ usíða. hon er [sa lostr er ein er mæstr oc þui vestr at hon er þeim sealzum uhorgazt er hana hæuir.¹² þo¹³ at þer mislíti [notor lutr¹⁴ þa ver¹⁵ [æighi brædr¹⁶ hælð(r) þorfeall huar¹⁷ hæynd¹⁸ [er þu at ad væita¹⁹ eða huerium²⁰ oc²¹ at æigi værðe orhæynt [eða²² a uerð: ugum.²³ Huer ein lutr sem manne fylgir af þessum lofum þa ma mytit²⁴ spilla²⁵ xirir þeim [manne er síðsamr uil²⁶ vera.²⁷ en æ²⁸ þui xleiri²⁹ er³⁰ fylgia þeir lutir³¹ er manne³² værða til lafsta [eða lyta.³³ þeim mun³⁴ værða þeir lutir hælðr³⁵ huldir [er manne værða til hirdsída eða síðsemða³⁶ þo at þeir (e) iammarger eða xleiri. þui at [xlester vita þat at³⁷ [mæstr þore³⁸ manna [er sa sem³⁹ zufare er⁴⁰ at fyltia [þa lute⁴¹ sem [manne er hælðr til rops⁴² en loz. Nu hozum ver [sagt yðr til⁴³ notora þeirra lufa [med þam orðom⁴⁴ sem ver ætlo⁴⁵ at [huerium manne⁴⁶ þeim sem síðsamr uil hæita⁴⁷ [oc æigi síðr (vera)⁴⁸ hozet⁴⁹ zra ser⁵⁰ at stilia⁵¹ sem framazt ma han. Hazum ver [þui þessa luti tet yðr hælzt.⁵² at æi⁵³ ma illt varazt nema uiti. þui tolu⁵⁴ ver oc zyr um usíðu [en ver roðom notot um nytsemd⁵⁵

¹) [þat er þan er settr at stia hia — E. ²) Varazt of — tilf. K. L. ³) batmæli — B. E-H. K. L. alla — tilf. E. ⁴) [þagrlig hggimæli — F. batmæli &c. — mgl. I. ⁵) [ozsvæzn allan — B-H. K. L. [mgl. — I. ⁶) slenskap — B. mgl. — E. ⁷) [blotan oc bannan — B. [blot of ban — E. [blot of bannan — F-H. [blot of boluan — K. L. ⁸) angr — B. D. angre — C. E-L. ⁹) varazt þu — E. G. H. ¹⁰) rolt oc hozub — B. upphaz — F. K. L. ¹¹) [ynða of — tilf. E. I. ¹²) [þeim verft sem hana heyr mæsta — E. [einn (mgl. — G. H. K. L.) fá laustr at (einn er — G. H. er einhuer er — K. L.) mæstr er (er — mgl. F) of þui vestr at hon er þ. [uhægiust er hana heyr mæsta (mæsta — mgl. G. H.) — F. G. H. K. L. [sa lostr sinn einn mæstr of þat verðr at hon er þ. [uhægiust er hana heyr — I. ¹³) of þo — E. G. H. I. ¹⁴) [notot um einhuarn lutr — D. ¹⁵) verðu — E. H. ¹⁶) [mgl. — F. ¹⁷) hueria — F. mgl. — E. ¹⁸) hæynd — mgl. D. ¹⁹) [at væita — E. [zyrir æ at toma — G. H. ²⁰) gort er — tilf. E. eða zyrir huar — tilf. F. K. L. ²¹) oc — mgl. E. K. L. allt — tilf. D. ²²) oc ei — B. C. D. ²³) ouerð: um — G. [eðr ouerdum — H. [mgl. — I. ²⁴) malit — G. H. K. L. ²⁵) [pilla — G. H. I. K. L. ²⁶) [er síðuaner vilia — E. ²⁷) hæita of vera — G. vera of hæita — H. ²⁸) at — E. ²⁹) xleira — E. F. xleiri hlutir — G. H. I. ³⁰) manni — tilf. E. ³¹) [af þeim lutum — E. [þeir — G. H. I. ³²) mannum — B. honum — F. K. L. mgl. — G. H. I. ³³) lyta — tilf. est. D. E. mgl. de Örr. ³⁴) mun — G. munum — H. ³⁵) hælðr — mgl. F. G. H. K. L. ³⁶) [er m. v. til síðsemða — B. [er til síð: semdar of hirdsída fylgia manni — F. ³⁷) [er — G. [þat er — H. ³⁸) [mytit lutr — B. [mytit þore — G. D. [mitit tori — E. [mitit luti — F-L. ³⁹) [er — E. G. [at — H. ⁴⁰) ero — G. H. mgl. — E. ⁴¹) [þat — E. F. G. H. K. L. ⁴²) [manne ero til rops — B. [m. ero hælðr til roops — C. [m. se til róps — F. G. H. I. [hælðr (er) til lyta — K. L. ⁴³) [tilsagt — E. [sagt til — F. [tatat til — G. H. ⁴⁴) [mgl. — B. ⁴⁵) ventum — E. ⁴⁶) [xlestum manni — F. [xlestum monnum — G. (med efterf. vilia). ⁴⁷) vera — F. ⁴⁸) [oc vera — B. G. H. I. K. L. [oc ægi síðar vera — C. [oc ei síðar mar vera — D. [oc eigi síðugr — E. ⁴⁹) hæyrir st — E. ⁵⁰) ser — mgl. E. ⁵¹) stia oc stilia — B. refa — G. H. I. ⁵²) [oc þessa luti þui tatt xirir yðr — B. [þui þ. l. sagt. z. yðr — E. [þui þ. l. z. q. talda um hryð — F. K. L. [þui þ. l. tatat — G. H. [þ. þ. l. z. q. tatat hælft — I. ⁵³) varia — F. ⁵⁴) taladom — B. F. K. L. ⁵⁵) [en ver roðdum um síðsemðir — B. [en v. roðdem um síðsemð — C. [en v. roðdum um síðsemð — D. [en síðsemð — F. K. L. [en síðsemi — G. H.

at [huerium manne¹ er [æinhuærn dymættan grip² uil³ uæl varðvæita⁴ houer uæl
aðr [þat feralð at reinsa eða hirdzlu⁵ sem han uil þan grip varðvæita. at han meghe
honum þui reinare hallða oc længr niota. elligr man han fliot spillazt eða [at minzta
laghe⁶ þva uid illt⁷ blandazt⁸ at uarla meghe⁹ [flilia þra illu.¹⁰ fliott spillizt [oc
damgodr¹¹ dryðr i uræinu¹² feralðe. oc litla rið ffin biartr malmr i modogre hirdzlu.
En þu þu ællr i notora þessa synsamlega¹³ usidu¹⁴ þa rið upp sem þyrst. Mædr þan
i at þalla æz manlegom broyflæita¹⁵ en þæt er xiandlegt at liggia i framleidis. en
þat er gudlegt¹⁶ at flilia sit þra¹⁷ oc bota uid gud [sem þyrst¹⁸ með sannum strip-
ta gang. [æinni idran oc rettre izir bot. oc¹⁹ (se) uid sem mæst siðan i at þalla. heðdr
þiona [þu far(l)manlega²⁰ gudi framleidis at aðr hæuir nolot a ffort. með urugre
von at²¹ haxe þer²² xiriladet oc [i sin vinþap tælit.²³ Mattu²⁴ marla at þætr er
[æinum huerium kononge²⁵ [uid þeim liðs manne²⁶ [at eit huært sin²⁷ hæuir or
bardagha þlyt.²⁸ oc hæuir sit siðan þui frammar með enum vaffastum²⁹ monnum
kononge sinum til ffordar [ospartiga framlagt.³⁰ en hinum er aldri kom i ffrid oc
varð aldri³¹ konongi sinum at fford oc³² at liði. Mæir lofar³³ uitr aftrarl þa
iord er at³⁴ andverdu þar ilgæsi. en siðan godan avogt [er hon uar reinfad.³⁵
sem³⁶ hina er allðri þar avogt [siðan hon var reinfod.³⁷ huarfe godan ne illan.

Æz men vilia siðpruðir vera innan hirdar með kononge.

Nu uilium ver birta³⁸ þirir yðr með þam orðom þa luti sem [ver ventum³⁹ 29
at⁴⁰ þlestum monnum houer [at i huga oxflæga⁴¹ sem bæde uilia (heita) oc vera
høversfer oc siðsamer innan hirdar. þui at þva þegia off uittrir men at æigi lemr til
mitils at [mædr haxe⁴² usidum. nema han tale siðfemd i ffraden. En þat er uphæz
allra godra siða. at ælsta gud om fram alla luti oc vera⁴³ allðri uttan hans ræzlu
oc afstar [i ollum þinum atþærdum.⁴⁴ huart sem þu ert i otta eða glæði. Þer⁴⁵

¹) [huer mædr — E. [huerium sem einum þeim manni — K. L. ²) [hinn dýrsta grip — F. ³) faupa
of — tilf. G. H. I. ⁴) gongma — D. mgl. — C. ⁵) [at reinsa þa hirdzlu — E. [at þat feralð se uel
reinfat eðr (ú hirdsta — I. ⁶) [mgl. — K. L. ⁷) illt — mgl. H. ⁸) Saal. rettet. blandat — A.
⁹) got — tilf. B. D. E. ¹⁰) [fliliaz vid — H. ¹¹) [Saal. rettet. udamgodr — A. ¹²) [surgu — B.
¹³) [synsamlega — D. F-L. ofðsamlega — E. ¹⁴) luti — B. luti, of usidu — G. H. ¹⁵) broyflæita — D.
broyflæita — F. ¹⁶) gubalitt — D. ¹⁷) [sem mæst ma han — tilf. E. ¹⁸) [mgl. — E. K. L.
¹⁹) [mgl. — E. ²⁰) [þui far(r)manlegare — B. C. D. F-L. [þui þetr — E. ²¹) hann — tilf. B. D-L. N.
²²) þat — E. þui — G. H. ²³) [þit i sin verðþap tetit — B. [sin vinþap tetit — E. ²⁴) oc — tilf.
B. F-L. ²⁵) [kononge — E. G. H. I. [einhu. manni — F. ²⁶) [með þan liðs man — E. ²⁷) [er eit
huert sinni — B. [er einn tima — G. H. I. [er einu sinni — K. L. ²⁸) [er honum hær ein tima þlygt or
bardaga — E. ²⁹) framastu — E. vilðustum — I. ³⁰) framlagt — mgl. C. D. E-L. N. ofpartiga framf. —
mgl. I. ³¹) ængu sinni — C. D. ³²) [kun oc; det foreg. mgl. ved Skrif. — A; tilf. efter B. ne — B-E. I. at fford
oc mgl. — F. G. H. K. L. ³³) oc — tilf. fl. ³⁴) æz — B. F-I. ³⁵) [mgl. — E. ³⁶) heðdr en — B. en —
C. D. E. ³⁷) [mgl. — de Övr. ³⁸) þyrja — B. ³⁹) [ver hugsum — B. G. H. I. [ver hyggium — F.
⁴⁰) [mgl. — K. L. ⁴¹) [at þegia — F. [at ihuga — K. L. [mgl. — E. ⁴²) [hæzta — F-I. ⁴³) verða
— F. ⁴⁴) [i ofl. þ. vertum — B. [mgl. — F. K. L. ⁴⁵) Saal. rettet; Þer — A.

þer engan lut iánnlíeran sem [flapara þín¹ vilja [at gera² ætíð þú³ þrammazl
[geyr þan þer⁴ [flilning till oc stýnsemb⁵ at vita huan honum lítar bæzt [at þínu
athæze.⁶ Ex⁷ þu lemr⁸ til⁹ tononge þionofu¹⁰ þa ælsta þan nest gudi [um þram
aðra men.¹¹ þu at ær honum ma þer standa allr þagnadr ex þu þionar retlega rett-
um tononge. [Leita þess tononge þionofu¹² er þu væzt rettkomen vera til landz oc
rílis. oc þiona honum síðan [med þagrlagre þionofu¹³ [oc tryglegre holloftu oc þala-
laufi¹⁴ [i alla stæðe¹⁵ ær meðan [þu uilt¹⁶ i þans þionofu stæðstæzt.¹⁷ þaz þat
stæðstælega¹⁸ i hugh þer at vera honum holtr oc trur oc ger þer alla þa luti [væl
þæða¹⁹ er þu [þær honum mæst til sændar gort²⁰ oc drag allðri til²¹ þans vuni²²
æz þinni hende eða [notorn grun eða utrýgleit²³ hælðr i lórnð en i líofe. þu at
æz lítilli hughsan [ma ozt geræzt miltit stípti flaplyndis þín.²⁴ Lat allðri þu þagna
vuna þína eða [þín herra²⁵ at notot æinardar²⁶ lórnst zinnigt [eða þærzt²⁷ i [þi-
num hagh.²⁸ æigi þa hælðr er [þer þíðir ganga notot mote flape þinum lauarðe.²⁹
en þa er þer þíðir meir ætíð vilja ganga.³⁰ Minzt a þat.³¹ þa er æinu sinni dýr
níðingr at³² þan værðr allðri [odru sinni³³ drængr. en með þu nærne sem þan dýr
þa værðr [med þærri þræð þans minning at líza.³⁴ Öer þer æigi³⁵ [aðra vuni
þín (herra)³⁶ hælðr³⁷ tíerre en aðra [þo at flýlðir men se þer i mote honum.³⁸ þer
nest er³⁹ hugfande ex þu uilt með þu mote tononge⁴⁰ þiona [at þer lífi at vita⁴¹
huerir lutir til þess draga hælzt at þu meger síðsamr hætta með⁴² þinum hirdbróðr-
um [innan hirdar.⁴³ þat er oc⁴⁴ æinorð oc drengflap(r)⁴⁵ stæðstæ⁴⁶ lunderni.⁴⁷
[ællzýns trulæitr. þastýrðr⁴⁸ um alla lute þa [sem þu taper æigi æinorð þinni.⁴⁹

¹⁾ [gubð — B. [fl. þín — D. ²⁾ [oc ger — B. ³⁾ [em — tilf. fl. ⁴⁾ [mattu of gud geyr þer — E.
⁵⁾ [flýnsemb — B. C. D. [flýnfl. til — F. [flilnig til — K. L. ⁶⁾ [æz þinni þionofu — B. F. K. L. [i
þinni atgerð — E. at gera &c. — mgl. G. H. ⁷⁾ En ex — B. E. G. H. ⁸⁾ vill — E. ⁹⁾ i — B.
G. H. ¹⁰⁾ leita — tilf. E. ¹¹⁾ [umgr. alla luti — G. [mgl. — F. ¹²⁾ [Leita þu þer þionofu til þu
tononge — E. ¹³⁾ [med þærðlaufri þionofu — B. C. I. N. [m. þærðlaufu — D. [æz þærðlaufu — E.
[m. þærðlaufri þionofu — F. K. L. [m. þærðlaufu — G. H. ¹⁴⁾ [tryggleit oc holloftu vitan þala — B. [i
þærðlaufri — N. [mgl. — E. ¹⁵⁾ [mgl. — K. L. ¹⁶⁾ [Saal. rettet; þan uil — A. ¹⁷⁾ vera — B.
E. F. G. H. K. L. ¹⁸⁾ iágnan — K. L. mgl. — G. H. ¹⁹⁾ [væl þæða — B. [væl líta — E. ²⁰⁾ [þer
at honum ero (er — H) mæst til sændar — G. H. [veist honum mæst til sændar — I. [fler honum mæst til sændar — K. ²¹⁾ annars — tilf. D. ²²⁾ vuni — H. ²³⁾ [noturflonar utrúleitr — F. [noturflonas gna
e. utrúleitr — G. [noturn utrúleitr — I. [noturflonas utrúleitr — K. L. ²⁴⁾ þín — D. E. [væðr milt æt
flípt flaplyndi þit — B. [ma opt geræz miltit flapflípti lyndis þín — I. ²⁵⁾ [þin herra — E. ²⁶⁾ æin-
ardar — B. ²⁷⁾ [eða þærzt — F. [mgl. — B. E. G. H. ²⁸⁾ [þínu þære — E. [þinum ordum — G. H.
²⁹⁾ [þer þ. notot i mote flapi ganga þer eða þinum herra — B. [notut gengr moti þinum lauarði — F. L.
³⁰⁾ vilja — B. ganga — mgl. F. ³¹⁾ at — tilf. B. L. ³²⁾ at — mgl. B. F. L. ³³⁾ [síðan — B. E.
³⁴⁾ [þans þræð at líza — E. at líza — mgl. B. ³⁵⁾ engan — D. ³⁶⁾ [vuni þín herra aðra — B. G.
H. I. [aðra vuni þín herra — C. [vin æz vuni þín herra — D. ³⁷⁾ hælðr — mgl. G. H. I. K. L. ær
— tilf. D. ³⁸⁾ [þo at fl. m. þer se i mot honum — D. H. I. Öer þer &c. — mgl. E. F. K. L. ³⁹⁾ þat
— tilf. F. K. L. ⁴⁰⁾ þinum — tilf. G. H. ⁴¹⁾ [at þu vitir — G. H. [at honum lífi at vita — K. L.
⁴²⁾ æz — E. ⁴³⁾ [mgl. — F. I. ⁴⁴⁾ oc — mgl. B. D. F. L. ⁴⁵⁾ at haza — tilf. B. F. K. L.
⁴⁶⁾ stæðstæflar oc audmiutit — D. ⁴⁷⁾ lyndi — G. H. I. ⁴⁸⁾ [mgl. — B. F. L. ⁴⁹⁾ [at þu taper æinorð þinni — B. æz — tilf. F. G. H. I.

oc¹ þar nefst varazt þu [at þu værdir æigi oxdrutín.² uer³ litillatr uid alla men huart sem þeir ero [xirir ser mæirri⁴ eða minni. [blidr iannan⁵ [uid alla men⁶ [ver godu hoze⁷ þagryrdr.⁸ æigi⁹ oxmalogr naubðsynia laust. síðladr oc [þo lúillatr¹⁰ [i ollum atxærdum þinum.¹¹ arvatr¹² en eigi oxvæznugr. [vapnradr oc¹³ rettlatr¹⁴ oc æxtir þongum¹⁵ orladr. læd þið uel oc þo þva at æigi virðizt [odrum monnum¹⁶ til drambo.¹⁷ diarxir i ollum naubðsynium.¹⁸ æigi oxmiot¹⁹ alonpin²⁰ utan naubðsyn. [margxrodr. spural.²¹ minnigr.²² uidrlæifin um þa luti x læsta²³ er þu ser [eða spyr²⁴ at goder men xægiaz²⁵ æ [eða formazt.²⁶ oc²⁷ þo at i xyrstu taleczt æigi þa er þo [æigi rad att lata berazt.²⁸ þui at nam²⁹ lenner mæira³⁰ en nattura. Gott er at vera uapnximr [oc vighlön³¹ oc loghlön til huero er haza³² þarz. Ex³³ þu³⁴ ert þar staddr sem lonongr er. þa uer æ sem oxtazt³⁵ nefst honum með godu hoze. oc ex eigi banna³⁶ þer³⁷ stornaubðsyniar³⁸ um [þin stýllðar ærende.³⁹ [þa uer æ sem lengst mattu hia lononge þinum.⁴⁰ þui at hælzt tala⁴¹ þeir somder [oc xyrst⁴² [þer sem formazt.⁴³ þar nemr oc huerr æ notot godz er þar uil til haza sit. þui at þeir loma þar x læstir er [notott godz tunnu.⁴⁴ oc er þo æigi ædi godz⁴⁵ i ærlatt at þu nemer uit oc kurtæifi oc lannezt [uid margan godan man.⁴⁶ en þa⁴⁷ hælldr [er en xylgia somelegar adrar somder með namenu.⁴⁸ [fær þu⁴⁹ somder⁵⁰ æx lononge þa [i huga þu⁵¹ oxt at þu xarer þva með at xyrst liti gudi en þa⁵² lononge þinum. læita oc uid at sem x læstum⁵³ meghe þoðnazt⁵⁴ þeim sem þer er notot vald xzir gezit. Haz iannan i hugh þer hozxemi [oc sansyni.⁵⁵ litillæte oc [rettlæte oc tryglæif.⁵⁶ minzt a opfsamlega at þu hæxir með⁵⁷ lane en æigi með

¹) oc — mgl. de Övr. ²) [oxdrutín — E. ³) æ — tilf. B. ⁴) [meirihattar — B. [meiri — E. ⁵) [ver iannan blidr — B. G. H. I. ⁶) [með goda men — E. huart sem &c. — mgl. F. blidr &c. — mgl. K. L. ⁷) [með godu hoze — C. D-L. [mgl. — B. ⁸) þagryrdr — de fl. oc — tilf. fl. ⁹) miot — tilf. F. ¹⁰) [tyrlatr — B. E-L. ¹¹) [mgl. — F. G. H. K. L. ¹²) vatr — B. F. G. H. ¹³) [vapnrædr oc — C. [mgl. — E. ¹⁴) reintatr — de Övr. ¹⁵) exnum — D. ¹⁶) [mgl. — F. I. ¹⁷) ver — tilf. G. H. ¹⁸) lutum naubðsynilegum — B. ¹⁹) oxmiot — mgl. B. ²⁰) alonpin — E. alreitinn — G. H. ²¹) [margspural oc xrodr — D. [margxrodr — E. ²²) minnigr — mgl. E. ²³) alla — E. K. L. mgl. — B. ²⁴) [mgl. — F. K. L. ²⁵) xægiaz — K. L. ²⁶) [mgl. — F. G. H. K. L. ²⁷) þui — F. ²⁸) [æigi rad at lata þegar æx — B. C. D. G. [æ. rad æx at lata — E. [rad at lata eigi æx — F. [rad at l. eigi þegar æx — G. H. I. K. L. ²⁹) Saal. rettet. nægn — A. ³⁰) xleira — fl. ³¹) [mgl. — de Övr. ³²) tala — de Övr. ³³) En ex — B. E. ³⁴) uilt eða — tilf. D. ³⁵) sem — tilf. fl. ³⁶) loma — E. ³⁷) þer — C. D. ³⁸) storar naubðsynjar — B. K. L. ³⁹) [stýlða heimtingar of erende — E. [þin erendi stýllðug — F. ⁴⁰) [þa vert þu æ sem nefst honum oc lengzt hia honum — B. [þa ver æ sem optast mat þo hia honum — E. [þa ver sem lengz hia lonungi — F. [mgl. — G. H. ⁴¹) xa — B. ⁴²) [xyrst — F. ⁴³) [þer f. taleczt — B. [allar er tæmazt — G. H. [er þar til tæmaz — K. L. er lengztum ero hia lonunginum — tilf. G. H. ⁴⁴) [hælt tunnu notot godz — B. [nodut got uitu of tunnu — E. ⁴⁵) godz — mgl. B. I. ⁴⁶) [með goda men — E. ⁴⁷) þui — I. ⁴⁸) Saal. rettet. nægnenu — A. [ex þar xylgia adrar xæmdir með vinattu — I. oc er þo æigi &c. — mgl. F. G. H. K. L. ⁴⁹) [of ex þu xar — fl. ⁵⁰) somd — B. G. H. K. L. ⁵¹) [hugsa — B. [i hugsa — D. ⁵²) þarnæst — K. L. ⁵³) x læstir(?) — G. ⁵⁴) þoðnazt — E. þetnazt — H. ⁵⁵) sannindi — G. H. K. L. [mgl. — B. ⁵⁶) Saal. rettet. tryglæif — A. [reitlæifi oc tryglæif til guðs ofta — B. oc tryglæif — mgl. F. G. H. K. L. ⁵⁷) at — her og strax efter E.

æign. hæg þif allðri til þess at þu biðir sonda undan laugunaut¹ þinum. læg oc² got till allra [mala þeirra³ sem þin orð vega⁴ nokot um⁵

Um hirdniðstar læitan oc um loglegt motemali.

- 30 Eðr konongr iattar manne hirduið þa scal stallare eða mertismadr [eða sa annar sem konongr uil⁶ læita uilð hird sina.⁷ þa sem þa er i hia kononge stob. en eðr nokor mæler mote. þa scal þat mal [standa til þes er rannsalat er.⁸ en þeim einum monnum æigu men mote at mæla sem sealzer æigu at⁹ at telia eða svo stýlðir men [mote mælandans¹⁰ eigi lutt i at þeir hæg þar til umbod at logum¹¹ eða uiti æina hueria lute þa til þeirra openberlega¹² i ætt eða meðærd¹³ [eða odrum lutum¹⁴ sem mot er¹⁵ konongdomsens¹⁶ sonda eða hirdarennar oc zære þat æztir þui sem rannsalat lómr a. En eðr þat er um oll¹⁷ onnur lagha mal oc hægir sa sem mote er mælt logh bodit zirir¹⁸ þat sama mall eða konongs dom eða annara godra manna oc byðr han en zramlæidis oc uil hin þui mote (mæla) [at han ættlar æzartofte þeim¹⁹ sem han zær spernt²⁰ zra hirduið²¹ oc rannsalat²² svo zirir kononge oc hird.²³ þa ma konongr honum nærbotr²⁴ geza með hirdar rade. heilðr en sa sæte²⁵ æzartofstum er logh oc konongs dom byðr zirir sit oc nær þui eigi [zirir agirndar satir.²⁶

Quersu konongr scal hirdmen gera.

- 31 Þan tima [er konongr gerer hirdmen stulu ængi bord standa²⁷ zirir kononge. konongr scal hæg²⁸ sverð sit a tne ser. [uigstu sverð²⁹ [eðr han er koronadr.³⁰ oc venda æztir dogstonum undir³¹ hond ser oc læggia meðallaxlan fram izir høggra tne ser. sidan scal han svæipa zætils sylgunni upp izir meðallaxlan oc gripi³² svo høggre hendi ozan izir allt saman. en sa³³ er hirdmadr skal gerast scal zalla hadum tniqm zirir konong a golz eða stov. oc tafa up [høggre hendi³⁴ sinni [undir meðallaxlan.³⁵ [en vinstri hende hallde han nidr zirir sel sem honum er høgazt³⁶ oc minnizt sidan uilð hond konongs. sidan skal han up standa [oc tafa uilð bot þeirre er konongr zær

¹) laugunauta — D. laugunautum — K. L. ²) æ — B. F. I. K. L. æ of — C. ³) [þeirra manna — B. G. H. [manna mala þeirra — E. F. I. K. L. ⁴) meghu — H. ⁵) um — mgl. F-L. ⁶) zær til — E. [mgl. — F. G. H. K. L. ⁷) sina — mgl. fl. ⁸) [standa þar til [r. er — E. [rannsalat — F. G. H. K. L. ⁹) at — mgl. B. ¹⁰) [mot at mæla — E. ¹¹) retto — B. ¹²) opinbara — B. openlega — D. opinbera — I. ¹³) tynzerdi — E. ¹⁴) [mgl. — B. ¹⁵) standa — F. ¹⁶) kononge — B. konungsins — G. H. I. K. L. ¹⁷) oll — mgl. fl. ¹⁸) sit om — tilf. fl. ¹⁹) [of ætta þeim æzartofsi — F. ²⁰) [perit — B. F-L. [perit — E. hann — tilf. G. H. ²¹) nærbotr — E. ²²) rannsalat — de Övr. ²³) hirdmonnum — K. L. ²⁴) nærbotr — G. H. hirduið — K. L. ²⁵) sæti — I. ²⁶) [mgl. — E. ²⁷) [skal konongr hirdman gera sem eigi standa bord — C. D. E. ²⁸) tafa — F. ²⁹) [mgl. — G. K. ³⁰) [þat sem han var koronadr með — E. ³¹) høggre — tilf. D. ³²) tafi — H. ³³) Saal. rettet. þa — A. ³⁴) [hadum hondum — G. H. K. L. ³⁵) [um meðallaxlan — B. ³⁶) [mgl. — G. H.

honum¹ oc sneria eib² með þeim æidstað. Þes leg el hond a hælgha³ bof oc pui stýtr el til guds att el skal vera hollr oc trur minum herra⁴. N. Noreghs kononge openberlega oc lornilega. fylgia skal el honum innan landz [oc uttan⁵ oc huergi uid han stiliazt nema hans se lox oc longi til. eða⁶ zul naudzsyn banne. hallda skal el oc æida þa⁷ sem han [hæuir svoret⁸ ollu landz zolte æxtir pui⁹ uiti sem gud ler¹⁰ mer. sva se mer gud hollr sem el satt sægi [oc þesse en hælgu ord.¹¹ gramr ex el ligr. Sidan skal han zalla a lne zirir kononge oc læggia badar sínar hendr saman. [of konongr sínar badar om hans hendr.¹² sidan minnizt han uid sealzan konong. sidan skal sa stutisvæin sem stodur hælldr fylgia honum at handsale fyrst til lendra manna ex þeir ero inni. en sidan til annara hirdmanna. En þan tima sem hirdmaðr gengr at handsale þa skal lendr maðr zirir kurtæsi saler [oc litillætes¹³ up standa i mote honum oc minnazt uid han. sva el sama stulu gera aller¹⁴ hirdmen ut i zra. [Sidan ber uæl¹⁵ [ex pui lemr uid¹⁶ at sa [en same¹⁷ stutisvæin fylghi [þessum hirdmanne¹⁸ i adra stæde þar sem zlester hirdmen ero saman¹⁹ oc kannezt sva zorn hird uid nýia logunauta með einardlego sambande. Hin same hattr skal a vera huart er gerezt [flæiri i sen eða zære.²⁰

Um fylgðar hald oc þat sem pui horyrir.

Ex sva marger men gerazt handgengnir [i sen²¹ sem til fyl(g)dar horyrir. þa 32 skal þo æigi flæitum bioda [i senn²² en holz fylgd se zorn en holz ny. pui at þa megu ener zornu sægia²³ þeim sem nyir ero til rez fylgðar halds. Þeir sem fylgd hallda með kononge stulu haura [þan dagh²⁴ en bæztu klæde sín oc þau vopn sem semeleggh se bæde kononge oc þeim i annara manna afyn.²⁵ Þeir stulu toma æighi sæinna til fyl(g)dar hallz²⁶ en ringt er at sma kirkium til oftú songs. en sa sem sæinna lemr [en samrinft er.²⁷ þa se sa uis²⁸ til vardar. Fylgðar men stulu þar at kirkju vera sem konongr [lydir tidum.²⁹ en sidan fylgia kononge huert sem han gengr. [En ex konongr gengr³⁰ i herbirghi³¹ þa stulu þeir þar konongs bida³² sem han biudr þeim. en æigi brot ganga [um fram lox konongs.³³ en sa sem at ulongzi³⁴

1) [mgl. — F. 2) [of sneria (vinna — K. L.) eib at bof þeirri er konungr zær honum (i hendr — tilf. K. L.) — F-L. 3) þessa hælgu — C. D. 4) konunginum — tilf. F. 5) [mgl. — E. 6) nema — B. F-L. 7) alla — tilf. F. K. L. 8) [for — K. L. 9) mun(!) — tilf. C. D. 10) gætr — B. 11) [mgl. — B. 12) [Tilf. efter B. mgl. — A. 13) Saal. rettet; litis lætes — A. [mgl. — B. F. G. H. K. L. 14) aller — mgl. B. E. I. 15) [þat ber of væl — B. F. K. L. 16) [mgl. — F. G. K. L. 17) [mgl. — F. 18) [honum — B. F. G. H. K. L. [þessum sama manni — I. 19) zirir — B. F-L. 20) [einn i senn eða flæiri — F. 21) [mgl. — K. L. 22) [mgl. — E. G. H. I. 23) tenna — B. 24) [mgl. — B. G. H. 25) [yn — B. I. augsyn — D. E. F. G. H. K. L. 26) halds — mgl. B. D. 27) [en ringt er — I. [mgl. — F. G. H. 28) vittr — F. 29) [er — B. [heryrir tidir — F. K. L. 30) er — F. 31) [mgl. — I. 32) Saal. rettet; bida — A. 33) [utan hans se longi til — F. G. H. K. L. 34) ulongzu — K. konongs — tilf. E. G. H.

gengr brot sæte han ublidu¹ tonongu.² [fylgðar men³ stulu aller⁴ með tononge vera allan dagh.⁵ [fylgðar men⁶ stulu haza [til fylgðar⁷ [þagra stalhúzu. flíold godan⁸ [oc uæl semelegt⁹ [suerð buit með umbunade ollum godom.¹⁰ eða orgi [uæl goda¹¹ i mæira laghe. Æigi skal fylgð halda til gamans.¹² heilðr tononge til urugrar¹³ gíæzlu. Sa hatr skal vera a fylgðar halde at .iiij. [æ þeim¹⁴ stulu ganga¹⁵ æfir tononge hozlega¹⁶ nere¹⁷ oc sin a huara lid¹⁸ tonongu.¹⁹ en ær fylgð er ziolmenn are þa aulizt²⁰ i huarn stad at mantale. fylgðar men stulu þess ga at ængi madr gange millum tonongu oc þeirra. nema þeir sem han tassar til sin. en þo rymi þeir þagrleggha monnum þra tononge [með hozfemd. en æigi með ataxre stýzing eða stot an.²¹ þui at tonongr er ollum stýlbugr oc þærz margr þafunnegr²² sit mall²³ at rela²⁴ [oc nauðsynn þirir han at bera.²⁵ fylgðar men stulu tala orloz [æ tonongu²⁶ þan tima sem han gengr til vœrns.

Um vardhald oc þat sem þui fylgðir.²⁷

- 33 Fylgðar men stulu adr haza græint vord sin i millum. [en tonongr gange²⁸ til dryðiar æfir æftan song. með uitorðe þeirra stutlsveina sem stodur hallda. Æigi megu men²⁹ lonsa ær ser vord i vðridi nauðsynia laust. en i þridi stulu þeir æinir hallda þirir þa sem tonongr [hæuir adr lozat.³⁰ Myðla gíæzlu³¹ hover þeim monnum a sealþum ser at haza er þyrst stulu gíæta sealþs tonongu oc allz hans þorunortis. þeim byriar æigi at vera ozdrutnum³² oc æigi ozvœrnugum.³³ morg³⁴ eru dæme til þes at hozðingiar oc hird þeirra [haza ozmyllu tapat³⁵ [aler vangíæzlu³⁶ uard hallz manna. Vardhallz men stulu haza i þridi þessor uopn. suerð oc buflara. stalhúzu³⁷ oc spiot. en i vðridi aluæpni.³⁸ ðu stulu þeir men ga³⁹ er vord [lata hallda⁴⁰ [at þra Mariu messu um haustit stulu þeir samu hallda til dag er hæzia um

¹) reidi — E. ²) hans — G. H. ³) [þeir — B. ⁴) aller — mgl. B. C. D. E. F. H. I. K. L.
⁵) bæði þirir mat oc æfir mat — tilf. B. bæði þirir mat of [ua at borðe of allan dag þídan — tilf. C. bæði þ. mat oc æfir oc at borðe oc allan d. þídan — tilf. D. bæði þ. mat oc at b. oc allan d. þídan — tilf. E. bæði þyrir mat of æfir of (þua — tilf. K. L.) at borði — tilf. F. G. H. K. L. b. þ. mat of at borði — tilf. I.
⁶) [þeir — B. K. L. ⁷) [mgl. — E. ⁸) [þagra flíoldu oc godar stalhúzur — B. F-K. [goda flíoldu of þagrar stalhúzur — L. ⁹) [oc uæl [ormotegan — C. D. [mgl. E-L. ¹⁰) [suerð buit bunade ollum godum — E. [suerð með ollum bunadi — F. [suerð með ollum godum bunadi — G. H. K. L. [suerð með godum umbúnadi — I. ¹¹) [goda — B. [uæl mifla — F. [mgl. — I. ¹²) gamans eða glennu — B. C. D. g. eða glennu — E. glennz eðr gamans — G. H. K. L. g. eðr gleði — I. ¹³) oruggrar verndar of — G. H. uerndar of — K. L. ¹⁴) [menn — G. H. ¹⁵) a — tilf. G. ¹⁶) hæðitiga — E. F. I. ¹⁷) honum — tilf. G. ¹⁸) hönð — F. G. H. ¹⁹) honum — G. ²⁰) aufagt — B. C. G. K. L. ²¹) [mgl. — F. K. L. ²²) þafunnandi — F. ²³) ærende — B-L. ²⁴) gíætia — E. G. H. I. K. L. ²⁵) [mgl. — B. F. ²⁶) [mgl. — G. H. I. ²⁷) Ingen Cap.-Afd. i E. F. ²⁸) [adr er þeir gangi in — B. ²⁹) þeir — B. F. K. L. ³⁰) [lozar adr — B. F. I. K. L. [uait adr — G. H. ³¹) genmslu — B. ³²) ozdrutnir — E. F. ³³) ozfuzgír — E. ozvœrnugír — F. ³⁴) nóg — F. ³⁵) [haza lotit mifla tapan — E. [h. ozm. tyni — F. [h. opt miflu tapat — G. H. I. K. L. [h. miflu tyni — I. ³⁶) vangíæzlu — B. F. G. ³⁷) stalhúzu — mgl. B. ³⁸) Nyt Cap. i E. ³⁹) genma — H. ⁴⁰) [halda eða halda lata — B-L.

men¹ meta nauðsyniar hans með vægð oc stynsemd.² Þat er skylda hirdmanna sem æidr þeirra er til at vera ianadur men uid alla sina granna oc bota uid alla at en xirir konong lome þeirra misgiærdir. þui at þeir ero meinsvarar³ ex þeir bot æigi sin misbrof. allra hœllzt uid þa sem minzt⁴ megu. Ex æin huær [konongs hand gengin maðr⁵ brýtr logh a æinum huærium þægn(i) hans oc uil æigi æxtir raðe slyðmanz oc orstufdi logmanz bota. þa er han sealzlagðr or þionofu⁶ þar sem han brant bæðe konongs æid oc sealz sine. en slyðmaðr skal rita til konongs þa mala vortu sem a eru. en konongr skipi síðan sem han uil með godra manna raðe oc læggi þar naðir vid⁷ sem honum þíllir tilzællilegast⁸ síðan er xiri han lemr.⁹ Ðu þau mal sem konongs men æigu at sofia [i heraðe¹⁰ eða væria. þa skal þar allar sœtn oc værnder hæzia oc xlytia [æxtir landz loghum.¹¹ oc til þes ero allar logunautar slyðdir [at xylgia.¹² en ex þeir uilia xramar¹³ en log þa æigu aller¹⁴ sít i þa at slytia xiri æids¹⁵ sine sater. en i ollum þæim stodum sem konongs men haza¹⁶ at mæla þa ero allar slyðdir þeir sem konongs men ero at xylgia til með loghum en æigi með lappe.¹⁷

Guær uopn er handgengin maðr skal hafa.

- 35 Þat er xlestum mannum lunnift at allar xornar [landzseu loghbetr¹⁸ vatta bondum laga uopn. xullum bonda i sinni stet. æinuirkium¹⁹ i sinni stet oc sumar²⁰ iæt uel þrelom [ex þess þarz uid.²¹ þo haza nu allar [i sinni stet²² xramar en þa uel stílt [æxtir bæztra manna raðe.²³ En æz þui at konongr oc konongs handgengnir æigu xirir at vera ollu landxollinu i metordum þa houer os²⁴ um²⁵ þetta oc þat xleira sem til þess hœyrir [æigi síðr²⁶ xirir odrum [at vera. Skona oc²⁷ þui æl os með utgræizlu oc myllilli lyðne at þeir uita²⁸ sít þar haza styrkt²⁹ briof oc urugga værnder³⁰ sem konongr oc hans handgengnir men ero [sem veret hæuir oc vera a³¹ [oc styrkti með sinum trapte at xramleiddis se.³² oc æz þui uiti þat allar men at þesse æigu slyðdar uopn at vera handgenginna manna. lendum monnum [oc slyðmonnum³³ ber þui xleiri uopn at æiga³⁴ sem þeir haza mæiri metord oc tillogur³⁵

¹) [med godom monnum — B. [of adrir menn — E. með honum — tilf. C. D. G. H. K. L. ²) æidr — B. E. F. G. H. K. L. ³) meinsora menn — B. æidrozar — K. L. ⁴) minna — G. H. ⁵) handgenginn — F. ⁶) lauguneli — F-L. ⁷) [Saal. rettet; þar notof uidr stílt — A. ⁸) tilzællilegt — G. oc læggi &c. — mgl. I. vera — tilf. B. C. D. E. ⁹) oc læggi &c. — mgl. F. G. H. K. L. ¹⁰) [mgl. F. I. ¹¹) [med logum — F. ¹²) [at xylgiast — B. [at xlytia of xylgia — E. [mgl. — F. ¹³) — tilf. G. H. ¹⁴) þeir — E. ¹⁵) æids — E. ¹⁶) ero of eigu — E. ¹⁷) oxtappi — E. ¹⁸) [landzbetr — E. betr — I. ¹⁹) einvirtia — E. I. ²⁰) Saal. rettet. sœtnar — A. ²¹) [mgl. ²²) [mgl. — E. ²³) [mgl. — E. ²⁴) honum of þeim — G. þeim — H. ²⁵) nu — F. ²⁶) — G. H. K. ²⁷) [Saal. rettet; [at vera oc skona. oc — A. [at vera. þiona þui oc — B. K. L. [at þiona of allir xyrir os — I. ²⁸) uita — B. C. D. E. F. G. H. ²⁹) styrkt — B. styrkt — C. D. styrkt — E. ³⁰) vorn — D. E. ³¹) [sem veret hæuir hævera a(!) — C. [mgl. — G. H. þ. at xraml. se — E. [mgl. — F-L. ³²) [mgl. — E. ³³) en allir adrir — tilf. E. ³⁴) æiga — tilf. E. ³⁵) tillogur — K. L.

[æz tononge¹ en adrer men.² En stutilsœin huerr [stal æiga alla oc zulla hærneffiu.³ þat er zyrst [spaldener eda⁴ vapntronia.⁵ bryntollo⁶ [oc bryniu⁷ med brynhofum oc brynglozum.⁸ hialm eda stalhuzu. sverð oc spiot. fliold uruggan⁹ oc plato. [altit: tottr¹⁰ er oc budlare¹¹ oc æigi sidr annat huart handboghe eda lasboghe. [hird: maðr stal¹² oc æiga vapntroni¹³ oc uftan yzir þanzfara eda bryniu. [þar med¹⁴ stalhuzu oc sverð oc fliold godan.¹⁵ spiot oc budlara oc¹⁶ handbogha med þrim tlyxtum brodda. Østir stulu æiga styrta¹⁷ vapntroni. stalhuzu. fliold oc sverð. spiot.¹⁸ handboga med .ij. tlyxtum brodda. [Slit en samu uopn¹⁹ stulo tertisvæinar æiga [sem adr varo stild gestom.²⁰ [En sa ma²¹ udiarzlega²² træzia sinnar stlydu æz tononge [æz han²³ missir þessara vapna. oc þui stal tonongr æiga vapna þing a²⁴ huærium²⁵ iolum oc lata stra invirdilega huerrir þessa vapna missa. [ero þa oc oxtazt marger²⁶ handgengnir men med tononge.²⁷ [Litil vartyn er oc a þui²⁸ at [handgengnir men²⁹ haxe [þa oc³⁰ æigi oll uopn sin med ser³¹ þegar þeir ero hia tononge.³² [er oc³³ seint til þeirra at tafa³⁴ [er hæima eru huers³⁵ sem uid þarz oc³⁶ mæira [i vart³⁷ þar sem [lið tonongsens er oc hans godra drængia.³⁸ en uopn³⁹ þau sem ryðr [eda væggia lyff⁴⁰ eda molr eta hæima.⁴¹

¹⁾ [mgl. — K. L.   ²⁾ [mgl. — E.   ³⁾ [zulla hærneffiu — E.   [göda hærneffiu alla of zulla — I.
⁴⁾ [spaldener — B.   [spaldener. eda — D.   [spaldener — E.   [spandiner eda — F. K. L.   [spanderar
edr — G.   [spanderat edr — H.   [staldmer edr — I.   ⁵⁾ vapntroni — B.   vapntræiu — C. D.
F. G. H.   ⁶⁾ brynia — B.   bryntolla — E.   bryniu — K. L.   ⁷⁾ [ot brynia — E.   [mgl. — F.
⁸⁾ [med bryntollo oc brynglozar. oc brynhofur — B.   [mgl. — D.   ⁹⁾ godan — B. F. G. H. I.   [ot þar med
stalhuzu. spiot. fliold godan. sverð of budlara. bryniu of bryntollu. brynhofur — K.   [ot þar m. stalhuzu, spiot,
fliold, gott sverð of budlara, bryntollu, brynhofur — L.   ¹⁰⁾ tlyxtur — G. H.   ¹¹⁾ [mgl. — K. L.
¹²⁾ [hirdmen stolu — B. E. F. G. H. I. L.   [stylumenn stolu — H.   ¹³⁾ træiu — E.   ¹⁴⁾ [mgl. — K. L.
¹⁵⁾ [þar med stalhuzu of fliold godan. gott sverð of — E.   ¹⁶⁾ [þar med stalhuzu of spiot. sverð gott. fliold
of — G. H.   ¹⁷⁾ styrta — E.   goda — K. L.   mgl. — B.   ¹⁸⁾ of budlara — tilf. K.   ¹⁹⁾ [Slit hitt
sama — D.   [Slit hini somu — E.   ²⁰⁾ [mgl. — B.   ²¹⁾ [Nu ma sa — de Övr.   ²²⁾ udiarzligar —
G. H. K.   ²³⁾ [er — B. F. G. H. K. L.   ²⁴⁾ i — þ.   ²⁵⁾ .ij. manudum æ — tilf. K. L.   ²⁶⁾ zleffir
— E.   mgl. — K. L.   ²⁷⁾ [mgl. — G. H.   Nyt Cap. i E.   ²⁸⁾ [er þa oc litil vartyn a — B.   [Litil
vartyn er of a þui — C. D.   [i. vartyn er a þui — E.   [er i. vartyn a þui — F.   [er of i. vartyn a — G.
[at litil vartum er æ — K.   [at i. vantunni er á — L.   ²⁹⁾ [þann — F. K.   [þeir — L.   ³⁰⁾ [þa —
C. I. K. L.   [mgl. — D. E. F. G. H.   ³¹⁾ m. [er — mgl. G. H.   ³²⁾ [æigi þa þar of sin vapn — B.   ³³⁾ [Er
— C. D.   [ot — F.   ³⁴⁾ [þuiat sueina(!) er til þeirra at tafa — E.   ³⁵⁾ [sem þa ero heima. til huers — B.
³⁶⁾ Er oc — B. F. L.   of er — E.   ³⁷⁾ [i vertt — F.   [uarit — G.   ³⁸⁾ [lið tononge oc hans g. drængia
— B. D.   [lið f. er of hans handgegna(!) manna of annara g. d. — E.   [tonongr er of hans handgengnir menn of
godir drængir — K. L.   ³⁹⁾ um vapn — B.   ⁴⁰⁾ [mgl. — G. H. K. L.   ⁴¹⁾ En þo er hætzt notor (mgl.
— E) vartyn a [uid þa ([þeim — E) sem æz tangom vegom sama til tononge a hestom eda a zorte landuegiss.
Alluæt ber oc (mgl. — E) at tonongr æigi sem optazt vapna þingh. þegar han liggar [i zagrurum haznum a þipi
([a [cipom i zagrurum haznum — E) vti (mgl. — E) i blidu uedri. verða men æz þui uapnzimir. [oc vapnradir.
oc tettega at um sidir þidir litlu minni tinrode i at missa godra vapna en zagra stæða ([mgl. — E). þui at vopn
i zridi ero [trauft oc vernd ([best oc trauftast — E). en i zridi somd oc zremd oc i ollum naubsynium got liggir
anda ze til huars sem [þarz at tafa ([tafa þarz — E). — tilf. D. E.

Þer segir þra þipan þeirri er Magnus konungr gerði Hákonar sun.

- 36 A þeim¹ vœtre er [lidnir voro þra burðar tíma² varo herra Þhesu Christi .m. .cc. vœttra oc .lxx. vœttra oc .iiij.³ vœtr a tiunda are rílis Magnus kononge sunar hákonar kononge þa er han sat a⁴ Tunsbergi [stæxndi han⁵ til sin [lendum monnum ollum oc⁶ stallarom. logmonnum [oc [sslumonnum⁷ æz allre vitinni oc Uplondum. tomo þeir⁸ til hans at þals messo um vœtren oc [varo saman⁹ .iiij. vitur¹⁰ oc stobduzt¹¹ þa [zultomlegða þeir lutir er her xylgia¹² upp a þa tru sem þeir ero gudi skyldugir¹³ [oc honum. fyrst¹⁴ at vpphæze at ez konungr [þarz til sinnar oc landzsens værðdar hegna¹⁵ eða at sötia¹⁶ um æina hueria¹⁷ lute þa sem han ser at¹⁸ hœver rellega¹⁹ xirir gudi²⁰ með [enna [synsamazflu²¹ manna raðe [oc tillogu i landenu.²² þa stulu [lendir men oc væizlu men aller²³ halda konongenom²⁴ til trauzt .v.²⁵ men með vapnum æz .xv. marla væizlu²⁶ huer þeirra um .iiij. manade a sin toft. [zleiri ez meiri²⁷ er væizla æztir [þui sem tala rennr til.²⁸ en huerr [sslumadr [æz sinu lene²⁹ til [nggiarbitz³⁰ skal halda konungdomenum³¹ [til trauzt³² .vi. men æz huærrí tuitugessu [en um³³ .iiij. manade³⁴ a sin toft.³⁵ stulu huaræz) tvæggju hallda³⁶ með stikum vapnum³⁷ sem haza hirdmen³⁸ gestir [eða³⁹ tertisvæinar.⁴⁰ þui þrammar huerr sem meira hæuir [lida tal⁴¹ huart⁴² sem þarz utan landz eða innan. en æz Ualldrese oc Haddingadale⁴³ .xl.⁴⁴ manna. æz Kauma ríli .xij. men. æz syðra helminginum.⁴⁵ en æz hinum⁴⁶ .x. [æz Hæidmorkenne æz syðra helminginum .x. men. en æz norðra .xij.⁴⁷ [æz Hædalande æz yttra helminginum⁴⁸ .x. men. en æz norðra .xij.⁴⁹ æz Gudbranzdolum [.viij. men æz huarom lutanom.⁵⁰

¹) þessum — B. tíma oc — tilf. D. ²) [libit var þra burð — B. ³) .iiij. — E. tvær, oprindeig, men siden udraderet, og ovenover skrevet først .iiij. og siden med nyere Haand .iiij. — Q. ⁴) i — B. F. L. ⁵) [ot stæxndi — E. ⁶) [ollum — F. ⁷) [mgl. — K. L. ⁸) þeir — mgl. F. ⁹) [v. asamt — F. G. H. ¹⁰) vitur — B. ¹¹) stobdu — E. stæðzestust — I. ¹²) [zult. þeir sibir [f. h. xylgia — B. F. L. [þan þa zultomliga sem her xylgir — E. ¹³) [zult. þeir sibir [f. þeir ero gudi skyldugir upp a sina tru — Q. ¹⁴) [et hinir fyrst — B. ¹⁵) hegna — mgl. A ved Skrf. hegna — C. D. E. ¹⁶) [þarz t. [f. [omdar of zormaz værðdar eða heghna eða sœta — Q. ¹⁷) [ot eðr — tilf. G. H. K. L. ¹⁸) rangliga hœzr undangengit of — tilf. E. ¹⁹) rellega — mgl. B. F. ²⁰) of monnum — tilf. E. I. ²¹) [beztu — B. [gobra — E. [synsamra — F. [hinna vitrazflu — K. L. ²²) [j ritinu — B. [allir i landinu — E. [j landinu — F. K. L. [ot tillogu sem i landinu (lande — H) ero — G. H. I. ²³) [sslomenn — K. L. ²⁴) konungdomenum — F. G. H. K. L. Q. konungi sinum — I. ²⁵) .vj. — F. ²⁶) huerr — tilf. E. G. K. ²⁷) [meira ez (n) meiri — B. C. E. L. Q. [meira ez meira — D. ²⁸) [réttri titstolu — G. H. ²⁹) [mgl. — I. ³⁰) [nggiarbitz — B. [nggiarbitz — Q. ³¹) konunginum — E. konungi sinum — I. ³²) [mgl. — B. ³³) [mgl. — E. ³⁴) [om þria manubr — F. [mgl. — K. L. ³⁵) meira ez meiri er væizla til — tilf. I. en [ealz þal hann vera með þribia mann a konungs toft — tilf. K. ³⁶) [it of sina menn — tilf. K. L. ³⁷) Saal. rettet; nomznum — A, urigtigt. ³⁸) of — tilf. E. F. ³⁹) of — B. F. ⁴⁰) [eigu at haza. of — E. ⁴¹) [mantal — E. [libatalo — Q. ⁴²) huar — D. ⁴³) Haddingadale — B. C. F. L. Hædengiadal — B. Q. Hædengialandi — E. ⁴⁴) .xl. — B. .xl. — G. H. ⁴⁵) lutanum — B. E. ⁴⁶) norðra — tilf. D. F. L. ⁴⁷) [æz Hæidmorkinni toa of .xx. — F. K. L. ⁴⁸) almenninginum — B. ⁴⁹) [æz Hædalandi .xij. menn — G. H. K. L. [mgl. — D. E. ⁵⁰) [.xv. men — B. E. K. L. [.xv. menn — F. [.xv. menn — H.

af Öfyrfridolum¹ .v. men.² svo oc at³ huær sem sýslu tætr af kononge þa skal⁴ slítt
brex með hanganda innsigli sínu þa tanceler⁵ þa er han tætr⁶ [sýslu brex⁷ sem her
þyngir at þui síðr þurzi at exagt i [um eignir konongs eða uísa öryri i sýslu hans.⁸
Öllum guðs uinum [oc sinum⁹ þeim sem þetta brex sea eða höyra. sender .n.¹⁰
quediu Guðs oc sína. Et uil [at þer uitid¹¹ a þeim vættri [er líðnir varo þra burðar
tima drottens varo svo ma(r)ger vætr oc næzni hversu marger eru oc a þeim vættri¹²
ritis¹³ .n.¹⁴ konongs [oc a þeim dægi¹⁵ þel mer min herra¹⁶ [þa sýslu sína .n.
þirir síns herradoms sater¹⁷ sem guð þæðe¹⁸ honum. iatta el honum þui¹⁹ i mot
sem el skal giærna hallða.²⁰ hverge skal el oc briota hans æid ne min a²¹ hans
þægnum sem han hæuir mer²² izir skipat. heilðr vera misfunfamar við²³ þa er þirir
uankunnenda sater eða özmi(t)iða naufsynia þalla i nokrar saktir. en ræðsingasamar
þeim öllum er með ilzftu²⁴ oc oxlappe gera²⁵ [till þæs.²⁶ vægen²⁷ skal el oc vera
við landþseta hans æxtir þui sem þrammæzt ber mer oc eignir hans uæl byggia oc
husa²⁸ lata svo at [enga adra muni²⁹ skal el þar þirir haza huarle giæzer³⁰ ne
væizlur. [uifa öyrir³¹ hans skal [þat mund³² þram tona³³ oc i þeim stad³⁴ með
[stikum oc rettum þordum³⁵ þeim hans umbodðs manne sem han skipar till með³⁶
godom græiðskap.³⁷ en þesse uar þa uisörrir³⁸ [mins herra³⁹ er el tof uidr sýslunne
[oc næzni han allan.⁴⁰ skal el þirir han⁴¹ þulla sýnsfemd gera huart sem han væg
eða mintar⁴² a huærium .xij. manadom svo oc þirir væizlur oc niðrþoll ez þau ero
i⁴³ [með rettre ræitnan⁴⁴ æxtir þui stilorðe sem nu er mælt. til⁴⁵ þessa iatta el guði
oc minum herra minni⁴⁶ tru. þetta brex uar gort [a þui are þra burðar tima varo

¹) Öfyrfridolum — B. D. E.   ²) Nyt Cap. i C. D.   ³) at — mgl. B. E-L.   ⁴) hann — tilf. B. F. G. Q.   ⁵) i hender — tilf. Q.   ⁶) ut — tilf. Q.   ⁷) [sýslu — F. I.   ⁸) [um visörrir eða eignir konongs i hans sýslu — B. [um eignir konongs eða visörris eða sýslu hans — Q. at þui síðr &c. — mgl. F. Herefter nyt Cap. i B. E. G.   ⁹) [mgl. — E.   ¹⁰) konongr — tilf. E. n. son — tilf. K. L.   ¹¹) [ydr funnigt gera — D. at — tilf. fl.   ¹²) [er líðit var þra burð varo herra Jhesu Christi &c. oc a þeim vætri — B. [at a þeim vætri — F.   ¹³) ritis — mgl. D.   ¹⁴) Noreghs — E. Magnus — Q. Norege — tilf. G. H. I.   ¹⁵) [mgl. — F. G. H.   ¹⁶) n. — tilf. F. G. H. I. K.   ¹⁷) [þa sýslu sater síns herra dóm — B. [sater síns herra dóm — F.   ¹⁸) amboni — B.   ¹⁹) þar — F.   ²⁰) of et hæzr þyr iattad (honom — tilf. Q) oc svarit at et skal vera honum höllr oc trur. openbartega of lögnalega — tilf. B. Q. of et heuir þyrri suoret at et skal vera honum tryggv (höllr — G. H. I) oc truuv openbartega of lögnalega — tilf. C. D. G. H. I. of et hæzi svarit. at et skal vera honum höllr of trur openb. of l. — tilf. E. of et hæzr þyr iattad honum of svarit at et skal vera honum höllr of trur op. of lögnalega — tilf. F. K. L.   ²¹) þeim — tilf. fl.   ²²) mit — B. I.   ²³) alla — tilf. E. G. H.   ²⁴) illu — I. Q.   ²⁵) uodot gera — E.   ²⁶) [rangt — K. L. [mgl. — F.   ²⁷) eighin — Q.   ²⁸) Saal. de Övr. lqsa — A. urigtigt.   ²⁹) [engar giæzir — E. [enga mutu — K. L. [sua at enga &c. — mgl. G. H.   ³⁰) muni — E.   ³¹) [visörrir — B. [visörrir — D.   ³²) [oc þan tima — B. [þen mund — D. [of allr — E. [þeim i hender — G. H.   ³³) tomen — B. þat mund — tilf. E.   ³⁴) [sem minn herra skipar til — tilf. G. H. of þeim i hender — tilf. I.   ³⁵) [rettum þordum — F. G. H. [stikum rentum offerdum — K.   ³⁶) [mgl. — G. H.   ³⁷) dreingfap — I. með godum &c. — mgl. K. L.   ³⁸) uifa örrir — C. E.   ³⁹) [þa — G. H. I.   ⁴⁰) [n. — F. G. H. [mgl. — K. L.   ⁴¹) alla — tilf. D.   ⁴²) þuer — B. F. G. H. K. L.   ⁴³) i — mgl. B. F-L.   ⁴⁴) [m. r. rafnan — C. [eptir r. þipan — F. [m. riettu reiðnub — K. L. [m. retto reiðnat — Q.   ⁴⁵) til — mgl. fl.   ⁴⁶) minn — F-L.

herra¹ Ihesu Christi oc² a þui are rílis .N.³ konongs a þan [kalendes eða nones eða idus.⁴ Sva oc ex þyflu maðr spyr at einhuerr þa sem til ræðsinga hæuir gort er fram tomen i annars þyflu. þa er þa stýldugr at senda [þan man⁵ til hins þegar hans brex lemr ætíð⁶ oc flípi þa hans male síðan [sem aðr er sagt.⁷ Oc⁸ ex þeir men værða æz tæknir er þul nauðsyn retri⁹ til. þa skal þyflu maðr senda veganda til konongs [flípanar sem þyrst¹⁰ i gríðum með þeirri herming¹¹ sem þeir villia svara [þirir gudi at son er.¹² Dómezt mannz bane sva at han se værðr myrtuastofu en æigi bana.¹³ þa [flulu þyflu men¹⁴ senda¹⁵ i þa stæðe sem her þyflgir.¹⁶ aller¹⁷ þirir sunnan Sværtiborgh¹⁸ [til konongahellu. en norðr þra Sværtiborgh¹⁹ til Valðesholma.²⁰ en in i þra Kamborn²¹ [oc æz²² Kaumaríki [oc ut²³ et væstra²⁴ til Dræns²⁵ til Osloar.²⁶ en ut þra Dramne [oc æz þelamork²⁷ [oc allt væstr²⁸ til Rnggiarbið²⁹ til Tunaberghe. en æz ollum Uplondum nema³⁰ Kaumaríki³¹ til Miossar³² laftala. Dómezt oc mannz bane [til dauða.³³ þa late³⁴ huerr þyflumadr³⁵ sem giorst ranzfala³⁶ oc þae sealfz [bana³⁷ til³⁸ [en æigi þrendr³⁹ ætíð⁴⁰ þui sem logbol sægir⁴¹ [oc han uil svara þirir gudi.⁴² [Sva oc at varlæidangr⁴³ [allr se ut boden⁴⁴ at midraflu⁴⁵ saman tælin at þastom.⁴⁶ til Tunaberghe tomen [at þalwardz messo. en haufslæidangr ut boden at vætr nattom. saman tælin at Martæins messo. til kaupangre tomen⁴⁷ at iolom oc landzstýldir með.⁴⁸ En hit nesti sumar ætíð atte Magnus konongr mylin þorðingia þund i Þiorgwin. kom þar Jon ærtibystup oc aller byscupar i landenu oc aðrer þorðingiar.⁴⁹ [lendir men⁵⁰ oc þyflu men aller [nordan or landinu.⁵¹ gaþ þa konongren sunum sinum þorðingia nærn. Æiríki konongs nærn. en

¹) droffins — G. H.   ²) [mgl. — F.   ³) Noregs — tilf. F.   ⁴) [dag — F. Her begynder nyt Cap. i B.   ⁵) [han — B.   ⁶) til — D. F. G. H. K. L.   ⁷) [þirir torgum — F. G. H.   ⁸) Sva oc — B. C. D. E. F. I. K. L. Q.   ⁹) tætr — E.   ¹⁰) [mgl. — G. H. I.   ¹¹) þegning — G. H. þegning — Q.   ¹²) se — E.   ¹³) dauða — E. G. H. K. [þirir gudi at þann dómizt manz bani til dauða. En han se værðr myrtuastofu en ei bana — B.   ¹⁴) [fl. men — B. K. [fl. þyflumadr — F.   ¹⁵) þa — tilf. B. han — tilf. F-L. Q.   ¹⁶) greinir — E. þyflgia — G. H.   ¹⁷) allt — F-L.   ¹⁸) Sværtuborg — B. Sværtuborgh — D. Q. Sværtuborg — F. Sværtuborgh — H.   ¹⁹) Sværtuborg — B. Sværtuborgh — D. Q.   ²⁰) Valðesholma — F. I. K. L. [æz Valðesholma — G. [æz . . . holma — H.   ²¹) Kambhorni — F. Kambhorni — G. K. Kambhorna — H. Kambhorn — I.   ²²) [m — G. H.   ²³) [ut — B. D-L. Q. [oc — C.   ²⁴) væstra — F. G. H. K. L. hit v. — mgl. I.   ²⁵) Dræns(?) — F. ut — tilf. G. of þa út — tilf. H.   ²⁶) Osloar — B. Osloar — D.   ²⁷) [æz þalamorku — B.   ²⁸) [mgl. — K. L.   ²⁹) Rnggiarbið — B. E. Rnggiarbið — D. Rnggiarbið — Q.   ³⁰) æz — Q. æz — tilf. B.   ³¹) of — tilf. Q.   ³²) Miossar — B. Miossar — D. Miossar — F. Miossar — G. H. Miossar — H. L. Miossar — I.   ³³) [til dauða — E. [dauða værðr — Q.   ³⁴) late — F.   ³⁵) aðr — tilf. B. C. D. E. G. H. I. K. L. Q.   ³⁶) þat mál — tilf. F. G. H. K. L.   ³⁷) bana mann — B.   ³⁸) [mann til at bana — F.   ³⁹) [mgl. — E. hins vegna — tilf. G.   ⁴⁰) Her begynder i B den anden Haand.   ⁴¹) vætrar — B.   ⁴²) [mgl. — F. G. H. K. L. Her beg. nyt Cap. i G. H. K. L.   ⁴³) læidangr — F. [læidangr — G. H. K. L. um uarit — tilf. G. H.   ⁴⁴) [Saal. rettet efter B. C. D. E. [boden ut i þen — A, urigtigt. [allr þal af bodinn — F. G. H. K. L.   ⁴⁵) oc — tilf. B. D. Q. enn — tilf. F-L.   ⁴⁶) of — tilf. K. L. Q.   ⁴⁷) [mgl. — F.   ⁴⁸) Her beg. nyt Cap. i E. I.   ⁴⁹) i landenu — tilf. Q.   ⁵⁰) [mgl. — F.   ⁵¹) [mgl. — G. H. K. L. oc aðrer þorðingiar — tilf. D.

Hafone hertuga næfn. var þá þetta allf staðræst [æz nyiu¹ millum konongsens oc
 syflu manna [j Vilinne.² en æz þui att bygðir ero æigi sva zioismennar norðr i
 landit³ oc þar zalla minni⁴ sæltir⁵ til. þa var⁶ sva stípat [oc staðræst⁷ millum kon-
 ongdomsens⁸ oc syflumanna at or Ægða zylli stal halda konongen⁹ til [styrts oc
 sormdar¹⁰ .iiij. men or huerri stípreiðu [at stísum stíldaga bæde at vapnum oc odrum
 lutum¹¹ sem adr er stílt [æz Wilenne.¹² en or Kygia¹³ zylli .iiij. men or¹⁴ stípreiðu.
 [sua or horda zylli huartvegia .iiij. or huerri stípreiðu.¹⁵ or Sogne .iiij. men or
 stípreiðu. æz syðra lut sirda¹⁶ zyllis .ij. ¹⁷ men or stípreiðu. [en æz norðra lut .iiij.
 men or huari stípreiðu. æz Sunnmøre .ij. men or stípreiðu.¹⁸ [en æz Nordmøre¹⁹
 .iiij. men or stípreiðu.²⁰ [or Raumsdale .iiij. men or stípreiðu.²¹ or Þronðhæimi zírir
 innan Agðanes²² or sumum stípreiðum²³ .ii.²⁴ en or sumum .iiij.²⁵ men.²⁶ or
 Naumudale²⁷ .iii. men or stípreiðu. æz Halogha landi .iiij. men or huerri stípreiðu.
 Nu syndizt²⁸ sva ollum monnum hinum stýnsamæztum þeim sem [uid varo²⁹ at
 þetta være huaromtvegia³⁰ myllil græidir oc þo naudsýnlegt³¹ at konongren lagðe³²
 [æighi mæira³³ a syflumennena ser til lettes³⁴ en þeir þurxti³⁵ æigi [miot myllit³⁶
 æz [sinu gobz³⁷ til at leggja.³⁸ sva oc at syflumennener mætte æigi ozmifin undan-
 drætt hæza [æz konongdomsens³⁹ oc hans goz. Sva⁴⁰ þýllumzt ver þat⁴¹ oc zinna
 þui gior sem ver eigum⁴² lengr⁴³ lut i⁴⁴ at þeir verða⁴⁵ huerge driugare til [a
 at minnæzt⁴⁶ um domana er izir stíla. en [þeirra þorz er⁴⁷ til⁴⁸ er um er domt
 oc [hinna abyrgð hœyrir⁴⁹ er doma. oc [æz þui⁵⁰ sio ver at þat hœver⁵¹ off oc
 odrum þeim sem ver settum⁵² izir domana. at þedan⁵³ æz [se þeir domar er storum⁵⁴

1) [mgl. — F-L. Q. 2) [mgl. — I. Q. 3) landene — D. brot(!) — Q. 4) [mere — Q. 5) [atar
 syfir — D. 6) þer — tilf. D. þat — tilf. E. 7) [mgl. — E. G. H. 8) konungs — E-H. K. L.
 9) konongdomenom — B. C. D. F-L. Q. 10) [styrtar — E. [traustz — G. H. [tr. of sormdar — K. L.
 11) [med stísum stíldaga of vapnum — E. [at ollum lutum — E. G. H. K. L. [med stísum tofnade, bode of
 vopnum of odrum lutum — I. 12) [mgl. — G. H. 13) sygia — Q. 14) huerri — tilf. E. H. K. L. Q.
 at ollum hlutum — tilf. K. L. efter stípreiðu. 15) [sua ur hordaznylli huorutveggia — I. 16) siarda — E.
 17) .iiij. — F. 18) [tilf. est. D. Q; mgl. A. [en æz norðra lut .iiij. men or stípreiðu — B. C. [en æz hinum
 norðra lut .iiij. men or stípreiðu. æz Sunmæra zylli .iiij. men or stípreiðu — E. [Dr nerðra lut .iiij. — F. [Dr (æz) n.
 l. .iiij. m. or stípreiðu — G. H. K. L. [Dr n. l. .iiij. m. or stí. æz Sunnmæri .iiij. menn ur stípreiðu — I. 19) Nerðramære
 — E. 20) [mgl. — B. C. F. G. H. K. L. 21) [mgl. — F-L. Q. 22) Agða — F. 23) zyllium — E.
 24) .iiij. men — E. 25) .iiij. — E. 26) or stípreiðu — tilf. E. 27) Naumadale — D. 28) [syniz — ß.
 29) [þa voru við staddir — F. 30) huartvegia — E. 31) nyttsamligr — E. naudsýnligr — G. H. nytts-
 samligt — I. 32) legðe — D. E. leggi — F-L. Q. 33) [mgl. — K. L. 34) eptir lettes — Q.
 35) þætti — F. K. þættiz — L. 36) [ozmifit — E-L. Q. 37) [finni — E. 38) Saal. de Övr. bægia
 — A, urigtigt. 39) [æz konongdomenom — B-E. I. Q. [æz konunginum — F. [uid konunginn — G. H.
 40) Sva oc at syflumenn æt. — mgl. K. L. 41) þat — mgl. de Övr. 42) hœzum — G. H. K. L.
 43) tinnigra — H. 44) att — tilf. G. H. K. 45) uerði — B. C. E. 46) [mgl. — E. 47) vere —
 D. E. [e — F-I. 48) [hinna er þurztighr — Q. 49) [hueria ab. hœyrir til þeim — E. [þeim hœyrir —
 F. H. K. L. [þeim hœyrir til — G. 50) [mgl. — F. 51) hœyrir — Q. 52) [stium — de Övr.
 53) hœðan — de Övr. 54) stættom — E. [ðemaz of zyrir storum — I.

lutum [þyðia varða.¹ einkalega um manna ætíð eða límalat eða þui² lífa lúti.³ [se hédan æz þræðir innvirdilega.⁴ Ventum ver at [æz þui⁵ værde [þeim lettir⁶ er⁷ doma at þui síðr þurzi⁸ um et sama [mal lalzi⁹ at gera. þeim oc¹⁰ til samþyðtar er um er dæmt at æigi þurze [þirir nokora vanminni¹¹ vandræðe¹² at aulazt um settar¹³ saler oc¹⁴ [dæmd malen.¹⁵ At¹⁶ þeim verde [þeim mun lettare¹⁷ er¹⁸ þra skal. þa hovez [þan hat a at haza¹⁹ at þyrst se græindr sa vætr oc sa timi a .xij. manadom er dæmt var malet.²⁰ þar neft [huerrir doma.²¹ [eða um hueria eða huar dæmt var²² oc²³ [þat með a tæddum noznum. oc at græint²⁴ se²⁵ huerfu myltit huerr²⁶ skal tala eða lufa eða þirir²⁷ huar [nidr þalla eða mintar²⁸ manz giöld eða sarbotr eða aðrar [rettar botr²⁹ [ex þau atuit eru a. eða³⁰ með huerium sala stæznum oc [hvar lufaz skal.³¹ með þeim³² hette sem stendr i brexabol tonongens.³³

Þer segir um herfaghu.

- 37 Nu lemr herfaghu i bygð³⁴ þa skal tononge mæðr stíot gera rað þirir hibilum sinum en síðan skal han annat huart þara til tononge sine eða til þess þyflu manz er neft er. [en sa er hæima stíu um þyrt.³⁵ þa er þat lífare at han³⁶ uili æigi verða tonongi sinum at líði [oc æigi³⁷ logunautum sinum [at hialpum.³⁸ sa segir stí sealz or hirdlogum³⁹ nema þær nauðzþyniar valde⁴⁰ at⁴¹ stynsamum monnum þynizt⁴² þullar at⁴³ æigi get honum illuili til. en ex þau ord tona i herað⁴⁴ at tonongr stæznir sinum⁴⁵ monnum til sin þa þare sa huer sem æigi uil niðingr hæita bæde [ex tononge oc logunautum.⁴⁶

¹⁾ [verða þræðir — E. [varðar — F. ²⁾ þuium — C. ³⁾ aðra — tilf. F. ⁴⁾ [mgl. — E. [innvirduliga þræðir — F. K. L. [sem hédan æz innvird. þræðir — I. ⁵⁾ [þeim — G. H. [þat — K. L. ⁶⁾ [þeim lettare — E. I. ⁷⁾ um at — Q. ⁸⁾ þyrzi menn — F. K. L. ⁹⁾ [mgl. — E. ¹⁰⁾ Saal. de Övr. er — A. urigtigt. ¹¹⁾ [æz nju — E. ¹²⁾ uandr æidr — B. mgl. — G. ¹³⁾ settar — mgl. D. ¹⁴⁾ um settar salir of — mgl. F. K. L. ¹⁵⁾ [dæmt mat — de Övr. ¹⁶⁾ En at — de Övr. ¹⁷⁾ [mun lettare — B. [þui líofare — D. F. G. H. K. L. ¹⁸⁾ um(!) — E. ¹⁹⁾ [með þessu mote at að þara — E. [þan hatt a — Q. ²⁰⁾ malet — mgl. F. G. H. K. L. ²¹⁾ [hu. domdo — B. C. D. E. [hvar dæmt var — F. K. L. [huerir dæmt haza — H. ²²⁾ [eða huar dæmt var — E. [eða um hueria of huerir dama — F. [eða um hueria eðr um huar — K. L. ²³⁾ eðr — K. L. ²⁴⁾ græin — B. C. Q. ²⁵⁾ [a tueda huerfu mitit dæmt var. eða — F. [greina þat með a tuednum noznum — G. H. ²⁶⁾ huert — D. mgl. — H. ²⁷⁾ [mgl. — K. L. ²⁸⁾ [skal nidr þalla — E. [mintar — F. K. L. [mintar þat — G. H. ²⁹⁾ [rettar stæðr — D. [rettar stæðir — E. ³⁰⁾ [þyrir [alþerli ex ero eðr — G. [mgl. — F. [eðr — H. K. L. Q. ³¹⁾ [hvat lufaz skal — F-L. Q. eðr hvar þritt er. of greini — tilf. G. ³²⁾ huerim — B. ³³⁾ hano — Q. mgl. — F. ³⁴⁾ bygðir — E. G. H. K. ³⁵⁾ [en sa er huarte gærir oc stíu hæima um þyrt — B. C. D. [enn ex hann þær æigi of stíu han hæima um þyrt — E. [Enn ex hann gerir huarte of stíu hann (mgl. — G. H. K. L.) hæima — F. G. H. K. L. ³⁶⁾ [sa — G. H. ³⁷⁾ [ne — G. H. K. L. ³⁸⁾ [at hialpa — F. [mgl. — B. ³⁹⁾ hirdmanna logum — I. ⁴⁰⁾ banni — E. G. K. L. ⁴¹⁾ [sem — E. ⁴²⁾ uirðiz — G. lífiz — H. K. L. ⁴³⁾ of — E. G. H. K. L. ⁴⁴⁾ herob — B. G. H. I. ⁴⁵⁾ sinum — mgl. E. F. K. L. ⁴⁶⁾ [tononge oc laugunauta — D. E.

Um lufskipti ok herfang.

Nú skal til þess segja hversu [lufskipti¹ skal skipta i vðriði² eftir orofstu. [geyr 38
gud³ bæde sigr oc ze. þat ero zorn⁴ hæit⁵ Birtibeina at⁶ gera [uæl oc zullulega⁷
tiund az ollu herfange⁸ en engu az lonna. fyrst skal blasa til huspings pagat⁹ sem
synizt. Merliemadr skal bera pangat merli¹⁰ konungs. þar skal han¹¹ vebond gera
lata¹² [sua uid sem synizt¹³ oc [skal merli vera sett¹⁴ i mid vebond. þat er zorn
or(b)tal. hvað ber þu til stangar. Allir¹⁵ men stulu [til stangar¹⁶ bera stilt huær sem
til hæuir az herfange oc uinna sua æid at engu [hæzir han az lonna¹⁷ oc æighi
uæt han þan sem az hæzir lonna. þeir .xij. men sem konongr næznir til [at skipta
lufskipti¹⁸ þeir stulu skipta [med þessum hætte¹⁹ sem her fylgir. þegar sem²⁰ alt er
lomet.²¹ þa skal fyrst skipta²² i helninga²³ herfange.²⁴ en þa i ziordunga. sidan
[stulu þeir .xij. men skipta huerium²⁵ ziordonge herfangs i helninga. en styrimadr²⁶
oc hirdstiorar þeir sem konongr næznir til stulu skipta ollum sveitum fyrst i hel-
ninga en sidan i ziordunga. sidan skal læggia luti i staut az²⁷ huarum ziordonge.
skal sa lutr²⁸ fyr²⁹ losa sem fyr³⁰ temr³¹ up oc sua sidan³² eftir lutzalle. en
sidan skiptizt³³ eftir³⁴ manmærgð³⁵ [aller lutir.³⁶ þar³⁷ sem þeir afburdir³⁸
verða³⁹ at vuinir konungs tala landvarner hans. stíp eða adra⁴⁰ [hans gripi⁴¹
[þra honum⁴² oc vinnr sidan konongr ætr med bardagha⁴³ eða þær⁴⁴ odruuis.
[þa a⁴⁵ konongr stíp sin oll oc gripi. en [ot onnur stíp oc gripir oc⁴⁶ alt annat lut-
skipti⁴⁷ þær eftir retto [lufskipti at⁴⁸ mantale.⁴⁹ [Nest er konongr⁵⁰ lausn a [land-
vordnum ollum.⁵¹ [kononge skal oc fyrst biða⁵² alla dyrgripi er⁵³ zaler verða

¹) herfkipti — B. C.   ²) [hufskipti skal fara — F. [skipta skal herfangi — G. H. K. L.   ³) [oc geyr
gud — B. C. D. E. [ex gud geyr — F-L.   ⁴) zorn — F. mgl. — H.   ⁵) konungs oc — tilf. B. C.
D. F. G. H. K. L.   ⁶) at — F. G.   ⁷) [uæl oc zulliga — E. [uæl oc zulliga — F. [zulla — G. H.
[uæl oc zullulega — K.   ⁸) sinu — tilf. F-L.   ⁹) þegar — B-E.   ¹⁰) mertistong — E.   ¹¹) han
— mgl. E.   ¹²) lata — mgl. E. F. I.   ¹³) [sua uida sem synizt — C. [ex honum synizt — E. [mgl. —
F. G. H. K. L.   ¹⁴) [setia mertit — F. innan — tilf. D.   ¹⁵) Allir — mgl. F.   ¹⁶) [pangat — F.
¹⁷) [tegnir hann az — G. H. K. L.   ¹⁸) [at skipta herfangi — F. [stolu skipta herfangi — K. L.   ¹⁹) hættom
— D.   ²⁰) sem — mgl. E.   ²¹) þat sem von er at — tilf. C. D. E.   ²²) [fyrst — G. H. K. L. [mgl.
— F.   ²³) helninga — B. helminga — de Övr. her og nedf.   ²⁴) þegar alt er til stanga borit — F.
þa er til stangar borit — G. þa er alt er til st. borit — H. K. L.   ²⁵) [mgl. — F. G. H. K. L.   ²⁶) styri-
menn — de Övr.   ²⁷) i — F. mgl. — G.   ²⁸) lutr — mgl. G. H. K. L.   ²⁹) fyrst — B. C. D.
F. I. K. L. fyrstr — E. G. H.   ³⁰) fyrstr — E. H. fyrst — F. G. I. K. L.   ³¹) lutr — tilf. G. H.
K. L.   ³²) huar — tilf. D. E-L.   ³³) skipti — E-L.   ³⁴) at — F. G. H. I. mgl. — C.   ³⁵) manns-
tali — L.   ³⁶) [auflum lutum — E. G. H. I. [mgl. — F. K. L.   ³⁷) En þar — E.   ³⁸) lutir — E.
³⁹) gerast — D. funna til at berast — E. funnu at verða — F. G. H. I. verða — K. L.   ⁴⁰) adra —
mgl. — D. I.   ⁴¹) [gripi konongdomsens — B-L.   ⁴²) [mgl. — B. K. L.   ⁴³) bardaghum — B.   ⁴⁴) þær
— mgl. E.   ⁴⁵) [tati — F.   ⁴⁶) [mgl. — F. G. H. K. L.   ⁴⁷) [ot stíp onnur ot gripir en alt annat
— B. [ot st. onnur oc gripe oc alt annat lufskipti — E. ot gripir — tilf. F.   ⁴⁸) oc — B. C. F. I. [mgl.
— D. G. H. K. L.   ⁴⁹) mannmærgð — E.   ⁵⁰) [nest er t. — B. G. [Nest a konongr — E. I. [Nest eigi
konongr — F. [Nest er konungs — H. [konongr a — K. L.   ⁵¹) [landuorn allri — E.   ⁵²) [kononge oc
fyrst biða — D. [oc konungi fyrst at biða — F.   ⁵³) ex — F.

[e¹ hann vil þu þu verði kaup. ellegr² seli huerium sem vilia.³ þeir sem hava.⁴ Allt þat þe sem kononge men hava⁵ of aller⁶ adrer hans þygdar menn⁷ hava til bardaga hætt.⁸ [þa⁹ skal æigi til lufstiptis bera¹⁰ huart sem men¹¹ þalla eða æigi [at þui sinni.¹² Þeir stulu [þa gripu¹³ haza sem æigu með vitnum¹⁴ e¹⁵ gud ge¹⁶ kononge¹⁷ sigr. nema þeir se¹⁸ notor¹⁹ er [adr haza or bardaga þlyt.²⁰ þa haza þeir²¹ xirir gort þui²² [sem þeir haza þlyt i þra.²³ þot þeir tome ætr oc þae þidan²⁴ sættir.²⁵ Sa er rettr hirdmanna þidr at þlætta æigi²⁶ val²⁷ meir en bæde se a litum²⁸ brotr oc styrta. en þo er longt²⁹ at tala [e³⁰ þlyt er a.³¹ en þa er ruplar³² meir lit en nu er sagt. giældr³³ hirdmadr morf en gestr³⁴ halza. læid- angro madr³⁵ .ij. aura. en e³⁶ [knape eða³⁷ svæin³⁸ ruppar³⁹ meir [en nu er mælt.⁴⁰ giældr⁴¹ hud sina en sættena geze [ratolum monnum.⁴² þar sem þeir at- burdir kunnu [til at beræzt⁴³ at konongr [oc hans men⁴⁴ stipta⁴⁵ lidi i .ij. stæde. annan⁴⁶ til [þess at giæta⁴⁷ varnadar manna en alt⁴⁸ annat⁴⁹ þær⁵⁰ til⁵¹ bar- dagha. huart sem [þat stipti gerezt þa er⁵² men ganga æ⁵³ stipum til bardagha⁵⁴ of eru men⁵⁵ ættr sættir at geyma⁵⁶ stipa [eða annars varnadar⁵⁷ með allra⁵⁸ samþyllt.⁵⁹ eða þo at þua stiptizt um.⁶⁰ men gange a stipen sumir en sumir se ættr

¹) enn e¹, og siden eigi — F.   ²) þa — F.   ³) vill — F. G. I. hann vill — H. þeir vilia — K. L. ⁴) þ. f. hava — mgl. F-L.   ⁵) hava — mgl. F-L.   ⁶) hava — tilf. C urigt.   ⁷) adrer . . . þygdarmenn — mgl. F. G. H.   ⁸) [Saal. C. [ælligar [æli huerium(!) sem vilia. þeir haza allt þat þe sem kononge haza or aller haza adrer hans þygdar men til bardaga hætt — A, urigtigt. [e¹ þan vill þu þu verði kaup. ellegar [æli huerium sem vill. En allt þat þe sem kononge men haza oc aller hans þygdar men haza til bardagha hætt — B. [e¹ þan vil með þu þu kaup. ellegar seli huerium sem vilia þeir sem hava. Allt þat þe sem kononge men hava oc aller adrer hans þygdar men til bardaga hætt — D. [en þan vil þu þu verði kaup. ella seli huerium sem þeir vilia. allt þat þe sem kononge men haza til bardagha of hans þygdar — E.   ⁹) þat — D. E. H. K. L. ¹⁰) þara — E. [mgl. — F.   ¹¹) þeir — G. H.   ¹²) [mgl. — E.   ¹³) [þat þe — K.   ¹⁴) rettu — G. H. K. L.   ¹⁵) þeim — G. H.   ¹⁶) se — mgl. H.   ¹⁷) men — E.   ¹⁸) [adr h. þra þeim b. þlyt — E. [stjria — G. H. [adr haza þlyt — I. K.   ¹⁹) er þragstdu — I.   ²⁰) þui þe — D. ollu þui — G-L.   ²¹) [f. þ. h. þra þlyt — B. [f. þ. þlytdu i þra — D. E. G. H. K. L.   ²²) þidan — mgl. I.   ²³) nema þeir &c. — mgl. F.   ²⁴) æigi — mgl. H.   ²⁵) næ — F. G. H. I. lit — K-L. mgl. — E-F.   ²⁶) litum — mgl. B.   ²⁷) tozat — B. retti — G. H. K. L.   ²⁸) [stjria e¹ a er — D. G. H. K. L.   ²⁹) renzar — G. H.   ³⁰) giældr — de Övr.   ³¹) gestir — E. gestir eðr fertifueinar — G. H. gestir v. aura. fertifueinar — K. gestir v. aura. stutifueinar(!) — L.   ³²) men — E. K. L.   ³³) [mgl. — B.   ³⁴) [náp — I.   ³⁵) ruplar eða þlættr — B. C. D. ruplar — E-L.   ³⁶) [mgl. — E. F. K. L. [lit — G.   ³⁷) liti — E-I. miffi — K. L.   ³⁸) [ratatis þotte — E. oc niote [ata þess er gud uil en þin er æigi madr at bættri — tilf. B. niote (þess — tilf. D) [ata sem gud uil. en þinn er eði madr at bættri — tilf. C. D. [þyrir þes [at sem gud uil. en þin &c. — tilf. E.   ³⁹) [verða — þ.   ⁴⁰) [eða hans men — B. C. D. [mgl. — F. G. H. K. L.   ⁴¹) [stipa — E.   ⁴²) annat — E.   ⁴³) geyma — G. H. K. L.   ⁴⁴) allt — mgl. E.   ⁴⁵) annar — E.   ⁴⁶) gengr á land eða þerr — F. K. L.   ⁴⁷) [mgl. — D.   ⁴⁸) [mgl. — D.   ⁴⁹) huart sem &c. — mgl. E. I.   ⁵⁰) þinir — E.   ⁵¹) gæta — B-E. I.   ⁵²) [e annara varnadr manna — B. [of annars varnadar manna — C. D. [of annars goðy — E. I. huart sem &c. — mgl. F. G. H. K. L.   ⁵³) allra — mgl. E. rabi of — tilf. F. G. H. I. K. L.   ⁵⁴) of rade — tilf. B. of rade eða æligr með lufþalle — tilf. C. D. of allra manna rade með lufþalle — tilf. E. eða lufþalli — tilf. F. G. H. K. L. með lufþalli — tilf. I.   ⁵⁵) at — tilf. C. D.

at giæta¹ [flipa oc² varnabar manna.³ þa flulu þeir tafa iammylit⁴ lufftípti⁵ sem hinir er vinna [i bardagha⁶ bæde sigr oc ze.

Um kirkju grib ok huenna.

Ðat hoyum ver⁷ hæ(i)tið gudi bæde konongr oc allt zorunoyti hans at ver 39 flulum iamnan⁸ hallda kirkna⁹ grib¹⁰ oc huenna.¹¹ en þa sem æigi hellðr annat huart þa er þa ugilldr kononge oc talle oc æigi¹² kirkju græyr oc a konongr at reyfa [flita luti¹³ [huat manni¹⁴ sem þetta gerer.¹⁵ en þo ber [ollum ret ranjsat oc allra hæfst a þuilitum monnum.¹⁶ at þar tome reyfing niðr sem vært er. Ollum mannum þeim sem konongr geyr grib ber engum manne at misbioda.¹⁷ en þo ber¹⁸ [engan man at hallda¹⁹ til þess at gera²⁰ æi rett þeim sem han hæuir [aðr misgort uid.²¹ oc þui²² skal þa kiera²³ xirir kononge oc logunautum²⁴ sem mishalden þidizt.²⁵ [oc ex²⁶ þa sem misgort hæuir uil²⁷ bota xrtir konongs raðe²⁸ [oc godra manna.²⁹ þa a hin³⁰ æigi konongs dom³¹ at nitta. en þa sem æigi uil bota. þa megu æi konongs grib hallda³² honum lengr en han hæze þva [long grib³³ ibrot sem [konongr oc raðgiæzar hans hirðar sea³⁴ at æi briotezt konongs toruna³⁵ a honum. En ex han sealzr byðr botr [a sinu male³⁶ [xrtir konongs dome oc godra manna.³⁷ þa ma konongr [oc hirt uel³⁸ hæza han með ser til þess er³⁹ settir toma a hans mal.

Ex maðr niðizt a herra sinum.

[Nu flulu ver til þes segia huærn hat a skal hæza⁴⁰ ex missette verðr innan 40

1) tit — tilf. D. 2) [mgl. — C. D. 3) eða þo at &c. — mgl. B. E-L. 4) iænt — G. 5) er gata uarnadarens — tilf. B. C. D. E. sem giæta varnabar of flipa — F. K. L. [geta varnabar. — H. I. 6) [i bardagum — F. [mgl. — K. L. 7) of — tilf. fl. 8) Saal. rettet. iamnam — A. 9) kirkju — B-E. G. H. I. 10) grib — B. C. D. 11) xrib — tilf. B. C. D. I. grib — tilf. E. G. H. K. L. 12) at — tilf. E-L. 13) [þessa luti — B. G. H. I. K. L. 14) [huat manna — D. E-I. [hver — K. L. 15) [sa er — G. H. I. 16) [uel at hæza a allum rett ranjsat oc allra h. a þuil. monnum — B. [a uel at hæva a ollum (monnum — tilf. D) rett ranjsat oc a h. a þ. monnum (malom — D) — C. D. [a ollum lutum at hæva rett ranjsat of a. h. a flitum malom — E. [at hæza á öllu rett ranjsat — F. [konungi uat a öllu rett ranjsat at hæza — G. H. [uel at hann hæzi á öllu rett ranjsat — I. [a ollum hlutum rett ranjsat — K. 17) misþyrma — E. 18) kononge — tilf. B-F. H-L. konongr — tilf. G. 19) [æi at halda noðorum manni — E. 20) hann geri — E. G. H. 21) [abar gort a miss uid — C. D. 22) þui — mgl. G. H. I. 23) toma — K. L. flt — tilf. E. 24) logmonnum — B. D. 25) þidizt vera — B. er of tigræ — K. 26) [ex — B. 27) eigði — tilf. H. 28) domi — F. H. K. L. 29) [oc annara godra manna — B. C. [of hirtmanna — K. L. [mgl. — F. G. H. 30) hann — F. 31) dome — fl. 32) hliða — G. H. K. L. 33) [log grib — B. 34) [t. oc raðgiæzar hirtbarennar (sa — D. E. [konungi of raðgiæzum hyniz — F. [konongr of raðgiæzar hans flæ — G. H. I. [konongr of raðgiæzar (hans — tilf. L) flæ með honum — K. L. flæ — C. 35) grib — B. C. D. E. (æmb — F-L. 36) [xrtir flit mal — E. [mgl. — B. 37) [mgl. — F. G. H. K. L. 38) [mgl. — G-L. 39) at — G. 40) [Nu fl. ver segia þan hatt sem os hoxir at hæza — B. C. D. [Nu vilium ver segia þann hatt fl. os hoxir — E. [Nu flulum ver of þann hatt a hæza — F. [Nu flæ (flulum verr — I) segia þann hatt sem hoxir at hæza — G. H. I. [fler flæ of þann hatt a hæza — K. L.

hirdar [með 99¹ [oc um þat þyrft² [er mefi er³ ex madr verdr sannt⁴ nidingr eða
svitare lauardar⁵ sins. þa madr hvern þirir gort þe oc þridi lande oc laufum syri.
flitti et sama þa er þat⁶ vait [alt þan er sannt at þui oc lagnir þan⁷ annat hvar
þirir þrændsems saler [eða þear.⁸ eða þelagflapar. [oc verdr þan tinnr oc sannt at
þui. þa er þan sannt landrada madr.⁹ en þa sem þessara sala¹⁰ dyl þa þare¹¹ þan
[þva undan sem konongs er rad¹² til oc hirdar domr ætli logum¹³ [oc¹⁴ monnum
synizt at þan mege undanzortflu uio loma.¹⁵ Ex madr drepr logumaut sin oc seler
þan adr eigi ætli logum um þat mal [sem þan liæter a.¹⁶ þa uegr þan fremdar uig.
[þva oc ex handgengnir men vegha [fremdar uig¹⁷ eða [gera þau nidingr vert¹⁸
[er landz logh vatta.¹⁹ hvar sem þeir uinna a handgengnum monnum eða a þaga-
um konongs. þa ero þeir ubota men [ætlir logum²⁰ þui at [ver erom ærdbunnet²¹
at halda logen [oc styrkia²² en æigi briota.

Ger segir at men hialpe logumautum sinum.²³

- 41 [þau oll sundrþyði oc mismæle sem gerazt²⁴ millum hirdar hvar sem þat
er²⁵ i bygðum eða kaupstad.²⁶ þa skal enge laugumauti laupa a annan hvarle at
særa ne sviurda.²⁷ en þar sem sundrþyft gerizt [millum þeirra²⁸ þa skal þa sem
misgerir²⁹ biota allar sændir oc þyrbotr. en þa sem æigi bydr³⁰ [ætlir brot³¹
þa segir sit sealtz or laugumauti.³² en þa sem serrer eða steinir³³ laugumaut sin. rekr
a lax³⁴ eða sviurdir³⁵ odruois of liæter³⁶ æigi adr [om þat sem þan tæl at³⁷
þirir kononge eða þeim sem konongr hæzir [skipat til þirir att þa þau mismæle oc
sundrþyði er verda millum handgengna manna oc fylgir (eigi)³⁸ síðan þeirra loglegre

¹⁾ [mgl. — F. G. H. K. L. ²⁾ [um þat þyrft — B. [þyrft þat — F. G. H. [þyrft þat er — K.
[þyrft er þat — L. ³⁾ [mgl. — K. L. at — tilf. G. H. ⁴⁾ [sannt — mgl. E. G. ⁵⁾ [þezdingia — B.
⁶⁾ þan — B. C. mgl. — F. K. L. ⁷⁾ [oc er sannt at þui att þann lagnir honum (honum — mgl. C. D.
E) — B. C. D. E. [of lagnir þann — F. K. L. [of er sannt at þui at þan lagni — G. H. I. ⁸⁾ [mgl. — E.
⁹⁾ [þa er (at) þui verdr tinnr eða sannt. þann er (oc) landrada madr — B. C. D. E. I. [þa er þa (þann —
H) landr. madr — G. [mgl. — F. K. L. ¹⁰⁾ [mgl. — G. H. ¹¹⁾ þeriz — F. K. ¹²⁾ er — tilf. A
ved Skrf. ¹³⁾ [undan með hirdar dómi — F. [undan þva sem hirdar domr er til — K. L. [mgl. — E.
¹⁴⁾ ex — D. E. ¹⁵⁾ [ex m. f. sem h. megi undan þeraz — G. H. [mgl. — F. K. L. ¹⁶⁾ [mgl. — E.
a vidr þann — B. C. D. a þann — F. vid þann — G. I. K. L. ¹⁷⁾ [eða ex þann uegr þau nidingr eig —
K. L. ¹⁸⁾ [þau nidingr vert — F. [nidingr uig. adr uert þau — G. H. [þerir þau vert — K. ¹⁹⁾ [er
landzbot vattar — E. K. L. [sem lögbot landzins vattar — F. ²⁰⁾ [mgl. — K. L. ²¹⁾ [v. e. þunir — E.
[þeir eigu — F. K. L. [þeir ero ærdbundnir — G. H. ²²⁾ [mgl. — E. þau — tilf. K. L. ²³⁾ Ingen
Capitel-Afdeling i E. F. K. L. ²⁴⁾ [Oll þau mismæle eða sundrþyft sem gerizt — B. [Ex sundrþyft geriz —
F. G. K. L. [Ex sundrþyft verdr — H. [Nu þau m. e. f. sem goraft — I. ²⁵⁾ [uerdr — B. C. [þat er
eða verdr — D. [þat uerdr — E. I. ²⁶⁾ kaupstadum — D. E. G. H. ²⁷⁾ sviurda — C, ogsaa nedent.
²⁸⁾ [milli innan hirdar — F. [innan hirdar — G. H. [milli þeirra innan hirdar — I. K. L. ²⁹⁾ misgerir —
B-L. ³⁰⁾ botr. — tilf. D. E. C. bot — tilf. F. K. L. [sænd — H. ³¹⁾ [mgl. — I. ³²⁾ hvarle
laghum — B-L. ³³⁾ steinir — C-L. e. steinir — mgl. B. ³⁴⁾ lax — I. ³⁵⁾ sviurdir — G. H. ³⁶⁾ liæter
er — tilf. G. ³⁷⁾ [mgl. — F. G. H. K. L. ³⁸⁾ Aabent Rum istf. fylgir i C.

tillögu oc flípan.¹ þa segir flí sealzr or hirdlogum.² nema konongr [oc hird³ uili bætr gort haza. Ez mádr ma hialpa laugunaut sínum az flísbrote⁴ eða i⁵ zíollum uzor- um eða zírír⁶ vuinum oc uil han eigi. þa er han or hirdlogum eða syni⁷ extír hirdar dome. Engi [flal hirdmanna⁸ lögna konong eða hirdbroðr⁹ ez han væit¹⁰ flom eða flada raden. engi flal oc hirdmadr haza [huettungu¹¹ zírír tungu.¹² En þa sem sannr værðr at þui at han røger laugunaut sín ziorø roge eða zear. þa flal þa sínu ze eða ziorvi [zírír zara¹³ ez at roge¹⁴ verðr.¹⁵ Ez mádr røyr dom konongs eða logu- naufa¹⁶ naudsýnia¹⁷ lauft. þa er han or hirdlogum nema konongr uili bætr gort haza.

Ez misfætti værðr innan hirdar.

þeim sinnum sem [ludr konongs luedr uid¹⁸ þa eigu men vandlega at¹⁹ at 42 spyrja huerir lutir [til ganga²⁰ oc þegar [men uitu sat az²¹ þa eigu aller²² til at toma naudsýnia²³ lauft huart sem til er blafet²⁴ ollu²⁵ zorumynti konongs eða hirdinni.²⁶ [þa eigu þeir eigi at ziri nemazt.²⁷ en þa sem eigi lemr naudsýnia²⁸ lauft er sekr oyri flzrø. væitir þat þryfuar²⁹ [enum sama.³⁰ þa er han sealzlagðr³¹ or [logunoyti sínu.³² þui eigu men³³ vandlega at ganga til flæznu [extír þui³⁴ sem [þeir honyra ziri³⁵ sagt at mager [nyir lutir oc atburðir³⁶ funnu³⁷ at spyrja(zt) oc³⁸ þeir sem monnum³⁹ varða⁴⁰ myðlu male⁴¹ at⁴² eigi se odrum⁴³ adr⁴⁴ funnift [oc mego þui valda flundum⁴⁵ konongs naudsýniar.⁴⁶ [en flundum naudsýn⁴⁷ sealzra vara innan hirdar.⁴⁸ þat flulu men⁴⁹ oc [uita oc⁵⁰ varazt at eigi gange þeir⁵¹ inn⁵² sem eigi eru næzndir. eigi⁵³ þa hirdmen er gestum oc⁵⁴ tertifvæinum⁵⁵

¹) [nyir flípat — F. G. H. K. L. [til flípat — I. oc flípan — mgl. E. ²) hirdmanna lögum — I. ³) [mgl. — G. H. K. L. ⁴) flísbrotum — G. H. I. ⁵) az — E-K. mgl. — B. L. ⁶) zra — E. mgl. — G. H. I. K. L. ⁷) eidi — tilf. F. I. ⁸) [flal hirdmadr — E. [madr flal — F. [hirdmadr flal — G-L. ⁹) hnyrbroðr — B. E. I. flna — tilf. K. L. ¹⁰) þeim — tilf. G. K. ¹¹) huettungu — B. G. huettungu — C. huettungu — H. huett tungu — I. ¹²) [tungu zírír huettungu — D. E. z. tungu — mgl. K. L. ¹³) [røgt haza — D. E. K. L. [zírír suara — G. H. ¹⁴) þui — G. ¹⁵) sannr — tilf. B. funnr — tilf. G. H. I. ¹⁶) flinna — tilf. G. H. ¹⁷) zoryalla — K. L. ¹⁸) [menn honyra konungs ludr — K. L. ¹⁹) eptir — F. mgl. — B. D. ²⁰) [til þess ganga — B. C. [þar ganga til — K. L. ²¹) [með(!) spyrja satt — E. az — mgl. F. ²²) men — E. menn allir — G. H. I. ²³) zoryalla — G. H. I. ²⁴) blabit — F. ²⁵) ollu — mgl. F. ²⁶) hird einni — B. C. D. F. G. H. I. rig- tigere. hirdmonnum — K. ²⁷) [mgl. — F-L. ²⁸) zoryalla — H. I. ²⁹) .iij. sinnum — E. F. H. K. L. .iij. oxtar — I. ³⁰) [sama manne — B. [hit sama — E. [sama — H. ³¹) flalzr — I. ³²) [hird- lögum — I-L. ³³) men aller — D. ³⁴) [mgl. — F. G. H. K. L. ³⁵) [zírír er — B. [zryrir verðr — F. G. H. K. L. ³⁶) [nyir atburðar — D. [lutir nyir — G. H. ³⁷) til — tilf. E. þar — tilf. G. til at zalla of. — tilf. H. ³⁸) oc — mgl. D. E. F. G. H. I. ³⁹) monnum — mgl. F. G. H. K. L. ⁴⁰) varðar — C. D. F. G. I. K. L. ⁴¹) male — mgl. F. G. H. K. L. ⁴²) of — E. ⁴³) ollu — D. E. F. K. ⁴⁴) adr — mgl. F. ⁴⁵) [enn þa mego flundum valda — G. H. flundum — mgl. E. ⁴⁶) naudsýn — B. ⁴⁷) naudsýniar — B. C. ⁴⁸) [of ei flir sealzra vara — E. oc mego þui &c. — mgl. F. I. K. L. ⁴⁹) þeir — G-L. ⁵⁰) [mgl. — G. H. ⁵¹) þeir — mgl. F. ⁵²) Kan og læses menn i A. inn — C. D. men in — E. menn — F-L. ⁵³) eigi — mgl. E. ⁵⁴) eða — B. C. D. ⁵⁵) einum — tilf. C. D.

er bláset. oc æigi þa gestir eða¹ fertisvæinar er hirdmonnum² er bláset.³ [þui at þat er mykil ufurtæfi.⁴ [þeir lutir kunnu oc idulega⁵ til at berast⁶ er⁷ þeim einum hýrra⁸ fyrst bradlega at uita er i þui⁹ logunoyti eru¹⁰ [er þa verða til tala fallader.¹¹ [engi uhóversta er mæiri¹² síðugra manna i smátum¹³ en¹⁴ lyða eða lera¹⁵ til þes mals¹⁶ [er han er æigi til falladr.¹⁷ Eði almennilett¹⁸ samtal stulu handgengnir men haza i engu logunoyti kononge nerveranda utan med hans orloze. en ex notorer verða at þui sanner¹⁹ at þeir haza samtal eða svæitar drat til þes at tala²⁰ þat²¹ [xirir notorum²² sem kononge er [til ulýdni eða i mote se hans rettóm bodstap.²³ þa ero þeir landrada men uid konong [huerir sem at þui verða lendir²⁴ oc aller þeir sem þeim²⁵ samþyðia. þeim sinnum sem [men²⁶ hýrra til þes blása²⁷ at xýlgia litum²⁸ þa stulu men þat gera rotilega þui at þess þarz einu sinni huerr [en æigi oxtar.²⁹ en þa sem æigi [uil xýlgia liti logunautz sín³⁰ naufhýnnia³¹ laust. er sætr oyri sílxs. Sa oc sem lytr at vala xýr [logunaut sinum³² [lizanda eða framzornum³³ oc uil æigi er sætr [halzu mæira.³⁴ uid [þessari sett³⁵ stal tala merktismadr oc geza xirir sal all(r)a³⁶ tristinna manna. En ex [notor verdr þva mykil ugixtu madr at han³⁷ gerer þau [ugixtu vert. ubota eða udada³⁸ at han er dauda xirir verdr. [annat huart³⁹ mord eða stuld eða ill vert onnur er logh doma han til dauda⁴⁰ [oc ber gæzlu xýllu a at haza.⁴¹ þa⁴² stulu men lufazt⁴³ til gæzlu⁴⁴ þva marger sem lifar⁴⁵ þar til er domr lemr⁴⁶ a mal.⁴⁷ en síðan stulu logunautar xýlgia⁴⁸ til dauda.

1) of — K. 2) hirdinni — C. E. I. hýrr einni — D. hirdmonnum — K. hird — G. H. 3) bláit — F. 4) [þui at engi, ufurtæfi er iagnumitit — F. [þuiat þat er ein (ein — mgl. H) hin mesta ofurtæfi — G. H. [þu. þat er m. ofurtæfi of engi iagnumitit — K. L. [mgl. — B. þuiat — tilf. E. 5) optliga — G. I. opt — H. 6) bera — B. 7) at — B. en — D. 8) hýrrir — E. G. H. 9) þeirra — E. 10) [mgl. — F. K. L. [flyttet efter til falladr, ved (17) — G. H. 11) [sem þa verða til fallader — E. [er til tala verða fallader — I. [mgl. — F. G. H. K. L. 12) i — tilf. A, urigt. 13) [engi uh. er m. i smátum síðugra manna — B-E. [Engi ofurtæfi er sú i smátum at mæiri se — I. [mgl. — F. G. H. K. L. 14) sem at — F. K. at — G. H. L. 15) hýrra — G. K. L. 16) lera — D. [sem talar verdr — F. mgl. — I. 17) [sem madr er æigi til falladr — B. C. D. I. [of engi fallar hann til — F. [er hann er æigi til (luabdr eðr — tilf. K. L) falladr — G. H. K. L. Herhen flytte G. H. Stykket þeir lutir &c. 18) almennilegt — mgl. F. 19) tannir of sannir — E. 20) tala — E. G-L. 21) notkut — tilf. G. H. 22) [x. monnum — E. [mgl. — F. G. H. K. L. 23) [móðratir i — F. [ulýdni — K. L. 24) [huer [at þ. verdr tannir of sannr. — E. [mgl. — F. G. H. K. L. 25) vitlea — tilf. H. 26) þeir — K. L. 27) bláit — G. H. K. L. [bláit verdr — E. 28) laugunauta sinna — tilf. F. K. L. 29) [mgl. — F. G. H. K. L. 30) [xýlgir litum logunauta sinna — C. D. I. [x. liti i. sín — E. [x. litum — F. K. L. 31) xorzalla — G. H. I. 32) [liti laugunauta sín — E. 33) [liza eða x. — E. [mgl. — E. 34) [ij. oxtum — B. [ij. aurum — F. G. H. K. L. 35) [þess þarz — E. 36) allra — mgl. F. K. L. 37) [notorum verdr. þva mikit ugixtu xirir at han — B-E. [notur — F. G. H. K. L. [noturum verdr sú ógipia x. at hann — I. 38) [ubota uert eða udada — B. C. D. I. [ubota vert — E-H. K. L. 39) drottens uirt — tilf. B-E. I. 40) [mgl. — F. G. H. K. L. 41) [oc ber gæzlu a haza — B. C. [oc ber gæzlu (stulu a haza — D. [of þarz gæzlu a at haza — F. [of ber gæzlu med honum at haza — G. H. [of ber gæzlu a at haza — I. K. [of ber gæzlu — L. 42) síðan — E. 43) lufa — G. H. 44) gæmstu — G. H. 45) þarz — K. L. 46) xellr — K. L. 47) hant — tilf. B. þeirra — tilf. E. 48) honum — tilf. F. G. H. K. L.

Er konungr gerer gestu i hird sinni.¹

Nestum monnum er þat funnið i konungs hird [at gestir ero nestir² hirdmonn: 43
um at sordum [oc at nagnbotom³ [oc öllu rettar fara.⁴ En þeir sem læita ser þeirra
nagnbota⁵ af kononge oc iattar konongr þa stulu þeir svo uid gesti læita logunoyti⁶
sem foru er sidr til.⁶ en ez [notur mæler⁷ mote þa skal slitr hattir a⁸ vera [i þeirra
logunoyti⁹ sem adr [er sagt oc flipat er¹⁰ i¹¹ hirdmanna logunoyti [um flitt
ezmni.¹² Med þeirra hætte skal konongr gera gest at han skal hallda hendi [sinni
fram¹³ yfir sværd¹⁴ sem saman kemr¹⁵ hioft oc medallazle. en þa sem gerizt skal
taka horgre hendi sinni [uedan undir omanet¹⁶ oc minnazt sidan uid hond konungs
oc sværia¹⁷ æid med þeirra¹⁸ æidstaz oc¹⁹ hirdmadr. sidan skal han ganga [til
handfals²⁰ vid logunauta sina. þui hæita þeir²¹ gestir at þeir haza þar morgum
stodum gifting sem þeim vædr²² engi þof xirir funnad.

Her segir hvar skylda gesta er.²³

[Þesse systla fylgir þessare²⁴ nagnbot at þeir eru skyldir sem aller²⁵ handgengnir 44
men konungs²⁶ at fara allar þær xærdir²⁷ sem konongr²⁸ býdr þeim²⁹ ætir þui
sem framnazt megu þeir. [huart sem han uisar þeim til funnra manna eda uluura.³⁰
en [þo ber kononge væl³¹ xirir at sea at eigi uifi han³² þeim til ulcmilegra³³ luta
oc æigi til þes at³⁴ gudi se lupætt i.³⁵ æigi oc til þess at³⁶ oymytil oþræzli³⁷ er
i.³⁸ þeir æigu oc sealzer vandlega³⁹ at⁴⁰ at hyggia til hueria luta þeir ero sender.
þeir æigu oc idulega⁴¹ at minnazt a⁴² æid sin oc tru oc minna a adra⁴³ þa sem
[þeir sea at⁴⁴ misgera.⁴⁵ varazt uid⁴⁶ ran oc stjuld. [oc allra hælzt um⁴⁷ tuenna

¹) Her heyr þridia lut bokar oc segir i xyrstu um rettar far gesta — Ovskr. B. Her heyr þridi lutr bokar þessar (þessarar — D) of segir hin xyrsti kapitola (capitoli — D) um rettar far gesta. of hvefju konongr skal gesti gera. of hui er gestir hæita — Ovskr. C. D. ²) [Aabent Rum med Spor af Radering — K. ³) [mgl. — G. H. K. L. ⁴) [of öllum retti — G. H. K. L. ⁵) nagnbota of sænda — G. sænda of nagnbota — H. ⁶) a — F-L. ⁷) [notur mæla — E. ⁸) þar a — B. C. D. E. ⁹) [i logunoyti — E. [þeirra i milli — G. H. [þeirra egni — I. [mgl. — F. K. L. ¹⁰) [er sagt oc flipat — B. C. [er sagt oc flipadar — D. [er sagdr — E. [vattar — F. [er flipad — G. H. [er flitt — K. L. ¹¹) um — F. G. H. K. L. ¹²) [mgl. — B. F. G. H. K. L. ¹³) [mgl. — F. ¹⁴) þar — tilf. F-L. ¹⁵) toma — F. ¹⁶) [nedan vnbir — E. [un- dir umvauit — F. [nedan um uazit — G. H. [um uazit — K. L. ¹⁷) vinna sidan — E. [veri sidan — F. ¹⁸) sama — B-E. K. L. sama hætti of — F. I. ¹⁹) sem — D. G. H. K. L. ²⁰) [at handfali — K. L. ²¹) þeir — mgl. B. C. ²²) er — þ. ²³) Ingen Cap. Afd. i F. K. L. ²⁴) [þ. skylda fylgir þ. nagn- bot — C. D. E. [þat fylgir þeirri systu of nagnbot — K. L. ²⁵) adrir — G. allir adrir — H. K. L. ²⁶) konungs — mgl. E. ²⁷) konungs — tilf. F. G. H. I. ²⁸) hann — F-I. ²⁹) honum — E. bæde vltan landz oc innan. oc gera allt [þat sem konongr býdr þeim ([mgl. — E) — tilf. D. E. ³⁰) [mgl. — F. G. H. K. L. ³¹) [þo ber kononge — D. [þo býdr konungi vel — F. [konungi berr vel — G. H. I. ³²) konungur — F. G. H. I. ³³) vuidræmetagra — D-L. ³⁴) sem (er) — B. C. D. I. K. L. ³⁵) [spedi- list — E. [upætt — G. H. [upægt — F. ³⁶) sem (er) — C. D. E. G. I. K. L. ³⁷) Saal. rettot efter B. C. F. G. H. K. L. uþræfi — A. oþræfi — D. ³⁸) xyrir — G. I. ³⁹) vandlega — mgl. E. I. ⁴⁰) at — mgl. F. K. L. ⁴¹) idulega — mgl. F. K. L. ⁴²) a — mgl. F. ⁴³) þat sama — tilf. F. ⁴⁴) [mgl. — I. ⁴⁵) minna a &c. — mgl. G. H. ⁴⁶) uid — mgl. G. H. I. ⁴⁷) [oc — E. G. H. [of hallda — K. L. [mgl. — F.

þríd.¹ laupa² æigi bradlega til mandrapa³ huerueta⁴ þar sem þeir uitu eigi giorla⁵ [stíll a⁶ huat þeir [gera eða huerium þeir zylgia.⁷ Ez gestom verdr uisat til up-
tælla⁸ þa giæte⁹ þess uel at æigi zylgi¹⁰ ze¹¹ annara manna. [nema þat æit sem
uptætt se.¹² en þo at [tælit nærde¹³ bradlega adr en þeir verbe sanz varer¹⁴ þa
[late þegar æzr ganga¹⁵ sem ret¹⁶ ranzfat temr a. Engi¹⁷ stal oc¹⁸ loryna þui [er
han heuir uptælit.¹⁹ nema sa²⁰ uili þiozr a²¹ hæita [sem lorynir.²² En þar sem
gestir [uerða til goruer²³ at tala men æz. þa [se zirir²⁴ vandlega²⁵ at æighi verbe
fallausir men zirir²⁶ vapnum.²⁷ oc [þar sem þeir²⁸ æigu þess kost þa stulu þeir
handtala men [oc bera æigi þegar vopn a þa. hælldr nae þeir zyr æinum prest²⁹
[ez þeir megu þui uid toma.³⁰ en³¹ ez þeir gera odruið [þa svare þeir³² zirir
gudi. oc æigi ber hozdingia at lata [þat vera hirtingia laust.³³ Gestir eru oc stýlðir
þar sem þeir ero i bygðum at væita líðsinni³⁴ lendum monnum [oc sýslumonnum³⁵
til allra rettra lonongs mala þar³⁶ þeir verða til³⁷ traðder. [þo at þeir se æigi³⁸
svæitæfter.³⁹ Lendir men oc sýslumen ero oc þeim stýlðir at zylgia⁴⁰ þeim⁴¹ til
rettra⁴² mala [þa sem sinum⁴³ logunautum. [huerueta þar sem⁴⁴ þeir eru iamn-
aðar men uid adra lonongs þæga.

Um gesti ac þeirra rett.

45 Allar þær þyrmslur sem hirdmonnum byriar⁴⁵ at haza [þær innan hirdar sem til
þeirra zorumontis (byriar)⁴⁶ æigu gestir⁴⁷ at [halda oc haza.⁴⁸ [Ez⁴⁹ gestir toma

¹) oc þeirra ze — tilf. B-E. of tirta of þeirra ze — tilf. F. ²) laupi — I. ³) manndrapa — H.
⁴) huerueta — mgl. F. G. H. K. L. ⁵) giorla — mgl. G. H. ⁶) [mgl. — B-L. ⁷) [gera eða hueri-
um þeir gera — C. D. G. H. K. L. [gera of æi huerium sem þeir gera — E. [eigu at gera — F. [gera eða
huerium þeir ægia — I. Herefter nyt Cap. i alle de Övrige. ⁸) gear upletta (uppletta) — H) — G-L.
⁹) genmi — F. K. L. ¹⁰) þar — tilf. F. G. H. ¹¹) ze — mgl. B. C. ¹²) [mgl. — G. H. ¹³) [þeir
tati — E. [tetit verbi — F. G. H. [upp verbi tetit — K. L. ¹⁴) uisr — E. G. H. K. L. ¹⁵) [lata
þegar æzr — I. ¹⁶) ret — mgl. K. L. ¹⁷) Engu — E. ¹⁸) æz — B. C. D. of æz — E. ¹⁹) [sem
han [ot j upptætt — B-E. ²⁰) han — E. F. K. L. mgl. — I. ²¹) æz — E. K. L. at — F. mgl. —
G. H. ²²) [mgl. — F. ²³) [uerða goruer til þess — D. E. F. [ero gorzr til — G. H. ²⁴) [gorymi
— B. ²⁵) [se þeir — F. ²⁶) þeirra — tilf. K. L. ²⁷) vapnum — mgl. G. H. ²⁸) [ez þeir — F.
G. H. K. L. men — D. ²⁹) [oc bera æt. . . hælldr nae þeir æinum prest — B. [oc bera eigi vapn a þa þegar
hælldr þeir nae zirir eins prest — D. [ot b. e. þegar vapn a. hælldr nae þeir prest — E. [ot lata ná prest
zundi — F. [ot b. æigi vapn a þa zyr enn þeir na prestzundi — G. H. [ot b. e. v. á þá, hælldr ná þeir zyr
presti — I. [ot nmi þeir prest zundi — K. L. þui at þat æigu iaznan hozdingiar at biöða þeim monnum [sem
þeir gera til at rzfa monnum at þeir late hina na prest er þeir ero till gorzr — tilf. B. C. D. E. I. ³⁰) [mgl.
— F. ³¹) of — F. ³²) [svare — F. ³³) [(þat) rzfingalaust — F. G. H. K. L. [þat vera rzf. laust
— I. ez sua provagt — tilf. B-L. ³⁴) [yðni — E. ³⁵) [mgl. — I. ³⁶) þar sem — B. C. D. F-L.
þa sem — E. ³⁷) til — mgl. K. ³⁸) adr — tilf. F. ³⁹) [mgl. — B. ⁴⁰) veita — G. H. ⁴¹) þeim
— mgl. B-L. ⁴²) allra rettra — D. E. ⁴³) [sonnum — tilf. B-E. G. K. L. ⁴⁴) [ez — F. G. H. K. L.
⁴⁵) hæzr — H. K. L. ⁴⁶) [innan hýrðar millum sin — B-E. G-L. [sin i millum — F. ⁴⁷) með [er — tilf. D. E.
⁴⁸) [haza — F. G. H. K. L. þær sem till þeirra zorumontis byriar oc þeim houer — tilf. B. C. þær sem til þeirra
laugunautis byria oc houe — tilf. D. þær sem þeirra laugunænti byriar — tilf. E. þær sem til þeirra laugunæntis byriar
at haza — tilf. F. þ. f. t. þ. t. hægir — tilf. G. H. K. L. þ. f. t. þ. t. b. of þeim haza — tilf. I. ⁴⁹) En ez — F.

æigi til gesta stæznu eða¹ zylgia æigi² [lífum lognauta sinna³ [þa er huer þeirra
sætr flitu sem hirdmadr.⁴ Öll þau mal sem⁵ til síðsembdar⁶ hoyra millum gesta⁷ [innan
bords⁸ oc hirdstra stýrir. þa stulu þeir⁹ nýta þar æz allt þat sem til¹⁰ [síðar bota
er¹¹ bæde i zridi oc i uzridi. Gestir stulu oc hafa flit með kononge þegar han zær
[zirir land fram.¹² oc [þan zorman zirir ser¹³ sem konongr [gerir rað zirir.¹⁴ oc
hage svo til¹⁵ at þeir [zare iarnnan sem nest ertir konongs fliti.¹⁶ en þui at æins
zirir at han biode svo seazr.¹⁷ Gestir ero oc flýðir at hallða alla utvordu oc
njosner¹⁸ izir kononge huart sem¹⁹ þarz a landi eða flit. [ertir þui raðe sem konongr
gerer zirir.²⁰ Gestir æigu at ganga a vord [oc æz verði²¹ [þan tima²² sem þa²³
verðr zirir sagt. þeir stulu hafa til vardar²⁴ [annat huart²⁵ sværd eða²⁶ oxi. stal
huxu. spiot oc buklara. sua marger²⁷ stulu oc²⁸ hallða i huærium stad oc [sua i²⁹
morgum stodum sem [þa verðr zirir sagt.³⁰ engi hæl madr stal za annan³¹ zirir
sit til vardar nema [konongr loze.³² en þa sem zær³³ giallde flit sem vordr se zall-
en.³⁴ en hin retlaus er lot³⁵ a hendr ser ulonuis.³⁶ I þeim³⁷ stad stal huerr [til
vardar ganga³⁸ sem honum er boden.³⁹ en þa sem [eighi uil hallða þar sem honum
er boden⁴⁰ þa er sem uhallden se [þo at han hallde i odrum stad.⁴¹ Nu ganga men
a vord [oc tenna men⁴² at þat⁴³ ero flita men. þa stulu þeir i zridi zara.⁴⁴ en ex
þeir tenna⁴⁵ æigi. þa stulu⁴⁶ hallða þeim til dag.⁴⁷

Um vardhald oc þat sem þar til hoyrir.

þar sem men ero svo til vardhallz i svæitum at bæde ero gestir oc þeir [men 46

¹) til þess at — tilf. C. D. [of toma til gesta stæznu of — E. ²) æigi — mgl. E. F. H. ³) [logus
nautum sinum ondubum — K. L. ⁴) [ella ero þeir setir flito sem hinir — E. ⁵) geraz of — tilf. F. K. L.
⁶) [sembdar — E. ⁷) hirdmanna — K. L. ⁸) [innan hirðar — E. [of hirdmanna — G. H. I. [mgl. —
F. K. L. ⁹) þeir — mgl. F. gestir — K. L. ¹⁰) [sembdar hægir of — tilf. E. ¹¹) [síðbotar er — F.
[síðbotar hægir — G. L. ¹²) [z. land fram. þuillit — C. D. K. L. [um land fram — E. [með landi fram
— F. G. H. ¹³) [zornn rett zýrir ser — I. [er — mgl. B. C. D. z. [er — mgl. F. K. L. ¹⁴) [flitpar
þeim — F. of þan zorman &c. — mgl. G. H. ¹⁵) ziri — C. D. iarnnan til — G. iarnnan — H. I. mgl. —
B. F. ¹⁶) [se iarnnan næst konungs fliti eptir — F. ¹⁷) seazr — mgl. F. Herefter nyt Cap. i B. C. D.
F. G. H. I. K. L. ¹⁸) naudsgniar — E. niofn — I. ¹⁹) hann — tilf. E. I. ²⁰) [ertir konongs raðe
— B. [mgl. — F. K. L. ²¹) [mgl. — I. ²²) [eptir þui — B. bæde veltar oc sumar — tilf. D. ²³) þeim
— F. G. H. K. L. [þegar þeim — E. ²⁴) vardhallz — D. E. ²⁵) [mgl. — E. H. K. L. ²⁶) of —
K. L. ²⁷) næt(?) — I. ²⁸) of vord — G. vord — H. K. ²⁹) [i sua — B. C. D. E. [sua — G.
H. K. L. ³⁰) [þa v. till sagt — B. C. [þa vardar bodet — D. [bodet er — E. [zýrir verðr. sagt — F.
K. L. ³¹) man — tilf. E. H. ³²) [t. loque — C. D. F. G. H. [með konongs loze — E. ³³) þat
gærir — B. ³⁴) zellbar — D. E. ³⁵) vord — tilf. C. L. ³⁶) tengielaust — B. ³⁷) þan — B.
³⁸) [hallða — E. [vord hallða — F. G. H. K. L. ³⁹) bodet — B. F. K. L. ⁴⁰) bodet — B. C. D. E.
[i odrum stad hælðr — F. G. H. K. L. [ei vill þar hallða — I. ⁴¹) [mgl. — F. G. H. K. L. ⁴²) vard-
men — D. þeir — G. ⁴³) þeir — B. D. E. ⁴⁴) ganga — E. ⁴⁵) þa — tilf. E. G. H. I. ⁴⁶) [cal
— D. þeir — tilf. B. C. E. G. H. I. ⁴⁷) konongs zundar — B. [of tennaz æigi at þeir se flita menn. þa
stulu þeir hallðaz þar til dago. enn flitamenn stulu zara i zridi — F. [of tenna menn æigi at þat se æigi [mgl.
— L) flitamenn. þa stulu þeir hallða þeim til dago. enn flitamenn alla láti þeir zara i zridi — K. L.

adrer¹ sem ædi ero handgengnir. þa skal svo till skipta² at æ se gestir³ með odrum monnum⁴ a værði⁵ þui at [þeir ero kononge trufstýldir of svo tunnu þeir meft⁶ æ þeirri pionofstu [sem þeir ero til stýldir⁷ oc þeir eigu mester⁸ i vardhallde at vera. Ez⁹ men tala man¹⁰ [æ værði¹¹ með vallyde æ vardmonnum¹² [at uranzsalaða male.¹³ þa eru þeir seltir [gl. marla¹⁴ i zribi. en ubota mal¹⁵ i uzribi. Men stulu æigi ganga aller sen æ værði. Nu er manne æinhuer naudzsyn a hende oc a han nord. þa skal han bidia orlofs at¹⁶ þa¹⁷ annan¹⁸ iammvæl lidzoran¹⁹ með vapnum sinum.²⁰ [en æ han þær engan hallde seallzr.²¹ en æ naudzsyn er at.²² þa gange æin i sen [æ æigi ero zleiri til en .iij.²³ en þo²⁴ at æins .ij. at²⁵ iamma(r)ger se ætir. en allðri zleiri [i sen huerssu marger sem hallða.²⁶ þat er oc vandlega þri bodett at [notorar lausnir se tæknar²⁷ æz²⁸ þeim monnum sem a vord ganga til þess at þeir bida æigi ranzsats a²⁹ liosum dæggi.³⁰ en þeir sem þat gera. hæz³¹ zirir gort pionofstu sinni oc [vare³² ollu þui sem æ hinum³³ [kan at standa³⁴ æ [þeir reynazt at ufstila monnum.³⁵ þeir³⁶ sem til utvardar³⁷ stulu ganga i vzribi stulu [væl hertledazt³⁸ of haza ludr með ser. ganga til vardar i þyrre lage. valse þidan uel. sitia sialdan tuirrir. ganga ætir oc fram oc lydazt um. Engir men stulu a vord ganga lornuis³⁹ laust. en þo at notorer⁴⁰ gange. þa skal halda monnum⁴¹ til þes er [ranzfat lemr a um morgeneh ætir⁴² [oc skal þa lata⁴³ æigi þyr laufa en með konongs rade eða hans trunadar manna.⁴⁴ Vardmen stulu til lyða⁴⁵ at⁴⁶ þeir

1) adrer — B. I. [mgl. — F. G. H. 2) skipta — F. G. H. I. 3) gestir — F. 4) manni — I.
5) vardhalldi — F. 6) [þ. ero kon. trufstýldir of [t. þ. meft — B. C. D. [þ. ero trufastir of trufastir of þo tunnu þeir meft — E. [þeir tunnu meft — F. G. H. [þeim er meft tunngit — K. L. 7) [mgl. — E. F. G. H. K. L. 8) meft — E. 9) En æ — E. K. L. 10) menn — F. H. I. 11) [mgl. — D. E. 12) vardhalldymonnum — G. H. K. 13) [utan ranzfat — B. 14) [viiij. artugum of .xiiij. mortum (þjör) — E-L. við tonung — tilf. de Övr. 15) men — D. E. G-L. 16) oc — B-E. G-L. 17) i vord inn — tilf. F. 18) mann — tilf. F. G. H. K. L. 19) zoran — E. G. H. I. 20) þeim sem stazt han stidi hæz haza — tilf. B. st. sem hann st. hava stazt — tilf. C. D. E. I. 21) [æ han þær æi stazt halbet — B. E. [en æ h. þær eigi halbet stazt — C. [en æ h. þær eigi orlofs. þa halde stazt — D. [En æ h. þ. eigi hæz stazt — F. 22) a — E-L. 23) [or — F. [mgl. — G. H. K. L. 24) þui — B-L. 25) nema — I. 26) [þo at almargir seu til vardhalld — E. [huersu margir sem hallða (enn — F. [þo at almargir se til at hallða — I. 27) [lata lausn — F. [lata þe — G. H. K. L. 28) a — G. H. 29) at — G. H. K. L. 30) dagum — D. 31) haza — D. 32) [ua(?) — E. 33) him — G. H. mgl. — K. L. 34) [stendr — E. 35) [þann reyniz at ufstila manni — F. [þeir reynazt at stila(?) monnum — H. Herefter nyt Cap. i B, men ulæseligt, saavel som det övriga af samme Side, *behold Codes ender*. Nyt Cap. ogsaa i de Övr. 36) menn — tilf. st. 37) uardar — E. utvarða — st. 38) [væl hertledazt með godum hertledom þeim sem þeir hava til oc þeir mego traustazt æ vera — C. I. [v. h. u. þeim vapnom sem þeir haza til. oc þeir mego sem traustazt æ vera — D. [v. h. með godum hertledum of þeir mego meft trengst æ — E. [haza god vapn — F. K. L. [haza hertledi god — G. H. 39) vlorquo(?) — G. 40) notorer — mgl. de Övr. 41) menn — I. mgl. — F. 42) [dagar er — D. 43) [En þegar æ vera er þa skal lata þa — C. [þa skal . . . lata þa — D. 44) [þa skal engi launa a lata nema með konongs rade eða annara trunadar manna — E. 45) engir men æt. — mgl. G. H. K. L. 46) en — E. æ — F.

þri¹ huarle² roður³ eða reid. oc ex þeim þiffir notot [til uroar vent⁴ oc þidlagz
zir þo æigi til uist⁵ uita⁶ þa stulu þeir lalla a adra men þa sem nestir⁷ ero
þui ma uid toma [of haza þeirra rad uid huart blasa scal eða eigi. en ex þui
æigi uid toma⁸ þa stulu þeir blasa sem þyrst [oc vælia allt þoll.⁹ en sumir stynði
tonongs oc segi honum [þanna uogtu a þui male.¹⁰

Guersu konungr skal gera kertissuena.

þat er þorn síðr innan hirdar [at konungr vælr¹¹ ser æz godom ættom þa 47
i til kertissuena sem tononge þyðir til þess þalner.¹² [oc æz þui æigu¹³ þeir men
orla at¹⁴ ranzfala sem þeim¹⁵ rylgia (til) [kertissuena uistar¹⁶ [um æt oc með-
ði þeirra. þe oc þramlemb.¹⁷ oc segia þva [tononge at æigi þyrizt¹⁸ annat sann-
[um allt þetta.¹⁹ En þan tíma sem konungr [uil gera²⁰ kertissuena²¹ þa skal
n lata drotseta²² [þipa þeim monnum²³ þirir bord [sem þan uil þan dagh lata
a²⁴ millum þess er rud²⁵ eru bord oc þan²⁶ tætr sealzr vatn.²⁷ Konungr skal
lða hõgre hende sinni þram²⁸ þirir bord²⁹ sem honum er hõgazt. [en þa sem ger-
skal lata badom hondum um hõgre hond tonongs. oc minnazt uid.³⁰ iattandi
num i þuisa³¹ þina tru [oc holloztu³² bæde lornilega oc openberlega þva þul-
ilega³³ sem [þa er honum þver botar eid.³⁴ Ero þui kertissuena³⁵ tononge hand-
gnir³⁶ þo at þeir se æigi sverdtatarar. Ertir þat skal [þa sem gerizt³⁷ lufa [hõzði
i³⁸ [up iuir bord.³⁹ konungr skal lasta handllædes lylkiunni þram þzir hals þon-
s. síðan skal þan hallda [a mullaugu⁴⁰ meðr drotseta meðan þan geþr tononge

¹) hõgra — þ. ²) annathuart — E. I. mgl. — D. F. G. H. K. L. ³) roðer — C. D. E. G. H. I. L. raudd — F. ⁴) [vænt til vgridar — F. K. L. [vgridar vent — G. H. ⁵) [andz — D. ⁶) [æigi til vis — D. ⁷) nær — F. G. H. K. L. ⁸) [of haza &c. . . . þomar ei við — D. [mgl. — E-L. mgl. — F. G. H. K. L. ⁹) [uoftu a þ. mati — E. [þil a — F. [grein a — G. H. K. L. ¹⁰) vil D. ¹¹) [at þeir men þeu æz godum ættum er tonungr vil til kertissuena lata of honum þyðir tilþallit — E. L. &c. . . . sem honum þidia vel til þallnir — F. [at tonungr v. f. æz g. ættum menn til kertissuena — K. L. [En — K. L. megu — E. ¹²) [þulo gortu — K. L. ¹³) þeir — D. ¹⁴) [þeirra nænbota — G. a nænbota — H. [mgl. — E. ¹⁵) [um æt þeirra — K. L. [mgl. — G. H. þe of þramlemb — F. ¹⁶) [at tonungi þyrizt ei — F. I. [tonungi at æigi reyniz — G. H. [tonungi at æigi þyniz — K. L. [mgl. — F. G. H. K. L. ¹⁷) gorir — G. H. K. L. ¹⁸) kertissuena — E. I. K. L. ¹⁹) [drottseti — I. [lata drottseta — H. drottseta — mgl. K. L. ²⁰) [setia hann — F. ²¹) [f. h. vil þan dagh gera D. [er geraz þal — F. [er h. uil at þann dag geriz — G. H. [sem hann uil þann dag lata goraz — I. gioraz [ulo — K. L. ²²) roðin — E. ²³) tonungr — G. H. adr tonungr — K. L. ²⁴) laug — E. upp — F. ²⁵) bordit — F. K. L. ²⁶) [síðan minnizt þa við hõnd tonunge er gioriz oc tati þinum dum badum um hægri hõnd þane — F. [of þulo þeir minnazt við hõnd tonongs — K. L. ²⁷) [honum i a — C. [honum a — D. [i þuisa — E. [honum i þui — F. K. L. [mgl. — G. H. ²⁸) [alla holloftu rylgeita — C. D. [of allan tryggit — E. [mgl. — F. G. H. K. L. ²⁹) þultomlega — mgl. F. at — K. L. ³⁰) [eidr þane er til — E. [þinir (þeir — H) er þveria h. b. eid — F-L. ³¹) sem r er þveria — tilf. F. sem þinir er þv. honum botar eid; eru þui kertissuena³² tonungi handgengnir — tilf. I. [þan — D. ³²) [mgl. — F. ³³) [mgl. — G. H. I. ³⁴) [munntaugh — K. L.

vatn. en ex þlæiri gerast¹ en ein þa hallde sumer a handllæði. [Æxtir þat tate sumir mullaugar sumir handllæðe² æða annan borbunad oc here uttar [þva sem adr er siðuenia a.³ þui hæita⁴ kertisvæinar at þat er eintanlega⁵ stýlða⁶ pionosta þeirra at hallða terti xirir kononge eða⁷ odrum höfðingium um iol⁸ oc iamnan [þess i millum⁹ þegar konongr lætr þa til trætia.¹⁰ [þva stulu þeir oc¹¹ vera i tynlgðar halde með hirdmonnum [þegar kononge þiffir þat tilþællilegt vera.¹² sua þo at nok orer se hirdmen i¹³ með þeim. þeir stulu oc hafa skip með kononge [þegar han xer xirir land fram¹⁴ [þui list¹⁵ oc þan xorman [xirir ser¹⁶ sem konongr¹⁷ [gerer rad xirir¹⁸ oc hage þva til¹⁹ [at þeir xare iamnan²⁰ sem nest æxtir konongs skipi. en þui at eins xirir at han biode þva²¹ sealt. kertisvæinar ero oc stýldugir til allrar þeirrar pionostu²² sem konongr lætr²³ trætia [ser til lettes oc sōmdar.²⁴ [alla þa samþyllt²⁵ oc siðsemd sem vattar adr²⁶ i hirdmanna logunoyti eða²⁷ gesta stulu þeir [ser til gangs²⁸ nyta æxtir þui sem xrammæzi byriar þeirra logu nōyti. silar ræfingar [oc seltir²⁹ liggia³⁰ uid er þeir misgera [um notora þa luti³¹ [sem adr vattar millum hirdmanna oc gesta ex þeir misgera.³² [Eintanlegha hover oc þeim³³ at vera aruater³⁴ oc letter a ser til allra [nytsamlegra luta³⁵ [oc heverstra³⁶ hirdsida³⁷ þui at oxtar³⁸ verða þeir tætnir til sinnar pionostu [a lettizum³⁹ aldri en notorer adrer.⁴⁰

Rettarbotr þer er gar Magnus konongr hinn kōronadi.

48 Þessar rettarbotr⁴¹ gar.⁴² Magnus konongr [hird sinni⁴³ oc handgengnum monnum.⁴⁴ fyrst at andverdu⁴⁵ at han stadæftri⁴⁶ þer rettar botr er hafon⁴⁷ konongr [xader hans⁴⁸ gar þeim. [En þessar varo þer eintanlega at han gar⁴⁹ .vi. aura⁵⁰

¹) i fenn — tilf. F. G. H. K. L. ²) [en sumir tati mullaugar — E. G. H. I. K. L. [sumir tati mullaugar — F. ³) [sem adr segir of siðu. er til — E. [mgl. — F. K. L. ⁴) þeir — tilf. E. I. ⁵) eintanlega — mgl. F. G. H. K. L. ⁶) stýlða — mgl. F. L. ⁷) of — C. D. E. F. I. ⁸) iolatid — C. D. ⁹) [er konongr(?) — H. [mgl. — F. G. K. L. ¹⁰) [trætir þa til — E. [lætr trætia þa — F. [lætr trætia — H. ¹¹) [þeir stolu — E. ¹²) [þegar t. þidir tilþællit — E. [mgl. — F. G. H. K. L. ¹³) i — mgl. — D. E. G. H. K. L. ¹⁴) [þegar hann(?) xryri land fram — D. [þ. h. xer með landi fram — E. [mgl. — K. L. ¹⁵) [mgl. — F. K. L. ¹⁶) [xirir — D. E. I. [mgl. — F. K. L. ¹⁷) han — C. G. H. ¹⁸) [vit — E. I. ¹⁹) iagman — E. I. ²⁰) [sem han se — E. [at þeir xari — I. ²¹) þeim — G. H. ²²) pionunar — H. ²³) þa — tilf. C. D. I. þa til — tilf. E. ²⁴) [f. i. l. of pionostu — I. [mgl. — E. ²⁵) [þer samþylltir — D. ²⁶) [alla þa siðsemd sem vattar — F. K. L. adr — mgl. E. G. H. I. ²⁷) of — G. K. L. ²⁸) gangs — de fl. [sem xrammaft — E. ²⁹) [mgl. — F. ³⁰) þar — tilf. G. H. K. L. ³¹) [þa luti — E. [mgl. — F. G. K. L. ³²) [mgl. — G. H. ex þeir misgera — mgl. F. ³³) [þeim hæxir — F. G. H. K. L. ³⁴) aruater — C. D. G. H. I. vatrir — E. F. K. L. ³⁵) [nytsamligra verta — F. [naudsynliggra luta — H. ³⁶) hæverftigra — E. ³⁷) [oc höxertra siðsemdar — D. [mgl. — F. G. H. K. L. of siðsemdar — tilf. C. E. I. ³⁸) optast — E. ³⁹) lettizis — G. K. L. ⁴⁰) [mgl. — E. ⁴¹) rettar — E. ⁴²) gar — C. D. virdulegir herra — tilf. E. G. H. I. ⁴³) [hirdmonnum sinum — E. I. ⁴⁴) þat — tilf. G. H. ⁴⁵) upphaue — E. ⁴⁶) stadæftri — F. G. ⁴⁷) Sættir — E. ⁴⁸) [mgl. — E. ⁴⁹) [en þ. v. þer sem han gar þeim — E. [hann gar — G. H. [enn þessar voru þer at hann gar — I. [mgl. — F. K. L. ⁵⁰) silzro — tilf. fl.

til huero salo¹ (i) mala gíxt þar sem han gæ² sealyr mala [at þui³ minna fferðis lutr
handgenginna manna er⁴ liund er æz gorr. oc at⁵ hon [se þui ollu⁶ røtelegare
græid. han gæ⁷ oc at zngdar men stulu⁷ vera a tononge tofnade⁸ iamnan þegar⁹
þeir hallða¹⁰ zngd. [en adr get huær heim til sin þegar tonongr get til bordz.¹¹
[þar til gæ⁷ han oc zngdar¹² horn huart sem zngd heilde zæiri eða zære.¹³ Sva
gæ⁷ han oc at lata bera bolla horn¹⁴ [om tuelldum¹⁵ at Olafs minni [om iolum¹⁶
þegar¹⁷ er mungat [veri inni¹⁸ æz þeim dryt sem tonongi¹⁹ [þidir þa tilzællilegæz
vera.²⁰ En um þær spectir²¹ oc sibsemd²² sem han stipadi²³ innan hirdar þo at
han tote uid morgu uftiltu²⁴ þa er þat þeim²⁵ einum lunnit²⁶ sem hano salo²⁷
ombuni²⁸ [þat er var herra Jhesus Christus.²⁹ Nu er su en zyrsta rettarbot sem³⁰
Magnus tonongr gæ³¹ [hird sinni og handgengnum monnum³² at han stadzæsti³³
þær rettarbotr³⁴ er [halon tonongr³⁵ [zader hans³⁶ gæ³⁷ um sina dagha æ meðan
þeir hallða þat [uid han³⁷ sem þeir hæza³⁸ honum tet.³⁹ en þat er [hin mæsti⁴⁰
goduili [oc æztirlæte⁴¹ [með audluædre lydni⁴² bæde [uttan landz oc innan.⁴³
openberlega oc løyndlega. [með ubrigdilegre pionofu.⁴⁴ [en til þess iattar han ein-
tanlega þessar rettar botr.⁴⁵ Svrst at uphæzi⁴⁶ lendum monnum sinum at þo at svsu
madr hæze valld izir lenz manz husearle eða annar lendr madr þa skal han⁴⁷ engar
nezningar⁴⁸ hæza a honum⁴⁹ nema þær einar sem tonongr sealyr⁵⁰ bydr honum⁵¹
i⁵² brezi sinu. uttan sva stotar þærz⁵³ bere til⁵⁴ at⁵⁵ alæzlegha⁵⁶ þærzi [um
landzjens naudzsyniar at veria bradlega zirir⁵⁷ uvina arasum.⁵⁸ Sva oc ez almenni:

1) mala salo — E-L. 2) gæ² — F. 3) [þui at — F. 4) þa er — D. E. G-L. 5) at —
mgl. F. 6) [verdi þeim mun — E. ollu — mgl. G. H. I. 7) stulu — C. D. 8) toft — F.
9) er — E. I. 10) heilde — C. D. 11) [mgl. — E-L. 12) [þ. t. gæ⁷ h. oc zngdarmonnum — D. [Sua
gæ⁷ han oc zngdar — G. H. 13) [mgl. — E. F. I. K. L. [settes efter tilzællilegæz verra, ved (20) —
G. H. 14) horn — mgl. F. 15) [á tuelldit — F. [mgl. — E. I. 16) [um iot — D-L. 17) þa —
E-I. 18) [er inni — E-L. almennilega — tilf. D. 19) honum — K. L. 20) [litar — F. G. H. K. L.
Her indskyde G. H. Stykket Sva gæ⁷ hann of . . . zære. 21) [ettir — E. I. 22) sibsemdir — C. I. sða
[emdir — D. oc sibf. — mgl. E. 23) [ialzr — tilf. E. I. 24) Saal. rettet efter C. D. uftiltu — A. vanftiltu — I.
25) þeim — mgl. E. 26) lunnigæst — E. 27) [at — E. 28) ombuni — C. D. ombon tati æz — E. 29) [var-
um herra Jhesu Christo — E. en um þær æt. — mgl. F. G. H. K. L. of þat mego (marger — tilf. E) Noregs-
menn [anna at hann gæ⁷ margar rettarbotur godar — tilf. E. I. Herefter nyt Cap. i E. G. H. I. 30) hinn
virduligi — tilf. I. 31) gæ⁷ — D-L. 32) [hirdmonnum sinum oc handgengnum monnum — E. H. I. [hird-
monnum sinum — F. 33) stadzæstir — C. D. F. 34) allar — F. tilf. — G. H. 35) [mgl. — E.
36) [mgl. — I. K. L. 37) [mgl. — E-L. 38) hōzdu — E. I. 39) heitit — E. G. H. K. L. 40) [annar
mæstr — E. 41) [mgl. I. 42) [mgl. — E-L. 43) [mgl. — F. G. H. K. L. 44) [m. vbr. hollozto
— D. [i vbr. pionofu — G. H. [obrigdiligri pionofu — I. [mgl. — F. K. L. 45) [En til þessa iattar
hann eintanlega þessar rettarbotr hird sinni of handgengnum monnum — C. D. [En her til iattar h. eint. þ. r. b.
hird sinni allri — E. I. [En her i moli gæ⁷ hann þ. r. b. — G. H. [mgl. — F. K. L. 46) gæ⁷ hann —
tilf. F. G. H. K. L. 47) han — mgl. H. 48) nezndir — F. 49) þeim — F. 50) sealyr — mgl. E-L.
51) honum — mgl. D. 52) með — D. 53) naudzsyniar landzjens — E. nōðsyniar — F. G. H. K. L.
54) um landzjens þærz — tilf. G. H. 55) eðr — I. 56) bradlega — E. G. H. um landeins naudzsyniar
of bræðliga — I. 57) [at vera zirir — E. [um landzjens naudzsyniar eða (vid — tilf. K. L) — F. K. L. [at
ueria zyrir — G. H. I. 58) arasum — C. arafe — D.

legar nærnðir¹ eru.² þa stulu hústalar³ með þeim lendum manne⁴ þara sem þeir eru⁵ a hendi buner⁶ [ex þeir þara.⁷ nema tonongr⁸ skipi annan veg. þva oc ex tononge mædr einhuerr brýtr log a⁹ lenz manz hústarle. þa stal tonongr æighi iatta honum pionofu¹⁰ þyr en [bott er¹¹ við¹² hin adr. þat lætr¹³ oc tonongr¹⁴ þui¹⁵ þylgia at þo at hin þorna hirdstra uattade þva þyr¹⁶ at lendr mædr stulldi æigi haza meira æz veizlu sinni en þa væri [xij. manadom þaret¹⁷ er han stildizt uid tonong. [þa stal han nu haza alla veizlu sina huern tima a .xii. manadom sem han stilst uid tonong¹⁸ með¹⁹ godu orloze [til tuisætis.²⁰

¶ Um Rettarbottr Stallara.

- 49 Þessar Rettarbottr gar [Magnus tonongr²¹ stallarom sinum. at þegar sem þeir haza æigi þylu²² æz honum.²³ þa stulu þeir tala²⁴ i reidum²⁵ þeningum .xv. mertr æz²⁶ tononge garde þo at þat være æigi þva²⁷ greidlega²⁸ stýrt i hinni þornu hirdstranni.²⁹ þat let han of þylgia at þeir (stulu) haza³⁰ tvæn klæde [med gram stinum³¹ þeir³² sem með honum³³ ero um iol.³⁴

¶ Rettarbottr mærkismana konungs.

- 50 Þessar Rettarbottr³⁵ gar [Magnus tonongr³⁶ [merkismanne³⁷ sinum at³⁸ þo at þu en þorna³⁹ hirdstra vattade⁴⁰ [þva þyr at han⁴¹ stuldi hava.⁴² .x.⁴³ marla veizlu. þa þyr⁴⁴ han merkismanne⁴⁵ iamnan⁴⁶ [hedan æz þirir sændar saler seal(x) sine oc hirdarinnar at han stal haza⁴⁷ [stila veizlu oc ret⁴⁸ sem [lendr mædr oc stallare⁴⁹ [oc iamnan hava⁵⁰ seff nest stallara.⁵¹ þat [þeuir tonongr⁵² oc iattad⁵³ mærkismanne sinum at han stal enga stodu halda þui at han stal þylgia tononge [huert

¹) nærnðir — C. D. E. G. H. K. L. mgl. — I. ²) þa — tilf. E. ³) þeir — F. G. H. K. L.
⁴) Senere rettet fra manne til monnum — D. monnum — E. I. ⁵) [þa eru þeir — F. G. H. ⁶) bunnir — C. D. F-L. bunnir — E. ⁷) [mgl. — E-L. ⁸) þeir — F. K. L. ⁹) einum huerium — tilf. E. einshuerjum — tilf. I. ¹⁰) hirduist — K. L. mgl. — F. ¹¹) [han hæz bat — E. ¹²) með — E. G. H. ¹³) let — E-H. K. L. ¹⁴) Magnus tonongr — E. G. H. I. hann — F. K. L. ¹⁵) þui — mgl. E. F. K. L. ¹⁶) þyr — mgl. E. ¹⁷) [xij. manadom þarnir — K. L. ¹⁸) [tilf. efter D. G. H. mgl. i A og de Övr. ¹⁹) þam — tilf. F. K. L. ²⁰) [til tuisætis — E. H. ²¹) [hann — F. K. L. ²²) [þeir sem haza eina þylu — E. ²³) tonungi — E. G. H. I. ²⁴) æz honum — tilf. G. H. K. L. ²⁵) reidu — C. D. E. F. G. I. K. L. ²⁶) i — F. ²⁷) þva — mgl. H. ²⁸) giorlega — C. greiniliga — E. ²⁹) þra — F. hirdstra — G. H. K. L. ³⁰) tala — E. I. inn tala — G. H. K. L. ³¹) [m. græfnum — E. [mgl. — H. ³²) æz þeim — tilf. F. [mgl. — K. L. ³³) tonungi sinum — E. I. tonungi — F. G. H. ³⁴) iolom — C. ³⁵) [Þessa rettar bot — D. ³⁶) [hann — F. G. H. I. ³⁷) mærkis mannum — F. K. L. ³⁸) at — D. mgl. — F. ³⁹) [sem — E. ⁴⁰) vattar — E. ⁴¹) mærkis mædr — E. ⁴²) [honum — F. K. L. [honum þyrri — G. [þyrre — H. ⁴³) þim — H. ⁴⁴) gar — E-L. ⁴⁵) honum — E. G. H. K. mgl. — L. ⁴⁶) iamnan — mgl. E-L. ⁴⁷) [hedan æz þ. þálga sine sændar salir of hirdarinnar at hann þ. haza — I. [mgl. — F. G. H. K. L. ⁴⁸) [veizlu oc rett — D. [stilan rett — E-L. ⁴⁹) [lendr menn of stallarar — C. D. I. [lendum monnum of stallorum — F. G. H. K. L. ⁵⁰) hava — mgl. K. L. ⁵¹) stallarom — C. D. F-L. [mgl. — E. ⁵²) [þeir hann — F. ⁵³) [gar han of — K. L.

sem þan þær¹ utan gæðj² oc annar³ þa stutlsuaria sem stodu þæðr oc æi⁴ byðr
 ʒylgð [eða verð⁵ þan dagh] [eða mæri mæru eru æt⁶ konongi at metordum eða næm-
 botum.⁷ en þa þinir ut i ʒra sem æðr var þrad.⁸

Metarbotr stutlsuaria.

Þessar Metarbotr gæʒ Magnus konongr stutlsuaria sinum um ʒram þær⁹ sem 51
 þan hæuir gæʒet¹⁰ hirdmonnum.¹¹ ʒyʒt¹² at þær .ij. sem stodu hallða¹³ stulu æði
 stæʒ hæʒa ʒirir stæling.¹⁴ nema þær væʒtur se at¹⁵ konongr¹⁶ seʒt¹⁷ late¹⁸ þæim
 til seʒia at stælia eða oðrum¹⁹ stutlsuaria oc se þo a konongs²⁰ toʒnade²¹ hæðe
 at²² mat oc dryʒ. Sva stulu oc stutlsuaria sitia inʒtir a hirdpall²³ um iol. Luta stæ²⁴
 æʒ²⁵ til [hæʒe dags at þiona²⁶ i²⁷ hæʒte með stæliara þæim²⁸ hoxdingium sem þa
 eru með kononge. [þær²⁹ oʒtar³⁰ en um sin þa hœui³¹ lutan³² a³³ nyungum³⁴ þegar
 um er ʒæret. en³⁵ æði stæʒ stulu þær hæʒa [ʒirir stæling³⁶ um iol nema konongr
 late þæim til seʒia. [þui at hæn bodʒap æigu þær at halða utan landʒ oc innan
 honum til seðdar oc uidræmilegrar þionofu.³⁷

Metarbotr hirdmanna.

[Þessar Metarbotr³⁸ gæʒ [oc Magnus konongr³⁹ hirdmonnum sinum at þær stulu 52
 taʒa uib konono⁴⁰ svaði konongs⁴¹ seʒt⁴² ex þat er⁴³ ner. þa er þær gæʒt
 hirdmen. Sva oc at konongr stæ⁴⁴ minnaʒt uib þa [siðan er⁴⁵ þær hæn eib svaʒet
 oc lendir men oc ælær æðrer hirdmen [ut i ʒra⁴⁶ [með þæim⁴⁷ hætte⁴⁸ sem æðr vattar
 i hirdstæranne.⁴⁹

Um nioʒu er þæin er til hirdar konongs.

Sva iattabi⁵⁰ oc.⁵¹ [Magnus konongr⁵² hirdmonnum sinum. gestom oc lerti: 53

¹) [mgl. — E. er — G. H. K. L.   ²) of innan — tilf. E. eða innan — tilf. F-L.   ³) annar — mgl. E-L.   ⁴) æi — mgl. G. H.   ⁵) [mgl. — E. I.   ⁶) nert — C. D.   ⁷) þa gænge þær hænem næst sem hæst er at metordum — tilf. D.   ⁸) þill — C. ʒagt — D. [mgl. — E-L.   ⁹) þat — F.   ¹⁰) ollum — tilf. C. E.   ¹¹) sinum — tilf. G. H. K. L.   ¹²) at upphæui — tilf. E.   ¹³) hallða(!) — mgl. C.   ¹⁴) ʒirir stæling — tilf. efter de Övr. mgl. — A.   ¹⁵) er — C. D. [konongr hallði þær væʒtur sem — E. [þa er konongr hæʒir væʒtur þær er — F.   ¹⁶) hæn — E. F.   ¹⁷) seʒt — mgl. E-L.   ¹⁸) late — de Övr.   ¹⁹) oðrum — tilf. efter C. D. F-L. mgl. — A. E.   ²⁰) hæn — E.   ²¹) toʒte — E-I.   ²²) með — E.   ²³) hirdmanna þællum — E. hirdþællum — I.   ²⁴) tua — tilf. D.   ²⁵) þæim — tilf. E. I. stutlsuaria — tilf. F. G. H. K. L.   ²⁶) [hæʒe da da þionofu. at þiona(!) — F.   ²⁷) ʒyʒir — G. K. L.   ²⁸) monnum of — tilf. F.   ²⁹) of — tilf. G. H. K. L.   ³⁰) þa nyung at hæʒa — tilf. G. H.   ³¹) hæʒe — D.   ³²) lutan — mgl. I.   ³³) æʒ — F-K. at — L.   ³⁴) nyiu — F. G. H. K. L.   ³⁵) [mgl. — E.   ³⁶) [mgl. — E. I.   ³⁷) [mgl. — F. G. H. K. L.   ³⁸) [þa rettæbot — C. D. P.   ³⁹) [hæn — F. K. L.   ⁴⁰) of — tilf. I. P.   ⁴¹) hæn — E. F.   ⁴²) seʒt — mgl. D. E. F.   ⁴³) þær — tilf. D.   ⁴⁴) seʒt — tilf. G. H.   ⁴⁵) [er — F. [siðan — G. H. K. L.   ⁴⁶) [mgl. — F.   ⁴⁷) æiðʒap of — tilf. D.   ⁴⁸) [mgl. — E. K. G. H. I. K. L.   ⁴⁹) [æptir þui sem ʒyʒir seʒir — F.   ⁵⁰) iattar — C. D. F. P. vattæbe — H.   ⁵¹) oc — mgl. — F. þin virðulegi — tilf. E. virðulegr — tilf. I.   ⁵²) [hæn of — F. [Magnus kon. (on hæfænar kon. unge — K. L. eintæntiga — tilf. C. D. I. P.

svæinum at¹ allar þær sætir of þröðbotr² sem þeir gera skal tonongr sealzr [hæra
oc³ tafa [sem honum lifar⁴ ættr⁵ loghum oc⁶ missun. en um þængilldi eða⁷ onnur
stormeli. þa stulu þo⁸ tononga [stlu men⁹ tafa¹⁰ þæstur oc vorzslur¹¹ ættr logum.
Sva oc ez [handgengin madr spyr¹² herfogu¹³ þyr en tonongr sealzr oc [zirir lætr¹⁴
þegar heimili sit [oc ber tononge niofn¹⁵ til liðs giæzlu¹⁶ [oc lætr síðan zirir þetta
sit goðz.¹⁷ þa skal tonongr¹⁸ ætr giallda.¹⁹ [En sa sem þui²⁰ lætr²¹ i vðridi²²
[at han²³ uil þyr bera²⁴ logunautum sinum niofn²⁵ en hialpa [bui sinu²⁶ eða²⁷
laupoyri. þar²⁸ skal tonongr²⁹ ætr giallda þridiung. [en annan hird. þridia sa³⁰ sem
niofn var³¹ boren. Sa handgengin madr sem³² verðr zirir þeim orkymla farom at
han missir [handar eða zotar.³³ þynar eða hoyrnar. mals eða viz [eða minnis³⁴
eða þær þau³⁵ lemstrar far zirir tononge saler at³⁶ han se síðan [æigi liðzot.³⁷
þeim manne [er tonongr stýlðir³⁸ at þa³⁹ heimilis hús [at han se æigi síðan þurz-
ande annara manna.⁴⁰ [Sva er oc mælt med off handgengnum monnum att ez ein
huerr verðr zirir svo myllili zatott at han gerizt hialplaus ziri ælli saler eða van-
heilsu þa skal tonongr oc hans logunautar hialpa þeim manne til klaufros. geze halza
prouendo tonongr en halza logunautar.⁴¹ Nu⁴² ez handgengin madr verðr hertelin
[huart sem þat⁴³ er a hæidnu lande eða triftnu⁴⁴ oc lemr logunautr hans þar. þa
skal [han løyfa ut logunaut sin⁴⁵ [æ meðan honum vinz þe til.⁴⁶ en [síðan han⁴⁷
lemr⁴⁸ hæim⁴⁹ [þa skal sa er løyfr var giælda⁵⁰ [upp þe allt þeim sem løyfi
han.⁵¹ en þar sem hans þe þrýtr þa scall tonongr giallda halzt en logunautar halzt.
[en sa sem æigi uil løyfa logunaut sin or hoxtum ættr þongum þa er han or logu-

¹) um — E. ²) þröðbotr — C. D. G-L. P. ³) [mgl. — F. G. H. K. L. ⁴) [mgl. — F. G. H. K. L.
⁵) með — F. G. H. K. L. ⁶) með — E. I. ⁷) of — E. P. ⁸) þo — mgl. E-L. ⁹) [menn — F.
¹⁰) a — tilf. D. E. G. H. I. ¹¹) varzslu — D. ¹²) [handgengnir menn (þyrja — F. ¹³) [anna —
tilf. D. ¹⁴) [þyrir tafa — F. ¹⁵) herfogu — E. ¹⁶) [mgl. — F. of hans þoruneyti — tilf. C.
oc hans þauruneyti — tilf. D. E. G. H. I. K. L. P. ¹⁷) [of goðz þyrir þat sama — F. ¹⁸) þat — tilf.
F. K. L. honum — G. þat honum — H. ¹⁹) ez hann berr tonungi niofn til liðs of gæzlu honum of hans
þoruneyti — tilf. F. ²⁰) þui — mgl. D. ²¹) þyrir lætr — E. G. H. hibili sin — tilf. C. D. E. H.
I. K. L. herbergi sin — tilf. G. sit hæbili — tilf. P. ²²) [Enn ez hirdmadr lætr þui hibili sin — F. ²³) [ot
— E. G. H. I. ²⁴) gera — E. F. I. tonungi eðr — tilf. G. H. K. L. ²⁵) niofn — E. [at hann vil
þyr gera niofn sinum logunautum — F. ²⁶) [bunabi sinum — K. L. ²⁷) of — E. ²⁸) þat — C. P.
þa — D-L. ²⁹) honum — tilf. G. ³⁰) [Saal. C. D. P. [en annan þridiung sa — A. [(en) annan laugonautar
.iiij. (þridiung — D) sa — E-L. ³¹) til — tilf. de Övr. ³²) er han — E. F. ³³) [handa z. zota — E.
³⁴) [mgl. — E. ³⁵) þau — E. ³⁶) of — E. ³⁷) [ver þær en ader — E. herþær — F. K. L.
³⁸) stýlðr — de β. [sa tonongr — G. H. ³⁹) þat — tilf. C. D. ⁴⁰) [mgl. — F. K. L. ⁴¹) [mgl.
— E-L. ⁴²) Sva of — E. ⁴³) han — E. ⁴⁴) [mgl. — F. G. H. K. L. ⁴⁵) [laugu naufr
hans løyfz ut ez honum — F. ⁴⁶) [æ meðan þe hans vinz — E. [ez þe vinz til — F. [ez þe vinz honum
til — G. H. [ez hann heyr þe til — K. L. ⁴⁷) [ez hann — F. [síðan er sa — G. [síðan sa — H.
[ez sa — K. L. ⁴⁸) lemr — H. ⁴⁹) j brott — H. ⁵⁰) [er løyfr var giælda — F. G. H. K. L.
⁵¹) [hinum aptr þe annat iængott sem han løyfi han með — E. [upp þe þat allt sem hann var løyfr með þeim
er hann løyfi — F. K. L. [aptr þe þat [f. h. v. l. með þ. er h. løyfi — G. H. [upp þe þat allt þ. er hann
løyfi — I.

norgti.¹ Nu [ber svo til at madr zinnr² zatur sin i bardaga eða sun sin eða broður of zær holpet þeim.³ þa skal engi þeim [meín gera⁴ [znr en⁵ með tonongo rade. en þo at [svo bere til at⁶ tonongr villi eigi at han se innan hirdar eða logunautar [uili eigi zrir einna huæria naufsynia⁷ [ater.⁸ þa skal han þo gríð brof⁹ haza [med þui at han zel znrft¹⁰ gríð az iamnstyldum manne fer.¹¹ nema han haze¹² þau verf gort¹³ [annat huart til tonongo sealzs eða handgenginna manna. oc¹⁴ svo se openber.¹⁵ at [monnum se ei hazanda han¹⁶ innan hirdar. Svo [haza oc handgengnir men aller iattad með tonongo rade. at¹⁷ huerr sem hirdmadr gerizt skal lufa¹⁸ oyrri filzs til hirdmanna prouendu at upp halldezt [salu messa¹⁹ zrir sal zramzarenna²⁰ logunauta sinna²¹ oc sealzs hano²² [þan tima sem þess²³ þarz. en annan oyrri þurzandum logunautum sinum²⁴ at þui minna [þurzi þeir til at læggia²⁵ sem adr hava græt²⁶ þan tima sem þurzandum skal²⁷ til klauftr²⁸ hialpa. en gestir oc fertisvæinar [stulu læggia²⁹ [hallzan oyrri³⁰ [til huers þessa³¹ sem adr er sagt til sinna logunauta oc gae³² þes aller at gera³³ þetta með godom græiðstap. þui at [zramtan þar at toma i einum huærium stad iamngit³⁴ [sem eigi er tilzællilegare.³⁵ [er oc varla svo zatætt³⁶ gilldi i landenu at ei have nofara samgræizlu livandum oc zramzornum³⁷ til hialpa.³⁸

At Hirdskra se upp lesen i huærium iolom zrir handgengnum monnum.³⁹

Sua⁴⁰ er oc stadzastlega tælit innan hirdar [az ollum handgengnum monnum⁴¹ 54 með tonongo [zorfio oc rade⁴² at i⁴³ huærium iolom skal alla hirdstra⁴⁴ up⁴⁵

¹) [mgl. — E-L.   ²) [zinnr madr — G. H. K. L.   ³) honom — D. E.   ⁴) [mein gera eða granda — C. D. I. [granda — F-L.   ⁵) [nea — E.   ⁶) [mgl. — F. G. H. K. L.   ⁷) vandræða — C. vandra — D.   ⁸) [mgl. — F. G. H. K. L. [uilia ei zrir einar huæriar [ater — P.   ⁹) brot — mgl. K. L.   ¹⁰) heim znrft — I. mgl. — D. F. G. H. K. L.   ¹¹) [mgl. — E.   ¹²) nördur — tilf. F.   ¹³) gior — F. unnit — G.   ¹⁴) er — C. D. E. I. P.   ¹⁵) [at svo se opinber til tonongo eða hano handgenginna manna — F. [til tonongo eða handgenginna manna — G. H. [at þat se opinbert til tonongo eðr hano handg. manna — K. L.   ¹⁶) [han er ei hazande — E. [hann se ei hazandi — F. G. H. I. [monnum see hann ei hazandi — K. L.   ¹⁷) [haza oc . . . iattad tonungi at — E. [ot — F-L.   ¹⁸) giallða — F.   ¹⁹) [salumessur — E-L.   ²⁰) zramzaranða — E.   ²¹) sinna — mgl. G. H.   ²²) sino — F.   ²³) [þegar han — E. [þ. i. f. hann — F-L.   ²⁴) sinum — mgl. E.   ²⁵) [tome a þa — D. P.   ²⁶) þeim — tilf. E.   ²⁷) þarz — E.   ²⁸) at — tilf. E.   ²⁹) [mgl. — G. H. til — tilf. D. E. H. I.   ³⁰) [tua aura — F. [titt — K. L.   ³¹) [til huaz — E. [til huers þeirra — F. [mgl. — K. L.   ³²) þui geymi — G. H. aller — tilf. (!) D.   ³³) gere — D.   ³⁴) [zramtan þar einum huærium stad toma iamngit — C. [zram t. þ. verða tælt iamngit i einum huærium stad — D. [zramtann toma i einhveru stad iaznmitit — F. [þat tann zram at (at — mgl. H) toma i einhveru stad iaznmitit — G. H. K. L. [zramtann þui einhver toma i þann stad iaznmitit — I.   ³⁵) [þar sem ei er tilzællilegra — F. [þ. f. tilzællilegr er — G. [þ. f. tilzællilegt er — H. [at ei er tilzællilegra — I.   ³⁶) [ot varla er svo zatætt — F. I. [þ(v)iat varla er svo zatætt — G. H. [er of varla svo nördut — K.   ³⁷) zramzarendum — E. F. H. I.   ³⁸) hialpar — D. E. G-L.   ³⁹) Ovrskr. mgl. A, tilf. efter C.   ⁴⁰) þat — E.   ⁴¹) [mgl. — F. G. H. K. L.   ⁴²) [rade — E. [zorfio — F-L.   ⁴³) a — E.   ⁴⁴) oc — tilf. A, urigt.   ⁴⁵) ut — D.

lesa xirir¹ ollum² handgengnum monnum þa daga sem kononge þyðir til þallet³ or
han lætr handgengnum monnum⁴ til blása. Sva langt skal lesa huern dagh sem kon-
ongr uil⁵ oc þo sva at [ut se leset⁶ at⁷ þrettanda dægi.⁸ en [at seínsta kofte⁹ aðr
en handgengnir men tale orloz ærtir iol [xirir æins.¹⁰ En huer handgengin maðr er
æi lemr til þessa tale. oc er han innan boar.¹¹ þa hæuir han xirir gort þionofu
finni nema han þæ¹² kononge orloz till.¹³ þui at [verða tan¹⁴ at han nyti¹⁵ æinar-
hueriar stundir til þess sem æigi se [viðrcomelegra eða nyttsamlegra¹⁶ en til þessa.¹⁷

Nu gezi gud os þessa alla¹⁸ þynsemd¹⁹ oc hæliræði [sua til nyttsæmdar²⁰ at
þora at varum herra Þhesu Christo verði²¹ til loz oc til dyrdar. kononge varom
til traufst oc sæmdar. sealgum²² os²³ til verallblegra þarva²⁴ oc [æilirærar þarfællðar²⁵
nu oc utan enda se²⁶ Þhesus Christus með ollum os²⁷ amen.²⁸

¹) xirir — mgl. C.   ²) ollum — mgl. D.   ³) [þ. til þellilegast — E. [þiðia til þallnir — G. H. I.
⁴) [þeim — G. H.   ⁵) [kononge þiðir til hœrra — D. [konungi þniðt — E.   ⁶) [ut se leset — C. D. E.
K. L.   [vll se út lesin — F. G. I.   [vll se vpp lesin — H.   ⁷) a — F. K. L.   ⁸) jola — tilf. E.
⁹) [semilegra — E. [hit seínsta — F. G. H. [lengsta lagi — I. [at seínsta lagi — K. L.   ¹⁰) [mgl. —
E-L.   ¹¹) hirðar — F. K. L.   ¹²) hævi — C. D. F-L.   ¹³) till — mgl. E.   ¹⁴) [vera tann — E-F.
[þat tann vera — G. K. L. [tann at vera — H.   ¹⁵) nægte — E.   ¹⁶) [nyttsamligra — F. G. H. I.
[naubþynligri — K. L.   ¹⁷) naubsemd — tilf. L.   ¹⁸) alla — mgl. F. K. L.   ¹⁹) þiðsemd — C. D.
nytsemd — E-L.   ²⁰) [sua til þiðsemdar — E. G. H. I. [off i nyt — K. [i nyt — L.   ²¹) se — G. H. K. L.
²²) sealgum — mgl. F. Her ophœrer K, da Slutningen er bortskaaren. Ligeledes ophœrer I.   ²³) Her op-
hœrer F.   ²⁴) þarfæinda — G. H.   ²⁵) [æiliræra þarfællða — G. H.   ²⁶) veri — E. I.   ²⁷) utan enda
— tilf.(!) E.   ²⁸) Her tilføier G som et eget Slutningscapitel følgende Uddrag af K. Haakon Magnussøns
Retterbod for Island om haandgangne Mænds Anmasselser. Skipan Hakonar kononghs. Sua þipadi uirðulig
herra Hakon Noregs konongr. son Magnus konungs. at ex hirdmenn eðr handgengnir menn tale þrofastðomi ex
lærdum monnum of seigna konungs þegnum þar þyrrir til þyðsups um verallþligar þefettir. þa ero þeir þalfþagðir
ex konungs þeonoftu. of se þiðbir uid þrofastðomi. Enn huerr mugamadr er þat gœrir heðan ex. skal suara
.iiij. ortogum of .xiiij. mortum konungi. of se þiðbir uid þrofastðomi. Enn ex lærðir menn. þeir sem þrofastðomi
hæra briota log a konungs þegnum eðr þrongua þeim með satfoðnum eðr sata giptum eðr gera þeim annan þunga
þramarr enn þorn log of crifinna laga rettr uattar. sa sem samþyðtr er milli konungs of erðibryðsups. of þegnarir
hæra þiðan hallðit. þa þyrrirbaud hann þegnumum þeim þar til at suara eðr undir ganga. þyrrir enn huerratunggi
mála exni toma þyrrir konung eðr þyrrir logmann eðr hirdþiora.

VI.
Retterböder og Forordninger.

pui nættar.¹ En ver som brex halonar kononge zatur vara. þæt er han [let rita² til alrar alþydu i landeno of baud þæt sem ver vilium [en at stadzastlega³ halde⁴ [zirir huern mun.⁵ at [men ranzate⁶ bygdir sinar⁷ med stynsamre⁸ ærtirlæitan at ængi verði zirir logen æz rangum safar giptum. En þeir men er i hordome⁹ liggia. mandrapom [eda meineidum. strotvithnum¹⁰ eda adrum zerlegum lutum. of sannynða men vilia æigi sueria zirir¹¹ at þeir se heradz hæzir. zirir vlydni¹² safar. of ero þeir¹³ sua hardnader¹⁴ i syndinni med zulri æeggian zilandans.¹⁵ at þeir vilia æigi med idran of stripta gange misbrot sin horta. þa stulu bonðr a stirlar¹⁶ þingum sinum læggia þa alla vllæggha of vgilda zirir huarium manne. En ver segium þa alla¹⁷ æz ze of zrialse.¹⁸ lande of lausum onri.¹⁹ of zære at læita ser landz annars. pui at æigi stulu þeir lengr²⁰ triftinni spilla i varo kononge riki. Eigi stulu þeir of [at lagum²¹ sua²² sitia [hedan æz²³ at þeim verði æigi²⁴ ræft²⁵ æz vare hende en²⁶ at stikum vlnyttum²⁷ verða²⁸ sanner. of stemra²⁹ stal þeim vera til hæzndanna [hedan æz³⁰ en þa³¹ varer. pui at mer meghom þæt [med æing. en toft³² þola. þæt var of med godvilia dormi³³ æz allra manna hende of vidr³⁴ genget. at æzuenlega stal madr æztir man gera pæning talen zirir tuitindi huært³⁵ en³⁶ bætra þittir i bui³⁷ at haza en missa. of stulu hinir baztu bonðr i bygðinni³⁸ vid taka of stixti³⁹ sua sem⁴⁰ zyrstu var mælt. at .ij. lutir zære norðr til tirtiu⁴¹ hins hælga Olafs kononge i Thronðeimi henni⁴² til vpgærdar. en thridiungr til hins hælga Halvardz [til Dølor.⁴³ Nu er þæt⁴⁴ bøn vor of [sannr villi⁴⁵ at men gere retlega⁴⁶ tiundir sinar sem zyrri var mælt. Sua of þeir men er sit vita i storsyndum stadda vera þa gange til stripta sem stynðilegasta of borte vid gud of bystupa⁴⁷ of prozasta hans⁴⁸ sem han hæzir til stipa. of ser vid framleidis at druggia sua litamæns girnd⁴⁹ of þessa hæims hegoma at þer hæzer⁵⁰ zirir stom of svyrðing [i þessare verold en⁵¹ annars hæims æinl(i)fan⁵² vragnad.⁵³ Sua of⁵⁴ gere men

¹) Fra Begyndelsen: Magnus med gudz misund &c. — E.   ²) [ritade — B. C. D.   ³) stadzastlega — mgl. B.   ⁴) [(en — tilf. D) stadzastliggha halda — C. D.   ⁵) [z. huarium manne — D. E.   ⁶) [ranzate — B. [men ranzafate — C.   ⁷) allar j landeno — B.   ⁸) stynsamra manna — B.   ⁹) hordomom — B. C.   ¹⁰) [strog vittnum edr meineidum — B.   ¹¹) þeim — tilf. B. med þeim — tilf. C. zirir — mgl. D.   ¹²) sinnar — tilf. C.   ¹³) þeir — mgl. B. C.   ¹⁴) her — tilf. C.   ¹⁵) diogulsins — C.   ¹⁶) stirla — B. C. E. stirla — D.   ¹⁷) alla — mgl. C.   ¹⁸) æz — tilf. C. zribbi — E.   ¹⁹) Her er alter et Stykke bortrevet i D; begynder igjen nedfr. ved (36).   ²⁰) (va — tilf. C.   ²¹) [laungghum — B. [mgl. — C.   ²²) lenghi — tilf. C.   ²³) [mgl. — B. C.   ²⁴) stal æi . . . verða — C.   ²⁵) hedan æz — tilf. B. C.   ²⁶) er — B. C.   ²⁷) onyttum lutum — B. C.   ²⁸) ero tunnir edr — B.   ²⁹) stemra — B.   ³⁰) [mgl. — C.   ³¹) þeim — B.   ³²) [einga lund — B. C.   ³³) gort — C.   ³⁴) undir — C.   ³⁵) buzgar — tilf. B.   ³⁶) er — B. C. Her beg. alter D.   ³⁷) i bui — mgl. B.   ³⁸) bygðum — D.   ³⁹) stipta — B. C.   ⁴⁰) j — tilf. B. C. D.   ⁴¹) tirtiu — mgl. B.   ⁴²) tirtiunni — B.   ⁴³) [mgl. — B. C. D. at .ij. lutir &c. — mgl. H.   ⁴⁴) þetta — D.   ⁴⁵) [zultomet bod — B. C. D.   ⁴⁶) retleggha — B. C. D.   ⁴⁷) bystupa — C.   ⁴⁸) hans — mgl. D.   ⁴⁹) girndir — C. litamofsta edr girnd — E.   ⁵⁰) æi — tilf. D.   ⁵¹) [þessa hæims of — C.   ⁵²) æzleggha — B. D. silizvan — C.   ⁵³) en annars hæims &c. — mgl. E.   ⁵⁴) of — mgl. B. D.

Olafz stot¹ of hins hælga haluadar røtelega of tallum² a gud alz valdande³ of hin hælga Olaf konong of [hin hælga⁴ haluad⁵ of alla guds hælagha men til [miffunnar of⁶ arnadr ordz at mildr gud of miffunfamar⁷ xirrlate off saler of syndir of misgerdir.⁸ of late huerza af lande varo vefold þa sam langlega hezir a legghet. of geze off i staden ar gott⁹ xrid of xagnad.¹⁰ en¹¹ annars hæims [æinliza glædi¹² vftan enda. Amen.¹³

Datum Tunsbergis — Anno domini .m.^o .cc.^o ¹⁴a xiorda are rila vare.¹⁵

2.

Overeenskomst mellem Kongen og Erkebiskoppen,

afsluttet i Bergen den 1te August 1273. Med Pave Gregorius den Tiendes Stadfæstelse, dateret Lyon den 26de Juli 1274.

Efter den ved den pavelige Archivar Marini besørgede Afskrift af Originalregesten i det vaticanske Archiv; sammenlignet med Aftrykket i *Th. Torfæi hist. rer. Norv. P. IV. p. 354–357.* aftr. i *Diplomatarium Norvegicum I. Saml. S. 52–59.*

Gregorius episcopus &c. [Johanni] archiepiscopo Nidrosiensi &c. Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis ut per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Exhibita siquidem nobis tua petitio continebat quod orta dudum inter te tuo et episcoporum ac aliorum prelatorum regni Norwagie quorum metropolitanus existis nomine ex parte una ac carissimum in Christo filium nostrum M[agnum] regem Norwagie illustrem ex altera super eo quod rex ipse et progenitores sui nonnullis tam tue quam aliarum ecclesiarum eiusdem regni libertatibus et immunitatibus ac privilegiis derogarant et officiales eiusdem regis de causis ad ecclesiasticum forum spectantibus cognoscebant in derogationem ecclesiastice libertatis quidquid¹⁶ te ac prefatos episcopos et prelatos quamquam ab eo nulla teneatis regalia ad exercitum indictum ab ipso evocabat pro sue libito voluntatis ac quod rex ipse quamdam piam ordinationem quam clare memorie Magnus rex Norwagie predecessor suus super exhibendis

¹) Olafstoll sin — C. Olafz stot — D. ²) aller saman — tilf. B. ³) oc hano signada modor junghz þu Mariu — tilf. C. ⁴) [sancte — C. ⁵) of hin h. Olaf &c. — mgl. E. ⁶) [mgl. — B. ⁷) Fra miffun til Enden er borte i B. ⁸) varar — tilf. C. ⁹) af þu oc lande oc — tilf. C. ¹⁰) þarfelo um allbr varn oc xpe — C. þorfæld — D. ¹¹) oc — C. D. ¹²) [eilizvan xagnat — C. D. ¹³) Amen — mgl. C. D. ¹⁴) Saaledes A, hvor man tydeligen seer, at Skriversen har ladet Rum aabent for de paafølgende Tal i Aarstallet. Tierne og Enerne mangle ogsaa i C, men om der er noget Rum aabent, lader sig ei afgjøre. .m. .tt. .lg. .vij. — D. Tierne og Enerne mangle som i A, men uden noget aabent Rum — E. ¹⁵) Efter Dateringen tilf. som et Anhang: Item at huer cristin mader aa rettiga at giera tiunda sin aff ollum rettom affle tessa hæims oc' er saa fell er thet gierir met goda villia En saa mefjall er thet neittar — E. ¹⁶) maaskee rettere quod.

coronis regum Normagie cum decedunt in signum subiectionis memorate ecclesie Nidrosiensis denegabat indebite observare et quibusdam aliis articulis materia questionis. demum post diversos super premissis processus habitos et tractatus mediantibus bonis viris prefatis quoque episcopis et prelati ac canonicis eiusdem ecclesie Nidrosiensis nec non baronibus ipsius regni in hoc consentientibus inter vos super hiis amicabile composicio intervenit nostro super hoc beneplacito reservato prout in literis inde confectis dictique M[agni] regis et tuo ac eorundem episcoporum et baronum sigillis signatis plenius continetur. nos itaque tuis supplicationibus inclinati compositionem ipsam sicut rite sine pravitate ac provide facta est ratam et gratam habentes illam auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. ita tamen quod tunc demum huiusmodi confirmationis pagina robur obtineat cum prefatus reg infra-scripta que in hiis adicienda et declaranda decernimus plene ratificaverit ac duxerit acceptanda. Videlicet quod si eundem regem vel illos qui ei in regno Normagie successerint manifeste contra huiusmodi compositionem venire contigerit et tu ac tui successores de consilio eorundem suffraganeorum in Normagia consistentium vel maioris partis ipsorum si forte omnes requiri nequiverint vel consentire recusaverint requisiti regem ipsum sive ipsius successores duxeritis requirendos ut pro eo quod compositionem ipsam non servaverint super hoc satisfaciant competenter idque ipsi denegaverint efficaciter adimplere. tu et ecclesia Nidrosiensis ius in electione et subiectione regis et regno¹ Normagie quod ante compositionem huiusmodi habuistis recuperetis eo ipso et ad eum pervenialis statum in quo tempore huiusmodi compositionis eratis. tu vero et successores ac suffraganei tui si contra compositionem veneritis supradictam et eidem regi et suis successoribus satisfacere super hoc negaveritis debite requisiti a iure libertatis quod tibi in centum et eisdem suffraganeis in quadraginta hominibus idem reg concessit cadatis omnino compositione ipsa quoad alios articulos in suo robore nichilominus duratura. Si autem super aliquo articulorum in eadem compositione contentorum contigerit dubitationem aliquam suboriri. ad declarationem illius due persone ydonee videlicet una a rege prefato alia vero a te vel vestris successoribus eligantur que si demum super hoc nequiverint concordare tertiam advocandi ad id personam liberam habeant potestatem et valeat quod ab eis vel duabus earum fuerit declaratum. Quod si ex aliqua iusta causa oportuerit regi Normagie qui pro tempore fuerit dari tutores seu etiam curatores et id per electionem fieri debuerit tu et successores tui unicam et primam vocem in electione tutorum et curatorum huiusmodi habeatis. In articulis quoque aliis quibus in literis compositionis prefate contentis quedam declaranda quedam vero

¹) Maaskee rettere regni.

providimus adicienda eisdem. tenores literarum ipsarum cum additionibus et declarationibus huiusmodi facientes presentibus annotari qui tales sunt.

"In nomine patris et filii et spiritus sancti amen. Ut certitudo presentium de veram in perpetuum et evidentem memoriam preteritorum sciendum est quod cum venerabilis pater Johannes dei gratia nidrosiensis archiepiscopus fuisset ad regimen nidrosiensis ecclesie superna dispositione vocatus reversus a sede apostolica munere consecrationis recepto tamquam sponse Christi in parte sollicitudinis fidelis procurator effectus incepit inquirere prout scivit et debuit de iuribus et libertatibus et privilegiis ad eam pertinentibus et cognovit sibi fuisse in predictis omnibus per obreptiones contrarias multipliciter derogatum iuri comuni videlicet quia¹ cause fere omnes ad ecclesiam pertinentes per exactores et balivos laicos ex parte regni secundum leges patrie scriptas vel consuetudines pretermisiss² iure canonico et ecclesiasticis iudiciis tractabantur libertatibus [quia nullos³ homines liberos oblinebat nidrosiensis ecclesia exceptis illis qui in curia archiepiscopi et in fabrica ipsius ecclesie continue laborabant. privilegiis siquidem omnibus sibi a quibuscumque concessis detractum fuerat multipliciter ut creditur non utendo et precipue privilegio a Magno quondam ut dicitur rege Norwagie in ea parte qua continebatur quod prefatus rex devovit⁴ se et regnum suum beato Olavo regi et martiri et in signum perpetue subiectionis precepit coronam suam post decessum suum et omnium in regno sibi succedentium offerri prefato martiri Nidrosie in ecclesia cathedrali nec non et cuidam constitutioni antique patrie forte per eundem Magnum edite que innuit reges Norwagie debere eligi et in electione archiepiscopum et episcopos regni inter ceteros electores vocem precipuam obtinere. Tandem receptis literis apostolicis pro congregatione concilii generalis inter cetera continentibus quod unusquisque prelatus notaret articulos quos in sibi commisso regimine reformatione et⁵ correctione perpenderet indigere deliberavit predictus pater archiepiscopus prefatos⁶ articulos quamquam⁷ correctione dignos Romano pontifici presentare.⁸ Verumtamen [quia ex⁹ hiis posset discordia inter regnum et ecclesiam provenire multis animabus et corporibus nocitura prefatus pater archiepiscopus prius ipsos domino Magno dei gratia illustri regi Norwagie explicavit¹⁰ supplicans ut inter se de predictis taliter ordinarent quod cederet ad honorem dei omnipotentis et utilitatem [ecclesie animarum¹¹ ipforum et totius sibi commissi populi ad¹² salutem. Verum licet predictus dominus rex assereret sufficientes rationes ad respondendum prefatis articulis se habere si super hiis coram iusto iudice duceret¹³ contendendum et maxime contra electionem et oblationem corone de quibus viz posset probari nidrosiensem ecclesiam pos-

¹) quod — Torf.   ²) tilf. est. T.   ³) [quod multos — T.   ⁴) donavit — T.   ⁵) et — tilf. est. T.
⁶) predictos — T.   ⁷) tanquam — T.   ⁸) prenunciare — T.   ⁹) [quoniam de — T.   ¹⁰) explicat — T.
¹¹) [ecclesiarum — T.   ¹²) ad — mg^l. T.   ¹³) mgl. — T.

sessionem pacificam habuisse et novum genus exactionis videri poterat illud ab eo exigi quod non fuerat hactenus attemptatum¹ vel consuetum et precipue quia² de subiectione regni sui agebatur quod ipse [post patrem³ et antecessores suos assererat se iure hereditario liberum suscepisse et sic illud proponit per dei gratiam suis heredibus et successoribus dimittere⁴ liberum et quietum. verumtamen ex solite benignitatis affectu quem ad honesta queque et maxime circa matrem nidrosiensem ecclesiam hactenus habuit et⁵ habere dinoscitur volens eam fore sibi pacatam et amplioribus libertatibus et privilegiis suis temporibus decorari tamquam pacis amator et cultor iustitie post multos tractatus hinc inde habitos super predictis interveniente consilio et assensu⁶ episcoporum baronum et canonicorum nidrosiensium et aliorum plurium⁷ duxit componendum predictus rex illustris cum domino⁸ archiepiscopo anno domini M^o CC^o LXX° III° in festo sancti Petri ad vincula in civitate Bergensi in hunc modum.

Videlicet quod predictus archiepiscopus pro bono pacis et comodo ecclesie et animarum procuranda salute renuntiavit nomine nidrosiensis ecclesie pro se et successoribus suis canonice intransibus in perpetuum omni iuri si quod in predicta electione regum subiectione seu oblatione corone habebat vel habere poterat tam in petitorio quam in possessorio ratione⁹ dicti privilegii seu legis vel quocumque alio modo sibi competere videretur [omnibus aliis iuribus ad ecclesiam spectantibus que in legibus patrie continentur et ecclesiarum privilegiis semper salvis¹⁰ dummodo supersit aliquis qui legitime possit et debeat iure hereditario succedere. si vero nullus inveniatur successor legitimus archiepiscopus et episcopi inter ceteros nobiliores et discretiores regni¹¹ electores in electione [tantum voces primas et potissimas¹² obtinebunt.

Prefatus autem dominus rex renuntiavit pro se et heredibus et successoribus suis in perpetuum omni iuri siquod in auditione [examinatione determinatione¹³ causarum ad ecclesiam spectantium hactenus habuerat. inhibens firmiter universis exactoribus et legiferis regis tam propinquis quam remotis [tam presentibus quam futuris¹⁴ per totum regnum ne de ipsis causis presumant iudicare vel pretextu alicuius consuetudinis quam retroactis temporibus habuerat predictus dominus rex vel habere visus fuerit se aliquatenus intromittant sed per iudices ecclesiasticos tales cause decetero libere dirimantur ut sunt he. omnes cause clericorum quum¹⁵ inter se litigant vel a laicis impetuntur. matrimoniorum. natalium. iurispatronatus. decimarum. votorum. testamentorum maxime cum¹⁶ agitur de legatis ecclesiis et piis locis et religiosis. tuitio¹⁷ peregrinorum visitantium limina beati Olavi vel aliorum sanctorum et eorum cause.¹⁸ item profa-

¹) acceptatum — T.   ²) quoniam — T.   ³) [per parentes — T.   ⁴) post se — tilf. T.   ⁵) adhuc — tilf. T.   ⁶) consensu — T.   ⁷) proelium — T.   ⁸) domino — mgl. T.   ⁹) nomine — T.   ¹⁰) [mgl. — T.   ¹¹) regio — T.   ¹²) [tum votum primum — T.   ¹³) [mgl. — T.   ¹⁴) [mgl. — T.   ¹⁵) quando — T.   ¹⁶) quando — T.   ¹⁷) tuitione — T.   ¹⁸) causa — T.

nationum¹ ecclesiarum sacrilegii. periurii. usurarum. symonie. heresis. fornicationis. adulterii et incestus [et omnes alie que ad forum ecclesiasticum possent de iure comuni quoquomodo spectare.²

Item denuo concessit dominus rex et firmiter [observari precepit³ quod a predecessoribus suis est concessum scilicet ut semper licitum sit archiepiscopo et episcopis in capellis a regibus fundatis vel dotatis sicut et in aliis capellis sue provincie instituire ydoneas sine ipsorum et aliorum laicorum assensu vel presentatione personas.

Item concessit quod in electionibus⁴ episcoporum vel abbatum nidrosiensis provincie nulla vis nulla potentia nulla auctoritas regis vel principis interveniat nec favore ipsorum⁵ quisquam officium ecclesiastice prelationis obtineat [sed ille preficiatur⁶ quem ipsi ad quos electio pertinet vacanti ecclesie scientia et moribus iudicaverint aptiorem.

Item denuo concessit quod regibus non liceat approbatas patrie leges et scriptas⁷ et penas pecuniarias sive in clericis sive in laicis contra antiquam consuetudinem in ecclesiarum seu clericorum dispendium immutare.

Item quod liceat archiepiscopo et eius successoribus emere aves girofalcones⁸ astures⁹ et griseos sicut ab antecessoribus suis est hactenus observatum.

Item annuit et concessit quod in dandis decimis de terris et mansionibus suis reges¹⁰ omnino sequantur canonicas sanctiones.

Item quod triginta leste farine mittantur ad Hølandiam ex parte domini archiepiscopi quum¹¹ sibi visum fuerit illis presertim temporibus quibus id patrie patietur ubertas propter hoc in aliis rebus [portandis ipso archiepiscopo¹² licentia non negata.

Item concessit dicto archiepiscopo vectigalia de una navi singulis annis de Hølandia ad suam diocesim veniente [quia hoc in litera sua¹³ continetur.

Item concessit denuo et mandavit omnes peregrinos limina beati Olavi et aliorum sanctorum visitantes devotionis causa tam advenas quam indigenas [sive guerre tempus sit sive¹⁴ pacis in eundo et redeundo firma securitate potiri. qui vero inventi fuerint ipsos indebite molestare iuxta quod culpa requirit per iudicem ecclesiasticum pena debita castigentur [et ad parendum iudici ecclesiastico per regem et eius ballivos seu officiales si necesse fuerit compellantur.¹⁵

Volens autem insuper predictus dominus rex ecclesiam nidrosiensem amplioribus beneficiis quam huc usque habuerat suis temporibus honorare¹⁶ domino archiepi-

¹) possessionum — T. Saal. ogsaa Overeensk. af 1277 s. n. f. S. 464. ²) [mgl. — T. ³) [obsignari mandavit — T. ⁴) electione — T. ⁵) prepositum — T. ⁶) [nisi — T. ⁷) sine consensu episcoporum et sapientium consilio — tilf. T. ⁸) girofalcones — T. ⁹) astures — T. ¹⁰) leges — T. ¹¹) quando — T. ¹²) [precandi ibi — T. ¹³) [prout in litera sua super hoc — T. ¹⁴) [cum D. querere tempus sit tum(!) — T. ¹⁵) [mgl. — T. ¹⁶) honorare — T.

scopo et suis successoribus pro se et suis heredibus in perpetuum centum homines ab expeditionibus regis et vocationibus et [a tractione¹ navium et specialiter de tributo quod vulgariter Leydanger appellatur concessit liberos et immunes ita quod quidam ex hiis centum qui Scutelsvenar appellantur a predictis sint immunes cum duabus aliis personis quas ipsi ad hoc de sua familia duxerint eligendas. ceteri vero cum secunda persona predicta gaudeant libertate.

Item cuilibet episcoporum videlicet Osloensi Bergensi Stavangrensi Hamarensi secundum modum predictum concessit homines quadraginta nisi forte domino regi archiepiscopo et episcopis propter gravem rei publice necessitatem [et evidentem et manifestam² vel regni defensionem visum fuerit aliter expedire [ad tempus ita quod cessante necessitate seu defensione predicti homines eo ipso predicta gaudeant libertate.³

Cuilibet etiam⁴ plebano dictorum episcopatum sive in rure sive in civitatibus morentur concessit quod cum duabus personis de sua familia a dicto tributo quod vulgariter dicitur Leydanger sint liberi et unus familiarium quem sibi plebanus magis noverit necessarium ab expeditionibus regis⁵ sit quietus.

Item concessit quod si homines archiepiscopi iniuriati fuerint sibi ad invicem in navibus vel comitatu dicti archiepiscopi existentes tunc iudicio ipsius archiepiscopi debent stare ab eo secundum quod culpa poposcerit et sibi videbitur puniendi et ad ipsum in talibus casibus multa pro transgressionibus debita pertinebit dummodo mors vel membrorum mutilatio de talibus iniuriis non fuerit subsequuta in quo casu per dominum regem vel suos iudices sunt predicti homines iudicandi. si vero alibi quam in prefatis locis deliquerint tunc potest lesus reum non obstante fori exceptione sub quo maluerit regis vel prefati patris iudicio convenire. verumtamen de multa pro talibus extorta medietas ad regem et medietas ad archiepiscopum pertinebit.

Item concessit quod sub prohibitione a se vel successoribus suis [aut officialibus eorum⁶ facta [vel facienda⁷ super emptionibus venditionibus vel rebus de loco ad locum transferendis non intelligantur episcopi vel clerici vel etiam laici in eorum negotiis agendis specialiter constituti sine⁸ archiepiscopi et episcoporum assensu dummodo regno vel necessitati rei publice mora [super requisitione episcoporum⁹ dispendium sive periculum [evidens vel manifestum¹⁰ non generet¹¹ in premissis.

Item concessit quod liceat domino archiepiscopo habere unum hominem in curia sua qui cudat denarios prout litera sua super hoc confecta attestabatur.¹²

Hanc autem compositionem inierunt septenominati dominus rex illustris et reverendus¹³ pater archiepiscopus presentibus venerabilibus patribus domino Trugillo¹⁴

¹⁾ [attractionibus — T.   ²⁾ [mgl. — T.   ³⁾ [mgl. — T.   ⁴⁾ ecclesiarum — T.   ⁵⁾ regis — T.
⁶⁾ [mgl. — T.   ⁷⁾ [mgl. — T.   ⁸⁾ cum — T.   ⁹⁾ [mgl. — T.   ¹⁰⁾ [mgl. — T.   ¹¹⁾ generat — T.
¹²⁾ attestatur — T.   ¹³⁾ venerandus — T.   ¹⁴⁾ Thurgillo — T.

dei gratia episcopo Stavangrensi. Andrea Osloensi. Astatino Bergensi. et istis baronibus regni. Brunulfo.¹ Rognaldo. Andrea Gregorii. Eliivo de Naustdal. Andrea Plut. Aslaco Gus. Bernone Erlingi et Thoria cancellario² regis. Siguatto.³ Haldano. Siguardo.⁴ Torfindo. Odoeno. canonicis Nidrosiensibus. et aliis viris prudentibus et discretis. renuntiantes in hoc facto omni exceptioni doli mali fraudis [actioni in factum⁵ et specialiter restitutioni in integrum et omnibus literis inter ipsos vel predecessores suos hactenus habitis et obtentis et omnibus indulgentiis et privilegiis apostolicis impetratis et impetrandis et omni alii remedio iuris canonici et civilis per que predicta compositio et finalis concordia possit impediri seu modo aliquo irritari salva tamen in omnibus [apostolice sedis⁶ auctoritate. hoc adiecto quod si romanus pontifex [huic compositioni⁷ consentire noluerit eam per suas literas confirmando⁸ salve sint tam domino regi⁹ quam archiepiscopo actiones et defensiones sue qui⁹ sibi in presenti competere dinoscuntur.

In cuius rei testimonium una cum sigillis domini regis et archiepiscopi prenominati episcopi et barones sigilla sua duxerunt presentibus apponenda. Datum apud predictam civitatem anno et die predictis regni vero domini Magni quarti dei gratia illustris¹⁰ Norwagie .xi. consecrationis vero venerabilis patris Johannis nidrosiensis archiepiscopi anno sexto."

"Sanctissimo in Christo patri ac domino sacrosancte Romane ecclesie summo pontifici Magnus dei gratia rex Norwagie cum filiali obedientia pedum oscula beatorum. Sanctitati vestre sit manifestum quod amicali¹¹ compositione quam vobis transmittimus confirmandam inita inter nos et venerabilem patrem Johannem dei gratia nidrosiensem archiepiscopum et litera confecta super ea invenimus articulum qui sequitur pretermissum videlicet quod episcopi abbates seu clerici cum ipsi regalia non habeant in expeditione ire cum rege vel ad hoc quicquam de suo expendere minime [teneantur vel etiam¹² compellantur nisi forte necessitas tam gravis [et eminens¹³ imminet quod a¹⁴ diocesano episcopo et sapientioribus et discretioribus ecclesiasticis viris communicato consilio fieri tunc¹⁵ permittatur [in casibus dumtaxat a iure concessis.¹⁶ propter quem articulum nolimus¹⁷ quod tota litera super predicta compositione confecta iterum scriberetur maxime cum plures ex baronibus nostris qui predictae compositioni interfuerant et sigilla sua apposuerant recessissent sed ipsum in presenti litera sigillo nostro sigillata duximus inserendum supplicantes quatinus¹⁸ ipsum una cum

¹) Brynjolfo — T.   ²) domini — tilf. T.   ³) Sgvato — T.   ⁴) Sgvardo — T.   ⁵) [actionum in futurum — T.   ⁶) [apostolica — T.   ⁷) [hanc compositionem — T.   ⁸) predicto — tilf. T.   ⁹) que — T. udentrivi rigtigere.   ¹⁰) regis — tilf. T.   ¹¹) amicali — T.   ¹²) [mgl. — T.   ¹³) [mgl. — T.   ¹⁴) a — mgl. T.   ¹⁵) tunc — mgl. T.   ¹⁶) [mgl. — T.   ¹⁷) notumus — T.   ¹⁸) quod — T.

scopo et suis successoribus pro se et suis heredibus in perpetuum centum homines ab expeditionibus regis et vocationibus et [a tractione¹ navium et specialiter de tributo quod vulgariter Leydanger appellatur concessit liberos et immunes ita quod quidam ex hiis centum qui Scutelsvenar appellantur a predictis sint immunes cum duabus aliis personis quas ipsi ad hoc de sua familia duxerint eligendas. ceteri vero cum secunda persona predicta gaudeant libertate.

Item cuilibet episcoporum videlicet Osloensi Bergenſi Stavangrenſi Hamarenſi secundum modum predictum concessit homines quadraginta nisi forte domino regi archiepiscopo et episcopis propter gravem rei publice necessitatem [et evidentem et manifestam² vel regni defensionem visum fuerit aliter expedire [ad tempus ita quod cessante necessitate seu defensione predicti homines eo ipso predicta gaudeant libertate.³

Cuilibet etiam⁴ plebano dictorum episcopatum sive in rure sive in civitatibus morentur concessit quod cum duabus personis de sua familia a dicto tributo quod vulgariter dicitur Leydanger sint liberi et unus familiarium quem sibi plebanus magis noverit necessarium ab expeditionibus regis⁵ sit quietus.

Item concessit quod si homines archiepiscopi iniuriati fuerint sibi ad invicem in navibus vel comitatu dicti archiepiscopi existentes tunc iudicio ipsius archiepiscopi debent stare ab eo secundum quod culpa poposcerit et sibi videbitur puniendi et ad ipsum in talibus casibus mulcta pro transgressionibus debita pertinebit dummodo mors vel membrorum mutilatio de talibus iniuriis non fuerit subsequuta in quo casu per dominum regem vel suos iudices sunt predicti homines iudicandi. si vero alibi quam in prefatis locis deliquerint tunc potest lesus reum non obstante fori exceptione sub quo maluerit regis vel prefati patris iudicio convenire. verumtamen de mulcta pro talibus extorta medietas ad regem et medietas ad archiepiscopum pertinebit.

Item concessit quod sub prohibitione a se vel successoribus suis [aut officialibus eorum⁶ facta [vel facienda⁷ super emptionibus venditionibus vel rebus de loco ad locum transferendis non intelligantur episcopi vel clerici vel etiam laici in eorum negotiis agendis specialiter constituti sine⁸ archiepiscopi et episcoporum assensu dummodo regno vel necessitati rei publice mora [super requisitione episcoporum⁹ dispendium sive periculum [evidens vel manifestum¹⁰ non generet¹¹ in premissis.

Item concessit quod liceat domino archiepiscopo habere unum hominem in curia sua qui cudat denarios prout litera sua super hoc confecta attestabatur.¹²

Hanc autem compositionem inierunt sepenominati dominus rex illustris et reverendus¹³ pater archiepiscopus presentibus venerabilibus patribus domino Trugillo¹⁴

¹) [attractionibus — T.   ²) [mgl. — T.   ³) [mgl. — T.   ⁴) ecclesiarum — T.   ⁵) regis — T.
⁶) [mgl. — T.   ⁷) [mg. — T.   ⁸) cum — T.   ⁹) [mgl. — T.   ¹⁰) [mgl. — T.   ¹¹) general — T.
¹²) attestatur — T.   ¹³) venerandus — T.   ¹⁴) Thurgillo — T.

dei gratia episcopo Stavangrensi. Andrea Osloensi. Astatino Bergensi. et istis baronibus regni. Brunulfo.¹ Rognaldo. Andrea Gregorii. Eliivo de Kaufdal. Andrea Plut. Aslaco Gus. Bernone Erlingi et Thoria cancellario² regis. Sigualto.³ Haldano. Siguardo.⁴ Torfindo. Odoeno. canonicis Nidrosiensibus. et aliis viris prudentibus et discretis. renuntiantes in hoc facto omni exceptioni doli mali fraudis [actioni in factum⁵ et specialiter restitutioni in integrum et omnibus literis inter ipsos vel predecessores suos hactenus habitis et obtentis et omnibus indulgentiis et privilegiis apostolicis impetratis et impetrandis et omni alii remedio iuris canonici et civilis per que predicta compositio et finalis concordia possit impediri seu modo aliquo irritari salva tamen in omnibus [apostolice sedis⁶ auctoritate. hoc adiecto quod si romanus pontifex [huic compositioni⁷ consentire noluerit eam per suas literas confirmando⁸ salve sint tam domino regi⁹ quam archiepiscopo actiones et defensiones sue qui⁹ sibi in presenti competere dinoscuntur.

In cuius rei testimonium una cum sigillis domini regis et archiepiscopi prenominati episcopi et barones sigilla sua duxerunt presentibus apponenda. Datum apud predictam civitatem anno et die predictis regni vero domini Magni quarti dei gratia illustris¹⁰ Norwagie .xi. consecrationis vero venerabilis patris Johannis nidrosiensis archiepiscopi anno sexto."

"Sanctissimo in Christo patri ac domino sacrosancte Romane ecclesie summo pontifici Magnus dei gratia rex Norwagie cum filiali obedientia pedum oscula beatorum. Sanctitati vestre sit manifestum quod amicali¹¹ compositione quam vobis transmittimus confirmandam inita inter nos et venerabilem patrem Johannem dei gratia nidrosiensem archiepiscopum et litera confecta super ea invenimus articulum qui sequitur pretermissum videlicet quod episcopi abbates seu clerici cum ipsi regalia non habeant in expeditione ire cum rege vel ad hoc quicquam de suo expendere minime [teneantur vel etiam¹² compellantur nisi forte necessitas tam gravis [et eminens¹³ immineat quod a¹⁴ diocefano episcopo et sapientioribus et discretioribus ecclesiasticis viris communicato consilio fieri tunc¹⁵ permittatur [in casibus dumtaxat a iure concessis.¹⁶ propter quem articulum nolimus¹⁷ quod tota litera super predicta compositione confecta iterum scriberetur maxime cum plures ex baronibus nostris qui predictae compositioni interfuerant et sigilla sua apposuerant recessissent sed ipsum in presenti litera sigillo nostro sigillata duximus inferendum supplicantes quatinus¹⁸ ipsum una cum

¹) Brjnjofo — T.   ²) domini — tilf. T.   ³) Syualto — T.   ⁴) Siguardo — T.   ⁵) [actionum in futurum — T.   ⁶) [apostolica — T.   ⁷) [hanc compositionem — T.   ⁸) predicto — tilf. T.   ⁹) que — T, udentrivl rigtigere.   ¹⁰) regis — tilf. T.   ¹¹) amicali — T.   ¹²) [mgl. — T.   ¹³) [mgl. — T.   ¹⁴) a — mgl. T.   ¹⁵) tunc — mgl. T.   ¹⁶) [mgl. — T.   ¹⁷) nolimus — T.   ¹⁸) quod — T.

aliis in littera vestre confirmationis nominatis¹ et specialiter exprimatis. Datum Bergis² anno domini M^o CC^o LXX° III° in festo assumptionis beate Marie."

Nulli ergo nostre confirmationis &c. Datum Lugduni vii. Kal. Aug. anno tertio.

3.

Overeenskomst mellem Kongen og Erkebiskoppen,

afsluttet i Tunsberg den 9de August 1277.

A. Den latinske Original.

Efter Originalen paa Pergament i den arnamagnæanske Diplomsamling, Fasc. 5, No. 6.

Forhen aftrykt i Thorkelin's Diplomatarium Arnamagnæanum, Tom. II. p. 66-73.

In³ nomine patris et filii et spiritus sancti amen. Ut certitudo presencium dei ue-
ram in perpetuum et euidentem memoriam preteritorum nouerint uniuersi tam presen-
tes quam futuri quod cum nuper inter illustrem principem Magnum dei gracia regem
Noruegie et uenerabilem patrem. Johannem¹ eadem gracia archiepiscopum nidrosiensem
materia questionis esset sub orta super eo quod idem archiepiscopus asseruit ut aliquę
cause que ad forum ecclesiasticum canonice pertinebant usque ad tempora dicti regis
ex consuetudine antiqua et ab ecclesia quodam modo propter discordie periculum et
paciis discidium euitandum per pacientiam tollerata coram secularibus iudicibus t(r)ada-
bantur In super quod priuilegiis ecclesie sue quibusdam et specialiter priuilegio Magni
cuiusdam ut dicebatur regis Noruegie derogatum fuerat ut creditur non utendo mag-
ime in ea parte priuilegij qua continebatur quod prefatus Magnus deuouit se et reg-
num suum beato Olawo regi et martyri et in signum subiectionis precepit coronam
post decessum suum et omnium in regnum sibi succedencium offerri prefato martyri in
ecclesia cathedrali nec non et cuidam constitutioni patrie per eundem forte Magnum
edite que innuit reges Noruegie debere eligi & in electione archiepiscopum et episcopos
inter ceteros electores uoces precipuas optinere que omnia predicta uenerabilis pater
archiepiscopus tanquam sponse Christi in parte sollicitudinis procurator fidelis petijt
ut in usum et in ecclesie sue utilitatem dominus rex predictus in posterum duceret ad-
mittenda. Ad respondendum uero articulis supra dictis ac contra petitionem archiepi-
scopi supradictus dominus rex illustris sufficienter asseruit se habere rationes si super

¹) nominatim — T.   ²) Bergis — mgl. T.   ³) I Originalen staar blot n.

hijis coram iusto iudice duceret contendendum et maxime contra electionem subiectioni(!) et oblacionem corone de quibus uig uel nunquam posset probari ecclesiam nidrosiensem possessionem habuisse quod nouum genus exactionis uideri poterat illud ab eo exigigi quod non fuerat actenus attemptatum uel consuetum. Considerans itaque prefatus pater archiepiscopus et(!) ex una parte se non posse supra memorata absque scrupulo consciencie uel conuiencie pertransire. ex altera si super hijis moueret questionem posset perturbacio et discordia magna inter regnum et ecclesiam suscitari multorum animabus et corporibus nocitura presertim cum non solum in tollendis consuetudinibus contra populum uerum et in aliis directe contra ipsum regem et totius regni potenciam agi uideretur pacem et concordiam uolens eligere ad dicti domini regis Magni dei gracia illustris clemenciam tam ecclesie quam regno sepius ac manifestius exhibitam et ostensam se conuertit. Supplicans ut inter se de predictis omnibus taliter ordinarent quod cederet ad honorem dei omnipotentis et utilitatem ecclesie maiorem animarum ipsorum et totius sibi commissi populi ad salutem. Prefatus autem dominus rex illustris ex solite benignitatis affectu quem ad honesta queque et maxime circa matrem nidrosiensem ecclesiam habuit et habere dinoscitur. uolens eam amplioribus libertatibus et priuilegiis suis temporibus decorari tamquam pacis amator et cultor iusticie post multos tractatus hinc inde habitos super predictis interueniente consilio et assensu episcoporum. baronum et canonicorum nidrosiensium et capitulorum aliarum ecclesiarum cathedralium in Norwegia existencium cum dicto patre archiepiscopo. Anno domini M^o CC^o LXX° viij^o. In uigilia beati Laurencii apud castrum Tunbergense(!) in ecclesia fratrum minorum duxit amicabilem componendum in hunc modum.

Videlicet quod predictus pater archiepiscopus pro bono pacis et maiori ecclesie comodo et animarum procuranda salute renunciauit cum consilio et assensu capituli sui nomine nidrosiensis ecclesie pro se et successoribus suis canonice intrantibus in perpetuum omni iuri si quod in predicta electione regum subiectione seu oblacione corone habebat uel habere poterat tam in petitorio quam in possessorio ratione dicti priuilegii seu aliarum literarum seu legis uel quocumque alio modo sibi competere uideretur omnibus aliis iuribus ad ecclesiam spectantibus que in legibus patrie continentur et ecclesiarum priuilegijs alijs semper saluis. Dum modo super sit aliquis qui legitime possit et debeat iure hereditario succedere. Si uero nullus inueniatur successor iure hereditario archiepiscopus et episcopi inter ceteros nobiliores et discretiores regni electores in electione tantum modo uoces primas et potissimas optineant protestando secundum suas consciencias quod scinceriter(!) ad illius electionem laborabunt quem regno et regnum in habitantibus iudicauerint apciorem.

Prefatus autem dominus rex renunciauit pro se et heredibus et successoribus suis in perpetuum omni iuri si quod in audicione examinatione et determinacione causarum

ad ecclesiam spectantium actenus habuerat inhibens firmiter uniuersis exactoribus et legiferis regijs tam propinquis quam remotis tam presentibus quam futuris per totum regnum ne de ipsis causis presumant iudicare uel pretegitu alicuius consuetudinis quam retroactis temporibus reges habuerant uel habere uisi fuerant se aliquatenus intromittant sed per iudices ecclesiasticos tales cause de cetero libere dirimantur. ut sunt hee omnes cause clericorum quando inter se litigant uel a laicis inpetuntur. matrimoniorum. natalium. iuris patronatus. decimarum. votorum. testamentorum. maxime quando agitur de legatis ecclesijs et pijs locis et religiosis. Tuicio peregrinorum visitantium limina beati Olai et aliarum ecclesiarum cathedralium in Norwagia et eorum cause. item cause possessionum ecclesiarum sacrilegij. periurij. usurarum. simonie. heresis. fornicacionis. adulterij. et incestus. et alie consimiles que ad ecclesiam spectant mero iure saluo semper regio iure in hijs causis ubicumque debetur ex consuetudine approbata uel legibus regni multa pene pecuniarie persoluenda.

Item denuo concessit dominus rex et firmiter obseruari precepit ut semper licitum sit archiepiscopo et episcopis in capellis a regibus fundatis uel dotatis. sicut et in alijs ecclesijs et cappellis sue prouincie instituere ydoneas sine ipsorum et aliorum laicorum assensu uel presentatione personas.

Item concessit quod in electionibus episcoporum et abbatum nidrosiensis prouincie. nulla uis. nulla potencia. nulla auctoritas regis uel principis interueniat. sed ille preficiatur quem ipsi ad quos electio pertinet vacanti ecclesie sciencia et moribus iudicauerint apciorem de nunciantes ante confirmationem electionem factam domino regi qui pro tempore fuerit per canonicos eiusdem ecclesie uel decens nuncium et honestum nisi presens fuerit uel in uia per quam fuerit ad confirmationem transiturus¹ ut tunc pro ut moris est regio aspectui personaliter se presentet.

Item concessit quod episcopi abbates seu clerici in expedicione ire cum rege uel ad hoc quicquam de suo impendere minime teneantur nisi forte necessitas tam grauis et euidens immineat quod id a dyacesano episcopo et sapientioribus ecclesiasticis uiris fieri permittatur.

Item denuo concessit quod regibus non liceat approbatas patrie leges et scriptas ac penas pecuniarias siue in clericis siue in laicis contra antiquam consuetudinem in ecclesiarum seu clericorum dispendium immutare.

Item concessit quod liceat archiepiscopo et eius successoribus emere aures gerofalcones griseos et austures sicut ab antecessoribus suis est actenus obseruatum.

Item annuit et concessit quod in dandis decimis de terris et mansionibus suis reges omnino sequantur canonicas sanctiones.

¹) Saaledes rettet. transituris — Orig.

Item concessit quod .xxx. lester farine mittantur ad Jolandiam ex parte dicti archiepiscopi quando sibi visum fuerit illis presertim temporibus quibus id patrie pacetur ubertas. propter hoc in alijs rebus portandis licencia non negata.

Item concessit domino archiepiscopo vectigalia de una naui singulis annis de Islandia ad suam dyocesis ueniente.

Item concessit denuo et mandauit omnes peregrinos limina beati Olai et dictarum ecclesiarum cathedralium in Norvegia visitantes deuotionis causa tam aduenas quam indigenas siue guerre tempus sit siue pacis in eundo et redeundo firma securitate potiri. Qui uero inuenti fuerint ipsos indebite molestare nisi forte aliquis uel aliqui exploratores esse presumantur et propter hec ipsos ad probationem capi contingat iuxta quod culpa requirit per iudicem ecclesiasticum pena debita castigantur(!) et ad parandum(!) iudici ecclesiastico per regem et eius balliuos uel exactores si neesse fuerit compellantur.

Volens autem insuper predictus dominus rex ecclesiam Nidrosiensem ad huc amioribus beneficijs quam huc usque habuerat suis temporibus honorare domino archiepiscopo et suis successoribus pro se et suis heredibus inperpetuum centum homines ab expeditionibus regijs et uoracionibus et a tractione nauium et specialiter de tributo quod uulgariter leidangr appellatur concessit liberos et inunes. ita quod quidam ex hijs centum qui scutilsueinar appellantur a predictis sint inunes eo modo quo homines regis esse solent et tempore compositionis facte habebant cum duabus alijs personis quas ipsi ad hoc de sua familia duxerint eligendas. ceteri uero cum secunda persona predicta gaudeant libertate.

Item cuilibet episcoporum uidelicet asloensi. bergensi. stasangrensi. hamarensi secundum modum predictum concessit homines .xl. nisi forte domino regi archiepiscopo et episcopis propter grauem rei publice necessitatem uel regni defensionem visum fuerit aliter expedire ad tempus. ita quod cessante necessitate seu defensione predicti homines tam episcoporum quam archiepiscopi eo ipso predicta gaudeant libertate.

Cuilibet etiam plebano dictorum episcopatuuum siue in rure siue in ciuitatibus morentur concessit quod cum duabus personis de sua familia a dicto tributo quod uulgariter dicitur leidangr sint liberi et unus familiarium quem sibi plebanus magis nouerit necessarium ab expeditionibus regijs sit quietus.

Item concessit quod si homines archiepiscopi centum predicti iniuriati fuerint sibi ad in uicem in curia uel nauibus scilicet propria cum duabus alijs uel comitatu dicti archiepiscopi exsistentes tunc iudicio ipsius archiepiscopi debent stare ab eo secundum quod culpa poposcerit et sibi uidebitur puniendi et ad ipsum in talibus casibus multa secundum leges patrie pro transgressoribus debita pertinebit nisi mortem uel membrorum mutilacionem inuicem sibi uel alijs quod absit inferant in quibus casibus ad

domini regis iudicium. uel eius exactorum cum multa pertinebunt. salua domino archiepiscopo in hoc casu competenti satisfactione ob sue presencie reuerenciam et honorem. si uero dicti centum homines archiepiscopi alibi quam in prenominatione locis deliquerint tunc potest lesus reum non obstante fori exceptione sub quo maluerit regis uel prefati patris iudicio conuenire et multe pro talibus extorte medietas ad regem et medietas ad archiepiscopum pertinebit.

Item concessit quod sub prohibitione a se uel suis successoribus aut eorum exactoribus seu balliuis facta uel facienda super empcionibus uenditacionibus uel rebus de loco ad locum transferendis non intelligantur episcopi uel clerici uel eorum laici in eorum negocijs agendis specialiter constituti sine archiepiscopi et episcoporum assensu. dummodo regno uel necessitati rei publice mora super requisicione episcoporum dispendium siue periculum euidens non generat in premissis.

Item concessit quod liceat domino archiepiscopo habere unum hominem qui cubat denarios prout litera sua super hoc confecta testatur.

Si autem super aliquo articulorum in eadem compositione contentorum configerit dubitationem aliquam suboriri ad declarationem illius due persone ydonee una a rege prefato alia uero ab archiepiscopo uel suis successoribus eligantur que si demum super hoc nequiuerint concordare tertiam aduocandi ad id personam liberam habeant potestatem et ualeat quod ab eis uel duabus earum fuerit declaratum.

Hanc autem compositionem amicabilem inierunt sepe nominati dominus rex illustris et reuerendus pater archiepiscopus presentibus uenerabilibus patribus. episcopis. Andrea ossloensi. Arnone stafangrensi. et istis baronibus regni domino Erlingo. domino Rognaldo. domino Andrea plyt. et domino Gautone de Tolgo. domino Bernone Erlingi. domino Thoria haquini. domino Audoeni(!) hugleili. et domino Vigleiko Odomi. et canonicis nidrosiensis eiusdem capituli tunc procuratoribus dominis Siguato. Erlendo. Thorphinno. Odoeno. et aliorum capitulorum iuris prudentibus et discretis qui presentem compositionem ut perpetuum robur optineat firmitatis hinc inde iuramento uallauerunt renunciantes in hoc facto omni exceptioni doli mali fraudis actioni in factum et specialiter restitutioni in integrum et omnibus literis inter ipsos uel predecessores suos actenus quoad renunciata supra dicta habitis et obtentis et omnibus indulgencijs et priuilegijs apostolicis impetratis et impetrandis et omni alij remedio iuris canonici et ciuilibis per que predicta compositio et finalis concordia posset impediri seu modo aliquo irritari. Forma autem iuramenti prestiti ex parte domini regis et regni principum talis est. Ego ponens manum meam super sacro sancta ewangelia hoc iuro per deum quod omnia que dominus meus rex Magnus sancte ecclesie concessit que in presenti compositione sunt nominata dominus Magnus seruabit et omnes sui successores et ego seruabo et omnes in statu meo successuri inperpetuum secundum

discrecionem et scienciam mihi a deo datam et seruari faciam et adiutor ero pro uiribus meis ut presens compositio ad commodum ecclesie obseruetur. Presto hoc iuramentum in animam domini mei regis Magni et omnium sibi succedencium tam ducum et comitum quam regum in animam meam et omnium in statu meo succedencium. sic me deus adiuuet et hec sancta ewangelia. Forma autem iuramenti prestiti ex parte prelatorum et procuratorum capitulorum talis est. Ego ponens manum meam super sacro sancta ewangelia hoc iuro per deum quod omnia quibus dominus meus Johannes archiepiscopus et episcopi sui ex parte ecclesie renunciauerunt pro se et suis successoribus obseruabit et obseruabunt et ea que in hac compositione nominatim renunciata sunt regie dignitati. ego pro uiribus meis secundum scienciam et discrecionem mihi a deo datam obseruabo et omnes mei successores obseruabunt et adiutor ero ut presens compositio obseruetur et in perpetuum duret. Presto hoc iuramentum in animam domini mei Johannis archiepiscopi et omnium sibi succedencium in animas episcoporum et suorum succedencium in animam meam et successorum meorum. sic me deus adiuuet et hec sancta ewangelia.

In cuius rei testimonium una cum sigillis domini regis et archiepiscopi prenominati episcopi barones et capitula sigilla sua duxerunt presentibus apponenda. Datum apud predictum castrum anno et die predictis regni vero domini Magni dei gracia Illustris regis Noruegie .x^o. iiij^o consecrationis uero venerabilis patris Johannis nidrosiensis archiepiscopi anno .x^o.

Diplomet er skrevet med 34 Linier paa et stort Stykke Pergament, af 23 Tommers Brede og 10 Tommers Høide. Haanden er meget tydelig, og intet er i Tidens Længde blevet ulæseligt. Under Diplomet har der oprindeligen været 21 Segl, hængende i Lidser, for største Delen af guulagtig og rød Silke, men alle Seglene ere nu borte, paa det 6te nær, hvoraf et Brudstykke er tilbage af grønt Vox, med Omskrift . . . . . NSIS. EPI . . . . , og hvis Figurer ere de paa Biskops-Segl sædvanligt forekommende. Af Lidserne ere kun den 3die, 4de, 5te, 6te og 17de tilbage.

Bagpaa staar der med en Haand omtrent fra 1450—60: statuta regalia & prouincialia anno 1277.

B. Norsk Oversættelse.

Texten aftrykt efter Perg. Cod. No. 350 fol. (*Cod. Scardensis*) i den arnamagnæanske Haandskrift-Samling, hvor den findes med samme Haand fra 1363 som G i Hirdskraa . . . A. Sammenholdt med Perg. Cod. No. 138 qv. sammesteds, hvor den findes med en Haand fra Begyndelsen af sextende Aarhundrede (egentlig kun Afskrift af A) . . . . . B. — med Perg. Cod. No. 351 fol. sammesteds, hvor den findes med en Haand fra Slutningen af fjortende Aarhundrede . . . . . C. — — Perg. Cod. No. 354 fol. sammesteds, hvor den findes med en Haand fra Begyndelsen af femtende Aarhundrede . . . . . D.

- Sam. med Perg. Cod. No. 1154 fol. i det kbh. kgl. Bibliotheks ældre Haandskrift-Samling, hvor den findes med samme Haand fra Midten af det femtende Aarhundrede, som C i Jons Christenret, og forsynet med Kong Christian I.s Stadfæstelse, dateret Skara den 21de Januar 1458 . . . . . E.
- — to Afskrifter med Arne Magnussøns Haand af en Universitetsbibliothek i Kjöbenhavn tilhørende, nu tabt norsk Lovcodex (*in capsä Cypriani*); den ene af disse Afskrifter findes i den arnamagnæanske Haandskrift-Samling under No. 115 qv. b, den anden i de bartholinske Samlinger Vol. 3 (D) S. 799 fg. . . . . F.
- — Perg. Cod. No. 11 i det deichmannske Bibl. i Christiania, med samme Haand fra Slutningen af sextende Aarhundrede, som det övrige i denne Codex . . . . . G.
- A—D ere islandske, E—G norske.

Settar gerð Magnúsar konungs ok Jóns erchibyskups.¹

J Magni þódur ok sonar ok heilaga anda amen. At sannleitr nálegra² lúta geri³ engilzliga [sett ok þullfómit minni líðinna lúta.⁴ þa se öllum monnum þunnigt nær verandum ok við komandum. at nyliga með(an) tígru eyni háði upp runnit millum agigtz⁵ ok uirðuliga herra Magnúsar með guðs mistunn Noregs konungs ok uirðuliga [herra ok þódur⁶ Jóns með [þeirri sömu mistunn⁷ erchibyskups i Nidarosi þær þvi sem⁸ herra erchibyskup⁹ sagði. at noður mál þau sem til heyrði vörðomis loðligha heilagri¹⁰ tirtiú þrouaðiz ok dæmdiz þær leitmanna domi allt til daga Magnúsar konungs at¹¹ þoruri síðueniu ok æz tirtiunnar noður svo þolinmæði at þorðadiz hætti sundrþyðis ok þrídaz brígdiz. svo ok i þvi at undandratt háði miltill uerit ueittr uerndar brezum¹² hans léttliga [sua sem¹³ þyniz þær uanrættar sáir ok einfannliga þrelfis brez(i) Magnúsar konungs Erlings sonar sem sagðiz Noregs konungs¹⁴ allra heðz i þeim lúta brezins er segir at þessi sami Magnus het síl ok sitt ríki hinum heilaga Olafi konungi. ok til merkis at han gerðiz undirmadr hins heilaga Olafs konungs¹⁵ baud hann at offra coronu hinum heilaga Olafi¹⁶ eptir þræfall sítt ok allra þeirra er eptir hann tóma til ríkis. svo ok at æz (var) dregit einni stípan landzins um þenna Magnus gorrve léttliga. at þynir Noregs konungs¹⁷ tíofaz stulo ok i tósnungi erchibyskup ok byskupa á millum annarra þeirra er tíofa stulo þá þærstu raustir ok mestar. hueria alla þærþagða luti er herra erchibyskup beiddiz æz halzu sinnar ahýggju svo sem tróð þorhýggjumadr brudar Eristz. at herra konungrinn stýðði til leggja hédan þra til nytia ok nytsemdar heilagri kirtiu.

¹) Um settar giörð þeirra Magnus konungs ok Jóns erchibyskups i Nidarosi. At segir huart leitmenn eiga at dæmaz eða tættar. — Övrskr. C. Compositio — Övrskr. E. Settergiærði millum kirtiu og frunnunne — Övrskr. G. ²) nýleggra — F. ³) os — tilf. þ. ⁴) [þullfómit minne líðna lúta — E. [sett ok þullfómit þríd monnum líðinna lúta — F. ⁵) hýðingia — tilf. D. ⁶) [þódur herra — C. G. ⁷) [þam naad — C. F. ⁸) at — E. G. ⁹) byskup — B. ¹⁰) heilagrar — C. E. ¹¹) æz — D. E. G. ¹²) tirtiú — tilf. C-G. ¹³) [tilf. efter. C. D. F. G. [mgl. ved Forglemmelse i A. B. [so — E. ¹⁴) Samrættet. konungr — A. B. urigtigt. ¹⁵) ok Nidaros kirtiu — tilf. C. i Nidaros kirtiu — tilf. D. ¹⁶) Nidaros kirtiu — tilf. E. G. ¹⁷) konungs — D. G.

En til at suara¹ grænum of motibridzlu erðibysstups sagði uirduligr herra Magnús konungr síf haza nogligar stýnsendur. eð hann stýldi þræta² nýir þessum grænum fyrir rettum domara of allra hells undir³ löfningi undirgief⁴ of offran foronunnar. þra⁵ huerum lutum er uarfa eðr allri ma prouaz lidaróss kirkju⁶ átt haza. of þat mætti synaz nýrr hattr trozunna⁷ er þat trezj af honum sem ærqi uar her til þristad ne uant. nu stodandi herra erðibysstup af sinni⁸ halzu sa⁹ síf ærqi mega nýir dýma¹⁰ þessa luti [æn grunfemd með samuitzfu.¹¹ of af annarri halzu sa hann at eð hann hæzi¹² tigru¹³ nýir þessu mætti [mitit rugl of¹⁴ sundrþyndi upp tucitiaz millum rílfissins of kirkjunna of¹⁵ meinsamligt morgum¹⁶ salum of lifrum. allra hells með þi at ærqi at eins i uenium axtalandum i moti zollinu. hells iægnuel i odrum lutum moti konungum¹⁷ of ællum¹⁸ mætti rílfissins synðiz geri uera. of af þi at erðibysstup¹⁹ uildi þrid of samþyft. þa sueri hann síf til milld. leils of goduilla [vid herra Magnús.²⁰ huern er hann hæði optliga²¹ tæd of ueitt þva kirkjunni sem rífinu. biðandi²² at þeir stýldi þva stipa þessum lutum ællum sin i millum at þat ueri gudi almattigum til æru. kirkjunni til meiri nytsemdar. skalþra þeirra salum of allz zollfins [i landinu badum²³ þeim i hendr þengins²⁴ til lþagne of giefu.²⁵ enn uirduligr herra konungrinn [af þyft²⁶ uanrar godgirndar. er hann hezir hæzt til allra semiligra luta of allra hells til heilagrar lidaróss kirkju of synt er at hann hezir. uiliandi hana þryðda²⁷ þva sem þridar elstari of þagari rettlætis með meira þrelfi of uerndar þrezum²⁸ a sinum dögum. eptir margar umtøtur²⁹ áttar³⁰ af huarstueggia halzu³¹ gordi hann uinattusamliga samfett vid herra erðibysstup með radi of samþyft³² bystupa. lendra³³ manna. of lórebredra i lidarósi. of [annarra lórebredra bystups stola³⁴ þeirra sem i Noregi ero. æ Laurentius messo aptan i berþáttu bredra kirkju i Tunabergi. þa er lidnir varo þra hurð uarø herra .m. cc. lxx. of vij. vetr. æ þenna hátt.

At uirduligr³⁵ herra erðibysstupinn fyrir godu þridarins³⁶ of meiri nytsemd kirkjunna of sálna hialp of heilsu gaf upp fyrir síf [of sine eptir komendr lög-

¹) þessum — tilf. E. G.   ²) retta — G.   ³) moti — C-G.   ⁴) gief — E.   ⁵) af — C-G.
⁶) Saal. rettet. kirkia — A.   ⁷) Saal. rettet. foronunnar — A. B. trununar — G.   ⁸) sinni — C-G.
⁹) (a — mgl. C-G.   ¹⁰) hýma — C. D. doma — E.   ¹¹) [utan samuitzfu [ar — C. [utan samuitzfu — D. F. [utan grunfemd samuitzfu — E. G.   ¹²) hæði — C. D. G.   ¹³) tigru — tilf. A.   ¹⁴) [rugl of mitit — C-G.   ¹⁵) of — mgl. C-G.   ¹⁶) margra manna — C. margra — E. F. G.   ¹⁷) salzum konunginum — C-G.   ¹⁸) allz — C-G.   ¹⁹) herra bystupa — C.   ²⁰) [herra Magnús konunge — C-G.
²¹) of opinbertiga — tilf. D-G.   ²²) biðande — E.   ²³) [mgl. — C. E. F. G.   ²⁴) [mgl. — D.
²⁵) [gæzu of giptu — C-G.   ²⁶) [a þyft — E. [af þyft — F. [af þyfti — G.   ²⁷) þryðda — D. uerra þryðda — E. G. uerit þryðda — F.   ²⁸) foronu — D.   ²⁹) vidtøtur — C-G.   ³⁰) hæzdar — D. E. F. G.   ³¹) hendi — D. enn engin adr þyftir hann — tilf. A. B. urigtigt.   ³²) annarra — tilf. C. D. F.   ³³) of lardra — tilf. C.   ³⁴) [lőrebredra af annarra bystupsstola uallbi — C. [lőrebredra af annarra bystups stolum — D.   ³⁵) þadur — tilf. A.   ³⁶) marti(?) — tilf. C.

liga¹ með rabi of samþykkt sinna lórsbræðra undir nafni Níðaross tirlu² allt valld of tilfall ex hann heyrði edr hafa mátti noðut [hvir fogdum³ losningi⁴ undirgior edr offran forununnar. svo i tilfalli sem i eign. salir þess verndar brex⁵ er adr er um talad edr annarra brexa [eda logmala⁶ þar um edr með huerium hætti er⁷ syndiz til hegra. ollum odrum rettindum laznan ofstoddum þeim sem tirluinni til hegra.⁸ æ meðan noðurr ma of stal [eptir toma⁹ með logligri erzd. enn ex engi zinnz eptir tomandi með logligri erzd. þa hazi erdhvstuf of adrir¹⁰ hvstufar með: (al) annarra [gozuga manna of stynsamra rilissins¹¹ þeirra sem tiofa¹² zyrstu¹³ of mestu¹⁴ raustir¹⁵ i¹⁶ losninginum vitnandi¹⁷ eptir sinum samuitzsum at þeir stulo rettliga [stara i losninginni¹⁸ þess sem þeir doma nytfamligan uera ritinu of þeim sem byggia rilif.

Enn herra tonunginn gaz upp zyrir sit of sina erzingia of eptir tomandi ey: lizliga¹⁹ allt valld of tilfall ex hann hezir noðut hazi her til at hegra edr proza edr ofsturd þeirra mala²⁰ ueita er til tirluunnar hegra. zyrirbiodandi zafstliga ollum styslu monnum of logmonnum tonunganna svo nærr sem ziarri.²¹ hia uerandum sem vid²² tomandum um allt rilif. at þeir dirziz ægi til þess at doma um þessor mál ne hluti sit [til þess²³ noðurs tyns i þau az zyrnstu noðurrar ueniu er tonungarnir haza hazi. edr synaz hazi haza zyrir mæirr. heidr stulo þessstyns [malum tirluunnar domarar zrialstiga stipa²⁴ hedan zra svo sem þessor ero.²⁵ [kalerla mál²⁶ þa er þeir þræta millum sin edr þeir setiaz az leitmonnum. Vm hiustap²⁷ of huerju huerr er logliga getinn. Vm tirkna zrelsi. Vm tiundir of heit. Vm testamenta²⁸ er menn gera a sidarstum dögum²⁹ zyrir sal sinni. allra hellzt er þeir geza tirkium edr klaustrum edr helgum stodum. Vernd pilagrima þeirra sem uitia³⁰ stadar hins heilaga Olafs tonungs³¹ of annarra hvstufs stola i Noregi of þeirra mál. Sva hit sama mál³² tirkna eigna. Vm bannz uert of meinseri. Vm ofr. of þar sem selldir uerda³³ andligir lutir.³⁴ Vm uillu of uantru. Vm zrilu lizi of hordoma. Vm zrandsemis

¹) [æzintiga — C-G. ²) zyrir sit of alla sina logliga eptir tomandi — tilf. C-G. ³) [i zyrir fogdum — E. G. ⁴) tonunga — tilf. C. D. tonunganna — tilf. F. G. ⁵) eda logmala — tilf. C. F. edr laugmannz — tilf. D. ⁶) [logliga — C. D. F. [eda logmanz vrfurd — G. ⁷) honum — tilf. C-G. ⁸) of i lands logunum eru of i odrum verndar brezum tirluunnar — tilf. D-G. ⁹) [mgl. i A. B ved Forglemelse. ¹⁰) adrir — mgl. C-G. ¹¹) [manna rabi of samþykkt — D. ¹²) tiofa stulo — C. E. F. tiola stulo — G. ¹³) of zremstir — tilf. F. ¹⁴) mest — D. ¹⁵) mgl. — D. of traustir — F. ¹⁶) i — mgl. F. ¹⁷) Saal. C alene. ægi at eins uitandi i — A. B. az eins vitandi — D. at eins vitande — E. F. G. ¹⁸) [haza tooning — D. ¹⁹) mgl. — E. ²⁰) malum — D. male — G. ²¹) sua — tilf. D-G. ²²) til — C. D. ²³) [mgl. — C-G. ²⁴) [mal az tirluunnar domara zrialstiga stipa (of stypaz) ([mgl. D) — C. D. [mall vm tirluunnar domara zrialstiga stipa (of domast — tilf. F) of stypazt — E. F. G. ²⁵) mal segia — D. ²⁶) [oll fl. mal — E. G. [mgl. — D. ²⁷) hiustapo band — E. hiustap — F. G. ²⁸) stipan — C-G. ²⁹) sinum — tilf. D. ³⁰) fara til — C. D. F. ³¹) tonungs — mgl. C. E. ³²) vm mal — D. mgl. — E. Det hele Stykke fra dögum er udeglemt i G. ³³) ero — D. E. F. G. of teppir — tilf. D. ³⁴) edr (of) torytir — tilf. E. F. G.

spell. of ænnur mál þuilið. þau sem til tirtiunnar heyrar¹ at² hennar retti. ofstodð-
um iaznan konungæins rettindum i þeim málum huerueta þar sem ær uel prouadri
ueniu eðr landz lögum æ konungi at gjaððaz þiar sett.

Sva iatadi of herra konunginn ær nyiu³ of baud þastliga at geyma at iaznan
se erchibyskupi⁴ sealylozat at [geza of⁵ stipa semiliga lærða menn sva þeim lapel-
lum sem konungar haza latit upp gera eðr sinar eignir til gezit sem odrum tirtium
[of lapellum⁶ sine erchibyskups ritis uttan þeirra eðr annarra leitmannar lenzi⁷ eðr
presentan.

Sva iatadi hann of at eði ær [eðr mátt⁸ konungs eðr annars veraððligs hoðð-
ingia hlutiz i løningum byskupa eðr abota i Nidaroff erchibyskups ritis. heððr stipið
sa þyrir [er þeir kiosa til⁹ er¹⁰ løninginn heyrir of dorna nytþamligan vera at
uitzku of sidzerði þeirri tirtiu er sine þorstiora hezir mist. stulo þeir of boda gioruan
løning eðr en stadþestr se þeim konungi sem þa er um loraðræðr þeirrar tirtiu¹¹
eðr¹² uidrkuemiligt sendibod of semiligt. nema konungr [se¹³ a veg um huern er
hinn skal þara til at verða stadþestr. at þa sva¹⁴ sem sidr er til presenti hann sialþan
sit konunginum.

Sva iatadi hann of at byskupar [of abotar¹⁵ eðr klerkar se eði stýlðir til at
þara [i leidangro þerðir¹⁶ með konungi ne til þess nodut [at ueita¹⁷ ær sinu [eðr
til leggja.¹⁸ nema¹⁹ [sua milit²⁰ naubðyn se til at þat loziz ær byskupi of uitrazt-
um klerkum þeirra²¹ byskups dornis.

Sva [iatadi hann of ær nyiu.²² at æigi loziz konungunum²³ at stipta til tirtu-
anna stada eða klerka landz lög samþykt of ritat²⁴ huart sem þat er²⁵ klerkum eðr
leitmonnum moti þornri veniu.

Sva [iatadi hann of at lozat se²⁶ erchibyskupi of hano eptir lomandum at lau-
pa²⁷ ggi(r)þalta²⁸ grauali of gáðhauka sva sem her til hezir gert²⁹ uerit ær hano
þormonnum.

¹) horgva — E.   ²) Saal. C. D. F. G. of — A. B. urigt.   ³) a (æ) nyiateit — C-G.   ⁴) herra byskupi of
byskupum — C. herra erchibyskupinum of byskupum — D. erchib. of byskupum — E. F. G.   ⁵) [mgl. — C.
[geza oc — F.   ⁶) [mgl. — E.   ⁷) samþykt — C-G.   ⁸) [eigi mattr. eði valb — C. [ne mattr of
eði valb — D. [oc engi mattr oc entte valb — E-G.   ⁹) [er þeir til huerra — D. E. F. [er þar til horgva
— G.   ¹⁰) [eða þeir til huerra(?) — C.   ¹¹) sem þa er — tilf. D.   ¹²) um — E.   ¹³) nærr eða — tilf.
C. E. F. G.   ¹⁴) [sendi. eðr se nor. eðr a tuedi um huern honum se. skal hann uera stadþastr at þui — D.
¹⁵) [mgl. — D.   ¹⁶) [leidangro þerð — C. D. [i leidangroþerð — E. G.   ¹⁷) [leggja — D. [vetta leggja
— E.   ¹⁸) [mgl. — C. D.   ¹⁹) [sttliga — tilf. C. F. G. togliga — tilf. E.   ²⁰) [sua m. of audsyn —
C. F. G. orin — D.   ²¹) þess — C-G.   ²²) [iat. h. of æ nyia teit — C. E. F. G. [hid sama — D.
²³) konunginum — C-G. um — tilf. C. D. E. G.   ²⁴) of þarþinur — tilf. C-G.   ²⁵) i — tilf. C. E.
F. G. heððr a — tilf. D.   ²⁶) [mætti hann at loza stýlði — D.   ²⁷) þugla — tilf. D-G.   ²⁸) geirþugla
— E.   ²⁹) geymt — C. E. F. G.

Sva iatadi hann of ueitti at konungar skulo [þyngia þulltomliga¹ tiundar gerdum af londum² of boium sinum³ eptir guds logum.

Sua iatadi hann of at .xxx. lesta miols skulo sendaz til Isolandz af erchibyskupi halzu þegar erchibyskupi syniz of allra hellz æ þeim tímum sem aargangr⁴ landzins [ma þat bera.⁵ [Sua þo þetta at æigi þvi heldr neitiz⁶ honum at þlytia adra luti.

Sua iatadi hann of erchibyskupi landaura af einu⁷ skipi æ hueriu æri⁸ þi sem temr [af Isolandi⁹ til byskups dæmis hans. þa sem brex hans uattar.

Sua iattadi hann of [af nyiu¹⁰ alla pilagrima uitandi stadar hins heilaga Olafs konungs of annarra byskups stola i Noregi þyrir salu botar safir. þa utlendzla menn sem innlendzla. huart sem er i landinu. þridr edr vþridr. at þeir skulo oruggliga i godum þridi heiman þara of heim nema norður þeirra [edr þleiri¹¹ syniz¹² niofnaar menn of uerða þeir telnir þyrir þat til prouanar. þa skulo þeir þinað með þeirri þinu sem til heyrir um tirtiunnar domara [eptir sinni misgerð of til hlyðni tirtiunnar domara¹³ skulo þeir¹⁴ naudgaf sem¹⁵ naudsyn er til þum herra konunginn edr hans umbods menn eda þyslu menn.¹⁶

Nu enn þyrir þetta uitandi herra konungtinn sama heilaga Nidaróss tirtiú með meirum uelgerningum a sinum dögum enn [her til¹⁷ hezir hon haxt. ueitti hann herra erchibyskupi of hans eptir komandum¹⁸ þyrir sit of sina erþingia .i. manna at¹⁹ uera [þrealfir of lutlausir²⁰ af [leidangrø gerð.²¹ þa at þeir sem skulilueinar ero skulo uera lutlausir af þessum lutum með þeim hætli sem þeir²² uaro²³ uanir at haxa²⁴ of þeir hoxðu a tíma þessarrar sæltar gerðar með .ij. odrum mönnum þeim sem þeir uilia hellzt til kiosa með²⁵ sinu þysfi.²⁶ [enn allir adrir gleði þessu þrelsi með odrum manni.²⁷

Sua iatadi hann of meðr sama hætli. huerium byskupa.²⁸ Osloar byskupi. Þiorguiniaar byskupi. Staxangrø byskupi of Hamars byskupi .xl. manna. nema²⁹ herra konunginum Erchibyskupi edr odrum byskupum syniz odruuis tilþelliligt vera safir almenniligrar naudsyniar edr uerndar ritissins, þa at lidinni þessi uernd of naudsyn

¹) [þulltomligha vera i — E. ²) iordum — E. iordum. landum — G. ³) Saal. rettet; sem — A. B. urigtigt. ⁴) arangr — E. F. aragum(!) — G. ⁵) [er — D. ⁶) [æigi þvi heldr neitaz — D. [þa þo. at þire þetta skal æ þvi heldr neitaz — E. [þua þo þetta eighi þi at heldr at vgitast — F. [þua þo at þetta skal æigi neitaz — G. ⁷) þinu — D. ⁸) misseri — D. ⁹) [mgl. i A. B. ved Skrifv. findes i de Övrige. ¹⁰) [a nyialeit of band — C. D. E. F. [a nyialeit um þessigrima æt. — G. hvor Resten af denne Artikel udelades, lige til (16). ¹¹) [mgl. — D. ¹²) vera — tilf. D-F. ¹³) [Udeglemt i A. B. tilf. efter C-F. ¹⁴) of — tilf. E. ¹⁵) of — C-F. ¹⁶) [þyrir h. konunginum e. hans þyslumönnum e. odrum umbodsmönnum — D. [þomz herra konunginn þina gða hanz þyslumanna eda adra umbodsmen(!) — F. ¹⁷) [adr — C. D. ¹⁸) eitiliga — tilf. C. E-G. ¹⁹) at — mgl. D-G. ²⁰) [þrealfa (þrealstiga — D) of lutlausir — D-G. ²¹) [af leidangrøgerðum konunganna (of) taltanum of þipdráttum — C. E. F. G. [af i. þ. konunganna of taltanum of þipdr. of einfandiga af leidangrøgerðinni — D. ²²) konungs menn — C-G, rigtigere. ²³) var adr — E. ²⁴) vera — C-G. ²⁵) af — C-G. ²⁶) lidi — D. ²⁷) Saal. rettet. mönnum — A. B. [mgl. — C. ²⁸) byskupa — udeglemt i A. B. biskopstola i Noregi — E. ²⁹) letligha — tilf. E. G.

idiz þegar þessir allir menn sögdu¹ þrælti svo bystupa sem erchibystups sem þeir du adr.

Sva hit sama iatadi hann of [huerium sem einum² [lærdum manni³ þessarra lups stola. huart sem⁴ ero i [herudum edr laupstodum⁵ at þeir stulo þrælsir vera leidangri með odrum .ij. monnum af sino hysli.⁶ of einn af þionofstu monnum is þann sem hann férr⁷ sér naufnyligan uera skal þræls vera af konungs bodum.⁸

Sva iatadi hann of⁹ af þessir .i. manna erchibystupsins uerða rangsattir¹⁰ sin li j hans garði uerandi¹¹ æ¹² stipi¹³ edr i hans þyld. þa stulo þeir standa a ri herra erchibystups of bæta eptir þvi sem honum syniz [misgerdir þeirra til¹⁴ sett eptir landz logum stýldug¹⁵ til hans heyrri [i þessum atburdum.¹⁶ nema ueiti sin i millum edr odrum dauða. sem gud lati ægi uerða edr lima lát. j rium atburdum er þeir heyrri¹⁷ til [herra konunginum¹⁸ edr hans hyslu monn-¹⁹ ofstaddri²⁰ i þessum atburd uidrslugmiligri þyrbót herra erchibystupi þyrrir r hans æru of²¹ nauistat. Enn af þessi(r) .i. manna misgera annars stadar en er sagt. þa ma sa sem misgert er uid toma hinum²² til doms huart er hann²³ konungs edr erchibystups. of [skal helmingr settarinnar þyrrir þilila luti legg- til konungs en helmingr²⁴ til erchibystups.²⁵

Sva iatadi hann of [at²⁶ undir þorbodi²⁷ af ser edr sinum eptir tomandum þar²⁸ þeirra hyslu monnum [edr lenamonnum²⁹ gortu edr gerandi þyrr³⁰ laup- edr solum edr odrum lutum þeim sem þyrtiaz af stad til annars.³¹ þa stulo stiliaz undir þat bystupar edr klerkar edr þeirra leitmenn einfannliga staddir i ra eyrindum utan erchibystups of bystupa samþykt [æ meðan dvalan þyrr eptir- an bystupa³² geri ægi i þessum lutum uáða edr [opinberligan hásta³³ riliuu

¹) þvi — C-G. ²) [huerium einum — E. G. ³) [tennimanni — C. ⁴) þeir — tilf. C-G. ⁵) [la-
stodum gða heradum — C. ⁶) liti — D. ⁷) hells — tilf. C. helbr — tilf. D. E. F. ⁸) leids-
gerdum — E. G. ⁹) at — tilf. C-G. ¹⁰) missattir — D. vfatter — F. ranglat(i)r — G. ¹¹) eða
tilf. C. G. ¹²) hano — tilf. D. E. F. ¹³) stipum æ hano stipi eða æ odrum tveimr — C. með odrum
ser — tilf. E. gða a odrum tveimr — tilf. F. a hano stipum með adrum tveimr — tilf. G. ¹⁴) [of mis-
þeirra er til — D. E. F. G. ¹⁵) skal — tilf. C. stýldar þeirra skal — D. F. ¹⁶) [þyrr þeirra mis-
þir — C. [þ. þ. misg. i þessum atburdum — D. E. G. [þ. þ. m. til hans i þ. atb. — F. ¹⁷) með sett-
— tilf. C. D. E. G. ¹⁸) [konungdomsins — C. D. F. [herra konungdoms — E. G. ¹⁹) hyslumanna
E. G. ²⁰) Saal. rettet efter de Övriga. ofstodum — A. B. ²¹) samdar hano — tilf. C-G. ²²) hons
— C-G. ²³) helldr — tilf. C-G. ²⁴) [sett onnur þyrr þilila luti skal at helmingi til konungs heyrri
elmingi — C. [settarinnar þyrr þilila luti. skal helmingr hysra till konungs oc helm. — E. G. ²⁵) þy-
— D. ²⁶) Saal. rettet; at af — A. B. ²⁷) þorbod — D. ²⁸) af — tilf. A. ²⁹) [mgl. — C.
þyrr — A. ³¹) stadar — tilf. D-G. ³²) [Saal. rettet. of með dvalan þyrr eptirleitan. at bystupi —
D. [æ meðan dvalan þyrr eptirleitan bystupa — C. [edr með dvalan þyrr eptirleitan bystupa — D. [æ meðan
in þyrr leitan bystupa — E. ³³) [openberligða stadda — E.

edr [almenniligrí naudsýn.¹ Sva iatadi han of at sealzlozat se erdhöfustupi at haza einn mann til slyrslattar eptir því sem brex hans þar um gert vattar.

Þa² var of samit³ um tiundar gerð⁴ um allan Noreg, utan um hamars höfustups dæmi. Kaumaríki of Soleyiar, at menn stolu gera⁵ tiund offerda æuinliga⁶ af garða leigum, of algögnum, myslum [of stogar leigum,⁷ braudoznum⁸ of badstorum, salt- tollum,⁹ netum of nótum, sva at sá er [greidir þessa luti, edr sva sem byggir.¹⁰ greidi tiund offerda af leigunum.¹¹ en hinn er leigir þrammleidis ser til azla tali þyrst af allt þat er hann leidir¹² til of¹³ tostar of tiundi síðan [azla sinn.¹⁴ Enn af stipa leigum geriz¹⁵ með þeim hetti, at síðan stípi er þullgert.¹⁶ segl of reidi til þingin, [þa geriz i þyrstu¹⁷ tiund af .ij. lutum leigunnar [þegar i þyrstu þerð¹⁸ of iaynan síðan, [enn þridiunghr¹⁹ leggiz til umbota stípi of reida, Af buleigum²⁰ ollum geriz tiund .v. peningar vegnir²¹ af tulleigu²² huerri [of²³ hueriu malngtu tirlagi.²⁴ sva at sa sem tetr tirlaiguna²⁵ greidi²⁶ af þessa²⁷ .v. peninga þar i sofn sem byggt er elligar hans umboda madr, Enn ex huargi er þar²⁸ til greidi sva er leigdi of þalli sva mikit nidr i²⁹ leigunni þyrir þeim er æ, Enn oftr standi þyrir vidreldi sem adr af þeirri miolt allri sem uerdr þreadaginn³⁰ þyrir Jone messo, Enn af þui bui sem menn haza ser til ngtia sva at þeir byggia æigi, [greidi oftr³¹ af eins dags miolt [allri þyrir tiund of leigu af miolt,³² Sva skal of greida³³ ullar tiund af ollum þeim saudum sem þeðaz i engium³⁴ ut³⁵ of af allðini ollu storu of smá skal tiund gora³⁶ [þessar tiundir stulu of gera³⁷ sem i uanda hezir³⁸ uerit of her þylgia, af sáði ollu, rug of huciti, lini of hampi, næpum of ertrum of freidar tiund, af selum of [huolum tiund,³⁹ af hatarla⁴⁰ lyfi, of allzlonar ziffa

¹) [alm. trífni — D. [almughanom — F. ²) Eptir því — C. E-G. ³) samþykkt — E. F. [amt of stat — G. ⁴) gerðir — E. F. ⁵) þessa — tilf. C-G. ⁶) openbartigha — E. ⁷) [mgl. — E. ⁸) bagfteroznum — F. ⁹) mgl. — E. ¹⁰) [byggir þessa luti — C-F. [þessa luti(!) — G. ¹¹) leigum — C. E. G. leigumonnum — D. leighunni — F. ¹²) leggr — C-G. ¹³) of — mgl. D. ¹⁴) [af azla sinum — C-G. ¹⁵) greidiz — C. D. ¹⁶) of — tilf. þ. ¹⁷) [i þyrstu geriz — C. D. F. G. [i þyrstu þerð geriz — E. ¹⁸) [mgl. — E. ¹⁹) [hinn þridi — C. ²⁰) huseigum — G. ²¹) þar i sofn (sem byggt er — tilf. D. ²²) leigutu — C-G. ²³) af — tilf. D. ²⁴) [mgl. — E. ²⁵) leiguna — C-F. leigunnar — G. ²⁶) geri — D. ²⁷) þessu — D. ²⁸) þeirra — E. G. ²⁹) af — C. D. E. ³⁰) næsta — tilf. C. D. F. ³¹) [greidiz oftr — F. ³²) [of leigu, en sa skal vera þriadagrinn næstr þyrir Olaze messo dag þyrre — C. [allri þyrir tiund af miolt of leigu, en sa skal vera þriadagrinn næstr þyrir Olaze messo dag hin þyrre, en af annars dags miolt allri þeirri er verdr þriadaginn þyrir Jonemesso, greidiz oftr vidreldi — D. [allri þ. tiund af miolt of leighu, en sa skal vera þriadaginn næstr þyrre Jone messo geriz oftr af vidreldi — E. [allri þ. i. af m. of l. en sa þ. vera þr. næsta þ. Olaze vauðu hina þyrre, en af annars dags miolt aftr þeirri er verdr þriadaginn n. þ. J. m. greidiz oftr þyrir vidreldi — F. [allre þ. i. af m. of leigu, en sa þ. vera þr. n. þ. Olaze messo þyrre, End annars dags miolt allre þeirri er verdr a þr. þyrir Jone messo dag, oftr þyrir vidreldi — G. ³³) gera³⁴ — C. E. F. ³⁴) engium — G. ³⁵) uti — C-G. ³⁶) af greida³⁷ — E. ³⁷) [Tilföiet efter C. [mgl. — A. B. greida³⁸ — D. F. gera³⁹ of greida⁴⁰ — E. ³⁸) haza — þ. ³⁹) [haz tiund — C. D. F. G. ⁴⁰) haterlinga — C. G. haterdinga — D. hatellingar — F.

tiund.¹ sua at skipstjornar menn allir se skyldir at greida [az freid alla tiund² az sinum lutum. of stodi of aliti³ at svo greidi skiparar⁴ allir zullomliga [sem lutum skipa of skipara⁵ gegnir.⁶ svo at huarli skerdi tiundina konungs freid ne landuordur ne leidangre gerdir⁷ ne nodurar adrar skyldir eptir þui sem þeir uilia eidi zyrir⁸ hallda þo⁹ at þessir lutir lutiz¹⁰ zyrir en tiund. of hagi svo til at þeim komi til nytia er tala¹¹ skulo az gude halzu. skal tiundar freid herra byskups¹² iaznan zylgia hialli.¹³ of svo margir zistar hueriu kaupi of azgreidzlu¹⁴ sem log uatta. Az ueidistap¹⁵ ollum skal tiund goraz. Az fallti of kuernbergi. az kaupenri of allz konar uinnu [smidar of azla.¹⁶ az tioru skal geraz¹⁷ .xx¹⁸ huerr astr. az iarni .xx¹⁹ huert pund eptir retttri tiltolu.¹⁸

Itu ez nodur exan tann til at toma nzir nodurum hlut þeirra¹⁹ greina sem i þessarri settar gerð ero. þa skulo .ij. menn tiosaz til til²⁰ utstyringar.²¹ einn az herra konunginum. enn annarr az herra erchibyskupinum of hans eptir komandum. of ez þessir geta eigi samþygt sin imilli þa skulo þeir [zrealst uald²² til haza at tiosa til hinn þridia mann með ser. of þat skal standa sem [az þeim ollum verdr ut styr²³ [of um samit.²⁴

Enn þessa [uinattuliga samsett²⁵ gordu þessir somu herrar gozugligr herra Magnus konungr of uirduligr²⁶ zadir²⁷ Jon erchibyskup nér uerandum uirduligum zepurum herra Andrezi byskupi az Oslo. herra Arna byskupi az Stazangri.²⁸ of þessum baronum ritliffins. herra Erlingi. [herra Kognualldi.²⁹ [herra Andrezi Plyt. herra Gauta³⁰ i Tolgu.³¹ herra Biarna Erlinge syni. herra Þori byskups syni. herra Auduni hugleittsyni. herra Vigleiki Audunar syni. of forsbredrum i Nidarosi [zull komnum umbodemonnum Nidaross capituli.³² herra Signati³³ herra Erlendi.³⁴ herra Þorzinni. herra Auduni. of odrum uitrum monnum (of) stynsomum herra konungoins of forsbredrum³⁵ annarra capitula³⁶ þeirra sem sóru at þessi séttargorð³⁷ skyldi standa³⁸ of æuinliga stadzestu haza. zyrir biðdandi i [þessarri gorð³⁹ allt motikast

Jvfr. S. 474, 475. J. Cap. 19.

¹) Az selum &c. — mgl. A. B. ²) [freidar tiund alla — C. [az freidar tiund alla — E. ³) vatti — C. atti — D-G. ⁴) skipstjornar — D. ⁵) skiparum — F. ⁶) [mgl. — D. ⁷) gerð — E-G. ⁸) sinum eptir — E. eptir — G. ⁹) þo — mgl. E. F. ¹⁰) utgreis — F. ¹¹) haza — C. D. F. ¹²) erchibyskupa — C. E-G. ¹³) hualt — G. ¹⁴) azgreidzlu eptir þui — D. ¹⁵) vidi — C. D. ¹⁶) [azla of smidar — C-G. ¹⁷) greidaz hinn — C. D. ¹⁸) Hele denne Artikel om Tienden mgl. i den latinske Original. ¹⁹) þessarri — C-G. ²⁰) til — mgl. C. E-G. ²¹) umstyringar — D. ²²) [zult vald oc zrealst — E. ²³) [az þ. ollum (saman) eða þeirra tucimr v. utstyr — C. E. G. [þeir .ij. or þera — D. [þ. oll. e. þeim tucimr v. utstyr — F. ²⁴) [of um semia — D. [mgl. — C. ²⁵) [saumu sett — D. ²⁶) herra oc andaligher — tilf. F. ²⁷) herra — tilf. F. ²⁸) herra Asfatinn byskup az Blorgin — tilf. D, urigtigt. ²⁹) [mgl. — E. ³⁰) Gaut — C. ³¹) [mgl. — E. F. ³²) Saal. rettet. capitula — A. B. [mgl. — F. ³³) Saal. rettet. Signari — A. B. ³⁴) Erlinge — E. ³⁵) forsbredra — D. E. G. ³⁶) capitulum — E. F. G. ³⁷) sett — D. ³⁸) halldag — C-G. ³⁹) [þ. settargorð — C. E. F. G. [þessum settar gerðum — D.

suit¹ xlarðar. of einfannliga [stípan aptr til sama eynis. of² öllum brezum millum þeirra of þeirra zyrirmanna her til hoxdum of zengnum um þessa upp gezna luti. of öllum øðrum zengnum paualigum uerndar brezum³ of öllu øðru zulltingi guds laga of manna. um hueria luti er þeffor settar gerð of endilig⁴ samþygt megi tal- maz eðr með [noðuru moti⁵ at riuzaz.⁶ Enn þessi uar háttr eidstazs þeirra sem sóru az halzu herra tonungsins of barona ritissins. þess legg et hoxnd æ⁷ bót. of þvi styt et til guds. at alla þa luti er minn herra Magnus tonungr hezir iatad heil- agri tirti of i þessarri samsett⁸ ero neyndir. skal minn herra Magnus tonungr halda. of allir hans rettir⁹ eptir tomendr. [of et of allir minir eptir tomendr¹⁰ enlzliga. eptir stílu uiti¹¹ sem gud lér¹² mer. of halldaz¹³ lata of til stytia at halldiz tirti unni til handa eptir minum mátt of megni. Suer et þenna eid upp æ sal mine herra Magnusar tonungs of allra hans eptir tomanda. [of¹⁴ mina sál¹⁵ of allra minna eptir tomanda. Sva hialpi mer gud of [þefforr heilog¹⁶ gudspioðl.¹⁷ Enn þessi uar eidstaz¹⁸ þeirra sem soru az halzu herra erchibyskups [of annarra by- skupa¹⁹ umbodemannanna capitulorum.²⁰ þess legg et hoxnd æ helga²¹ bót of þvi styt et til guds. at alla þa luti er nu ero upp iatadir tonungdominum az tirtiunnar halzu of mine herra Jons erchibyskups of annarra byskupa. of i þessarri samsett ero neyndir. [skal minn herra erchibyskupinn halda of adrir byskupar²² of allir hans eptir tomendr of þeirra. of et of allir minir eptir tomendr æzinliga. eptir stílu uiti²³ sem gud [lér mer.²⁴ of halldaz lata. of til stytia at halldiz tonungdominum²⁵ til handa eptir minum mátt of megni. Suer et þenna eid upp á sal mine herra Jons erchibyskups [of annarra byskupa²⁶ of allra hans eptir tomanda of þeirra. [æ mina sál.²⁷ of minna allra eptir tomanda.²⁸ Sva hialpi mer Gud of [þeffor heilog²⁹ gudspioðl.³⁰

Of³¹ til uitniðburðar þessarra lusa [setti herra tonungrinn her zyrir³² stt

¹) suita — C. E. G.   ²) [stípan eptir sama nampne — E.   ³) eða záz stílu — tilf. C.   ⁴) Saal. rettet. vendilig — A. B. C. D.   ⁵) oendilegh — F.   ⁶) andlega — G.   ⁷) [noðurum hatti — C. E. F. G.   ⁸) rymaz — D.   ⁹) riptazst — E. G.   ¹⁰) helga — tilf. C.   ¹¹) [sttargerð — E.   ¹²) rettir — mgl. D-G.   ¹³) [mgl. — E. F.   ¹⁴) of stynsemd — tilf. C-G.   ¹⁵) hezir gezit — C. D. F.   ¹⁶) gezr — E. G.   ¹⁷) halda — C. G.   ¹⁸) a — D. F.   ¹⁹) i — H.   ²⁰) [mgl. — C.   ²¹) [þ. hin helgu — C. D.   ²²) [oll þau helghu — F.   ²³) gudspioðl — E. F. G.   ²⁴) háttr eidstazs — C. E. F. G.   ²⁵) [of annarra manna of byskupa of — D.   ²⁶) [oc — E.   ²⁷) [oc annarra byskupa oc — F.   ²⁸) [annarra byskupa — G.   ²⁹) eða — tilf. C.   ³⁰) capituli — C. F.   ³¹) ritissins — tilf. G.   ³²) helga — mgl. D-G.   ³³) [skal min herra Jon byskup h. of adrir byskupar — C.   ³⁴) [upp a sal mine herra Jons erchibyskups of adrir byskupar(!) — D.   ³⁵) [skal min herra Jons erchibyscop — E.   ³⁶) [up a sal minze herra Jons erchibyskups oc annarra byskupa stílu halda — F.   ³⁷) [skal min herra Jons erchibyscop of adra(!) byskupar halda — G.   ³⁸) of stynsemd — tilf. C. E. F. G.   ³⁹) [hezir mer gezit — C. D. F.   ⁴⁰) [gezr mer — E. G.   ⁴¹) tonunginum — D. G.   ⁴²) [mgl. — D. F.   ⁴³) [i mina sál — E.   ⁴⁴) [oc mina — F.   ⁴⁵) [oc i min sál — G.   ⁴⁶) Suer et &c. — mgl. C.   ⁴⁷) [þessi hin helgu — C. F.   ⁴⁸) [þeffor — D.   ⁴⁹) gudspioðl — E. F. G.   ⁵⁰) En — C. D. F.   ⁵¹) [sem h. tonungrinn hezir zyrir gezit — D.

innfigli. [herra erdbyskup sitt.¹ byskupar of baronar [sin innfigli² of capitule³ sin innfigli. var þetta breg gert i Eunsbergi a þrim dægi of æri⁴ sem þerr segrir. a .xiiij⁵ æri ritio⁶ Magnusar konungs. of a tiunda æri⁶ byskupæðemiss herra Jons erdbyskups.

C. Kort Udtog,

med samme Haand fra 1325. som Slutningen af Es i Landsloven. i Perg. Cod. No. 309 fol. i den arnamagnæanske Haandskrift-Samling.

Þatt se ollum monnum tuunift at þesser skipanir gerðoxt millum annara luta i Eunsbergi þa er lidnir vero þra burð vers herra Jhesu Christi .w. vettra .cc. vettra oc .lxx. vettra(!) millum ritisens oc heilagrar kirkju. um þau mall er hoyra till heilagrar kirkju umdomes oc tiundar gerdir. Sua uar þa med rade oc samþykkt a gort herra Magnus konungs oc uirðulrgs herra Jons erdbyskups oc annara byscupa baruna ritisens forsbredra oc annara godra manna er þa vero i nand skipat oc stalt um ællan Noregh at oð þesser mall skulu þrialslega domast hedan ær oc skipast um byscupa eða þeira ombodsmen sem her þylgia. oð klerka mall þau er þeir þretta sin i millum eða forliast ær leikmonnum. um iunskap(!) oc huorfo hvar er geten. um kirkna þrialsse. um tiundar gerdir oc heitt. um skipan er men gera i sidadom daghum sinum þirir fall sina ælra heitt er þeir geþa kirkium oc helghom monnum eða klaustrum. um uærnd pelagrima þeirra sem uithia stadar hins helga Olafs konungs oc annara byscups stola i Noreghe oc þeira mall. Sua hitt sama um mall kirkna æigna um banþuert oc meinsere. um oter. oc þer sem sellbir ero andlegbir lutir. om uillu oc um vantru. om þrillu lixui. hordoma þrendsemi spieð oc annur mall þuill þau sem till kirkunnar hoyra at hennar rette. skulu þesser(!) mall sem nu ero upp talld hedan i þra ætli þui sem brext oc loghboken (vatta?) domast þirir kirkunnar domara oc æigi skotast undir leikmanna dom.

D. Længere Udtog,

med samme Haand fra Midten af femtende Aarhundrede, som den nyere Borgarthings-Christenret, i Perg. Cod. No. 1127 Tillæg i det kgl. norske Videnskabers-Selskabs Bibliothek.

Þesse articuli standa j settargerdenne Primo.

Ath herra erdbyskupun med radhe oc samþykkt forsbrodhra sinna vnder nampne ridhroos kirkju, gaþ wþ þirir sit æueligha oc sina ætirkomanda alt þet wald oc afald er han hæðe æder hæua matte j løsnengom konunganna j Norighe vndergiøþ offran

¹) [mgl. — D.   ²) [mgl. — C-G.   ³) capitula — C-G.   ⁴) vetri — C-G.   ⁵) herra — tilf. C. D. E. G.   ⁶) ritio — tilf. F.

foronanner ollum adrum retfindom iamyran ofstaddom sem lirkunne til hoyra oc ero j landz laghum oc werndar brezuom, oc medan notor ma oc skal axter toma med loghligre arz til konungens. En ez eighi zintz þann þa hazue erdhbystupu oc bystupar med annarra gazugra oc stjnsamra manna ríksens þeirra sem liota sculu zyrsta oc mesta raustir j losnengom þes sem þeir wita nyttsamlighen wera rífino &c.

Nec promissit ecclesie quod ipse et sui non tractent causas ecclesie.

En herra konungen gaz wþ zirir sít oc sína erzuíngia oc exlirkomanda einlíz-
ligha alt wald oc títald ez han hazuer notott hagt her til, hoyra æder proxua æder
orsturd weita þeirra mala sem til lirkunne hoyra, zírírbíodhande ollum zástlígħa sýslo-
monnum oc loghmonnum konunganna. sua nære som zierre, wærandom oc wíderlom-
andom um alt ríkt ath þeir dírzuítz eighi doma um notor þau maal ne luti sít not-
orstýns (i) þau az zýrnstu notra wæniú er konungar e hazua hagt æder, sýnatz hazua
hagt zýrmeir, hëller sculu þessstýns maal um lirkunnar domara zríalselígħa stípas oc
stíras hëdhan j zra.¹ Sua som ero þessu, oll clerka maal þa er þeir þretta sín j mell-
om æder þeir sotiátz az leikmonnum, Um hionstap oc huarfu huar er geten loghligħa
Um lirkio zríelse um þiundar Um heit Um stípan er men gora a sídharsta daghum
zirir saal sína alra helzt en þeir gezua lirkium æder helghum stadhum æder klaustrum
Wærnd þelagrima þeirra som wítia stadh hín helgha Olazs oc annarra bystupa stola
j Norígħe oc þeirra maal Sua þet sama maal lirkunna eighna, Um hantzwert Um
meinsuore um ok oc þer sem seldir æro andalígħi lutir. æder lonyptir Um wíllor æder
wantru Um zríllolízínadh Um hordoma. oc zrensemis spíeld oc annur maal þuilit þau
sem til lirkunnar hoyra ath hennar rette &c. ofstaddom jempnan konungsens rettin-
dom j þeim malom huarueta þer sem az wælprouadhe wæniú æder landz laghum
a konunge gíeldaz zirir selt(!) &c.

Quod episcopi conferant ecclesias &c.

Item íattadhe herra konungen oc barwdh zástlígħa ath gormas ath jempnen se
erdhbystupi oc bystupom lozuat ath gízua oc stípa somelígħa lerda men sua j þeim
capellum sem konungar hazua wþ latit gora æder sína eghnir til gezuit sem j adhrum
lirkíom oc capellum síns erdhbystuparítí(s) uten alla leighmanna samþýgt æder presentan.

Item quod rex se non intromittat de electione episcopi.

Item íattadhe herra konungen ath eínli wold konungs æder annarra wæroldz
hözþíngia lutiz j losning bystupa æder abota Nídroos erdhbystups rítis heldir stípitiz

¹⁾ Nedenunder, med Henvisningstegn: Um þessa maal skal lirkian doma.

svo til, er þeir sem kosningren höyrer ath döma nýtsamlighan væra aat vitzstu þeirre kirkju er siin þorstiara hezuir mist Sculu þeir oc biöðha gorsuan kosning, æder(!) en stad: þest see, þeim konunge som þa ær um korebröðra þeirra kirkio. med widerkømeligt sendebodh. nema konungen se nær æder a wegh þer er hin skal fara til oc verða stad: þestr. þa presenta han sigh sielzuer konungenom &c.

Quod episcopi et clerici non dabunt leidhang.

Item jattadhe konungen ath bystupar abotar æder klerkar se eði stýldøghi til ath fara j leidhangens þerd med konunge ne til þes notot weita æder leggja æz sino nema loglet sua myllil naudhsyn se ath þet lozuatz æz bystupe oc wittrafom klerkom þes bystupodomes.

Item quod res non permutet leges in dampnum clericorum.

Item ath eighi lozuatz konungenom um ath skipta til stadha kirkia æder clerka landzlogh samþygt oc ritat oc þear pinor huart som þet ær j klerkom æder leitmonnum mote þornu wæniu.¹ Item ath lozuat se erchibystupi oc hans extirkomandum ath kaupazughla geirzalla &c. Item ath konunga sculu zullompligha zylghia j þiunda gerdum æz jordom oc boum sinom &c. Item at .xxx. lefir miols mughu sendas til Þislandz æz erchibystupi synetz &c. Item ath erchibystupr skal hazua landaura æz eino skipl huario are þui sem kommer æz Þislande til hans bystupodome.

Sequitur de pace peregrinorum prerogativa episcoporum et libertate clericorum.

Item ath alli þelegrima vitiande stadh heilagz Olazs konungz oc annara bystupe stola j Norighe þirir sala bota saler sua wtlengzter men som juldzstir huart som j landeno ær þridr. æder oþridr þo sculu þeir j godhom þridhi fara nema notor þeira synetz væra niofnare oc þrozuetz þet. þa sculu þeir þinatj sem til höyrer um kirkjunnar domara extir sinne misgerð &c. ut in ¶ Item weit(ir) herra konungen herra erchibystupi oc hans extirkomandum æueligha .c. manna vera þrialfa æz leidhans þerða konunganna &c. ut in ¶ Item jattadhe herra konungen med sama hette huarion bystupe Ostoar. Biorwini. Stazuangens oc Hamars .xl. manna væra þrialfa &c. nema herra konungenom erchebystupi æder adrum bystupum synetz adhrumis þallelik vera saler almenneligra naudhsynir æder wern rilesens sua ath lydhni þeirra naudhsyn glæðhes aller þyrneþndir þui þrialfe &c.

¹) Nedenunder, med Henvisningstegn: i^a st. pro archiepiscopo.

Quod clerici sint liberi a tributis.

Item iattadhe herra konungen hvaríom einom lerdóm manne þessara byskups stola huart som þeir æro j hærådhe æder kaupstadhom ath þeir sculu xrialser vera æz leidhangre. með andrum .ij. monnum æz sino hyssi oc ein æz hans pionosto monnum þeim sem han seer nyttsamlighin wara scal xriels wara æz konungs leidhangers xerðom &c.

De emenda seruorum archiepiscopi si delinquant ut in litera. Item quod episcopi et clerici non includuntur sub prohibitione regis ut in. Item um þiundagerdir.

Item um þiundagerdir yzuir oxuer(!) alt korighe utan hamars byskups dome kaumarite oc soolhar ath men sculu þessa þiund gora æz ga(r)ðzleighum olgagnum milnum badstozuum braudhoznom stogharleighum. saltketlom. nætium oc notom. sua ath þenn som byggir þessa luti gora tiوند offerða æz leighonne en hin er leigir seer til azla taki xyrst æz alt þet er han leggir til oc kostar oc þiunde sidhan æz azla sinom. en æz stipleighom goretz með þeim hætti ath sidhan stipit er zulgiort með sæghl oc adhru reidhe j xyrstu xerð goretz þiund æz þueimer lutum leighonmar oc jempnan sidhan æn þridhiungar leggiz oc(!) umbotar reidha aa stipino. Æz hwsleighum ollum goretz þiund .v. peninga weghnar. Æz leigho tu oc huario malnytto tynlaghi gori þann som tæler leighona .v. peninga weghna þer j soln som byggð ær. Æn ofta tiund goretz xirir widerældi æz þeirra(!) mioll som werder a xredagen xirir Jona messo. En æz þui bui sem men hazua ser til nytto, sua ath þe biggia eighi greidhis oft æz einni dagz mioll sem werder xriadaghen nest xirir Olafs wofu xyrri. En æz annars daghz mioll alre er werder a xriadagh xirir Johannis goretz ooftr xirir wider ældi. Item scal goratz þiundr ollar æz saudhum ollum oc æz allo ældini storo oc sma &c. Item æz sadhe allu rugh oc hweiti. hampi oc lini. ertrom oc næpom. streidh oc stæll. huall oc hælellinga. lyfi oc alstona xrista tiund &c. Item æz weidhifstap ollum. Æz salte æz quernberghi. Æz kaupoxri oc alstona vinnu azla oc smidar. Æz þiæru huar .xx. aster. æz jerne .xx.^a huart pund Sequitur. Ez noton æxuan werder yzuir notdrom luta þessa greina som j þesso settargerð æro. þa scal til kiosa ein æz konunge oc annar æz erdhbystupi þet ath greina. Oc ez þeim semer ey kiose til þen tridhia með sil, oc þet scal standa som þeir aller æder þueimer þeira werder wtskyrt.

Deinde sequitur iuramentum pro utraque parte quod i^a. compositione perpetuo maneat et firmiter teneatur.

4.

Kong Magnus Haakonssöns Retterbod om udvidede
Privilegier for Kirken.

Bergen den 13de September 1277.

Texten efter Perg. Cod. No. 309 fol. i den arnamagnæanske Samling med samme Haand fra 1325, som Slutningen af Ea i Landsloven . . . . . A.
Sammenholdt med Afskr. med Arne Magnussöns Haand i Bartholiniana Vol. III. (D) Pag. 793.
(Ex M. S. membraneo in qv. Bibliothecæ publicæ Academiæ Hafnensis, in capsâ rubra minori clathris munita) den samme som ogsaa kaldes *Codex capsæ Cypriani* . . . B.
Forhen aftrykt i Dipl. Arnem. II. p. 76—78.

Brex Magnúsfar konungs Hákonar sonar.¹

Magnus [konongr son Hákonar konungs² sendir³ andlegghom þædr [oc virdulegghom⁴ herra Jone med guds mistun⁵ ærtibysstupi i Nidaros of ollum adrum guds vinum oc sinum verandom of uidr tomandom þeim sem þetta brex sea eda horyra eilizleggha luediu⁶ guds of sina. Blesþadr⁷ se⁸ Jhesus Christus [xridar gud⁹ of samkrifti: I legghar¹⁰ aftsemdar er med Inoleif¹¹ sinnar mildi oc mistunnar lonydi off med meirum [xridi oc¹² nadum þyri at sea stiorð Noregs konungs rikis ærtir þadur uarn en notorom¹³ varom þoretrum þeim sem þyri off haxua Noregs konongar uerit. Sidan hezuir han ueitt off [margþalleghar sine mildleits¹⁴ of mistunnar giæzuir i mytilli lydni alþyðinnar of ærtirlæti bædi lerðra oc leitmanna. Oc ær þui at allir men i landeno haxa till var snuizt med [mytilli toftgæzni¹⁵ astar oc holloftu oc einlanleggha virdulegghr þadir¹⁶ Jon med guds mistun ærtibysstupi i Nidaros off oc vartt kononglekt uallð i morghum godom lutum styrktiandi oc¹⁷ i huerðaglegu böena hallði till guds er han hezuir med¹⁸ þadurlegom goduilla til lonygt alla men at haxa þyri off oc rikinu. drotningenni oc barnum varom oc¹⁹ idulegri tillaghu heilsamlegra rada. oc opt²⁰ mytllum toftnadi oc ærþidi er han oc hans brødr sumir bystupa innan lanþ [haxa hæzt²¹ þyri off²² herralega. oc en ætllum ver at þeir muni²³ haxua. vilium ver ollum monnum tunnift gera at þyri satir guds [dyrlegghrar astar²⁴ of hine hælga Olafs konungs þrenda vars of hans kirtiu er off er eintanlega²⁵ hiartþolginn med tærleits sambandi [guds dyrlegghar²⁶ astar. hoþuum ver iattat herra²⁷ Joni ærtibysstupi oc hans loglegghom ærtirtomandum at þo at brex sættargerðar²⁸ oforrar uatti konongi halþa felt en halþa ærtibysstupi ex men hans still a sini(!) i millum i²⁹ þribbroti

¹) Privilegia kirkunnar of ærtibysstups oc bystupa — Orskr. B.   ²) [med guds nad Norighis konghur — B.
³) ollum monnum sinum — tilf. B.   ⁴) [mgl. — B.   ⁵) nad — B.   ⁶) blesþan — B.   ⁷) Lagvadur — B.   ⁸) gud — tilf. B.   ⁹) [xridur guds — B.   ¹⁰) [annþyðilighrar — B.   ¹¹) noph leita — B.
¹²) [mgl. — B.   ¹³) odrum — tilf. B.   ¹⁴) [sina mildleita margþalliga — B.   ¹⁵) [mittu toftgæzni — B.
¹⁶) herra — tilf. B.   ¹⁷) oc — mgl. B.   ¹⁸) ær — B.   ¹⁹) j — B.   ²⁰) efftir — B.   ²¹) [mgl. — B.   ²²) vel oc — tilf. B.   ²³) munu — B.   ²⁴) [dyrðhar — B.   ²⁵) mgl. — B.   ²⁶) [gudligghrar — B.   ²⁷) herra — mgl. B.   ²⁸) varrar — tilf. (!) B.   ²⁹) med — B.

i þrauero herra¹ ærlibyskup þa skal² ærlibyskup [hæra nu³ alla þa sett ein soman ærtir aluædum lauz lagha um myllileit [þear gialldz.⁴ huart⁵ sem þeir misgera i hia- uero eða þrauero ærlibyskups. uttan sua þungleggha berizt⁶ till sem gud lati allðrighi verða at þeir gere þatt i sialxs tonongs garde eða flipi eða hiauero.⁷ þa a tonongr halzua sett en halza ærlibyskup oc standi mall þeira oc þridbrot i tonongs valli of loglegom dome ærtir malauogtum um þeira misgerdir þyrir⁸ safir hiauero tonongs oc uirdinghar. En⁹ ez mandrap eða lima laat verdr millum þeira þa a tonongr æinsoman dom izuir of þear sett huar sem þatt gerizt nema þatt verði i sialxs ærlibyskups garde oc hiaust.¹⁰ þa skal gerazt¹¹ honom uidrlomeleggh izuirbott [þyrir 2 æro¹² hans hiaustar¹³ of virdinghar. Sua oc ez men þessara byskupa. byskups æz Oflo. byskups æz Þiorguin. byskups æz Stazuangre. byskups æz Hamre brioti¹⁴ i hiauero byskups sine. þa hozuum ver iattat huerium þeirra halzua¹⁵ sett vid off. en honom¹⁶ er þyrir uluta verdr rade huers dome tonongs eða byskups er han uil kiofa um rett sin. uttan sua þungleggha [kunni till bera¹⁷ sem gud lati allðrighi verða at mandrap eða lima latt kunni verða med¹⁸ þeim. eða þeir gere þridbrot i adrum stad- um en¹⁹ i hiauero byskups sine.²⁰ þa a tonongr þar um(!) [saman dom oc²¹ sett²² 3 izuir sem²³ adrum þegnum sinum. Sua iattom ver oc herra ærlibyskupi oc þyrir nezdum byskupum at ez þeir stemzua monnum till sin um reet oc sofnir kirkunnar. of ero men sua olydnir oc þriozlozullir at eighi uilia þara ærtir þeirra lallan eða stexnu²⁴ lalladir til þeira eða þeira forbroðra eða þrozasta loglega.²⁵ þa flulu þeir eigha [þer a flita þearsett²⁶ sem loghbot sarghir um stexnuðall oc tafzal i kaup- stadum. En²⁷ æigi uilium ver at þegnar uarir se tafsetlir eða stexndir þyrir þezretta safir eða notora flengisafa. Sua oc um flidia varnn at þo at þrex þadurs vara eða uartt þau sem vid þædghar hozuum þar um gortt med minnum al(u)ædom oc stilldagha þa vilium ver at ærlibyskup hazui ein man of ein suæin þan sem mesta nyttsend meghi gera med honom till sylzreslatto. of at han skal fla lata flitt sylzer sem ver latum ganga i Nidarosi huart sem off lifar at lata ganga smatt sylzer eða floortt 4 bædi at flinleita vect of styrleita. Sua iattom ver of herra ærlibyskupi of griotsmidir of tresmidir oc huerodagazoll hans er a borde er i sialxs hans garde oc þeir sem vinna till kirkui hins helgha Olafs oc gardz ærlibyskups se þrialser æz læidangs gerð þyrir æitt neð of flipdrattum uttan off oc ærlibyskupi þynizt full naudsin till at freguia

¹) herra — mgl. B.   ²) herra — tilf. B.   ³) i Mbr. opr. [nu hæra. [nu hæra — B.   ⁴) [laghtighra þar-
settla — B.   ⁵) huar — B.   ⁶) bere — B.   ⁷) tonghs — tilf. B.   ⁸) þyrir — mgl. B.   ⁹) sua
oc — B.   ¹⁰) hiauero — B.   ¹¹) gormast — B.   ¹²) [fater — B.   ¹³) nauistat — B.   ¹⁴) briota — B.
¹⁵) Saal. B; hans — A.   ¹⁶) hin — B, rigtigere.   ¹⁷) [bere til — B.   ¹⁸) vidur — B.   ¹⁹) en — mgl. B.
²⁰) sine — mgl. B.   ²¹) [mgl. — B.   ²²) settlir — B.   ²³) a — tilf. B.   ²⁴) stexnom — B.
²⁵) loghtighra — B.   ²⁶) [þa sett flita — B.   ²⁷) Herfra indtil Slutningsformularen Of at þessi var gæ-
æt. — mgl. B.

i till landuarnar ez herr genger a land vart. Sua gæruum ver oc upp þyrir gude 5
 tir of salu þadur varo of vara oc vara þorellra atall þatt sem ver attom med rett-
 a ofurd lang laganna um almenninge tuxtir þær a Hauollum er Jon ærtibystup
 et upp a gera þatotra manna spitall. Of þær tuxtir stadþestum ver æxinglega sua
 dar langhar oc breidar sem þa varo þær upp bygðar at husum oc gerðinghum er
 fta brez vart var gort þeim gude uinum sem þar ero eða verða ætþadir till
 alpar of hugganar. Sua gæruom ver of hinum helga Olague tygghustuxtir þær 6
 ri handan Nidar bakka er Jon tuisstæuin þordom dagha var umbodæmadr leði herra
 nare ærtibystupi till þurztar stadarens med þeim vicleita er þar var þa gært um.¹
 at þessi gerð uar halldigt æuenlega vid helga Nidaross kirkju þyrir² of oc varom
 lum æxtir tomandom þa stadþestum ver hana med þessu varo brez(i) oc insigli. ægg-
 nde oc aminnande alla vara æxtir tomande at þær halldæ oc halldæz late þænna
 rnm goduilla er gor er æz vare hende gudi till þyrðar of hinum helga Olague
 enda varom.³ heilagre Nidaross kirkju til gange⁴ oc nytsemdar. salo vare of allra
 æira sem of ero nanir till hialpar oc till⁵ missunnar. Þetta brez var gort i Þiorg-
 n þa er lidnir varo þra burd varo herra Jhesu Christi .m. vetttra .cc. vetttra⁶ .lxx.
 ttra⁷ of .vij. vetir. a trossmesso æxtan um haustit a .xiiij. are rikis varo.⁸

5.

ong Magnus Haakonssöns Retterbod om Tiende i Viken og paa Oplandene.

Bergen den 22de September 1277.

er Perg. Cod. No. 309 fol. i den arnamagnæanske Haandskrift-Samling, med samme Haand
 fra 1325 som *Ea* i Landsloven. Forhen astr. i Dipl. Arnam. II. p. 79, 80.

Magnus med gude missun Noregs konongr son hatonar konongs sendir herra Erl-
 gi þ(r)ænda sinum Alþe syni. herra Thore bystups syni. herra Auduni hughleita
 u logmonnum oc ollum syllumonnum sinum oc handgengnum monnum ollum
 rghar þings monnum oc ollum adrum gude vinum oc sinum þeim sem þetta brez
 eða hœyra quædio gude oc sina. Gud þade ydr Vituærium oc Uplendinghum æt

¹) Hertil fra (27) paa foreg. S. mgl. i B.   ²) vidur — B.   ³) oc — tilf. B.   ⁴) gangne — B.
 tilf — mgl. B.   ⁵) vetttra — mgl. B.   ⁶) vetttra — mgl. B.   ⁷) Rorigis — tilf. B.

oc ærtirlæte oc goduilla er þer hæzuir vidr off bæde nu oc þyr þa er ver hæzuum hia ndr verett. ventom ver at þer munid þui hallda framleidis. man off oc þatt til huætia optara at vithia ndr oc sua ætloms ver med guds mistun ez heilu heldr. En æz þui at ver þottomzt zinna her sem annars stadar greiner millum lærðra manna oc læilmanna om tiundir(!) gerdir oc adra luti. sua hæzuum ver oc notorar greinir vid ærtibyskup. þa var þatt þo samt i Tunsbergi ærtir þui sem ver uentom at huartueggia lærdom oc læilmonnum mætte verða till gangs oc till greida framleidis ez þatt er hallditt sem þer mundit nu hõyra megða i þui breze er ver sendom þegat oc settar gerden mun a vera. Fanz off sua i at leilmennenar(!) halda þeim tiundum sumum þirir byskupi oc lærdom monnum er bæde uatta þeim brez virdulegs herra þadur vars oc sua logh. en hinar varo hẽimtar oc hæzdar¹ æz morghum er ængi logh eða rett- gndi stodo till. oc hæzuum ver sua samþnytt at æz ollu þui skal tiundir geraþ sem logh ero till oc brez þadur vars oc vor uatta. En herra byskup iattade off þui mote at hõzuudtiundir allar stulu nidr þalla stett oc þær sem vlogleggar ero ez hinar ero mæd goduilla greiddar. Radom uer at þer þorer þetta sua i nyttr rad at gudi se till hẽidre ndr till gangs oc meira samþnyttis med lærdom oc leilmonnum en om ridir hæzuir uerett &c. þetta brez var gortt i Þiorgwin in þesto sancti Mauricii. anno domini m^o cc^o (lxx^o) vij^o a .xviij.² are rilis vars. G(uthormr) Gydo son insiglade þatt. Þorðr prestir ritade.

6.

Kong Magnus Haakonssöns Retterbod om Aager og Bygning af Ödejord.

Texten aftrykt efter Perg. Cod. C. qv. 22 i det stockholmske kongelige Bibliotheks Haandskrift-Samling, med Haand fra Slutningen af fjortende eller Begyndelsen af femtende Aarh. A. Sammenholdt med Perg. Cod. No. 309 fol. i den arnamagnæanske Haandskrift-Samling, hvor den findes med samme Haand fra 1325 som Slutningen af Ea i Landsloven . . . . B.

Magnus konongr son halonar konongs sendir allum monnum þeim sem þetta brez sea eðr hõyra i Vitine. quediū gudis of sina þlestom monnum⁴ er tunnilt at þa er ver hæzdum þing uidr Elzvena of swa a haughathingi i Tunsbergi þa talado ver

¹) Med samme Haand som i Texten er her i Margen skrevet: alias trægdr.

²) Skrivfeil for .xviij.

³) Brez Magnufar konongs um ofarþe — Ovakr. B. ⁴) mgl. — B.

um þen vísðh er meir er¹ j varo lande en eingo odru fríno lande. þui [er her² na-
munda off. um leigu þe at men byggja³ daut þe of þíllir os þet redalíft⁴ vera at
vart land se j meiri abyrðh þirir þa sol en vera stýlðh æ þi at þaguen sialzur þau-
setter a huorium tolymanadom alla þa sem med þi þara. Nu æ þui at ver uilium
med eingo mote⁵ at þa hatter drægest⁶ fram i landeno þa hæruum ver med rade hal-
onar byskops of annara byskopa þet vanligha⁷ æ telit of þirirbiodom ver þet⁸
huorium manne at byggja hëdan æ daut þe. En huar sem þet⁹ byggir skal¹⁰ hærua
þirirgiort instodanum of¹¹ skulum ver of byskup þet tala. En um torn of þyrr þa
[a herra byskop þer gera radh þiri¹² eptir þi sem ver hæruum sampt¹³ vaar i mill-
om med hinna besta manna rade j landeno.¹⁴ En ex byggift rudstadr j herade þa
skal þa¹⁵ stýlðr vera at þora bod er byggdi innan þriggia vættra. En ex han giorer
ei swa sælfr .iij. martum slyrs. þa er roynt huar halda ma byggingh eðr ei. Sa er
a rudi þyr skal lalla til bonda a herradz þingi jnnan .iij. vættra en ex han gerer ei
swa sælfr þrem martum slyrs of lalla nu en til bonda jnnan andra þriggia tolyman-
ada eða bote þrem mortum slyrs. of lalla nu hit þridia sinne jnnan þre vættra of
bote þre marter. Nu skal lallat hærua at hinum þyrsta .x. vættrum. en ex þa er ei
lallat til bonda þa a konongr jord a en bonde aldþ eðli. Nu er til bonda lallat.
þondr ero stýlduger at reida huoriu bode. En ex þeir uilia eigi swa. þa er huar
bonde sælfr .iij. mortum slyrs er a þingi er. Nu skal swa bodh reida at huar bonde
bere till nestra bear a bodhleid fram. En ex men stilia eigi huar þor nestr er þa skal
med stongum mæla of er lutr mandþ þero værr er han þær leinger bodh ærlaga þegar
ma retta er uil. En ex madr (þorir) huff sinn æ þornom tuptum vndan bodom
þa bere þui at eins til husa fram at han vili. En ex iord þellr j orði þa er þa
stýldughr at lata bodh þora. er jord a eðr bote bodþoll oll þau er nerda fram j
þra at þui sinni.

¹) her — tilf. B.   ²) [sem her er — B.   ³) (æighie, men i Mrg. med samme Haand byggie — B.
⁴) rædetet — B.   ⁵) længer — tilf. B.   ⁶) længer — tilf. B.   ⁷) vandlepa — B.   ⁸) þet — mgl. B.
⁹) þet — mgl. B.   ¹⁰) þa skal þa — B.   ¹¹) of — mgl. B.   ¹²) [skal herra byskup þar rad þirir gera
— B.   ¹³) aðer — tilf. B.   ¹⁴) Det Efterfølgende mgl. i B.   ¹⁵) Saal. rettet; swa — A.

7.

Kong Magnus Haakonssöns Retterbod om Tiende og
Kirkens Rettighed i Hamars Biskopsdømme.

Efter Perg. Cod. No. 317 qv. paa Universitets-Bibliotheket i Christiania, med en Haand kun
lidet yngre end den fra Midten af fjortende Aarhundrede, hvormed Ed i Landsloven findes
skreven i samme Codex.

Magnus konongr son Hakonar kononge sender allum gude vinum of sinum ver-
andom of uidr komandom þeim sem þetta brex sia ædr högræ i Hamars byskups
rili queðiu gude of sina. Optleggha hezuer verett tiert xirir off um þa marggallleggha
olndni er men gera mote gudi of heilagre kirkliu mæir i þeim byskups stole en xlest
om allum adrum i landenno. xyrst um tiundr giærdr at menn vilia þær æi retleggha (gera)
sem logh ero till of sættningar of brex vor of vara forældra vattæ. Ero þær sumir
er æigi vilia tiunda tradr sinar ne græxtu sæde of sumar adr(ar) þær tiundr sem
hodnar ero at gera. vilium ver slitt medr ænghu mote þola ne lyða lata. Of þui
biðdom ver varom þyllumonnum at þer ser æptir uidr þa menn sem æi vilia tiundr
sinar retleggha gera. sua at xyrst hazue hælogh kirkia sin rett xullomleggha æz. en ver
vern rett sua xullomleggha sem logh sæigia. Sua er off of sagt at men vilia ekki stemn-
ingum a byskups xund xara. þo at hans armenn stemzni edr sialxuer han med sin-
um brexuom. En þat vilium ver med æingu mote at menn xare æi till byskups þegar er
han sender þeim ord. ædr þeim (verdr) stemxnt æz hans hende til rezs ranxsats um sin
mallæmzni. verða menn of vtt sættir æz heilagre kirkliu ædr þanzettir xirir sin æz-
brott. þær sem sua ero boluader of vantruar xullir er æi tallæ mæira vært vera þat
æmbætte er huarðaghlega xulgerezt i heilagre kirkliu æz preste allu manthni till hialpa
a heilagu alteri nema slitt sem æinirhuærir adr(er) lata gera i sialxra sinna hærþing-
ium en med mæira trapfe. þa samnontazst menn med slitum. er xirir slita luti eða
adra ero þanzættir sua sem þær hazue ekki mote godi gort. En æz þui at slit villa
er æi þolande huarfe xirir gudi ne monnum þa biðdom ver allum varom monnum
of allum adrum monnum at þer refer þa of riaet . . . ¹

¹) Resten mangler.

8.

Grændseskjel mellem Norge og Sverige,

optaget sandsynligviis 1268 eller 1273.

Texten afstrykt efter Perg. Cod. No. 114 qv. a. i den arnamagnæanske Haandskrift-Samling, der tidligere hørte til samme Codex som 322 fol. (*Gb* i Landsloven); den er skreven med en Haand fra første Fjerdedeel af fjortende Aarhundrede . . . . . *A*.
 Sammenholdt med et omtrent samtidigt eller kun lidet yngre Brudstykke i Perg. Cod. No. 60 qv. sammesteds, der forresten indeholder *Ga* i Landsloven og *Bb* i Byloven, med en anden Haand . . . . . *B*.
 Forhen udgivet med Oversættelse og Anmærkninger af Werlauff i Annaler for nordisk Oldkyndighed 1844—1845, Side 147—192.

I nafne þodur of sonar of heilaga anda.¹ Bar Petr a þiærtheimi þenna vitnisburd mellim Gautzlandz² of Noregs. j Naudingia aa of³ Naudehellis þiæll nordanuert. þædan of⁴ j Atervit⁵ of norðr ættr endelangom Aur of sua j Auru.⁶ þædan of⁷ j Auryla of sua j Galgasaur. þædan of⁸ j Mosafotenn of sua j Rodena. þædan of j⁹ runaxuruna of sua vtt at midium Ayrziællum of sua j þristitill. or þristilli of j Skarnhellu. or Skarnhellu of j tiorn. þædan of j [Aierndorlo of¹⁰ þædan of j Keinda.¹¹ þædan¹² of j Keinsio. or Keinsio of j Aitarvotn. þædan¹³ of j Suartabæls¹⁴ lœt. or lœtenom of j Holmavatn.¹⁵ of sua¹⁶ fiftibællen. þædan of i Langsio. or Langsio of j fylebæf. þædan of j Hælgatiorn. or Hælgatiorn of j steinenn gra. or steinum of j Holmavotn. þædan¹⁷ of j Diuputiorn.¹⁸ or Diuputiorn of j Hudabæf. þædan of j Biærnsundit j Langavatne of j Langbruaannar¹⁹ of j²⁰ Langotior of j þidu²¹ oos of sua j Arotomosan²² of j²³ kleiuna brottu. þædan of j Myrtutiorn.²⁴ þædan of j Hudarbæf²⁵ of j Brotabæf of j Þiorbæf²⁶ of at mosanom of j bæten vidr Bræte. þædan of j Gipu of j Gipsio. or Gipsio of j Væðilbæf²⁷ of Aornsio²⁸ sydra of sua hit norðra j sundit vidr Haugin of Botena²⁹ of [j Botsio.³⁰ þædan of j Trollryggenn.³¹ sua³² j Upuatn³³ of Vlyuana of j Hardeima of j Vrdar³⁴ þiæll. þædan of j Randarziæll³⁵ of sua i Stærnenn vidr Læ norðr.

¹) I nafne &c. mgl. — *B*.   ²) Gautzlandz — *B*.   ³) j — tilf. *B*.   ⁴) of — mgl. *B*.   ⁵) Atervit — *B*.
⁶) Auru — *B*.   ⁷) of — mgl. *B*.   ⁸) of — mgl. *B*.   ⁹) j — tilf. efter *B*. udeglemt i *A*.   ¹⁰) [Aierndorlo — *B*, rigtigere.   ¹¹) Keino — *B*.   ¹²) or Keino — *B*.   ¹³) or Aitar vatnetne (!) — *B*.
¹⁴) Suartabrandz — *B*.   ¹⁵) Holmavatn — *B*.   ¹⁶) j — tilf. *B*.   ¹⁷) þædan — mgl. *B*.   ¹⁸) Diupa: tiorn — *B*, begge Steder.   ¹⁹) Langbruaannar — *B*.   ²⁰) j — mgl. *B*.   ²¹) þidu — *B*.   ²²) Arotomosa — *B*.
²³) j — mgl. *B*.   ²⁴) Myrtutiorn — *B*.   ²⁵) Hudarbæf — *B*, rigtigere, see nedenfor.   ²⁶) or Þiorbæf — tilf. *B*.   ²⁷) Væðilbæf — *B*.   ²⁸) j Aornsio — *B*.   ²⁹) j Botana — *B*, rigtigere.   ³⁰) [sio — *B*.   ³¹) Trollryggen — *B*.   ³²) of sua — *B*.   ³³) Upuatn — *B*, rigtigere.   ³⁴) Vrdar — *B*.
³⁵) Utydeligt i *A*. Randarziæll — *B*. Kan og læses i begge: raudarziæll, raudarziæll.

Eniulzuer j Gvdranne¹ of Ketill a Hazua² setre þeir haro vitni xirir Karle tononge of Haraldde tononge at Fylsbætt³ er rett landamære bæde norðr xra of suðr.⁴

Sua vitnabo of endamerki mellim Noregs of Gautlandz. j Naudingia oos of az Naudingia of þuers j Gamlastigh. or stiginum of j Kaudhelli of sua j Ateruiter mofa. or mofanom of j Aur. az Aur of j Auragarða. vitnabo þetta Hallstein a Straumi. Jon Mula son. Þorer Eilix son. Nicholas Þofteins son. Ragn Disar son. Jon Steinars son. Ormer Þorgyls son. Þorkiell a Kiuli. Þorer a Rudi. Olazuer a Vestæinni.⁵ Þorbiorn a Lokole. Vigleitr a Stara. Sage prestir æxtir xodur sin.

Nu hæxuer j Riordreno enn j Auro j Stralhæidi⁶ or Strall of j Galgasaur. þedan of j Biarnaas. or Biarnase of j Stilleas. or Stiigsase of j Rodina vidr Kaudumyri.

Nu hæxuer hit þridia endamerki or Rodenne of j Dznenn. or Dznenom of j Krotana. or Krotonom of j Kralo vatn. or vatneno of j stjænu lundana a midium æyziollum.

Nu hæxuer hit fjórða endamerki or stjænu lundanom of j Biarnstein. or Biarnsteinenom of j Griotana onftri. or anne of j Ælmtrar tiorn. or tiornenne of j Stranhellu(!) mofa. or mofanom of j Ketilbæ. or bekkenom of j Koffamosan. þedan of j Kuendolabel.

Nu hæxuer hit fimta endamerki or Kuendolabel of j fundit. or fundinu of j Keinsio of sua æxtir anne Keino. or Keino of j tiarnet vidr vatna rudit. or tiarneno of j Grimassbudavatn.⁷ or vatneno of j tiarnet vidr Atla vrb. or tiarneno of j Staupenn. or Staupunum of j Eitar vatn. or vatneno of j Suartabratzlot. or Lotenom of j Kollundan. or lundenom of j Reidziællat. or zialleno of j holman j Holmavatne. or holmanom of j Siftibæ. or Siftibæ of j Langsio. þedan of j Fylsbæ.

Nu hæxuer hit setta endamerki or Fylsbæ of j Hælgutiorn. or tiornenne of j Sandolfs⁸ stein. þedan of j Hesthozuudit. or hozdinu of j Biarnfundit. or fundinu of j Langklappennar. or kloppunum of j Þiodatiorn. or tiornenne of j Kankleiz. or Kæizuinni of j Budarbat. þeda(n) of j Brotabel.

Hitt seaunda endamerki hæxuer or Brotabel of j Kroslundin. or lundanom of j Brætesbæ. or belenom of j Gypu. or Gypu of j Gypusio. or sionom of j Vedillsbæ of þedan of j Kornsio of j Synðsbrun. Vitnabo þetta Amundi j Hestlibreto. Ketill Kæmer. Stigi j Saurbo. Hallstein a Riordre. Biarne of Amundr Stigerna.

Hær hæxuer up hitt attanda endamerki or Sundzbrunni of j Bækana. or anne of j Ornholman. or holmanom of j Vlzuaroset. þedan of j Hardeima vrb. or vrbinni of j Kaudullæiz. or Kæizuinni of j Þoftero tiorn of j Jistlonsu of j Konyduvatn. or

¹) Eller Gvdranne.   ²) Kan og læses Hazua.   ³) i Fylsbætt — B.   ⁴) sem nu er talt — tilf. B, som her ender.   ⁵) eller Vestæinni.   ⁶) Der staar baade her og strax nedenfor st'all, der og kan læses Strall, men Cod. bruger denne Forkortning (!) ofte til enkelt r.   ⁷) Kunde og læses Grimassbudavata.   ⁸) Kunde og læses Sandolfs.

vatneno of j Kaudsbel. or Kaudsbel of j Kaudenes. or Kauds nesi of j Stazmin. Vitnade þetta Halon a Rixuu. Eguindr a Holte. Eileizuer¹ prest. Asladr a Statalande. Ogmundr a Krosbor of Asladr smidr.

Nu hezuer hitt .ix^a endamerki or Staznenom of j Kolloziell of þedan midliidis of j Holbelen. or belenom of j Slædallæiz. or Kæizunni of j runazuruna við steinana. Vitnado þetta þorer a Kirliubor. Gunvzuer j Eng. Asmundr lirper. Biærne a Grenimort. Þorðr j Stuzerudi of Brandr stinni.

Nu hezuer hitt .x^a endamerki or runazurunni of j Huitabergh. þedan of j Slodruxoff. þedan of j hellin vidr Auridavatn. þedan þuers izuir Hylzatiolenn of sua j Grinnizoff.² Vitnade þetta Karll suarte. Þofstein Halonar son. Nichulas þores son. Styllaugr Eigills son.

Þetta var boret of suoret um landa mære of ramerti mellim Noregs kononge ritis of Svía kononge j Sueigi j Heriardale a alþingi. bar Loden j Alrarkælldu. Pall j Lory of Simon j By. Eiríkr Lazuorarson. Eniar or Arnazloa of Gudmundr bonde of halz tylzt bonda or øzra dalenom. Hazuer j Straumj. of tuazst Loden bonde muna þa er hann þotþor þetta ramerti at þa tunni enge madr pater noster j Straumi. Or Straumi of j Kagnasill. or Kagnasill of j Kauundar þoff. or þossenom of j Morbel. or Morbel of a Breto of j Glaumshozda. az hozðanom of j Hazraminni. or Hazraminni of j Sottnorer. or Sottnorum of j Kossang. or Kosange of j Runastein. or steininum of j Hoadalenn. or Hoadale of j Steinberget. þedan of j Lizuifio. or Lizuifio of j Møroklaf. or Møroklaf of j Malungsil of j Sinzase. or Sinzase of j Mullungsbergh. or berginu of j Korynkloe. þedan of j Asulzstiannabergh. þedan of j Hundfloar stæl. þedan j Amsazreng. or Amsazreng of j Vædal litla. or dalenom of j Myrardal. or Myrardal of j Leigstig. or Leigstig of j Kaudahamra. or Kaudhomrom of j Leonarbergh. þedan of j Leonar seo of j Leonar ness. þedan (j) Bilstiærnar bergh. or berginu of j þores tæl. or þores tæl of j þrondar klætt. or þrondar klætt of j . . . . na³ biærta bergh. þedan of j Vlzatangamyri of j Suindbud.⁴ or Suindrbud of j Vlzual(da) þlonttr.⁵ þedan of j Lauzkleppa. or Lauzkleppum of j Trolagrox. or Trolagrox j Feimuzioll. or Feimuziollum of j Frengs enda. or Frengs enda of j Þinguoll. or Þingueli of j Lee. er Lee mykít vatn. a Svía konongr þirir austan vatnet en Noregs konongr þirir vestan vatnet. or Lee till lanzenða. Suoro þessir þóndr sem adr varo næmyndir en halz tylzt an(n)ara bonda sannade at sua hezuir þra þorno of nyiu þaret tint of talt mellim ritianna. var her j hia herra Jon erliþstup. Sira Sigmatr. Sira ellendr. Halon

¹) Werlauff læser Øileizuer.   ²) Kan og læses Grinnizoff.   ³) Navnets første Deel er bortvisket; Werlauff gjetter Arna.   ⁴) Kan og læses Suindbud.   ⁵) Utydeligt.
Norges gl. Love II.

bönde. Arne prest. Eoden prest. Halluadr prest. Stecla. Þostein j Tuncimmi.¹ Eindridi ræðesmanz son. Þall Suri. Ivar Andresar son a Leini. Markus Eindrida son fludru of aller böndr æz Vedradalenom varo of her vidr næmzndir of tuadozst þeir zyr flolu zalla huer um annan en þeir leta æz þessu sem þa var boret of þeirra zædr hæzdu adr tint of talt zirir þeim.

Þetta landamære hæzua Tæmtar of Hælsingiar halldet sidan londen varo bygð of þeir golldet zirir huarer sem a hæzua genget. hæzuer landamære norðr a Finmorf or Kaudabergi of taumburðr eptir tilenom sudr sua at halzuer tiollren liggz vestr till Giouitir en halzuer till Kagnafill of sua sudr æztir tilenom mellim Kagnunda of Anga(r)mannalandz at halzuer tiollren liggz till huars ritissens of sua sudr j Murubel. þædan taumburðr of sudr j . . . la² holma zirir austan Þodfio. sua sudr taumburðr j Myllaholm er liggz i hæzra. þædan taumburðr of sudr j Fiellz eid a hœ þædan taumburð(r) of sudr j Mauro os tueim rastum zirir austan Elzuar³ os. þædan of j ana Maulungh of æztir anne sudr j vatnet Maulung of taumburð(r) sudr izuir Malung of sudr i Sita os of sua j Himfio.⁴ þædan taumburðr of j Amfa zrenngn. þædan j Kaudam . . a⁵ þædan j Kiisberg þædan taumburðr of sudr j Þrondarklætt. þædan j Trollagroz sudr vidr ælzui.

Sua bar Þorðr j Trosavit vitni of .xij. ellimenn med honum at Noregs menn bygðu zyrstunni Heriardal med þeim atburð at madr het Heriulzuer hornbriotr. hann var mertismadr Hælzdanar konongs suarta. hann varð zirir konongs reidi of zlyði austr i Svjariti⁶ till Anundar konongs. var þar vel med honum tefin en þo misszell honum sua at hann lagdezt med zrentono konongs þeirri er Hælgæ het of zlyði æzt vestr j Noregs kon(on)gs riti j dall þan er þa var alaudr er nu er kalladr Heriardall. þa settuzst þau Hælgæ of bygð gerðu þar sem nu heita Sliarosvellir. þeirra son var Hæton valr. hans son Frode. hans son Herlaugr hornstigi. hans son Þorer droge hans son Þorbiorn mataralzuer. hans son Þorbiorn gamle. son hans Dagr. hans son Liotr er zyrst let gera kirtiu j Heriardall. hans son Þorallde. hans son Kagn. hans (son) Elizuer teppimadr. hans son Biorn. hans son Þorðr. hans son Hæzþorer. hans son Asulzuer.

Þetta landamære er mellim Tæmtalandz of Finmarlar of Hælsingalandz. vestr of Lenglinge lidum of sua no(r)ðr till Straums. eigu þa Tæmtar norðr a Finmorf zra Straumi .xij. rastir at veida dyr of iforna of gengr sua austr landamæret mote Angrmannalande. tætr till þar sem heitir Veimosior. þædan j Hulfio of j Kioldfio. þædan of j Kauda fio. þædan j Hottings fio. þui nest j Hællu fio þædan j Neigar fio. sidan

¹) Eller Tuncinum.   ²) Utydeligt. Der synes at kunne læses: tilfa eller flota.   ³) Kan og læses: Elzuar.   ⁴) Kan og læses Himfio.   ⁵) Utydeligt; maaskee Kaudamra, Kaudamoa.   ⁶) Eller Svjariti.

j Kærsto ædr Kiofsto no(r)dan at Kaguundum. þædan j þelliasen nordan at Bilar tiarne of sua sudr j Tiorstoar holm of sua j Blazinnungs tiorn. þar deildu þau um j anduerdri triftni Gunnldr sniella er bio a Solatunum en Arne illi het madr er bio j Hælsio a Kaguundum. hann var þyrstr madr triftin. þar volde þat þeirra ofsette at Gunnldr tof zin zin of setti a land Arna vidr Blazinnugs¹ tiorn. tof Arne þan zin of softe nidr j vatnet. sidan varo þat saatmæle þeirra at Arne gallt londen þirir austan tiornena. þa let Gunnldr en þara j votn Arna. en Arne let sua marla votn sin er hann þor þra. softe nidr reinshornom heilum of rat j iarnagla till mertis of þan Arne med þui agirnd Gunnldar of settroz. en sidan gengo þau lond ættr vndir Arna e(n) þinrin het Blazinnr of var ær honum tallat Blazinz tiorn. of ligger sua landamæret sudr j Tundrasen austan at þorse. en þædan of j Ignarsand þist lunini mellim Medalpada of Fistabua. þædan of j þelliasen mellim Stænnis² of Musasandz. þædan of j Vigmundar sand austan at Nærda. þædan of j Åga. þædan of j Hellighgh. þædan of j Vppsto of sua j Þorhogs eid j Tæmta flog. þædan of j Vigmanbet of sua vestr j Hæra austan aat lirtuinni sem nest hæra Hæravellir. æ sidan austr er Skuli iarl do. ligr landamæret sua sud(r) mote Heriardall.

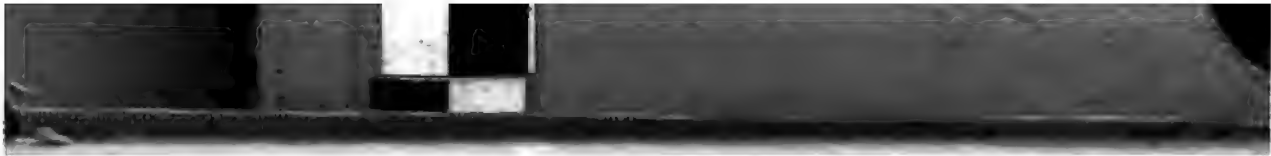
Þeir .v. j. ær hvaro ritinu³ er konongar nærdu till at sea landamæren þa samde þeim sua. j hauginum vidr Kulublit of j holman vidr Hælgasio. þædan of j Vagu bru. þædan of j holman slata. þædan of j Haulana j Verald. þædan of j Kungadal a Fringz flog. þædan of j Vennu⁴ bergh sem þat er hæst. þædan of j Munlaugar off. þædan of j Ældubergh þar sem þat er hæst. þædan of j Hotskellu a Guirzila flog of ganga þædan ramerti of j Kieberg. þædan i hyluziell of j Gautelzuina j midit j Grønarofo. or Grønarofo of ættr rettre syn at stiginum till Saludala. þædan of j Saluziall. þædan of j Þrostnarhelli sem Einar þambastelzuer reifte. þædan of j Sannar.

Nu huer sem her gengr izuit heili þa liggi honum slitt vidr sem logh standa till j hvaro ritinu. Sua stoddu þeir of herra Erllingr Alþson. Erllingr loghmadr. Giardar bonde. Siugurdr þertill. Þorlatr a Kizuu. Þorer Þinghott. Gofstazuer Þetre son. Karl Haraudz son. Bryniolzuer Þotilldar son. Gunnulzuer prestur a Ving. Kristmad Þanaþon. Nicholas Kristinar son. Sua stoddu þeir aller a Eida flog of þar bioda aller sina eida ættr.

Sua villum ver of at aller menn viti um aloll þau er Nordmenn hæra till Ælþrunnda of um þretto hagan at þeir hæra þat upgezuit sem þeir þretto um. En Gautar gæruo vpp þau aloll er þeir mæltu a Trysilar þa er þeir settozt a Magnorom.

¹) Eller Blazinnungs. ²) Eller Stænnis. ³) Saal. rettet; ritinj — A. ⁴) Eller veinni, veimn, vemmi.

Supplement til første Bind.

hann a cost at ganga til strísta. oc bota við Crist. En ef hann vill þat eigi. þa skal hann fara or landeign konungs vare. En ef maðr verðr at þvi lunnr oc sannr at hann leðr hauga eða gerir hus oc kallar horg. eða stong reisir oc kallar scaldstong. hvær lut er hann þeirra gerir. þa skal hann bota siri þat morcum .iii. byscupe oc ganga til strísta. oc bota við Crist. En ef hann vill þat eigi. þa skal hann fara or landeign konungs vare.

.....
 Uðaba verc ero off oð siri boden at var lna engi blandasc við buse. En ef hann verðr at þvi lunnr oc sannr. at hann blandasc við buse. þa skal hann .M. gelða. Þader. oc skal hann fara or landeign konungs vare uðaba maðr oc coma aldrigi astr. M. En þeir þfir soðnar menn er þar eigu sýstur bæði af konungs hende oc byscups. þa late gelða þa. Þader. En þa maðr er þat naut a. þa skal rinda a se ut. oc nyta eigi ser. En ef hann nytir. þa skal hann bota morcum .iiij. byscupi. En ef byscup eða hans grendrele kenneþr þat manne. at hann blandasc við buse. en hann tveðr við þvi nei. byscupe armadr skal fara til hus honom. oc stemna honom til þings ziri þat uðaba verc. hann zestir siri þat .M. settar eid. Ol. þyrttar eid. Þader. hann skal þann vunninn hava a .x. vitum sorra daga. ziri þvi at ol er eða stemna ein er at logum er seft. hann skal sva með þeim eidum fara at hann skal fara til hus honom. er eid skal sja at honom. oc seggia honom sijn nottom ziri til tirtiu þeirrar er hann skal eid at vinna. þa er vel ef hann vill til fara. oc hegra at honom eid. En ef hann eigi zerr. þa skal hann með vitni þann eid vinna. Ol. En hann¹ skal tva menn . . . . .
 sialzr hinn þridi vgra. valenncunnir menn tveir. annar. . . . .
 . . . . .² er siri orde oc eidi tunni hnggia.
 Þader. þann eid skal hann vinna ziri tirtiudurum. leggja þoc a þrestold. oc taca þoc af þresteldi. þa er vel ef hann þann eid vinnr rett. En ef honom eidsall verðr. þa er hann maðr ullagr. scapa skal honom zimtar gríð fra tirtiu durum. Sva skal eða alla vinna er zestir ero ziri tirstins doms brot vart.³

Magnus gerði þetta nymle um þa menn er trygðar rínsa.

En um alla þa menn er ganga a trygðar. þær et veittar ero um víga sgrði manna a millum. þa ero þeir ubota menn. sigríort ze oc zribi. landi oc lausum gyri. iam vel odals iordum sem odrum.

¹) Her ender første Side af Brudstykket.   ²) De udprykkede Steder kunne ikke udfyldes efter Texten i første Bind eller efter Sverrers Christenret, da Olafs Bestemmelse i begge disse paa dette Sted er udeladt.
³) Capitel 31 um víðða oc uafan er udeladt.

Um þa menn er liz sitt lata siri ilverca facar. þiofar. stilego menn. raus menn. morðinga.
utiseto menn er troll uechia.

Menn þeir er liz sitt lata siri þyfflu. eða utilego. hvar sem þeir tena astipum. eða a lande. oc svo siri mord. oc zordædo þape. oc utiseto. at vedia troll upp. at fremia heidni með þvi. oc þeir menn er . . . . . reffa til landreinsanar. oc fridar.

Umb þa menn er conor taca með herfange. oc rane.

. . . . . rane.
. . . . . e. oc manna. hvar sem þeir taca frennconor. eða
. . . . . 1da döttr. utan vilia þeirra manna
er forreðe eigu siri. eða sialgra þeirra. hvegi er sðan ggrise vili þeirra. er hiuscap þeirra tesc. oc svo þeir er hemnase þessarar ubota manna. eða heimta giold eftir. ef vitni veit þat. þa ero þeir ubotamenn allir. zirigort ze oc zridi. lande oc lausum eyri. En þeir ero frið hselgir. er ze sitt veria oc zrenðtonor ziri þeim. En hinir aller ugiuðdir hvar sem þeir za sar eða ben. bæði lonunge. oc frendom.

Andet Brudstykke.

Förste Side, fra Slutningen af Cap. 53 til Begyndelsen af Cap. 55.

. . . Gueroitna þess er hiun tvou leggia zelag sitt saman. þa scolo þau lisa þvi i ziolða manna. Nu ero hiun tvou .xx. vetr samam(!). eða .xx. veltrom lengr. þa leggia log zelag þeirra saman. ez eigi var zyr lagt. þa a hann tva lusi i ze. en hon þridiung. en þo at þat vere lagt oc eigi lyst a .xx. vetrom. þa er sem ulagt se.² Se tono sinnar scal madr eigi zora abrott nema hon vili. Rada scal hann ze þeirra ollo til þarva þeim. hvarste þeirra scal ziri mela. ne ziri ggra annars ze. Slican rett a hvern madr a cono sinni sem a siolzum ser. Su giox scal cono heimil vera er til hennar var geven. hv . . sem stinadr þeirra verdr .Ol. Mynda scal meniar ze alt oc coma eyrir eyri igegn. en eðiu ze halzt. Mynding scal vid ollum lutum heimil vera nema vid togin einnum. ez hon deyr barnlaus. eða gengr zra honom zornyta laust. Þader. Cono sinni scal engi madr með hoggum rada at oldr ne at ate. En ez hann þerr hana i ziolða manna. þa scal hann bota henne situm rette sem hann a at tata asiolz um ser. oc svo annat sinn. oc hit þridia. Olaz. þa a hon lost at ganga zra honom með giox oc gagnialde. En ez madr vill stiliaf vid cono sina. þa scal hann svo stilit segia. at hvar mege hegra annars mal. oc have vid þat vatta. Nu heimtir madr stuid at manne ez hann er innan zyltiff. Þader. . . . .

¹) Det udprykkede kan ei udfyldes efter Texten i 1ste Bind eller de andre Steder, hvor disse Bestemmelser forekomme. ²) Her ender Cap. 53; det Følgende: Se tone . . . siolzum ser er i Texten i 1ste Bind Cap. 52.

Anden Side, indeholdende noget af Cap. 57, Begyndelsen.

. . . . t er nu þvínest lęsfings¹ . . . .

. . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . . brunni þa skal hann fara með barne oc lata modor ęnlęia
 þingat sem þa er er honom sęlđi. oc biōða honom ambott. oc ęra barn ędr a hendr. Lįa
 skal hann ambattar. ęz hinn þęr. at sęgia faderni a hendr manne. þa hever han barn þat
 at logum sęr ęrt ęz hende. oc hava við þat vatta. Þota . . . . .

Tredie Brudstykke, fra Cap. 82 i Begyndelsen til Cap. 86, Midten.

. . . . . Nu ęz tųr er garđbriotr. eđa er garđsmogol. þa scolo ganga til grannar
 þeirra. oc sła garđ. Nu ęz þeim lize garđr sa gilldr. þa skal hann gialda er garđbriot
 a. sliet allt sem at scada vęrđr. En ęz buze manz gengr or quio oc gerir scada ođrum.
 þa skal sa gialda sva sem menn meta þann scada.

Ęz menn vilia merki garđ gera.

Nu hua menn i grend a sinum bęr hvarer. þa vill annar hęra merki garđ milli
 þeirra. en annarr eigi. þa skal sa sęmna honom til garđstiptliff er hęra vill. oc queda
 eindaga a ęiri vattom. oc creęia hann gerđingar. Nu ęz hann vill eigi coma til gerđ-
 ingar. þa skal hann lata bera vitni umb at hann sęmndi honom til oc sęxta gerđingu
 ęiri vattom oc lęggia a lut. gęri hann þann garđ sįðann er hann lętr. Nu ęz hinn
 vill eigi gęra oc gęngr þar smale innan garz. oc ełr þar acr oc eng. hvęrr sem þat
 buze atte. þa scolo þeir gialda scada þann allan er þar er gorr. er eigi villđu garde
 upp hallda.

Saga sęxti.²

Sva skal ęz hęga sęxti hift sama. þa er hęga garđr rett ęellđr. ęz þrutir taca
 limu. þa ma smale ęara með heim bōðom sįðan. biōða heim þar sem hann vill með
 vattom. hvarge sem þeir hifta hann. þa ma hann drepa buze hans ugiłłt ęz hann
 hiftir þat i hęga sinum. oc vita þat vattar. þa ęellr smale ugiłłđr sįðan. ęz hann
 gengr umb hęga garđ. eđa merki garđ. ęz hann hęrir sinn lut gorvan þo at hinn hęre
 eigi sinn.

¹) Dette staar med store farvede Bogstaver överst paa Siden, som Overskrift. De fölgende 12 Linier ere enten med Flid udskrabede, eller ved Slid udviskede. ²) Denne og næstforegaaende Overskrift findes midt inde i Texten, uden at nyt Capitel, som ellers i disse Brudstykker sædvanligt, antydes ved at strax derefter en ny Linie begynder med et meget stort rōdt Bogstav.

The purpose of the present report is to show the results of the work done in the field of the study of the history of the Indian people in the United States. The work was done in the field of the study of the history of the Indian people in the United States. The work was done in the field of the study of the history of the Indian people in the United States.

[illegible]

Den sctr. oc marckpaga.

Hugrreitna þess er menn flíkr á umb flíkr. Nu letr annar dom hallða ziri. þann dom á flíkr. at haxe sa er vitni ber til nema annarr haxe flíkr vitni. Nu flíkr menn á marðflíkr. oc letr annar dom hallða ziri. þann dom á marðflíkr at haxe. sa er vitni berr til. nema annar haxe flíkr vitni. Hugrreitn(!) þess er menn flíkr á umb flíkr. eða á marðflíkr. eða á marðreitnu utann garz. þá hezir sa flíkr mal er vitni ber til. Nu hezir hvarðveggia vitni til. þá skal sa haxe flíkr mal er flíkr vill til. Nu villa hader flíkr til eða hvarge. þá skal briota i sundr imidíu þat er þá flíkr á. Oz marðreitnur allt þat er menn flíkr á. þá ma vitni umb hgra hugr er vill flíkr oc flíkr. hann skal soa at ordum queda at her flíkr oc þá er rett. Nu flíkr menn á flíkr. eða amarðflíkr. sa skal haxe er haxt hezir .xx. vetr eða .xx. vetrum lengr oc allt oc

68 •

uspiðt. oc vitu þat vattar. með honom. Sa skal dom hallda xiri er hæzt hefir. en sa skal stemna honom til marsteigs. oc til doms er eigi vill una. eigi stemrom en .v. nattom xiri. þangat skal hann þa fara er at þeim heigi komr með dómendr sína. oc vitni þau oð . . .

Fjerde Brudstykke, Cap. 287 Slutningen til 289 Begyndelsen.

. . . . oðalnautar coma til þorsdag i pásca uitu. Nu vill maðr iorb selia til stemnu. eða til mala. þa skal biðda þeim xyrft xiri vattom er oðli ero næst. biðda þvi at eins syni sínum ex hann vill. No kaupir maðr iorb uboðna. en oðalnautr er innan xyltiff. þa skal hann brigðt hafa a xyrftum .xij. manaðom. En ex hann er utan xyllis. þa skal hann brigðt hafa a xyrftum . . .

Codex I. af den ældre Frostathingslöv.

Med Haand omtrent fra Slutningen af trettende Aarhundrede.

Brudstykke af Christenretten.

Förste Side, förste Spalte, Cap. 5 Slutningen, Cap. 7 Begyndelsen.

. . . . þeira skal barn hvert þegar vil ex ræðgt dauða.¹ En maðr hverr er sítr heidinn a lande þessu oc leynir þvi þa hefir hann xirir farer xridi sínum vidr alla menn oc ze sínu vidr bnfup þegar upp temr.

²Um xylkis kirkia.

Bondr skal xyllis kirkia lata gera. xyllis menn allir oc hafa gort . . .

Förste Side, anden Spalte, Cap. 8 Begyndelsen, Cap. 9, Cap. 10, Begyndelsen.

Veizlu skal bua somilega a mote bnfupi sa er kirkia letr uigia oc skal sa za er uigia letr .xij. terti oc .xij. almr terep eða uadmals.³ At guðs togum heldr kirkia uiglu sinni meðan steinum er oraftat i alterino. en síðan skal bnfup lasta vatne a nja uegge at brunninni kirkia.

Guat kirkia uirlu raskar.

Ex maðr lystr mann með heiptugri hendi. með hueriu er hann lystr eða sater eða til dauz drepr i xristz kirkia eða Mariu kirkia eða kirkia garðe þeira þa hefir sa xirir gort lande oc lausum eyri er uig uefr. En þat ze a hin helgi Olafz konungr halgt en halgt iardlegr konungr. En sa er loften er eða sater tale adr rett sin halzu meira . . .

¹) Her udelades Stykket: En ex eigi . . . manaðe, ligesom i A. B. ²) Cap. 6 mangler. ³) Resten af Cap. 8 mgl., og der gaaes strax, uden Capiteladskillelse, over til Cap. 9.

Anden Side, Förste Spalte, Cap. 10, anden Halvdeel.

... . rannir lirtin migla þu at eigi þess kudi ut þegar með þessu er lofist, en þessu
þessu er þessu lofist. En þu þess þessu til lirtin migla er mig með þessu er i
þessu þessu þessu er erliffing.

Þu skaltu menn þu er i lirtin þessu.

En þu með þessu menn skaltu er þu með erliffing þu skaltu er þessu
er at þessu i lirtin er lirtin þessu er til þessu þessu er erliffing. Þann er þessu
þu er erliffing þessu er þu þessu þu at þessu erliffing er lirtin er erliffing þessu.
þu er er erliffing þu alla þu menn er þessu erliffing til til með þessu er þu þu erliffing.
er er þessu erliffing at erliffing þessu erliffing. þu þessu erliffing þessu erliffing
til þessu er lirtin þessu . . . . .

Anden Side, anden Spalte, Cap. 12, 13, Begyndelsen.

... . godrar lirtin. En þu annar með þessu erliffing þu er erliffing er til at þessu. þu
þessu þessu erliffing lirtin . . . . . er þessu a . . . . .
... . þessu erliffing er . . . . .

En þu með a þu þessu erliffing er þessu . . . . .

Codex II. af den ældre Frostathingslov.

Med Haand fra første Halvdeel af trettende Aarhundrede.

Förste Blad. Fra Slutningen af fjerde Parts Indholdsliste til midt i Cap. 3 (her Cap. 3).

Sideoverskrift paa første Side: . . . þings þessu; paa anden: þessu lirtin . . .

Um armanna ret þessu og erliffing. og annarra þessu. l. i.

þu þessu þessu er. erliffing þessu þessu þessu þessu. l. ii.

At grimu menn þu dreppner. erliffing þessu þessu þessu. l. iii.

Um þessu. og um þessu þessu.

Þat er þessu imannþessu þessu at þu erliffing þessu skal þessu vera. innan þessu .i.
og utan þessu. En þu með þessu mann. þu þessu þessu þessu ollu þu er þessu
at. nema þessu þessu erliffing. nem(!) þessu þessu þessu þessu þessu. En þu þessu erliffing
utlagum þessu: og þessu þessu þu skal þessu þessu þessu til þessu. i þu sama
þessu er þessu þessu utlagan mann þessu i. Enn þessu þessu þessu þessu er þessu þessu
erliffing þessu til. En erliffing ma þessu þessu þessu þessu. nema þessu þessu þessu.
En þat er þessu þessu erliffing þessu þessu þessu. þu þessu þessu þessu þessu
þessu lande og þessu þessu. þat er annar þessu þessu. erliffing þessu þessu þessu.
þat er þessu þessu erliffing þessu þessu þessu.

Um scæmdar vig. oc um niðings værc.

- .ii. Dat er niðings værc hit mesta. ez madr rædr lond oc þegna undan kononge. En þat er annat niðings værc: ez madr løyppr ut iofriði. oc hærjar i land ættr. oc hœuir æigi sagt friði ættr. allerr ero iamt utlager er i þeirri þor ero. En þat er þriðia niðingsværc: ez madr ryðr trygðar þær. er at lagum ero trygðar. oc hann hœuir sialyr trygðar at væit. En þat er þjórða niðings værc: ez madr læggv ælð i þor manz oc brænnr upp. Nu ero þau scæmdar vig tollð. oc þau niðingsværc. ez madr þirir gerer iorðu sinni. ez hann værðr sannr at. En ængi ma mæira þe þirir gera. at æinu sinni. en þui er þa er hann æigannðe at.

Um æghæima þriðbrat ætts eða ængis oc soen oc vora þar um.

- .iii. Sva er oc mælt: at þrialsfer menn sculu aller hœilgir vera hœima at hœimili sinu. oc þva ez þeirr þara til æghæima oc ægra. Ez þoannde eða þoannda sunr værðr vegenn hœima at hœimili sinu. eða ez þeir þara til æghæima eða ægra. eða a ær. eða æng. með hiunum sinum. þa skal þa vera þane er hiun bera vitni um Sva skal þræll oc ambot bera hœim soenar vitni sem þrials madr. oc þva ætta vætra gamall madr sem æltri. En þa madr er hœim soenar vitni þersc æhænnðr. þa er þa þane sannr. oc syn. oc æigi æidum unndan þoraz. nema þvi at æins. at hann haue þva þiar . . .

Andet Blad, hvoraf den övre Deel (14 Linier paa hver Side) mangler. Det Tiloversblevne begynder i fjerde Part Cap. 27 (her Cap. 26), og ender i Cap. 30.

. . . . þinnata þreste um sumaret. en halzþmanadar um vættr. oc haue þe sitt allt. En ez hinn er omale. þa er tlyxtar æidr. eða hinn þare utlagr oc allt er hann a.

Um þat madr slytr quir hus eða hægþip.

- .xxvii. En ez madr slytr quir hus eða hægþipp. oc lystr mann oc vitu menn at honum var vadaþærc. þa skal hann þara braut með ollu sinu. En æði a konongr avada værcum ollum.

Oruarping um far eða loft. oc hveffs or skal scera.

- .xxviii. En ez þa madr . . . . .

Den övre Deel af anden Side mangler.

. . . . a béc. En ez madr værðr gorr utlagr ætllis þingi eða á orvar þingi þvi sem þar er sem ætllis þing scyllði vera. Nu vill hiun þara i þat sama ætlli. oc æsta ser þing gongu. þa sculu þorndr æigi iatta honum. En hværr madr annar a þing gengt oc væri sitt mal sem honum léze. En ez synir manne þing gongu. þa ma þann mann æigi utlagan gera a þui þingi. En ærtir þat þing. þo at madr værði deud æz farom . . . . .

Tredie Blad, fra Slutningen af fjerde Parts Cap. 35, der her har været Cap. 32, og gaaet foran Cap. 34, der her er 33, til Slutningen af Cap. 40, her Cap. 36.

. . . . monnum syniz. en konungr scogar caup ez hon cembr ætr at . . . be ærlibyscupa.

Um smaga vate oc kvæna oc rettarfar þeirra.¹

Madr hværr til þess er hann er .xv. vætra gamall þa er omage. En ez þa madr .xxiii. dreppr man þa skal þa hana þe sitt allt oc fara ez lande xirir ximt um sumars dæigi en tv . . . . . En hann utlagr oc þe hans allt er hann sitr længr. En hauggiðis menn. oc nærgiðis menn sculu xylgia cono oc² omaga ez lande at orfæciu i konongs vælði annars at vifta þeim þar. En þader abyrgez værc barns sine til þess er þat err . . . vætra gamallt. En .viii. vætra gamall madr skal . . . halzrette oc svo bota til þess er hann er .xv. vætra gamall. En ez omage spillir þe mannz þa gialde hann haluum gioldum eða sværi lyritar eid ez mal er svo mylit at lyrittar æidr lemr til.

Ez rad ers til sét at spilla þe mannz oc hvat við ligger.

Hværvifna er rad ero . . . sett at gera manne gear scada³ þa halde hann .xxiii. upp xirir lyritar æidi. ez þau mol ero er settar æidr lómrr til ez . . . gort. en æins æidi ez minna er. eða hann gialdi halzum gioldum. En ez hann vill æigi gialda. þa stæmni facar abere hanum heim til þingsstænu oc þing stæn. En a þvi þingi gialdi hann halz giold eða gear utlagr.⁴

Um þeirra kvæna legord er madr ma vegaz um sæta laust.

En ero conor þær .vii. er madr ma vegaz um sæta laust við konong oc við .xxv. crænndr oc geva daudum soc. Æin er cona manns. onnur moder. þridia dotter. xiorda ystir. fimta stiupp moder. Setta sunar tvan. Siounnda brodor tvan. Orr skal scera oc ala þa(!) oru xylgia. at hann þann þann mann alono þeirri æinni hværri. er nu ero il næyndar. skal bera vitni um bædr eða blæia eða blod ez a nædum er. eða navistar nenn er hia varo. larlar eða conor.

Ez madr er vegen utan gatu.

Þa madr er giængr utan gatu þar er hann a hvarle horns gang ne hoys oc .xxvi. erdr fallat a hann. oc vill hann æigi svara. oc vædr hann þa vegen. [þa ma geva onum daudum soc oc skal pangat or stæmna sem hinn daudi liggr. en arze hans

¹) Dette Capitel omfatter Cap. 34 og 36 efter Redactionen i 1ste Bind, men stemmer ei ganske dermed. Verskriften er omtrent ligelydende med Titelen i Indholdslisten S. 157. ²) cono oc — mgl. i Red. i 1ste nd. ³) Altsaa ikke xiriræða, som i 1ste Bind, S. 169. ⁴) Cap. 38 mangler.

have .ij. coste hvert er hann vill. at hinn falle ogilldr. svo er honum er soc til gevenn.¹ eða hallde þirir lyrittar æði er honum er þioz soc gevenn oc stænndr maðr ægi ze sitt i honndom honum. En settar æði er hann tallar [hann mann þann² at hann villdi sialvann hann drepa. En er hann gezr honum þa soc er han a tlyxtar æði þirir at hallda . . . . .

Fjerde Blad, fra Slutningen af femte Parts Cap. 12 (her Cap. 11), til Begyndelsen af Cap. 14. Bladet har ved et Kors-Snit været deelt i 4 Stykker, hvoraf nu blot andet (o: ydre oventil) og tredie (o: indre nedentil) ere tilbage. Sideoverskrift: zimti tutt þrøsto þings borar.

. . . . þa skal orvarping vera samborgnes er facar abere vill. Oc fullt þo at um morgunenn se æxtir. En er æxtir midian dag er veginn. þa skal orvarping um morgonenn æxtir³ er facar abere nær. en or skal fara þann dag allan er þing er oc allt til þess sol sæz. En at þorum mánne þa skal orvarping vera apingstad næsta.

Gve utlagr maðr skal fara eða omagar utlags manz.

.xii. Er ze mannz verðr utlagt. þa skal armadr gera zimtar stemno ollum monnum a þingi er ze æigu at hinum er ze þat atti þangat er zeet er. oc tome hværr þangat með vattom sinom. Slica sculld skal hværr haura braut. sem vitni berse til. medan ze vinnz. þa skal ollum iamt bræsta i. sem til tælsæ er iomnu ze. En er armadr tæc ze mannz upp. þyrr en hann haue gort monnom stemno til. þa scolo menn anesta þingi er þeir mego til comaz niota vitnis sine. En er armadr vill ægi ut lata þa scolo þeir bæða zearens. En er hann lættr þa eigi laust. þa skal æsta bönndr lida til at fara at honum oc fara af honum halzuu mæira. en vitni bars til. hære hinn sitt. en bönndr þat er áuc er. En allt þat er goðdit er cononne með vattom eða vitnum. eða iadru ze þa a hon þat allt. En er armadr tæccr noccot ze fra henni þa liggir honum buran við. En svo sculu fara orvasar oc omagar utlage mannz. Er ærvingi utlags mannz tæc iord æxtir hann. en armadr oc huirfoenar menn utlagan øyri allan. þa skal virða æzimtarstemnu þeirri er monnum er til gorr scullda sinna bæði iord oc utlagan øyri. Sculu orvasar oc omagarr apann lut hverja zleire err bæstri þyðir. En bönndr sculu bæði iord virða oc utlagan øyri æzimtar stemnu þeirri er monnum er gorr til at lata bera vitni til zeat sine af utlagum øyri. En er armadr tæccr ze utlags mannz. oc atti hann enga iord. þa sculu orvasar ze zylgia. En er utlagr maðr a iord. Oc tæccr ælli⁴ armadr utlægðar ze. þa sculu orvasar oc omagar . . . .⁵ En er armadr tæccr æði af ze utlage mannz. þa skal hann oc ælli fara omægð hans. Æigi sculu æthornir menn i tonongs

¹) Ved det Følgende kan Cap. 40, 1ste Bind S. 170, berigtiges.

²) [Utydeligt og derfor usikkert.

³) Stykket En æxtir midian o. s. v. til æxtir mgl. i Papirsaufskrifterne efter Cod. Resenianus (s. 1ste Bind, S. 170), aabenbart ved Forglemmelse i Codex. At Udfyldningen ovenfor er rigtig, maa ansees afgjort. ⁴) ælli er tilskrevet over Linien, dog som det synes med samme Haand. ⁵) Her kan ogsaa Texten i 1ste Bind S. 180 nogenlunde forbedres.

garð ganga. ælla skal þeim þe oc atvinnu æz utlagum ögri til þess er hitt ællyta er full-
tíða. er oc æigi mæira en .v. ára vegna silymetna hværiu þeirra i forlaga ögri a hveriom
tolymaðom. oc svo hværuftna er forlaga ögri er. en þat er halzr .iii. ögri vegenn.

Um buran.

Æz menn fara at boanda. oc væita honum buran. oc fara æz honum .iii. tjr. eða þlæiri.
eða .iiij. tugilldi. þa værðr æigi þyr at burane en svo . . . .

Femte og sjette Blad, af hvilke begge den nedre Halvdeel (med 10 Linier paa hver Side)
er afskaaren, fra Begyndelsen af femte Parts Cap. 22 (her Cap. 21), til noget ind i Cap. 34,
i Indholdslisten S. 176 Cap. 32 ligesom her. Sideoverskrift: zimti lutrr frosto þings botarr.

Um squeðes orð. at ængi male(!).

Enngi skal þat við annan mæla. at hann haue þegat scom æf. hvarle armadr. .xxi.
ne annar madr. nema honum þylgi .x. menn til þings. oc sanne mal hans svo sem
mælt er ilogum manna. Tveir sculu sværia. en .viii. sanna mal hans.¹ oc þeir .ii.
haua boc ihænnde oc sværia svo: þess lægg ec honnd mina á boc at þat hauum ver
hærrt. en æigi vitum ver hvat satt er. en utlagr æz hann missir þeirra vatta. En hinn
skal þo haua lyrittar æið þyrir sér. at hann haue þessa vatta alla.

Æennzl um land rad.

En æz madr maler(!) þat við annan: at hann haue radet lonnd oc þegna unndan .xxii.
tononge. þat skal ængi mæla nema heimiscviðar vitni haue . . . .

Det övrige af förste Side hörer til det bortskaarne.

. . . . . mal við carll eða við cono. þat er utlægð liggr við. oc værðr stirscofat
þa skal þo fullrette upp við hinn er mælt var við. þo at sa er mællte hælgi sec með
heimidvíd(!). nema hinn æigi at lagum soc apui male. En þa er æði rettar far a.
Sva skal um þiolmæle oll. oc fullrettes orð.

Þyrir æigia cons mannz er þrenalldr rettr.

En æz madr lægð með cono mænngz giallde hanum þrinna rette. En æz hann vill .xxv.
æigi. þa stæmni honum þing. oc borte hann þar .iii. rettom. eða fare utlagr. eða
syni með lyrittar æiði.

Um scaldscap æz madr yrkir um mann loz eða loft.

En æz madr yrkir um mann loz eða loft þiordong visu eða mæira. nema hinn .xxvi.
vili f . . . .

Det övrige af Siden bortskaaret.

¹) Her begynder Lacunen i Papirsaafskrifterne efter Codex Roseniannus, see 1ste Bind, S. 181. Det føl-
gende kan saaledes for en Deel udfylde den.

Norges gl. Love II.

. . . . . heimisviðar áþingi. En ef cono er kœnt at hon fære með þorðæðo scape. þa tale hon itætil. oc fære hennarr mal sem hins er til iarns giængrr. sem still icristn: um rette.

Um rog.

- .xxviii. En þa er sannr eða cunr væðr at þvi at hann røger manne við konong eða við bñscup. eða við iarll eða við lænndan mann. þa ef hann røger fjarui mannz þa skal hann sinu fjarui haura røgt. En ef hann røger ze. þa skal hann sinu ze iam myclu haura røgt. eða syni með lyrittir æidi. en ef maðr lænnir oðrum at hann haue fængit opocca konongs af hans orðom. þa hallde færir æins æidi. eða giallde honum .iii. merer silzmetnar. En ængi er soe afannu.

Um cons drapp.

- .xxix. En ef maðr dreppr . . . . .
Det övriga af Siden bortskaaret.

Ef þræll væcr fialsum manne bløð.

- .xxxi. Ef þræll væcr fialsum manne bløð. eða lystr hæxtugre hænnde. þa er hann utlagr oc oheilagr oc obota maðr oc come allðrigi iland aftr. En þræll skal æigi mæira færir gera en fer noctom. En ef drottenn hans cuedr næi við. þa skal hann fæsta lyrittir æid færir þrælenn. oc fialzr sværia. En ef æidrr fællz: fære þræll utlagr nema hinn fære vili bōtr fæca af drottne þrælsens.

Ef maðr er drægin til afhogs.

- .xxxii. Þa maðr hætir hœimnar er drægin er til stocis eða til stumns oc hoggnar af bæde hænndr oc fōtr. En um þat væcr værða .iii. menn utlager. nema hann vili færom lænna. þann mann skal giallda livanda gialldum aftrr . . . . .
Det övriga af Siden bortskaaret.

Syvende Blad, fra Slutningen af syvende Parts Cap. 4, til omtrent midt i Cap. 8. Den indre Halvdeel af Bladet og nederste Linie mangler. Sideoverskrift: *flaunndi tutt fæsto þings bocarr.*

. . . . . soiptunga. En hancu giolld igiærd værða allðrigi mæira en .vj. aurar. En við fiallda(!) liggia .iii. aurar.¹ en oðrir liggir við soiptung hvorn.

Um ræida til segls oc tres oc gramsetning.

- .v. En ef segl er æigi fængit at þæirri fæmnu er mælt er. þa skal giallda .vi. aura igiærd hværr. en ef æinnar vabar missir. þa er þa maðr fæccrr .vi. aurum. oc .vi. aurum þo

¹⁾ Her kan Texten i 1ste Bind, S. 199 fuldstændiggjøres.

Um ping þór(!).

Um nœmning styri manna oc hafeta.

• • • • •

Sideoverskrift: attande iutr grosto pings bocarr.

1) Rettet i Texten selv samtidigt fra beundrom.

. . . . .vi.
. . . . .vii.
. . . . .viii.
. . . . .ix.
. . . . .x.
. . . . .xi.
. . . . .xij.
. . . . .vege mann til arzo .xiii.¹
. . . . .er uttanlannz er getenn .xiiij.
. . . . .xv.²
. . . . .oc svo arz .xvj.
. . . . .xviij.³

Her hefr upp ærzd(!) hin fyrsta.

i. Sunr skal taca arz ærtir fadur sinn ez at scapum færr. svo ætlaðingr sem ætborenn.
En ez illa verðr. þa tætr fader ærtirr sun sinn. ez hann a eigi borenn arua.

Um aðra ærzd.

ii. Sv er annur ærzd er tætr dotterr oc sunar súnr þa sunar súnr er hann er stíll getenn
oc svo fader hans.

Um sunar sunu .ij. oc ez fader annars er arzgengr en annars eigi.

En ez sunar synir .ii. standa til arzo scilgetner oc er annars fader scilgetenn en annars
eigi. þa tace þa arz er scilgetenn er fader hans. En ez hann er eigi til ne dottir. þa eigi
hann arzfætti við sunar dottur oc fætti svo sem stíxta scyldi sunar sunr oc dottir. oc standa i
ollum ærzdum upp ærzo þvi. Sama mat eigu broðor synir svo gettner. En þo at dottir
se ein en þeir se allmarger. þa skal hon þo iamt ganga til arzo við þa. en þo at þær se all-
margar. en sunar sunr se einn. þa skal þo scíxta iamt þeirra amedal. En ez obals iord er
i scíxti þeirra þa sculu þeir broðr lögja til sín með voru oc cuiþe. gulle oc brendo⁴ silfri. oc

1) Herefter mangler Tittlen. Um .xij. ærzd er fonungar gæfu, see 9de Blad, jevnfór 1ste Bind, Side 204.
2) Her indskyder Indholdslisten i 1ste Bind ingen særegen Titel. 3) Dette Tal staar ligend for den røde
Overskrift til Cap. 1, og kunde saaledes maaskee være tilføiet ved en Feiltagelse; imidlertid kan den korte
Titel um uføyna þing meget vel have staaet foran hiin i samme Linie. 4) Dette er fornemmelig udfyldt
efter Hk. 56. Frostath. L. VIII. 3 har lögja til sín með sícu þe sem allra manna er mælt ámedal með gulli oc
með brendu silfri; Hk. 56: lögja til sín sítu þe sem allra manna gíngi i mibit með voru oc cuiþe gulli oc brendo
silfri. Begge udelade det følgende, om hjemmefødt Træl, istedet for hvilket det foregaaende "með sícu . . .
ámedal" naabenbart er en nyere Tilsmætning; Fr. L. lader dog ved en Incurie "en þat . . . uttra" blive staaende.
Ved Udfyldningen ovenfor maatte Stykket "með sícu . . . ámedal" udelades, da der aldeles ikke kan have været
Plads dertil. Frostathingslovens "með gulle oc brendu silfri" blev igjen for kort, medens derimod Udtrykkene i
Hk. ganske passe. Forresten bekræftes den i 1ste B. S. 205 Not. 5 fremsatte Gissning, om Udeladelsen af
Træl blandt de opregnede Æquivalenter, herved paa det fuldstændigste. See forøvrigt ældre Gulathingslov. C.
266 i Slutningen.

mane herlænngo. en þat skal ægi vera ælra en .xij. velttra oc ægi yngra en .xv. velttra. En
ex missir dottor oc sunar sunar. þa taci sunar dotter þyrt en broderr.

Um .iii. ærþ.

Su er þridia ærþ ær broder værðr brodor arge. Oc ero þeir samþædra. en ex brodor .iii.(?)
missir. þa tæcr sýstir samþædra.

.....

Su er þiorda ærþ er tæcr þodur þader oc brodor sunr. Oc þodur ..... .iii.

Niende Blad, (sammenhængende med tiende); den nederste Deel, med 6 Linier paa hver
Side, er bortskaaren. Indholdet er aattende Paris Cap. 11—16 (her 10—15), Begyndelsen.

Sideoverskrift: attannde luttr frosto þings bocarr.

Um tiundu ærþ.

Su er tiunnda ærþ er tæcr modor broder oc sýstur sunr. þeir eigu þader ein .x.
arþ at taca. oc værðr hvarþvæggia annars arve. En ex þeirra missir. þa tæcr modor
sýstir. oc sýstur dotter. þer eigu þadar ein arþ at taca oc værð(r) hvarþvæggia ann-
arrar arva.

Um .xi. ærþ.

Su(?) ællysta ærþ. er taca þeir menn er ero sýstinna tvæggia sýnir carls oc .xi.
cono þeir eigu þader ein arþ at taca. oc værðr hvarþvæggia annars arve. En ex
þeirra missir. þa sculu taca sýstinna tvæggia dotr carls oc cono. þer eigu þadar
æinn arþ at taca oc værðr hvarþvæggia arua annarrarr.¹

Um .xij. ærþ.

Su er hin .xij. ærþ. er taca sýstra tvæggia sýnir. oc værðr hvarþvæggia annars .xij.
arve. En ex þeirra missir. þa tale conor er sýstra dotr ero. þer eigu þadar æinn
arþ at taca. oc værðr hvarþvæggia annarrarr arua. Sva er oc mælt oc talt at i þeirri...

Det øvrige af Siden mangler.

Su er hin þrettanda² ærþ er þeir brodrr gavo Magnus sýnir. Sigurðr. oc Ofn. .xiii.
stæinn. oc Olaf. er taca skal þodur broderr oc brodorr sunr. þrillu sýnir. oc þa þodur
broder annar oc brodor sunr er þeir ero sammodra. oc skilgetner. oc scixti at mann-
mærg. En ex þessara missir við. þa tale conor iamschldar. oc scixti sva sem aðr varr
scilt. En ex þer ero ægi til. þa tale þodur broder sammodra. oc ægi skilgettenn.
oc brodor sýnir sammodra hvar er þeir ero skilgettner eða ægi. oc scixti at mann

¹) Saaledes og Codex III. Redactionen i 1ste Bind har sýstina dotra sýnir .ij. carls oc cono o. s. v.

²) Saal. og Cod. III. .xiii. Redact. i 1ste B.

mærg. En ez þeir ero æigi til. þa tale conor iamscyldar. oc scizti sem adr var scilt.
En ez þessarra missir allra. þa tale þeir menn er zimta manne er frændsemæ nema
nanare zinniz þyr en undir tonong gange.

Um þa ærþ er þa maðr á at taca er utan laniz er getenn.

.xv. En ez maðr er uttan lanniz getenn. oc hæuir hann æigi olðr hús vitni oc hæuir
hann iartæinir tonongs eða byscups . . . . .

Det övrige af Siden mangler.

Tiende Blad (sammenhængende med niende); den nederste Deel, med 6 Linier paa hver Side,
ligeledes bortskaaren. Bladet indeholder det meste af Indholdslisten til niende Part, og omtr.
Halvdelen af Cap. 1. Sideoverskrift: Niundi lutrr frosto þings bocarr.

- Um gefstædri oc um arz hans.
- Um arz þess manz er i haue dægr.
- Um þess manz arzlocu er ivan er æræðrni hans.
- Æarlmadr iamscyldr scal þyrir cono arz taca.
- Arzscizti medal þyfinna.
- Um vorn. eða soen læysingia. oc scapdrottens. . . . . i.
- Um þyrmslarr. oc ærþdir læysingia. . . . . ii.
- Um frælsis ol þræls. eða þyarr. . . . . iii.
- Um frialægiava boannda. eða caupmanna iðarum uti . . . . . iiii.
- Ez maðr vill caupa þyrmslar az ferr. . . . . v.
- Ez maðr er scauta amedal borenn. . . . . vi.
- Ez maðr forerr læysingiu mannz az lannde. . . . . vii.
- Um legord læysingiu. . . . . viii.
- Hvat þofre ma þofra geua. . . . . ix.
- Hvat geua ma þyrir utan arua salt. . . . . x.
- Um þiordongs giorz ængens þearr.

Det övrige af Siden mangler.

- Um umaga þyrir hngiu.
- Ez omage callar þyrir til þear sino. en þear hallz maðr callar hann
til comenn.
- Ez arzrr berse til hannda umaga oc hæuir maðr isæz.
- Æigi scal omaga oryri az lannde þora þva oc læyps a. b. m.
- Um arzfoenar þyrnsu.
- Hve iord. eða lod. eða bu scal sozia. ez i ærþ þerr.

Um ætlaðing.

Þa er ætlaðingrr at fullu: ex þader læidir iæt sun sinn oc þeir menn iatta. er ero arve þess mannz næsterr. er sun sinn læidir iæt. þriggia sælða ol skal gera. oc igva oga þrevétran. oc þla æz homung æz æztra þote hinum hogra. þyrir oþan elen. oc gera scó orr. þar skal þader ætlaðinga stiga i. oc haura sunu sina þa i me er iomægd ero. En þeir synir hans sculu ipann sco stiga: er fulltíða ero. ex hann á sunu ænnga arþgienga. þa sculu þeir . . . . .

Det övriga af Siden mangler.

efte Blad, hvoraf den nedre Deel, med 10 Linier paa hver Side, er bortskaaren. Det in-
older Størstedelen af tiende Parts Cap. 17—24 (her 23). Sideoverskrift: um .gi(!) lut frosto
þinga þocarr.

. hann þar oc cædr hann. oc læccr dom ex hœimamadr þæstir. þyrir en hann æz þyrir utan þædiuna. þa er hann sæccr .iii. aurum toldum. Nu er ængi sa til dom þæstir. þa er hinn sæccr .iii. aurum. En ex hann þolerr .iii. cvoður. þa skal ar aðere stæmna þeim manne þing. oc skal hann þramme haura vitni sitt allt apingi. saman. bæde um hœimstæmnu. oc um tvadu vatta. Nu hœuir hann sótt mal sitt lagum. Nu hann biðr hann at hann ræidi honum sitt. en hann ræidir allz ædi. skal hinn æsta liðs at þara at honum. oc taca holuu mæira. hinn haur sitt er dde. en armadr .ix. aura. or bui hans. en boanndr þat er áuc er. En þeir ut-
er err . . . . .

Det övriga af Siden mangler.

Þat er hitt þriðia ex menn þæstaz honndum saman. oc se .vi. menn æz hvarss. .xx.
eggia hænndi.

Um þiorða vitta þe.

Allt þat er domr domer manne. þa er vitta þe. .xxi.
En ex manne vædr þingstæmni. oc doma menn oðrum manne æz hinum. þe a
gi. þat er vitta þe.

Um dauz manz sculda þárr.

Engi skal segia dauðum man(n)e sculld igarð. nema vitni se til. Oc ængi skal .xxij.
þværia þyrir dauð þriof. nema þár sem þoc vor still

Um sculld soen.

Þva skal vitta þe soðia sem allar aðrar sculldir. bæida út þrysvor oc þo fullt .xxiii.
um sinn se. oc læggia rán við ex á er haðdet. oc stæmni honum þing . . . . .

Det övriga af Siden mangler.

Tolfte Blad, indeholdende Slutningen af tiende Parts Cap. 24 (her 23 og 24) og det følgende indtil noget over Midten af Cap. 27. Det øverste Hjørne inderst er bortskaaret.

. . . . . þa zart bórndr at honum. Oc tace æz honum halzu meira. oc ranbang tononge. En um þær sculdir er vitni ero til. þa scal sæmna hœim til þingstæmnu oc þing síðan. æn hann taci sculd. eða vinni log æida. eða bórndr zari at honum oc taci halzu meira.

Spell um zenad manna oc sócn þær um.¹

.xiii. En um spell þau oll er menn gera um zenad manna. oc þua þær er zæ spillir zæ. þa stæmni hœim til þingstæmnu. oc þing síðan. late þa bera manz vært á. Stæmni oc hœim til þingstæmnu æz zæ spillir zæ. oc borte þat sem men meta. eða hœlde þær logeïdum. En at zor æz hvarle vill. oc se tælit holuu mæira. en sa sæccr baugi æ æigi zærr.

Um domsætning. oc æz æigi kœmr coaðu vatr.

.xv. En æz menn hœua dom sinn sættan oc kœmr æigi coaðu vattr annar. þa scal hann bida hans til middags. oc sættia dom síðan. En æz annar sætr æigi sinn dom á giægn. þa er sa sædr .iii. aurum. En hinn scal mæla coaðu vatr annar. slið sem hann vill boca á oðrum dome. Nu coma bader coaðu vattrar til annars dóms oc bera þær at zullu með hinum er coadde. þa sculu bader at zullu hœlðner þær domar. Nu er sa hinn þriði domr. er vædia scal eða late æz male sinu. En hœvert mæl þæræ er mædr vænes hœimilðdar manne at. þa scal zæsta sœla dom zyrir.

.xvi. En æz mædr hœlir mann æinlœpan innan zyllis. oc vill sœlia hann. þa scal hann sœtia at hœimili hans. en æz hann villir þa scal hann gera honum hœimili innan zyllis. oc hœua vitni vid. oc sœli hann þær. hann scal hœua hann hœim með ser oc hœzla² hann sem hann vill. at hann mæidiz æigi. oc tæne þing at. oc hœue hann til þings oc niote vatta sinna allra. En æz(!) vill þa æigi reida. þa biode zœrændom at lœysa sliu zæ. sem hann er sæccr. oc vattrar vitu at hann æ at giælda. En æz þær villia æigi lœysa hann unndan. þa scal meta limi hans. til sculdar. þadan zyrri sem hann er oðyrri. oc ógiðdr zœrændom æz hann er bodenn adr. En æz sa mædr zær ser hœimili. þa scal hann æsta hann tacs til hœimilis sins. en hinn scal tac zæ. en hann scal zylgia honum þangat sem hann sœgir tacs vón. En æz þær zællz honum tac. þa scal hann zylgia honum til tvæggia boannda hinna næsto. oc bioda þæim at ganga itac zyrir hann. En æz þær villia æigi ganga itac zyrir hann. þa hœue hann hann hœim með ser. æ gere vid hann sem zyrir var sagt.

¹) Ingen Capitel-Afdeling i Redactionen i 1ste Bind, Side 222.

²) Kan ogsaa læses: hœzla.

Um tac ez matr giengrr i.

En ez hann fær honum tac til heimilis síns. þa skal hann þar sölja hann. En xxviij. þ hann missir hans at heimili . . . . .

Trettende Blad, hvoraf den övre Deel, med 10 Linier paa hver Side, er bortskaaren. Indholdet: fra Midten af tiende Parts Cap. 32 til Overskriften foran Cap. 35 (her 34).

. . . veriannða. þa hallde veriannðe settar æði oc næmndar vitni.¹ En næmna skal .iiii. börndr þa er næstir bua heimili hans innan þylfis. oc haue veriannðe þa tva æz þeim .iiii. er hann ma þa til æidar með sér en hann sialzr hinn þrði. En ez hann fær æigi þa vatta er næmnder ero. þa reidi hann .x. ertogar þyrir hværn þeirra en .v. ertogar þyrir þanga vatt hværn.² En ez hann er æigi sialzr. þa er hann sannr at þvi male. er hann færsti æid þyrir. En ez sotiannðe hæuir ængi vát til síns mals adome. þa hallde veriannðe upp settar æði oc þanga vitni. ez þat er mæira þe en til þriggia aura sil(x)mettenna. en sacarabere a vátta þe þat allt er veriannðe á at giallda þyrir . . . . .

Den förste Halvdeel af anden Side mangler.

. . . síns. En ez hann lætr æigi laust. þa stæmni hann honum hœim til þingstæmnu. oc þing síðan. En ez hann vill æigi æz lata. þa æfte hann börndr at þararr. at taca æz honum þe hans. oc læggia á mærcr .iii. en þat þe sculu haura börndr aller saman. Sacarabere skal sölja armannen til vitis þess er við liggrr. en börndr tvi honum. oc haue sættena. En ez börndr synia lids. þa sæðiz hvær þeirra .vi. aurum toldum. En sacarabere sölje viti æz þeim oc börndr aller. oc haue vitit er við liggrr.

Um rettar far manna.

Haulldr skal taca at fullrette sinum .iii. mærcr. En þrðiungi væz oc sva þværr xxxiii. hværs mannz rettr upp þra hauldi.

Um sœaðes ord. oc iannan við þærþott kvickvændi oc rettar far þar um.

Fjortende Blad, hvoraf de 6 nederste Linier paa hver Side, og et lidet Stykke inderst oppe i Hjørnet, ere bortskaarne. Det indeholder det meste af fjortende Parts Cap. 6 og 7.

Sideoverskrift: Um .xv. (!) lut frosta þings bocarr.

. . . menn bera er annattvæggia varo (i) þor með hanum eða haura sannlega spurt æz þeim er iþor varo með hanum. oc þeir sagðu sva. at þat vissu þeir þyrir guði sannast

¹) Her tilføies i Margen, uvist om med samme Haand: um settar æid at nembdarvitni. Texten i 1ste B. S. 224, 225 berigtiges og fuldstændiggjøres.

Norges gl. Løse II.

²) Herved kan

um þat mal. þa sítu hann iarlue oc súa arui hans ex hinn þællr æzra. til þess er þat royniz sannara at hinn lizdi er þe atte þat mund er sía andabisc er iærþ hærþe sæþ þyrst. En hualte matum er ihsf hauer þyrir nymæli um sliç mal. þa stande sem þau hauer veret gorr.

Um almænnunga oc soener þar til.

- .vii. Súa sculu almænnunga vera sem veret hauer at þorno þare bæde hit øzra. oc hit yttra. En ex menn stíl á callar annar ser. en annar callar almænnung. þa þessi sa log þyrir er serr callar oc lænni þing síðan. hvart sem þar er þyllis þing eða holu þing er menn æigi þui male at seizta. oc hauer hærþ upp þings bod þyrir þimt. En ex hann gerir æigi sua. þa er ynnt loggæsta hans at þui . . . . .

Det övriga af Siden mangler.

. . . callar iord þa. oc niote þar vitnis þess er aþingi var næmnt. En ex þimt bér ahælgan dag þa se stemnan hinn þyrsta rumhælgan dag ættr oc þori þat vitni fram at iamþullu sem æzimtar stemnu. En sua scal þann æid þæria. at þat hæui ec hærþ at þat srit marçra ámadal(!) þoannda eignar oc almænnunga oc æigi vœit ec annat sannare ipui male. En síðan se sett þimtarstemna oc þomi þat þar huarum sem hauer scal. En ex armadr eða ørenndrele kononga lænnir þat manne at hann se hanndhaue at iordu þeirri. er ialmænnungi hæuir veret gorr at olæhui kononga. En ex handhaue þærar. sía iord var gorr þirir þriggia kononga øve. þeirra er ængi var scæmr at lænde en .x. vœtrr. En ex armadr eða ørenndre(le) kononga lortrygvir þat mal. þa scal hann niota vitnis síns. sem adr var stílt at mædr scyldi hauer meðal almænnunga oc eignar mannz.

Femtende Blad, hvoraf nederste Linie paa begge Sider er bortskaaren. Indholdet er fra noget over Midten i fjortende Parts Cap. 10 til Midten af Cap. 14. Sideoverskrift: om .xv.(!) lut srostlo þings borarr.

. . . þomr þár sem adr varr framstamn. þa á hann ædi æz. En þinnanda spic scal stera þra horne niðr oc ættr asidu alt til bæina inn. Þinn mædr scal ascipi þui vera. oc hauer æina árr oc auftærr. oc æina þiliu. En ex hval reccr istod mannz lyðstæran. þa á sa þann lut allan er istodenne liggr. er stodena á. en konongr oc þorndr þann lut er um giængr stodena uf.

Um sel værr.

- .xi. Súa er mællt um selværr manna. at þa er .iii. vicur ero til Jons meffo. oc .vi. vicur til iola. þa er(o) selværr oll hæilog. at ængi mædr scal þa iselværr annars þara. loyuis lauft. En ex mædr er þun(n)in i selværr mannz. a þeim vicum oc tæcr hann sela iværr mannz. þa værðr hann þar súa þiozr sem iburi mannz at stulld. En þess amedal. þa hægni menn selværr sin sem menn hæгна æignir sínar aland upp með lagatæzll en ranbaugi ex izærr síðan oc landnam silzmetet oc sela alla er hann toc iværr hæn

Um þíona mal.

En ef madr stæll ærtog. eða ærtog mæira. þá er þa þíozr. oc þíozr væðr madr .xii. af blodogre bráð hverri nema af hundi. En ef madr giængr iacr oc hæuir abrott æitt bundin.¹ eða flæiri. þá er hann þíozr. Ef þíozr er funninn i buri manns eða i oðrum stæð. þá skal binda þola a þac honum ipui þylfi er þíozr er tælinn i. oc þora armanne bundin. oc hallde armadr til þings oc þadan iðiaru. oc þae mann til at drepa. En þonndr scyldir til at þylgia þíoue til draps. oc er þa af þeirra abrygd. En ef þeir vilia æigi þylgia. þá liggv sliet við sem þeir sötte æigi þat þing. En ef þe er tælit á þíoue. þá a² þa er toc ef æigi berse oðrum monnum vitni til. En alla aðra lausa aua á tonongr. Sa abrygiz þíoz er bindr þimtan morcum við tonong. þar til err hann sættv hann bundinn aþæt armanne. oc haue vitni við. En ef þíozr vill væriaz. þá þalle hann utlagr. En þa sæðiz .xv. morcum við tonong. er þíozr(!) lætr lausan. þva armadr sem annar madr. En ef madr stæll minna en ærtog þa er tórþs madr. gere honum gæilar. oc caste hværr at honum er vill. come brout sem hann ma. oc æigi rettnæmr síðan. En ef minna stæll en þvæiti. þa skal hæita hvinn um allðr síðan. oc æiga ængan rett aser.

Um kudreccr.

En ef madr lægz unndir þyr manna oc dreccr . . . . ængan rett aserr. .xiii.

Um lauca stulld. oc . . . .

Ef madr giængr ilauca garð eða hvanngarð . . . . . æði aser þo at .xiiii. menn bæri hann oc bænsi . . . . .

Codex III. af den ældre Frostathingslov.

Med Haand omtrent fra Midten af trettende Aarhundrede.

Förste Blad, begynder i fjerde Parts Cap. 9, ender Cap. 13. Den ydre Halvdeel er bort-skaaren. Af Sideoverskriften sees paa förste Side þings b . . . , paa anden frosto.

. . . þa er þa sæðr baugi. En .xij. aurar ero i þeim baugi. En nærgillðis menn oc hauggillðis menn oc namagar sculu at lagum æigi æxtir renna nema villi. En þeir sculu aller æina biorg væita hinum er vig hegir vëgit. oc æigi mæiri biorg væita en scilt er með ollum monnum. Kinda skal manne ef vill oc aro skal til sciota oc auflere. Oc af þessom þrimr skal æina biorg at æino væita. En ef væitir. þa er þa utlaggr er síðar væitir. nema honom se uuifu vargr oc suæri æinn þyrir. En ef madr zerr af lande utlagr. þa er sialz bodet arua hano um þear hallð oc allt þat er honom vardar.

¹) Herved rettes det samme Sted i 1ste Bind, S. 252, 253, hvor der staar en bundinn. ²) Samtidigt rettet fra er.

En ef madr er særðr a þingi oc renna aller ættr þeim manne til scogs er vig vadi nu værðr hann farenn þa ef hann vill at lagum veriasc. þa leggi hann niðr vopn sin oc biode log xirir sic. En þegar hann er hannladr. eða læggr hann vapn sin niðr. þa er hann xriðheilagr madr.¹ oc æigi dræpr meðan hinn er lifr hinn fare. Binda skal þann mann oc armanne xora. en hann a vord at væita oc sua lendr madr. Nu ef armadr þaz libo at giæta hans þa skal nemna xrendr hins fara at giæta með honom. eða græida bøndr með honum svo marga sem hann þaz. En ef hann lönpr xra armanne oc værðr hinn fare dauðr þa skal drepa armannenn. En ef armadr er æigi hæima þa skal za þann mann bundenn cono hans. En ef huarle er hæima þa skal za i hond verthus bryta oc sua lid með at hallða hann. En xrendr hins fara æigi toft at hallða hann. at eði vardar þa þo at hann laupi xra þeim. En ef armadr syniar vidtacu þa sculu þeir haura vitni til. oc setia þann mann bundinn a xlet hans. þa vardar hann hit sama nema uxriðr tace af honom. En hueritna er armadr tæcr ullegðar ze mans. þa skal hann za man til at hogua þann mann er a þing temr nema arue se ner. En arua liggir æði vid þo at hann geue honom gang. oc boann- dom liggir æði vid þo at hann gange af þingino ef æruingi hins dauða gezz honom gang. En ef æruingi hins dauða gezz honom æigi gang. þa drepi armadr þann mann sem xrr var mælt.

Um far bote oc konungs sæt.

Ef madr er særðr oc temz sa² i scog er særði eða værðr hann honndom tælinn oc byðr hann log xrir sic. þa ero þar logbaugar kononge uppi. en far botr hinum fara oc lænes ze.

Um lænes ze.

Xrir skal uppi lænes zeat amanade huerium oc .ii. manabarmater miote oc .ii. smiore sua skal manad huernn til þess er ruua er a fari. en þat skal a xrrsta þingi bioda oc bu hans i taci oc lauser aurar þar til er hann hæuir bot logbaugum kononge oc farbotr hinum fara oc lænes ze. En ef hann byðr æigi a xrrsta þingi þa er hann ut lægr oc sua ze hans nenna þat er hann temr i scog með ser. En þegar er ruua er a fare. þa skal sa er særðr lata menn tua sia. En ef hinn fare vill æigi syna far silt þa er af hins abyrð er særðr oc svo þo at hinn værðr dauðr. En ef hann synir þa sculu þeir bera vitni um er sa. en hann skal lenna þing oc bioda kononge logbauga oc farbotr hinum fara oc lænes ze oc haur bot a halzomanadar xrefte eða hann fare ut lagr. En ef xrr er farbota beitt en ruua se a fare. þa bote sa er bæidir auundar bot hinum fara ættr þvi er hinn fare er burðum til.

Aller sculu ættr þeim renna er man færer.

¹) meðan hinn lifir — tilf. Redactionen i 1ste Bind, Side 162. S. 162, Note 17.

²) Ogsaa her mgl. æigi, see 1ste Bind,

Andet Blad, begynder i Slutningen af fjerde Parts Cap. 35, der ligesom i Cod. II gaar foran Cap. 34; ender i Begyndelsen af Cap. 41. Den ydre Halvdeel er bortskaaren. Af Sideoverskrift sees: . . . utr frosto þings bocar.

. . . bana þa þare hon af lande oc dvaliz utan lang ærtir þvi er ærtibiscop ser at rade ærtir malavogtum. en þrændr haue sliar bottr af þear lutum sem godum monnum syniz. en tonongr scogar laup. ef hon kemr ætr at rade ærtibiscops.

¹ Madr huerr til þess er hann er þimtan vetttra gamal þa er hann umage. en ef þa madr drepr mann þa skal þa hana þe sit allt oc þare a braut af lande þyrir þimt afumars dægi en tuæggia vicia a vetrar dægi. En ef hann sitr þyrir iuir þa stæznu þa er hann utlagr oc þe hans allt. En hauggilldis menn oc neygilldis menn sculu þylgia cono oc umaga af lande at orfædiu i tonongs vellbi annat oc vifta þeim þar. En þader abirgis væc barns sine til þess er .viij. vetttra er gamalt. En alla vetttra gamall madr skal halþretti taca oc sua bota til þess er hann er .xv. vetttra gamall. Sva oc ef omage spillir þe manz þa giallbi hann halþum giolldum. eða sueri þyritar æid ef mal er þva micit at þyritar eidr kemr til. Sva er oc mælt huervitna er rad ero sett til at gera manne þear scada þa hallde hann upp þyrir þyritar æidi. ef þau mal ero at settar æidr kemr til ef hann hever gort. en æinsæidi ef minna er eða hann giallde halþum giolldum uill æigi giallda.² En ef hann uill æigi giallda. þa stemne sacar abere honom heim til þingstemnu oc þing sidan. en a þvi þingi þa giallbi hann holþ giolld eða þare utlagr.

En ef þullida madr lenner þat manne at hann haue missælit hann i ofco þva at rettar þad næmæ a En hinn syniar þa syni med þyritar æidi. en ef hann vædrð sannr at oc tallar sæz hana þyrir. þa haue þau vitni þramme er scil vitu a at han hœuir sæz vid þiar halþ mann oc þrændr. En ef han hœuir æigi þau vitni til er vid varo. sanne med þyritar æidi eða giallde halþrette. En ef hinn gengr a sett sidan er þessi vitni ero boren þa er hann frugroze. oc sua ef þyrir gengr hann a ef þau vitni beraz sidan a hond honom.

Um þeirra coenna legord er madr ma vegaz um sæcta laust uib menn.

Nu ero conor þær .viij. er madr ma vegaz um sæcta laust vid tonong oc vid þrændr oc geua daudum soc. æin er kona manng. onnur dotter. þridia moder. fiorða systir. þimta þiupdotter. setta sunar tnan. Siaunda brodor tnan. or skal scera oc lata þat oru þylgia. at hann þann þann mann hia æinni huerrri þessarre tono er til ero nemndar. skal bera vitni um beðr eða blæia eða blod. ef a klædom-er. eða nauistat menn er hia varo tarlar eða tonor.

Ef madr vædrð vegenn attan gatu.

Ef madr gengr utan gotu þar er hann a huarle horns gang(!)ne hoze oc vædr(!) tallat a hann oc vill hann æigi suara. Nu vædrð hann vegenn þa ma geza honom daudum

¹) Dette Cap. omfatter 34, 36 og 37 i 1ste B. S. 168, 169, og har de samme Altvigelser derfra, som Cod. II.

²) Her synes noget at staae overflødig.

soc. oc skal þangat orr flærna sem hinn dauði liggir. en ærue hans haur lorfie tua huan er hann uill. at hann zalli ogilldr sua er honom er sco (?) til geuen.¹ eða hallði zyrir lrytar æidi ex honom er þioz soc geuen oc flendr æigi madr ze sitt i hōndom honom. En settar æid ex hann tækar hann mann þann at hann villdi sialzan hann drepa. En ex hann geyr honom þa soc. er hann a tlyftar æidi zyrir at hallða. þa hallde ærue honom upp ex hann uill at botum comaz exlir frēnda sinn.

Um utlegia manna zoftr.

Ex madr ell mann utlagan eða hufar. zlytr eða zotter þa er sa sua utlagr oc uheilagz flære utlegð sem hinn er verrit vānn. en ex boannða er þat lēnt at . . . .

Tredie Blad; begynder i aattende Parts Cap. 5, ender i Cap. 15. Hele den indre Halvdeel er bortskaaren.

. . . En ex þeira missir við. þa tæcr zadur slyfir scilgeten oc moder scilzengen. oc broðordotter scilgeten. En moder tæcr halzt við þer. En ex annur tæggia þeira er til zadur slyfir eða broðor dotter. þa tæcr moder æin haluan arz sem adr. En ex zadur slyfir er æin en broðor dottr zæiri. þa tæcr zadur slyfir haluan arz sem adr. En ex broðordotter er æin en zadur slyfr zæiri þa tæcr broðor dotter haluan arz sem adr við þer. En ex huarze er þeira til zadur slyfir ne broðordotter. þa tæcr æigi moder at ziordo ærzd.

.v. ærzd.

Su er .v. ærzd er tæcr broder sammōdra oc broðra(!) slyfir huartæggia. En ex . . . . . i æigi er broder sammōdra til þa æigu broðra slyfir þann arz allan at taca. En ex æigi ero broðra(!) slyfir til þa æigu broðra slyfir sammōdra þann arz allan at taca. En ex broðra slyfir sammōdra ero æigi til. þa sculu slyfr sammōdra taca oc broðra dottr þann arz taca oc scipta soa sem þeir scildu scipta ex þeir være til.

.vi. ærzd.

Su er .vi. ærzd ex moder vædr maga(!) ærue scilzengin oc zadurslyfir scilgeten

.vii. ærzd.

Su er ærzd hin staunda er hornongr oc rissungr oc sunr þyborinn tæcr ex honom er zæls geuet þeir æigu aller æigu aller(!) æin arz at taca oc vædr hværr þeira annars ærue. En ex ængi liuir zyrir staundu ærzd i bauggilldi nema broder scilgetenn oc zællr hann i zra. tace þa zyrir broder hans zrillu sunr i staundu² ærzd en i .viii. ærzd gangi.³ En ex ængi er

¹) Ogsaa her er Læsemaaden som i Cod. II, hvorved det samme Sted i 1ste B. S. 170 kan berigtiges.
²) .vj. — Redact. i 1ste B. S. 206. ³) Saaledes synes dette at maatte udfyldes, da Rummet aldeles ikke tilstæder Tillægget ex hann andaz barnlaus.

þeira til þa tæcr horna oc rísa oc dóttir þynboren. þær æigu allar ein arý at taca oc væðr
huærr þeira annarrar arua.

.viii. ærýð.

Su er .viii. ærýð er taca ærtir bróðra sunu. oc er þridia manne frændseme þeirra a
huarratvæggia holuu. En ex þeira missir þa sculu taca conor þær er ærtir ero bróðra
dóttir.

.ix. ærýð.

Su er .ix. ærýð er tæcr modor fader oc dóttor sunr þær æigu bader ein arý at taca oc
væðr huartuæggia annars arue. En ex þeira missir þa tæcr modorsýster oc sýstur dóttir.
þær æigu bader einn arý at taca oc væðr huartuæggia þeira annarrar arua.

Su er .x. ærýð er tæcr modor broder oc sýstur sunr. þær æigu bader einn arý at taca
oc væðr huartuæggia annars arue. En ex þeira missir þa tæcr modor sýster oc sýstur dóttir.
þær æigu bader einn arý at taca oc væðr huartuæggia annarrar arua.

Su er ællifra ærýð er taca þær menn er ero tvæggia sýstinna sýnir karls oc konu.
þær æigu bader einn arý at taca oc væðr huartuæggia annars arue. en ex þeira missir þa
sculu taca sýstinna tvæggia dótr karls oc konu. þær æigu bader einn arý at taca. oc væðr
huartuæggia annarrar arua.

Su er .xij. ærýð er taca sýstra tvæggia sýnir. þær æigu bader einn arý at taca oc
væðr huartuæggia annars arue. En ex þeira missir þa tale konor þær er sýstra dótr ero. þær
æigu bader einn arý at taca oc væðr huartuæggia annarra(!) arua. Sua er oc mælt at
i þeirri ærýð scal huærr taca arý er hann er taldr .i. oc ængi taca sýnir hændr odrum gram.

Sua er oc mælt oc talt i logum manna ex maðr væðr zírir þæiri uillu. at hann
vegr mann til arý. þa hæuir hann zírir gort oc veget þeim arue. en arýr sa zære at ærýðum
rettum sem sa maðr være æigi til ex mann vegr til arý.

¹At bættira lne scal bóttr taca oc at vðra scal æz greida oc soa arý taca. ¶ j alfo
ærý þýð . . . . .

Su er hin þrettanda ærýð. er þær bróðr gazu Magnus sýnir S. oc Æ. oc D. er taca
sculu fadur bróðr oc broðor sýnir. zríllu sýnir. oc sa fadur broder annarr oc broðor sunr. er
þær ero sammóðra oc scilgettnar. oc scipti at Mannmærgð. en ex þessarra missir við. þa tale
konor iamscýldar oc scipti sem aban var scilt. En ex þær ero æigi til þa tale fadur
broðer sammóðra . . . . .

¹) Dette Cap. er i Red. i 1ste Bind det næstsidste i hele Bolken. Tillægget j alfo ærý þýð . . . findes
ikke andensteds, og kan derfor ikke udfyldes.

Codex IV. af den ældre Frostathingslov.

Et enkelt Blad, hvoraf den ydre Halvdeel er bortskaaren. Bladet har hørt til den samme Codex, som det i første Bind S. 120 omtalte Brudstykke X af den ældre Frostathings-Christenret. Det indeholder Indholdslisten og de første Capitler af sjette Part, men efter en fra den i første Bind S. 184 fg. forskjellig, og aabenbart ældre Redaction, saa at Hullerne ei ved hiin kunne udfyldes. Af Sideoverskriften sees . . . lutr frosto þingo . . .

Her hefr upp kapitulum og setta lnt . . . . .

Her hefr upp sætal. .ii. Annar . . . . .
 Um þiorpa baug. .iii. Um þim dællt þe . . . . .
 Um houup baug at þierþe i annat . . . . .
 Um þæt at aller baugar sculu uppi. v . . . . .
 En þæt stopar þeim er bōter . . . . .
 Um þridiu bauga þierding. ~ ~ ~ . . . . .
 Sunr hins dauda tæc vid allum ba . . . . .
 Er broder liuir æinn hins dauda. ibaug . . . . .
 Um bauga þipti veganda suna. ~ ~ ~ . . . . .
 Hværr ænrr ibaugi hværium er sti . . . . .
 Er þeir liua bader ilande vegande o . . . . .
 Er þaper veganda liuir oc sunr hins . . . . .
 Herr scill um sac auka .xviii. En . . . . .
 Um þrillu sun oc þrialfar tonu. ~ ~ . . . . .
 At ængi bōte mærum bōtom en þ . . . . .
 Um minztu bauga er þrell scal þ . . . . .
 Um læysingia. .xxij. Um bauga st . . . . .
 Þrell scal æip vinna um satt ma . . . . .
 Hværiær bōtr baugum ero nestu . . . . .
 Um tryggva kaup bauggilldis m . . . . .
 Enn um tryggva kaup. ~ ~ ~ . . . . .
 Um bauggilldis menn oc veganda . . . . .
 Enn um tryggva kaup inæx gilld . . . . .
 Herr still um talu bōt. oc tryggv . . . . .
 . . . . . eganda. vþ nærgilldis menn hinns dauda.
 . . . . . þær er hann er æigi ilande. allar þullar
 . . . . . er sunr til. ~ ~ ~ ~ ~
 . . . . . ~ ~ ~ ~ ~
 . . . . . um næx gilldis bōt. ~ ~ ~ ~ ~
 . . . . . ~ ~ ~ ~ ~
 . . . . . er maþr er vegenn þrip hæilagr. hvof

..... ætr giælda. eða hværia bött er hvær
 ..... gande er ilande. þá skal hann bötæ
 ..... nema hann hafi vísendr til. En ef
 ..... skal sunr veganda bötæ baugum
 ..... hafi vísendr til. En ef þeir ero þá
 ..... bötæ baugum þullum oc allum.
 ..... hins dauða haupt baugi. En i
 ..... ar. oc .xx. oc tala af syni hins vega
 ..... t.

Aunar baugr.

..... tala skal broder hins dauða af bró
 ..... baugi ero atian aurar. oc halfr ænir

Ginn þridi baugr.

..... t tala skal þadur broder oc broþor
 ..... ero atian aurar. oc ænir at baug
 ..... anda oc af brodor syni. En þó at það
 ..... sun. þá skal þó þullan baug bötæ oc
 svo tala.

Ginn fjerde baugr.

..... er tala . . . . .

Codex V. af den ældre Frostathingslov.

Med Haand fra første Halvdeel af trettende Aarhundrede.

Et enkelt Blad, af hvilket et Stykke baade oventil og nedentil er bortskaaret; tillige mangler et lidet Stykke inde i Texten. Første Side begynder med Slutningen af fjortende Parts Cap. 1, og fortsætter indtil Midten i Cap. 2. Anden Side begynder med Cap. 3 og ender noget inde i Cap. 4.

. . . De saga lannzdrottens nema hinn syni með æinsæði. En umbod halda .iii. vætr. oc sialgtælit af síðan.

Þesss umbod skal halda ef iærðeigande (er) utan laga oc innan lannz.

En ef maðr er utan laga oc innan lannz þá er iord a. þá halda umbod meðan hann vill. En ef hann vill af honum tala biðe um þeim er hann vill. at tale umbod af honum. en þá hafi vitni til. at lannzdrottinn bauð honum at tala af þeim er aðr hærde. þæ þá síðan umbod þeim er hann vill at ianzullu sem lannzdrottinn sialfr. En ef lannzdrottinn callar þá. at umbode maðr hafi tælit af eign hans. oc ser nytt. hvart

sem þat er innan garz. eða utan. oc vitu a þui goder menn scil. En ex sa callaz længt haua er handhaue er af. at þeim manne. er þa var eigannde af. er hann quaz caupa. þa haue hann vitni sitt svo lengi abyrgt. sem onnur caups vitni. oc scæytingar. En ex honum breft þat vitni. þa mete iam nynnndir(!) menn hværs hann hæuir i mist. oc soke hann ut med utbæizlu. oc læggi á landnam ouan. oc scal þa æigi zyrnsca zirir ganga. soke þann er aþ dro. eða hans arua. en honum til eignar er þa er handhau af. En ex sa sitr a iorðu er . . . . .

. . . lægna oc um kirkia eignir.

Umbods maðr (!) ædi lægna. oc ædi statz i¹ yrtia hollt ne haga. nema halzu meira en læiglenndingr ma lægna. nema ia se lannzdrottens til. Sa scal umbod haua kirkliu iarda innan herads oc innan kirkliu focnar er stibvenstr er. oc ærlibyskup vill til setia . . . . . a² kirkliu. ex til er. En landbui hværr hværr(!) tale hæimillu at preste hværium æxtir annan. er til comr. hvart sem sa er upphallde maðr kirkliu eða æigi er umbod hæuir. En æigi scal kirkia eign sinni tyna zirir zyrnsca sacar. eða aþ vangezlu tennimannz. eða aþ agirnd umbods mannz. En þat værðr kirkliu at oðale. ex hon hæuir att³ .xxx. vettra. En þat vitni bere henne kirkliu focnar menn.

Um iardar skizti.

Umbods maðr skizti iorðu til hannða lannzdrotne. En hinn er skizta vill. lysi á þingi at hann vill iardar skizti haua hæznskizti. En ex hinn vill æigi coma til er iorð a med honum. þa scal umbods maðr haua bonndr med ser oc skizta hæz skizti við annan lannzdrottenn. oc casta lut hans umerctum en sion oc merctum⁴ oc haui lut iardar til þess . . . . .

Codex af den ældre Eidsivathings- eller Borgarthings-Lov.

Med Haand fra Slutningen af tolvte eller Begyndelsen af trettende Aarhundrede.

Et enkelt Blad, hvoraf et Stykke oventil og nedentil er bortskaaret.

Förste Side:

. . . . . manna vitni . . . . . leggja dom a. doma þa alla ubota menn. oc alla þa er lunnir. oc sanner verða at þui. Slifan dom a sa maðr er rædr manne hærvirli. sem hinn er gerer. þat heita nidinge rod. þeir hava zirir gort ze oc zribi. No ex hinn vill eptir zara er heriadr er. oc læzr hann bondr liðs. þa er hværr bonde sthyldr at zara med honom. eða za mann til med .iij⁴. natfa

¹) Dette "i" mgl. i 1ste Bind S. 249. ²) Redactionen er her noget forskjellig fra 1ste Bind S. 249.

³) Herved kan samme Sted i 1ste B. S. 249 berigtiges. ⁴) Dette er noget utydeligt, da den nedre Del af Bogstaverne er borte.

vist. en þa er eighi gerer þva sæccr .iij. mortum. þ. d. a.¹ Nu skal hann stexna heraðs þingh ær orvar þingi um netr .iij. þa skal hærma lata þou vitni. er boren varo a orvar þingi. en ær þou hærmaðt at zullu. þa sculu þeir hava slitan dom. a heraðs þingi. sem þeir hozðu a orvar þingi.

Her er um bu hogg.

Ðat ero logh. ær maðr hogggr bu zirir manne. þo at eighi hoggvi meira en eina tu. oc er þa bu hans allt hoggvit. þa ero þeir aller ubota menn er hiogggo. oc at þvi verli varo. En ær hann a tvær tyr gjallde .iij. mertr ær aðra hogggr. en ær baðar hogggr. þat er obota værl. En ær maðr a þriu nout. þa er ziar zølengh a tveim. en ubota værl ær oll hogggr þriu. En ær maðr a meira bu en þriu nout. þa liggia .iij. mertr vid þriu nout. þ. d. a. En ær maðr hogggr hitt ziorda. þa er ubota værl ollum þeim er at varo. oc zylghðu til. oc izra. oc þva aller þeir er redo. oc at þvi verða lunnir oc sanner. þeir heita gorbarghar. Sa skal zyltia dom eptir þeim til þriðjunga þingh. eða holvu þingh. ær holvu þingi. oc til zyllis þingh. eða alhcta þingh. ær zyllis þingi. oc til .iij. zyllna þingh. þa er . . . .

Anden Side:

Um hervirki.

. . . veret hervirki hans. þa skal zara a hond ærvingia hans. oc gera honom lagha stexnu til vidrmæles. þva houva sem hann nezuir hann ziarre. þa skal zara ilagha stexno oc stexna honom heraðs þing um netr .iij. þat skal sofia. oc lata satt gera. þa skal geva honom soc a þingi. at hann have veret at hervirki hans. oc leida um .ii^a. manna vitni. at ör var upp scoren. oc leidd varo loghviti a orvar þingi. at þat var hervirki zullt. er þar var gort. þa eighu heraðs menn at doma ahond honom tylztar eid at nilvæde. eða iarnburð. en ær hann vill zæsta eid þa skal tafa til eidar za. oc þva til iarns ær hann vill þat zæsta. Nu skal manadar stexna til eidar vera en ær hann vill til iarns hværa. þa biode hann iarn þa er halzlidin er lagha stexna oc have boreit innan þærs halzs manadar. eða have vorn þa er hann tot. En ær honom vinnz eidr at zullu. toupi .iij. mortum tryggvar. En ær hann hværz til iarns. oc verðr stfir at. tafe tryggvar mote iarne. oc horte engu ze. Slitum rette svarar maðr zirir rod at hervirki sem zirir værl. Nu ær maðr tomr eighi til vidrmæles. eða vill engum rette zirir svara. þa eighu heraðs menn at doma hann ubota mann. zirir gort ollu þvi er hann a. Hvervetna þærs er maðr verðr gor obota maðr. þa hevur hann ziri gort ze sinu en eighi ærvingia sinna. Sva er obota maðr sem andadr. en þann arf er hann stenndr til. þa tækr hinn nanaste niðr.

Um grimu menn.

¹) Dette þ. d. a., der ogsaa forekommer nedenfor, skal upaatvivlelig opløses þriðtí a, see foran S. 305, den nyere Borgarthings-Christenrets Cap. 26, Linie 14.

Indhold af andet Bind.

	Side
I. Den nyere Landslov	1.
II. Den nyere By-Lov eller Bjarkö-Ret	179.
III. Nyere Christenret, udgiven af Kong Magnus Haakonssön	291.
I. Nyere Borgarthings-Christenret	293.
II. Nyere Gulathings-Christenret	306.
Anhang I. Kong Magnus's Christenret efter Cod. arnamagn. 62 qv.	326.
— II. Tillæg, vedföiede den nyere Christenret i enkelte Codices	336.
IV. Nyere Christenret, udgiven af Erkebiskop Jon den yngre	339.
V. Hirdskraa	387.
VI. Retterböder og Forordninger	451.
1. Kong Magnus Haakonssöns Retterbod om Tiende og Olafsskot, Tunsberg 1267	453.
2. Overeenskomst mellem Kongen og Erkebiskoppen i Bergen, 1 ^{ste} August 1273	455.
3. Overeenskomst mellem Kongen og Erkebiskoppen i Tunsberg den 9 ^{de} Aug. 1277.	
A. Den latinske Original	462.
B. Norsk Oversættelse	467.
C. Kort Udtog i Cod. Arnam. 309 fol.	477.
D. Længere Udtog i Cod. 1127 Till. i det kgl. norske Vid. Selsk. Bibl.	477.
4. Kong Magnus Haakonssöns Retterbod om udvidede Privilegier for Kirken, Bergen den 13 ^{de} September 1277	481.
5. Sammes Retterbod om Tiende i Viken og paa Oplandene, Bergen 10 ^{de} Septbr. 1277.	483.
6. Sammes Retterbod om Aager og Bygning af Ödejord	484.
7. Sammes Retterbod om Tiende og Kirkens Rettighed i Hamars Biskopsdömme	486.
8. Grændseskjel mellem Norge og Sverige	487.

Supplement til første Bind, indeholdende nysopdagede Brudstykker af Lov-

bøger, ældre end Kong Magnus Haakonssön	493.
Brudstykker af en Codex af den ældre Gulathingslov	495.
— — — Frostathingslov (Cod. I)	500.
— — — — (Cod. II)	501.
— — — — (Cod. III)	515.
— — — — (Cod. IV)	520.
— — — — (Cod. V)	521.
— — — Eidsivathings- eller Borgarthings-Lov	522.

Trykfeil og Rettelser.

-
- Side 5 Linie 2 f. n. *Bl*, læs: *Bm*.
— 60 — 9 f. n. (i Noten) (*tafa*) l. (*tafa*).
— 62 — 4 — (*anneni*) l. (*annendi*).
— 150, ved Jvfr. tilføies F. V. 42. Bj. 154.
— 165, ved Jvfr. Bl. IX. 18. læs: Jb. IX. 18.
— 167 Linie 2 f. n. (i Noten) 35 l. 55.
— 201 — 5 f. o. (*gislum*) l. (*gislum*).
— — 3 f. n. at midium dagi l. at midium degi.
— 234 13 f. o. (*ælleidr*) l. (*ælleidr*).
— 250 — 2 f. n. (i Noten) *Na*, *b*. udgaar.
— 264 — 5 f. n. (i Noten) *Ex* *ex* l. *En* *ex*.
— 268 — 3 f. o. *lu* l. *lu*.
— — 14 — *mæfr* l. *mæfr*.
— 481 (Note 3) *mønnun* l. *mønnun*.
— 496 Linie 16 f. o. at l. all.
-

